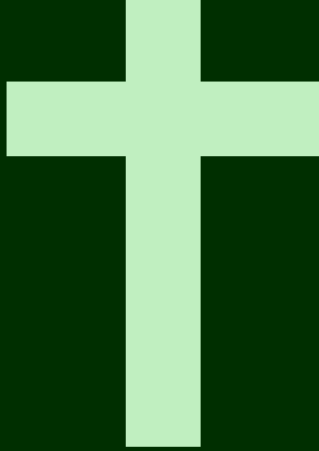

Topě vř rá

New Testament in Kaingang (BR:kgp:Kaingang)

Topě vĩ rá

New Testament in Kaingang (BR:kgp:Kaingang)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaingang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaingang

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 26 Mar 2022
16af52c8-0e45-5e91-b36c-cd314d36d7fc

Contents

FRT	1
MATEUS	2
MARCOS	38
LUCAS	57
JOÃO	93
HAN KĀME	119
ROMA	150
1 CORINTO	166
2 CORINTO	181
GALÁCIA	190
ÉFESO	196
FILIPPOS	201
COLOSSOS	205
1 TESSALÔNICA	209
2 TESSALÔNICA	213
1 TIMÓTEO	215
2 TIMÓTEO	219
TITO	222
FILEMOM	224
HEBREU	225
TIAGO	237
1 PEDRO	242
2 PEDRO	247
1 JOÃO	250
2 JOÃO	254
3 JOÃO	255
JUDAS	256
NÉN VENH KE	258
Leia o Novo Testamento	275

TOPÊ VĨ RÁ

O Novo Testamento na língua Kaingáng

TOPÊ VĨ RÁ
O Novo Testamento na língua Kaingáng
[kgp]

Primeira Edição,
© 1977, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Segunda Edição
© 2005, Sociedade Bíblica do Brasil (SBB)
em cooperação com Missão de
Cristianismo Decidido (MCD) e Summer
Institute of Linguistics (SIL)

Edição para a Web
© 2021, Wycliffe Bible Translators, Inc.

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons Licença
Atribuição-Uso Não-Comercial-Vedada a Criação de Obras Derivadas

Você pode copiar, distribuir, exibir e executar a obra sob as seguintes condições:

Atribuição. Você deve dar crédito ao autor original, da forma especificada pelo autor ou licenciante.

Uso não-Comercial. Você não pode utilizar esta obra com finalidades comerciais.

Vedada a Criação de Obras Derivadas.

Você não pode alterar, transformar ou criar outra obra com base nesta.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

Índice

página

MATEUS TÛ RÁ

Jesus jógióg ve ag

(Lc 3.23-28)

¹ Jesus Cristo jógióg ve ag rán há vë. Jesus Cristo vÿ tý Davi krë'krë nÿ, ký Davi vÿ tý Abraão krë'krë nÿ.

² Abraão vÿ Isaque han. Ký Isaque vÿ Jacó han. Ký Jacó vÿ Judá han, ti mré ke ag ke gé. ³ Ký Judá vÿ Peres han. Zera ti kegé, ti prÿ tý Tamar fi ki. Ký Peres vÿ Esrom han. Ký Esrom vÿ Arão han. ⁴ Ký Arão vÿ Aminadabe han. Ký Aminadabe vÿ Nasom han. Ký Nasom vÿ Salmom han. ⁵ Ký Salmom vÿ Boaz han, ti prÿ tý Raabe fi ki. Ký Boaz vÿ Obede han, ti prÿ tý Rute fi ki. Ký Obede vÿ Jessé han. ⁶ Ký Jessé vÿ pâ'i mág tý Davi ên han.

Ký pâ'i mág tý Davi vÿ Salomão han, ti prÿ tý tý Urias prÿ ja ên fi ki. ⁷ Ký Salomão vÿ Roboão han. Ký Roboão vÿ Abias han. Ký Abias vÿ Asa han. ⁸ Ký Asa vÿ Josafá han. Ký Josafá vÿ Jorão han. Ký Jorão vÿ Uzias han. ⁹ Ký Uzias vÿ Jotão han. Ký Jotão vÿ Acáz han. Ký Acáz vÿ Ezequias han. ¹⁰ Ký Ezequias vÿ Manassés han. Ký Manassés vÿ Amom han. Ký Amom vÿ Josias han. ¹¹ Ký Josias vÿ Jeconias han, ti jávy ag ke gé. Israel ag tý êmã tý Babilônia ra sigse ký mü mü ên kã tóg ag hynhan.

¹² Ag tý êmã ên tá vÿnvÿn ke kar ký Jecónias vÿ Salatiel han. Ký Salatiel vÿ Zorobabel han. ¹³ Ký Zorobabel vÿ Abiúde han. Ký Abiúde vÿ Eliaquim han. Ký Eliaquim vÿ Azor han. ¹⁴ Ký Azor vÿ Sadoque han. Ký Sadoque vÿ Aquim han. Ký Aquim vÿ Eliúde han. ¹⁵ Ký Eliúde vÿ Eleazar han. Ký Eleazar vÿ Matã han. Ký Matã vÿ Jacó han. ¹⁶ Ký Jacó há vÿ José han, Maria fi mén ên ti. Maria ên fi ki Jesus tóg mur ja nÿ, há vÿ: Cristo, he mü.

¹⁷ Abraão krë'krë ag tóg 14 (ke) nÿtÿ, Davi mré nÿgrén ký. Ký Davi krë'krë ag tóg 14 (ke) nÿtÿ gé, ag tý ag nÿgrén ký, ag tý êmã tý Babilônia ra ag tatÿ mü mü ên kã. Ag tý tá vÿnvÿn ke ên kar ký ag krë'krë vÿ 14 (ke) nÿtÿ gé, Cristo mré nÿgrén ký. Cristo jógióg ve ag há vë.

Jesus Cristo mur

(Lc 2.1-7)

¹⁸ Jesus Cristo mur vÿ ge nÿ, ha më. Ti mÿnh fi vÿ tý José prÿnh ke fi nÿ. Há ra fag tóg ver jagnë mré nÿ ja tÿ nÿgtÿ. Ên kã Topë kuprÿg tóg fi mÿ gÿr han, há ký tóg kufy nÿ ha, fi tý tÿ mré nÿ tú ra. ¹⁹ Ký José tóg mëg mü sir, ký tóg ti mÿ e tí. Ûn jykre kuryj vë mÿr, há ký tóg fi mÿ'a han sór tÿ nÿ. Ký tóg fi pin ký fi mÿ: "ký inh hÿn ã tý prÿg ke tÿ nÿ ha," he sór mü sir.

²⁰ Ti tý ver fi tovãnh to jykren ký Topë tý jënë jafã tóg ti mÿ vënh ven mü sir, ti vënh péti ký. Ký tóg ti mÿ: "José," he mü. "Tý ã Davi krë'krë ag kã ù nÿ," he tóg. "Maria fi to jykren kónãnh tÿg nÿ. Fi tovãnh sór tÿg nÿ. Û tÿ pijë', Topë kuprÿg tý fi mÿ gÿr han ja vë. ²¹ Gré ti nÿnh mü, ha vem nÿ. Ký ti mÿ: Jesus, hem nÿ. Ájag krenkren han jé tóg ke mü, ájag tý Topë ví mranh mü ra," he tóg.

²² Há ra Topë tóg vãsÿ ti ví tó tí ù mÿ: ²³ "Ûn mén ja tÿ fi vÿ kufy nÿnh mü. Fi tý ti ve ký ag tóg ti to: Emanuel, henh ke mü," he ja nÿ. Emanuel to ken há vë, há vÿ: Topë vÿ êg ki rÿr há han ke mü, he mü.

²⁴ Ký tóg rÿr mü sir, ti vënh péti kar ký. ký tóg fi mÿ: "ã ki sóg rÿr ke mü," he mü. Ti tý Topë tý jënë jafã ví to jykren ký tóg, ti mÿ ki krov nÿ sir, ti tý fi tý prÿg ke ti. ²⁵ Há ra tóg ver fi mré nÿ tú nÿgtÿ. Kejën fi tóg fi kósín vëg mü. Ký tóg tí jÿjin ký ti mÿ: Jesus, he mü. Tag päte tóg vãhá fi mré nÿ mü sir.

2

Pã'i ag tý Jesus venh kãmü

¹ Fi tý Jesus ve ên kã fag tóg êmã tý Belém tá nÿtÿ, ga tý Judéa tá. Ên kã Herodes vÿ tý pâ'i mág nÿ. Ký kejën ù ag tóg kuvar há tá kãmü mü, rá jur ja tá. Ûn estudo mág ag vë, krÿg to ag tóg estudar he mág han tí. ² Ag tý Jerusalém tá junjun ký ag tóg sir: "ù tý ùri mur mü tag vÿ tý Israel ag pâ'i mág nÿnh ke mü," he mü. "Ti kri êg krÿg vé, êg tý êg jamã tá nÿtÿn ký. Êg tý ti mÿ nén ù há gé kãmü vë," he ag tóg. ³ Pã'i tý Herodes tý ag ví tag më ký tóg ti mÿ e tí, ký tóg kri kufy nÿ sir. ⁴ Ký tóg Topë tÿ to pâ'i ag jé prër ký ag mÿ: "Cristo nÿji hë tá mur ke mü?" he mü. ⁵ Ký ag tóg ti mÿ: "Belém tá ke nÿji, ga tý Judéa tá," he mü. "Topë ví tó tí ù vÿ vãsÿ ti to tag rán ja nÿgtÿ, ha më: ⁶ "Sí ti nÿ, êmã tý Belém ti, ga tý Judéa tá. Ti sí nÿ ra tóg êmã mág kar kãfor nÿ, pâ'i mág ên tý tá mur ke tugerÿn. Tý tóg êg povo kri pâ'i mág jën h ke mü," he ja tóg nÿ," he ag tóg.

⁷ Ký Herodes tóg vënh péju ký fóg ên ag mÿ: "kurã tý hë ri ke kã ájag krÿg ên ve ven?" he mü. Ký ag tóg ti mÿ tó mü. ⁸ Ký tóg Belém ra ag jëgnëg mü sir. "Vënh kar ki ti jëmëm nÿ. Ájag tý ti ve ký inh mÿ tónh kãmüm nÿ. Ký sóg ti venh tÿg ke mü gé, sÿ ti mÿ nén ù há nÿm jë," he tóg.

⁹⁻¹⁰ Ag mü ra ag tóg krÿg ên ve mân mü gé sir. Ag jo tóg tí nÿ. Ag tý tá junjun ký krÿg ên tóg ùn sí nÿgia ên kri sa nÿ sir. Ký ag ve tóg mrin ke mü sir. ¹¹ Tá ag tóg ùn sí vëg mü, ti mÿnh fi ke gé. Ký ag tóg ti krëm grÿnhgrÿnh ke mü, ti mÿ: "tý ã Topë kósín nÿ," he jé. Ký ag tóg ti mÿ ag tÿ ti vin mü sir, ouro ti, ka jënjo tý incenso ti ke gé, kar ký ka tý mirra jënjo ke gé.

¹² Há ra Topë tóg, ag vënh péti ki ag mÿ: "Herodes mÿ tóg tÿg nÿ," he mü sir. Há ký ag

tóg ěpřy ũ jagma mŭ kŷ ag jamā ra vŷnvŷn ke mŭ sir, rā jur ja ra.

José fag tŷ věnh pigju

¹³ Ag mŭ kar kŷ *José* tóg kejĕn Topĕ tŷ jĕnĕ jafā vĕg mŭ, ti věnh péti kŷ. Kŷ tóg ti mŷ: “ŭn sĭ va tŷg, ga tŷ *Egito* ra, ti mŷnh fi mré. *Herodes* vŷ ti tĕn sór mŭ. Kejĕn sóg ā mŷ: ha vŷn kĕ, henh ke mŭ. *Egito* tá inh vĭ jāvānh nĭ,” he tóg.

¹⁴ Kŷ tóg kuty ěn hā kā fag tařn tĭ mŭ sir, věnh péju jé. ¹⁵ *Herodes* tŷ kejĕn ter kŷ tóg tá vŷn ke mŭ. Hā ra ti tŷg ja tag vŷ rán kŷ nĭ gé, hā vŷ: “ga tŷ *Egito* ra sóg věnh vĭ jĕnĕ, inh kósin tŷ tá vŷn ke jé,” he mŭ.

Herodes tŷ ĝř ag kăgtĕn

¹⁶ Hā ra *Herodes* tóg fagrĭnh mŷ fóg ěn ag jāvānh ja nĭ. Vāhā tóg: “ag tŷ inh mŷ tó tŷg hŷn,” he mŭ. Kŷ ti fe tóg ĝřm ke mŭ sir. Kŷ tóg ti porisa ag mŷ: “*Belĕm* ra ĝř ag kăgtĕn mŷĕĝ, ŭn kri prŷg tŷ 2 anos tá krŷg tŷ ěn ag tāvĭ,” he mŭ. Ag mŷ tóg 2 anos tó, fóg ag tŷ ti mŷ: “1 ano kăfór ti nĭ ha, ěg tŷ ti kri krĭg ve ja ti,” hen kŷ.

¹⁷ Hā ra tag tóg rán kŷ nĭ gé. Vāsŷ Topĕ vĭ tó ti tŷ *Jeremias* tóg tag rán ja nĭ, ha mĕ: ¹⁸ “ĕmā tŷ *Ramá* tá ěg tóg věnh kyĝfĭ mĕnh mŭ, vēsŷřĕnh mág ke gé. *Raquel* fi krĕ ag vŷ tŷ he kĕn, hā kŷ fi tóg vēsŷřĕnh mŭ,” he ja tóg nĭ.

José fag tŷ Egito tá vŷnvŷn ke

¹⁹ Kejĕn *Herodes* ěn vŷ ter mŭ sir. Kŷ Topĕ tŷ jĕnĕ jafā vŷ *José* mŷ věnh ven mŭ, ti věnh péti ki. ²⁰ Kŷ tóg ti mŷ: “ŭn sĭ va tŷg, ti mŷnh fi mré, ga tŷ *Israel* ra. Ũ tŷ ti tĕn sór mŭ ěn vŷ hur ter,” he mŭ.

²¹ Kŷ fag tóg mŭ mŭ sir, ŭn sĭ ti ke gé. ²² Tá junjun kŷ fag tóg pā'i mág tăg jiji jĕmĕĝ mŭ. Hā ra tóg tŷ *Arquelau* nĭ. *Herodes* kósin vē. Ti panh ri kĕn tóg tŷ pā'i mág nĭ, ga tŷ *Judĕia* tá. Kŷ tóg ti kamĕg mŭ. Kŷ Topĕ tóg ti věnh péti kŷ ti mŷ: “ga tŷ *Judĕia* tá nĭ mĕn sór tŷg,” he mŭ. Kŷ tóg ga tŷ *Galilĕia* ra tĭ mŭ sir. ²³ Kŷ tóg ĕmā tŷ *Nazaré* tá ĕmĕn mŭ. Hā ra tóg rán kŷ nĭ gé: “ti to ag tóg: *Nazaré* tá ke vē, henh ke mŭ,” he ja tóg nĭ, *Jesus* to.

3

Joāo Batista tŷ ag jŷvĕn

(*Mc 1.1-8; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28*)

¹ Kejĕn *Joāo Batista* tóg ĕmā tŷ ja ra tĭ mŭ, ga tŷ *Judĕia* tá ga kórĕg ěn ra. Tá jĕ kŷ tóg ag jŷvĕn mŭ sir. ² “Ājag jŷkre pāno tovānh nĭ, Topĕ tŷ tŷ ājag pā'i nĭ jĕ,” he tóg. ³ Hā ra *Isaiás* tóg tag rán ja nĭ: “ĕmā tŷ ja tá tóg jĕnh ke mŭ, ga kórĕg tá. Tá tóg ag mŷ jamā há ra: ”ĕg *Senhor* kăřĭg ke jo věnh jānhkrĭgkrĭg nĭ,” henh ke mŭ. “Ĕpřy kurĕg ājag tóg tĭ, ājag pā'i mág jun ken kŷ. Kŷ tag ri ke han nĭ. Ājag jŷkre pāno tugvānh nĭ,” he jĕ tóg ke mŭ,” he ja tóg

nĭ, *Isaiás* ti. Ti tŷ *Joāo* mur to hā ti kămĕn jan hā vē.

⁴ *Joāo* ěn kur tóg tŷ kăvāru pānĭ sór kyki tŷ há nĭ. Kŷ tóg nĕn ũ fār hā tŷ vēsógřĭg tĭ gé. Őpā hā ko ti tĭ, mŷg mré.

⁵ *Kŷ Jerusalĕm* tá ke ag tóg ti tá junjun mŭ sir, ga tŷ *Judĕia* tá ke ag ke gé, goj tŷ *Jordāo* tá ke kar ag ke gé. ⁶ Ti tŷ ag mŷ: “ājag jŷkre pāno tovānh nĭ,” hen kŷ ũ ag tóg: “Topĕ vĭ mranh ja sóg nĭgtĭ,” he mŭ. ěn ag kyĝpĕg tóg mŭ sir, goj tŷ *Jordāo* ki.

⁷ Kŷ pā'i tŷ *Fariseu* ag vŷ ti tá junjun mŭ gé sir, pā'i tŷ *Saduceu* ag ke gé. Őn kŷ ag tóg ti to kămŭ mŭ, ti tŷ ag kyĝpe jĕ. Kŷ tóg ag jŷvĕn tar han mŭ sir. “Pŷn ri ke ājag nŷřĭ, ājag jŷkre pāno nŷřĭn kŷ,” he tóg ag mŷ. “Ũ nŷ ājag mŷ: Topĕ vŷ ājag to jŷnh ke tŷ nĭ, he tĭ?” ⁸ Ājag jŷkre pāno tovānh nĭ, ti tŷ ājag to jŷ tŷ nĭ jĕ. Vĕjŷkre há han nĭ, ěg tŷ ājag jŷkre tăg hā ve jĕ. ⁹ Hā ra ājag tóg jagnĕ mŷ: “*Abraāo* vŷ tŷ ěg jógřog ve nĭ. Kŷ Topĕ vŷ ěg to jŷnh ke tŷ nĭ,” he tĭ. Ke tŷ vē hā ra. Ājag jŷkre kórĕg ěn to ājag tóg jagtar ke mŭ, ha vem nĭ. Topĕ vŷ pó tag tŷ *Abraāo* krĕ'krĕ hynhan ki kanhró nĭ, ti tŷ *Abraāo* krĕ'krĕ ũ ve sór kŷ. ¹⁰ ěg tŷ ka tóg ĝřn kŷ tŷ pĭ han ri ke tóg nĭ. Ājag tŷ vĕjŷkre há han sór tŷ nŷřĭn kŷ Topĕ tóg, pĭ ki ājag vām ke mŭ,” he tóg.

¹¹ Kŷ tóg věnh kar mŷ: “goj hā tŷ sóg ājag kyĝpĕg tĭ, ājag tŷ ājag jŷkre pāno tovānh kŷ,” he mŭ. “*Cristo* tóg inh nón kăřĭg ke mŭ. Kŷ ti hā tóg Topĕ kupřĭg tŷ ājag jagřĕ han ke mŭ. Kŷ tóg tŷ pĭ ve nĭ. Ti tŷ ājag kyĝpenh ken hā vē. Inh kăfór ti nĭ, jāvo sóg tŷ ti krĕm ke pĕ nĭ,” he tóg.

¹² “Ti kăřĭg vŷ ěg tŷ răĝró řĕn ri ke nĭ. Ti řĕn kar kŷ ěg tóg ti fār pŷn tĭ. Ti kanĕ há vin han ěg tóg tĭ. *Cristo* kăřĭg kŷ tóg ge nĭnh mŭ. Ti to há nŷřĭ ag mŷ tóg: “ha kămŭ jĕg,” henh ke mŭ. Kŷ tóg ti to há tŷ ag vām ke mŭ, pĭ ki, hā ra tóg nŷnh kenh ke tŷ pĕ nĭ,” he tóg, *Joāo* ti.

Joāo tŷ Jesus kype

(*Mc 1.9-11; Lc 3.21-22*)

¹³ ěn kă kejĕn *Jesus* tóg *Joāo* tá jun mŭ gé sir, goj tŷ *Jordāo* tá. Ga tŷ *Galilĕia* tá tóg kăřĭg mŭ. Kŷ tóg *Joāo* mŷ: “ha inh kypĕ,” he mŭ sir. ¹⁴ Hā ra tóg *Joāo* mŷ e tĭ, kŷ tóg ti mŷ: “ā hā tŷ inh kypenh ke vē vē,” he mŭ. “Inh mŷ tóg e tĭ, ā tŷ inh mŷ: ha inh kypĕ, hen kŷ,” he tóg mŭ. ¹⁵ Hā ra *Jesus* tóg ti mŷ: “hŷ,” he mŭ. “Hā ra tóg isŷ Topĕ tŷ nĕn tó mŭ han kĕn há tŷ,” he tóg. Kŷ tóg vāhā ti kypĕg mŭ sir.

¹⁶ Ti tŷ *Jesus* kype kar kŷ ag tóg, goj kă tá kăpa mŭ sir. Kŷ *Jesus* tóg, kanhkă ki ĕvānh kŷ ti nor nĭ ěn vĕg mŭ, ha mĕ, kŷ tóg Topĕ kupřĭg kăřĕre ěn vĕg mŭ. Sórăĝ tĕ ri ke tóg nĭ, ti kăřĕre ti. *Jesus* kri tóg góm ke mŭ. ¹⁷ Kŷ věnh vĭ tóg mĕ há tĭ, kanhkă tá, kŷ tóg: “inh kósin pir vēĝtĭ,” he mŭ. “Inh fe pĕ vēĝtĭ,” he tóg.

4

Japo t̄y Jesus kr̄in kōnān s̄or
(*Mc 1.12-13; Lc 4.1-13*)

¹ K̄y Top̄e kupr̄ig v̄y Jesus m̄y: “ēmā t̄u ja ra t̄ig,” he m̄. K̄y t̄og t̄i m̄. Ti t̄y ēmā t̄u ja tā n̄in k̄y Japo v̄y, ti t̄y ti j̄og v̄i mranh han s̄or m̄, hā ra t̄og ke jāvānh n̄i. ² Kurā t̄y 40 han t̄og, ēmā t̄u ja tā n̄i ki. K̄y t̄og j̄eg t̄u n̄i, kurā t̄y 40 ēn ki, kuty mr̄e hā. K̄y t̄og, vāhā k̄ok̄ir m̄u sir, v̄ej̄en t̄u t̄in k̄y. ³ K̄y Japo t̄og, ti to k̄at̄i m̄u sir, ū t̄y ēg t̄y Top̄e v̄i mranh han s̄or t̄i ēn ti. K̄y t̄og ti m̄y: “Top̄e k̄osin v̄y t̄y ā n̄i,” he m̄. “Hā k̄y p̄o tag t̄y ēm̄i han, ā t̄y ko j̄é,” he t̄og ti m̄y. ⁴ K̄y t̄og ti m̄y: “hā ra tag t̄og rān k̄y n̄i, ha m̄e,” he m̄. “Ēg pij̄e ēm̄i tāv̄i jam̄en k̄y r̄inr̄ir m̄ugt̄i. Top̄e v̄i hā jam̄en k̄y ēg t̄og r̄inr̄ir m̄ugt̄i, he t̄og, Top̄e v̄i t̄y rān k̄y n̄i ki. K̄y t̄og is̄y ti v̄i mranh jāvānh t̄i, ēm̄i to,” he t̄og.

⁵ K̄y Japo v̄y ti p̄ere t̄i m̄, ēmā m̄ag t̄y *Jerusalēm* ēn ra. K̄y ag t̄og tā Top̄e in kri n̄y t̄i n̄i. Hā ra t̄og tā k̄agn̄o n̄i, Top̄e in mā tā. ⁶ K̄y t̄og ti m̄y: “ā hā ne t̄og t̄y Top̄e k̄osin n̄i,” he m̄. “K̄y kema ki h̄um,” he t̄og. “Top̄e v̄i ki tag t̄og rān k̄y n̄i, hā v̄y: “ti t̄y j̄egn̄e jafā ag m̄y t̄og t̄onh m̄, k̄y ag t̄og ā j̄y n̄igān ke m̄,” he m̄. “K̄y ā t̄og r̄ȳj ke t̄u n̄i. Ā p̄en v̄y r̄ȳj ke t̄u n̄i,” he t̄og. ⁷ K̄y t̄og ti m̄y: “h̄y. K̄y tag v̄y rān k̄y n̄i ḡe, ha m̄e,” he m̄. “Top̄e m̄y: “ā m̄y ā t̄y n̄en t̄o ja ēn han m̄ v̄y?” he t̄og n̄i, ti to é he t̄ug n̄i,” he t̄og m̄ ḡe. Hā k̄y s̄og ti t̄y inh m̄y n̄en to: “han ra,” he m̄ ēn hā han t̄i, hā k̄y s̄og h̄um ke t̄u n̄i,” he t̄og.

⁸ K̄y Japo t̄og, ti mr̄e t̄ig m̄an m̄. P̄ānōnh t̄ej ra ag t̄og m̄u m̄u sir. K̄y t̄og, ti m̄y ga kar ven k̄an m̄, ga kri m̄u kar ag ke ḡe. Ti s̄inv̄i kar ēn ven k̄an t̄og ti m̄y. ⁹ K̄y t̄og ti m̄y: “is̄ū vē, tag kar ti,” he m̄. “Hā ra s̄og, ā m̄y tovānh k̄an s̄or m̄, ā t̄y ā jakr̄i t̄y gr̄inh ken k̄y, inh kr̄em, inh m̄y: Top̄e v̄y t̄y ā n̄i, he j̄é,” he t̄og. ¹⁰ K̄y t̄og ti m̄y: “ha t̄ig, *Satanās*,” he m̄. “Ēg p̄āi t̄y Top̄e hā kr̄em ēg t̄og ēg jakr̄i t̄y gr̄inh ke t̄i, ti h̄a to ēg t̄og: “Top̄e vē,” he t̄i, hā k̄y t̄og rān k̄y n̄i, Top̄e v̄i t̄y rān k̄y n̄i ki,” he t̄og. ¹¹ K̄y Japo v̄y t̄og t̄i m̄u sir, ti tovānh k̄y. K̄y Top̄e t̄y j̄egn̄e jafā ag t̄og ti tā junjun m̄u sir, *Jesus* ki r̄ir j̄e. Ti j̄og v̄i mranh ja t̄u t̄og n̄i.

Jesus t̄y Galil̄eia tā Top̄e v̄i t̄o
(*Mc 1.14-15; Lc 4.14-15*)

¹² Kej̄en ag t̄og *João* s̄eg m̄u sir, k̄y *Jesus* t̄og m̄eg m̄. K̄y t̄og ga t̄y *Galil̄eia* ra v̄yn ke m̄an m̄. ¹³ Ēmā t̄y *Nazar̄e* tā k̄akut̄e k̄y t̄og, ēmā t̄y *Cafarnaum* ra t̄i m̄, tā n̄i j̄é, goj nig m̄ag ēn tā, *Zebulom* ag jamā tā, *Naftali* ag jamā tā. ¹⁴ Hā ra tag t̄og rān k̄y n̄i ḡe. Vās̄y Top̄e v̄i t̄o ti t̄y *Isaiās* t̄og: ¹⁵ “*Zebulom* ag jamā tā ti n̄inh m̄, *Naftali* ag jamā tā, goj nig m̄ag tā, goj t̄y *Jordão* mā tā. F̄og ag jamā tā ti n̄inh m̄, *Israel* t̄u ag jamā tā, ū t̄y Top̄e ki kag t̄ig ag jamā tā, goj nig m̄ag t̄y *Galil̄eia* fyr ki. ¹⁶ Tā ag t̄og Top̄e ki kag t̄ig n̄y t̄i, hā k̄y t̄og tā ag kri

kuty ri ke n̄i. Ti t̄y tā jun k̄y t̄og ag kri kurā ēn ri ke n̄i. Ag k̄agter ke vē vē, hā ra t̄og ag kanhr̄an m̄, ag krenkren j̄é,” he t̄og, Top̄e v̄i rān ki. ¹⁷ Ga ēn tā n̄i k̄y t̄og, ag m̄y Top̄e v̄i t̄o m̄, k̄y t̄og ag m̄y: “ājag j̄ykre p̄āno tovānh ra,” he m̄, “ājag t̄y ūri ū t̄y kanhkā tā n̄i ēn t̄y t̄y ēg p̄āi n̄i ve j̄é,” he t̄og, *Jesus* ti.

Jesus t̄y ti mr̄e m̄u t̄i ag j̄é pr̄er
(*Mc 1.16-20; Lc 5.1-11*)

¹⁸ K̄y t̄og kej̄en, goj nig m̄ag t̄y *Galil̄eia* ēn fyr jagma t̄i m̄. K̄y t̄og tā ūn r̄egre ag vēg m̄, hā v̄y: *Simão Pedro* mr̄e ti jāvy t̄y *André*, he m̄. Kur t̄y pirā kugm̄i jafā t̄y ag t̄og, goj k̄ā ki f̄on m̄. Ag rānr̄aj hā vē. ¹⁹ K̄y *Jesus* t̄og ag m̄y: “inh mr̄e k̄ām̄ūj̄eg,” he m̄. “Pirā kugm̄i hā ājag n̄y t̄i. Ājag kanhr̄an j̄é s̄og ke m̄, ājag t̄y ēprā ke ag t̄y inh ki ge han j̄é,” he t̄og. ²⁰ K̄y ag t̄og vēs̄ym̄er ti mr̄e m̄u m̄, ag t̄y n̄en tovānh k̄y.

²¹ K̄y ag t̄og m̄u m̄, goj fyr jagma. Ag m̄u s̄i han m̄u ra t̄og, ūn r̄egre ū ag ve m̄an m̄u ḡe, hā v̄y: *Tiago* mr̄e ti jāvy t̄y *João* he m̄. *Zebedeu* kr̄e ag vē. *Canoa* k̄ā ki ag n̄y t̄i, kur t̄y pirā kugm̄i jafā ki ag t̄og han n̄y t̄i n̄i. Ag panh v̄y, ag mr̄e n̄i n̄i. K̄y *Jesus* t̄og, ag m̄y: “inh mr̄e k̄ām̄ūj̄eg,” he m̄. ²² K̄y ag t̄og vēs̄ym̄er, ag t̄y n̄en tovānh k̄y ti to k̄ām̄ū m̄, *canoas* tovānh k̄y, ag panh ti tovānh k̄y ke ḡe. *Jesus* mr̄e ag t̄og m̄u m̄.

Jesus t̄y ag t̄y há' he
(*Lc 6.17-19*)

²³ K̄y *Jesus* t̄og, ga t̄y *Galil̄eia* kar m̄i t̄i m̄u sir, ag mr̄e. *Judeu* ag vēnh kanhr̄an jafā kr̄em t̄og ag kanhr̄an m̄. Ag m̄y t̄og Top̄e v̄i sér t̄o m̄, ū t̄y kanhkā tā n̄i ēn t̄y t̄y ēg p̄āi n̄i t̄i. Ūn kagyga kar ag hynhan t̄og, fag kar ke ḡe, gr̄i kar ke ḡe. ²⁴ Hā k̄y ti k̄āme t̄og vēnh kar kri rūm m̄u sir, ga t̄y *Siria* tā ke kar kri. K̄y ag t̄og sir ūn kagyga ag tat̄i k̄ām̄ū m̄, ti to, vēnh kaga vēnh m̄y han m̄u ag mr̄e hā, k̄y t̄og ag t̄y há' he k̄an m̄u sir. V̄ejagr̄e k̄orég ag pan k̄an t̄og m̄u ḡe. Ū ter t̄i han t̄i ag t̄y t̄og há' he m̄u ḡe, ūn k̄anhgr̄in k̄y n̄y t̄i ag t̄y ke ḡe, fag kar t̄y ke ḡe. ²⁵ Hā k̄y ūn t̄y h̄en ri ke ag t̄og, ti mr̄e m̄u m̄u sir. Ū ag t̄og, ga t̄y *Galil̄eia* tā k̄ām̄ū m̄, k̄y ū ag t̄og, ēmā t̄y *Decápolis* tā k̄ām̄ū m̄ ḡe, *Jerusalēm* tā ke ḡe, ga t̄y *Jud̄eia* tā ke ḡe, goj t̄y *Jordão* mā tā ke ḡe.

5

Jesus t̄y ag kanhr̄an
(*Lc 6.20-23*)

¹ Ūn e ag t̄y *Jesus* venh k̄ām̄ū k̄y t̄og, ag mr̄e kr̄i ra tāp̄ry m̄. Tā t̄og n̄i m̄, k̄y ti mr̄e m̄ t̄i ag t̄og, ti mr̄e n̄ign̄i m̄, ti rā hā. ² K̄y t̄og ag kanhr̄an k̄y ag m̄y:

³ “Top̄e v̄y ājag ve há han m̄, ājag t̄y: “k̄orég inh n̄i,” hen k̄y. “S̄y Top̄e kupr̄ig t̄y jagr̄en k̄y n̄i t̄u n̄i ra s̄og t̄y, ūn k̄orég n̄inh m̄

vê,” hem nĩ. Kĩ ãjag tóg, ti tĩ tĩy ãg pã'i nĩ venh ke mü, kanhkã tá,” he tóg.

⁴“Topẽ vỹ ãjag ve há han mü, ãjag fỹn kũ. Kĩ tóg ãjag fỹn tĩ tĩ' henh ke mü,” he tóg.

⁵“Topẽ vỹ ãjag ve há han mü, ãjag tĩ vènh kar mĩ komèr há vĩn kũ. Kĩ ãjag tóg ga kar kri tĩ pã'i nỹtĩnh ke mü,” he tóg.

⁶“Topẽ vỹ ãjag ve há han mü, ãjag tĩ vỹjyre kuryj ve sór nỹtĩn kũ, ti tĩ ãjag mỹ ãjag kókĩr ri ke nĩn kũ. Kĩ ãjag tóg venh ke mü,” he tóg.

⁷“Topẽ vỹ ãjag ve há han mü, ãjag tĩ jagnẽ jagãgtãn kũ. Kĩ Topẽ vỹ ãjag jagãgtãn ke mü gé,” he tóg.

⁸“Topẽ vỹ ãjag ve há han mü, ãjag jãnhkri nỹtĩn kũ. Kĩ ãjag tóg Topẽ venh mü,” he tóg.

⁹“Topẽ vỹ ãjag ve há han mü, ãjag tĩ jagnẽ krĩ tĩ kãnhvy' hen kũ. Kĩ Topẽ tóg ãjag to: “inh krè ag vè,” henh ke mü,” he tóg.

¹⁰“Topẽ vỹ ãjag ve há han mü, ag tĩ vỹjyre kuryj to ãjag vóg kónãn mü ra. Kĩ ãjag tóg kanhkã tá jun ke mü,” he tóg.

¹¹“Topẽ vỹ ãjag ve há han mü, ag tĩ ysugrĩn ãjag mỹ vĩ kónãn mü ra, ag tĩ ãjag vóg kónãn mü ra. Ag tĩ ón kũ ãjag to vĩ vĩ he kũ tóg há tí, ag tĩ ón kũ: “jykre pãno ag nỹtĩ,” he mü ra. ¹²Mỹ sér nỹtĩn nĩ, krĩ kuprã nỹtĩn nĩ. Kanhkã tá ãjag tóg nèn há kar venh ke mü, vènh kato. Ge ja ag tóg nĩgtĩ gé vãsỹ, Topẽ vĩ tó tí ag mỹ, ãjag jo ke ag mỹ. Ag ri kèn ãjag tóg tag venh ke mü,” he tóg, *Jesus* ti.

Ti tovãnh ke tü kãme
(Mc 9.50; Lc 14.34-35)

¹³“Sa ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag tĩ ga kri mũn kũ. Sa kãhór nĩn kũ ãg tóg tĩ sa há han mãn ki kagũg nỹtĩ. Kórég ti nĩgtĩ, ti kãhór nĩn kũ. Kĩ ãg tóg ti vãm tí sir, kũ tóg tú' he tí sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tĩy ãg jykre há ven ke kãme
(Mc 4.21-23; Lc 8.16-17)

¹⁴“Ga kri mũn kũ ãjag tóg, jèngrè ri ke nỹtĩ, ãjag tĩ vỹjyre há han kũ, ag tĩ ãjag ki Topẽ jykre há ve jé. Èmã mág tĩ pãnónh kri nỹn kũ tóg kuvar há tá ve há nĩgtĩ. Ti pijé vènh péju kũ nỹ”. ¹⁵Ri ke ti nĩ, néj gru ti. Ëg tĩ grug kũ ãg pijé *lata* krèm fèg tí. Ti fèg jafã há kri ãg tóg fèg tí. Kĩ ãn kã tá nỹtĩ kar tóg èn vèg tí sir. ¹⁶Gem nĩ, néj gru ri ke nỹtĩn nĩ. Topẽ jykre han nĩ, vènh kar tĩ ãjag jykre há ve jé. Kĩ ag tóg, Topẽ mỹ vĩ há han ke mü, ãg jóg tĩ kanhkã tá nĩ èn mỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Topẽ tĩ Moisés mỹ vỹjyre nĩm ja

¹⁷“Ãjag hỹn iso: “*Moisés* tĩy ãg mỹ nèn tó ja èn tĩ tóg, tú' he sór mü',” he mü. “Hã tú vè. Sỹ ki króm kãn sór vè,” he tóg. ¹⁸“Topẽ vỹ, ti jykre èn tĩ tú' henh ke tú nĩ. ga tĩ ver tú' he tú nĩn kũ. Sỹ ki króm kãn ke vè, kũ tóg ki krov kãn kũ nỹnh mü, mỹr, ha mẽ,” he tóg. ¹⁹“Kĩ ãjag tĩ tí vĩ pir tĩ tú' hen kũ tóg kórég nĩ. Vènh kar krèm ke vỹ tĩ ãjag nỹtĩnh mü,

gen kũ. ãjag tĩ há ra han kãn kũ ãjag tóg tĩ, ãn mág nỹtĩnh mü,” he tóg.

²⁰“*Fariseu* ag ri ke nỹtĩ sór tũg nĩ. Ón kũ ag tóg Topẽ vĩ ki króm sór tí, há ra ag tóg, ki króm há han tú nĩgtĩ. Ag jykre pijé kuryj nỹ'. ãjag tĩ kanhkã ve sór nỹtĩn kũ vỹjyre kuryj han nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tĩ jagnẽ to há nỹtĩnh ke

²¹“Topẽ tĩ vãsỹ ãg jo ke ag jyvèn mẽ ãjag huri, há vỹ: “ú tén tũg nĩ,” he mü. “Ã tĩ ú tén kũ ag tóg, ã senh ke mü, ã tĩ ti mré ter jé,” he ja tóg nĩ. Topẽ vĩ tĩ rán kũ nĩ ki. ²²Sỹ ùri ãjag jyvèn há vè, ha mẽ. Á tĩ ã régre to ã fe tỹ gỹm ke kũ tóg ã tĩ ti tén ri ke nĩ, fi ke gé. Ag tĩ tag to ã se kũ tóg inh mỹ há tĩnh mü. Kĩ ã régre mỹ fèfén tũg nĩ gé. Jãvo ã tóg, nũgme ki kutènh ke mü, pí èn ki,” he tóg.

²³“Á tĩ Topẽ ãn krèm ti mỹ nèn ú pũn sór kũ, vèso jykrèn vén nĩ. “Inh mỹ ú to jũ tú nĩ vỹ? Ú mỹ iso jykrèn kónãn tú nĩ vỹ?” hem nĩ. ²⁴Á tĩ ú to jũ nĩn kũ ti venh tũg nĩ ver. Ti mỹ: “inh mỹ vènh pãte fón nĩ,” hem nĩ ver, fi mỹ ke gé. Kar kũ há Topẽ mỹ nèn ú pũn nĩ sir,” he tóg.

²⁵“Kejèn ã tóg, ã mré ke ú mỹ név jè, ã mré ke ú fi mỹ ke gé. Kĩ fi tóg pã'i ag mỹ ã kãmèn tũg ke mü. Fi tĩ tónh tũg ke èn jo fi mré vĩm nĩ, ti mré ke gé. “Kajãm jé ke mü,” hem nĩ. Ke tú nĩ mü ra pã'i vỹ, ã jykre pãno venh ke mü, kũ tóg ti porisa mỹ: “ti se ra,” henh ke mü. ²⁶Ha mẽ, tá ã kãnhmar kãkutè mãn ke tú nĩ. Á tĩ kajãm kãn kar kũ há ã tóg, tá kãkutè mãn mü sir, hèn ri ke mũn,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg prũ tú fi mré nỹnh ke tú

²⁷“Topẽ tĩ vãsỹ ãg jo ke ag jyvèn ú tag mẽ ãjag huri, ke gé, há vỹ: “ã prũ tú fi mré nỹ tũg nĩ,” he mü. ²⁸Sỹ ùri ãjag jyvèn há vè, ha mẽ: ã tĩ ãn týtã ú fi ki vè'ĩ kũ tóg, ã tĩ fi mré nỹ sĩ han èn ri ke nĩ sir, ã tĩ fi ki vè'ĩ mü ti. Á tĩ ãn týtã ú fi mré nũr sór kũ tóg, ã tĩ fi mré nũr ri ke nĩ sir, ã tĩ fi to èn mü ti. Ke tũg nĩ. ²⁹Á tĩ nèn ú ki vè'ĩ tugrĩn Topẽ vĩ mranh kũ ã kanè tĩ nám kem nĩ, ã tĩ ki vè'ĩ mãn tú nĩ jé. Á kyvó nĩn kũ tóg, ã mỹ jagy tí vè. Á tĩ há ra nũgme ki kutè kũ tóg, ti jagy kãfór nĩ. Kĩ tag há ve sór tũg nĩ. ³⁰Á tĩ ã nĩgè tĩ nèn ú kórég han kũ ã nĩgnó kym nĩ gé, ã tĩ ke mãn tú nĩ jé. Á nĩgnó pir nĩn kũ tóg, jagy tí vè. Á tĩ há ra nũgme ki kutè kũ tóg, jagy kãfór nĩ sir, kũ tag há kamèg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg prũ fón ke tú

(Mt 19.9; Mc 10.11-12; Lc 16.18)

³¹“Topẽ tĩ vãsỹ ãg jo ke ag jyvèn ú há vỹ nỹ gé, há vỹ: “ã tĩ ã prũ fi fón sór nĩn kũ tóg há tú nỹ,” he mü. “Á tĩ ge ra fi fón sór nĩn kũ fi mỹ vènh rán kũ nĩn nĩ, fi tĩ vènh rá ma tũg jé,” he ja tóg nĩ. ³²Sỹ ùri ãjag jyvèn há vè, ha mẽ: ãjag prũ fón tũg nĩ. Á tĩ fi fón kũ fi tĩ ú

tý mén mǎn ký fi tóg, ã tugrín Topê ví mranh mü sir, ã tý tý fi mén pè ra. Fi tý ã jávo vêsóg ki ù mré ný ja nǎn ký tóg, há sí ný, ã tý fi mý: ha tǐg, hen ký. Ký fi mén tý fi fón ký fi tý prüg sór tǔg nǐ gé. Á prũ tü fi vè, fi mén tý fi fón ja nǎn ký,” he tóg, *Jesus* ti.

Jagnê to ón ke tü

³³ “Vásý Topê tý èg jo ke ag jyvèn ù tag mē ãjag tóg huri ke gé, há vý: “jagnê mý ón tǔg nǐ,” he mü. “Á tý ù mý: Topê vý ki kanhró nǐ, hen ký ti mý ón sór tǔg nǐ. Ki há tóm nǐ gé, ã tý Topê mý: tag há han je sóg ke mü, hen ký. Ón ký ví tǔg nǐ,” he ja tóg nǐ. ³⁴ Sý ùri ãjag jyvèn há vè, ha mē: Ón ký “Topê vý ki kanhró nǐ,” he sór tǔg nǐ. Ón ký “ù tý kanhkã tá nǐ èn vý, ki kanhró nǐ,” he sór tǔg nǐ gé. Topê nǐja vè, kanhkã tá, ký ón ký tag tóg sór tǔg nǐ. ³⁵ Ký ón ký: “ù tý tý ga kri ke èn vý, ki kanhró nǐ,” he tǔg nǐ gé. Topê tü vè, ga ti. Ký ón ký: “ù tý *Jerusalém* tá ke ag ki rǐr tí èn vý, ki kanhró nǐ,” he tǔg nǐ gé. Èg pã'i mág tü vè mýr, *Jerusalém* ti. ³⁶ Ký ón ký: “ù tý inh krĩ han mü èn vý ki kanhró nǐ,” he tǔg nǐ gé. Á tý ã gãnh kuprig sór mü ra ã tóg, ã tý nèn tý ã gãnh kuprig ke mü èn ki kagtǔg nǐ. Á tý ã gãnh sán sór mü ra ã tóg, ã tý nèn tý sán ke mü èn ki kagtǔg nǐ gé. ³⁷ Ki há tóm nǐ, jagnê mý, ón sór tǔg nǐ. Ù tý ã mý ki há tó ký: hý, hem nǐ. Ti tý ki há ke tü nǐ ký: vó, hem nǐ gé. Á tý han ke nǎn ký: he, hem nǐ. Á tý han ke tü nǐ ký: nejé, hem nǐ. Á tý ón sór ký ã tóg Nén-Kórég jykre há han ke mü,” he tóg, *Jesus* ti.

Èg tý vènh kajám ke tü
(*Lc 6.29-30*)

³⁸ “Topê tý vásý èg jo ke ag jyvèn ù tag mē ãjag huri, há vý: “ù tý ã kanè pir ki tǎnh ký vènh kato ti kanè pir ù há ki tǎnh nǐ gé,” he ja tóg nǐ. “Ù tý ã já pir ki tǎnh ký mranh ký vènh kato ti já pir há ki tǎnh ký mranh nǐ gé. Pátén tǔg nǐ,” he ja tóg nǐ. Topê ti. ³⁹ Sý ùri ãjag jyvèn mǎn há vè, ha mē: ù tý ã to jũ mü ra ti to jũ tǔg nǐ, fi to jũ tǔg nǐ gé. Ti tý ã jamè ki tǎnh ký ti mý ã jamè ù ven nǐ gé, ti tý ã mý ki tǎnh je gé, fi ke gé. ⁴⁰ Ti tý ã pãritó mǎn sór ký ti mý ã *camisa* mré nǐm nǐ gé. ⁴¹ Ti tý ã mý: “mü ný, tag tá, kakó ja tá inh fón je,” hen ký ti mré tǔg nǐ, ký ti mý: “kór há tá inh ã fón tǔg mü ha,” hem nǐ. ⁴² Ti tý ã mý nèn ù to: “inh mý nǐm,” hen ký ti mý nǐm nǐ, fi mý ke gé. Ù tý ã mý: “inh mý *prestar* hem nǐ,” hen ký ti mý, fi mý: nejé, he tǔg nǐ,” he tóg, *Jesus* ti.

Èg tý èg kato vásân mü ag tó há nýtǐnh ke
(*Lc 6.27-28, 32-36*)

⁴³ “Topê tý vásý èg jo ke ag jyvèn ù mē ãjag huri, há vý: ã mré ke ag to há nǐm nǐ, ký ù tý ã kato vásânsân mü ag to jũ nǐm nǐ gé, he mü. ⁴⁴ Isý ùri ãjag jyvèn há vè, ha mē: ù tý ãjag kato vásânsân mü ag to há nýtǐm nǐ, ù tý

ãjag vóg kónǎn mü ra ag to Topê mré vǐm nǐ, fag to ke gé. ⁴⁵ Ký ãjag tóg tý Topê krè nýtǐ, ãjag tý èg jóg tý kanhkã tá nǐ èn ri ke han ký. Ti há ne tóg rã han', ti tý vènh kar kri jèngrèg ký san je, ùn jykre kuryj ag kri, ùn jykre pãno ag kri ke gé, fag kri ke gé. Ta han ti ke gé, ti tý vènh kar há han je, ùn jykre kuryj ag, ùn jykre pãno ag ke gé, fag ke gé. Ver tóg vènh kar to há nǐ, Topê ti,” he tóg.

⁴⁶ “Ájag mré ke ù ag tóg, ãjag to há nýtǐ. Ájag tý tag ag há to há nýtǐm ký, fag há to há nýtǐm ký tóg, tý nèn ù tü nǐ ver. Ùn jykre kórég ag vý ge nýtǐgtǐ gé, *governo* mý jǎnkamy mág tí ag. Ù tý ag to há nýtǐ èn ag há to ag tóg, há nýtǐgtǐ, vènh kato. Há ti nǐ, há ra tóg tý nèn ù tü nǐ ver. ⁴⁷ Ký ãjag tý ãjag mré ke ag há mý: “ã mý há?” hen ký tóg tý, nèn ù tü nǐ gé ver. Ù tý Topê ví ki kagtǔg ag vý, ge nýtǐgtǐ gé. Ag mré ke ag há mý ag tóg: “ã mý há?” he tí gé, há ra tóg tý nèn ù tü nǐ ver. ⁴⁸ Há ký vènh kar to vèjykre kuryj han ký nýtǐm nǐ, ù tý ãjag kato vásânsân mü ag mré há, fag mré há. Èg jóg tý kanhkã tá nǐ èn ri ke han nǐ. Ti há ne tóg, vènh kar to vèjykre kuryj han ký nǐ nǐ'. Ti ri ke han nǐ,” he tóg, *Jesus* ti.

6

Èg tý ù jagãgtân ke

¹ “Ký ãjag tý Topê jykre han sór ký ù tý vèjykre pãno han mü ag jykre ri ke han tǔg nǐ. Ón ký ag tóg, vènh kar rǐnve Topê jykre han sór tí, vènh kar tǐr ag ve je. Kar ký ag tóg há ra, há tü han tí sir, fag ke gé. Ký ag ri ke han tǔg nǐ, ke tü nǐ mü ra èg jóg tý kanhkã tá nǐ èn vý tóg, ãjag mý ti kaja ven ke tü nǐ,” he tóg. ² “Hã ký ãjag tý ùn jagtar ag jagãgtân ký ù mý: ag jagãgtân inh tí, he tǔg nǐ. Ù tý vèjykre régre han mü ag jykre ri ke han tǔg nǐ. Vènh kar mý ag tóg: ag jagãgtân inh tí, fag ke gé, he tí. Ag *ganho* há vè, ký ag tóg kanhkã tá *ganho* ù ve mǎn ke tü nǐ ha, he tóg.

³ “Ag ri ke han tǔg nǐ. Ù mý tó tǔg nǐ, ãjag tý ù jagãgtân ký, ãjag mré ke fag mý tó tǔg nǐ gé. ⁴ Ký ãjag tý ag jagãgtân ký èg jóg tý kanhkã tá nǐ èn tóg, ãjag vènh mü sir, ký tóg ãjag mý nǐm ke mü sir, ãjag *ganho* ti. Èg tý vènh vatánh sór nèn han mü èn ve kǎn tóg tí, Topê ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Èg tý Topê mré vémén
(*Lc 11.2-4*)

⁵ “Ký ãjag tý Topê mré vémén ký ù tý vèjykre régre han mü èn jykre ri ke han tǔg nǐ gé. Ag tý ón ký Topê mré ví ký ag tóg, *igreja* krêm jègje ký nýtǐ, ke tü nǐ ký ìn krêm. Ký vènh kar vý ón ký ag to ví há han mü sir, fag to ke gé. Kanhkã tá tóg *ganho* ù ve mǎn ke tü nǐ ha. Ájag mý sóg ki há tó mü, ha mē. ⁶ Ag jávo ãjag tý Topê mré vémén ký ãjag ìn kã ra gem nǐ. Ký jǎnkã nífénh nǐ. Ký tá Topê mré vǐm nǐ sir, èg jóg mré, èg tý ùn vèg tü èn

mré. Kŷ tóg kanhkā tá ājag mŷ nīm ke mū, ājag *ganho* ti. Ēg tŷ vēnh kar vatánh tá nén han mū ěn vég tóg tí mŷr, Topē ti,” he tóg, *Jesus* ti.

⁷“Ājag tŷ ti mré vēmén kŷ fagrīnh mŷ ti mré vēmén mág han tŷg nī. Ū tŷ Topē vī ki kagtŷ ag ri ke han tŷg nī. Ag jānjān kŷ ag tóg ón kŷ vī jagy han tŷ. “Ēg tŷ vī jagy han kŷ ti hŷn ěg vī mēnh mū,” he ag tóg tŷ, ón kŷ, fag ke gé. ⁸Ag ri ke han tŷg nī. Ēg jóg vŷ nén kar ki kanhró nī. Ājag tŷ ti mŷ tó tú ra tóg ki kanhró nī,” he tóg.

⁹“Ājag tŷ Topē mré vī kŷ tag tóg nī, ha mē:

“Ēg jóg mág, kanhkā tá ā tóg nī nī.

Ā jiji tó ěg tóg tŷ, kŷ vēnh kar jé ā tŷ tŷ ūn mág nī vé.

¹⁰Ēg jé kānhmar ā tŷ tŷ ěg pā'i nī vé.

Vēnh kar jé ā tŷ nén to jykrén mū ěn han sór, ga tá ke kar, ag jé kanhkā tá ke kar ag ri ke han.

¹¹Ēg mŷ ūri ěg jĕn ti nīm, ěg tŷ kurā kar ki ko tŷ ěn.

¹²Kŷ ěg mŷ vēnh pāte fón nī, ěg tŷ ā vī mranh ja ti.

Hā jé ěg tóg, ěg tŷ jagnē to jŷ tŷ jagnē mŷ vēnh pāte fón ke mū gé.

¹³Kŷ ěg tŷ ā vī mranh sór kŷ ěg kren han nī, ěg tŷ mranh tŷ nī jé.

Nén-Kórég jóg ěg vem nī.

Ā há ne tóg tar nī'.

Ā há ne tóg mág nī inhhā'.

Ā jykre tóg tú' henh ke tú nī,”

hem nī, Topē mŷ,” he tóg.

¹⁴“Hŷ, ge ti nī,” he tóg. “Ū tŷ ājag to jŷ kŷ ti mŷ vēnh pāte fón nī. Ū tŷ ājag mŷ vī kónān kŷ ti mŷ vēnh pāte fón nī gé. Ājag tŷ gen kŷ ěg jóg vŷ ājag mŷ vēnh pāte fón ke mū gé. ¹⁵Ājag tŷ tag han tŷ nīn kŷ ěg jóg tóg, ājag mŷ vēnh pāte fón ke tŷ nī gé, ājag tŷ ti vī mranh ja ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg vākre

¹⁶“Kejĕn ājag tóg vākrég tŷ. Jĕg tŷ ājag nī, Topē mŷ há nŷtī jé. Kŷ fe ū nŷtī tŷg nī. Vākre ki ū tŷ vējykre régre han mū ag jykre ri ke han tŷg nī. Ag tŷ ón kŷ vākre kŷ ag tóg, fe ū nŷtīgtŷ sir, vēnh kar tŷ ag vākre ve jé. Ag *ganho* há vē. Kanhkā tá ag tóg, *ganho* ū venh ke tŷ nī ha. Ājag mŷ sóg ki há tó mū, ha mē.

¹⁷Ājag vākre kŷ ājag gānh tág nī, ājag jamē kupem nī, fĕnhhta han nŷtī ve nīm nī. ¹⁸Hā kŷ ag tóg vég tŷ nī, ājag vākrég mŷ ti. Ēg jóg há ne vég mŷ inhhā', ěg tŷ ūn vég tŷ ěn há vŷ vég mŷ. Kŷ tóg kanhkā tá ājag mŷ ājag *ganho* nīm ke mū. Ēg tŷ vēnh kar vatánh tá nén han mū vég tóg tŷ, Topē ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg rikon sór ke tŷ
(Lc 12.33-34)

¹⁹“Ga kri mŷn kŷ rikon ke to vāsān sór tŷg nī. Ga vŷ ājag tŷ nén kar konh ke mū. Kŷ ājag jānkamy vŷ vēso jāgfanh ke mŷ gé sir. Kŷ ag tóg pigju kŷ ma mŷnh ke mŷ gé sir, ājag tŷ nén ti, ti e nŷn kŷ. ²⁰Ājag tŷ inhhā kanhkā tá tŷ mág pĕ nŷtīn kŷ tóg há ra ājag mŷ há tŷnh mŷ. Tá ti pijé tŷ ga nī', ājag tŷ tŷ, tá ti pijé vēso jāgfanh mŷ'. Tá ag pijé péju kŷ ma mŷnh mŷ'. Hā kŷ tá ājag tŷ vin han sórm nī. ²¹Ājag tŷ ga kri tŷ nén ū mág nŷtīn kŷ ājag tóg, ga kri mŷ mág sór mŷ. Ājag tŷ há ra kanhkā tŷ tŷ nén ū mág nŷtī sór kŷ ājag tóg, kanhkā ra mŷ sór mŷ, kŷ tag há ne há nī',” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg kanĕ tŷ ěg mŷ kurā han
(Lc 11.34-36)

²²“Ēg kanĕ tŷ ěg tóg vég tŷ. Kŷ tóg ěg mŷ kurā nī, ěg kanĕ há nŷn kŷ. ²³Ti kórég nŷn kŷ tóg, ěg mŷ kuty tŷnh mŷ. kŷ kuty tag vŷ kuty kar káfór nī. Ge ti nī, ěg jykre kórég nŷn kŷ. Ēg kanĕ kórég ri ke ti nī,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tŷ Topē há tŷ jagrĕ nŷnh ke
(Lc 16.13; 12.22-31)

²⁴“Ā jagrĕ régre nŷn kŷ tóg vēnh mŷ ti. Ā tŷ Topē há tŷ jagrĕ nŷn kŷ jānkamy tĕn ěn tŷ jagrĕ nī sór tŷg nī. Ā tŷ jānkamy e ve sór kŷ ti há vŷ tŷ ā jagrĕ nŷnh mŷ. Kŷ ā tóg Topē tŷ ěg mŷ nén tó mŷ ěn to jykrén há han ke tŷ nī. Hā kŷ ā tŷ Topē to há nŷn kŷ ga kri riko nī sór tŷg nī. Topē kā jatun jé ā tóg ke mŷ, ha vem nī,” he tóg. ²⁵“Hā kŷ sóg ājag mŷ tó mŷ. Ājag tŷ nén ve sór mŷ to krī kufy han tŷg nī. “Inh hŷn ūri ne konh mŷ', inh hŷn ne tunh mŷ'?” he tŷg nī. Topē tŷ ěg han ja vē mŷr, ěg tŷ ga kri mŷ jé. Hā kŷ tóg ěg mŷ ěg tŷ konh ke mŷ ven tŷ gé sir, ěg kur ti ke gé. ²⁶Sĕsī to jykrén nī. Ag mŷ ěkrān tŷ? Vó. Ag mŷ pājó krĕm vin tŷ? Vó. Ge ra ěg jóg tŷ kanhkā tá nī ěn tóg ag ki rŷr nī nī. Ājag mŷ jĕsī káfór tŷ nŷtī', Topē mŷ? Vó, sĕsī káfór ājag tóg nŷtī. ²⁷Topē tŷ ěg kĕ ū jé prĕr kŷ ěg tóg ter ke mŷ, ěg ter sór tŷ ra. Ēg tŷ to krī kufy han mŷ ra ěg tóg ter ke mŷ. Ēg krī kufy ěn pijé ěg kren han mŷ'.

²⁸Kŷ kur to krī kufy han tŷg nī gé. Ka fej to jykrén nī. Jatun mŷ tóg mog tŷ. Rānhrĕj tŷ tóg nŷgtŷ, kur han tŷ tóg nŷgtŷ. ²⁹Ge ra tóg sŷnvī nŷtī, ka fej ti, pā'i mág tŷ *Salomāo* kur sŷnvī káfór, ti tŷ ěprā ke ag kur sŷnvī káfór ja ra. Ki há sóg tó mŷ mŷr. ³⁰Topē há ne, ka fej sŷnvī han. Hā ra tóg kānhmar kĕgter tŷ. Ūri tóg há nŷtī. Vaj kŷ tóg kógungun kŷ pŷr mŷ sir, re mré. Kŷ Topē tóg ājag ki rŷr káfór han mŷ, ājag kur mré há. Hā kŷ ti vī kri fim nī. ³¹Krī kufy han tŷg nī. “Inh hŷn ne konh mŷ'?” Inh hŷn ne kron mŷ'?” Inh hŷn ne tunh mŷ'?” he tŷg nī. ³²Ū tŷ Topē vī ki kagtŷ ag vŷ tag to jykrén mág tŷ. Hā ra ěg jóg tŷ Topē vŷ ěg vég tŷ. Kŷ to krī kufy han tŷg nī. ³³Topē tŷ tŷ ěg pā'i nī ěn há ve sórm nī. Kŷ tag há to vāsān nī. Ti jykre kuryj tag há to jykrén mág nī. Kŷ tóg

āĵag mý āĵag tŷ nén ve sór mág mŷ ěn vin ke mŷ sir. ³⁴Hā kŷ āĵag tŷ vaj kŷ nén ve sór mŷ to krŷ kufy han tŷg nŷ. Vaj kŷ āĵag tóg venh ke mŷ, kŷ āĵag tóg to jykren ke mŷ sir. Ūri āĵag tŷ nén vėg mŷ hā to jykren nŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

7

Ĕg tŷ ũ to vŷ kónān ke tŷ
(*Lc 6.37-38, 41-42*)

¹“Ā régre to vŷ kónān tŷg nŷ, ti jykre kórėg ra. Kŷ Topė vŷ ā to vŷ kónān ke tŷ nŷ gė. ²Ā tŷ ũ to vŷ mŷ ěn ri ke han jė tóg ke mŷ, Topė ti, ā to. Ā tŷ ũ mŷ kāmūn mŷ ri ke han jė tóg ke mŷ, ā mŷ, Topė ti. ³Jykre kórėg mág ā tóg nŷ gė, hā ra ā régre jykre pāno sŷ ěn tóg ā mŷ kórėg nŷ. ⁴Kŷ ā hā ne tóg ā régre mŷ, fi mŷ: “ā jykre kórėg kuryrh jė sóg ke mŷ,” he tŷ, ā tŷ ā jykre pāno ěn kuryrh jāvānh ra. ⁵Ke tŷg nŷ. Ke tŷ nŷ mŷ ra ā tóg jykre régre nŷ. Kŷ ā jykre kuryrh vėn nŷ. Kar kŷ ā tóg sir ā régre jykre kuryrh hā han ke mŷ,” he tóg.

⁶“Hā ra kasor jykre ri ke ag mŷ Topė jykre sŷnvŷ ěn tó tŷg nŷ. Porko jykre ri ke ěn ag mŷ ke gė, fag mŷ ke gė. Jykre kavėj ag nŷtŷ, hā kŷ ag tóg, Topė jykre to é henh ke mŷ. Tŷ tŷ¹ he sór ag tóg tŷ, ti sán kŷ, kar kŷ ag tóg sir, ā to jŷ sór mŷ gė, ha vem nŷ, ā tŷ ag mŷ Topė jykre sŷnvŷ tó ja hā ra,” he tóg, *Jesus* ti.

Topė tŷ tŷ ũn vŷ hā nŷ
(*Lc 11.9-13*)

⁷“Topė mŷ nén kar to vŷm nŷ, kŷ tóg āĵag mŷ han ke mŷ. Āĵag tŷ ti mŷ nén ũ to vŷ mŷ ěn jāvānh nŷ, kŷ āĵag tóg venh ke mŷ. Ti mrė vŷ kŷ ěg tŷ ti jānkā tŷ tórōn tórōn ke ěn ri ke han nŷ. Kŷ tóg āĵag mŷ nón ri ke han mŷ sir, ti tŷ āĵag mŷ āĵag tŷ nén to vŷ mŷ ěn han kŷ. ⁸Hŷ, hā vė. Āĵag tŷ ti mŷ nén ũ to vŷn kŷ tóg, āĵag mŷ han mŷ sir. Āĵag tŷ jāvānh kŷ āĵag tóg, venh ke mŷ sir,” he tóg.

⁹“Kejėn āĵag kósın tóg: “isŷ ěmŷ konh há tóg tŷ,” he mŷ. Kŷ āĵag pijė, ti mŷ pó nŷm ke mŷ. ¹⁰Ti tŷ āĵag mŷ: “isŷ pirā konh há tóg tŷ,” hen kŷ āĵag pijė ti mŷ pŷn nŷm ke mŷ. ¹¹Jykre pāno āĵag nŷtŷ. Ge ra āĵag tóg āĵag krė mŷ nén ũ há vin tŷ. Ge ti nŷ gė, āĵag tŷ Topė mŷ nén ũ to vŷn kŷ. Nén ũ há tāvŷ hā vin jė tóg ke mŷ. Hā ra tóg āĵag kāfór han tŷ, ěg jóg tŷ kanhkā tá nŷ ěn tŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ĕg tŷ jagně mŷ nén han ke
(*Lc 6.31*)

¹²“Āĵag tŷ ũ to: “ti tŷ inh mŷ tag han ra tóg há ti vė,” hen kŷ inhhā ti mŷ han nŷ, fi mŷ ke gė. *Moisė* tŷ ěg jyvėn hā vė, Topė vŷ tó tŷ ag tŷ ěg jyvėn hā vė,” he tóg, *Jesus* ti.

Jānkā kāmė
(*Lc 13.24*)

¹³“Ū tŷ inh ki rā mŷ vŷ, jānkā sŷ fŷn rām sór ri ke nŷ. Fŷn rām jė ěg tóg, vāsān tŷ. Jānkā mág vŷ nŷ gė. Fŷn rām há ti nŷ, ti mág nŷn kŷ. Hā kŷ

ŭ tŷ ěn ri ke ag vŷ fŷn rām tŷ. Hā ra ŭ tŷ fŷn rām mŷ ěn ag vŷ, kągter pė han ke mŷ, nŷgme ki vār kŷ. ¹⁴Ag jāvo jānkā sŷ ěn fŷn rām sór mŷ, āĵag tŷ rŷr krŷg ja tŷ ve jė. Ti sŷ nŷn kŷ tóg fŷn rām jagy nŷ, hā kŷ ũn pipir ag hā vŷ jānkā sŷ fŷn rām ke mŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ōn kŷ Topė vŷ tó tŷ ag
(*Lc 6.43-44*)

¹⁵“Ōn kŷ Topė vŷ tó tŷ ěn ag vŷ kri nŷm tŷg nŷ. Hā nŷtŷ ve ag tóg nŷ, hā ra ag tóg, āĵag kókėn sór nŷtŷ. Āĵag kókėn sór to ag tóg, mŷg jŷ ěn ri ke nŷtŷ, mŷr, ha mė. ¹⁶Āĵag tŷ ag jykre tugnŷm kŷ āĵag tóg, ag tŷ Topė vŷ mranh mŷ ěn ki kanhrō nŷtŷ, fag ke gė. Ha vė, vānh tŷ jóhó ki ěg tóg, *uva* vėg tŷ nŷgtŷ mŷr. Kŷ ěg tóg sónh ki pėnva vėg tŷ nŷgtŷ gė. ¹⁷Ka vŷ ge nŷgtŷ. Ti há jėn kŷ tóg kanėn hā han tŷ, kŷ ěg tóg ko tŷ. Ti kórėg jėn kŷ tóg kanėn kónān tŷ gė, kŷ ěg pijė ko tŷ. ¹⁸Ka há vŷ kanėn kónān ki kagtŷg jė, kŷ ka kórėg vŷ kanėn hā han ki kagtŷg jė gė. ¹⁹Kŷ ěg tóg ka kórėg ěn gŷn tŷ, tŷ ěg pŷnh tŷ, ka tŷ kanėn hā han vānh ěn tŷ. ²⁰Ge ag nŷtŷ, ón kŷ Topė vŷ tó tŷ ag. Ag tŷ Topė vŷ mranh mŷ ra ag tóg, ón kŷ Topė vŷ tó tŷ. Ag tŷ nén han mŷ ki ěg tóg, ag jykre kórėg vėg mŷ, fag ke gė“ he tóg, *Jesus* ti.

Ĕg tŷ Topė vŷ ki króm ke
(*Lc 13.25-27*)

²¹“Vėnh kar tóg iso: “pā'i vė, pā'i vė,” he tŷ. Hā ra ũ ag tóg, Topė tŷ nén to mŷ ěn han tŷ nŷgtŷ. Hā kŷ ag tóg, Topė tŷ tŷ ěg pā'i mág nŷ venh ke tŷ nŷ. Ū tŷ inh jóg vŷ han mŷ ěn ag hā vŷ, Topė tŷ tŷ ěg pā'i mág nŷ venh ke mŷ, fag ke gė. ²²Kurā tŷ ěgno kā, isŷ vėnh kar jykre tugnŷm ke kurā ěn kā ag tóg, inh mŷ: “*Senhor, Senhor*, ā jykre tó ěg mŷr,” henh ke mŷ. “Ā jykre hā ki ěkrėn kŷ ěg tóg, ěg tŷ nén han vānh han ja nŷgtŷ mŷr. Ā jykre hā tŷ ěg tóg, vėjagrė kórėg pan mŷr,” he jė ag tóg ke mŷ, inh mŷ. ²³Hā ra sóg ag mŷ: āĵag pijė tŷ, inh mrė ke nŷtŷ, henh ke mŷ. Āĵag ki kagtŷg sóg nŷ mŷr. Ha mŷ jėg. Jykre kórėg āĵag tóg nŷtŷ, he jė sóg ke mŷ, ŭ tŷ inh panh vŷ han jāvānh ěn ag mŷ, fag mŷ ke gė,” he tóg, *Jesus* ti.

Ĕn nŷna gunh gunh kāmė
(*Lc 6.47-49*)

²⁴“Ha mė, inh vŷ mėg āĵag tóg nŷtŷ,” he tóg. “Āĵag tŷ inh vŷ ki króm kŷ āĵag tóg sir tŷ, ũn jykre há ri ke nŷtŷ. Ĕn han ken kŷ tóg, to jykren mŷ. To jykren há han kŷ tóg, ga kŷm kŷ pāro kri ĩn nŷna ka fėg mŷ sir. ²⁵Kejėn ta tóg kutė mŷ, kŷ goj vŷ var mŷ sir. Kóho jŷ vŷ kātŷ mŷ gė, ĩn to, hā ra tóg kutė tŷ nŷ sir, ĩn ti. Pāro kri tóg nŷtŷ, ti nŷna tŷ, hā kŷ tóg kutė tŷ nŷ. Ge ti nŷ, āĵag tŷ inh vŷ kri fi kŷ. ²⁶Āĵag tŷ inh vŷ mėg mŷ ra ki króm tŷ nŷn kŷ āĵag tóg tŷ ũn jykre kórėg ri ke nŷtŷ. Ĕn han ken kŷ tóg, to jykren kónān mŷ, kŷ tóg ga rŷnhŷj hā ki

ka fĕg mŭ, krĭg mŷ, ĩn nŭna ti. ²⁷ Kejĕn ta tóg kutĕ mŭ, kŷ goj vŷ var mŭ sir. Kóho jŭ vŷ káti mŭ gé, ĩn to, kŷ ĩn tóg vom ke tére kŷ kutĕ mŭ sir. Mráj kán tóg mŭ sir, ĩn ti. Ge ti nĭ, ājag tŷ inh vĭ kri fig tŭ nĭn kŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus vĭ tŷ vĕnh kar vĭ káfór nĭ

²⁸ Hā ki *Jesus* tóg krŷg he mŭ sir, ag kanhrān ki. Kŷ tóg vĕnh kar mŷ e tĭ sir, ti vĭ ti. ²⁹ Ti vĭ tóg vĕnh kar vĭ káfór nĭ, Topĕ vĭ to ěg kanhrān tĭ ag vĭ káfór ti nĭ, kŷ tóg pā'i vĭ káfór pĕ nĭ gé, ti vĭ ti. Hā kŷ tóg ki hā tó mŭ. Kŷ tóg ag mŷ e tĭ sir, fag mŷ ke gé.

8

Jesus tŷ ũn kaga kren vānh tŷ há' he
(*Mc 1.40-45; Lc 5.12-16*)

¹ *Jesus* tŷ ag mŷ tó kán kar kŷ tóg pānónh ěn to tére mŭ sir. Kŷ ũn e ěn ag tóg, ti nón mŭ mŭ sir, fag ke gé. ² Kŷ vāhā ũ tóg ti tá jun mŭ. Vĕnh kaga kren vānh han kŷ tóg nĭ, vĕnh kaga tŷ *lepra* he mŭ ěn. Kŷ tóg ti krĕm grĭnh ke kŷ ti mŷ: “*Senhor,*” he mŭ. “Ā mŷ isŷ há' he sór tŭ? Ā hā tóg isŷ há henh ke mŭ, ā tŷ isŷ há' he sór kŷ,” he tóg ti mŷ.

³ Kŷ *Jesus* tóg ti mŷ: “he,” he mŭ. “Há' he ja há ā tóg nĭ,” he tóg ti mŷ. Kŷ tóg ti kaga kren vānh ěn tŷ há' he mŭ vĕsŷmér. Jānhkri' he tóg mŭ, ti fār ti. ⁴ Kŷ *Jesus* tóg ti mŷ: “ker ũ mŷ tó hé’,” he mŭ. “Ha tĭg. Topĕ tŭ ki rĭr tĭ hā mŷ tóm nĭ. Kŷ Topĕ mŷ *Moisés* tŷ vāš ěg mŷ nĕn tó ja ěn nĭm nĭ. Hā tugrĭn vĕnh kar vŷ ā tŷ há' he mŭ tag ki kanhrān mŭ,” he tóg ti mŷ. Kŷ tóg ti mŭ sir.

Jesus tŷ pā'i mág camarada tŷ há' he
(*Lc 7.1-10*)

⁵ Kŷ *Jesus* tóg kejĕn ěmā tŷ *Cafarnaum* tá jun mŭ. Kŷ fóg tŷ *capitão* tóg, ti venh káti mŭ. ⁶ Kŷ tóg ti mŷ: “*Senhor,*” he mŭ. “Īnh camarada tóg nŷ nĭ, ĩnh ĩn tá. Kānhgrĭn kán kŷ tóg nŷ, hā ra tóg kaga jagy nŷ gé,” he tóg. ⁷ Kŷ tóg ti mŷ: “kŷ ĩnh hŷn ā mrĕ ti venh tĭg mŭ ha, sŷ ā mŷ ti tŷ há' he, jŷ,” he mŭ. ⁸ Hā ra tóg: “ā mŷn hŷn jagy nĭ, ā tŷ ĩnh ĩn ká ki sán ke ti, isŷ tŷ fóg nĭn kŷ,” he mŭ. “Ā vĭ pir ki tóg há' henh mŭ. Ā vĭ hā tŷ ā tóg ti tŷ há' henh ke mŭ,” he tóg. ⁹ “Ha vé, tŷ sóg pā'i krĕm ke nĭ gé, kŷ *soldado* ag tóg tŷ ĩnh krĕm ke nŷti gé. Hā kŷ sóg pā'i jykre ki kanhró nĭ. Isŷ *soldado* ũ mŷ: kutĭg, hen kŷ tóg tĭ mŭ. Sŷ ti mŷ: kunĭg, hen kŷ tóg káti mŭ gé. Isŷ ĩnh camarada mŷ: tag han ra, hen kŷ tóg han ti. Īnh vĭ tŷ sóg ag jĕgnĕg tĭ. Ā vĭ hā tŷ ā tóg ti tŷ há' henh ke mŭ,” he tóg. ¹⁰ Kŷ tóg ti mŷ e tĭ. Kŷ tóg ti mrĕ mŭ ag mŷ: “ha mĕ, *Israel* ag vŷ ti ri ke tŭ nŷti,” he mŭ. “Ki kanhró tóg nĭ mŷr, kŷ tóg ĩnh ki rá kŷ jĕ. Ge ve ja tŷ sóg nĭ,” he tóg. ¹¹ “Ha vé, ũ tŷ hĕn ri ke ag vŷ kāmŭnh ke mŭ, rá jur ja tá, rá pur ja tá ke gé. *Abraão* mrĕ ag tóg ũ tŷ kanhkā tá nĭ ěn tŷ ěg pā'i nĭ venh ke mŭ, *Isaque* mrĕ, *Jacó* mrĕ ke gé. Topĕ tóg

ag ki rĭr ke mŭ. ¹² Ag jāvo *Israel* krĕ'krĕ ag tóg, kuty ki vár ke mŭ. Ag tŷ ũ tŷ kanhkā tá nĭ ěn tŷ tŷ ěg pā'i nĭ venh ke vĕ vĕ, hā ra ag tóg venh ke tŭ nĭ. Kŷ ag tóg vĕsŷrĕnh ke mŭ, ag jā tŷ ag tóg gángan kenh mŭ, vĕso jŭn kŷ, fag ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

¹³ Kŷ tóg *capitão* mŷ: “Īnh ki rá kŷ ā tóg jĕ nĭ,” he mŭ. “Hā kŷ ā tóg venh ke mŭ sir. Ā camarada tŷ ĩnh hur há' hé,” he tóg. Kŷ tóg tĭ mŭ sir. *Jesus* tŷ ti mŷ tó mŭ ěn hā ká tóg há' he ja nĭ.

Jesus tŷ ũn kagyga tŷ hághá' he
(*Mc 1.29-34; Lc 4.38-41*)

¹⁴ Kŷ *Jesus* tóg sir *Pedro* ĩn ká ra rá mŭ. Hā ra ti prŭ fi mŷnh fi tóg kaga nŷ nĭ, rŷg kŷ. ¹⁵ Kŷ tóg fi nĭgé mĕg mŭ sir. Kŷ fi rŷg ěn tóg tŭ' he mŭ sir. Kŷ fi tóg nĭ kŷ ag ki rĭr mŭ sir. ¹⁶ Kuty ěn ká ag tóg ũn jagrĕ kórĕg ag tatĭ kāmŭ mŭ, ti to. Kŷ tóg ag mŷ vĭ mŭ, kŷ ag jagrĕ tóg pa kán mŭ sir. ũn kagyga ag tŷ há' há' he tóg mŭ gé sir, fag ke gé. ¹⁷ Hā ra tag tóg rán kŷ nĭ gé. Vāšŷ Topĕ vĭ tó ti tŷ *Isaías* vŷ tag rán ja nĭ, ha mĕ: “ěg kaga nŷtĭn kŷ tóg ěg tŷ há' há' he tĭ, ti tŷ ěg jagfy jagtar tugrĭn,” he ja tóg nĭ.

Ŭ tŷ Jesus mrĕ mŭ sór mŭ ag
(*Lc 9.57-62*)

¹⁸ Kejĕn ag tóg, *Jesus* pĕnĭn e nŷti, fag ke gé, hā kŷ tóg ti mrĕ mŭ tĭ ag mŷ: “mŷ jĕ ha,” he mŭ. “Goj kafā ũ ra ěg tóg mŭnh mŭ,” he tóg.

¹⁹ Ag mŭnh ke to hā Topĕ vĭ to ěg kanhrān tĭ ũ tóg, ti mrĕ vĭnh káti mŭ. “*Senhor,*” he tóg. “Sŷ ā mrĕ tĭg há tóg tĭ. Ā tŷ hĕ ra tĭg kŷ sóg, ā mrĕ tĭg mŭ,” he tóg. ²⁰ Hā ra *Jesus* tóg ti mŷ: “hā ra tóg jagy tĭ,” he mŭ. “Ĕn tŭ sóg nĭ. Mĭg vŷ krĕ nŷgtĭ. Sĕsĭ vŷ jagfĕ nŷgtĭ gé. Ag jāvo isŷ hĕ tá nŷr ke tóg tŭ tĭ. Tŷ sóg ĕprā ke fi kósĭn nĭ,” he tóg.

²¹ Kŷ *Jesus* mrĕ tĭ ũ tóg ti mŷ: “ā mrĕ sóg tĭ sór mŭ, hā ra sóg ver ĩnh panh ter kŷ ga ki ti fón sór mŭ,” he mŭ gé. ²² Kŷ tóg ti mŷ: “vó,” he mŭ. “Ti kĕnh tĭ tŷg,” he tóg. “Īnh mrĕ kátiĭg. Īnh ki ge tŭ ag vŷ ā panh kej han mŭnh mŭ,” he tóg. ²³ Kŷ tóg *canoá* ká ra rá mŭ sir. Kŷ ti mrĕ mŭ tĭ ag tóg ti mrĕ ki ge mŭ gé, ag tŷ goj kafā ũ ra mŷ jĕ.

Jesus tŷ kóho jŭ tŷ tŷ' he
(*Mc 4.35-41; Lc 8.22-25*)

²⁴ Ag tŷ goj nig mág ěn ká mĭ mŭ ra kóho jŭ tóg krog he káti mŭ sir, ha mĕ. Kŷ goj tóg *canoá* ká ki krĕm krĕm ke mŭ, ti fān sór tóg mŭ. Hā ra *Jesus* tóg nŷr nŷ. ²⁵ Kŷ ag tóg ti rĭn kŷ ti mŷ: “*Senhor,* ěg krenkren han nĭ, ěg kágtĕr ha mĕ tóg tĭ,” he mŭ.

²⁶ Kŷ tóg ag mŷ: “ājag tŷ nejĕ mŭmĕgmĕg nĕ? Ājag mŷ ĩnh ki ge há han tŷ?!” he mŭ. Kŷ tóg nĭ mŭ sir, jĕgnĕ kŷ tóg goj mŷ vĭ mŭ, kóho mŷ. Kŷ tóg tŭ' he mŭ sir. Katy' he tóg mŭ, katy távĭ tóg tĭ mŷr, ha mĕ. ²⁷ Kŷ tóg vĕnh kar mŷ e tĭ gé. “Ti jykre tóg ěg mŷ e tĭ,” he ag tóg

mũ. “Kóho tóg ti ví han mũ, goj ti ke gé,” he ag tóg, fag ke gé.

*Jesus tý vėjagrě kórég pan
(Mc 5.1-20; Lc 8.26-39)*

²⁸ Kǵ Jesus tóg ti mré mũ tí ag mré fín rãm kǵ kafã ù tá jun mũ sir, *Gadara* tá. Kǵ ùn rėgre ag tóg ti kato tėgtě mũ, ùn jagrě kórég ag. Vėnh kej tá ag tóg kãmũ mũ. Ag jamã vė, vėnh kej tí. Jũgũ mẽ ag tóg nǵtĩ, kǵ ù ag tóg hėn ra mũ vãnħ nǵtĩ, ag kamėg kǵ. ²⁹ Jesus kato ag tóg kãmũ mũ. Ti ve kǵ ag tóg prėnprėn mũ sir, ha mẽ. “!..Ă hǵn ėg tý hė ri kenħ mũ, Topė kósin!..!” he ag tóg mũ. “!..Ă mǵ ėg vóg kónãn sór mũ ha, ėg kurã to hã..!” he ag tóg.

³⁰ Hã ra porko tóg tá e nǵtĩ. Kakó tá ag tóg jėg nǵtĩ. ³¹ Kǵ Nėn-Kórég ag tóg *Jesus* mǵ: “ă tý ėg pan kǵ tóg ă tý porko to ėg jėgnėnh há tí,” he mũ. ³² Kǵ tóg ag mǵ: “he,” he mũ. Kǵ ag tóg porko ag ki ge mũ, Nėn-Kórég ag. Kǵ vãhã porko ag tóg, rán ki re kãn mũ sir, goj nig mág ki ag tóg vár mũ. Nãgnãr kãn ag tóg mũ sir, tũ’ he ag tóg mũ sir, mǵr, ha mẽ. ³³ Kǵ porko ki rĩr tí ag tóg, pėtė kãn mũ sir, ėmã ra, kamėg kǵ. Tá ag tóg kãmėn kãn mũ, *Jesus* tý ù ag ki vėjagrě kórég pan ja ėn ti.

³⁴ Kǵ vãhã ėmã tá ke kar ag tóg, *Jesus* venħ kãmũ mũ. Kãmũ kãn ag tóg mũ sir. Kǵ ag tóg tá junjun kǵ *Jesus* mǵ to ví mũ, ti tý tá kutė jė, ti tý ag rã hã nĩ mãn tũ nĩ jė.

9

*Jesus tý ùn kãnħgrĩn kǵ nǵ tý há’ he
(Mc 2.1-12; Lc 5.17-26)*

¹ Kǵ *Jesus* tóg, *canao* ki rã kǵ goj nig mág kafã ù ra tĩg mãn mũ sir, ti mré mũ tí ag mré. Kǵ tóg ti jamã tá jun mũ. ² Ti tý ti jamã tá jun kǵ ag tóg vãhã, ti mǵ ùn kãnħgrĩ vyn kǵ junjun mũ. Kǵmǵ kri tóg nǵ nĩ. Kǵ *Jesus* tóg, ag tý ti ki ge kǵ nǵtĩ vėg mũ sir. Hã kǵ tóg ùn kãnħgrĩ ėn mǵ: “inh kósin!,” he mũ. “Ă fe tý há’ hé. Ă tý Topė ví mranħ ja ėn tý tũ’ hen hã vė ha,” he tóg.

³ Hã ra Topė ví to ėg kanħrãn tí ag vǵ tá nǵtĩ gé. Ti ví mẽ kǵ ag tóg: “Topė to ví kónãn tóg mũ mǵr. Vėšǵ tóg Topė han mũ mǵr,” he mũ. Kǵ ti jykre tóg ag mǵ tý ù nǵ.

⁴ Hã ra *Jesus* tóg, ag tý nėn to jykřn mũ ki kanħró nĩ. Kǵ tóg ag mǵ: “ăjag ne tóg iso jykřn kónãn mũ,” he mũ. ⁵ “Ú tĩg vãnħ tag mǵ sóg: ă tý Topė ví mranħ ja tý tũ’ hen vė ha,” he mũ. “Šǵ ti mǵ: nĩ ra, tĩg ra, henħ ke vė gé. Hã ran mǵ ăjag mǵ vėnh mǵ?” he tóg. ⁶ “Isǵ ăjag mǵ inh jykře ven sór vė. Tý sóg ėprã ke fi kósin nĩ. Tá sóg krǵg ke mũ, Topė ví mranħ tý vėnh pãte fón ke tá.

Hã kǵ sóg ùn kãnħgrĩ mǵ: nĩ ra, jėg ra, ă kur gé tĩg, ă ĩn ra, he mũ,” he tóg. ⁷ Kǵ tóg vym ke nĩ mũ. Jėgnė kǵ tóg tí mũ sir, ti ĩn ra. ⁸ Kǵ vėnh kar ėn ag tóg vėg mũ. Kǵ tóg ag mǵ

e tãvĩ tí. Topė mǵ ag tóg ví há han mũ, ti tý *Jesus* mǵ vėjykře há nĩm kǵ, ti tý tý ėprã ke nĩ ra.

*Jesus tý Mateus jė prėr
(Mc 2.13-17; Lc 5.27-32)*

⁹ Kǵ *Jesus* tóg ti jamã tá kã kutė kǵ tí mũ sir. Kǵ tóg *Mateus* vėg mũ. *Governo* mǵ tóg jãnkamy mǵg tí, *imposto* kaja ti, kǵ tóg ti rãnħrãj han nĩ nĩ. Kǵ tóg ti mǵ: “inh mré kãtĩg,” he mũ. Kǵ tóg jėgnė kǵ ti mré tí mũ sir.

¹⁰ Kǵ tóg kejėn ti mré jėg mũ. Kǵ ù tý hėn ri ke ag tóg tá vėnh mãn mũ, ti ĩn krėm, *governo* mǵ jãnkamy mǵg tí ag, Topė ví mranħ tí ag, *Jesus* mré mũ tí ag ke gé. ¹¹ Kǵ pã’i ag tóg vėg mũ. Kǵ ag tóg ti mré mũ tí ag mǵ: “ăjag pã’i ne tóg ùn jykře pãno ag mré jėg mũ,” he mũ.

¹² Hã ra *Jesus* tóg mėg mũ. Kǵ tóg ag mǵ: “ùn kagyga tũ ag vǵ *médico* venħ mũ tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Hã ra ùn kagyga ag hã vǵ ti venħ mũ tí,” he tóg. ¹³ “Hã vė, Topė ví tag to jykřn, ha mẽ. “Ăjag tý jagnė jagãgtãn kǵ tóg, inh mǵ há tí inhã. Ăjag tý inh mǵ nėn ù pũn kãfór tóg nĩ,” he tóg. Hã kǵ jagnė jagãgtãn nĩ, jagnė to ví tũg nĩ,” he tóg. “Inh pijė, ù tý vėjykře kurǵj han mũ ag mǵ: ăjag jykře tovãnħ nĩ, he sór tí’. Ú tý Topė ví mranħ tí ėn ag hã mǵ sóg: ăjag jykře kórég tovãnħ nĩ, he sór tí,” he tóg, *Jesus* ti.

*Jesus tý ėg vãkre kãmėn
(Mc 2.18-22; Lc 5.33-39)*

¹⁴ Kǵ *João Batista* mré mũ tí ag tóg, *Jesus* tá junjun kǵ ti mǵ: “ėg hã ne tóg vãkrėg tí’, *Fariseu* mré ke ag ke gé. Ĕg jãvo ă mré mũ tí ag tóg vãkrėg tũ nĩgtĩ. Hė ri ken kǵ?” he ag tóg.

¹⁵ Kǵ tóg ag mǵ: “hǵ,” he mũ. “Vėnh kyprũg venħ kãmũ mũ ag pijė vãkrėg tí’,” he tóg. “Fėnhã vė mǵr, kǵ ùn prũg mũ ėn mré ke ag tóg ti venħ kãmũ tí. Hã ra sóg, ùn prũg mũ ėn ri ke nĩ, hã kǵ tóg inh mré mũ tí ag mǵ sér tí ver,” he tóg. “Vãhã tóg jun, inh kurã tí, ag tý inh pėre mũnh ke ti. Ĕn kã hã ag tóg vãkřenħ ke mũ,” he tóg.

¹⁶ “Ĕg pijė kur tãg tý kur si jar kã nĩm tí’. Ke tũ nĩ mũ ra tóg jagnė ki par tũ nĩnh mũ. Kǵ tóg kórég nĩ sir,” he tóg. Ti tý ti jykře tãg tón hã vė.

¹⁷ Kǵ tóg ag mǵ: “kǵ *vinho* vǵ ge nĩgtĩ gé,” he mũ gé. “Ĕg pijė *uva* me kajãg mũ tý nėn ù fãr tý sako há si ki kujėg tí’. Ke tũ nĩ mũ ra tóg, kunãnħ kǵ jaran kenħ mũ. Kǵ *vinho* ėn tóg tũ’ henħ mũ, sako ke gé. *Vinho* kajãg mũ tý nėn ù fãr tãg ki kujėn ke vė mǵr,” he tóg. Ti tý ti jykře tãg tón hã vė gé.

*Jesus tý ùn kagyga fag tý há’ he
(Mc 5.21-43; Lc 8.40-56)*

¹⁸ Ti tý ver ag mré vėmėn nĩ ra pã’i ù tóg, ti tá jun mũ, ha mẽ. Ti krėm grĩnh ke kǵ tóg ti

mÿ: “inh kósín fi vÿ krónh ke nÿ ha. Á nîgé tÿ fi mēnh kätÿg, kÿ fi fe tóg mrin kenh ke mü, ha vem nî,” he mü. ¹⁹ Kÿ *Jesus* tóg ti mré tÿ mü sir. ²⁰ Ag mü ra ù fi tóg, ti tá jun mü, ùn kaga ù fi. Kyvénh krÿg ja tú han kÿ fi tóg nî, prÿg tÿ 12 (ke) ki. ²¹ Ēn fi vÿ: “sÿ ti kur mē kÿ inh hÿn hēn ri ke mūn há' hēnh mü,” he mü, to jykrén kÿ. Kÿ fi tóg ti kur tóv mēg mü sir. ²² Há ra *Jesus* tóg vîrín ke kÿ fi vég mü. Kÿ tóg fi mÿ: “inh kósín’,” he mü. “Kamēg tÿg nî. Á tÿ inh ki rá kÿ á tóg há' hēnh ke mü,” he tóg. Kÿ fi tóg há' he mü sir vēsÿmēr, ha mē.

²³ Kÿ tóg tÿg mán mü. Kÿ ag tóg váhá, pā'i ēn ĩn tá junjun mü sir. Há ra tóg tá fór nî, ùn kygfÿ mü fag, ùn vākynkyn nÿtĭ ēn ag ke gé, ti kósín fi ter kÿ. ²⁴ Kÿ *Jesus* tóg fag mÿ: “ha müjēg,” he mü. “ter tú fi nî. Nür fi nÿ nî,” he tóg. Há ra fag tóg ti nyg mü. ²⁵ Há ra tóg fag pan kán mü sir. Kÿ tóg fi nîgé kāmĭ kÿ fi ním mü sir. ²⁶ Kÿ ti tÿ fi rĭn mán tag káme tóg vēnh kar kri rüm mü sir, ga kar mĭ há.

Jesus tÿ ùn kyvó ag tÿ há' he

²⁷ Kÿ *Jesus* tóg ĩn ēn tá kákutē mü sir. Há ra ùn kyvó régre ag tóg, ti nón mü mü. Kÿ ag tóg ti jé prēr kÿ ti mÿ: “!..Davi krē'krē'! !..Ēg jagāgtān ra..!” he mü, prēnprēr kÿ.

²⁸ Kÿ *Jesus* tóg ĩn ù ká ra rá mü sir. Kÿ ùn kyvó ēn ag tóg ti nón ge mü gé sir. Kÿ tóg ag mÿ: “inh mÿ ājag tÿ há' hēnh mü?” he mü. Kÿ ag tóg ti mÿ: “hÿ,” he mü. ²⁹ Kÿ tóg ag kanē mēgmēg mü sir, ti nîgé tÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “ājag tÿ inh ki ge kÿ nÿtĭn kÿ ājag tóg há' hēnh mü,” he mü. ³⁰ Kÿ ag kanē tóg há' he mü sir. Ēvānh há' he ag tóg mü sir. Kÿ tóg ag mÿ vĭ tar han kÿ: “ker ù mÿ tó hē,” he mü. ³¹ Há ra ag tóg mü kÿ vēnh kar mÿ tugtó mü. Kÿ ti káme ēn tóg vēnh kar kri rüm ke mü sir.

Jesus tÿ ùn vĭ vānh vĭn

³² Kÿ ùn jagrē kórég tóg ti tá jun mü gé. Ti jagrē tóg ti vĭ vānh han. ³³ Kÿ *Jesus* tóg, ti jagrē kórég kutēm mü sir. Kÿ tóg vĭ há' he mü sir. Kÿ tóg vēnh kar mÿ e tĭ. “Ge ve ja tú ēg tóg nÿtĭ, ēg povo kar kāmĭ,” he ag tóg mü.

³⁴ Há ra pā'i ag tóg mēg mü. Kÿ ag tóg ón kÿ *Jesus* to vĭ kónān mü. “Vējagrē kórég pan há tóg nĭgtĭ. Há ra tóg vējagrē kórég ag pā'i jykre tÿ ag pan tĭ, ti tÿ tÿ Japo mré ke nĭn kÿ,” he ag tóg, ón kÿ.

Jesus mÿ ùn jagtar ag

³⁵ Kÿ *Jesus* tóg ēmā kar mĭ tĭ mü, ēmā kāsir mĭ ke gé. Vēnh kanhrān jafā krēm tóg ag kanhrān tĭ. Ag mÿ tóg tÿ tÿ kanhkā tá nĭ ēn tÿ tÿ ēg pā'i nĭ ēn kāmēn tĭ. Kÿ tóg ùn kagyga ag hynhan tĭ gé sir. ³⁶ Vēnh e ēn tóg ti mÿ jagtar nÿtĭ. Ū tÿ ag ki rĭr há han ke tóg tú tĭ, jo ag tóg vēnh ki rĭr há han ki kagtgĭ nÿtĭ gé. Kÿ tóg *carneiro* tÿ mēg mĭ ēkrég mü sir. Ū tÿ ki rĭr tú nĭn kÿ ag tóg véké mügtĭ. Tag ri ke ag tóg nÿtĭ, *Jesus* mÿ, ùn e ēn ag. ³⁷ Kÿ tóg ti mré mü ti ag mÿ: “sÿ ag ve kÿ sóg ēg jakré mĭ ēkrég

tĭ,” he mü. “Ti éhé nÿn kÿ ēg tóg kejēn kre kán tú nĭgtĭ, ēg pĭr nÿtĭn kÿ. Ge ti nĭgtĭ. Ūn e ag tóg inh ki ge sór mü, há ra ù tÿ ag mÿ tónh ke tóg tú tĭ,” he tóg. ³⁸ “Hā kÿ Topē mré vĭ, ti tÿ ù jēgnē jé, ag tÿ ag mÿ ti vĭ tó jé,” he tóg, *Jesus* tĭ, ti mré mü tĭ ag mÿ.

10

Jesus tÿ apóstolo ag kuprēg (Mc 3.13-16; Lc 6.12-16)

¹ Kÿ *Jesus* tóg ùn tÿ 12 ag jé prēr mü. Kÿ tóg ag mÿ vējykre nĭm mü sir, ag tÿ vējagrē kórég pan jé, ag tÿ ùn kagyga ag hynhan jé ke gé. ² *Jesus* tÿ ùn vin mü ag jijin há vē, ha mē. Ūn ve vÿ tÿ *Simão* nĭ, kÿ ti jiji ù há vÿ: *Pedro*, he mü. Kar kÿ ti jāvy vÿ nĭ gé, há vÿ: *André*, he mü, *Tiago* ke gé, *Zebedeu* kósín tag ti, ti jāvy tÿ *João* ke gé, ³ *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, *Tomé* ke gé, *Mateus* ke gé, *governo* mÿ jānkamy mäg tĭ ja ēn ti, *Tiago* ù ke gé, *Alfeu* kósín tag ti, *Tadeu* ke gé, ⁴ *Simão* ke gé, ag tÿ ù to: *Zelote*, he mü tag ti, kar kÿ *Judas Iscariotes* ke gé, ù tÿ vēnh kar vatānh tá pā'i ag mÿ *Jesus* fēg mü tag ti.

Jesus tÿ apóstolo ag jēgnē (Mc 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Ū tÿ 12 ēn ag jēgnēg tóg mü sir, *Jesus* ti, ag tÿ vēnh kar mÿ Topē vĭ kāmēn jé. Kÿ tóg ag mÿ: “ver fóg ag mÿ inh kāmēn mü tÿg nĭ, kanhgág ag mÿ kāmēn tÿg nĭ gé ver,” he mü. “Kÿ *Samaria* tá ke ag jamā ki ge tÿg nĭ gé,” he tóg. ⁶ “*Israel* ag tāvi mÿ tóm nĭ ver. Topē mÿ ag tóg tÿ *carneiro* vāgfor mü nĭ ke nÿtĭ, kÿ ag há mÿ tóm nĭ ver,” he tóg. ⁷ “Ū tÿ kanhkā tá nĭ ēn tÿ tÿ ēg pā'i nĭnh ke vē, ūri,” hem nĭ, ag mÿ. ⁸ Ūn kaga ag tÿ há' hem nĭ. Ūn kągter mü ag rĭnrĭn mán nĭ gé. Ūn kaga kren vānh ēn kren han nĭ. Vējagrē kórég pan nĭ gé. Ājag mÿ sóg ge ra inh jykre nĭm mü, há kÿ ag mÿ: “inh mÿ kajām,” he tÿg nĭ. ⁹ Kÿ jānkamy ma mü tÿg nĭ, *ouro*, *prata* ti ke gé. ¹⁰ Kÿ sako ma mü tÿg nĭ gé, *bolsa* ēn. Kur tÿ vēnh kri rĭnh tÿg nĭ, pēn nē ù gé mü tÿg nĭ gé, pēn to ró ēn. Kÿ vátó va mü tÿg nĭ gé, kátó ti. Inh rānhrāj han ājag tóg mü. Kÿ ag tóg to ājag jēn ke mü, vēnh kato, ha vem nĭ,” he tóg.

¹¹ “Kÿ ājag tóg kejēn, ēmā ù tá junjun ke mü. Tá ùn jykre há jāvānh nĭ. Kÿ ēn ĩn ra gem nĭ. Ēn ĩn krēm ājag tÿ kurā ki ká panh ke mü ēn tá krÿg nĭ. ¹² Kÿ ĩn ēn krēm nÿtĭ fag mÿ: “Topē jé ājag ki rĭr há han, kÿ ājag jé krĭ kuprā nÿtĭ nĭ,” hem nĭ. ¹³ Fag tÿ ājag mÿ vĭ há han kÿ fag tóg, krĭ kuprā nÿtĭnh mü. Fag tÿ ājag mÿ vĭ há han tú nĭn kÿ fag tóg, krĭ kuprā nÿtĭnh ke tú nĭ. Fag jāvo ājag tóg, krĭ kuprā nÿtĭnh mü. ¹⁴ Kejēn ù tóg ājag mÿ: “käge jēg ra” hēnh ke tú nĭ, ēmā ù tá. Kÿ tá kápam nĭ, ag tÿ ājag vĭ mē jāvānh nÿtĭn kÿ. Tá kāpa kÿ ājag pēn há kykūnh nĭ. Kÿ ag tóg Topē tÿ ag to kórég nĭ ki kanhrān mü. ¹⁵ Há

mē, ki hā sóg tó mü. Kurā tỳ ěgno kā, isy vėnh kar jykre tugnym ke kurā ěn kā ag tóg, jagtar nýtĩn mü sir, ag tỳ ājag vĩ mē jāvānh nýtĩn kỳ. ěmā tỳ Sodoma mré ěmā tỳ Gomorra tá ke ag tóg jykre pāno nýtĩ ja nĩgtĩ. Kỳ ag tóg jagtar nýtĩn ke mü gé. Hā ra ùn tỳ ājag vĩ jēmē jāvānh ěn ag tóg ag jagtar káfór han ke mü mỳr, ha vem nĩ,” he tóg.

*Ag tỳ Jesus tugrĩn ěg to jũnh ke
(Mc 13.9-13; Lc 21.12-17; 12.11-12)*

¹⁶ “Carneiro vỹ, vėnh jy nĩgān ki kagtĩg nýtĩ, mĩg tỳ ag mān sór mü ra. Rĩ ke ājag nýtĩ, hā ra sóg ājag jėgnėnh mü, ù tỳ tỳ mĩg ri ke ag to, hā ra Topė hā vỹ ājag jy nĩgān ke mü sir. Hā kỳ vėnh ki rĩr hā han nĩ. Pỹn jykre ri ke han nĩ. Vājig tóg tĩ, kỳ ěg tóg kānhmar ti tỳ hē ri ke tũ nĩgtĩ. Kỳ sórāg jykre ri ke han nĩ gé. Jũ vānh pė ti nĩ, nén ù vėnh mỹ han tũ ti nĩgtĩ. ¹⁷ ěprā ke ag tóg, ājag vóg kónān ke mü, isugrĩn. Ag pā'i ag mỹ ag tóg ājag kāmén ke mü, ag tỳ ājag vóg kónān jé. Ag vėnh kanhrān jafā krēm ag tóg, ājag mrānrān ke mü. ¹⁸ Fóg tỳ pā'i mág mỹ ag tóg, ājag ven ke mü, pā'i mág ù ag mỹ ke gé. Isugrĩn ājag tóg, vėnh jagtar tag venh ke mü. ājag tỳ ag mỹ inh vĩ ti tó jé, fóg ag kar mỹ, kanhgāg ag kar mỹ ke gé. ¹⁹ Pā'i ag tỳ ājag jé ke kỳ to jykrén tũg nĩ, ājag tỳ ag mỹ nén tónh ke mü to. Topė kuprĩg hā ne, ājag krĩn ke mü', kỳ ājag tóg ti tỳ ājag mỹ nén tó mü ěn hā tónh ke mü, óra ěn kā. ²⁰ Hā kỳ ājag tỳ tó tũ vė sir. ěg jóg kuprĩg tỳ ājag mỹ tón hā vė,” he tóg.

²¹ “Ū ag tóg, ag mré pafa mü fag kāmén ke mü, pā'i ag mỹ, ag tỳ fag kagtėn jé. Kỳ ù ag tóg ag kré kāmén ke mü gé. Kỳ ù ag tóg ag han mü fag kāmén ke mü gé, pā'i ag mỹ, ag tỳ fag kagtėn jé, mỳr, ha mē. ²² Vėnh kar vỹ ājag to jũ kỳ ājag vóg kónān sór nýtĩ, isugrĩn. Hā ra ù tỳ isovānh tũ ěn ag hā vỹ, krenkren ke mü, kurā tỳ ěgno ěn kā,” he tóg.

²³ “Ag tỳ ěmā ù tá ājag vóg kónān kỳ ěmā ù ra pėtėm nĩ. Ki hā sóg tó mü, ha mē. *Israel* ag jamā fin rām kån ke tũ ājag tóg nĩ, kurā ěn kā. Sĩ ti nĩ, ag tỳ ājag vóg kónān ke kurā ěn ti. Kātĩg jé sóg ke mü, ag tỳ gen kỳ ājag vóg mü ra. Tỳ sóg ěprā ke fi kósĩn nĩ, mỳr, ha mē. ²⁴ Ūn vėnh kanhrān mü pijé ù tỳ ti kanhrān mü káfór nĩ'. Ūn *camarada* pijé ti *patrāo* káfór nĩ'. ²⁵ Ūn vėnh kanhrān mü tỳ ù tỳ ti kanhrān mü ri ke nĩn kỳ tóg há tĩ. Ūn *camarada* tỳ ti *patrāo* ri ke nĩn kỳ tóg há tĩ gé. Iso ag tóg: *Belzebu*, he ja nĩgtĩ, inh kato vāsānsān mü ag, hā vỹ: Japo, he mü. Tỳ sóg ù tỳ ājag kanhrān mü ri ke nĩ, ājag *patrāo* ri ke. Ag tỳ iso: Japo, hen kỳ ag tóg ājag to vĩ kónān mü gé, ha vem nĩ, ājag tỳ inh jykre hā han ti kỳ,” he tóg, *Jesus* ti.

*ěg tỳ Topė hā kamėg ke
(Lc 12.2-7)*

²⁶ “Ge ra ag kamėg tũg nĩ, pā'i ag. ěg tỳ vėnh pėju kỳ nén han mü tóg vėnh ven kån ke mü. ěg tỳ vėnh kar vatānh tá nén to jykrén mü tóg vėnh ven kån ke mü gé. ²⁷ Isy vėnh kar vatānh tá ājag mỹ nén tó mü tag tỳ vėnh kar mỹ tó kån nĩ. Isy komėr hā ājag mỹ nén tó mü tag tỳ vėnh kar mỹ jamā há ra tóm nĩ. ²⁸ Mümėg tũg nĩ, ag kamėg tũg nĩ, pā'i ag. ěg tén há ag nýtĩ, hā ra ag tóg nũgme ki ěg fón ki kagtĩg nýtĩ. Ūn pir hā kamėg nĩ, hā vỹ: Topė, he mü. Ti hā ne ěg tén kar kỳ nũgme ki ěg fón ki kanhró nĩ'. Kỳ ti hā kamėg nĩ. ²⁹ Ha vé, sėsĩ vėne he ag tĩ, kỳ ag tóg ùn rėgre to jānkamy pir mág tĩ. Hā ra Topė tóg sėsĩ ag ki rĩr nĩgtĩ. Ti tỳ: he, hen kỳ ěg tóg ag pin tĩ, ke tũ nĩ kỳ ěg tóg ag krenkren tĩ. ³⁰ ěg ki rĩr tóg tĩ gé. Hā kỳ tóg ěg gānh kar nĩgkrén ja nĩ gé, Topė ti. ³¹ Hā kỳ pā'i ag kamėg tũg nĩ. Sėsĩ káfór ājag tóg nýtĩ, Topė mỹ. ějag kā mĩ ùn pir tóg sėsĩ e káfór nĩ, ti mỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

*ěg tỳ Jesus kāmén ke
(Lc 12.8-9)*

³² “Hā kỳ inh kāmén nĩ, ěprā ke ag mỹ. Ag kamėg tũg nĩ. Kỳ sóg inh jóg tỳ kanhkā tá nĩ ěn mỹ ājag kāmén ke mü gé, kurā ěn kā. ³³ ějag tỳ há ra inh kāmén tũ nĩn kỳ sóg inh jóg tỳ kanhkā tá nĩ ěn mỹ ājag kāmén ke tũ nĩ gé, kurā ěn kā, ājag tỳ iso: “ti ki kagtĩg sóg nĩ, hen kỳ,” he tóg, *Jesus* ti.

*ěg tỳ ěg jykre finh ke
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ “Ājag hỹn iso: vėnh kar tỳ jagnė to há han jé tóg ke mü, he tĩ. Hā tũ vė. Ū tỳ hėn ri ke tỳ jagnė to jũ han jé sóg ke mü, ha vem nĩ. ³⁵ Hā kỳ ù tóg ti panh kato tėnh mü, kỳ ù fi tóg fi mỹnh fi kato tėnh mü gé. Kỳ ù fi tóg fi má fi kato tėnh mü gé, mỳr, ha mē. ³⁶ Ti mré ke ag vỹ ti kato vāsānsān ke mü, kỳ fi mré ke fag tóg fi kato vāsānsān ke mü gé, ha mē. ³⁷ Iso há káfór nýtĩn nĩ, ājag han mü fag kri, ke tũ nĩ mü ra ājag tóg inh mỹ há tũ nýtĩ. Iso há káfór nýtĩn nĩ, ājag kré kri, ke tũ nĩ mü ra ājag tóg inh mỹ há tũ nýtĩ. ³⁸ Isy inh krunh va tĩg ěn ri ke han nĩ gé, isy tá ter ke ěn ti, hā vỹ: iser ěn ri ke han sór mü, he mü. Ke tũ nĩ mü ra ājag tóg inh mỹ há tũ nýtĩ. ³⁹ Ājag tỳ iser ri ke han sór tũ nĩn kỳ ājag tóg nũgme ki vár ke mü, ājag tỳ ājag jykre tovānh sór tũ nĩn kỳ. Ājag tỳ isugrĩn kągter sór kỳ ājag tóg rĩr krỹg ja tũ ěn venh ke mü, ājag tỳ ājag jykre tovānh kỳ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Topė tỳ ěg mỹ nén ù há tónh ke
(Mc 9.41)*

⁴⁰ “Ū tỳ ājag mỹ: he, hen kỳ tóg inh mỹ: he, he mü gé, kỳ tóg inh ki rá mü sir. Ti tỳ inh ki rá kỳ tóg, ù tỳ inh jėnėg mü ěn ki rá mü gé sir, hā vỹ: Topė, he mü. ⁴¹ Ū tóg Topė vĩ tó tĩ ag mỹ: “hā kārā,” he tĩ, ag tỳ Topė vĩ tó tĩ tugrĩn. Ti tỳ ag mỹ vĩ há han kỳ tóg, Topė mỹ

há tĩ sir. Ký tóg kejĕn ti mÿ nĕn ũ há tónh ke mü gé, Topĕ ti. Ũ tóg ũn jykre kuryj ag mÿ: “ha kärä,” he ti gé, ag jykre kuryj nÿti tugrĭn. Ēn mÿ tóg nĕn ũ há tónh ke mü gé, Topĕ ti. ⁴² Ũ tóg kejĕn ũn sĭ mÿ nĕn ũ nĭm tĩ, goj hĕn ri ke mĭn. Ũn sĭ tÿ inh ki rā kÿ nĭ tugrĭn tóg, ti mÿ nĕn ũ nĭm tĩ. Ēn mÿ tóg nĕn ũ há tónh ke mü gé, Topĕ ti. Nĕn ũ há ve jé tóg ke mü mÿr,” he tóg, *Jesus* ti.

11

João Batista tÿ Jesus ki jĕmĕ
(Lc 7.18-35)

¹ *Jesus* tÿ ti mrĕ mü ti ag mÿ tó kån kÿ tóg, tá kākutĕ mü sir, ũ tÿ 12 (ke) ag mrĕ. Ký tóg ĕmā kar mĭ ti mü sir. Vĕnh kar kanhrānrān tóg ti mü, ag mÿ Topĕ vĭ tón kÿ. ² Kejĕn *João Batista* tóg se kÿ nĭ nĭ. Ti tÿ se kÿ nĭ ra tóg *Jesus* kāme mĕg mü. Ký tóg ti mÿ vĕnh vĭ jĕnĕg mü, ti mrĕ mü ti ag tÿ. ³ Ký tóg *Jesus* mÿ: “ā hā mÿ?” he mü. “Ēg tÿ ũn jāvānh mü mÿ tÿ ā nĭ?” Topĕ tÿ ũn jĕnĕg mü hā mÿ tÿ ā nĭ? Ēg mÿ ũ jāvānh mān ke tũ nĭ ha, ā pāte?” he tóg.

⁴ Ký tóg ag mÿ: “ha *João* mÿ ājag tÿ nĕn vĕg mü tag ti tó, ha mĕ,” he mü. ⁵ “Tag han inh tĩ, ha mĕ: ũn kyvó ag vÿ, isugrĭn ĕvānh há nÿtĩ. Ũn kånhrĭ ag vÿ mü há nÿtĩ, ũ tÿ vĕnh kaga kren vānh han mü ĕn ag krenkren han inh tĩ. Ũn kutu ag vÿ ĕmĕ há nÿtĩ ha, ũn kågter mü ag vÿ rĭnrĭr mān kÿ nÿtĩ. Ũn jagtar ag vÿ Topĕ vĭ mĕg tĩ, ũ tÿ kanhkā tá nĭ ĕn tÿ tÿ ĕg pā'i nĭnh ke to. ⁶ Ký tóg ti tÿ iso jykrĕn kónān tũ nĭn kÿ há tĩ. Ký Topĕ tóg ti ve há han mü gé. Tag tón nĭ, ti mÿ,” he tóg. ⁷ Ký ag tóg mü mü sir, *João* mÿ tó jĕ.

Ag mü kar kÿ tóg, vĕnh e ag mÿ ti kāmĕn mü. “Ājag tÿ ĕmā tũ ja ra mĭn kÿ, ti ve jé, kÿ ti jykre hÿn ne ri ke nĭ, ājag mÿ?” he tóg. “Ti jykre mÿ kākā tÿ vānh tÿ man man ke ri ke nĭ? Vó, ri ke tũ ti nĭ. ⁸ Ký ti jykre mÿ ājag mÿ ũn kur sĭnvĭ ag jykre ri ke nĭ? Vó, ũn kur sĭnvĭ ag vÿ, ĕmā mág tá nÿtĭgtĩ, pā'i ag ĩn krĕm. ⁹ Ti jykre mÿ, Topĕ vĭ tó ti jykre ri ke nĭ? Hÿ, Topĕ vĭ tó ti vĕ mÿr. Hā ra tóg ag káfór kar nĭ. ¹⁰ Topĕ vÿ ti jĕnĕ, ti tÿ ĩo tĭg jĕ. Hā ký tag tóg, ti to rán kÿ nĭ gé: “ha vé, ā jo sóg ũ jĕnĕnh ke mü, ti tÿ vĕnh kar jykre tÿ hā' hen jĕ, ā tĭg ken jo. Ag jyvĕn jé tóg ke mü, ký tóg ĕpy kure ri ke nĭ,” he ja tóg nĭ, Topĕ ti, *João* to. ¹¹ Ki hā sóg tó mü, ha mĕ. Ēprā ke ag káfór kar ti nĭ, Topĕ vĭ tón ki. Ge ra ũ tÿ Topĕ tÿ tÿ ĕg pā'i nĭ vĕg mü ag vÿ ti káfór nÿtĭnh mü, ag kāsir nÿtĩ ra,” he tóg.

¹² “Ti kātĭg kar kÿ ũ ag tóg ag jykre tar tÿ ũ tÿ kanhkā tá nĭ ĕn tÿ tÿ ĕg pā'i nĭ han sór mü, vĕsóg ki. ¹³ Topĕ vĭ tó ti ag kar vÿ Topĕ tÿ tÿ ĕg pā'i nĭnh ke ĕn kāmĕn ja nĭgtĩ, Topĕ tÿ ĕg jyvĕn mü ĕn ti. Ký *João* tóg tag tó ja nĭ gé, ag nón. ¹⁴ *João* vÿ *Elías* ri ke nĭ, *Elías* kātĭg mān

ke ĕn ti, *Cristo* kātĭg ke ĕn jo. Rán kÿ tóg nĭ. Ti hā vĕ, *João* hā vĕ, *Elías* kātĭg mān ĕn ti. ¹⁵ To jykrĕn há han nĭ,” he tóg.

¹⁶ “Ūri ājag ge nÿtĩ gé, ha mĕ. Ĝr ri ke ājag nÿtĩ. Ĝr ag vÿ, jagnĕ mrĕ kanhinhir mügtĩ. Ký ag tóg kejĕn jagnĕ tó jügũ tĩ gé. ¹⁷ “Ājag mÿ ĕg tóg vākyn tĩ, kanhinhir kÿ, hā ra ājag ne, vĕnh gringrĕn jāvānh nÿtĩ'. Ký ĕg tóg vĕsÿrĕnh mü sir, kanhinhir kÿ, hā ra ājag tóg, ĕg mrĕ kygfÿ jāvānh nÿtĩ gé,” he ag tóg tĩ, ĕn kÿ jagnĕ tó jũ kÿ. ¹⁸ Ĝr tag ag ri ke ājag nÿtĩ, *João* to, iso ke gé. *João* vÿ vākre ja nĭgtĩ, jĕg tũ, kron tũ ke gé. Ký ājag tóg ti to: jagnĕ kórĕg ti nĭ, he ja nĭgtĩ, ti vākre to. ¹⁹ Ti jāvó sóg vākřĕg tũ nĭgtĩ. Jĕg sóg tĩ, kron sóg tĩ gé. Ký ājag tóg iso: “ti hā ne jĕg tĩ', ti hā ne kron tĩ', ti hā ne *governo* mÿ jānkamy māg tĩ ag to há nĭgtĩ', ti hā ne Topĕ vĭ mranh tĩ ag hā to há nĭgtĩ'.” he ti sir, ĕprā ke fi kósĭn to. Ký *João* jykre tóg, ājag mÿ kórĕg nÿ, ti vākre to. Jāvó inh jykre tóg ājag mÿ kórĕg nÿ gé, inh vākřĕg tũ to. Hā ra ĕg tóg ĕg tÿ ũ jykre tugnÿm kÿ ti jykre há ĕn ki kanhró nĭ sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ĕmā ũ tá ke ag mÿ vĭ kónān
(Lc 10.13-15)

²⁰ Ký *Jesus* tóg ĕmā ũ tá ke ag mÿ vĭ kónān mü sir, ũ tÿ ti tÿ *milagre* hynhan vĕg mü ra ag jykre tovānh sór tũ ag mÿ, ũ tÿ ti ki ge sór tũ ag mÿ. ²¹ Ký tóg: “ĕmā tÿ *Corazim* ki ke ag mÿ sóg tag tó sór mü, ĕmā tÿ *Betsaida* tá ke ag mÿ ke gé, ha mĕ,” he mü. “Kórĕg ve jĕ ājag tóg ke mü. *Milagre* tÿ hĕn ri ke hynhan isóg ājag mÿ, hā ra ājag tóg, ājag jykre tovānh sór tũ nĭ. ĕmā tÿ *Tiro* tá, ĕmā tÿ *Sidom* tá sóg hynhan ja tũ nĭ. Sÿ tá hynhan ra ag tóg vāsÿ, ag jykre tovānh ke mü vĕ. Kygfÿ ag mü vĕ, ag jykre pāno tÿ ag mÿ e tĭn kÿ,” he tóg. ²² “*Tiro* tá ke ag vÿ, vĕsÿrĕnh ke mü, kurā tÿ ĕgno ĕn kĕ, *Sidom* tá ke ag ke gé, ag jykre pāno to. Hā ra ājag tóg, ag vĕsÿrĕnh káfór han ke mü, ha vem nĭ, ājag tÿ inh vĕg mü ra inh ki ge sór tũ nĭn kÿ. Ki hā sóg tó mü,” he tóg.

²³ “Sÿ ĕmā tÿ *Cafarnaum* tá ke ag mÿ tag tó sór vĕ gé, ha mĕ. Ūri tóg ājag mÿ sér tũ. Kanhkā ra ĕg mĭnh mü, he ājag tóg tĩ, to jykrĕn kÿ. Hā ra ājag tóg nügme ki vār kån ke mü, ha vem nĭ. ĕmā tÿ *Sodoma* tá ke ag vÿ, ag jykre pāno to kågter. Ag tÿ sÿ nĕn han mü ve ra ag vāsÿ to jykrĕn mü vĕ, kÿ ag kågter ke tũ nĭ vĕ. Ký ag ũri ĕg mrĕ nÿtĭnh mü vĕ. ²⁴ Kurā tÿ ĕgno kĕ ag tóg vĕsÿrĕnh ke mü. Hā ra ājag tóg, ag vĕsÿrĕnh káfór han ke mü, sÿ vĕnh kar jykre tugnÿm ke kurā ĕn kĕ, ājag tÿ inh vĕg mü ra inh ki ge sór tũ nÿtĭn kÿ,” he tóg.

Jesus tÿ ĕg krĭ tÿ kånhyv' henh ke
(Lc 10.21-22)

²⁵ Ký tóg: “jóg!,” he mü. “Tÿ ā kanhkā tĕn ag káfór kar nĭ, kar kÿ ā tÿ ĕprā ke ag káfór

kar nĩ gé," he tóg. "Inh mý tóg há tí, ã tỹ nén han mũ tí. Û tỹ: ki kanhró mág inh nĩ, he mũ ag mý ã tóg, ã jykre ven ja tú nĩ. Ag mý ã tóg kámén ja tú nĩ gé. Û tỹ gĩr ri ke ki kagtũg ag há mý ã tóg ven ja nĩ, ã jykre ti," he tóg.

²⁶ "Hỹ, há vē. Hã ra tóg há tãvĩ nĩ, jóg," he tóg.

²⁷ Kỹ tóg ag mý: "inh jóg tóg, inh mý tovãnh kãn, ti tỹ nén han mũ kar ên ti," he mũ. "Kỹ ù pijé tí kósín ki kanhró nĩ. Inh jóg há ne inh ki kanhró nĩ. Kỹ ù pijé inh jóg ki kanhró nĩ gé. Inh há ne ti ki kanhró nĩ, isỹ tỹ ti kósín nĩn kỹ. Hã ra sóg ãjag mý ti kámén jé kãtĩ mũ, sỹ ùn kuprêg mũ ag mý, fag mý ke gé" he tóg. ²⁸ "Ãjag tỹ Topê vĩ ki króm ki kagtũg nỹtĩ tugrĩn jagtar nỹtĩn kỹ iso kãmũ jêg. Nén ù tỹ ãjag mý jagy ùn kỹ iso kãmũ jêg. Ãjag krĩ tỹ sóg kãnhvy' henh ke mũ mýr, ha mẽ," he tóg. ²⁹ "Inh mré kãmũ jêg. Ãjag kanhrãn jé sóg ke mũ. Komêr hã sóg vĩ tí. Inh pijé vêsỹ ùn mág han tí. Vĩ tar han vãnh sóg nĩ. Ãjag tỹ iso kãmũ kỹ ãjag krĩ vỹ há' henh mũ, ha vem nĩ. ³⁰ Ijykre pijé kufy nĩ. Isỹ ãjag mý nén tó mũ pijé han kórég nĩ," he tóg.

12

Jesus tỹ tỹ vènhkãn ke kurã to pã'i
(Mc 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Kejên *Jesus* tóg *trigo* kré mĩ tí mũ, ti mré mũ tí ag mré. Vènhkãn ke kurã ki ke vē, hã ra ag tóg kókĩnkĩr mũ. Hã kré mũ tí ag mré, *trigo* kanê tỹ kym ke kỹ ko mũ sir. ² Kỹ pã'i ag tóg ag vэг mũ. Kỹ ag tóg *Jesus* mý: "ha vē, ã mré mũ tí ag ne tóg, ag tỹ nén han ke tú han mũ ha', vènhkãn ke kurã ki'. Vènh rãnhrãj vē mýr," he mũ.

³ Hã ra tóg: "vó," he mũ. "*Davi* tỹ nén han mũ to jykrén nĩ. Ti kókĩr nĩn kỹ tóg, ti tỹ nén han ke tú han gé, ti mré mũ tí ag mré, hã ra Topê pijé ti to jũ mũ'. ⁴ Tag han ja ti nĩ, ha mẽ. Topê ìn kã ra rã kỹ tóg, tá Topê jamĩ ên kó, tỹ tí vỹ konh ke tú ra. Kỹ tóg ti mré mũ tí ag mý vin gé. Topê tú ki rĩr tí ag há tỹ konh ke vē vē. Hã kỹ tóg rãn kỹ nĩ, Topê vĩ tỹ rãn kỹ nĩ ki," he tóg.

⁵ "Kỹ Topê tú ki rĩr tí ag jykre to jykrén nĩ gé. Tỹ vènhkãn ke kurã ra ag tóg rãnhrãj mũgtĩ, Topê ìn krêm ti tú ki rĩr kỹ. Hã kỹ ag tóg, tỹ vènhkãn ke kurã ra ki vènhkãn tú nĩgtĩ gé, ge ra ag jykre tóg Topê mý há nĩ. Hã kỹ tóg rãn kỹ nĩ gé. ⁶ Ha mẽ, Topê ìn vỹ tỹ tí tú nĩ. Kỹ ag tóg tí tú ki rĩr tí, tỹ vènhkãn ke kurã ra. Hã ra sóg Topê ìn kãfór nĩ, Topê mý. Hã kỹ inh mré mũ tí ag tóg Topê mý há nỹtĩ, ag tỹ vènhkãn ke kurã ki vènhkãn tú ra," he tóg.

⁷ "Kỹ Topê vĩ tag to jykrén nĩ gé, ha mẽ. Ãjag tỹ jagnê jagãgtãn kỹ tóg ãjag tỹ inh mý nén ù pũn kãfór nĩ, he ja tóg nĩ. Ãjag tỹ tag to jykrén ra ãjag tóg, inh mré ke ag to jũnh ke tú nĩ vē. Ag kókĩr vē mýr. Nén ù kórég han ja tú

ag nĩ. ⁸ Hã ra sóg tỹ vènhkãn ke kurã to pã'i nĩ. Tỹ sóg êprã ke fi kósín nĩ" he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ vènhkãn ke kurã ki ù tỹ há' he
(Mc 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Kỹ tóg êmã ên tá kutê kỹ êmã ù ra tí mũ, kỹ tóg vènh kanhrãn jafã kã ra rã mũ sir. ¹⁰ Hã ra ù nĩgê tóg vỹ tá nĩ nĩ. Kỹ ag tóg ón kỹ *Jesus* mý: "mý há nỹ, êg tỹ vènhkãn ke kurã ki ù kygtãg ke tag tí?" he mũ. Ag tỹ pã'i ag mý: "vènhkãn ke kurã ki tóg Topê vĩ mranh tí, ti tỹ ù kygtãg kỹ," he sór vē.

¹¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mý: "ãjag mэг tỹ vènhkãn ke kurã ki kãgnó ki kutê kỹ ãjag tóg ti kunũnh ke mũ," he mũ. ¹² "Êg mré ke vỹ tỹ, êg mэг kãfór nĩ mýr. Kỹ tóg há nĩ, êg tỹ êg mré ke kygtãg ti kỹ, tỹ vènhkãn ke kurã ra," he tóg.

¹³ Kỹ tóg ùn nĩgê tóg ên mý: "ã nĩgê tỹ krýg' hé," he mũ. Kỹ tóg tỹ krýg' he kỹ há' he mũ sir.

¹⁴ Kỹ pã'i ag tóg, jũgũ kỹ pa mũ sir. "Êg hỹn hẽ ri kenh mũ, êg tỹ tí tén jé?" he ag tóg mũ, *Jesus* to. ¹⁵ Hã ra tóg ki kanhró nĩ, ag tỹ tí tén sór ên ki. Kỹ tóg tá kãkutê mũ sir.

Isaías tỹ Jesus kámén ja

Ti tũg kỹ ùn tỹ hèn ri ke ag tóg, ti nón mũ mũ, ùn kagyga ag ke gé, fag ke gé. Kỹ tóg ag tỹ há' he kãn mũ sir, fag tỹ ke gé. ¹⁶ Kỹ tóg ag mý: "ker isỹ ãjag tỹ há' he tag kámén hẽ'," he mũ. ¹⁷ Hã ra tag tóg rãn kỹ nĩ gé. Vãsỹ Topê vĩ tó tí tỹ *Isaías* vỹ *Jesus* to tag rãn ja nĩ, ¹⁸ ha mẽ: "sỹ ùn kuprêg mũ ên, he tóg, Topê ti. Inh mý rãnhrãj ùn há vē. Inh fe pẽ vэгtĩ, sỹ tí ve kỹ tóg inh mý sér tí. Ti há mý sóg inh kuprĩg jênênh ke mũ, kỹ tóg inh vĩ tónh ke mũ sir, fóg ag mý, kanhgág ag mý ke gé, isỹ ag jykre tugnỹm ke ti, he tóg, Topê ti. ¹⁹ Vĩ jũ han ke tú tí nĩ, jũ kỹ vĩ tar han ke tú tí nĩ gé. Re tá ag tóg tí vỹ mèn h ke tú nĩ gé. Komêr hã tóg vĩnh ke mũ, he tóg, Topê ti. ²⁰ Êprã ke ag tỹ inh vĩ mranh kỹ ag tóg vãn tóg tỹ kãmkam ke ên ri ke nỹtĩ. Hã ra ti pijé ag tỹ kãmkam ke kãn ke mũ', isỹ ù to: ình fe, he mũ ên ti. Něj gru tỹ nhyn ke sór ên ri ke ag nỹtĩ gé. Ti pijé ag tỹ nhyn kenh ke mũ'. Ag mý tóg vỹ há han ke mũ. Tag kar kỹ sóg kejên vènh kar jykre tugnỹm ke mũ. ²¹ Ên kã ù tỹ tí ki ge kỹ nỹtĩ ag há vỹ krenkren ke mũ, fóg ag mré hã, kanhgág ag mré hã ke gé, he tóg, Topê ti," he ja tóg nĩ, *Isaías* ti, *Jesus* to.

Jesus tỹ Japo jykre tó
(Mc 3.20-30; Lc 11.14-23)

²² Kejên ag tóg, *Jesus* to ù pére kãmũ mũ, ùn kyvó. Vĩ vãnh tóg nĩ gé. Hã ra tóg jagrê kórég nĩ gé. Kỹ *Jesus* tóg tí tỹ há' he mũ sir. Kỹ tóg vỹ há' he mũ sir. Vãhã tóg ve há han mũ gé sir. ²³ Kỹ tóg vènh kar mý e tãvĩ tí. Kỹ ag tóg jagnê mý: "*Davi* krê'krê ên tú mý'?" he mũ sir, *Jesus* to. "Û tỹ vãsỹ rãn kỹ nĩ ên tú mý'?" he ag tóg mũ. Ag mý tóg tỹ tí há ve nĩ.

²⁴ Kŷ Pã'i ag tóg mĕg mŷ sir, *Jesus* tŷ ti tŷ há' he ěn ti. Hã kŷ ag tóg *Jesus* to: "jagrĕ kórĕg ti nĭ," he mŷ. "Nĕn-Kórĕg ag pã'i tŷ ti jagrĕ nĭ, *Belzebu* ěn tŷ. Hã kŷ tóg Nĕn-Kórĕg ag pan tŷ," he ag tóg mŷ.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg, ag tŷ nĕn to jŷkrĕn mŷn ki kanhró nĭ. Kŷ tóg ag mŷ: "pã'i pir krĕm ke ag tŷ jagnĕ kato tĕgtĕn kŷ ag tóg jagnĕ kãgtĕn kãn ke mŷ," he mŷ. "Ěmã pir ki ke ag tŷ jagnĕ kato tĕgtĕ kŷ, ĩn pir krĕm ke fag tŷ jagnĕ kato tĕgtĕ kŷ fag tóg, vĕnh kãpãm kŷ nŷtĭnh mŷ, kŷ fag tóg jagnĕ kãgtĕn kãn ke mŷ. ²⁶ Ge ti nĭ gé. Nĕn-Kórĕg tŷ Nĕn-Kórĕg ũ kutĕm kŷ tóg Nĕn-Kórĕg ag tŷ jagnĕ kato tĕgtĕ han mŷ sir. Kŷ ag tóg jagnĕ tŷ tŷ' hĕnh ke mŷ gé, Nĕn Kórĕg ag. ²⁷ "*Belzebu* tŷ tóg Nĕn-Kórĕg ag pan tŷ," he ãjag tóg tŷ iso. Jãvo ãjag mrĕ ke ag hŷn vĕjŷkre tŷ ne tŷ vĕjagrĕ kórĕg pan tŷ? Ag mŷ Nĕn-Kórĕg ag jŷkre tŷ ag pan tŷ gé', Topĕ jŷkre tŷ, vó? Topĕ jŷkre tŷ ag tóg ag pan tŷ. ãjag tŷ tag to jŷkrĕn kŷ ãjag tóg ĩnh jŷkre há ěn ki kanhrãn ke mŷ vĕ," he tóg. ²⁸ "Topĕ kuprĭg jŷkre tŷ sóg Japo ag pan tŷ mŷr. Topĕ kuprĭg tŷ Japo ag pan kãn kŷ Topĕ tóg tŷ ěg pã'i nĭ vĕ mŷr. Tag to jŷkrĕn nĭ," he tóg, *Jesus* ti.

²⁹ "Ěg tŷ ũn jŷ mĕ tŷ mãn sór kŷ ěg tóg ti se vĕn tŷ, ke tŷ nĭ mŷ ra tóg ti tŷ ki rĭr ke mŷ. Ěg tŷ ti se kar kŷ há ěg tóg ti tŷ mãn ke mŷ sir," he tóg. "Ge ti nĭgtĭ, sŷ nĕn han mŷ ti. Japo vŷ tar nĭ. Hã ra sóg hur ti sé, hã kŷ sóg ti tŷ ag kygvãn ke mŷ sir. Ag jagrĕ kórĕg pan jĕ sóg ke mŷ gé," he tóg.

³⁰ "ãjag tŷ tŷ ĩnh mrĕ ke tŷ nŷtĭn hã kŷ ãjag tóg, ĩnh kato tĕgtĕ mŷ. ãjag tŷ ĩnh mrĕ ěprã ke ag tŷ Topĕ to kãmŷ han tŷ nĭn kŷ ãjag tóg, ag kãmŷ kamĕg mŷ," he tóg.

³¹ "Ha mĕ, ãjag tŷ Topĕ vĭ mranh mŷ ra tóg, ãjag mŷ vĕnh pãte fón sór mŷ, ãjag tŷ Topĕ to vĭ kónãn mŷ ra ke gé. ãjag tŷ hã ra Topĕ kuprĭg tŷ ũ krĭn kŷ to: Japo tŷ ti jagrĕ nĭ, hĕn kŷ tóg, ãjag mŷ vĕnh pãte fón mãn ke tŷ nĭ sir, Topĕ ti. ³² ãjag tŷ iso vĭ kónãn mŷ ra tóg, ãjag mŷ vĕnh pãte fón sór mŷ gé, ãjag tŷ ěprã ke fi kósĭn to vĭ kónãn mŷ ra. ãjag tŷ Topĕ kuprĭg to vĭ kónãn kŷ tóg, ãjag mŷ vĕnh pãte fón mãn ke tŷ nĭ. ãjag tŷ ga krĭ mŷn kŷ tóg, tag tŷ vĕnh pãte fón ke tŷ nĭ, Topĕ ti, ãjag ter kar kŷ ke gé," he tóg, *Jesus* ti, pã'i ag mŷ.

*Ka há mrĕ ka kórĕg kãme
(Lc 6.43-45)*

³³ "Ěg tŷ ka kanĕ ko há krãn kŷ ti kanĕ vŷ, ko há nĭ, ěg tŷ ka kanĕ ko vãnĕ krãn kŷ ti kanĕ vŷ, ko kórĕg nĭ gé. Ěg tŷ ti kanĕ ve kŷ ěg tóg: "ũn kanĕ ko vãnĕ ja vĕ," he tŷ. Ge ti nĭgtĭ, ěg jŷkre ti. Ũn jŷkre há tóg há nĭ, jãvo ũn jŷkre kórĕg tóg kórĕg nĭ gé.

³⁴ Pŷn ri ke ãjag nŷtĭ. Kórĕg tãvĭ ãjag nŷtĭ, hã ra ãjag tóg, ón kŷ nĕn ũ há tó sór tŷ. Ěg jĕnky ki tóg kãkutĕ tŷ, ěg tŷ nĕn to jŷkrĕn mŷ ti. Ěg

jŷkre kórĕg tãvĭ nŷtĭn kŷ ěg tóg, nĕn ũ kórĕg tãvĭ tó tŷ. Hã kŷ ãjag pjĕ tó há han tŷ. ³⁵ Ũn jŷkre há vŷ, nĕn ũ há kar to jŷkrĕn tŷ, kŷ tóg ěg mŷ tó há han tŷ gé. Ũn jŷkre kórĕg vŷ, nĕn ũ kórĕg kar to jŷkrĕn tŷ gé, kŷ tóg ěg mŷ tó kónãn tŷ gé sir," he tóg.

³⁶ "Ha mĕ, kurã tŷ ěgno kã, isŷ vĕnh kar jŷkre tugnŷm ke kurã ěn kã sóg, ãjag vĭ tugnŷm ke mŷ. ãjag tŷ ón kŷ vĭ ja ěn ve jĕ sóg ke mŷ gé. ãjag tŷ nĕn to ja kar tugnŷm jĕ sóg ke mŷ, ha vem nĭ," he tóg. ³⁷ "ãjag tŷ vĭ há han ja nĭn kŷ ãjag tóg, ĩnh mŷ há nŷtĭ gé. ãjag tŷ vĭ kónãn ja nĭn kŷ ãjag tóg, ĩnh mŷ kórĕg nŷtĭ. Kŷ ãjag tóg to jagtar ke mŷ," he tóg. Tŷ tŷ ti kato tĕ mŷ ag mŷ Topĕ jŷkre tón há vĕ.

Ag tŷ milagre ve sór

(Mc 8.11-12; Lc 11.29-32)

³⁸ Kŷ Topĕ vĭ to ěg kanhrãn tŷ ũ ag tóg *Fariseu* ũ ag mrĕ *Jesus* mŷ: "*Senhor*, ěg tŷ ã tŷ *milagre* ũ han venh há tóg tŷ," he mŷ.

³⁹ Kŷ tóg ag mŷ: "kórĕg ãjag nŷtĭ," he mŷ. "Topĕ ki ge sór vãnĕ ãjag tóg nŷtĭ. ãjag tŷ *milagre* ve sór mŷ tag venh ke tŷ ãjag tóg nĭ. Nĕn pir há ve jĕ ãjag tóg ke mŷ, há vŷ: *Jonas* tŷ nĕn ve ja ěn ri ke, he mŷ. ⁴⁰ *Jonas* ěn vŷ, goj tãn nug kã kã nĭ ja nĭgtĭ, kurã tãgtŷ ki. Tag ri ke ve jĕ sóg ke mŷ gé. Ga krĕm sóg nŷnh mŷ, kurã tãgtŷ ki. Tŷ sóg ěprã ke fi kósĭn nĭ," he tóg.

⁴¹ "Kŷ *Ninive* tá ke ag vŷ, ãjag kato vĭnh ke mŷ sir, kurã tŷ ěgno kã, ha vem nĭ. Ag tŷ *Jonas* vĭ mĕ kŷ ag tóg ag jŷkre kórĕg tovãnĕ. Tŷ sóg *Jonas* kãfór nĭ, há ra ãjag tóg ãjag jŷkre kórĕg tovãnĕ sór tŷ nŷtĭ. ⁴² Kŷ pã'i mág ěn fi, ũ tŷ kuvar há tá kãtĭg ja ěn fi vŷ ãjag mrĕ nĭnh ke mŷ gé, kurã tŷ ěgno kã. Kŷ fi tóg ãjag mŷ vĭ kónãn ke mŷ gé. Kuvar há tá fi tóg kãtĭg ja nĭgtĭ, vãsŷ, fi tŷ pã'i mág tŷ *Salomã* vĭ mĕ jĕ. *Salomã* kãfór vŷ tŷ ĩnh nĭ, há ra ãjag tóg ĩnh vĭ jĕmĕ jãvãnĕ nŷtĭ," he tóg, *Jesus* ti.

Vĕjagrĕ kórĕg jŷkre

(Mc 11.24-26)

⁴³ Kŷ tóg: "kejĕn sóg ũ ki vĕjagrĕ kórĕg kutĕm mŷ," he mŷ. "Kŷ tóg ga kórĕg ra tŷ mŷ, ti jagrĕ ěn ti. Goj venh ke tŷ tóg nĭ, tá. Vĕnhkãn ke tŷ tóg nĭ gé, ti tŷ hĕ ri ken kŷ vĕnhkãn ke tŷ tŷn kŷ. ⁴⁴ Kŷ tóg vãhã to jŷkrĕn kŷ: "ĩnh jĕ hŷn tĭg mãn ha, sŷ ũ tá kãkutĕ ja ěn ra. ĩnh mŷ tóg tŷ ĩn ri ke ja nĭ," he mŷ. Kŷ tóg ti venh tŷ mŷ sir. Hã ra tóg krĭ há nĭ, kŷ tóg ti mŷ ĩn há ri ke nĭ sir, ĩn prur, ĩn kuprã, ĩn sĭnvi ri ke. ⁴⁵ Kŷ tóg Nĕn-Kórĕg tŷ 7 (ke) ag mŷ tónĕ tŷ mŷ sir. Kŷ ag kar tóg ũ ěn kã ra ge mŷ sir. Hã ra ag jŷkre pãno tóg ti jŷkre pãno kãfór nĭ. Hã kŷ tóg kórĕg tãvĭ nĭ sir. Ti jagrĕ pir kutĕm ĩnh vĕ vĕ, há ra ũ tŷ 8 (ke) ag tóg sir tŷ ti jagrĕ nŷtĭ ha, ti tŷ ĩnh ki rã tŷ nĭn kŷ. ãjag mŷ tóg ge nĭnh mŷ, kurã tŷ ěgno kã. ãjag jŷkre pãno to ãjag tóg jagtar ke mŷ," he tóg, *Jesus* ti.

*Jesus mré ke pē fag**(Mc 3.31-35; Lc 8.19-21)*

⁴⁶ Ti t̄y ver t̄y vēmén jē ra ti m̄ynh fi tóg, tá jun m̄u sir, ti jāvy ag mré. Ti m̄y fag tóg vēnh vī jēnēg m̄u, fag t̄y ti mré vēmén jē. ⁴⁷ K̄y ũ tóg ti m̄y tónh k̄ati m̄u. “Á m̄ynh fi v̄y re tá jē, á jāvy ag mré. Fag t̄y á mré vēmén ke nēji,” he tóg, *Jesus* m̄y. ⁴⁸ K̄y tóg ũ t̄y ti m̄y tó m̄u ēn m̄y: “mē!” he m̄u. “Inh m̄ynh fi m̄y?” Inh jāvy ag m̄y? he tóg. ⁴⁹ K̄y tóg ti m̄y ti mré m̄u t̄i fag ven m̄u sir, ti n̄igē t̄y. K̄y tóg: “inh m̄ynh pē fi h̄a vē, inh jāvy pē ag h̄a vē gé,” he m̄u, ti mré m̄u t̄i ag to. ⁵⁰ “Ū t̄y inh panh t̄y kanhk̄a tá n̄i ēn vī ki króm m̄u ag h̄a v̄y t̄y, inh jāvy pē n̄ytn̄h m̄u, inh ve pē fag ke gé, inh m̄ynh pē fi ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

13*Nén fy kāmē**(Mc 4.1-9; Lc 8.4-8)*

¹ Kur̄ā ēn k̄a *Jesus* tóg, ĩn tá k̄akutē m̄u, k̄y tóg goj nig mág ra t̄i m̄u. Tá tóg n̄i n̄i sir. ² K̄y ũ t̄y h̄en ri ke ag v̄y tá vēnh m̄an m̄u sir, ti r̄a h̄a, k̄y tóg *canoá* k̄a ra r̄a k̄y k̄a n̄i m̄u sir, jo ũn e ēn ag tóg nig fyr tá n̄ytn̄. ³ K̄y tóg ag kanhr̄an m̄u sir. Ag m̄y tóg: “ŭ t̄y Topē vī tó t̄i ag v̄y ge n̄ytn̄h m̄u, ha mē.” he m̄u. “Kejēn ũ tóg nén fy kr̄an jē t̄i m̄u. ⁴ Ti t̄y kr̄an k̄y ti fy ũ tóg, ēpy kri kutē m̄u, k̄y sēsī tóg ko m̄u sir. ⁵ Ti fy ũ tóg, p̄arō kri kr̄an k̄y n̄i, ga e t̄u ki. Ge ra tóg k̄anhmar mur m̄u vē, ga sī ēn ki. ⁶ H̄a ra tóg r̄a t̄y ēg n̄ino k̄a sa k̄y ti p̄un m̄u. Ti jāre han t̄u n̄in k̄y tóg, tóg m̄u. ⁷ Ti fy ũ tóg, sónh k̄a ki kr̄an k̄y n̄i gé, k̄y sónh tóg ti mré mur m̄u, k̄y tóg ti kri r̄um ke m̄u. K̄y tóg t̄i he m̄u sir. ⁸ Ti fy ũ tóg v̄ah̄a, ga há ki kr̄an k̄y n̄i, k̄y tóg mur há han m̄u, mog há han tóg m̄u gé, kanēn há han tóg m̄u gé sir. Ū tóg kanē t̄y 100 han m̄u, jo ũ v̄y kanē t̄y 60 han m̄u gé, jo ũ v̄y tóg kanē t̄y 30 han m̄u. ⁹ Ha to jykr̄en há han,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ēg t̄y Topē jykre to vēnh kanhr̄an ke**(Mc 4.10-12; Lc 8.9-10)*

¹⁰ K̄y ti mré m̄u t̄i ag tóg ti to k̄am̄u m̄u, k̄y ag tóg ti m̄y: “á t̄y ne tó nē?” he m̄u.

¹¹ K̄y tóg ag m̄y: “ājag h̄a nē, ũ t̄y kanhk̄a tá n̄i ēn t̄y t̄y ēg p̄a’i n̄i ēn ki kanhr̄o n̄ytn̄h m̄u,” he m̄u. “J̄avo ũn e ēn ag v̄y, ki kanhr̄an k̄an ke t̄u n̄i. ¹² H̄a k̄y tóg ge n̄i. Ū t̄y nén ũ to jykr̄en há han k̄y tóg ũ to jykr̄en m̄an’, ũ to jykr̄en m̄an’ he t̄i. Komēr h̄a tóg to jykr̄en k̄an ke m̄u. Ū t̄y nén ũ to jykr̄en t̄u n̄in k̄y tóg ti m̄y t̄u t̄i, ti t̄y to jykr̄en s̄i han m̄u ra. ¹³ H̄a k̄y sóg ũn e ēn ag m̄y nén k̄ame h̄a tó m̄u, ag t̄y mēg m̄u ra han sór t̄u n̄ytn̄ k̄y. K̄y ag tóg ón k̄y mē ja n̄i sir, h̄a k̄y ag ki kagtiġ n̄ytn̄, to jykr̄en t̄u ag n̄ytn̄ sir. ¹⁴ H̄a ra *Isaiás* tóg tag rán ja n̄i gé, ha mē. “Mē jē ājag tóg ke m̄u, ón k̄y, h̄a ra tóg ājag t̄y to jykr̄en t̄u t̄inh m̄u, h̄a k̄y ājag tóg ki kagtiġ n̄ytn̄h m̄u. ¹⁵ *Povo* tag ag v̄y, kr̄i t̄u

n̄ytn̄. N̄igrēg kutu ag n̄ytn̄. Kanē kyvó ag n̄ytn̄ gé, ag t̄y inh ki ge sór t̄u n̄ytn̄ k̄y. H̄a k̄y sóg ag t̄y há’ henh ke t̄u n̄i gé,” he tóg, Topē ti, he ja tóg n̄i, *Isaiás* ti, *povo* tag to,” he tóg.

¹⁶ “Ag jāvo ājag h̄a v̄y, n̄igrēg há n̄ytn̄, h̄a k̄y ājag tóg, jēmē há han m̄u. ¹⁷ Ha mē, v̄as̄y ke t̄y h̄en ri ke ag v̄y, inh ve sór e ja n̄ytn̄, ājag t̄y ũri v̄ég m̄u tag t̄i. H̄a ra ag tóg inh k̄atiġ ke jo k̄agter k̄an. Topē vī tó t̄i ag ve. Jykre kuryj ja ag n̄ytn̄. Ge ra ag tóg inh va ja t̄u n̄ytn̄. Ājag h̄a ne inh vī mēg m̄u’, inhh̄a’,” he tóg, *Jesus* ti, ti mré m̄u t̄i ag m̄y.

*Jesus t̄y nén fy kāmē**(Mc 4.13-20; Lc 8.11-15)*

¹⁸ “K̄y sóg ājag m̄y ēg t̄y nén fy kr̄an kāmēn há han m̄u, ha mē. ¹⁹ Ū tóg kejēn, ón k̄y Topē vī mēg m̄u. H̄a ra tóg to jykr̄en t̄u n̄i. K̄y Nén-Kórég v̄y, ti m̄y t̄y t̄u’ he m̄u sir, ti t̄y mē ja ti t̄y. K̄a jatú tóg n̄i sir. Nén fy t̄y ēm̄in kri kutē m̄u ēn h̄a vē. ²⁰ K̄y ti fy ũ tóg, p̄arō kri kr̄an k̄y n̄i. Ū vē gé. Topē vī mēg tóg m̄u gé. K̄y tóg k̄anhmar: he, he m̄u sir. Ti m̄y tóg sér t̄i. ²¹ H̄a ra tóg t̄y nén ũ kré jāre t̄u ēn ri ke n̄i m̄y. H̄a k̄y tóg t̄y s̄i han m̄u, Topē mré. Nén ũ jagy kutē k̄y tóg, Topē tovahn̄h m̄u sir, ũ t̄y Topē vī tugr̄in ti kato tē k̄y. ²² Ti fy ũ tóg sónh k̄a ki kr̄an k̄y n̄i. Ū vē gé. Topē vī mēg tóg m̄u gé. H̄a ra tóg ti r̄anhraj h̄a m̄i ēkrég m̄u sir. Nén kar to én tóg m̄u sir. Ón k̄y tóg riko n̄i sór m̄u. H̄a k̄y tóg Topē vī k̄a jatú’ he m̄u sir. K̄y tóg kanēn há han t̄u n̄i sir. ²³ Ti fy ũ tóg ga há ki kr̄an k̄y n̄i. Ū vē gé. Topē vī mēg tóg m̄u gé. Mē k̄y tóg to jykr̄en m̄u sir. K̄y tóg kanēn há han m̄u sir. K̄y ũ v̄y tóg kanē t̄y 100 han, jo ũ v̄y tóg kanē t̄y 60 han m̄u, jo ũ v̄y tóg kanē t̄y 30 han m̄u gé,” he tóg.

Vānh kāmē

²⁴ K̄y tóg vānh to kāmēn k̄y: “Nén-Kórég t̄y inh r̄anhraj kókēn sór m̄u v̄y ge n̄ynh m̄u, ha mē,” he m̄u. “Kejēn ũ tóg ti jap̄y tá nén ũ fy kr̄an m̄u. ²⁵ K̄y tóg n̄ur t̄i m̄u, ti *camarada* ag ke gé. K̄y ti kato tē ēn tóg kutyġ k̄y ti jap̄y ra t̄i m̄u, k̄y tóg tá jun k̄y vānh fy kr̄an m̄u, ti jakré ēn kām̄i. K̄y tóg ti m̄u sir. ²⁶ K̄y ti jakré tóg mur m̄u, mog tóg m̄u, kanēn tóg m̄u gé sir. H̄a ra vānh tóg ti mré mur m̄u gé. ²⁷ K̄y ti *camarada* ag tóg ti m̄y: “nén ũ fy kr̄an ēg tóg m̄u vē, h̄a ra vānh tóg ti mré mur m̄u. Ne nē h̄yn?” he m̄u.

²⁸ K̄y tóg ag m̄y: “ēg kato tē ēn r̄anhraj h̄a vē,” he m̄u. “Ēn h̄a v̄y is̄u kókég m̄u’. “K̄y ag tóg ti m̄y: “k̄y ēg m̄y vānh ēn kun̄nh ke t̄u n̄i?” he m̄u.

²⁹ K̄y tóg ag m̄y: “h̄y,” he m̄u. “Ājag t̄y vānh ēn kun̄nh k̄y tóg inh m̄y ājag t̄y ti pēn ũ kun̄nh ha mē t̄i, vānh mré. K̄y kun̄nh t̄yġ n̄i. ³⁰ Vānh h̄yn tóg inh jakré mré mog m̄u gé. K̄y sóg ēg t̄y krenh ken k̄y ũ t̄y krég m̄u ag m̄y: “vānh kre vén n̄i,” henh ke m̄u. “K̄y tugf̄in n̄i, ēg t̄y p̄un jē. Kar k̄y ājag tóg inh jakré krenh

ke mŭ, sŷ pājó krēm vin han jé,” he tóg, ag *patrão* tí,” he tóg, *Jesus* tí. Ti tŷ ù tŷ ón ký Topê ki ge ký nŷtí ên ag tón há vê.

Topê vi tŷ vênh kar kri rŭm ke (Mc 4.30-32; Lc 13.18-21)

³¹ Ký tóg ag mŷ: “ù tŷ kanhká tá nĩ ên tŷ tŷ êg pã'i nĩ vŷ ge nĩnh mŭ, ha mē,” he mŷ gé. “Ka tŷ krên ri ke tóg nĩ. Ti krân êg tóg tí.” ³² Ti mog ký tóg vâhâ vanh kâfór kar nĩ. Há ký sēsĩ ag vŷ ti fėj kã ki ti jagfe han ký kã ki krêg tí,” he tóg.

³³ Ký tóg ag mŷ: “Topê tŷ tŷ êg pã'i nĩ vŷ ùn tŷtã fag tŷ êmĩ han ri ke nĩ,” he mŷ gé. “Êmĩ han jé fag tóg, êmĩ jagja jafã tŷ *fermento* ên tŷ farĩnh mrê jagjãg tí. Ký tóg tŷ sòn ke kãn tí,” he tóg.

Jesus tŷ nén ù tŷ êg kanhrãn (Mc 4.33-34)

³⁴ Nén tŷ hên ri ke kãmén tóg tí, *Jesus* tí, vênh kar mŷ. “Topê tŷ tŷ êg pã'i nĩnh ke vŷ tag ri ke nĩ,” he tãvĩ han tóg tí ag mŷ. ³⁵ Há ra tóg rán ký nĩ gé. Vãsŷ Topê vi tó tí ù tóg *Jesus* to tag rán ja nĩ, ha me: “nén tŷ hên ri ke kãmén jé sóg ke mŷ. Inh jo tó ja tũ ên tó jé sóg ke mŷ. Û vŷ tag mē ja tũ nĩ ver, sŷ tónh ke mŷ tag,” he ja tóg nĩ, Topê vi tó tí ên, *Jesus* to.

Jesus tŷ vanh kãmén

³⁶ Ag mŷ kãmén kãn kar ký tóg, vênh e ên ré ký ìn kã ra rã mŷ, *Jesus* tí. Ký ti mré mŷ tí ag tóg, ti to kãmŷ mŷ, ti ki jēmē jé. “Êg mŷ ã tŷ ag mŷ kãmén ja ên ti tó mãn nĩ, ã tŷ ag mŷ êkré mré vanh tó ja ên ti. Êg tŷ ver to jykrén tũ tóg tí,” he ag tóg mŷ.

³⁷ Ký tóg ag mŷ: “êprã ke fi kósín vŷ nén ù fy krãn mŷ. Inh há vê,” he mŷ. ³⁸ “Ga há to sóg: êpŷ, he mŷ. Ký inh jakré vŷ tŷ, Topê krê ag ri ke nŷtí, ký vanh vŷ tŷ, Nén-Kórég krê ag ri ke nŷtí gé. ³⁹ Û tŷ ag han mŷ vŷ tŷ, Japo tí nĩ, Nén-Kórég ên krê ag. Ti krenh ke kurã há vŷ: kurã tŷ êgno, he mŷ. Û tŷ inh jakré krenh ke mŷ ag vŷ tŷ, Topê tŷ jëgnē jafã ag nŷtí. ⁴⁰ Kurã tŷ êgno kã ag tóg, êg tŷ vanh pũn ên ri ke han ke mŷ, Japo tũ ag tŷ. ⁴¹ Êprã ke fi kósín ên, inh há vŷ, isŷ jëgnē jafã ên ag jëgnēnh ke mŷ sir, ký ag tóg, ù tŷ vëjyke pãno han mŷ kar ag génh kãn ke mŷ, ù tŷ ù ag mŷ: “ha jatun mŷ Topê ví mranh,” he mŷ kar ag ke gé. ⁴² Ag génh ký ag tóg, pí gru mág ên ki ag vãm ke mŷ sir. Tá ag tóg vësŷrénh tãvĩ han ke mŷ. Ag já tŷ ag tóg gyngyn kenh ke mŷ, jũ ký, vësŷrénh ký ke gé. ⁴³ Ag jávo ùn jykre kuryj ag vŷ, hapē nŷtĩnh mŷ, sĩnvĩ, kókov, rã gru ri ke, ag tŷ ag jóg tá nŷtĩnh ký sir, ag tŷ ù tŷ kanhká tá nĩ ên tŷ tŷ êg pã'i nĩ ven ký. Ha mē há han,” he tóg, *Jesus* tí.

Êpŷ ki jãnkamy kãme

⁴⁴ “Ký êg tŷ kanhká tá nĩ ên tŷ tŷ êg pã'i nĩ venh ke vŷ, tag ri ke nĩ gé, ha mē. Û tŷ

ti *patrão* japy tá jãnkamy ne kunũnh ký péju mãn ký nĩm ên ri ke tóg nĩ. Ti péju mãn kar ký tóg, ti tŷ nén kar fón kãn mŷ sir, ti kaja to êpŷ ên vyn jé sir. Ti tŷ êpŷ ên vyn kar ký jãnkamy ên vŷ tŷ, ti tũ nĩ sir,” he tóg. Ti tŷ êg tŷ ti ki rã há han ke kãmén há vê.

Pérola kãme

⁴⁵ “Êg tŷ ù tŷ kanhká tá nĩ ên tŷ tŷ êg pã'i nĩ venh ke vŷ tag ri ke nĩ gé, ha mē,” he tóg mŷ gé. “*Negociante* ù tóg jãnka han jafã tŷ *negociar* he tí, *pérola* tŷ. Há ký tóg ùn há kuprêg tígtí. ⁴⁶ Kejên tóg ùn hapē ù vég mŷ sir, ùn kaja e. Ký tóg ti tũ vãm kãn mŷ sir, ti tŷ ùn sĩnvĩ pē ên kũpra he jé,” he tóg, *Jesus* tí. Ti tŷ êg mŷ êg tŷ ti ki rã há han ke kãmén mãn há vê gé.

Rede kãme

⁴⁷ “Êg tŷ Topê tŷ tŷ êg pã'i nĩ venh ke kãme ù vê gé, ha mē,” he tóg mŷ gé. “*Rede* ri ke tóg nĩ, êg tŷ tŷ pirã kugmĩ jafã ên. Ti fón êg tóg tí, goj kã ki, êg tŷ pirã kugmĩ jé, kãkufár ke gé. ⁴⁸ Goj ki fón kar ký êg tóg nŷgnŷn tí sir, ký êg tóg, pirã mré kãkufár gég tí. Génh ký êg tóg, ùn mág há kuprêg tí, ma mŷ jé. Ûn kãsir ên tugvãnh êg tóg tí. ⁴⁹ Ge ti nĩnh mŷ, kurã tŷ êgno kã. Topê tŷ jëgnē jafã ag tóg, ùn jykre kuryj ag kuprêg ke mŷ, Topê mŷ. ⁵⁰ Ûn jykre pãno ag vãvãm jé ag tóg ke mŷ, pí gru mág ên ki. Tá ag vësŷrénh ke vê sir. Ag já tŷ ag tóg gyngyn kenh ke mŷ, tŷ ag gangan kenh ke mŷ, jũ ký, vësŷrénh ký,” he tóg, *Jesus* tí.

Êg panh kãme

⁵¹ Ký tóg tí mré mŷ tí ag mŷ: “ãjag mŷ tag to jykrén kãn mŷ ha?” he mŷ. Ký ag tóg tí mŷ: “hŷ,” he mŷ sir.

⁵² Ký tóg ag mŷ: “ký tóg há tí,” he mŷ. “Û tŷ Topê vi to êg kanhrãn tí ên, ti tŷ kanhká tá nĩ ên jykre han ký tóg ge nĩ, ha mē. Êg panh ri ke ti nĩ. Kejên tóg êg mŷ ti tŷ nén sĩnvĩ ven tí, ti tŷ ùri mág mŷ tí, ti tŷ vãsŷ mãn ja ên ke gé,” he tóg. Ti tŷ êg tŷ Topê ví to vênh kanhrãn mág han tón há vê.

Jesus tŷ Nazaré ra vŷn ke

(Mc 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Ag mŷ kãmén kãn kar ký tóg, tá kãkutē mŷ sir. ⁵⁴ Ký tóg tí jamã ra tí mŷ sir. Tá jun ký tóg, vênh kanhrãn jafã krēm ag kanhrãn mŷ. Ký tóg ag mŷ e tí, ti ví ti. Ký ag tóg tí to ví kónãn mŷ. “Hên tán hŷn ki kanhrãn, vëjyke tag ki? Û nŷ hŷn ti kanhrãn, ti tŷ nén han vanh tag hynhan jé? ⁵⁵ ðn han tí ên kósín vē mŷr. Ti mŷnh fi vŷ tŷ *Maria* fi nĩ, ký ti jãvy ag vŷ ki nŷtí, *Tiago, José, Simão, Judas*. ⁵⁶ Ký ti ve fag vŷ, tag ki nŷtí gé, êg mré. Ti tŷ ne jé êg kãfór nĩ sór nē hŷn?” he ag tóg mŷ sir, *Jesus* to.

⁵⁷ Ký tóg ag mŷ tŷ ù nŷ. Ký *Jesus* tóg ag mŷ: “êmã ù tá ag tóg Topê ví tó tí to é he tũ nŷtĩ.

Jävo ti jamä tá ke ag tóg ti to é he tí, ti mré ke ag, ti kanhkä ag,” he mü.

⁵⁸ Ký tóg tá *milagre* e hynhan tü nĩ, ag tý ti ki ge jävãnh nýtĩn ký.

14

João Batista ter

(*Mc 6.14-29; Lc 9.7-9*)

¹ Ký kejën pä'i mág tý *Herodes* vỹ mēg mü, *Jesus* kãme tí. ² Ký tóg ti *camarada* ag mý: “*João Batista* hñn, äjag tý inh mý ù tó mü ên tí,” he mü. “Ti hñn rĩr mãn, sý ti tén kar ký, hä ký tóg *milagre* tý hên ri ke hynhan tĩgtĩ,” he tóg, *Herodes* ti, *Jesus* to.

³ *Herodes* vỹ *João* se ja nĩ, *Herodias* fi tugñn. Ti jävy tý *Filipe* prũ ja fi vë, hä ra tóg fi tý prüg mü, *Herodes* ti. Hä ký *João* tóg ti mý: ⁴ “ã hä ne tóg, ã mré ke prũ fi tý prüg mü,” he ja nĩ. “Fi ki ã tóg *Topë* vĩ mranh mü,” he tóg, *João* ti, *Herodes* mý.

⁵ Ký *Herodes* tóg ti tén sör mü, hä ra tóg vënh kar kamēg mü. Vënh kar tóg *João* to: “*Topë* vĩ tó ti ù vë,” he tí. ⁶ Hä ra tóg kejën *Herodes* mur ja kurã tá krỹg mü. Ký fénhta ên kã *Herodias* fi kósin fi vỹ ag jo vënh grén mü sir, ti mré jēg mü ag jo. Ký tóg *Herodes* mý sinvi nĩ. ⁷ Ký tóg fi mý: “ã tý nén to vĩ mü kar nĩm jé sóg ke mü ã mý, sý ke há vë,” he mü.

⁸ Ký fi tóg fi mýnh fi mý tó mü. Ký fi mýnh fi tóg, fi krĩn mü, fi tý *João* krĩ to vĩ jé. Ký fi tóg: “inh mý ùri *João Batista* krĩ tý pėnky kã kã nĩm,” he mü.

⁹ Ký tóg ti mý e tí sir, ti tý ti tén jé. Hä ra tóg fi mý: “sý ke há vë,” he ja nĩ, ký ti mré jēg mü ag vỹ mē kãn ja nĩ. Ký tóg fi mý: “he,” he mü sir. ¹⁰ Ký tóg *soldado* ù jēnēg mü, ti tý *João* krĩ kym jé. Hä ra *João* tóg vëse ja kã kã nĩ nĩ. ¹¹ Ký tóg ti krĩ kym mü sir. Pėnky kã kã nĩm ký tóg, fi mý nĩm mü, tytãg fi mý, ti krĩ ti. Ký fi tóg fi mýnh fi mý ma tí mü. ¹² Ký ti mré mü tí ag tóg, ag tý mē ký ti vyn kãmü mü, vënh kej tá ti péju jé. Ti péju kar ký ag tóg *Jesus* mý tónh mü mü.

Jesus tý ùn e jēn

(*Mc 6.30-44; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14*)

¹³ *Jesus* tóg, ti tý *João* ter mē ký tá kãkutē mü, *canao* kãmĩ. Ký tóg êmã tú ja ra ti mü sir, ti pir mý nĩ jé. Hä ra vënh e ên ag tóg ti tĩg mēg mü. Ký ag tóg ti nón mü mü, ag pēn kã, êmã kar tá kãmü ký. ¹⁴ Ký *Jesus* tóg kafã ù tá vag ke mü, ký tóg tá ùn e ên ag vėg mü sir, ti nón kãmü mü ên ag. Ký ag tóg ti mý jagtar nýtĩ. Ag jagãgtãn ký tóg, ag kã mĩ ùn kagyga ag tý há' he mü sir.

¹⁵ Hä ra tóg rãké nỹ sir, ký ti mré mü tí ag tóg ti mý: “rãké ti nỹ ha,” he mü. “Tag mĩ tóg êmã tú tí. Ký tóg ã tý ag jēgnēnh há tí, ag tý êmã ù ra mü jé, vējēn küpra he jé,” he ag tóg mü.

¹⁶ Hä ra *Jesus* tóg ag mý: “ha inhã ag jēn, ký ag tóg hē ra mũnh ke tü nĩ,” he mü.

¹⁷ Ký ag tóg ti mý: “hä ra tóg tü tí, vējēn tí,” he mü. “Êmĩ tý 5 (ke) hä vỹ ki nýtĩ, pirã régre ke gé,” he ag tóg.

¹⁸ Ký tóg ag mý: “inh mý ma kãmü jēg ge,” he mü. ¹⁹ Ký tóg ùn e ên ag mý tó mü, ag tý re tá nĩgnĩ ký nýtĩ jé. Ký tóg êmĩ tý 5 (ke) ên mäg mü, pirã régre ên ke gé. Ký tóg kanhkã ki êvãnh mü sir. Vējēn ên to tóg *Topë* mré vĩ mü sir. Ký tóg vãhã êmĩ kénh ký ti mré mü tí ag mý vin mü sir, ag tý kãnhkrén jé, ùn e ên ag mý. ²⁰ Ký vënh kar tóg ko kãn ký funfór mü sir. Hä ra tóg kén mü. Kēj tý 12 (ke) fãn ag tóg mü, ti ke tý. ²¹ Êmĩ ko mü ên ag tóg tý ùn tý 5 *mil* (ke) ag nýtĩ, ùn týtã mré tó tü, fag krē mré tó tü, hä ra fag tóg tá e nýtĩ gé mýr, ha mē.

Jesus tý goj nig mág kri tĩg

(*Mc 6.45-52; Jo 6.15-21*)

²² Ký tóg ti mré mü tí ag mý tó mü, ag tý *canao* kã mĩ mü jé, ag tý ti jo kafã ù ra mü jé. “Isý ver ùn e tag ag mý: ha mũjēg, henh ke vë,” he tóg ag mý. ²³ Ag mü kar ký tóg, ti pir mý krĩ ra täpry mü, *Topë* mré vĩ jé. Ti tý tá nĩ ra tóg kutyg mü sir. ²⁴ Ký *canao* tóg goj nig mág ên kã mĩ ti mü sir, kafã ù ra. Nig fyr tóg kuvar gy nĩ. Kãka vỹ ag kato tē mü ge, hä ký ag tóg mü kónãnh mü. Ký goj tóg krém krém ke sa nĩ, ký tóg ag kutãn mü, goj ti. ²⁵ Hä ra *Jesus* tóg kurã ke ra ag to kãti mü, goj kri tĩg ký, ti pēn kã. ²⁶ Ký ti mré mü tí ag tóg ti vėg mü, ti tý goj kri tĩg ký, ký ag fe tóg jũrũn ke mü. “Vënh kuprĩg vë,” he ag tóg mü. Ti kamēg ký ag tóg vėkrėnkrėr mü sir. ²⁷ Hä ra *Jesus* tóg ag mý: “inh kamēg tũg nĩ, inh há vë, jũrũn ke tũg nĩ,” he mü.

²⁸ Ký *Pedro* tóg ti mý: “ã hä mý? Ký inh mý tó, isý ã to tĩg jé, goj kri tĩg ký,” he mü.

²⁹ Ký *Jesus* tóg ti mý: “kunĩg ge,” he mü. Ký *Pedro* tóg *canao* ki kãkutē ký goj kri ti mü sir, *Jesus* to. ³⁰ Ti tý goj kri tĩg ký tóg vãhã, kãka ki êvãnh mü, ký tóg mũmēg mü sir. Mũmēg ký tóg goj ki pun ke ký ter kren mü. Ký tóg prēr mü. “*Senhor*, inh kren han nĩ,” he tóg.

³¹ Ký *Jesus* tóg vėsýmėr ti kãgnĩg mü. Ký tóg ti mý: “inh ki rã há han tü ã tóg nỹ, vỹ,” he mü. “ã hä ne tóg: inh mý tá jun mü vỹ? he mü', hä ký ã tóg ki pun ke kren mü,” he tóg.

³² Ký ag tóg *canao* kã ki ge mü sir. Ký kãka ên tóg tú' he mü sir, vėsýmėr. ³³ Ký tóg ag mý há tí. Ký ag tóg *Jesus* ki ge há han ký ti mý: “*Topë* kósin vỹ tý ã nĩ, mýr,” he mü.

Jesus tý Genesaré tá jun

(*Mc 6.53-56*)

³⁴ Ký ag tóg kafã ù tá junjun mü sir, ga tý *Genesaré* tá. ³⁵ Tá ke ag tóg, ag tý *Jesus* ve ký ti ki kanhrãn mü. Ký ag tóg vënh kar mý vënh vĩ jēgnēg mü sir, ag tý ùn kagyga ag tatĩ kãmü

jé, *Jesus* to. ³⁶ Kŷ ag tóg *Jesus* mŷ to ví mŷ, ag tŷ ti kur tóv mē jé. Kŷ ū tŷ ti kur mēg mŷ ag tóg há' he kân mŷ sir.

15

Judeu ag jykre si (*Mc 7.1-13*)

¹ Kŷ kejēn pā'i ū ag tóg *Jerusalém* tá junjun mŷ, *Jesus* tá, Topē ví to ēg kanhrân tí ag mré há. *Jesus* mŷ ag tóg: ² “á mré mŷ tí ag ne tóg ēg jykre si mranh tí,” he mŷ. “Ēg jykre si ki ēg tóg ēg jēn ke jo nŷpég tí. Jāvo ag tóg ag nŷpég tú ra jēg tí, á mré mŷ tí ag” he ag tóg.

³ Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ: “āĵag há vŷ Topē ví mranh tí, inhhā, āĵag tŷ āĵag jykre si han kŷ,” he mŷ. ⁴ “Topē tŷ ēg mŷ tón há vē, ha mē: “ā mŷnh fi mré ā panh kamēg nŷ, fag jagāgtān nŷ,” he ja tóg nŷ. Kŷ tóg tag tó mŷ gé, ha mē: “ū tŷ ti han mŷ fag mŷ ví kónān mŷ ēn tén jé ā tóg ke mŷ,” he ja tóg nŷ gé, Topē tí. ⁵ Ti jāvo āĵag tóg tag tó tí, ha mē: “ā panh mŷ nén ū nŷm tŷg nŷ, ā mŷnh fi mŷ nŷm tŷg nŷ gé, ā tŷ fag mŷ: “sŷ āĵag mŷ nén ū nŷm ke vē vē, há ra sóg Topē mŷ nŷm sór mŷ,” hen kŷ. “Ū tŷ tag han kŷ tóg há tí,” he āĵag tóg tí. ⁶ Há kŷ āĵag tóg Topē ví tŷ tú' he tí, āĵag tŷ āĵag jykre si há han kŷ,” he tóg.

⁷ “Jykre régre āĵag nŷtŷ, ha mē. Há kŷ *Isaías* vŷ āĵag to ví ja nŷtŷ, ti tŷ tag tó kŷ, ha mē. ⁸ “*Povo* tag vŷ ag nŷnē há tŷ inh mŷ ví há han tí, há ra ag jykre pijé tŷ inh jykre nŷ!” he ja tóg nŷ. ⁹ “*Fagrŷnh* mŷ ag tóg iso grŷnhgrŷnh ke tí, há ra ag tóg ēprā ke ag jykre to: Topē tŷ tón há vē, he tí,” he ja tóg nŷtŷ, *Isaías* tí. Kŷ há tóg tó ja nŷ, āĵag to, āĵag jykre régre nŷtŷn kŷ,” he tóg, *Jesus* tí.

Ne tŷ ēg kavénh (*Mc 7.14-23*)

¹⁰ Kŷ tóg vėnh kar jé prėr mŷ sir, ag tŷ ti rā há nŷtŷ jé, ti ví jēmē há han jé. Kŷ tóg ag mŷ: “ha mē, sŷ nén tó mŷ tí, kŷ to jykren nŷ gé,” he mŷ. ¹¹ “Ēg jēn pijé ēg kavénh tí'. Ēg jēnky kā ra ēg tóg rāg tí, vējēn tŷ. Nén ū tŷ ēg ki kāpa há vŷ ēg kavénh tí, ha mē,” he tóg.

¹² Kŷ ti mré mŷ tí ag tóg ti to kāmŷ kŷ ti mŷ: “ha mē,” he mŷ. “Pā'i ag vŷ ā to jŷ nŷtŷ, ā tŷ ag mŷ: vējēn pijé ēg kavénh tí', hen kŷ,” he ag tóg ti mŷ.

¹³ Kŷ tóg ag mŷ: “ēg jóg mág tŷ nén krān ja tú ēn vām kân kŷ nŷnh ke vē, ēg jóg tŷ kanhkā tá nŷ nén krān ja tú ēn tí,” he mŷ. “Ag pijé tŷ Topē krē nŷtŷ, pā'i ēn ag, há kŷ tóg ag vām ke mŷ,” he tóg. ¹⁴ “Há kŷ ag to jykren tŷg nŷ. Ūn kyvó ag mŷ ag tóg: “sŷ ā jāmŷ tŷg ke vē,” he tí, há ra ag tóg ag kóm kyvó nŷtŷ gé, kŷ ūn kyvó tŷ ūn kyvó jāmŷ tŷg kŷ ag tóg kāgnó ki vār kân ke mŷ, ha vem nŷ,” he tóg. Ag tŷ nŷgme ki vār ke to ken há vē, há vŷ: kāgnó ki vār, he mŷ.

¹⁵ Kŷ *Pedro* tóg ti mŷ: “ēg mŷ kāmén há han nŷ, ā ví tag,” he mŷ. ¹⁶ Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ: “kŷ āĵag mŷ ver ki kanhrân tú'?” he mŷ. ¹⁷ “Mŷ āĵag tŷ to jykren tú'?” he tóg. “Ha vē, ēg tŷ ēg jēn tŷ ēg jēnky kā ra rāg kŷ tóg ēg nug kā ra rā mŷ, kar ēg tóg fón mŷ sir. ¹⁸ Nén tŷ ēg ki kāpa mŷ vŷ tŷ ēg jykre nŷ, há kŷ tóg ēg kavénh tí. ¹⁹ Nén tŷ ēg ki kāpa mŷn há vē, ha mē: jykren kónān, ū tén, ti prŷ tú fi mré nŷ, fi mén tú mré nŷ, ūn mén tú fag to én, nén ū péju, ū to ón, ū to ví kónān. ²⁰ Nén tŷ ēg ki kāpan há vē, ēg kavénh tŷn há vē. Ēg tŷ nŷpég tú ra jēn kŷ ti pijé ēg kavénh tí',” he tóg, *Jesus* tí.

Canaā tá ke fi tŷ Jesus mré vēmēn (*Mc 7.24-30*)

²¹ Kŷ *Jesus* tóg tá kākutē kŷ ga ū ra tí mŷ, ēmā tŷ *Tiro* ra, ēmā tŷ *Sidom* ra. ²² Ti tŷ tá jun kŷ fóg ū fi tóg ti venh kātŷ mŷ. Ga tŷ *Canaā* tá ke fi vē. Kŷ fi tóg *Jesus* tá jun kŷ prėr mŷ. “!..*Senhor*, *Davi* krė'krė.!“ he fi tóg. “!..Inh jagāgtān ra.!“ he fi tóg. “!..Inh kósŷn fi vŷ jagrė kórég tāvŷ nŷ, inh mŷ tóg ā tŷ fi mŷ kutēm há tí.!“ he fi tóg, prėr kŷ.

²³ Há ra *Jesus* tóg fi mŷ ví tú nŷ. Kŷ ti mré mŷ tí ag tóg ti mŷ: “ā mŷ fi ve sór tú'?” Ēg nón fi tóg ēg jé prėr mŷ, kŷ tóg ēg mŷ e tí,” he mŷ.

²⁴ Há ra tóg ag mŷ: “hŷ,” he mŷ. “Topē vŷ inh jēnē, sŷ *Israel* ag há tŷ há' he jé, ū tŷ *Israel* kām mŷ Topē ví mranh mŷ ag tŷ,” he tóg. Há ra fi tóg tŷ fóg nŷ, há kŷ *Jesus* tóg fi ve sór tú nŷ.

²⁵ Ge ra fi tóg ti tá jun mŷ sir. Ti krēm fi tóg grŷnh ke mŷ. Kŷ fi tóg ti mŷ: “*Senhor*,” he mŷ. “Ā mŷ inh jagāgtān ke tú'?” he fi tóg.

²⁶ Há ra *Jesus* tóg fi mŷ: “há tú tóg nŷ, ā tŷ nén to ví mŷ tí,” he mŷ. “Ēg krė jamŷ vŷ tŷ ēg krė tú nŷ, kŷ ēg tóg kasor mŷ fón tú nŷtŷ,” he tóg.

²⁷ Kŷ fi tóg: “hŷ, há ra kasor sí tóg ēmŷ vār ko tí,” he mŷ. “Há kŷ inh mŷ ēmŷ vār nŷm, há vŷ: inh kósŷn fi tŷ há' henh ke, he mŷ,” he fi tóg.

²⁸ Kŷ tóg fi mŷ: “ā há ne tóg inh ki rā há han'. Há kŷ sóg ā mŷ han mŷ,” he mŷ. Ti tŷ tag tó kŷ fi kósŷn fi tóg há' he mŷ, óra ēn há kā.

Jesus tŷ ūn e ag tŷ há' he

²⁹ Kŷ *Jesus* tóg ēmā ēn tá kākutē kŷ goj nig mág tŷ *Galilėia* ēn fyr jagma tí mŷ. Kŷ tóg krŷ to tāpry kŷ tá nŷ mŷ. ³⁰ Kŷ ūn tŷ hēn ri ke ag vŷ tá junjun mŷ, ūn kagyga ag ke gé, ūn kānhgrŷ ag ke gé, fag mré há. Ti ki ag tóg junjun mŷ, kŷ tóg ag tŷ há' he kām mŷ. ³¹ Kŷ tóg vėnh kar ēn mŷ e tí. Ūn ví vānh ag tóg ví há nŷtŷ, ūn kānhgrŷ ag tóg mŷ há nŷtŷ, ūn kyvó ag tóg ēvānh há nŷtŷ gé. Kŷ ag tóg Topē mŷ ví há han mŷ sir.

Jesus tŷ ūn e ū jēn mān (*Mc 8.1-10*)

³² *Ký Jesus* tóg ti mré mü ti ag jé prēr mü. *Ký* tóg ag mý: “inh mý ag tóg jagtar nýtí, ün e tag ag,” he mü. “Kurá tágtü han ag tóg huri êg mré. Hã ra ag tóg ver vëjën vëg tü nĩ. *Ký* tóg sý ag jëg tü ra ag jëgnë jävãnh tí, ag jamã ra. Ag mün ký ü ag hýn kãgter ke mü, kókãnkãr ký,” he tóg.

³³ *Ký* ti mré mü tí ag tóg ti mý: “ki tóg emã tü nĩ, ki tóg ga kórég nĩ,” he mü. “Ëg hýn hë tá vëjën venh mü, êg tý ün e tag ag jën jé?” he ag tóg ti mý.

³⁴ *Ký Jesus* tóg ag mý: “emĩ tý hë ri ke výt ki nýtí ge?” he mü. *Ký* ag tóg: “ü tý 7 (ke) vë, kãkufãr pipir ke gé,” he mü.

³⁵ *Ký* tóg ün e ên ag mý: “nignĩ ra, ga kri,” he mü. ³⁶ *Ký* tóg emĩ tý 7 (ke) mãg mü, pirã mré, ký tóg to Topë mré ví mü. *Ký* tóg vënh kãkugpãg mü, emĩ tí. *Ký* tóg ti mré mü tí ag mý vün mü, ag tý vënh e ên ag mý kãnhkrén jé. ³⁷ *Ký* ag tóg ko kãn mü, funfór ag tóg mü, hã ra tóg kén mü. Kre tý 7 (ke) fãn tóg mü sir, *Jesus* mré mü tí ag tý génh ký. ³⁸ Ü tý ko mü ag výt tý ü tý 4 mil (ke) nýtí, ag táví, ün týtã mré tó tü, ag krë mré tó tü. Hã ra fag tóg tá e nýtí gé.

³⁹ *Ký Jesus* tóg ag jëgnëg mü, ag jën kar ký, ag jamã ra. *Ký* tóg canoa ki rá mü sir, emã tý *Magadã* tá ga ra tíg jé, ti mré mü tí ag mré.

16

Ag tý Jesus mý milagre to ví
(Mc 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ *Ký* pã'í ü ag tóg *Jesus* tá junjun mü. Ag tý ón ký tí ki jemë sór vë, ag tý kar ký tí kato ví jé. *Ký* ag tóg ti mý *milagre* to ví mü. Ag tý ti jykre to: “Topë jykre mý výt?” he sór vë. ² Hã ra *Jesus* tóg ag mý: “ta to jykrén há ajag nýtí, emé to ke gé,” he mü. “Rãkãnh ký ajag tóg kãnhkã ki évãnh tí. Rãren ký ajag tóg: “emãnh ke vë,” he tí. ³ *Ký* ajag tóg kusãg ki kãnhkã ki évãnh tí gé. Kãnhkã pür ký ajag tóg sir: “ta výt kutënh mü, kãnhkã výt pür mü” he tí. Tó há han ajag tóg tí, rãre ve ký, kãnhkã pür ve ký ke gé. Hã ra ajag tóg inh ki kagtíg nýtí, ajag tý sý nën han mü vëg mü ra. Hã ký ajag tóg: “Topë jykre mý výt?” he tí. ⁴ Kórég ajag nýtí, ajag tý Topë ki ge jävãnh nýtín ký. Üri ke kar výt kórég nýtí gé, ajag ri ke. *Milagre* venh ke tü ajag tóg nĩ. Vãsý Topë ví tó tü ü tóg nigtí, hã výt: *Jonas*, he mü. *Jonas* tý nën ve ja ên ri ke hã ve jé ajag tóg ke mü, üri,” he tóg, *Jesus* tí. *Ký* tóg ag ré ký tí mü sir.

Fermento kãme ü
(Mc 8.14-21)

⁵ *Ký* tóg ti mré mü tí ag mré tí mü, goj nig mãg kafã ü ra. Tá junjun ký ag tóg emĩ to jykrén mü sir. Kã jatun ký ag tóg mü ja nĩ. ⁶ *Ký Jesus* tóg tag to ag kãnhrãn mü. “*Fariseu* mré *Saduceu* ag tý *fermento* há kamëg nĩ,” he tóg mü.

⁷ *Ký* ag tóg jagnë mý: “ti tý êg tý emĩ mãg tü ên tó hýn,” he mü.

⁸ Hã ra *Jesus* tóg ki kãnhró nĩ, ký tóg ag mý: “inh ki ge há han tü ajag tóg nĩ ver. Hã ký ajag tóg jagnë mý: “emĩ tü mý,” he mü. ⁹ Ver tóg ajag tý to jykrén tü tí. Emĩ tý 5 (ke) ên mĩ êkrén nĩ. Ü tý 5 mil (ke) ag tóg ko kãn, hã ra tóg kén, ag kar tý ko mü ra. Ti ke hýn kěj tý hë ri ke fãn?” he tóg. *Ký* ag tóg ti mý tó mü sir: ¹⁰ *Ký* tóg ag mý: “jo emĩ tý 7 (ke) ên ti, ü tý 4 mil (ke) ag výt kó, hã ra tóg kén mü gé, ag kar tý ko mü ra. Ti ke hýn kěj tý hë ri ke fãn?” he tóg. *Ký* ag tóg ti mý tó mü gé sir: ¹¹ *Ký* tóg ag mý: “ký inh ví to jykrén nĩ,” he mü. “Emĩ tó tü sóg nĩ. *Fermento* pë tó tü sóg nĩ gé. To jykrén há han nĩ, ha mē. *Fariseu* mré *Saduceu* ag tý *fermento* há kamëg nĩ,” he tóg, *Jesus* tí.

¹² *Ký* ag tóg vãhã to jykrén há han mü sir. Ti tý *fermento* pë tó pijé! Ti tý *Fariseu* mré *Saduceu* ag jykre tó ja vë. Ag jykre rëgre nýtí há to tóg: “ên kamëg nĩ,” he ja nĩ, *Jesus* tí.

Pedro tý Jesus kãmén
(Mc 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ *Ký Jesus* tóg emã tý *Cesaréia Filipe* ra tí mü. *Ký* tóg ag mý: “tý sóg êprã ke fi kósin nĩ. *Ký* ag iso hë ri ke tí?” he mü.

¹⁴ *Ký* ag tóg ti mý. “ü ag tóg ã to: “*João Batista* vë,” he tí. Jãvo ü ag tóg: *Elias* vë, he tí. Jãvo ü ag tóg: *Jeremias* vë, he tí gé, jãvo ü ag tóg: Topë ví tó tí ü vë, he tí gé,” he mü.

¹⁵ *Ký* tóg ag mý: “ag jãvo ajag hë ri ke tí, iso?” he mü.

¹⁶ *Ký Simão Pedro* tóg ti mý: “tý ã *Cristo* nĩ. Topë kósin výt tý ã nĩ. Ün rír nĩ ên kósin výt tý ã nĩ,” he mü.

¹⁷ *Ký Jesus* tóg ti mý: “*Simão*, *João* kósin!,” he mü. “Ëprã ke tý ã mý tó pijé, inh jóg tý kãnhkã tá nĩ ên tý ã mý tó vë. Hã ký tóg ã ve há han mü, Topë tí,” he tóg. ¹⁸ “Ha mē, tý ã *Pedro* nĩ, hã výt: pó, he mü. Pó tag kri sóg isü han mü, tý ãn ri ke ên, hã výt: “ã tý ag mý inh ví tó tugrín ag tóg inh ki genh ke mü,” he mü. *Ký* ü tý inh ki ge ký nýtí ag výt tý Topë ãn ri ke nýtí. Ag fá tý tü' he mü ra ag tóg rĩnrĩr mãn ke mü. Tü' henh ke tü ag tóg nĩ. ¹⁹ Ëprã ke ag výt kãnhkã ra mũnh ke mü, ã ví ki. Á hã mý sóg ti nón jafã finh ke mü sir, save ti. *Ký* ã tý ü mý: “kãnhkã ra tíg jé ã tóg ke mü,” hen ký tóg ra tíg mü. *Ký* ã tý ü mý: “kãnhkã ra tíg ke tü ã nĩ,” hen ký tóg ra tíg ke tü nĩ,” he tóg, *Pedro* mý.

²⁰ *Ký* tóg ti mré mü tí ag tý ti kãmén kamëg mü ver. “*Ker* ü mý sý tý *Cristo* nĩ tó hë” he tóg mü ag mý.

Jesus tý ti ter ke tó vén
(Mc 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ *Ký* tóg komër hã ti mré mü tí ag mý ti jagtar ke kãmén mü. “Kãnhmar sóg *Jerusalém* ra tíg mü ha,” he tóg. “Tã sóg hã ra jagtar ke

mũ. Kófa ag vỹ iso kórég nỹtĩnh mũ, ha vem nĩ, Topê tũ to pã' i ag, Topê vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tỹ isén ke vē, hã ra sóg kurã tágtũ ki rĩr mãn ke mũ.” he tóg, *Jesus* ti.

²² Kĩ *Pedro* tóg ti pin kỹ ti mỹ: “*Senhor*, Topê jé ã jy nĩgãn, ã tỹ ã jagtar ke tag vég tũ nĩ jé,” he mũ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg vēsỹjãm ěvãnh kỹ ti mỹ vĩ tar han mũ sir, ti to jũ kỹ. “Kutĩg, *Satanás*,” he tóg, *Pedro* mỹ. “Isỹ Topê vĩ mranh han sór ã tóg mũ. Ā pijé Topê jykre tó mũ'. Ęprã ke jykre vē, ã tỹ inh mỹ nẽn tó mũ tag ti,” he tóg.

²⁴ Kĩ tóg ti mré mũ ti ag mỹ: “Ājag tỹ inh mré kãmũ kỹ tóg há tĩnh mũ,” he mãn mũ. “Kỹ Ājag jykre tovãnh nĩ, Ājag tỹ isũ hã han jé. Ha vé, ag tỹ inh krunh tỹ inh kri fi kỹ sóg tĩg ke mũ, ag tỹ to isa kỹ isén jé, ha vem nĩ. Vẽn nhenh ke tũ sóg nĩ. Isỹ tag han ri ke han nĩ, Ājag tỹ inh mré mũ sór kỹ,” he tóg. ²⁵ “Ājag tỹ Ājag jykre hã han kỹ Ājag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo Ājag tỹ isugrĩn Ājag jykre tovãnh kỹ Ājag krenkren ke mũ, Ājag kãgter ke mũ hã ra.

²⁶ Hẽn ri ke mũn Ājag hỹn ěprã nẽn ù há kar ve sór mũ, hã ra Ājag kuprĩg vỹ vãfor ke mũ. Kỹ tóg kórég nỹ. Ęg tỹ ne tỹ ěg kuprĩg kajãm ke tóg tũ tĩ, ěg tỹ ti ve mãn jé. ²⁷ “Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Kãtĩg mãn jé sóg ke mũ, kanhkã tá, isỹ jěgně jafã ag mré, inh jóg tỹ isỹ ùn mág han kỹ. Kỹ sóg vẽn kar mỹ ag tỹ nẽn han ja ěn kajãm ke mũ. ²⁸ Ha vé, ki hã sóg tó mũ. Ājag kã mĩ ù ag tóg Topê tỹ tỹ ěg pã' i nĩ venh ke mũ, ag ter ke to hã, tag ki ěg mré nỹtĩ ù ag. Ęprã ke fi kósin ěn ve jé ag tóg ke mũ, ti tỹ tỹ pã' i nĩ ti. Inh hã vē,” he tóg, *Jesus* ti.

17

Jesus tỹ Moisés mré Elias mré vēmén
(*Mc 9.2-13; Lc 9.28-36*)

¹ Kar kurã tỹ 6 tũg kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “mũ nỹ, vyr mỹ,” he mũ. *Pedro* mỹ tóg ke mũ. *Tiago* mỹ ke gé, ti jãvy tỹ *João* mỹ ke gé. Ag hã mré tóg tĩ mũ, pãnónh ra. ² Kĩ tóg ag jo vẽn ve ù han mũ sir, kỹ ti kakã tóg kókov nĩ. Rã ri ke tóg nĩ, ti kakã ti. Ti kur vỹ kóprěj nĩ gé, jěngre ri ke. ³ Kỹ vãhã *Moisés* tóg ag mỹ vẽn ven mũ sir, *Elias* ti ke gé. *Jesus* mré ag tóg vēmén mũ. ⁴ Kỹ *Pedro* tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Tag ki tóg sér tĩ,” he tóg. “Ęg mỹ pãjóg tágtũ han mũ', ã mỹ', *Moisés* mỹ', *Elias* mỹ ke gé?” he tóg.

⁵ *Pedro* tỹ ver vēmén jẽ ra kanhkã góg kókov tóg ag kri rĩm ke mũ. Kỹ vãhã vẽn vĩ tóg mẽ há tĩ', kanhkã góg ěn kã tá, kỹ tóg: “inh kósin pir hã vē,” he mũ. “Tĩ vĩ jěmẽ ra,” he tóg, Topê ti.

⁶ Kỹ *Jesus* mré mũ ti ag tóg mẽg mũ, kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Kỹ ag tóg mũgmũg ke mũ sir. ⁷ Kỹ *Jesus* tóg ag to kãtĩg kỹ ag mẽg mũ sir, ti nĩgě tỹ, kỹ tóg ag mỹ: “nũgnĩ ra, mũmẽg tũg nĩ,” he mũ.

⁸ Kỹ ag tóg mĩ ěvãnh mũ, hã ra ag tóg *Jesus* hã vég mũ. Ti mré vēmén mũ ag ve mãn tũ ag tóg nĩ, kanhkã tá kãmũ mũ ěn ag.

⁹ Kỹ ag tóg pãnónh tá kãre mũ sir. Ag mũn kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ker ù mỹ tó hẽ', Ājag tỹ ùri nẽn vég mũ tag ti. Isỹ iser ja tá vỹn ke kar hã kãmén nĩ,” he mũ.

¹⁰ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “hã ra Topê vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag tóg *Elias* tó tĩ,” he mũ. “Kãtĩg jé tóg ke mũ nějĩ, *Cristo* kãtĩg ke to hã, *Elias* tĩ. Hã mỹ'?” he ag tóg mũ.

¹¹ Kỹ tóg ag mỹ: “hỹ,” he mũ. “Kãtĩg jé tóg ke mũ mỹr, nẽn kar han mãn jé. ¹² Ha mẽ, kãtĩg ti huri. Hã ra ag tóg ti ki kãgtũg ja nỹtĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg ti vóg kónãn ja nĩgtĩ. Hã ra ěprã ke fi kósin ěn tóg ag tugrĩn jagtar ke mũ gé, ag tỹ inh vóg kónãn ken kỹ,” he tóg.

¹³ Kỹ ag tóg vãhã to jykren mũ. “*João Batista* to ke ja vē, ěg kygpég tĩ ěn to, hã vỹ: *Elias*, he mũ, ti tỹ tỹ *Elias* ěn ri ke ja nĩn kỹ,” he ag tóg mũ sir, ti mré mũ ti ag.

Jesus tỹ kyrũ tỹ há' he
(*Mc 9.14-29; Lc 9.37-43a*)

¹⁴ Kỹ ag tóg vẽn h e ěn tá junjun mũ sir. Kỹ ag kã mĩ ke ù tóg, *Jesus* to kãtĩ mũ. Ti krēm tóg grĩnh ke mũ, ti jakrĩ tỹ, kỹ tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Inh kósin jagãgtãn nĩ. Ter ti han tĩ tóg nĩgtĩ, to tóg jagtar ti. Kejẽn tóg pĩ ki kutě tĩ, ter tĩ ěn han kỹ, kejẽn tóg goj ki kutě ti gé. ¹⁶ Kỹ sóg ã mré mũ ti ag mỹ ti ven ja nĩgtĩ, ag tỹ ti tỹ há' he jé, hã ra ag tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ,” he tóg.

¹⁷ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “ã ne tóg inh ki rã há han ja tũ nĩ,” he mũ. “Topê tóg ã mỹ krój nĩ ve nĩ, inh mỹ tóg e tĩ, sỹ Ājag to króhn kenh ha mẽ tóg ti. Inh mỹ kyrũ pẽre kãtĩg,” he tóg.

¹⁸ Ag tỹ ti mré kãmũ kỹ *Jesus* tóg ti jagrě mỹ vĩ jũ han mũ sir, ti tỹ ti tovãnh jé. Kỹ tóg vēsỹmér ti ki kãkutě mũ sir, kỹ tóg há' he mũ vãhã, kyrũ ti.

¹⁹ Kỹ *Jesus* mré mũ ti ag tóg ti ki jěmẽ sór mũ. Vyr mỹ ag tóg *Jesus* mỹ: “ěg ne tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ,” he mũ. “Hẽ ri ken kỹ hỹn?” he ag tóg mũ.

²⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “Ājag tỹ inh ki ge tũ nỹtĩ tugnĩn ke vē, Ājag tỹ inh vĩ kri fig tũ tugrĩn ke vē,” he mũ. “Ha mẽ, Ājag tỹ inh ki ge sĩ han kỹ nỹtĩ ra Ājag tóg pãnónh tag mỹ: “ha tag ra tĩg,” he há nỹtĩnh mũ vē, ha mẽ. Ka tỹ *mostarda* fy vỹ sĩ tãvi nĩ. Ājag tỹ ka tỹ *mostarda* fy sĩ ěn ri ke nỹtĩ ra tóg há tĩnh mũ vē. Kỹ Ājag tóg nẽn kar han há nỹtĩnh mũ vē, Ājag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. ²¹ Hã ra vējagrě kórég tỹ ge kutěm ke tóg jagy nĩ. Topê mré ěg tóg vĩnh ke mũ, kỹ ěg tóg ti mré vĩ kỹ vãkrenh ke mũ gé, nẽn ù konh ke tũ ěg tóg nĩ, kỹ tóg vãhã kutěnh ke mũ, vējagrě kórég tỹ ge ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ti ter ke to mãn
(*Mc 9.30-32; Lc 9.43b-45*)

²² Kejẽn ag tóg ga tỹ *Galiléia* tá nỹtĩ. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “Ęprã ke fi kósin vỹ jagtar

nĩnh mũ. Inh hã vê,” he măn mũ. “Èprã ke ag vỹ ag tỹ inh ki nẽn han sór mũ ên han ke mũ. ²³ Ag tỹ isẽn ke vê. Ag tỹ isẽn kar kỹ sóg hã ra rĩr măn mũ, kurã tágtũ tũg kỹ,” he tóg. Ag tỹ ti vĩ tag mẽ kỹ tóg ag mỹ e távi ti sir. Fe kaj ag tóg mũ sir, ti mré mũ ti ag.

Jesus tỹ imposto kajãm

²⁴ Kỹ ag tóg mũ măn kỹ êmã tỹ Cafarnaum tá junjun mũ sir. Kỹ imposto kaja mäg tí ag tóg Pedro mỹ vĩ mũ, Topẽ ìn jé imposto mäg tí ag. Imposto ên kaja hã vỹ: jãnkamy régre, he mũ. Pedro mỹ ag tóg: “àjag Senhor mỹ kajãm tũ nĩgtĩ?” he mũ.

²⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “vó, kajãm ti tĩ,” he mũ. Kỹ tóg ti ìn tá jun mũ sir. Ti tỹ ver nẽn ù tó tũ ra Jesus tóg ti mỹ: “Simão, pã'i ag mỹ à mỹ: “ha imposto kajãm,” he ja tũ nĩ?” he mũ. “Tag to jykrẽn, ha mẽ. Èprã pã'i ag mỹ ag krẽ mỹ: “kajãm nĩ,” he tĩ, ag mré ke tũ ag mỹ, vó?” he tóg. ²⁶ Kỹ Pedro tóg: “ag mré ke tũ ag mỹ ag tóg: “kajãm nĩ,” he tĩ,” he mũ. Kỹ Jesus tóg: “hỹ, hã vê,” he mũ. “Kỹ êg kajãm ke tũ nĩ vê. ²⁷ Hã ra ag tóg êg to jykrẽn kónãn sór mũ, êg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹti ra. Kỹ êg hỹn tóg kajãm ke mũ. Hã kỹ pirã sygsam tũg, nig ên tá. Á tỹ ùn sam vén mũ ên jẽnky kã tá tugnỹm nĩ. Jãnkamy vỹ kã kã nĩ, à tỹ ijo kajãm jé, vẽnh jo ke gé,” he tóg. Kỹ Pedro tóg tí mũ sir. Jãnkamy vэг tóg mũ sir. Kỹ tóg tỹ imposto kajãm tí mũ.

18

Û tỹ êg kãfór nĩ

(Mc 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Kỹ Jesus mré mũ tí ag tóg ti mỹ: “kejẽn êg tóg Topẽ tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke mũ. Êg tỹ ti ve kỹ ù tỹ hẽ nỹ hỹn êg kãfór kar nĩnh mũ?” he mũ. ² Kỹ Jesus tóg gĩr ù jé prẽm mũ, kỹ tóg ag kujũ kã ti føg mũ. ³ Kỹ tóg: “gĩr tag ri ke han nĩ, àjag tỹ Topẽ tỹ tỹ êg pã'i nĩ ve sór kỹ. Ke tũ nĩ mũ ra àjag tóg venh ke tũ nĩ. Hã kỹ àjag jykre tovãnh nĩ, gĩr jykre han jé,” he mũ. ⁴ “Gĩr pijé ùn sanh kãfór nĩ sór tỹ. Hã kỹ jagnẽ kãfór nĩ sór tũg nĩ. Ùn sĩ vỹ tỹ inh nĩ, gĩr ri ke, hem nĩ, àjag tỹ kar kỹ tỹ ùn mág nỹti jé, Topẽ tỹ tỹ êg pã'i nĩn kỹ. ⁵ Àjag hã vỹ tỹ inh mré ke nỹti. Àjag tỹ isugrĩn gĩr tag to há nỹtin kỹ àjag tóg, iso há nỹti gé,” he tóg, Jesus ti.

Inferno ki kutê tỹ jagy pẽ nĩ

(Mc 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ “Ùn sĩ tag tóg inh ki rã kỹ jẽ. Hã ra ù tóg kejẽn ti tỹ isovãnh han sór mũ. Ên jykre vỹ kórég távi nĩ. Û tỹ pó mág tỹ ên nunh to sa kỹ, goj nig mág ki ti fón kỹ tóg há nỹnh mũ vê, ti tỹ goj ki ter jé. Jagy távi tóg nĩ,” he tóg. ⁷ “Topẽ vỹ ên vóg kónãn pẽ han ke mũ. Û tỹ hẽn ri ke ag tóg ag krĩn kónãn tí. Hã ra ag tóg to jagtar távi han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁸ “Á tỹ nẽn ù vóg kỹ Topẽ vĩ mranh kỹ à nĩgnó kym nĩ. Á tỹ hẽ kã tá tũg kỹ Topẽ vĩ

mranh kỹ à pẽn kym nĩ, à tỹ ke măn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, à nĩgnó pir nĩ ti, à tũg vãnhi ti ke gé. Hã ra à tỹ nĩgnó régre ra, pẽn régre ra nũgme ki kutê kỹ tóg jagy kãfór nĩ,” he tóg. ⁹ “Á tỹ nẽn ù ki vẽnĩ kỹ Topẽ vĩ mranh kỹ à kanẽ ù nám nĩ, à tỹ ke măn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, à kyvó nĩ ti. Á tỹ hã ra kanẽ régre ra nũgme ki kutê kỹ tóg jagy kãfór nĩ. Á tỹ rĩr krỹg ja tũ ên ve kỹ tóg hã ra há ti,” he tóg, Jesus ti.

Carneiro vãfor kãm

(Lc 15.3-7)

¹⁰ “Hã kỹ gĩr to é he tũg nĩ. Û tỹ ag ki rĩr mũ ag vỹ kanhkã tá nỹti, mỹr, ha mẽ. Topẽ tỹ jègnẽ jafã ù ag vê. Inh jóg mré ag tóg nỹti, ti vэг ag tóg nỹti. ¹¹ Tỹ sóg èprã ke fi kósin nĩ. Ùn vãgfor mũ ên ag krenkren han hã jé sóg jun ja nĩ, mỹr, ha mẽ,” he tóg.

¹² “Tag to jykrẽn nĩ. Û tóg carneiro tỹ 100 tỹ mæg nĩ. Hã ra kejẽn ti mæg pir tóg vãfor mũ. Kỹ tóg ti mæg ên ag ré kỹ ùn pir ên jãvãnh tí mũ sir. ¹³ Vãhã tóg ti vэг mũ sir. Kỹ tóg ti mỹ sér pẽ tí sir, ha mẽ. Ti mæg e ên ag tóg ti mỹ há nỹti, ù tỹ 99 ên. Hã ra tóg ti tỹ ùn pir ên ve măn kỹ ti mỹ há távi tí sir, ùn e ên tỹ ti mỹ há nỹti kãfór. ¹⁴ Hã kỹ tóg Topẽ mỹ kórég nĩ, ùn sĩ pir vãfor kỹ, ti kren tũ nĩn kỹ, gĩr sĩ pir mỹr. Topẽ pijé tag to há nĩ, inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ên ti,” he tóg, Jesus ti.

Êg mré ke ù tỹ Topẽ vĩ mranh

¹⁵ “Kejẽn à régre vỹ Topẽ vĩ mranh mũ. Kỹ ti venh tũg nĩ, à tỹ ti mré vèmẽn jé, to. Vyr mỹ ti mré vèmẽn vén nĩ. Hẽn ri ke mũn tóg à vĩ jèmẽn mũ, kỹ à tóg ti kren han mũ sir. ¹⁶ Ti tỹ à vĩ jèmẽ sór tũ nĩn kỹ ù mỹ: “inh mré ti jyvẽn tũg,” hem nĩ, ùn pir mỹ, ke tũ nĩ kỹ ùn régre ag mỹ. Kỹ ti mré vèmẽn măn nĩ, ag rĩnve, ag tỹ à tỹ ti mré vĩ mẽ jé. ¹⁷ Ti tỹ àjag vĩ jèmẽ sór tũ nĩn kỹ vẽnh kar mỹ tòm nĩ sir, àjag mré ke kar ag mỹ, fag mỹ ke gé. Ti tỹ vẽnh kar vĩ mẽ sór tũ nĩn kỹ ti mré vĩ măn tũg nĩ sir. “Topẽ vĩ ki kagtũg ti nĩ, fóg kórég ag ri ke ti nĩ,” hem nĩ ti to. “Topẽ vĩ mranh sór ti mũ, governo mỹ jãnkamy mäg tí ag ri ke,” hem nĩ ti to. ¹⁸ Ki hã sóg tó mũ, hã kỹ sóg ke mũ, ha mẽ. Àjag tỹ tag ki ù mỹ: “kanhkã venh ke tũ à tóg nĩ,” hen kỹ tóg venh ke tũ nĩ. Jãvo àjag tỹ ù mỹ: “kanhkã ve jé à tóg ke mũ,” hen kỹ tóg venh ke mũ,” he tóg.

¹⁹ “Ha mẽ, sỹ àjag mỹ nẽn tónh ke mũ ti. Kejẽn àjag kã mĩ ùn régre ag tóg nẽn ù to jykrẽn mũ, ag tỹ Topẽ mỹ nẽn ù to vĩ jé. Kỹ ag tóg ti mỹ to vĩ mũ sir. Kỹ inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ tóg ag mỹ han ke mũ, ag tỹ nẽn to vĩ mũ ên ti, fag mỹ ke gé,” he tóg. ²⁰ “Kejẽn àjag kã mĩ ùn régre ag vỹ iso vèmẽn ke mũ, kejẽn ùn tágtũ ag. Inh jiji tó jé ag tóg vẽnh măn ke mũ, fag ke gé. Kỹ sóg ag mré nĩ nĩ sir, fag ke gé, ag tỹ inh vэг tũ ra. Hã kỹ Topẽ tóg ag mỹ han ke mũ,” he tóg.

Ū camarada kórég káme

²¹ Kŷ *Pedro* tóg ti to kätig kŷ ti mŷ: “*Senhor*,” he mü. “Kejĕn inh régre tóg vĕjykre pāno han ja nĭnh mü. Kŷ inh mŷ ti mŷ vĕnh pāte fón e han mü? Vĕnh pāte fón tŷ ħē ri ke nŷ ħĭn há nĭnh mü? Ke tŷ 7 mŷ há nĭ?” he tóg, *Pedro* ti.

²² Kŷ *Jesus* tóg ti mŷ: “vó,” he mü. “Vĕnh pāte fón tŷ 7 (ke) vŷ pir nĭ,” he tóg. “Vĕnh pāte fón tŷ 70 tŷ 7 (ke) vŷ pāgsi nĭ,” he tóg. ²³ “Ha vé, ũ tŷ kanhkā tá nĭ ĕn tŷ tŷ ĕg pā'i nĭnh ke vŷ tag ri ke nĭ, ha mĕ. Pā'i mág ri ke ti nĭ. *Camarada* e ti nĭ. Kŷ tóg kejĕn ag tú ve sór mü, ag tŷ ti mŷ név ti.” ²⁴ Kŷ tóg vég mü. Hā ra ti *camarada* ũ tóg ti mŷ név mág jĕ, há vŷ: 10 *mil* (ke), he mü. ²⁵ Hā ra ti tŷ ne tŷ kajām ke tóg tú tĭ, kŷ ti *patrão* vŷ ti fón sór mü, jänkamy to, ti prŷ fi ke gé, ti krĕ ke gé, ti tú kar mŷr, ti tŷ ti kaja tŷ ti név kajām jĕ. ²⁶ Hā ra tóg ti mŷ jagy tĭ, kŷ tóg ti krĕm ti jakrĭ tŷ jĕ mü. Ti krĕm grĭnh ke kŷ tóg ti mŷ: “*Senhor*, ver isovānh sĭ han, kajām jĕ sóg ke mü ha, vāhā,” he mü.

²⁷ Kŷ ti *patrão* tóg ti jagāgtān mü sir, kŷ tóg ti tovānh mü. Ti mŷ tóg ti név tŷ tú' he mü. “Ha tŷg, jatun mŷ,” he tóg mü sir. ²⁸ Kŷ ti *camarada* ĕn tóg ti mü sir. Kŷ tóg ti mrĕ *camarada* ũ vég mü sir. Ti mŷ tóg név sĭ jĕ, jänkamy pir mŷr. Kŷ tóg ti kāgmĭg mü sir. Ti nunh kāgŷg tóg mü, kŷ tóg ti mŷ: “inh mŷ kajām, ā név ti,” he mü, ũn név mág ja ĕn ti, ũ tŷ ti mŷ név sĭ ĕn mŷ.

²⁹ Kŷ tóg ti krĕm grĭnh ke kŷ ti jakrĭ tŷ jĕ mü. Kŷ tóg ti mŷ: “ver isovānh, vāhā sóg kajām kĕn ke mü ha,” he mü.

³⁰ Hā ra tóg mĕ jāvānh nĭ. Kŷ tóg vĕse ja kĕ tá ti fón mü sir, ti tŷ ti mŷ kajām jĕ. ³¹ Hā ra ti mrĕ *camarada* ũ ag vŷ vég mü, kŷ tóg ag mŷ e tĭ. Kŷ ag tóg ag *patrão* mŷ tó kĕn mü sir, ti tŷ nĕn han mü tĭ. ³² Kŷ ti *patrão* tóg ti jĕ prĕr mü sir. Kŷ tóg ti to jŷ mü. “Vĕjykre kórég pĕ han ā. Ā név mág tŷ sóg tú' he vé, ā tŷ inh mŷ to vĭn kŷ. ³³ Kŷ ā tŷ ā mrĕ *camarada* ĕn jagāgtān ke vé vé, isŷ ā jagāgtān ri ke,” he tóg. ³⁴ Kŷ tóg ti to jŷ mág han kŷ ti ség mü. Ag mŷ tóg: “ha ti vóg kónān,” he mü gé, ti tŷ ti *patrão* mŷ kajām kĕn jĕ, ti név mág ĕn ti,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁵ “Hā han jĕ tóg ke mü, inh jóg tŷ kanhkā tá nĭ ti, ājag tŷ ājag régre ag mŷ vĕnh pāte fón pĕ han sór tú nĭn kŷ, ag tŷ kygnĕ ja ti,” he tóg.

19

Ĕg tŷ ĕg prŷ fón ke tú
(*Mc 10.1-12*)

¹ Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ tó kĕn ja nĭ, ti tŷ nĕn tóg sór mü ti. Kŷ tóg *Galilĕia* tá kĕkutĕ kŷ goj tŷ *Jordāo* māra ti mü sir. *Israel* ag jamā ũ vé gé. ² Kŷ ũn e ag tóg ti nón mü mü. Kŷ tóg tá ag kygtāg kĕn mü sir.

³ Kŷ pā'i ag tóg ti tá junjun mü gé sir. Ag tŷ ón kŷ ti vĭ mĕ sór vé, vĕnh prŷ fón ke to. Kŷ

ag tóg ti mŷ: “mŷ ĕg tŷ nĕn ũ ũ to ĕg prŷ fag fón jĕ há nĭ?” he mü.

⁴⁻⁵ Kŷ tóg ag mŷ: “Topĕ vĭ rá ki vem nĭ,” he mü. “Ki tóg rán kŷ nĭ, Topĕ tŷ nĕn han mü ti. Ti tŷ nĕn kar han ve ki tóg ti mrĕ fi han. Hā kŷ tóg tag tó mü, ha mĕ. “Hā kŷ ũn grĕ tóg ti prŷ fi to ti panh tovānh kŷ tŷ mü, ti mŷnh fi tovānh kŷ ke gé. Ti prŷ fi mrĕ tóg tŷnh mü. Fi mrĕ tóg tŷ ũn pir nĭ sir, ti prŷ fi mrĕ,” he tóg, Topĕ ti. ⁶ Hā kŷ fag tóg tŷ ũn pir nŷtĭ. Fag pijĕ tŷ ũn régre nŷtĭ'. Hā kŷ fag tŷ vĕnh kĕpām tŷg nĭ. Topĕ tŷ fag tŷ ũn pir han vé mŷr,” he tóg.

⁷ Kŷ ag tóg ti mŷ ke mĕn mü. “Hā ra *Moisés* tóg ĕg mŷ: “fi mŷ vĕnh rá nĭm kar kŷ fi fón nĭ,” he ja nĭ. Ti tŷ ne jĕ ĕg mŷ tag tó ja nĕ?” he ag tóg.

⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “ĥŷ,” he mü. “Tag tó ja ti nĭ, ājag mŷ, ājag tŷ to jykrĕn sór tú nŷtĭn kŷ. Hā kŷ tóg ājag mŷ: “ha fi fón ge,” he ja nĭ. Hā ra Topĕ tóg tag han ja tú nĭ, ti tŷ nĕn kar han ve ki. ⁹ Hā kŷ sóg ājag mŷ ke mü. Ājag tŷ ājag prŷ fi fón kŷ ũ fi tŷ prŷm mĕn kŷ ājag prŷ tú fi vé sir, ha mĕ. Ājag tŷ fi tŷ ũ mrĕ nŷ tugrĭn fi fón kŷ tag há ne pāgsi nŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁰ Kŷ tóg ti mrĕ mü tĭ ag mŷ e tĭ, ti vĭ tag, há kŷ ag tóg ti mŷ: “ā tŷ ge kŷ tóg tŷ ũ nŷ, ĕg prŷg kŷ,” he mü. “Ĕg tŷ ĕg prŷ fi fón sór mü ra fi fón tú nĭn kŷ tóg vĕnh mŷ nŷ, kŷ ĕg ħĭn prŷg sór ke tú nĭ,” he ag tóg.

¹¹ Kŷ tóg ag mŷ: “ũn pipir ag tóg tag han ke mü,” he mü. “Topĕ tóg ũ ag mŷ: ha prŷg tŷg, henh ke mü, ĕn ag há vŷ prŷg ke tú nĭ. ¹² ũ ag tóg kurĭ nŷtĭ, ag mur mü kĕ. Kŷ ũ ag tóg kurĭ nŷtĭ gé, ag tŷ ag grāfy kym kŷ. Kŷ ũ ag tóg kurĭ ri ke nŷtĭ gé, ag tŷ Topĕ to jykrĕn kŷ, ag tŷ ũ tŷ kanhkā tá nĭ ĕn tugrĭn prŷg sór tú nŷtĭn kŷ. ũ tŷ to jykrĕn mü ĕn jĕ to jykrĕn,” he tóg.

Jesus tŷ gĭr ag to há nĭ
(*Mc 10.13-16; Lc 18.15-17*)

¹³ Kŷ fag tóg gĭr tatĭ kĕmü mü, ti tŷ ti nĭgé tŷ ag mĕ jĕ, ti tŷ ag to Topĕ mrĕ vĭ jĕ. Kŷ *Jesus* mrĕ mü tĭ ag tóg fag to jŷ mü. ¹⁴ Hā ra *Jesus* tóg ag mŷ: “vĭ tŷg nĭ, gĭr ag mŷ. Gĭr fag tŷ iso kĕmü kamĕg tŷg nĭ,” he mü. “Ū tŷ ge há vŷ ũ tŷ kanhkā tá nĭ ĕn tŷ tŷ pā'i nĭ ĕn krĕm nŷtĭ nĭ,” he tóg. ¹⁵ Kŷ tóg ag mĕgmĕ kĕn mü sir, ti nĭgé tŷ. Fag mĕgmĕ kĕn kar kŷ tóg tá kĕkutĕ mü sir.

Kyrŷ riko káme
(*Mc 10.17-31; Lc 18.18-30*)

¹⁶ Hā ra vāhā ũ tóg ti tá jun kŷ ti mŷ: “*Senhor*, há ā tóg jĕ,” he mü. “Sŷ inh rĭr krŷg ja tú vĕnh há tóg tĭ. Isŷ ve jĕ inh ħĭn vĕjykre há tŷ ne han ke mü?” he tóg.

¹⁷ Kŷ *Jesus* tóg ti mŷ: “ā tŷ ne jĕ inh ki vĕjykre há jĕmĕ sór nĕ?” he mü. “Ūn pir tóg há nĭ, ha mĕ. Topĕ tŷ ĕg jyvĕn ĕn ki króm nĭ,” he tóg.

¹⁸ Kŷ tóg ti mŷ: “ti tŷ ěg jyvĕn tŷ hĕ nĕ?” he mŷ. Kŷ *Jesus* tóg: “tag hã vĕ, ha mĕ: ũ tĕn tŷg nĭ, ã prŷ tŷ fi mrĕ nŷ tŷg nĭ, nĕn ũ pĕju tŷg nĭ, ũ to ón tŷg nĭ, ¹⁹ ã nŷ mrĕ ã jóg kamĕg nĭ, ã régre ki rĭr há han nĭ, ã tŷ vĕnh ki rĭr há han ri ke han nĭ, ã régre ki,” he tóg.

²⁰ Kŷ kyrŷ tóg: “tag kar ki sóg króm tí, kŷ ne nŷ hŷn ver inh mŷ tŷ tŷ?” he mŷ. ²¹ Kŷ *Jesus* tóg: “ã tŷ vĕjykre há han sór kŷ ã tŷ vãm kãn tŷg,” he mŷ. “Kŷ ũn jagtar ag mŷ vin, jãnkamy tí, kŷ ã tóg kanhkã tá tŷ mág nĭ sir. Kar kãtŷg nĭ, ã tŷ inh mrĕ tŷg jé,” he tóg. ²² Kyrŷ ěn tŷ tí ví tag mĕ kŷ tóg fe kaj han kŷ tí mŷ sir. Ti tŷ vŷ e nŷtĭ, hã kŷ tóg ti mŷ vĕnh mŷ tí.

²³ Kŷ *Jesus* tóg ti mrĕ mŷ tí ag mŷ: “sŷ ke há vĕ. Jagy pĕ ti nĭ, ũn riko tŷ Topĕ tŷ tŷ ěg pã'í nĭ venh ke ti,” he mŷ. ²⁴ “Kãvãru pãní sór vŷ prĕj nor fĭn kutĕ tŷ nŷtĭ mŷr. Ti tŷ fĭn kutĕ há nĭ ra tóg há tí vĕ, ũn riko tŷ Topĕ tŷ tŷ ěg pã'í nĭ venh ke ti,” he tóg.

²⁵ Kŷ tóg ti mrĕ mŷ tí ag mŷ e tí, ti ví tag. Kŷ ag tóg to kanĕ jur mŷ. “Kŷ ũ hŷn kren ke tŷ nĭ,” he ag tóg. ²⁶ Kŷ *Jesus* tóg ag ki ěvãnh mŷ, kŷ tóg ag mŷ: “ěprã ke ag vŷ vĕsóg ki tá jun ke tŷ nĭ,” he mŷ. “Topĕ hã tóg ãjag tŷ tá jun han ki kanhrŷ nĭ, ti tŷ nĕn ũ kar tŷ hĕ ri ken há nĭn kŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁷ Kŷ *Pedro* tóg ti mŷ: “ha vĕ, nĕn kar ré kŷ ěg mŷ mŷ, ã mrĕ. Tag to ěg hŷn ne venh ke mŷ?” he mŷ.

²⁸ Kŷ *Jesus* tóg: “sŷ ke há vĕ,” he mŷ. “Inh mrĕ ãjag tóg mŷ mŷ. Tŷ sóg ěprã ke fi kósín nĭ. Kejĕn sóg inh nĭgja kri nĭnh mŷ, isŷ vĕnh kar jykre tugnŷm jé. Sĭnvĭ inh nĭnh mŷ, kurã ěn kã. Kŷ ãjag tóg ãjag nĭgja kri nĭgnĭ kŷ nŷtĭnh mŷ gé, nĭgja tŷ 12 (ke) kri, ãjag tŷ *povo* tŷ *Israel* tŷ 12 (ke) ag jykre tugnŷm jé,” he tóg. ²⁹ “Jó ũ tóg isugrĭn ti jamã ré kŷ tí mŷ, ti kãke, ti jãvy, ti ve, ti panh, ti mŷnh, ti japŷ ré kŷ tóg tí mŷ, inh jykre tugrĭn. ěn vŷ tóg vĕnh kato ti tŷ ěprã ré kŷ tŷg ja ěn e ri ke venh ke mŷ, tag ki, ěprã. Kŷ tóg rĭr krŷg ja tŷ ěn venh ke mŷ gé,” he tóg. ³⁰ “Jãvo tag ki ũn mág ũ ag kãsir nŷtĭnh ke vĕ, tá tĕre kŷ, kŷ tag ki ũn kãsir ũ ag tŷ tŷ ũn mág nŷtĭnh ke vĕ, tá tŷ pã'í nŷtĭnh ke vĕ,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tŷ ag mŷ kanhkã jykre tó vĕ.

20

Uva ki rãnrãj tŷ ag

¹ Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ: “Topĕ tŷ tŷ ěg pã'í nĭ vŷ *patrão* tŷ ti *camarada* jãvãnh ri ke nĭ,” he mŷ. “Kusã ki 6 *horas* ki tóg, ag jãvãnh tí mŷ, ag tŷ ti jakré tŷ *uva* ki rĭr jé. ² Kŷ tóg ũ ag ve kŷ ag mrĕ vĕnh rãnrãj kaja to jykrĕn mŷ, hã vŷ: jãnkamy pir; he mŷ, *por dia* kaja ti. Kŷ tóg ag mŷ: “ha ki rĭr mŷjĕg,” he mŷ sir. ³ Kŷ ag tóg mŷ mŷ. Óra tãgtŷ tŷg kŷ, 9 *horas* ki tóg tŷg mãn mŷ, ũ ag jãvãnh jé. Vĕké ag tóg ěmã kuju tá nŷtĭ. ⁴ Kŷ tóg ag mŷ: “inh mŷ inh jakré ki

rĭr mŷjĕg,” he mŷ gé. “Kajãm jé sóg ke mŷ,” he tóg. ⁵ Kŷ ag tóg mŷ mŷ.

Óra tãgtŷ ũ tŷg kŷ, *meio dia* ki tóg ũ ag jãvãnh tŷg mãn mŷ, kar kŷ tóg 3 *horas* ki tŷg mãn mŷ gé. Ag ve kŷ tóg ag mŷ ke mŷ gé, kŷ ag tóg mŷ mŷ gé, ti jakré ki rĭr jé. ⁶ Vãhã tóg rãkãnh mŷ sir. 5 *horas* ki tŷg mãn kŷ tóg ũ ag vĕg mŷ gé, kŷ tóg ag mŷ: “ãjag tŷ ne jé rãnrãj tŷ nĭ nĕ?” he mŷ. “Kurã kar ki ãjag tóg tag ki nŷtĭ, ãjag rãnrãj tŷ ra,” he tóg ag mŷ. ⁷ Kŷ ag tóg: “há ra ũ tóg ěg mŷ: ha inh rãnrãj han, he ja tŷ nĭ,” he mŷ. Kŷ tóg: “ha inh jakré ki rĭr mŷjĕg ge,” he mŷ sir. Kŷ ag tóg mŷ mŷ gé.

⁸ Rãké ra 6 *horas* ki *patrão* ěn tóg ti tŷ ki rĭr tí mŷ: “ha ag tŷ prĕr,” he mŷ. “Ag mŷ tí kaja ti nĭm. ũn tŷ rãkãnh kŷ kãmŷ mŷ ag mŷ nĭm vĕn, kar kŷ ũ tŷ kusãg ki kãmŷ mŷ ag mŷ nĭm rĕn,” he tóg.

⁹ Kŷ ũ tŷ rãkãnh kŷ junjun mŷ ag vŷ ag tŷ kaja ti mág mŷ, hã vŷ: jãnkamy pir, he mŷ. Ag rãnrãj sĭ ra ag tóg *por dia* kaja vĕg mŷ sir. ¹⁰ Kŷ ũ tŷ kusãg ki rãnrãj mŷ ag tóg: “ti hŷn ěg mŷ tí kaja kãfór nĭm ke mŷ, ěg tŷ kurã kar ki rãnrãj kŷ,” he mŷ, to jykrĕn kŷ. Há ra tóg ag mŷ jãnkamy pir ěn nĭm mŷ gé sŷ, *por dia* kaja ěn. ¹¹ Kŷ ag tóg ag *patrão* ti to jŷ mŷ. ¹² Kŷ ag tóg ti mŷ: “kurã kar ki ěg tóg rãnrãj mŷr, to ěg ron, ti rŷ jagy ra ěg tóg to krónh ke ja tŷ nĭ. Jãvo tag ag vŷ óra pir há ki rãnrãj, há ra ã tóg ag mŷ ěg kaja ri ke nĭm,” he ag tóg, ag *patrão* mŷ.

¹³ Kŷ tóg ag kã mŷ ũ mŷ: “sŷ ã ki kygnĕ pijĕ’,” he mŷ. “Inh mrĕ ã tóg jãnkamy pir to jykrĕn ja nĭ, hã kŷ sóg ã mŷ nĭm mŷ. ¹⁴ Kŷ ã tŷ mãn kŷ tŷg. Há ra sóg ag mŷ nĭm sór mŷ gé, sŷ ã mŷ nĭm ja ěn ri ke. ¹⁵ Isŷ vĕ mŷr, jãnkamy tí, kŷ sóg sŷ tŷ nĕn han sór mŷ ěn han mŷ. Há ra ã tóg jŷ mŷ, isŷ ag mŷ vĭ há han to,” he tóg ti mŷ, *patrão* ti.

¹⁶ Há kŷ ěgno tá kãmŷ mŷ ag vŷ ũn kãmŷ vĕn mŷ ag ri ke nŷtĭnh mŷ, tãpry kŷ, jãvo ũn kãmŷ vĕn mŷ ag vŷ ěgno tá kãmŷ mŷ ag ri ke nŷtĭnh mŷ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tŷ ti ter ke tó mãn

(*Mc 10.32-34; Lc 18.31-34*)

¹⁷ Kŷ *Jesus* tóg *Jerusalém* ra tí mŷ. Kŷ tóg vŷrmŷ ũ tŷ 12 (ke) ěn ag mrĕ vĕmĕn mŷ, ěpry jagma mŷn kŷ. ¹⁸ “Ha vé,” he tóg. “*Jerusalém* ra ěg tóg mŷ mŷ. ěprã ke fi kósín ěn vŷ jagtar ke mŷ. Inh há vĕ. Topĕ tŷ to pã'í ag tóg ag tŷ isŷ nĕn han sór mŷ ěn han ke mŷ, Topĕ ví to ěg kanhrãn tí ag ke gé. Ag tŷ iso: “ter jé tóg ke mŷ,” hĕnh ke vĕ. ¹⁹ Kŷ ag tóg fóg ag mŷ inh fĕg ke mŷ sir, ěn ag tŷ iso ě he jé, ag tŷ inh mrãnrãj jé, ag tŷ ka to isa jé. Kurã tãgtŷ ki sóg há ra rĭr mãn ke mŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ūn régre ag tŷ tŷ ũn mág nŷtĭ sór

(*Mc 10.35-45*)

²⁰ Kŷ *Zebedeu* krĕ ag mŷnh fi tóg *Jesus* venh kãtĭ mŷ, fi krĕ ag mrĕ. Kŷ fi tóg ti krĕm

mũg ke mũ. ²¹ Kĩ tóg fi mĩ: “ã tĩ ne to vĩ sór nê?” he mũ. Kĩ fi tóg: “kejên ã tóg tĩ pã'i mág nĩnh mũ, kĩ tóg inh krê tag ag tĩ ã rã hã nĩtĩnh há tí, ag tĩ ã mrê tĩ pã'i mág nĩtĩ jé,” he mũ.

²² Kĩ *Jesus* tóg fi krê ag mĩ: “ãjag tĩ nén to vĩ mũ ki kagtĩg ãjag tóg nĩtĩ,” he mũ. “Jagy ti nĩ. ãjag mĩ inh ri kén jagtar sór mũ? ãjag mĩ tovãnh ke tũ nĩ?” he tóg. Kĩ ag tóg ti mĩ: “hĩ, tovãnh ke tũ êg nĩ,” he mũ. ²³ Kĩ tóg: “hĩ, jagtar jé ãjag tóg ke mũ, inh ri kén,” he mũ. “Hã ra isũ tũ vê, sũ ãjag tĩ pã'i han ke ti. Topê tĩ ùn mĩ: “ha ti rã hã nĩtĩ,” he mũ ên ag hã vỹ inh rã hã nĩtĩnh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁴ Hã ra ù tĩ 10 ag tóg mēg mũ, ùn rēgre ag tĩ *Jesus* mĩ tag to vĩ ja ti. Kĩ ag tóg ag to jũ mũ. ²⁵ Hã ra *Jesus* tóg ag jé prēr kãn kĩ ag mĩ: “fóg ag pã'i ag jykre ki kanhró ãjag tóg nĩtĩ,” he mũ. “Vēnh kar jēgnēg ag tóg tĩ mĩr, kĩ ag mág ag tóg vēnh kar mĩ: “gem nĩ, ge tũg nĩ,” he tí, vĩ tar han kĩ. ²⁶ Ag ri ke han tũg nĩ. ãjag mĩ tĩ ùn mág nĩtĩ sór mũ? Kĩ tĩ jagnē *camarada* ri ke nĩtĩn nĩ, jagnē tũ ki rĩr kĩ. ²⁷ ãjag mĩ tĩ pã'i nĩtĩ sór mũ? Kĩ tĩ jagnē krēm ke nĩtĩn nĩ, tĩ ùn kāsir nĩtĩn nĩ. ²⁸ Hã kĩ sóg *camarada* tũ nĩ gé. Sũ tĩ *camarada* nĩ jé sóg kãtĩg, sũ ãjag mrê rãnhraj jé. Hã kĩ sóg vēnh kar jagfĩ ter ke mũ, sũ ag krenkren han jé. Tĩ sóg êprã ke fi kósin nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Jesus tĩ ùn kyvó ag tĩ há' he
(Mc 10.46-52; Lc 18.35-43)*

²⁹ Hã ki ag tóg *Jerusalém* ra mũ mũ. Kejên ag tóg êmã tĩ *Jericó* fĩn rãm kĩ tá pa mũ, hã ra ù tĩ hēn ri ke ag tóg *Jesus* nón mũ mũ. ³⁰ Hã ra ùn kyvó ag tóg êpĩ kri nĩgnĩ kĩ nĩtĩ nĩ, ùn rēgre ag. Vãhã ag tóg *Jesus* tĩ jagma tũg mēg mũ. Kĩ ag tóg ti jé prēr mũ. “!..*Senhor*..!” he ag tóg. “!..*Davi* krê'krê', êg jagãgtãn ra..!” he ag tóg. ³¹ Kĩ ag tóg ag to jũgũ mũ, ti nón mũ ù ag. “Mê kã nĩtĩ,” he ag tóg mũ. Hã ra ag tóg prēr mãn', prēr mãn' he mũ, jamã há ra. “!..*Senhor*, *Davi* krê'krê', êg jagãgtãn ra..!” he ag tóg mũ.

³² Kĩ *Jesus* tóg krỹg he mũ, kĩ tóg ag mĩ: “ne to ãjag vĩ, sũ ãjag mĩ han jé?” he mũ. ³³ Kĩ ag tóg: “êg tĩ venh há tóg tĩ,” he mũ. ³⁴ Kĩ *Jesus* tóg ag jagãgtãn kĩ ag kanē mēgmēg mũ sir. Kĩ ag tóg êvãnh há' he mũ sir. Tĩ nón ag tóg mũ mũ sir.

21

*Jesus tĩ Jerusalém tá jun
(Mc 11.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)*

¹ Ag mũn kĩ ag tóg *Jerusalém* to hã junjun mũ, êmã tĩ *Betfagé* tá, krĩ tĩ *Oliveiras* tá. Kĩ *Jesus* tóg ùn rēgre ag mĩ: ² “êmã ên ra mũjēg, êg jo êmã nĩ ên ra,” he mũ. “Tã ãjag tóg *burrica* fi venh mũ. Se kĩ fi jé. Fi kósin vỹ fi mrê jē nĩ. Ên fi kavãn kĩ fi pére kãmũm nĩ. ³ Hēn ri ke mũn ag tóg ãjag mĩ vĩ sór mũ,

fi to. Kĩ ag mĩ: “êg *Senhor* vỹ fi ve sĩ han sór mũ. Kãnhmar tóg fi jēnē mãn mũ,” hem nĩ,” he tóg.

⁴ Hã ra tag tóg rãn kĩ nĩ gé, ha mē. ⁵ “*Sião* tá ke fag mĩ: “ha vé, ãjag pã'i mág tóg ãjag ki jun ke mũ,” hem nĩ. Vēnh kar to tóg fe há nĩ, jũ vãnh nũn kĩ, ãjag *Senhor* ti. *Burrica* kri tóg nĩ nĩ, fi kósin kri, êg tu tĩ ên fi kósin kri mĩr,” he tóg, Topê vĩ tĩ rãn kĩ nĩ ki.

⁶ Kĩ ag tóg *burrica* fi to mũ mũ sir. ⁷ Fi pére ag tóg kãmũ mũ, fi kósin mrê. Kĩ ag tóg ag kur tĩ fi kri vãm mũ, kĩ tóg kri nĩ mũ. ⁸ Kĩ vēnh e ên ag tóg ag kur tĩ êpĩ kri kũgĩn mũ. Kĩ ù ag tóg ka fėj kre kĩ êpĩ kri vãmũ mũ sir. Ag tĩ ti jamĩn sĩvĩ han sór vê. ⁹ Kĩ ù ag tóg ti jamĩ mũ mũ, jo ù ag tóg ti nón mũ mũ. Ên ag tóg prēnprēr mũ sir. “!..*Viva*, *Davi* krê'krê..!” he ag tóg mũ. “!..*Sér* tóg tĩ, pã'i vỹ êg tá jun, êg Pã'i mág tĩ ti jēnēn kĩ..! ..*Topê* tá tóg kãtĩg, ù tĩ kynhmỹ nĩ ên tá, *viva*..!” he ag tóg, prēnprēr kĩ.

¹⁰ Hã ki ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ. Kĩ tá ke kar ag vỹ ti venh kãmũ mũ. Ag mĩ tóg e tí, kĩ ag tóg ti to: “ũ nê?” he mũ. ¹¹ Kĩ ag tóg ag mĩ: “Topê vĩ tóg tĩ ên vê,” he mũ. “*Jesus* vê, *Nazaré* tá ke ên vê, *Galiléia* tá ke ên,” he ag tóg mũ sir.

*Jesus tĩ Topê ãn tá ag pan
(Mc 11.15-19; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)*

¹² Kĩ *Jesus* tóg Topê ãn jĩ ró kã ra rã mũ. Hã ra ag tóg tá ag *bodega* han ja nĩ. Jãnkamy *trocár* he tí ag tóg tá nĩtĩ gé. Kĩ tóg ag pan kãn mũ sir, nēn vēne he tí ag, nēn kũpra he tí ag ke gé. Ag tĩ nēn tĩ kri vĩn jafã tĩ tóg vỹryn ke mũ sir, sórãg vēne he tí ag nĩgnĩ jafã tĩ ke gé. ¹³ Ag mĩ tóg: “Topê vĩ rá to jykren nĩ, ha mē,” he mũ. “Inh ãn jiji vỹ tĩ Topê mrê vĩ jafã nĩ, he tóg, Topê vĩ rá ki. Hã ra ãjag tóg Topê mrê vĩ jafã tag krēm nēn kar pigju mũgtĩ, kĩ tóg tĩ *bandido* ag jamã ri ke nĩ ha,” he tóg. Ag pan kĩ tóg ke mũ, *Jesus* ti.

¹⁴ Kĩ ùn kyvó ag tóg ti tá junjun mũ sir, ùn kãnhgrĩ ag ke gé, ti tĩ Topê ãn krēm jē ra. Kĩ tóg ag tĩ há' he kãn mũ sir.

¹⁵ Hã ra Topê tũ ki rĩr tí ag tóg tá nĩtĩ, Topê vĩ to êg kanhrãn tí ag ke gé. Tĩ tĩ ag tĩ há' he vég ag tóg mũ. Gĩr ag vĩ mēg ag tóg mũ gé. Topê ãn krēm ag tóg nĩtĩ, gĩr ag, kĩ ag tóg *Jesus* mĩ prēnprēr mũ. “!..*Viva*, *Davi* krê'krê..!” he ag tóg mũ, prēnprēr kĩ. Kĩ pã'i ag tóg ti to jũgũ mũ. ¹⁶ Hã kĩ ag tóg ti mĩ: “ã mĩ ag prēnprēr mēg tũ?” he mũ. Kĩ tóg ag mĩ: “hã ra Topê vĩ rá to jykren nĩ,” he mũ. “Ûn kāsir ag vỹ iso vĩ há han tí. Ûn pafa tí ag vỹ inh mĩ vĩ há han tí. Á hã ne tag han', ùn kāsir ag tĩ inh mĩ vĩ há han jé, he tóg, Topê vĩ tĩ rãn kĩ nĩ ki,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁷ Tag tó kar kĩ tóg ag ré kĩ tĩ mũ sir. Êmã ên tá tóg kãkutē mũ, êmã tĩ *Betfagé* ra tũg jé. Tá tóg sir nũr mũ.

*Ka tŷ figueira tóg**(Mc 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Tŷ vaj ký kusäg ki tóg emã ra tŷg mãn mü. Ti tŷg ký tóg kókir mü. ¹⁹ Ký tóg ka tŷ *figueira* vég mü sir, ký tóg ra tí mü, ti kanê ko jé. Hã ra tóg kanê tú jê. Féj tâvî tóg jê, ký tóg ti mŷ ví mü. “Kanên mãn ke tú ã ní ha,” he tóg mü. Ký tóg tóg mü sir vêsýmér, ka ti. ²⁰ Ký ti mré mü tí ag tóg vég mü sir, ký tóg ag mŷ e tí. “Vêsýmér tóg tóg ja ní. Ti hê ri ké?” he ag tóg.

²¹ Ký *Jesus* tóg ag mŷ: “ki hã sóg tó mü.” he mü. “Inh ri ke han jê ãjag tóg ke mü. Isŷ ka tŷ *figueira* mŷ: “tóg ra,” hen ký tóg tóg ja ní. Inh ví tag ri ke han jê ãjag tóg ke mü, ãjag tŷ inh ki ge há han ký. Hã ra to: “Topê mŷ inh ví mæg mü vŷ?” he tŷg ní. “Hŷ mŷ vŷ?” he tŷg ní. Ký ãjag tŷ kejên pãnónh mŷ: “ha kutê, goj nig mág ki,” hen ký tóg kutênh mü, ãjag tŷ ti kutênh ke to: “hŷ mŷ vŷ?” he tú nŷn ký. ²² Ký ãjag tŷ Topê mŷ nén ù to vŷn ký to: “han jé tóg ke mü,” hem ní. Ký tóg ãjag mŷ han ke mü, ha vem ní,” he tóg, *Jesus* ti.

*Jesus tŷ ù tŷ ti jênêg mü tó tŷg**(Mc 11.27-33; Lc 20.1-8)*

²³ Ký tóg emã tá jun ký Topê ín kã ra rã mãn mü sir. Ký Topê tú to pâ'i ag vŷ ti to kãmü mü, kófa ag mré há. Ký ag tóg ti mŷ: “ù nŷ ã mŷ: tag han ní, hé? Û nŷ ã jênê?” he mü.

²⁴ Ký *Jesus* tóg: “ãjag ki sóg jêmênh ke mü gé, vênh kato,” he mü. “Ãjag tŷ inh mŷ tó há han ký sóg ãjag mŷ ù tŷ inh jênêg mü tónh ke mü gé,” he tóg. ²⁵ “*João* vŷ ag kygpég tí ja nŷgí. Ký ti mŷ kanhkã tá vëjykre han ja nŷgí, êprã vëjykre vó? Û nŷ ti jênê?” he tóg.

Ký ag tóg ti ví to jykrén mü jagnê mré. “Èg tŷ ti mŷ: Topê tŷ ti jênê ja vê, hen ký tóg êg mŷ: ký ãjag tŷ ne jé ti ví kri fig tú ní nê? henh ke mü. ²⁶ Èg tŷ há ra ti mŷ: êprã ke jykre ja vê, hen ký êg tóg vênh kar kato té mü sir. Vênh kar vŷ *João* to: Topê ví tó tí pê ja vê, he tí. Ký êg tóg ag kamêg mü, vênh e ên,” he ag tóg mü, jagnê mŷ, pâ'i ag. ²⁷ To jykrén ký ag tóg *Jesus* mŷ: “êg pijé *João* jykre ki kanhró nŷí,” he mü. Ón ký ag tóg ke mü. Ký tóg ag mŷ: “ký sóg ãjag mŷ tónh ke tú ní gé, ù tŷ inh jênêg mü tí,” he mü.

Ûn krê régre kãme

²⁸ Ký tóg ag kanhrãn ký ag mŷ: “tag to jykrén ní, ha mē,” he mü sir. “Û tóg kósin régre ní. Kejên tóg ùn sanh mŷ: “inh kósin, ùri inh jakré tugnŷm tŷg,” he mü. ²⁹ Ký tóg ti panh ti mŷ: “vó,” he mü. Kar ký tóg to jykrén mãn ký tí mü sir, êpŷ ra. ³⁰ Ký ti panh tóg ti jãvy mŷ ke mü gé sir. “Ûri inh jakré tugnŷm tŷg,” he tóg mü gé. Ký ti jãvy tóg: “he,” he mü, ti panh ti mŷ. Hã ra tóg tí tú ní. ³¹ Ký ù tŷ hê nŷ ti panh ví ki króm hŷn?” he tóg. Ký ag tóg ti mŷ: “ùn sanh ti,” he mü. Ký *Jesus* tóg “hŷ, há vê,” he mü. “Hã ký sóg ãjag mŷ ke mü. Û

tŷ *governo* mŷ jãnkamy mæg tí ù ag vŷ Topê ví mranh, há ra ag tóg to jykrén mãn ký ag jykre kórég tovãnh. Ký ùn mén tú ù fag vŷ fag jykre kórég tovãnh gé. Há ký ag tóg Topê tŷ tŷ êg pâ'i ní venh ke mü, fag ke gé. Ti kósin sanh ri ke ag há vê. Ag jãvo ãjag tóg kanhkã venh ke tú ní, ãjag tŷ ón ký Topê mŷ: he, he mü ra. ³² *João* vŷ ãjag mŷ Topê ví tó ja nŷgí, ãjag tŷ ti jykre kuryj jagma mü jé. Hã ra ãjag tóg ti ví kri nŷm ja tú ní. ãjag jãvo ù tŷ *governo* mŷ jãnkamy mæg tí ag vŷ ti ví kri fi ja ní, ùn mén tú fag ke gé. Tag ve ãjag mŷr. Ge ra ãjag tóg ãjag jykre tovãnh tú ní. *João* ví kri nŷm tú ãjag ní,” he tóg.

*Ûn camarada kórég ag**(Mc 12.1-12; Lc 20.9-19)*

³³ “Sŷ ãjag mŷ ãjag tŷ Topê tovãnh kãmén mãn ke vê, ha mē,” he tóg mü. “Kejên ù tóg nŷgí. *Uva* kré tóg nŷgí, tŷ *vinho* han jafã ên. Ti jakré to tóg rón mü. Ký tóg kúm ký *uva* jêgmí jafã han mü. Ký tóg ki pãjó han mü gé. Ký tóg ù tŷ ki rŷr tí ag mŷ tovãnh mü, ag tŷ ti mré tí kanê vênh kãpãm jé. Ký tóg tí mü, ga ù ra. ³⁴ Ti kanên ký tóg tí *camarada* ag jêgnêg mü, ag tŷ ag mŷ ti tú vin jé, *uva* kanê tí. ³⁵ Hã ra ag tóg ag vóg kónãn mü sir. Û mrãnmrãn ag tóg mü, ù tén ag tóg mü, ù pin ag tóg mü, pó tŷ. ³⁶ Ký tóg ag mŷ tí *camarada* ù ag jêgnêg mãn mü gé sir, ùn e ag sir, há ra ag tóg ag vóg kónãn kãn mü gé. ³⁷ Vãhã tóg ag mŷ tí kósin jênêg mü. “Ag hŷn ti kamêg mü, inh kósin ti,” he tóg, há ký tóg tí jênêg mü. ³⁸ Ký ag tóg tí kósin ti ve ký jagnê mŷ: “kejên êkré tag vŷ tŷ tí tú nŷnh ke mü,” he mü. “Mü nŷ, ti tén jé, tí tú tag tŷ tŷ êg tú nŷn jé,” he ag tóg mü, *patrão* kósin to. ³⁹ Ký ag tóg tí kãgmŷg mü sir. Ró pãte ag tóg ti tén ký ti fón mü sir.

⁴⁰ Kejên ag *patrão* vŷ kãtŷg ke mü, ù tŷ nén krãn ja ên tí. Kýn hŷn hê ri kenh mü, tí *camarada* ag tŷ?” he tóg, *Jesus* tí. ⁴¹ Ký ag tóg tí mŷ: “vëjykre pãno han ag tóg mü mŷr,” he mü. “Ag kãgtén jé tóg ke mü, jũ ký, ag *patrão* tí, ký tóg *uva* kré ên tŷ ù mŷ tovãnh ke mü, ag tŷ ti mré vênh kãpãm jé, tí kanê tí,” he ag tóg, *Jesus* mŷ.

⁴² Ký tóg ag mŷ: “hŷ,” he mü. “Ký Topê ví rá tag to jykrén ní gé, ha mē: “pó tŷ ín han jafã fón ag tóg, pó tŷ ín han tí ag. Ag mŷ tóg kórég ja ní. Hã ra Topê tóg há tŷ ín nŷna han mü. Èg *Senhor* mág tŷ há vê mŷr, há ký tóg êg mŷ e tí,” he ja tóg ní, Topê ví rá ki,” he tóg, *Jesus* ti.

⁴³ “Hã ký sóg ãjag mŷ: ãjag tŷ Topê tŷ tŷ êg pâ'i ní venh ke vê vê, há ra ãjag tóg venh ke tú ní,” he mü. “Û ag há vŷ venh ke mü, *povo* ù ag, ag tŷ inh ví kri fi ký,” he tóg. ⁴⁴ “Û tŷ hên ri ke ag vŷ pó tag kri vár ke mü, ký ag tóg tú' henh ke mü. Ký pó tag vŷ ù tŷ hên ri ke ag kri kutênh ke mü gé, ký tóg ag tŷ tú' he

kän mü," he tóg, *Jesus* ti. Ti tỳ ãg tỳ ti ki rã tũ tugrĩn nũgme ki vãr ke tón hã vè.

⁴⁵ Kĩ pã'i ag tóg vãhã *Jesus* vĩ tag mẽ kũ to jykrén mü. "Ëg hã to tóg: *uva* ki rĩr tĩ kórég ag, he ja nĩ," he ag tóg mü sir. ⁴⁶ Hã kũ ag tóg ti se sór mü. Hã ra ag tóg vènh e ãn kamèg mü, ag tỳ *Jesus* to: "Topè ví tó ti pè vè," hen kũ.

22

Vènh prũg kãmè
(*Lc 14.15-24*)

¹ Kĩ *Jesus* tóg ag mỳ: "Topè tỳ tỳ ãg pã'i nĩ vỹ ge nĩ, ha mẽ," he mãn mü. ² "Pã'i mág rĩ ke ti nĩ. Ti kósĩn prũg ken kũ tóg to fénhta mág han sór mü. ³ Hã kũ tóg vènh kar mỳ vènh vĩ jèneg mü. Hã ra ag tóg kãmũ sór tũ nĩ. ⁴ Kĩ tóg: "hèn rĩ ke mũn ag mẽ há han tũ nĩ, ti kurã ti," he mü. Kĩ tóg ag mỳ vènh vĩ jèneg mãn mü, ag mỳ: "ũri ke vè," he jé.

⁵ Ge ra ag tóg kãmũ sór tũ nĩ. Û tóg ti japỹ ra tĩ mü, jó ù tóg ti tỳ nèn han sór mü nòn tĩ mü gé, pã'i ãn to é he kũ. ⁶ Û ag tóg ti tỳ ùn jèneg mü ag kugmĩ kũ ag vóg kónãn mü. Û ag kãgtén ag tóg mü sir, mỳ, ha mẽ. ⁷ Kĩ pã'i mág tóg ag to jũ mü. Kĩ tóg ti porisa ag jègnè kũ ag kãgtén mü gé sir, ù tỳ ti to é he mü ãn ag. Ag ãn kugprũg ag tóg mü sir. ⁸ Kĩ tóg ti tũ ag mỳ: "inh fénhta vỹ kar kũ nĩ ha," he mü. "Hã ra ag tóg kãmũ jãvãnh nỹti, ag jykre kórég nỹtin kũ. ⁹ Ha èp̄ry ra mũjèg, ãmĩn vènh kãpóv ja ra ke gé. Æjag tỳ ù ve kũ ti mỳ inh fénhta ti tórn nĩ," he tóg, pã'i mág ti. ¹⁰ Kĩ ag tóg mü mü sir. Vènh kar mỳ ag tóg to mü, ùn jykre há ag mỳ, ùn jykre kórég ag mỳ ke gé. Hã kũ tóg fór mü sir, *clube* ti.

¹¹ Kĩ pã'i mág tóg kãrã mü sir, ag vigve jé. Kĩ ù tóg tá jè nĩ, hã ra tóg fénhta to kur tu tũ nĩ. ¹² Kĩ tóg ti mỳ: "isỹ ã mỳ fénhta to kur nĩm mü ra ã tóg tu tũ nĩ, vỹ," he mü. "Ã hã ne tóg ã kur pè tu sór mü', inh fénhta kí'," he tóg. Hã ra tóg ví tũ nĩ sir. ¹³ Kĩ tóg: "ti mrĩnh ra, ti pèn, ti nĩgè. Re tá ti fón," he mü. Re tán kuty nĩ. Tá ag tóg jagtar ti. Ag jã tỳ ag tóg gãngãn ke tĩ sir, vèso jũgũ kũ. ¹⁴ Ge ti nĩ. Û tỳ hèn rĩ ke tóg mègmèg mü, hã ra tóg pipir nỹti, ùn kuprèg kũ nỹti ag, ù tỳ to jykrén há han mü ag," he tóg, *Jesus* ti.

Ag tỳ imposto to ti ki jèmè
(*Mc 12.13-17; Lc 20.20-26*)

¹⁵ Kĩ pã'i ag tóg jagnè mỳ: "ti vỹ tỳ hẽ to ãg hỹn ti senh mü?" he mü. ¹⁶ Kĩ ag tóg *Jesus* to ù ag jègnèg mü, pã'i mág tỳ *Herodes* mré ke ù ag mré hã, ag tỳ ón kũ ti ki jèmè jé. "Senhor," he ag tóg mü. "Ã jykre kuryj nĩn kũ ã tóg, Topè to èp̄ry ki ãg kanhrãn há han tí. Û tỳ vỹjyke há hã han ve ra ã tóg, ti jykre ki kanhró kar nĩ. ¹⁷ Hã kũ ãg mỳ ã tỳ nèn to jykrén mü tórn nĩ. Mỹ há nỹ, ãg tỳ *governo*

mỹ *imposto* kajãm jé? Ëg mỳ hỹn ti mỳ nĩm mü', vó mỳ vó?" he ag tóg mü.

¹⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag jykre pãno ki kanhró nĩ. Hã kũ tóg ag mỳ: "ãjag ne tóg ón kũ inh ki jèmè sór mü'," he mü. "Jykre régre ãjag nỹti mỳ. ¹⁹ Inh mỳ jãnkãm jun, *imposto* kajãm jafã ãn ti," he tóg. Kĩ ag tóg ti mỳ ù jun mü sir. ²⁰ Kĩ tóg ag mỳ: "ũ jiji nỹ kã nĩ, ù kãgrã nỹ kã nĩ?" he mü. ²¹ Kĩ ag tóg ti mỳ: "pã'i mág tỳ *governo* kãgrã vè," he mü. Kĩ tóg ag mỳ: "kũ pã'i mág mỳ ti tũ nĩm nĩ, hã ra Topè mỳ ti tũ nĩm nĩ gé," he mü sir.

²² Ag tỳ ti ví mẽ kũ ti jykre tóg ag mỳ e tí sir. Kĩ ag tóg ti tovãnh kũ mü mü sir.

Ëg tỳ ãg ter ja tá vỹn kenh ke
(*Mc 12.28-34; Lc 10.25-28*)

²³ Kĩ kejèn *Saduceu* ag tóg, ón kũ *Jesus* ki jèmè sór mü gé. Ën ag tóg: "ãg ter ja tá ãg vỹvỹn kenh ke tũ nĩ, rĩr mãn ke tũ ãg tóg nĩ," he tí. ²⁴ Kĩ ag tóg: "Senhor," he mü gé. "Moisès tỳ ãg mỳ vỹjyke nĩm kũ tóg: "ã régre tỳ krè tũ ra ter kũ ã tỳ ti prũ fi tỳ prũg ke vè. Á tỳ ã régre mỳ ã krè han ke vè, fi ki," he ja nĩgtĩ. ²⁵ Kĩ ù tỳ jagnè mré pafa ja tỳ 7 (ke) vỹ nỹtĩgtĩ. Ag kãke tóg prũg mü, hã ra tóg ti kósĩn tũ ra ter mü. Kĩ ti jãvy tóg fi tỳ prũg mü, hã ra tóg ti kósĩn tũ ra ter mü gé. Kĩ ti jãvy ù tóg, fi tỳ prũg mü gé sir, ²⁶ hã ra tóg ti kósĩn tũ ra ter mü gé, ti jãvy ù ke gé, há ki ag kar vỹ, kósĩn tũ ra kãgter kãn mü sir. ²⁷ Kĩ vãhã ag kar prũ fi tóg, ter mü gé sir. ²⁸ Kĩ fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn kũ fi hỹn, mèn tỳ 7 (ke) nĩnh mü vè. Ag kar vỹ fi tỳ prũg ja nĩ mỳ. Hã kũ tóg vènh mỳ nỹ, ag tỳ: "rĩr mãn jé ãg tóg ke mü," hen kũ," he ag tóg, *Saduceu* ag, *Jesus* mỳ.

²⁹ Hã ra *Jesus* tóg: "kygnè ãjag huri," he mü. "Æjag pijé Topè ví tỳ rán kũ nĩ ki kanhró nỹti', ãjag pijé Topè jykre ki kanhró nỹti'. ³⁰ Ëg rĩnrĩr mãn kũ ãg tóg, prũg mãn ke tũ nĩ sir, kũ fag mèn mãn ke tũ nĩ gé. Topè tỳ jègnè jafã rĩ ke ke ãg nỹtĩnh mü, kanhkã tá.

³¹ Kĩ Topè ví rá ù to jykrén nĩ, ti tỳ ãg ter ja tá vỹn ke tó ti. Topè hã ne tỳ vèmén ja nĩ mỳ, hã kũ tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ. ³² "Abraão vỹ iso: Topè, he tí, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé," he ja tóg nĩ. Topè tí. Kãgter ag huri, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*. Hã ra Topè tóg: "tỳ inh ag Topè nĩ," he ja nĩgtĩ, ag kãgter kar kũ. Hã kũ ag tóg rĩnrĩr nỹti', Topè tỳ tỳ ùn rĩnrĩr nỹti' ag há kri ke nĩn kũ," he tóg, *Jesus* ti. ³³ Kĩ ag tóg ti ví mèg mü sir, kũ ti jykre tóg ag mỳ e pè tí, ti ví ti.

Topè tỳ ãg jyvèn kãfór
(*Mc 12.28-34; Lc 10.25-28*)

³⁴ Kĩ *Fariseu* ag tóg mèg mü, *Jesus* tỳ *Saduceu* ag mỳ ví há han ja tí, kũ ag tỳ tí mỳ kafãn ke tóg tũ tí sir. ³⁵ Kĩ ag tóg ti to vènh mãn mü sir. Kĩ Topè ví to ãg kanhrãn tí ù tóg *Jesus* mỳ: ³⁶ "Senhor, Topè tỳ ãg jyvèn tỳ hẽ nỹ hỹn, ti tỳ ãg jyvèn kar kãfór nỹnh mü?"

he mü. ³⁷ Kÿ *Jesus* tóg: “ëg jóg mág to há tâví nÿtím nÿ, ti ki ge há han nÿ, ti to jykre pir nÿtím nÿ,” he mü. ³⁸ “Topê tÿ ëg jyvên kar káfór há vë. ³⁹ Kÿ ti tÿ ëg jyvên ù tóg, há ri ke nÿ gé, há vÿ: äjag régre ki rÿr há han nÿ, äjag tÿ vênh ki rÿr há han ri ke, he mü. ⁴⁰ Vênh jyvên tag vÿ vênh jyvên kar káfór nÿtÿ. Régre ti nÿtÿ, Topê tÿ ëg jyvên káfór ti. Ëg tÿ tag ki króm kÿ ëg tóg Topê jykre ki króm kân mü,” he tóg, *Jesus* ti.

Cristo tÿ tÿ Davi krê'krê nÿ ra ti káfór nÿ, Topê kósin

(*Mc 12.35-37; Lc 20.41-44*)

⁴¹ Kÿ *Jesus* tóg *Fariseu* ag mÿ: ⁴² “*Cristo* to äjag hë ri ke tí?” he mü. “Ü krê'krê nê hÿn?” he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ: “*Davi* krê'krê vë,” he mü. ⁴³ Kÿ tóg: “há ra *Davi* tóg ti to: inh *Senhor*, he ja nÿ, Topê kuprÿg tÿ ti krÿn kÿ. Kÿ tóg: ⁴⁴ ëg jóg tÿ Topê vÿ inh *Senhor* mÿ: “nÿ ra ver, inh pëgja tá,” he ja nÿ. “Sÿ ver ä kato väsänsän mü ag sigsenh ke vë,” he ja tóg nÿ, Topê ti, he tóg, *Davi* ti. ⁴⁵ Há kÿ *Davi* tóg *Cristo* to: “inh *Senhor*,” he ja nÿ. Ti tÿ tÿ ti krê'krê nÿ ra ti mÿ tÿ ti kri ke nÿnh mü vë?” he tóg, *Jesus* ti. ⁴⁶ Há ra ag tÿ ti mÿ ne tónh ke tóg tú tí, ag tÿ ti ví kafän sör mü ra. Vähä ag tóg ti ki jemë sör män tü nÿ. Ti kamëg ag tóg mü sir.

23

Ón kÿ Topê ví to ëg kanhrän tí ag
(*Mc 12.38-39; Lc 11.43-46; 20.45-46*)

¹ Kÿ *Jesus* tóg vyr mÿ *Fariseu* ag mré vëmë kar kÿ vánh vênh kar kanhrän mü sir. Kÿ tóg ag mÿ: ² “*Moisés* vÿ ëg jóg ag kanhrän ja nÿgtÿ,” he mü. “Ti nón Topê ví to ëg kanhrän tí ag tóg, ëg kanhrän sör mü gé, pä'i ù ag ke gé. ³ Ag ví ki króm nÿ. Ag tÿ nén han mü ri ke han tÿg nÿ jävo, ag jykre kórëg ën han tÿg nÿ. Äjag kanhrän há han ag tóg tí, há ra ag tóg ki króm sör tü nÿgtÿ. ⁴ Äjag mÿ ag tóg, vëjykre kufy vin tí, há ra ag há tóg han sör tü nÿgtÿ, vëjykre kufy ën ti. ⁵ Ag tÿ nén ù há han kÿ ag tóg tÿ ün mág nÿtÿ sör mü sir, vênh kar tÿ ag ve jé. Ag tÿ Topê mré ví jé ag tóg, ti ví rá tÿ ag nÿgë tógfÿg tí, ag kakä ke gé. Vësógfÿn ja täpër tÿ ag tóg vësógfÿg tí. Topê jykre han jé ag tóg kur tóv mág tu tí gé. ⁶ Fénhta ki ag tóg jën vén sör tí. Vênh kanhrän jafä krëm ag tóg vênh kápöv kÿ nÿtÿ. ⁷ Ëmä kaju ki vênh kar tóg ag mÿ: “ä mÿ há?” he tí, kÿ tóg ag mÿ sér tí. Kÿ ag tóg ag to: “*Senhor*,” he tí gé, kÿ tóg ag mÿ sér tí. ⁸ Ag jävo jagnë mÿ: “*Senhor*,” he sör tÿg nÿ, kÿ ag tÿ äjag mÿ: “*Senhor*,” he mü ra ag mÿ: “inh pijë tÿ ün mág nÿ,” hem nÿ. Ün pir vÿ tÿ äjag kri ke nÿ, há vÿ: Topê, he mü, jó äjag tóg tÿ jagnë mré ke nÿtÿ. ⁹ Kÿ ù mÿ: “ëg jóg,” he tÿg nÿ gé, ëprä. Ün pir vÿ tÿ äjag jóg nÿ, há vÿ: Topê, he mü, kanhkä tá nÿ ën tí. ¹⁰ Kÿ ù tÿ äjag mÿ: “ëg kri

tÿ ün mág nÿm nÿ,” he kÿ ag mÿ: “vó, kenh ke tü inh nÿ,” hem nÿ gé. Ün pir vÿ äjag kri tÿ ün mág nÿ, há vÿ: *Cristo*, he mü. ¹¹ Äjag kâ mÿ ün mág ag jé äjag ki rÿr há han, äjag *camarada* tÿ äjag ränhräj ki rÿr há han tí ën ri ke. ¹² Äjag tÿ tag ki vësÿ ün mág han sör nÿtÿn kÿ äjag tóg, tá térenh ke mü, ha vem nÿ. Äjag tÿ há ra: “tÿ inh ün sÿ nÿ,” hen kÿ äjag tóg, tá jäprynh ke mü, tÿ ün mág äjag nÿtÿnh mü, ha vem nÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Topê ví to ëg kanhrän tí ag jagtar ke
(*Mc 12.40; Lc 11.39-42, 52; 20.47*)

¹³ “Ón kÿ Topê ví to ëg kanhrän tí,” he tóg, “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre äjag nÿtÿ. Topê vÿ äjag ve kónän,” he tóg. “Ü ag tóg ù tÿ kanhkä tá nÿ ën tÿ tÿ ëg pä'i nÿ ve sör nÿtÿ, há ra äjag tóg ag mÿ kanhkä ti nenh tí. Ag jävo äjag tóg, ve sör tü nÿgtÿ,” he tóg.

¹⁴ “Ón kÿ Topê ví to ëg kanhrän tí,” he tóg, “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre äjag nÿtÿ. Topê vÿ äjag ve kónän,” he tóg. “Äjag ne tóg ün mén ter ja fag tü män kân tí. Kar kÿ äjag tóg ón kÿ Topê mré ví téj han mügtÿ, ëg tÿ äjag to: “há ag nÿtÿ,” he jé. Há kÿ Topê vÿ, äjag vóg kónän káfór han ke mü,” he tóg.

¹⁵ “Ón kÿ Topê ví to ëg kanhrän tí,” he tóg, “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre äjag nÿtÿ. Topê vÿ äjag ve kónän,” he tóg. “Äjag ne tóg kuvar há ra mü tí, ga mÿ, goj mÿ ke gé, äjag tÿ ù tÿ *Israel* ag jykre han sör mü ù jäväh jé. Äjag tÿ ù ven kÿ äjag tóg ti tÿ Japo krê han mü sir, ti tÿ ón kÿ Topê ví më jé, äjag ri ke, ti tÿ äjag mré nÿgme ki kutë jé. Kÿ ti jykre päno vÿ äjag jykre päno káfór nÿ sir,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁶ “Topê vÿ äjag ve kónän mÿr,” he tóg, “Kyvó äjag nÿtÿ, há ra äjag tóg ù tÿ ki kagfÿg ag tatÿn sör mü. Kÿ äjag tóg ag kanhrän kónän tí. “Ëg tÿ ón kÿ: tag han jé sóg ke mü, he sör kÿ ëg tóg: Topê ïn krëm nÿ ën vÿ ki kanhró nÿ, henh ke mü,” he äjag tóg tí. “Ëg tÿ há ra: Topê ïn krëm *ouro* tân ën vÿ ki kanhró nÿ, hen kÿ ëg tóg ón ke tü nÿ,” he äjag tóg tí gé. ¹⁷ Vênh mÿ ti nÿ, äjag ví tag. Krÿ tü äjag tóg nÿtÿ, kyvó äjag tóg nÿtÿ. *Ouro* mÿ Topê ïn káfór nÿ? Vó'. *Ouro* vÿ tÿ Topê tü nÿ, ti tÿ Topê ïn krëm nÿn kÿ. Há kÿ tóg tÿ, Topê tü kar nÿ sir, *ouro* ti, ti ïn ti ke gé. Ón kÿ: “Topê há vÿ ki kanhró nÿ,” he tÿg nÿ,” he tóg. ¹⁸ “Äjag ví vênh mÿ ù vÿ nÿ gé. Ón kÿ ëg tóg: ëg tÿ *mesa* kri ün mÿ nén ù pÿn mü ën vÿ ki kanhró nÿ, henh ke mü,” he äjag tóg tí gé. “Ëg tÿ há ra: ëg tÿ ün mÿ ëg mëg pÿn tí ën vÿ ki kanhró nÿ, hen kÿ ëg ón ke tü nÿ,” he äjag tóg tí gé. ¹⁹ Vênh mÿ ti nÿ gé, äjag ví tag ti. Kyvó äjag nÿtÿ mÿr. Ëg tÿ Topê mÿ ëg mëg pÿn mü mÿ *mesa* káfór nÿ? Vó'. Topê ïn krëm *mesa* kri ëg tóg ëg mëg ti pÿn tí, há kÿ tóg Topê mÿ há tí, ëg mëg tí, ëg tÿ ti ïn tá ti mÿ *mesa* kri pÿn tÿgrÿn. ²⁰ Äjag tÿ Topê ïn krëm

mesa tón ký, ký ājag tóg ēg tŷ ēg mēg tŷ mesa ēn kri pūn mŷ ēn tó tí gé. ²¹ Ājag tŷ Topē ĩn tón ký, ký ājag tóg Topē ti tó tí gé. ²² Ājag tŷ kanhkā tón ký, ký ājag tóg Topē nĭgja tó tí gé, ký ājag tóg Topē ti tó tí gé sir. Nén ũ pir vē, ti kar ti. Hā ký ōn ký: “Topē hā vŷ ki kanhrō nĭ,” he tŷg nĭ,” he tŷg.

²³ “Ōn ký Topē vĭ to ēg kanhrān tĭ,” he tŷg. “Fariseu’,” he tŷg. “Křĭ régre ājag nŷtĭ, ký Topē vŷ ājag ve kónān,” he tŷg. “Ōn ký ājag tóg, Topē mŷ ājag jakré ki *dizimo* vin tĭ. Ājag jakré tŷ *hortelā* tŷ 10 (ke) nŷtĭn ký ājag tóg Topē mŷ ũn pir nĭm tĭ, ājag jakré tŷ *erva doce* tŷ ke gé, ājag jakré tŷ *cominho* tŷ ke gé. Há ti nĭ vē. Hā ra ājag tóg, ti tŷ ēg jyvĕn mŷ ēn han tŷ nĭgtĭ. Vĕjykre kuryj han tŷ ājag tóg nĭgtĭ. Ūn jagtar ag jagāgtān tŷ ājag tóg nĭgtĭ. Topē vĭ kri fig tŷ ājag tóg nĭgtĭ. Ājag tŷ ti vĭ ki króm mré hā ājag jakré ki *dizimo* vin ra tóg, há ti vē, ha mē. Hā ra ājag tóg ki króm sŷr tŷ nĭgtĭ. ²⁴ Kyvó ājag nŷtĭ, hā ra ājag tóg ag tatĭn mŷ sŷr mŷ. Topē vĭ ũ ki króm sŷr ājag tóg tĭ, ti tŷ Topē mŷ tŷ nén ũ si hā ra, ký ājag tóg ti vĭ ũ mranh tĭ, ti tŷ Topē mŷ kŷrég pĕ hā ra. Ký tóg goj ki ka ri ke nĭ. Ājag tŷ ka gŷn tŷ nĭ je ājag tóg kur ki kujĕg tĭ, ký tóg pa ti, goj ti. Hā ra ājag tóg kāvāru tŷ goj ki ter mŷ ra goj kŷrég ēn kron tĭ,” he tŷg.

²⁵ “Ōn ký Topē vĭ to ēg kanhrān tĭ,” he tŷg. “Fariseu’,” he tŷg. “Křĭ régre ājag nŷtĭ, ký Topē vŷ ājag ve kónān,” he tŷg. “Kŷpa venja kupĕg ājag tóg tĭ, pĕnky venja, hā ra tóg kā tá kavĕj nĭ. Ký ājag ge nŷgtĭ gé. Jykre há nŷtĭ ve ājag tóg nŷtĭ gé, hā ra ājag tóg vĕjykre pāno han tĭ, hā vŷ: jānkamy to ag *lograr* he tĭ, he mŷ, ājag prŷ tŷ fag mré nŷ tĭ, he mŷ gé. ²⁶ Kyvó ājag nŷtĭ, ājag tŷ tŷ *Fariseu* nŷtĭ ra. Ājag jykre pāno tovānh nĭ, ājag jānhkri nŷtĭ je. Ký vāhā vĕnh kar vŷ, ājag jykre há vĕnh mŷ,” he tŷg.

²⁷ “Ōn ký Topē vĭ to ēg kanhrān tĭ,” he tŷg. “Fariseu’,” he tŷg. “Křĭ régre ājag nŷtĭ, ký Topē vŷ, ājag ve kónān,” he tŷg. “Vĕnh kej sĭnvĭ ri ke ājag nŷtĭ. Sĭnvĭ nĭ ve ti nĭ, vĕnh kej tĭ, ēg tŷ pŷ tŷ kri tam ký, kar *tinta* tŷ to tĭn ký. Ti sĭnvĭ nĭ ve ra tóg ti kā tá kŷrég nĭ. Vĕser vŷ krĕm nŷ nĭ, vĕser vag mŷ ti, ti kuka. ²⁸ Tag ri ke ājag nŷtĭ. Há nŷtĭ ve ājag nŷtĭ. Jykre kuryj nŷtĭ ve ājag nŷtĭ, hā ra tóg ājag kā tá kŷrég nĭ, ājag jykre régre nŷtĭn ký, ājag tŷ Topē vĭ ki króm sŷr tŷ nŷtĭn ký mŷr, ha mē,” he tŷg, *Jesus* ti.

*Ūn jykre régre ag jagtar ke
(Lc 11.47-51)*

²⁹ “Ōn ký Topē vĭ to ēg kanhrān tĭ,” he tŷg. “Fariseu’,” he tŷg. “Křĭ régre ājag nŷtĭ, ký Topē vŷ ājag ve kónān,” he tŷg. “Ājag jŷgĭg ag vŷ Topē vĭ tŷ ag kāgtĕn ja nĭgtĭ. Jāvo ājag tóg ag kej sĭnvĭ han tĭ, ũn jykre kuryj ja ag kej ti.

³⁰ Ký ājag tóg ag to: “ēg tŷ ēg jŷgĭg ag mré ga kri mŷ ra ēg tóg, ag kāgtĕn ke tŷ nĭ vē,” he tĭ. “Ag mré ēg ag vŷg ke tŷ nĭ vē,” he ājag tóg tĭ, ōn ký. ³¹ Hā ki ājag tóg ājag jŷgĭg ag tŷ tĭ. “Ēg jŷgĭg ag vŷ ag kāgtĕn, Topē vĭ tŷ tĭ ag,” he ājag tóg tĭ. “Ū tŷ ag kāgtĕn mŷ ag krĕ'krĕ vŷ tŷ ēg nŷtĭ,” he ājag tóg tĭ. ³² Kuri ājag jŷgĭg ag ri ke han nĭ, kuri ājag jŷgĭg ag tŷ ũn kāgtĕn ja tŷ ēn ag kāgtĕn nĭ, ājag tŷ tŷ ājag jŷgĭg ag krĕ'krĕ nŷtĭn ký,” he tŷg. ³³ “Pŷn ri ke ājag nŷtĭ, mŷ ri ke ājag nŷtĭ. Ājag piĕ nŷgme ki vār tŷ nĭnh mŷ, *inferno* ki’.” ³⁴ Hā ký sŷg ājag mŷ, Topē vĭ tŷ tĭ pĕ ag jĕgnĕnh ke mŷ, vĕnh vĭ hapĕ tŷ mŷ ag, Topē vĭ rán tĭ pĕ ag, ag tŷ ājag jyvĕn je. Ký ājag tóg ag kāgtĕn ke mŷ gé, ha vem nĭ. Ka to ājag tóg ag sanh ke mŷ. Ag mrānmrān je ājag tóg ke mŷ, ājag tŷ vĕnh kanhrān jafā krĕm. Ēmā kar mĭ ājag tóg ag nŷn mŷnh mŷ, ājag tŷ ag vŷg kónān je. ³⁵ Hā ký tóg ājag tŷ ũn jykre kuryj kan kāgtĕn mŷ ri ke nĭ. Ūn tŷ hĕn ri ke ag kāgtĕn ag tóg huri, ĕprā ke ag, hā ra tóg, ājag tŷ ag kāgtĕn kĕn ri ke nĭ sir, *Abel* ti, ti nŷn ke ag mré hā, *Zacarias* ēn mré hā, *Baraquias* kŷsĭn ēn. Ēn tŷ ājag tóg Topē ĩn krĕm ti tĕn ja nĭ, Topē mŷ nén ũ pŷn jafā ēn tá, *Zacarias* ēn. ³⁶ Ājag mŷ sŷg tŷ mŷ, ha mē. Ājag hā to ti jŷnh ke mŷ, Topē ti, ājag jŷgĭg ag tŷ ag kāgtĕn tugrĭn, ājag tŷ ag kāgtĕn tugrĭn ke gé,” he tŷg, *Jesus* ti.

*Jesus tŷ Jerusalĕm tá ke ag to há
(Lc 13.34-35)*

³⁷ Ký tóg *Jerusalĕm* ki ke ag to vĕmĕn mŷ. Fe kaj han ký tóg: “Topē vĭ tŷ tĭ ag kāgtĕn ag tóg tĭ, pŷ tŷ ag pin ký,” he mŷ. “Isŷ ag vĕnh mĕn há tóg tĭ vē, isŷ ag ki rĭr je, hā ký sŷg ag je prĕr tŷ hĕn ri ke han mŷ. Garĭnh vĭ fŷ fi krĕ kri je nĭ. Fi tŷ ag vĕšŷrĕnh tŷ nĭ je ke vē. Ēn ri ke han sŷr sŷg mŷ vē, hā ra ag tóg ke jāvānh nŷtĭ. ³⁸ Hā ký fŷg ag tóg, ag jamā pŷn kĕn ke mŷ, ký vāpŷr vē sir. Ū vŷ kĕnhmar tá nĭ mĕn ke tŷ nĭ ha, ag tŷ ĕmā kŷkĕn ja tá. ³⁹ ĩnh ve mĕn ke tŷ ag nĭ ha mŷr. Kejĕn ag tóg iso: “Topē tŷ ti jĕnh ja vē,” hĕnh ke mŷ. “Topē vŷ ti ve há han, ti tŷ ti jĭji tŷnh kĕtĭg ký,” he je ag tóg ke mŷ iso. Ēn kĕ ag tóg ĩnh ve mĕn ke mŷ,” he tŷg, *Jesus* ti.

24

*Topē ĩn kŷkĕn ký nĭnh ke
(Mc 13.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Ký *Jesus* tóg Topē ĩn tá kĕkutĕ ký tĭ mŷ sir. Ký ti mré mŷ tĭ ag tóg, ti tá junjun mŷ, ký ag tóg ti mŷ Topē ĩn ĕn ag vinven mŷ sir. ² Ký tóg ag mŷ: “ājag mŷ pŷ tŷ ĩn mág tag vigvĕg mŷ?” he mŷ. “Kejĕn pŷ tag tóg jagnĕ kri nŷtĭ mĕn ke tŷ nĭ. Gŷm ke kĕn je tóg ke mŷ. Kĭ hā sŷg tŷ mŷ,” he tŷg

*Ēg jagtar ke
(Mc 13.3-13; Lc 21.7-19)*

³ Kar kŷ tóg krī tŷ *Oliveiras* ra tī mŷ sir. Ti tŷ tá nī kŷ ti mré mŷ tī ag tóg ti mŷ: “Ēg tŷ ne ve kŷ ěg ki kanhró nŷtĩnh mŷ, ā kătĩg măn ke kurā ěn ti, nén kar tŷg ke kurā ěn ti?” he mŷ. ⁴ Kŷ tóg: “ker ū ājag mŷ ón hē,” he mŷ. ⁵ “*Cristo* vŷ tŷ inh nī,” he jé ag tóg ke mŷ, inh jiji tó kŷ, ū tŷ hēn ri ke ag. Kŷ ū tŷ hēn ri ke ag tóg ag vī kri nĩm ke mŷ. ⁶ Vēnh génh káme mēgmē jé ājag tóg ke mŷ, tag ki vēnh génh to, kuvar há tá vēnh génh to ke gé. Mŷmēg tŷg nī, há ra. Vēnh génh enh ke vē. Há ra kurā tŷ ěgno to há ke vē ver. ⁷ *Nação* ag tŷ jagnē kato tēgtēnh ke vē, pā'i ag ke gé. Ū tŷ hēn ri ke ag tŷ, jagnē to jũnh ke vē gé. Ga tŷ ragra ke tŷ hēn ri ke han ke vē, ěmā tŷ hēn ri ke mŷ. Vējēn tŷ tŷ' henh ke vē gé. ⁸ Há ra ājag jagtar ke vēnh ven vén vē ver,” he tóg.

⁹ “Kar kŷ ājag jagtar ke mŷ, ājag tŷ inh ki ge kŷ nŷtĩ tŷgrĩn. Ājag vóg kónān jé ag tóg ke mŷ, ājag kăgtén jé ag tóg ke mŷ gé. *Nação* kar vŷ, ājag to vī kónān ke mŷ, ājag tŷ inh jiji tó tŷgrĩn. ¹⁰ Kŷ ū tŷ hēn ri ke vŷ, isogvānh ke mŷ sir, ěn kă. Ājag mré ke fag tó jé ag tóg ke mŷ, inh kato vāsānsān mŷ ag mŷ, kŷ ag tóg jagnē to vī kónān ke mŷ gé. ¹¹ Ón kŷ inh vī tó tī ag vŷ junjun ke mŷ gé, ag tŷ ūn e krĩn jé sir, ag tŷ isogvānh jé. ¹² Kŷ vēnh kar vŷ vējykre pāno han ke mŷ, há kŷ ū tŷ ón kŷ iso há nŷtĩ ve ěn ag tóg, isogvānh ke mŷ gé, ūn e ag. ¹³ Há ra ū tŷ isovānh tŷ pē ěn ag tóg, krenkren ke mŷ. ¹⁴ Kŷ *nação* kar vŷ, vēnh vī sér ěn mēnh mŷ, ga kar mŷ há, kŷ ag tóg, Topē tŷ tŷ ěg pā'i nĩnh ke ěn mēnh mŷ. Ag tŷ mē kăn kŷ kurā tŷ ěgno vē sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg jagtar mág pē ti

(*Mc 13.14-23; Lc 21.20-24*)

¹⁵ “Kejēn ājag tóg, ājag tŷ nén kamēg tī ěn venh ke mŷ sir, ěg kavēnh tī ěn ti,” he tóg. “Topē vī tó tī tŷ *Daniel* vŷ ti tó ja nĩgtĩ. Topē ĩn tá tóg jēnh mŷ, ěg kavēnh tī ěn ti. Ū tŷ vēnh rá tag to ke mŷ jé ki kanhró nī. ¹⁶ Ājag tŷ ti ve kŷ ga tŷ *Judéia* ki ke kar jé, vēnh pigjunh mŷjēg, pānónh ra. ¹⁷ Kŷ ū tŷ re tá nĩ ěn jé, tī ĩn kă ra rá tŷg, tī tŷ măn jé. Vēsŷmēr tóg vēnh péjunh tŷg ke mŷ. ¹⁸ Kar kŷ ū tŷ tī japŷ tá jē ěn jé, vŷn ke tŷg gé, tī kur măn jé. Vēsŷmēr tóg vēnh péjunh tŷg ke mŷ gé. ¹⁹ Ūn kufy fag jagtar mág ke vē, kurā ěn kă, ū tŷ grĩ pygfām mŷ fag ke gé. ²⁰ Topē mré vĩm nī, tī tŷ kusa kă vēnh ven tŷ nĩ jé, tī tŷ vēnhkán ke kurā ki vēnh ven tŷ nĩ jé. ²¹ Jagtar mág tŷ ge han ja tŷ ěg tóg nŷtĩ, Topē tŷ *mundo* han ján ki. Kŷ ěg ge han măn ke tŷ nĩ gé, kar kŷ. ²² Ēg tŷ kurā ki jagtar ke mŷ ěn vŷ e nŷtĩnh mŷ vē, há ra tóg tērem kŷ nŷtĩ nī, Topē tŷ ūn kuprēg ja ěn ag tŷgrĩn. Tī tŷ tērem tŷ nī ra ū vŷ, kren ke tŷ pē nī vē, vēnh jagtar mág ěn to,” he tóg, *Jesus* ti.

²³ “Ēn kă ū tŷ ājag mŷ: “*Cristo* vŷ tag kă jé nī,” he mŷ ra kri nĩm tŷg nī, ag tŷ: “tátá tī jé,”

he mŷ ra. ²⁴ Ón kŷ *Cristo* ag vŷ vēnh venven ke mŷ, ón kŷ Topē vī tó tī ag ke gé. Ēn ag vŷ ne ěg tŷ nén han vānh hynhan ke mŷ, *milagre* tŷ hēn ri ke ti. Ag tŷ vēnh kar krĩn kónān sór vē, ag tŷ kygnē jé, Topē tŷ ūn kuprēg ja ěn ag mré há, hēn ri ke mŷn. ²⁵ Ājag mŷ sóg tó kăn mŷ, tī kutēnh ke to há,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁶ “Kejēn ag tóg ājag mŷ: “ěmā kórég tá tóg jé, *Cristo* ti,” henh ke mŷ. Ra ti venh mŷ tŷg nī. Ag tŷ ājag mŷ: “ĩn kă tá tóg nĩ nī,” he mŷ ra kri fi tŷg nī. ²⁷ ĩnh kătĩg măn ke vŷ, ta tŷ kóm kóm ke ri ke nĩnh mŷ. Tī tŷ kóm kóm ke kŷ ěg tóg, nén kar vég tī, rá jur ja tá, rá pur ja tá ke gé. ĩnh kătĩg măn ke vŷ ri ke nĩnh mŷ. Tŷ sóg ěpra ke fi kósĩn nī,” he tóg.

²⁸ “Nén ū ter nŷgja ri ke tī nĩ gé. Há tá tóg vēnh măn tŷ, jātā tŷ. Tag ri ke tŷ nĩnh mŷ, inh kătĩg măn ke tŷ,” he tóg.

Topē kósĩn kătĩg măn ke

(*Mc 13.24-27; Lc 21.25-28*)

²⁹ “Vēnh jagtar ěn kar kŷ rá vŷ nhyr ke mŷ, kŷ kysā vŷ jēngrēg măn ke tŷ nĩ gé. Krĩg vŷ vār ke mŷ gé, kanhkă krēm. Ēg tŷ kanhkă tá nén vég tŷ kar ěn vŷ ragra ke kăn mŷ gé. ³⁰ Kŷ vāhā ěpra ke fi kósĩn vŷ vēnh ven ke mŷ, kanhkă tá. Kŷ ga kri mŷ kar vŷ kygfŷ kăn ke mŷ sir, *povo* kar tŷ, vēnh kar tŷ inh kătĩg ven kŷ. Kanhkă góg kă mŷ sóg kătērenh ke mŷ. Tar pē sóg nĩnh mŷ, ha vem nī, kŷ inh ve vŷ kókov pē nĩnh mŷ gé. ³¹ Kŷ sóg isŷ jēgnē jafā ag jēgnēnh mŷ, ag tŷ ténťen kynkyn jé, kŷ ag tóg isŷ ūn kuprēg mŷ ag jé prēnrē kăn ke mŷ sir, ga kar mŷ há, kanhkă fyr mŷ há,” he tóg, *Jesus* ti.

Ka tŷ figueira káme

(*Mc 13.28-31; Lc 21.29-33*)

³² “Ka tŷ *figueira* to jŷkrēn nī. Tī pē tánh kŷ, tī fēj tág han kŷ ěkré tygtánh ke kurā tóg kakó tŷ sir. ³³ Ri ke tŷ nĩ, ājag tŷ inh kătĩg măn ke kurā ki kanhró nŷtĩnh ke ti. Ājag tŷ isŷ ājag mŷ nén tó mŷ tag ve kŷ tóg, kakó távĩ tŷ sir, inh kătĩg măn ke ti, ěn kă. ³⁴ Sŷ ke há vē, ha mē: ūri ūn rĩnrĩr nŷtĩ ag tŷ nén kar ěn venh ke vē, ag kăgter ke to há. ³⁵ Kanhkă vŷ tŷ' henh ke mŷ, ga tŷ ke gé. Jāvo inh vŷ tŷ' henh ke tŷ nĩ,” he tóg.

Jesus kătĩg măn ke kurā

(*Mc 13.32-37; Lc 17.26-30, 34-36*)

³⁶ “Há ra ū pijé, isŷ kurā ki kătĩg măn ke mŷ ki kanhró nŷ, óra ki ke gé'. Topē tŷ jēgnē jafā ag pijé ki kanhró nŷtĩ'. ĩnh pijé ki kanhró nŷ gé'. Ēg jóg mág há vŷ tŷ pin kŷ ki kanhró nŷ', kurā kă nén kutēnh ke mŷ ěn ki. ³⁷ ĩnh kătĩg măn ke kurā vŷ *Noé* tŷ ga mŷ tŷg ja ěn ri ke nĩnh mŷ. ³⁸ Ta kutēnh ke to há ag tóg jēn ja nĩgtĩ, kron ja nĩgtĩ, jagnē tŷ prŷg ja nĩgtĩ, jagnē tŷ mén ja nĩgtĩ, *Noé* mré ke ag. Ēn kă *Noé* tóg kejēn *canoa* tŷ ĩn kă ra rá mŷ. ³⁹ Há ra tóg ag mŷ tŷ nén ū tŷ tŷ, tŷ tŷ *canoa* kă ra rá ěn ti. Kejēn ta tóg kutē mŷ, kŷ goj

tóg var mû sir. Kÿ ag tóg vâhâ, kâgter kân mû sir. Ge ti nînh mû, êprâ ke fi kósín kâtîg mân kÿ mÿr. ⁴⁰ Ên kâ ùn régre ag vÿ ag japÿ ki rânhrâj ke mû. Kÿ sóg ùn pir jé prêr ke mû, jâvo ti régre vÿ tá jênh mû sir. ⁴¹ Kÿ ùn régre fag vÿ êgtyryn nÿtînh ke mû, jagnê mré. Kÿ sóg ùn pir fi jé prêr ke mû, jâvo fi régre fi vÿ tá jênh mû gé sir. ⁴² Vênh ki êmêm nî, nûr ri ke han tûg nî. Inh kâtîg ke óra ki kagtîg âjag tóg nÿtî. Ájag *Senhor* vÿ tÿ inh nî,” he tóg.

⁴³ “Kÿ tag to jykrén nî, ha mê. Êg pijé, ù tÿ êg tÿ nén pèju sór mû kâtîg ke ki kanhró nÿtî”. Êg tÿ ki kanhró nÿtî ra êg tóg, ti jo êg tÿ nén ki rîr ke mû vé, kÿ ù pijé, êg ùn kâ ra rânk ke mû vé”. ⁴⁴ Ge ti nî, êprâ fi kósín kâtîg mân ke ti. Ha vênh kân, ha vênh ki êmê. Ájag tÿ inh kâtîg ke to jykrén tû ra sóg kâtîg ke mû,” he tóg, *Jesus* ti.

Camarada ag kâme
(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Kÿ tóg ag mÿ ti kâtîg mân ke tó mân mû. “Kejên *patrão* tóg hên ra tîg sór mû. Kÿ tóg ti *camarada* ag kâ ù kuprêg mû, ti tÿ ti jo ti mré *camarada* ag ki rîr jé, ag mÿ vèjên ven jé, vèjên ke *horan* ki. ⁴⁶ Ti tÿ ag ki rîr há han kÿ ti *patrão* vÿ ti mÿ vÿ há han ke mû, ti kâtîg mân ke ên kâ. ⁴⁷ Ti tÿ tóg pã'i han ke mû, ti tÿ ti tû ki rîr kân jé sir. Ki há sóg tó mû, ha mê. ⁴⁸ Kejên ti *camarada* ù tóg há ra jykre pãno nî. Kÿ tóg: “êg *patrão* vÿ kâtîg vânh han mû,” he mû sir. ⁴⁹ Kÿ tóg ti mré *camarada* ag vóg kónân mû sir, ag mrânmrân kÿ. Kÿ tóg ù ag mré kron mû gé, jên mág tóg mû gé sir. ⁵⁰ Há ra ùn jykre kórég ên *patrão* vÿ, ti kânhmÿ kâtîg ke mû sir, ha vem nî. ⁵¹ Ti kâtîg kÿ tóg ti kapân mû sir, kÿ tóg ti fón ke mû gé, ùn jykre régre ag mré. Tá ag tóg jagtar ke mû, ag já tÿ ag tóg gyngyn kenh mû, jû kÿ, ùn jykre kórég ên ag,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tÿ ù tÿ ti rânhrâj han kónân mû kâmén há vé.

25

Tytäg tÿ 10 (ke) fag kâme

¹ Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ ti kâtîg mân ke ên kâmén mân mû. “Tytäg fag ri ke ti nînh mû,” he tóg. “Tytäg tÿ 10 (ke) fag vÿ nÿtî. Vênh kyprüg ve jé fag tóg, *lampião* vyn kÿ mû mû, ùn prüg mû ên kato. ² Û tÿ 5 fag vÿ jykre kórég nÿtî, jâvo ù tÿ 5 (ke) fag vÿ jykre há nÿtî. ³ Kÿ ùn jykre kórég fag vÿ vyrmÿ *lampião* vyn kÿ mû mû, há ra fag tóg tÿ ki mûn jafâ ma mû ja tû nî. ⁴ Fag jâvo ùn jykre há fag vÿ vyrmÿ tÿ ki mûn jafâ ma mû mû. ⁵ Há ra ùn prüg mû ên tóg kâtîg vânh han mû. Kÿ tóg kejên fag nûgnûr hapê tî, ti jun tûg ki. Há kÿ fag tóg nûgnûr kân mû sir.

⁶ Kutÿ kujÿ ki vênh vÿ tóg mê há tî, kÿ tóg: “ùn prüg mû vÿ hur kâteg..!” he mû. “!..Ha ti venh kâmû jeg..!” he tóg. ⁷ Kÿ tytäg ên fag vÿ fag *lampião* grugrug mû sir. ⁸ Há ra ùn jykre

kórég fag tû vÿ nhynnhyen ke sór mû. Kÿ fag tóg ù fag mÿ: “êg mÿ âjag tû vênh kâpâm,” he mû. ⁹ Há ra fag tóg fag mÿ: “êg tÿ âjag mÿ vênh kâpâm kÿ tóg êg mÿ kâ kyn kenh ke mû gé, âjag ri kén. Û kanênh mÿjêg,” he mû. ¹⁰ Kÿ fag tóg mû mû. Fag gunja tá tóg jun mû sir, ùn prüg mû ti. Kÿ fag tóg ti mré mû mû sir, ùn *lampião* gru nÿtî fag. Tá junjun kÿ ag tóg jânkâ ti nîfênh mû sir, ùn jykre kórég fag jy. ¹¹ Há ra ù fag tóg vâhâ tá junjun mû gé sir, kÿ fag tóg ti mÿ: “*Senhor*, *Senhor*”, êg jy nón,” he mû sir. ¹² Há ra tóg fag mÿ: “âjag ki sóg kagtîg nî, mÿr, ha mê,” he tóg, *Jesus* ti. ¹³ “Hâ kÿ sóg âjag mÿ: vênh ki rîr, nûr tûg ri ke han nî, he mû. Kâtîg jé sóg ke mû. Há ra âjag tóg inh kâtîg ke kurâ ki kagtîg nÿtî, inh óra ki ke gé. Há kÿ inh jâvânh to krónh ke tûg nî,” he tóg.

Patrão tÿ ti camarada ag mÿ ti tû vin
(Lc 19.11-27)

¹⁴ Kÿ tóg: “inh kâtîg mân ke vÿ tag ri ke nînh mû gé, ha mê,” he mû. “Kejên *patrão* tóg ga ù ra tîg sór mû. Kÿ tóg ti *camarada* ag mÿ ti tÿ nén kar vin mû, ti jânkamy ke gé. ¹⁵ Û mÿ tóg jânkamy kâmur tÿ 5 (ke) vin mû, ù mÿ tóg ti kâmur régre vin mû, ù mÿ tóg ti kâmur pir nîm mû. Ûn krî há ên mÿ tóg ti kâmur e vin mû. ¹⁶ Kÿ ù tÿ ti kâmur tÿ 5 (ke) mäg mû ên vÿ ti jânkamy ên tÿ rânhrâj mág han mû. Kÿ tóg kejên, ù tÿ 5 (ke) ù mäg mû, kÿ ti tû vÿ tÿ ti kâmur tÿ 10 (ke) nÿtî sir. ¹⁷ Kÿ ù tÿ ti kâmur régre mäg mû ên vÿ tÿ rânhrâj mû gé. Ti kâmur régre ù mäg tóg mû gé sir, kÿ tóg tÿ ti kâmur tÿ 4 (ke) nÿtî. ¹⁸ Ag jâvo ù tÿ ti kâmur pir mäg mû ên vÿ ti tû nég mû sir, tÿ rânhrâj mê kâ, mÿr, ha mê.

¹⁹ Kejên ag *patrão* tóg vÿn ke mû sir, si há ti kÿ. ²⁰ Kÿ ù tÿ ti kâmur tÿ 5 (ke) mân ja ên tóg ti mÿ: “inh mÿ ã tóg ù tÿ 5 (ke) vin, há ra sóg tÿ rânhrâj kÿ ù tÿ 5 (ke) ù mân ja nî. Há vé ha,” he mû. ²¹ Kÿ tóg ti mÿ: “jykre há ã nî,” he mû. “Á tû ki rîr há han ja ã nî mÿr, nén sí ki. Kÿ sóg ã mÿ nén ù e vin sór mû,” he tóg. ²² Kÿ ù tÿ ti kâmur régre mân ja ên tóg ti mÿ: “inh mÿ ã tóg ti kâmur régre vin ja nî. Há ra sóg tÿ rânhrâj kÿ ùn régre ù mâ. Há vé ha,” he mû gé. ²³ Kÿ tóg ti mÿ: “jykre há ã nî,” he mû gé. “Á tû ki rîr há han ja ã nî mÿr, nén sí ki. Kÿ sóg ã mÿ nén ù e vin sór mû,” he tóg.

²⁴ Kÿ ù tÿ ti kâmur pir mân ja ên tóg ti mÿ: “*Senhor*,” he mû. “Vÿ tar han ã tóg tîgtî, ki sóg kanhró nî. Á tÿ nén krân ja tû ên mân sór ã tóg tîgtî, ã tÿ ti fy krân tû ra ã tóg ti kanê ve sór tîgtî. ²⁵ Há kÿ sóg inh mûmêg kÿ ã tû ên né. Há vé ha,” he tóg. ²⁶ Kÿ tóg ti mÿ: “jykre kórég ã tóg nî,” he mû. “Inh mÿ isÿ nén krân ja tû mân sór tîgtî? Inh mÿ isÿ nén ù fy krân tû ra ti kanê ve sór tîgtî? Há ki kanhró ã mÿ nî?” ²⁷ Á tÿ ne jé inh jânkamy tÿ *banco* tá vin ja tû nî né? Á tÿ tá vin ra sóg isÿ kâfór mân

ke mü vë," he tóg. ²⁸ Kÿ tóg porisa ag mÿ: "ti tú ma ra. Kÿ ù tÿ ti kãmur tÿ 10 (ke) mäg mü ên mÿ nÿm," he mü. ²⁹ "Ûn tú mäg vÿ ù mân mân ke mü, kÿ tóg ti mÿ tú' henh ke tú pë nÿ. Jo ùn tú sÿ ên tóg ti tú kren kãn ke mü," he tóg. ³⁰ "Kÿ inh *camarada* kórég tag fón, kutÿg ja ên kã tá. Tá ag tóg jagtar ti, ag já tÿ ag tóg gangan ke tí, vëso jü kÿ," he tóg, *patrão* tí," he tóg, *Jesus* ti, ti tÿ ti kãtÿg mân ke kãmén kÿ.

Jesus tÿ vënh kar jykre tugnÿm ke

³¹ Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: "êprã ke fi kósin kãtÿg mân kÿ tóg ge nÿnh mü, ha mÿ," he mân mü. "Isÿ jëgnë jafã ag vÿ inh mré kãmünh ke mü. Kÿ sóg inh nÿgja sÿnvÿ ên kri nÿnh ke mü sir, kÿ inh jykre tar vÿ vënh ven ke mü. ³² Kÿ êprã ke kar vÿ inh jo vënh mân kãn ke mü sir. Kÿ sóg vënh kar tÿ vënh kãpãm ke mü sir, ha mÿ. *Carneiro* mré *cabrito* ki rÿr tí ên vÿ kejën ti mëg tÿ vënh kãpãm tí. ³³ Kÿ tóg *carneiro* tÿ ti pëgja tá vin tí, jó tóg *cabrito* tÿ ti jakãnh tá vin tí. Tag ri ke han jé sóg ke mü. ³⁴ Tÿ sóg vënh kar kri pã'i mäg nÿnh mü, kurã ên kã. Kÿ sóg inh pëgja tá nÿtÿnh ke mü ag mÿ: inh panh vÿ äjag mÿ ví há han ke mü. Topë tÿ ga tãg mré kãnhkã tãg venh kãmü jëg. Ti tÿ ga si han kurã ên kã tóg äjag há kuprëg ja nÿ. ³⁵ Kejën sóg kókÿr nÿ ja nÿgtÿ, kÿ äjag tóg inh jën. Isÿ kron há tÿn kÿ äjag tóg inh mÿ goj ven. Isÿ äjag ïn tá jun kÿ äjag tóg inh mÿ: "kãrã ra, êg mré nÿ jé," he ja nÿgtÿ gé. ³⁶ Inh kur tú nÿn kÿ äjag tóg inh mÿ kur vin. Inh kaga nÿn kÿ äjag tóg inh ki rÿr' he ja nÿgtÿ. Ise kÿ jé kÿ äjag tóg inh venh mü' he ja nÿgtÿ gé, he jé sóg ke mü ag mÿ," he tóg.

³⁷ "Kÿ ùn jykre kurÿj ag vÿ inh mÿ: "êg hë ri ke kã ã kókÿr nÿ vé? Êg hë ri ke kã ã kron há tí vé? ³⁸ Ä hë ri ke kã êg ïn tá jun? Êg hë ri ke kã ã kur tú vé? ³⁹ Êg hë ri ke kã ã kaga vé, êg hë ri ke kã ã se vé? Ki kagtÿg êg nÿtÿ," henh ke mü, inh mÿ.

⁴⁰ Kÿ sóg ag mÿ: ùn jagtar ag jagãgtãn ja äjag tóg nÿgtÿ, inh mré ke ag, fag mré hã, kÿ tóg tÿ äjag tÿ inh jagãgtãn ri ke nÿ, henh ke mü, isÿ tÿ pã'i mäg nÿ kurã ên kã," he tóg.

⁴¹ "Kÿ sóg inh jakãnh tá nÿtÿ ag mÿ: inh panh vÿ äjag mÿ ví kónãn. Pÿ nhÿr vãnã ra müjëg. Nën-Kórég mÿ tóg kar kÿ nÿ, pÿ nhÿr vãnã ên ti, ti tÿ jëgnë jafã ag mÿ ke gé. Ên ra müjëg. ⁴² Inh kókÿr ra äjag pijé, inh mÿ vëjën ven'. Isÿ kron há ra äjag pijé, inh mÿ goj ven'. ⁴³ Isÿ äjag ïn tá jun mü ra äjag pijé, inh mÿ: kãrã ra, he ja nÿgtÿ'. Isÿ kur tú ra äjag pijé, inh mÿ ù vin'. Inh kaga nÿ ra, ise kÿ jé ra äjag pijé, inh venh mü' he ja nÿgtÿ', he jé sóg ke mü," he tóg.

⁴⁴ "Kÿ ag tóg inh mÿ: "êg hë ri ke kã ã kókÿr vé, ã kron há tí? Ä hë ri ke kã êg ïn tá jun? Êg hë ri ke kã ã kur tú vé', ã kaga tí', ã se tí'? Ki kagtÿg êg nÿtÿ," henh ke mü gé.

⁴⁵ Kÿ sóg ag mÿ: ùn jagtar ag jagãgtãn ja tú äjag tóg nÿgtÿ, fag ke gé, hã kÿ tóg tÿ, äjag tÿ inh jagãgtãn tú ri ke nÿ, mÿr, ha mÿ, henh ke mü. ⁴⁶ Kÿ ag tóg jagtar ke mü, hã ra tóg tú' henh ke tú nÿ, ag jagtar ke ti. Ag jávo ùn jykre há ag vÿ rÿr krÿg ja tú ên venh ke mü," he tóg, *Jesus* ti.

26

Ag tÿ Jesus tén sór

(*Mc 14.1-2; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53*)

¹ Vãhã tóg tó kãn ja nÿ sir, ti tÿ nën tónh ke mü ti. Kÿ tóg ti mré mü tí ag mÿ: ² "kurã rëgre tÿg kÿ tóg tÿ, êg fénhta mäg tÿ *Páscoa* nÿ," he mü. "Ên kã ag tóg, êprã ke fi kósin ti senh ke mü, kÿ ag tóg, ka to ti sanh ke mü. Inh hã vë," he tóg, *Jesus* ti.

³ Hã ra Topë tú to pã'i ag vÿ vënh mân mü sir, Topë ví to êg kanhrãn tí ag mré hã, kófa ag ke gé, Pã'i mäg tÿ *Caifás*, he mü ïn tá. ⁴ Kÿ ag tóg *Jesus* se to jykren mü sir. Ag tÿ tí vatãnh tá ti kãgmÿ sór vë, ti tén jé. ⁵ Kÿ ag tóg: "êg hÿn fénhta tag to mënãh ke mü ver. Êg tÿ fénhta kã ti se kÿ vënh gënh mäg vÿ tóg kutënh mü, ha vem nÿ," he mü.

Jesus tÿ Betânia tá nÿ

(*Mc 14.3-9; Jo 12.1-8*)

⁶ Ên kã *Jesus* tóg kejën êmã tÿ *Betânia* tá nÿ nÿ, *Simão* ïn krëm, vënh kaga kren vãnã han ja ên ti. ⁷ Ti jëg nÿ ra ù fi tóg, tá jun mü, *garrafa* vyn kÿ. Pó kupri tânãj tÿ tóg há jé, *garrafa* tí. Ti ki jé vÿ tÿ, nën ger há jé, ùn kaja e ên. Ti gãnh tãg fi tóg mü, ger há ên tÿ. ⁸ Kÿ ti mré mü tí ag tóg, fi vëg mü, kÿ tóg ag mÿ kórég nÿ. Kÿ ag tóg: "fi tÿ ne jé nën kaja e kókén nÿ?" he mü. ⁹ "Êg tÿ ger há tag fón ke vë vë, kaja há to, êg tÿ ùn jagtar ag mÿ vin jé," he ag tóg mü.

¹⁰ Hã ra *Jesus* tóg mÿ kÿ ag mÿ: "äjag tÿ ne jé fi mÿ kaga han nÿ?" he mü. "Inh jykre ki króm fi tóg. ¹¹ Inh hã tóg ver, äjag mré nÿ sÿ han mü, jávo ù jagtar ag vÿ, kurã kar ki äjag mré nÿtÿ nÿ. ¹² Fi tÿ inh kãn vë, ag tÿ vënh kej tá inh fón ke jo, hã jé fi tóg, ger há tag tÿ inh kri kujëg mü. ¹³ Ag tÿ vënh ví sér tugtón kÿ ag tóg, fi tÿ nën han mü tag tónh ke mü gé, ga kar mÿ hã. Kÿ vënh kar vÿ, fi tÿ nën han mü mënãh ke mü, ha vem nÿ. Ki hã sóg tó mü," he tóg.

Judas tÿ pã'i ag mÿ Jesus ven ke

(*Mc 14.10-11; Lc 22.3-6*)

¹⁴ Kar kÿ ù tÿ 12 (ke) ên ag kã ù tóg, Topë tú to pã'i ag venh tí mü. Ûn tí mü jÿjin hã vÿ: *Judas Iscariotes*, he mü. ¹⁵ Tá jun kÿ tóg ag mÿ: "sÿ äjag mÿ *Jesus* fëg ke vë, äjag tÿ ti se jé. Äjag mÿ inh mÿ kajãm mü'?" he mü. Kÿ ag tóg: "hÿ," he kÿ ti mÿ jãnkamy tÿ 30 (ke) vin mü sir. ¹⁶ Kÿ tóg to jykren mü. "Inh hÿ hë ri kenh mü, sÿ vënh kar vatãnh tá ag mÿ tí fëg jé," he tóg mü sir.

Jesus tŷ Páscoa ko
(Mc 14.12-21; Lc 22.7-14, 21-23; Jo 13.21-30)

¹⁷ Kejĕn tóg ěmĭ konh ke kurā tá krŷg mü, kŷ *Jesus* mré mü tŷ ag tóg ti mŷ: “ĕg hŷn hĕ tá *carneiro* sĭ tĕnh kŷ konh mü?” he mü. ¹⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “ĕmā mág ĕn ra ũ tŷ ĕg to há nĭ ĕn venh müjĕg,” he mü. “Ti mŷ: “ĕg *Senhor* vŷ ĕ mŷ: inh kurā vŷ kakó tĭ ha, kŷ tóg sŷ ĕ ĩn krĕm *Páscoa* konh há tĭ, inh mré mü tŷ ag mré, he ti,” hem nĭ ti mŷ,” he tóg. ¹⁹ Kŷ ag tóg mü mü sir. Hĕ tá ag tóg mé sĭ tĕnh mü sir.

²⁰ Rĕ pur kar kŷ *Jesus* tóg tá jun kŷ ũ tŷ 12 (ke) ag mré ko mü sir. ²¹ Ag jĕg nŷtĭ kŷ tóg ag mŷ: “ĕjag kĕ mĭ ũ tóg, pĕ ĭ ag mŷ inh fĕg ke mü, ag tŷ ise jĕ,” he mü. ²² Kŷ tóg ag fe kaj tĭ sir, kŷ ag tóg ti mŷ: “inh mŷ vó? Inh mŷ vó?” he kĕn mü sir.

²³ Kŷ tóg ag mŷ: “ũ tŷ inh mré ti nĭgĕ tŷ ĕmĭ mĕn kŷ pĕnky kĕ ki kĕ punpun mü ĕn há vĕ,” he mü. ²⁴ “Tĭg jĕ sóg ke mü, isŷ tŷ ĕprĕ ke fi kósin nĭn kŷ, há kŷ tóg rán kŷ nĭ. Hĕ ra Topĕ tóg ũ tŷ ag mŷ inh fĕg ke mü ĕn mŷ vĭ kónĕn pĕ han ke mü. Tĭ mur tŷ nĭ ra tóg ti mŷ há tĭ vĕ,” he tóg.

²⁵ Kŷ *Judas* ĕn, ũ tŷ pĕ ĭ ag mŷ ti fĕg ke mü ĕn tóg ti mŷ: “*Senhor*’, inh há mŷ?” he mü gĕ. Kŷ tóg ti mŷ: “ki há ĕ tóg to mü,” he mü.

Santa Ceia

(Mc 14.22-26; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25)

²⁶ Kŷ ag tóg jĕg mü. Ag jĕg nŷtĭ ra *Jesus* tóg ĕmĭ mĕg mü sir. Kŷ tóg to Topĕ mré vĭ mü. Kŷ tóg vĕnh kĕ kupĕn kŷ ti mré mü tŷ ag mŷ: “tĕ, ha kó,” he mü. “Inh há vĕ,” he tóg, ĕmĭ to.

²⁷ Kar kŷ tóg kópa vĕg mü gĕ sir, *vinho* tŷ ki jĕ ĕn. To tóg Topĕ mré vĭ mü gĕ. Ag mŷ kópa fĕg kŷ tóg: “ha kronkron,” he mü. ²⁸ “Inh kyvĕnh há vĕ,” he tóg, *vinho* to. “Inh kyvĕnh tŷ vĕnh kar jagfŷ kutĕnh ke vĕ. Sŷ vĕnh e mré vĕjkyre tĕg han to ken há vĕ, há vŷ tŷ inh kyvĕnh ti nĭ. Hĕ tugerĭn Topĕ vŷ ĕjag mŷ vĕnh pĕte fón ke mü, ĕjag tŷ tĭ vĭ mranh ja tĭ,” he tóg. ²⁹ “Ha mĕ, ĕjag mré sóg *vinho* kron mĕn ke tŷ nĭ ha. Kejĕn sóg ĕjag mré kron mĕn ke mü, inh panh tŷ tŷ ĕg pĕ ĭ nĭnh ke kurā ĕn kĕ, ha vem nĭ,” he tóg.

³⁰ Kŷ ag tóg jĕn mü sir, ag jĕn kar kŷ. Ag tŷ Topĕ mŷ jĕn kar kŷ ag tóg krĭ tŷ *Oliveiras* ra mü mü sir.

Jesus tŷ Pedro mŷ tó

(Mc 14.27-31; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

³¹ Ag mŷn kŷ *Jesus* tóg: “kuty tag kĕ ĕjag tóg inh rĕ kŷ mü kĕn ke mü,” he mü. “Hĕ kŷ tóg rán kŷ nĭ. Ũ tŷ *carneiro* ki rĭr tĭ ĕn tĕnh jĕ sóg ke mü, kŷ ti mĕg ag vŷ, krig ke kĕn ke mü, he tóg, Topĕ vĭ tŷ rán kŷ nĭ ki, iso” he tóg. ³² “Hĕ ra sóg iser kar kŷ rĭr mĕn ke mü. ĕn kĕ sóg ĕjag jo tĭg ke mü, ga tŷ *Galiléia* ra,” he tóg.

³³ Kŷ *Pedro* tóg ti mŷ: “inh pijĕ, ĕ ré kŷ tĭg mü’, ag kar tŷ ĕ ré kŷ mü mü ra,” he mü.

³⁴ Hĕ ra *Jesus* tóg ti mŷ: “ŭri, kuty tag kĕ ĕ tóg iso: ti ki kagtŷ sóg nĭ, he tĕgtŷ han ke mü, *galo* kyr ke to há, ha vem nĭ,” he mü. ³⁵ Kŷ *Pedro* tóg: “há ra sóg ĕ mré ter ke mü. Kŷ sóg ĕ to: ti ki kagtŷ sóg nĭ, hĕnh ke tŷ pĕ nĭ,” he mü. Kŷ ti mré mü tŷ ag tóg há to mü gĕ sir.

Getsĕmani tá

(Mc 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Kŷ *Jesus* tóg ag mré ka kré tá jun mü sir. Ka kré jĭjin há vŷ: *Getsĕmani*, he mü. Kŷ tóg ag mŷ: “ha ver nĭgĭ, tag ki,” he mü. “Sŷ ver Topĕ mré vĭnh ke vĕ, tĕtĕ,” he tóg. ³⁷ Kŷ tóg *Pedro* mré *Zebedeu* krĕ ag mŷ: “inh mré kĕmŷ jĕg,” he mü. Fe kaj tóg nĭ sir. Mümĕg tóg mü gĕ. ³⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “inh fe kaj mĕg tóg tĭ,” he mü, “kŷ tóg inh mŷ tŷ iser ri ke nĭ,” he tóg. “Tag ki nŷtĭm nĭ, nügnŷr tŷg nĭ, inh mré,” he tóg.

³⁹ Kŷ tóg tŷg sĭ han kŷ müg ke mü sir, ga kri tóg nŷ mü. Topĕ mré tóg vĭ mü. “Panh,” he tóg. “Mŷ ĕ tŷ inh jagtar ke tag tŷ tŷ ĩ ĵävĕnh?” he tóg. “Hĕ ra isŷ ĕ mŷ nĕn to vĭ mü tag han tŷg nĭ. Ā tŷ nĕn han ke mü ĕn há han nĭ,” he tóg.

⁴⁰ Kar kŷ tóg, ti mré mü tŷ ag venh tĭ mü sir, há ra ag kar tóg nügnŷr ja nĭ. Kŷ tóg *Pedro* mŷ: “mŷ óra pir ki nŷr tŷg kórĕg?” he mü. ⁴¹ “Nügnŷr tŷg nĭ, Topĕ mré vĭm nĭ, ĕjag tŷ tĭ vĭ mranh tŷ nĭ jĕ, ũ tŷ ĕjag kutĕn mü ra. Ājag tŷ mranh sór tŷ vĕ vĕ, há ra ĕjag tóg króĭ nŷtĭ, he tóg.

⁴² Kŷ tóg tŷg mĕn mü sir, kŷ tóg Topĕ mré vĭ mĕn mü. Kŷ tóg: “panh,” he mĕn mü. “Ā tŷ inh jagtar ke tag tŷ tŷ ĩ ĵävĕnh tŷn kŷ sóg jagtar ke mü. Ā tŷ isŷ nĕn han ke mü ĕn han nĭ,” he tóg. ⁴³ Kŷ tóg ag venh tŷg mĕn mü gĕ sir, há ra ag tóg nügnŷr mĕn ja nĭ, ag nügnŷr hapĕ tŷn kŷ. ⁴⁴ Kŷ tóg ag mŷ vĭ mĕ kĕ tĭ mü sir, Topĕ mré vĭ mĕn jĕ. Tĭ mŷ tóg ti tŷ tó ja ĕn to mĕn mü. ⁴⁵ Kŷ tóg ag venh tŷg mĕn kŷ ag mŷ: “ĕjag ne tóg ver nügnŷr nŷtĭ,” he mü. “Vĕnhkĕn ja ĕjag tóg nĭ. Pĕtĕm ti hurĭ, óra tĭ. Tĭ tŷ Topĕ vĭ mranh tĭ ag mŷ inh fĕg ke nĕ ha, isŷ tŷ ĕprĕ ke fi kósin nĭn kŷ,” he tóg. ⁴⁶ “Nĭgĭ ra, ag kato mü jĕ ha. Ũ tŷ ag mŷ inh ven mü tóg jun ke mü ha,” he tóg.

Ag tŷ Jesus se

(Mc 14.43-50; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴⁷ Tĭ tŷ ver vĕmĕn jĕ ra *Judas* tóg jun mü sir, ũ tŷ 12 (ke) ag kĕ ũ ĕn ti. Hĕ ra porisa ag tóg ti mré kĕmŷ mü, rórgo gĕnh kŷ, ka kykyv gĕnh kŷ ke gĕ. Topĕ tŷ to pĕ ĭ ag tŷ ag jĕgnĕ vĕ, kófa ag ke gĕ. ⁴⁸ Hĕ ra ũ tŷ ag mŷ *Jesus* fĕg mü ĕn tóg ag mŷ: “sŷ ũn ki nhun ke mü ĕn há sem nĭ,” he ja nĭ. ⁴⁹ Hĕ kŷ tóg vĕsŷmĕr *Jesus* to grĕn ke kŷ ti mŷ: “ĕ mŷ há, *Senhor*?” he mü. Kŷ tóg ti ki nhun ke mü, *Judas* tĭ. ⁵⁰ Hĕ

ra *Jesus* tóg ti mý: “régre’, ä týt nén han ke mü ên han nî,” he mü.

Kýt porisa ag tóg vêsýmér ti kãgmî ký ti ség mü sir. ⁵¹ Kýt *Jesus* mré tí tí ù tóg rógro kunũnh ký porisa ù nĩgrêg kym mü. Topê tú to pâ’i mág *camarada* vê. ⁵² Hã ra *Jesus* tóg ti mý: “ä rógro fi han ra. Êg týt rógro týt ke ký ag tóg rógro týt êg tén ke mü gé, “ he mü. ⁵³ “Isýt inh panh mýt to ví ra tóg inh mýt ti týt jêgnê jafã ag jêgnênh ke mü vê, ùn týt 12 mü (ke) kãför ên, ag týt iij nĩgãn jê. ⁵⁴ Hã ra sóg nén týt iso rán ký nî ên ve kãn sór mü,” he tóg.

⁵⁵ Ên kã tóg porisa ag mý: “ãjag ne tóg, rógro génh ký kãmü mü’, kã kykvyn kuré’, ise jê’,” he mü. “Inh pijé týt *bandido* nî’. Kurã kar ki sóg ãjag mré jê ja nĩgtî, Topê ìn krêm. Vênh kar kanhrãn sóg jê ja nĩgtî, hã ra ãjag tóg tá ise ja tũ nî vê mýt. ⁵⁶ Hã ra sóg nén týt iso rán ký nî ên vэг mü,” he tóg.

Kýt ti mré mü tí ag tóg ti ré ký pétê kãn mü sir, vènh pigju jé.

Pã’i ag týt Jesus ki jêmê

(Mc 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Kýt ù týt ti ség mü ag tóg ti pére mü mü, Topê tú to pâ’i mág týt *Caifás* ìn ra. Tá Topê ví to êg kanhrãn tí ag výt vènh mãn ký nýtî, kófa ag, vènh jyvên tí ag ke gé. Ag kar týt ti tén sór vê.

⁵⁸ Hã ra *Pedro* tóg, *Jesus* nón kãti mü, kuvar há tá, ký tóg Topê tú to pâ’i mág ìn kã ra rá mü. Tí týt ag týt *Jesus* týt hên ri ke ên ve sór vê.

⁵⁹ Kýt pâ’i kar ag tóg ù ag jãvãnhvãnh mü, ù týt ti jykre kórég tónh ke mü ag. ⁶⁰ Hã ra ag tóg vэг tú nî. Ù týt hên ri ke ag tóg, òn ký ti jykre kórég tó mü, hã ra tóg ki krov tú nî. Ký vãhã ù ag tóg: ⁶¹ “tí ví vènh mãy mê êg,” he mü. “Topê ìn kókén kar sóg ù han mãn ke mü, kurã tãgtũ ki, he ja tóg nî, *Jesus* ti,” he ag tóg mü. Ùn régre ag týt ti to tag tó ký tóg vãhã ki krov nî, ag mýt.

⁶² Kýt Topê tú to pâ’i mág výt, jêgnê mü sir, ký tóg ti mý: “ä týt ne tónh ke mýt tú’?” he mü. “Ag hã ne ä ví kónãn tag tó ja nî gé!” he tóg. ⁶³ Hã ra *Jesus* tóg nén ù tó tú nî. Ký pâ’i mág tóg ti mý: “Topê výt rir nî,” he mü. “Tí rĩve sóg ä ki jêmêg mü. Ä mýt týt *Cristo* nî’, ä mýt týt Topê kósĩn nî’? Ha êg mýt tó,” he tóg, pâ’i mág ti. ⁶⁴ Kýt *Jesus* tóg: “ki hã ä tóg tó mü,” he mü. “Kýt sóg ãjag mýt tag tó mü gé, ha mê. Êprã ke fi kósĩn výt týt inh nî,” he tóg. “Kýt ãjag tóg ù týt nén ù kar han mü ên pëgia tá inh venh ke mü. Kanhkã góg kã mî sóg kãtêrenh ke mü gé,” he tóg.

⁶⁵ Kýt pâ’i mág tóg, jũ ký ti kur týt jaran’ ke mü sir. Ký tóg: “Topê kato ví kónãn ti huri,” he mü. “Mê kãn êg tóg, ký êg tóg ù týt ti jykre kórég tónh ke mü ù jãvãnh mãn ke tú nî ha. ⁶⁶ Êg hýn ti týt hê ri kenh mü ha?” he tóg. Ký

ag tóg ti mý: “ter jé tóg ke mü, tí ví tag to,” he kãn mü sir. ⁶⁷ Kýt ag tóg ti kakã to sugsg mü sir, tí kakã ki ag tóg tãnh mü gé. Ký ù tóg ti vatãnh tá tí tãnh ký ti mý: ⁶⁸ “*Cristo* nêji týt ä nî , ký ä nêji nén kar ki kanhró nî,” he mü. “Û nýt ä tãnh?” he tóg. Gen ký ag tóg ti to é he mü.

Pedro týt Jesus to ón

(Mc 14.66-72; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Hã ra *Pedro* výt, re tá nî nî, ìn vãso kã. Ký pâ’i *camarada* ù fi tóg ti venh kãkutê ký ti mý: “*Jesus* mré ä tóg tí ja nî gé, *Galiléia* tá ke ên mré,” he mü. ⁷⁰ Hã ra tóg: “vó, ä týt ne tó nê hýn’?” he mü. Ký ag kar výt ti ví mêg mü.

⁷¹ Kar ký tóg jãnkã ra rá sór mü. Hã ra ù fi tóg ti vэг mü gé, ký fi tóg ag mý: “*Jesus* mré ke ù vê, *Nazaré* tá ke ên mré,” he mü gé. ⁷² Hã ra tóg: “vó,” he mãn mü. “Tí ki kagtĩg sóg nî, Topê výt ki kanhró nî,” he tóg, *Pedro* tí. ⁷³ Ver si há tú ra tá nýtî ù ag tóg ti venh kãmü ký ti mý: “ha mê, tí mré ke ù výt týt ä nî,” he mü.

“Ä ví to êg tóg ä ki kanhrãn mü,” he ag tóg. ⁷⁴ Hã ra tóg: “vó’,” he mãn mü. “Inh pijé, tí ki kanhró nî’. Inh ón ký Topê výt inh vóg kónãn ke mü,” he tóg. Hã ra vãhã *galo* tóg kyr mü.

⁷⁵ Ký *Pedro* tóg *Jesus* ví ja ên to jykrén mü, tí týt ti mý: “iso ä tóg: tí ki kagtĩg sóg nî, he tãgtũ han ke mü, *galo* kyr ke to há,” he ja ên mî. Ký *Pedro* tóg mî êkrén ký tá kãkutê mü sir. Fýt jagy han tóg mü sir.

27

Ag týt Pilatos mýt Jesus ven

(Mc 15.1; Lc 23.1-2; Jo 18.28-32)

¹ Týt vaj ký kusãg ki ag tóg *Jesus* tén ke to jykrén mü sir, Topê tú to pâ’i kar ag. ² Ký ag tóg ti mrĩnh mü sir. Tí pére mü ký ag tóg pâ’i mág týt *governador* mýt tí fêg mü sir, *Pilatos* mýt.

Judas Iscariotes ter

(Hk 1.16-19)

³ Hã ra *Judas* tóg, ag týt ti tén ke vэг mü. Ký tóg vãhã tí mýt e tí. Tí týt to jykrén mãn ký tóg jãnkamy týt 30 (ke) ên ma kãtĩg ký Topê tú to pâ’i ag mýt ven mü, kófa ag mýt. ⁴ Ký tóg ag mý: “tí kórég han inh,” he mü. “Tí pijé, nén ù kórég han ja nĩgtî’, hã ký tóg vènh mýt nî, tí týt inh ví to ter ký,” he tóg.

⁵ Hã ra ag tóg ti mý: “êg tú pijé’, ä tú hã nê!’” he mü. Ký tóg jãnkamy ên vãm mü sir, Topê ìn krêm, kar ký tóg hên ra tí mü sir. Tá tóg ti nunh kã vènh jãján mü, ký tóg ter mü sir.

⁶ Ký Topê tú to pâ’i ag výt, jãnkamy ên mãn ký to jykrén mü. “Êg týt Topê mýt jãnkamy tag nĩm ký tóg vènh mýt tí. Týt tóg vènh kyvènh kajãm ja nî, hã ký êg tóg Topê mýt nĩm sór tú nî,” he ag tóg. ⁷ Ký ag tóg vènh mãn ký to jykrén ký: “êg hýn týt êpýt kajãm mü,” he mü. Ag týt tá go’or vэг tí ên tá ag tóg, fóg ag ke j

han sór mû, fóg tý *Jerusalém* ra pygsa tí ag mý. ⁸ Hã ký êg tóg êp ý ên to: “êp ý kyvénh,” he tí.

⁹ Hã ra Topê ví tó tí tý *Jeremias* vỹ *Judas* to tag rán ja nĩgtĩ, ha mẽ: “jãnkamy tý 30 (ke) tý tóg, êprã ke ù kajãm vén ke mû, tí kaja tý ag mý há nỹn ký. ¹⁰ Êprã ke ên kajãm kar ký ag tóg tý êp ý kajãm mû sir, ag tý go'or vég tí ên tá. Hã tó ja tóg nĩ, inh mý, êg jóg tý Topê tí,” he ja tóg nĩgtĩ, *Jeremias* tí.

Pilatós tý Jesus ve

(*Mc 15.2-5; Lc 23.3-5; Jo 18.33-38*)

¹¹ Hã ra *Jesus* tóg, fóg tý pã'i mág rã há jê nĩ. Ký tóg tí ki jêmêg mû, ký tóg: “ã mý tý *Judeu* ag pã'i nĩ?” he mû. Ký *Jesus* tóg tí mý: “ki há ã tóg tó mû,” he mû. ¹² Ký Topê tú to pã'i ag tóg tí kato ví mág mû, kófa ag ke gé, há ra tóg hun ke ký jê nĩ. ¹³ Ký *Pilatós* tóg tí mý: “mý ã mý tý nèn ù tú nĩ, ag tý ã kato ví mág han mû tag tí?” he mû. ¹⁴ Hã ra *Jesus* tóg ví mãn tú nĩ, ký tóg *Pilatós* mý e tí sir.

Ag tý Jesus to: ter jé tóg ke mû, he

(*Mc 15.6-15; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16*)

¹⁵ Hã ra *Pilatós* tóg ag mý fénhta tý *Páscoa* kar ki vêsê píř kavãg tí, ag tý ùn to ví mû. Tí jykre vê. ¹⁶ Ên kã ù tóg se ký jê nĩ, vènh kar tý ùn ki kanhró ên, tí jijin há vỹ: *Jesus Barrabás*, he mû.

¹⁷ Jãvo ag tóg tá vènhmãn ký nỹtĩ, *Judeu* kar ag. Ký *Pilatós* tóg ag mý: “inh ãjag mý ù tý hê kavãn ha? Mý *Jesus Barrabás*, *Jesus Cristo* mý vó?” he mû. ¹⁸ *Pilatós* vỹ pã'i ag jykre ki kanhró nĩ, ag tý ón ký *Jesus* to jũ nỹtĩn ki. Tí há nĩ há tugrĩn ag tóg tí to jũ mû. Hã ký tóg tí kavãn sór mû.

¹⁹ Tí tý vènh jyvèn jafã tá nĩ ra ti prũ fi tóg, tí mý vènh ví jêhég mû, ký fi tóg tí mý: “vèjykre kuryj han tí ã,” he mû, *Jesus* to. “Hã ký tí vóg sór tũg nĩ. Kutý tag kã sóg tí to vènh péti kónãn. Êg tý tí tugrĩn jagtar ke ve inh, inh vènh péti ki,” he fi tóg. ²⁰ Hã ra Topê tú to pã'i ag tóg, vènh kar krĩn mû sir, kófa ag mré, vènh kar tý *Barrabás* kavar ve sór jé, ag tý *Jesus* ter há ve sór jé.

²¹ Ký fóg tý pã'i tóg, ag ki jêmê mãn mû. “Inh hỹn ùn régre tag ag kã ù tý hê kavãn ha?” he tóg. Ký ag tóg tí mý: “*Barrabás*” he mû. ²² Ký tóg ag mý: “kỹ inh *Jesus* tý hê ri kenh mû, ag tý ù to: “*Cristo* vỹ tý tí nĩ,” he tí ên tý,” he mû. Ký ag tóg tí mý: “krunh to tí sã,” he kãn mû sir. ²³ Ký tóg ag mý: “tí kórég tý ne han tí?” he mû. Hã ra ag tóg prênprêr mû sir. “!..Krunh to tí sã..!” he ag tóg mû sir, prênprêr ký.

²⁴ Ag tý tóg hê ri ke tú nĩ. Vènh génh kutê ri ke tóg nĩ, há ký tóg goj jé prêr mû. Ký tóg nĩpég mû sir, vènh kar rĩnve, ký tóg ag mý: “inh jykre pijé,” he mû. “Inh nĩg kavénh ke tú sóg nĩ, tí kyvénh tý. Ùn jykre kuryj vè, ký sóg tí tén sór tú nĩ. ãjag jykre vè,” he tóg.

²⁵ Ký vènh kar ag tóg tí mý: “êg jykre vè,” he kãn mû. “Êg há ne tí tén sór mû”. Ký Topê vỹ, êg há vóg kónãn ke mû, êg krê ag ke gé,” he ag tóg.

²⁶ Ký *Pilatós* tóg *Barrabás* kavãg mû sir. *Jesus* to tóg porisa ag mý: “ha tí mrãnmrãn,” he mû sir. Ag tý tí mrãnmrãn kar ký tóg ag mý tí fêg mû, ag tý ka to tí sa jé.

Porisa ag tý Jesus vóg kónãn

(*Mc 15.16-20; Jo 19.2-3*)

²⁷ Ký fóg tý pã'i krêm porisa ên ag tóg, *Jesus* pére mû mû, pã'i tý *governador* ãn ra, *palácio* ên ra. Ký ag tóg porisa ù ag jé prêr kãn mû. ²⁸ Tí kur kunũg ag tóg mû, ký ag tóg kur kusũg tý tí kri fón mû. ²⁹ Sónh rêr téj pířĩn ký ag tóg, tý tí krĩ tógfĩg mû sir. Vãn tý ag tóg, tí nĩgê kã fêg mû, tí pègja tá. Ký ag tóg, tí krêm grĩnhgrĩnh ke mû sir, ón ký. Tí to é he ký ag tóg: “*viva, Judeu* ag pã'i,” he mû. ³⁰ Ký ag tóg tí to sugsg mû gé. Vãn ên tý ag tóg tí krĩ mĩ rêg mû sir.

³¹ Ag tý tí nyg kar ký ag tóg, tí ki kur kusũg ên kunũg mû. Ký ag tóg, tí tú pè tý tí kã ra rãg mãn ký tí pére mû mû, krunh to tí sa jé sir.

Jesus tý krunh to sa

(*Mc 15.21-32; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27*)

³² Ag mũn ký ag tóg, ù kato tẽ mû, *Cirene* tá ke ù, tí jijin há vỹ: *Simão*, he mû. Ên mý ag tóg ví tar han mû, tí tý *Jesus* krunh vyn ký tũg jé, tí jo.

³³ Ký ag tóg, *Gólgota* tá junjun mû sir. *Gólgota* to êg tóg: vènh krĩ kuka, he tí, êg ví ki. ³⁴ Tá junjun ký ag tóg, tí mý *vinagre* ven mû, nèn ù týmê jynh mré há. Ký tóg kãmê sĩ han mû, há ra tóg kron sór tú nĩ, vènh kagta tí. ³⁵ Ký ag tóg, krunh to tí sãg mû sir. Tí kur tý ag tóg, jagnê mý vènh kãpãm mû sir, to ag tóg joga he mû. ³⁶ Ký ag tóg nĩgnĩg ký nỹtĩ nĩ, tí ki rĩr jé. ³⁷ Ag tý nèn tý tí kato ví tóg, tí kri rán ký sa, há vỹ: “*Jesus, Judeu* ag pã'i mág vè,” he mû. Tí tý vêsỹ pã'i mág han to ag nêji tí tén mû. ³⁸ Tí kóm ag tóg, ùn régre ag tý krunh to sãg mû gé, *bandido* ag. Ký ù tóg tí pègja tá sa, jó ù tóg tí jakãnh tá sa.

³⁹ Ký ù tý mĩ mû mû ag tóg, tí nyg mû gé, vỹn vỹn hen ký. ⁴⁰ “ã mý Topê ãn kókén kar ký kurã tágtũ ki ù han mãn sór mû?” he ag tóg mû. “Vènh kren han ra kema”, krunh to kãtére, ã tý tý Topê kósĩn nĩn ký,” he ag tóg tí mý. ⁴¹ Ký Topê tú to pã'i ag tóg tí nyg mû gé, Topê ví to êg kanhrãn tí ag mré há, kófa ag ke gé. Ký ag tóg jagnê mý: ⁴² “ù ag krenkren han tóg, há ra tóg vènh há kren han ki kagtũg nĩ,” he mû. “Êg pã'i mág jé krunh to kãtére kema”, êg tý ve jé, êg tý tí ki ge jé,” he ag tóg. ⁴³ “Topê ki tí nêji rã ký jé, ký Topê jé tí kren han, tí tý tí to há nĩn ký. Topê kósĩn vỹ tý inh nĩ, he tí mýr,” he ag tóg tí to, tí nyg ký. ⁴⁴ Ký ù tý tí kóm krunh to nỹtĩ ên ag tóg tí nyg mû gé, *bandido* ag.

*Jesus ter**(Mc 15.33-41; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)*

⁴⁵ Râ tÿ êg nîno kâ sa ra tóg kuty' he mü sir, ga kar mî hâ. Kutý ên tóg óra tágtü han mü. ⁴⁶ 3 (ke) óra ki *Jesus* tóg prêr mü sir, ký tóg: “Eli, Eli, lemá sabactani?” he mü. Êg ví ki tóg tag to: “Topê, Topê, â tÿ ne je isovâh nê?” he mü. ⁴⁷ Ký ù tÿ tá nÿtî ag tóg, ag tÿ mēg ký jagnê mÿ: “Elias je tóg prêr mü,” he mü. ⁴⁸ Ký ù tóg vênhvâg mü, ký tóg *esponja* mrân mü sir, *vinho* kaja pir tÿ. Kâ jurÿn ký tóg, tÿ kusón ký ti mÿ ven mü sir, ti tÿ ki ùnh' ùnh' he je. ⁴⁹ Hâ ra ù ag tóg: “toreg’,” he mü. “Hên ri ke mün *Elias* kätig mü, ti kren han je,” he ag tóg. ⁵⁰ Hâ ra *Jesus* tóg, prêr mág han mân ký hun ke mü sir.

⁵¹ Hâ ra Topê in krēm kur tÿ jänkâ nife tóg, vênh kâ hâ jaran ke mü, ha mē, ti jar tóg vênh kâkm ke kân mü sir. ⁵² Ký ga tóg, ragra ke mü sir, pâró vÿ, güm ke mü gé, vênh kej vÿ, nugnor mü gé, ký ù tÿ Topê ki ge ký nÿtî tÿ hên ri ke ag tóg, rînrîr mân mü, ùn kâgter mü ag. Ag kej tá ag tóg kâpa mü. ⁵³ Ký ag tóg *Jerusalém* kâ ra ge mü, ký ag tóg, ù tÿ hên ri ke ag mÿ vênh venven mü sir. Ký ag tóg ag vigvêg mü, *Jerusalém* tá ke ag.

⁵⁴ Hâ ra *capitão* tóg, porisa ag mré *Jesus* ki rîr jê nî. Ga tÿ ragra ke ên vêg ag tóg mü, nén kar ti, *Jesus* ter ên kâ. Ký tóg ag mÿ e tí. Ký ag tóg: “Topê kósín ja vê mÿr,” he mü.

⁵⁵ Ký ùn tÿtá fag vÿ, tá nÿtî gé, ù tÿ hên ri ke fag. Kuvar há tá nÿtî ký fag tóg ti vêg nÿtî nî. Ti mré fag tóg kâmü ja nî, ga tÿ *Galiléia* tá. Ti ki fag tóg rîr ja nîgtî. ⁵⁶ Fag kâ ù fi vÿ tÿ *Maria Madalena* fi nî, jo ù fi tóg tÿ *Maria* fi nî gé, *José* mré *Tiago* mÿnh fi. Ký ù fi vÿ tÿ *Zebedeu* krê ag mÿnh fi nî gé. Fag mré ke ù fag vÿ tá nÿtî gé.

*Ag tÿ vênh kej kâ kâ Jesus fi**(Mc 15.42-47; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)*

⁵⁷ Râké tóg nÿ ha, ký ùn há tóg jun mü. *Arimatéia* tá tóg kätig ja nî. Ti jîjin há vÿ: *José*, he mü. *Jesus* mré ke ù vê gé. ⁵⁸ Ên tóg, *Pilatos* venh tí mü, ký tóg ti mÿ *Jesus* to ví mü, ti ter kar ký. Ký *Pilatos* tóg: “he,” he mü. ⁵⁹ Ký *José* tóg *Jesus* vÿn ký tí mü sir, kur jânhkri tÿ ti pág ký. ⁶⁰ Ký tóg, vênh kej kâ kâ ti fig mü sir. Pó kâ ki tóg han ja nîgtî, ký tóg tåg nî, vênh kej ti. *José* tÿ vê. Ên kâ kâ tóg ti fig mü sir, ký tóg, pó tâpêr tîn ký tÿ vênh kej jänkâ nîfénh mü sir. Kar ký tóg tí mü. ⁶¹ Hâ ra *Maria Madalena* fi vÿ tá nî nî, *Maria* ù fi ke gé. Ti kej râ fag tóg nîgnî ký nÿtî nî.

Ag tÿ ti kej ki rîr

⁶² Tÿ vaj ký, vênh kân ke kurâ ki Topê tÿ to pâ'i ag tóg, vênh mân mü sir. Ký ag tóg, *Pilatos* venh mü mü. ⁶³ Ti mÿ ag tóg: “vênh kar krîn kónân tí ên tóg tag to ja nî, ha mē: “kurâ tágtü ki sóg rîr mân ke mü,” he ja ti nî. Êg tÿ tag to jÿkrén ký êg tóg, â mÿ nén ù to ví

sór mü. ⁶⁴ Êg mÿ tóg, porisa ag tÿ ti kej ki rîr há tí, kurâ tágtü ki. Jávo tóg êg mÿ, ti mré mü tí ag tÿ ti to nón ký ti péjunh ha mē tí, ký tóg êg mÿ ag tÿ vênh kar mÿ: “rîr mân ti, ti ter kar ký,” henh ha mē tí gé,” he ag tóg, *Pilatos* mÿ. ⁶⁵ Ký *Pilatos* tóg ag mÿ: “tÿ,” he mü. “Vÿ nÿtî, ti kej ki rîr ke mü ag,” he tóg, porisa ù ag to. “Ti kej ki rîr há han nî, ge ký,” he tóg. ⁶⁶ Ký ag tóg, mü ký ti kej to ag vîn mü, ag tÿ ki rîr jê sir. Ti kej nife ên jy ag tóg tógfîn mü gé, vâfe tÿ, pâró to. Ên ki ag tóg nÿtî nî, porisa ag, ù tÿ ti kej nife kunüg tÿ nî je.

28

*Jesus rîr mân**(Mc 16.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)*

¹ Vênhkán ke kurâ tÿ *semana* kurâ ve ki *Maria Madalena* fi tóg, ti kej venh tí mü, kusâg pê ki, *Maria* ù fi mré. ² Hâ ra ga tóg, ragra ke tar han mü sir. Ký Topê tÿ jênê jafá tóg, kanhkâ tá kátêre mü. Ký tóg pó tÿ ti kej jänkâ nife ên tîn mü, ký tóg kri nî mü sir, pó ên kri. ³ Tÿ tóg ta tÿ kóm kóm ke ve ní gé, Topê tÿ jênê jafá ên tí. Ti kur vÿ kópréj nî, kukryr kó ri ke. ⁴ Ký porisa ag tóg jürün ke mü, kamêg ký ag tóg kâgter ve nî. ⁵ Ký Topê tÿ jênê jafá tóg, ùn tÿtá fag mÿ: “kamêg tüg nî,” he mü. “*Jesus* kanêg ájag tóg mü, ag tÿ krunh to ùn sâg mü ên tí. ⁶ Ki ti tÿ nî, rîr ti huri, há ký tóg ájag mÿ tó ja nîgtî. Ha kâge jêg, ájag tÿ ti nÿgia ve jê. ⁷ Kuri, ha ti mré mü tí ag mÿ tónh müjêg, ti rîr mân ti. Ha vé, ájag jo tóg tüg mü, *Galiléia* ra. Tá ájag tóg ti venh mü, ha vem nî. Inh ví kâ jatun tüg nî,” he tóg, Topê tÿ jênê jafá tí, ù tÿtá fag mÿ. ⁸ Ký fag tóg, ti kej tá kâpa ký fÿrÿrÿn mü mü sir. Fag mÿ tóg e tí. Ge ra tóg fag mÿ sér pê tí, há ký fag tóg pétê mü sir, fag tÿ *Jesus* mré mü tí ag mÿ tó jê.

⁹ Fag mü ra *Jesus* tóg, fag kato tē mü', ký tóg fag mÿ: “mÿ sér nÿtüm nî,” he mü. Vâhâ fag tóg, ti to grên ke mü sir. Ti pên kâgmig fag tóg mü, ký fag tóg, ti krēm mÿg ke mü gé. ¹⁰ Ký *Jesus* tóg fag mÿ: “kamêg tüg nî,” he mü. “Ha müjêg, inh régre ag mÿ tó jê, ag tÿ ga tÿ *Galiléia* ra mü jê. Tá ag tóg inh venh ke mü,” he tóg.

Porisa ag ón

¹¹ Fag mün ký porisa tÿ *Jesus* kej ki rîr mü ên ag tóg, êmâ ra mü mü. Tá junjun ký ag tóg, Topê tÿ to pâ'i ag mÿ tó kân mü, ag tÿ nén vêg mü ên tí. Ký tóg ag mÿ e tí. ¹² Ký ag tóg, kófa ag mré vênh mân ký: “êg hÿn hê ri kenh mü?” he mü jagnê mÿ. Ký ag tóg, porisa ag mÿ jänkamy e vîn mü sir. ¹³ “Ón ký vênh kar mÿ: “êg nügnür mü jávo *Jesus* mré mü tí ag tóg, ti péju ja nî, kutý si há tá,” hem nî,” he ag tóg. ¹⁴ “Hên ri ke mün pâ'i tÿ *governador* tóg mênh mü, ájag nügnür ja tí. Ký êg tóg, ti mré vémén ke mü, ti tÿ ájag vóg kónân tÿ nî jê,” he ag tóg, porisa ag mÿ. ¹⁵ Ký porisa ag

tóg, jãnkamy ên mãn kÿ vênh kar mÿ ónón mũ
mũ sir, *Jesus* mré mũ tí ag to. Hã kÿ *Judeu* ag
tóg, ver tag tó tĩ, ùnri.

Jesus tÿ tí mré mũ tí ag mÿ vênh ven

(*Mc 16.14-18; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23;*

Hk 1.6-8)

¹⁶ Kÿ tí mré mũ tí ag tóg, ga tÿ *Galiléia* ra
mũ mũ, pãnónh ra, *Jesus* tÿ ag mÿ: “ên ra
mũm nĩ,” he ja ên ra. ¹⁷ Tá ag tóg tí vég mũ
sir, kÿ ag tóg, tí krêm mũgmũg ke mũ sir. Hã
ra tóg ù ag mÿ vênh mÿ tí. Ag mÿ tóg tÿ, ki
hã ke tũ nĩ ve nĩ. ¹⁸ Kÿ *Jesus* tóg, ag rã hã jê
kÿ, ag mÿ: “nén kar vÿ tÿ, inh krêm ke nĩ ha,
kanhkã tá ke kar, ga tá ke kar ke gé,” he mũ.
¹⁹ “Hã kÿ mũjêg, *povo* kar kanhrãn jé. Ag tÿ
inh ki ge kÿ nÿtĩn kÿ ag kygpem nĩ gé. Inh
panh jiji tó kÿ, tí kósĩn jiji tóm nĩ gé, kÿ Topê
kuprĩg jiji tóm nĩ gé, ãjag tÿ ag kygpe kÿ, fag
ke gé. ²⁰ Kÿ isÿ ãjag mÿ nén tó mũ kãmén kãn
nĩ gé, ag tÿ ki króm jé. Ha mẽ, ãjag mré sóg
jê nĩ, kurã kar ki, ãjag tovãnh ke tũ sóg nĩ ha,
ga tũg ke kurã ki ke gé,” he tóg, *Jesus* tí, tí tÿ
tí mré mũ tí ag jêgnên kÿ.

MARCOS TÛ RÁ

João Batista tÛ Jesus tó

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

¹ Sÿ Jesus Cristo káme sér tónh ke vë, Topë kósin tí. ² Väsÿ Topë ví tó tí tÿ *Isaiás* vÿ *Jesus* to tag rán ja nÿ, ký tóg: “ã jo sóg ú jënënh mü, tí tÿ vënh kar kân jé, ã tÿg ken jo,” he mü. “Ag jyvën jé tóg ke mü, ký tóg ëpÿy prun ri ke nÿ. ³ Êmã tú ja tá tóg jënh ke mü, ga kórég tá. Tá tóg ag mÿ: “ëg *Senhor* kätÿg ke jo vënh jänhkrigkrig nÿ,” henh ke mü. “Ájag jykre pãno tovãnh nÿ, ëg *Senhor* kätÿg ken jo,” he jé tóg ke mü,” he ja tóg nÿ. *João Batista* to tóg ke mü.

⁴ Ký *João Batista* tóg êmã tú ja tá jë nÿ. Ag jyvën tóg tí, ký tóg: “ã kÿpe jé sóg ke mü, ã tÿ ã jykre kórég tovãnh ký, Topë tÿ ã tÿ tí ví mranh tÿ ã mÿ vënh pãte fón jé,” he tí sir, vënh kar mÿ.

⁵ Ký ga tÿ *Judéia* tá ke ag tóg tí to kãmü kân mü sir; êmã tÿ *Jerusalém* tá ke ag ke gé. Ký tóg ag kygpég mü sir, goj tÿ *Jordão* ki, ag tÿ: “Topë ví mranh ja sóg nÿgtí, tag han ký,” hen ký. ⁶ Jó tí kur tóg tÿ kãvãru pãní sór kyki tÿ há nÿ. Ký tí vësógfin ja vÿ tÿ nën ú fártÿ há nÿ gé. Ópã há ko tí tí, mÿg mré. Tí jën há vë. ⁷ Ký tóg ag mÿ *Jesus* kãmén ký: “ú tóg ình nón kätÿg mü, ha më,” he mü. “Ình jykre há kãfór tí nÿ. Sÿ tÿ tí *camarada* ình ke vë vë, sÿ tí pën né kunünh ke vë vë, há ra sóg tÿ tí krëm ke pë jé,” he tóg. ⁸ “Gøj há tÿ sóg ájag kygpenh ke mü. Jávo ú tÿ ình nón kätÿg ke mü ên vÿ Topë kuprÿg tÿ ájag jagrë han ke mü. Tí tÿ ájag kygpenh ken há vë,” he tóg, vënh kar mÿ.

João tÿ Jesus kÿpe

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Kejën *Jesus* tóg êmã tÿ *Nazaré* tá kätí mü, ga tÿ *Galiléia* tá. Ký tóg *João* tá jun mü, ký *João* tóg tí kÿpég mü sir, goj tÿ *Jordão* ki. ¹⁰ Tí tÿ goj kãtã kãkutë ký kanhkã vÿ nor' he mü sir vësÿmér. Ký *Jesus* tóg Topë kuprÿg vëg mü. Sórãg ri ke tóg kãtère mü. Ký tóg *Jesus* kri góm ke mü sir. ¹¹ Ký tóg kanhkã tá vënh ví mëg mü gé sir, ký tóg: “tÿ ã ình kósin pir jé, tÿ ã ình fe pë jëgtí,” he mü, vënh ví ên tí.

Satanás tÿ Jesus krÿn kónãh sór

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Ký vësÿmér Topë kuprÿg tóg *Jesus* krÿn mü, tí tÿ êmã tú ja ra tÿg jé. ¹³ Kurã tÿ 40 (ke) han tóg mü, êmã tú ja tá nÿ ki. Ký vãhã *Satanás* vÿ tí tÿ tí jóg ví mranh han sór mü, há ra tóg ke tú nÿ. Tá misu ag vÿ nën kã mÿ mügtí gé, êmã tú ja ên tá. Há ra Topë tÿ jëgnë jafã ag tóg tá tí ki rÿr mü sir.

Jesus tÿ Galiléia ra vÿn ke

(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Kejën ag tóg *João* ség mü. Ag tÿ tí se kar ký *Jesus* tóg ga tÿ *Galiléia* ra tí mü. Tá tóg ag mÿ Topë tÿ tÿ ëg pã'í ñnh ke kãmén mü, vënh ví sér ên tí. ¹⁵ Ký tóg: “Pétëm tí huri, ëg tÿ Topë tÿ tÿ ëg pã'í ñnh venh ke tí,” he mü. “Kÿ ájag jykre kórég tovãnh nÿ. Tí ví kri fim nÿ, ájag tÿ tí tÿ tÿ ëg pã'í ñnh ên ve jé,” he tóg.

¹⁶ Kejën tóg goj nig mág tÿ *Galiléia* ên fyr jagma tí mü. Tí tí ra tóg *Simão Pedro* vëg mü, tí jávy tÿ *André* ke gé. Pirã kugmÿ jafã tÿ ag tóg goj ki fón nÿtí nÿ, *rede* tÿ, ag tÿ pirã kugmÿ jé. Ag rãnhràj há vë. ¹⁷ Ký tóg ag mÿ: “ình mré kãmüjëg,” he mü. “Pirã kugmÿ há ájag nÿtí. Ájag kanhrãn jé sóg ke mü, ájag tÿ ëprã ke ag tÿ ình ki ge han jé,” he tóg. ¹⁸ Ký ag tóg vësÿmér ag *rede* tovãnh ký tí mré mü mü, *Pedro* tí, *André* tí ke gé.

¹⁹ Ag mü sí han mü ra ag tóg ùn régre ù ag ve mán mü gé. *Tiago* tí, tí jávy tÿ *João* tí ke gé. *Zebedeu* krë ag vë. *Canoa* kã ki ag tóg pirã kugmÿ jafã ki han nÿtí nÿ. ²⁰ Ký *Jesus* tóg vësÿmér ag jé prër mü. Ký ag tóg ag panh ré ký mü mü. Ag mÿ rãnhràj tí ag vÿ ag panh mré *canoas* kã ki nÿtí nÿ. Ag ré ký ag tóg *Jesus* mré mü mü sir.

Jesus tÿ vëjagrë kórég kutëm

(Lc 4.31-37)

²¹ Ký ag tóg êmã tÿ *Cafarnaum* tá junjun mü sir. Vënhkãn ke kurã ki tóg *Judeu* ag vënh kanhrãn jafã kã ra rã mü, ag kanhrãn jé, *Jesus* tí. ²² Ký tí ví tóg ag mÿ e tí. Vënh kar ví kãfór tí nÿ, Topë ví to ëg kanhrãn tí ag mré há. Há ra tóg ki há to mü. ²³ Há ra ú tóg tá jun mü. Jagrë kórég tí nÿ. ²⁴ Ký tóg prër mü. “Á tÿ ëg tÿ hë ri ke në, *Nazaré* tá *Jesus*?”“ he tóg. “Á mÿ ëg kókén sór tú? Á ki sóg kanhró nÿ. Tÿ ã tóg ã pir mÿ Topë mré ke nÿ. Tí tú pë vÿ tÿ ã nÿ,” he tóg.

²⁵ Há ra tóg tí jagrë mÿ ví tar han mü, ký tóg: “ví tÿg ra,” he mü. “Tí tovãnh ra,” he tóg.

²⁶ Ký tí jagrë tóg tí ter tí han mü sir. Prër tóg mü. Ký tóg tí tovãnh mü. ²⁷ Ký tóg vënh kar mÿ e tí sir. Jagnë mÿ ag tóg: “ne në vé? Vënh ví tãg mÿ vó?” he mü. “Vëjagrë kórég ag mÿ tóg ví tí, ký ag tóg ki ke tí, tí kamëg ký. Ag kri ke hÿn,” he ag tóg mü. ²⁸ Ký tí kãme tóg vënh kar kri rÿm mü, *Galiléia* tá ke kar kri.

Jesus tÿ Pedro má fi tÿ há' he

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Kar ký *Jesus* tóg ag vënh kanhrãn jafã tá kãkutë ký *Simão Pedro* ìn kã ra rã mü sir. *André* mré tí ìn vë. *Tiago* vÿ *João* mré ra rã mü gé. ³⁰ Há ra *Pedro* prÿ fi mÿnh fi vÿ kaga nÿ nÿ. Rÿg fi tóg nÿ nÿ. Ký ag tóg *Jesus* mÿ fi tó mü. ³¹ Ký tóg tí ñgé kãgmÿ ký fi ñim mü. Ký fi rÿ ên tóg tú' he mü sir. Ag ki fi tóg rÿr mü mü sir, *Pedro* má fi.

Jesus tÿ ùn kagyga ag tÿ há' he

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Kurā ēn kā kuty tá ag tóg ūn kagyga ag tafi kāmū mū, ūn jagrē kórég ag mré hā. ³³ Ēmā ēn ki ke kar ag vī ti ĩn jānkā tá nýtī mū. ³⁴ Kī *Jesus* tóg ag tỳ há' há' he kán mū sir, fag tỳ ke gé. Vējagrē kórég pan kán tóg mū gé. Kī vējagrē kórég ag tóg ti mý vī sór mū, ag tỳ ti ki kanhrō nýtīn ký. Hā ra tóg ag mý: “vī tūg ra!” he mū.

Jesus tỳ ti jóg mré vī
(Lc 4.42-44)

³⁵ Tỳ vaj kī tóg kurā ke ra nī mū. Kī tóg ěmā tū ja ra ti mū sir, tá Topē mré vī jé. ³⁶ Kī *Simão* ag tóg ti kanēnh mū mū, ti jāvānh ký. ³⁷ Kī ag tóg ti mý: “vēnh kar vỹ ā kanēg mū,” he mū. ³⁸ Hā ra tóg ag mý: “mū ný, ěmā ū ra,” he mū. “Sý vēnh kar mý Topē vī tó hā jé sóg kātīg,” he tóg.

³⁹ Kī ag tóg ga tỳ *Galilėja* kar mī mū mū. Vēnh kanhrān jāfā krēm tóg ag mý Topē vī tó mū sir. Ag jagrē kórég pan tóg mū gé.

Jesus tỳ ūn kaga kren vānh tỳ há' he
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Kī kejēn ūn kaga kren vānh vỹ ti to kātī mū, vēnh kaga tỳ *lepra* han ký nī ū. Kī tóg ti mý: “ā mý isý há' he sór tū?” he mū. “Ā hā tóg inh mý isý há' henh ke nī,” he tóg. ⁴¹ Kī tóg *Jesus* mý jagtar nī. Kī tóg ti nīgē tỳ ti mē ký ti mý: “hej, há' he jé ā tóg ke mū,” he mū.

⁴² Kī ti kaga kren vānh ēn tóg tū' he mū vēsýmér. Kī tóg jānhkri nī sir, ti fār ti. ⁴³ Kī tóg ti mý vī tar han ký: ⁴⁴ “ker ū mý tó hē'! Topē tū ki rīr ti hā mý tóm nī, ký Topē mý *Moisés* tỳ vāsý ěg mý nén tó ja ēn nīm nī. Hā tugrīn vēnh kar vỹ ā tỳ há' he mū tag ki kanhrān mū,” he tóg.

⁴⁵ Ge ra ūn kaga ja ēn tóg vēnh kar mý *Jesus* tỳ ti tỳ há' he tó mū sir. Kī ti kāmē ēn vỹ vēnh kar kri rīm mū. Hā kī *Jesus* tóg ěmā ū ki vēnh ven tū nīgťī. ěmā tū mī tóg tīgťī, hā ra ag tóg ěmā kar tá ti to kāmū ti.

2

Jesus tỳ ūn kánhrīn ký ný tỳ há' he
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Kejēn *Jesus* tóg kurā ū kā ěmā tỳ *Cafarnaum* tá jun mām mū, ký ag tóg mēg mū sir, ti tỳ tá nī ēn ti. ² Kī ūn e ag vỹ ti tá junjun mū, ký ag tóg ti to vēnh mām mū, ký tóg fōr nī, jānkāmī hā. Kī tóg ag mý Topē vī tó mū sir. ³ Hā ra ū ag tóg ūn kánhrī vyn ký tá junjun mū sir. Ū tỳ 4 (ke) ag vē. ⁴ Hā ra ag tóg vēnh e ēn tugrīn ti pētēm tū nīn ký ti kri ĩn nóm mū. Ký ag tóg nor ēn ki ūn kaga ēn térem mū, kur kā kā ti fi ký. ⁵ Kī *Jesus* tóg ag tỳ ti ki ge ký nýtī vėg mū sir. Kī tóg ūn kaga ēn mý: “inh kósín, ā tỳ Topē vī mranh ja ēn vỹ tū ti ha,” he mū.

⁶ Hā ra Topē vī to ěg kanhrān ti ū ag vỹ tá nýtī gé. Ký ag tóg ti vī to jyrkrēn kónān ký: ⁷ “ti tỳ ne tó nē? “ he mū, jagnē mý, komēr hā.

“Topē to vī kónān vē. Topē hā ne ti pin ký ěg tỳ Topē vī mranh tỳ tū' he há nīnh mū. Ti tỳ vēsý Topē han vē,” he ag tóg mū.

⁸ Hā ra *Jesus* tóg ag jykre ki kanhrō nī, ti fe tỳ. Ký tóg ag mý: “ājag tỳ ne to jyrkrēn kónān nē?” he mū. ⁹ “Ne ný ājag mý vēnh mý ný? Ūn kánhrīn ký ný tag mý sóg: ā tỳ Topē vī mranh ja ēn vỹ tū ti ha, hé. Kýn mý ājag mý vēnh mý? Sý ti mý: nī ra, ā kur gég tīg, henh ke nē ha. Kýn mý ājag mý vēnh mý ke gé?” ¹⁰ Isý ājag mý inh jykre ven sór vē ha. Tỳ sóg ěprā ke fi kósín nī. Tá sóg krýg ke mū, Topē vī mranh tỳ vēnh pāte fón ke tá. Sý tá krýg mū ven jé sóg ke mū, ājag mý,” he tóg. Hā ký tóg ūn kánhrīn ký ný ēn mý: ¹¹ “nī ra, ā kur gé tīg,” he mū.

¹² Ký tóg vāhā jėgnē mū sir. Ti kur gég tóg mū sir, ký tóg ag rīnve tīg há han mū sir, ūn kánhrīn ký ný ja ēn ti.

Vēnh kar mý tóg e ti, ký ag tóg Topē to: “ěg jykre káfōr ti nī,” he mū. “Ge ve ja tū ěg nýtī,” he ag tóg mū sir.

Jesus tỳ Levi jé prēr
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Kī *Jesus* tóg tīg mām mū, goj nig mág tỳ *Galilėja* ra. Ký vēnh e ag tóg ti pėnín vēnh mām mām mū sir. Ký tóg ag kanhrān mū, fag ke gé.

¹⁴ Ti tīg mām ký tóg *Levi* vėg mū, *Alfeo* kósín. Hā ra tóg ti rānhrāj han nī nī. *Governo* mý tóg *imposto* kaja mág ti. Ký *Jesus* tóg ti mý: “inh mré kātīg,” he mū. Ký tóg jėgnē ký ti mré ti mū sir.

¹⁵ Ký tóg kejēn ti ĩn krēm jėg mū. Hā ra ag tóg ti mré e nī, *governo* mý jānkamy mág ti ag, Topē vī mranh ti ū ag ke gé. Ti nóm mū mū ag tóg e tāvi nýtī.

¹⁶ Hā ra Topē vī to ěg kanhrān ti ū ag vỹ tỳ *Fariseu* nýtī gé. *Jesus* vėg ag tóg mū, ti tỳ Topē vī mranh ti ag mré jėn ký. Ký ag tóg ti mré mū ti ag mý: “ti ne tóg ūn jykre pāno ag mré jėg mū,” he mū.

¹⁷ Hā ra *Jesus* tóg mēg mū. Ký tóg ag mý: “ūn kagyga tū ag vỹ *médico* venh mū tū nīgťī'! Hā ra ūn kagyga ag hā vỹ ti venh mū ti,” he mū. “Inh pijé ū tỳ vējykre kuryj han mū ag mý: ājag jykre tovānh nī, he sór ti'. Ū tỳ Topē vī mranh mū ēn ag hā mý sóg: ājag jykre tovānh nī, he sór ti,” he tóg.

Jesus tỳ vākre kāmėn
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Kejēn *João* mré mū ti ag tóg vākreg mū, *Fariseu* ag ke gé. Jėg tū ag nī, ag tỳ Topē mý há nýtī jé. Ký ag tóg *Jesus* mý: “*João* mré mū ti ag vỹ tóg vākreg mū, *Fariseu* mré mū ti ag ke gé,” he mū. “Jo ā mré mū ti ag ne tóg vākreg tū nī,” he ag tóg.

¹⁹ Ký tóg ag mý: “vēnh kyprűg venh kāmū mū ag pijé vākreg ti,” he mū. “Fėnhta vē mýr, vēnh kyprűg ti, ký ūn prűg mū ēn mré ke ag tóg ti venh kāmū ti. Ge ti nī, inh mré mū ti ag mý. Isý ag mré nīn ký tóg ver ag mý sėr

tī. ²⁰ Hā ra tóg kejēn jun mū, inh kurā ti, kŷ ag tóg inh pére mūnh mū. Ēn kā hā ag tóg vākrenh ke mū,” he tóg.

²¹ “Fag pijé vāfe kygnej tū tŷ kur si jar ki hynhan tī. Fag tŷ ūn kygnej tū tŷ ki hynhan kŷ tóg jaran kenh mū. Kŷ kur si jar ěn tóg mág mū sir. Ūn kygnej hā tŷ fag tóg ki hynhan tī, kŷ tóg jaran ke tū nŷgtī,” he tóg, ti jykre tåg to.

²² “Kŷ vinho vŷ ge nŷgtī gé,” he tóg mū gé. “Ēg pijé vinho kajā tŷ ti fār si tŷ sako ki kujĕg tī mŷr. Ke tū nŷ mū ra tóg kunānh kŷ jarn kenh mū. Kŷ vinho tóg tū henh mū, sako ti ke gé. Vinho kajā tŷ ti fār tåg ki kujĕn ke vĕ mŷr,” he tóg, ti jykre tåg to.

*Jesus tŷ vĕnhkán ke kurā kāmén
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)*

²³ Kejēn tóg, ti mré mū ti ag mré *trigo* kré mī tī mū. Vĕnhkán ke kurā vĕ. Ag mūn kŷ ag tóg *trigo* móg tŷ kym ke mū, ag tŷ ko jé. ²⁴ Kŷ *Fariseu* ū ag tóg *Jesus* mŷ: “ha vé, ag tŷ ne jé vĕnhkán ke kurā ki ag tŷ nĕn han ke tū han nĕ?” he mū.

²⁵ Kŷ tóg ag mŷ: “vó,” he mū. “*Davi* tŷ nĕn han mū tū jykren nŷ. Ti kókŷr nŷn kŷ tóg ti tŷ nĕn han ke tū han gé, ti mré mū tŷ ag mré, hā ra Topĕ pijé ti to jū mū, ha mĕ. ²⁶ Topĕ in kā ra tóg rā. Ēn kā *Abiatar* vŷ tŷ Topĕ tū to pā'i nŷ. Tá tóg Topĕ jamĭ ěn kó, tŷ ti tŷ konh ke tū ra. Topĕ tū ki rŷr tŷ ag hā tŷ konh ke vĕ vĕ. Hā ra tóg kó, ti mré mū ag ke gé. Rán kŷ tóg nŷ nŷ,” he tóg.

²⁷ “Ha mĕ, Topĕ vŷ ěg mŷ vĕnhkán ke kurā nŷm, ěg tŷ ki vĕnhkán jé. Hā ra tóg tŷ kurā kórég han tū nŷ. ²⁸ Hā kŷ sóg tŷ vĕnhkán ke kurā to pā'i nŷ gé. Tŷ sóg ěprā ke fi kósin nŷ mŷr,” he tóg.

3

*Jesus tŷ ūn nŷgé tóg tŷ há' he
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)*

¹ Kejēn tóg vĕnh kanhrān jafā ra rā mán mū. Hā ra ū tóg tá jĕ nŷ, ti nŷgé tóg tóg ja nŷ. ² Kŷ ag tóg ti tu gnŷm mū sir. “Kĕma ti tŷ vĕnhkán ke kurā ki ti tŷ há' he ve jé,” he ag tóg mū. Ag tŷ pā'i ag mŷ ti to sór vĕ, ti tŷ vĕnhkán ke kurā ki Topĕ vŷ mranh kŷ. ³ Hā ra *Jesus* tóg ūn nŷgé kórég ěn mŷ: “kunĭg,” he mū. ⁴ Kŷ tóg ag kar mŷ: “vĕnhkán ke kurā ki ěg hŷn ne han mū, ěg tŷ Topĕ vŷ ki króm jé? Ēg mŷ hŷn nĕn ū há han mū? Ēg tŷ ū tū kókén kŷn mŷ kórég tū nŷnh mū? Ēg mŷ ū kren han mū hŷn? Ēg tŷ ū tén kŷn mŷ há nŷnh mū hŷn?” he tóg. Hā ra ag tóg ti mŷ vŷ tū nŷ sir.

⁵ Kŷ tóg jū mū sir. Fe kaj tóg nŷ sir, ag krŷ tū nŷtŷn kŷ. “Ā nŷgé tŷ krŷg' hĕ,” he tóg ti mŷ. Kŷ tóg há' he mū sir, vāhā.

⁶ Kŷ vāhā *Fariseu* ag tóg mū mū sir, jagnĕ mré ti to jykren jé, pā'i mág tŷ *Herodes* mré

ke ag mré ke gé. “Ēg hŷn hĕ ri ken kŷ ti tén mū?” he ag tóg mū.

Jesus tŷ goj nig fyr tá ag kanhrān

⁷ Hā ra *Jesus* tóg ti mré mū ti ag mré goj nig mág tŷ *Galiléia* ra tŷ mū, vĕnh e tŷg ja ra. Ge ra vĕnh e ag tóg ti nón mū mū. Ga tŷ *Galiléia* tá ag tóg kāmū mū, ga tŷ *Judéia* tá ke gé, ⁸ ěmā tŷ *Jerusalém* tá, ga tŷ *Iduméia* tá, goj tŷ *Jordão* mā tá, ěmā tŷ *Tiro* tá, ěmā tŷ *Sidom* tá ke gé. E tāvĭ ag nŷtŷ, e pĕ. Ti tŷ nĕn han mū kar mĕ kŷ ag tóg ti to kāmū mū. ⁹ Kŷ *Jesus* tóg vĕnh e tŷ ti kutān kŷ ti mré mū ti ag mŷ to mū, ag tŷ ti mŷ *canoa* jāján jé. ¹⁰ Ū tŷ hĕn ri ke tŷ tóg há' he ja nŷ. Hā kŷ ūn kagyga tŷ hĕn ri ke ag tóg ti pĕnŷn nŷtŷ. Ag tŷ ag nŷgé tŷ ti mĕ sór vĕ, fag ke gé. ¹¹ Kŷ ūn jagrĕ kórég ag vŷ tá nŷtŷ gé. Ag tŷ *Jesus* ve kŷ ag tóg prĕnprĕr mū sir. “!.Tŷ ā Topĕ kósin ne..!” he ag tóg mū. ¹² Kŷ tóg ag mŷ vŷ tar han mū. “Ker inh kāmén hĕ,” he tóg.

*Jesus tŷ ū tŷ 12 (ke) ag vin
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)*

¹³ Kejēn tóg pānónh ra tŷ mū. Kŷ tóg tá ag jé prĕr kŷ ag kuprĕg mū, ag vin jé. ¹⁴ Ū tŷ 12 (ke) ěn ag kuprĕg tóg mū sir, ag tŷ tŷ ti mré mū ti nŷtŷ jé, ti tŷ ag jĕgnĕ jé, Topĕ vŷ to jé. ¹⁵ Ag mŷ tóg vĕjykre nŷm mū, ag tŷ vĕjagrĕ kórég pan to tar nŷtŷ jé. ¹⁶ Ū tŷ 12 (ke) ag hā vé, ha mĕ: *Simão*, *Jesus* tŷ ti jiji ū hā vŷ: *Pedro*, he mū, ¹⁷ *Tiago* ke gé, ti jāvŷ tŷ *João* mré, *Zebedeu* krĕ tag ag. *Jesus* tŷ ag jiji ū hā vŷ: *Boanerges*, he mū, ěg vŷ ki ke hā vŷ: ta tŷ tŷrŷr he ri ke ag, he mū, ¹⁸ *André* ke gé, *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, *Mateus* ke gé, *Tomé* ke gé, *Tiago* ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Tadeu* ke gé, *Simão* ke gé, ag tŷ ū to: *Zelote*, he mū tag ti, ¹⁹ *Judas Iscariotes* ke gé, ū tŷ pā'i ag mŷ *Jesus* ven mū ěn ti.

Topĕ vŷ to ěg kanhrān tŷ ag tŷ Jesus to vŷ kónān

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Kŷ *Jesus* tóg ag mré tŷg kŷ ti jamā tá jun mū. Kŷ vĕnh e tóg sir tá vĕnh mán mán mū, kŷ tóg ag jĕn ke mū ra vĕnh mŷ tŷ. ²¹ Kŷ ti kanhkā fag vŷ ti kāmĕ mĕ kŷ ti kĕgmŷnh kāmū mū. “Krŷ vĕnh mŷ nŷ ve ti nŷ,” he fag tóg. Hā ra tóg fag mré tŷ tū nŷ.

²² Kŷ Topĕ vŷ to ěg kanhrān tŷ ag tóg tá junjun mū gé, ti ve jé. *Jerusalém* tá ag tóg kāmū jĕg. Ag tŷ ti to: “Japo tŷ tóg jagrĕ nŷ. Hā kŷ tóg vĕjagrĕ kórég ag pan tŷ,” hen kŷ. “*Belzebu* jykre han tóg tŷ, Nĕn-Kórég ag pā'i mág ěn jykre ti,” he ag tóg.

²³ Kŷ *Jesus* tóg ag jé prĕr kŷ: “*Satanás* vŷ vĕjagrĕ kórég pan tū nŷgtŷ mŷr,” he mū. ²⁴ “Pā'i pir krĕm ke ag tŷ jagnĕ kato tĕgtĕn kŷ ag tóg jagnĕ kĕgtĕn kĕn ke mū. ²⁵ Đn pir krĕm ke fag tŷ jagnĕ kato tĕ kŷ fag tóg jagnĕ kĕgtĕn kĕn ke mū gé. ²⁶ *Satanás* krĕm ke ag tŷ jagnĕ kato tĕ kŷ ag tóg jagnĕ tŷ tŷ hĕnh ke mū gé,

ký tóg tú' he mü sir, *Satanás* ti. ²⁷ Ëg tý ù tar ìn tá ti tý nèn ù péju sór ký Ëg tóg, ti se vén tí. Kar ký há Ëg tóg ti tú mæn ke mü sir. Ge ti nÿgti, sÿ nèn han mü ti. Japo vÿ tar nÿ, há ra sóg hur ti sé. Há ký sóg ti tú ag kygvæg mü sir. Ag jagrê kórég Ën pan sóg mü sir," he tóg.

²⁸ "Sÿ ke há vè, há ký sóg tó mü. Topè vÿ Æjag mÿ vènh pæte fón kæn mü, Æjag tý ti ví mranh ja kar Ën tý, Æjag tý ti to ví kónæn Ën mré há. ²⁹ Jävo Æjag tý Topè kupríg to ví kónæn ký tóg Æjag mÿ vènh pæte fón mæn ke tú nÿ. Ën vÿ Æjag há kã nÿ nÿ. Kurã tú ti nÿ," he tóg.

³⁰ Ag mÿ tóg ke mü, ag tý ti to: "Japo tý tóg jagrê nÿ," hen ký.

Jesus mré ke pè fag
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Ký ti mÿnh fi tóg ti jävy ag mré ti venh kätü mü. Re tá fag nÿti. Ký fag tóg ù jènëg mü, ti to. ³² *Jesus* pénnin tóg fór ti, ký tóg ti mÿ: "ã mÿnh fi vÿ re tá jê, Æ jävy ag mré. Fag tý Æ mré vémén sór vè," he mü.

³³ Ký tóg: "mè," he mü. ³⁴ Há ra tóg ùn nÿgnÿg ký nÿti ag ki Ëvænh ký ag to: "ình mÿnh fi há vè, ình jävy ag há vè gé," he mü. ³⁵ "Û tý Topè ví han mü Ën ag há vÿ tý ình jävy nÿti, ình ve fag ke gé, ình mÿnh fi ke gé," he tóg.

4

Jesus tý nèn fy kãmén
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Kejèn *Jesus* tóg goj nig mág tý *Galiléia* fyr tá ag kanhræn mæn mü. Há ra vènh e vÿ ti pénnin nÿti, vènh e tävi, há ký tóg *canoá* kã ra rã ký kã kã nÿ mü. Há ra vènh e vÿ nig fyr tá vènh mæn ký nÿti. ² Ký tóg ag mÿ: ³ "kejèn ù tóg nèn ù fy kræn ti mü," he mü. ⁴ "Ti tý kræn ký ti fy ù tóg Ëmin kri kutè mü. Ký sési tóg ti ko mü sir. ⁵ Ti fy ù tóg pãro kri kutè mü, ga e tú ki, ký tóg kånhar mur mü vè, ga sí Ën ki. ⁶ Há ra tóg rã tý Ëg nÿno kã sa ký ti pÿn mü. Ti järe han tú nÿn ký tóg tóg mü. ⁷ Ti fy ù tóg sónh kã ki kutè mü, ký tóg ti mré mur mü. Ti kri tóg rÿm ke mü sir. Ký tóg kanèn tú nÿ. ⁸ Ti fy ù tóg ga há kri kutè mü. Ký tóg ti mur ký mog há han mü. Kanèn há han tóg mü gé. Û tóg kanè tý 30 (ke) han, jo ù vÿ kanè tý 60 (ke) han, jo ù vÿ kanè tý 100 (ke) han. ⁹ Û nÿgrêg nÿti tý tý jëmè jé," he tóg.

Jesus tý nèn fy kãmén
(Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)

¹⁰ Ûn e Ën ag mü kar ký ti mré nÿti ag tóg, ti ki nèn fy kãmè jëmëg mü. Ký ag tóg ti mÿ: "ã tý Ëg mÿ ne to nê?" he mü.

¹¹ Ký tóg: "Æjag há tóg Topè tý tý Ëg pã'i nÿ ki kanhró nÿtÿnh mü, ijo tó ja tú Ën ki," he mü. "Há ra sóg Ën ag mÿ: tag ri ke ti nÿ, he tävi han mü. ¹² Û tý ón ký mëg mü ag mÿ sóg tó há han ke tú nÿ. Ký ag tóg ag tý vég mü ra ki kagtÿg nÿtÿnh mü. Ag tý mëg mü ra ag tóg to

jykrén ke tú nÿ. Ký ag tóg Topè ki ge tú nÿti gé. Ký Topè tóg ag mÿ vènh pæte fón ke tú nÿ gé," he tóg.

¹³ Ký tóg ag mÿ: "Æjag tý to jykrén tú tóg tí', sÿ Æjag mÿ nèn fy kãmén ký," he mü. "Ký Æjag mÿ ù to jykrén há nÿtÿnh mü', sÿ kar ký Æjag mÿ nèn ù kãmén mæn ký?" he tóg.

¹⁴ Ký tóg ag mÿ: "ù tóg nèn fy kræn tí, ký ti tý Topè ví to vè, há vÿ: kræn, he mü. Nèn fy kræn ri ke vè," he tóg. ¹⁵ "Ti fy ù vÿ Ëmin kri kutè mü. Topè ví mëg mü ù ag vè. Ag tý mëg mü ra *Satanás* tóg ag mÿ tý tú' he mü, vèsÿmér. Ký ag tóg ki kagtÿg nÿti ha. Ëpÿy kri kutè mü ri ke ag há vè sir. ¹⁶ Há ri ken há vè gé, ti tý pãro kri kræn mü Ën ti. Ag tý Topè ví më ký ag tóg vèsÿmér: hej, he mü sir. Ag mÿ tóg sér tí. ¹⁷ Há ra ag tóg nèn fy kré järe tú ri ke nÿti, ký ag tóg mü sí han mü, Topè mré. Nèn ù jagy kutè ký ag tóg sir tovænh mü vèsÿmér, ù tý Topè tugrÿn ag kato tã ký. ¹⁸ Ti tý sónh kã ki kræn mü Ën há vè gé, há vÿ tý, Topè ví mëg mü ag nÿti gé. ¹⁹ Há ra ag tóg, ag rånhrãj há mÿ Ëkrég mü, ón ký riko nÿ sór ký. Nèn ù kar to ag tóg Ën tí, há ký Topè ví tóg, ag mÿ tú' he mü sir. Ký ag tóg kanèn há han tú nÿ. ²⁰ Ký ti tý ga há ki kræn mü Ën vÿ tý Topè ví mëg mü ag nÿti gé. Hej, he ag tóg mü sir, kanèn há han ag tóg mü, ù tóg kanè tý 30 (ke) han mü, ù tóg kanè tý 60 (ke) han mü, ù tóg kanè tý 100 (ke) han mü," he tóg.

Jesus ví ki kanhræn kãmè
(Lc 8.16-18)

²¹ Ký tóg ag mÿ: "Ëg pijé néj grug ký kěj krëm fæg tí', Ëg pijé kýmÿ krëm fæg tí'," he mü. "Ti fæg jafã kri Ëg tóg fæg tí, ti tý Ëg mÿ jëngrê han jé. ²² Há ký Æjag tý, Æjag tý nèn ki kagtÿg Ën ki kanhræn kæn ke vè. ²³ Ûn nÿgrêg nÿti tý tý jëmè jé," he tóg.

²⁴ "Há ký jëmè há han, ình ví ti. Æjag mré ke ag jykre tugnÿm Æjag tóg tí, ký Æjag tóg ag mÿ ví tar han tí. Há ra Topè vÿ Æjag mÿ ví tar han ke mü gé, ha vem nÿ," he tóg. ²⁵ "Û tý ti ví to jykrén há han mü Ën tar han jé tóg ke mü. Jävo tóg ù tý nèn ù to jykrén há han tú nÿn ký tóg ti mÿ tú' he mü sir, ti tý nèn ù to jykrén sí han mü ra," he tóg.

Jesus kätÿg mæn ke kãmè

²⁶ Ký *Jesus* tóg ag mÿ: "Topè tý tý Ëg pã'i nÿ vÿ ge nÿnh mü, ha mÿ," he mü. "Kejèn ù vÿ tóg nèn ù fy kræn mü, ti japÿ ki. ²⁷ Kræn kar ký tóg jatun mÿ nÿ nÿ. Kejèn tóg vãhã venh tí mü. Há ra ti fy Ën vÿ mur ja nÿ. Mog ja tóg nÿ. Ký tóg: "ti hÿ ri ken ký mur?" he mü. ²⁸ Jävo tóg vèsóg ki mog, kar tóg mó han, ký tóg vãhã kanèn mü sir, ti mó kã ki. ²⁹ Ti tý tóg' he ký tóg krég mü sir, ke tú nÿ ký tóg fæg mü sir," he tóg.

Topè ví tý vènh kar kri rÿm ke
(Mt 13.31-32, 35; Lc 13.18-19)

³⁰ Kŷ *Jesus* tóg: “Topě tŷ tŷ ěg pã'i nŷ vŷ³¹ ka tŷ krén ri ke nŷ,” he mü. “Ti krän ěg tóg tŷ. ³² Ti mog kŷ tóg vãhã vãnh kãfór kar nŷ. Kŷ sěsŷ vŷ ti fěj kã ki ti jagfe han kŷ kã ki krėg tŷ. ³³ Kãmén tŷ hěn ri ke han tóg, ag tŷ to jŷkrén jé. ³⁴ “Tag vŷ ge nŷnh mü,” he tóg tŷ, ũn e ag mŷ. Hã ra tóg ti mré mü tŷ ag hã mŷ kãmén há han mü, ag pin kŷ.

Jesus tŷ kóho tŷ tŷ' he
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Hã tŷ kuty tá tóg ag mŷ: “mü nŷ, goj nig mág kafã ũ ra,” he mü.

³⁶ Hã kŷ ag tóg vėnh e ěn ré kŷ ti mré *canoa* kã mŷ mü mü sir. Hã ra ũ ag tóg ti mré mü mü gé, *canoa* ũ kãmŷ.

³⁷ Kējěn kãka tar tãvŷ vŷ tóg vãhã krog he mü. Kŷ goj tóg *canoa* kã ki krém krém ke kŷ fãn sór mü sir. ³⁸ Hã ra *Jesus* tóg nŷr nŷ, fakřŷnh kŷ, *canoa* nér ta. Kŷ ag tóg ti rŷn kŷ ti mŷ: “*Senhor*, ěg kãgter ha mē tóg tŷ. Mŷ ě tŷ nén ũ tŷ?” he mü.

³⁹ Kŷ tóg rŷr mü sir, kŷ tóg kóho mŷ vŷ tar han mü, ti mŷ: “krŷg he ra,” hen kŷ. Kŷ tóg tŷ' he mü. Katy' he tóg mü. ⁴⁰ Kŷ tóg ag mŷ: “ãjag tŷ ne jé kaně junjur nē? Ājag mŷ inh ki ge há han tŷ?” he mü. ⁴¹ Kŷ ti jŷkre tóg ag mŷ e pē tãvŷ tŷ sir. Jagně mŷ ag tóg: “kóho vŷ ti vŷ han, goj ti ke gé,” he mü.

5

Jesus tŷ vėjagrě kórég tŷ mil ag pan
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Kŷ ag tóg goj nig mág kafã ũ ta junjun mü sir, *Gerasa* tá ke ag tá. ² *Jesus tŷ canoa* kã tákãkutě mü ra ũ tóg ti kato tē mü. Jagrě kórég ti nŷ. Vėnh kej tá tóg kãti mü. ³ Tá tóg ěmã nŷ. Ag tŷ ti senh ke mü ra tóg vėnh mŷ tŷ. ⁴ Ti se tŷ hěn ri ke han ja ag tóg nŷgtŷ vė, *ferro* tŷ, ti nigě, ti pěn ke gé. Hã ra tóg ěn kykym kãn ja nŷgtŷ. Ag tŷ ti kanhrãn sór mü ra ag tóg ti tŷ hě ri ke ja tŷ nŷgtŷ. ⁵ Kuty mré kurã ki tóg prěr tŷgtŷ, vėnh kej tá. Pãró ěn ki pó génh kŷ tóg tŷ vėsãnh tŷgtŷ. ⁶ Ti tŷ kuvar há tá *Jesus* ve kŷ tóg ti kato vėnhvãg kãti mü, kŷ tóg ti krém grŷnh ke mü. ⁷ Prěr tóg mü, kŷ tóg: “!..*Jesus*!..!” he mü, “!..kŷnhmŷ Topě kósin!..! Ā isŷ hě ri kenh mü,” he tóg. “!..Topě jiji tó kŷ sóg ã mŷ to vŷ mü, ã tŷ inh vóg kónãnh tŷ nŷ jé..!” he tóg. ⁸ Hã ra tóg ti mŷ: “ti tovãnh ra, Nén-Kórég,” he ja nŷ.

⁹ Kŷ tóg ti mŷ: “ã jiji hě ri ke tŷ,” he mü. Kŷ tóg: “*Mil*,” he mü. “E tãvŷ ěg nŷtŷ,” he tóg, Nén-Kórég ti.

¹⁰ Kŷ tóg to vŷ', to vŷ', he mü, ti tŷ ěmã ěn ki ti kutěm tŷ nŷ jé.

¹¹ Hã ra ag mēg tŷ porko ag tóg jėg nŷtŷ, pãnónh ěn kri. ¹² Kŷ Nén-Kórég ag tóg ti mŷ: “ag mēg to ěg jėgně, ěg tŷ ag ki ge jé,” he mü.

¹³ Kŷ tóg ag mŷ: “hej,” he mü. Kŷ ag tóg ěn ti tovãnh kŷ porko ag ki ge mü sir. Kŷ ag tóg rãn ki re mü sir, porko ag. Nãgnãr kãn ag tóg

mŷ sir, goj nig mág ki, porko tŷ *mil* régre ag hŷn.

¹⁴ Kŷ porko ki rŷr tŷ ag tóg pětě mü sir, ěmã ra. Tá ag tóg kãmén kãn mü, ũ tŷ Nén-Kórég tŷ jagrě ja ěn ti. Kŷ ag tóg *Jesus* to mü kãn mü sir, nén ěn ve jé. ¹⁵ Hã ra ũn jagrě kórég ja ěn tóg kur tu kŷ nŷ nŷ. Krŷ há tóg nŷ gé. Kŷ ag fe tóg jŷrŷn ke mü. ¹⁶ Kŷ ũ tŷ vėg mü ag tóg ti kãmén mü sir. ¹⁷ Hã kŷ ag tóg *Jesus* mŷ: “ha ěmã tag ki kutě,” he mü, ti tŷ ag rã hã nŷ tŷ nŷ jé.

¹⁸ Ti tŷ *canoa* kã ki rã kŷ ũn jagrě kórég ja tóg: “nhŷ ã mré tŷg mü,” he mü. ¹⁹ Hã ra tóg ti mŷ: “nejě. Ha tŷg, ã ĩn ra, ã tŷ ã mré ke ag mré nŷ jé,” he mü. “Ag mŷ kãmén nŷ, ěg jóg mág tŷ ã tŷ há’ he mü ti, ti tŷ ã jagãgtãn mü ti,” he tóg. ²⁰ Kŷ tóg tŷ mü. ěmã tŷ *Decapolis* tá tóg *Jesus* tŷ ti tŷ há’ he ěn kãmén mü. Kŷ tóg vėnh kar mŷ e tŷ sir.

Jairo tŷ ti kósin fi kaga tŷ Jesus mŷ tó
(Mt 9.18-19; Lc 8.40-42)

²¹ Kŷ *Jesus* tóg goj nig mág kafã ra tŷg mãn mü, *canoa* kãmŷ. Kŷ vėnh e tóg ti jo vėnh mãn mü, goj fyr tá. ²² Kŷ *Judeu* ag vėnh kanhrãn jafã to pã'i tŷ *Jairo* tóg tá jun kŷ *Jesus* krém mŷg ke mü. ²³ Ti mŷ tóg: “inh kósin fi vŷ tŷg sór mü. Kunŷg, ã tŷ ã nigě tŷ fi mē jé, fi tŷ há’ he jé, fi kren jé,” he mü. ²⁴ Kŷ tóg ti mré tŷ mü. Hã ra ũn e ag tóg ti nón mü kŷ ti kutãn mü.

Ũn tŷtã kaga fi
(Mt 9.20-22; Lc 8.43-48)

²⁵ Ag mü ra ũn tŷtã ũ fi tóg ag nón tŷ mü. Kyvėnh krŷg ja tŷ han kŷ fi tóg nŷ, prŷg tŷ 12 (ke) ki. ²⁶ *Médico* ag mŷ fi tóg vėnh ven tŷ hěn ri ke han, to fi tóg ti tŷ nén vãm kãn, hã ra fi tóg há’ he tŷ nŷ, ke han han fi tóg. ²⁷ Hã ra fi tóg *Jesus* kãme mē ja nŷgtŷ. ²⁸ Kŷ fi tóg: “sŷ hěn ri ke mŷn ti kur mēg kŷ sóg há’ henh mü,” he mü. Kŷ fi tóg vėnh e kã mü tŷg kŷ ti nón ti kur mēg mü sir. ²⁹ Kŷ vãhã fi kyvėnh tóg gãm ke mü sir, kŷ fi tóg ki kanhró nŷ, fi kaga tŷ há’ he ěn ti.

³⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti fe tŷ ki kanhró nŷ gé. Kŷ tóg vėnh e kã ki vŷrŷn ke kŷ: “ũ nŷ inh kur mē?” he mü. ³¹ Kŷ ti mré mü ti ag tóg ti mŷ: “vėnh kar tŷ ã kutãn vė,” he mü. ³² Kŷ tóg tá mü ěvãnh kŷ fi vėg mü. ³³ Kŷ fi tóg jŷrŷn ke mü. Ti krém mŷg ke kŷ fi tóg ti mŷ kãmén kãn mü sir. ³⁴ Hã ra tóg fi mŷ: “inh kósin,” he mü. “Ā tŷ inh ki rã hã kŷ ã tóg há’ hé. Ha tŷg, jatun mŷ. Ā tŷ há’ he vė ha,” he tóg.

Jairo kósin fi rŷr mãn
(Mt 9.23-26; Lc 8.49-56)

³⁵ Ti tŷ ver fi mré vėmėn jě ra *Jairo* mré ke ũ ag tóg ti tá junjun mü. “Ā kósin fi vŷ hur ter. Ti kutãn mãn tŷg nŷ,” he ag tóg mü. ³⁶ Hã ra *Jesus* tóg: “to krŷ kufy han tŷg nŷ, inh vŷ hã kri nŷm nŷ,” he mü. ³⁷ Kŷ tóg ũn e ag mü kaměg

ký ag mý: “*Pedro* hã vỹ tĩg mũ inh mré, *Tiago* ke gé, *Tiago* jãvy tỹ *João* ke gé,” he mũ.

³⁸ Ag tỹ *Jairo* ãn tá junjun ký tóg ùn kygfỹ mũ fag mý: ³⁹ “ãjag tỹ ne jé kygfỹ nê,” he mũ. “ãjag tỹ ne jé vêsÿrénh nê? Ter tũ fi nĩ. Fi nũr vê,” he tóg. Ûn vêsÿrénh jagy han mũ ên fag mý tóg ke mũ.

⁴⁰ Hã ra fag tóg ti to é he mũ. Ký tóg fag pan ký gĩr fi mýnh fag mré fi venh rã mũ, ti mré kãmũ mũ ag mré. ⁴¹ Fi nĩgê kãgmĩ ký tóg fi mý: “*talitá cumi*,” he mũ. Êg vĩ ki ke, hã vỹ: “nĩ ra, jỹ,” he mũ.

⁴² Ký vãhã gĩr fi tóg, nĩ ký kynê ti nĩ sir. Kri prỹg tỹ 12 (ke) fi nĩ. Ký tóg ag mý e tãvĩ ti. ⁴³ Hã ra tóg ag mý: “ker ù mý tó hê!” he mũ. “Ha fi mý vễjên ven,” he tóg.

6

Jesus jamã tá ke ag tỹ ti to é he
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Ký *Jesus* tóg ti mré mũ ti ag mré êmã tỹ *Nazaré* tá jun mũ sir, ti jamã tá. ² Vênhkán ke kurã ki tóg ag vênh kanhrãn jafã krêm ag kanhrãn mũ. Ag tỹ ti vĩ mẽ ký tóg ag mý e ti. “Hê tán hỹn ki kanhrãn. Û nỹ hỹn ti kanhrãn?” he ag tóg. “Êg tỹ nén han vãn hynhan tóg tĩgtĩ. ³ ðn han ti ên vê mýr. *Maria* fi kósın vê, *Tiago*, *José*, *Judas*, *Simão* ag kãke vê mýr, ký ti ve fag vỹ êg mré nỹti gé. Ti tỹ ne jé êg kãfór nĩ sór nê?” he ag tóg. Ký tóg ag mý ù nỹ.

⁴ Ký tóg ag mý: “êmã ù tá ke ag tóg Topê vĩ tó ti to é he tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Ti jamã tá ke ag tóg ti to é he ti jãvo, ti mré ke ag, ti kanhkã ag,” he tóg. ⁵ Ký tóg tá nén ù han tũ nĩ sir. Ûn kagyga pipir ag hã tỹ há’ he tóg, ti nĩgê tỹ ag mẽ ký. ⁶ Ký tóg ti mý e ti, ag tỹ ti ki ge tũ nỹtĩn ký. Hã ký tóg êmã kãsir mĩ tĩg ký ag kanhrãn ti nĩ sir.

Jesus tỹ ù tỹ 12 (ke) ag jêgnê
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Ký tóg ù tỹ 12 (ke) ag jê prêr mũ. Ký tóg ag jêgnêg mũ, ùn régre tĩn’, ùn régre tĩn’ he tóg. Ag mý tóg vễjyke nĩm mũ, ag tỹ vễjagrê kórég pan jé. ⁸ Ký tóg ag mý: “ãjag mũn ký êmĩ ma mũ tũg nĩ, sako ke gé, jãnkamy ke gé,” he mũ. ⁹ “Vãtõ há va mũm nĩ, pê né ke gé, pên to ró ti,” he tóg. ¹⁰ “ãjag tỹ êmã ù tá junjun ký, ãjag tỹ ãn kãra ge mũ hã ki nũgnũr’ hem nĩ, hã ki ãjag tỹ kurã ki panh ke mũ ên tá krỹg nĩ,” he tóg. ¹¹ “Êmã ù tá ke ag tóg kejên ãjag mý: “kãgem nĩ,” henh ke tũ nĩ, ag tỹ ãjag kãmén mẽ sór tũ nỹtĩn ký. Ký ãjag pên hã kykũnh nĩ, ãjag tỹ tá pa ký. Ký ag tóg Topê tỹ ag to kórég nĩ ki kanhrãn mũ, ha mẽ. Kĩ hã sóg tó mũ. Kurã tỹ êgno kã, isỹ vênh kar jykre tugnỹm ke kurã ên kã ag tóg jagtar nỹtĩnh mũ, ag tỹ ãjag vĩ jêmê jãvãnh nỹtĩn ký,” he tóg.

¹² Ký ag tóg mũ mũ sir. “ãjag jykre tovãnh nĩ,” he ag tóg mũ, vênh kar mý. ¹³ Vễjagrê

kórég pan ag tóg mũ, ha mẽ. Ûn kagyga ag to ag tóg *azeite* tĩn mũ, ký ag tóg ag tỹ há’ he kãn mũ sir.

João Batista ter
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Ký pã’i mág tỹ *Herodes* tóg *Jesus* kãme mẽg mũ. Vênh kar vỹ ti kãmén ti, hã ký tóg mẽg mũ. Ký tóg: “*João Batista* hỹn, “ he mũ. “Ti ter ja tán hỹn vỹn ké. Hã ký tóg êg tỹ nén han vãn hynhan ti,” he tóg, *Jesus* to.

¹⁵ Hã ra ù ag tóg *Jesus* to: “*Elias* vê,” he mũ. Ký ù ag tóg: “Topê vĩ tó ti vê, vãsỹ Topê vĩ tó ti ag ri ke vê,” he mũ gé.

¹⁶ Ký *Herodes* tóg ti tỹ ti kãme mẽ ký: “*João* hỹn ti ter ja tá vỹn ké, sỹ ùn krĩ kym ja ên ti,” he mũ.

¹⁷ *Herodes* vỹ *João* se ja nĩ, vêse ja kã ki tóg ti fón ja nĩ, *Herodias* fi tugrĩn. Tỹ fi *Filipe* prũ fi nĩ, ti jãvy, hã ra tóg fi tỹ prũg mũ. ¹⁸ Ký *João* tóg ti mý: “ã hã ne tóg ã jãvy prũ fi tỹ prũg mũ’. Ký ã tóg Topê vĩ mranh mũ,” he ja nĩ. ¹⁹ Tag tugrĩn *Herodias* fi tóg ti to kórég ja nĩ, hã ký fi tóg ti tén sór ja nĩ, hã ra fi tóg ti tỹ hê ri ke ja tũ nĩ. ²⁰ *Herodes* vỹ ti kamêg ja nĩ, ti tỹ jykre kuryj nĩn ký. Topê jykre hã han tóg ti ja nĩgtĩ. Ký *Herodes* tóg ti jy nĩgãn ja nĩ, ti jykre há tugrĩn. Ti vĩ tóg ti mý mẽ há ja nĩ, ge ra tóg to jykrên ja tũ nĩ.

²¹ Kejên tóg fi tỹ ti tén ke ki króm ke mũ. *Herodes* tóg ti mur ja kurã ên ki fênhta mág han mũ, *tenente* ag mý, *soldado* ag pã’i ag mý ke gé, ùn riko ag mý ke gé.

²² Fênhta ên ki fi kósın tytãg fi tóg ag mý vênh grên mũ, ký fi tóg *Herodes* ag mý sinvĩ tãvĩ jê. Ký tóg fi mý: “ã tỹ nén to vĩ mũ tỹ sóg ã mý nĩm mũ,” he mũ. ²³ Fi mý tóg: “sỹ ke há vê,” he mũ. “ã tỹ nén to vĩ mũ kar nĩm jé sóg ke mũ, isỹ nén kar kuju mré hã,” he tóg.

²⁴ Ký fi tóg fi mýnh fi to tĩg ký fi mý: “Inh hỹn ne to vĩnh mũ?” he mũ. Ký fi tóg: “*João* krĩ to vĩm nĩ,” he mũ. ²⁵ Ký fi tóg vêsÿmér ti to vênhvãg ti ký ti mý: “inh mý ùri *João Batista* krĩ tỹ *pénky* kã kã nĩm,” he mũ.

²⁶ Ký *Herodes* tóg fe kaj mág han mũ sir. Hã ra tóg fi mý: “sỹ ke há vê,” he ja nĩ, hã ký tóg fi mý han sór mũ, ti mré nỹti ag tỹ mẽ kãn ja nĩn ký. ²⁷ Hã ký tóg porisa ù jênêg mũ, vêse ja ra, ti tỹ *João* krĩ kym ký ma kãtĩg jê. ²⁸ Ký tóg ti krĩ ma kãtĩ mũ sir. *Pénky* kã kã nĩm ký tóg tytãg fi mý nĩm mũ. Ký fi tóg fi mýnh fi mý ma ti mũ.

²⁹ Ký *João* mré mũ ti ag tóg ti venh mũ mũ, ti ter mẽ ký. Ký ag tóg ti há va mũ mũ, vênh kej tá ti pēju jé sir.

Hã to jykrên ký *Herodes* tóg *Jesus* to: “*João* hỹn ti ter ja tá rĩr mãn, hã ký tóg nén ve vãn hên hynhan mũ,” he mũ.

Jesus tỹ ù tỹ 5 mil (ke) ag jên
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

³⁰ *Jesus* tóg ti tỹ ùn vin mũ ag jêgnê ja nĩgtĩ, ag tỹ vênh kar mý ti kãmén jé, ùn kagyga ag tỹ

há' he jé ke gé. Há ra ag tóg kején ti to vŷnvŷn ke mŷ sir, ti mŷ ag tŷ nŷn han ja ěn kāmén jé. ³¹ Há ra ag tóg tá e nŷ. Kāmŷ ag tóg nŷ nŷ, há kŷ tóg ag jĕn ke mŷ ra vĕnh mŷ tŷ. Kŷ tóg ag mŷ: "mŷ nŷ, ěg pir mŷ ěmā tŷ ja ra mŷ jé, ěg vĕnhkán sŷ han jé," he mŷ. ³² Kŷ ag tóg ag pir mŷ *canoa* ká mŷ goj nig mág ěn ká mŷ mŷ mŷ sir, ěmā tŷ ja ra.

³³ Há ra ŷn e ěn ag tóg ag mŷ ve kŷ ag ki kanhrān mŷ. Kŷ ag tóg goj fyr jagma pĕtĕ mŷ, ag jy. Ag jo ag tóg tá junjun mŷ sir. ěmā kar tá ag tóg kāmŷ ja nŷ, há kŷ ag tóg e nŷtŷ.

³⁴ *Jesus* tŷ tá jun kŷ tóg sir ŷn e ag vĕg mŷ, kŷ ag tóg ti mŷ jagtar nŷtŷ. Ti mŷ ag tóg tŷ ěg mĕg tŷ mé ri ke nŷtŷ. Ű tŷ ěg mĕg ki rŷr tŷ nŷn kŷ tóg jagtar nŷtŷgtŷ.

³⁵ Há ra tóg rāké nŷ sir, kŷ ti mré mŷ tŷ ag tóg ti mŷ: "rāké ti nŷ ha, ki ti ěmā tŷ nŷ," he mŷ. ³⁶ "Ā tŷ ag mŷ ha mŷjĕg', hen kŷ tóg há tŷ vĕ. Kŷ ag tóg ěmā kar mŷ mŷnh mŷ, vĕjĕn jāvānh jé," he ag tóg ³⁷ Há ra tóg ag mŷ: "ha inhā ag jĕn ge," he mŷ. Kŷ ag tóg: "kŷ ěg mŷ jānkamy tŷ hĕn ri ke tŷ ěmŷ kajām mŷ?" he mŷ.

³⁸ Kŷ tóg ag mŷ: "ěmŷ tŷ hĕ ri ke nŷ ki nŷtŷ? Ha vĕnh mŷ jĕg," he mŷ. Ag tŷ ve kŷ ag tóg: "Ű tŷ 5 (ke) vĕ, pirā rĕgre ke gé," he mŷ.

³⁹ Kŷ tóg ag mŷ: "nŷgnŷ ra, vĕnhmān kŷ, re kri, mrugmru há kri," he mŷ. ⁴⁰ Kŷ ag tóg vĕnhmān kŷ nŷ, vĕnhmān kŷ nŷ' he mŷ. Ű vŷ tóg 100 (ke) nŷ' he mŷ, jo ŷ tóg 50 (ke) nŷ' he mŷ, ag vĕnhmān ŷ. ⁴¹ Kŷ tóg ěmŷ mré pirā génh kŷ kanhkā ki ěvānh mŷ. Kŷ tóg Topĕ mré vŷ mŷ sir. Kŷ tóg ěmŷ kupāg mŷ sir. Ti mré mŷ tŷ ag mŷ tóg vŷn mŷ, ag tŷ ŷn e ěn mŷ kānhkrĕn jé. Pirā rĕgre tŷ tóg vĕnh kāpópām mŷ gé sir. ⁴² Kŷ vĕnh kar vŷ ko kán kŷ funfór mŷ sir. ⁴³ Kĕj tŷ 12 (ke) fān ag tóg mŷ sir, ěmŷ ke tŷ, pirā ke tŷ. ⁴⁴ ěmŷ ěn ko mŷ ag tóg tŷ ŷn tŷ 5 mil (ke) ag nŷtŷ, ŷn tŷtā fag tó tŷ.

Jesus tŷ goj kri tŷg

(Mt 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵ Vĕsŷmĕr *Jesus* tóg ti mré mŷ tŷ ag mŷ: "ŷjo kafā ŷ ra mŷjĕg, ěmā tŷ *Betsaida* ra," he mŷ. "Isŷ ŷn e tag ag mŷ: ha mŷjĕg, hĕnh ke vĕ ver," he tóg. ⁴⁶ Ag mŷ kar kŷ tóg pānónh to tāpry mŷ, Topĕ mré vŷ jé.

⁴⁷ Kutŷ ěn ká *canoa* tóg ver tŷ nŷ, goj kāmŷ. Jo *Jesus* tóg tar tá jĕ nŷ, ti pir mŷ. ⁴⁸ Há ra ag tóg *canoa* vóg kŷ ronron mŷ sir. Mŷ kónān ag tóg mŷ sir, kākā tŷ ag kato tĕn kŷ. Há ra *Jesus* tóg kurā ke ra ag to kātŷ mŷ, goj kri tŷg kŷ, ti pĕn ká mŷr. Kŷ tóg ag tá jun kŷ ag pātĕn sór ve nŷ. ⁴⁹ Kŷ ag tóg jŷrŷn ke kŷ: "vĕnh kuprŷg vĕ," he mŷ. Kŷ ag tóg kamĕgmĕg kŷ vĕkrĕnrĕr mŷ. ⁵⁰ Ag kar tŷ ti ve kŷ ag tóg jŷrŷn ke mŷ. Há ra tóg vĕsŷmĕr ag mŷ: "kamĕg tŷg nŷ, inh há vĕ," he mŷ.

⁵¹ Kŷ tóg *canoa* ká ki rā mŷ sir ag mré. Kŷ kākā tóg tŷ' he mŷ sir. Kŷ tóg ag mŷ e tāvŷ tŷ. ⁵² Ag tŷ to jŷkrĕn tŷ tóg tŷ. Ver ag tóg krŷ

tŷ nŷtŷ, há kŷ ag tóg *Jesus* jŷkre ki kagtŷg nŷtŷ ver, ti tŷ ěmŷ pir tŷ ŷn e jĕn ja ra.

Jesus tŷ Genesaré mŷ tŷg
(Mt 14.34-36)

⁵³ Kŷ ag tóg *canoa* ká mŷ pa kŷ ga tŷ *Genesaré* tá junjun mŷ. Tá ag tóg *canoa* nŷgnŷn mŷ sir. ⁵⁴ Ag kāpa kŷ tá ke ag tóg vĕsŷmĕr ti ki kanhrān mŷ. ⁵⁵ Kŷ ag tóg ěn kar mŷ pĕtĕ mŷ sir, ag tŷ ŷn kagyga ag gé kāmŷ jé. Kur ká ki ag vŷn kŷ ag tóg ag gé kāmŷ mŷ. Ti jĕg jan ra ag tóg ti nŷn mŷ mŷ.

⁵⁶ Ti tŷ ěmā ŷ tá jun kŷ ag tóg vĕnh kaga gé kāmŷ tŷ. Kŷ ag tóg ěn prur ki ag vŷn tŷ. ěmā mág tá ag tóg ge tŷ, ěmā kāsir mŷ, vānh ká mŷ ke gé. "Mŷ ā mŷ há, ěg tŷ ā kur tóv mĕ jé?" he ag tóg tŷ. Kŷ ag tóg há' há' he kán tŷ sir, ag tŷ ti kur tóv mĕn kŷ.

7

Judeu ag si ag jŷkre ti
(Mt 15.1-9)

¹ Kejĕn *Fariseu* ag tóg *Jesus* to vĕnhmān mŷ, Topĕ vŷ to ěg kanhrān tŷ ag mré. *Jerusalém* tá ag kāmŷ ja nŷ. ² Há ra ag tóg ti mré mŷ tŷ ŷ ag tŷ nŷgnĕg mĕ ká jĕn vĕg mŷ, há kŷ tóg ag tŷ jĕg ag jĕgry tŷ. ³ *Fariseu* ag tóg nŷgnĕ kar kŷ tŷ jĕg tŷ, ag tŷ *Judeu* ag si ag jŷkre han kŷ. ⁴ Ag tŷ *negocio* tá kāmŷ kŷ ag tóg vĕso tŷ kó'kó' he tŷ, goj tŷ. Vĕso tŷ kó he kar há ag tóg jĕg tŷ. Vĕjŷkre si tŷ hĕn ri ke han ag tóg tŷ. *Canece* mré kukrŷ to ag tŷ kó he tŷ, *lata* to ke gé, nĕn kar to.

⁵ Kŷ *Fariseu* ag tóg *Jesus* mŷ: "ā mré mŷ tŷ ag tŷ hĕ ri ken kŷ ěg si ag jŷkre han tŷ nŷ nĕ? Ag tŷ ne jé ag nŷgĕ to tŷ kó he tŷ ra jĕn nĕ?" he mŷ. ⁶ Há ra tóg ag mŷ: "*Isaiás* vŷ ājag to vŷ ja nŷgtŷ, vāsŷ, kŷ tóg rán kŷ nŷ," he mŷ. "Ti vŷn há vĕ, ha mĕ: "*povo* tag vŷ ag nŷnĕ há tŷ inh mŷ vŷ há han tŷ, há ra ag jŷkre pijĕ tŷ inh jŷkre nŷ'. ⁷ Fagrŷnh mŷ ag tóg iso grŷnh ke tŷ, há ra ag tóg ěprā ke ag jŷkre to: Topĕ tŷ tón há vĕ, he tŷ," he ja tóg nŷgtŷ, *Isaiás* tŷ," he tóg, *Jesus* tŷ. "Há ra tóg ājag to ki há tó ja nŷ, ājag jŷkre rĕgre nŷtŷn kŷ. ⁸ Topĕ vŷ tovānh ājag tóg mŷ. Há ra ājag tóg ěprā ke jŷkre há han tŷ," he tóg.

⁹ "Ājag há vŷ Topĕ vŷ mranh tŷ', ājag tŷ ājag jŷkre si han kŷ," he tóg. "Há ra tóg ājag mŷ há nŷ. ¹⁰ *Moisĕs* tŷ ājag mŷ Topĕ vŷ tó kŷ tóg ājag mŷ: "ā mŷnh fi mré ā panh kamĕg nŷ, fag jagāgtān nŷ," he ja nŷgtŷ. "Ű tŷ ti han mŷ fag mŷ vŷ kónān mŷ ěn tĕn jé ā tóg ke mŷ," he ja tóg nŷgtŷ. ¹¹⁻¹² *Moisĕs* jāvo ājag tóg: "ā tŷ ā han mŷ fag jagāgtān sór tŷ nŷn kŷ fag mŷ ón kŷ: "Topĕ tŷ vĕ, isŷ nĕn tŷ," hem nŷ," he tŷ. Gen kŷ tóg fag jagāgtān tŷ nŷ. Ti tŷ fag to ě he vĕ. Ājag jŷkre kórĕg há vĕ," he tóg. ¹³ Kŷ tóg ag mŷ: "Topĕ vŷ mranh ājag tóg tŷ, ti jĕgja ki ājag tóg ěprā ke ag jŷkre há ki króm sór tŷ. Ge tŷ hĕn ri ke han ājag tóg tŷ, ón kŷ," he mŷ.

Nén tỳ ẽg kavénh mũ
(Mt 15.10-20)

¹⁴ Kĩ tóg vènh kar jé prêr mǎn kũ ag mĩ: “inh vĩ jẽmẽ ra,” he mũ. ¹⁵ “Vẽjẽn pijé ẽg kavénh tĩ”. Nén tỳ ẽg ki kǎpa mũ hǎ vỹ ẽg kavénh tĩ. Ẽg tỳ nén ù vènh mỹ han mũ hǎ vỹ ẽg kavénh tĩ. ¹⁶ Û nĩgrẽg nỹtĩ tỳ tỳ jẽmẽ jé,” he tóg.

¹⁷ Tĩ tỳ ti pir mỹ ãn kǎ ra rǎ kũ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “ẽg mỹ kǎmẽn hǎ han nĩ, ã vĩ tag,” he mũ.

¹⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “kỹ ãjag mỹ ver ki kanhrǎn tũ?” he mũ. “Ẽg jẽn tỳ ẽg jẽnky kǎ ra rǎ kũ tóg ẽg kavénh tũ nĩgtĩ mỹr. ¹⁹ Ẽg nug kǎ ra tóg rǎ mũ, kar ẽg tóg fón tũ. Hǎ kũ tóg tỳ nén ù tũ nĩ,” he tóg. Hǎ kũ *Jesus* tóg vèjẽn kar to: “hǎ ti nĩ,” he mũ.

²⁰ Kĩ tóg: “nén tỳ ẽg ki kǎpa hǎ vỹ ẽg kavénh tũ,” he mũ, ²¹ “hǎ vỹ: jykrẽn kónǎn, ùn mẽn tũ fag to ẽn, nén ù pēju, ù tén, ti prũ tũ fi mré nỹ, fi mẽn tũ mré nỹ, ²² nén kar to ẽn, vèjykre pǎno han, ti tỳ nén ù nenh mẽ, ù kato vĩ kónǎn, vènh mỹ inh ag kǎfór kar nĩ, he tĩ, krĩ tũ, he mũ. ²³ Nén kar kórég ẽn tóg ẽg ki kǎpa tĩ, hǎ kũ tóg ẽg kavénh tũ,” he tóg.

Jesus tỳ tytǎg sĩ fi jagrẽ kórég kutẽm
(Mt 15.21-28)

²⁴ Kĩ tóg tá kǎkutẽ mũ sir, ẽmǎ tỳ *Tiro* ra tũg jé, ẽmǎ tỳ *Sidom* ra ke gé. Tá tóg ãn ù krẽm rǎ mũ, kũ tóg: “ker ù inh nĩgja ki kanhrǎn hẽ,” he mũ. Ge ra ag tóg ki kanhrǎn mũ.

²⁵ Kĩ vèsýmér fóg ù fi tóg kǎtĩ mũ. Fi kósın fi vỹ jagrẽ kórég nĩ. Kũ fi tóg ti krẽm mũg ke mũ, ti tỳ fi mỹ fi kósın fi jagrẽ kórég ẽn kutẽm jé. ²⁶ Hǎ ra fi tóg *Grego* vĩ hǎ tó tí. Ga tỳ *Siro-Fenicia* tá ke fi vè. Ti mỹ fi tóg to vĩ mǎn', to vĩ mǎn' he mũ.

²⁷ Vǎhǎ tóg fi mỹ: “ẽg jẽn vỹ tỳ ẽg krẽ tỳ ko jafǎ nĩ,” he mũ. “Vènh mỹ ti nĩ, ẽg tỳ ẽg krẽ jamĩ tỳ kasor mỹ fón kũ,” he tóg.

²⁸ Hǎ ra fi tóg: “hỹ,” he mũ. “Hǎ ra kasor sĩ tóg ẽg krẽ jamĩ mru vǎr ẽn ko tí,” he fi tóg. ²⁹ Kĩ tóg: “tó há han ã tóg. Ha tũg, fi jagrẽ kórég tóg hur kutẽ, ã kósın fi ki,” he mũ.

³⁰ Kũ fi tóg fi ãn ra tĩ mũ sir. Fi tỳ tá jun mũ ra fi kósın fi tóg nỹ nĩ, kỹmỹ krĩ, hǎ ra fi jagrẽ kórég ẽn vỹ kutẽ ja nĩ.

Jesus tỳ ùn vĩ vǎnh vĩn

³¹ Kĩ *Jesus* tóg ẽmǎ tỳ *Tiro* ki ga ki kutẽ mũ. Kĩ tóg ẽmǎ tỳ *Sidom* mĩ ti mũ gé sir. Ẽmǎ tỳ 10 (ke) fĩn rǎm kũ tóg ga tỳ *Galilèia* ki goj nĩg mǎg tá jun mũ sir. ³² Kĩ ag tóg ti to ùn kutu pére kǎmũ mũ, ùn vĩ kar vǎnh. Kĩ ag tóg ti mỹ: “ǎ nĩgẽ tỳ ti mẽ,” he mũ. ³³ Hǎ ra tóg ti pére tí mũ, ti pin kũ. Kĩ tóg ti nĩgẽ juféj tỳ ti nĩgrẽg nor nĩgfénh mũ. Kĩ tóg ti nũnẽ to sug mũ sir. ³⁴ Kĩ tóg kanhkǎ ki ẽvǎnh kũ ynh' ynh' ke mũ sir. Kĩ tóg ti mỹ: “*efatá*,” he mũ. Ẽg vĩ ki ke hǎ vỹ: “tĩ nĩgrẽg jé nor' hé,” he mũ. ³⁵ Kĩ ti nĩgrẽg tóg nor' he mũ sir. Tĩ nũnẽ tóg

kavar mũ sir. Vĩ tóg mũ sir. Há' he tóg mũ sir vèsýmér. ³⁶ Kĩ tóg ag tỳ tó kamẽg mũ, hǎ ra ag tóg tugtó kǎn mũ, ti tỳ: “ker tó hẽ', ker tó hẽ',” he mũ ra. ³⁷ Kĩ ag fe tóg hẽn ri ke mũ. “Tĩ tỳ nén han mũ vỹ tóg há tǎvĩ nĩ,” he ag tóg. “Ùn kutu ag ẽmẽ han tóg, ùn vĩ vǎnh ag vĩ han tóg mũ gé,” he ag tóg.

8

Jesus tỳ ù tỳ 4 mil (ke) ag jẽn
(Mt 15.32-39)

¹ Kejẽn ùn e ag tóg vènhmǎn kũ nỹtĩ mǎn mũ, hǎ ra ag tỳ nén ù konh ke tóg tũ tí. Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: ² “inh mỹ ag tóg jagtar nỹtĩ,” he mũ. “Kurǎ tǎgtũ han ag tóg huri, ẽg mré, hǎ ra ag tóg vèjẽn ve ja tũ nĩgtĩ. ³ Sỹ ag kókĩnkĩr ra ag mỹ: ha mũjẽg, hen kũ tóg inh mỹ ù ag kǎgter ha mẽ tí, ẽmĩn kri. Kuvar gy tóg nĩ, ù ag jamǎ tí,” he tóg.

⁴ Kĩ ag tóg ti mỹ: “ẽg hẽ ri ken kũ ẽmĩ vènh mũ, ẽmǎ tũ ja tag ti ki, ẽg tỳ ag jẽn jé?” he mũ.

⁵ Hǎ ra tóg: “ẽmĩ tỳ hẽ ri ke nỹ ki nỹtĩ ge?” he mũ. Kĩ ag tóg: “ù tỳ 7 (ke) vỹ ki nỹtĩ,” he mũ.

⁶ Kĩ tóg vènh kar mỹ: “nĩgnĩ ra, ga kri,” he mũ. Kĩ tóg ẽmĩ tỳ 7 (ke) ẽn mǎn kũ Topẽ mré vĩ mũ. “Inh mỹ tóg há tí,” he tóg. Kĩ tóg kupǎg' mũ sir. Tĩ mré mũ tĩ ag mỹ tóg vin mũ sir, ag tỳ vènh kar mỹ kǎnhkrẽn jé sir. ⁷ Kǎkufǎr pipir vỹ ki nỹtĩ gé. Kĩ tóg to Topẽ mré vĩ mũ gé, kũ tóg ag mỹ: “hǎ kǎnhkré,” he mũ gé. ⁸ Kĩ ag tóg ko kǎn mũ sir. Funfór ag tóg mũ. Hǎ ra tóg kén mũ sir. Kre tỳ 7 (ke) fǎn tóg mũ, ti ke ẽn ti, ag tỳ génh kũ. ⁹ Û tỳ 4 mil (ke) ag vè, hẽn ri ke mũn, ẽmĩ ko mũ ag.

Kar kũ tóg ag mỹ: “mũ nỹ,” he mũ. ¹⁰ Kĩ tóg vèsýmér ag mré *canoa* kǎ ki rǎ mũ, kũ ag tóg ga tỳ *Dalmanuta* ra mũ mũ.

Fariseu ag tỳ milagre ve sór
(Mt 16.1-4)

¹¹ Kĩ *Fariseu* ag tóg ti tá junjun mũ, ón kũ ti ki jẽmẽ jé. Kĩ ag tóg ti mỹ nén han vǎnh to vĩ mũ, ti tỳ ag mỹ han jé. Ag tỳ ti jykre to: “Topẽ jykre mỹ vỹ?” he sór vè.

¹² Kĩ tóg ti fe tỳ jẽnger jagy han mũ. Kĩ tóg ag tỳ: “ǎjag ne tóg ẽg tỳ nén han vǎnh hǎ ve sór mũ’,” he mũ. “Sỹ ke há vè, hǎ kũ sóg ke mũ: vènh ke tũ ǎjag nĩ. Ûri ke ag vỹ ẽg tỳ nén han vǎnh vènh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg, ag mỹ. ¹³ Kĩ tóg ag ré kũ tí mũ sir. *Canoa* kǎ ki tóg rǎ mǎn mũ, kũ tóg kǎfǎ ù ra tí mũ sir.

Vèjykre kórég kǎme
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Hǎ ra ti mré mũ tĩ ag tóg ẽmĩ ki ẽkrẽn ja tũ nĩ. Ẽmĩ pir hǎ vỹ *canoa* kǎ kǎ nĩ.

¹⁵ Hǎ ra tóg ag mỹ: “hǎ mẽ, *Fariseu tỳ fermento* há kamẽg nĩ. *Herodes tỳ fermento* há kamẽg nĩ gé,” he mũ. ¹⁶ Kĩ ag tóg jagnẽ mỹ: “ẽmĩ kǎ ẽg jatun, hǎ kũ tóg tag tó mũ,” he mũ.

¹⁷ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩn k̄y ag m̄y: “ẽmĩ tũ ti tĩ, he tũg nĩ,” he mũ. “Inh ví ki kagtũg n̄yĩ ve ãjag tóg n̄yĩ. S̄y nén han mũ to jykrén tũ n̄yĩ ve ãjag tóg n̄yĩ. Krĩ tũ n̄yĩ ve ãjag tóg n̄yĩ. ¹⁸ ãjag kanẽ ra ãjag kyvó n̄yĩ ve nĩ. ãjag n̄igrẽg ra ãjag tóg kutu n̄yĩ ve nĩ. Mĩ ẽkrén nĩ, ¹⁹ s̄y ẽmĩ tỹ 5 (ke) tỹ ùn e jẽn ja ẽn mĩ. Û tỹ 5 mil (ke) ag vỹ kó, m̄y, hã ra tóg kén. ãjag kěj tỹ hẽ ri ke fãn, ẽmĩ ke tỹ?” he tóg. K̄y ag tóg: “kěj tỹ 12 (ke),” he mũ.

²⁰ K̄y tóg: “k̄y ẽmĩ tỹ 7 (ke) to jykrén nĩ gé. Û tỹ 4 mil (ke) ag vỹ kó, hã ra kre tỹ hẽ ri ke vỹ fór, ti ke tỹ?” he mũ. K̄y ag tóg: “kre tỹ 7 (ke),” he mũ.

²¹ K̄y tóg ag m̄y: “ge ra ãjag tóg ki kagtũg n̄yĩ,” he mũ. Ti tỹ ag m̄y *Fariseu* ag jykre tó jan hã vẽ, *Herodes* jykre ti. Ag jykre hã to tóg: ag tỹ *fermento* há, he ja nĩ.

Jesus tỹ ùn kyvó tỹ há' he

²² K̄y ag tóg kafã ù tá junjun mũ sir, ẽmã tỹ *Betsaida* tá. K̄y tá ke ag tóg ùn kyvó pére kãmũ mũ, ti tỹ ti n̄igé tỹ ti mẽ k̄y ti tỹ há' he jé. ²³ K̄y tóg ti n̄igé kãgmĩ k̄y ti pére kutẽ mũ. K̄y tóg ti m̄y: “ã m̄y nén ù vég mũ?” he mũ.

²⁴ K̄y tóg ẽvãnh k̄y ti m̄y: “ag ve inh, hã ra ag tóg inh m̄y tỹ ka mũ ẽn ve n̄yĩ,” he mũ.

²⁵ K̄y tóg ti n̄igé tỹ ti kanẽ mẽ mân mũ, k̄y tóg ẽvãnh há han mũ sir. Há' he tóg mũ. Tã mĩ tóg ve há han kãn mũ, ùn kyvó ja ti. ²⁶ K̄y tóg ti m̄y: “ha vês̄ymér ã jamã ra tũg. Ẽmã tag ra v̄yn ke tũg nĩ,” he mũ. K̄y tóg tũ mũ sir.

Pedro tỹ Jesus tó

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ K̄y *Jesus* tóg ti mré mũ ti ag mré tũg mân mũ gé sir, ẽmã tỹ *Cesaréia Filipe* tá ga ra. Ẽp̄ry jagma tũg k̄y tóg ag m̄y: “ag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ.

²⁸ K̄y ag tóg ti m̄y: “*João Batista* vẽ, he ag tóg tĩ, ã to. Jãvo ù ag tóg: *Elias* vẽ, he tĩ. Jãvo ù ag tóg: Topẽ ví tó tĩ ù vẽ, he tĩ gé, “he mũ.

²⁹ K̄y tóg: “ag jãvo ãjag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ. K̄y *Pedro* tóg ti m̄y: “tỹ ã *Cristo* nĩ,” he mũ. ³⁰ K̄y tóg ag m̄y: “h̄y,” he kar k̄y ag jyvẽn mũ, ag tỹ ù m̄y ti kãmén tũ nĩ jé.

Jesus tỹ ti jagtar ke tó

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ K̄y tóg: “tỹ sóg ẽprã ke fi kósín nĩ,” he mũ. “Jagtar jagy han ke vẽ. Kófa ag tỹ iso: “kórég ti nĩ,” henh ke vẽ. Topẽ tũ ki rĩr ti ag ke gé, Topẽ ví to ẽg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tỹ isén ke vẽ, kurã tágtũ tũg k̄y sóg rĩr mân mũ hã ra,” he tóg. ³² Ag m̄y tóg jamã há ra tó mũ.

Hã ra *Pedro* tóg ti pin k̄y ti m̄y: “ví tỹ ge han tũg nĩ,” he mũ. ³³ Hã ra *Jesus* tóg vês̄yãm ti mré mũ ti ag ki ẽvãnh k̄y *Pedro* to jũ mũ. “Kutũg, *Satanás!* ã pijé Topẽ jykre tó mũ!” he tóg. “Ẽprã ke jykre vẽ, ã tỹ inh m̄y nén tó mũ tag ti,” he tóg.

³⁴ K̄y tóg ti mré mũ tĩ ag mré vẽn kar jé pr̄er mũ, k̄y tóg ag m̄y: “ãjag tỹ inh mré kãmũ k̄y tóg há tũnh mũ. K̄y ãjag jykre tovãnh nĩ, ãjag tỹ isũ távi han jé. Ha vé, ag tỹ krunh tỹ inh kri fi k̄y sóg tũg ke mũ, ag tỹ to isa k̄y isén jé, ha vem nĩ. Vẽn henh ke tũ sóg nĩ. Is̄y tag han ri ke han nĩ, kurã kar ki, ãjag tỹ inh mré mũ sór n̄yĩn k̄y. Isũ hã han to tar n̄yĩm nĩ,” he tóg. ³⁵ “ãjag tỹ ãjag jykre hã han sór k̄y ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo ãjag tỹ isugrĩn ãjag jykre tovãnh k̄y ãjag krenkren ke mũ,” he tóg. ³⁶ “Hẽn ri ke mũn ãjag h̄yn ga kri nén ù kar ḡȳy henh ke mũ, hã ra ãjag kuprĩg tóg vãfor ke mũ. K̄y tóg kórég n̄y. ³⁷ Ẽg tỹ ne m̄y jé kuprĩg kajãm ke tóg tũ tĩ, ẽg tỹ ti ve nãn jé. ³⁸ Ẽri ke ag tóg vyr m̄y topẽ ù hynhan tĩ, k̄y ag tóg Topẽ ví mranh tĩ gé. Ag kã mĩ iso m̄y'ãg tũg nĩ. ãjag tỹ ùri inh ví to m̄y'ãg k̄y sóg, inh kãtũg mân k̄y ãjag to m̄y'ãg ke mũ gé, is̄y Topẽ tỹ j̄egnẽ jafã mág ag mré kãtũg k̄y. Ijóg vỹ tóg is̄y ùn mág han ke mũ. Tỹ sóg ẽprã ke fi kósín nĩ,” he tóg.

9

¹ K̄y tóg ag m̄y: “ha vé, ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “ãjag kã mĩ ù ag vỹ Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh ke mũ, ag ter ke to hã, tag ki ẽg mré n̄yĩ ù ag. Topẽ vỹ tar nĩ. Ti tar nĩ ve jé ag tóg ke mũ,” he tóg.

Jesus tỹ vẽn ve ù han

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Kurã tỹ 6 (ke) tũg kar k̄y *Jesus* tóg ag m̄y: “mũ n̄y, vyr m̄y,” he mũ. *Pedro* m̄y tóg ke mũ, *Tiago* m̄y ke gé, *João* m̄y ke gé. Ag hã mré tóg pãnónh ra ti mũ. K̄y tóg ag jo vẽn ve ù han mũ. ³ Ti kur vỹ tóg kókov távi nĩ sir, kópr̄ej. Fag tỹ kur kupri fa k̄y ti kupri kãfór tóg nĩ. ⁴ K̄y *Elias* tóg sir vẽn ven mũ, *Moisés* ke gé. *Jesus* mré ag tóg vẽn mũ.

⁵ K̄y *Pedro* tóg *Jesus* m̄y: “*Senhor*, tag ki tóg há nĩ,” he mũ. “Ẽg tỹ tag ki pãjóg tágtũ han k̄yn h̄yn há n̄nh mũ vẽ, ã m̄y, *Moisés* m̄y, *Elias* m̄y ke gé,” he tóg. ⁶ Hã ra tóg ti tó vẽn tónh ke mũ ki kagtũg nĩ, ag fe tỹ jũrũn ken k̄y. ⁷ K̄y vês̄ymér kanhkã góg vỹ ag kri rũm ke mũ sir. K̄y vẽn vỹ tóg mẽ há' he mũ, kanhkã góg kã tá. K̄y tóg: “inh kósín hã vẽ. Inh fe pẽ vẽ. Ti ví jẽmẽ ra,” he mũ. ⁸ K̄y vãhã ti mré mũ tĩ ag tóg *Jesus* hã vэг mũ sir. Ti mré n̄yĩ ag ve mân tũ ag tóg nĩ.

⁹ K̄y ag tóg pãnónh tá kãre mũ sir. K̄y tóg: “ker ù m̄y ãjag tỹ ùri nén vэг mũ tó hẽ”. Ẽprã ke fi kósín tỹ ti ter ja tá v̄yn ke kar hã inh kãmén nĩ,” he mũ. ¹⁰ “Ne nẽ h̄yn, ti tỹ: iser ja tá v̄yn ke, he mũ tag ti?” he ag tóg mũ, jagnẽ m̄y. ¹¹ K̄y ag tóg ti m̄y: “hã ra Topẽ ví to ẽg kanhrãn tĩ ag tóg: “*Cristo* kãtũg ke to hã *Elias* tóg kãtũg vén ke mũ,” he tĩ. Hã m̄y?” he mũ.

¹² K̄y tóg: “h̄y, kãtũg jé tóg ke mũ, *Elias* ti, nén kar han mân jé,” he mũ. “Hã ra sóg rán

ký nĩ gé. Tỹ sóg ěprā ke fi kósin nĩ mýr. Jagtar jagy han jé sóg ke mũ. Ag tỹ iso é henh ke vē. ¹³ Kĩ *Elias* vỹ hur kātĩg gé, kĩ ag tóg ag tỹ ti ki nén han sór mũ ěn han. Hā kĩ tóg rán kỹ nĩ,” he tóg.

Jesus tỹ kyrũ jagrē kórég kutēm
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43a)

¹⁴ Vāhā ag tóg *Jesus* mré mũ tĩ ũ ag tá junjun mũ. Vēnh e tóg ag pėnĩn nỹtĩ. Kĩ Topē vĩ to ěg kanhrān tĩ ag tóg ag vĩ kato vĩ ũ han mũ. ¹⁵ Ag tỹ *Jesus* ve kỹ tóg vāhā ag mỹ e tĩ, vēnh e ěn mỹ. Kĩ ag tóg ti to pėtē kāmũ kỹ ti mỹ: “ā mỹ há?” he mũ. ¹⁶ Kĩ tóg ag mỹ: “ājag tỹ ne tỹ vēmén nē?” he mũ.

¹⁷ Kĩ ag kã ũ tóg ti mỹ: “*Senhor*, inh kósin pėre sóg kātĩg, ā to,” he mũ. “Jagrē kórég ti nĩ, hā kĩ tóg vĩ vānh pē nĩ. ¹⁸ Ti jagrē kórég tỹ ti kã vryrn ke kỹ tóg kutē’ he tĩ. Kĩ tóg jārān tĩ. Ti jā tỹ tóg gāngán ke tĩ. Tar’ he tóg tĩ. Ā mré mũ ti ag mỹ sóg to vĩ vē, hā ra ag tóg tỹ hē ri ke tũ nĩ,” he tóg.

¹⁹ Kĩ *Jesus* tóg: “ājag ne tóg inh ki ge há han tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Topē tóg ājag mỹ krój nĩ ve nĩ, ājag kar mỹ. Inh mỹ tóg e tĩ, sỹ to krónh kenh ha mē tóg tĩ. Inh mỹ ti pėre kāmũĵég,” he tóg. ²⁰ Ti jagrē kórég tỹ *Jesus* ve kỹ tóg kyrũ kã vryrn ke mǎn mũ gé. Kĩ tóg kutē mǎn mũ gé sir. Vĩrĩn’, vĩrĩn’ he tóg mũ. Jārān tóg mũ gé sir.

²¹ Kĩ tóg ti panh mỹ: “mỹ si há ti ha?” he mũ. Kĩ tóg: “hỹ, ti si kã tóg ge nĩ,” he mũ. ²² “Kejēn tóg pĩ ki ti fón mũ, goj ki ke gé. Ti tỹ ti tén sór vē. Ā tỹ hē ri ken há nĩn kỹ ěg jagāgtān nĩ, ti tỹ há’ hem nĩ,” he tóg.

²³ Kĩ tóg: “ā tỹ hē ri ken há nĩn kỹ, he tũg nĩ, inh mỹ. Ũ tỹ Topē ki rã mũ ěn tỹ inh hē ri ken há han tĩ, nén kar tỹ,” he mũ.

²⁴ Kĩ vēsýmér kyrũ panh tóg: “ti ki sóg rānh mũ,” he mũ, jamā há ra. “Isỹ ti ki rã tũ ěn tỹ inh ki tỹ tũ’ hem nĩ,” he tóg.

²⁵ Hā ra tóg ũ tỹ hēn ri ke fag vēnhmǎn vég mũ, kỹ tóg ti jagrē kórég to jũ mũ. “Vėjagrē vĩ vānh’, vėjagrē kutu’, kãkutē ra, ti ki rã mǎn tũg,” he tóg.

²⁶ Kĩ tóg prēr mũ sir. Ti tỹ jũrũn ke han tóg mũ. Kĩ tóg kyrũ ki kãkutē mũ sir. Kĩ tóg ter ve nĩ, kỹ ag tóg ti to: “tũg ja ti nĩ,” he mũ.

²⁷ Hā ra *Jesus* tóg ti nĩgē kǎgmĩ kỹ ti nĩm mũ, kỹ tóg jėgnē mũ sir. Há’ he tóg mũ sir.

²⁸ Kĩ tóg ĩn kã ra rǎmũ. Tá ti mré mũ tĩ ag tóg ti pin kỹ ti mỹ: “ěg ne tóg ti tỹ há’ he ja tũ nĩ’. Hē ri ken kỹ, hỹn?” he mũ.

²⁹ Kĩ tóg: “vėjagrē kórég tỹ ge kutēm tóg jagy nĩ,” he mũ. “Topē mré ěg jũ tĩ, kỹ ěg tóg vǎkrég tĩ gé sir. Kĩ tóg vāhā kãkutē tĩ,” he tóg.

Jesus tỹ ti ter ke tó mǎn
(Mt 17.22-23; Lc 9.43b-45)

³⁰ Kĩ ag tóg tá kãpa kỹ *Galilėia* mĩ mũ mũ. Kĩ tóg: “ker ũ ěg tỹ mĩ mũ ki kanhrān hē’,” he mũ. ³¹ Ti tỹ ti mré mũ tĩ ag kanhrān sór

vē, hā kỹ tóg ke mũ. Kĩ tóg ag mỹ: “ěprā ke fi kósin ěn vỹ jagtar nĩnh mũ,” he mũ. “Inh hā vē. ěprā ke ag vỹ ag tỹ isỹ nén han sór mũ ěn han ke mũ. Ag tỹ isén ke vē. Hā ra sóg kurā tǎgtũ tũg kỹ rĩr mǎn mũ,” he tóg.

³² Kĩ tóg ag tỹ ti tỹ nén tó mũ tag to jykrėn tũ ti. Hā ra ag tóg ag tỹ ti kamėg kỹ ti ki jėmėg tũ nĩ.

Ũ tỹ tỹ ũn mǎg nĩ
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Kĩ ag tóg mũ mǎn kỹ ěmā tỹ *Cafarnaum* tá junjun mũ sir, ũ tỹ 12 (ke) ag mré. Ğn krēm nỹtĩn kỹ tóg ag mỹ: “ěpry jagma mũn kỹ ājag ne tó ja nĩ?” he mũ.

³⁴ Hā ra ag tóg ti mỹ tó tũ nĩ. Jagnē mỹ ag tóg: “ěg kã ũ tỹ hē nỹ hỹn tỹ ũn mǎg nĩ?” he ja nĩ.

³⁵ Kĩ *Jesus* tóg ag mỹ: “ājag mỹ tỹ ũn mǎg nỹtĩ sór mũ?”, he mũ. “Kỹ tỹ ũn sĩ ri ke nỹtĩm nĩ. Ũ tỹ ājag mỹ nén tó mũ han nĩ, ti há nĩn kỹ,” he tóg. ³⁶ Kĩ tóg ĵĩr ũ mỹ: “kũnig,” he mũ. Ag kuju kã ti fėg kỹ tóg ti nunh jagma ti pē fón mũ sir. Kĩ tóg ag mỹ: ³⁷ “Ĵĩr tỹ ge ri ke nỹtĩm nĩ. Ājag tỹ isugrĩn ũn sĩ to há nỹtĩn kỹ tóg inh mỹ há tĩ, kỹ ājag tóg ũ tỹ ijėnėg mũ ěn to há nỹtĩ gé sir. Tỹ ũn mǎg nĩ to ken há vē,” he tóg.

*Ũ tỹ *Jesus* mré ke*
(Lc 9.49-50)

³⁸ Kĩ *João* tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*, ũ ve ěg tóg. Hā ra ěn tóg ā jĩji tó kỹ vėjagrē kórég pan ja nĩgtĩ,” he mũ. “Hā ra tóg tỹ ěg mré ke tũ nĩ, kỹ ěg tóg ti mỹ: ke tũg nĩ, hé,” he tóg.

³⁹ Hā ra tóg: “vó, ti tỹ vėjagrē kórég pan kamėg tũg nĩ,” he mũ. “Ũ tỹ inh jĩji tó kỹ nén ũ há han kỹ tóg iso há nĩ,” he tóg. ⁴⁰ “Ũ tỹ ěg kato tē tũ nĩn kỹ tóg tỹ ěg mré ke nĩ sir,” he tóg. ⁴¹ “Sỹ ke há vē. Kejēn ũ tóg ājag mỹ, nén ũ sĩ ven mũ, goj hēn ri ke mũn, ājag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ tũgrĩn. ěn tóg vēnh kato nén ũ há venh ke mũ gé, ha vem nĩ,” he tóg.

Ĕg tỹ Topē vĩ mranh
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Kĩ tóg “ũn sĩ tag vỹ inh ki rã kỹ jē,” he mũ. “Kejēn ũ tóg ti tỹ inh vĩ mranh han sór mũ. ěn jykre vỹ kórég tǎvi nĩ. Ũ tỹ pó mǎg tỹ ěn nunh to sa kỹ goj nig ki ti fón kỹ tóg há nĩnh mũ vē. Jagy tǎvi tóg nĩ, ũ tỹ ĵĩr tỹ isovānh han kỹ,” he tóg.

⁴³ “Ā tỹ nén ũ pėju to Topē vĩ mranh kỹ ā nĩgnó kym nĩ, ā tỹ ke mǎn tũ nĩ jé. Jagy tóg nĩ, ā nĩgnó pir nĩ ti. Jǎvo ā tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke tóg inhhá há nĩ. Ā tỹ ā nĩgnó régre ra nũgme ki kutēm kỹ tóg jagy kǎfór tũnh mũ. ⁴⁴ Tá ga ga tóg ā konh mũ, há ra tóg tũ’ henh ke tũ nĩ. Tá pĩ ěn vỹ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki.

⁴⁵ Ā tỹ hēn kã tǎtũg to Topē vĩ mranh kỹ ā pėn kym nĩ, ā tỹ ke mǎn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ā

tũg vãnh nĩn ti. Jãvo ã tỹ rĩn krỹg ja tũ venh ke tóg inhã há nĩ. Á tỹ ã pẽn régre ra nũgme ki kutẽn kỹ tóg jagy kãfór tĩnh mũ. ⁴⁶ Tá ga vỹ ã konh mũ gé, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Tá pĩ ãn vỹ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki.

⁴⁷ Á tỹ nẽn ù ki vẽn' to Topẽ vĩ mranh kỹ ã kanẽ tỹ nám kem nĩ, ã tỹ ke mản tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã kyvó nĩ ti. Jãvo tóg há nĩ, ã tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh kỹ. Á tỹ ã kanẽ régre ra nũgme ki kutẽn kỹ tóg jagy kãfór tĩnh mũ. ⁴⁸ Tá ga tóg ã konh mũ, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Tá pĩ ãn vỹ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki," he tóg.

⁴⁹ "Ájag tỹ tag ki jagtar nỹtĩ tóg pĩ tỹ ájag pũn ri ke nĩ. Kỹ tóg, ãg tỹ Topẽ mỹ nẽn ù pũn mũ ri ke nĩ. Sa ri ken hã vẽn," he tóg. ⁵⁰ "Sa vỹ há nĩ. Hã ra ti kãhór nĩn kỹ tóg kórég nĩ, kỹ ãg tỹ ne tỹ tỹ kajã' henh ke tóg tũ tí. Kỹ sa há ri ke nỹtĩm nĩ. Jagnẽ to krĩ kusa nỹtĩm nĩ," he tóg.

10

Ëg tỹ ãg prũ fi fón ke tũ
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Kỹ tóg tá kutẽ kỹ ga tỹ Judéia ra tĩ mũ sir, goj tỹ Jordão mã ra. Kỹ vẽn e ag tóg ti pẽnĩn vẽnhmãn mũ sir, kỹ tóg ag kanhrãn mản mũ gé. Ti tỹ nẽn han tí ãn han mản tóg mũ. ² Kỹ Fariseu ag tóg ti tá junjun mũ gé sir. Ag tỹ ón kỹ ti ki vẽnĩn prũ fón ke jẽmẽ sór vẽn. Kỹ ag tóg ti mỹ: "ãg tỹ ãg prũ fi mỹ: ha tĩg, he tag mỹ kórég nỹ?" he mũ. ³ Kỹ tóg: "Moisês vỹ ájag mỹ hẽ ri kẹ?" he mũ. ⁴ Kỹ ag tóg: "ã tỹ ã prũ fi fón sór kỹ fi mỹ vẽnĩn rãn kỹ nĩm nĩ, fi tỹ kar kỹ tĩg jé, he ja tóg nĩ," he mũ.

⁵ Hã ra tóg ag mỹ: "ájag jykre kórég nỹtĩn kỹ, hã kỹ tóg ájag mỹ tag tóg ja nĩ," he mũ. ⁶ "Topẽ tỹ nẽn kar han ve ki tóg ti mrẽ fi han," he tóg. ⁷ "Hã kỹ ùn gré tóg ti prũ fi to ti panh ré kỹ ti mũ, ti mỹnh fi ré kỹ tóg ti mũ gé, ti prũ fi mrẽ. ⁸ Fi mrẽ tóg tỹ ùn pir nĩ sir, he ja tóg nĩ, Topẽ ti. Hã kỹ fag tóg tỹ ùn pir nỹtĩ. Fag pijé tỹ ùn régre nỹtĩ'. ⁹ Hã kỹ fag tỹ vẽnĩn kãpãm tũg nĩ. Û mỹ: "hã ã prũ fi fón," he tũg nĩ. Topẽ tỹ fag tỹ ùn pir há vẽn mỹr," he tóg.

¹⁰ Ag tỹ ãn kã tãnỹtĩn kỹ ti mrẽ mũ ti ag tóg ti ki jẽmẽ mản mũ, vẽnĩn prũ fón ke to. ¹¹ Kỹ tóg ag mỹ: "ájag tỹ ájag prũ fi fón kar kỹ ù fi tỹ prũg mản kỹ ájag prũ ti fi vẽn, ha mẽ," he mũ. ¹² "Kỹ fi tỹ fi mẽn fón kar ù tỹ mẽn mản kỹ fi mẽn tũ vẽn gé," he tóg.

Jesus tỹ gĩr mỹ vĩ há han
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Jo fag tóg gĩr taĩ kãmũ mũ, Jesus tỹ ti nĩgẽ tỹ ag mẽ jé. Hã ra ti mrẽ mũ tí ag tóg fag to jũ mũ.

¹⁴ Kỹ tóg vэг mũ, kỹ tóg ti mrẽ mũ tí ag to jũ mũ. "Vi tũg nĩ, gĩr ag mỹ. Gĩr fag tỹ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ. Û tỹ ge hã vỹ Topẽ krẽm nỹtĩ nĩ, ti tũ vỹ tỹ fag nỹtĩ'," he tóg. ¹⁵ "Sỹ ke há vẽn. Gĩr ag vỹ iso hapẽ nỹtĩ. Ûn kãsir tag fag ri

ke nỹtĩm nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ájag tóg fag jãvo venh ke tũ pẽn nĩ," he tóg.

¹⁶ Kỹ tóg gĩr nunh jagma ti pẽn fón mũ sir. Ti nĩgẽ tỹ tóg ag mẽ kãn mũ sir. Fag to tóg Topẽ mrẽ vĩ mũ sir.

Ûn riko kãmẽ

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Kỹ Jesus tóg tũg mản mũ gé sir. Hã ra kyrũ ù tóg ti to vẽnhvãg kãtĩ mũ, kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ mũ, kỹ tóg ti mỹ: "Senhor, hapẽ ã tóg jé," he mũ. "Sỹ inh rĩr krỹg ja tũ venh há tóg tí. Kỹ inh hỹn vỹjyke há tỹ ne han mũ?" he tóg.

¹⁸ Kỹ Jesus tóg ti mỹ: "ã tỹ ne jé inh mỹ: há ã tóg jé, he nẻ?" he mũ. "Ëg pijé há nỹtĩ'. Topẽ hã ne ti pir mỹ há nĩ," he tóg. ¹⁹ "Topẽ tỹ nẽn to ãg jyvẽn mũ ki kanhró ã tóg nĩ, hã vỹ: ù tén tũg nĩ, ã prũ tũ fi mrẽ nỹ tũg nĩ, nẽn ù pēju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, ù tũ to ẽn tũg nĩ, ã nỹ mrẽ ã jóg kamẽg nĩ, he mũ," he tóg ti mỹ.

²⁰ Hã ra tóg ti mỹ: "tag kar ki sóg króm kãn, isĩn kã," he mũ.

²¹ Kỹ tóg ti ki ãvãnũ mũ, ti to há nĩn kỹ. "Nẽn ù pir vỹ tũ nĩ vẽn," he tóg mũ. "Á tũ kar vãm tũg, ã tỹ ùn jagtar ag mỹ vĩn jé, jãnkamy ti. Kỹ ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩ sir. Kar kãtĩg nĩ, ã tỹ inh mrẽ tũg jé," he tóg. ²² Kỹ Jesus vĩ tag tóg ti mỹ vẽnũ mỹ tí. Fe kaj tí tóg mũ sir, ti tũ e nĩn kỹ.

²³ Kỹ tóg vẽnĩn pẽnĩn ãvãnũ kỹ ti mrẽ mũ tí ag mỹ: "jagy ti nĩ, ùn riko tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti," he mũ. ²⁴ Kỹ ti vĩ tóg ti mrẽ mũ tí ag mỹ e tí. Hã ra tóg ag mỹ ke mản mũ. "Inh krẽ'," he tóg. "Jagy tãvĩ ti nĩ, mỹr, ãg tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti," he tóg. ²⁵ "Kỹ tóg ùn riko ag mỹ jagy han tí. Kãvãru pãni sór vỹ prěj nor fin kutẽ tũ nĩgĩ mỹr," he tóg. "Ti tỹ fin kutẽ há nĩ ra tóg há tí vẽn, ùn riko ag tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti," he tóg.

²⁶ Kỹ tóg ag mỹ e pẽn tãvĩ tí. "Kỹ ù hỹn kren ke tũ pẽn nĩ," he ag tóg, jagnẽ mỹ.

²⁷ Kỹ tóg ag mỹ: "ẽprã ke ag vỹ vẽnĩn kren han ki kãtĩg nỹtĩ," he mũ. "Ag jãvo Topẽ tóg ãg krenkren han ki kanhró nĩ. Topẽ hã tóg nẽn kar han ke ki kanhró nĩ inhã," he tóg.

²⁸ Kỹ Pedro tóg ti mỹ: "hã vẽn, ãg tỹ nẽn ù kar ré kỹ ãg tóg ã mrẽ mũ mũ," he mũ.

²⁹ Kỹ tóg: "sỹ ke há vẽn. Ájag kã mũ ù tóg kejẽn isugrĩn ti jamã ré kỹ ti mũ, ti jãvy ag, ti kãke ag, ti ve fag, ti mỹnh fi, ti panh ti, ti krẽ tí, ti japyé ré kỹ ke gé, vẽnĩn vĩ sér tugrĩn," he tóg. ³⁰ "Ën vỹ tóg sir vẽnĩn kato ù tỹ 100 (ke) venh ke mũ, ùri hã ra, hã vỹ: ẽmã kar, jãvy kar, kãke kar, ve kar, mỹnh kar, ẽpỹ kar ve jé tóg ke mũ. Hã ra ag tóg ti vóg kónãn ke mũ gé. Kar kỹ tóg vãhã sir rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ gé," he tóg. ³¹ "Jãvo tag ki ùn mág ù tỹ tá tẻrenh ke vẽn, kỹ tag ki ùn kãsir ù tỹ tá jãpryn h ke vẽn," he tóg.

Jesus tỳ ti jagtar ke tó măn

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Kar kỳ *Jesus* tóg tí mré mũ tí ag mré tí nĩ sir, *Jerusalém* ra. Ag jãmĩ tóg tí nĩ. Hã ra tóg ag mỳ e tí. Mũmêg ag tóg mũ sir. Kỳ tóg ù tỳ 12 (ke) ag mỳ ti tỳ nén venh ke mũ ên kãmén măn mũ, vyr mỳ. ³³ “Ha vé, *Jerusalém* ra êg tóg mũ mũ,” he tóg. “Êprã ke fi kósín ên vỹ jagtar ke mũ. Inh hã vê. Ôn kỳ Topê tũ to pã'i ag tóg ag tỳ isỹ nén han sór mũ ên han ke mũ.” he tóg. “Ag tỳ iso: “ter jé tóg ke mũ,” henh ke vê, kỳ ag tóg fóg ag mỳ inh fêg ke mũ. ³⁴ Kỳ fóg ag tỳ iso é henh ke vê. Ag tỳ iso sug ke vê. Ag tỳ inh mrãnmrãn ke vê. Isén ke ag tóg ke mũ. Hã ra isóg kurã tãgtũ ki rĩr măn mũ sir,” he tóg.

Tiago mré João ag tỳ pã'i jé sór

(Mt 20.20-28)

³⁵ Kỳ *Tiago* mré *João* ag tóg ti kukãm mũ mũ, *Zebedeu* krê ag, “*Senhor*, êg mỳ êg tỳ nén to vĩ mũ tag ti han,” he ag tóg. ³⁶ Kỳ tóg ag mỳ: “ne nê,” he mũ. ³⁷ Kỳ ag tóg ti mỳ: “kejên ã tóg tỳ pã'i nĩn mũ,” he mũ. “Kỳ tóg sỹ ã pêgia tá nĩnh há tí vê,” he tóg, jo ù tóg: “sỹ ã jakãnh tá nĩnh há tóg tí vê,” he mũ gé. “Êg tỳ ã rá há nỹtĩnh há tóg tí vê, ã tỳ tỳ pã'i nĩn kỳ,” he ag tóg.

³⁸ Hã ra tóg ag mỳ: “ãjag tỳ nén to vĩ mũ ki kagtũg ãjag tóg nỹti,” he mũ. “Ãjag mỳ inh ri kén jagtar sór mũ? ãjag mỳ ãjag jagtar jagy han kỳ to krónh kenh ke tũ nĩ vỹ?” he tóg.

³⁹ Kỳ ag tóg: “hỹ, ke jé êg tóg ke mũ,” he mũ. Hã ra *Jesus* tóg ag mỳ: “hỹ, jagtar jé ãjag tóg ke mũ, inh ri kén,” he mũ. “Vêsỹrênh jé ãjag tóg ke mũ, inh ri kén. ⁴⁰ Hã ra isũ tũ vê, sỹ ãjag mỳ: ha inh pêgia tá nĩ, ha inh jakãnh tá nĩ, he jé. Û tỳ inh rá nỹtĩnh ke mũ ên ag há tỳ inh rá nỹtĩnh ke vê,” he tóg.

⁴¹ Hã ra ù tỳ 10 (ke) ag tóg mêg mũ, kỳ ag tóg ag to jũ mũ sir. ⁴² Kỳ tóg ag jé prêr kãn kỳ ag mỳ: “fóg tỳ pã'i ag jykre ki kanhró ãjag tóg nỹti,” he mũ. “Vênh kar jêgnêg ag tóg tí, kỳ ag mág ag tóg vênh kar mỳ: gem nĩ, ge tũg nĩ, he tí, vĩ tar han kỳ. ⁴³ Ag ri ke han tũg nĩ. ãjag mỳ tỳ ùn mág nỹti sór mũ? Kỳ tỳ jagnê mỳ rãnhrãj tí ri ke nỹtim nĩ. ⁴⁴ ãjag mỳ tỳ pã'i nỹti sór mũ? Kỳ tỳ jagnê krêm ke nỹtim nĩ, tỳ ùn kãsir ri ke nỹtim nĩ. ⁴⁵ Hã kỳ sóg ù mỳ rãnhrãj tí tũ nĩ gé. Sỹ tỳ ãjag mỳ rãnhrãj tí nĩ jé sóg kãtũg. Tỳ sóg êprã ke fi kósín nĩ. Hã kỳ sóg vênh kar jagfy ter ke mũ, sỹ ag krenkren han jé,” he tóg.

Ûn kyvó tỳ há' he

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Kejên tóg tí mré mũ tí ag mré êmã tỳ *Jericó* tá jun mũ. Ag tỳ *Jerusalém* ra mũ vê. Kỳ ag tóg *Jericó* ki pa mũ gé. Vênh e tãvi tóg ag mré mũ mũ. Hã ra ag tóg ùn kyvó vêg mũ. *Bartimeu* vê, *Timeu* kósín vê. Êpry kri nĩ kỳ tóg vênh kar mỳ: “inh mỳ nén ù nĩm,” he

nĩgtĩ. ⁴⁷ Ên tóg *Jesus* tỳ êmĩn jagma tũg mêg mũ sir. Kỳ tóg prêr mũ sir. “!..*Jesus*..!” he tóg. “!..*Davi* krê'krê'..! !..jagãgtãn ra..!” he tóg. ⁴⁸ Hã ra ag tóg ti to jũgiũ kỳ “mê kã nĩ nĩ,” he mũ. Hã ra tóg prêr măn', prêr măn', he mũ. “!..*Davi* krê'krê'..!” he tóg. “!..jagãgtãn ra..!” he tóg.

⁴⁹ Kỳ tóg ti to krỹg he mũ. Kỳ tóg ti jé prêr mũ sir. Kỳ ag tóg ti mỳ: “ã fe tỳ há' hé, jêg ra, ã jé tóg prêr mũ,” he mũ. ⁵⁰ Kỳ tóg ti pãritó fón kỳ jêgnê mũ sir. *Jesus* to tóg tí mũ sir.

⁵¹ Kỳ tóg ti mỳ: “inh ã tỳ hê ri kenh mũ?” he mũ. Kỳ tóg: “*Senhor*, sỹ venh há tóg tí,” he mũ. ⁵² Kỳ tóg: “hej, ã tỳ há' henh ke nê ha, ã tỳ inh ki rá tũgrĩn” he mũ. Kỳ tóg vêsỹmér êvãnh há' he mũ sir, kỳ tóg ti nón tí mũ sir, êpry jagma.

11

Jesus tỳ Jerusalém tá jun

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Vãhã ag tóg *Jerusalém* to há nỹti. Kỳ ag tóg êmã tỳ *Betânia* tá junjun vén mũ, êmã tỳ *Betfagé* tá, kri tỳ *Oliveiras* tá ke gé. Kỳ *Jesus* tóg tí mré mũ tí rége ag jêgnê kỳ ag mỳ: ² “ha êg jo êmã nĩ ên ra mũjêg,” he mũ. “Tá ãjag tóg *burrica* fi krê venh ke mũ. Se kỳ tóg jê. Û vỹ ver ti kri nĩ ja tũ nĩ. Ti kavãnh kỳ ti pére kãmũm nĩ,” he tóg. ³ “Hên ri ke mũn ag tóg ãjag mỳ: ãjag tỳ ne jé tí kavãnh nê? henh ke mũ. Kỳ ag mỳ: êg *Senhor* tóg ti ve sí han sór mũ, kãnmar tóg tí jênê măn mũ, hem nĩ,” he tóg.

⁴ Kỳ ag tóg mũ mũ sir. *Burrica* fi krê vêg ag tóg mũ. Jãnkã rá tóg se kỳ jê. Kỳ ag tóg ti kavãg mũ sir. ⁵ Kỳ ag tóg ag mỳ: “ãjag tỳ ne jé *burrica* sí kavãnh nê?” he mũ.

⁶ Kỳ ag tóg *Jesus* tỳ ag mỳ nén tó ja ên ti tó mũ. Kỳ ag tóg: “ha ma mũjêg ge,” he mũ. ⁷ Kỳ ag tóg *burrica* krê ma mũ mũ sir, *Jesus* to. Ag kur tỳ ag tóg ti kri kũgjen mũ, kỳ tóg kri nĩ mũ sir. ⁸ Kỳ vênh kar tóg êpry kri ag kur kũgjen mũ sir, jo ù ag tóg ka féj kre kỳ ti jo vãvãm mũ gé. ⁹ Kỳ ù ag tóg ti jãmĩ mũ mũ, jo ù ag tóg ti nón mũ mũ. Ên ag tóg prênprêr mũ sir. “!..*Viva*..! !..pã'i vỹ êg tá jun, êg *Senhor* mág tỳ ti jênên kỳ..! !..Sêr tãvi tóg tí..! !..Êg pã'i vê mỳr, êg jógóg tỳ *Davi* ri kén..! !..Topê tá tóg kãtũg, ù tỳ kynhmỹ nĩ ên tá, *viva*..!” he ag tóg mũ, prênprêr kỳ.

¹¹ Gen kỳ tóg *Jerusalém* ra rá mũ sir, Topê ãn ra. Kỳ tóg nén kar ki êvãnh mũ, kar kỳ tóg ráké ra *Betânia* ra tũg măn mũ, ù tỳ 12 (ke) ag mré.

Ka tỳ figueira

(Mt 21.18-19)

¹² Tỳ vaj kỳ, ag tỳ *Betânia* tá kãmũ kỳ tóg kókĩr mũ. ¹³ Kỳ tóg ka tỳ *figueira* féj vêg mũ. Kỳ tóg to tí mũ, ti kanê ko jé. Tá jun kỳ tóg ti féj tãvi vêg mũ, ti kanên ke pétêm tũ nĩn kỳ. ¹⁴ Kỳ tóg *figueira* ên mỳ: “ú tóg ã kanê ko măn

ke tũ nĩ ha,” he mũ. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg ti vĩ mëg mũ.

*Jesus tỹ Topê ìn krêm ag pan
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)*

¹⁵ Kĩ ag tóg mũ mǎn kũ *Jerusalém* tá junjun mũ sir. Topê ìn ra tóg rǎ mũ. Tá tóg nén ù vène he tí ag ve kũ ag pan kǎn mũ sir, nén ù kũmpa he tí ag ke gé. Topê ìn krêm ag tóg nén kar kygĩam tí, jǎnkamy *trocar* he ag tí gé. Ag *mesa* tỹ tóg vyryn ke mũ, *Jesus* ti. Sórǎg vène he tí ag nĩgnĩ jafǎ tỹ tóg vyryn ke mũ gé sir. ¹⁶ Kĩ tóg ag tỹ Topê ìn fĩn nén gé mũ kamëg mũ gé sir. ¹⁷ Kĩ tóg ag mĩ: “Topê vĩ rá to jykrén nĩ,” he mũ. “Inh ìn jiji hǎ vỹ: *nação* kar tỹ Topê mré vĩ jafǎ, he mũ, he tóg, Topê vĩ rá ki. Hã ra ãjag tóg krêm nén kar pigu mügũ,” he tóg.

¹⁸ Hã ra Topê tũ to pǎ'i ag vỹ *Jesus* vĩ mëg mũ. Kĩ ag tóg: “ëg hỹn hẽ ri ken kũ ti tén ke mũ?” he mũ. Hã ra ag tóg ti kamëg mũ. Vènh kar mĩ tóg há tí, ti vĩ tí. Hã kũ ag tóg ti vóg tũ nĩ sir.

¹⁹ Kutyg kũ ag tóg ëmǎ mág ki pa mǎn mũ sir.

*Ka tỹ figueira tóg
(Mt 21.20-22)*

²⁰ Tỹ vaj kũ ag tóg ëmǎ mág ën ra mũ mǎn mũ sir. Mũ kũ ag tóg sir ka tỹ *figueira* ën ve mǎn mũ, hã ra tóg tóg ja nĩ, ti jǎre mré hã. ²¹ Kĩ *Pedro* tóg *Jesus* vĩ ja ën mĩ ëkrén kũ ti mĩ: “ha vé, *Senhor*,” he mũ. “Á vĩ ja ën hǎ vè. Á tỹ ka tỹ *figueira* mỹ vĩ kónǎn ja ën vỹ tóg ja nĩ,” he tóg.

²² Kĩ tóg ag mĩ: “Topê ki ge pẽ han nĩ,” he mũ. ²³ “Sỹ ke há vè: kejën ãjag tóg krĩ mỹ: ha goj nig ki ráj kutẽ, henh ke mũ. Kĩ tóg ki ráj ke mũ, ãjag tỹ ãjag fe tỹ: ti mỹ ki ráj mũ vỹ? he tũ nĩn kũ,” he tóg. ²⁴ “Hã kũ sóg ãjag mỹ ke mũ. ãjag tỹ Topê mỹ nén ù to vĩ kũ to: han jé tóg ke mũ, hem nĩ, kũ ãjag tóg venh ke mũ sir,” he tóg.

²⁵ “ãjag tỹ kejën Topê mré vĩ kũ, ãjag tỹ ù to jũ mũ mĩ ëkrén kũ, ti mỹ vènh pǎte fón nĩ. ãjag tỹ gen kũ tóg vènh kato ãjag mỹ vènh pǎte fón ke mũ gé, ëg jóg mág tỹ kanhkǎ tá nĩ ti. ²⁶ ãjag tỹ hã ra ag mỹ vènh pǎte fón tũ nĩn kũ ëg jóg mág vỹ vènh kato ãjag mỹ vènh pǎte fón ke tũ nĩ gé,” he tóg.

*Jesus tỹ ù tỹ ti jënëg mũ tó tũg
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)*

²⁷ Kĩ ag tóg mũ mǎn kũ *Jerusalém* tá junjun mǎn mũ sir. Topê ìn ra tóg tí mũ. Kĩ Topê tũ to pǎ'i ag tóg ti venh kǎmũ mũ. ²⁸ “Û nỹ ã mỹ: tag han nĩ, hé? Û nỹ ã jënë?” he ag tóg.

²⁹ Kĩ tóg ag mĩ: “ãjag ki sóg jëmènh ke mũ gé, vènh kato,” he mũ. “ãjag tỹ inh mỹ tó há han kũ sóg ãjag mỹ ù tỹ inh jënëg mũ tónh ke mũ gé,” he tóg. ³⁰ “*João* vỹ ag kygpég tí

ja nĩgtĩ. Ti mỹ kanhkǎ tá vèjykre han, ëprǎ vèjykre vó? Û nỹ ti jënë?” he tóg.

³¹ Kĩ ag tóg jagnë mỹ: “ëg tỹ ti mỹ: Topê tỹ ti jënë ja vè, hen kũ tóg ëg mỹ: ãjag tỹ ne jé ti vĩ kri fi ja tũ nĩ nẽ? henh ke mũ. ³² Ëg tỹ hã ra ti mỹ: ëprǎ ke jykre ja vè, hen kũ tóg vènh mỹ nỹ gé,” he ag tóg, ag tỹ vènh kar kamëg kũ. Vènh kar tóg *João* to: “Topê vĩ tó tí pẽ ja vè,” he tí. ³³ Hã kũ ag tóg ti mỹ: “ëg pijé ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. Ón kũ ag tóg ke mũ. Kĩ tóg ag mỹ: “kũ sóg ãjag mỹ ù tỹ inh jënëg mũ tónh ke tũ nĩ gé,” he mũ.

12

*Û mỹ rǎnhrǎj tí kórég ag
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)*

¹ Kĩ tóg ag kanhrǎn kũ ag mỹ: “kejën ù tóg *uva* krǎn mũ. Pénĩn tóg rón mũ, kǎ ki tóg kũm mũ, *uva* jëgmĩ jafǎ han jé. Ki tóg pǎjóg han mũ gé,” he mũ. “Kĩ tóg ù tỹ ki rĩr tí ag mré to jykrén kar kũ tí mũ, ga ù ra, ag tỹ ti jo ki rĩr jé.

² Ti tỹ kejën kanën kũ tóg ag mỹ, ti mỹ rǎnhrǎj tí ù jënëg mũ, ag tỹ ti mỹ *uva* vènh kǎpǎm jé. ³ Hã ra ag tóg ti kǎgmĩg mũ sir. Ti mrǎnmrǎn ag tóg mũ sir. Kĩ ag tóg ti mỹ: “ha tũg,” he mũ sir, ti mỹ nén ù nĩm më kǎ.

⁴ Kĩ tóg ag mỹ ti mỹ rǎnhrǎj tí ù jënë mǎn mũ gé sir, kũ ag tóg ti krĩ ki tǎnh mũ sir, ti to é he kũ. ⁵ Kĩ tóg ag mỹ ù jënë mǎn mũ gé sir, hã ra ag tóg ti tén mũ gé sir. Ti mỹ rǎnhrǎj tí kar to ag tóg jũ mũ, ù mrǎnmrǎn ag tóg, ù tén ag tóg.

⁶ Kĩ hã ra ù tóg kén mũ. Hã ra ti kósin vè. Ti fe pẽ vè hã ra. Kĩ tóg vǎhǎ ag mỹ ti jënëg mũ sir. “Hèn ri ke mũn ag inh kósin kamëg mũ,” he tóg.

⁷ Ti tỹ tá jun kũ ag tóg jagnë mỹ: “kejën ëkré kar vỹ tỹ ti tũ nĩnh mũ, ha vem nĩ. Mũ nỹ, ti tén jé, ti tũ tag tỹ tỹ ëg tũ nỹ jé,” he mũ.

⁸ Kĩ ag tóg ti kǎgmĩ kũ ti tén mũ sir. Ró pǎte ag tóg ti fón mũ sir,” he tóg.

⁹ “Kĩ ëkré tỹ tũn mũ ën hẽ ri kenh ke mũ? Jun jé tóg ke mũ, ti mỹ rǎnhrǎj tí ag kǎgtén jé. Kĩ tóg ëkré ki rĩr tí ù ag mỹ fĩnh ke mũ, ti tũ ti,” he tóg.

¹⁰ Kĩ tóg ag mỹ: “Topê vĩ rá tag to jykrén nĩ, ha më,” he mũ. “Pó fón ag tóg, pó tỹ ìn han tí ag. Ag mỹ tóg kórég ja nĩ. Hã ra Topê tóg pó ën hã tỹ ìn nũna han mũ. ¹¹ Topê tỹ há vè, hã kũ tóg ëg mỹ e tí, ëg tỹ ven kũ, he tóg, Topê vĩ tỹ rán kũ nĩ ki,” he tóg ag mỹ.

¹² Kĩ ag tóg ki kanhró nỹtĩ. Ag kato tóg tag tó ja nĩ. Hã kũ ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vènh e ën kamëg mũ. Kĩ ag tóg ti ség tũ nĩ. Ti ré kũ ag tóg mũ mũ sir.

*Ëg tỹ imposto kajǎm ke
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)*

¹³ Hã ra ag tóg ti to *Fariseu* ù ag jëgnëg mũ gé sir, pǎ'i tỹ *Herodes* mré ke ù ag ke gé, ag tỹ ti vĩ to ti se jé. ¹⁴ Ag tỹ ti tá junjun kũ ag tóg ón

ký ti mý: “*Senhor*, ã jykre kurj nĩ ki kanhró ěg nýtĩ,” he mü. “Vějykre pir há han ã tóg tí, věnh kar mý. Há ký ã tóg Topě japry to ěg kanhrán há han tí. Mý há ný”, ěg tý *governo* mý jänkamy nĩm ke tí, *imposto* kajám ke tí?”¹⁵ ěg mý hýn nĩm mü, vó mý vó?“ he ag tóg. Há ra *Jesus* tóg ag jykre régre nýtĩn ki kanhró nĩ. Ký tóg ag mý: “ájag ne tóg ón ký inh ki jēmē sór mü”, he mü. “Inh mý jänkamy jun, sý ve jé,” he tóg.¹⁶ Ký ag tóg ti mý ũ jun mü sir. Ký tóg: “ũ jiji ný kã nĩ? Ũ kãgrá ný kã nĩ?” he mü. Ký ag tóg ti mý: “pã’i mág tý *imperador* kãgrá vē,” he mü.

¹⁷ Ký tóg ag mý: “ký pã’i mág mý ti tú nĩm nĩ, há ra Topě mý ti tú nĩm ní gé,” he mü. Ký ti vĩ tóg ag mý e tí. Ag tý nén ũ to ti senh ke mü vég tú ag tóg nĩ.

Ěg tý ěg ter ja tá vȳn kenh ke
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Ký *Saduceu* ag tóg ti tá junjun mü gé, ti ki jēmē jé. Há ra *Saduceu* ag tóg: ěg ter ja tá ěg vȳn kenh ke tú nĩ,” he tí. Ký ag tóg ti mý: ¹⁹ “*Senhor*, *Moisés* tóg ěg mý vějykre tag nĩm ja nĩ, ha mē,” he mü. “Ěg mý tóg: ã régre tý ti krě tú ra ter ký ti prũ fi tý prũ nĩ, ã tý ã régre mý ã krě han jé, fi ki, he ag tóg.

²⁰ “Ký ũ tý jagně mré pafa ja tý 7 (ke) ag vȳ nýtĩ ja nĩgtĩ. Ag kãke tóg prũg mü, há ra tóg ti kósín tú ra ter mü sir.²¹ Ký ti jãvy tóg fi tý prũg mü, há ra tóg ti kósín tú ra ter mü gé sir. Ký ti jãvy ũ vȳ fi tý prũg mü gé.²² Há ra ag kar tóg fi kósín tú ra kãgter kãn mü sir, ag kãke ti nón, ũ tý 7 (ke) ěn ag. Kejẽn fi tóg vãhá ter mü gé sir.²³ Ký fag kãgter ja tá vȳnvȳn ke ký fi hýn mén tý 7 (ke) nĩnh mü vē. Ag kar vȳ fi tý prũg ja nĩgtĩ. Há ký tóg věnh mý ný, ag tý: rĩr mãn jé ěg tóg ke mü sir, he ag tóg.

²⁴ Há ra tóg ag mý: “ájag pijé Topě vĩ ti rán ký nĩ ki kanhró nýtĩ,” he mü. “Topě jykre ki kagtũg ájag nýtĩ. Há ký ájag tóg kygně ja nĩ.²⁵ ěg tý ěg ter ja tá vȳn ke ký ěg tóg tý Topě tý jěgně jafã ag ri ke nýtĩnh mü, kãnhkã tá. Ký ěg prũg ke tú nĩ. Mén ke tú fag ní gé,” he tóg.²⁶ “Topě vĩ ũ to jylkrén nĩ. Topě tóg vãnh pũr kã ki *Moisés* mý: “*Abraão* vȳ iso: Topě, he tí, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé,” he ja nĩ. Kãgter ag huri, há ra Topě tóg: “tý inh ag Topě nĩ,” he ja nĩ, ag kãgter mü ra.²⁷ Há ký ag tóg rĩnrĩr nýtĩ mýr. Topě vȳ tý ũn rĩnrĩr nýtĩ ag há kri ke nĩ,” he tóg, *Saduceu* ag mý. Ký ag tý ti mý ne tónh ke tóg tú ti.

Topě tý ěg jyvẽn kãfór
(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

²⁸ Há ra Topě vĩ to ěg kanhrán tí ũ tóg tá jun mü gé sir. Ký tóg *Jesus* tý *Saduceu* ag mý tó há han ja ěn mēg mü. Há ký tóg: “Topě tý ěg jyvẽn tý hě ný hýn ti tý ěg jyvẽn kar kãfór nýnh mü?” he mü.

²⁹ Ký tóg ti mý *Moisés* tý ag jyvẽn ja tó mü, há vȳ: “há mē, *povo* tý *Israel*! Ěg pã’i vȳ tý

Topě nĩ, ěg pã’i vȳ tý ũn pir nĩ.³⁰ Topě to, ěg jóg mág to há távĩ nýtĩm nĩ! Ti ki ge há han nĩ! Ti to jykre pir nýtĩm nĩ, krĩ pir! Ti to tar nýtĩm nĩ! Ũ tý kãfór nýn há vē,” he mü.³¹ “Ký ũ tóg há ri ke ní gé, há vȳ: ájag régre ki rĩr há nýtĩm nĩ, ájag tý věnh ki rĩr há han ri ke, he mü. Ti tý ěg jyvẽn ũ pijé tag kãfór nĩ,” he tóg,

³² Ký Topě vĩ to ěg kanhrán tí ěn tóg ti mý: “ke tóg tí. Á tý ke há vē. Pir ti nĩ, Topě ti, ũ pijé ti ri ke nĩ,” he mü.³³ “Ěg jé ti to fe há nýtĩ, ěg jé ti to krĩ há nýtĩ gé, jykre pir ke gé. Ěg jé ti to tar nýtĩ gé. Ěg jé ěg régre ki rĩr há nýtĩ gé, ěg tý věnh ki rĩr há han ri ke,” he tóg. “Tag tóg ti tý ěg jyvẽn kãfór nĩ. Ěg tý Topě mý nén ũ pũn kãfór tóg ní gé,” he tóg.

³⁴ Ký tóg ti tý tó há ní ve ký ti mý: “Tó há han ã, ký ki króm kãn sórm nĩ,” he mü. Kar ký ũ tóg *Jesus* ki jēmē mãn tú nĩ sir. Ti kaměg ag tóg mü sir.

Cristo tý tý Davi krě’krě nĩ ra ti kãfór nĩ
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Ký *Jesus* tóg Topě ěn krēm ag kanhrán ký ag mý: “Topě vĩ to ěg kanhrán tí ag tóg: *Cristo* vȳ tý vãsȳ ěg pã’i mág tý *Davi* krě’krě ag kã ũ nĩ,” he mü. “Tó há han ag tóg.³⁶ Há ra *Davi* vȳ *Cristo* to: Topě vȳ inh *Senhor* mý: “nĩ ra ver, inh pějja tá,” he ja nĩ. “Sȳ ver ã kato vãsãnsãn mü ag sigsenh ke vē, he ja tóg nĩ, Topě kuprĩg tý ti krĩn ký.³⁷ Há ký *Davi* tóg *Cristo* to: inh *Senhor* vē, he ja nĩ. Ti tý tý ti krě’krě nĩ ra ti mý tý ti kri ke nĩnh ke mü vē?” he tóg. Há ra ag tý ti mý ne tónh ke tóg tú ti. Ti vĩ tag tóg věnh kar mý há ný.

Ón ký Topě vĩ to ěg kanhrán tí ag jagtar ke
(Mt 23.1-36; Lc 20.45-47)

³⁸ Ký tóg: “ón ký Topě vĩ to ěg kanhrán tí ag kaměg nĩ,” he mü. “Kur kaja e rĩnh (ka)mě ag nýtĩ. Ký tóg věnh kar tý ag to: pã’i mág ag vē, hen ký ag mý sér ũgtĩ,” he tóg.³⁹ “Ěg tý věnh kanhrán jafã krēm ag tóg věnh kãpãm ký nýtĩgtĩ. Fěnhhta ki ag tóg jěn vén tí, ag tý tý ũn mág nýtĩn ký,” he tóg.⁴⁰ “Há ra ag tóg ũn mén ter ja fag tú mãn kãn tí. Fag tú mãn kãn ký ag tóg ón ký Topě mré vĩ mág han mũgtĩ, ěg tý ag to: “ũn há vȳ tý ag nýtĩ,” he jé. Há to ag vēsȳrěnh mág távĩ han ke mü,” he tóg, *Jesus* ti.

Ũn jagtar fi tý fi tú vin kãn
(Lc 21.1-4)

⁴¹ Ký tóg kejẽn Topě ěn tá jänkamy vin jafã ra há nĩ mü. Ký tóg ag tý kã ki nén vin mü vég mü sir. Ũn riko ag tóg jänkamy mág tý kã ki vin mü.⁴² Ký ũn jagtar fi vȳ tá jun mü gé, ũn mén ter ja fi. Há ra fi tóg jänkamy kãsir régre há vin mü sir, há vȳ: 1 *centavo*, he mü.

⁴³ Ký tóg ti mré mü tí ag jé přer ký ag mý: “ve ra ha. Ũn riko tý vin kãfór han fi tóg, fi tú sí há ra,” he mü. “Tý nén ũ tú fi tóg nĩ. Fi mén vȳ hur ter.⁴⁴ Ký fi tóg fi tú vin kãn ja nĩ,

fi jĕn mrĕ hā. Jāvo ũn riko ag vŷ ag tũ ke hā tŷ Topĕ mŷ vĭn mág tĩ. Hā ki fi tóg ag tŷ nĭm káfór han, fi tŷ nĭm sĭ pĕ han mũ ra. Ki há sóg tó mũ mŷr;” he tóg.

13

Ēg jagtar ke

(Mt 24.1-14; Lc 21.5-19)

¹ Kŷ tóg Topĕ ĩn tá kākutĕ mũ sir. Re tá ti mrĕ tĩ ũ tóg ti mŷ: “ve ra ha, *Senhor*,” he mũ. “Pó sĭnvĭ távĭ tŷ tóg há nŷtĩ, ĩn tag ti,” he tóg, Topĕ ĩn to. ² Há ra tóg ti mŷ: “ā mŷ ĩn mág tag ti vég mũ? Kejĕn pó tag tóg jagnĕ kri nŷtĩ mán ke tũ nĩ. Ag ránrháj kán ke vē,” he mũ.

³ Kar kŷ tóg krĭ tŷ *Oliveiras* ra tĭg kŷ tá nĩ nĩ sir, Topĕ ĩn kakām. Kŷ *Pedro, Tiago, João, André* ag tóg ag pin kŷ ti mŷ: ⁴ “ĕg mŷ ag tŷ kókĕn ke kurā ti tó. Ēg ne ve kŷ ti kurā ki kanhró nŷtĭnh mũ? Kurā tŷ hĕ ki ĕg hŷn tag venh ke mũ?” he mũ.

⁵ Kŷ tóg ag mŷ: “ker ũ ājag *lograr* hé hĕ!,” he mũ. ⁶ “*Cristo* vŷ tŷ ĩnh nĩ,” he jĕ ag tóg ke mũ, ĭjĭji tó kŷ. Ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg tag tónh mũ, kŷ ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg ag vĭ kri nĭm ke mũ. ⁷ “Vĕnh génh káme mĕgmĕ ĩĕ ājag tóg ke mũ, tag ki vĕnh génh ke to, kuvar há tá vĕnh génh to ke gé. To jŷrŷn ke tŷg nĩ há ra. Vĕnh génh enh ke vē. Há ra kurā tŷ ĕgno to há ke vē ver,” he tóg. ⁸ “*Nação* ag tŷ jagnĕ kato tĕgtĕnh ke vē. Pā’i krĕm ke ag tŷ pā’i ũ krĕm ke ag to jŷnh ke vē gé. Kŷ ga tŷ ragrag ke tŷ hĕn ri ke han ke vē gé, ĕmā tŷ hĕn ri ke ki. Vĕjĕn tŷ tũ’ hĕnh ke vē gé. Ājag jagtar ke vĕnh ven ven vē ha,” he tóg.

⁹ “Rĕngag nĩ. Ājag jyvĕn tar han jĕ ag tóg ke mũ. Vĕnh kanhrān jafā krĕm ag tóg ājag mrānmrān ke mũ, ĭsŷgrĭn. Ājag jĕ ag tóg prĕr ke mũ gé, pā’i mág tŷ ājag ve jĕ, pā’i mág kar ti, ājag tŷ ag mŷ ĩnh vĭ tugtó jĕ. ¹⁰ Kŷ ĩnh kātĭg ke to há *povo* kar vŷ ĩnh vĭ sér mĕnh ke mũ,” he tóg. ¹¹ “Ag tŷ vāhā sir ājag sigse kŷ, ājag tŷ nĕn tónh ke mũ to jŷkrĕn tŷg nĩ! Jatu nŷtĭm nĩ! Ag tŷ ājag ki jĕmĕn kŷ Topĕ kuprĭg tóg ājag mŷ tónh ke mũ. Ti vĭ há tó jĕ ājag tóg ke mũ. Ājag tŷ tó tũ vē sir, ti tŷ tó vē sir,” he tóg. ¹² “Ũ vŷ tóg ti rĕgre senh ke mũ, ti ter jĕ, ĕn ká. Kŷ ũ panh tóg ti kósĭn senh ke mũ gé. Kŷ ũ krĕ tóg ti han mũ fag sigsenh ke mũ gé, fag kágtĕn jĕ. ¹³ Vĕnh kar vŷ tóg ājag to vĭ kónān ke mũ gé, ĭjĭji tugrĭn. Há ra ũ tŷ ĭsovānh tũ pĕ ĕn kren ke vē,” he tóg.

Vĕsŷrĕnh mág ke

(Mt 24.15-28; Lc 21.20-24)

¹⁴ Kŷ tóg ag mŷ: “kejĕn ājag tóg vāhā ājag tŷ nĕn kamĕg tĩ ĕn venh ke mũ, ĕg kavĕnh mũ ĕn ti,” he mũ. “Topĕ vĭ tó tũ tŷ *Daniel* vŷ ti tó ja nĭgtĩ. Ti jĕnh ke tũ tá tóg jĕnh mũ. Ũ tŷ to ke mũ ĕn jĕ ki kanhró nĩ. Kŷ *Judĕia* ki ke kar ag jĕ vĕnh pigjunh mŷjĕg, pānónh ra, fag mrĕ hā. ¹⁵ Ũ tŷ re tá nĩ ĕn jĕ ti ĩn ká ra rá tŷg, ti tũ

mān jĕ. ¹⁶ Kŷ ũ tŷ ti japy tá jĕ ĕn jĕ vŷn ke tŷg gé, ti kur mān jĕ. ¹⁷ Ũn kufy fag tŷ vĕsŷrĕnh ke vē, kurā ĕn ká, ũ tŷ gŷr pygfām mũ fag ke gé. ¹⁸ Topĕ mrĕ vĭm nĩ, ti tŷ kusa ká vĕnh ven tũ nĩ jĕ! ¹⁹ Vĕsŷrĕnh tŷ ge ve ja tũ ĕg nŷtĩ, Topĕ tŷ ga han jān ki. Kŷ ĕg ge venh ke tũ nĩ gé, kar kŷ. ²⁰ Ēg tŷ kurā ki vĕsŷrĕnh ke mũ vŷ e nŷtĩ vē, há ra tóg tĕrem kŷ nŷtĩ nĩ, Topĕ tŷ ũn kuprĕg ja ĕn ag tugrĭn. Ti tŷ tĕrem tũ nĩ ra ũ vŷ kren ke tũ nĩ vē, ag vĕsŷrĕnh ĕn to,” he tóg.

²¹ “Kŷ ũ tŷ ājag mŷ: ha vē, *Cristo* vŷ tag ká jĕ nĩ, tátá ti jĕ nĩ, he mũ ra kri nĭm tŷg nĩ. ²² Őn kŷ *Cristo* vŷ vĕnh venven ke mũ, ōn kŷ Topĕ vĭ tó ti ag ke gé. Kŷ ag tóg ōn kŷ *milagre* tŷ hĕn ri ke hŷnhn ke mũ. Ag tŷ vĕnh kar krĭn kónān sór vē, Topĕ tŷ ũn kuprĕg ja ĕn ag mrĕ hā, hĕn ri ke mŷn. ²³ Ha vē, sŷ ājag mŷ tó kán vē, ti kutĕnh ke to há,” he tóg, *Jesus* ti.

Topĕ kósĭn kātĭg mān ke

(Mt 24.29-31; Lc 21.25-28)

²⁴ “Hā ra kurā ĕn ká, vĕsŷrĕnh ĕn kar kŷ rá vŷ nhyr ke mũ, kŷ kysā vŷ jĕngrĕg mān ke tũ nĩ gé. ²⁵ Kŷ krĭg vŷ vár ke mũ gé, kanhkā krĕm. Ēg tŷ kanhkā tá nĕn vég tũ kar ĕn vŷ ragrag ke kán mũ gé. ²⁶ Kŷ vāhā vĕnh kar vŷ ĕprā ke fi kósĭn kátĕre venh ke mũ sir, kanhkā góg kāmĭ, ĩnh jŷkre tar pĕ nĭn kŷ. ĩnh ve vŷ kókov pĕ nĭnh mũ gé. ²⁷ Kŷ sóg ĭsŷ jĕgnĕ jafā ag mŷ: ha mŷjĕg, hĕnh ke mũ, ag tŷ ĭsŷ ũn kuprĕg ja ag vĕnhmān jĕ, ga kar tá, kanhkā fyr mĩ há,” he tóg.

Ka tŷ figueira káme

(Mt 24.32-35; Lc 21.29-33)

²⁸ “Ka tŷ *figueira* to ki kanhrān nĩ. Ti pĕ tánh kŷ, ti fĕj tág han kŷ tóg kakó ti sir, ĕkrĕ tygtánh ke kurā ti. ²⁹ Ri ke ti nĩ, ājag tŷ ĩnh kātĭg mān ke kurā ki kanhró nŷtĩ ti. Ājag tŷ sŷ ājag mŷ nĕn tó mũ tag ve kŷ tóg kakó távĭ tĩ ha, ĩnh kātĭg mān ke ti. ³⁰ Sŷ ke há vē, ha mĕ. Ũri ũn rĭnrĭr mũ ag tŷ nĕn kar ĕn venh ke vē, ag kágtĕr ke to há. ³¹ Kanhkā vŷ tũ’ hĕnh ke mũ, ga ti ke gé. Jāvo ĩnh vĭ vŷ tũ’ hĕnh ke tũ nĩ,” he tóg.

Jesus kātĭg mān ke kurā

(Mt 24.36-44)

³² “Hā ra ũ pijĕ ĭsŷ kurā ká kātĭg mān ke mũ ki kanhró nĩ, óra ki ke gé’. Topĕ tŷ jĕgnĕ jafā ag pijĕ ki kanhró nŷtĩ’. ĩnh pijĕ ki kanhró nĩ gé’, ĭsŷ tŷ Topĕ kósĭn ra. Ēg jóg mág há vŷ ti pin kŷ ki kanhró nĩ, kurā ká nĕn kutĕnh ke mũ ĕn ki. ³³ Ājag kanĕ nĭm nĩ, rĭnfĭg nŷtĭm nĩ. Topĕ mrĕ vĭ, ājag tŷ ti kurā ki kagtĭg nŷtĭn kŷ. ³⁴ Ũ pasanh tĭg ri ke vē. Ti tŷ ti ĩn ki kutĕ kŷ tóg ti mŷ ránrháj ti ag mŷ: “ĭjo ki rĭr,” he mũ, Kŷ tóg ũ tŷ jānká ki rĭr ti ĕn mŷ: “ā kanĕ nĭm nĩ,” he mũ gé. ³⁵ Há kŷ sóg ājag mŷ: “ājag kanĕ nĭm nĩ,” he mũ gé. Ājag pijĕ ti jun ke ki kanhró nŷtĩ’, Hĕn ri ke mŷn tóg kuty ke ra jun mũ, hĕn ri ke mŷn tóg kuty

kuju ki jun mü, hên ri ke mün tóg *galo* kyr mü ra jun mü, hên ri ke mün tóg kusäg ki jun mü. ³⁶ “Vênh ki êmêm nî, nür tüg nî. Äjag tÿ ijävânh tû ra sóg jun mü. ³⁷ Vênh kar mÿ sóg tó mü, sÿ äjag mÿ tó mü tag, hä vÿ: vênh ki êmêm nî, he mü,” he tóg, *Jesus* ti.

14

Ag tÿ Jesus tén sór

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

¹ Hä ra fénhta tÿ *Páscoa* kâ tákurâ tägtü vë sir, êmî jägja tû konh ke kâ tá. Tý Topê tû ki rîr tÿ ag tóg, *Jesus* vatánh tá ti se sór mü, ti tén jé. ² Hä ra ag tóg: “fénhta tag to êg tóg mênh ke mü ver,” he mü. “Êg tÿ fénhta kâ ti se kÿ vênh génh mág hÿn kutênh mü, ha vem nî,” he ag tóg.

Maria fi tÿ Jesus gânh tåg

(Mt 26.6-13; Jo 12.1-8)

³ Ên kâ tóg kejên êmâ tÿ *Betânia* tá nî nî, *Simão* in krêm, vênh kaga tÿ *lepra* han ja ên in krêm. Ti jêg nî ra ü fi tóg tá jun mü, *garrafa* vyn kÿ. Pó tÿ *alabastro* tÿ tóg há jê, *garrafa* ti. Ti ki jê vÿ tÿ nén ger há nî, hä vÿ: *nardo*, he mü. Ün kaja e pë vë. *Garrafa* ên nunh mranh kÿ fi tóg ti ki jê ên tÿ *Jesus* gânh tåg mü sir.

⁴ Hä ra ü tÿ tá nÿti ag kâ ü ag tóg jagnê mÿ: “fi tÿ ne jé nén kaja e tag kókén nê? ⁵ Êg tÿ nén ger há tag fón ke vë vë, kaja mág to. Êg tÿ ün jagtar ag mÿ vin ke vë vë,” he mü. Kÿ ag tóg fi mÿ vÿ tar han mü.

⁶ Hä ra *Jesus* tóg ag mÿ: “fi mÿ vÿ tüg! Äjag tÿ ne jé fi fe kaj han nê? Nén ü há han fi tóg,” he mü. ⁷ “Äjag mré sóg nÿg sí han mü, jávo ün jagtar ag vÿ äjag mré nÿtüg mág han mü. Isÿg kar kÿ ag mÿ nÿm nî, äjag tÿ ag mÿ nén nÿm ke mü ti,” he tóg. ⁸ “Fi tÿ nén han sór mü han fi tóg huri. Inh kân fi tóg huri, vênh kej tá inh fón ke to. ⁹ Ag tÿ vênh vÿ sér tugtó kÿ ag tóg fi tÿ nén han mü tag tónh ke mü gé, kÿ vênh kar vÿ fi tÿ nén han mü tag mëgmênh mü sir, ha vem nî. Ki hä sóg tó mü,” he tóg.

Ag tÿ Jesus vatánh tá ti kâgmînh ke to jykren

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Kar kÿ *Judas Iscariotes* tóg ti mü, Topê tû ki rîr tÿ ag mré *Jesus* to jykren jé, ü tÿ 12 (ke) ag kâ ü vë, ¹¹ Ag tÿ ti vÿ më kÿ tóg ag mÿ sér ti sir. “Ä mÿ êg tóg jänkamy vin mü,” he ag tóg ti mÿ. Kÿ tóg to jykren kÿ: “inh hÿn hê ri kenh mü, ag tÿ ti kâgmî jé?” he mü.

Ag tÿ Páscoa ko mü

(Mt 26.17-25; Lc 22.7-14, 21-23; Jo 13.21-30)

¹² Êmî jägja tû konh ke kurâ ve vë sir, mé sí tânk ke kurâ vë sir, *Páscoa* kâ. Kÿ ti mré mü ti ag tóg *Jesus* mÿ: “êg hÿn hê tá ä mÿ *carneiro* sí tânk mü, êg tÿ kon jé?” he mü. ¹³ Kÿ tóg ün régre ag mÿ: “ha êmâ mág ra müjêg. Tá

äjag tóg ü tÿ goj vyn kÿ tÿ vênh ke mü. Ên nón müm nî,” he mü. ¹⁴ “Ti tÿ in kâ ra rä kÿ in tân ên mÿ: êg *Senhor* vÿ ä mÿ vênh vÿ jênêg mü. Ti tÿ ä in krêm *Páscoa* konh há tóg ti, ti mré mü ti ag mré, hem nî ti mÿ,” he tóg. ¹⁵ “Kÿ tóg äjag mÿ, krogrog tÿ kynhÿ nÿ ven ke mü. Êhé ti nî. Tá nén kar vÿ kynkar kÿ nÿti. Nÿgja vÿ tá nÿti gé. Tá êg jo han nî,” he tóg.

¹⁶ Kÿ ag tóg mü mü sir, êmâ mág ra, kÿ ag tóg sir vëg mü. Kÿ ag tóg vëjên kân mü sir.

¹⁷ Rä pur ja ra *Jesus* tóg ü tÿ 12 (ke) ag mré tá jun mü sir. ¹⁸ Ag jên kÿ tóg ag mÿ: “äjag kâ ü tóg inh vatánh tá inh kato väsânsân mü ag mÿ inh ven ke mü,” he mü. “Inh mré jêg mü ü vë, ki hä sóg tó mü,” he tóg. ¹⁹ Kÿ tóg ag fe kaj ti sir. Ti mÿ ag tóg: “inh mÿ vó? Inh mÿ vó?” he kân mü. ²⁰ Hä ra tóg ag mÿ: “äjag kâ ü vë. Inh mré êmî tÿ pénky kâ ki kâ punpun mü ên vë mÿ. ²¹ Ter jé sóg ke mü, isÿ tÿ êprä ke fi kósín nÿn kÿ. Hä kÿ iser ke vÿ rán kÿ nî, väsÿ. Hä ra tóg ü tÿ pä' i ag mÿ inh ven ke mü ên mÿ vÿ kónân tävi han ke mü. Ti mur tû nî ran há tí vë,” he tóg.

Santa Ceia

(Mt 26.26-30; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25)

²² Ag tÿ ver jêg nÿti ra *Jesus* tóg êmî mäg mü. To tóg Topê mré vÿ mü sir. Kÿ tóg vênh kâ kupân kÿ ti mré mü ti ag mÿ: “té, ha kó,” he mü. “Inh há vë,” he tóg, êmî to.

²³ Kar kÿ tóg kópa vâg mü gé sir. Uva mé tÿ ki jê ên to tóg Topê mré vÿ mü gé sir. Kÿ ün pir tóg kâ kron' kron' he kân mü sir. ²⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “inh kyvénh há vë. Vênh kar jagÿ tóg inh ki kâ kutênh ke mü. Topê vÿ vênh kar to há nî sór mü, inh kyvénh tugrîn,” he mü. ²⁵ “Ha më, inh pijé *vinho* kron mân mü ha'. Topê tÿ tÿ êg pä' i nê kâ sóg kejên kron mân mü,” he tóg.

²⁶ Ag jên kar kÿ ag tóg Topê mÿ jân mü sir. Jân kar kÿ ag tóg sir krÿ tÿ *Oliveiras* ra mü mü.

Jesus tÿ Pedro mÿ tó

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “äjag kar vÿ inh ré kÿ mü kân ke mü,” he mü. “Hä kÿ tóg rán kÿ nî, hä më. “Ü tÿ *carneiro* ki rîr tÿ ên tânk jé sóg ke mü, kÿ ti mëg vÿ kryg ke kân ke mü,” he tóg, iso, Topê ti, ti vÿ rá ki. Hä ve jé äjag tóg ke mü.

²⁸ Hä ra sóg iser kar kÿ rîr mân ke mü. Ên kâ sóg äjag jo tÿg ke mü, ga tÿ *Galiléia* ra,” he tóg.

²⁹ Kÿ *Pedro* tóg ti mÿ: “ag kar tÿ ä ré kÿ mü mü ra isóg ä ré kÿ tÿg ke tÿ nî,” he mü. ³⁰ Hä ra *Jesus* tóg ti mÿ: “ha vé, üri, kuty tag kâ ä tóg iso: ti ki kagÿtÿg sóg nî, he tägtü han ke mü, *galo* kyr régre han ke to hä. Ki hä sóg tó mü,” he mü.

³¹ Hä ra *Pedro* tóg vÿ tar han mü. “Sÿ ä mré ter sór kÿ sóg ä to: ti ki kagÿtÿg sóg nî, henh ke tÿ pë nî,” he tóg. Kÿ ti mré mü ti ag tóg há tó kân mü gé sir.

*Getsêmani tá**(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)*

³² Kÿ ag tóg ka kré ra mü mü sir. Ka kré ên jijin há vÿ: *Getsêmani*, he mü. Kÿ tóg ti mré mü ti ag mÿ: “nügnî ra ver, tag ki. Sÿ ver Topê mré vëmên ke vê,” he mü. ³³ Kÿ tóg *Pedro*, *Tiago*, *João* ag mÿ: “inh mré kãmü jêg,” he mü. Vãhã tóg ti mÿ e tí, fe kaj han tóg mü sir. ³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “inh fe kaj mág tóg tí, kÿ tóg inh mÿ tÿ iser ri ke nî. Tag ki nÿtîm nî, nügnür tüg nî,” he mü. ³⁵ Kÿ tóg tüg si han mân kÿ müg ke mü. Ga kri tóg nÿ mü sir. Ti jóg mré tóg ví mü sir, “isÿ hên ri ke mün nén venh ke mü ên vég tú nî jé, óra ên ki,” he tóg. ³⁶ Kÿ tóg: “*Aba'*, panh', nén kar han ki kanhró á tóg nî. Kÿ tóg inh mÿ á tÿ inh jagtar ke tag tÿ tü' henh há tóg tí vê. Hã ra isÿ á mÿ nén to ví mü tag han tüg nî. á tÿ nén han ke mü ên há han nî,” he mü. ³⁷ Kÿ tóg ti mré mü ti ag venh tí mü, há ra ag tóg nügnür ja nî, kÿ tóg *Pedro* mÿ: “*Simão*, á mÿ nür'?” Mÿ á tÿ óra pir ki nür tüg jé hê ri ke?“ he mü. ³⁸ “Nür tüg nî! Topê mré vîm nî, ájag tÿ ti ví mranh tü nî jé, ü tÿ ájag kutân mü ra. Ájag tÿ mranh sór tü vê vê, há ra ájag tóg krój nÿtî,” he tóg.

³⁹ Kÿ tóg tüg mân mü sir, Topê mré ví mân jé. Ti ví ên há tó mân tóg mü. Kar tóg vÿn ke mü. ⁴⁰ Kÿ tóg ag tá jun mân mü gé sir. Hã ra ag tóg nügnür mân nÿtîm, ag kanê krój nÿtîm kÿ. Hã kÿ ag tÿ ti mÿ ne tónh ke tóg tü tí. ⁴¹ Kÿ tóg tá jun tägtü han mân mü. Kÿ tóg ag mÿ: “ájag ne tóg nügnür ja nî'. Vënhkán ja ájag tóg nî,” he mü. “Pétêm ti huri, óra ti. Ü tÿ Topê ví mranh tí ag tÿ isenh ke nê ha. Tÿ sóg êprã ke fi kósín nî mÿr. ⁴² Nügnî ra. Ag kato mü jé ha. Ü tÿ ag mÿ inh ven mü tóg kãtî ha,” he tóg.

*Ag tÿ Jesus se**(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)*

⁴³ *Jesus* tÿ ver vëmén jê ra *Judas Iscariotes* tóg jun mü sir. Ü tÿ 12 (ke) ag kã ü vê, Ti mré porisa ag tóg kãmü mü gé, rógro génh kÿ, ka kykyv génh kÿ ke gé. Topê tü to pã'i ag vÿ ag jêgnê, Topê ví to êg kanhrân ti ag ke gé, kófa ag ke gé. ⁴⁴ Ü tÿ ag mÿ *Jesus* ven mü ên vÿ ag mÿ vëjykre nîm ja nî. “Sÿ ün ki nhun ke mü ên há sem nî. Ên há pére müm nî,” he ja tóg nî. ⁴⁵ Ti tÿ tá jun kÿ tóg vësÿmér *Jesus* to grên ke kÿ ti mÿ: “*Senhor*,” he mü. Kÿ tóg ti ki nhun ke mü sir, ón kÿ.

⁴⁶ Kÿ ag tóg ti kãgmî kÿ ti ség mü sir. ⁴⁷ Ti mré tí ü tóg rógro kunûnh kÿ porisa ü nîgrêg kÿm mü sir. Topê tü to pã'i mág mÿ rãnrãj tí vê, ti tÿ ün nîgrêg kÿm mü ên ti.

⁴⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ájag ne tóg rógro génh kÿ kãmü mü”, ka kykyv génh kÿ ke gé'. Inh pijé tÿ *bandido* nî'. ⁴⁹ Kurã kar ki sóg ájag mré jé ja nîgtî, mÿr, Topê ín krêm, vënh kar kanhrân kÿ. Hã ra ájag tóg tá iség tü nî vê mÿr. Hã ra vãsÿ iso nén rán kÿ nî ên hÿn,” he tóg.

⁵⁰ Kÿ ti mré mü tí ag tóg ti ré kÿ pétê kãn mü, vënh pigju jé, mÿr, ha mê.

⁵¹ Hã ra kyrü ü tóg ti nón tí mü. Vënh kãtor tãvi ti nî. Ti kãgmîg ag tóg mü gé. ⁵² Kÿ tóg ti mümêg kÿ ti kur ré kÿ vënhvãg mü, ti kator ra.

*Pã'i tÿ Jesus mré ví**(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.13-14, 19-24)*

⁵³ Kÿ ag tóg *Jesus* pére mü mü, Topê tü to pã'i ín ra. Tá Topê tü ki rîr tí ag tóg kófa ag mré vënhmãn kÿ nÿtî, Topê ví to êg kanhrân tí ag ke gé.

⁵⁴ Hã ra *Pedro* tóg *Jesus* nón kãtî mü, kuvar há tá. Kÿ tóg Topê tü to pã'i ín vãso ra rá mü. Kÿ tóg tá porisa ag mré pí to tón nî nî.

⁵⁵ Kÿ Topê tü to pã'i ag tóg, vënh jÿvën tí kar ag mré, ü tÿ ón kÿ *Jesus* jykre kórég tónh ke mü jávãnhvãnh mü. Ag ví tugrîn ag tóg *Jesus* tén sór mü. Hã ra tóg ag mÿ ki krov tü nî. ⁵⁶ Ü tÿ hên ri ke ag tóg ón kÿ *Jesus* jykre kórég tó mü, há ra tóg ag mÿ ki krov tü pé nî sir, ag tÿ vëjykre ü tó', vëjykre ü tó' he mü ra.

⁵⁷ Kÿ ü ag tóg vãhã ón kÿ ti jykre kórég ü kãmén mü sir. ⁵⁸ “Ti tÿ tó mê êg,” he ag tóg. “Topê ín tag kókén jé sóg ke mü, vënh nîgê tÿ há tag ti, he ja tóg nî, há ra sóg kurã tägtü ki ü han mân ke mü. Êg tÿ êg nîgê tÿ han vãnh ên han jé sóg ke mü, he ja tóg nî,” he ag tóg. ⁵⁹ Ge ra tóg ag mÿ ki krov tü nî. Ti jykre kórég ên vég tü ag tóg nî.

⁶⁰ Kÿ Topê tü to pã'i mág tóg jêgnê kÿ ag kÿmü kã jé kÿ *Jesus* mÿ: “Á tÿ ne tónh ke mÿ tÿ? Ag há ne tóg á ví kónãn tag tó mü',” he mü. ⁶¹ Hã ra tóg hun ke kÿ jé nî, nén ü tó mê kã. Kÿ pã'i mág ên tóg ti mÿ: “á mÿ tÿ *Cristo* nî'?” Á mÿ tÿ Topê kósín nî'?” he mân mü.

⁶² Kÿ *Jesus* tóg ti mÿ: “hÿ, inh há vê,” he mü. “Êprã ke fi kósín ên vÿ tÿ inh nî. Inh ve jé ájag tóg ke mü ha. Ü tÿ nén kar han mü ên pëgja tá sóg nînh ke mü. Kanhkã góg kã mî sóg kãtêrenh ke mü gé,” he tóg.

⁶³ Kÿ pã'i mág ên tóg ti kur tÿ jaran' ke mü sir, jü kÿ. Kÿ tóg: “ü tÿ ti jykre kórég tónh ke ü jávãnh mân ke tü êg nî ha,” he mü. ⁶⁴ “Ti tÿ Topê kato ví kónãn tag mê êg huri. Êg hÿn ti tÿ hê ri kenh mü ha?“ he tóg.

Kÿ ag kar ên tóg: “ter jé tóg ke mü, ti ví tag tugrîn,” he mü.

⁶⁵ Kÿ ü ag tóg ti to sugsg mü sir. Ti kanê pãg ag tóg mü gé sir, kÿ ag tóg ti tãnh kÿ ti mÿ: “ü nÿ á tãnh?“ he mü. Kar kÿ porisa ag tóg ti kakã ki tãnh mü gé sir.

*Pedro tÿ Jesus to ón**(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Hã ra *Pedro* tóg ver ín vãso kã nî nî, kÿ Topê tü to pã'i mág mÿ rãnrãj tí fag kã ün pir fi tóg ti to kãtî mü. ⁶⁷ Kÿ fi tóg ti tÿ pí to tón nî ra ti vég mü sir. Kÿ fi tóg ti mÿ: “*Jesus*

mré tí tí ú vỹ tỹ ã nĩ, *Nazaré* tá ke ên mré,” he mũ.

⁶⁸ Hã ra *Pedro* tóg: “vó, inh pijé ti ki kanhró nĩ. Á tỹ ne tó nẽ?” he mũ. Kỹ tóg ìn jänkã ra tĩg kỹ ra rã sór mũ sir. Hã ra *galo* tóg kyr mũ.

⁶⁹ Hã ra fi tóg tá ti ve măn mũ gé. Kỹ fi tóg tá nỹti ag mỹ: “jẽ ên tóg tỹ ag kã ù jẽ gé,” he măn mũ.

⁷⁰ Hã ra tóg: “vó!” he măn mũ. Kar kỹ tá nỹti ag tóg *Pedro* mỹ: “ã hỹn tỹ ag kã ù nĩ. Á ví vỹ *Galiéia* tá ke ag ví ri ke nĩ,” he mũ gé.

⁷¹ Hã ra *Pedro* tóg ag mỹ: “ãjag tỹ nén tó mũ ên ki sóg kagtĩg nĩ mỹr. Inh ón kỹ Topê tóg inh vóg kónãn ke mũ, hã kỹ sóg ón ke tũ pẽ nĩ,” he mũ.

⁷² Hã ra vêsýmér *galo* tóg kyr măn mũ. Kỹ *Pedro* tóg *Jesus* ví ja to jykren mũ sir, ti tỹ ti mỹ: “iso ã tóg: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tágtũ han ke mũ, *galo* kyr régre han ke to hã,” he ja ên mũ. Vãhã tóg ti mỹ e tí. Kỹ tóg vènh péju kỹ nĩ kỹ fỹ jagy han mũ sir.

15

Pilatos tỹ Jesus mré ví

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jo 18.28-38)

¹ Tỹ vaj kỹ vènh jyvèn tí kar ên ag tóg kusãg ki *Jesus* to jykren mũ jagnê mré, Topê tũ to pã'i ag, kófa ag mré hã, Topê ví to êg kanhrãn tí ag mré hã ke gé. Kỹ ag tóg ti mĩnh kỹ ti pére mũ mũ, *Pilatos* mỹ ti fêg jé. ² Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i nĩ?” he mũ. Kỹ tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

³ Hã ra Topê tũ to pã'i ag tóg ti kato ví tỹ hèn ri ke han mũ sir. ⁴ Kỹ tóg ti mỹ ke măn mũ. “Mỹ ã tỹ ag mỹ nén ù tó jãvãnh? Ha mē, ã to ag tóg ví kónãn mũ,” he tóg. ⁵ Hã ra tóg ví măn tũ nĩ, kỹ tóg *Pilatos* mỹ e tí sir.

Ag tỹ Jesus to: “ter jé tóg ke mũ,” he

(Mt 27.15-26; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

⁶ Hã ra *Pilatos* tóg ag mỹ vèse ag kã ùn pir kavãg tí, fénhta tỹ *Pascoa* kar ki. Ag tỹ ù to ví mũ ên kavãg tóg tí. Ti jykre vè. ⁷ Hã ra ù tóg se kỹ nĩ, ti jijin hã vỹ: *Barrabás*, he mũ. Vènh génh kutêm tí ag mré tóg se kỹ jé nĩ. Vènh génh kỹ ag tóg ù kãgtén ja nĩgtĩ, hã kỹ ag tóg sigse kỹ nỹti. ⁸ Kỹ vènh e ên ag tóg *Pilatos* to mũ mũ sir, ti mỹ: “êg mỹ ã tỹ nén han tí ên han nĩ,” he jé.

⁹ Kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sỹ *Judeu* ag pã'i kavãn há?” he mũ. ¹⁰ Pã'i ag tóg *Jesus* to jũ nỹti, hã kỹ ag tóg nén ù tũ to ti se ja nĩ. Hã ra *Pilatos* tóg ki kanhró nĩ, hã kỹ tóg ti kavãn sór mũ. ¹¹ Hã ra pã'i ag tóg vènh kar krĩn ja nĩ, ag tỹ ti mỹ: “*Barrabás* hã kava ra,” he jé.

¹² Kỹ *Pilatos* tóg ag mỹ: “kỹ inh ãjag tỹ ù to: *Judeu* ag pã'i, he mũ ên tỹ hẽ ri kenh mũ?” he mũ. ¹³ Kỹ ag tóg prẽnprẽr mũ sir. “!..Krunh to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prẽnprẽr kỹ.

¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “hẽ ri ken kỹ? Ti kórég tỹ ne han ti?” he mũ. Hã ra ag tóg prẽr mãn', prẽr mãn' he mũ sir. “!..Krunh to ti sã..!” he ag tóg, prẽnprẽr kỹ.

¹⁵ Kỹ tóg ag mỹ *Barrabás* kavãg mũ sir. *Jesus* mrãmnrãn tóg mũ sũ sir, mrãn ke jafã tỹ, kỹ tóg ag mỹ ti fêg mũ sir, ag tỹ ka to ti sa jé.

Soldado ag tỹ Jesus vóg kónãn

(Mt 27.27-31; Jo 19.2-3)

¹⁶ Kỹ *soldado* ag tóg pã'i mág ìn kã ra ti pére ge mũ sir, ag vènh jyvèn jafã ên kã ra. Kỹ ag tóg *soldado* kar ag jé prẽr mũ sir. ¹⁷ Ti kri ag tóg kur kusũg fón mũ. Kỹ ag tóg sónh pirĩn kỹ tỹ ti krĩ tógfũg mũ sir. ¹⁸ Kỹ ag tóg ti nyg kỹ ti mỹ: “*viva, Judeu* ag pã'i,” he mũ sir. ¹⁹ Kỹ ag tóg vãn tỹ ti krĩ mĩ mrãmnrãn mũ sir. Ti to ag tóg sugsgũ mũ sir. Kỹ ag tóg ti jo grĩnhgrĩnh ke mũ sir, ag tỹ ón kỹ ti to: “êg *Senhor*,” hen kỹ. ²⁰ Ag tỹ ti nyg kar ag tóg ti ki kur kusũg ên kunũnh kỹ ti kur pẽ tỹ ti kã ra rãg kỹ ti pére mũ mũ, ag tỹ krunh to ti sa jé.

Jesus tỹ krunh to sa

(Mt 27.32-34; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

²¹ Hã ra ù tóg vãn hã kã tãkãti mũ, ti jiji hã vỹ: *Cirene* tá *Simão*, he mũ. Ti krẽ ag vỹ tỹ *Alexandre* mré *Rufo* nỹti. Ên mỹ ag tóg ví tar han mũ, ti tỹ *Jesus* krunh vỹn jé.

²² Kỹ ag tóg ti mré *Gólgota* tá junjun mũ sir. *Gólgota* to ken hã vè, hã vỹ: vènh krĩ kuka, he mũ. ²³ Kỹ ag tóg ti mỹ *vinho* ven mũ, ka tỹ *mirra* jẽnjo mré, hã ra tóg kron jãvãnh nĩ, vènh kagta ti. ²⁴ Kỹ ag tóg krunh to ti sãg mũ sir. Ti kur tỹ ag tóg jagnê mỹ vènh kãpãm mũ sir, to joga hen kỹ. ²⁵ Kusã ki 9 óra vè sir.

²⁶ Ag tỹ nén tỹ ti kato ví mũ vỹ ti kri rán kỹ sa, hã vỹ: “*Judeu* ag pã'i mág vè,” he mũ. Ti tỹ nẽji vèsỹ pã'i mág han mũ to ag tóg ti tén mũ.

²⁷ Ti kóm ag tóg krunh to *bandido* régre ag sãg mũ gé. Û vỹ ti pègja tá sa, jó ù vỹ ti jakãnh tá sa. ²⁸ Hã kỹ *Jesus* tóg nén tỹ ti to rán kỹ nĩ ên vè, hã vỹ: “ag mỹ tóg tỹ ùn jykre pãno ag mré ke nĩ,” he mũ, Topê ví rán ki.

²⁹ Kỹ ù tỹ mĩ mũ mũ ag tóg ti nyg' he mũ gé, vỹn vỹn he kỹ. “Ó!, ã ne tóg: Topê ìn kókén jé sóg ke mũ, he gé!,” he ag tóg. “Kurã tágtũ ki sóg ù han mũ, he ã tóg mũ gé!.” ³⁰ Vènh kren han ra kema'. Krunh to kãtère kema',” he ag tóg, ti to é he kỹ.

³¹ Kỹ Topê tũ to pã'i ag tóg ti nyg mũ gé. Jagnê mỹ ag tóg: “ù krenkren han tóg, hã ra tóg vènh hã kren han ki kagtĩg nĩ,” he mũ. ³² “*Cristo* jé krunh to kãtère kema', *Judeu* ag pã'i ti, êg tỹ ve jé, êg tỹ ti ví kri nĩm jé,” he ag tóg. Kỹ ti kóm krunh to nỹti ên ag tóg, ti nyg mũ gé.

Jesus ter

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³ Rã tỹ êg nĩno kã sa ra tóg kuty' he mũ sir, ga kar mĩ hã. Kỹ kuty ên tóg óra tágtũ tũg mũ. ³⁴ 3 óra ki *Jesus* tóg prẽr mũ sir, jamã há ra,

ký tóg: “*Eloí, Eloí, lemá sabactani?*” he mü. Ëg ví ki Ëg tóg tag to: “Topë, Topë, ä tý ne je isovänh në?” he mü.

³⁵ Ký tá nýtí ü ag tóg ti ví tag më ký jagnë mý: “ha vé, *Elias* je tóg prër mü.” he mü. ³⁶ Ký ü tóg vënhväg ti mü. Ký tóg ka jurýn ký tý *esponja* kusón ký *vinho* kã ra rãg mü sir. Ký tóg ti mý ven mü sir, ti tý ki ùnh' ùnh' he je. “Toreg,” he tóg. “Hën ri ke mün *Elias* kätig mü, ti kätérem je,” he tóg, ag mý.

³⁷ Hã ra *Jesus* tóg prër mág pë han ký hun ke mü sir. ³⁸ Ký Topë Ìn krëm kur tý jänkã nife tóg jaran ke mü. Hã tóg vënh kãkym ke kãn mü sir.

³⁹ Hã ra *capitão* tóg ti vëg jë nì. Ti prër mëg tóg mü. Ti tý hun ke Ën vëg tóg mü. Ký tóg: “vënh ví há ja vé,” he mü. “Topë kósin ja vé” he tóg.

⁴⁰ Ký ùn týtã fag tóg tá nýtí gé. Kuvar há tá nýtí ký fag tóg ti vëg nýtí nì. Fag kã ü fi výtý *Maria Madalena* fi nì, ký ü fi tóg tý *Salomé* fi nì gé, ký ü fi tóg tý *Maria* fi nì gé, *José* mré *Tiago* sí mýnh tag fi. ⁴¹ Ùn týtã Ën fag tóg ti nón mü ja nigtí, ti tý *Galiléia* tá tí mün kã. Tá fag tóg ti ki rír ja nigtí gé. Ký ùn týtã tý hën ri ke fag tóg ti vëg nýtí gé, ti tý krunh to sa ký, ti mré *Jerusalém* ra mü ja Ën fag.

Ag tý vënh kej tá ti fi
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁴² Rãkë tóg ný ha, vënh kán ke kurã to há. ⁴³ Hã ký *Arimatéia* tá *José* tóg *Pilatós* mý *Jesus* fãr to ví mü. Tý tóg vënh jyvën ti ag kã ü nì. Jykre kuryj tóg nì. Topë tý tý Ëg pã'í nì ve sór tóg tí gé. Ën há výtý mýmëg vãnh nì ký ti fãr to ví mü.

⁴⁴ Ký tóg: “ký ti mý ter huri?” he mü. Ký tóg *capitão* je prër ký ti ki jëmëg mü. ⁴⁵ Ký tóg: “hý, ter ti huri,” he mü. Ký tóg *José* mýtí fãr ti fig mü sir.

⁴⁶ Ký tóg kur kupri kaja e kym mü. Ký tóg ti kätérem mü. Kur Ën tý tóg ti päg mü. Ký tóg vënh kej kã táti finh tí mü sir, ag tý päró nor han ja kã kã. Ký tóg pó tý ti jy nífénh mü sir. ⁴⁷ Hã ra *Maria Madalena* fi tóg vëg mü, *Maria* tý *José* mýnh fi ke gé.

16

Jesus rër mãn
(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

¹ Vënhkán ke kurã tüg ký, kuty Ën kã fag tóg nën ger há mäg mü. *Maria Madalena* fi vé, kar ký *Salomé* fi ke gé, kar ký *Maria* tý *Tiago* mýnh fi ke gé. Fag tý ti fãr ger há han sór vé. ² Tý vaj ký kusãg pë ki fag tóg ti kej ra mü mü. Fag mü ki rá tóg jun ke ký sa nì. *Semana* kurã ve ki ke vé. ³ Ký fag tóg jagnë mý: “ü ný hýn Ëg mýtí ke je ti nón mü', tá', pó tý nife Ën tí?” he mü. ⁴ Fag tý tá junjun mü ra ti kej nife tóg nor nì nì. Pó mág Ën tóg tin ký nì nì.

⁵ Ký fag tóg ti kej kã ra ge mü sir. Kã táfag tóg kyrú vëg mü. Kur kupri tu ký tóg Ëg pëgja

tá nì nì. Ký fag tóg ti kamëg mü. ⁶ Ký kyrú Ën tóg fag mý: “vënh mý' he tüg,” he mü. “Äjag hýn *Jesus* jávãnh mü, *Nazaré* tá ke ti, ag tý krunh to ùn sãg mü Ën ti. Rír ti jë nì, tag ki ti tú nì ha. Ag tý ti fi jan há vé ha,” he tóg. ⁷ “Kur *Pedro* ag mý tónh mü jëg, ti mré mü tí kar ag mý ke gé. Ag mý: äjag jámí tóg tüg mü nëji, *Galiléia* ra, hem nì. Tá äjag ti vënh mü, há ký tóg äjag mý tó ja nì, hem nì,” he tóg.

⁸ Ký fag tóg ti kej tá fürürün kãpa mü. Pëtë fag tóg mü mü sir, fag mý e tin ký, fag tý jürün ke ký. Fag pijé ü mý nën ü tó mü mýr', fag kanë jur ký.

Maria Madalena fi tý ti ve
(Mt 28.9-10; Jo 20.11-18)

⁹ *Semana* kurã ve Ën ki *Jesus* tóg ti rír mãn ký, kusãg ki *Maria Madalena* fi mý vënh ven vën mü, ti tý ùn ki vëjagrë kórëg tý 7 (ke) pan ja Ën fi mý. ¹⁰ Ký fi tóg ti mré ke ag mý tónh tí mü, ag fe kaj nýtín ký, ag kygfý' hen ký. ¹¹ Hã ra ag tóg fi ví kri ním tü nì.

Ûn régre ag tý ti ve
(Lc 24.13-35)

¹² Kar ký *Jesus* tóg ùn régre ag mý vënh ven mü gé sir. Ag mü ra ag tóg ëpy kri ti vëg mü. Ag mý tóg vësý ùn ký ti nì. ¹³ Ký ag tóg výtývýtýn ke ký ti mré ke ag mý tó mü gé sir. Hã ra ag tóg ag ví kri fig tü nì gé.

Jesus tý ti mré mü tí ag mý vënh ven
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8)

¹⁴ Vãhã tóg ü tý 11 (ke) ag mý vënh ven mü gé, ag pin ký, ag jëg nýtí ra. Ký tóg ag mý ví tar han ký: “äjag ne tóg ü tý ình rír mãn vëg mü Ën fag fi ví kri ním ja tü nì,” he mü.

¹⁵ Ký tóg ag mý: “ga kri mü ký Ëmã kar mĩ vënh ví sér kãmén nì, Topë tý há kar ag mý,” he mü. ¹⁶ “Ü tý äjag ví kri fig mü Ën ag výtý krenkren ke mü, fag ke gé, ü tý ình ki ge ký kygpe ký nýtí Ën ag,” he tóg. “Hã ra ü tý kri fig tü Ën výtý kren ke tü nì, ü tý ình ki rá tü Ën,” he tóg. ¹⁷ “Ü tý ình ki ge mü Ën ag výtý *milagre* vënh ke mü, fag ke gé,” he tóg. “Vëjagrë kórëg pan je ag tóg ke mü, iyykre tý. Ûn ví ü ag ví tó je ag tóg ke mü,” he tóg. ¹⁸ “Ag tý kejën pýtýn kãgmíg mü ra, *veneno* kron mü ra tóg, ag tý hë ri kenh ke tü nì,” he tóg. “Ûn kagyga ag mëgmë je ag tóg ke mü gé, ag nígë tý, ký ag tóg sir krenkren ke mü, fag ke gé” he tóg.

Jesus tý ti jóg ra tüg
(Lc 24.50-53; Hk 1.9-11)

¹⁹ Kar ký *Jesus* tóg kanhkã ra täpny mü sir, ký tóg tá jun ký Topë pëgja tá nì mü. ²⁰ Ký ti mré mü tí ag tóg Ëmã kar mĩ mü mü sir. Vënh ví sér Ën tugtó ag tóg mü sir. Ký Ëg *Senhor* tóg ag tar han tí nì. Ag ví kóm tóg Ëg tý nën han vãnh Ën hynhan mü. Hã vé.

LUCAS Tÿ RÁ

¹ Lucas tÿ rá vë. Sÿ ã mÿ rán vë, *Teófilo*'. Û tÿ hën ri ke ag tóg *Jesus* káme rán huri. ² Û tÿ ti vég mü ag tóg êg mÿ ti kámén ja nígti, ù tÿ ti ví tó tí ag, ù tÿ ti mré mü ja ên ag. ³ Ge ra sóg vâhã rán ke to jykrén mü gé, ha mē. *Jesus* káme mē kân inh, ti mur mré hã. Ûn e ag ki sóg jëmē. Hã ký sóg komêr hã ã mÿ ti káme rán kân sór mü.

Tÿ ã tóg pâ'i mág nĩ, *Teófilo*'. ⁴ *Jesus* káme mē ã huri. Sÿ ã mÿ rán mü tag tugnȳm nĩ. Ki hã ke ti nĩ, ha vem nĩ.

João Batista mur ke tó

⁵ Kejën *Herodes* tóg tÿ *Israel* ag pâ'i mág nĩ, ga tÿ *Judéia* tá. Ên kã Topê tü ki rĩr tí tÿ *Zacarias* tóg nĩ nĩ. Ti jógjóg ve jijn há vÿ: *Abias*, he mü. *Arão* krê'krê ù vë. Ti prũ fi jijn há vÿ: *Isabel*, he mü. *Arão* krê'krê fi vë gé. ⁶ Ên fag vÿ Topê jykre hã han tí. Kynê sór tü fag nígti. Hã ký fag tóg Topê mÿ há nÿti. ⁷ Hã ra fag tóg krê tü nÿti. Kurĩ fi tóg nĩ, *Isabel* fi. Ký fag tóg krê tü nÿti ki kófa nÿti ha.

⁸ Kejën tóg *Zacarias* tÿ Topê tü ki rĩr tÿg ke pétêm mü sir. Ký tóg *Jerusalém* ra tí mü, ti tÿ tá ù ag mré Topê tü ki rĩr jé. Tá ag tóg *sorteio* han tí, ag tÿ ù tÿ Topê mÿ nén ger há pũn ke mü ên ve jé. ⁹ Ag tÿ to joga he ký tóg *Zacarias* hã ki kutê mü sir. Ký tóg Topê ìn kã ra rá mü, ti mÿ nén ger há ên pũn jé. ¹⁰ Hã ra vënh kar tóg Topê mré vëmên nÿti nĩ, re tá, ti tÿ Topê mÿ pũn mü jávo.

¹¹ Vãhã Topê tÿ jënê jafã vÿ, ti mÿ vënh ven mü. Topê mÿ nén ger há pũn jafã pëgia tá tóg jé nĩ. ¹² Ti tÿ ti ve ký tóg jürũn ke mü. Ti mÿ tóg e tí, ti tÿ ti ven ký. ¹³ Hã ra tóg ti mÿ: “inh kamêg tũg nĩ,” he mü. “Topê vÿ ã ví ên mē, ký tóg ã mÿ han ke mü ha. Á prũ fi kufy jé ã tóg ke mü, *Isabel* fi. vÿ kósin ke mü. Fi tÿ ti ve ký tóg gré nÿnh mü. Ký ã tÿ ti jijn ký ti mÿ: *João*, hem nĩ,” he tóg. ¹⁴ “Ký tóg ã mÿ sér tũnh mü. Á fe tóg mrin kenh mü. Û tÿ hën ri ke ag mÿ tóg há tũnh mü gé, fi tÿ ti ven ký. ¹⁵ Topê vÿ ti tÿ ùn mág han ke mü. *Vinho* kron ke tü tóg nĩ. Goj fa kron ke tü ti nĩ gé, nén ù fa kar ti. Topê kupríg vÿ tÿ ti jagrê nĩnh mü, fi tÿ ver ti vég tü hã ra. ¹⁶ *Israel* ag mÿ tóg Topê ví tónh mü, ký ù tÿ hën ri ke ag vÿ ti ví mē ký, kri fi ký, ag jykre pãno tovãnh ke mü, Topê jykre kuryj hã han jé, fag ke gé. ¹⁷ Êg *Senhor* jo tóg tũg ke mü gé. Vãsÿ Topê ví to tí tÿ *Elias* jykre han jé tóg ke mü. *Elias* vÿ Topê kupríg tÿ jagrê ja nígti. Ên ri ke han jé tóg ke mü. Ti tÿ ag jyvên ký ag panh tóg ag krê mré vëjykre pir han ke mü. Topê mÿ tóg ag jykre tÿ há' henh ke mü, *Cristo* kätig ken jo, ã kósin tag ti,” he tóg, Topê tÿ jënê jafã ti, *Zacarias* mÿ.

¹⁸ Ký tóg ti mÿ: “hã ra sóg kófa nĩ ha. Kar inh prũ fi tóg kófa nĩ ha ke gé. Ký êg mÿ tá krÿg mü vÿ?” he mü. ¹⁹ Ký tóg ti mÿ: “tÿ sóg *Gabriel* nĩ,” he mü. “Topê nÿgia tá inh jëgti. Hã ra tóg inh jënê, sÿ ã mÿ vënh ví sér tag tó jé,” he tóg. ²⁰ “Ha vé, ví vãnh nĩ jé ã tóg ke mü ha, ha vem nĩ. Ví vãnh nĩ ki ã tóg isÿ ã mÿ nén tó mü tag kurã ên pétêm ke mü. Á hã ne tóg sÿ ã mÿ nén tó mü tag kri fig tü nĩ'. Ti kurã ki ã tóg venh mü,” he tóg.

²¹ Hã ra vënh kar ên tóg re tá ti jávãnh nÿti nĩ. Ag mÿ tóg e tí, ti tÿ Topê ìn kã tá kãkutê vãnh han ký. ²² Vãhã tóg kãkutê mü. Hã ra tóg ví vãnh jé sir. Ký tóg ag mÿ kágran mü, ti nígté tÿ. Hã ki ag tóg ki kanhrã mü sir, ti tÿ Topê ìn kã tá nén nê ve ja ên ki.

²³ Ti ví vãnh nĩ hã ra tóg ti tÿ Topê tü ki rĩr ên ìn rãm mü sir. Kar ký tóg ti ìn ra tí mü sir. ²⁴ Kejën ti prũ fi tóg kufy mü sir, *Isabel* fi. Ký fi tóg kysã tÿ 5 (ke) ki hê kã tá tí tü nĩ, fi mÿ sér tũn ký. ²⁵ “Topê hã ne inh jagãgtãn,” he fi tóg. “Inh ve tóg, ký tóg inh mÿ'ãg tÿ tü' hé. Inh kuri to fag tóg: Topê hÿn fi to kórég nĩ, he ja nígti. Hã ra tóg fag ví tÿ tü' hé,” he fi tóg mü.

Jesus mur ke tó

²⁶ *Isabel* fi kufy nĩ ki kysã tÿ 6 (ke) vë sir. Ký Topê vÿ ti tÿ jënê jafã tÿ *Gabriel* jënê mân mü, ti tÿ *Jesus* mur ke tónh tũg jé. Ký tóg ga tÿ *Galiléia* ra tí mü, êmã tÿ *Nazaré* ra. ²⁷ Tá tytãg ù fi tóg nĩ nĩ. Ûn mén ja tü fi vë. Fi jiji há vÿ: *Maria*, he mü. Fi mén ke vÿ tÿ *José* nĩ. *Davi* krê'krê ù vë, *José* ti. ²⁸ Fi há mÿ tóg vënh ven mü sir. Ký tóg fi mÿ: “ã mÿ há?” he mü. “Topê vÿ ã jagãgtãn, ký tóg ã ve há han mü,” he tóg mü. ²⁹ Fi tÿ ti ve ký fi tóg jürũn ke mü. Ti ví tóg fi mÿ e tí. “Ti tÿ ne tó nê, hÿn?” he fi tóg mü.

³⁰ Ký Topê tÿ jënê jafã tóg fi mÿ: “inh kamêg tũg ra,” he mü. “Topê vÿ ã jagãgtãn mÿr,” he tóg. ³¹ “Ha vé, kufy jé ã tóg ke mü. Ký ã tóg kósin ke mü. Á tÿ ti jijn ký ti mÿ: *Jesus*, hem nĩ. ³² Tÿ tóg ùn mág jënh ke mü. Ký ag tóg ti to: ù tÿ kynhãm nĩ ên kósin vë, henh ke mü. Êg jóg tÿ Topê vÿ, ti tÿ pâ'i mág han ke mü, vãsÿ ti jógjóg ve tÿ *Davi* jëgia kã. ³³ Ký tóg tÿ pâ'i mág nĩnh mü sir. *Jacó* krê kar to. Ti tÿ tÿ pâ'i mág nĩ tag vÿ tü' henh ke tü nĩ,” he tóg.

³⁴ Ký fi tóg ti mÿ: “hã ra sóg ù mré nÿ ja tü nĩ ver,” he mü. “Ký inh hê ri kenh mü?” he fi tóg, ti mÿ. ³⁵ Ký tóg fi mÿ: “Topê kupríg vÿ ã kri tũnh ke mü, ti kãnhvêg ti,” he mü, “ký tóg ti jykre tÿ ã kósin ti han ke mü. Hã ký ag tóg ti to: Topê kósin vë, henh ke mü. ³⁶ Ha vé, ã mré ke tÿ *Isabel* fi vÿ kufy nĩ ha, fi kófa ra. Kysã tÿ 6 (ke) han fi tóg huri, kufy nĩ ki. Fi to ãjag tóg: kurĩ fi tóg nĩ, he tí vë, hã ra fi tóg kufy nĩ ha. ³⁷ Topê hã ne nén kar han há nĩ'. Hã ký tóg isÿ ã mÿ tó mü tag han ke mü gé,” he tóg. ³⁸ Ký fi tóg ti mÿ: “tÿ sóg Topê mÿ

rānhrāj tī fi nī,” he mü. “Ký tóg inh mý há tí, ä tý inh mý tó mü tag ti,” he fi tóg. Ký tóg tí mü sir, Topē tý jēnē jafā ti.

Maria fi tý Isabel fi venh tīg

³⁹ Ti tīg kar ký fi tóg fūrūn tī mü sir, *Isabel* fi jamā ra. Ga tý *Judéia* tá pānónh e ěn tá tóg nī. ⁴⁰ Fi tý *Zacarias* ĩn tá jun ký fi tóg fi mý: “ä mý há?” he mü. ⁴¹ Fi tý fi vī mē ký fi kósín tóg fi kã ki vo mü. Ký Topē kuprīg vý fi krīn mü. ⁴² Ký fi tóg jamā hára *Maria* fi mý: “Topē vý ä ve há han, fag kar kã mī tóg ä kuprēg,” he mü. “Ký Topē vý ä kósín ve há han mü gé, ä tý ün venh ke mü tag ti. ⁴³ Inh *Senhor* mýnh fi há ne tóg inh venh kãtī mü”, ký tóg inh mý sér pē tí,” he fi tóg. ⁴⁴ “Ha vē, isý ä vī mē ký inh kósín tóg inh kã ki vo mü. Ti mý tóg sér tí. ⁴⁵ Ä hä ne tóg Topē vī kri fi’, ti tý ä mý vėnh vī jēnēn ký. Hä ký tóg ä ve há han. Ký ä tóg venh ke mü, ti tý ä mý nén tó ja ti,” he fi tóg, *Isabel* fi, *Maria* fi mý.

Maria fi jãn

⁴⁶ Ký *Maria* fi tóg: “Topē mý sóg vī há han ke mü gé,” he mü. “Inh mý tóg tý ün mág nī, ěg *Senhor* ti. ⁴⁷ Ký inh fe tóg mrin ke mü, isý tý Topē tü nīn ký, isý tý ěg kren han tí ěn tü nīn ký. ⁴⁸ Inh ki tóg ěvãnh mýr. Tý sóg ti mý rãnhrāj tī fi nī. Inh pijē tý ün mág fi nī, há ra tóg inh ki ěvãnh. Ký vėnh kar tóg iso: Topē vý fi ve há han, henh ke mü. ⁴⁹ Topē hä ne inh mý ěg tý nén ve vãnh han’, ti tar nīn ký, há ký tóg inh mý ti tý nén tó ja tag han. Jykre kuryj ti nī, Topē ti, ký ti jiji tóg ěg mý mē há ti. ⁵⁰ ěg jagãgtãn tóg tí, ěg jógjóg ve ag, ěg han mü fag, ěg krē ke gé. Ű tý ti vī kri fig mü kar jagãgtãn tóg nīgťi mýr, ha mē. ⁵¹ Jykre e tóg nī, ký tóg ěg tý nén han vãnh hynhan tí. Ű tý: vėsóg ki inh nén kar han tí, he mü ěn ag jykre tý tóg tú’ henh ke mü,” he fi tóg. ⁵² “Pã’i mág ag tý tóg ün kãsir han tí. Ký tóg ün kãsir ag tý ün mág han tí. ⁵³ Ün jagtar ag mý tóg nén Ű há kar vin tí, Ű tý ti vī mē sór mü ěn ag kar mý. Ün riko ag mý tóg: ha mü jėg, he tí. Ký tóg ag mý nén Ű nīm tú nīgťi, ký ag tóg jagtar nýtī ha, Ű tý ti vī mē jãvãnh ěn ag, fag ke gé. ⁵⁴ *Israel* ag jagãgtãn tóg mü, ti mý rãnhrāj tí ag, ti tý vãsý ag jagãgtãn ke ěn to jykrén ký. ěg hä vē, ěg jagãgtãn tóg. ⁵⁵ ěg jógjóg ve ag mý tóg ti tý ěg jagãgtãn ke tó ja nīgťi, *Abraão* mý, ti krē’krē ag mý ke gé. Ký tóg vãhá ti vī ěn to jykrén ký han mü, ti tý vãsý nén tó ja ěn tí. Hä ký ti tý ěg jagãgtãn ke ěn tóg tú’ henh ke tú nī,” he fi tóg, Topē mý vī há han ký.

⁵⁶ Ký fi tóg *Isabel* fi mré kysã tãgtū han mü sir. Kar ký fi tóg fi jamā ra výn ke mü sir.

João Batista mur

⁵⁷ Fi tīg kar ký *Isabel* fi tóg kejēn fi kósín venh ke kurã tá krýg mü sir. Ký fi tóg vég mü. Hä ra tóg gré ný. ⁵⁸ Ký fi rã nýtī fag vý ti vég mü gé, fi kanhkã fag ke gé. Topē tý fi

jagãgtãn mēg fag tóg mü. Ký fag tóg fi mré fi kósín to mý sér nýtī sir.

⁵⁹ Ti mur kar ký kurã tý 8 (ke) ki ag tóg ti gré fãr junun kym kãmü mü. Ký ag tóg ti panh jiji tý ti jijin sór mü, hä vý: *Zacarias*, he mü. ⁶⁰ Hä ra ti mýnh fi tóg: “vó,” he mü. “*João* vē,” he fi tóg mü. ⁶¹ Ký ag tóg fi mý: “ä kanhkã jiji tü vē há ra,” he mü. ⁶² Ký ag tóg ti panh ki jēmēg mü. Ag nīgē tý ag tóg ti mý: “ti jiji hýn hē ri kenh mü?” he mü. ⁶³ Ký tóg ag mý ki rán jafã to vī mü. Ký tóg ki rán ký: “ti jijin hä vý: *João*, he mü,” he mü. Ký tóg ag mý e tí sir. ⁶⁴ Ký tóg vãhá vī há’ he mãn mü sir. Ký tóg Topē mý vī há han mü, ti mý sér tīn ký.

⁶⁵ Ký fag rã nýtī kar vý kamēg mü. Vėnh kar tý vėnh vī ěn tý vēmén ký tóg, ga tý *Judéia* mý vėnh kar kri rüm mü. ⁶⁶ “Gır tag hýn hē ri kenh mü?” he fag tóg mü. Topē tý ti ki rīr há han tóg ve há tí, hä ký tóg fag mý e tí.

Zacarias tý Topē mý vī há han

⁶⁷ Ký Topē kuprīg vý ti panh tý *Zacarias* krīn mü, ký tóg: ⁶⁸ “tý ti ün mág jē, ěg *povo* tý *Israel* kri, ěg *Senhor* ti, hä vý: Topē, he mü. ěg ki tóg ěvãnh nīgťi, ti tý ti tü ag krenkren han jé. ěg hä vý tý ti tü nýtī,” he tóg. ⁶⁹ “Ti mý rãnhrāj ti tý *Davi* krē’krē ag kã ün pir ěn vý ěg krenkren han ke mü, ěg tý ti vī jēmēn ký. Ün mág pē vē, *Davi* krē’krē ěn ti. Topē tý ěg mý nén han mún hä vē. ⁷⁰ Hä ký tóg vãsý tó ja nī. Ti vī tó tí ag vý tag tugťo ja nīgťi, ti tü ěn ag. ⁷¹ Ű tý hėn ri ke ag vý ěg kókén sór mügťi, há ra tóg ag jo ěg krenkren han mü, Ű tý ěg to kórég tãvi nýtī ag jo. ⁷² Topē tý ěg jógjóg ve ag mý tó ja ěn han ja tóg nī, ěg jagãgtãn ký. Ag mré tóg vėjykre han ja nī, ký tóg vãhá ěn ki króm mü sir. ⁷³ ěg jógjóg ve tý *Abraão* mý tóg: ⁷⁴ “ä krē’krē ag krenkren han jé sóg ke mü, Ű tý ag kókén sór mü ag jo, ha vem nī,” he ja nī. “Sý ag krenkren han ký ag tóg sir jatun mý isū han ke mü, mýmēg tú nīn ký,” he ja tóg nīgťi. ⁷⁵ “Nén Ű vėnh mý han ke tü ag tóg nī, kurã kãtīg ke mü ěn kã. Ag tý ga kri mún ký ag tóg vėjykre kuryj tãvi han ke mü, isū han ký. Kurã kar ki ag tóg sir inh jykre hä han ke mü,” he ja tóg nīgťi, Topē ti, *Abraão* mý,” he tóg, *Zacarias* ti.

⁷⁶ Ký tóg ti kósín mý: “ha mē!” he mü. “Sī ä tóg nī ver. Ű tý kynhmý nī ěn vī tó jé ä tóg ke mü, ký ag tóg ä to: Topē vī tó tí vē, henh ke mü. ěg *Senhor* jo ä tóg tīn mü, ä tý vėnh kar mý Topē vī tó jé, ký ä tóg ti japry kure ri ke han ke mü,” he tóg. ⁷⁷ “Ag kanhrãn jé ä tóg ke mü, Topē tý ěg krenkren han sór ěn to. ěg tý ti vī mranh tý tóg ěg mý vėnh pãte fón ke mü, hä ki tóg ěg krenkren han ke mü, Topē tí,” he tóg. ⁷⁸ “Topē tý ěg jagãgtãn hä vē, ti tý ěg to há tãvi nīn ký. ěg ve jé tóg kãtīg ke mü, ký tóg rã tý jun ke ri ke nī. *Cristo* mur ke ti. ⁷⁹ ěg tý ti ki kagtīg nýtīn ký tóg ěg mý kuty ri

ke nĩ. Hã ra tóg ti kãtĩg kŷ ěg mŷ kurã han mũ. Kŷ tóg ěg mŷ ti japry ven ke mũ. Jagma mũn kŷ ěg tóg ti jykre kusa venh ke mũ,” he tóg, ti kósin mŷ.

⁸⁰ *Zacarias* fag tŷ *João* ve jan hã vĕ, fag tŷ kófa nŷtĩ ra. Kŷ tóg fag mŷ mog mũ sir. Tar tóg jĕ sir. Krĩ há tóg nĩ gé. Kŷ tóg ěmã tũ mĩ tĩ mũ ver, ti tŷ *povo* tŷ *Israel* ag mŷ Topĕ vĩ kãmĕn ke jo.

2

Jesus mur (Mt 1.18-25)

¹ *João* mur kar kŷ ga kri pã'i mág tŷ *Augusto* vŷ kejĕn vĕnh vĩ jĕnĕg mũ, vĕnh kar tŷ ag jiji ránrãn mũ jĕ. Ti ga ki ke kar ag mŷ tóg vĕnh vĩ ěn jĕgnĕg mũ. ² Ag tŷ vãhã vĕjykre tag han. *Cirĕnio* vŷ tŷ ga tŷ *Sírĩa* kri pã'i tŷ *governador* nĩ, *Augusto* tŷ vĕnh vĩ jĕnĕg mũ ěn kã. ³ Kŷ ag tóg mũ kãn mũ, ag jógóg ve ag jamã ja ěn ra, ag tŷ tá ag jiji ránrãn jĕ.

⁴⁻⁵ Kŷ *José* tóg tĩ mũ gé, ti prũnh ke fi mrĕ, *Maria* fi. Ěmã tŷ *Nazaré* tá fag tóg pa mũ. Kŷ fag tóg ga tŷ *Judĕia* ra mũ mũ, ěmã tŷ *Belém* ra, *Davi* jamã ja ra. *Davi* krĕ'krĕ vĕ, *José* ti. Kŷ ti prũnh ke fi vŷ ti mrĕ tĩ mũ, hã ra fi tóg kufy jagy nĩ. ⁶ Fag tŷ tá nŷtĩ ki fi tóg fi kurã pĕtĕm mũ. ⁷ Kŷ fi tóg fi kósin vĕg mũ sir. Gré ti nŷ, fi kósin ve tag ti. Kŷ fi tóg ti pãg kŷ koso kã kã ti fig mũ. Ęn vŷ funfór nŷtĩ, hã kŷ fag tóg vĕnh mĕg jo ĩn krĕm nŷtĩ ja nĩgtĩ.

Mé ki rĩr tĩ ag

⁸ Kuty ěn kã ũ tŷ mé ki rĩr tĩ ag vŷ ag japŷ tá ag mĕg ki rĩr nŷtĩ. ⁹ Hã ra vãhã Topĕ tŷ jĕnĕ jafã vŷ ag mŷ vĕnh ven mũ, kanhkã tá. Topĕ tŷ jĕngrĕ vŷ ag kri rũm ke mũ. Kŷ ag tóg kamĕg kŷ jũrũn ke mũ sir. ¹⁰ Kŷ tóg ag mŷ: “ĩnh kamĕg tũg ra,” he mũ. “Isŷ ājag mŷ vĕnh vĩ há tónh ke vĕ, kŷ tóg ājag mŷ sĕr tũnh mũ. Kŷ vĕnh kar vŷ mĕnh ke mũ gé, *povo* kar, kŷ ag fe tóg mrĩn kenh mũ sir. ¹¹ ājag krenkren han tĩ vŷ ũri mur, hã vŷ: *Cristo*, he mũ. *Davi* jamã ja tá tóg mur. Tŷ tóg ěg *Senhor* nĩ ha mŷr. ¹² Ha mũ jĕg, ājag tŷ gĩr ěn ve jĕ. Koso kã kã tóg pãg kŷ nŷ nĩ. Hã ki ājag tóg ti ki kanhró nŷtĩnh mũ,” he tóg ag mŷ.

¹³ Kŷ ũ tŷ ěn ri ke ag vŷ vãhã vĕnh ven mũ sir, kanhkã tá. Ěn ag vŷ Topĕ mŷ vĩ há han mũ. ¹⁴ “Topĕ vŷ tŷ ũn mág pĕ nĩ,” he ag tóg mũ. “Kynhmŷ ti nĩ, vĕnh kar kãfór ti nĩ. Kŷ ěprã ke ag vŷ jatun mŷ nŷtĩ, ag krĩ kusa tũn kŷ, Topĕ tŷ ũ to há ag, fag mrĕ hã,” he ag tóg mũ. ¹⁵ Kar ag tóg tũ' he mũ sir, ag tŷ kanhkã ra mũn kŷ.

Ag tŷ tũ' he kar kŷ ag tóg jagnĕ mŷ: “mũ nŷ, ěg tŷ ti ve jĕ. ěg *Senhor* hã ne tóg ěg mŷ vĕnh vĩ jĕnĕ,” he mũ. ¹⁶ Kŷ ag tóg fũrũnrũn mũ mũ sir. Ag tŷ tá junjun kŷ ag tóg *Maria* fi vĕg mũ, *José* ti ke gé, gĩr sĩ ti ke gé. Koso kã kã tóg pãg kŷ nŷ nĩ. ¹⁷ Hã kŷ ag tóg vĕnh kar

mŷ kãmĕn mũ. ¹⁸ Kŷ tóg ag kar mŷ e tĩ sir, ge ra tóg ag mŷ sĕr tĩ. ¹⁹ Kŷ *Maria* fi tóg to jykřĕn mũ gé sir. Fi pijĕ kã jatun mũ', to jykřĕn tãvĩ han fi tóg nĩ nĩ.

²⁰ Kŷ ag tóg sir ag mĕg to vŷnvŷn ke mũ gé. Topĕ mŷ ag tóg vĩ há han mũ. “Ti hã ne tóg ěg mŷ ti tŷ jĕgnĕ jafã ag tŷ vĕnh vĩ jĕnĕ ja nĩ', hã kŷ ěg tóg vé,” he ag tóg mũ sir.

Fag tŷ Jesus jijin

²¹ Kar kurã tŷ 8 (ke) vŷ tũg mũ. Kŷ tóg gĩr sĩ ěn grĕ fãr junun kym ke kurã pĕtĕm mũ sir. Kŷ fag tóg ti jijin kŷ ti mŷ: *Jesus*, he mũ. Topĕ tŷ jĕnĕ jafã vŷ ti jiji tag tó ja nĩ, ti mŷnh fi tŷ ver ti tŷ kufyg tũ ki.

Fag tŷ Topĕ mŷ Jesus ven

²² Kurã tŷ 40 (ke) tũg kŷ fi vãkre tóg tũ' he mũ. *Moisĕs* vŷ vãšŷ *Judeu* ag mŷ vĕjykre tag rán ja nĩ, fag tŷ gĩr ve kar kŷ vĕnh kykũnh ke ti. ²³ Topĕ vĩ ki tag vŷ rán kŷ nĩ gé, hã vŷ: “*Judeu* fag kósin ve tŷ grĕ nŷn kŷ tóg tŷ ěg *Jóg Mág* tŷ Topĕ tũ nŷ,” he mũ. ²⁴ Hã kŷ *José* fag tóg Topĕ mŷ fag kósin ve ven sór mũ gé. Ti mŷ fag tóg nĕn ũ pũn sór mũ, hã vŷ: sórãg rĕgre, ke tũ nĩ kŷ ton rĕgre, he mũ.

Hã jĕ fag tóg Jerusalĕm ra mũ mũ.

²⁵ Hã ra *Jerusalĕm* tá ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vŷ: *Simeão*, he mũ. Ũn jykre kurŷj vĕ. Topĕ kamĕg tóg tĩ, ti kupřĩg tŷ tóg jagřĕ nĩ. Ti tŷ *Israel* ag krenkren han ke mũ ěn jãvãnh tóg tĩgtĩ. ²⁶ Kŷ Topĕ kupřĩg vŷ ti mŷ: “*Cristo* ve jĕ á tóg ke mũ, á ter ke to há, Topĕ tŷ ti jĕnĕn kŷ,” he ja nĩgtĩ.

²⁷ Topĕ kupřĩg tŷ ti krĩn kŷ tóg kejĕn Topĕ ĩn ra ti mũ. Ti tŷ tá jĕ ra fag tóg *Jesus* va kãmũ mũ, fag tŷ Topĕ mŷ sórãg pũn jĕ. ²⁸ *Simeão* tŷ fag ve kŷ tóg *Jesus* vãg mũ sir, kŷ tóg ti to Topĕ mŷ vĩ há han mũ. ²⁹ “ěg *Jóg Mág*,” he tóg. “Vãhã á tóg ĩnh jĕ prĕr ke mũ, kŷ sóg jatun mŷ tĩg ke mũ ha. Á tŷ ĩnh mŷ nĕn tó jan han á tóg huri,” he tóg. ³⁰ “Ũ tŷ ěg krenkren han ke mũ tag ti ve ĩnh huri, *Cristo* ti. ³¹ Vĕnh kar mŷ á tóg á tŷ ěg krenkren han ke mũ tag ven huri. ³² Kŷ tóg ěg mŷ jĕngrĕ ri ke nĩ. Kŷ *povo* kar vŷ ti jĕngrĕ tag venh ke mũ, fóg ag kar, kanhgág ag kar ke gé. ěg *povo* tŷ *Israel* tŷ á tóg ũn mág han huri,” he tóg, *Simeão* ti, Topĕ mŷ.

³³ Kŷ *Jesus* mŷnh fag vŷ ti vĩ mĕg mũ, kŷ tóg fag mŷ e tĩ, ti tŷ *Jesus* to nĕn tó mũ ěn ti.

³⁴ Kŷ *Simeão* vŷ fag mŷ vĩ há han mũ gé. “Topĕ vŷ ājag ve há han mũ,” he tóg. Kŷ tóg fi mŷ: “ha vĕ, *Israel* tŷ ěn ri ke ag vŷ ti tugřĩn mũ há han ke mũ, jãvo ũ tŷ ěn ri ke ag vŷ ti tugřĩn mũ kónãn ke mũ gé. Kŷ ag tóg ti kato vĩnh ke mũ gé, Topĕ tŷ ti jĕnĕg mũ ra,” he mũ. ³⁵ “Kŷ á tóg ti tugřĩn vĕšŷrĕnh ke mũ,” he tóg fi mŷ. “Kŷ tóg rórogtŷ á fe tŷ gynh ke ri ke nĩnh mũ, á vĕšŷrĕnh ke ti,” he tóg.

³⁶ Kŷ ũ fi tóg tá nĩ gé, fi jiji hã vŷ: *Ana*, he mũ. Topĕ vŷ tó tĩ ũ fi vĕ. *Fanuel* kósin fi vĕ.

Ký fi jógióg ve výtý Aser nĩ. Kófa pẽ fi nĩ ha. Fi tý fi mén mré prýg tý 7 (ke) han kar ký tóg ter ja nĩ. ³⁷ Ký fi tóg vâhá prýg tý 84 (ke) han mü sir, mén tü nĩ ki. Kurâ kar ki fi tóg Topẽ in hã krêm nĩgtĩ. Tá fi tóg Topẽ tü han nĩgtĩ. Ti mré fi tóg vémén ti, nén ù ko mē kã. ³⁸ Ěn fi výtý Simeão tý Topẽ in krêm Jesus va jẽ ra: “inh mýtóg há tí, sýtı ven ký,” he mü gé, Topẽ mýt. Kar ký fi tóg vėnh kar mýt ġır si ěn kãmén mü, ùn krenkren sór mü ag mýt, *Jerusalém* tá.

Fag tý Nazaré ra výtýn ke

³⁹ Ký fag tóg Moisés tý vėnh kykũn to nén rán ja ěn han kãn mü sir. Kar ký fag tóg sir fag jamã ra výtýn ke mü, *Nazaré* ra. ⁴⁰ Ký ġır tóg mog mü sir. Komēr hã tóg tar jẽ sir. Ký tóg vėnh kanhrãn há han mü. Topẽ výtı ve há han mü gé.

Jesus tý ti pir mýt Topẽ in tá nĩ

⁴¹ Prýg kar ki fag tóg *Jerusalém* ra mü ti, fėnhnta tý *Páscoa* ve jé. Fag jykre vė. ⁴² *Jesus* tý 12 (ke) anos han ký tóg fag mré tí mü gé. ⁴³ Fėnhnta tý tü' hen ký fag tóg výtýn ke mü. Hã ra tóg *Jerusalém* tá nĩ nĩ. ⁴⁴ Fag tý ti vėg tü nĩn ký fag tóg: “ti hỹn ěg jo vyr, ěg mré kãmü mü fag mré,” he mü. Ký fag tóg kurâ ěn ki mü mü, jatun mýt. Hã tý kuty tá fag tóg ti jãvãnh mü, fag to há kar fag kãmĩ. ⁴⁵ Hã ra fag tóg ti vėg tü nĩ. Ký fag tóg tý vaj ký *Jerusalém* ra výtýn ke mãn mü gé. ⁴⁶ Vãhá fag tóg tá ti vėg mü. Topẽ in krêm tóg nĩ nĩ, ěg kanhrãn tí ag mré. Ag vı mēg tóg nĩ nĩ, ký tóg ag ki jemēg mü gé. ⁴⁷ Ti vı tóg vėnh kar mýt ẽ ti. To jykren há han tóg mü. Ký ěg kanhrãn tí ag tóg ti mré vémén nýtı nĩ.

⁴⁸ Ti mýnh fag tý ti ve ký tóg fag mýt ẽ tí gé sir. Ký fi tóg ti mýt: “inh kósın’,” he mü. “Á tý tag kã ne han nĩ nē? Á jóg mré sóg ä jãvãnh to kanē jur,” he fi tóg, ti mýt. ⁴⁹ Hã ra tóg fi mýt: “ãjag ne tóg inh jãvãnh ja nı’,” he mü. “Inh panh pẽ in krêm sóg nı nı mýt, kýn mýt ãjag mýt vėnh mýt?” he tóg. ⁵⁰ Hã ra tóg fag tý to jykren tü ti.

⁵¹ Ký tóg fag mré *Nazaré* ra tí mü. Tá tóg jatun mýt fag mré nĩ nĩ sir. Fag tý ti mýt nén tó mü han tóg mü. Hã ra ti mýnh fi pijé nén kar ěn kã jatun mü’.

⁵² Ký tóg mog mü sir. Krĩ há tävı tóg nĩ. Topẽ výtı ve há han mü gé. Ký ti jykre tóg vėnh kar mýt há nı sir.

3

João Batista ti

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Jo 1.19-28)

¹ Kejėn tóg *Tibėrio* tý *Roma* tá tý vėnh kar kri pã’i mág pẽ nı kri 15 (ke) anos han mü. Ěn kã *Põncio Pilatos* výtý, ga tý *Judėia* kri pã’i tý *governador* nĩ. Ký *Herodes* výtý tý *Galilėia* kri pã’i tý *governador* nĩ gé. Jo ti jãvy tý *Filipe* výtý tý ga tý *Iturėia* tá pã’i tý *governador* nı gé, ga

tý *Traconites* tá ke gé. Jãvo *Lisãnia* výtý tý ga tý *Abilene* tá tý pã’i tý *governador* nĩ.

² Ěn kã *Caiřas* výtý tý Topẽ tü ki rır ti ag pã’i mág nĩ, *Anás* mré. Ký vãhá Topẽ výtý *Zacarias* kósın tý *João* mýt: “ha *Israel* ag mýt vėnh ven tũg,” he mü, ti tý ěmã tü ja tá nĩn ký. ³ Ký tóg tí mü sir, goj tý *Jordão* jagma. Tĩg ký tóg vėnh kar jyvėn mü. Ag mýt tóg: “ã kype jé sóg ke mü, ä tý ä jykre kórég tovãnh ký. Ký Topẽ tóg ä tý ti vı mranh ja tý ä mýt vėnh pãte fón mü,” he mü.

⁴ Vãsý tóg rán ký nĩ. Topẽ vı tó tí tý *Isaías* výtý: “ěmã tü ja tá tóg jėnh ke mü, ga kórég tá,” he ja nĩ. “Tá tóg ag mýt: “ěg *Senhor* kãtĩg ke jo vėnh jãnhkrikrig nı,” henh ke mü. “Ěpy kurég ãjag tóg tí, ãjag pã’i mág jun ken ký. ⁵ Ti kãgnó tý ãjag tóg kyjer’ he tí. Kar ký ãjag tóg ěpy sór kar kũm tí gé. Ti jonjor kugrynh kãn ãjag tóg tí. Ti sunsór vãvãm kãn ãjag tóg tí gé, ãjag tý ěmĩn han ký. Ký tag ri ke han nı, ãjag jykre kórég tý. ⁶ Hã ký ěprã ke kar výtý Topẽ tý ěg krenkren han ke ti venh ke mü,” he ja tóg nı.

⁷ Gen ký tóg ag jyvėn mü, ag tý ti to kãmũn ký, ti tý ag kygpe jé. E tävı ag nýtı. Ag jyvėn ký tóg ag mýt: “pýn ri ke ãjag tóg nýtı, ãjag jykre pãno tävı nýtĩn ký,” he mü. “Ü nýtı ãjag mýt: “Topẽ jũ venh ke tü ãjag nı,” he tí? ⁸ ãjag jykre pãno tugvãnh ra, ãjag tý ti jũ ve jãvãnh tĩn ký. Vėjykre há han ra, ěg tý ãjag jykre tãg ve jé. Hã ra ãjag tóg jagnē mýt: “*Abraão* krē výtý ěg nýtı, ký Topẽ hỹn ěg to jũnh ke tü nı,” he tí. Hã tü vė hã ra. ãjag jykre pãno ěn to ãjag tóg jagtar ke mü, ha vem nı. Topẽ výtý pó tag tý *Abraão* krē’krē hynhan ki kanhró nı, ãjag jėgja kã. ⁹ ãjag tóg tü’ henh ke mü, ãjag tý ãjag jykre pãno tovãnh tü nĩn ký,” he tóg.

“Ěg tý ka ġýn ri ke tóg nı. Ti kanėn vãnh jėn ký ěg tóg tý pı han tí. Tag ri ke han jé tóg ke mü, ãjag tý vėjykre há han tü nĩn ký,” he tóg ag mýt.

¹⁰ Ký ùn ẽ ag tóg ti mýt: “ký ěg hỹn hẽ ri kenh mü, ěg tý Topẽ jykre han jé?” he mü.

¹¹ Ký tóg ag mýt: “ã kur régre nĩn ký ùn kur tü ěn mýt ù nĩn nı,” he mü. “Á vėjėn tý ùn kókĩr ěn mýt vėnh kãpãm nı gé,” he tóg.

¹² Ký ù tý *governo* mýt *imposto* kaja mãg tí ag výtý *João* to kãmũ mü gé. Ký ag tóg ti mýt: “ěg kanhrãn tí, ěg hỹn hẽ ri kenh mü?” he mü gé. ¹³ Ký tóg ag mýt: “pã’i mág tý jãnkamy to ãjag mýt nén tó mü ěn hã ri ke mãn nı,” he mü. “Ker kãfãn ký mãn sór hẽ’,” he tóg ag mýt.

¹⁴ Ký porisa ag výtý: “ký ěg hỹn hẽ ri kenh mü?” he mü gé sir. Ký tóg ag mýt: “ü tü mãn sór tũg nı,” he mü. “Ü to vãsãn tũg nı. Ü to ón tũg nı. Ag jãnkamy mãn tũg nı. ãjag rãnrhãj to ãjag tóg jãnkamy vėg tí. Ký ti kãfór mãn sór tũg nı,” he tóg.

¹⁵ Ký vėnh kar ag tóg *João* to: “ti mýt tý *Cristo* tü nı výtý?” he mü. ¹⁶ Ký tóg ag mýt: “inh

pijé t̄y *Cristo* n̄i," he m̄. "Goj h̄a t̄y sóg ājag kygpég t̄i. *Cristo* v̄y Inh nón k̄at̄ig m̄, ha m̄. Inh k̄áfor ti n̄i. S̄y t̄y ti m̄y r̄ānhr̄aj t̄i n̄inh ke vē vē, s̄y ti p̄ēn né kun̄nh j̄é. H̄a ra sóg t̄y ti krēm ke p̄ē j̄é. Top̄ē kupr̄ig t̄y tóg ājag jagr̄ē han ke m̄, k̄y tóg p̄i ri ke n̄i," he tóg.

¹⁷ "Ti k̄at̄ig v̄y t̄y ěg t̄y r̄āgró r̄ēn ri ke n̄i. Ti r̄ēn kar k̄y ěg tóg ti f̄ar p̄ūn t̄i, kar k̄y ěg tóg p̄ājó krēm ti kan̄ē vin han t̄i. *Cristo* k̄at̄ig k̄y tóg ri ke n̄i. Ū t̄y ti to há ag m̄y tóg: "ha k̄āmū j̄ég," hēnh ke m̄. Ū t̄y ti to kórég ag v̄ām j̄é tóg ke m̄, p̄i ki, h̄a ra tóg nhyn kēnh ke t̄u p̄ē n̄i," he tóg. ¹⁸ H̄a k̄y *João* tóg vēnh kar m̄y Top̄ē v̄i sér to m̄, ag jyv̄ēn k̄y.

¹⁹ K̄y tóg p̄ā'i m̄ág t̄y *Herodes* jyv̄ēn m̄ gé, ti pr̄ū fi to, h̄a v̄y: *Herodias* fi, he m̄. Ti jāvy pr̄ū ja fi vē, h̄a ra tóg fi p̄ēju k̄y fi t̄y pr̄ūg m̄. Nén ū vēnh m̄y e han tóg t̄i, h̄a k̄y tóg ti jyv̄ēn m̄. ²⁰ Kar k̄y tóg nén ū vēnh m̄y ū han m̄ān m̄ gé sir. *João* s̄ég tóg m̄, ti t̄y ti jyv̄ēn tugr̄in.

João t̄y Jesus kype
(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Ti t̄y ver se k̄y j̄é t̄u n̄inh k̄y tóg ag kygpē k̄ān m̄. K̄y tóg kej̄ēn *Jesus* kypég m̄ gé. K̄y *Jesus* tóg Top̄ē mr̄é v̄i m̄, ti t̄y ti kype kar k̄y. K̄y v̄āh̄a kanh̄k̄ā tóg nor' he m̄. ²² K̄y Top̄ē kupr̄ig v̄y kanh̄k̄ā tā k̄ātēre m̄, ti kri. T̄y tóg sórág ve n̄i. K̄y kanh̄k̄ā tā vēnh ū tóg m̄ē h̄a t̄i. K̄y tóg: "t̄y ā inh k̄ósín pir j̄é, t̄y ā tóg inh fe p̄ē j̄éḡt̄i," he m̄.

Jesus jógjóg ve ag
(Mt 1.1-17)

²³ *Jesus* v̄y 30 anos han m̄, ti t̄y vēnh kar m̄y Top̄ē k̄āmēn ve ki. "*José* k̄ósín vē," he ag tóg t̄i to, h̄a ra tóg t̄y ti k̄ósín t̄u n̄igt̄i. *Eli* k̄ósín vē, *Jesus* ti, k̄y *Eli* ěn v̄y t̄y ti vovó n̄i.

Ti jo ke ag jiḡjin h̄a vē, h̄a v̄y: *Eli*, ²⁴ *Matate*, *Levi*, *Melqui*, *Janai*, *José*, ²⁵ *Matatias*, *Amós*, *Naum*, *Esli*, *Nagai*, ²⁶ *Maate*, *Matatias*, *Semei*, *José*, *Jodá*, ²⁷ *Joanā*, *Resa*, *Zorobabel*, *Salatiel*, *Neri*, ²⁸ *Melqui*, *Adi*, *Cosā*, *Elmadā*, *Er*; ²⁹ *Josué*, *Eliézer*, *Jorim*, *Matate*, *Levi*, ³⁰ *Simeão*, *Judá*, *José*, *Jonā*, *Eliaquim*, ³¹ *Meleá*, *Mena*, *Matatá*, *Natā*, *Davi* ³² *Jessé*, *Obede*, *Boaz*, *Sala*, *Nassom*, ³³ *Aminadabe*, *Admim*, *Arni*, *Esrom*, *Peres*, *Judá*, ³⁴ *Jacó*, *Isaque*, *Abraão*, *Tera*, *Naoir*, ³⁵ *Serugue*, *Reú*, *Pelegue*, *Éber*, *Selá*, ³⁶ *Cainā*, *Arpaxade*, *Sem*, *Noé*, *Lameque*, ³⁷ *Matusalém*, *Enoque*, *Jarede*, *Malalel*, *Cainā*, ³⁸ *Enos*, *Sete*, *Adão*. *Adão* v̄y t̄y Top̄ē t̄y h̄a n̄i. *Jesus* jógjóg ve ag h̄a vē.

4

Jesus t̄y Top̄ē v̄i mranh t̄u
(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ *Jesus* v̄y Top̄ē kupr̄ig t̄y jagr̄ē n̄i. H̄a k̄y tóg goj t̄y *Jordão* tá v̄yn ke m̄, ti kype k̄y j̄ēn k̄y. Ti t̄ig k̄y Top̄ē kupr̄ig v̄y ti kr̄in m̄. ² K̄y tóg ěmā t̄u ja ra t̄i m̄ sir, ga kórég ra. Tá

tóg kurā t̄y 40 (ke) han m̄, ěmā t̄u ja tá. K̄y *Japo* v̄y ti t̄y ti jóg v̄i mranh han sór m̄, h̄a ra *Jesus* tóg ke t̄u n̄i. J̄ég t̄u tóg n̄i, kurā t̄y 40 (ke) ki. K̄y tóg kók̄ir m̄ sir.

³ Ti kók̄ir n̄in k̄y *Japo* v̄y ti m̄y: "t̄y ā tóg Top̄ē k̄ósín n̄i m̄y. H̄a k̄y pó tag t̄y ěm̄i han n̄i, ā t̄y ko j̄é," he m̄. ⁴ K̄y tóg ti m̄y: "h̄a ra tag tóg rán k̄y n̄i, ha m̄: "ěm̄i tāv̄i jam̄ēn k̄y ěg r̄inr̄ir t̄u n̄yt̄i, Top̄ē v̄i h̄a jam̄ēn k̄y ěg r̄inr̄ir n̄yt̄i." H̄a k̄y tóg s̄y ti v̄i mranh jāv̄ānh t̄i, ěm̄i to," he m̄.

⁵ K̄y tóg ti mr̄é kr̄i ra tāp̄ry m̄. K̄y tóg ti m̄y ga kar ven k̄ān m̄, ū t̄y kri m̄u kar ag ke gé. ⁶ K̄y tóg ti m̄y: "is̄ū v̄i m̄y," he m̄. *Japo* ti. "Ā m̄y sóg tovānh k̄ān sór m̄, ā t̄y t̄y vēnh kar tag ag p̄ā'i j̄é j̄é. K̄y nén s̄in̄v̄i tag kar v̄y t̄y ā t̄u n̄inh m̄. Ū t̄y han m̄ ěn t̄y inh m̄y: "t̄é," hēn k̄y sóg is̄y ūn kupr̄ég m̄ ěn m̄y n̄im t̄i sir. ⁷ Ā h̄a m̄y sóg tovānh sór m̄, ā t̄y inh krēm gr̄inh ke k̄y inh m̄y: "Top̄ē v̄y t̄y ā n̄i, hēn k̄y," he tóg. ⁸ K̄y tóg ti m̄y: "tag v̄y rán k̄y n̄i, ha m̄: "ěg p̄ā'i t̄y Top̄ē h̄a krēm ěg tóg ěg jakr̄i t̄y gr̄inh' ke t̄i, ti h̄a to ěg tóg; Top̄ē vē, he t̄i," he tóg, Top̄ē v̄i t̄y rán k̄y n̄i ki. H̄a k̄y tóg s̄y mranh jāv̄ānh t̄i," he tóg.

⁹ K̄y tóg ti mr̄é t̄ig m̄ān m̄, *Jerusalém* ra. Tá ag tóg Top̄ē ĩn to jāp̄ry k̄y ti n̄ino tá n̄yt̄i n̄i. K̄y tóg tá *Jesus* m̄y: "Top̄ē k̄ósín v̄y t̄y ā n̄i," he m̄. "K̄y ki h̄ūm n̄i. ¹⁰ Tag v̄y rán k̄y n̄i, ha m̄: "t̄i t̄y j̄ēgn̄ē jafā ag m̄y tóg tónh m̄, k̄y ag tóg ā ki r̄ir ke m̄. ¹¹ Ag nigé t̄y ag tóg ā k̄āgm̄nh ke m̄, k̄y ā tóg r̄yj ke t̄u n̄i. Ā p̄ēn v̄y r̄yj ke t̄u n̄i gé," he tóg, Top̄ē v̄i t̄y rán k̄y n̄i ki. K̄y jatun m̄y h̄ūm n̄i," he tóg. ¹² K̄y tóg ti m̄y: "k̄y tag v̄y rán k̄y n̄i gé, ha m̄," he m̄. "Top̄ē m̄y: ā m̄y ā t̄y nén to ja ěn han m̄ v̄y? he t̄ūg n̄i," he tóg m̄ gé, Top̄ē v̄i t̄y rán k̄y n̄i ki. H̄a k̄y sóg h̄ūm ke t̄u n̄i," he tóg.

¹³ K̄y *Japo* v̄y ti t̄y nén tónh ke m̄ ěn tó k̄ān ja n̄i, h̄a k̄y tóg *Jesus* tovānh m̄ ver, ti t̄y kej̄ēn ti mr̄é v̄i m̄ān j̄é, kurā ū k̄ā.

Jesus t̄y Galilēia tá ag kanhr̄ān
(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ K̄y tóg t̄i m̄ sir, Top̄ē kupr̄ig t̄y ti kr̄in k̄y. Ga t̄y *Galilēia* ra tóg t̄i m̄. K̄y vēnh kar tóg ti k̄āme m̄ k̄ān m̄ sir, ga ěn tá ke kar ag. ¹⁵ K̄y tóg ag kanhr̄ān m̄ sir, ag vēnh kanhr̄ān jafā krēm. K̄y ti v̄i tóg ag m̄y e t̄i. H̄a k̄y ag tóg ti to v̄i há han m̄ sir.

Jesus t̄y Nazaré ra v̄yn ke
(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶ K̄y tóg *Nazaré* tá jun m̄ gé, ti t̄y h̄ē tá mog ja ěn tá. K̄y tóg ti t̄y nén han t̄i ěn han m̄. Vēnh k̄ān ke kurā ki tóg *culto* venh t̄i m̄. Tá tóg sir j̄ēgn̄ē m̄, Top̄ē v̄i rá to ke j̄é. ¹⁷ K̄y ag tóg ti m̄y *Isaias* t̄y rá jun m̄. K̄y tóg *livro* kavān k̄y to ke k̄y tag tó m̄, ha m̄: ¹⁸ "Top̄ē kupr̄ig v̄y inh kr̄in m̄. Inh jagr̄ē vē m̄y. "Ūn jagtar ag m̄y inh v̄i tóm n̄i," he tóg inh m̄. Inh j̄ēn̄ég tóg m̄, is̄y ūn sigse k̄y n̄yt̄i

ag kygvān jé, isy ūn kyvó ag tý ēvānh há han jé, isy ag tý ūn vóg kónān mū ag ki rīr há han jé, ag jatū nýtī jé, ¹⁹ isy vēnh kar mý: ūri ēg jóg mág vý ēg kren han sór mū, he jé,” he tóg, *Isaiás* ti, vēnh rá ēn ki. Hā to tóg ke mū.

²⁰ To ke kar ký tóg ū tý ki rīr tí ēn mý nīm mān mū. Ký tóg nī mū sir. Hā ra vēnh kar tóg ti ki ēvānh mū, ti vī mē jé. ²¹ Ký tóg: “vāsý rán ký nī tag mē ājag tóg,” he mū. “Ūri ke vē. Inh hā to tóg tag rán ja nī. *Isaiás* ti,” he tóg.

²² Ký tóg ag mý e tí sir. “Ki hā tóg tó mū,” he ag tóg mū. Ký ag tóg ti to: “*José* kósin vē mýr, ēg mré ke ēn, hā ra tóg ēg káfor nī sór mū,” he mū. ²³ Ký *Jesus* tóg ag mý: “ājag hýn iso jýkrēn kónān sór mū,” he mū. “*Médico* mý ēg tóg: kur vēsý há' hé,” he tū nigtī. Ājag hýn inh mý: ēmā tý *Cafarnaum* tá ā tóg ūn kagyga ag tý há' hé, ký kur tag ki ēg tý há' he gé, ā tý vēnh kar tý há' he sór nīn ký, he sór mū,” he tóg.

²⁴ Ký tóg ag mý: “ti jamā tá ke ag tóg Topē ví tó tí to e he tí,” he mū. “Hā ký ājag tóg iso é he tí gé. ²⁵ Ha mē. *Elias* to jýkrēn nī. Ti tý ga kri tí mūn kā Topē tóg ti mý ta kutē vānh han ke tó ja nigtī. Ký ta tóg kutē vānh han mū, prýg tágtū kri kysā tý 6 (ke) ki. Ký tóg prýg tí sir, ga ēn mī, vējēn tóg tū' he mū sir. ²⁶ Ký tóg *Elias* jēnē, ti tý ēmā tý *Sarepta* ra tīg jé, *Sidom* to hā. Tá fóg ū fi tóg nī nī, ūn mén ter ja fi. Fi hā mré tóg jēg mū sir. Topē tý fi hā to ti jēnē ja vē, ti tý fi kren han jé. *Elias* jamā tá fag tóg e ja nýtigtī gé, ūn mén ter ja fag. Hā ra Topē tóg fóg ēn fi hā to ti jēnē ja nigtī,” he tóg.

²⁷ “*Ký Eliseu* to jýkrēn nī gé, vāsý Topē ví tó tí ēn to. Ti tý ga kri tí mūn kā ū tý vēnh kaga kren vānh han mū ag tóg e ja tigtī gé. Hā ra ag tóg ti mý to ví ja tū nigtī, ti tý ag tý há' hen jé. Kuvar há tá fóg tóg kātīg ja nigtī, *Naamā* ti, ga tý *Síría* tá. Ký ēn hā ne *Eliseu* mý to ví ký há' he ja nigtī, inhhā. Ge ājag tóg nýtigtī, iso,” he tóg.

²⁸ Ký ū tý ti vī mēg mū ag fe tóg gým ke mū sir, *Jesus* to. ²⁹ Jēgiēg nēgnē ký ag tóg ti pānfón kápa mū sir. Ag tý kágnó ki ti fón sór vē, ti tý ki kutē ký ter jé sir. *Nazaré* vý pānónh tá nī, ag jamā ti. ³⁰ Hā ra *Jesus* tóg ag fīn rām ký ag ré ký tí mū. Ti tý ag tóg hē ri ke tū nī sir. Ti ví kri ag tóg fi jávānh nýtī, ti jamā tá ke ag.

Jesus tý vējagrē kórég kutēm
(*Mc 1.21-28*)

³¹ Ký tóg *Cafarnaum* ra tí mū. Tá jun ký tóg vēnh kán ke kurā ki ag kanhrān mū. ³² Ký ti ví tóg ag mý e tí. Vēnh kar ví káfor ti nī.

³³ Hā ra ūn jagrē kórég tóg tá nī nī. Ký tóg prēr ký: ³⁴ “ha mē, ā tý ēg tý hē ri kenh ke nē, *Nazaré* tá *Jesus*?” he mū. “Ā mý ēg tūg sór mū? Ā ki kanhró sóg nī. Ā pir mý ā tóg tý Topē mré ke nī. Ti tū pē vý tý ā nī,” he tóg. ³⁵ Hā ra tóg ví tar han ký: “ví tūg ra!” he mū.

“Ti tovānh ra!” he tóg. Ký ti jagrē kórég ēn tóg ti ter tí han ký ti ki kutē mū sir. Ti kókég tū tóg nī.

³⁶ Ký tóg vēnh kar mý e pē tāvī tí sir. Jagnē mý ag tóg: “ne nē hýn?” he mū. “Vējagrē kórég ag mý tóg ví tí, ký ag tóg ki ke tí, ti kamēg ký. Ti hýn tý ag kri ke nī,” he ag tóg mū sir. ³⁷ Ký ti káme tóg vēnh kar kri rūm ke kán mū sir, ga ēn tá.

Jesus tý ūn kagyga e ag tý há' he
(*Mt 8.14-17; Mc 1.29-34*)

³⁸ Ký tóg vēnh kanhrān jafā ēn ki kutē ký *Simão Pedro* in ra tí mū. Hā ra ti má fi vý kaga ký ný nī. Rýg jagy han ký fi tóg ný nī. Ký ag tóg ti mý fi tó mū. ³⁹ Ký tóg fi tóg ný: “rýg mán tūg nī,” he mū. Ký fi rý ēn tóg tū' he mū sir. Ký fi tóg vēsýmér nī ký ag ki rīr mū sir.

⁴⁰ Rā tý pun ke kar ký ag tóg ūn kagyga ag tatī kāmū mū. Ký tóg ti nīgē tý ag mēgmē ký ag tý hághá' he kán mū. ⁴¹ Vējagrē kórég pan kán tóg mū gé, ag to jū ký. Ag panh ke to hā ag tóg prēr tí, ký ag tóg: “Topē kósin vý tý ā nī,” he tí. Ti ki kanhró ag tóg nýtī, ti tý tý *Cristo* nī ti. Hā ra tóg ag mý: “ví tūg ra,” he mū.

Jesus tý Topē ví tó
(*Mc 1.35-39*)

⁴² Tý vaj ký *Jesus* tóg ēmā tū ja ra tí mū, vēnh péju ký. Ký vēnh kar tóg ti jávānh kán mū. Vāhā ag tóg ti vég mū. Ký ag tóg ti mý: “ēg ré ký tí tūg nī,” he mū. ⁴³ Hā ra tóg: “vó, ēmā ū tá sóg ag mý Topē ví tónh ke mū gé,” he mū. “Hā jé Topē tóg inh mý: ha ag mý vēnh ven, he ja nī,” he tóg. ⁴⁴ Ký tóg ga tý *Judéia* mī tí mū sir. Tīg ký tóg ag mý Topē ví tó mū sir, ag vēnh kanhrān jafā krēm.

5

Jesus tý Pedro kanhrān
(*Mt 4.18-22; Mc 1.16-20*)

¹ Kejēn tóg goj nig mág tý *Galiléia* fyr tá Topē ví kāmén jē nī. Hā ra vēnh e tāvī vý ti pēnīn nýtī nī, ký ag tóg ti kutān mū sir. ² Hā ra tóg goj fyr tá *canoa* régre vég mū. Tý ū tūn mū ag tóg kápa ký pirā kugmī jafā kupég nýtī nī. ³ Ký tóg *Simão canoa* kā ra rá ký tí mý: “goj kaju kā tá tīn sí han,” he mū. Vāhā tóg kā kā nī ký jatun mý vēnh e ēn ag kanhrān mū sir.

⁴ Ag kanhrān kar ký tóg *Simão* mý: “goj kaju ra tīn, ti nig ja ra,” he mū. “Tá ā *rede* tý goj ki fón, ā tý pirā kugmī jé,” he tóg. ⁵ Ký tóg ti mý: “kuty tag kā ēg tóg *rede* tý ki fón', ki fón' he ja nigtī vē. Hā ra ēg tóg nēn ū kágmī ja tū nī. Hā ra sóg ā ví tugrīn ki fón mán ke mū ha,” he mū. ⁶ Ti tý ki fón ký tóg kugmī mág mū. Fór tóg mū, *rede* ti, ký tóg jaran ke mū, ti kufy jagy tāvī nīn ký. ⁷ Ký tóg ti régre ag mý: “kuri, ēg mré kél” he mū, ti nīgē tý ag mý ven ký. Ký ag tóg *canoa* régre ēn fān mū, pirā tý. Hā ký tóg ki punpun ke kren mū sir.

⁸ Kÿ tóg *Simão* mÿ e tí. Kÿ tóg *Jesus* krêm grính kÿ ti mÿ: “ã hÿn inh ré kÿ tÿg mü hä. Topê ví mranh ja inh nÿgtí. Kórég inh nÿ,” he mü. ⁹ Pirã e pê tÿ ge ve ja tû ti nÿ. Hã kÿ *Jesus* jykre tóg ti mÿ e tí, ¹⁰ *Zebedeu* krê tÿ *Tiago* mré *João* mÿ ke gé. *Simão* mré ag tóg rânhräj mügtí.

Simão tÿ ti mÿ: “ã hÿn inh ré kÿ tÿg mü hä,” hen kÿ tóg ti mÿ: “vó, mÿmëg tÿg nÿ,” he mü. “Pirã kugmÿ há ã tóg nÿ. Æ kanhrän jé sóg ke mü, ã tÿ ëprã ke ag tÿ inh ki ge han jé,” he tóg.

¹¹ Kÿ ag tóg ag *canoa* tÿ nig fyr tá fi han kar kÿ, ag tû tovãnh kãn kÿ *Jesus* mré mü mü sir.

Jesus tÿ ün kaga kren vãnh tÿ há' he
(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Kÿ tóg kejën ëmã ù tá nÿ nÿ. Hã ra ù tÿ vãnh kaga kren vãnh han kÿ nÿ ù tóg ti tá jun mü. *Lepra* he mü ën tóg ti kri rÿm ke kãn ja nÿ. *Jesus* krêm grính ke kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿ isÿ há' he sór tû? To tar ã tóg nÿ,” he mü.

¹³ Kÿ tóg ti nÿgë tÿ ti mÿg kÿ: “he,” he mü. Kÿ ti kaga kren vãnh ën tóg há' he mü sir vësÿmër. ¹⁴ Kÿ tóg ti mÿ: “ker ù mÿ tó hë!” he mü. “Topê tû ki rÿr tí hä mÿ tóm nÿ. Kÿ Topê mÿ *Moisés* tÿ väsÿ nÿn tó ja ën nÿm nÿ. Hã tugrÿn vãnh kar vÿ ã tÿ há' he mü tag ki kanhrän mü,” he tóg.

¹⁵ Kÿ ti kãme tóg vãnh kar kri rÿm ke mü. Kÿ ù tÿ hÿn ri ke ag tóg ti ví mÿnh kãmü mü, ti tÿ ag tÿ há' he jé gé. ¹⁶ Hã ra tóg ag ré kÿ ëmã tÿ ja ra tí mü, Topê mré vëmën jé.

Jesus tÿ ün tÿg vãnh tÿ há' he
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Kejën tóg ag kanhrän nÿ nÿ. Pã'i tÿ hÿn ri ke ag tóg ti ví mÿg nÿtí, *Fariseu* ag, Topê ví to ëg kanhrän tí ag, kuvar há tá ke ag, ga tÿ *Galiléia* tá ke ag, ga tÿ *Judéia* tá ke ag, *Jerusalém* tá ke ag ke gé. Hã ra Topê tóg ti tar han, hä kÿ tóg ün kaga tÿ hÿn ri ke tÿ há' he kãn mü.

¹⁸ Kÿ vãhã ù ag tóg ün kãnhräj vÿn kÿ kãmü mü. Ag tÿ *Jesus* mÿ ti ven sór vë. ¹⁹ Hã ra tóg tá fór tãví nÿ, kÿ ag tóg ti tá junjun tû nÿ sir. Kÿ ag tóg ün to jãpÿr kÿ ti kri ïn kunÿg mü. Ti nor ki ag tóg ti térem mü, *Jesus* jë ën kukãm.

²⁰ Kÿ tóg ag tÿ ti ki ge kÿ nÿtí vëg mü. Hã kÿ tóg ün kãnhräj mÿ: “ã tÿ Topê ví mranh ja ën tÿ tÿ' he vë ha, vÿ,” he mü.

²¹ Hã ra ti ví tóg pã'i ag mÿ e tí. Kÿ ag tóg ti to jykrën kónãn mü. “Ti tÿ ne tó nÿ hÿn? Topê to ví kónãn vë mÿr. Topê hä ne ti pir mÿ ù tÿ ti ví mranh mü ën mÿ tÿ tÿ' he há nÿnh mü,” he ag tóg mü.

²² Hã ra tóg ag tÿ nÿn to jykrën mü ki kanhró nÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag tÿ ne jé iso jykrën kónãn nÿ?” he mü. ²³ “Ne nÿ ãjag mÿ vãnh mÿ nÿ?” he tóg. “Ûn tÿg vãnh tag mÿ sóg: “ã tÿ Topê ví mranh ja ën tÿ tÿ' he vë ha,” hé. Sÿ ti mÿ: “nÿ ra, tÿg ra,” henh ke vë gé. Hã ran mÿ ãjag mÿ vãnh mÿ?” he tóg. ²⁴ “Isÿ ãjag mÿ

inh jykre ven sór vë. Tÿ sóg ëprã ke fi kósín nÿ. Topê ví mranh tÿ vãnh pãte fón ke tá sóg krÿg ke mü. Hã ven jé sóg ke mü ãjag mÿ,” he tóg. Hã kÿ tóg ün kãnhräj mÿ: “nÿ ra, ã kur gé tÿg, ã ïn ra,” he mü. ²⁵ Kÿ tóg vãhã jëgnë mü sir. Ti kur gég tóg mü, ag rÿnve. Ti ïn ra tóg tí mü, Topê mÿ ví há han kÿ, ün kãnhräj ja ën ti.

²⁶ Kÿ tóg vãnh kar mÿ e tãví tí. Topê mÿ ag tóg ví há han mü gé, “ëg kãfór ti nÿ,” hen kÿ. “Ge ve ja tû ëg nÿtí,” he ag tóg mü sir.

Jesus tÿ Levi jé prër
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Kar kÿ tóg tÿg mãn mü. Kÿ tóg ù tÿ *governo* mÿ *imposto* kaja mäg tí vëg mü, ti jiji há vÿ: *Levi*, he mü. Ti rânhräj han tóg nÿ nÿ. Kÿ tóg ti mÿ: “inh mré kãtÿg,” he mü. ²⁸ Kÿ tóg jëgnë kÿ ti mré tí mü sir, ti tû kar ré kÿ.

²⁹ Kÿ *Levi* tóg ti mÿ fénhta mäg han mü. Kÿ ù tÿ *governo* mÿ jãnkamÿ mäg tí ù ag vÿ tá nÿtí gé, ag mré ke ù ag ke gé.

³⁰ Kÿ tóg pã'i ag mÿ kórég nÿ. Hã kÿ ag tóg ti mré mü tí ag mÿ: “ãjag ne tóg *governo* mÿ jãnkamÿ mäg tí ag mré jëg mü'. Topê ví mranh ti ag vë,” he mü.

³¹ Hã ra tóg ag mÿ: “hÿ, ag mré sóg jëg mü,” he mü. “Hã mÿ, ün kaga tÿ ag vÿ *médico* vênh mü tû nÿgtí. Ün kaga ag há vÿ ti vênh mü tí,” he tóg. ³² “Inh pijé ù tÿ vÿjykre kuryj han mü ag mÿ: ãjag jykre tovãnh ra, he sór tí'. Û tÿ Topê ví mranh tí ën ag há mÿ sóg: ãjag jykre kórég tovãnh ra, he sór tí. Há jé sóg ãjag mÿ vênh ven,” he tóg, *Jesus* ti.

Vãkre tãg
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Kÿ *Fariseu* ag tóg ti mÿ: “*João Batista* mré mü tí ag vÿ vãkrég tí, vëjën ki. Kÿ ag tóg Topê mré ví mäg han tí gé. Kÿ *Fariseu* mré ke ag tóg vãkrég tí gé. Jo ã mré mü tí ag ne tóg vãkrég tû nÿgtí. Jëg ag tóg tí, kurã kar ki,” he ag tóg mü. ³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he mü. “Vãnh prÿg vênh kãmü mü ag pijé vãkrég tí'. Fénhta vë mÿr, kÿ tóg vênh kar mÿ sér tí. Tÿ sóg, ün prÿg mü ën ri ke nÿ, hä kÿ tóg, inh mré mü tí ag mÿ sér tí,” he tóg. ³⁵ “Hã ra tóg kejën jun mü, inh kurã ti, ha vem nÿ. Kÿ ag tóg ïnh pére mÿnh mü. Ën kã há ag tóg vãkrenh ke mü,” he tóg.

³⁶ Kÿ tóg fag mÿ: “inh jykre tãg vÿ, ge nÿnh mü, ha mÿ,” he mü. “Ëg pijé, ëg kur tãg kókég tí', ëg tÿ ëg kur si jar kã nÿm jé. Ëg tÿ jagnë mré ki sigse kÿ tóg ki par tû nÿnh mü,” he tóg.

³⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “*vinho* vÿ ge nÿgtí gé,” he mü gé. “Ëg pijé *vinho* tãg tÿ nÿn fär si tÿ sako há ki kujëg tí'. Kunãnh Kÿ tóg jar ke mü, sako ti, kÿ *vinho* ën tóg tÿ' henh ke mü. ³⁸ *Vinho* tãg tÿ sako tãg ki kujën ke vë mÿr,” he tóg. Ti tÿ ti jykre tãg tón hä vë. Hã ra tóg *vinho* kãjãg mü ri ke nÿ.

³⁹ Kŕ tóg ag mŕ: “ĕg pijĕ *vinho* si kron kar kŕ ũn tåg kron sór tŕ,” he mŕ gé. “Ti si hā tóg inh mŕ kron há nŕ, he ĕg tóg tŕ,” he tóg, ti jykre tåg tó kŕ. Hā ra ag jykre si tóg ag mŕ há nŕ, ũ tŕ ti vŕ mĕg mŕ ag mŕ.

6

*Vĕnhkán ke kurā ki vĕjykre
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)*

¹ Kejĕn tóg vĕnhkán ke kurā ki *trigo* kré mŕ tŕ mŕ, ti mrĕ mŕ tŕ ag mrĕ. Kŕ ag tóg *trigo* mó ĕn tŕ kam ke mŕ sir. Ag nĕgĕ tŕ rynhranh kŕ ag tóg ti kanĕ ko mŕ sir. ² Hā ra *Fariseu* ũ ag tóg ag vĕg mŕ. Ag mŕ vĕnh rānhrāj vĕ, ag tŕ *trigo* rynhranh mŕ ĕn ti. Hā kŕ ag tóg ag mŕ: “Ājag ne tóg nĕn han ke tŭ han mŕ nŕ, vĕnhkán ke kurā ki,” he mŕ.

³ Hā ra tóg ag mŕ: “vó,” he mŕ. “Ag kókĭnkŕ vĕ mŕ,” he tóg. “*Davi* to jykrĕn nŕ, ti mrĕ mŕ tŕ ag to ke gé. Ti kókŕ kŕ tóg ti tŕ nĕn han ke tŭ han gé, hā ra *Topĕ* pijĕ ti to jŭ mŕ.” ⁴ *Topĕ* ĩn ká ra tóg rā, *Davi* tŕ. Tá tóg *Topĕ* jamĕ ĕn kó. Ti tŕ konh ke tŭ vĕ vĕ, *Topĕ* tŭ ki rŕr ti ag hā tŕ konh ke vĕ vĕ. Hā ra tóg kó, ti mrĕ mŕ tŕ ag mŕ tóg vĕnh kápópām gé. Rān kŕ tóg nŕ nŕ mŕ,” he tóg. ⁵ Kŕ tóg ag mŕ: “tŕ sóg vĕnhkán ke kurā to pā'i nŕ mŕ,” he mŕ. “Tŕ sóg ĕprā ke fi kósin nŕ,” he tóg.

*Jesus tŕ vĕnhkán ke kurā ki ũ tŕ há' he
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)*

⁶ Vĕnhkán ke kurā ũ ki tóg vĕnh kanhrān jafā krĕm ag kanhrān mŕ. Tá ũ tóg nŕ. Ti nĕgĕ vŕ tóg ja nŕ. ⁷ Kŕ ĕg kanhrān tŕ ag tóg *Jesus* tŕ rŕr mŕ, *Fariseu* ag ke gé. “Ti mŕ ti tŕ há' he sór tŭ, tŕ vĕnhkán ke kurā ra? Ti tŕ ti tŕ há' he kŕ ĕg tóg pā'i ag mŕ ti kāmĕn mŕ,” he ag tóg.

⁸ Hā ra *Jesus* tóg ag tŕ nĕn to jykrĕn mŕ ki kanhró nŕ. Kŕ tóg ũn nĕgĕ tóg ĕn mŕ: “kunĕg,” he mŕ. “Tag kā jĕnh kātĕg,” he tóg ti mŕ. Kŕ tóg kātĕg kŕ kā jĕ mŕ sir. ⁹ Kŕ tóg ag mŕ: “sŕ Ājag ki jĕmĕnh ke,” he mŕ. “Vĕnhkán ke kurā ki ĕg hŕn ne han mŕ, ĕg tŕ *Topĕ* vŕ ki króm jĕ? ĕg mŕ hŕn nĕn ũ há han mŕ? ĕg mŕ hŕn nĕn ũ kórĕg han mŕ? ĕg mŕ ũ kren han mŕ hŕn? ĕg tŕ ũ tĕn kŕm mŕ há nĭnh mŕ hŕn?” he tóg. Hā ra ag tóg ti mŕ nĕn ũ to tŭ nŕ.

¹⁰ Kŕ tóg ag ki ĕvānh kán kŕ ũn nĕgĕ tóg ĕn mŕ: “ā nĕgĕ tŕ krŕg hé,” he mŕ. Kŕ tóg tŕ krŕg he mŕ sir. Ti tŕ tŕ krŕg he kŕ tóg há' he mŕ, ti nĕgĕ tóg ĕn ti. ¹¹ Kŕ tóg vĕnh kar mŕ ĕ tŕ. Ag fe tóg gŕm ke mŕ, kŕ ag tóg jagnĕ mŕ: “ĕg ti tŕ hĕ ri kenh mŕ hŕn,” he mŕ, “ti kāmĭnh mŕ, vó?” he ag tóg.

*Jesus tŕ apóstolo ag kuprĕg
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)*

¹² ĕn ká tóg kejĕn pānónh ra tŕ mŕ, *Topĕ* mrĕ vĕmĕn jĕ. Kutŕ ĕn ká tóg *Topĕ* mrĕ vŕ nŕ ki kurāg mŕ. ¹³ Tŕ vaj kŕ tóg ti mrĕ mŕ tŕ ag jĕ prĕr kán mŕ, kŕ tóg ag ká mŕ ũ tŕ tŕ 12

(ke) ag hā kuprĕg mŕ. Ag to tóg: “sŕ ũn vin mŕ ag,” he mŕ, hā vŕ: *apóstolo*, he mŕ. ¹⁴ Ag hā vĕ, ha mĕ: *Simāo*, ti jiji ũ hā vŕ: *Pedro*, he mŕ, ti jāvy tŕ *André* ke gé, *Tiago* ke gé, ti jāvy tŕ *Joāo* mrĕ, *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, ¹⁵ *Mateus* ke gé, *Tomĕ* ke gé, *Tiago* ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Simāo* ke gé, ag tŕ ũ to: *Zelote*, he mŕ tag ti, ¹⁶ *Judas* ke gé, *Tiago* kósin tag ti, *Judas Iscariotes* ke gé, ũ tŕ *Jesus* vatānh tá pā'i ag mŕ ti kāmĕn ke mŕ tag ti.

*Jesus tŕ ũn e ag ki rŕ
(Mt 4.23-25)*

¹⁷ Kŕ *Jesus* tóg ag mrĕ pānónh ĕn tá kātĕre mŕ sir, kŕ tóg kyjer tá jĕ nŕ. Ti mrĕ mŕ tŕ tŕ hĕn ri ke ag vŕ tá nŕtŕ gé, fag ke gé. ũ tŕ hĕn ri ke ag vŕ ti ki junjun ja nĕgtŕ, ga tŕ *Judĕia* tá kāmŭ kŕ, ĕmā tŕ *Jerusalĕm* tá ke gé, ĕmā tŕ *Tiro* tá ke gé, *Sidom* tá, goj kafā tŭ fyr tá kāmŭ kŕ ke gé. Hā kŕ tóg fór pĕ tāvŕ nŕ. ¹⁸ Kŕ tóg ũn jagrĕ kórĕg ag tŕ há' he mŕ, ag jagrĕ kórĕg pan kŕ, fag mrĕ hā. ¹⁹ Kŕ vĕnh kar vŕ ti ká krŕ' he sór mŕ sir, há jĕ ag tóg ti ki junjun mŕ. Kŕ ũ tŕ ti ká krŕ' he mŕ ĕn ag vŕ há' he kán mŕ, ti tŕ ti jykre tar tŕ ag tŕ há' hen kŕ.

*Jesus tŕ ag kanhrān
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Kŕ tóg ti mrĕ mŕ tŕ ag ki ĕvānh mŕ, kŕ tóg ag mŕ: “*Topĕ* vŕ Ājag ve há han mŕ, Ājag tŕ: “kórĕg ĕg tóg nŕtŕ,” hen kŕ,” he mŕ. “Kŕ Ājag tóg *Topĕ* tŕ tŕ ĕg pā'i nŕ venh ke mŕ,” he tóg.

²¹ “*Topĕ* vŕ Ājag ve há han mŕ, Ājag tŕ: ĩnh kókŕ ri ke tóg tŕ, sŕ vĕjykre kurŕj ve sór tŕ ĕn ti, hen kŕ. Kŕ Ājag tóg venh ke mŕ,” he tóg.

“*Topĕ* vŕ Ājag ve há han mŕ, Ājag vĕsŕrĕnh mŭn kŕ, ĕprā. Ājag mŕ tóg sér tŭnh mŕ, tá,” he tóg.

²² “*Topĕ* vŕ Ājag ve há han mŕ, ag tŕ isugrĭn Ājag to kórĕg nŕtŭn kŕ, Ājag mŕ: “ha mŕ jĕg, hen kŕ. Ag tŕ isugrĭn Ājag mŕ vŕ kónān kŕ tóg há tŕ, ag tŕ ón kŕ Ājag jykre kórĕg tó kŕ. Tŕ sóg ĕprā ke fi kósin nŕ mŕ,” he tóg. ²³ “Mŕ sér nŕtŭm nŕ, krŕ kuprā nŕtŭm nŕ, ag tŕ isugrĭn Ājag vóg kónān mŕ ra. Kŕ Ājag tóg kanhkā tá nĕn ũ há kar venh ke mŕ, vĕnh kaja jĕ, isugrĭn. Ge ja ag tóg nĕgtŕ, ũ tŕ Ājag vóg kónān mŕ ag jógjóg ag. Vāsŕ *Topĕ* vŕ to tŕ ag vóg kónān he ja ag tóg nĕgtŕ gé,” he tóg.

²⁴ “Hā ra *Topĕ* vŕ Ājag ve kónān mŕ, Ājag tŕ: “há ĕg tóg nŕtŕ,” hen kŕ. Ga kri mŭn kŕ Ājag tóg nĕn ũ há vĕg tŕ, kŕ Ājag tóg kanhkā tá jun ke tŭ nŕ,” he tóg.

²⁵ “*Topĕ* vŕ Ājag ve kónān mŕ, ti tŕ ón kŕ Ājag mŕ sér tŭn kŕ, ĕprā, Ājag tŕ vĕjykre kurŕj ve sór tŭ nŕtŭn kŕ, ti tŕ Ājag mŕ Ājag kókĭnkŕ ri ke tŭ nŕ kŕ, ĕprā. Kŕ Ājag tóg venh ke tŭ nŕ. Vĕsŕrĕnh jĕ Ājag tóg ke mŕ. Kŕ tóg Ājag kókĭnkŕ ri ke tŭnh mŕ, tá. Kygfŕ jĕ Ājag tóg ke mŕ,” he tóg.

26 “Topê vỹ ãjag ve kónãn mũ, vênh kar tỹ ãjag to vỹ há han mũn kỹ. ãjag mỹ ti há tí, há ra tóg Topê mỹ kórég nĩ. Ge ja ag tóg nĩgtĩ, ù tỹ ãjag mỹ vỹ há han mũ ag jógjóg ag, ón kỹ Topê vỹ tó tí ên ag mỹ, vãsỹ. Ag mỹ ag tóg vỹ há han ja nĩgtĩ gé. Ag ri ke ãjag tóg nỹtĩ, vênh kar tỹ ãjag mỹ vỹ há han kỹ. Há kỹ tóg ãjag ve kónãn mũ, Topê tí,” he tóg.

*Êg tỹ êg kato tẽ mũ ag to há nỹtĩn ke
(Mt 5.38-48)*

27 “Û tỹ ãjag kato vãsãnsãn mũ ên ag to fe nỹtĩm nĩ, inhhã. Û tỹ ãjag to jũ mũ ag mỹ nén ù há han nĩ jãvo. 28 Û tỹ ãjag mỹ vỹ kónãn mũ ag mỹ vỹ há han nĩ gé. Û tỹ ãjag mỹ fêfên mũ ag to Topê mré vĩm nĩ gé. 29 Û tỹ ãjag jamẽ ki tãnh kỹ ti mỹ ãjag jamẽ ù ven nĩ gé, ti tỹ ãjag mỹ ki tãnh jé gé. Û tỹ ãjag pãritó mãn sór kỹ ti mỹ ãjag *camisa* mré nĩm nĩ gé. 30 Û tỹ ãjag mỹ nén ù to: “inh mỹ nĩm, hen kỹ ti mỹ nĩm nĩ. Û tỹ ãjag tỹ nén ù mãn kỹ ti mỹ: “inh mỹ isũ nĩm,” he tũg nĩ. 31 ãjag tỹ ù to: “ti tỹ inh mỹ tag han ra tóg há tí vỹ,” hen kỹ inhhã ti mỹ han nĩ, fi mỹ ke gé,” he tóg.

32 “Û ag tóg ãjag to há nỹtĩ. ãjag tỹ tag ag há to há nỹtĩn kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. Vênh kar vỹ ge nỹtĩ gé. Û tỹ ag to há nỹtĩ ên ag há to ag tóg há nỹtĩgtĩ gé, vênh kato. Há ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. 33 Û ag tóg ãjag mỹ vỹ há han tí. ãjag tỹ ên ag há mỹ vỹ há han kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. Ge ag tóg nỹtĩ gé, Topê vỹ mranh tí ag. ãjag tỹ ag mỹ vỹ há han kỹ ag tóg ãjag mỹ vỹ há han mũ gé, vênh kato. Há ti nĩ, há ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. 34 Û ag vỹ, ãjag tỹ ag mỹ *prestar* hen kỹ ãjag mỹ nĩm mãn mũ, ãjag tũ ti. ãjag tỹ ag há mỹ *prestar* he mãn kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. Topê vỹ mranh tí ag vỹ ge nỹtĩ gé. ãjag tỹ ag mỹ nĩm mãn kỹ ag tóg ãjag mỹ *prestar* he mãn mũ sir, ãjag tũ ti. Há ti nĩ, há ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver.

35 Ag jãvo ù tỹ ãjag kato vãsãnsãn mũ ag to há nỹtĩm nĩ, ha mẽ. Vênh kar mỹ *prestar* hem nĩ, ag tỹ ãjag mỹ ãjag tũ nĩm tũ há ra. Kỹ ãjag tóg kanhkã tá vênh ke mũ, ãjag tỹ ùri nén han mũ tag ri ke ti. Há ki ãjag tóg tỹ Topê krẽ nỹtĩ, ãjag tỹ ti ri ke han kỹ. Tĩ há ne vênh kar mỹ vỹ há han kãn tí ver', ùn jykre kórég kar ag mré há. 36 Vênh kar jagãgtãn kãn nĩ, êg jóg ri ke,” he tóg.

*Êg tỹ kãnhmar ù to vỹ kónãn ke tũ
(Mt 7.1-5)*

37 “Kãnhmar ù to vỹ kónãn tũg nĩ, kỹ Topê vỹ ãjag to vỹ kónãn ke tũ nĩ gé. Kãnhmar ù to: “kórég ti nĩ,” he tũg nĩ, kỹ Topê vỹ ãjag to: “kórég ti nĩ,” henh ke tũ nĩ gé. Vênh kar mỹ vênh pãte fón nĩ, ke tũ nĩ mũ ra Topê vỹ ãjag mỹ vênh pãte fón ke tũ nĩ gé. 38 Ag mỹ nén ù há kar nĩm nĩ, kỹ Topê vỹ ãjag mỹ nén ù há kar nĩm ke mũ gé sir, há ra tóg ãjag mỹ

ên kãfór nĩm ke mũ, nén ù há kar tỹ. Hỹ, ge ti nĩ. ãjag tỹ ù mỹ nén ù há han kỹ Topê vỹ ãjag mỹ nén ù há han ke mũ gé. ãjag tỹ ù mỹ nén ù kórég han kỹ tóg ãjag mỹ há ri ke han ke mũ gé,” he tóg.

39 Kỹ tóg ag kanhrãn kỹ ag mỹ: “tag ri ke ti nĩ,” he mũ gé. “Ûn kyvo tỹ ùn kyvo ù mỹ: sỹ ã pére tũg ke vỹ, hen kỹ ag tóg kãgnó ki vár kãn ke mũ. 40 *Aluno* pijé ti kanhrãn tí kãfór nĩm mũ'. Ti tỹ kanhrãn há han kỹ tóg kejên ti kanhrãn tí ri ke nĩnh mũ. 41 Jykre kórég mág ãjag tóg nỹtĩ, há ra ãjag régre jykre pãno sĩ ên tóg ãjag mỹ kórég nỹ'. 42 Kỹ ãjag tóg ti mỹ: “sỹ ã mỹ ã jykre kórég kuryrn há tóg tí,” he tí', ãjag tỹ ãjag jykre pãno távĩ ên kuryrn jãvãnh há ra. Ke tũg ra. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg jykre régre nỹtĩ. ãjag jykre kuryrn vén nĩ, kar ãjag tóg ãjag régre ag jykre kuryrn há han mũ,” he tóg.

*Êg jykre tỹ ka há ri ke nĩ
(Mt 7.16-20; 12.33-35)*

43 “Ha vé, ka há pijé, kanẽ kórég han tí'. Kỹ ka kórég pijé, kanẽ há han tí gé'. 44 Êg tỹ ti kanẽ ve kỹ êg tóg: ùn kanẽ ko há ja vé, henh ke mũ. Ke tũ nĩn kỹ êg tóg: ùn kanẽ ko vãnh ja vé, henh ke mũ. Sónh to êg tóg, pẽnva vég tũ nĩgtĩ mỹn', kar êg tóg, vãnh tỹ jóhó to *uva* vég tũ nĩgtĩ gé. 45 Ge tóg nỹgtĩ, êg jykre ti. Êg jykre há nĩn kỹ êg tóg, nén ù há kar to jykren tí. Kỹ êg tóg, jagnẽ krĩn há han tí gé sir. Jãvo êg tỹ jykre kórég nĩn kỹ êg tóg, nén ù kórég kar to jykren tí. Kỹ êg tóg, jagnẽ krĩn kónãn tí gé sir. Hỹ, ge ti nĩgtĩ. Êg tỹ nén to jykren tí ên há kãmên êg tóg tí, jagnẽ mỹ,” he tóg.

*Đn nũna gunh gunh kãmẽ
(Mt 7.24-27)*

46 “ãjag ne tóg inh mỹ: *Senhor'*, he tí'. Há ra ãjag tóg isỹ ãjag mỹ nén tó mũ ên han vãnh nỹtĩgtĩ. Kỹ tóg vênh mỹ nỹ. 47 ãjag tỹ inh ki ge kỹ, inh vỹ ki króm kỹ ãjag tóg sir, tag ri ke nỹtĩ, ha mẽ. 48 Û tóg, ti tỹ ìn han jé kũm tí, ga kã há tá. Kỹ tóg ti nũna gunh gunh mũ sir. Kỹ vãhã goj tóg var mũ, kỹ tóg, ìn kri rũm ke mũ. Há ra tóg kókég tũ nĩ, goj tí. 49 ãjag tỹ inh vỹ ki króm tũ nĩn kỹ tóg sir, tag ri ke nĩ, ha mẽ. Û tóg, ti tỹ ìn han mũ ra krĩgmỹ ti nũna kafêg mũ. Kỹ vãhã goj var ên vỹ, ti ìn kri rũm ke mũ sir, kỹ tóg kutẽ mũ sir. Mrãj kãn tóg mũ sir, ti nũna tỹ krĩgmỹ nỹtĩn kỹ. Ge ti nĩ, ù tỹ inh vỹ jẽmẽ jãvãnh ên tí,” he tóg.

7

*Fóg tỹ capitão tỹ Jesus kirã
(Mt 8.5-13)*

1 *Jesus* tỹ vênh kar kanhrãn kãn kar tóg êmã tỹ *Cafarnaum* ra tí mũ. 2 Tá fóg tỹ *capitão* tóg nĩ nĩ. Ti mỹ rãnhrãj tí tóg kaga nỹ nĩ. Krój pẽ tóg nỹ, kỹ tóg: “ti hỹn ter mũ ha,” he mũ. Tĩ to tóg há távĩ nĩ. 3 Tĩ tỹ *Jesus* kãmẽ

mê ký tóg ti mý vènh ví jèñèg mù, *Israel* kófa ag tý, ti tý ti mý rânhráj tí èn kren han jé. ⁴ Ký ag tóg *Jesus* mý: “á mý ti venh tíg ke tú?” he mù. “Fóg há vé. ⁵ Èg povo to tóg há távi ní. Èg mý tóg ìn han ja ní, èg tý krèm Topè ví to jé,” he ag tóg mù.

⁶ Ký tóg ag mré tí mù. Ti tý ti ìn to há tí ra *capitão* tóg ti mý vènh ví jèñè mán mù gé, ti mré ke ag tý. “Ti venh kârânk ke tú á nèji ní, ti tý tý fóg ìn kâ ki sãn ken ký,” he ag tóg. ⁷ “Hã ký ti nèji á venh kâtíg ke tú ní gé, há ra tóg á mý vènh ví jèñèg mù. Á ví pir kí á nèji ti tý há’ henh mù,” he ag tóg. ⁸ “Ha vé, tý ti nèji pâ’i krèm ke ní gé, ký porisa ag nèji tý ti krèm ke nýtí gé. Hã ký ti nèji pâ’i jykre kí kanhró ní. Ti tý porisa ù mý: kufíg, hen ký ti nèji tí tí, ti tý tí mý: kuníg, hen ký ti nèji kâtí tí gé. Ti tý ti mý rânhráj tí mý: tag han ra, hen ký tóg han tí. Ti ví tý tóg ag jègnèg tí. Hã ký tóg kí kanhró ní. Á ví tý á nèji ti mý rânhráj tí tý há’ henh mù,” he ag tóg mù, *capitão* mré ke ag.

⁹ Ký tóg ti mý e tí. Ký tóg ag mý: “*Israel* ù pijé tí ri ke ní, ti tý tý fóg há ra,” he mù. “Kí kanhró tóg ní mýr, ký tóg ình kí rá ký jé. Ge ve ja tú sóg ní. Há’ he ký tí ní ha, ti mý rânhráj tí tí,” he tóg.

¹⁰ Ký ag tóg vÿnvÿn ke mù, *capitão* ìn ra, ti tý ùn jègnèg mù ag. Ag tý tá junjun mù ra tóg há’ he ja ní sir.

Jesus tý ùn ter mù rìn mán

¹¹ Ký *Jesus* tóg tí mù gé sir, èmã tý *Naim* ra. Ti mré mù tí ag tóg mù gé, fag mré há. Ký vènh e ag tóg tí nòn mù mù gé. ¹² Ag tý èmã jy ró jãnká tá junjun mù ra ag tóg tá vèser va kãmù ní. Ag tý vènh kej tá tí péjunh mù vé. Ti mÿnh fi tóg ag mré tí ní. Fi kósìn pir vé. Ti panh tóg ter ja ní. Ký ù tý hèn ri ke ag vÿ fi mré mù ní, fag ke gé.

¹³ Ký *Jesus* tóg fi vég mù, ký fi tóg ti mý jagtar ní. Ký tóg fi mý: “fÿ tóg ní,” he mù.

¹⁴ Ký tóg vèser ti mæg mù. Ký ù tý ti va mù èn ag vÿ krÿg’ krÿg’ he mù. Ký tóg vèser mý: “kyrù, ní ra, he sóg mù á mý,” he mù. ¹⁵ Ký vèser èn tóg ní mù sir, ha mè. Ký tóg ví mù sir. Ký tóg ti mÿnh fi mý tí fæg mù.

¹⁶ Ký tóg vènh kar mý e tí, ký ag tóg Topè to ví há han mù sir. “Topè ví to tí káfór vÿ èg kí jun,” he ag tóg mù. “Topè vÿ èg ve há han, há ký tóg tí jèñè,” he ag tóg mù. ¹⁷ Ký tí kãme tóg vènh kar krì rùm ke mù sir, ga tý *Judéia* kar tá, ga kar èn mĩ há ke gé, ti tý ùn ter mù rìn mán ja èn tí.

João Batista tý Jesus mý vènh ví jèñè
(Mt 11.2-19)

¹⁸ Èn kã *João Batista* vÿ se ký jé ní. Ký tí mré mù tí ag tóg ti mý *Jesus* tý nèn han mù to kãn mù sir. ¹⁹ Ký tóg ti mý e tí. Ký tóg tí to: “Topè tý ùn jèñèg mùn há mý vÿ?” he mù. Hã

ký tóg tí mré mù tí régre ag jègnèg mù, ag tý *Jesus* mý: “á há mý?” he jé. “Èg mý ù jãvãnh mãn ke tú ní ha, á pãte?” he sór ag tóg mù.

²⁰ Ký ag tóg ti mý: “*João Batista* vÿ èg jègnè, èg tý á kí jèmè jé,” he mù. “Á há mý?” he tóg. Èg mý ù jãvãnh mãn ke tú ní ha, á pãte? he tóg, *João* tí,” he ag tóg mù.

²¹ Hã ra *Jesus* tóg ùn kagyga ag tý há’ he mù, ag tý tí mré vÿnh kãmù ký. Vèjagrè kórég pan tóg mù gé. Ùn kyvó ag tý tóg há’ he mù gé. ²² Ký tóg ag mý: “*João* mý ájag tý nèn vég mù tag tónh mù jég,” he mù. “Tag han ình tí, ha mè: ùn kyvó ag vÿ isugrìn èvãnh há nýtí ha. Ùn kãnhgrì ag vÿ mù há han mù ha, ù tý *lepra* han mù ag vÿ há nýtí. Ùn kutu ag vÿ èmè há nýtí ha. Ùn kãgter mù ag vÿ rÿnrÿr mãn gé. Ùn jagtar e ja ag vÿ Topè ví sér mæg mù ha ke gé, Topè tý tý èg pâ’i ình ke to. ²³ Ký tóg tí tý iso jykrén kónãn tú ìn ký há ònh mù. Ký Topè tóg tí ve há han mù sir. Tag tóm ní, *João* mý,” he tóg. ²⁴ Ký ag tóg mù mù sir, *João* mý to jé.

Ag mù kar ký *Jesus* tóg ùn e èn ag mý *João* kãmén mù. “Èmã tú ja ra ájag tóg mù ja nigtí, *João* ve jé,” he tóg. “Ký tí jykre hÿn ne ri ke ní, ájag mý? Kején kãka tóg goj jagma krã tý man man ke tí. *João* jykre mý ájag mý tag ri ke tú ní? Hÿ, ri ke tú tí ní. ²⁵ Ti mý ájag mý ùn kur sÿnvì ag jykre ri ke ní? Vó. Ùn kur sÿnvì ag vÿ èmã mág tá nýtí, pâ’i mág ìn krèm, ùn jèn mág tí ag. Ag pijé èmã tú ja mí mù tí’. ²⁶ Ti jykre mý ájag mý Topè ví to tí ag jykre ri ke ní? Hÿ, ri ke tí ní. Topè ví to tí ve mÿr, há ra tóg Topè ví to tí ag káfór kar ní. ²⁷ Topè vÿ *João* jèñè, ti tý ijo tíg jé. Hã ký tóg rán ký ní, Topè ví kí, ha mè. “Ha vé, á jo sóg ù jèñènh mù, ti tý vènh kar tý há’ he jé, á tíg ken jo. Ag jÿvèn jé tóg ke mù, ti tý ag jykre kuryñh jé,” he tóg, Topè ví tý rán ký ní kí, *João* to,” he tóg. ²⁸ “*João Batista* tóg èprã ke ag káfór kar ní, Topè ví tón kí. Ù tý há ra Topè tý tý èg pâ’i ní vég mù tóg tí káfór ní ha,” he tóg.

²⁹ “Jo ù tý hèn ri ag tóg *João* ví mè há han ja nigtí, *governo* mý jãnkamy mæg tí ag mré há. Hã ký tóg ag kygpe ja nigtí. ³⁰ Hã ra *Fariseu* ag tóg *João* ví jèmè jãvãnh ja nýtígtí, Topè ví to èg kanhrãn tí ag ke gé. Hã ký ag tóg Topè tý ag mý nèn han sór mù èn tý tí mý nenh ja nigtí gé. Hã ký *João* tóg ag kygpe ja tú nigtí gé,” he tóg.

³¹ “Ûri ke ag vÿ ge nýtí gé, ha mè. ³² Gÿr ri ke ag tóg nýtí. Gÿr ag vÿ jagnè mré kanhinnhir mùgtí. Ký ag tóg kején jù tí. “Ájag mý èg tóg vãkyn tí, há ra ájag tóg vènh gringrén jãvãnh nýtí. Kar ký èg tóg kygfÿ mù gé sir, há ra ájag tóg èg mré kygfÿ jãvãnh nýtí gé,” he ag tóg tí, ón ký jagnè to jù ký. ³³ Gÿr tag ag ri ke ájag tóg nýtí, *João* to, iso ke gé,” he tóg. “*João* vÿ vãkre ja nigtí, jég tú, kron tú. Ký ájag tóg tí to: “jagrè kórég tí ní,” he ja nigtí, tí vãkre to. ³⁴ Ti jãvo

sóg vākrég tú nīgtī. Jēg sóg tī, kron sóg tī gé. Ký ājag tóg iso: “tī hā ne jēg tī”. Tī hā ne kron tī. Tī hā ne Topē vī mranh tī ag to há nī,” he tī, ēprā ke fi kósín to. ³⁵ Hā ra ū tỳ Topē jykre to há kar ag tóg tī tỳ ki hā tó mü ki kanhró nýtī, komēr hā, fag mré hā,” he tóg, *Jesus* tī. Tī tỳ ag mý *João Batista* kāmén hā vē.

Jesus tỳ Simão ñn krēm jēn

³⁶ Kejēn *Fariseu* ū tóg ti kógfyn mü, ti tỳ ti ñn ra tīg jé, ti mré jēn jé. ³⁷ Tī tỳ ti mré jēg ný ra ū fi tóg ti ki jun mü, ñn mén ja e fi. *Garrafa* va fi tóg kätī mü. Ēg gānh tīg jafā tóg ki jē, nén ger há ěn tī. ³⁸ Ký fi tóg ti pēn rā hā jē ký fý mü sir, fi tỳ Topē vī mranh ja ěn tugrīn. Fi kynhme tỳ fi tóg ti pēn kupég mü. Ký fi tóg fi gānh tỳ ti pēn kyküg mü gé. Tī pēn ki fi tóg nhun ke mü gé. Ký fi tóg ti pēn tīg mü sir, *garrafa* ki jē ěn tỳ.

³⁹ Ký *Fariseu* ěn tóg to jykrén mü. “Tī tỳ tỳ Topē vī tó ti nī ra tóg fi ki kanhró ñnh mü vē,” he tóg. “Hā ra tóg ki kagtīg nī ve nī. Topē vī mranh fi tóg tīg tī mýr. Hā ra tóg fi tỳ ti vóg kamēg tú nī,” he tóg.

⁴⁰ Hā ra *Jesus* tóg ki kanhró nī. Ký tóg ti mý: “*Simão*, sý ā mré vēmén ke vē,” he mü. Ký tóg ti mý: “há tó,” he mü. ⁴¹ Ký tóg: “kejēn *patrão* ū tóg nīgtī,” he mü. “Tī mý rānhraj tī régre ag tóg ti mý név nýtī. Ūn név vý tỳ 500 (ke) nī, kar ūn név vý tỳ 50 (ke) nī gé. ⁴² Hā ra ag tỳ ne tỳ kajām ke tóg tú tī, ký tóg ag mý tỳ tū” he mü, ag név tỳ. Ký ti mý rānhraj tī tỳ hē ný hýn ti to há káfór nī?” he tóg.

⁴³ Ký *Simão* tóg ti mý: “ñn név mág ja ěn hýn ti to há káfór nī,” he mü. Ký tóg: “ki hā ā tóg tó mü,” he mü. ⁴⁴ Ký tóg ūn týtá kórég ěn fi jé vīrín ke ký *Simão* mý: “ā mý fi vэг mü?” he mü. “Fi kynhme tỳ fi tóg inh pēn kupég mü, kar fi tóg fi gānh tỳ inh pēn kyküg mü gé. Fi jāvo ā tóg inh mý goj ven tū nī, isý inh pēn kugpe jé. ⁴⁵ Inh ki nhun ke ja tū ā tóg nī, ā jāvo fi tóg inh pēn ki nhun ke tỳ hēn ri ke han mü. To krónh ke tū fi nī. ⁴⁶ Ā pijé inh gānh tīg ja nī, ā jāvo fi tóg inh pēn tīg. ⁴⁷ Hý, Topē vī mranh tỳ hēn ri ke han fi tóg. Hā ra tóg fi mý vēnh pāte fón kán mü sir, Topē tī, fi tỳ iso há tāvī ñn ký, isý tỳ fi fe ñn ký. Ū mý tóg kejēn vēnh pāte fón pir han tī, Topē tī, ū tỳ *patrão* ki név sī ěn ri ke mý. Ký ěn tóg ti to há sī nī gé sir, fi tỳ iso há tāvī jāvo,” he tóg. ⁴⁸ Ký tóg fi mý: “ā tỳ Topē vī mranh ja ěn tỳ sóg vēnh pāte fón mü,” he mü.

⁴⁹ Ký ti mré jēg mü ag tóg jagnē mý: “ti mý ěg tỳ Topē vī mranh tỳ vēnh pāte fón ke mü vý?” he mü. “Topē hā ne vēnh pāte fón há nī, hā ký tóg ěg mý vēnh mý tī,” he ag tóg. ⁵⁰ Hā ra *Jesus* tóg fi mý ke mán mü. “Ā tỳ inh ki rā ký sóg ā kren han mü,” he tóg. “Ā ha jatun mý tīg,” he tóg, ūn týtá kórég ja ěn fi mý.

8

Ūn týtá fag tỳ Jesus ki rīr

¹ Tag pāte *Jesus* vý ěmā kar mī tīg kán mü, ěmā kāsír mī há ke gé. Topē vī tó tóg tī mü. Ag mý tóg: “Topē tỳ tỳ ājag pā'i nī sór vē,” he mü. Ký ū tỳ 12 (ke) ag tóg ti mré mü mü. ² Ký ūn týtá fag tóg ti mré mü mü gé sir, ti tỳ fag tỳ há' hen ký. Ū fag tóg kaga ja nýtīg tī. Ū fag tóg jagrē kórég ja nýtīg tī gé. Hā ra tóg fag tỳ há' he kán ja nī. Ū fi vý tỳ *Maria* fi nī, *Madalena* he mü tag fi. *Jesus* vý fi jagrē kórég tỳ 7 (ke) pan ja nī, ha mē. ³ Kar ū fi vý tỳ *Joana* fi nī gé. *Cuza* prū fi vē, pā'i mág tỳ *Herodes* tū ki rīr tī ěn prū fi vē. Kar ū fi vý tỳ *Suzana* fi nī gé. Kar ū fag vý ti mré mü mü gé. Fag tū hā tỳ fag tóg ti mý vėjēn han tī, ti mré mü tī ag mý ke gé.

Nén fy kāmē

(*Mt 13.1-9; Mc 4.1-9*)

⁴ Kejēn ūn e ag vý, vēnh mán mü sir, ěmā tỳ hēn ri ke tá kāmü ký. Ký tóg, ag kanhrān ký ag mý: ⁵ “kejēn ū tóg, nén ū krān mü, gār hēn ri ke mún. Hā ra ti fy ū tóg ga kri vár mü, ký ag tóg ti sán mü, ký sēsī vý ko mü gé sir. ⁶ Tī fy ū tỳ tóg, pāro kri krān mü. Ký tóg, mur mü vē, hā ra tóg tóg mü sir, ga tỳ sī ñn ký. ⁷ Tī fy ū tỳ tóg, sónh kā ki krān mü. Ký sónh tóg, ti mré mur mü, ti kri tóg rüm ke mü sir. Ký tóg ter mü sir, sónh kā ki. ⁸ Tī fy ū tỳ tóg ga há ki krān mü. Ký tóg mur há han mü. Kanēn há han tóg mü. Kanē tỳ 100 (ke) han tóg mü sir, ga há ěn ki,” he tóg. Ký tóg prēr mü. “!..Ū ñīgrēg nýtī tỳ tỳ jēmē jé..!” he tóg, prēr ký, *Jesus* tī.

Jesus tỳ nén fy kāmén

(*Mt 13.10-23; Mc 4.10-20*)

⁹ Ký ti mré mü tī ag tóg ti mý: “ne to ke nē, nén fy kāmē tag tī?” he mü. ¹⁰ Ký tóg ag mý: “ājag hā mý sóg, kāmén há han ke mü, Topē tỳ tỳ ěg pā'i nī tī,” he mü. “Hā ra sóg ū ag mý: tag ri ke ti nī, he tāvī han mü, ū tỳ ón ký mēg mü ag mý. Ký ag tóg mēg mü ra ki kagtīg nýtīn mü. To jykrén ke tū ag nī gé,” he tóg.

¹¹ “Topē vī vý, nén fy ri ke nī. ¹² Ū ag tóg, Topē vī jēmē tī. Ag tỳ jēmē kar ký Japo tóg, ag mý tỳ tū” he tī, Topē vī tỳ. Ký ag tóg sir, ti ki ge tū nīgtī. Krenken ke tū ag tóg nī sir. Ký ag tóg ga kri vár mü ěn ri ke nýtī. ¹³ Kar ū ag tóg tỳ pāro kri krān ký nýtī ěn ri ke nýtī gé. Mēg ag tóg tī vē. Ký ag tóg: he, he tū. Ag mý tóg sér tī sir. Hā ra ag tóg tỳ, ěkré jare tū ri ke nýtī mýr, ha mē. Mü sī han ag tóg mü, Topē mré. Nén ū jagy kutē ký ag tóg, vāhā tovānh mü sir. ¹⁴ Ký ti fy tỳ sónh kā ki krān ký nýtī vý, ge nýtīg tī gé. Topē vī mēg ag tóg tī gé. Hā ra ag tóg, ag rānhraj hā tỳ vēnh kutān tī. Ón ký ag tóg riko nýtī sór mü, ag rānhraj to. Nén kar to ag tóg ěn tī, ký tag hā ne ag kókég tī. Hā ký ag tóg, Topē vī mī ěkrén mán tū nī sir.

Kanēn há han tū ag tóg nī gé sir. ¹⁵ Kar ga há ki krān kŷ nŷti ag vŷ, ge nŷtŷgtŷ gé. Jēmēg ag tóg tŷ. Kŷ ag tóg, ag fe tŷ ti ki rā mŷ sir, ag tŷ ti vŷ ki króm jé. Kŷ ag tóg, kanēn há han mŷ sir. Komēr hā ag tóg, kanēn há han', han', he mŷ, ag tŷ nēn ū jagy vég mŷ ra,” he tóg.

*Néj gru káme
(Mc 4.21-25)*

¹⁶ Kŷ tóg: “ēg tŷ néj grug kŷ ēg pijé, kēj krēm fēg tŷ,” he mŷ. “Ēg pijé, kŷmŷ krēm fēg tŷ gé'. Ti fēg jafā kri ēg tóg fēg tŷ. Kŷ vēnh kar tóg vég mŷ sir, ag tŷ ēg ĩn ká ra kágen kŷ. ¹⁷ Ge ti nŷ, sŷ ājag mŷ nēn tó mŷ kar ti. Ver ājag tóg to jykrén tū nŷgtŷ. Ājag tŷ vāhā to jykrén kán ke vē. Ver ājag tóg ki kagŷgtŷ nŷti. Ājag tŷ vāhā ki kanhrān kán ke vē,” he tóg. ¹⁸ “Hā kŷ jēmē há han nŷ. Ū tŷ to jykrén há han kŷ tóg, ū to jykrén mán', ū to jykrén mán', henh ke mŷ. Ū tŷ inh vŷ to jykrén há han tū nŷn kŷ tóg ti mŷ tŷ' he kán ke mŷ, ti tŷ nēn ū to jykrén mŷ kar ēn mré hā,” he tóg.

*Jesus mré ke pē fag
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)*

¹⁹ Kejēn *Jesus* mŷnh fi vŷ ti venh kātŷ mŷ, ti jāvy ag mré. Hā ra fag tóg ti ki junjun tū nŷ, ti pēnŷn fór távŷ tŷn kŷ. ²⁰ Kŷ ū tóg ti mŷ: “ā mŷnh fi vŷ re tá jē, ā jāvy ag mré,” he mŷ. ²¹ Hā ra *Jesus* tóg ti mŷ: “mē',” he mŷ. “Hā ra ū tŷ Topē vŷ jēmēg mŷ fag vŷ tŷ inh mŷnh pē fi ri ke nŷti, inh jāvy pē ri ke ke gé, ū tŷ Topē vŷ ki króm mŷ ag,” he tóg.

*Jesus tŷ kóho tŷ tŷ' he
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)*

²² Kejēn tóg *canoa* ká ra rā mŷ, ti mré mŷ ti ag mré. Kŷ tóg ag mŷ: “mŷ nŷ, goj nig mág kafā ū ra,” he mŷ. ²³ Ag mŷn kŷ *Jesus* tóg nŷr mŷ sir. Hā ra vāhā kóho jŷ tóg kraug he mŷ sir. Kŷ goj tóg *canoa* ká ki krém ke mŷ. Ti fān sór tóg mŷ sir. Kŷ tóg ag mŷ ag kágter ha mē tŷ. ²⁴ Kŷ ag tóg ti rŷn mŷ sir. “*Senhor'*, *Senhor'*, ēg mŷ tóg ēg kágter ha mē tŷ,” he ag tóg. Kŷ tóg rŷr mŷ sir. Kŷ tóg kóho mŷ vŷ mŷ, goj mŷ ke gé. Kŷ tóg krŷg' he mŷ sir, kóho ti. *Katy'* he tóg mŷ sir. ²⁵ Kŷ tóg ag mŷ: “ājag tŷ ne jé inh ki ge há han tū nŷ nē?” he mŷ. Kŷ tóg ag mŷ e tŷ. Kanē jur ag tóg mŷ, kŷ ag tóg jagnē mŷ: “ti jykre tóg ēg mŷ e tŷ,” he mŷ. “Kóho mŷ tóg vŷ mŷ, kŷ tóg ki ke mŷ, goj ti ke gé,” he ag tóg.

*Jesus tŷ ūn jagrē kórég tŷ há' he
(Mt 8.28-34; Mc 5.1-20)*

²⁶ Kŷ ag tóg *Gerasa* ag jamā tá junjun mŷ sir. Goj nig mág kafā ū tá tóg nŷ, ga tŷ *Galilėja* to há. ²⁷ Kŷ tóg *canoa* ká ki kákutē mŷ. Hā ra ūn jagrē kórég tŷ hēn ri ke tóg ti kato tē mŷ. Sŷ há tóg ti ha, ti jagrē e ni tŷ. Kŷ tóg kur tŷ nŷ. Kator tóg nŷ. Ğn tŷ ti nŷ gé. Vēnh kej tá tóg jēgtŷ, pāró tŷ vēnh kej tá. ²⁸ Ğn tóg ti kato tē kŷ ti krēm mŷg ke mŷ. Prēr kŷ tóg: “!..ā isŷ hē ri kenh mŷ, *Jesus'*!” he mŷ. “!..Kynhmŷ

Topē kósin'!” he tóg. “!..Ā mŷ sóg to vŷnh mŷ, ā tŷ inh vóg kónān tū nŷ jé.” he tóg. ²⁹ Hā ra *Jesus* tóg Nén-Kórég ag mŷ: “ti ki pa jēg,” he ja nŷ, hā kŷ tóg prēr mŷ. Ti kágmŷ tŷ hēn ri ke han ja ag tóg nŷgtŷ, Nén-Kórég ag. Kŷ ti mré ke ag tóg *corrente* tŷ ti se ja nŷgtŷ gé, ti mrŷnh kŷ, ti nŷgé, ti pēn ke gé. Hā ra tóg ti se ja kykŷm kán ja nŷgtŷ. Kŷ Nén-Kórég ag tóg ēmā tŷ ja ra ti pére mŷ ja nŷgtŷ.

³⁰ Kŷ *Jesus* tóg ti mŷ: “ā jiji hē ri ke tŷ?” he mŷ. Kŷ tóg: “*Mŷ!*” he mŷ, Nén-Kórég tŷ hēn ri ke ag tŷ tŷ ti jagrē nŷtŷn kŷ.

³¹ Kŷ ag tóg *Jesus* mŷ to vŷ mŷ, ti tŷ nŷgme ra ag jēgnēg tŷ nŷ jé, *inferno* ra. ³² Hā ra porko e ag tóg tá jēg nŷtŷ nŷ, pānónh tá. Kŷ Nén-Kórég ag tóg *Jesus* mŷ to vŷ e han mŷ, ti tŷ ag mŷ: “ha porko ki ge jēg, ge kŷ,” he jé. Kŷ tóg ag mŷ ke mŷ. ³³ Kŷ ag tóg ti ki kápa mŷ sir. Porko ag ki ag tóg ge mŷ sir. Kŷ porko ag tóg rán ki re mŷ. Goj ki ag tóg vár mŷ sir. Nāgnār kŷ ag tóg tŷ' he kán mŷ sir.

³⁴ Kŷ ū tŷ porko ki rŷr tŷ ag tóg pétē mŷ, ēmā ra. Tá ag tóg kāmén mŷ, ēmā kásir mŷ hā ke gé. ³⁵ Kŷ tá ke ag tóg ra mŷ kán mŷ, nēn ēn ve jé. Ag tŷ *Jesus* tá junjun kŷ ag tóg ti vég mŷ sir, ūn jagrē kórég ja ēn ti. Nŷ tóg mŷ ha, *Jesus* rā há. Kur tóg nŷ ha, krŷ há tóg nŷ ha. Kŷ ag fe tóg jŷrŷn ke mŷ sir. ³⁶ Ū tŷ *Jesus* tŷ ti tŷ há' he mŷ vég mŷ ēn ag tóg kāmén kán mŷ sir. ³⁷ *Gerasa* tá ke kar ag tóg kanē jur nŷti. Hā kŷ ag tóg ti mŷ: “ā tŷg kŷ tóg ēg mŷ há tŷnh mŷ,” he mŷ. Kŷ tóg *canoa* ká ra rā kŷ tŷ mŷ, ti mré mŷ ti ag mré. ³⁸ Kŷ ūn jagrē kórég ja tóg ti mŷ to vŷ e han mŷ, “nhŷ ā mré tŷg mŷ,” hen kŷ. Hā ra *Jesus* tóg ti pére tŷg jāvānh nŷ. ³⁹ “Ā jamā ra vŷn ké,” he tóg ti mŷ. “Tá ag mŷ kāmén nŷ, Topē tŷ ā tŷ há' he tag ti,” he tóg. Kŷ tóg ēmā kar mŷ tŷ mŷ. Ag mŷ tóg kāmén kán mŷ sir.

*Jesus tŷ Jairo kósin fi rŷn mán
(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)*

⁴⁰ Kŷ *Jesus* tóg vŷn ke mŷ, nig kafā ū ra. Kŷ tóg vēnh e ēn mŷ sér tŷ. Ti jāvānh ja ag tóg nŷ. ⁴¹ Kŷ vāhā ū tóg ti ki jun mŷ. *Israel* ag vēnh kanhrān jafā to pā'ŷ vē, ti jijin hā vŷ: *Jairo*, he mŷ. Ğn tóg ti mŷ to vŷ mŷ, ti tŷ ti ĩn ra tŷg jé. ⁴² Ti kósin pir fi vŷ kaga jagy nŷ, kŷ fi kaga ēn vŷ fi tén sór mŷ. Kri prŷg tŷ 12 (ke) fi nŷ. Kŷ tóg ti mré ti mŷ.

Ti tŷg kŷ ūn e ag tóg ti nón mŷ mŷ. ⁴³ Kŷ ag ká ū fi tóg ag pétēm mŷ. Kyvénh krŷg ja tŷ han kŷ fi tóg nŷ, prŷg tŷ 12 (ke) ki. Hā ra *médico* ag tóg fi kaga tŷ hē ri ke ja tŷ nŷ. ⁴⁴ Ğn fi tóg ti nón ti kur tóv mēg mŷ. Kŷ vēsŷmēr fi kyvénh tóg tŷ' he mŷ. ⁴⁵ Kŷ *Jesus* tóg: “ŭ nŷ inh kur mē?” he mŷ. Hā ra vēnh kar tóg: “ha,” he mŷ. Kŷ *Pedro* tóg: “ā kur mē kán ēg tóg, há ra ā tóg: “ŭ nŷ inh kur mē?” he mŷ.” he mŷ. ⁴⁶ Hā ra tóg: “vó, ū tóg inh kur mē,” he mŷ. “Inh kuprŷg vŷ inh mŷ tó, hā kŷ sóg ki kanhrān mŷ,” he tóg. ⁴⁷ Kŷ ūn tŷtá ēn fi

tóg: “Ti hýn inh vé,” he mü. Hã ký fi tóg jürün ke mü. Ti krêm fi tóg grính ke mü. Vênh kar rĩnve fi tóg ti mý tó kãn mü. “Isý ã kur mē ký sóg vēsýmér há’ hé,” he fi tóg. ⁴⁸Ký tóg fi mý ví há han ký: “inh kósín’, ã tý inh ki rá ký ã tóg há’ hé. Ha tũg, jatun mý,” he mü.

⁴⁹Ti tý ver fi mré vēmén jê ra ù tóg jun mü, pã’i tý *Jairo* ên ìn tá. “Á kósín fi vỹ hur tũg. Hã ký ti kutãn mân tũg nĩ,” he tóg.

⁵⁰Hã ra tóg mēg mü, ký tóg ti mý: “ã fe vóg tũg nĩ,” he mü. “Inh ví hã kri fim nĩ, ký ã kósín fi tóg há’ henh mü,” he tóg. ⁵¹Ký ag tóg mü ký *Jairo* ìn tá junjun mü sir. Ký tóg: “*Pedro* há vỹ inh mré rãnh mü, *João* ke gé, *João* kãke tý *Tiago* ke gé, gĩr fi panh ke gé, fi mýnh fi ke gé,” he mü. ⁵²Hã ra ùn e fag vỹ tá nýtĩ gé. Kygfỹ fag tóg mü. Ký *Jesus* tóg fag mý: “kygfỹ tũg ra,” he mü. “Fi pijé ter mü’. Fi nũr vê,” he tóg. ⁵³Hã ra fag tóg ti tó e he mü. Fi ter ki kanhró fag tóg nýtĩ, hã ký fag tóg ti nyg mü. Hã ra tóg fag mý: “re ra pajêg,” he mü.

⁵⁴Fag pa kar ký *Jesus* tóg fi nĩgê kãgmĩg mü. Ký tóg prêr mü sir. “!..Nĩ ra, já!..” he tóg, jamã há ra. ⁵⁵Ký fi kuprĩg tóg fi to vỹn ke mü. Nĩ fi tóg mü sir, mýr, ha mē, ùn ter mü ên fi. Ký *Jesus* tóg fag mý: “ha fi mý vjêñ ven,” he mü. ⁵⁶Ký tóg fi han mü fag mý e tãví tí sir. Hã ra tóg fag mý: “ker ù mý fi rĩr mân tag tó hê’,” he mü.

9

Jesus tý ti mré mü tí ag jêgnê
(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹Ký tóg ù tý 12 (ke) ên ag jé prêr mü. Ag vênh mân ký tóg ag tar han mü sir, ag tý vjêagrê kórég pan jé, ag tý ùn kagyga ag tý há’ he jé gé. ²Ký tóg ag jêgnêg mü sir, ag tý vênh kar mý Topê tý tý êg pã’i nĩ ên kãmén jé, ag tý ùn kagyga ag tý há’ he jé gé. ³Hã ký tóg ag mý: “ãjag mũn ký nén ù ma mü tũg nĩ. Vãto va mü tũg nĩ, sako ke gé, emĩ ke gé, jãnkamy ke gé. Kur régre rĩnh tũg nĩ gé,” he mü. ⁴“ãjag tý ìn ra ge mü hã ki nũgnũr’ hem nĩ, hã ki ãjag tý kurã ki kãpanh ke tá krỹg nĩ,” he tóg. ⁵“Ag tý ãjag mý: “kãge jêg ra,” he jãvãnh nýtĩn ký tá kãpam nĩ. Tá kãpa ký ãjag pên hã kykũkũnh nĩ, ag tý to ki kanhró nýtĩ jé sir, Topê tý ag tovãnh ken ki,” he tóg.

⁶Ký ag tóg mü mü sir. Êmã kar mĩ ag tóg mü mü. Topê kãmén ag tóg mü mü sir. Ùn kagyga ag tý há’ he ag tóg mü gé sir, fag ke gé.

Jesus kãme tý pã’i tý Herodes mý e
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷Ký pã’i mág tý *Herodes* vỹ ti tý nén han mü mēg mü sir. Ký tóg ti mý e tí. Ti tý to jykren tú tóg tí. Hã ra ù ag tóg ti to: “*João Batista* vê,” he tí. “*João* hýn ti ter kar ký rĩr mân,” he ag tóg tí. ⁸Jo ù ag tóg ti to: “*Elias* vê,

vãsý Topê ví tó tí ên hýn vênh ven mân,” he tí gé. Ký ù ag tóg ti to: “vãsý Topê ví tó tí ù hýn rĩr mân,” he tí gé. ⁹Hã mēg tóg, *Herodes* ti, ký tóg: “*João* mý vó?” he mü. “Hã ra sóg *João* krĩ kym. Ký ù nê, hýn’? Nén han vãnh tý hên ri ke hynhan tóg huri,” he tóg. Ký tóg kejên ti ve sór mü, hã ra *Jesus* vỹ ti venh tí tú nĩ.

Jesus tý ù tý 5 mil (ke) ag jên
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Jo 6.1-14)

¹⁰Kejên *Jesus* tý ùn vin mü ag vỹ ti to vỹnvýn ke mü, ti tý ag jêgnê ja ên tá. Ti mý ag tóg kãmén mü sir. Ký tóg ag mré vênh péju ký tí mü, emã tý *Betsaida* ra, vyr mý ag mré vēmén jé. ¹¹Hã ra ùn e ên ag tóg mēg mü, ký ag tóg ti nón mü mü. Ag tý tí pêtêm ký tóg ag mý ví há han mü. Ag mý tóg Topê tý tý êg pã’i nĩnh ke kãmén mü. Ký tóg ag kã mĩ ùn kagyga tý há’ he mü gé, fag mré hã.

¹²Ti tý ag mý tó jê ki tóg rãkê ný sir, ký ù tý 12 (ke) ag tóg ti mý: “ã tý ag jêgnênh há tóg tí, ag tý emã kar mĩ vjêñ kũmpra he jé, tá nũgnũr jé ke gé. Tag ki tóg emã tú nĩ,” he mü. ¹³Hã ra tóg: “ha inhã ag jên,” he mü. Ký ag tóg: “hã ra emĩ tý 5 (ke) hã vỹ ki nýtĩ, pirã régre mré ke gé. Êg mý ag mý kũmpra henh mũnh mü vó, vjêñ tí?” he ag tóg, *Jesus* mý. ¹⁴Û tý 5 mil (ke) ag vê mýr, ag tãví, fag mré tó tú ra. Hã ra fag tóg tá e nýtĩ gé, gĩr mré ke gé.

Ký *Jesus* tóg ag mý: “ag mý tugtó, ag nĩgnĩ jé,” he mü. “Û tý 50 (ke) ag tý vyr mý vênh mân ký nĩ nĩ he jé,” he tóg. ¹⁵Ký vênh kar tóg nĩgnĩ mü sir. ¹⁶Ký tóg emĩ tý 5 (ke) ên gég mü, pirã régre ên mré. Ký tóg, kanhkã ki êvãnh ký Topê mré ví mü sir. Ký tóg emĩ vênh kãpópãm mü sir. Ký tóg ti mré mü tí ag mý vin mü, ag tý ùn e ên ag mý kãnhkrén jé, pirã ên mré hã. ¹⁷Ký vênh kar tóg ko kãn ký funfór mü sir. Ký ti mré mü tí ag tóg ti ke ên gég mü. Kêj tý 12 (ke) fãn tóg.

Pedro tý Jesus tó
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸Kejên *Jesus* tóg Topê mré ví mü, ti pin ký. Hã ra ti mré mü tí ag tóg ti mré nýtĩ nĩ. Ký tóg ag mý: “ag iso hê ri ke tí?” he mü. ¹⁹Ký ag tóg ti mý: “ù ag vỹ: *João Batista* vê, he tí, jãvo ù ag vỹ: *Elias* vê, he tí gé, jãvo ù ag vỹ: vãsý Topê ví tó tí ù vỹ rĩr mân, he tí gé, ã to,” he mü. ²⁰Ký tóg ag mý: “ag jãvo ãjag hê ri ke tí, iso?” he mü. Ký *Pedro* vỹ ti mý: “tý ã *Cristo* nĩ, Topê tý êg mý ùn jêñêg mü ên vỹ tý ã nĩ,” he mü. ²¹Ký tóg ti mý ví tar han mü, ag tý ù mý tó tú nĩ jé ver, ti tý tý *Cristo* nĩ ên.

Jesus tý ti jagtar ke tó vén
(Mt 16.20-28; Mc 8.30-9.1)

²²Ký tóg ag mý: “tý sóg, êprã ke fi kósín ên nĩ,” he mü. “Jagtar jagy han ke vê. Kófa ag tý iso: kórég ti nĩ, henh ke vê, Topê tú to pã’i ag ke gé, Topê ví to êg kanhrãñ tí ag ke gé. Ag tý

isén ke vë. Kurā tāgtū tūg kŷ sóg rŷr mǎn mŷ há ra,” he tóg.

²³ Kŷ tóg vënh kar mŷ: “Ājag tŷ inh mré kāmū kŷ tóg há tŷnh mŷ,” he mŷ. “Kŷ ājag jykre tovānh nŷ, ājag tŷ isŷ tāvī han jé. Ha vē, ag tŷ inh krunh tŷ inh kri fi kŷ sóg tŷg ke mŷ, ag tŷ to isa kŷ isén jé, ha vem nŷ. Vënh nenh ke tŷ sóg nŷ. Isŷ tag han ri ke han nŷ, kurā kar ki,” he tóg. ²⁴ “Ājag tŷ ājag jykre hā han kŷ ājag tóg nŷgme ki vār ke mŷ. Jāvo ājag tŷ isugrŷn ājag jykre tovānh kŷ ājag tóg krenkren ke mŷ, ājag kǎgter ke mŷ hā ra. ²⁵ Ājag tŷ ga kri mŷn kŷ ājag tóg nén kar gŷjŷ he sór mŷ. Kŷ ājag kuprŷg vŷ vāfor ke mŷ. Kŷ tóg kórég nŷ sir, ājag riko tāvī nŷtŷ ra. Gŷj há venh ke tŷ ājag tóg nŷ, gen kŷ. ²⁶ Iso mŷ’āg tŷg nŷ, inh vŷ to. Ājag tŷ ŷri iso mŷ’āg kŷ sóg ājag to mŷ’āg ke mŷ gé, inh kǎtŷg mǎn kŷ. Tŷ sóg ēprā ke fi kósŷn nŷ. Sŷnvŷ ti nŷnh mŷ, inh kǎtŷg mǎn kŷ, inh jóg tŷ inh jēnēn kŷ. Kŷ ti tŷ jēgnē jafā ag vŷ inh mré kāmūnh mŷ gé, Topē tŷ ag,” he tóg. ²⁷ “Ki hā sóg tó mŷ, ha mē. Ājag kǎ mŷ ŷ ag vŷ Topē tŷ tŷ ēg pā’i nŷ venh ke mŷ, ag kǎgter ke to hā, tag ki ēg mré nŷtŷ ŷ ag,” he tóg.

*Jesus tŷ vënh ve ŷ han
(Mt 17.1-13; Mc 9.2-8)*

²⁸ Ti tŷ tag tó kar kŷ kurā tŷ 8 (ke) vŷ tŷg mŷ. Kŷ tóg kejēn ag mŷ: “mŷ nŷ, vŷrmŷ,” he mŷ. *Pedro* mŷ tóg ke mŷ, *Joāo* mŷ ke gé, *Tiago* mŷ ke gé. Ag hā mré tóg tŷ mŷ, pānónh ra, Topē mré vēmēn jé. ²⁹ Tā jun kŷ tóg Topē mré vŷ mŷ sir. Kŷ tóg vāhā vënh ve ŷ han mŷ. Vënh ve kupri han tóg mŷ. Ti kur tóg kópréj nŷ, kókov tóg nŷ. ³⁰ Kŷ ŷn rēgre ag tóg vāhā tā vënh ven mŷ sir. Kŷ ag tóg *Jesus* mré vēmēn mŷ sir. *Moisés* vë, *Elias* mré. ³¹ Ag ve vŷ ti ve ri ke nŷ gé. *Jesus* mré ag tóg vēmēn mŷ, ti tŷ *Jerusalém* tā ter ke to.

³² *Pedro* ag mŷ tóg nŷgnŷr hā tāvī tŷ, ge ra ag tóg ve kǎn mŷ. ³³ Kŷ ŷ tŷ ti mré vēmēn nŷtŷ ēn ag tóg mŷ sór mŷ sir. Kŷ *Pedro* tóg *Jesus* mŷ: “*Senhor*,” he mŷ. “Tag ki tóg há nŷ,” he tóg. “Ēg tŷ tag ki pājó tāgtū han kŷn hŷn hā nŷnh mŷ, ā mŷ, *Moisés* mŷ, *Elias* mŷ ke gé,” he tóg. Hā ra tóg krŷ tŷ nŷ, hā kŷ tóg pājó tó mŷ.

³⁴ Ti tŷ ver ti mŷ vēmēn jē ki kanhkā góg tóg ag kri rŷm ke mŷ sir. Kŷ ag tóg kamēg mŷ. ³⁵ Kŷ vënh vŷ tóg mē há’ e mŷ, kanhkā góg ēn kǎ tā. “Inh kósŷn hā vē. Inh fe pē vēgtŷ. Ti vŷ jēmē ra,” he tóg, vënh vŷ ēn ti, Topē ti.

³⁶ Kŷ vāhā *Jesus* tóg ti pir mŷ tā jē nŷ sir. Ti mré vēmēn nŷtŷ ēn ag ve mǎn tŷ ag tóg nŷ sir. Kŷ ag tóg mŷ mŷ. Hā ra ag tóg ŷ mŷ tó tŷ nŷ ver, ag tŷ nén ve ja ēn ti.

*Jesus tŷ kyrŷ jagrē kórég kutēm
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)*

³⁷ Tŷ vaj kŷ ag tóg pānónh ēn tā kǎre mŷ. Kŷ ag tóg ŷ tŷ hēn ri ke ag vigvég mŷ sir.

Jesus kato ag tóg kāmū mŷ. ³⁸ Kŷ vāhā ŷ tóg ag kǎ mŷ prēr mŷ, ha mē. “!..*Senhor*..!” he tóg. “!..Inh kósŷn ve ra..! Inh kósŷn pir vē. ³⁹ Jagrē kórég ti nŷ. Kŷ tóg kejēn ti kǎ vŷryn ke tŷ. Vāhā tóg prēr tŷ. Ti ter tŷ han tóg tŷ sir, kŷ tóg jārān tŷ. Jārān kŷ tóg jŷrŷn’ jŷrŷn’ ke tŷ gé, kŷ tóg kejēn ti tovānh mŷ sir, komēr hā, ti rŷj kar kŷ. ⁴⁰ Ā mré mŷ tŷ ag mŷ sóg tó vē, ag tŷ ti jagrē kórég kutēm jé, hā ra ag tóg ti tŷ hē ri ke tŷ nŷ,” he tóg.

⁴¹ Kŷ tóg ti mŷ: “ā ne tóg inh ki rā há han tŷ nŷ,” he mŷ. “Topē tóg ā mŷ krój nŷ ve nŷ, ājag kar mŷ. Inh mŷ tóg e tŷ. Sŷ ājag to krónh kenh ha mē tóg tŷ. Inh mŷ ti péré kǎtŷg,” he tóg. ⁴² Ti jun kŷ ti jagrē tóg tŷ kǎ vŷryn ke mǎn mŷ. Kŷ tóg kutē mŷ sir. Kŷ tóg ti jagrē mŷ vŷ jŷ han mŷ, ti tŷ ti ki kǎkutē jé. Hā ki tóg kyrŷ ēn tŷ há’ he mŷ sir. Kŷ tóg ti panh mŷ: “té,” he mŷ sir.

⁴³ Kŷ tóg vënh kar mŷ e tāvī tŷ. “Topē ne tóg tŷ ŷn mǎg pē nŷ, ti jykre tóg há tāvī nŷ,” he ag tóg mŷ sir.

*Jesus tŷ ti jagtar ke tó mǎn
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)*

Kŷ tóg ti mré mŷ tŷ ag mŷ: ⁴⁴ “ha mē há han,” he mŷ. “Ēprā ke fi kósŷn ēn vŷ jagtar nŷnh ke mŷ. Inh hā vē,” he tóg. “Ēprā ke ag vŷ ag tŷ inh ki nén han sór mŷ ēn han ke mŷ,” he tóg. ⁴⁵ Hā ra tóg ag tŷ ti tŷ ti ter ke kāmēn mŷ tag to jykrén tŷ tŷ. Ag tŷ to jykrén mŷ ra ag tóg ki kagtŷg nŷtŷ. Kŷ ag tóg ti ki jēmē sór tŷ nŷ, ag tŷ ti kamēg kŷ, hā kŷ ag tóg ti mŷ: “ā tŷ ne tó nē?” he tŷ nŷ.

*ŷn mǎg
(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)*

⁴⁶ Kejēn *Jesus* mré mŷ ag vŷ jagnē mŷ vŷ jŷ han mŷ. “Ēg kǎ ŷ tŷ hē nŷ tŷ ŷn mǎg nŷ?” he ag tóg jagnē mŷ. ⁴⁷ Hā ra *Jesus* tóg ki kanhró nŷ, ag tŷ nén to jykrén mŷn ki. Kŷ tóg gŷr jé prēr mŷ, ti tŷ ti mré jé jé. ⁴⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “gŷr tŷ ge to há nŷtŷm nŷ, isugrŷn,” he mŷ. “Ājag tŷ isugrŷn ti to há nŷtŷn kŷ ājag tóg iso há nŷtŷ gé sir. Ājag tŷ iso há nŷtŷn kŷ ājag tóg ŷ tŷ inh jēnēg mŷ to há nŷtŷ gé sir. Kŷ ājag kǎ ŷn sŷ ēn vŷ tŷ ājag kǎfór kar nŷnh mŷ, ha mē,” he tóg.

*ŷ tŷ ēg kato tē tŷ ag
(Mc 9.38-40)*

⁴⁹ Kŷ *Joāo* tóg ti mŷ: “*Senhor*,” he mŷ. “ŷ ve ēg tóg. Vējagrē kórég pan ti tŷ, ā jŷji tó kŷ. Hā ra tóg tŷ ēg mré ke tŷ nŷ, hā kŷ ēg tóg ti mŷ: “vējagrē kórég pan sór tŷg nŷ,” hé,” he tóg. ⁵⁰ Kŷ tóg ti mŷ: “ŷ mŷ: vējagrē kórég pan tŷg nŷ, he tŷg nŷ,” he mŷ. “ŷ tŷ ēg kato tē tŷ nŷn kŷ tóg tŷ ēg mré ke nŷ sir,” he tóg.

Samaria tā ke ag tŷ Jesus mŷ: “kārā ra,” he sór tŷ

⁵¹ Kejēn ti tŷ kanhkā ra tŷg ke kurā tóg kakó tŷ sir. Kŷ tóg to jykrén kŷ *Jerusalém* ra tŷg sór mŷ, ag tŷ tā ti tén jé. Kŷ tóg vënh jo ŷ ag

jëgnëg mü, ag tý ëmã kãsir tá ti jun ke tó jé. ⁵² Ký ag tóg ëmã sî ù ki junjun mü. *Samaria* tá ke ag jamã ù vë. Tá ag tóg ti nür ke ve sör mü. ⁵³ Hã ra tá ke ag tóg ag mü: “ãjag tý hë ra mü nê?” he mü. Ký ag tóg: “*Jerusalem* ra,” he mü. Ký tóg ag mü kórég nî, hã ký ag tóg ag mü ag nügnür ke ven sör tû nî. ⁵⁴ Ký *Tiago* tóg jü mü, *João* ke gé. Ký ag tóg ti mü: “ëg tý Topë mü: “kanhkã tá pî tý ag pün nî,” henh há tóg tí, *Elias* tý nén han ja ri ke,” he mü. ⁵⁵ Hã ra tóg ag jé vírín ke ký ag mü: “ke tüg ra,” he mü. “Topë jykre pijé’. Inh pijé ag tüg sör mü’. Isý ag krenkren han sör vë jãvo,” he tóg. ⁵⁶ Ký ag tóg ëmã ù ra mü mü, tá nügnür jé sir.

*Ëg tý Jesus mré münh ke
(Mt 8.18-22)*

⁵⁷ Ag mün ký ù tóg ti mü: “sý ã mré tüg há tóg tí,” he mü. “Á tý hën kã tá tüg jamí sóg ã mré tüg ke mü,” he tóg. ⁵⁸ Ký tóg ti mü: “há ra tóg jagy tí,” he mü. “Ðn tû sóg nî. Míg vÿ kré nýtí, jësi vÿ jagfe nýtí gé. Ag jãvo isý hë tá nür ke tóg tû tí. Tý sóg ëprã ke fi kósin nî,” he tóg.

⁵⁹ Ký *Jesus* tóg kejën ù mü: “mü nÿ, inh mré,” he mü. Hã ra tóg ti mü: “inh hÿn ver tüg mü ha, sý inh panh ter ký ga ki ti fón jé ver,” he mü. ⁶⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mü: “vó, inh ki ge tû ag vÿ ã panh kej han münh mü. Hã ký tóg ã tý inh mré tüg há tí, ã tý Topë tý tý ëg pâ’i nñnh ke ën kãmén jé,” he mü.

⁶¹ Ký ù tóg ti mü: “sý ã mré tüg há tóg tí. Hã ra sóg inh jamã ra tüg sör mü ver, sý inh mré ke fag mü isíg ke tó jé,” he mü. ⁶² Ký tóg ti mü: “vó,” he mü gé. “Ëg tý *arado* tý ga kũm ký ëg pijé vësÿjãm ëvãnh tí’. Ge ti nî, ã tý inh mré tüg sör ký. Inh mré ã tóg tüg mü. Á tý ã jykre han sör ký ã tóg Topë tý tý ëg pâ’i nî tá krÿg ke tû nî,” he tóg.

10

Û tý 70 (ke) ag tý Jesus vî kãmén mü

¹ Ký *Jesus* tóg ù tý 70 (ke) ag vin mü gé sir, ag tý ti jo mü jé. Ûn régre tñn’, ùn régre tñn’ he tóg. Ag mü tóg: “ëmã kar mî Topë vî kãmén müjëg,” he mü. Ag nó n tóg ra tüg sör mü gé. ² Ký tóg ag mü: “ù tý më ja tû ag tóg inh mü ëkré ri ke nýtí,” he mü. “Kejën ëg jakré tóg éhé nýtí, hã ra ag pipir nýtí, ù tý krenh ke mü ag. Ge ti nýtí, inh ví ti. Ûn e ag tóg inh ki ge sör mü nî, hã ra ù tý ag mü tónh ke tóg tû tí. Hã ký Topë mré vîm nî, ti tý ù tý ag mü tónh ke mü ag jëgnë jé,” he tóg.

³ Hã müjëg. Ha vé, mé krë vÿ vënh jy nîgãn ki kagtüg nýtí, mîg tý ag mân sör ký. Mé krë ën ri ke ãjag nýtí. Ge ra sóg ãjag jëgnëg mü. Ký Topë vÿ ãjag jy nîgãn mü,” he tóg. ⁴ “Ký ãjag mün ký sako ma mü tüg nî, jãnkamy tû ke gé. Pën né vënh kafã gé mü tüg nî gé. Ký

ãjag tý ù ven ký ti mü: “ã mü há?” he tüg nî gé. Jatun mü müm nî.

⁵ Kejën ãjag tóg ëmã ù tá junjun ke mü. Ký ãjag tý tá in ù ra ge ký in ën krëm ke fag mü: “Topë jé ãjag ki rîr, ký ãjag jé krî kuprã nýtí,” hem nî,” he tóg. ⁶ “Ký tá ke ù tý inh ki rá ký tóg krî kuprã nî sir, ti tý tý Topë kósin nñn ký. Tá ke ù tý inh ki rá jãvãnh nñn ký tóg krî kuprã nñnh ke tû nî sir. Ti jãvo ãjag tóg krî kuprã nýtính mü sir inhhã.

⁷ ãjag tý in ra ge mü ën hã krëm nügnür hem nî. Fag tý ãjag mü nén nñm mü ën hã kom nî gé. Ûn rãnrãr mü ën tóg ti kaja venh ke mü, hã ký ag tóg ãjag jën ke mü sir, vënh kaja jé. Ðn ù ra ge tüg nî, ëmã ën tá. ⁸ ãjag tý ëmã ù tá junjun ký in pir krëm nýtính nî. Ag tý ãjag mü nén nñm mü hã kom nî. ⁹ Ûn kaga ag tý há’ hem nî. Ag mü: “Topë vÿ tý ãjag pâ’i nñnh mü, ùri,” hem nî.

¹⁰ Kejën ëmã ù tá ke ag tóg ãjag mü: “kãgëjëg ra,” he jãvãnh nýtính mü. Ký ëmã ën fin rãm ký ag mü tag tó m nî, ha më: ¹¹ “ha vé, ëg pën nug hã kykũgũg ëg tóg mü, ãjag tý ëg kavãnh tú nî jé,” hem nî. “Ge ra ëg tóg ãjag mü tó mü, ëg tý ãjag mü nén tónh kãmü jan tí, hã vÿ: “Topë vÿ tý ëg pâ’i nñnh mü, ùri,” he mü,” hem nî ag mü,” he tóg. ¹² “Ha më, kurã tý ëgno kã ag tóg vësÿrënh ke mü, ag tý ãjag vî më jãvãnh nýtính ký. Ëmã tý *Sodoma* tá ke ag vësÿrënh kãfór han jé ag tóg ke mü, ha vem nî,” he tóg.

*Jesus tý ù ag mü vî kónãn
(Mt 11.20-24)*

¹³ Ký tóg: “sý ëmã tý *Corazim* ki ke ag mü tag tó sör vé, ëmã tý *Betsaida* ki ke ag mü ke gé,” he mü. “Kórég ve jé ãjag tóg ke mü,” he tóg. “Ëg tý nén han vãnh tý hën ri ke hynhan isóg ãjag mü, hã ra ãjag tóg ãjag jykre tugvãnh sör tû nýtí,” he tóg. “Ëmã tý *Tiro* tá, ëmã tý *Sidom* tá sóg ëg tý nén han vãnh ën hynhan ja tû nî. Sý tá hynhan ra ag tóg ag jykre kórég tugvãnh ke mü vé, vãsÿ,” he tóg. “Ag jykre pãno to ag jykrën ke mü vé, kygfÿ jé ag tóg ke mü vé, ag mü ti e tñnh mü vé, sý ag mü tó ra. Ag jãvo ãjag tóg to jykrën sör tû pë nî,” he tóg. ¹⁴ “*Tiro* tá ke ag vÿ vësÿrënh kãn ke mü, kurã tý ëgno ën kã, *Sidom* tá ke ag gé, ag jykre pãno to. Ag vësÿrënh kãfór han jé ãjag tóg ke mü, ha vem nî,” he tóg.

¹⁵ Ký tóg: “sý ëmã tý *Cafarnaum* ki ke ag mü tag tó sör vé gé, ha më,” he mü. “Ûri tóg ver ãjag mü sÿr tí. “Kanhkã ve jé ëg tóg ke mü,” he ãjag tóg tí, ón ký. Hã ra ãjag tóg nügme ki vár ke mü,” he tóg.

¹⁶ Ký tóg ti mré ke ag mü: “ù tóg ãjag vî më sör mü, ha vem nî,” he mü. “Ký tóg sir inh vî mëg mü. Û tóg ãjag vî më sör ke tû nî, ha vem nî. Ký tóg inh vî më sör ke tû nî gé. Ti tý inh vî më sör tû nñn ký tóg ù tý inh jëñëg mü ën vî më sör ke tû nî gé sir, Topë ví ti,” he tóg.

Ū tŷ 70 (ke) ag tŷ *Jesus to vŷnŷn ke*

¹⁷ Kejĕn ag tóg ti to vŷnŷn ke mŷ, kŷ ag tóg ti mŷ vŷ sér han mŷ sir. “*Senhor*,” he ag tóg mŷ. “Á jiji tó kŷ ěg tóg vĕjagrĕ kórĕg ag mŷ vŷ, kŷ ag tóg ěg vi ki hā han,” he ag tóg mŷ.

¹⁸ Kŷ tóg: “vāsŷ inh Japo vé, ti tŷ kanhkā tá kátĕre kŷ,” he mŷ. “Ti fin rām sóg, hā kŷ sóg ti fón. Tŷ tóg ta tŷ kómkóm ke ri ke nŷ ja nŷ. ¹⁹ Ti kri ke vŷ tŷ inh nŷ. Ha vé, ājag to sóg vāsān mŷ, pŷn tŷ ājag kókég tŷ nŷ jĕ, ājag tŷ ti sān mŷ ra, pŷn kakrā ke gé, Nĕn-Kórĕg kar ag ke gé. Ū vŷ ājag kókĕn ke tŷ pĕ nŷ gé. ²⁰ Hā ra tag to mŷ há nŷtŷ tŷg nŷ ver. Tag vŷ tŷ nĕn ū tŷ nŷ ver. Vĕjagrĕ kórĕg vŷ ājag vŷ han, vĕnh kuprĭg ke gé. Hā ra tag to mŷ sér nŷtŷ tŷg nŷ. Nĕn ū vŷ ha pĕ nŷ, hā vŷ: ājag jiji vŷ kanhkā tá ránrán kŷ nŷtŷ, he mŷ, Topĕ *livro* ki, ājag tŷ tá junjun jĕ,” he tóg.

Jesus tŷ mŷ sér nŷ

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Kŷ tóg ti mŷ sér tŷ, óra ěn kā. Topĕ kuprĭg tŷ ti krĭn kŷ tóg: “jóg’,” he mŷ. “Tŷ ā tóg kanhkā tĕn ag káfór kar nŷ, kar ā tóg tŷ ěprā ke ag káfór nŷ gé,” he tóg. “Inh mŷ tóg há tŷ, ā tŷ nĕn han mŷ ti. Ū tŷ: “ki kanhró mág inh nŷ,” he mŷ ag mŷ ā tóg ā jykre ven ja tŷ nŷ. Ū tŷ ki kagtŷg ag hā mŷ ā tóg ā jykre nĭm ja nŷ. Kŷ tóg há tĕvŷ nŷ, jóg’,” he tóg. ²² Kŷ tóg ti mrĕ mŷ ti ag mŷ: “inh jóg tóg inh mŷ tovānh kĕn, ti tŷ nĕn han ja kar ti,” he mŷ. “Kŷ ū pijĕ ti kósĭn ki kanhró nŷ’. Inh jóg hā ne inh ki kanhró nŷ’. Kŷ ū pijĕ ijóg ki kanhró nŷ gé’. Inh hā ne ti ki kanhró nŷ’. Hā kŷ sóg ājag mŷ ti kāmĕn jĕ kĕtŷ mŷ. Isŷ ūn kuprĕg mŷ ag hā mŷ sóg ti kāmĕn tŷ,” he tóg.

²³ Kŷ tóg vyr mŷ ti mrĕ mŷ ti ag mŷ: “ājag hā ne Topĕ jykre vég mŷ,” he mŷ. “Sér pĕ ti tŷ. ²⁴ Ki hā sóg tó mŷ, ha mĕ. Ū tŷ ěn ri ke ag vŷ inh ve sór tĕvŷ ja nŷtŷtŷg, vāsŷ. Hā ra ag tóg inh mur ke jo kĕgter kĕn. Topĕ vŷ tó ti ag ja vé, pĕ’i mág ag ja vé, hā kŷ ag tóg ājag tŷ nĕn vég mŷ ve sór tĕvŷ ja nŷtŷtŷg. Hā ra ag tóg ve ja tŷ nŷ. Mĕ ja tŷ ag tóg nŷ gé, ājag tŷ ūri nĕn mĕg mŷ ti. Ājag hā ne mĕg mŷ inhā’,” he tóg.

Jesus tŷ ěg tŷ jagnĕ jagĕgtĕn ke kāmĕn

²⁵ Kŷ vāhā Topĕ vŷ to ěg kanhrĕn tŷ ū vŷ, ag kĕ mŷ jĕgnĕ mŷ. Ti tŷ ón kŷ *Jesus* ki jĕmĕ sór vĕ. Kŷ tóg ti mŷ: “*Senhor*,” he mŷ. “Inh ěn vĕjykre tŷ ne han mŷ, isŷ rĭr krŷg ja tŷ ve jĕ?” he tóg.

²⁶ Kŷ tóg ti mŷ: “ne nŷ ěn rán kŷ nŷ, Topĕ vŷ ki?” he mŷ. “Topĕ jykre tŷ ne han jĕ ā ke mŷ, ěn?” To ke há ā tóg nŷ, ha inh mŷ tó,” he tóg.

²⁷ Kŷ tóg: “Topĕ vŷ tŷ, ěg kri ke nŷ, kŷ ti hā to há nĭm nŷ, ti ki rā há han nŷ, ti to jykre pir nĭm nŷ, ti to tar nĭm nŷ. Kŷ ā régre kar ki rĭr há han nŷ gé, ā tŷ vĕnh ki rĭr há han ri ke. Topĕ tŷ ěg mŷ nĕn tó mŷn hā vé,” he tóg.

²⁸ Kŷ tóg: “hŷ, ki hā ā tóg tó mŷ,” he mŷ. “Tag han ra, kŷ ā tóg rĭr krŷg ja tŷ venh ke mŷ,” he tóg.

²⁹ Hā ra tóg ti mŷ há tŷ nŷ, *Jesus* vŷ ti. Hā kŷ tóg ti mŷ: “kŷ ū nŷ tŷ inh régre nŷ?” he mŷ.

³⁰ Kŷ tóg ti mŷ: “*Judeu* ū tóg nĭgtŷ. Hā ra tóg *Jerusalĕm* tá kĕtŷg kŷ ěmā tŷ *Jericó* ra ti mŷ. ěpŷy kri ūn jykre kórĕg ag tóg, ti jo vĕjig mŷ, *bandido* ag. Kŷ ag tóg, ti kĕgmŷ kŷ, ti kur nŷnh kĕn kŷ ti mrĕnmŷn mŷ. Ti tĕn kren ag tóg mŷ, kŷ ag tóg ěpŷy fyr tá ti fón kar kŷ mŷ mŷ sir, ti tŷ mĕn kĕn kŷ.

³¹ Ti tŷ tá nŷ ra ū tóg, ěpŷy ěn jagma kĕtŷ mŷ. Topĕ tŷ ki rĭr tŷ ag kĕ ū vĕ. Kŷ tóg ti vég mŷ. Hā ra tóg ti venh rā sór tŷ nŷ. ěmĭn jagma tóg tŷ mŷ.

³² Kŷ vāhā ū tŷ Topĕ ĭn ki rĭr tŷ ag kĕ ū tóg ěpŷy jagma kĕtŷ mŷ gé. Tá jun kŷ tóg ti vég mŷ gé, hā ra tóg ti venh rā sór tŷ nŷ gé. ěmĭn jagma tóg tŷ mŷ gé sir.

³³ Kŷ vāhā *Samaria* tá ke ū tóg ěpŷy jagma kĕtŷ mŷ gé. Kŷ tóg tá jun kŷ ti vég mŷ. ³⁴ Kŷ tóg inhā ti kygtĕg mŷ sir. *Azeite* mrĕ *vinho* tŷ tóg, ti mŷ to ĩn mŷ. Ti kur ū tŷ tóg ti pĕg mŷ sir. Kŷ tóg ti mĕg kri ti nĭm kŷ ti ra ma tŷ mŷ. Kŷ tóg ag tŷ ĭn krĕm nŷgnŷr jafā tá jun mŷ sir. Tá tóg ti ki rĭr mŷ.

³⁵ Tŷ vaj kŷ tóg tŷg mĕn sór mŷ, kŷ tóg ū tŷ ĭn ki rĭr mŷ ěn mŷ jĕnkamy régre vin mŷ, kŷ tóg ti mŷ: “ti ki rĭr há han nŷ,” he mŷ. “Jĕnkamy tag tŷ ā mŷ tá krŷg tŷ nĭn kŷ sóg ā mŷ kajĕm mĕn mŷ, sŷ vŷn ken kŷ,” he tóg.

³⁶ Kŷ tóg: “ūn tĕgtŷ ag vŷ ti ve ja nŷ. Kŷ ag kĕ ū tŷ ěn nŷ tŷ ag tŷ ūn vóg kónĕn mŷ ěn régre ja nŷ? Ha to jykŕĕn kĕma’,” he tóg.

³⁷ Kŷ tóg: “ū tŷ ti jagĕgtĕn mŷ ěn vŷ tŷ ti régre ja nŷ,” he mŷ, ū tŷ ón kŷ ti ki jĕmĕg mŷ ěn mŷ.

Kŷ tóg ti mŷ: “hŷ, tó há han ā,” he mŷ. “Kŷ ěn ri ke han nŷ. Ūn vĕsŷrĕnh mŷ ag jagĕgtĕn nŷ, ti ri kĕn,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tŷ Maria fi mrĕ Marta fag venh tŷg

³⁸ Kejĕn tóg ti mrĕ mŷ ti ag mrĕ ěmā sŷ ū tá jun mŷ. Tá *Marta* fi tóg nŷ nŷ. Kŷ fi tóg *Jesus* mŷ: “inh mrĕ kĕmŷjĕg, inh ĭn mŷ,” he mŷ.

³⁹ Kŷ fi jĕvŷy fi vŷ nŷ gé, hā vŷ: *Maria*, he mŷ. ěn fi vŷ ti rā hā nŷ kŷ ti vŷ jĕmĕg nŷ nŷ. ⁴⁰ Hā ra *Marta* fi tóg ag mŷ vĕjĕn han to vĕnh kutĕn mŷ.

Kŷ *Marta* fi tóg ti mŷ: “*Senhor*,” he mŷ. “Rĕnhrĕj mág han tŷ sóg nŷ, hā ra fi tóg nŷ nŷ. Fi mŷ kĕ, fi tŷ inh mrĕ vĕjĕn ki rĭr jĕ,” he fi tóg mŷ.

⁴¹ Hā ra tóg fi mŷ: “krĭ kufy ā tóg nŷ, nĕn ū tŷ to, hā ra fi tóg inh vŷ jĕmĕg nŷ nŷ,” he mŷ. “Vĕjĕn to vĕnh kutĕn tŷg nŷ. ⁴² Nĕn pir hā ne há nŷ’, hā vŷ: inh vŷ, he mŷ. *Maria* fi vŷ inh vŷ hā jĕmĕ sór mŷ. Kŷ sóg fi mŷ: “ha nĕn ū han,” he sór tŷ nŷ. Nĕn ū há kuprĕg fi tóg, fi tŷ inh vŷ jĕmĕ sór kŷ,” he tóg.

11

Ěg tŷ Topě mré vēmén
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Kejĕn tóg Topě mré vī mŷ. Ti tŷ Topě mré vēmén kar kŷ ti mré mŷ tī ag tóg ti mŷ: “*Senhor*,” he mŷ. “Ěg kanhrān nī, ěg tŷ Topě mré vī há nŷtī jé, *João* tŷ ti mré mŷ tī ag kanhrān ri ke,” he ag tóg.

² Kŷ tóg ag mŷ:

“Topě mré vī kŷ tag tó m nī, ha mē,” he mŷ.

“Ěg jóg mág, ā jiji tó ěg tóg tī.

Kŷ vĕnh kar jé ā tŷ tŷ ūn mág nī vé.

Ěg jé kānmar ā tŷ tŷ ěg pā'i nī vé.

³ Ěg mŷ ěg jĕn ti nīm, ěg tŷ kurā kar ki ko tī ěn ti.

⁴ Kŷ ěg mŷ vĕnh pāte fón nī, ěg tŷ ā vī mranh ja ti, há jé ěg tóg ěg tŷ jagně to jŷ tŷ jagně mŷ vĕnh pāte fón ke mŷ gé.

Kŷ ěg tŷ ā vī mranh sór kŷ ěg kren han nī, ěg tŷ mranh tŷ nī jé,” hem nī,” he tóg.

⁵ Kŷ tóg ag mŷ, ěg tŷ Topě mré vēmén ke ū kāmén mŷ. Kŷ tóg: “kejĕn ū tóg nĭgtī,” he mŷ. “Kuty si há tá tóg ti régre ĭn tá jun mŷ. Kŷ tóg ti régre mŷ: “inh mŷ ā jamī tāgtŷ nīm,” he mŷ. ⁶ “Inh mré ke nī vŷ jŷ. Kór há tá tóg kātĭg. Hā ra sŷ ti mŷ ne han ke tóg tŷ tī,” he tóg.

⁷ Kŷ tóg ti mŷ: “há ra sóg nŷ nī. Kŷ inh krĕ ag tóg nŷgnŷr nŷtī ha ke gé,” he mŷ. “Jānkā vŷ nĭfĕnh kŷ jé ha. Hā kŷ tóg vĕnh mŷ tī,” he tóg.

⁸ Hā ra tóg sir to vī mǎn', to vī mǎn' he mŷ. Hā kŷ tóg nī kŷ ti mŷ nīm mŷ sir. Ti régre vē. Ge ra tóg ti mŷ nīm ke tŷ nī vē. Hā ra tóg ti tŷ ti mŷ to vī mǎn', to vī mǎn' he tŷgrĭn ti mŷ nīm mŷ sir,” he tóg.

⁹ “Ha mē, Topě mŷ nĕn kar to vīm nī, kŷ tóg ājag mŷ han mŷ sir. Ājag tŷ ti mŷ nĕn to vī mŷ ěn jāvānh nī, kŷ ājag tóg vĕnh ke mŷ sir. Ti mré vī kŷ ěg tŷ ti jānkā tŷ tórón tórón ke ri ke han nī, kŷ tóg ājag mŷ ti nón ri ke han mŷ, ti tŷ ājag mŷ ājag tŷ nĕn to vī mŷ ěn han kŷ. ¹⁰ Hŷ, há vē. Ājag tŷ ti mŷ nĕn ū to vĭn kŷ tóg ājag mŷ han ke mŷ. Ājag tŷ jānkā tŷ tórón tórón ke ri ke han kŷ tóg ājag mŷ nón ri ke han mŷ. ¹¹ Kejĕn ājag kósĭn tóg ājag mŷ pirā to vī mŷ. Kŷ ājag pijé ti mŷ pŷn nīm ke mŷ'. Pirā há nīm jé ājag tóg ke mŷ. ¹² Kejĕn tóg ājag mŷ garĭnh ovo to vī mŷ. Kŷ ājag pijé ti mŷ pŷn kakrā nīm ke mŷ'. Garĭnh ovo há nīm jé ājag tóg ke mŷ. ¹³ Jykre pāno ājag nŷtī. Ājag jykre pāno há ra ājag tóg ājag krĕ mŷ nĕn ū há nīm ti. Ge ti nī gé, ājag tŷ Topě mŷ nĕn ū to vĭn kŷ. Nĕn ū há há nīm jé tóg ke mŷ. Hā ra tóg ājag kāfór han tī, ěg jóg tŷ kanhkā tá nī ti. Ājag tŷ ti mŷ to vĭn kŷ tóg ti kuprĭg tŷ ājag jagrĕ han ke mŷ mŷr, Topě ti,” he tóg.

Jesus tŷ Japo kāfór nī
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Kejĕn *Jesus* tóg ū mŷ ti jagrĕ kórĕg kutĕm mŷ. Ti vī vānh han ja tóg nĭgtī, ti jagrĕ ti. Ti tŷ ti jagrĕ kutĕm kar tóg vī há nī sir. Kŷ tóg vĕnh kar mŷ e tī. Ag mŷ tóg sér tī sir. ¹⁵ Hā ra ū ag tóg ti to: “jagrĕ kórĕg ti nī,” he mŷ. “Nĕn-Kórĕg ag pā'i vŷ tŷ, ti jagrĕ nī, *Satanás* he mŷ ěn. Hā kŷ tóg Nĕn-Kórĕg ag pā'i jykre tŷ ag jagrĕ kórĕg pan tī,” he ag tóg ón kŷ. ¹⁶ Hā ra ū ag tóg ón kŷ ti jykre ve sór mŷ gé, kŷ ag tóg ón kŷ ti tŷ ěg tŷ nĕn han vānh han mŷ ve sór mŷ sir; ti tŷ ag mŷ kanhkā tá vējykre ven jé.

¹⁷ Hā ra tóg, ki kanhró nī. Hā kŷ tóg ag mŷ: “pā'i pir krĕm ke ag tŷ jagnĕ kato tĕn kŷ ag tóg, jagnĕ kāgtĕn kĕn ke mŷ,” he mŷ. “Ďn pir krĕm ke fag tŷ jagnĕ kato tĕn kŷ fag tóg, jagnĕ kāgtĕn kĕn ke mŷ gé sir. ¹⁸ Ge ti nī, Nĕn-Kórĕg ag jykre ti. Nĕn-Kórĕg ag tŷ jagnĕ kato tĕn kŷ ag tóg, jagnĕ nĕn tŷ tŷ ěn hĕnh ke mŷ gé. Hā kŷ tóg vĕnh mŷ nī, ājag tŷ iso: “*Satanás* jykre tŷ tóg, Nĕn-Kórĕg ag pan tī,” he mŷ ti,” he tóg. ¹⁹ “Ājag mré ke ag to jykren nī. Nĕn-Kórĕg ag pan ag tóg ti gé. Ag pijé *Satanás* jykre tŷ ag pan tī'. Topě jykre tŷ ag tóg ag pan tī mŷr'. Ājag tŷ tag to jykren kŷ ājag tóg inh jykre há ki kanhrān ke mŷ vē,” he tóg. ²⁰ “Topě kuprĭg jykre há tŷ sóg Nĕn-Kórĕg ag pan tī mŷr, ha mē. Isŷ ag pan kĕn kŷ Topě tóg tŷ ěg pā'i nĭnh mŷ. Tag to jykren nī,” he tóg.

²¹ “Ū tŷ é he mē tóg ti tŷ ki rĭr há han tī. Ti rógro vŷn kŷ tóg ti ĭn ki rĭr tī sir; ū tŷ ti tŷ mǎg tŷ nī jé. ²² Kejĕn ū tŷ ti tar kāfór nī ěn tóg ti ĭn tá jun mŷ. Kŷ tóg ti rógro vǎg mŷ. Ti tŷ génh kĕn tóg mŷ gé sir. Ge ti nī. Ū tŷ é he mē ri ke ti nī, Japo ti. Hā ra sóg ti tar kāfór nī. Hā kŷ sóg ag jagrĕ kórĕg pan tī,” he tóg.

²³ “Ājag tŷ tŷ inh mré ke tŷ nŷtĭn há kŷ ājag tóg, inh kato tĕgtĕ mŷ. Ājag tŷ inh mré ěprā ke ag tŷ Topě to kāmŷ han kŷ tóg há ti vē, há ra ājag tóg, ag kāmŷ kamĕg mŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Vĕjagrĕ kórĕg tŷ vŷn kĕnh ke
(Mt 12.43-45)

²⁴ Kŷ *Jesus* tóg: “kejĕn sóg, vējagrĕ kórĕg ū kutĕm mŷ,” he mŷ. “Kŷ tóg ga kórĕg ra tī mŷ. Goj vĕnh ke tŷ tóg nī, tá. Kŷ ti tŷ hĕ tá vĕnhkĕn ke tóg tŷ tī. Kŷ tóg vāhā to jykren mŷ sir. “Inh jé hŷn sŷ ū tá kākutĕ ja ěn ra tĭg mǎn ha, sŷ ti kǎ ra rǎ mǎn jé, he tóg mŷ, ti jagrĕ ěn ti. ²⁵ Kŷ tóg ti vĕnh kǎti mŷ. Hā ra tóg sir krĭ há nī. Kŷ tóg ti mŷ ĭn há ri ke nī sir, ĭn prur, ĭn sĭnĭv ri ke. ²⁶ Kŷ tóg Nĕn-Kórĕg tŷ 7 (ke) ag mŷ tónh ti mŷ sir. “Ha kāmŷ jĕg,” he jé tóg ke mŷ. Kŷ ag tóg sir ū ěn kǎ ra ge mŷ, tŷ ag tóg ti jagrĕ nŷtī mǎn mŷ sir, isŷ ūn mŷ ti jagrĕ pir kutĕm ja ěn ti. Hā kŷ tóg kórĕg tāvĭ nī sir. Ti jagrĕ kórĕg pir kutĕm ja ĭnh nī vē, há ra ū tŷ 8 (ke) ag tóg tŷ ti jagrĕ nŷtī ha, ti tŷ ĭnh ki rǎ tŷ nĭn kŷ,” he tóg.

Topě tŷ ěg ve há han ke

²⁷ Kŷ ũ tŷ ti vĭ mĕg mŭ ũ fi tóg prĕr mŭ sir, fi tŷ ti vĭ tag mĕ kŷ. Ũn e ěn ag kă kă fi tóg jĕ nĭ, kŷ fi tóg: “!..Topĕ vŷ â mŷnh fi ve há han, fi tŷ â han tugren, fi tŷ â pafăm tugren..!” he fi tóg, prĕr kŷ. ²⁸ Kŷ *Jesus* tóg fi mŷ: “hŷ,” he mŷ. “Hă ra Topĕ vŷ â ve há han ke mŭ gé, â tŷ ti vĭ mĕ kŷ ki króm kŷ,” he tóg.

*Jesus tŷ ón kŷ milagre han ke tŷ
(Mt 12.38-42)*

²⁹ Hă ra ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg sir, tá junjun mŭ, ti vĭ mĕ jĕ. Kŷ tóg fór tăvi tĭ. Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ: “kórég âjag nŷtĭ,” he mŷ. “Ón kŷ âjag tóg, nĕn han vănh ve sór mŷ. Vĕnh ke tŷ âjag tóg nĭ. Nĕn ũ pir há ve jĕ âjag tóg ke mŭ, há vŷ: *Jonas* tŷ nĕn ve ja ěn ri ke, he mŷ,” he tóg. ³⁰ “*Jonas* vŷ, ěmă tŷ *Nĭnive* tá ke ag mŷ Topĕ vĭ tó ja nĭgtĭ, kŷ ag tóg ti vĭ mĕ há han ja nĭgtĭ. ěn ri ke han jĕ sóg ke mŭ, âjag mŷ. Tŷ sóg ěpră ke fi kósĭn ěn nĭ,” he tóg. ³¹ “Văsŷ pă'i mág fi tóg, kanhkă fyr tá kătĭg ja nĭgtĭ, fi tŷ pă'i mág tŷ *Salomăo* vĭ mĕ jĕ. *Salomăo* kăfór vŷ tŷ ĭnh nĭ, há ra âjag tóg ĭnh vĭ mĕ jăvănh nŷtĭ, fi jăvo. Hă kŷ Topĕ tóg, kură tŷ ěgno ěn kă âjag mŷ vĭ kónăn ke mŭ, fi ve kŷ, ha vem nĭ,” he tóg. ³² “Kŷ Topĕ tóg *Nĭnive* tá ke ag ve kŷ âjag mŷ vĭ kónăn ke mŭ gé, kură tŷ ěgno ěn kă, ha vem nĭ. *Nĭnive* tá ke ag tŷ *Jonas* vĭ mĕ kŷ ag tóg ag jŷkre tugvănh ja nĭgtĭ. Tŷ sóg *Jonas* kăfór nĭ, há ra âjag tóg âjag jŷkre tugvănh jăvănh nŷtĭ, sŷ âjag mŷ tó mŭ ra,” he tóg.

*Jĕngrĕ ri ke ěg nŷtĭ
(Mt 5.15; 6.22-23)*

³³ “ěg tŷ néj grug kŷ ěg pijĕ, péju kŷ fĕg tĭ'. ěg pijĕ, kĕj krĕm fĕg tĭ'. Ti fĕg jafă kri ěg tóg fĕg tĭ. Kŷ ěg tóg ěg tŷ ĭn kă ra kăge kŷ ve há han tĭ,” he tóg.

³⁴ “ěg kanĕ há tóg tŷ, ěg tŷ ve jafă nĭ. Kŷ tóg ěg jo kură han tĭ. Ti há nĭn kŷ tóg ěg jo kură kar nĭ sir. Jăvo ěg kanĕ kórég nĭn kŷ tóg, ěg jo kutŷ kar nĭ sir. Kŷ tóg ge nĭ, ěg jŷkre kórég tĭ. ěg kanĕ kórég ri ke ti nĭ. ěg jo tóg kutŷ han tĭ. ³⁵ Kŷ vĕnh kanhrăn nĭ. Ke tŷ nĭ mŭ ra tóg, âjag jo kutŷ ri ke nĭ. Vĕjŷkre kórég há vĕ. Kŷ vĕjŷkre kórég han sór tŷg nĭ. ³⁶ Ājag jo kură nĭn kŷ tóg há tăvi nĭ. Ājag jŷkre há tăvi nĭn kŷ tóg, âjag jo kură ri ke nĭ sir. Kŷ âjag tóg sir néj gru ri ke nŷtĭ gé. Néj gru mág nĭn kŷ tóg ěg kanĕ jo jĕngrĕ há han tĭ. Ge ěg nŷtĭ, ěg jŷkre há tăvi nĭn kŷ,” he tóg *Jesus* tĭ.

*Jesus tŷ ũn jŷkre régre ag mŷ vĭ kónăn
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)*

³⁷ Ti tŷ ag mrĕ vĕmĕn kar kŷ *Fariseu* ũ tóg ti mŷ: “ĭnh mrĕ jĕn kătĭg,” he mŷ. Kŷ tóg ti mrĕ tĭ mŷ. ³⁸ Hă ra *Jesus* tóg *Judeu* ag jŷkre han ja tŷ nĭ. *Judeu* ag tóg ag jĕn ě vĕnh nĭpĕg tĭ. Kŷ tóg *Fariseu* ěn mŷ e tĭ, *Jesus* tŷ vĕnh nĭpĕg tŷ nĭn kŷ. Kŷ tóg to jŷkrĕn kónăn mŷ sir.

³⁹ Hă ra *Jesus* tóg ki kanhró nĭ, kŷ tóg ti mŷ: “*Fariseu* vŷ tŷ âjag nŷtĭ,” he mŷ. “Kŷ âjag tóg

kópa ven ja kupég tĭ, pény ven ja ke gé, há ra ti kă tá ke tóg kavĕj nĭ. Kŷ âjag jŷkre vŷ ge nĭ gé. Jŷkre há nŷtĭ ve âjag tóg nĭ, há ra âjag tóg vĕjŷkre păno kar han tĭ. ⁴⁰ Krĭ tŷ pĕ âjag nŷtĭ. Ũ tŷ ěg ven ja han mŷ vŷ ěg jŷkre han mŷ gé mŷr. ěg jŷkre há nĭn kŷ ěg ven ja vŷ há nĭ gé. ⁴¹ Ũ jagăgtăn ra, âjag tŷ nĕn ũ tŷ. Vĕjŷkre há kar han ra, kŷ tóg âjag tŷ nĕn ũ kar jănhkri nĭ ri ke nĭ sir,” he tóg.

⁴² “*Fariseu*’, Topĕ vŷ âjag ve kónăn. Ón kŷ âjag tóg Topĕ mŷ âjag jakré tŷ *dĭzimo* han kăn tĭ. Ājag jakré tŷ *hortelă* tŷ 10 nĭn kŷ âjag tóg Topĕ mŷ ũn pir nĭm tĭ, âjag jakré tŷ *arruda* tŷ ke gé, âjag jakré kar tŷ mŷr. Hă ra âjag tóg vĕjŷkre kuryj han tŷ nĭ jăvo. Topĕ to há tŷ âjag tóg nŷtĭ, ti vĭ jĕmĕ jăvănh âjag tóg nŷtĭ. Ājag tŷ ti tŷ ěg jŷvĕn ki króm mrĕ há âjag jakré tŷ *dĭzimo* han kŷ tóg há tăvi tĭnh mŷ vĕ. Hă ra âjag tóg ki króm sór tŷ nĭgtĭ,” he tóg.

⁴³ “*Fariseu*’, Topĕ vŷ âjag ve kónăn. Vĕnh kanhrăn jafă krĕm âjag tóg vĕnh kăpăm kŷ nŷtĭ, vĕnh kar tŷ âjag to: ũn mág ag vĕ, he jĕ. ěmă kjuu tá âjag tóg mŷgtĭ, kŷ tóg vĕnh kar tŷ âjag mŷ: “ěg kanhrăn tĭ, â mŷ há?” hen kŷ âjag mŷ sér tĭ. ⁴⁴ Topĕ vŷ âjag ve kónăn mŷr. Vĕnh ke jĭ ri ke âjag nŷtĭ, vĕnh ke to ró tŷ ri ke. Vĕnh kar tóg kri mŷ tĭ, kŷ ag tóg vĕnh vatănh tá vĕnh kavĕnh tĭ. Tag ri ke âjag tóg nŷtĭ,” he tóg.

⁴⁵ Kŷ Topĕ vĭ to ěg kanhrăn tĭ ũ tóg ti mŷ: “â tŷ *Fariseu* ag mŷ tag tó kŷ â tóg ěg to vĭ kónăn mŷ gé, ag mrĕ,” he mŷ.

⁴⁶ Kŷ tóg: “ón kŷ ěg kanhrăn tĭ,” he mŷ. “Hŷ, Topĕ vŷ âjag ve kónăn gé,” he tóg. “Vĕnh kar mŷ âjag tóg vĕjŷkre kufŷ nĭm tĭ. Ti kufŷ jagy nĭn kŷ âjag tóg han sór tŷ nĭgtĭ. Ge ra âjag tóg ag mŷ: “ki króm nĭ,” he tĭ. ⁴⁷ Topĕ vŷ âjag ve kónăn mŷr. Ājag jógjóg ve ag vŷ Topĕ vĭ tó tĭ ag kăgtĕn. Jăvo âjag tóg ón kŷ ag ke jĭ rĭr há han tĭ. ⁴⁸ Hă ki âjag tóg âjag jógjóg ve ag tŷ ag kăgtĕn to: “há ti nĭ,” he tĭ. ⁴⁹ Hă kŷ Topĕ vŷ âjag to vĭ ja nĭ. Ki kanhró ti nĭ, há kŷ tóg âjag to vĭ kónăn ja nĭ, ha mĕ. “ĭnh vĭ tó tĭ ag jĕgnĕ jĕ sóg ke mŷ, isŷ ũn vĭn mŷ ag ke gé, ag tŷ ag mŷ ĭnh vĭ tó jĕ. Hă ra ag tóg ag vóg kónăn ke mŷ, ag kăgtĕn jĕ ag tóg ke mŷ,”

he ja tóg nĭ, Topĕ tĭ. ⁵⁰ Ājag jógjóg ve ag vŷ ag kăgtĕn kăn, há ra tóg âjag mŷ há tĭ, há kŷ Topĕ vŷ, to âjag vóg kónăn ke mŷ. Ũ tŷ hĕn ri ke ag kăgtĕn ag tóg, âjag jógjóg ve ag, Topĕ tŷ ěpră ke ag han kar kŷ. ⁵¹ *Abel* kăke tóg ti tĕn. Kŷ âjag jógjóg ve ag tóg ti nón ke ag kăgtĕn ja nĭgtĭ gé. Văhă ag tóg *Zacarias* tĕn mŷ gé, Topĕ ĭn krĕm, Topĕ mŷ nĕn ũ pŭn jafă ěn tá. Hă kŷ tóg, âjag tŷ ag kăgtĕn ri ke nĭ. Kŷ âjag tóg ag kăgter tag kajăm kăn ke mŷ, ha vem nĭ,” he tóg.

⁵² “Ón kŷ Topĕ vĭ to ěg kanhrăn tĭ', Topĕ vŷ âjag vóg kónăn ke mŷ. Ũ tŷ Topĕ ki ră sór mŷ ra âjag tóg, ti mŷ tó há han tŷ nĭgtĭ, ti tŷ ki ră

tũ nĩn jé. Kĩ tóg, ěg tĩ ũ jo ĩn nĩféhĩn ěn ri ke nĩ,” he tóg.

⁵³ Tag páte tóg, hĩn ra tĩ mũ sir. Kĩ Topě vĩ to ěg kanhrĩn tĩ ag tóg, ti mré mũ kĩ ti tugnĩm tĩ, Fariseu ag ke gé. Ag tĩ ti vĩ to ti se sór vė. ⁵⁴ Őn kĩ ag tóg ti ki jėmėg tĩ gé sir. Hĩ ra ag tóg ti vĩ mė hĩ han tũ nĩ sir. Nėn ũ pir hĩ to ag tóg jykrėn mũ, hĩ vĩ: ti kãgmĩnh ke, he mũ.

12

*Ŭn jykre régre ag
(Mt 10.26-27)*

¹ Hĩ ra ũ tĩ hĩn ri ke mil (ke) ag vĩ, vėnh mĩn kĩ nĩtĩ. Kĩ ag tóg, jagnė sãnsãn mũ sir. Kĩ Jesus tóg ag kanhrĩn mũ. Ti mré mũ tĩ ag kanhrĩn vėn tóg mũ, kĩ tóg ag mĩ: “Fariseu ag jykre han sór tũg nĩ,” he mũ. “Ěmĩ jãgja jafĩ ri ke ti nĩ, ag jykre ti. Hĩ kĩ tóg Topě mĩ kórėg tãvĩ nĩ,” he tóg. ² “Ěg tĩ pėju kĩ nėn han mũ vĩ, vėnh ven kãn ke mũ. Ěg tĩ vėnh kar vatãnh tá nėn to jykrėn mũ vĩ, vėnh ven kãn ke mũ, kurã tĩ ěgno kã,” he tóg. ³ “Ājag tĩ vėnh kar vatãnh tá vėmėn ja ěn mė kãn jé ag tóg ke mũ, vėnh kar. Ājag tĩ kėkėn kĩ nėn tó ja ěn tó kãn jé ag tóg ke mũ, jamã hĩ ra, ājag tĩ ĩn kã tá nėn tó ja ěn. Hĩ kĩ vėjykre régre han tũg nĩ,” he tóg.

*Ěg tĩ ěprã pã'i ag kamėg ke tũ
(Mt 10.28-31)*

⁴ “Ha mė, iso há ājag nĩtĩ. Pã'i ag tĩ kejnė ěg tėn sór mũ ra ag kamėg tũg nĩ. Ag tĩ ěg tėn kar kĩ ag tóg, ěg tĩ hė ri kenh ke tũ nĩ sir. Hĩ kĩ ag kamėg tũg nĩ. ⁵ Ājag mĩ sóg tónh ke mũ ha, ājag tĩ ũn kamėg ke ti, hĩ vĩ: Topě, he mũ. Ti hĩ ne ěg tėn kar kĩ nũgme ki ěg vãm ki kanhró nĩ, mĩr ha mė'. Kĩ ti hĩ kamėg nĩ. ⁶ Sėsi tĩ 5 (ke) kato ag tóg jãnkamy pir nĩm tĩ, ag tĩ ko jé. Hĩ ra Topě pijé ag kã jatun mũ'. Ag ki rĩr tóg nĩ nĩ. ⁷ Ěg ki rĩr tóg nĩ gé. Ěg tĩ nėn vėg mũ kar ki kanhró tóg nĩ. Hĩ kĩ tóg, ěg gãnh nĩkrėn kãn ja nĩ gé. Sėsi kãfór ājag tóg nĩtĩ, Topě mĩ. Ājag kã mĩ ũn pir tóg sėsi e kãfór nĩ. Hĩ kĩ ag kamėg tũg nĩ, ũ tĩ ěg tėn sór mũ ag,” he tóg.

*Ěg tĩ Jesus kãmėn ke
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ “Hĩ kĩ sóg ājag mĩ tag tó mũ. Ěprã ke ag mĩ: “tĩ sóg ti mré ke nĩ,” hem nĩ, iso. Ag kamėg tũg nĩ. Kĩ sóg ājag tónh ke mũ gé, Topě tĩ jėgnė jafĩ ag mĩ, kurã ěn kã, ājag tĩ tĩ ĩnh mré ke nĩtĩ ti. Tĩ sóg ěprã ke fi kósin nĩ, mĩr, ha mė. ⁹ Ājag tĩ ěprã ke ag mĩ ĩnh kãmėn tũ nĩn kĩ sóg ājag kãmėn ke tũ nĩ gé, Topě tĩ jėgnė jafĩ ag mĩ, ājag tĩ iso: “ti ki kagtũg sóg nĩ,” hen kĩ,” he tóg.

¹⁰ “Tĩ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Ag tĩ iso vĩ kónãn mũ ra sóg ag mĩ vėnh páte fón sór mũ.

Ag tĩ hĩ ra Topě kuprĩg to vĩ kónãn kĩ Topě tóg ag mĩ vėnh páte fón mĩn ke tũ nĩ,” he tóg.

¹¹ “Ājag vin jé ag tóg ke mũ, pã'i ag mĩ, *governador* ag mĩ ke gé, ag tĩ ājag sigse jé. Ěg vėnh kanhrĩn jafĩ krėm ag tóg ājag ki jėmė sór ke mũ, ājag tĩ ĩnh ki ge kĩ nĩtĩ ti, ha vem nĩ. Hĩ ra to krĩ kufy han tũg nĩ, ājag tĩ ag mĩ ĩnh kãmėn ke ěn to. ¹² Topě kuprĩg hĩ vĩ ājag kanhrĩn ke mũ, kurã ěn kã. Hĩ kĩ ājag tóg tónh ke mũ sir,” he tóg.

Ěg tĩ nėn ũ to ěn ke tũ

¹³ Kĩ ũn e ag kã mĩ ũ tóg Jesus mĩ: “*Senhor*,” he mũ. “Ěg panh vĩ tóg ter. Kĩ ĩnh kãke mré vim nĩ, ěg tĩ ti tĩ nėn kar tĩ vėnh kãpãm jé,” he tóg.

¹⁴ Hĩ ra tóg ti mĩ: “vó,” he mũ. “Isũ pijé!” he tóg. “ĩnh pijé ģ mĩ ģ kuge ve sór mũ'. ĩnh pijé ģ tũ tĩ vėnh kãpãm sór mũ’,” he tóg.

¹⁵ Kĩ tóg ag kar mĩ: “ker nėn ũ to ěn hė’,” he mũ. “Ěg tĩ nėn kar nĩ pijé ěg rĩr han ke mũ'. Ěg tũ mág nĩ tugrĩn ěg pijé mũ há han ke mũ’,” he tóg.

¹⁶ Kĩ tóg ag mĩ: “vėjykre há vĩ ge nĩnh mũ, ha mė,” he mũ. “Ŭn riko tóg nĩ ja nĩgtĩ mĩr,” he tóg. “Ti japĩ vĩ nėn kar kanė e han ja nĩgtĩ. ¹⁷ Kĩ tóg: “ĩnh hĩn ne han mũ ha? Sĩ krėm ĩnh jakrė kanė nĩm jé,” he mũ. ¹⁸ “ĩnh pãjó kókėn jé sóg ke mũ, sĩ tĩ jėgja ki ũn mág han jé, kĩ sóg krėm isũ kar vin mũ, ĩnh jakrė kanė kar ti,” he tóg mũ, to jykrėn kĩ. ¹⁹ “Kĩ sóg jatun mĩ nĩnh mũ sir. Isũ vĩ prĩg tĩ hĩn ri ke pėtėm mũ. Kĩ sóg rãnrãrĩ mĩn ke tũ nĩ ha. Jatun mĩ sóg jėg nĩnh ke mũ, kron sóg nĩnh ke mũ gé, ĩnh mĩ sėr tĩn kĩ,” he tóg, to jykrėn kĩ, ũn riko ti.

²⁰ Hĩ ra Topě tóg ti mĩ: “krĩ tũ ģ nĩ,” he mũ. “Kuty tag kã ģ tóg ter ke mũ ha. Kĩ ģ tũ mág tag vĩ tĩ, ũ tũ nĩnh ke mũ ha? Ma tũg ke tũ ģ tóg nĩ,” he tóg ti mĩ, Topě ti,” he tóg. ²¹ “Ge tóg nĩ, ěg tĩ ga kri nėn ũ há ve sór kĩ. Ma mũnh ke tũ ěg tóg nĩ, kanhkã ra. Ěg tĩ kanhkã tá tũ mág nĩtĩnh ke tag hĩ ne há nĩ’,” he tóg.

*Ěg tĩ nėn ũ to krĩ kufy han ke tũ
(Mt 6.25-34)*

²² Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mĩ: “ha vé,” he mũ. “Nėn ũ to jykrėn kĩ krĩ kufy han tũg nĩ,” he tóg, “vėjėn to, ke tũ nĩ kĩ kur to. ĩnh hĩn ne konh mũ'? ĩnh hĩn ne tunh mũ'? he tũg nĩ. ²³ Topě tĩ ěg han ja vė mĩr, ěg tĩ ga kri mũ jé. Hĩ kĩ tóg ěg jėn ki rĩr ke mũ gé, ěg kur ki ke gé. ²⁴ Sėsi to jykrėn nĩ. Ag mĩ ěkrãn tĩ'? Vó. Ag mĩ ag jakrė kunũg tĩ'? Vó. Ag mĩ pãjó han tĩ'? Vó, ke tũ ag tóg nĩgtĩ. Ge ra Topě tóg ag jėn tĩ. Jėsi kãfór ājag tóg nĩtĩ, Topě mĩ. ²⁵ Kĩ ěg tóg Topě tĩ ěg jé prėr kĩ mũnh ke mũ gé. Ěg pijé mũnh ke tũ nĩ'. Ěg tĩ to krĩ kufy han mũ ra ěg tóg tũg mũ. ²⁶ Ěg pijé ěg krĩ kufy tugrĩn, ěg krĩ há tugrĩn mũnh ke tũ nĩ'. Mũ jé ěg tóg

ke mü, ti tÿ êg jé prêr ký. Hã ký nén ù ù to krî kufý han tÿg nî.

²⁷ Ka fej to jykrén nî gé. Jatun mÿ tóg mog tí. Rãnrhãj tÿ tóg nîgtî, kur han tÿ tóg nîgtî. Hã ra tóg sînvî nÿtîgtî. Ký pâ'i mág tÿ *Salomão* ên kur tóg ri ke tÿ nÿtî ja nîgtî, ti sînvî ja ra. Ki hã sóg tó mü mÿr. ²⁸ Topê hã ne ka fej sînvî han tí. Hã ra tóg kãnhmar kãgter tí. Ûri tóg há nÿtî, tÿ vaj ký tóg kógungur nÿtîgtî. Topê tÿ ka fej sînvî han ký tóg ájag kur ki rîr ke mü gé, ha vem nî. Ký ti to: "ti mÿ êg mÿ kur nîm mü vÿ?" he tÿg nî. ²⁹ "Inh hÿn ne konh mü', ùri?" he tÿg nî gé. To krî kufý han tÿg nî. ³⁰ Topê ki ge tÿ ag vÿ tag to jykrén mág tí. Hã ra êg jóg tÿ Topê vÿ ki kanhró nî, êg tÿ nén konh ke mü ki, êg kur ti ke gé. Ký to krî kufý han tÿg nî. ³¹ Topê tÿ tÿ êg pâ'i nî ên hã ve jé vãsãnsãn nî. Tag hã to jykrén nî. Ký Topê vÿ ájag mÿ ájag tÿ nén ve sór mág mü ên vin ke mü sir," he tóg.

Kanhkã tá êg tÿ
(Mt 6.19-21)

³² "Kamêg tÿg nî, ájag pipir nÿtî ra. Êg jóg tÿ Topê vÿ ájag to há nî, hã ký tóg ájag mÿ kanhkã ti ven sór mü, ha mê. ³³ Ájag tÿ nén kar vin nî, ùn vêsÿrénh mü ag mÿ. Ký ájag tóg kanhkã tÿ tÿ nén ù mág nÿtînh mü. Tá ájag kuge tóg tÿ' he mân ke tÿ nî. Tag ki êg tóg êg jãnkamg fón tí, nén ù kar to. Tá tóg tÿ' he jãvãnh nî, êg kuge ti. Tá ù tóg péjunh kãtîg ke tÿ nî gé, tá ti ga tóg kagranh ke tÿ nî gé. ³⁴ Ájag tÿ ga kri tÿ nén ù mág nÿtînh ký ájag tóg ga kri mü mág sór mü. Ájag tÿ há ra kanhkã tÿ tÿ nén ù mág nÿtî sór ký tag há ne há nî," he tóg.

Jesus kãtîg mân jãvãnh ke

³⁵ "Êg kur tÿ êg tóg vêsógfîg tí, êg tÿ rãnrhãj há han jé. Êg néj grug êg tóg tí, kuty ký, êg tÿ ve há han jé. Ên ri ke han nî, ájag tÿ inh kãtîg mân ke jãvãnh ký, nén ù tÿ ájag kutãn tÿ nî jé, ájag tÿ inh mré mÿnh ke to. ³⁶ Ký ájag tóg tÿ ù *camarada* ri ke nÿtî. Kejên ag *patrão* vÿ hên kã tá tÿg mü, ti prû ke ki fénhta mág han jé. Ký ti *camarada* ag vÿ ti tÿ tá vÿjn ke jãvãnh nÿtî. Ag tÿ ti jãvãnh há han ký tóg há tí, ag nÿgnÿr tÿ nÿn ký. Ký ag tóg kãnhmar tÿ tÿ jãnkã tÿ tórón tórón ke mênh mü. ³⁷ Hã ra tóg kejên jun mü sir. Ký tóg sér tí, ti *camarada* ag tÿ ti jãvãnh nÿtînh ký. Ký tóg ag mÿ ví há han ke mü sir. Ký tóg vêsóg fînh ký ag mÿ: "nîgnî ra ver, mesa to," hênh ke mü sir. Ký tóg ti *camarada* ag mÿ vÿjên ven ke mü, ag *patrão* tí. Ki hã sóg tó mü," he tóg. ³⁸ "Hên ri ke mÿn tóg *meia noite* ki jun ke mü, hên ri ke mÿn tóg *galo kyr* mü ra jun ke mü. Ti *camarada* ag tÿ ti jãvãnh nÿtînh ký tóg ag mÿ ví há tÿvî han ke mü sir, ha vem nî," he tóg.

³⁹ "Ký tag to jykrén nî, ha mê. Inh kãtîg mân ke vÿ tÿ ù tÿ nén ù pigu ti kãtîg ri ke nînh mü. Û tÿ ti ïn krêm nî ên pijé ki kanhró

nî', ti kãtîg ke ki. Ti tÿ ki kanhró nî ra tóg ti tÿ nén ki rîr ke mü vê, ti tÿ ti tÿ mäg tÿ nî jé. Hã ra tóg ki kagtîg nî. ⁴⁰ Ge ti nî, inh kãtîg mân ke ti. Ha vênh ki rîr. Êprã ke fi kósin vÿ kãtîg ke mü, ájag tÿ ti kãtîg ke to jykrén tÿ há ra," he tóg.

Ûn camarada kãme
(Mt 24.45-51)

⁴¹ Ký *Pedro* vÿ ti mÿ: "Senhor," he mü. "Á tÿ ù mÿ ke nê? Á tÿ ù tÿ á ki ge tÿ ag mÿ ke mÿ, êg mÿ ke mÿ vó?" he tóg.

⁴² Ký tóg: "kejên *patrão* tóg hên ra tÿg sór mü. Ký tóg ti *camarada* ag kã ù kuprêg mü, ti tÿ ti jo ag ki rîr jé. Û tÿ ti rãnrhãj ki rîr há han tí ên kuprêg tóg mü, ti tÿ ag mÿ vÿjên ven jé. ⁴³ Ti tÿ ag ki rîr há han ký ti *patrão* vÿ, ti mÿ ví há han ke mü, ti kãtîg mân ký. ⁴⁴ Ti tÿ tóg pâ'i han ke mü, ti tÿ ti tÿ ki rîr kãn jé sir. Ki hã sóg tó mü mÿr, ha mê. ⁴⁵ Ti *camarada* ên jykre kórêg nÿn ký tóg vênh mÿ nî jãvo, ha mê. To jykrén ký tóg: êg *patrão* vÿ kãtîg vãnh han mü, he mü. Ký tóg tí mré ke ag vóg kónãnh mü. Ag mrãnmrãn tóg mü sir, fag ke gé. Ký tóg jatun mÿ jên mág han mü. Ûn kronkron tí ag mré tóg kron ký pépév tí nî sir. ⁴⁶ Ký ti *patrão* vÿ ti kãnhmÿ jun ke mü, ha vem nî, ti tÿ ti jun ke kurã ki kagtîg nÿn ký. Ký tóg ti vóg kónãnh ke mü gé sir. Ký tóg ti fón ke mü, Topê ví mranh tí ag mré," he tóg.

⁴⁷ "Ti *camarada* ù vÿ ti *patrão* kãtîg ke jo ki rîr há han tÿ nîgtî, ti *patrão* tÿ ti mÿ tó mü ra. Ti ví ki tóg króm tÿ nîgtî. Ký tóg ti mrãnmrãn mág ke mü. ⁴⁸ Û tóg ti tÿ nén han ke mü mê há han tÿ nî. Ký tóg vÿjyke kórêg han mü gé. Ký ti *patrão* vÿ ti mrãnmrãn ke mü gé. Ti mrãnmrãn sí han jé tóg ke mü, jãvo.

Û tóg vênh kanhrãn mág han tí. Ký Topê tóg ti tÿ vÿjyke há han ên ve sór mü," he tóg.

Û tÿ Jesus tigrînh êg kato tênh ke
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Ký *Jesus* tóg: "ga kri inh mur, isÿ re pÿr tÿg ri ke han jé," he mü, "há vÿ: ùn e tÿ inh ki ge, he mü. Sÿ re pÿr tÿg ri ke ên venh há tóg tí, há ra tóg ver grug tÿ nî. ⁵⁰ Ti grug to há sóg vêsÿrénh ke mü. Iser ke vê, ký tóg inh mÿ e tí. Sÿ ve jãvãnh tóg tí vê," he tóg.

⁵¹ "Ájag hÿn iso: "vênh kar tÿ jagnê to há han jé tóg ke mü," he tí. Hã tÿ vê. Û tÿ hên ri ke tÿ jagnê kato têgtê han jé sóg ke mü, ha vem nî. ⁵² Ha vé, ïn pir krêm ke fag vÿ jagnê kato tênh ke mü. Ûn tãgtÿ fag vÿ ùn régre fag kato têgtênh ke mü. Kar ký ùn régre ên fag vÿ ùn tãgtÿ kato têgtênh han jé sóg ke mü sir. ⁵³ Jagnê kato fag tóg jagnê to jÿgÿiñh ke mü. Û tóg ti kósin kato tênh ke mü, ký ù tóg kejên ti panh kato tênh ke mü gé. Û fi vÿ fi kósin fi kato tênh ke mü, ký ù fi vÿ fi mÿnh fi kato tênh ke mü gé. Ký ù tóg ti má fi kato tênh ke

mũ, kŷ fi tóg fi jamré kato tēnh ke mũ gé sir. Ge ti nĩgti,” he tóg.

*Jesus jykre ki kanhrân
(Mt 16.2-3)*

⁵⁴ Kŷ tóg vēnh kar mŷ: “kanhkā ve kŷ ājag tóg ta ki kanhró nŷti,” he mũ. “Kanhkā góg tŷ tátã kãtĩn kŷ ājag tóg: “ta vŷ kutēnh mũ,” he tí. Ki kanhró ājag tóg nŷti. ⁵⁵ Kar ājag tóg kãka ki kanhró nŷti gé. “Tag tán kãtĩ mũ, kãka ti, kŷn jũ jagy han mũ, ha vem nĩ,” he ājag tóg tí gé. ⁵⁶ Ki kanhró ājag tóg nŷti, ta jykre tí, kãka jykre tí. Hã ra ājag tóg inh jykre ki kanhrân rán sór tú nĩ, sŷ ũri ājag mŷ tó mũ tag ti. Kutu ājag nŷti,” he tóg.

*Ēg tŷ jagnē mŷ vēnh pãte fón
(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ “Kŷ ājag tóg vējykre kuryj to jykrén tú nĩ gé, ājag tŷ jagnē mŷ vēnh pãte fón jé, ājag tŷ ver ga kri mũn kŷ. ⁵⁸ Kejēn ājag tóg nēn ũ tigrĩn jagnē to jũ mũ. Kŷ ājag kã ũ tóg hēn ri ke mũn pã'i mŷ tónh mũ sir. Ti tŷg ken jo ti mŷ: “inh mŷ vēnh pãte fón,” hem nĩ. Ke tú nĩ mũ ra pã'i vŷ ā jykre pãno venh ke mũ, kŷ tóg porisa mŷ: “ti se ra,” henh ke mũ. Kŷ tóg ā senh ke mũ sir. ⁵⁹ Ha mē, tá ā kãnhmar kãkutē mãn ke tú nĩ. Ā tŷ kajãm kãn kar kŷ ā hēn ri ke mũn tá kãkutē mãn ke mũ sir,” he tóg.

13

Ēg tŷ ěg jykre pãno tovãnh ke

¹ Kejēn fóg tŷ pã'i tŷ Pilatos tóg, ga tŷ Galiléia tá ke ũ ag kãgtén ja nĩ, ag tŷ Topē mŷ ag mēg tãnh kŷ pũn mũ ěn kã. Kŷ ag kyvénh tóg, ag mēg kyvénh mré kutē ja nĩ.

Kŷ ũ ag tóg, *Jesus* mŷ kãmēn mũ, ag tŷ Pilatos tŷ ũn kãgtén mũ ag to: “ag hŷn Topē vŷ mranh mág,” hen kŷ. ² Kŷ tóg ag mŷ: “ājag hŷn Galiléia tá ũn kãgter mũ ag to jykrén sór mũ,” he mũ. “Ag hŷn Galiléia tá ke ag jykre pãno kãfór han mũ nĩ, hã kŷ Topē hŷn tóg ag vóg kónãn mág, he ājag tóg tí ag to. ³ Hã tú vē hã ra. Ājag ri ke ag tóg nŷti, mŷr, ha mē. Ājag tŷ ājag jykre tovãnh tú nŷn kŷ ājag tóg nũgme ki văr ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ⁴ “Ũ tŷ 18 (ke) ěn ag to jykrén nĩ, ũ tŷ goj tŷ Siloé tá kãgter mũ ěn ag. Ğn tēj ěn tóg, ag kri kutē, hã kŷ ag tóg kãgter mũ. *Jerusalém* tá ke kar ag jykre ri ke ja ag tóg nŷti. Ag pijé, ag jykre pãno kãfór ja nŷti, ha mē. ⁵ Kŷ sóg ājag mŷ ke mũ. Ājag tŷ ājag jykre pãno tovãnh tú nŷn kŷ ājag tóg, nũgme ki văr ke mũ,” he tóg.

Ka tŷ kanēn vãnh kãme

⁶ Kŷ tóg ag mŷ: “ũ tŷ Topē jykre han sór tú ag vŷ, ge nŷtĩnh mũ, ha mē,” he mũ. “Kejēn ũ tóg nĩgti. Ka há krãn ja tóg nĩgti, ka tŷ *figueira*. Ka kanē ko há vē. *Uva* kré kã mĩ tóg krãn ja nĩ. Kŷ tóg kejēn ti kanē ko sór mũ, kŷ tóg venh tí mũ. Hã ra tóg kanēn ja tú nĩ.

⁷ Kŷ tóg *uva* ki rŷr tí mŷ: “ti gŷn ra,” he mũ. “Prŷg tãgtũ vē ha, sŷ ti kanē vég tú ki. Kanēn vãnh tí hŷn jé. Kŷ ti gŷn nĩ, ti tŷ ga kókég tú nĩ jé,” he tóg. ⁸ Hã ra tóg ti *patrão* mŷ: “ti tovãnh ra ver,” he mũ. “Ti pēnĩn sóg kũm mũ ver, sŷ ti pēnĩn ga vãvãm jé ver. ⁹ Hēn ri ke mũn tóg kanēn ke mũ ha. Ti kanēn tú nŷn kŷ sóg vãhã ā mŷ ti gŷn ke mũ,” he tóg mũ,” he tóg.

Vēnhkãn ke kurã ki ũn kaga tŷ há' he

¹⁰ Kejēn tóg vēnh kanhrãn jafã krēm ag kanhrãn mũ, vēnhkãn ke kurã ki. ¹¹ Hã ra ũ ti tóg tá jé nĩ. Jagrē kórég fi nĩ, hã kŷ fi tóg pãnh ke kŷ jé nĩ. Vēnh ra hã fi tóg jé kórég nĩ, fi jagrē tigrĩn. Prŷg tŷ 18 (ke) han fi tóg, fi jagrē tŷ fi kagãg tí ki. ¹² Kŷ *Jesus* tóg fi vég mũ. Kŷ tóg fi jé prēr mũ. “Kunĩg, jŷ,” he tóg. “Ā kaga tŷ sóg tú' henh ke mũ,” he tóg fi mŷ. ¹³ Kŷ tóg ti nũgē tŷ fi kri fig mũ. Kŷ fi tóg vēnh ra há jég há' he mũ, ha mē. Kŷ fi tóg Topē mŷ vŷ há han mũ sir.

¹⁴ Hã ra vēnh kanhrãn jafã to pã'i tóg *Jesus* to jũ mũ, ti tŷ vēnhkãn ke kurã ki fi tŷ há' hen kŷ. Kŷ tóg vēnh kar jyvénh kŷ ag mŷ: “kurã tŷ 6 (ke) há ki ěg tóg rãnhrãj ke mũ ha,” he mũ. “Hã kŷ kurã tŷ 6 (ke) ěn ki kãmũm nĩ, ti tŷ ājag tŷ há' hen jé. Vēnhkãn ke kurã ki vēnh kygtãg kãmũ tóg nũ,” he tóg mũ.

¹⁵ Hã ra *Jesus* tóg ti vŷ kãfãn kŷ: “jykre régre ā nĩ mŷr,” he mũ. “Vēnhkãn ke kurã ki ājag tóg ājag mēg ki rŷr tí gé, monh ki, kãvãru ki ke gé, ha mē. Ājag mēg kygvãg ājag tóg tí, ag tŷ goj kron mũn jé, ti tŷ in kã kã se kŷ jé kŷ, *cocho* to. ¹⁶ Kŷ tag fi vŷ se kŷ jé ěn ri ke ja nĩ gé, ha mē. *Satanás* hã vŷ fi sé', prŷg tŷ 18 (ke) ki. Ēg jógjóg ve tŷ *Abraão* krē'krē ũ fi vē. Ēg mēg kãfór fi tóg jé. Hã ra ā tóg jũ sór mũ, isŷ vēnh kãn ke kurã ki fi tŷ há' hen kŷ. Isŷ fi kavãn ri ke vē,” he tóg.

¹⁷ Ti vŷ tag to ag tóg mŷ'ãg'ãg mũ sir, ti kato tē mũ ag. Hã ra tóg vēnh e ěn mŷ sér tí sir. Ag mŷ tóg nēn ũ há kar han tí, hã kŷ tóg ag mŷ sér tí sir.

*Topē vŷ tŷ vēnh kar kri rũm ke
(Mt 13.31-33; Mc 4.30-32)*

¹⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “Topē tŷ tŷ ěg pã'i nŷnh ke vŷ tŷ ka tŷ krén ri ke nĩ,” he mũ. ¹⁹ “Ti krãn ěg tóg tí. Kŷ tóg mog há han tí. Hã kŷ sēsĩ tóg ti fėj kã ki jagfénh tí,” he tóg.

²⁰ Kŷ tóg fag mŷ: “Topē tŷ tŷ ěg pã'i nŷnh ke vŷ ũn tŷtã fag tŷ ěmĩ han ri ke nĩ,” he mũ gé. ²¹ “*Fermento* sŷ tŷ fag tóg farĩnh e mré jégjãg tí, hã ra tóg tŷ sòn ke kãn tí,” he tóg, *Jesus* ti.

Jãnkã sŷ kãme

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Kŷ tóg tŷg mãn kŷ ěmã e fĩn rãm mũ, ěmã mág, ěmã kãsir ke gé. Tŷg kŷ tóg ag kanhrãn rãn mũ sir. Kŷ tóg vãhã, ěmã tŷ *Jerusalém* kukãm tí mũ. ²³ Kŷ ũ tóg ti mŷ: “Senhor,” he mũ. “Ũn krenkren mũ ag mŷ pipir nŷti, e nŷti vó?” he tóg. Kŷ tóg ti mŷ:

24 “inh ki rā vỹ, jänkā sī ra rā ri ke nī,” he mü. “Vāsān nī, ā tỹ ra rā jé. Kejēn ù tóg, ra rā mǎn ke tũ nī ha. Ēn kǎ ù tỹ hēn ri ke ag vỹ, ra ge sór ke mü, hā ra ag tóg, tỹ hē ri kenh ke tũ nī sir. 25 Đn ki rĩr ti ěn tỹ nífēnh ja vē mỹr, hā kỹ ag tóg, kǎ ra genh ke tũ nī ha. Kanhkǎ to ken hǎ vē, ĩn ti. Đn ki rĩr ti ěn hā ne nífēnh ke mü’, kỹ ājag tóg sir re tá nỹti kỹ tỹ tórón’ tórón’ kenh ke mü. “*Senhor*”, ěg mỹ róm, ěg jy nón, jänkā ti,” he jé ājag tóg ke mü. Hā ra tóg sir ājag mỹ: “ājag ki kagtũ sóg nī,” henh ke mü. 26 Kỹ ājag tóg ti mỹ: “ěg hā vỹ ā mré jēn ja nī, ā mré ěg tóg kron ja nī, ěg kanhrǎn ja ā tóg nī, ěg jamā tá. ěg hā vē,” henh ke mü. 27 Hā ra tóg ājag mỹ: “inh pijé ājag ki kanhró nī,” henh ke mü. “Ājag pijé tỹ inh mré ke nỹti’. Ha müjěg. Vĕjykre pǎno han ājag tóg mügtĩ,” he jé tóg ke mü. 28 Ājag tỹ ra mũnh ke tá ājag tóg vĕsýrēnh ke mü, tá ājag tóg ājag jǎ tỹ gǎngǎn kenh ke mü. Kór há tá ājag tóg *Abraão* venh ke mü, tá, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé, Topĕ vĩ tó ti ag kar ke gé. Ēn ag kar vỹ, Topĕ tỹ tỹ ěg pǎi nī venh mü sir, ājag jǎvo. 29 Ēn kǎ Topĕ ki ge kũ nỹti kar ag tóg kǎmũnh mü, rǎ jur ja tá, rǎ pur ja tá, kanhkǎ fyr kar tá. Kǎmũ kỹ ag tóg, Topĕ tỹ ag ki rĩr nī ti venh ke mü, ājag jǎvo. 30 Ēn kǎ tag ki ùn kǎsir ù ag tóg tỹ ùn mǎg nỹtĩnh mü, tá. Kỹ tag ki ùn mǎg ù ag tóg tỹ ùn kǎsir nỹtĩnh mü gé, tĕre kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Jerusalém ra tĩg ke

31 Kurǎ ěn kǎ *Fariseu* ù ag tóg ti mỹ: “ha mĕ,” he mü. “Pǎi mǎg tỹ *Herodes* vỹ ā tĕn sór mü. Hǎ kỹ vĕnh péjunh tĩg,” he tóg.

32 Kỹ tóg ag mỹ: “mĩg sī ri ke ti nī, hǎ kỹ tóg ke mü,” he mü. “Kỹ ti mỹ: “ver sóg vĕjagrĕ kórég pan mü, ver sóg ùn kagyga ag tỹ há’ henh ke mü, ùri, vaj kỹ ke gé. Kurǎ tǎgtũ ki sóg han kǎn ke mü, he ti,” hem nī. 33 “Ūri sóg ver tĩnh mü, vaj kỹ ke gé, vaj ùn kỹ ke gé. Iser ken kỹ sóg *Jerusalém* há tá ter ke mü. Tag ki ke pijé’. *Jerusalém* tá ke ag hǎ tóg Topĕ vĩ tó ti ag kǎgtĕn tĩ, he ti,” hem nī ti mỹ,” he tóg.

Jesus tỹ Jerusalém tá ke ag to fe kaj nĩ (Mt 23.37-39)

34 Kỹ tóg: “*Jerusalém* tá ke’,” he mü. “Topĕ vĩ tó ti ag kǎgtĕn ājag tóg ti. Topĕ tỹ ājag mỹ ùn jĕgnĕg tĩ ag pin ājag tóg ti, pó tỹ. Isỹ ājag ki rĩr há tóg ti vē. Garĩnh fi vỹ fi krĕ kri jĕg ti. Fi tỹ ag vĕsýrēnh tũ nī jé ke vē. Ēn ri ke han sór sóg mü vē, hā ra ājag tóg ke jǎvǎnh nỹti. 35 Hǎ kỹ ag tóg ājag jamā pũn kǎn ke mü, kỹ ù vỹ kǎnhmar tá nĩg mǎn ke tũ nī ha. ĩnh ve mǎn ke tũ ag nī ha mỹr. Kejēn ājag tóg iso: “Topĕ tỹ ti jĕnĕ ja vē,” henh ke mü. Ēn kǎ hǎ ājag tóg ĩnh ve mǎn ke mü,” he tóg.

14

Jesus tỹ vĕnhkǎn ke kurǎ ki ù tỹ há’ he

1 Kejēn tóg vĕnhkǎn ke kurǎ tá krỹg mü. Kỹ tóg *Fariseu* ag pǎi’ ù ĩn krĕm nĩ nī, ti mré jĕn jé. Hǎ ra ag tóg tá ti tỹ rĩr mü. “Ti mỹ vĕnhkǎn ke kurǎ ki rǎnhrǎj ke tỹ?” he ag tóg mü.

2 Hǎ ra ùn kaga ù tóg tá jun mü. Kǎnhpar kǎn kỹ tóg jé. 3 Kỹ *Jesus* tóg pǎi’ ag mỹ: “ěg tỹ vĕnhkǎn ke kurǎ ki ù tỹ há’ hen mỹ há nī, mỹ kórég nī, vó?” he mü. 4 Hǎ ra ag tóg ti mỹ nĕn ù tó tũ nī. Kỹ tóg ùn kaga ěn vóg kỹ ti tỹ há’ he mü. Kỹ tóg ti mỹ: “ha tĩg ge,” he mü. 5 Kỹ tóg ag mỹ: “kejēn ājag kósĩn ù tóg goj ki kutĕnh mü, ke tũ nī kỹ ājag mĕg tỹ monh,” he mü. “Vĕnhkǎn ke kurǎ ki tóg ki kutĕnh mü, hēn ri ke mũn. Kỹ ājag tóg ti kũnũnh ke mü gé,” he tóg. 6 Kỹ ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ ti sir.

Fĕnhta to vĕjykre

7 Hǎ ra tóg ti mré jĕg nỹti ag tỹ jĕn vĕn sór vĕg mü, ag tỹ tỹ ùn mǎg nỹti jé. Hǎ kỹ tóg ag mỹ: 8 “kejēn ù tóg ājag kógfyn mü, ājag tỹ ti prũg ke to fĕnhta ve jé,” he mü. “Kỹ ti fĕnhta kǎ jĕn vĕn sór tũg nī. Hēn ri ke mũn ā kǎfór nī ù tóg tá jun mü. 9 Kỹ fĕnhta ki rĩr mü ěn tóg ā mỹ: “toreg ver’. Ti jĕn kar kỹ hǎ ā tóg jĕn ke mü,” henh ke mü. Kỹ tóg ā mỹ’ a tĩnh mü sir, ha mĕ. 10 Kỹ ā tỹ fĕnhta venh tĩg kỹ mĕ kǎ nĩm nĩ ver. Kỹ fĕnhta ki rĩr mü vỹ ā mỹ: “ha jĕn vĕn, fag mré,” henh ke mü. Kỹ ā pijé mỹ’ āg ke mü,” he tóg. 11 “Hǎ kỹ tóg ù tỹ ag kǎfór nĩ sór mü tĕrem ke mü, vĕsýkǎ, Topĕ ti, ha vem nī. Jǎvo tóg ù tỹ: “tỹ ĩnh ùn sī nī,” he mü ěn jǎnfyn ke mü, ha vem nī,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tỹ ùn jagtar ag jagǎgtǎn

12 Kỹ tóg ù tỹ ti kógfyn mü ěn mỹ kǎmĕn mü gé. Ti mỹ tóg: “ā tỹ fĕnhta han sór kỹ ùn riko ag mỹ tó sór tũg nī, ā mré ke fag mỹ, ā kǎke ag mỹ, ā jǎvy ag mỹ. Ā rǎ nỹti ag mỹ tó tũg nĩ gé,” he mü. “Ā tỹ ùn riko ag mỹ tó kỹ ag tóg vĕnh kaja jé ā mỹ fĕnhta han sór mü gé. Kỹ ā tóg ā fĕnhta kaja ti vĕg mü sir, ěprǎ. 13 Ā tỹ fĕnhta han sór kỹ ùn kaga kỹ rǎnhrǎj vǎnh ag mỹ tóm nī, ùn kǎnhgrĩ ag mỹ, ùn kvýv ag mỹ. 14 Ā tỹ tag han kỹ Topĕ vỹ ā ve há han ke mü, ha vem nī. Ā mỹ ag tóg fĕnhta han ke tũ nī, ag tỹ tỹ nĕn ù tũ nỹtĩn kỹ. Kỹ ā tóg ā rĩr mǎn kỹ ti kaja venh ke mü, Topĕ tỹ ùn jykre kurjy kar ag rĩnrĩn mǎn ke kurǎ ěn kǎ,” he tóg.

Fĕnhta mǎg to vĕjykre (Mt 22.1-10)

15 Kỹ tóg tá ti mré jĕg nĩ ù mỹ mĕ há ti, ti vĩ tag ti. Kỹ tóg ti mỹ: “ũ tỹ Topĕ tỹ tỹ ěg pǎi’ nĩ vĕg mü mýn hýn sĕr pĕ tĩnh mü, ù tỹ tá fĕnhta vĕg mü ěn mỹ,” he mü.

16 Kỹ tóg ti mỹ: “hỹ, kanhkǎ tá fĕnhta vỹ ge nĩnh mü, ha mĕ,” he mü. “Kejēn ù tóg nĩgtĩ. Fĕnhta mǎg han sór tóg mü, kỹ tóg ù tỹ hēn ri ke ag mỹ tó ja nī, ti tỹ fĕnhta han ke to há. 17 Ti fĕnhta kurǎn kǎ tóg ti *camarada* jĕnĕg mü, ti tỹ ùn kógfyn kỹ nỹti ag mỹ: “ha kǎmũjěg, kar kỹ tóg nĩ ha,” he jé. 18 Hǎ ra ag tóg ve sór tũ

nĩ, ag kar ti. Ũ tóg ti mý: “ga kajãm inh, hã kýt sóg venh tí mũ ver. Ũri tóg inh mý vènh mý tí,” he mũ. ¹⁹ Kýt ũ tóg ti mý: “monh gé sóg, monh tý 5 (ke) régre,” he mũ gé. “Kýt sóg ag venh tí mũ ver,” he tóg mũ gé sir. ²⁰ Kýt ũ tóg ti mý: “ũri sóg prũg mũ ha, hã kýt tóg vènh mý tí,” he mũ gé.

²¹ Kýt ti *camarada* tóg ti mý tónh kãtĩ mũ. Kýt tóg jũ mũ. Ti mý tóg: “ẽmĩn mág ra tũg, ẽpyr kãsir ra ke gé, ẽmã kar ki,” he mũ. “Kýt ũn jagtar ag taĩ kãtĩg, ũn kãnhgrĩ ag, ũn kyvõ ag, ũn tũg vãnh ag ke gé,” he tóg. ²² Kýt tóg tũg mũn mũ. Tá vỹn ke kýt tóg ti mý: “ke kãn inh huri. Hã ra tóg fõr tũ nĩ ver, fénhta jo ãn tí,” he mũ.

²³ Kýt ti *patrão* tóg: “vẽsỹkã tũg mũn ge,” he mũ. “Vãnh kã mĩ tũg, ẽmã kãsir pẽ kã mĩ ke gé, ẽpyr ra, ẽmĩn jagma,” he tóg. “Ag kutãn nĩ, fénhta jo ãn fõr jé,” he tóg.

²⁴ Hã kýt sóg ajag mý ke mũ. Ũ mý sóg tó vèn ja nĩ, hã ra ag tóg inh fénhta venh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg. *Jesus* tý *Fariseu* ag mré jẽn kýt ag mý kãmén hã vẽ.

Ëg tý ẽg jykre tovãnh
(Mt 10.37-38)

²⁵ Kejẽn ũn e ag tóg ti nõn mũ mũ. Kýt tóg ag jé vĩrĩn ke kýt ag mý: ²⁶ “ũ tý inh mré tũg pẽ han sór mũ jé inh hã to há kãfõr nĩ, ti han mũ fag kri, ti prũ fi kri, ti krẽ kri, ti kãke ag kri, ti jãvy ag kri, ti ve fag kri, vènh kri ke gé, mýr, ha mẽ,” he mũ. “Ke tũ nĩ mũ ra tóg inh mré kãtĩg ke tũ nĩ, kýt tóg tý inh mré ke nĩnh ke tũ nĩ gé.” ²⁷ Ha vè, ag tý inh krunh tý inh kri fi kýt sóg tũg ke mũ, ag tý to isa kýt isen jé, ha vem nĩ. Vènh nenh ke tũ sóg nĩ. Ũ tý inh ri ke han sór tũ nĩn kýt tóg inh mré kãtĩg ke tũ nĩ, kýt tóg tý inh mré ke nĩnh ke tũ nĩ gé,” he tóg.

²⁸ “Ũ tý ãn mág han sór mũ to jykren. Ti jãnkamy nĩkrén vèn jé tóg ke mũ. Kýt tóg ãn kaja to jykren ke mũ gé sir. Ti tý ti mý há nĩn kýt tóg vãhã ãn han sór ke mũ. ²⁹ Ti tý to hã to jykren há han tũ nĩn kýt tóg vènh mý tí. Kýt tóg ãn jẽg ken ki kũm kýt ti krogrog han ke mũ sir. Ti tý ti krogrog han mũ ra ti jãnkamy tóg tũ’ henh ke mũ, kýt tóg tovãnh ke mũ sir. Kýt ti mré ke ag tóg ti to vĩ kýt ti nynh mũ sir. ³⁰ Ti to ag tóg: “ĩn mág han sór tóg mũ vè, hã ra tóg to jykren há han ja tũ nĩ, hã kýt tóg kar tũ nĩ,” henh ke mũ,” he tóg.

³¹ “Kar kýt pã’i mág to jykren nĩ gé. Pã’i ũ tý ti mré vènh gènh han sór kýt tóg ti krẽm ke ag nĩkrén vèn ke mũ gé sir, vènh gènh ke to hã. “10 mil (ke) ẽg nýtĩ,” he jé tóg ke mũ. “Ëg mý ag tý hèn ri kenh mũ vỹ? 20 mil (ke) ag nýtĩ. Ag mý ẽg tý tũ’ he kãn ke tũ nĩ vỹ?” he jé tóg ke mũ. ³² Kýt tóg pã’i ũ ẽn mý vènh vĩ jẽnènh mũ, ti tý kór há tá nĩ hã ra. Kýt tóg ti mý: “inh ã mý ne nĩm mũ, ã tý isovãnh jé?” henh ke mũ,” he tóg.

³³ “Hã kýt inh mré mũ pẽ han ke to jykren nĩ. Iso há kãfõr nýtĩn nĩ, ajag tũ kar kri. Ke tũ nĩ mũ ra ajag pijé inh mré mũ pẽ han mũ,” he tóg.

Sa to vỹjykre
(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ “Sa vỹ há nĩ. Hã ra ti kãhõr nĩn kýt ẽg tý ne tý tý kajã’ he mũn ke tóg tũ tí,” he tóg. ³⁵ “Ti kãhõr nĩn kýt tóg kórég nĩ. Fõn ẽg tóg tí. Ẽg pijé ẽg japỹ ki ti fõn tí’, ẽg jakré tý tóg há’ henh ke tũ nĩ gé. Ti fõn pẽ han jé ẽg tóg ke mũ. Ri ke ajag nýtĩ, ajag tý inh mré mũ pẽ han tũ nĩn kýt. Jẽmẽ há han nĩ, sỹ ajag mý nèn tóg mũ tag tí,” he tóg.

15

Ovelha vãfor kãme
(Mt 18.12-14)

¹ Kejẽn ũ tý *imposto* mág tí ag tóg ti to kãmũ mũ. Topẽ vĩ mranh tí ag ke gé. Ag tý ti vĩ mẽ sór vè. ² Kýt tóg *Fariseu* ag mý kórég nỹ, Topẽ vĩ to ẽg kanhrãn tí ag mý ke gé. Kýt ag tóg ti to vĩ vĩ he mũ sir. “Topẽ vĩ mranh tí ag to tóg há nĩgtĩ. Ag mré tóg jẽg tí mýr,” he ag tóg mũ.

³ Kýt tóg fag mré ag mý: “ũ tý Topẽ vĩ mranh mũ tý ti jykre kórég tovãnh kýt gé nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ. ⁴ “Ũ mẽg tý mẽ vỹ tý ũ tý 100 (ke) nýtĩ. Hã ra kejẽn ti mẽg pir tóg vãfor mũ. Kýt tóg ti kanènh tí mũ sir, ũn e ẽn ag ré kýt. ⁵ Ti tý ti ve kýt ti fe tóg mrin ke mũ sir. Kýt tóg ti nunh kri ti fi kýt kãtũ mũ sir. ⁶ Kýt tóg ti ãn tá jun mũ. Tá tóg ti kanhkã fag jé prẽr mũ, ti rã há nýtĩ fag kar. Kýt tóg fag mý: “inh mré ti to mý sér,” he mũ. “Inh mẽg vỹ vãfor ja nĩ, hã ra sóg ti ve mũn mũ,” he tóg. ⁷ “Kýt tóg ge nĩ, ha mẽ. Ũ tý 99 (ke) ag tý vỹjykre kuryj han kýt tóg há tí sir. Kýt tóg kanhkã tá ke ag mý sér tí sir. Hã ra tóg sér kãfõr tí, ũn pir tý ti jykre kórég tovãnh kýt, ti tý ti tý Topẽ vĩ mranh mũ ẽn tovãnh kýt,” he tóg *Jesus* tí.

Jãnkamy vãfor kãme

⁸ “Kýt ũn týtã fag tóg ge nýtĩ tí gé, ha mẽ. Ũ fi tóg jãnkamy tý 10 (ke) tý tũ nĩ. Kejẽn ũn pir tóg fi mý vãfor mũ. Kýt fi tóg ne j g rug kýt fi ãn kã mĩ prun kãn mũ gé, jãnkamy ẽn kanènh jé. ⁹ Vãhã fi tóg ve mũn mũ sir. Kýt fi tóg fi mré ke kar fag jé prẽr mũ. Kýt fi tóg fag mý: “inh mré to mý sér,” he mũ. “Inh jãnkamy vỹ vãfor ja nĩ, hã ra sóg ve mũn mũ,” he fi tóg mũ. ¹⁰ Kýt tóg ge nĩ, kanhkã tá, ha mẽ. Topẽ tý jẽgnẽ jafã ag mý tóg sér tãvĩ tí, ũ fi tý fi tý Topẽ vĩ mranh ẽn tovãnh kýt, ha mẽ,” he tóg, *Jesus* tí.

Ũ kósĩn vãfor kãme

¹¹ Kýt tóg: “ũ vỹ tóg kósĩn régre ja nĩgtĩ gé,” he mũ. ¹² “Kýt ti kósĩn tý ẽgno tóg ti panh mý: “ha ũri inh mý isũ nĩm, ã tý inh mý nèn nĩm ke mũ ẽn tí,” he mũ. Kýt ti panh tóg ti krẽ mý

ti tũ vènh kãpãm mũ sir. ¹³ Kãnhmar ti kósín kyrũ tóg ti tũ mãn ky êmã ù ra ti mũ. Tá tóg vãm kãn mũ, nèn ù kórég kar to. ¹⁴ Kejèn tóg tá prýg han mũ sir, êmã ên tá. Ký tóg kókír mũ sir. ¹⁵ Ký tóg tá ke ù mré vëmén mũ, ti tỹ ti mỹ vènh rãnhràj nĩm jé. Ký tóg ti tỹ ti mỹ ti mēg tỹ porko ki rĩr jé ti jēnēg mũ sir, ti *safrã* ra. ¹⁶ Ký tóg ti mēg jēn ko sór mũ, ti kókír tãvĩ nĩn ky. ¹⁷ Ký tóg kejēn krĩ há han mũ. To jyrkrén tóg mũ sir. “Inh panh mỹ rãnhràj ti ag vỹ êmĩ ko mág tí. Ag jēn tóg ag mỹ kén tí. Jo sóg kókír ký ter sór mũ ha,” he tóg. ¹⁸ “Inh jé hỹn inh panh kukãm tĩg mãn ha,” he tóg. “Ký sóg ti mỹ: “panh,” henh ke mũ. “Kanhkã tá nĩ ên vĩ mranh inh, ã vĩ ti ke gé. ¹⁹ Ký sóg vènh mỹ tỹ ã kósín tũ nĩ. Vènhmỹ sóg tỹ ã *camarada* nĩnh ke nĩ ha,” he jé sóg ke mũ,” he tóg mũ, to jyrkrén ky. ²⁰ Ký tóg tí mũ sir, ti panh kukãm.

Hã ra ti panh tóg kuvar há tá ti kãtĩ ên vėg mũ. Ký tóg ti kato tĩg ký ti ki póm ke mũ sir. Ti ki nhun ke tóg mũ gé sir. ²¹ Ký ti kósín tóg ti mỹ: “panh,” he mũ. “Kanhkã tá nĩ ên vĩ mranh inh, ã vĩ ke gé. Hã ký sóg vènh mỹ tỹ ã kósín tũ nĩ ha,” he tóg.

²² Hã ra tóg ti mỹ: “vó, vènh pãte fón ky tóg nĩ,” he mũ. Ký tóg ti *camarada* ag mỹ: “kur há tãvĩ ên gé kãmũjėg,” he mũ. “Ti nĩgė kã rãg gé, nĩgė kã nĩm jafã tỹ, pèn né ên ke gé. ²³ Monh tãgy ên venh mũjėg. Ti tãnh ra, ěg tỹ ko jé. ²⁴ Inh kósín vỹ inh mỹ ter ri ke han, hã ra tóg rĩr mãn ri ke han. Vãfor ja ti nĩ vė, hã ra tóg kãtĩg mãn mũ,” he tóg. Ký tóg ag mỹ sér tí sir, ag tỹ fénhta han ky.

²⁵ Hã ra ti kósín sanh tóg ti japỹ tá rãnhràj tí. Ký tóg vãhã tá kãtĩg ký ti ĩn tá jun ky vãkyr mēg mũ. Fag vènh gringrén ên vėg tóg mũ. ²⁶ Ký tóg ti *camarada* mỹ: “fénhta tỹ ne nē hỹn?” he mũ. ²⁷ Ký tóg ti mỹ: “ã jãvy vỹ jun, ký ã panh vỹ monh tãgy ên tãnh,” he mũ. “Ti mỹ tóg sér tí, ti tỹ ti ve mãn ky. Kaga tũ tóg jē, há tóg jē, hã ký tóg ã panh mỹ sér tí,” he tóg. ²⁸ Ký tóg jũ mũ sir. Ký tóg ĩn kã ra rã tũg mũ, jũ ky.

Ký ti panh tóg ti mỹ jã han tí mũ. Ti mỹ tóg: “ėg mré fénhta venh kãrã,” he mũ. ²⁹ Hã ra tóg ti mỹ: “nejé,” he mũ. “Prýg tỹ hēn ri ke ki sóg ã rãnhràj ti han, ha mē. Inh pijé ã vĩ mranh ja nĩgĩtĩ. Ge ra ã tóg inh mỹ nèn ù nĩm ja tũ nĩ. ã pijé inh mỹ *cabrito* fėg tí, sỹ inh mré ke ag mỹ fénhta han jé. ³⁰ Hã ra ã kósín ên tóg jun mũ sir, ký ã tóg ti mỹ monh tãgy ên tãnh. Kórég ti nĩ. ã tũ fón kãn tóg mỹr, ùn týtã kórég fag to, hã ra ã tóg fénhta mág han mũ, ti kãtĩg ky,” he tóg.

³¹ Hã ra ti panh tóg: “vó,” he mũ. “Inh mré ã tóg jé nĩ, ký tóg inh mỹ sér tí. Ký isũ kar vỹ tỹ ã tũ nĩtĩ, mỹr, ha mē. ³² Hã ra fénhta tag vỹ há nĩ, ha mē. ěg mỹ tóg sér tãvĩ tí. ã jãvy vỹ inh mỹ ter ri ke han, hã ra tóg rĩr mãn ri ke han. Vãfor ja ti nĩ vė, hã ra tóg kãtĩg mãn

mũ,” he tóg, ti panh ti, ti kósín sanh mỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

16

Ěg tỹ ěg tũ vènh kãpãm ke

¹ Ký tóg ti mré mũ ti ag mỹ, fag mỹ: “kejēn ùn riko tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Kỹ ti tũ ki rĩr tí tóg nĩgtĩ gé. Kejēn ag tóg ti tũ ki rĩr tí ên to vĩ mũ. Ti *lograr* he mē ti nēji nĩ. ² Ký tóg ti mỹ: “ã tỹ han mũ mē inh,” he mũ. “Sỹ ã rãnhràj tugnỹm ke vė. Ki rĩr mãn ke tũ ã tóg nĩ ha,” he tóg mũ. ³ Ký tóg to jyrkrén ky: “inh hỹn hē ri kenh mũ ha?” he mũ. “Inh *patrão* tỹ inh kutēm ky inh hỹn ne konh ke mũ ha? Inh ěpỹ jé sóg krój nĩ. Ký sóg vènh kar mỹ: “inh mỹ nèn ù nĩm, inh mỹ jãnkamy nĩm,” he sór tũ nĩ gé. Inh mỹ a tóg tí,” he tóg. ⁴ Kejēn tóg: “vãhã inh ki kanhró nĩ ha,” he mũ. “Sỹ tag han ky ag tóg iso há nỹtĩnh mũ, ky ag tóg inh mỹ: “inh mré nĩnh kãtĩg,” henh ke mũ,” he tóg. ⁵ Ký tóg ù tỹ ti *patrão* mỹ néve nỹtĩ ên ag jé prēr kãn mũ sir. Ký tóg ù mỹ: “ã néve tỹ hē ri ke nĩ?” he mũ. ⁶ Ký tóg ti mỹ: “*azeite lata* tỹ 100 (ke) ki inh néve jē,” he mũ. Ký tóg ti mỹ: “hỹn, ã vènh rãn ti, sỹ ã mỹ ã néve tėrem ky 50 (ke) rãn jé,” he mũ. ⁷ Ký tóg ù mỹ: “jo ã?” he mũ gé. Ký tóg ti mỹ: “*trigo* sako tỹ 100 (ke) vė,” he mũ. Ký tóg ti mỹ: “hỹn, ã vènh rãn ti, sỹ ã mỹ tėrem ky 80 (ke) rãn jé,” he mũ gé.

⁸ Ký ti *patrão* tóg mēg mũ. Ký tóg ti mỹ: “jykre mē ã tóg nĩ, ký ã tóg ù tỹ hēn ri ke tỹ ã to há nĩ han, ã tỹ ag mỹ ag néve rem ky,” he mũ,” he tóg.

“Kỹ hã vė. Û tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ag tũ to jyrkrén há han tí, inhhã, ha mē. Tỹ ag ěprã ke nỹtĩ, hã ký ag tóg tag ki nèn to jyrkrén há han tí, ù tỹ inh ki ge ky nỹtĩ ag kãfór,” he tóg.

⁹ “Hã ký sóg ãjag mỹ tó mũ. ãjag tũ tỹ vènh kãpãm nĩ, Ký ag tóg ãjag to há nỹtĩnh mũ. Kejēn ãjag tóg ãjag tũ ré ky mũnh mũ. ěn kã ãjag tóg mũ há han ke mũ gé. Kanhkã tá ag tóg ãjag mỹ: kunĩg, henh ke mũ.

¹⁰ Û tỹ nèn ù sĩ ki rĩr há han ky tóg nèn ù ki rĩr há han kãn ke mũ gé. Jãvo ù tỹ nèn ù sĩ ki rĩr kónãn ky tóg nèn ù ki rĩr kónãn kãn ke mũ gé sir. ¹¹ ěg tỹ ga kri nén vėg mũ vỹ kãnhmar tũ! henh ke mũ. ãjag tỹ há ra ga kri ãjag tũ ki rĩr há han tũ nĩn ky ãjag tóg kanhkã tỹ tỹ nèn ù tũ nỹtĩnh mũ gé. ¹² ãjag tỹ ěprã nèn vėg mũ vỹ tỹ Topė tũ nĩ. Ti hã mỹ ãjag tóg ki rĩr ke mũ. ãjag tỹ ti tũ ki rĩr há han tũ nĩn ky tóg sir ãjag mỹ ãjag tũ pē ĩn nĩm ke tũ nĩ gé, kanhkã tá,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg jagrė régre
(Mt 6.24)

¹³ “ã jagrė régre nĩn ky tóg vènh mỹ tí. ã tỹ Topė hã tỹ jagrė nĩn ky jãnkamy tãn ên tỹ jagrė nĩ sór tũg nĩ. ã tỹ jãnkamy e ve sór ky ti hã vỹ tỹ ã jagrė nĩnh mũ. Ký ã tóg Topė tỹ

ã mÿ nén tó mü ên to jykren há han ke tú nÿ, ha vem nÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Topê jykre

(Mt 11.12-13; 5.31-32; Mc 10.11-12)

¹⁴ Hã ra *Fariseu* ag tóg mēg mü. Jãnkamy mág há to ag tóg há nÿti. Hã ký ag tóg ag tý *Jesus* ví mē ký ti to é he mü. ¹⁵ Hã ra tóg ag mÿ: “Èprã ke ag mÿ äjag tóg tý ùn jykre há nÿti ve nÿ,” he mü. “Hã ra Topê vÿ äjag tý nén to jykren mü ên vég nÿ, ti mÿ äjag tóg kavéj nÿti,” he tóg. “Èprã ke mÿ nén sïnvi nÿ ve tóg Topê mÿ kórég nÿ,” he tóg.

¹⁶ “*Moisés* tý êg mÿ Topê ví to ja ên vÿ *João* tá krÿg, vãsÿ Topê ví to tí ag tý êg mÿ nén to ja kar ên ti. *João* tá jun ký vëjykre tãg vë sir, há vÿ: Topê tý tý êg pâi nÿ, he mü. Ký ù tý hën ri ke ag tóg vãsãnsã ti, ag tý ve jé.

¹⁷ Hã ra Topê jykre si ên tóg tú' henh ke tú nÿ gé, *Moisés* tý êg mÿ nén to mü ên ti. Ga vÿ tú' henh ke mü, kanhkã ti ke gé. Jãvo Topê jykre vÿ tú' henh ke tú nÿ,” he tóg.

¹⁸ “Èg prÿg ký tóg ge nÿ, ha mē. Æ tý ã prÿ fi fón kar ký ù fi tý prÿg mân ký ã prÿ tú fi vë sir. Ký ã tý ã prÿ fi fón kar ký ù ti tý prÿg mân ký fi mén tú vë gé sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Û tý Topê ví mē jãvãnh ag tý nÿgme ki vár ke

¹⁹ Ký tóg ag mÿ: “kejën ù tóg nÿgti, ùn riko pē,” he mü. “Kur kaja e tu ti tÿgti, kur hapē. Kurã kar ki tóg vëjën há ko ti. Fénhta ri ke han tóg ti, kurã kar ki.

²⁰ Ký ùn jagtar tóg nÿgti gé. Ti jiji há vÿ: *Lázaro*, he mü. Vënh kaga fugfo han vãnh ên han ký tóg nÿ, ký tóg nÿ nÿ, ùn riko ên ïn jãnkã kã. ²¹ Ên vÿ kókîr tÿgti, ti kaga to. Ký tóg ùn riko jën vár ko sór tÿgti, há ra tóg ti mÿ nÿm tÿgti. Kasor há ne ti pënin e nÿti. Vënh fugfo han vãnh ên tugmãg ag tóg ti. ²² Kejën tóg ter mü, ùn jagtar ên ti. Ký Topê tý jëgnē jafã ag vÿ ti va mü mü, ti kuprÿg ti, kanhkã ra. Tá *Abraão* tóg nÿ nÿ, êg jóg' jóg ve ti, ký tóg ti mré nÿ nÿ sir, ti tý tý ti krē'krē nÿn ký.

Kar ùn riko tóg ter mü gé sir. Ký ag tóg ga kã tá ti péju mü. ²³ Hã ra tóg nÿgme ki kutē mü, ti kuprÿg ti. *Inferno* tá ti vësÿrénh jagy han mü sir. Kejën tóg kanhkã ki évãnh mü, ký tóg tá *Abraão* vég mü, *Lázaro* ke gé, kuvar há tá. ²⁴ Ký tóg ag mÿ prér mü. “!..!jóg'..! !..!Abraão'..!” he tóg. “!..!jagãgtãn ra..!” he tóg. “*Lázaro* jënē ra, ti tý ti nÿjuja junun mrãn ký ïnh nÿnē mrãn sÿ han jé. ïnh mÿ tóg rÿjÿg tãvi ti, pí kã ki,” he tóg.

²⁵ Ký *Abraão* tóg ti mÿ: “inh kósin,” he mü. “Æ tý ga kri ti ja ên ki êkré. Tá ã tóg há ti ja nÿgti, jãvo *Lázaro* tóg jagtar ja nÿgti. Ký tóg tag ki há ti nÿ, jo ã tóg vësÿrénh jē nÿ, ã tý ti jagãgtãn ja tú nÿn ký. ²⁶ Ký êg kuju ki tóg tý kãgnó nÿ, ký ù tóg pãte rëg ke tú nÿ. Tag ki ke pijé ên ra tÿg mü', ên tá ke pijé tag ra kãtÿg mü gé', kãgnó tag tugrÿn',” he tóg.

²⁷ Ký ùn riko ja tóg ti mÿ: “kÿ sóg ã mÿ nén ù tó sór mü, ha mē,” he mü. “Æ mÿ ïnh jóg ïn ra *Lázaro* jënēnh ke tú? Tá ïnh mré ke ag vÿ nÿti. ²⁸ 5 (ke) ag nÿti, ïnh mré pygfa ja ag. Ti tý ag mÿ tónh tÿg jé, ag tý tag ki junjun tú nÿ jé, ag tý ïnh mré vësÿrénh tú nÿ jé,” he tóg.

²⁹ Ký *Abraão* tóg ti mÿ: “vó, tá ag tóg *Moisés* tý êg mÿ nén to ja ên mēnh mü, Topê ví to tí kar ag ví ke gé. Hã ký ag tóg Topê ví jëmēnh mü, ag tý mē sór ký,” he mü.

³⁰ Hã ra tóg: “vó, vëser tý ag tá jun ký ag tóg jëmē há han ke mü vë, ký ag tóg ag jykre pãno ên tovãnh ke mü vë,” he mü.

³¹ Hã ra tóg: “vó, ag tý *Moisés* ví jëmē sór tú nÿn ký ag tóg vëser ví mēnh ke tú nÿ gé, ag tý Topê ví to tí ag ví mē jãvãnh nÿtÿn ký,” he mü, *Abraão* ti, ùn riko ja ên mÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

17

Topê ví mranh tý jagy nÿ

(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

¹ Ký tóg ti mré mü ti ag mÿ: “ù tý hën ri ke ag vÿ ù tý iso há ên tý isovãnh han sór mü, ha mē,” he mü. “Hã ra ag tóg tag to vësÿrénh tãvi han ke mü. Topê vÿ ag ve kónãn tãvi han ke mü. ² Û tý ùn sÿ tí ïnh ki rã tovãnh han mü mÿ tóg há ti vë, êg tý pó mág tý ag nunh to sa ký goj nig mág kuju ki ag vãm jé. Tag vÿ ag mÿ jagy ti vë. Hã ra ag tóg ti jagy tag kãfór venh ke mü. ³ To jykren, vënh ki rÿr ký.

Kejën ã régre vÿ Topê ví mranh mü. Ký ti mÿ tóm nÿ, ti tý kygnē ti. Ti tý tovãnh sór ký ti mÿ vënh pãte fón nÿ. ⁴ Hën ri ke mÿn tóg ti tý Topê ví mranh ên han mân', han mân', he sór mü. Kurã pir ki tóg mranh tý hën ri ke han sór mü, hën ri ke mÿn. Hã ra tóg tónh kãtÿg mân', tónh kãtÿg mân', he mü gé. Ký ti mÿ vënh pãte fón to krónh ke tÿg nÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Èg tý Topê ki rã há han ke

⁵ Ký *Jesus* tý ùn vin mü ag tóg ti mÿ: “êg tý Topê ki ge há han há tóg ti,” he mü. “Kÿ to êg tar han nÿ,” he ag tóg. ⁶ Ký tóg ag mÿ: “ãjag tý Topê ki ge ký tóg há ti,” he mü. “Ka tý krén to jykren nÿ,” he tóg. “Sÿ ti nÿ, êg tý ti krãn ve ki. Hã ra tóg mog há han ti. Tag ri ke han nÿ, Topê ki rã ký. Ký äjag tóg nén ù kar to tar nÿtÿnh mü. Ka tag ve ra ha. Äjag tý ti mÿ: “ã jëgia ki kã kãkutē ký goj ki vënh krãn,” hen ký tóg kenh mü, äjag tý Topê ki rã há han ký,” he tóg, *Jesus* ti.

Tý êg Topê camarada nÿti

⁷ “Äjag camarada jykre to jykren nÿ,” he tóg. “Äjag japÿ ki tóg rÿr ti, ke tú nÿ ký äjag mëg ki. Rãkãnh ký tóg ti rãnhràj ja tá kãtÿ ti. Ký äjag pijé ti mÿ: “kunÿg, jën jé,” he ti'. ⁸ Ti mÿ äjag tóg: “inh mÿ vëjën han, ijën jé, isÿ kron jé,” he ti. “Kar ký ã tóg jën ke mü gé, kron ke mü gé sir, ijën kar ký,” he äjag tóg ti,

āġag *camarada* mý. ⁹ Ký āġag tóg ti mý ví há han tú ní gé, ti tý āġag ví ki króm tú ra. Āġag *camarada* vē mýr, há ký tóg āġag ví ěn han ke mŭ. ¹⁰ Ký āġag *camarada* ag ri ke han ní, Topē mý, ha mē. Āġag tý Topē tý ěg mý nén tó mŭ ěn han kán ký, jagnē mý: “Topē *camarada* vŷ tý ěg nŷtí,” hem ní. “Ěg tý ti tý ěg mý nén tó mŭ ěn han mŭ ra tóg ver tý nén ũ tú ní,” hem ní, jagnē mý. “Ti ví han kán tugrŷn ěg tóg há nŷtí,” he tŷg ní,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tý ũn kagyga e ag tý há' he

¹¹ Ký tóg *Jerusalém* ra tŷg sór mŭ. Há ký tóg ga tý *Samaria* mré ga tý *Galiléa* fyr mí tí mŭ. ¹² Tá tóg ěmā ũ ki rá mŭ. Há ra ũ tý 10 (ke) ag tóg ti kato kāmŭ ní, věnh kaga kren věnh hynhan ký nŷtí ag. Ag tý ti ve ký ag tóg kór há tá nŷtí ní. ¹³ Ký ag tóg jamā há ra přrenpřer ký: “!..*Jesus*’..!” he mŭ. “!..*Senhor*’..!” ěg jagāgtān ra..!” he ag tóg mŭ. ¹⁴ Ký tóg ag mý: “Topē tú ki rŷr ti ag mý věnh ven mŷěg,” he mŭ.

Ag mŭn ký ag tóg hághá' he kán mŭ sir, ag tý tá junjun to há. ¹⁵ Ký ag kā ũn pir tóg kyrā mŭ, ti to. Topē mý tóg ví há han mŭ, ti tý há' hen ký. Ký věnh kar vŷ ti ví mēg mŭ. ¹⁶ Ti tý tá jun ký tóg ti krēm mŷg ke mŭ. Ti mý tóg: “inh mý tóg há tí, ā tý isŷ há' hen ký,” he mŭ. *Samaria* tá fóg ũ vē, ũ tý *Jesus* to kyrā mŭ ěn ti.

¹⁷ Ký tóg: “ŭ tý 10 (ke) ag vŷ há' he kán,” he mŭ. “Hā ra ũn pir ne kyrā'. Hŷn, ũ ag, ũ tý 9 (ke) ěn ag?” he tóg. ¹⁸ “Fóg tag há vŷ ti pir mý kyrā, Topē to: ũn mág vŷ tý ti ní, he jé,” he tóg. ¹⁹ Ký tóg fóg ěn mý: “jěgnē ra,” he mŭ. “Ha tŷg,” he tóg. “Ā tý inh ki rá há ký ā tóg há' he mŭ,” he tóg.

Topē tý tý ěg pā'i ní to vējykre
(Mt 24.23-28, 37-41)

²⁰ Kejěn *Fariseu* ag tóg *Jesus* ki jěměnh kāmŭ mŭ. “Topē tý tý ěg pā'i ní ěn mý ver kór gy ní?” he ag tóg. Ký tóg ag mý: “ti vég tú ěg tóg ní, ěg kanē tý,” he mŭ. ²¹ “Hā ký ěg tóg ti to: tag kā ti ní, tátá ti ní, henh ke tú ní gé. Ha mē, āġag kā mí ti hur věnh ven, āġag tý ti vég tú há ra,” he tóg.

²² Ký tóg ti mré mŭ ti ag mý: “kejěn tóg āġag tý Topē tý tý ěg pā'i ní venh hapē tŷnh mŭ,” he mŭ. “Ti tý kurā pir ki āġag mý věnh ven ra tóg āġag mý há tŷnh mŭ vē, há ra āġag tóg venh ke tú ní ver,” he tóg. ²³ “Kejěn ag tóg āġag mý: “tag ki ti jun,” henh ke mŭ. “Ěn tá tóg jé,” he jé ag tóg ke mŭ gé. Ký venh mŭ tŷg ní há ra. ²⁴ Inh kätŷg mán ke vŷ tý ta tý kóm kóm ke ri ke nŷnh mŭ. Vēnh kar vŷ inh ve kán ke mŭ. Tý sóg ěpra ke fi kósŷn ní,” he tóg. ²⁵ “Inh kätŷg mán ke to há sóg há ra vēšŷrěnh mág han ke mŭ ver. Ŭri ke ag vŷ iso é henh ke mŭ ver,” he tóg.

²⁶ “Ký inh kätŷg mán ke kurā ěn kā ěpra ke ag tóg han kán ke mŭ, ag tý *Noé* tý ga mí tí

mŭ kā něn han ja ěn ti. ²⁷ Ta kutē to há ag tóg jěn ja nŷgti. Kronkron ja ag tóg nŷgti gé. Vēnh přug kutěm ja ag nŷgti gé. Ěn kā *Noé* tóg kejěn *canoá* tý ěn kā ra rá ja nŷgti. Ti tý kā ra rá kar ký, ta tóg sir kutē ja ní, ký ag tóg goj var ki kätger kán ja ní. ²⁸ *Ló* tóg ga mí tŷg ki tóg há ri ke pě ja ní gé. Jěn ja ag tóg nŷgti gé. Kronkron ja ag tóg nŷgti gé. Něn vēne he ja ag tóg nŷgti gé. Ěkrān ja ag tóg nŷgti gé. Ďn hynhan ja ag tóg nŷgti gé. ²⁹ Ěn kā *Ló* tóg kejěn ěmā tý *Sodoma* tá kākutě ja ní, ký pŷ tóg kanhkā tá kätěre ja ní, ěmā ěn kri, pó tý *enxofre* nŷja ke gé. Ký ěn tóg ag kätěn kán ja ní. Topē tý ag vóg kónān ke to jykrěn ja tú ag tóg nŷgti. ³⁰ Ge ti nŷnh mŷ gé, ěpra ke fi kósŷn tý věnh ven mán ke kurā ěn kā. To jykrěn ke tú ag tóg ní gé, ti to há tú ag. ³¹ Ŭ tý kurā ěn kā ti ěn to há tŷn kŷn jé ti tú mán rá sór tŷg. Ŭ tý ěpŷ tá tí ěn jé ti tú to vŷn ke tŷg. ³² *Ló* přŷ fi to jykrěn ní, āġag tý tý vŷ vēšŷjām ěvānh ěn ri ke han tú ní jé. ³³ Āġag tý āġag jykre há han sór ký āġag tóg nŷgme ki vár ke mŭ, ha vem ní. Āġag tý isugrŷn āġag jykre fi mán ký āġag krenkren ke vē, ha vem ní,” he tóg.

³⁴ “Hā ký sóg tag tó mŭ, ha mē. Kuty ěn kā, inh kätŷg mán ke kā kuty ěn kā ũn régre ag vŷ jagnē mré nŷgnŷr nŷtŷnh mŭ. Ký sóg ag kā ũn pir jé přer ke mŭ, ký tóg inh mré tŷg mŭ, jāvo ti régre vŷ kā nŷnh mŭ, ha vem ní. ³⁵ Ŭn régre fag vŷ ěgtynyn nŷtŷnh mŭ, jagnē mré, ěn kā. Ký sóg ũn pir fi jé přer ke mŭ, ký fi tóg inh mré tŷg ke mŭ. Jāvo fi régre fi vŷ kā jěnh ke mŭ, ha vem ní. ³⁶ Ŭn régre ag vŷ ěpŷ tá rānhrāj mŷnh mŭ, ěn kā. Ký sóg ũn pir jé přer ke mŭ, ký tóg inh mré tŷg ke mŭ. Jāvo ti régre vŷ tá tŷnh ke mŭ, ha vem ní,” he tóg.

³⁷ Ký ti mré mŭ ti ag tóg: “há ra tag vŷ tý hě tá ke nŷnh mŷ hŷn’?” he mŭ. Ký tóg ag mý: “kurā ěn kā āġag tóg ki kanhró nŷtŷnh mŭ,” he mŭ. “Něn ũ ter nŷg ja ri ke ti ní. Há tá tóg věnh mán tí, jātá tí. Tag ri ke ti nŷnh mŭ, ha vem ní,” he tóg, *Jesus* ti.

18

Ěg tý Topē mré ví to krónh kenh ke tú

¹ Ký tóg ag kanhrān mŭ, ag tý kurā kar ki Topē mré věměn jé, to krónh ke tú ní jé. Ký tóg: ² “kejěn pā'i tóg nŷgti, ěmā ũ tá,” he mŭ. “Topē kaměg vānh tóg ní, ti jykre pāno nŷn ký. Ký tóg ti mré ke ag kaměg vānh pě nŷgti gé. Kórěg pě ti nŷgti. ³ Ěn jamā tá ũ fi tóg nŷgti gé, ũn mén ter ja fi. Ěn fi vŷ kejěn ti mý: “inh *lograr* he sór mŭ ěn ag jo inh ki rŷr,” he mŭ. ⁴ Há ra tóg mē jāvānh ní. Jatun mý tóg ní ní, kysā tý ěn ri ke ki. Ký fi tóg ti tá jun tý ěn ri ke han mŷ gé. To krónh ke tú fi ní. Ký tóg kejěn to jykrěn mŭ. “Topē kaměg vānh inh nŷgti,” he tóg. “Ŭ kaměg vānh inh nŷgti gé. ⁵ Há ra fi tóg isovānh tú pě ní. Kurā kar ki fi tóg inh mý to vŷnh kätŷ mŭ. Ký inh hŷn fi jy

nĩgãn mũ ha, ke tũ nĩ mũ ra fi tóg ijũ han ke mũ, fi tũ inh venh kãtĩg to krónh ke tũ nĩ kũ, ha vem nĩ,” he tóg, pã'i kórég ti,” he tóg.

⁶ Kũ tóg ag mĩ: “ti vĩ jẽmẽ ra,” he mũ. “Jykre pãno ti nĩ, hã ra tóg fi tũ ti mĩ vĩ e ẽn to fi kren han sór mũ,” he tóg. ⁷ “Hã kũ Topẽ vỹ ãjag krenkren han ke mũ gé. ãjag kuprẽg ja tóg nĩ mĩr, kũ ti mrẽ vēmẽn nĩ. Kurã ki ti mrẽ vĩm nĩ, kuty tá ke gé. ãjag kren han tũ nĩ ve ti nĩ, kejẽn. ⁸ Hã ra tóg ãjag krenkren han ke mũ, kãnhmar, ha vem nĩ. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg. “Hã ra ag mĩ ẽprã ke fi kósĩn ẽn kãtĩg mãn kũ ti mrẽ mũ sór mũ vỹ?” he tóg.

Èg tũ: “tũ inh ùn há nĩ,” henh ke tũ

⁹ Û tũ ti vĩ mẽg mũ ẽn ag kã mĩ ù ag tóg vẽso: “tũ ẽg tóg ùn há nĩtĩ,” he tũ. “Jo ù ag ne kórég nĩtĩ, inhhã,” he ag tóg ti. Ẽn ag kanhrãn sór tóg mũ. Kũ tóg ag mĩ: ¹⁰ “kejẽn *Fariseu* ù tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Topẽ ìn ra tóg ti mũ, tá ti mrẽ vĩ jẽ. Ti mrẽ ù tóg ra ti mũ gé, ù tũ *governo* mĩ jãnkamy mãg ti ti. Ti mrẽ vĩ sór tóg mũ gé. ¹¹ Kũ *Fariseu* tóg: “Topẽ,” he mũ. “Inh mĩ tóg há tũ, isỹ jykre kórég tũ nĩn kũ. Û ag tóg nẽn ù pẽju tũ, ù ag tóg nẽn ù vẽnũ mĩ han ti inhhã, jãvo inh pijẽ han tĩ. Ag prũ tũ fag mrẽ ag tóg nỹngũ tĩ. Kũ *governo* mĩ jãnkamy mãg ti tag ti vỹ kórég nĩ gé, inhhã. ¹² Ag jãvo sóg vỹjykre há han ti. *Semana* kar ki sóg vãkre rėgre han ti, jėg tũ nĩn kũ. Isũ kar tũ sóg *dízimo* han ti, ã mĩ,” he tóg, *Fariseu* ti, Topẽ mĩ. ¹³ Hã ra *governo* mĩ jãnkamy mãg ti ẽn tóg kuvar há tá jẽ nĩ, mĩ ãg kũ. Kũ tóg kanhkã ki ẽvãnh tũ nĩ gé. Ti fe kri tóg kãgmĩg mũ, kũ tóg: “Topẽ,” he mũ gé. “Á vĩ mranh inh mĩr. Á mĩ inh jagãgtãn ke tũ hã ra?” he tóg.

¹⁴ “Ha mẽ, Topẽ vỹ ti mĩ vẽnũ pãte fón, hã kũ tóg jatun mĩ vyr. Jãvo tóg *Fariseu* ẽn mĩ vẽnũ pãte fón tũ nĩ. Ge ti nĩgtĩ. Èg tũ vẽso: “há inh nĩ,” hen kũ Topẽ tóg ẽg mĩ vẽnũ pãte fón ke tũ nĩ. Èg tũ hã ra vẽso: “jykre kórég inh nĩ,” hen kũ Topẽ vỹ ẽg to há nĩ, kũ tóg ẽg tũ ùn mág han ke mũ gé sir, ẽg jykre kurynh kũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tũ gĩr to há

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Kũ fag tóg gĩr tafĩ kãmũ mũ ti to, ti tũ ag.kri ti nĩgẽ fi jẽ. Hã ra ti mrẽ mũ ti ag tóg fag to jũ mũ. ¹⁶ Hã ra tóg fag jẽ prẽr kũ ag mĩ: “gĩr mĩ vỹ tũg nĩ,” he mũ. “Fag tũ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ,” he tóg. “Û tũ ge hã vỹ tũ ẽg *Senhor* tũ Topẽ tũ nĩtĩ,” he tóg. ¹⁷ “Sỹ ke há vẽ. Gĩr ag vỹ iso há nĩtĩ. Ûn kãsir tag fag ri ke nỹtĩm nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg Topẽ tũ tũ ẽg pã'i nĩ venh ke tũ nĩ mĩr,” he tóg.

Ûn riko ag

(Mt 19.16-30; Mc 10.17-31)

¹⁸ Kũ kejẽn pã'i ù tóg ti mĩ: “*Senhor*”, há ã tóg jẽ,” he mũ. “Sỹ rĩr krỹg ja tũ venh há tóg ti. Sỹ ve jẽ inh hỹn vỹjykre há tũ ne han ke

mũ?” he tóg. ¹⁹ Kũ tóg ti mĩ: “inh mĩ: “há ã tóg jẽ,” he sór tũg nĩ. Èg pijẽ há nĩtĩ. Topẽ há ne ti pir mĩ há nĩ,” he mũ. ²⁰ “Topẽ tũ nẽn to ẽg jyvẽn mũ ẽn ki kanhró ã tóg nĩ, hã vỹ: ã prũ tũ fi mrẽ nỹ tũg nĩ, ù tẽn tũg nĩ, nẽn ù pẽju tũg nĩ, ù to ẽn tũg nĩ, ã nỹ mrẽ ã jóg kamẽg nĩ, he mũ,” he tóg. ²¹ Hã ra tóg: “tag kar ki sóg króm kãn, isĩn kã,” he mũ. ²² Kũ tóg ti mĩ: “nẽn ù pir vỹ tũ nĩ ver,” he mũ. “Á tũ vãm kãn nĩ, ã tũ ùn jagtar ag mĩ vin jẽ, jãnkamy ti. Kũ ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩnh mũ sir. Kar kãtĩg nĩ, ã tũ inh mrẽ tũg jẽ,” he tóg. ²³ Kũ tóg ti mĩ vẽnũ mĩ ti, ti riko pẽ nĩn kũ.

²⁴ Hã ra *Jesus* tóg ti mĩ vẽnũ mĩ ẽn ki kanhrãn mũ. Kũ tóg ti mrẽ mũ ti ag mĩ: “jagy ti nỹ, ùn riko tũ Topẽ tũ tũ ẽg pã'i nĩ venh ke ti,” he mũ. ²⁵ “Kãvãru pãni sór vỹ prẽj nor fĩn kutẽh ke tũ nĩ,” he tóg. “Ti tũ fĩn kutẽ há nĩ ra tóg há ti vẽ, ùn riko tũ Topẽ tũ tũ ẽg pã'i nĩ venh ke ti,” he tóg.

²⁶ Kũ ti vĩ mẽg mũ ag tóg jagnẽ mĩ: “kũ ù hỹn kren ke tũ pẽ nĩ,” he mũ. ²⁷ Kũ tóg ag mĩ: “ẽprã ke ag vỹ tá junjun ke tũ nĩ vẽ,” he mũ. “Hã ra Topẽ há tóg ẽg tũ tá junjun han ke mũ,” he tóg.

²⁸ Kũ *Pedro* vỹ: “ha vé, ẽg tũ nẽn ù kar rẽ kũ ẽg tóg ã mrẽ mũ mũ,” he mũ. ²⁹ Kũ tóg ag mĩ: “sỹ ke há vẽ. Û tóg kejẽn ti jamã ré kũ ti mũ, ti prũ fi, ti kãke, ti jãvy, ti han mũ fag, ti krẽ ré kũ tóg ti mũ, Topẽ tũ tũ ẽg pã'i nĩ tugrĩn, ti tũ ti vĩ ki króm jẽ,” he mũ. ³⁰ “Èn vỹ tóg sir vẽnũ kaja jẽ nẽn kar ẽn venh ke mũ, ag jėgã kã, ga kri, kar kũ tóg vãhã sir ẽg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ gé sir, kanhkã tá,” he tóg.

Jesus tũ ti ter ke to mãn

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Kũ tóg ù tũ 12 (ke) ag jẽ prẽr mũ, vyrmỹ. “Ha vé, *Jerusalém* ra ẽg mũnh mũ, kũ sóg tá ve kãn ke mũ, vãsỹ Topẽ vĩ tó ti ag tũ iso nẽn rãn ja ẽn ti,” he tóg. ³² “Fóg ag mĩ ag tóg inh fėg ke mũ, *Jerusalém* tá, ha vem nĩ, ag tũ iso ẽ he jẽ, ag tũ inh vóg kónãn jẽ, ag tũ iso sug jẽ gé, ³³ ag tũ inh mrãnmrãn jẽ. Ag tũ isẽn ke vẽ. Hã ra sóg kurã tãgtũ tũg kũ rĩr mãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ³⁴ Hã ra ag tóg ti vĩ tag to jykrẽn tũ nĩ. Ti vĩ tóg ag mĩ vẽnũ mĩ ti. “Ti tũ ne tó nẽ hỹn?” he ag tóg mũ sir.

Jesus tũ ùn kyvó tũ há' he

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Ag mũn kũ ag tóg *Jericó* to há mũ nĩ. Hã ra ùn kyvó tóg ẽpy kri nĩ nĩ. “Inh mĩ jãnkamy nĩm,” he tóg ti, vẽnũ kar mĩ. ³⁶ Ẽn vỹ vẽnũ kar tũ ẽpy jagma mũ mẽg ti. Kũ tóg ag mĩ: “ũ nẽ?” he mũ. ³⁷ Kũ ag tóg ti mĩ: “*Jesus* vẽ, *Nazaré* tá ke ẽn vẽ,” he mũ. ³⁸ Kũ tóg prẽr mũ sir. “!..*Jesus*..! !..*Davi* krẽ'krẽ'..! !..*Jagãgtãn* ra..!” he tóg mũ. ³⁹ Kũ ti jãmĩ mũ ag vỹ ti mĩ vỹ jũ han mũ, “mẽ kã nĩ nĩ,” hen kũ. Hã ra tóg prẽr mãn', prẽr mãn' he mũ. “!..*Davi* krẽ'krẽ'..! !..*Jagãgtãn* ra..!” he tóg.

⁴⁰ Kŷ *Jesus* tóg krŷg he kŷ: “ti jé prēr,” he mü. Ti tŷ ti ki jun kŷ tóg ti mŷ: ⁴¹ “inh á tŷ hē ri kenh mü?” he mü. Kŷ tóg: “sŷ venh há tóg tí,” he mü. ⁴² Kŷ tóg ti mŷ: “he, ha tá mŷ vé,” he mü. “Á tŷ inh ki rá kŷ á há’ henh ke mü,” he tóg. ⁴³ Kŷ tóg vēsŷmēr ēvānh há’ he mü sir. Ti há mré tóg ti mü sir. Topē mŷ tóg vī há han mü. Kŷ tóg vēnh kar mŷ há tí. Topē mŷ ag tóg vī há han mü gé sir.

19

Jesus tŷ Zaqueu venh tŷg

¹ Kŷ tóg ěmā tŷ *Jericó* ki rá kŷ fīn rām kŷ tŷg sór mü. ² Há ra ū tóg tá nī nī, ti jiji há vŷ: *Zaqueu*, he mü. *Governo* mŷ jänkamy mǎg tí ag pā’i vē. Kŷ tóg riko tāvī nī. ³ Ěn tóg *Jesus* ve sór mü. Há ra tóg rur jē, há kŷ tóg vēnh e ag tugrīn ti vég tú nī. ⁴ Há kŷ tóg ti jy vēnhvǎg tí mü, kŷ tóg ka tŷ krén to tāpŷ mü, ti tŷ kri nŷg kŷ ti ve jé. ⁵ Kŷ tóg ka ěn tá jun mü. Kŷ tóg kri ēvānh kŷ ti vég mü. Kŷ tóg ti mŷ: “*Zaqueu*,” he mü. “Kur kátēre to fūrūn. Isŷ ā ĩn krēm nūr ke vē,” he tóg. ⁶ Kŷ tóg tēre tŷ mrānh ke mü sir. *Jesus* mŷ tóg: “mŷ jé ha,” he mü. Ti mŷ tóg sér tí, *Jesus* tŷ ti ĩn krēm nūr sór kŷ.

⁷ Há ra vēnh e ěn tóg *Jesus* to jū kŷ ti mŷ: “Topē vī mranh tí vē, há ra tóg ti ĩn krēm nūr sór mü,” he mü.

⁸ Kŷ tóg ti ĩn krēm nī nī. Kŷ *Zaqueu* tóg vēso jykŷrén kŷ ti mŷ vēnh kāmén mü. “Ha vé, isŷ kjuj vin jé sóg ke mü, ũn jagtar ag mŷ. Ū ag *lograr* he ja sóg nŷgtī, ag tú ki, há ra sóg ag mŷ ti káfór nīm sór mü ha. Sŷ jänkamy pir ki ū *lograr* he jan ki sóg ti mŷ ū tŷ 4 (ke) vin sór mü,” he tóg mü.

⁹ Kŷ tóg ti mŷ: “ŭri á tóg kren ke mü, ā mré ke fag mré há. *Abraão* krē’krē vŷ tŷ á nŷ gé,” he mü. ¹⁰ “Tŷ sóg ěprā ke fi kósín nī. Ūn vāfor mü ěn jāvānh jé sóg kátŷg, sŷ ag krenkren han jé, ũn jykŷre pāno ěn,” he tóg.

Jänkamy kǎme (Mt 25.14-30)

¹¹ Há ra ũn e ag tóg ti vī mēg mü. *Jerusalém* to há tóg nī, há kŷ ag tóg ti to: “Topē tŷ tŷ ěg pā’i nī hŷn vēnh ven ke mü, ti tŷ tá jun kŷ,” he mü. Kŷ tóg ag mŷ: “há tú vē,” he sór mü. Há kŷ tóg: ¹² “kejēn pā’i tóg nŷgtī,” he mü. “Ěn tóg ga ū ra tŷg sór mü, kór há ra, tá ke ag tŷ ti tŷ pā’i mǎg han jé. Tag pāte tóg tá vŷn ke sór mü. ¹³ Ti tŷg ke to há tóg ti *camarada* tŷ 10 (ke) ag mŷ jänkamy pir nīm’ nīm’ he mü. Ag mŷ tóg: “ha inh mŷ tŷ rānhŷrǎj,” he mü. “Kejēn sóg vŷn kenh mü, kŷ sóg ājag rānhŷrǎj tugŷnŷm ke mü, tí,” he tóg. Kar tóg ti mü sir.

¹⁴ Há ra ti krēm ke ū ag vŷ ti to há tú nŷtī. Kŷ ag tóg ti nón vēnh vī jēnēg mü. “Á tŷ ěg kri tŷ pā’i nŷn kŷ tóg vēnh mŷ nī. ěg tŷ tag ve jāvānh tóg tí,” he ja ag tóg nŷgtī. ¹⁵ Kejēn tóg, vēsŷ pā’i mǎg han kŷ vŷn ke mü. Kŷ tóg ti *camarada* ag jé prēr mü sir, ti tŷ ũn mŷ

jänkamy vin ja ěn ag. ¹⁶ Kŷ ū tóg ti tá jun kŷ ti mŷ: “jänkamy pir nīm ā tóg. Há ra sóg kri ū tŷ 10 (ke) gŷjŷ hé,” he mü. ¹⁷ Kŷ tóg: “jykŷre há tāvī ā tóg nī,” he mü. “Nén sī ki rŷr há han ā tóg, há kŷ ā tóg ěmā tŷ 10 (ke) ki rŷr ke mü ha,” he tóg. ¹⁸ Kŷ ū tóg ti mŷ: “jänkamy pir nīm ā tóg, há ra sóg kri ū tŷ 5 (ke) gŷjŷ hé,” he mü gé. ¹⁹ Kŷ tóg ti mŷ: “ěmā tŷ 5 (ke) ki rŷr jé ā tóg ke mü ha,” he mü gé.

²⁰ Kŷ ū tóg: “ha vé, ā tú ti,” he mü. “Īnh krī pǎgja kǎ ki vin kŷ sóg kri tógfīn kŷ nīm han.

²¹ Á kamēg ja inh nī, ā vī tar to. Á tŷ nén vin ja tú ěn mǎn sór ā tóg tí. Á tŷ nén krān ja tú kunŷnh sór ā tóg tí,” he tóg. ²² Kŷ tóg ti mŷ: “á vī tóg ā jykŷre pāno han mü, ha mē,” he mü. “Īnh mŷ vī tar han tí? Īnh mŷ sŷ nén vin ja káfór mǎn sór tí? Īnh mŷ sŷ nén krān ja tú kunŷnh sór tí?” ²³ Kŷ ā tŷ ne jé ĩnh jänkamy tŷ *banco* tá nīm ja tú nī vē? Á tŷ tá nīm han ra sóg ti *juro* venh ke mü vē, kŷ sóg isŷ káfór mǎn ke mü vē,” he tóg. ²⁴ Kŷ tóg tá nŷtī ag mŷ: “ti nŷgā ti tú mǎ,” he mü. “Ū tŷ jänkamy tŷ 10 (ke) mǎn ja ěn mŷ nīm, ti tú pir tí,” he tóg mü sir. ²⁵ Kŷ ag tóg ti mŷ: “mē’! Há ra tóg tú mǎg nī ha,” he mü. ²⁶ Kŷ tóg: “hŷ,” he mü. “Há kŷ sóg tó mü. Ūn tú mǎg vŷ mǎn mǎn ke mü. Ū tú sī nī ěn tú mǎn kǎn jé ag tóg ke mü gé,” he tóg. ²⁷ “Kŷ ĩnh kato tē mü ag tafī kāmŷm nī, ū tŷ iso: “ti tŷ ěg kri tŷ pā’i jēn kŷ tóg ěg mŷ kórég nī,” he mü ěn ag. Ag kǎgtēn ra, ĩnh rŷnve,” he tóg, pā’i tí,” he tóg.

Jesus tŷ Jerusalém tá jun

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Jo 12.12-19)

²⁸ Kar tóg tá kǎkutē kŷ ěmā tŷ *Jerusalém* ra tí mü. ²⁹ Kŷ tóg ěmā tŷ *Betfagé* to há jun mü, ěmā tŷ *Betânia* tá, pānónh tŷ *Oliveiras* he mü ěn tá. Tá jun kŷ tóg ti mré mü tí régre ag mŷ: ³⁰ “ěmā ěn ra mŷm nī, ěg jo ěmā nī ěn ra,” he mü. “Tá junjun kŷ ājag tóg *burrica* fi kósín venh mü. Kri nī ja tú tóg jé ver. ěn kavān kŷ ti pére kāmŷm nī,” he tóg. ³¹ “Ĥēn ri ke mŷn ag tóg ājag mŷ: “ājag tŷ ne jé ti kavān nē?” henh mü. Kŷ ag mŷ: “ěg *Senhor* vŷ ti ve sór mü,” hem nī,” he tóg.

³² Kŷ ag tóg mü mü. Ti tŷ ag mŷ tó mü ve kǎn ag tóg mü sir. ³³ Kŷ ag tóg ti kavǎg mü. Kŷ tŷ ũn mēg mü ag tóg ag mŷ: “ājag tŷ ne jé *burrica* kósín tag kavān nē?” he mü. ³⁴ Kŷ ag tóg: “ěg *Senhor* vŷ ti ve sór mü,” he mü. ³⁵ Kŷ ag tóg ti pére kāmŷ kŷ ag kur tŷ ti kri vin mü, *Jesus* tŷ kri nŷ jé. ³⁶ Ti tŷg kŷ ag tóg ag kur kugjén mü sir, ěpŷy jagma. ³⁷ Gen kŷ ag tóg, pānónh tŷ *Oliveiras* to re kŷ *Jerusalém* to há mü nī sir.

Kŷ vǎhá ag kar ěn tóg Topē mŷ vī há han mü, jamā há ra, fag mré há. *Jesus* tŷ nén han mü ve ja ag tóg nŷgtī. Há kŷ ag tóg ěn mŷ ěkrén kŷ Topē mŷ vī há han mü sir. ³⁸ “!..Sér tóg tí, ěg mŷ..!” he fag tóg mü. “!..ěg *Senhor* vŷ ěg ki jun..! ..ěg jóg mǎg tŷ ti jēnēn kŷ..!” he ag tóg.

“!..Kanhkã tá ke ag mý tóg sér te..! !..Topê mý êg tóg ví há han sór mû, kynhmý nî ên mý..!” he ag tóg, prênprêr ký.

³⁹ Hã ra *Fariseu* ù ag tóg tá nýtí gé, vènh e ên kãmî. Ký ag tóg: “ã mré mû ti ag mý: prênprêr tûg ra, hé,” he mû. ⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg ag mý: “vó, ag prênprêr tû nî ra pó hÿn prênprêr mû vè, ag mÿn sér tÿnh mû vè,” he mû.

Jesus tÿ Jerusalem to fÿ

⁴¹ Gen ký ag tóg *Jerusalem* tá junjun mû sir. Êmã ên ve ký tóg fÿ mû. ⁴² “*Jerusalem* tá ke’,” he tóg. “Kí kanhrân sór tû ájag tóg nî,” he tóg. “Ájag tÿ ùri ki kanhrân há tóg tí vè, há ra ájag tóg ke jávãnh nýtí. Ájag tÿ ki kanhrân ra ájag tóg krî kuprã nýtÿnh mû vè, mÿr, ha mē. Hã ra ájag tóg jêmē sór tû nî. Kutu ájag tóg nýtí. ⁴³ Hã ký ájag tóg vãhã kurã kórég pē venh ke mû. Ájag kato tē ag vÿ ájag to rárãnh ke mû. Komēr hã ag tóg ájag to grēngrenh kenh ke mû. Ký ag tóg ájag êmã jy ró pēnÿn vÿrÿn kenh ke mû sir. ⁴⁴ Ájag tÿ tû’ he kãn jé ag tóg ke mû, ájag krē ke gé. Ájag ïn kókén kãn jé ag tóg ke mû gé. Ký ïn tÿ pó pijé jagnē kri nýtÿnh mû’. Kurã há ki ájag tóg Topē ví mē jávãnh nýtí, ùri. Hã ký ájag tóg ti kórég venh ke mû,” he tóg. Fÿ pē han ký tóg tó mû, êmã mî tÿg ký.

Jesus tÿ Topē ïn tá ag pan

(*Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Jo 2.13-22*)

⁴⁵ Ký tóg Topē ïn tá jun ký ti jy ró kã ra rã mû sir. Ký tóg ù tÿ tá nén ù vène he tí ag pan mû. ⁴⁶ “Topē ví rá to jykren nî,” he tóg. “Inh ïn jiji vÿ tÿ Topē mré ví jafã nî, há ra ájag tóg krēm nèn kar pigju mÿgtí,” he tóg. Ag pan ký tóg ag mý tó mû.

⁴⁷ Hã ki tóg kurã kar ki ag kanhrân mû, Topē ïn krēm. Hã ra tóg Topē tû to pã’i ag mý kórég nî, pã’i kar ag mý. Hã ký ag tóg ti tén ke to jykren mû sir. ⁴⁸ Hã ra tóg ag mý ki króv tû nî. Vènh kar mý tóg mē sér tí, ti ví ti, há ký tóg vènh mý tí sir, pã’i ag tÿ ti tén sór mû ra.

20

Ûn nÿ Jesus jênē

(*Mt 21.23-27; Mc 11.27-33*)

¹ Kurã kar ki tóg Topē ví tó jē nî, vènh ví sér ên, Topē ïn krēm. Kejēn Topē tû to pã’i ag tóg ti to kãmû mû, kófa ag ke gé. ² Ti mÿ ag tóg: “êg tÿ ã ki jêmēnh há tóg tí,” he mû. “Á vèjyke tÿ ne tÿ tag han tí? Û nÿ ã jênē?” he ag tóg. ³ Ký tóg ag mý: “ájag ki sóg jêmēnh ke mû gé, vènh kato,” he mû. ⁴ “*João* vÿ ag kypgê tí ja nÿgtí. Ký ti mÿ kanhkã tá vèjyke han’, êprã vèjyke vó?” he tóg. “Û nÿ ti jênē? Inh mÿ tó,” he tóg. ⁵ Ký ag tóg jagnē mré to jykren mû sir. “Êg tÿ ti mÿ: Topē tÿ ti jênē vè, hen ký tóg êg mÿ: ájag tÿ ne jé ti ví kri fi ja tû nî nē? henh ke mû,” he ag tóg. ⁶ “Êg tÿ há

ra ti mÿ: êprã ke jykre ja vè, hen ký vènh kar vÿ êg pin sór ke mû, pó tÿ, ha vem nî. *João* to ag tóg: Topē ví tó tí pē ja vè, he tí, há ký ag tóg êg to jÿnh ke mû,” he ag tóg. ⁷ “Topē jykre han ja ti nî,” he sór tû ag nî, ký ag tóg: “êprã vèjyke han ja ti nî,” he sór tû nî gé. Hã ký ag tóg ti mÿ: “êg pijé ki kanhró nýtí,” he mû. ⁸ Ký *Jesus* tóg ag mÿ: “kÿ sóg ájag mÿ ù tÿ ijênêg mû tónh ke tû nî gé,” he mû.

Ûn camarada kórég ag

(*Mt 21.33-46; Mc 12.1-12*)

⁹ Ký tóg vènh kar mÿ: “êg tÿ Topē kato tē ký tóg ge nÿnh mû, ha mē,” he mû. “Kejēn ù tóg *uva* krãn ja nî, tÿ *vinho* han jafã ên. Ký tóg ù tÿ ki rÿr tí ag mré to jykren ký ag mÿ tovãnh mû sir. Kar tóg ga ù ra tí mû. Hã ra tóg kãtÿg vãnh han mû. ¹⁰ *Uva* ên kanēn ký tóg ag mÿ ti *camarada* ù jênêg mû, ù tÿ ki rÿr tí ag mÿ, ag tÿ ti mÿ ti tû jênē jé, êkré kanē ên tí. Hã ra ag tóg ti mÿ vin tÿg mû. Ti mrãnmrãn ag tóg mû. Ký ag tóg ti mÿ: “ha tÿg, nén ù mäg mē kã ã tóg vÿn kenh mû,” he mû. ¹¹ Ký tóg ti *camarada* ù jênē mãm mû gé sir. Hã ra ag tóg ti mrãnmrãn mû gé. Ti mÿ féféen kar ký ag tóg ti mÿ: “ha tÿg, nén ù mäg mē kã ã tóg vÿn kenh ke mû,” he mû gé sir. ¹² Ký tóg ag mÿ ù jênē mãm mû gé sir, há ra ag tóg ti mrãnmrãn ký ti rÿnhÿrÿnh ký ti tÿn mû gé sir.

¹³ Ký *uva* kré tÿ tÿn mû tóg to jykren mû. “Inh hÿn hèn ri kenh ha,” he tóg. “Inh kósín jênē jé sóg ke mû ha, inh fe pē ên, hèn ri ke mÿn ag tóg ti kamêg ke mû,” he tóg. ¹⁴ Ti kósín tÿ tá jun ký nén kré ki rÿr tí ag tóg ti vèg mû. Ký ag tóg ti to jykren mû, jagnē mré. “Kejēn êkré tag vÿ tÿ ti tû nÿnh mÿ,” he ag tóg. “Mû nÿ, ti tén jé, ti tÿ tag tÿ tÿ êg tÿ nÿn jé,” he ag tóg. ¹⁵ Ký ag tóg ró má ra ti pére mû ký tá ti tén mû sir. Kýn hÿn hē ri kenh ke mû’, êkré tÿ tÿn mû ên tí?” he tóg, ¹⁶ “Kãtÿg jé tóg ke mû, êkré ki rÿr tí ag kãgtén jé. Ký tóg *camarada* ù ag mÿ finh mû sir, tí jakré ti,” he tóg.

Ký ag tóg mēg mû, ti ví ti. Ký tóg ag mÿ e tí. “Êg jé há ra tag vèg tû nÿgtí,” he ag tóg mû. ¹⁷ Hã ra tóg ag ki êvãnh ký ag mÿ: “Topē ví rá tag to jykren nî, ha mē,” he mû. “Pó fón ag tóg, pó tÿ ïn han tí ag. Ag mÿ tóg kórég ja nî. Hã ra Topē tóg pó ên há tÿ ïn nÿna han mû,” he tóg. ¹⁸ Û tÿ hèn ri ke ag vÿ pó tag kri var ke mû, ký ag tóg kri var ký tû’ henh ke mû. Ký pó tag vÿ ù tÿ hèn ri ke ag kri kutēnh ke mû gé, ký tóg ag tÿ nám nám ke kãn mû sir, ag kri kuté jÿ,” he tóg, Topē ví tÿ rán ký nî kl,” he tóg, *Jesus* ti.

Êg tÿ imposto kajãm

(*Mt 22.15-22; Mc 12.13-17*)

¹⁹ Ký Topē tû to pã’i ag vÿ ti ví mēg mû. Ký ag tóg: “êg há to tóg kãmén ja nî, êg tÿ Topē kato vãsãn tag vÿ ge nÿnh mû, he mû ên tí,” he mû. Hã ký ag tóg ti se sór mû. Hã ra ag tóg

vênh e ên kamêg mü. ²⁰ Kÿ ag tóg hã ra ti tÿ rÿr mü. Ti to ag tóg vâjig mü, ag tÿ ti vÿ to fóg tÿ pâ'i mÿ: "ha ti vóg kônân," he jé. Hã jé ag tóg ùn jÿkre kurÿj nÿtÿ ve ag jêgnêg mü, ag tÿ *Jesus* ki jêmê jé. ²¹ Kÿ ag tóg ón kÿ *Jesus* mÿ: "Senhor," he mü. "Vêjÿkre kurÿj há tó ã tóg tÿ, há kãmén ã tóg tÿ. Hã kÿ êprã ke ag ve tóg ã mÿ tÿ nén ù tù nÿ. Hã kÿ ã tóg Topê japry to êg kanhrân há han tÿ," he ag tóg. ²² "Kÿn mÿ há nÿ, êg tÿ fóg tÿ pâ'i mág tÿ *imperador* mÿ jãnkamy nÿm tÿ, *imposto* kajãm jé? Êg mÿ hÿn nÿm mü, nÿm ke tù nÿ vó?" he ag tóg. ²³ Hã ra tóg ag jÿkre régre nÿtÿn ki kanhró nÿ. Há kÿ tóg ag mÿ: "ãjag ne tóg ón kÿ inh ki jêmê sór mü," he mü. ²⁴ "Inh mÿ jãnkamy ven. Û jiji nÿ kã nÿ? Û kãgrã nÿ kã nÿ?" he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ: "pã'i mág kãgrã vè," he mü. ²⁵ Kÿ tóg ag mÿ: "kÿ pâ'i mág mÿ ti tù nÿm, jo Topê mÿ ti tù nÿm gé," he mü. ²⁶ Hã kÿ ag tÿ ne to ti senh ke tóg tÿ tÿ, ti vÿ há han tÿn kÿ. Kÿ tóg ag mÿ e tÿ. Vênh kar vÿ ti vÿ mæg nÿtÿ nÿ. Kÿ ag tóg ti mÿ vÿ mán tù nÿ sir.

Ûn kãgter mü ag tÿ rÿnrÿr mán ke (Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Kÿ *Saduceu* ag tóg ti tá junjun mü gé, ti ki jêmê jé. Hã ra *Saduceu* ag tóg: "êg ter ja tá êg tóg vÿn ke mán ke tù nÿ. Rÿr mán ke tù êg tóg nÿ," he tÿ. ²⁸ Ên ag vÿ ón kÿ *Jesus* ki jêmê sór mü gé. Kÿ ag tóg ti mÿ: "Senhor," he mü gé. "*Moisés* vÿ êg mÿ vÿjÿkre tag nÿm, há vÿ: ã régre tÿ krê tù ra ter kÿ ã tÿ ti prÿ fi tÿ prÿg ke vè, he mü. Á tÿ ã régre mÿ ã krê han ke vè, fi ki, he tóg mü," he ag tóg. ²⁹ "Kÿ ù tÿ jagnê mré pafa ja tÿ 7 (ke) ag vÿ nÿtÿgtÿ. Ag kãke vÿ prÿg mü, há ra tóg ti kósín tù ra ter mü. ³⁰ Kÿ ti jãvy vÿ fi tÿ prÿg mü sir, há ra tóg ti kósín tù ra ter mü gé. ³¹ Kÿ ti jãvy ù tóg ti tÿ prÿg mü gé, há ra tóg ter mü gé, ù kósín tù ra. Gen kÿ ag tóg kãgter kãn mü kejên, ù tÿ 7 (ke) ên ag. ³² Kÿ vãhá ag prÿ fi vÿ ter mü gé sir. ³³ Kÿ fag tÿ fag kãgter ja tá rÿnrÿr mán kÿ fi hÿn mén tÿ 7 (ke) nÿnh mü vè. Ag kar vÿ fi tÿ prÿg ja nÿtÿgtÿ. Há kÿ tóg vènh mÿ nÿ, ag tÿ: "rÿnrÿr mán jé êg tóg ke mü," hen kÿ," he ag tóg.

³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: "êprã ke ag vÿ kyprÿg tÿ, kÿ fag vÿ ag tÿ mén tÿ gé," he mü. ³⁵ "Ag kã ù ag tóg ag kãgter ja tá rÿnrÿr mán ke mü, ti kurã tá krÿg kÿ. Ên ag vÿ prÿg mán ke tù nÿ sir, mén mán ke tù fag tóg nÿ gé sir, rÿnrÿr mán kÿ. ³⁶ Ter mán ke tù ag tóg nÿ gé, mÿr, ha mê. Há kÿ ag prÿg mán ke tù nÿ. Kÿ fag mén mán ke tù nÿ gé. Topê tÿ jêgnê jafã ag ri ke fag nÿtÿnh mü. Topê krê vÿ tÿ fag nÿtÿ sir, fag tÿ fag kãgter ja tá rÿnrÿr mán kÿ. ³⁷ Rÿnrÿr mán jé ag tóg ke mü, ùn kãgter mü ag, ha vem nÿ. Há kÿ *Moisés* tóg Topê to tag tó ja nÿ, ha mê. Ti tÿ vãnh pÿr nÿ ên tá ti mré vémén kar kÿ tóg Topê to: "*Abraão* mré *Isaque* mré *Jacó* ag tÿ ùn to: Topê, he mü ên vè," he ja nÿ. ³⁸ Kãgter

ag huri, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*, há ra *Moisés* tóg Topê to: "*Abraão* tÿ ùn to: Topê, he mü ên vè," he ja nÿ. Ti tÿ tÿ ag Topê nÿn kÿ ag tóg rÿnrÿr nÿtÿ, ha mê, ag kãgter mü ra. Ûn kãgter mü ag kar vÿ Topê mÿ rÿnrÿr nÿtÿ," he tóg, *Jesus* ti.

³⁹ Kÿ ù tÿ Topê vÿ rán tÿ ù ag tóg ti mÿ: "vÿ há han ã, êg tÿ êg ter ja tá vÿn kenh ke mü tag to," he mü. ⁴⁰ Kÿ ù tóg ti ki jêmê mán sór tù nÿ sir. Ti kamêg ag tóg mü. Há kÿ ag tóg ti ki jêmê mán sór tù nÿ ha.

Cristo mÿ tÿ êprã ke nÿ, Topê kósín mÿ vó (Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Kÿ *Jesus* tóg ag ki jêmêg mü gé sir. Kÿ tóg ag mÿ: "Topê vÿ rán tÿ ag ne tóg: "*Cristo* vÿ tÿ *Davi* krê"krê nÿ," he tÿ," he mü. ⁴² "Hã ra *Davi* tóg *Cristo* tó ja nÿ, ti tÿ Topê mÿ jãn kÿ. Kÿ tóg: "êg jóg mág tÿ Topê vÿ inh *Senhor* mÿ: "nÿ ra ver, inh pègja tá," he ja nÿ. ⁴³ "Isÿ ã kato vãsãnsã mü ag tÿ ã krêm ag vin ke vè, kÿ ag sigse ri ke vè sir. Tag jãvãnh nÿ ver," he ja ti nÿ, Topê ti, he ja tóg nÿ, *Davi* ti," he tóg, *Jesus* ti. ⁴⁴ "Hã kÿ *Davi* tóg *Cristo* to: "inh *Senhor*," he ja nÿgtÿ. Kÿ ti krê"krê mÿ tÿ ti kri ke nÿ nÿ?" he tóg mü.

Hã ra ti kato tã ag tÿ ne tónh ke tóg tÿ tÿ.

Ón kÿ Topê vÿ tó ti ag kamêg jé êg ke mü (Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

⁴⁵ Vênh kar tóg mæg mü, *Jesus* vÿ ti. Kÿ tóg ti mré mü tÿ ag mÿ: ⁴⁶ "ón kÿ Topê vÿ to êg kanhrân tÿ ag kamêg nÿ," he mü. "Kur téj rÿg ag tóg tÿ," he tóg. Kÿ tóg vènh kar tÿ ag mÿ: "ã mÿ há?" he kÿ ag mÿ sêr tÿgtÿ, ag tÿ êmã kaju kã mÿ mÿn kÿ. Vênh kanhrân jafã krêm ag tóg vènh kãpãm kÿ nÿtÿgtÿ. Fénhta ki ag tóg jên ven tÿ, ag tÿ tÿ pâ'i nÿtÿn kÿ," he tóg. ⁴⁷ "Hã ra ag tóg ùn mén ter ja fag tù mán kãn tÿ. Kar kÿ ag tóg ón kÿ Topê mré vÿ mág han mügtÿ, êg tÿ ag to: "ùn há vÿ tÿ ag nÿtÿ," he jé. Há to ag vèsÿrênh mág tãvÿ han ke mü," he tóg, *Jesus* ti.

21

Ûn mén ter ja fi tÿ fi tù vin. (Mc 12.41-44)

¹ Kÿ tóg Topê ìn tá jê kÿ tá mÿ êvãnh kÿ ùn riko ag vÿgvé mü. Jãnkamy vin jafã ki ag tóg ag tù vin tÿ. Topê mÿ ag tóg vin mág tÿ. ² Kÿ ùn mén ter ja fi vÿ tá jun mü gé sir. Tÿ nén ù tù fi tóg nÿ, há ra fi tóg jãnkamy kãsir régre vin mü, Topê mÿ. ³ Kÿ tóg fi to: "ve ra ha," he mü. "Ûn riko tÿ vin kãfór han fi tóg, fi tù sÿ há ra. Tÿ nén ù tù fi tóg nÿ. Fi mén vÿ hur ter. ⁴ Kÿ fi tóg fi tù vin kãn ja nÿ, fi jên mré há. Jãvo ùn riko ag vÿ ag tù ke há tÿ Topê mÿ vin mág tÿ. Há ki fi tóg ag tÿ nÿm kãfór han, fi tÿ nÿm sÿ pe han mü ra. Ki há sóg tó mü mÿr," he tóg.

Topê ùn kókén kÿ nÿnh ke (Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Ęn kã ũ ag tóg Topê ĩn to vĭ há han mü. “Sĭnvĭ pē ti jē,” he ag tóg mü. “Ti pó ve ra ha. Mág ti nýtĭ. Ti sĭnvĭ tóg e nýtĭ gé,” he ag tóg.

⁶ Ký tóg: “mý ājag mý sĭnvĭ?” he mü. “Kejĕn tóg kókĕn kãn ký nýnh mü, ha vem nĭ, ký pó vĭjagnĕ kri nýtĭ mãn ke tũ nĭ ha. Gũm ke kãn jé tóg ke mü, tag ti,” he tóg.

*Vĕnh jagtar to rã
(Mt 24.3-14; Mc 13.3-13)*

⁷ Ký ag tóg ti mý: “kurã tÿ ne kã ke nĕ hÿn?” he mü. “Ĕg hÿn hĕn ri ken ký ti kurã ki kanhró nýtĭnh mü? Topê hÿn ne han ven ke mü, ĕg tÿ kurã ĕn ki kanhró nýtĭ jé?” he ag tóg.

⁸ Ký tóg ag mý: “ker ũ vĭ jĕmĕ hĕ,” he mü. “Ŭ tÿ hĕn ri ke ag vĭ ón ký ĭjĭjĭ tónh kãmũnh mü. “Cristo vÿ tÿ ĭnh nĭ. ĭnh kurã vÿ hur jun,” he jé ag tóg ke mü. Ag nón mü tũg nĭ.

⁹ Jagnĕ kato vãsãnsãn mü ag tÿ vĕnh gĕnh mĕgmĕ jé ājag tóg ke mü. Kamĕg tũg nĭ hã ra. Vĕnh gĕnh tÿ hĕn ri ke han jé ag tóg ke mü, kurã tÿ ĕgno to hã. Ti kurã kã ke pijé,” he tóg.

¹⁰ Ký tóg ag mý: “povo ag tÿ jagnĕ kato vãsãnsãn ke vĕ, pã’i krĕm ke ag tÿ pã’i ũ krĕm ke ag to jũnh ke vĕ,” he mü. ¹¹ “Ga tÿ ragrag ke jagy tÿ hĕn ri ke han ke vĕ gé, ĕn kã. Ký vĕjĕn tóg tũ’ hĕnh ke mü gé. Vĕnh kaga kórĕg vÿ vĕnh vinven ke mü, ĕn kã sir. Nĕn ũ vĕnh mÿ vÿ vĕnh vinven ke mü gé, kanhkã tá, ký vĕnh kar vÿ kanĕ junjur ke mü,” he tóg.

¹² “Tag to hã ag tóg ājag sigsenh ke mü gé. Ājag vóg kónãn jé ag tóg ke mü gé. Vĕnh kanhrãn jafã krĕm ag tóg ājag jykre vigvenh ke mü gé. Pã’i mág ag mÿ ag tóg ājag venven ke mü, pã’i tÿ *governador* ag mÿ ke gé, ājag tÿ ĭjĭjĭ tó ja tugrĭn. ¹³ Ājag tÿ ĭnh vĭ tó jé, hã jé ag tóg ājag tÿ genh ke mü. ¹⁴ Ęn kã ājag tÿ nĕn ũ tónh ke to jykren tũg nĭ, to krĭ kufy han tũg nĭ gé. ¹⁵ ĭnh hã vÿ ājag vĭ han ke mü. ĭnh jykre nĭm jé sóg ke mü ājag mÿ, ājag tÿ ag mÿ tó há han jé. Ký tóg ag tÿ ājag vĭ kãfãn sór mü ra ag mÿ vĕnh mÿ tĭnh mü, ājag kato tĕ ag tÿ ne tónh ke tóg tũ tĭnh mü, ha vem nĭ.

¹⁶ Ęn kã ājag han mü ĕn vÿ ājag senh ke mü, ājag mrĕ pafa mü ag ke gé, ājag mrĕ ke ag ke gé, ājag to há kar ag mÿr. Ājag kã mĭ ũ ag kãgtĕn jé ag tóg ke mü gé, ha vem nĭ. ¹⁷ Vĕnh kar vÿ ājag to kórĕg tãvĭ nýtĭnh mü, ĭjĭjĭ tugrĭn. ¹⁸ Hã ra ājag vĕké vĕsÿrĕnh ke tũ nĭ, ājag gãnh pir vÿ fagrĭnh mÿ kutĕnh ke tũ nĭ, ha vem nĭ. ¹⁹ To tar nýtĭm nĭ, ājag vĕsÿrĕnh ke to, ký ājag tóg rĭr krÿg ja tũ ĕn venh ke mü,” he tóg, *Jesus* ti.

*Jerusalĕm kókĕn ký nýnh ke
(Mt 24.15-21; Mc 13.14-19)*

²⁰ “Kejĕn *soldado* ag tóg *Jerusalĕm* jÿ nýtĭnh mü, ag tÿ ĕmã ĕn kókĕn jé. Ājag tÿ tag ve ký ājag tóg ki kanhró nýtĭnh mü. Ag tÿ ti kókĕn kãn ke kurã vÿ jun ke mü, kurã ĕn kã.

²¹ Ký vĕnh pigjunh mũm nĭ, pãnónh ra, ājag tÿ *Judĕia* ki nýtĭn ký. Ājag tÿ ĕmã tá nýtĭn ký pĕtĕm nĭ, vãnh kã ra. Ājag tÿ vãnh kã tá nýtĭn ký ĕmã ra mü tũg nĭ. ²² Topê tÿ ag vóg kónãn ke kurã vĕ sir, ag jykre kórĕg to, hã ký tóg vãsÿ ran ký nĭ. Vĕnh rã ĕn ve jé ājag tóg ke mü, kurã ĕn kã. ²³ Ký ũn kufy fag vÿ vĕsÿrĕnh mág han ke mü, kurã ĕn kã, gĭr pygfãm mü fag ke gé. Ĕprã ke ag vĕsÿrĕnh mág tãvĭ han ke vĕ, Topê tÿ *povo* tag to jũ jagy han ke vĕ, kurã ĕn kã. ²⁴ Ājag kã mĭ ũn e tãvĭ kãgter ke vĕ, rógro tÿ. Ký ājag kã mĭ ũ ag vÿ sigse ký mũnh mü, *povo* kar kãmĭ. Ký *Jerusalĕm* vÿ kókĕn kãn ký nĭnh ke mü. Fóg ag vÿ sãnsãn ke mü, ājag jamã ti. Kejĕn fóg ag tÿ tũ’ hĕnh ke kurã vÿ jun ke mü gé hã ra,” he tóg, *Jesus* ti.

*Topê kósĭn kãtĭg mãn ke
(Mt 24.29-31; Mc 13.24-27)*

²⁵ “Kurã ĕn kã rã vĕnh mÿn ke vĕ, kÿsã ti ke gé, krĭg ti ke gé. Ký ga kri mü ag vÿ kamĕgmĕg kãn ke mü. Kanĕ junjur mág jé ag tóg ke mü, *povo* kar ĕn ag. Ký goj vÿ krĕm kenh mü, goj kafã tũ vÿ jũnh ke mü, ti kurã jun ký. ²⁶ Ký ĕprã ke ag fe vÿ vo kónãn ke mü, ag tÿ jũrũn ke vÿ ag kãgtĕn ke mü, ag tÿ ag tÿ nĕn ve ja tũ ĕn ven ký. Ĕg tÿ kanhkã tá nĕn vĕg tũ kar ĕn vÿ ragrag ke kãn mü mÿr, ha mĕ. ²⁷ Ký vãhã vĕnh kar vÿ ĭnh kãtĭg venh ke mü. Kanhkã góg kã mĭ sóg kãtĭg ke mü. Ký sóg tar nĭnh mü, ĭnh ve vÿ kókov nĭnh mü. Ājag tÿ tag ve ký ājag tóg ĭsÿ tÿ ĕpra ke fi kósĭn nĭ ĕn ki kanhró nýtĭnh mü,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ka tÿ figueira
(Mt 24.32-35; Mc 13.28-31)*

²⁸ “Ājag tÿ ĭsÿ ājag mÿ nĕn tó mü ĕn ve sĭ han ký ājag kanĕ nĭm nĭ, ti tÿ ājag mÿ sér pĕ tĭn ký. ĭsÿ vãhã ājag krenkren han ke vĕ sir, ĭsÿ kurã ĕn kã jun ký,” he tóg.

²⁹ Ký tóg ag mý: “ĭnh kãtĭg mãn ke vÿ ge nýnh mü, ha mĕ,” he mü. “Ka tÿ *figueira* to ki kanhrãn nĭ, ka ũ to ke gé,” he tóg. ³⁰ “Ti pĕ tãnh ký, ti féj tãg han ký ĕkrĕ tygtãnh kurã tóg kakó ti sir. ³¹ Ęn ri ke ti nĭ, ājag tÿ ĭnh kãtĭg mãn ke kurã ki kanhró nýtĭ ti. Ājag tÿ sÿ ājag mÿ nĕn tó ja ĕn ve ký ĭnh kãtĭg ke tóg kakó tãvĭ tĭ ha,” he tóg. ³² Sÿ ke há vĕ, hã ký sóg tag tó mü, ha mĕ. Ŭ tÿ nĕn kar ĕn vĕg mü ag vÿ ĭnh kãtĭg mãn ke venh ke mü, ũri, ag kãgter ke to hã,” he tóg. ³³ “Kanhkã vÿ tũ’ hĕnh ke mü, ga ti ke gé. Jãvo ĭnh vĭ vÿ tũ’ hĕnh ke tũ nĭ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ĕg tÿ vĕnh ki ĕmĕnh ke

³⁴ “Vĕnh ki ĕmĕ, ājag tÿ fĕnhta tãvĭ to vĕnh kutãn tũ nĭ jé, vĕnh kanhĭr e to ke gé. Ký vĕjĕn to krĭ kufy han tũg nĭ gé, kur to, tag ki nĕn ũ kar to. Ke tũ nĭ mü ra ĭnh kãtĭg mãn ke kurã ĕn vÿ ājag vatãnh tá jun ke mü. ³⁵ Ājag tÿ to vĕnh kãn ký nýtĭ tũ nĭn ký tóg ājag mÿ

sēsī tŷ ěgie tŷ sa ri ke nī. Věnh vatánh tá tóg tŷ sa tí. Ge tí nính mũ, inh kátig mán ke tí. Ga kri mũ ag kar vatánh tá sóg jun ke mũ. ³⁶ Hã kŷ ájag kanē ním nī, nŷr sór tŷg nī. Inh kátig ke kã jatú to ken há vĕ, há vŷ: nŷr, he mũ. Topĕ mrĕ vĭ to krónh ke tŷg nī, ájag tŷ nĕn ũ jagy ěn vég mũ ra tar nŷtĭ jĕ. Kŷ ájag tóg ěprã ke fi kósín rĭnja tá nŷtĭnh ke mũ sir. Mŷ'ág ke tŷ ájag nĭn sir, isŷ vĕnh kar jykre tugnŷm ke kurã ěn kã," he tóg, *Jesus* tí.

³⁷ Hã ki tóg kurã kar ki Topĕ ĩn krĕm ag kanhrãn tí. Kutyg kŷ tóg ěmã tá kãkutĕ kŷ pãnónh tŷ *Oliveiras* ra tí tŷ, tá nur jĕ. ³⁸ Tí tŷ tŷ vaj kŷ Topĕ ĩn tá jun mán kŷ ag tóg tá tí vĭ jĕmĕnh kãmũ tí, ũ tŷ hĕn ri ke ag.

22

Ag tŷ Jesus se sór

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Jo 11.45-53)

¹ ěn kã fĕnhhta tóg kakó tí sir, ěmĭ jãgja tŷ konh ke tí. Fĕnhhta ěn jĭjĭn há vŷ: *Pãscóa*, he mũ. ² Kŷ Topĕ tŷ to pã'i ag vŷ ěg kanhrãn tí ag mrĕ *Jesus* to jykrĕn mũ. Ag tŷ tí tĕn sór vĕ. Hã ra ag tóg *povo* kamĕg mũ.

Judas tŷ pã'i ag mŷ Jesus ven sór

(Mt 26.14-16; Mc 14.10-11)

³ ěn kã *Judas Iscariotes* he mũ ěn vŷ *Satanás* tŷ tí jagrĕ vég mũ sir, *Jesus* tŷ ũn vĭn mũ ag kã ũ ěn tí. ⁴ Kŷ tóg Topĕ tŷ to pã'i ag venh tí mũ sir. Tí tŷ ag mŷ *Jesus* ven sór vĕ, ag tŷ tí se jĕ.

⁵ Kŷ tóg ag mŷ sér pĕ tí sir. Kŷ ag tóg tí mŷ jãnkamy to mũ. ⁶ Kŷ tóg: "he," he mũ. Kŷ tóg to jykrĕn mũ, ag mŷ: "ha tí kãgmĭ," henh ke to. Ag tŷ vĕnh kar vatánh tá tí se sór vĕ.

Pedro tŷ João mrĕ fĕnhhta tŷ Pãscóa han

(Mt 26.17-25; Mc 14.12-21; Jo 13.21-30)

⁷ Kŷ tóg ěmĭ jãgja tŷ ěn konh ke kurã tá krŷg mũ sir. Kurã ěn ki ag tóg mé sĭ tãnh tí, ag tŷ kurã tŷ *Pãscóa* kã ko jĕ. ⁸ Kŷ tóg *Pedro* jĕnĕg mũ, *João* mrĕ. Kŷ tóg ag mŷ: "há fĕnhhta kãn mũjĕg," he mũ. ⁹ Kŷ ag tóg tí mŷ: "kŷ ěg hĕ tá mé tãnh mũ hŷn?" he mũ. ¹⁰ Kŷ tóg ag mŷ: "ěmã ěn tá ájag tóg ũ venh mũ. Goj vyn kŷ tóg tĭnh mũ. ěn há nón mũm nĭ," he mũ. "Tí ĩn tá junjun kŷ tí nón gem nĭ. ¹¹ Kŷ tá nĭ ěn mŷ: "ěg *Senhor* vŷ ģ mŷ vĕnh vĭ jĕnĕg mũ," hem nĭ. "Inh hŷn hĕ tá *ovelha* konh ke mũ, inh mrĕ mũ tí ag mrĕ?" he tí, ěg *Senhor* tí," hem nĭ. "Mŷ ki vĕnh kãkãn jafã tí?" hem nĭ. ¹² Kŷ tóg ájag mŷ, krogrog tŷ kynhmŷ nŷ ěn ven ke mũ sir. ěhé tí nĭ, kŷ *mesa* to nŷtĭ jafã vŷ tá nŷtĭ gé. ěn tá tí kãn nĭ ěg mŷ," he tóg. ¹³ Kŷ ag tóg mũ kŷ tá mé tãnh mũ sir.

Santa Ceia

(Mt 26.26-30; Mc 14.22-26; 1 Co 11.23-25)

¹⁴ Kŷ tóg ag tŷ konh ke óra tá krŷg mũ. Kŷ tóg, tí tŷ ũn vĭn ja ag mrĕ tá nĭ nĭ. ¹⁵ Kŷ tóg ag mŷ: "sŷ *ovelha* tag konh hapĕ tóg tí vĕ ájag mrĕ, inh vĕsŷrĕnh ke to há," he mũ. ¹⁶ "Hã

ra sóg ko mán ke tŷ nĭ ha, ha vem nĭ. Topĕ tŷ tŷ ěg pã'i nĭ vŷ vĕnh ven ke mũ. ěn kã sóg ko mán ke mũ, kejĕn," he tóg.

¹⁷ Kŷ tóg kópa vãg mũ sir. To tóg Topĕ mrĕ vĭ mũ, kŷ tóg ag mŷ: "há kron," he mũ. "Há vĕnh kãpãm," he tóg. ¹⁸ "Tag kron mán ke tŷ ĩnh nĭ ha, ke gé, ha vem nĭ. Topĕ tŷ tŷ ěg pã'i nĭnh ke ěn há kã sóg kron mán ke mũ, ha vem nĭ," he tóg.

¹⁹ Kŷ tóg ěmĭ mãg mũ sir. To tóg Topĕ mrĕ vĭ mũ. Kupãn kŷ tóg ag mŷ kãnhkrĕg mũ. Kŷ tóg ag mŷ: "inh há vĕ," he mũ. "Ájag jagfŷ sóg vĕnh fĕg ke mũ. Kŷ ĩnh mĭ ěkrĕn nĭ, ájag tŷ ěmĭ tag konh ken kŷ," he tóg.

²⁰ Ag tŷ ko kar kŷ tóg kópa vãg mũ gé. Kŷ tóg ag mŷ: "kópa ki jĕ tag vŷ tŷ ĩnh kyvĕnh ri ke nĭ," he mũ. "Ájag jagfŷ tóg ĩnh ki kãkutĕnh mũ. Inh jykre tãg to ken há vĕ, isŷ ĩnh kyvĕnh tugrĭn ájag mŷ vĕnh pãte fón jĕ," he tóg.

²¹ "Hã ra ájag kã ũ tóg ĩnh vatánh tá isónh ke mũ, inh kato tĕ ag mŷ. Inh mrĕ tóg *mesa* tag to nĭ nĭ. ²² Tĭg jĕ sóg ke mũ, isŷ tŷ ěprã ke fi kósín nĭn kŷ. Vãsŷ Topĕ tóg to jykrĕn ja nĭ, há kŷ sóg tŷg mũ. Hã ra tóg ũ tŷ isónh ke mũ ěn mŷ vĭ kónãn tãvĭ han ke mũ, Topĕ tí," he tóg. ²³ Kŷ ag tóg jagnĕ mŷ: "ěg kã ũ tŷ hĕ nĕ hŷn?" he mũ sir.

Ū tŷ hĕ nĕ tŷ ũn mág nĭ

²⁴ ěn kã ag tóg jagnĕ kãfór nĭ sór mũ. Hã kŷ ag tóg jagnĕ to jũ mũ. ²⁵ Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ: "fóg ag pã'i ag vŷ ag krĕm ke ag mŷ vĭ tar han tí, kŷ ag tóg ũ tŷ ag kãfór ag mŷ: "ěg jóg," he tí, tí tŷ ag mŷ vĭ tar han mũ ra," he mũ. ²⁶ "Ag ri ke han tŷg nĭ. Ájag mŷ tŷ ũn mág nŷtĭ sór mũ?" Kŷ tŷ ũn kãsir ri ke nŷtĭm nĭ, jagnĕ mrĕ," he tóg. "Ū tŷ ĩnh jykre ki tŷ pã'i nĭn kŷ tóg tŷ tí krĕm ke ag *camarada* ri ke nĭnh ke mũ, ag ki rĭr kŷ. ²⁷ Kejĕn ěg tóg *mesa* to nŷtĭ, kŷ ũ tóg *mesa* ki rĭr tĭgtĭ. Ū tŷ hĕ nŷ hŷn *mesa* ki rĭr tí?" Ag *patrão* mŷ, tí *camarada* mŷ vŷ? Tí *camarada* vŷ ki rĭr tĭgtĭ. Jo sóg ájag ki rĭr tĭgtĭ, ájag *camarada* ri ke. ²⁸ Ájag há ne ĩnh mrĕ mũgtĭ. Isovãnh ja tŷ pĕ ájag tóg nŷtĭ. Isŷ nĕn ũ jagy vég mũ ěn ve kãn ájag tóg tí, ĩnh mrĕ. ²⁹ Inh panh vŷ isŷ pã'i han ke mũ, kŷ sóg ájag tŷ pã'i han ke mũ gé, tí kóm, ³⁰ ájag tŷ ĩnh mrĕ jĕn jĕ tá. Kŷ ájag tóg ájag nĭgia kri nĭgnĭ kŷ nŷtĭnh mũ, ájag tŷ *povo* tŷ *Israel* ag jykre tugnŷm jĕ, *povo* tŷ 12 (ke) ěn ag," he tóg, *Jesus* tí.

Jesus tŷ Pedro mŷ to

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Jo 13.36-38)

³¹ Kŷ tóg *Pedro* mŷ: "*Simão*, *Simão*," he mũ. "*Satanás* vŷ ájag to vĭ, Topĕ mŷ. Tí tŷ ájag jykre ve sór vĕ. *Trigo* tŷ ěg tóg *peneira* ki kãkag tí, ěg tŷ tí fãr pan jĕ. ěn ri ke han jĕ tóg ke mũ, ájag tŷ, *Satanás* tí. ³² Hã ra sóg hur ģ jagfŷ vĭ, ģ tŷ ĩnh ki rã tovãnh pĕ han tŷ nĭ jĕ. Kŷ ģ tóg kejĕn ģ jykre si to jykrĕn mán ke mũ,

ã tÿ inh jykre hã han jé. Ën kã ã tóg ã mré ke ag jyvên ký ag tÿ tar' henh ke mü," he tóg.

³³ Hã ra *Pedro* tóg ti mÿ: "ã mré sóg se ký jênh mü, ã mré sóg ter ke mü gé," he mü. ³⁴ Hã ra tóg: "vó," he mü. "Ha vé, ùri ã tóg iso: "ti ki kagtüg sóg nÿ," he tãgtü han ke mü, *galo* kyr ke to hã, ha vem nÿ," he tóg.

Jesus tÿ ag mÿ ti jagy tÿnh ke tó

³⁵ Ký tóg ag kar mÿ: "ãjag jêgnê ja inh nÿ. Ký ãjag tóg nén ù ma mü ja tũ nÿgtÿ, *bolsa* tũ, pên né tũ. En kã ãjag mÿ jagtar ja nÿgtÿ?" he mü. Ký ag tóg: "vó," he mü. ³⁶ Ký tóg ag mÿ: "hã ra tóg ùri ke tũ nÿgtÿ," he mü. "Hã ký ãjag jãnkamy ma müjêg, ãjag *bolsa* ma müjêg. ãjag tÿ nén ù tũ nÿtÿn ký ãjag kur véne hem nÿ, rógro kajãm jé sir. ³⁷ Nén ù tóg iso rán ký nÿ, hã vÿ: ag mÿ tóg tÿ ùn jykre pãno nÿ, he mü. Sÿ vãhã tag venh ke vê ha. Sÿ iso nén rán ký nÿ ãn ve kãn ke vê ha, vãhã," he tóg.

³⁸ Ký ag tóg ti mÿ: "rógro régre vÿ ki nÿtÿ," he mü. Hã ra tóg ag mÿ: "hã tũ vé," he mü.

Jesus tÿ ti panh mré vÿ

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Ký tóg ag mré ti tÿg jafã ãn ra tÿ mü sir, hã vÿ: pãnónh tÿ *Oliveiras*, he mü. ⁴⁰ Tá jun ký tóg ag mÿ: "êg tÿ nén jagy venh ke nê ha. Topê mré vÿ, ãjag tÿ ti vÿ mranh tũ nÿ jé," he mü.

⁴¹ Ký tóg tÿg sÿ han mü, ký tóg ti jakrÿ tÿ jé ký Topê mré vÿ mü sir. ⁴² Ký tóg: "panh', mÿ ã tÿ inh vêsÿrénh ke tag tÿ tũ' he jãvãnh? Hã ra isÿ ã mÿ nén to vÿ mü tag han tÿg nÿ. Á tÿ nén han ke mü ãn hã han nÿ," he mü.

⁴³ Ký Topê tÿ jênh jafã ù vÿ ti mÿ vênh ven mü sir, kanhkã tá, ký tóg ti tar han mü. ⁴⁴ Hã ra tóg ti ter ke to kanê jur mü, hã ký tóg Topê mré vÿ mân', vÿ mân', he mü. Ký ti kãrãn vÿ kyvénh mü sir, ký tóg ga kri nãg' nãg' he mü.

⁴⁵ Ký tóg ti mré mü ti ag to kãtÿ mü. Hã ra ag tóg nügnür nÿtÿ nÿ. Krónh' krónh' ke ja ag tóg nÿ, ag fe kaj tugrÿn. ⁴⁶ Ký tóg ag mÿ: "ãjag ne tóg nügnür nÿtÿ nÿ". Nÿgnÿ ra, Topê mré vÿ, ãjag tÿ ti vÿ mranh tũ nÿ jé, ãjag tÿ nén ù jagy ve ký," he mü.

Ag tÿ Jesus se

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Jo 18.3-11)

⁴⁷ Ti tÿ ver tÿ vémén jê ra ùn e ag tóg junjun mü sir, *Judas* mré, ù tÿ 12 (ke) ag kã ù ãn ti. Ti tÿ ag taftÿn kãtÿg hã vé, ag tÿ ti se jé. Ký tóg sir *Jesus* to grên ke ký ti ki nhun ke mü. ⁴⁸ Ký tóg ti mÿ: "*Judas*," he mü. "Á ne tóg inh ki nhun ke ký iso: "ti hã vé," he mü', inh kato té ag mÿ," he tóg.

⁴⁹ Ký ti mré mü ag tóg ti mÿ: "êg mÿ rógro tÿ ag fÿnh ke tũ'?" he mü. ⁵⁰ Ký ag kã ù tóg porisa ù fÿnh mü. Ti nÿgrêg tÿ tóg rãm ke mü, ti pëgia tá. Topê tũ to pã'i krêm ke ù vé. ⁵¹ Hã ra tóg: "ag vóg tÿg ra, há ti nÿ," he mü. Ký tóg ti nÿgrêg mân ký to tÿ grên ke mü sir.

⁵² Pã'i tÿ hên ri ke ag vÿ tá junjun ja nÿ, Topê tũ to pã'i ag, kófa ag ke gé. Ag kar tÿ ti senh kãmü ja vé. Ký *Jesus* tóg ag mÿ: "ãjag ne tóg rógro génh ký iso kãmü mü", ka kyv génh ký ke gé'," he mü. "Inh pijé tÿ *bandido* nÿ," he tóg. ⁵³ Kurã kar ki sóg Topê ãn krêm ãjag mré nÿ ja nÿgtÿ, hã ra ãjag tóg tá ise sór ja tũ nÿ, ãjag tÿ ag kamêg ký. Hã ra tóg ùri jun, ãjag kurã ti, Japo tÿ ti tÿ nén han sór mü ãn han jé, ãjag tÿ. Jykre ki kuty ti nÿ," he tóg.

Pedro tÿ Jesus to ón

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Jo 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Ký ag tóg ti ség mü sir. Ag tÿ ti pére mü ký ag tóg Topê tũ to pã'i mág ãn tá junjun mü.

Hã ra *Pedro* vÿ kuvar há tá ag nón kãtÿ mü. ⁵⁵ ðn vãso tá *soldado* ag tóg pÿ grug mü, ký ag tóg tugtón nÿtÿ nÿ. Ký *Pedro* vÿ ag mré tón nÿ nÿ. ⁵⁶ Ký pã'i *camarada* ù fi vÿ tá ti vég mü. Ký fi tóg ti tugnÿm ký ag mÿ: "inh mÿ ti mré ti tÿ ù vé," he mü. ⁵⁷ Hã ra *Pedro* tóg: "vó," he mü. "Ti ki kagtüg sóg nÿ, jÿ," he tóg.

⁵⁸ Kar ký ù tóg ti tugnÿm mü gé, ký tóg ti mÿ: "ag kã ù vÿ tÿ ã nÿ," he mü. Hã ra tóg ti mÿ: "inh há tũ vé, vÿ," he mü gé.

⁵⁹ Tag kar ký, óra pir tÿg ký hên ri ke mÿn, ù tóg ti tugnÿm mü gé. Ký tóg tá nÿtÿ ag mÿ: "ha vé, *Galiléia* tá ke vÿ tÿ ti nÿ," he mü. "Inh mÿ tóg tÿ ti mré ke ù nÿ," he tóg mü gé. ⁶⁰ Hã ra *Pedro* tóg ti mÿ: "inh pijé ti ki kanhró nÿ, vÿ'. Á tÿ ne tó nê?" he mü. Ti tÿ ver tÿ vémén nÿ ra *galo* vÿ kyr mü sir. ⁶¹ Ký êg *Senhor* vÿ vêsÿjãm *Pedro* ki êvãnh mü. Ký *Pedro* vÿ to jykren mü, êg *Senhor* tÿ ti mÿ: "iso ã tóg: "ti ki kagtüg sóg nÿ," he tãgtü han ke mü, *galo* kyr ke to hã," he ja ãn mÿ. ⁶² Ký tóg tá kãkutê mü, ký tóg tÿ mág han mü sir.

Ag tÿ Jesus vóg kónãn

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

⁶³ Ký ù tÿ *Jesus* ség mü ag vÿ ti to é he mü. Ti tãnh ag tóg mü gé. ⁶⁴ Ti kanê pãg ký ag tóg ti kakã ki tãnh ký ti mÿ: "ã mÿ êg kã ù tÿ hê nÿ ã tãnh?" he mü. "Á tÿ nén kar ki kanhró nÿn ký ã hÿn ki kanhró nÿ," he ag tóg ti mÿ. ⁶⁵ Gen ký ag tóg ti mÿ vÿ kónãn tÿ hên ri ke han mü, ti to é he ký.

Pã'i ag tÿ Jesus ki jêmê

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Jo 18.19-24)

⁶⁶ Tÿ vaj ký kófa kar ag tóg vênh mân mü, Topê tũ to pã'i ag mré hã, Topê vÿ to êg kanhrãn ti ag mré hã. Ag vênh mân ký ag tóg ti jé prêr ký ag rÿnja tá ti fêg mü, ag tÿ òn ký ti jykre ve jé. Ag tÿ ti tén sór vé. ⁶⁷ Hã ký ag tóg ti mÿ: "ã mÿ tÿ *Cristo* nÿ?" he mü. "Ha êg mÿ tó," he ag tóg. Ký tóg ag mÿ: "ãjag pijé inh vÿ kri fig tÿ', isÿ ãjag mÿ tó mü ra," he mü. ⁶⁸ "Isÿ ãjag ki jêmê sór mü ra ãjag tóg inh mÿ tó tũ nÿgtÿ gé. Ký ãjag tóg isovãnh tũ nÿ gé," he tóg. ⁶⁹ "Hã ký êprã ke fi kósÿn vÿ Topê pëgia tá

nính ke mũ ha. Topê vỹ tar nĩ. Sỹ ti pẽgia tá nính ke vễ ha,” he tóg.

⁷⁰ Kĩ ag kar tóg ti mỹ: “kỹ ã mỹ tỹ Topê kósın nĩ?” he mũ. Kĩ tóg ag mỹ: “ki hã ãjag tóg tó mũ,” he mũ. “Inh hã vễ,” he tóg ag mỹ. ⁷¹ Kĩ ag tóg: “ti ki êg tóg nẽn ù jẽmẽ mãn ke tũ nĩ ha,” he mũ. “Ti jẽnky ki kãkutẽ mẽ êg tóg huri. Topê to vĩ kónãn ti huri. Ti ter ke vễ ha,” he ag tóg mũ sir.

23

Pilatós tỹ Jesus ki jẽmẽ

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Jo 18.28-38)

¹ Hã ra tá ke kar ag vỹ *Jesus* pẽre mũ mũ, fóg tỹ pã'i tỹ *Pilatós* mỹ. ² Tá ag tóg ti mỹ: “vẽn kar krĩn kónãn tóg ti, ag tỹ vỹjyre há tovãnh jé,” he mũ. “Kỹ tóg êg mỹ: “pã'i mág tỹ *imperator* mỹ *imposto* nĩm tũg nĩ,” he ti gẽ. Kĩ tóg veso: “tỹ inh *Cristo* nĩ, pã'i mág ti,” he ti gẽ,” he ag tóg mũ. ³ Kĩ *Pilatós* tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ. Kĩ tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

⁴ Kĩ *Pilatós* tóg ag kar mỹ: “ti tỹ nẽn ù kórég han ja vэг tũ sóg nĩ,” he mũ. ⁵ Hã ra ag tóg ti tovãnh jãvãnh pẽ nỹti. Kĩ ag tóg ti mỹ: “hã ra tóg vẽn kar krĩ rỹ han tĩgtĩ,” he mũ. “Ga tỹ *Judéa* kar mĩ tóg tĩg ja nĩ, ga tỹ *Galiléa* mĩ ke gẽ, tag mĩ ke gẽ. Tig kỹ tóg vẽn kar krĩn kónãn tĩgtĩ,” he ag tóg.

Herodes tỹ Jesus ki jẽmẽ

⁶ Kĩ *Pilatós* tóg: “ti mỹ tỹ *Galiléa* tá ke nĩ?” he mũ. ⁷ Kĩ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. Hã ra *Herodes* vỹ tỹ ga tỹ *Galiléa* tá pã'i mág nĩ. Hã kỹ *Pilatós* tóg ti hã mỹ ti jẽnẽg mũ. Ên kã tóg *Jerusalém* tá nĩ gẽ, *Herodes* ti.

⁸ Kĩ tóg *Herodes* tá jun mũ sir. Ti tỹ ti ve kỹ tóg ti mỹ sér ti. Ti tỹ ti ve sór ja vễ. Ti kãme mẽ ja tóg nĩ, hã kỹ tóg ti ve sór ja nĩgtĩ. “Hẽn ri ke mũn tóg nẽn han vãnhan ke mũ, sỹ ve jé,” he tóg.

⁹ Ti tỹ tá jun kỹ tóg ti ki nẽn tỹ hẽn ri ke jẽmẽ sór mũ, hã ra tóg ti mỹ vĩ tũg mũ. ¹⁰ Hã ra pã'i ag vỹ tá nỹti nĩ, kỹ ag tóg ti kato vĩ mág han mũ sir, Topê vĩ to êg kanhrãn ti ag ke gẽ. Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ vĩ tũg mũ gẽ. ¹¹ Kĩ *Herodes* vỹ ti to é he mũ gẽ, ti nré ke kar ag ke gẽ, kỹ ag tóg ti nyg mũ. Kur kupri pẽ tỹ tóg ti kri fón mũ, ón kỹ. Kĩ tóg *Pilatós* mỹ ti jẽnẽ mũn mũ sir.

¹² Kurã ên kã *Pilatós* vỹ *Herodes* mỹ vĩ há han mũ. Jagnẽ to há' he mãn ag tóg mũ. Ag tỹ *Jesus* vẽn ke jo ag tóg jagnẽ kato tẽ ja nĩgtĩ.

Ag tỹ Jesus tén sór

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Jo 18.39–19.6)

¹³ Kĩ *Pilatós* vỹ pã'i ag jé prẽr mũ sir. ¹⁴ Kĩ tóg ag mỹ: “ãjag ne inh mỹ ti fẽg’,” he mũ, “kỹ ãjag ne ti to: “vẽn kar krĩn kónãn tóg ti,” he mũ’. ãjag rĩnve sóg ti ki jẽmẽ huri, hã ra sóg ve ja tũ nĩ, ãjag tỹ ti to nẽn to ja ti. Nẽn ù kórég han ja tũ tóg nĩ. ¹⁵ Kĩ *Herodes* vỹ vэг tũ nĩ gẽ.

Sỹ ti mỹ ti jẽnẽ ja vễ, ãjag ke gẽ. Hã ra tóg inh mỹ ti jẽnẽ mãn mũ gẽ. Êg hẽ ri ken kỹ ti tén mũ hỹn? Sỹ ki kagtũg tóg ti. ¹⁶ Hã kỹ sóg ti mrãnmrãn kar ti tovãnh ke mũ,” he tóg.

¹⁷ Fẽnhta tỹ *Pãscóa* ki tóg ag mỹ vễse pir tovãnh tí, prỹg kar ki. Ti jyre vễ. Hã kỹ tóg: “*Jesus* tovãnh jé sóg ke mũ,” he mũ. ¹⁸ Hã ra vẽn kar ag tóg vãhã prẽnprẽr mũ sir. “!..Ti tén ra..!” he ag tóg mũ. “!..*Barrabás* tovãnh ra..!” he ag tóg. ¹⁹ *Barrabás* vỹ vẽn gẽnhan to se kỹ jẽ nĩ. Êmã tá tóg vẽn gẽnhan ja nĩgtĩ, ên kã tóg ù tén ja nĩgtĩ, hã to tóg se kỹ jẽ nĩ.

²⁰ Kĩ *Pilatós* vỹ ag mỹ vĩ mãn mũ. Ti tỹ *Jesus* tovãnh sór vễ. ²¹ Hã ra ag tóg prẽnprẽr kỹ: “!..krunh to ti sã, krunh to ti sã..!” he mũ. ²² Kĩ tóg ag mỹ vỹ tãgtũ han mũ gẽ. “Ti kórég tỹ ne han ti? Sỹ vэг tũ tóg ti. Ti tỹ ne to ter ke nẽ? Sỹ ki kagtũg tóg ti. Hã kỹ sóg ti mrãnmrãn kar kỹ ti tovãnh ke mũ,” he tóg. ²³ Hã ra ag tóg prẽnprẽr tãvĩ han mũ sir, hã kỹ ag tóg ti kutãn mũ. Ti mỹ ag tóg: “!..krunh to ti sã..!” he tãvĩ han mũ. Kĩ tóg ag prẽnprẽr to ag mỹ han sór mũ sir. ²⁴ To tóg jyrkẽn mũ, kỹ tóg ag mỹ: “he,” he mũ, ag tỹ ti kutãn to. ²⁵ Kĩ tóg ù ên kavãg mũ sir, ù tỹ vẽn gẽnhan to se kỹ jẽ ên ti, ù tỹ ù tén ja ên ti. Kĩ tóg ag mỹ *Jesus* ti fẽg mũ sir, ag tỹ ti ki ag tỹ nẽn han sór mũ ên han jé. ²⁶ Kĩ ag tóg ti pẽre mũ mũ, krunh to ti sa jé.

Jesus tỹ krunh to sa

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Jo 19.17-27)

Ag mũn kỹ ag tóg ù kãtĩg vэг mũ. Êpỹ tá tóg kãti mũ. Ti jijin hã vỹ: *Cirene* tá *Simão*, he mũ. Ti kri ag tóg *Jesus* krunh ti fig mũ, ti tỹ ti jé va tĩg jé, ti nón.

²⁷ Kĩ ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ *Jesus* nón mũ mũ, ùn tỹtã fag ke gẽ. Ên fag vỹ vễsỹrẻnh mũ. Kygfỹ mág han fag tóg mũ sir. ²⁸ Hã ra *Jesus* tóg vễsỹjãm êvãnh kỹ fag mỹ: “*Jerusalém* tá ke,” he mũ. “Ijé kygfỹ tũg nĩ,” he tóg. “Vễjé kygfỹm nĩ, ãjag krẽ jé kygfỹm nĩ,” he tóg. ²⁹ “Ha vé, kurã kórég pẽ vỹ jun ke mũ, ãjag mỹ. Ên kã ù ag tóg: “ùn kurĩ fag mỹn pãgsĩ nính mũ, fag tỹ fag krẽ ter vэг tũ nĩn kỹ,” hẽnhan mũ. “Ùn krẽ tũ fag mỹn pãgsĩ nính mũ, ù tỹ gĩr pygfãm tũ fag mỹ ke gẽ,” he jé ag tóg ke mũ. ³⁰ Ên kã ag tóg pãnónh mỹ: “inh kri tỹ tam ké,” hẽnhan ke mũ gẽ, kỹ ag tóg sór mỹ: “inh pēju ra, vẽn krẽm,” hẽnhan ke mũ gẽ. ³¹ Êg kato tẽ ag tỹ ka tánh gỹn kỹ ag hỹn ka tóg tovãnh ke tũ pẽ nĩ. Ka tánh ên ri ke sóg nĩ. Jo ãjag tóg ka tóg ri ke nỹti. Hã kỹ ãjag tóg inh vễsỹrẻnh kãfór vẽnhan ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. *Jerusalém* fĩn rãm kỹ tóg ke mũ.

³² Ag tỹ *Jesus* pẽre mũn kỹ ag tóg ùn rẻgre ag pẽre mũ mũ gẽ, ùn jyre pãno ag. Ag tỹ ka to ag sanh ke vễ gẽ. ³³ Kĩ ag tóg pãnónh tá junjun mũ sir, ti jijin hã vỹ: Kri Kuka, he mũ. Tá ag tóg krunh to ti sãg mũ sir. ùn jyre pãno ag tỹ ag tóg krunh to ag sãg mũ gẽ, ti

kóm, ký ũ vỹ ti pĕgja tá sa, jo ũ vỹ ti jakãnh tá sa.

³⁴ Ký *Jesus* vỹ: “panh’, ag mỹ vĕnh pãte fón nĩ,” he mü. “Ag pijé ki kanhró nýtĩ’, ag tý nĕn han mü tag ki,” he tóg.

Ký *soldado* ag tóg ti kur tý jagnĕ mỹ vĕnh ken mü, to ag tóg joga he mü sir. ³⁵ Ký vĕnh e ag vỹ tá vég nýtĩ. Hã ra pã’i ag tóg ti nyg mü. Ký ag tóg jagnĕ mỹ: “ũ ag krenkren han ja tóg nĕgtĩ,” he mü. “*Cristo* jé vĕnh kren han, Topĕ tý ti fĕg ja nĕn ký, ti tý ti kuprĕg ja nĕn ký. Hã ra tóg vĕnh kren han ki kagtĭg nĩ,” he ag tóg mü, ti to é he ký. ³⁶ Ký *soldado* ag vỹ ti nyg mü gé. Ti rá há nýtĩ ký ag tóg ti mỹ *vinagre* ven mü sir. ³⁷ Ký ag tóg ti mỹ: “ã mỹ tý *Judeu* ag pã’i mág nĩ?” he mü. “Vĕnh kren han ra, ã tý tý pã’i nĕn ký,” he ag tóg mü, ti to é he ký. ³⁸ Hã ra ag tóg ti to rán ja nĩ, ti tý krunh to sa ĕn ti. Ti to rán há vĕ, há vỹ: “*Judeu* ag pã’i mág há vĕ,” he mü. Ti kri tóg krunh to rán ký sa.

³⁹ Ký ti kóm krunh to sa ũ tóg ti to é he mü gé, ũn jykre pãno ĕn. Ký tóg ti mỹ: “ã mỹ tý *Cristo* nĩ?” he mü. “Vĕnh kren han ra, ký ĕg krenkren han nĩ gé,” he tóg mü. ⁴⁰ Hã ra ti kóm krunh to sa ũ tóg ti mỹ vỹ jũ han mü. Ti mỹ tóg: “ký ã mỹ Topĕ kamĕg tú?” he mü. “Vĕsýrĕnh ã tóg mü gé, ti kóm. ⁴¹ Ēg tý ĕg tý nĕn han ja kajãm vĕ jãvo. Ēg jykre pãno to ĕg vĕsýrĕnh nýtĩ nĩ. Ēg jãvo tóg jykre kuryj nĩ. Ti pijé nĕn ũ kórĕg han ja nĩ,” he tóg. ⁴² Ký tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*’, inh ki ĕkrĕn nĩ, ã tý tý pã’i ki rán ký,” he mü. ⁴³ Ký tóg ti mỹ: “ha mĕ, ũri ã tóg inh mrĕ ĕmã há ĕn tá nĕnh mü, *Paraiso* he mü ĕn tá, kanhkã tá. Ki há sóg tóg mü,” he mü, *Jesus* ti.

Jesus ter

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Jo 19.28-30)

⁴⁴ Kejĕn rá tóg ĕg nĕno kã sa nĩ sir. Hã ra tóg kuty’ he mü sir, ga kar mĩ há. Kuty ĕn tóg óra tágtũ han mü. ⁴⁵ Hã ra Topĕ ĩn krĕm kur mág pĕ vỹ jãnkã kã sa nĩ. Ēn vỹ jaran ke mü. Kuju mĩ tóg jaran ke kãtĕre mü sir, ĩn rãm kãn tóg mü.

⁴⁶ Ký *Jesus* vỹ prĕr mág pĕ han mü. Ký tóg: “!..panh’..!” he mü. “!..Sý ã mỹ vĕnh fĕg vĕ, inh kuprĭg ti..!” he tóg. Tag tóg kar tóg hun ke mü sir.

⁴⁷ Hã ra fóg tý *capitão* tóg ti ter vég mü. Ký tóg Topĕ mỹ vĩ há han mü. “Vĕnh vĩ ja vĕ, ũn há ja vĕ,” he tóg mü. ⁴⁸ Ký vĕnh e ĕn vỹ ti ter vég mü gé. Ký ag tóg ag tý nĕn han ja to jykren mü sir. Vãhá tóg ag mỹ e tí. “Topĕ hýn ĕg tý hĕ ri kenh mü ha, ĕg tý ti tĕn ký?” he ag tóg mü sir. Tag tóg ký ag tóg ag ĩn ra vỹnvýn ke mü.

⁴⁹ Hã ra ti to há ag vỹ ti vég nýtĩ nĩ, kakó ki, ũn týtã fag ke gé. *Galilĕia* tá ke fag tóg ti mrĕ kãmũ ja nĕgtĩ gé. Ti ter ve kãn fag tóg mü sir.

Ag tý vĕnh kej tá Jesus fi

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Jo 19.38-42)

⁵⁰ Ký ũ tóg tá nĩ gé, vĕnh jyvĕn tí ũ. Ti jiji há vỹ: *José*, he mü. Tý tóg ĕmã tý *Arimatĕia* tá ke nĩ, ga tý *Judĕia* tá. Jykre kuryj tóg nĩ, jykre há. ⁵¹ Ti pijé ag tý *Jesus* tĕn ke to jykren mü ĕn kã: “he,” he ja nĕgtĩ’. Topĕ tý tý ĕg pã’i nĕnh ke ve sór tóg mü gé. ⁵² Ēn vỹ *Pilatos* venh tí mü. Ký tóg ti mỹ *Jesus* to vĩ mü, ti ter kar ký. ⁵³ Ký tóg krunh to ti kãtĕrem mü. Ký tóg kur há tý ti pãg mü sir. Ký tóg pãró nor kã ki vĕnh kej ĕn tá ti fig mü. Vĕnh kej tãg vĕ, ag pijé ver kã kã ũ fi ja nĕgtĩ’. ⁵⁴ Hã ra *sexta-feira* vĕ sir. Vĕnhkãn ke kurã ki tóg rá ha, *sãbado* ki. ⁵⁵ Ký ũn týtã fag vỹ ag nóm mü mü, ti ke j ve jé, ag tý ti ĩnh mü ja tá. Ti mrĕ *Galilĕia* tá kãmũ ja ĕn fag vĕ. ⁵⁶ Ve kar ký fag tóg kyrãgrã ký nĕn ger há han mü sir, ti tãg jafã ti, ti to ĩn jé. Hã ra fag tóg vĕnhkãn mü ver, vĕnhkãn ke kurã kã, Topĕ tý *Judeu* ag mỹ kurã nĕm ja ĕn ki króm jé.

24

Jesus rĭr mãn

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Jo 20.1-10)

¹ Ký *Semana* kurã ve tóg tá krýg mü sir. Ký fag tóg kusãg pĕ ki ti ke j venh mü mü. Vĕser ger há han jafã ĕn ma fag tóg mü mü. ² Hã ra fag tóg pó tý ti ke j nĕfe kunũnh ký nĩ vég mü. ³ Ký fag tóg ti ke j tá junjun ký kã ra ge mü. Hã ra fag tóg vĕser vég tú nĩ, ĕg *Senhor* ti. ⁴ Ký tóg fag fe kaj tí sir. Ký vãhá ũn rĕgre ag vỹ kãge mü gé, kur kupri rĭnh ký, kur kókov. Topĕ tý jĕnĕ jafã ag vĕ. ⁵ Ký fag tóg kanĕ junjur mü sir. Ēprã fag tóg ĕvãnh mü. Hã ra ag tóg fag mỹ: “ãjag ne tóg vĕser jãvãnh mü’, ti rĭr ja ra’,” he mü. ⁶ “Ki ti tú nĩ, rĭr ti jĕ ha. Hã ký tóg ãjag mỹ tóg ja nĕgtĩ, ãjag tý *Galilĕia* tá nýtĩ ĕn kã. ⁷ Ký tóg ãjag mỹ: “ĕprã ke fi kósĕn ĕn fĕg jé ag tóg ke mü, ũ tý Topĕ vỹ mranh ti ag mỹ,” he ja nĩ. “Ka to ag tóg ti sanh ke mü, há ra tóg kurã tágtũ ki rĭr mãn ke mü,” he ja tóg nĕgtĩ, vĕso,” he ag tóg mü.

⁸ Ký fag tóg *Jesus* tý nĕn tóg ja ĕn mĩ ĕkrĕn mãn mü sir. ⁹ Ký fag tóg ti ke j tá kãpa ký mü mü sir, ũ tý 11 (ke) ag mỹ tóg jé, ti mrĕ mü tí kar ag mỹ ke gé. ¹⁰ *Maria Madalena* fi vĕ, kar ký *Joana* fi ke gé, *Maria* ũ fi ke gé, *Tiago* mýnh tag fi, ũ fag ke gé. Fag há ne *Jesus* tý ũn vin mü ag mỹ kãmĕn mü, *apóstolo* ag mỹ. ¹¹ Hã ra tóg ag mỹ tý vĕnh ó nỹ ve nĩ, há ký ag tóg kri fi ja tú nĕgtĩ.

¹² Ký *Pedro* vỹ jĕgnĕ ký ti ke j ra vĕnh vãg tí mü. Tá jun ký tóg kã tá pãnh ke ký ti kur há vég mü sir, ti pãg ja ti. Ký tóg ti mỹ e tí. Ti tý to jykren tú tóg tí sir. Ký tóg tĭg mãn mü.

Ag tý Emaús ra mü

(Mc 16.12-13)

¹³ Kurã ĕn kã ti mrĕ mü tí rĕgre ag tóg ĕmã sí ra mü mü. *Jerusalĕm* tán kakó nĩ, 12 (ke) *quilômetros* hýn. Ēmã ĕn jĭjin há vỹ: *Emaús*,

he mü. ¹⁴ Ag mün ky ag tóg jagnē mré vēmén mü nĩ sir, ag tỳ nén ve ja ěn to.

¹⁵ Vähä *Jesus* tóg ag mré ti mü. ¹⁶ Hã ra ag tóg ti ki kagtīg nýtĩ, ag tỳ ti vég mü hã ra. ¹⁷ Ky tóg ag mý: “ãjag tỳ ne tó nē?” he mü. “Vēmén mág ãjag tóg mü nĩ,” he tóg.

Ky ag tóg krýg he mü sir. Ve ũ han ag tóg mü, ag fe kaj tigrĩn. ¹⁸ Ky *Cleopas* he mü ěn tóg ti mý: “ky ã mý mēg tũ? Ũ tỳ fénhta venh kãmũ ja ag vỹ mē kãn. Ā hã mý ã pir mý mēg tũ?” he mü. ¹⁹ “Ne nē?” he tóg. Ky ag tóg: “*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ěn,” he mü. “Topē vĩ tó ti vē. Ěg tỳ nén han vãn hynhan ja tóg nigtĩ. Topē vĩ tó há han ja tóg nigtĩ, ky Topē vỹ ti mré han ti, *milagre* kar ti. Ky *povo* kar ag vỹ vég ti, ky tóg ěg kar mý e ti. ²⁰ Ky Topē tũ ki rĩr ti ag vỹ ti fēg, ěg pã'i kar, fóg tỳ pã'i tỳ ti tén jé, krunh to ti sa jé, há ky tóg tũg mü. ²¹ Ěg tỳ ti ve ky ěg tóg ti to: “ti hýn ěg *povo* tỳ *Israel* ag krenkren han ke mü,” he ja nĩ vē. Hã ra tóg ter ja nĩ. Ũri tóg kurã tágtũ han, ti ter kri,” he ag tóg. ²² “Ky ěg kã ũ fag vỹ ěg mý nén ũ tó gé, ky tóg ěg mý e ti gé. Kusã pē ki fag tóg ti kej ra müjēg. ²³ Hã ra fag tóg ti vég tũ nĩ, ti tỳ tá ný tũ nĩn ky. Ky fag tóg: “nén nē ve ěg,” he mü gé. Topē tỳ jēnē jafã nēji, ky tóg nēji fag mý: “rĩr ti jē nĩ,” hé. ²⁴ Ky ěg kã ũ ag vỹ ra mü mü, ti kej ra. Ky ag tóg vég mü gé. Hã ra ag tóg ti vég tũ pē nĩ,” he ag tóg.

²⁵ Ky tóg ag mý: “ãjag tỳ ne jé vãsý Topē vĩ tó ti ag vĩ kri fi ja tũ nĩ nē?” he mü. “Kri tũ ãjag nýtĩ, to jýkrén há han tũ ãjag tóg nĩ,” he tóg. ²⁶ “*Cristo* vēsýrénh ke vē, vēsýrénh kar ky tóg tỳ ũn mág nĩnh ke mü vãhã,” he tóg. ²⁷ Ky tóg ti to nén rán ja kãmén kãn mü sir, *Moisés* tỳ rá ti, Topē vĩ tó ti ag kar tỳ rá ti.

²⁸ Ti tỳ ag mý kãmén ti ki ag tóg ěmã ěn tá junjun mü sir. Ky tóg mã ra tīg sór mü. ²⁹ Ky ag tóg ti mý: “ěg mré nĩm nĩ. Rãkē tóg ný ha. Kutýg tóg rá ha,” he mü. Ky tóg ag mré rá mü. ³⁰ Ag mré jēn ke jo tóg ěmĩ mág mü. Ky tóg Topē mré vĩ mü, kar tóg kupãn ky tỳ vėnh ken mü. ³¹ Ky ag tóg vãhã ti ki kanhrãn mü. Ti ve há han ag tóg mü sir. Hã ra tóg ki tũ nĩ ha, ti ve mãn tũ ag tóg nĩ.

³² Ky ag tóg jagnē mý: “ti tỳ ěg mré vēmén ky tóg ěg fe ki rá,” he mü. “Ěg mý tóg ti to rán ky nĩ ěn kãmén kãn, ěg mün ky. Ti há ja vē,” he ag tóg mü.

³³ Ky ag tóg vėsýmér *Jerusalém* ra vỹnvýn ke mü sir. Tá ag tóg ũ tỳ 11 (ke) ag vég mü, ag mré ke ũ ag mré há. ³⁴ Hã ra ěn ag tóg ag mý: “ěg *Senhor* vỹ rĩr mãn,” he vén mü. “*Simão Pedro* mý tóg vėnh ven, mýr, ha mē,” he ag tóg mü sir. ³⁵ Ky ag tóg ag mý: “hý, ti ve ěg ke gé,” he mü gé. Ky ag tóg ag mý ag tỳ nén ve ja ěn tó mü sir, ag tỳ ag mü ki ti ve ja ti, ti tỳ ag mý ěmĩ kupãn ja ti ke gé. “Hã ki ěg tóg ti ki kanhrãn mü,” he ag tóg mü.

Jesus tỳ ag kar mý vėnh ven

(*Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8*)

³⁶ Ag tỳ ver tỳ vēmén nýtĩ ra *Jesus* tóg vãhã ag mré jē nĩ, ti tỳ hē tá kãrãnh ke tũ hã ra. Ky tóg ag mý: “mý sér nýtĩm nĩ,” he mü. ³⁷ Hã ra ag tóg jũrũn ke mü. Ti kamēg ag tóg mü. “Vėnh kuprĩg hýn,” he ag tóg mü, ti to. ³⁸ Ky tóg ag mý: “ãjag ne tóg jũrũn ke mü,” he mü. “ãjag tỳ ne jé: vėnh kuprĩg hýn, he nē, iso?” he tóg. ³⁹ “Inh nĩgē ve ra, inh pėn ve ra, inh há vē. Inh mēgmē ra, isugným han ra. Vėnh kuprĩg pijé fãr nigtĩ, ti pijé kuka nĩ. Inh fãr ve ra, inh kuka ti,” he tóg. ⁴⁰ Vĩ ky tóg ag mý ti nĩgē ven mü, ti pėn ke gé. ⁴¹ Hã ra tóg ver ag mý e ti, ag fe tỳ mrin ke pē han ky. Hã ky tóg ag mý: “mý ki vėjēn tũ?” he mü. ⁴² Ky ag tóg ti mý pirã grã nĩm mü. ⁴³ Ky tóg mãn ky ko mü, ag rĩnve.

⁴⁴ Ky tóg ag mý: “há tó ja inh nĩ, ãjag mý, iser ke to há, isý ãjag mré nĩ mü ěn kã,” he mü. “Vãhã sóg ve kãn ja nigtĩ, *Moisés* tỳ iso nén rán ja ti, Topē vĩ tó ti ag kar tỳ nén rán ja ti ke gé, Topē to jãn ki ke gé,” he tóg. ⁴⁵ Ky tóg ag mý kãmén há han mü. Hã ky ag tóg ti to nén rán ja ki kanhrãn kãn mü. To jýkrén há han ag tóg mü sir.

⁴⁶ Ky tóg ag mý: “há ky *Cristo* vỹ vėsýrénh ky rĩr mãn gé, ti ter kar ky, kurã tágtũ tũg ky. Tag ve kãn sóg huri,” he mü. ⁴⁷ “Ky ũ ag tỳ vėnh kar mý inh kãmén ke vē. Ijiji tó jé ag tóg ke mü. Vėnh kar mý ag tóg: “ãjag jýkre pãno tovãnh ra. Ky Topē vỹ ãjag mý vėnh pãte fón ke mü, ãjag tỳ ti vĩ mranh ja ti,” henh ke mü. *Povo* kar mý ag tóg tónh ke mü, há ra ag tóg tag ki tó vén ke mü, *Jerusalém* ki.

⁴⁸ ãjag to ken há vē. Ve kãn ãjag tóg mýr, há ky ãjag tóg tónh ke mü. ⁴⁹ ãjag mý sóg inh panh tỳ ãjag mý ti kuprĩg tó ja ěn jēnėnh ke mü. Hã ky tag ki nýtĩm nĩ ver, ěmã tỳ *Jerusalém* tag ki. Hē ra mü tũg nĩ. Ti kuprĩg tỳ kanhkã tá kãtīg ky ãjag tar han ke ěn jãvãnh nĩ,” he tóg.

Jesus tỳ kanhkã ra tīg

(*Mc 16.19-20; Hk 1.9-11*)

⁵⁰ Ky tóg ag jãmĩ ti mü, ěmã tỳ *Betânia* ra. Tá tóg ti nĩgē tỳ ag kri ven mü. Ky tóg ag mý vĩ há han mü sir. ⁵¹ Ag mý vĩ há han kar tóg ag ré ky ti mü. Kanhkã ra tóg tãpny mü. ⁵² Ky ag tóg ti to: “Topē vỹ tỳ ti nĩ,” he mü sir. Ky ag tóg *Jerusalém* mĩ kãmũ mãn mü, vėsýkã. Ag mý tóg sér pē ti vãhã, fag mré há. ⁵³ Kurã kar ki ag tóg Topē ĩn ra mü ti, tá Topē mý vĩ há han jé, ti mý nén ũ há kar tó jé, ti tỳ ag mý sér tĩn ky, fag mré há.

Hã vē.

JOÃO TÛ RÁ

Topê tý ti vî tý nén ù kar han

¹ Topê tý nén ù kar han tũg ki tóg nĩ ja nĩ, ěg tý ù to: Topê ví, he mü ěn ti. Hã to ěg: *Jesus*, he mü. Topê mré tóg nĩ nĩ. Topê vỹ tý ti nĩ gé.

² Nén kar han to há tóg Topê mré nĩ nĩ. ³ Ti vî há tý tóg nén ù kar hynhan, Topê ti. Ti pir mỹ tóg nén ù han tũ nĩ, ti há mré tóg hynhan kãn. ⁴ ěg tý ù to: Topê ví, he mu ěn vỹ rĩr nĩ, há ký tóg ěg rĩnrĩr han ke mü gé. Jẽngrẽ ri ke ti nĩ. Ti tý ěg kanhrãn to ken há vë. ⁵ ěg mỹ tóg jẽngrẽ han tí. ěg ki kuty ěn tý tóg tũ' he tí. Ký Nén-Kórég vỹ ti tý tũ' he sór ja nĩ, há ra tóg tí tý hẽ ri ke ja tũ nĩ.

⁶ Ký kejẽn Topê tóg ěprã ke ù jẽnẽ, ti jiji há vỹ: *João*, he mü. ⁷ Ti mỹ tóg: “ag mỹ ù tý ag mỹ jẽngrẽ han ke mü ěn kãmén” he ja nĩ. Há ký tóg ke mü, ěg kar tý ti vî mẽ ký kri fi jé. ⁸ *João* pijé ěg mỹ jẽngrẽ han ja nĩ'. Ti tý ěg mỹ: “ẽn há vë,” henh kãtig ja vë. ⁹ Jẽngrẽ pẽ ěn há vë. ěprã tóg jun, ti tý ěg kanhrãn jé, ěprã ke kar.

¹⁰ Ga han tóg. Ký tóg ěg mré kri tĩnh kãtig gé. Há ra ěprã ke ag tóg ti ki kanhrãn ja tũ nĩ.

¹¹ Ti *povo* kar mĩ tóg tũg ja nĩ, há ra ti mré ke ag pijé ti ki ge sór ja nĩgtĩ'. ¹² Û ag tóg há ra ti ki ge mü. ěn ag to tóg: “Topê krẽ,” he mü, ù tý ti ki ge ký nỹti tãvi ag há to. ¹³ ěg tý ti ki ge ký nỹti tũgrĩn ěg tóg tý ti krẽ nỹti. ěg mur tũgrĩn ěg tóg ver tý ti krẽ tũ nỹti. ěg panh tý ěg mỹnh fi mré nỹ tũgrĩn ěg tóg mur mü gé. Topê tý ěg han mân tũgrĩn ěg tóg tý ti krẽ nỹti jãvo.

¹⁴ ěg tý ù to: Topê ví, he mü ěn vỹ ěg ri ke mur, ký tóg tý ěprã ke jẽ sir. ěg mré tóg tí ja nĩgtĩ. Há ký sóg ti vé. Pã'i mág vỹ tý ti nĩ, ùn tar, tag ve inh. ěg to há tãvi ti nĩ. Ký tóg ki há to tí gé. Tý tóg Topê kósin pir nĩ.

¹⁵ *João* vỹ ti kãmén ja nĩ gé. Ti kãmén há han tóg. Ký tóg: “inh nón kãtig ke mü ěn vỹ inh kãfór nĩ,” he ja nĩ. “Ti tý inh nón kãtig ke mü ra tóg tý ijo ke nĩ. ěn to inh huri ájag mỹ. Ti há vë,” he ja tóg nĩ.

¹⁶ ěg to há tãvi tóg nĩ, há ký tóg ěg mỹ nén ù há kar han, ěg jagãgtãn ký. ěg jagãgtãn tag tovãnh ke tũ pẽ tóg nĩ. ¹⁷ *Moisés* vỹ ěg mỹ Topê tý ěg jyvẽn mü ěn to ja nĩgtĩ, ěg tý ti vĩ ki króm jé. Há ra *Jesus* tóg ěg mỹ: “Topê vỹ ájag mỹ vẽn pãte fón sór mü, ti tý ájag to há nĩn ký,” he mü. Ti há ne ěg mỹ vẽn vĩ sér ěn to mü'. ¹⁸ ěg pijé Topê vég tí'. Ký ěg kã mĩ ke ù vỹ ti ve ja tũ nĩ gé. Ti kósin pir há vỹ ěg mỹ ti kãmén tí. Ti há vỹ ti jóg mré nĩ nĩ, Topê mré.

João Batista tý Jesus kãmén
(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Lc 3.1-18)

¹⁹ Kejẽn *Judeu* ag pã'i ag vỹ *João* mỹ vẽn vĩ jẽnẽg mü. Topê tũ ki rĩr tí ag jẽnẽg ag tóg mü, *Levi* krẽ'krẽ ag mré, ag tý ti mỹ: “ù nỹ tý ã nĩ?” he jé. ²⁰ Ký tóg: “inh pijé tý *Cristo* nĩ,” he mü. Ag mỹ tóg to há han.

²¹ Ký ag tóg ti mỹ: “ký ã hỹn tý ù nĩ? ã mỹ tý *Elias* nĩ?” he mü. Há ra tóg: “vó” he mü gé.

Ký ag tóg ti mỹ: “Topê ví to tí ù nẽji kãtig ke mü gé. Ti há mỹ tý ã nĩ?” he mü. Há ra tóg: “vó,” he mü gé.

²² Ký ag tóg: “ù nỹ tý ã nĩ, ge ký? Pã'i ag vỹ ěg jẽnẽ, ěg tý ã ki jẽnẽ jé. ěg hỹn ag mỹ ne tónh ke mü? Vëso ã hẽri ke tí?” he mü.

²³ Ký tóg ag mỹ *Isaías* tý rá to mü, há vỹ: “ù tý ěmã tũ ja tá jẽ ký vẽn kar mỹ Topê jykre kãmén mü ěn vỹ tý inh nĩ,” he mü. “Ù tý vẽn kar mỹ: “ěg *Senhor* japry kure ra, ti jamĩn kuryñh ra,” he tí ěn vỹ tý inh nĩ,” he tóg.

²⁴ Jãvo ù tý ti ki jẽnẽg mü ag vỹ tý pã'i tý *Fariseu* ag mré ke nỹti. ²⁵ Ký ag tóg: “ã tý hẽ ri ken ký ag kygpe sór nẽ, ã tý tý *Cristo* tũ há ra?” he mü. “Inh pijé tý *Elias* nĩ'. Inh pijé tý Topê ví to tí ěn nĩ,” he ã tóg tí, há ra ã tóg ag kygpég tí,” he ag tóg. ²⁶ Ký tóg: “goj tý sóg ag kygpég tí,” he mü. “Hã ra ù tóg ájag kã mĩ tĩnh mü ha, ájag tý ùn ki kagtig ù. ²⁷ ěn vỹ inh nón kãtig ke mü, há ra tóg inh kãfór nĩ. Sỹ tý ti mỹ rãnhràj tí nĩnh ke vë vë, sỹ ti pẽn né kunũnh ke vë vë. Há ra sóg tý ti krẽm ke pẽ jé,” he tóg, *João* ti.

²⁸ ěmã tý *Betânia* tá ag tóg ti venh kãmũ ja nĩgtĩ, goj tý *Jordão* mã tá. Tá tóg ag kygpég jé nĩ.

Topê cordeiro

²⁹ Tý vaj ký tóg *Jesus* vég mü sir. Ký tóg ti to: “ti há vë,” he mü. “ěg tý Topê mỹ *cordeiro* tãnh ěn ri ke ti nĩ. Ti há vỹ ěg kar tý Topê ví mranh ěn jagfy ter ke mü. ³⁰ Sỹ ùn kãmén mü ěn há vë. Û tý ijo jẽ mü vỹ inh nón kãtig ke mü, he ja inh nĩ, ti to. Inh kãfór ti nĩ, ti tý tý inh jo ke nĩn ký. ³¹ Inh pijé ti ki kanhró ja nĩ', há ra sóg *povo* tý *Israel* ag kar kygpé, ag tý ti ki kanhrãn kãn jé,” he tóg.

³² Ký tóg: “Topê kuprĩg ve inh,” he mü gé. “Kanhkã tá kãtère ký tóg ti jẽnĩmanh kri nĩ nĩ. Tý tóg sórãg ve nĩ. ³³ Inh pijé *Jesus* ki kanhró nĩ vë'. Há ra Topê tóg inh mỹ: “ha ag kygpenh tũg,” he ja nĩ. Ký tóg inh mỹ: “ã tý inh kuprĩg ve ký ã tóg ti ki kanhró nĩnh mü,” he ja nĩ gé. “Kanhkã tá kãtère ký tóg ag kã ùn pir kri góm kenh ke mü. ěn vỹ inh kuprĩg tý ag kygpenh ke mü,” he ja tóg nĩ inh mỹ, Topê ti, *Jesus* to. ³⁴ Tag ve inh, há ký sóg ájag mỹ: ti há vỹ tý Topê kósin nĩ, he mü,” he tóg.

Jesus tý ti mré mü tí ag jé prẽ

³⁵ Tý vaj ký *João* tóg ti mré mü tí régre ag mré vëmén jé nĩ. ³⁶ Ký tóg *Jesus* tý mĩ tũg vég mü, ký tóg ag mỹ: “ěg tý Topê mỹ ěg mẽg tý *cordeiro* tãnh ěn ri ke ti nĩ,” he mü.

³⁷ Ti vī tag tugrīn ag tóg *Jesus* nón mū mū.
³⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “ne nē?” he mū. Kŷ ag tóg: “*Rabi*”, ā hē tā ěmā nī?” he mū. *Rabi* to ken hā vē, hā vŷ: ěg kanhrān tí, he mū. ³⁹ Kŷ tóg: “mū jé ha, ve jé,” he mū. ěg ag tóg ti mré mū mū sir. Ti mré ag kurā ěn tŷg mū. Rā ké ti nŷ ha, 4 óra hŷn hēn ri ke mūn.

⁴⁰ Ag kā ū vŷ tŷ *André* nī, *Simão Pedro* jāvy.
⁴¹ Kŷ tóg vēsŷmér ti kāke venh tí kŷ ti mŷ: “*Messias* ve inh,” he mū. *Messias* to ken hā vē, hā vŷ: *Cristo*, he mū, hā vŷ: Topē tŷ ūn jēnēg mū, he mū. ⁴² Kŷ tóg ti mré ti venh tí mū. Kŷ *Jesus* vŷ ti ki ěvānh mū, kŷ tóg: “*Simão* vŷ tŷ ā nī, *João* kósín,” he mū. “Sŷ ā jijin mān ke vē, hā vŷ: *Cefas*, he mū,” he tóg. *Cefas* to ken hā vē, hā vŷ: *Pedro*, he mū, hā vŷ: pāró, he mū.

Jesus tŷ Filipe mré Natanael jé prēr

⁴³ Tŷ vaj kŷ tóg ga tŷ *Galiléia* ra tŷg sór mū. Kŷ tóg *Filipe* mŷ: “inh mré kätŷg,” he mū.
⁴⁴ Hā ra *Filipe* vŷ tŷ *Betsaida* tá ke nī, *André* mré *Simão* jamā ěn tá ke. ⁴⁵ Kŷ tóg *Natanael* venh tí mū. Ti mŷ tóg: “*Cristo* ve inh huri,” he mū. “*Moisés* vŷ ti kätŷg ke rán ja nŷgtŷ, ū ag ke gé. *Jesus* to ken hā vē, *Nazaré* tá ke ěn, *José* kósín ěn ti,” he tóg. ⁴⁶ Kŷ tóg: “hā ra sóg *Nazaré* tá ūn hā ve ja tŷ nŷ ver,” he mū. Hā ra tóg ti mŷ: “ge ra ti venh kätŷg,” he mū. Kŷ tóg ti mré tí mū.

⁴⁷ Ag tŷ *Jesus* tá junjun mū ra tóg, ū tŷ tá nŷti ag mŷ ti kāmén mū. “Ūn kätŷ ěn ve ra. *Israel* krē’krē pē vē, ūn há, ūn ón vānh,” he tóg. ⁴⁸ Hā ra *Natanael* tóg ti vŷ tag mēg mū. Kŷ tóg ti mŷ: “kŷ ā mŷ inh ki kanhró nī?” he mū. Kŷ tóg: “*Filipe* tŷ ā jé prēr to hā sóg ā vé, ā tŷ ka tŷ *figueira* krēm jē ěn kā,” he mū.

⁴⁹ Kŷ tóg ti mŷ e tí. “Topē kósín vŷ tŷ ā nī, *Rabi*,” he tóg. “Ěg povo tŷ *Israel* kri pā’i vŷ tŷ ā nī,” he tóg.

⁵⁰ Kŷ tóg: “isŷ ā mŷ: ā ve ja inh nī, ā tŷ ka krēm jé ra, hen kŷ tóg ā mŷ e tí,” he mū. “Hā ra tóg ver tŷ nēn ū tí nī. Isŷ kar kŷ nēn han ke mū vŷ ā mŷ e pē tāvŷ tŷnh mū, ha vem nī,” he tóg. ⁵¹ “Hā vē, ki hā sóg tó mū, ha mē. Kanhkā nor kŷ nŷ ve jé ājag tóg ke mū. Tá Topē tŷ jēgnē jafā ag vŷ kārēnh ke mū, iso, kar kŷ ag tóg ra mū mān ke mū gé. Tŷ sóg ěprā ke fi kósín nŷ mŷr,” he tóg.

2

Jesus tŷ vēnh prŷg venh tŷg

¹ Kurā tāgtŷ tŷg kŷ ū tóg vēnh prŷg han mū, ěmā tŷ *Caná* tá, ga tŷ *Galiléia* tá. *Jesus* mŷnh fi vŷ venh tŷg ja nŷ. ² Kŷ ag tóg *Jesus* mŷ tó mū gé, ti tŷ fénhta venh kätŷg jé, ti mré mū tí ag mré. ³ Ag tŷ tá nŷti ra vāhā *vinho* tóg tŷ he mū. Kŷ ti mŷnh fi tóg ti mŷ: “*vinho* vŷ hur tŷg,” he mū. ⁴ Hā ra tóg fi mŷ: “toreg’, mŷnh’, inh mré ke tŷ vē ver,” he mū. ⁵ Hā ra fi tóg ū tŷ fénhta ki rŷr tí ag mŷ: “ti tŷ ājag mŷ nēn ū tó kŷ han nŷ,” he mū.

⁶ Hā ra goj né tŷ 6 (ke) vŷ tá nŷti. Pó tŷ há vē, goj né ěn tí. ěhé ti nŷti, *balde* fór tŷ 10 (ke) tŷ ěg tóg ūn pir fān tí. *Judeu* ag vŷ vēnh kygpe e han tí, ag tŷ Topē mŷ há nŷti jé. Hā jé goj né ěn tóg tá nŷti. ⁷ Kŷ *Jesus* tóg fénhta ki rŷr tí ag mŷ: “goj né ěn fónfān ra, goj runrun kŷ,” he mū. Kŷ ag tóg fónfān kām mū. ⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “goj tag tŷ fénhta to pā’i mŷ ven,” he mū. Kŷ ag tóg ke mū. ⁹ Kŷ tóg kāmēg mū. Hā ra tóg tŷ *vinho* há tāvŷ nŷ sir, ag tŷ goj run ja ti. Hā ra tóg ki kagtŷg nŷ, *Jesus* tŷ goj tŷ *vinho* han mūn ki. Ū tŷ fénhta ki rŷr tí ag hā vŷ ki kanhró nŷti, pā’i ěn krēm ke ag.

Hā kŷ tóg ūn prŷg mū ěn jé prēr kŷ ti mŷ: ¹⁰ “vējykre vēnh mŷ han ā,” he mū. “Ag tŷ kronkron vén kŷ ā tóg ag mŷ *vinho* há tāvŷ nŷm ke mū vē. Kar kŷ *vinho* pāgsŷ vŷ há nŷ vē. Hā ra ā tóg ag mŷ *vinho* pāgsŷ ěn nŷm vén. Kŷ ā tóg *vinho* há tāvŷ tag nŷm sór mū ha vāhā,” he tóg.

¹¹ *Jesus* tŷ ěmā tŷ *Caná* tá nēn han mūn hā vē, *Galiléia* tá. Ěg tŷ nēn han ki kagtŷg hynhan tóg tí, kŷ tóg tag han vén. Hā kŷ ti mré mū ti ag tóg ti ki ge pē han mū sir, ag tŷ ti jykre tar ěn ven kŷ.

¹² Kar kŷ tóg ěmā tŷ *Cafarnaum* ra tí mū, ti mŷnh fi mré, ti jāvy ag mré hā, ti mré mū tí ag mré ke gé. Tá ag tóg nŷtŷg mág sŷ han.

Jesus tŷ Topē ěn ra tŷg

(*Mt 21.12-13; Mc 11.15-17; Lc 19.45-46*)

¹³ ěn kā *Judeu* ag fénhta tŷ *Páscoa* vŷ kakó tí sir. Kŷ *Jesus* vŷ ěmā tŷ *Jerusalém* ra tí mū, ti mré mū tí ag mré. ¹⁴ Ti tŷ Topē ěn tá jun kŷ tóg ū tŷ monh vēne he tí ag vēg mū, *carneiro* vēne he tí ag ke gé, sórāg vēne he tí ag ke gé. Topē ěn krēm ag tóg ag nŷgóso hynhan tí. Kar kŷ jānkamy *trocar* he tí ag tóg tá nŷti gé. ¹⁵ *Jesus* tŷ ag ve kŷ tóg ti mŷ e tí, ag tŷ Topē ěn kavēnh mūn kŷ. Hā kŷ tóg mrān ke jafā fy ěn vyn kŷ tŷ ag pan mū, Topē ěn tá, *carneiro* ti ke gé, monh ti ke gé. Ū tŷ jānkamy *trocar* he tí ag jānkamy ěn vām tóg mū gé, ěprā. Kŷ tóg ag *mesa* tŷ vryrn ke mū gé. ¹⁶ Ū tŷ sórāg vēne he tí ag mŷ tóg: “ājag tŷ ma mŷjēg,” he mū. “Inh panh ěn krēm nŷgóso han sór tŷg nŷ. *Bodega* pijé’, inh panh ěn tí,” he tóg.

¹⁷ Ti mré mū tí ag tŷ tag ve kŷ ag tóg ti to rán kŷ nŷ ěn mŷ ěkrég mū, ha mē: “ā ěn tóg inh mŷ sŷnvŷ jé. Ag tŷn kavēnh kŷ ag tóg inh krŷ rŷ han mū. Kŷ tóg kejēn isén ke mū sir, ha vem nŷ,” he tóg.

¹⁸ Kŷ *Judeu* ag pā’i ag vŷ *Jesus* tŷ ag pan mū vēg mū gé. Kŷ ag tóg ti mŷ: “ā tŷ hē ri ke nē?” he mū. “Ū nŷ ā mŷ: tag han nŷ, hé? *Milagre* ū han nŷ, ěg tŷ ū tŷ ā jēnēg mū ki kanhrān jé,” he ag tóg.

¹⁹ Hā ra tóg ag mŷ: “ājag tŷ Topē ěn tag kókén kŷ sóg ti jēgia ki ū han mān ke mū, kurā tāgtŷ ki, ha vem nŷ,” he mū. ²⁰ Kŷ tóg ag mŷ e tí. “Ū tŷ Topē ěn tag han mū ag vŷ

prÿg tÿ 46 (ke) ki rânhrâj kÿ ti han. Jâvo ã mÿ kurã tagtÿ ki ù han sôr mù', In ti?'“ he ag tóg. ²¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ ti ter ke tó ja nÿgtÿ. Vênh kâmén ja ti nÿgtÿ, ti tÿ vêsô: “Topê in ri ke inh nÿ,” hen kÿ. ²² Ti tÿ kejên ti ter kar kÿ rÿr mân kÿ ti mré mù ti ag tóg ti vÿ tag ki êkrén kÿ ki kanhrân mù. Kÿ ag tóg Topê vÿ ki rán kÿ nÿ ên to jykrén há han mù vâhã, ti vÿ to ke gé. Kÿ ag tóg ti ki ge há han mù vâhã.

Jesus tÿ vênh kar jykre ki kanhró

²³ Fênhta tÿ *Páscoa* ên kã ù tÿ hên ri ke ag vÿ ti ki ge mù. *Jerusalém* tá, ag tÿ ti tÿ nén han mù ve kÿ. ²⁴ Hã ra tóg ag jykre ki kanhró nÿ. Ón kÿ ag tóg ti ki ge mù, hã kÿ ag tóg to jykrén há han tÿ nÿ sir. ²⁵ Kÿ ù tÿ ti mÿ: “ù ên jykre vÿ ge nÿ,” hen kÿ tóg: “hÿ, ki kanhró inh nÿ,” he tí. Vêsóg ki tóg ag jykre ki kanhró nÿgtÿ.

3

Nicodemos tÿ Jesus mré vêmén

¹ Ên kã ù tóg nÿgtÿ, ti jijin hã vÿ: *Nicodemos*, he mù. *Judeu* ag pã'i ù vê, *Fariseu* ù vê. ² Ên vÿ *Jesus* ve sôr mù, kÿ tóg kuty ra ti venh tí mù, ti mré vêmén jé. Kÿ tóg ti mÿ: “Topê vÿ ã jênê. Hã kÿ ã tóg êg tÿ nén han vânh ên hynhan tí. Topê tÿ ã mré han tÿ nÿ ra ã tóg han ki kagtÿg nÿnh mù vê,” he mù.

³ Kÿ *Jesus* tóg: “ùn mur mân kÿ nÿtÿ ag hã vÿ Topê tÿ tÿ êg pã'i nÿ venh ke mù. Ki há sóg tó mù mÿr,” he mù.

⁴ Kÿ tóg ti mÿ: “kÿ ùn sanh hÿn hê ri kenh mù, ti mur mân jé?” he mù. “Ti mÿ vêsÿ sÿ' he mân kÿ ti mÿnh fi nug ki rã mân ke mù?” he tóg.

⁵⁻⁶ Hã ra tóg: “vó,” he mù. “Êprã ke ag krê vÿ tÿ êprã ke nÿtÿ, ag mÿnh fag ri ke. Jâvo Topê kuprÿg tÿ ù han kÿ tóg Topê kuprÿg tÿ jagrê nÿ. Mur mân to ken há vê, hã vÿ: inh ki rã, he mù. Goj tÿ ke vê, Topê kuprÿg tÿ ke vê gé. Û tÿ gen kÿ mur mân ja tÿ nÿn kÿ tóg Topê tÿ tÿ êg pã'i nÿ venh ke tÿ pê nÿ. ⁷ Hã ra tóg ã mÿ e tí, sÿ ã mÿ: mur mân jé ã tóg ke mù, hen kÿ. ⁸ Kãka to jykrén nÿ. Ti tÿ mÿ tÿg sôr mù ên mÿ tóg tí tí. Ti tÿ krog he ên hã mÿg êg tóg tí, hã ra êg tóg ti vég tÿ nÿgtÿ. Ge ti nÿgtÿ. Topê kuprÿg vég tÿ êg tóg nÿgtÿ, hã ra tóg êg mÿ ti jykre tag nÿm tí,” he tóg.

⁹ Kÿ *Nicodemos* tóg: “tag hÿn hê ri ke tí?” he mù. ¹⁰ Kÿ tóg: “*Israel* ag kanhrân ã tóg tí, hã ra ã tóg sÿ ã mÿ nén tó mù tag ki kagtÿg nÿ,” he mù. ¹¹ “Ki há sóg tó mù. Sÿ nén ù ki kanhrân mù ên há tó sóg tí. Isÿ nén ù ve ja ên há kâmén sóg tí. Hã ra ãjag tóg mÿ jãvânh nÿtÿ”. ¹² Isÿ ãjag mÿ ga kri vÿjykre kâmén mù ra ãjag tóg jêmê sôr tÿ nÿgtÿ. Kÿ ãjag hÿn hê ri kenh ke mù', sÿ ãjag mÿ kanhkã tá vÿjykre kâmén kÿ?” he tóg. ¹³ “Ha vé, ãjag kã mÿ ù vÿ kanhkã ra tâpÿr tÿ nÿ, tá vÿjykre ên ve jé. ãjag jãvo isóg tá kãkutê ja nÿ, hã kÿ sóg tó tí.

Ijamân há vê. Tÿ sóg êprã ke fi kósin nÿ,” he tóg.

¹⁴ “*Moisés* vÿ pÿn kãgrã tÿ ka to sa ja nÿgtÿ, pÿn tÿ ùn kyprãg mù ag tÿ ki êvanh tugrÿn krenkren jé, ga kórég ên tá. Tag ri ke han jé ag tóg ke mù, isÿ. ¹⁵ Kÿ ù tÿ inh ki rã mù ên vÿ kren ke mù. Rÿr krÿg ja tÿ ve jé tóg ke mù. Hã jé ag tóg ka to isanh ke mù. ¹⁶ Topê vÿ ga kri mù ag to há nÿ. Hã kÿ tóg ti kósin pir fêg, vênh kar tÿ ti ki ge jé, ãjag tÿ tÿ' he tÿ nÿ jé, ãjag tÿ êg rÿr krÿg ja tÿ ên ve jé. ¹⁷ Topê vÿ ti kósin jênê, ti tÿ ãjag krenkren han jé, êprã ke kar. Ti pijé isÿ ãjag vóg kónãn jé inh jênê’,” he tóg.

¹⁸ “Û tÿ inh ki rã mù to tóg jÿnh ke tÿ nÿ. Jãvo tóg ù tÿ inh ki ge tÿ ên ag há to jÿnh ke mù, isÿ tÿ ti kósin pir nÿn kÿ’,” he tóg.

¹⁹ “Ti tÿ ù tÿ inh ki ge tÿ ag to jÿ vÿ ge nÿ, ha mÿ. Ga kri mù ag kanhrân sóg tí, hã ki sóg ãjag mÿ jêngrê ri ke nÿ. Hã ra ù ag tóg mÿ sôr tÿ nÿgtÿ. Kuty mÿ ag tóg mù sôr mù, jêngrê tóg ag mÿ kórég nÿ, ag jykre pãno nÿtÿn kÿ. ²⁰ Û tÿ vÿjykre pãno han mù kar vÿ kurã to kórég nÿtÿ, kÿ ag tóg kurã ki vênh ven sôr tÿ nÿ, vênh kar tÿ ag jykre pãno venh ha mÿ tÿn kÿ. ²¹ Û tÿ Topê vÿ ki króm mù ag vÿ kurã ki vênh ven sôr tí. Kurã tóg ag mÿ sér tí, vênh kar tÿ ag jykre há ven jé. Topê vÿ ag tar han tí, ag tÿ nén ù há han jé. Hã ve jé ag tóg ke mù, vênh kar,” he tóg, *Jesus* ti.

João Batista tÿ Jesus kâmén mân

²² Ên kã kejên *Jesus* tóg ti mré mù tÿ ag mré ga tÿ *Judéia* ra tí mù. Kÿ ag tóg tá nÿtÿ. Vênh kar kyppég ag tóg mù. ²³ Hã ra *João* vÿ ag kyppég mù gé, ên kã, vânh tÿ *Enom* tá. *Salim* tóg tá kakó nÿ. Tá goj vÿ éhé nÿ. Hã kÿ tóg ag tÿ tá vênhmãn kÿ ag kyppég mù. ²⁴ Ên kã tóg ver se kÿ jé tÿ nÿ.

²⁵ Kejên *Judeu* ù tóg tá nÿ gé, hã ra tóg *João* mré mù tí ag vÿ kafãn mù, vênh kype kÿ nÿtÿn ke to. ²⁶ Kÿ ti mré mù ag tóg *João* mÿ: “ù tÿ *Jordão* mãtã ã mré nÿ ja ên vÿ ag kyppég jé nÿ, ã tÿ êg mÿ ùn kâmén ja ên ti. Hã ra vênh kar vÿ ti mré mù mù ha, hã kÿ ag tóg ã venh kãmù mân tÿ nÿ ha,” he mù. Ag tÿ *Jesus* to vê. ²⁷ Hã ra *João* tóg ag mÿ: “há ti nÿ,” he mù. “Topê tÿ êg mÿ nén nÿm mù ên há vég êg tóg tí,” he tóg. ²⁸ “Mÿ êkrén nÿ, sÿ ãjag mÿ nén tó ja ti, hã vÿ: inh pijé tÿ *Cristo* nÿ’, he mù. Sÿ ti jo tÿg ke há jé tóg inh jênê. Topê ti, he ja sóg nÿ ãjag mÿ,” he tóg. ²⁹ “Vênh prÿg to jykrén nÿ. Ûn prÿg mù hã vÿ ti prÿnh ke fi mré nÿ nÿ. Kÿ ti régre tóg ùn prÿg mù ên rã há jé, kÿ tóg ti vÿ mÿg mù, hã ra tóg ti mÿ mÿ sér pê tí. Ge ti nÿ, inh mré. Inh mÿ tóg sér tí, vênh kar tÿ *Jesus* mré mùn kÿ, ti tÿ tÿ ùn prÿg mù ri ke nÿn kÿ. ³⁰ Û e tÿ ti mré mùn kÿ tóg há tí. Kÿ tóg tÿ ùn mãg nÿnh mù ha. Jãvo sóg tÿ nén ù tÿ nÿnh mùha,” he tóg, *João* tí.

Jesus tÿ kynhmÿ kãtÿg

³¹ “Ūn tŷ kynhmŷ kãtĩ mũ ên vŷ vênh kar kafór nĩ. Èprã ke ag vŷ tŷ èprã ke nŷtĩ, kŷ ag tóg èprã ke jŷkre tŷ vémén tí. Ū tŷ kãnhkã tá kãtĩ mũ ên vŷ tŷ vênh kar kri ke jé. ³² Kŷ tóg ti tŷ tá nén ve ja ên há tó mũ, ti tŷ tá nén mẽ ja ên, há ra ag tóg ti ví mẽ sór tú nĩ. ³³ Ū tŷ ti ví mẽg mũ ag há ra Topê to: “ki há tóg tó tí,” he mũ. ³⁴ Topê tŷ ūn jênêg mũ ên vŷ ti ví kãmén mũ. Topê kuprĩg vŷ *Jesus* tar han mũ, ti tŷ tŷ ti jagrê pê nĩn kŷ, ti tŷ ti ve mág han kŷ. ³⁵ Topê vŷ ti kósín to há tãví nĩ, kŷ tóg ti mŷ nén (ũ) kar tovãnh, ti há tŷ ki rĩr jé. ³⁶ Há kŷ ū tŷ ti kósín ki rã mũ vŷ ter mân ke tú nĩ. Rĩr krŷg ja tú ve jé tóg ke mũ. Ū tŷ ti ví han sór tú ên vŷ rĩr krŷg ja tú tag venh ke tú pê nĩ. Topê vŷ ti vóg kónãn ke mũ. Kŷ ti jagtar ke tóg tú' henh ke tú nĩ,” he tóg, *João* tí.

4

Jesus tŷ Samaria tá ke fi mré vémén

¹ Kŷ *Fariseu* ag vŷ mẽg mũ, ūn tŷ hên ri ke ag tŷ *Jesus* mré mũ mũ ên tí. Ūn e ag kygpég tóg mũ gé, *Jesus* tí, *João* tŷ ūn kygpe ja ag kafór. ² Há ra *Jesus* vŷ ag kygpe ja tú nĩ. Ti mré mũ ti ag há vŷ ag kygpe ja nĩgtĩ. ³ Kŷ *Jesus* tóg mẽg mũ, *Fariseu* ag tŷ ti tŷ tŷ ūn mág nĩ mẽ ja ên tí. Há kŷ tóg ga tŷ *Judéia* tá kãkutê kŷ ga tŷ *Galiléia* ra tí mũ, ti mré mũ tí ag mré. ⁴ *Galiléia* ra tĩg jé tóg ver ga tŷ *Samaria* fin rãm mũ. ⁵ Tá tóg êmã ū tá jun mũ, há vŷ *Sicar*, he mũ. *Israel* jógióg ve tŷ *Jacó* japŷg' he ja vŷ tá kakó nĩ. Èpŷ ên fi ja tóg nĩ, ti kósín tŷ *José* mŷ. ⁶ Kŷ *Jacó* poço vŷ tá nĩ gé. *Jesus* tŷ poço ên tá jun kŷ tóg tá vênhkãn kŷ nĩ nĩ, poço ên rã há. Rã tŷ êg nĩno kã sa ra ke ja vê.

⁷ Kŷ tá ke ū fi tóg tá jun mũ, goj run jé. Kŷ tóg fi mŷ: “inh mŷ goj jun, sŷ kron jé,” he mũ. ⁸ Ti mré mũ ti ag vŷ êmã ra kagáv ja nĩ, vjêjên kũpra he jé. Há kŷ tóg ti pir mŷ tá nĩ nĩ.

⁹ Ha ra tóg fi mŷ e tí. Kŷ fi tóg ti mŷ: “*Judeu* vŷ tŷ ã nĩ, há ra ã tóg inh mŷ goj to ví mũ', isŷ tŷ *Samaria* tá ke nĩ ra',” he mũ. *Judeu* ag vŷ *Samaria* tá ke ag to é he tí.

¹⁰ Kŷ tóg fi mŷ: “Topê tŷ ã mŷ nén han sór mũ tag ki kagtĩg ã nĩ ver,” he mũ. “Kŷ ã tóg inh ki kagtĩg nĩ gé. Á tŷ inh mŷ: “inh mŷ goj nĩm,” henh ke vê vê, kŷ sóg ã mŷ goj ror tŷ goj nĩm ke mũ vê,” he tóg mũ.

¹¹ Kŷ fi tóg: “runja tú ã nĩ, kŷ ã hŷn hê ri kenh mũ, ã tŷ goj ror tŷ goj ên run jé? Téj ri tí nĩ, poço tí,” he mũ. ¹² “Èg jógióg ve tŷ *Jacó* vŷ poço tag han, kŷ ag tóg goj kron, ti krê ke gé, ti mẽg ke gé. Á mŷ ti káfór nĩ, há kŷ ã mŷ goj ror tŷ run sór mũ?” he tí tóg.

¹³ Kŷ tóg fi mŷ: “ã tŷ goj tag kron kŷ ã tóg kãnhmar kron mân sór mũ,” he mũ. ¹⁴ “Isŷ ã mŷ goj nĩm kŷ ã tóg kron pir han kar kŷ há nĩ ha. Kron mân sór ke tú ã nĩ sir. Á kã ki tóg goj ror han ke mũ. Kŷ goj tag vŷ ã ter ke tú

han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ¹⁵ Kŷ fi tóg: “inh mŷ nĩm ge. Kŷ sóg tag ki run mân ke tú nĩ ha. Kŷ sóg kron sór mân ke tú nĩ ha,” he mũ.

¹⁶ Kŷ tóg fi mŷ: “kŷ ã mén jé prêrm nĩ ge, ã tŷ ti mré inh venh kãtĩg jé,” he mũ. ¹⁷ “Hã ra sóg mén tú nĩ,” he fi tóg. “Hŷ, mén tú ã nĩ, ki há ã tóg tó mũ. ¹⁸ Á mén ag vŷ tŷ ū tŷ 5 (ke) ja nĩgtĩ, kŷ ã tŷ ūri ūn mré nĩ tag pijé tŷ ã mén nĩ'. Ki há ã tóg tó mũ,” he tóg.

¹⁹ Kŷ fi tóg: “Topê ví tó tí vŷ tŷ ã nĩ, vég isóg nĩ nĩ,” he mũ. “Kŷ inh mŷ tag tó, ha mẽ. Èg jógióg ve ag vŷ tag ki Topê mré vémén' he ja nĩgtĩ, pãnónh tag kri, kŷ êg tóg ūri ke tí gé. ²⁰ Há ra tóg ãjag mŷ há tú nĩ, ãjag tŷ tŷ *Judeu* nŷtĩn kŷ. “*Jerusalém* há tá êg Topê mré vémén ke mũ, há tá êg tóg ti mŷ: ūn mág vŷ tŷ ã nĩ, henh ke mũ,” he ãjag tóg tí. Kŷ êg hŷn hê tá Topê mré vémén ke mũ?” he fi tóg.

²¹ Há ra tóg: “ha mẽ, kãnhmar ãjag tóg pãnónh tag kri êg jóg tŷ Topê mré vémén mân ke tú nĩ ha. Kŷ êg *Jerusalém* tá ti mré vémén mân ke tú nĩ gé. ²² Topê mré ãjag tóg vémén sór tí. Há ra ãjag tóg ãjag tŷ ūn mré vémén mũ ki kagtĩg nŷtĩ. ãjag jãvo êg tóg ti ki kanhró nŷtĩ, ū tŷ vênh kar krenkren han ke mũ ên tŷ tŷ *Judeu* krê'krê ag kã ū nĩn kŷ. ²³ Kãnhmar vênh kar vŷ Topê mré vémén há nŷtĩnh ke mũ. Kakó tí tí ha, kurã tag. Kŷ ū tŷ ti mré vémén mũ ag vŷ Topê kuprĩg tŷ jagrê nŷtĩ. Há kŷ ag tóg ti mré vémén há han ke mũ. Ū tŷ ge há ve sór ti mũ, êg jóg mág tí,” he tóg. ²⁴ “Èg pijé Topê vég tí'. Há ra tóg êg mré nĩ nĩ. Èg tŷ ti mré vémén sór kŷ êg tóg, ti kuprĩg tŷ jagrê nŷtĩnh mũ, êg tŷ ti mré vémén há han jé. Èg tŷ ti mŷ: “ũn mág vŷ tŷ ã nĩ,” hen kŷ êg tóg ti mŷ ón ke tú nĩ. Vênh ví há há tó jé êg tóg ke mũ,” he tóg.

²⁵ Kŷ fi tóg: “hŷ, *Messias* ên vŷ kãtĩg ke mũ, êg tŷ ū to: *Cristo*, he mũ ên. Tĩ há vŷ êg mŷ tag kar kãmén kãn ke mũ,” he mũ. ²⁶ Kŷ tóg fi mŷ: “ũ tŷ ã mré vémén jên há vê,” he mũ sir. “Inh há vê,” he tóg.

Jesus mré mũ tí ag tŷ tá jun mũ

²⁷ Tĩ tŷ fi mŷ tag tó kŷ ti mré mũ tí ag tóg ti tá junjun mũ. Kŷ ag tóg ti tŷ fi mré vémén mũ vég mũ, kŷ tóg ag mŷ e tãví tí. Há ra ag tóg ti mŷ nén ū tó tú nĩ. “Á tŷ ne mẽ sór nê, fi ki? Á tŷ fi mŷ ne tó nê?” he tú ag tóg nĩ.

²⁸ Há ra fi tóg fi runja ré kŷ tí mũ, fi jamã ra. Kŷ fi tóg tá ke ag mŷ, fag mŷ: “mũ nŷ, ū ve jé. Inh mŷ tóg sŷ nén han ja tó kãn. Tĩ mŷ tŷ *Cristo* tú nĩ vŷ?” he mũ. ³⁰ Kŷ ag tóg fi mré kãmũ mũ sir, ti ve jé.

³¹ Fi tĩg kar kŷ ti mré mũ tí ag tóg ti mŷ: “vêjên ti ko ra,” he mũ. ³² Há ra tóg ag mŷ: “ijên vŷ nĩ nĩ, há ra tóg ãjag jên ri ke tú nĩ,” he mũ. ³³ Kŷ ag tóg jagnê mŷ: “ũ nŷ ti mŷ vjêjên nĩm hŷn?” he mũ. ³⁴ Há ra tóg: “ijên to ken há vê, há vŷ: isŷ Topê rãnhrãj han kãn

ke, he mü. Isy ũ tỹ inh jĕnĕg mü ĕn vĩ han ke ve. ³⁵ Ājag mỹ ti kysã tỹ 4 (ke) nĩ ver, ĕg tỹ ĕg jakrĕ kanĕ venh ke ti. Ha *Sicar* tá kãmũ mü ag vigvé. Ūri ag tóg inh ki ge sór mü, ký ag tóg inh mỹ ĕg jakrĕ tóg nỹ ĕn ri ke nỹti. ³⁶⁻³⁷ “Ū vỹ krãn tí, kar ký ũ vỹ ti kanĕ mág tí,” he ĕg tóg tí. Ki hã tó vé, tag, ĕg tỹ ĕprã ke ag tỹ inh ki genh ke to jykřén ký. Ký tóg ũ tỹ ag mỹ tó mãn mü mỹ sér tí, ti tỹ ag tỹ inh ki ge mü ven ký. Ti rãnhrãj kaja vég tóg mü sir. Hã ra tóg ũ tỹ ag mỹ tó vén ja ĕn mỹ sér tí gé, ag tỹ inh ki ge mü tí. Ti rãnhrãj kaja vég tí ti gé. ³⁸ Fi mỹ sóg Topĕ ví tó, ký fi tóg fi mrĕ ke nỹti fag mỹ tó. Hã ra sóg Ājag mỹ: ha fag mỹ tó mãn, fag tỹ inh ki ge jĕ, he mü. Ký Ājag tóg ũ jakrĕ kym ri ke han mü, Ājag tỹ *Sicar* tá ke ag tỹ inh ki ge mü ven ký,” he tóg, *Jesus* ti.

Tá ke ag tỹ *Jesus* ki ge mü

³⁹ Hã ra ũn týtã ĕn fi tóg fi mrĕ ke kar fag mỹ: “inh mỹ tóg sỹ nĕn han ja tó kãn,” he ja nĩ. Ký ag tóg *Jesus* ki ge mü, fi ví tugřin. ⁴⁰ Ký ag tóg *Jesus* tá junjun ký: “hĕ ra tí tũg nĩ. Ēg mrĕ nĩm nĩ,” he mü. Ký tóg ag mrĕ kurã régre tũg mü. ⁴¹ Ký ũ tỹ ĕn ri ke ag tóg ti ví jĕmĕ ký ti ki ge mü sir. ⁴² Fi mỹ ag tóg: “ã ví tugřin ĕg tóg ti ki ge ja nĩ. Hã ký ĕg tóg ũri ti ví mĕg mü. Ký ĕg tóg ti ví tugřin ti ki ge pĕ han ký nỹti, ũri. Ti ki kanhrĕ ĕg tóg nỹti ha. Vĕnh kar kren han tí ĕn vĕ mřr,” he mü.

Jesus tỹ pã'i kósın tỹ há' he

⁴³ Ti tỹ ag mrĕ kurã régre tũg kar tóg ga tỹ *Gallíleia* ra tí mü sir. ⁴⁴ “Ū tỹ Topĕ ví tó ti ĕn jamã tá ke ag ne tóg Topĕ ví tó ti ĕn to é he tí,” he ja tóg nĩ. ⁴⁵ Hã ra ag tóg, ti tỹ tá jun ký ti mỹ ví há han mü. Ti ve ja ag tóg nĩ, *Jerusalém* tá, fĕnhhta tỹ *Pãscóa* ĕn tá. Ký ag tóg ti tỹ tá nĕn hynhan ja ĕn ve kãn. Hã ký ag tóg ti mỹ ví há han mü.

⁴⁶ Ký tóg ĕmã tỹ *Canã* ra tĩg mãn mü. Tá tóg goj tỹ *vinho* han ja nĩgtĩ.

Cafarnaum tá pã'i mág tóg nĩgtĩ. Ti kósın vỹ kaga nỹ nĩ. ⁴⁷ Ký tóg *Jesus* tỹ *Judĕia* tá kãtĩg ja ti mĕg mü. Ký tóg ti venh kãti mü. “Inh mrĕ inh kósın venh kãtĩg,” he tóg mü. “Kaga jagy tóg nỹ nĩ, ký tóg inh mỹ ti ter ha mĕ tí. Ā mỹ ti tỹ há' henh ke tú?” he tóg. ⁴⁸ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “isỹ ĕg tỹ nĕn han vãn han mü hã ve sór Ājag tóg mü, Ājag tỹ ĕn ri ke mũn inh ki ge jĕ,” he mü. ⁴⁹ Hã ra pã'i ĕn tóg *Jesus* ti mỹ: “vó, kur inh mrĕ tĩg, ti ter tú nĩ jĕ,” he mü. ⁵⁰ Ký *Jesus* tóg: “hã Ā há tĩg. Há tóg nĩ ha, Ā kósın tí,” he mü. Ký tóg *Jesus* ví tag kri fi ký ti mü sir.

⁵¹ Ti tĩg ký tóg ti *camarada* ag kato ĕt mü. Tỹ vaj ký ke vé. Ti ĩn tá ag tóg kãmũ mü, ký ag tóg ti mỹ: “ã kósın tóg há' hĕ huri,” he mü. ⁵² Ký tóg: “ti rá tỹ ĕhĕ kã sa ra há' hĕ?” he mü. Ký ag tóg ti mỹ: “rãkĕ tá, *meto dia* pãte sĩ ki ti rỹ tóg tú' hĕ,” he mü. ⁵³ Ōra ĕn kã *Jesus* tóg ti mỹ: “ã kósın vỹ há nĩ,” he ja nĩ. Ký tóg to

jykřén há han mü sir, pã'i ĕn ti. Ký tóg *Jesus* ki rá mü, ti prũ fi ke gé, ti krĕ kar ag ke gé, ti *camarada* kar ag ke gé. ⁵⁴ *Jesus* vỹ *milagre* ĕn han, ti tỹ ga tỹ *Judĕia* tá kãtĩg ký ga tỹ *Gallíleia* ra tĩg ja nĩn ký. Ký tóg tỹ régre nỹti, ti tỹ tá ĕg tỹ nĕn ũ han vãn hynhan mü ti.

5

Jesus tỹ ũn grĩnřin ký nỹ tỹ há' he

¹ Tag pãte *Judeu* ag tỹ fĕnhhta há ũ tóg keřĕn kutĕ mü, ký *Jesus* vỹ *Jerusalém* ra tí mü. ² Tá goj nig tóg nĩgtĩ, ĕmã jy ró jãnkã rá há. Jãnkã ĕn jijin há vỹ: *carneiro* jo jãnkã, he mü. Goj ĕn pĕnĩn vĕnh kaga jo ĩn tỹ 5 (ke) vỹ nỹti. Goj ĕn jiji há vỹ: *Betesda*, he mü. ³ Ēn tá vĕnh kaga tỹ ĕn ri ke ag vỹ nỹtĩgtĩ, ũn kyvó ag, ũn tĩg vãnĥ ag, ũn grĩn grĩn ký nỹti ag ke gé. ⁴ Goj tỹ vũnvũn he jãvãnĥ ag tóg nỹti. Keřĕn Topĕ tỹ jĕnĕ jafã vỹ goj ki rá ký tỹ vũnvũn he tí. Ēn kã ũ tỹ kã ra rá vén mü ĕn tóg há' he tí. Vĕnh kaga kar tỹ tóg há' he tí, goj vũnvũn ĕn, ũ tỹ ki ge vén mü ag kar tỹ.

⁵ Ēn tá ũn kaga ũ tóg nĩgtĩ. Kaga nĩ ki tóg 38 (ke) *anos* han mü. ⁶ Ký *Jesus* tóg tá jun ký ti vég mü, ti tỹ tá nỹn ký. Hã ra tóg ki kanhrĕ nĩ, ti tỹ vãsỹ tá kaga nỹ ki. Ký tóg ti mỹ: “ã mỹ há' he sór tú?” he mü. ⁷ Hã ra tóg ti mỹ: “vó”, hã ra tóg tú tí, ũ tỹ goj kã kã inh fĕg ke tí,” he mü. “Gój tỹ vũnvũn he ký ag tóg ijo kã ra ge tí, ijo tá jun ký,” he tóg.

⁸ Ký tóg: “jĕg ra, Ā kýmỹ va tĩg,” he mü. ⁹ Vĕsřmĕr tóg há' he mü, ký tóg ti kýmỹ va tí mü sir. Vĕnhkãn ke kurã ki ke vé, *Jesus* tỹ ti tỹ há' he mü ti.

¹⁰ Ti tỹ vĕnhkãn ke kurã ki ti kýmỹ va tĩg ký pã'i ag tóg ti mỹ: “vĕnhkãn ke kurã ki ĕg tóg nĕn ũ va tĩg ke tú nĩ vé,” he mü. ¹¹ Ký tóg: “ũ tỹ isỹ há' he mü ĕn vỹ inh mỹ: “ã kýmỹ va tĩg,” hĕ, hã ký sóg va tí mü,” he mü. ¹² Ký ag tóg ti mỹ: “ũ nĕ?” he mü. ¹³ Hã ra tóg ki kag tĩg nĩ. *Jesus* vỹ ti tỹ há' he kar tỹ ja nĩ, vĕsřmĕr. E ag nỹti, goj ĕn tá. Ký tóg ti jiji mĕ ja tú nĩ.

¹⁴ Kar ký tóg Topĕ ĩn tá ti ve mãn mü. Ký tóg ti mỹ: “ha vé, Ā tỹ inh há' hĕ. Topĕ ví mřanh mãn sór tũg nĩ. Ā tỹ ti ví mřanh mãn mü ra á tóg Ā kaga kãfór venh ke mü, ha vem nĩ,” he mü.

¹⁵ Hã ra tóg tí mü, pã'i ag mỹ ti tó jĕ. ¹⁶ Ký ag tóg ti tĕn sór mü sir, ti tỹ vĕnhkãn ke kurã ki ũn kaga ĕn tỹ há' hĕn ký. ¹⁷ Hã ra tóg pã'i ag mỹ: “inh panĥ vỹ rãnhrãj nĩ nĩ, ĕg jóg mág tí. Ký sóg ver ti kóm isũ han ke mü gé,” he mü. ¹⁸ Ký ag tóg ti to jũ jagy han ký ti tĕn sór mü sir. Vĕnhkãn ke kurã ĕn ki tóg ti tỹ nĕn han ke tú ĕn han ja nĩ, *Judeu* ag jykře tovãnĥ ký. Hã ra tóg Topĕ to: “inh panĥ” he ja ní gé. Tĩ tỹ vĕso: “Topĕ ri ke inh nĩ,” he vé.

Jesus tỹ ti tỹ Topĕ kósın nĩ kãmĕn

¹⁹ Ký tóg ag mỹ vĕnh kãmĕn mü. “Ki hã sóg tó mü, ha mĕ. Ēg jóg mág kósın vỹ ti pir mỹ

nén ũ han ki kagtĩg nĩ. Ti panh vég ti tĩ, ký tóg ti tĩ ti panh ki nén vég mũ ên há han tĩ. Ęg jóg mág tĩ nén han mũ ên há han tóg tĩ gé. ²⁰ Ti kósín to tóg há távi nĩgtĩ. Há ký tóg ti mĩ ti tĩ nén han mũ ên ven kán mũ. Ti tĩ nén han mũ ũ ve ájag huri. Há ra ájag tóg ti káfór venh ke mũ ver, ha vem nĩ. Ký tóg ájag mĩ e tũnh mũ. ²¹ Ęg jóg mág tóg ũn kăgter mũ ag rĩnrĩn măn tĩ. Ęn ri ke han jé tóg ke mũ gé, ti kósín ti. Ti tĩ ũn rĩn măn sór mũ ên rĩn măn jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ²² Ký Ęg jóg mág vỹ vėnh kar jykre tugnyĩm ke mũ. Há ra tóg ti kósín mĩ tag tovănh, ²³ vėnh kar tĩ ti to: “ũn mág vỹ tĩ ti nĩ,” he jé, ag tĩ Ęg jóg mág to: “ũn mág vỹ tĩ ti nĩ,” he mũ tag ri ke. Ũ tĩ ti kósín mĩ: “ũn mág vỹ tĩ á nĩ,” he tũ nĩn ký tóg Ęg jóg mág mĩ tag tónh ke tũ nĩ gé. Ti há vỹ ti kósín jėnė ja nĩgtĩ. Inh há vė, ti kósín ti,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁴ “Ájag mĩ sóg tag tó mũ, ha mẽ. Ki há sóg tó mũ, ha mẽ. Ũ tĩ inh ví jėmėg mũ ên vỹ ter ke tũ nĩ. Rĩr krĩg ja tũ ve jé tóg ke mũ, ti tĩ ũ tĩ inh jėnėg mũ ên ki rá ký jėn kĩ. Ęn to tóg jũnh ke tũ nĩ, Topė ti. Ti ter ke vỹ vė, há ra tóg ter ke tũ nĩ. ²⁵ Ki há sóg tó mũ, ha mẽ. Kănhmar ũn kăgter mũ ag vỹ Topė kósín ví mėnh ke mũ, ký ũn tĩ ti ví mėg mũ ag vỹ rĩnrĩr măn ke mũ. Kakó távi ti ti ha, ag rĩnrĩr măn ke kurá ti. ²⁶ Inh panh vỹ ti pir mĩ vėnh kar rĩnrĩr han ki kanhró nĩ. Há ra tóg inh mĩ ti jykre tag nĩm gé, sỹ vėnh kar rĩnrĩr han măn jé gé, isỹ tĩ ti kósín nĩn kĩ. ²⁷ Ký tóg inh mĩ: “ėpră ke kar jykre tugnyĩm nĩ,” he ja nĩgtĩ, isỹ tĩ Ępră ke fi kósín nĩn kĩ. ²⁸ Tag hĩn tóg ájag mĩ e tĩ, sỹ ájag mĩ: vėnh kar rĩnrĩr han jé sóg ke mũ, hen kĩ. Sỹ ke há vė, há ra. Kejėn ũn kăgter mũ kar ag vỹ inh ví mėnh ke mũ, ký ag tóg ag kej tá kăpa kăn ke mũ. ²⁹ Ký ũn tĩ vėjykre há han mũ ag vỹ, rĩnrĩr măn kĩ, rĩr krĩg ja tũ ên venh ke mũ. Jávo ũn tĩ vėjykre păno han mũ ag vỹ, rĩnrĩr măn sĩ han kĩ, nũgme ki vár kăn ke mũ,” he tóg.

³⁰ “Inh pijé isỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ên han tĩ’. Inh panh tĩ inh mĩ nén to mũ ên há tó sóg ti, isỹ vėnh kar jykre tugnyĩm ken kĩ. Há ký sóg ki há tó tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ũ tĩ *Jesus* kămén mũ

³¹ Ký tóg: “isỹ vėsó: Ęg jóg mág vỹ inh jėnė, he mũ ra ájag tóg inh mĩ: “á ón nė,” henh ke mũ vė,” he mũ. ³² “Ũ vỹ iso: “Topė vỹ ti jėnė,” he mũ. Há ra tóg ki há tó mũ. ³³ *João* ki jėmė sór ja ájag tóg nĩ, há ký ájag tóg ti mĩ vėnh ví jėnė ja nĩgtĩ. Ký tóg ájag mĩ inh kămén há han ja nĩgtĩ. ³⁴ Há ra tóg inh mĩ tĩ nén ũ tũ nĩ, Ępră ke tĩ iso: “Topė vỹ ti jėnė,” hen kĩ. Há ra sóg ájag mĩ *João* ví tó mũ, ájag tĩ ti ví kri fi jé, ájag tĩ inh ki ge jé, ájag krenkren jé,” he tóg.

³⁵ “*João* vỹ ájag mĩ néj gru ri ke ja nĩ, ájag mĩ kurá sĩ han kĩ, ti tĩ ájag mĩ Topė ví kămén ja nĩn kĩ. Ký tóg ájag mĩ sér tĩ ja nĩ. Há ra tóg kurá e han ja tũ nĩ. ³⁶ Ájag mĩ tóg inh kămén ja nĩ. Há ra nén ũ vỹ inh kămén tĩ gé, ký tóg *João* ví káfór nĩ. Inh panh vỹ inh mĩ: “ėpră ke ag tĩ nén han vănh hynhan nĩ, *milagre* ti,” he ja nĩ, há ký sóg hynhan tĩ. Ájag tĩ *milagre* tag ven ký ájag tóg inh ki kanhrăn ke mũ vė. ³⁷ Kar ký Ęg jóg mág vỹ, inh kămén tĩ gé. Ti ví jėmėg tũ ájag nĩ. Ký ájag tóg tĩ vég tũ nĩ gé. ³⁸ Ký ájag tóg ti ví to jykrén há han tũ nĩ gé, ájag tĩ inh ki ge sór tũ nĩn kĩ. Ti há vỹ inh jėnė. ³⁹ Topė ví to ájag tóg ke tĩ. Há ti nĩ. “Ęg tĩ Topė ví rá to ken ký Ęg hĩn rĩr krĩg ja tũ venh ke mũ,” he ájag tóg tĩ. Inh há vỹ ki rán kĩ nĩ, ha mẽ. Há ký ki ve há han nĩ. ⁴⁰ Há ra ájag tóg inh ki ge sór tũ nĩ. Ájag tĩ inh ki ge ký nĩtĩ ra ájag rĩnrĩr kĩ nĩtĩnh mũ vė,” he tóg.

⁴¹ “Ępră ke ag tĩ inh mĩ ví há han tũ ra tóg inh mĩ tĩ nén ũ tũ nĩ. ⁴² Há ra sóg ájag jykre ki kanhró nĩ. Ájag pijé Topė to há nĩtĩ’. ⁴³ Ájag mĩ sóg: “ėg jóg mág vỹ inh jėnė,” henh kătĩg ja nĩ. Há ra ájag tóg inh ví mẽ sór tũ nĩtĩ. Ũ tóg kejėn ájag mré vėmėn kătĩg ke mũ, Topė tĩ ti jėnėg tũ (há) ra. Ęn ví jėmė jé ájag ke mũ, ha vem nĩ. ⁴⁴ Inh ki ge sór tũ ájag nĩtĩ, ájag tĩ Ępră ke ag ví jėmėn kĩ. Ag tĩ ájag mĩ vỹ há han kĩ tóg ájag mĩ sér tĩ. Ký ájag tóg Topė tĩ ájag mĩ nén tónh ke mũ mĩ Ękrég tũ nĩgtĩ. “Inh jykre mĩ ti mĩ há nĩ vỹ?” he sór tũ ájag nĩ. ⁴⁵ Ájag hĩn iso: “ti hĩn Ęg to ví kónăn sór mũ, Ęg jóg mág mĩ,” he tĩ. Há tũ vė. Ũ tĩ ájag to ví kónăn ke mũ há vỹ tĩ *Moisés* ti nĩ, ájag tĩ ũ to: “ti hĩn Ęg to há távi nĩ,” he mũ ên ti. ⁴⁶ Ájag tĩ *Moisés* ví kri fi (há) ra ájag tóg inh ví kri finh ke mũ vė. *Moisés* vỹ iso *livro* han ja nĩ, ha mẽ. ⁴⁷ Há ra ájag tóg ti ví rá kri fi sór tũ nĩ. Há ký ájag tóg inh ví kri fi sór tũ nĩ gé,” he tóg, *Jesus* ti, pă’i ag mĩ vėnh kămén kĩ.

6

Jesus tĩ ũn e jėn

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Tag păte tóg kejėn goj nig mág tĩ *Galiléia* fin răm mũ. Goj ên jiji ũ há vỹ: *Tiberiades* tĩ goj, he mũ. ² Ký ũ tĩ hėn ri ke ag vỹ ti venh kămũ mũ, ti nón, ũn e távi ag. Ti tĩ nén han vănh hynhan mũ ên ve ja ag tóg nĩ, ti tĩ ũn kagyga ag há’he mũ ti. ³ Há ra tóg pănónh tá ti mré mũ tĩ ag mré nĩ nĩ. ⁴ Fénhta tĩ *Páscoa* ên vỹ kakó ti ha. ⁵ Ký tóg ũn e ên ki évănh mũ. Ký tóg *Filipe* mĩ: “ėg hĩn hė tá vėjėn venh ke mũ, Ęg tĩ ag mĩ ven jé?” he mũ. ⁶ Ti tĩ ti jykre ve sór vė. Jávo tóg ti tĩ nén han ke mũ ki kanhró nĩ.

⁷ Ký *Filipe* tóg: “ėg tĩ ag mĩ nén ũ sĩ ven jé Ęg hĩn jănkamy tĩ hėn ri ke to kũpra henh ke

mũ, ge ra tóg kākyn kenh ke mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

⁸ Kĩ ag mré tí tĩ *André* he mũ ěn, *Simão* jāvũ ěn tóg *Jesus* mĩ: ⁹ “kĩrũ ù tóg *cevada* tĩ ěmĩ tĩ 5 (ke) ma kătĩg ja nĩ, kākufár rėgre mré. Hã ra tóg tĩ nén ù tũ pė nĩ. E tãvĩ ag nĩtĩ,” he mũ.

¹⁰ Hã ra tóg: “ag mĩ: nĩgnĩ ra, hé,” he mũ. Kĩ ag tóg nĩgnĩ mũ. Tá tóg re gĩnh nĩ. Ûn tĩ 5 *mũl* (ke) ag hĩn tá nĩtĩ, ěg tĩ ag tãvĩ tón kĩ. Hã ra fag tóg tá nĩtĩ gé, gĩr tĩ hėn ri ke ke gé. ¹¹ Ag nĩgnĩ kĩ tóg ěmĩ ěn mág mũ, kĩ tóg Topė mĩ sir, kākufár ěn ke gé. Kĩ vėnh kar vĩ ko mũ sir. ¹² Ag funfór nĩtĩn kĩ tóg tĩ mré mũ tĩ ag mĩ: “ag tĩ ko ja tũ ěn gėnh mũjėg, ti vãgfor tũ nĩ jė,” he mũ. ¹³ Kĩ ag tóg kėj tĩ 12 (ke) fãn mũ, ěmĩ tĩ 5 (ke) ěn ke tĩ.

¹⁴ Kĩ tóg ag mĩ e tí, ag tĩ *milagre* tag ven kĩ. Kĩ ag tóg ti to: “Topė vĩ tũ tí ěn hã vė, ěg tĩ ùn jãvãnh mũ ěn,” he mũ. ¹⁵ Kĩ ag tóg ti tĩ pã’i mág han sór mũ. Hã ra tóg ki kanhró nĩ. Hã kĩ tóg ti pir mĩ pãnrh ra vėnh pėjunh tí mũ.

Jesus tĩ goj nig mág kri tĩg
(Mt 14.22-33; Mc 6.45-52)

¹⁶ Kutýg rã ra tĩ mré mũ tĩ ag tóg goj nig mág ra mũ mũ. ¹⁷ Kėjėn tóg kutý pė nĩ, hã ra tóg ver ag to vĩn ke ja tũ nĩ. Kĩ ag tóg *canoa* kã mĩ goj fĩn rãm kĩ *Cafarnaum* ra mũ sór mũ. ¹⁸ Ag mũ ki kóho jũ vĩ kătĩ mũ, kĩ goj vĩ krėm ke mũ. ¹⁹ Mũ sĩ han ja ag nĩ ver, 5 (ke) *quilômetros*, hĩn, ke tũ nĩ kĩ 6 (ke), goj kri. Vãhã ag tóg ti vėg mũ sir, ti tĩ goj kri tĩg kĩ. Ag ki tóg jun mũ. Kĩ ag tóg jũrũn ke mũ. ²⁰ Hã ra tóg ag mĩ: “inh hã vė, mũmėg tũg nĩ,” he mũ. ²¹ Kĩ tóg ag mĩ sér tĩ. Kĩ tóg ag mré *canoa* kã ra rã mũ sir. Ti tĩ ag mré nĩn kĩ ag tóg kãnhmar kafã ù tá junjun mũ.

Vėnh kar tĩ Jesus ve sór

²² Hã ra vėnh e ěn vĩ kafã ù tá nĩtĩ ver. Tĩ vaj kĩ ag tóg *Jesus* jãvãnh mũ, tá. Ti jãvãnh nĩtĩn ki ag tóg jagnė mĩ: “*canoa* pir vĩ kã nĩ ja nĩ, kutý tá. Kĩ ti mré mũ tĩ ag vĩ *canoa* ěn ki ge kĩ mũ ja nĩ, hã ra tóg ag mré tĩg ja tũ nĩ,” he mũ. ²³ Kĩ *canoa* ù tóg ag ki junjun mũ, ěmã tĩ *Tiberiades* tá kãmũ ù. *Jesus* tĩ tá ěmĩ to Topė mré vĩ ja ěn tá ag tóg junjun mũ, vėnh e tĩ ko tá ja ěn tá. ²⁴ Ag tĩ ti vėg tũ nĩn kĩ ag tóg *canoa* tĩ tá junjun mũ ki ge kĩ mũ mũ sir, *Cafarnaum* ra, ti ve jė.

Kanhkã tá ěmĩ

²⁵ Ag tĩ tá junjun kĩ ag tóg tá ti vėg mũ sir, goj nig mág kafã ù tá. Kĩ ag tóg ti mĩ: “hė ri ken kĩ ã ki jun?” he mũ.

²⁶ Kĩ tóg: “ha mė, ãjag tĩ ěmĩ ko ja tugrĩn ãjag tóg inh ve sór mũ. Sĩ *milagre* hynhan tí ěn vėg ãjag tóg tĩ, hã ra ãjag tóg to jýkrėn há han tũ nĩgĩ. ãjag tógã nĩtĩ tag hã ve sór ãjag tóg mũ. ²⁷ ěg tĩ tag ki vėjėn vėg mũ ěn vĩ

kãnhmar tũ’ henh ke mũ, kĩ tag to vãsãn sór tũg nĩ. Vėjėn ù jė vãsãn nĩ, ěmĩ tĩ ãjag rĩnrĩr pė han ke mũ ěn jė. Sĩ ãjag mĩ ěmĩ ěn nĩm sór vė. ěg jóg tĩ Topė tĩ inh mĩ vėnh rãnhraj nĩm jan hã vė. Tĩ sóg ěprã ke fĩ kósĩn nĩ mĩ,” he tóg.

²⁸ Kĩ ag tóg ti mĩ: “kĩ ěg hĩn hė ri kenh ke mũ, ěg tĩ Topė jýkre han jė?” he mũ. ²⁹ Kĩ tóg: “Topė tĩ ùn jėnėg mũ ěn ki gem nĩ, inh ki. Ti jýkre hã vė,” he mũ. ³⁰ Kĩ ag tóg: “kĩ ã hĩn ne han ke mũ, ěg tĩ ve kĩ ã ki gen jė?” he mũ. “Ã hĩn ne han há nĩgĩ?” ³¹ ěg jógjóg ve ag vĩ kanhkã tá ěmĩ ěn kó, *manã* he mũ ěn, ag tĩ ga kórėg ěn mĩ mũn kĩ. “Kanhkã tá tóg ag mĩ ěmĩ jėnė, ag tĩ ko jė,” he ja tóg nĩ, Topė vĩ tĩ rán kĩ nĩ ki. Jãvo ã hĩn ěg mĩ ne han ke mũ?” he ag tóg, ti vĩ kafãn kĩ.

³² Kĩ tóg: “*Moisés* pijė ãjag mĩ kanhkã tá ěmĩ pė nĩm ja nĩ,” he mũ. “Ki hã sóg tó mũ, ha mė. Û tĩ ãjag mĩ kanhkã tá ěmĩ pė nĩm mũ ěn vĩ tĩ inh panh nĩ. ³³ Topė jamĩ vĩ kanhkã tá kãtėre mũ. ěn vĩ ěprã ke kar rĩnrĩr han mũ,” he tóg.

³⁴ Kĩ ag tóg: “ěg mĩ ěmĩ ěn nĩm, kurã kar ki,” he mũ. ³⁵ Kĩ tóg: “inh hã vĩ tĩ ěmĩ ěn ri ke?? nĩ. Inh hã vĩ ãjag rĩnrĩr han ke mũ,” he mũ. “Û tĩ iso kãtĩ mũ ěn vĩ kókĩr mãn ke tũ nĩ. Û tĩ inh ke rã mũ vĩ goj kron mãn sór ke tũ nĩ gé,” he tóg.

³⁶ “Hã ra ãjag tóg inh vėg mũ ra inh ki ge sór tũ nĩ. ³⁷ Inh panh vĩ ù ag kuprėg mũ, ag tĩ tĩ isũ nĩtĩ jė. Û tĩ iso kãmũ kar vĩ inh mĩ há nĩtĩ. Inh pijė ù mĩ: “inh mré kãtĩ tũg,” henh ke mũ. ³⁸ Inh pijė isĩ vėsóg ki nén to jýkrėn mũ ěn han sór mũ. Û tĩ inh jėnėg mũ tĩ inh mĩ nén tó mũ ěn hã han sóg tĩ, hã jė sóg kanhkã tá kãtėre ja nĩ. ³⁹ “Isĩ ã mĩ ùn jėnėnh ke mũ ěn ki rĩr há han nĩ, ag vãgfor tũ nĩ jė,” he ja tóg nĩ inh mĩ, inh panh ti. Hã kĩ sóg ag rĩnrĩn mãn ke mũ, kurã tĩ ěgno kã. ⁴⁰ Hĩ, tag vĩ inh panh mĩ há nĩ. Û tĩ ti kósĩn to kãmũ mũ ěn mĩ tóg rĩr krýg ja tũ ven ke mũ, ù tĩ inh ki ge kĩ nĩtĩ ag kar mĩ. Kĩ sóg kurã tĩ ěgno kã ag rĩnrĩn mãn kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

ěg tĩ Jesus nĩ konh ke

⁴¹ Kĩ ag tóg ti kato vĩ mũ, ti vĩ to, ti tĩ ag mĩ: “ěmĩ tĩ kanhkã tá kãtėre mũ ěn ri ke?? inh nĩ,” hen kĩ. ⁴² “Ti ki kanhró ěg nĩtĩ. *Josė* kósĩn vė. Ti han mũ fag ki kanhró ěg nĩtĩ. Hã ra tóg vėsó: “kanhkã tá sóg kãtėre,” he sór mũ,” he ag tóg.

⁴³ Hã ra tóg: “iso vĩ kónãn tũg nĩ, jagnė mĩ,” he mũ. ⁴⁴ “Inh panh tĩ ùn krĩn mũ ag hã vĩ iso kãmũnh mũ. Û tĩ iso kãmũ mũ ag rĩnrĩn mãn jė sóg ke mũ, kurã tĩ ěgno kã. ⁴⁵ Topė vĩ tũ tí ù vĩ tag rán ja nĩ, ha mė: “Topė vĩ vėnh kar kanhrãn ke mũ,” he ja ti nĩ. Hã kĩ ù tĩ inh panh vĩ mėg mũ ag hã tóg iso kãmũnh ke mũ. ⁴⁶ ěprã ke ù pijė inh panh ve

ja nĩ. Û tÿ Topê tá kãtĩ mũ ên hã vÿ ti ve ja nĩ, inh,“ he tóg.

⁴⁷ “Sÿ ãjag mÿ ki hã tó mũn hã vë. Û tÿ inh ki rá mũ ên vÿ rĩr krÿg ja tú ên venh ke mũ. ⁴⁸ Inh hã vÿ êmĩ pë ri ke nĩ, inh hã vÿ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. ⁴⁹ ãjag jógióg ve ag vÿ, ag tÿ ga kórég mĩ mũn kÿ kanhkã tá êmĩ ên ko ja nĩgtĩ, *maná* he mũ ên. Ag tÿ ko mũ (hã) ra ag tóg kãgter kãn. ⁵⁰ Û tÿ êmĩ tÿ êg rĩnrĩr han mũ ên ko kÿ, ù tÿ kanhkã tá kãtêre ja ên ki rá kÿ tóg ter ke tú pë nĩ. ⁵¹ Êmĩ ên hã vÿ tÿ inh nĩ, inh hã vÿ kanhkã tá kãtêre, inh hã vÿ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. ãjag tÿ êmĩ tag ko kÿ ãjag ter ke tú pë nĩ. Isÿ vënh kar mÿ vëjën nĩm ke mũn hã vë, hã vÿ: inh nĩ, he mũ. ãjag tÿ inh nĩ ko' hen kÿ ãjag rĩnrĩr nÿtĩnh mũ,” he tóg.

⁵² Kÿ ag tóg jagnë mÿ: “ti mÿ êg mÿ ti nĩ nĩm ke mũ, êg tÿ ko jé?” he mũ. “Vënh mÿ ti nĩ, tag,” he ag tóg.

⁵³ Kÿ tóg: “isÿ ãjag mÿ ke há vë,” he mũ. “ãjag tÿ inh nĩ ko sór tú nĩn kÿ, ãjag tÿ inh kyvënh kron sór tú nĩn kÿ ãjag rĩnrĩr ke tú pë nĩ. Tÿ sóg êprã ke fi kósin nĩ,” he tóg. ⁵⁴ “Û tÿ inh nĩ ko kÿ, ù tÿ inh kyvënh kron kÿ tóg rĩr krÿg ja tú venh ke mũ. Kÿ sóg ti rĩn mãn ke mũ, kurã tÿ êgno kã. ⁵⁵ Inh nĩ vÿ tÿ vëjën pë nĩ, inh kyvënh vÿ tÿ êg tÿ kron jafã pë nĩ gé. ⁵⁶ Û tÿ inh nĩ kon kÿ, ti tÿ inh kyvënh kron kÿ tóg inh ki rá kÿ jë nĩ. Kÿ sóg ti kã kã nĩ gé. Jagnë mré ke vÿ tÿ êg nÿtĩ. ⁵⁷ Inh panh vÿ rĩr nĩ. Ti hã vÿ inh jënë. Ti tugrĩn sóg rĩr jë. Kÿ ù tÿ inh ki rá mũ ên vÿ isugnĩn rĩr ke mũ gé. ⁵⁸ Êmĩ tÿ kanhkã tá kãtêre mũn há vë. ãjag jógióg ve ag tÿ êmĩ ko ja ên ri ke tú ti nĩ. Ag há vÿ ag tÿ ko mũ ra kãgter kãn ja nĩgtĩ. Û tÿ êmĩ pë tag ko kÿ tóg ter mãn ke tú nĩ. Inh ki rá to ken há vë,” he tóg.

⁵⁹ *Cafarnaum* tá tóg ag kanhrãn mũ, ag tÿ vënh kanhrãn jafã ên krëm.

Û ag tÿ *Jesus* tovãnh

⁶⁰ Kÿ ti ví tóg ti mré mũ tí ù ag mÿ e tí. Kÿ ag tóg: “më jagy ti tí. Êg tÿ më jãvãnh tóg tí,” he mũ.

⁶¹ Hã ra tóg ki kanhró nĩ. Hã kÿ tóg ag mÿ: “tag mÿ ãjag mÿ më há tú?” he mũ. ⁶² “Kÿ ãjag hÿn hë ri kenh ke mũ, ãjag tÿ isÿ kanhkã ra tÿg mãn ên ve kÿ, isÿ tÿ êprã ke fi kósin nĩn kÿ?” he tóg. ⁶³ “Û tÿ êg rĩnrĩr han mũ vÿ tÿ Topê kuprĩg ti nĩ. Isÿ ãjag tÿ inh nĩ ko' henh ke tag to ken há vë, hã vÿ: inh ki rá, he mũ. Inh ví tag ki króm tugrĩn ãjag rĩnrĩr nÿtĩnh ke mũ. ⁶⁴ Hã ra ãjag tóg inh ví kri fi sór tú nÿtĩ,” he tóg. Û tÿ ón kÿ ti ki ge mũ ên ag ki kanhró tóg nĩ, vësóg ki. Kÿ tóg ù tÿ pã'i ag mÿ ti tónh ke mũ ên ki kanhró nĩ gé. ⁶⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “há kÿ sóg ãjag mÿ: inh panh tÿ ùn krĩn mũ ag há vÿ iso kãmũnh ke mũ, he ja nĩ,” he mũ.

⁶⁶ Ti ví tag tugrĩn ti mré mũ tí ù ag tóg ti tovãnh mũ sir. Ti mré ag mũ mãn tú nĩ. ⁶⁷ Kÿ

tóg ù tÿ 12 (ke) ag mÿ: “ãjag hÿn isovãnh sór mũ gé,” he mũ.

⁶⁸ Kÿ *Simão* tóg ti mÿ: “êg tÿ ã tovãnh mũ ra êg hÿn ù mré mũnh ke mũ? Á há vÿ êg mÿ Topê ví to tí, kÿ êg tóg rĩr krÿg ja tú vënh ke mũ, êg tÿ ã ví kri fi kÿ,” he mũ. ⁶⁹ “Á ki êg ge kÿ nÿtĩ, kÿ êg tóg ã ki kanhró nÿtĩ. *Cristo* vÿ tÿ ã nĩ, Topê há vÿ ã jënë êg to,” he tóg.

⁷⁰ Kÿ tóg ù tÿ 12 (ke) ag mÿ: “ãjag kuprëg inh, há kÿ ãjag tóg tÿ ù tÿ 12 (ke) nÿtĩ. Hã ra ãjag kãmĩ ùn pir vÿ tÿ Japo tú nĩ jãvo,” he mũ.

⁷¹ Ti tÿ *Judas* ên tó vë, *Simão Iscariotes* kósin ên. Ên vÿ kejën ti tovãnh kÿ pã'i ag mÿ ti fëg mũ, ag tÿ ti se jé. Hã ra *Jesus* tóg ti tÿ nén han ke mũ ên ki kanhró ja nĩ.

7

Jesus jãvy ag tÿ ti ki ge sór tú

¹ Tag pãte *Jesus* tóg *Galiléia* mĩ tí mũ. *Judéia* ra tÿg sór tú tóg nĩ ver, ag tÿ tá ti tén sór kÿ, *Judeu* ag pã'i ag.

² Kejën tóg *Judeu* ag fénhta ù tá krÿg mũ. Fénhta ên kurã ki ag tóg pãjô krëm nÿtĩ, *Jerusalém* tá. ³ Kÿ *Jesus* jãvy ag tóg ti mÿ: “Êmã mág ra tÿg nĩ, *Jerusalém* ra,” he mũ. “Á tÿ tag há ki *milagre* hynhan kÿ tá ã mré ke ag tóg vëg tú nĩgtĩ. ⁴ Êg tÿ tÿ ùn mág nĩn kÿ êg tóg vënh kar rĩnve êg tÿ nén han ke mũ ên han tí. Hã ra ã tóg ag vatãnh tá *milagre* hynhan tí,” he ag tóg mũ. ⁵ Ag pijé ti ki ge kÿ nÿtĩ, há kÿ ag tóg ti to é he mũ.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “inh kurã vÿ jun ja tú nĩ ver, há kÿ sóg tÿg sór tú nĩ ver,” he mũ. “ãjag hÿn kurã tú nÿtĩ, jãvo sóg kurã nĩ. ⁷ Û tÿ iso jũ mũ ag pijé ãjag to kórég nÿtĩ. Inh ã to tóg kórég nÿtĩ, isÿ ag mÿ: ãjag jykre vÿ kórég nĩ, hen kÿ. ⁸ Ha fénhta venh mÿjëg inhã. Inh pijé tÿg sór mũ, ver'. Inh kurã vÿ jun ja tú nĩ ver,” he tóg. ⁹ Kÿ tóg ver ga tÿ *Galiléia* mĩ tí mũ.

Jesus tÿ fénhta venh tÿg

¹⁰ Ti jãvy ag mũ kar kÿ tóg kejën *Jerusalém* ra tí mũ gé, vënh kar vatãnh tá, vënh pëju kÿ.

¹¹ Kÿ pã'i ag tóg fénhta ki ti jãvãnh mũ: “ti hë kã nĩ?” hen kÿ. ¹² Vënh kar ag tóg ti to ví mũ. Û ag tóg: “hã há vÿ tÿ ti nĩ,” he mũ. Jãvo ù ag tóg: “vó, êg mÿ tóg ón tí,” he mũ gé. ¹³ Hã ra ag tóg jamã há ra ti to vëmén tú nĩgtĩ, pã'i ag kamëg kÿ.

¹⁴ Fénhta kuju ki *Jesus* tóg kejën Topê ìn ra tí mũ, ag kanhrãn jë. ¹⁵ Kÿ ti ví tóg vënh kar mÿ e tí. “Vënh kanhrãn mág han ja tú ti nĩ, há ra tóg ki kanhró pë nĩ,” he ag tóg mũ ti to, pã'i ag.

¹⁶ Kÿ *Jesus* tóg: “isÿ ãjag mÿ Topê ví to vë,” he mũ. “Inh jykre pijé'. Û tÿ inh jënëg mũ ên jykre vë. ¹⁷ Û tÿ Topê ví ki króm sór mũ ag vÿ ki kanhró nÿtĩnh mũ, sÿ ti jykre tó mũn ki. Isÿ vësóg ki sÿ nén to jykren mũ to pijé'. ¹⁸ Û tÿ vësóg ki ti tÿ nén to jykren mũ ên tó kÿ tóg

tý ũn mág nĩ sór mũ. Hã ra sóg ũ tý inh jênêg mũ ên to: ũn mág vỹ tý ti nĩ, he mũ. Inh pijê vễjykre vênh mỹ tó tí. ¹⁹ *Moisés* vỹ ãjag jyvên ja nĩgtĩ. ãjag tý ne jé ti vĩ han tú nĩ nê? Isỹ ti vĩ ki króm mũ ra ãjag tóg isén sór mũ,” he tóg.

²⁰ Kĩ ũn e ên ag tóg ti mỹ: “krĩ vênh mỹ ã tóg nĩ, ã tén sór tú êg nĩ,” he mũ.

²¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “*milagre* pir han ja inh nĩ, vênhkán ke kurã ên ki, kỹ tóg ãjag mỹ e tí,” he mũ. ²² *Moisés* tóg êg mỹ: “gĩr mur pãte kurã tý 8 (ke) ki ti gré fãr kym nĩ,” he ja nĩ. Hã kỹ ãjag tóg tý vênh kán ke kurã ra kym tí. Kórég tú ti nĩ. Hã ra ũ tý ti krê gré fãr kym vên mũ pijê tý *Moisés* nĩ ja nĩ. Ti jógóg ve ja vê. ²³ ãjag tý *Moisés* vĩ ki króm jé ãjag tóg vênhkán ke kurã ki rãnhĩrã tí. Hã ra ãjag tóg iso jũ sór mũ, isỹ vênhkán ke kurã ki ũn kaga pir tý há’ hen kỹ. ²⁴ Ôn kỹ ãjag tóg iso jũ sór mũ. Inh jykre vỹ ãjag mỹ kórég nĩ ve nĩ. ãjag tý to jykrén há han ra ãjag tóg inh jykre há nĩ vênh mũ vê,” he tóg.

Ag tý *Jesus* to: “ti mỹ tý *Jesus* nĩ vỹ?” he

²⁵ Kĩ *Jerusalém* tá ke ag tóg *Cristo* to: “ti tén sór ja ag tóg nĩ,” he mũ. ²⁶ “Hã ra tóg jatun mỹ vênh kar mré vémén jê nĩ. Pã’i ag mỹ ti to: “*Cristo* vỹ tý ti nĩ, Topê tý ũn jênêg mũ vỹ tý ti nĩ,” he tú nĩ vỹ?” he ag tóg mũ. ²⁷ “*Cristo* ên kãtĩg kỹ êg tóg ti tý hê tá kãtĩ mũ ki kagtĩg nỹtĩnh mũ. Hã ra tóg tý *Nazaré* tá ke nĩ, kỹ ti hỹn tý *Cristo* tú nĩ,” he ag tóg mũ.

²⁸ Hã ra *Jesus* tóg Topê ãn tá vênh kar kanhrãn mũ. Kỹ tóg jamã há ra: “ti tý hê tá kãtĩ mũ ki kanhró êg tóg nỹtĩ, he ãjag tóg mũ, iso. Hã ra ãjag tóg ũ tý inh jênêg mũ ên ki kagtĩg nỹtĩ. ²⁹ Inh hã vỹ Topê ki kanhró nĩ. Ti há tá sóg kãtêre, ti tý inh mỹ: “ha ag vênh tĩg,” hen kỹ,” he tóg.

³⁰ Kỹ ag tóg ag tý ti se sór mũ ra ti vóg tú nĩ ver. Ti ter ke kurã vỹ jun ja tú nĩ ver. ³¹ Ag jãvo ũn e ag tóg ti ki ge mũ sir. Ti to ag tóg: “*Cristo* kãtĩg kỹ ti nêji *milagre* hynhan ke mũ. Ti tý *milagre* hynhan vỹ e nỹtĩ. Êg mỹ tóg tý *Cristo* nĩ,” he mũ.

Pã’i ag tý *Jesus* se sór

³² Kĩ *Fariseu* ag tóg ag vĩ tag mễg mũ. Kỹ ag tóg pã’i ag mré ti senh ke túo vémén mũ. Kỹ ag tóg porisa ag jênêg mũ, ag tý ti se jé. ³³ Hã ra *Jesus* tóg: “ãjag mré sóg nĩ sĩ han ke mũ ver,” he mũ. “Tag pãte sóg tĩg ke mũ, isỹ ũ tý inh jênêg mũ ên ve jé. ³⁴ Ên kã tóg ãjag tý inh vênh há tĩnh mũ, hã ra ãjag tóg inh vênh ke tú nĩ. Ên tá junjun ke tú ãjag tóg nĩ, isỹ hên ra tĩg ke mũ ên tá,” he tóg.

³⁵ Kỹ ag tóg jagnê mỹ: “ti hỹn hê ra tĩg sór mũ?” he mũ. “Êg hỹn hê tá ti vênh ke tú nĩ? Ti hỹn hên ri ke mũn ga tý *Grécia* ra tĩg sór mũ, tá êg mré ke ag kanhrãn jé. ³⁶ Ne to ke nê, hỹn, hã vỹ: “ãjag tý inh vênh há ra ãjag tóg inh vênh ke tú nĩ, he mũ?” he ag tóg mũ.

Jesus vĩ vỹ ag mỹ e tí, hã kỹ ag tóg ti tý nén tó mũ ki kagtĩg nỹtĩ.

Topê kuprĩg tý goj ri ke nĩ

³⁷ Vãhã tóg fénhta tý kurã tý êgno tá krỹg mũ. Kurã mág pê vê, hã kỹ ag tóg e távĩ nỹtĩ, *Jerusalém* tá. Kỹ *Jesus* tóg jê kỹ vênh kar mỹ prêr kỹ: “!..ãjag tý goj kron sór kỹ inh mỹ to vĩ, isỹ ãjag mỹ goj há ven jê..!” he mũ. ³⁸ “!..Topê vĩ ki tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mê: !..ãjag tý inh ki ge kỹ tóg ãjag kã ki goj ror han ke mũ, isỹ ãjag mỹ goj nĩm ke ti.. !..kỹ goj tag vỹ ãjag rĩnrĩr pê han ke mo..!” he tóg. ³⁹ Ti tý ag mỹ Topê kuprĩg tón há vê, hã to tóg: goj, he mũ. Topê kuprĩg tý tóg ag jagrên ke mũ, ũ tý ti ki ge mũ ag. Hã ra tóg fénhta ên kã ag mỹ ti jênêg ja tú nĩ ver, ti tý ver ti ter kar kỹ rĩr mãn ja tú nĩn kỹ, ti tý ti panh ra tĩg mãn ja tú nĩn kỹ ver.

Ag tý *Jesus* ki kagtĩg

⁴⁰ Kĩ *Jesus* vĩ mễg mũ ũ ag tóg ti to: “Topê vĩ tó tí pê ên vê,” he mũ. ⁴¹ Kỹ ũ ag tóg ti to: “*Cristo* vỹ tý ti nĩ, Topê tý êg mỹ ũn jênêg mũ ên vỹ tý ti nĩ,” he mũ gé. Hã ra ũ ag tóg: “*Cristo* mỹ hỹn ga tý *Galilía* tá kãtĩ mũ vỹ?” he mũ. ⁴² “Topê vĩ rá ki tóg: “*Davi* krê’krê vỹ tý ti nĩ, *Cristo* ti,” he mũ, “êmã tý *Belém* tá ke vỹ tý ti nĩ, *Davi* jamã ja ên tá,” he tóg, Topê vĩ tý rán kỹ nĩ ki. Hã kỹ tóg êg mỹ tý *Cristo* tú nĩ,” he ag tóg. ⁴³ Hã kỹ ag tóg vênh kãpãm kỹ nỹtĩ, ti tugnĩn. ⁴⁴ Kỹ ag kã ũ ag vỹ ti se sór mũ, hã ra ag tóg ti kãgmĩg tú nĩ, ti kamêg kỹ.

Pã’i ag tý *Jesus* ki ge sór tú

⁴⁵ Kỹ porisa ag tóg pã’i ag to vỹnvỹn ke mũ. Kỹ ag tóg ag mỹ: “hỹn, tí?” he mũ. ⁴⁶ Kỹ ag tóg: “hã ra tóg vĩ há távĩ han mũ. Vênh vỹ tý ge mê ja tú êg nỹtĩ, hã kỹ êg tóg ti kãgmĩ ja tú nĩ,” he mũ. ⁴⁷ Kỹ pã’i ag tóg: “kỹ ãjag mỹ ti vĩ kri fi sór mũ’, ti ón mũ ra?” he mũ. ⁴⁸ “Êg mỹ ti vĩ kri fig mũ?’ Vó, kri fig tú êg nĩ. ⁴⁹ ũ tý kri fig mũ ag tóg Topê vĩ rá ki kagtĩg nỹtĩ, kỹ Topê tóg ag mỹ vĩ kónãn ke mũ, ha vem nĩ,” he ag tóg mũ.

⁵⁰ Hã ra *Nicodemos* vỹ ag mré nĩ gé, ũ tý kuty tá *Jesus* mré vémén ja ên ti. Kỹ tóg ag mỹ: ⁵¹ “êg tý ti vóg kónãn sór kỹ êg tóg ti ki jêm vên ke mũ,” he mũ. “Ti tý nén han ja to jykrén há han jé êg tóg ke mũ, êg tý kar kỹ ti vóg kónãn jé. Topê tý êg mỹ vễjykre nĩm jan há vê,” he tóg.

⁵² Hã ra pã’i ag tóg: “ã hỹn tý *Galilía* tá ke nĩ gé’, hã kỹ ã tóg ti jy nĩgãn sór mũ’, he mũ. “Topê vĩ ki ve há han nĩ, kỹ ã tóg vênh ke mũ. *Galilía* tá ke ũ vỹ Topê vĩ tónh ke tú pê nĩ,” he ag tóg mũ.

8

Jesus tý ũn tỹtã kórég fi mỹ vênh pãte fón

¹ Hã ra *Jesus* tóg pãnónh tý *Oliveiras* ra tí mũ, tá nũr-jé. ² Kurã ke ra tóg *Jerusalém* ra tĩg mãn kỹ Topê ãn tá nĩ mãn mũ sir, kỹ vênh kar

ag tóg ti ví mēnh kāmū mū. Tá nī kŷ tóg ag kanhrān mū. ³Kŷ Topē ví to ēg kanhrān tī ag vŷ ūn tŷtá fi pére kāmū mū. Fi ve ja ag tóg nī, fi tŷ fi mén tū mré nŷn kŷ. Vēnh kjuu ká ag tóg fi fēg mū. ⁴Kŷ ag tóg *Jesus* mŷ: “*Senhor*, fi ve ēg, fi tŷ fi mén tū mré nŷ ti,” he mū. ⁵“*Moisés* vŷ ēg mŷ: “*ājag* ká mī ū fi tŷ fi mén tū mré nŷn kŷ fi tēn nī, pó tŷ fi pin kŷ,” he ja nī. Jo ā hŷn hē ri ke tŷ?” he ag tóg. ⁶Ag tŷ ón kŷ ti ví mē sór vē, ag tŷ ti ví to ti se jé. Hā ra tóg pānh ke kŷ nī kŷ ga kri rán mū, ti nígē tŷ. Ví tū tóg nī.

⁷Hā ra ag tóg ti tovānh sór tū nī. Kŷ tóg vāhā ag ki ēvānh kŷ ag mŷ: “*ājag* ká mī ū tŷ Topē ví mranh ja tū nŷn kŷ ti jé fi pin vēn,” he mū. ⁸Kŷ tóg pānh ke mān kŷ ga kri rán mān mū.

⁹Kŷ ti ví tóg ag mŷ e tī. Ag kar tóg ag tŷ Topē ví mranh ja ēn mī ékrég mū sir, hā kŷ ag tóg mū kán mū sir. Ūn sanh há ag vŷ mū vēn mū, kar kŷ vēnh kar ag tóg komēr hā mū kán mū. Vāhā *Jesus* vŷ ti pir mŷ nī, fi mré. Fi hā vŷ tá jē nī, ti mré. ¹⁰Kŷ tóg fi ki ēvānh kŷ fi mŷ: “ag hē ra kagáv? Ag mŷ ā vóg kónān tŷ?” he mū. Ag mū kar kŷ tóg fi mŷ ke mū.

¹¹Kŷ fi tóg: “hŷ,” he mū. Kŷ tóg fi mŷ: “kŷ inh hŷn ā vóg kónān ke tū ní gē,” he mū. “Ha tŷg, jatun mŷ. Hā ra Topē ví mranh mān sór tŷg nī,” he tóg. Ūn tŷtá kórég ēn fi vóg kónān sór ja tū ti nī, *Jesus* ti.

Jesus tŷ jēngrē ri ke nī

¹²Kŷ *Jesus* tóg Topē ĩn krēm nī kŷ vēnh kar kanhrān mān mū. “*Jēngrē* ri ke inh nī,” he tóg. “*Ājag* tŷ inh mré mūn kŷ *ājag* tóg kuty mī mū tū nígtī. *Jēngrē* mī *ājag* tóg mŷgtī, kurā mī. *Ājag* tŷ vējkyre tág han ke to ken hā vē,” he tóg.

¹³Hā ra *Fariseu* ag tóg ti ví kafān mū, kŷ ag tóg: “vēnh kāmén ā tóg mū ha. Ēg tŷ vēnh kāmén kŷ ēg tóg ón kŷ ví tī,” he mū. ¹⁴Hā ra tóg ag mŷ: “hŷ, vēnh kāmén inh tī, hā ra sóg ki hā tó tī,” he mū. “*Isŷ* hē tá kātī mū ēn ki kanhró inh nī, *isŷ* hēn ra tŷg ke mū ti ke gé. Hā ra *ājag* tóg inh ki kagtŷg nŷtī. Ēprā ke vŷ tŷ *ājag* nŷtī. ¹⁵Kānhmar *ājag* tóg ū to: “*jykre* kórég ti nī,” he tī. *Ājag* jāvo sóg vēnh kar *jykre* to nén ū tó tū nī ver. ¹⁶*Isŷ* hā ra ū *jykre* to nén ū tó sór kŷ sóg tó há han ke mū vē. Inh pijé inh pir mŷ nén ū to *jykrén* tī. Ū tŷ inh jēnēg mū vŷ inh mré nén ū kar to *jykrén* tī. ¹⁷Kŷ tóg ūn régre ag tŷ vēnh ví pir han kŷ *ājag* mŷ tŷ ki hā ke nī. Hā kŷ tóg rán kŷ nī. Topē ví tŷ rán kŷ nī ki. ¹⁸Hā kŷ sóg vēnh kāmén mū. Hā ra inh panh tóg inh jēnē, kŷ ti hā tóg inh kāmén mū gé. Régre ēg nŷtī, he tóg.

¹⁹Kŷ ag tóg: “hŷn, ā panh ti?” he mū. Kŷ tóg: “*ājag* pijé inh ki kanhró nŷtī,” he mū. “Hā kŷ *ājag* tóg inh panh ki kagtŷg nŷtī gé. *Ājag* tŷ inh ki kanhró nŷtī ra *ājag* tóg inh panh ki kanhró nŷtīnh ke mū gé vē vē,” he tóg.

²⁰Ti tŷ ag mŷ vēnh kāmén hā vē. Topē ĩn krēm nī kŷ tóg ag mŷ vēnh kāmén mū, jānkamy vin jafā rā hā nī kŷ. Kŷ pā'i ag tóg ti se sór mū, hā ra ag tóg ti kágmg tū nī, ag tŷ ti kamēg kŷ. Ti ter ke kurā vŷ jun ja tū nī ver; hā kŷ ag tóg ti tŷ hē ri ke tū nī ver.

Jesus tŷ hēn ra tŷg ke

²¹Kŷ tóg ag mŷ: “tŷg jé sóg ke mū, kŷ *ājag* tóg inh ve sór ke mū, hā ra *ājag* tóg inh venh ke tū nī,” he mū. “Inh vēg tū ki *ājag* tóg kágter ke mū, kŷ *ājag* tŷ Topē ví mranh ja ēn vŷ *ājag* ká ká nŷnh mū. *Ājag* pijé *isŷ* hēn ra tŷg ke mū ēn ki kanhró nŷtī”. Tá jun ke tū *ājag* nī gé,” he tóg. ²²Kŷ ag tóg jagnē mŷ: “tī mŷ vēsén sór tū nī vŷ, hā kŷ tóg: “*ājag* pijé *isŷ* hēn ra tŷg ke mū ēn tá jun ke mū,” he mŷ?” he ag tóg. ²³Hā ra tóg: “ēprā ke vŷ tŷ *ājag* nŷtī. *Ājag* jāvo sóg tŷ kanhkā tá ke nī. Ga tag ki ke vŷ tŷ *ājag* nŷtī, jāvo inh pijé tŷ ga tag ki ke nī,” he mū. ²⁴“Hā kŷ sóg *ājag* mŷ: kágter jé *ājag* tóg ke mū, kŷ *ājag* tŷ Topē ví mranh ja ēn vŷ *ājag* ká ká nŷnh mū, he ja nī. Ha vé, *ājag* tŷ inh ki ge sór tū nŷn kŷ tóg *ājag* ká ká nŷnh mū, *ājag* tŷ Topē ví mranh ja ēn ti. Ū ēn vŷ tŷ inh nī, he ja inh nī *ājag* mŷ. Kŷ: hŷ, hem nī,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁵Kŷ ag tóg ti mŷ: “tŷ ā ū nŷ?” he mū. Kŷ tóg: “vāsŷ sóg *ājag* mŷ tó huri, *isŷ* *ājag* mré vēmén vén kŷ,” he mū. “*Ājag* mŷ sóg vēnh kāmén tŷgtī. ²⁶Hā ra sóg *ājag* mŷ tó kán ja tū nī ver. *Sŷ* *ājag* mŷ ví kónān ke vŷ ká nŷ gé ver. Hā ra sóg ū tŷ inh jēnēg mū ēn ví hā tó tī, ti tŷ inh mŷ tó ja kar ēn ti. Ki hā tóg tó ti, he tóg. ²⁷Hā ra tóg ag tŷ to *jykrén* tū tŷgtī, ti tŷ ag mŷ ti panh tó mū ra.

²⁸Kŷ tóg ag mŷ tó mān mū. “*Ājag* tŷ ka to isa kŷ, ēn ká *ājag* tóg inh ki kanhrān ke mū,” he tóg. “*Tŷ* sóg ēprā ke fi kósín nī. Kurā ēn ká *ājag* tóg inh ki kanhró nŷtīnh ke mū, *isŷ* tŷ ū ēn nī tī. Inh pijé vēsóg ki nén ū to *jykrén* tī. Inh panh tŷ inh mŷ nén tó mū ēn hā tó sóg tī. ²⁹Kŷ ū tŷ inh jēnēg mū vŷ inh mré nī nī. Tī mŷ nén há nī ēn hā han sóg tī, hā kŷ tóg inh mré nī nī,” he tóg. ³⁰Ag tŷ ti ví tag mē kŷ ūn e ag vŷ ti ki ge mū, kurā ēn ká.

Jesus tŷ ēg tar han ke

³¹Kŷ *Jesus* tóg ū tŷ ti ki ge kŷ nŷtī ag mŷ: “inh ví tovānh tŷg nī, kŷ *ājag* tóg tŷ inh mré ke pē nŷtī,” he mū. ³²“*Kŷ* *ājag* tóg Topē ví pē ki kanhró nŷtīnh mū. Topē ví pē ki kanhró tŷgtŷn *ājag* tóg *patrão* kórég ve mān ke tū nī,” he tóg.

³³Kŷ ag tóg ti mŷ: “*Abraão* krē'krē vŷ tŷ ēg nŷtī,” he mū. “Ēg pijé tŷ ū *camarada* nŷtī”, ūri, vāsŷ ke gé. Ne to ke nē, hā vŷ: *patrão* kórég ve mān ke tū *ājag* nī, he mŷ tag tŷ?” he ag tóg.

³⁴Hā ra tóg: “ki hā sóg tó mū,” he mū. “*Ājag* tŷ Topē ví mranh kŷ *ājag* tóg tŷ ti ví mranh jafā nŷtī, kŷ tóg ēg tŷ *patrão* kórég vēg mū

ri ke nĩ. ³⁵ Ti *camarada* ag pijé ti ãn krêm êmã nýtĩtĩ'. Ti kósín há vỹ ti ãn krêm nĩgtĩ jávo. ³⁶ Kĩ Topê kósín tỹ ájag tỹ Topê krê han kỹ ájag tóg, *patrão* kórég ve mân ke tũ nĩ ha. ³⁷ *Abraão* krê vỹ tỹ ájag nýtĩ. Ki kanhró inh nĩ. Há ra ájag tóg isén sór mũ, ájag tỹ inh vỹ to há tũ nýtĩn kỹ. ³⁸ Inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ên há tó sóg tĩ. Kỹ ájag tóg ájag panh tỹ ájag mỹ nén tó mũ ên há tó tĩ gé," he tóg.

³⁹ Kỹ ag tóg ti mỹ: "hỹ, *Abraão* vỹ tỹ êg panh nĩ," he mũ.

Kỹ *Jesus* tóg: "ájag tỹ tỹ *Abraão* krê nýtĩn kỹ ti jykre han nĩ ge," he mũ. ⁴⁰ "Hã ra ájag tóg isén sór mũ. Ájag mỹ sóg Topê vỹ pẽ tó ja nĩ, Topê tỹ inh mỹ nén tó mũ ên ti, há ra ájag tóg isén sór mũ. *Abraão* vỹ tag han ja tũ nĩ. ⁴¹ Vỹrmỹ ájag panh tũ há han ájag tóg tĩ," he tóg.

Kỹ ag tóg: "panh êg nýtĩ, há vỹ: Topê, he mũ. Êg pijé panh tũ nýtĩ," he mũ.

⁴² Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: "Topê tỹ tỹ ájag panh nĩ ra ájag tóg iso há nýtĩn mũ vê," he mũ. "Inh panh tá sóg kátère, há kỹ sóg ájag mré nĩ nĩ. Inh pijé vêsóg ki to jykrên kỹ kátère mũ'. Ti há vỹ inh jênê. ⁴³ Hã ra ájag tóg inh vỹ ki kagtũg nýtĩ. Mẽ sór tũ ájag nýtĩ, há kỹ ájag tóg ki kagtũg nýtĩ. ⁴⁴ Japo krê vỹ tỹ ájag nýtĩ, kỹ ájag tóg ti tỹ nén tó mũ ên há han tĩ. Topê tỹ êpra ke ag hynhan ên kã tóg ag kãgtén sór tĩgtĩ, Japo tĩ. Vãsỹ ti jykre vê, kỹ tóg ùri tỹ ti jykre nĩ gé ver. Ti pijé ki há tó tĩ'. Ki há tó to ti kórég pẽ nĩ, Japo tĩ. Vênh ó vỹ tỹ ti tũ pẽ nĩ. Ti há vỹ tỹ ùn ón tĩ ag jóg kar nĩ. ⁴⁵ Ti jávo sóg ki há tó tĩ. Há ra ájag tóg inh vỹ kri fi sór tũ nĩgtĩ. ⁴⁶ Inh hỹn ne ki Topê vỹ mranh? Ha inh mỹ tó. Mranh ja tũ sóg nĩ. Há ra sóg ájag mỹ Topê vỹ pẽ tó tĩ. Ájag hẽ ri ken kỹ inh vỹ kri fi sór tũ nĩ? ⁴⁷ Topê krê ag vỹ Topê vỹ mēg tĩ. Jávo ájag tóg inh vỹ jēmê sór tũ nĩ'. Há kỹ ájag pijé tỹ Topê krê nýtĩ," he tóg.

Jesus tỹ Abraão kãfór nĩ

⁴⁸ Kỹ *Judeu* ag tóg ti mỹ: "Samaria tá ke ag ri ke ã tóg Topê vỹ ki kagtũg nĩ, kỹ ã jagrê kórég nĩ gé," he mũ.

⁴⁹ Hã ra tóg: "inh pijé jagrê kórég nĩ," he mũ. "Inh panh to sóg: ùn mág vỹ tỹ ti nĩ, he tĩ. Há ra ájag tóg iso é he tĩ. ⁵⁰ Inh pijé vêsỹ ùn mág han sór mũ'. Û tỹ isỹ ùn mág han ke mũ vỹ nĩ nĩ, ên vỹ vênh kar jykre tugnỹm ke mũ. ⁵¹ Ki há sóg tó mũ, ha mẽ. Ájag tỹ inh vỹ kri fi kỹ ájag kãgter ke tũ pẽ nĩ," he tóg.

⁵² Kỹ *Judeu* ag tóg ti mỹ: "jagrê kórég ã nĩ," he mũ. "Vãhã tóg ve há tĩ, ã jagrê kórég tĩ. *Abraão* vỹ ter, kỹ Topê vỹ tó tĩ ag kar vỹ kãgter. Há ra ã tóg ón kỹ: "ájag tỹ inh vỹ kri fi kỹ ájag kãgter ke tũ pẽ nĩ," he mũ. ⁵³ ã mỹ vêsỹ êg jógjóg ve tỹ *Abraão* kãfór han sór mũ', ã tỹ êg mỹ: kãgter ke tũ ájag nĩ, hen kỹ? Ter ja ti nĩ, *Abraão* ti, kỹ Topê vỹ tó tĩ ag kar vỹ

kãgter kãn gé. Vêsỹ ùn mág han ve ã tóg nĩ," he ag tóg, *Jesus* mỹ.

⁵⁴ Kỹ tóg ag mỹ: "isỹ vêsỹ ùn mág han kỹ sóg ón kỹ ke mũ vê," he mũ. "Hã ra inh panh há vỹ isỹ ùn mág han ke mũ, ájag tỹ ù to: êg jóg mág, he mũ ên ti. ⁵⁵ Há ra ájag tóg ti ki kagtũg nýtĩ, ájag jávo sóg ti ki kanhró nĩ. Isỹ ájag mỹ: ti ki kagtũg inh nĩ, hen kỹ sóg ájag ón tag ri ke han mũ vê. Há ra sóg ti ki kanhró nĩ, kỹ sóg ti vỹ ki króm tĩ gé. ⁵⁶ Ájag jógjóg ve tỹ *Abraão* vỹ inh kurã ve sór ja nĩgtĩ, kỹ tóg kejên vê, kỹ tóg ti mỹ sér pẽ tĩ, ti tỹ inh kurã ven kỹ," he tóg.

⁵⁷ Kỹ *Judeu* ag tóg ti mỹ: "50 (ke) anos han tũ ã nĩ ver," he mũ. "Hã ra ã tóg: *Abraão* ve inh, he mũ. Vỹ vênh mỹ han ã tóg," he ag tóg.

⁵⁸ Há ra tóg: "ki há sóg tó mũ, ha mẽ," he mũ. "*Abraão* mur tũ ra sóg nĩ nĩ," he tóg. ⁵⁹ Kỹ ag tóg jũgũ mũ, ti tỹ vêsó: "Topê vỹ tỹ inh nĩ," hen kỹ. Há kỹ ag tóg pó mân kỹ ti pin sór mũ. Há ra *Jesus* tóg Topê ãn kã tá kãkutê kỹ ti mũ sir, vênh pēju je.

9

Jesus tỹ ùn kyvó tỹ há' he

¹ Kejên *Jesus* tóg tũg kỹ ùn kyvó vég mũ. Ti mur mũn kã tóg kyvó nĩ. ² Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mré ti vég mũ gé. Kỹ ag tóg ti mỹ: "ti han mũ fag hỹn Topê vỹ mranh', ha kỹ tóg kyvó nĩ'. Ti tỹ vêsóg ki Topê vỹ mranh kỹn mỹ kyvó nĩ vó?" he mũ. ³ Kỹ *Jesus* tóg: "ti tỹ Topê vỹ mranh to ke pijé," he mũ. "Ti han mũ fag tỹ Topê vỹ mranh to ke pijé'. Topê tỹ vênh kar mỹ ti tỹ nén han sór mũ ên ven sór vê, ti ki. ⁴ Isỹ ù tỹ inh jênêg mũ ên tỹ inh mỹ nén tó mũ ên han sór vê. Ver tóg inh mỹ kurã nĩ, sỹ rãnhrajé. Kãnhmar tóg kuty nỹnh mũ, kỹ ù tóg rãnhrajé mân ke tũ nĩ, iser ke kurã ên kã," he tóg. ⁵ "Ver sóg ájag mré ãn mũ, kỹ sóg ájag mỹ jêngrê ri ke nĩ ver," he tóg. ⁶ Tag tó kar kỹ tóg ga kri sug mũ, kỹ tóg óré sí han mũ. Óré ên tỹ tóg ùn kyvó kanê to ãn mũ. ⁷ Kỹ tóg ti mỹ: "ha tũg, goj tỹ *Siloé* ki vênh kype jé," he mũ. Goj tỹ *Siloé* to ke há vỹ: "ù tỹ inh jênê ja," he mũ, êg vỹ ki. Kỹ tóg tĩ mũ, ùn kyvó ti. Kỹ tóg tá kãgtũg kỹ vãhã êvãnh há nĩ sir.

⁸ Ti tỹ vãhã êvãnh há nĩn kỹ tóg ti rã há nýtĩ kar ag mỹ e tĩ. Vênh kar vỹ ti ki kanhró nýtĩ. Kỹ ag tóg: "ù tỹ êg mỹ: inh mỹ nén ù nĩm, he nĩgtĩ ên há tũ mỹ?" he mũ. ⁹ Kỹ ag kã mĩ ù tóg: "tĩ há vê," he mũ. Há ra ù ag tóg: "tỹ tóg ti há ve nĩ, há ra tóg êg mỹ tỹ ti há tũ nĩ gé," he mũ. Há ra tóg vêsó: "inh há vê," he mũ. ¹⁰ Kỹ ag tóg ti mỹ: "kỹ ã hẽ ri ké, ã tỹ êvãnh há' he jé?" he mũ. ¹¹ Kỹ tóg ag mỹ: "ag tỹ ù to: *Jesus*, he mũ ên vỹ óré han, kỹ tóg inh kanê to ãn, kỹ tóg inh mỹ: "goj tỹ *Siloé* ra vênh kupenh tũg," hẽ. Kỹ sóg vyr. Kỹ sóg êvãnh há' he mũ sir," he tóg. ¹² Kỹ ag tóg ti mỹ: "hỹn, ti?" he mũ. Há ra tóg ag mỹ: "ha?" he mũ.

Pã'ri ag tỹ ùn kyvó ja ki jēmê

¹³ Kĩ ag tóg pã'i ag mĩ ti pére mũ mũ. ¹⁴ Hã ra tóg tĩ vênhkán ke kurã nĩ. Ēn kã *Jesus* tóg óré han kĩ ti tĩ há' hé. ¹⁵ Kĩ pã'i ag tóg ti mĩ: "ã hẽ ri ké, ã tĩ êvãnh há' he jé?" he mũ gé. Kĩ tóg: "óré tĩ tóg inh kanê to tĩn, kĩ sóg vênh kupen vyr, kĩ sóg êvãnh há' he mũ sir," he mũ.

¹⁶ Hã ra pã'i ag kã mĩ ù ag tóg *Jesus* to: "Topê pijé ti jênê," he mũ. "Vênhkán ke kurã ki tóg vênhkán vãnh nĩgtĩ, kĩ tóg kórég nĩ," he ag tóg mũ. Hã ra ù ag tóg ti to: "hã ra tóg nén ù há tâvĩ han," he mũ gé. "Ti kórég nĩ ran hĩn tag han ki kagtĩg nĩnh mũ vê," he ag tóg, pã'i ù ag. Hã kĩ ag vênh kãpãm kĩ nĩtĩ. ¹⁷ Kĩ ag tóg ùn kyvó ja ěn ki jêmê mãn mũ. "Ti mĩ tĩ ùn há nĩ, ùn kórég mĩ vó?" he ag tóg mũ. "Á tĩ tóg há' hé mĩr," he ag tóg. Kĩ tóg: "inh mĩ tóg tĩ Topê ví to tĩ pẽ nĩ," he mũ.

¹⁸ Hã ra ag tóg ti ví kri fi sór tú nĩ. "Ti mĩ kyvó ja nĩ vỹ?" he ag tóg mũ. Kĩ ag tóg ti han mũ fag jé ke mũ. ¹⁹ Kĩ ag tóg fag mĩ: "ã jag kósin há mĩ?" he mũ. "Ti mĩ ti mur mũ kã kyvó ja nĩ? Kĩn hĩn hẽ ri ké, ti tĩ ùri êvãnh há nĩ jé?" he ag tóg mũ.

²⁰ Kĩ fag tóg: "hỹ, ěg kósin há vê," he mũ. "Ti mur mũ kã tóg kyvó ja nĩ. ²¹ Hã ra tóg ùri êvãnh há nĩ. Hẽ ri ken kĩ? Ha? Û nĩ ti han? Ti ki jêmê nĩ. Sanh há ti nĩ ha. Á jag mĩ ti tónh mũ," he fag tóg.

²² Hã ra fag tóg pã'i ag kamêg mũ, há kĩ fag tóg: "ti ki jêmê nĩ," he mũ. Pã'i ag tóg *Jesus* to: "ã jag kã mĩ ù tĩ ti to: *Cristo* vỹ tĩ ti nĩ, hen kĩ ěg ti kutêm ke mũ, ti tĩ tĩ ěg mré ke tú nĩ jé, ti tĩ ěg mré vênhmãn tú nĩ jé, ěg vênh kanhrãn jafã krêm," he ja nĩgtĩ. ²³ Hã kĩ ùn kyvó ja ěn han mũ fag vỹ *Jesus* to nén ù sór tú nĩ.

²⁴ Kĩ ag tóg ùn kyvó ja ěn jé ke mãn mũ. Kĩ ag tóg ti mĩ: "ker ón hẽ, Topê vỹ ã ví mēg mũ," he mũ. "Û tĩ ã tĩ há' he mũ ěn vỹ kórég nĩ. Topê ví mranh ti tĩ," he ag tóg mũ ti mĩ. ²⁵ Kĩ tóg: "mê, ti mĩ Topê ví mranh tĩ? Sĩ ki kagtĩg tóg tĩ," he mũ. "Nén ù pir há ki kanhró sóg nĩ. Kyvó inh vê vê, há ra sóg êvãnh há nĩ ha," he tóg mũ.

²⁶ Kĩ ag tóg ti mĩ: "ti hẽ ri ké, ti tĩ ã tĩ há' he jé?" he mãn mũ. ²⁷ Hã ra tóg ag mĩ: "ã jag mĩ inh hur tó, há ra á jag tóg mē sór tú nĩ," he mũ. "Á jag tĩ ne jé jêmê mãn sór nê? Á jag mĩ ti mré mũ sór mũ gé?" he tóg.

²⁸ Kĩ ag tóg ti nyg mũ. "Á há vỹ tĩ ti mré ke nĩ. Jávo ěg tóg tĩ *Moisés* mré ke nĩtĩ," he ag tóg, pã'i ag. ²⁹ "Topê vỹ *Moisés* mré vēmén ja nĩgtĩ, tag ki kanhró ěg tóg nĩtĩ. Hã ra ěg pijé ěn ki kanhró nĩtĩ. Ti hĩn tĩ hẽ tá ke nĩ?" he ag tóg, *Jesus* to.

³⁰ Kĩ ùn kyvó ja ěn tóg ag mĩ: "mê," he mãn mũ. "Á jag mĩ ti ki kagtĩg nĩtĩ, ti tĩ tĩ hẽ tá ke nĩn ki? Isỹ tóg há' hé mĩr, inh kanê tĩ. ³¹ Hã ra Topê tóg ěg ví mēg tú nĩgtĩ, ěg tĩ tĩ ti

vĩ mranh tĩ nĩtĩn kĩ. Û tĩ Topê kamēg mũ ěn ví há mēg ti tĩ. Û tĩ ti ví ki króm mũ ěn ví há mēg ti tĩ, Topê ti. ³² Inh mur mũ kã inh kyvó nĩ ja nĩ. Û tĩ ge tĩ há' he mũ tag ve ja tú inh nĩ ver. Hã ra tóg isỹ há' hé. ³³ Ti tĩ Topê tá kãtĩ tú nĩ ra tóg nén ù há han ki kagtĩg nĩnh mũ vê," he tóg, pã'i ag mĩ.

³⁴ Kĩ ag tóg ti to jũ mũ. "Topê ví mranh kĩ ģ tóg mur, há ra ģ tóg ěg kanhrãn sór mũ," he ag tóg. Kĩ ag tóg ti kutêm mũ, vênh kanhrãn jafã krêm.

Jesus tĩ ùn kyvó ja ěn mré vēmén

³⁵ Hã ra *Jesus* tóg mēg mũ, ag tĩ ti kutêm ja ti. Kĩ tóg ti venh tĩ mũ. Kĩ tóg ti mĩ: "ã mĩ ěprã ke fi kósin ěn ki rã sór tú?" he mũ. ³⁶ Kĩ tóg: "kĩ ùn nê ge? Sĩ ti ki rã sór vê," he mũ.

³⁷ Kĩ tóg ti mĩ: "ti ve ã huri," he mũ. "Û tĩ ã mré vēmén jé mũ há vỹ tĩ ti nĩ, inh há vỹ tĩ ti nĩ," he tóg.

³⁸ Kĩ ùn kyvó ja tóg ti mĩ: "*Senhor*," he mũ. "Á ki rã kĩ inh jé nĩ," he tóg. Kĩ tóg ti krêm mũg ke kĩ ti mĩ: "Topê kósin vỹ tĩ ã nĩ," he mũ.

³⁹ Kĩ tóg ti mĩ: "ga tag ki sóg jun, sỹ vênh kar jykre tugnỹm jé," he mũ. "Ûn kyvó ag tĩ êvãnh há han jé sóg ke mũ. Ag tĩ iso jykrén há han ke to ken há vê. Kĩ sóg ù tĩ ve há han mũ ag kyvó han ke mũ gé. Ag tĩ iso jykrén há han ki kagtĩg to ken há vê," he tóg.

⁴⁰ Hã ra pã'i ù ag tóg ti ví mēg mũ. Kĩ ag tóg ti mĩ: "ã tĩ ěg to ke mĩ?" Kĩ ěg mĩ kyvó nĩtĩ gé?" he mũ.

⁴¹ Kĩ *Jesus* tóg: "Hỹ," he mũ. "Á jag tĩ: kyvó ěg nĩtĩ, ki kagtĩg ěg nĩtĩ, hen kĩ Topê tóg á jag to jũnh ke tú nĩ vê. Hã ra á jag tóg: êvãnh há ěg nĩtĩ, ki kanhró ěg nĩtĩ, he tĩ. Hã kĩ Topê tóg á jag to jũnh ke mũ. Vênh pãte fón ke tú ti nĩ, á jag tĩ ti ví mranh ja ti," he tóg.

10

Vênh mēg tĩ carneiro kãme

¹ Kĩ *Jesus* tóg: "ha mē," he mũ. "Ēg tĩ ěg mēg tĩ *carneiro* jy ró han kĩ ěg tóg, ti jãnkã ra rã tĩ. Jávo ù tóg kejẽn, ró to tãpyr kĩ pãte rã sór tĩ, ti tĩ *carneiro* pēju sór kĩ. ² Ti jávo ù tĩ *carneiro* ki rĩr tĩ vỹ jãnkã ra rã mũ. ³ Jãnkã ki rĩr tĩ ěn vỹ ti mĩ ró nón tĩ, jãnkã ti. Kĩ tóg *carneiro* jygi tó kãn mũ sir. Ti ví ki kanhró fag nĩtĩ. ⁴ Kĩ tóg fag jo ti mũ, re ra. Kĩ tóg ti mēg fag jé prēr kãn mũ sir, kĩ fag tóg ti nón mũ mũ, fag tĩ ti ki kanhró nĩtĩn kĩ. ⁵ Fag pijé ù nón mũnh ke mũh, fag tĩ ùn ki kagtĩg nón. Û jo fag vênh pigjunh ke mũ, fag tĩ ùn ki kagtĩg ěn jo. Fag pijé ti ví ki kanhró nĩtĩ," he tóg. ⁶ *Jesus* tĩ ag mĩ vênh mēg kãmén há vê. Ti mĩ ěg tóg vênh mēg tĩ *carneiro* ri ke nĩtĩ, ěg tĩ ti nón mũnh kĩ. Hã ra tóg pã'i ag tĩ ti ví to jykrén tú tĩ.

Vênh mēg kãme ù

7 Hã ra *Jesus* tóg ag mý: “ki hã sóg tó mü,” he mán mü. “*Carneiro* jy ró jänkã ri ke inh nĩ,” he tóg, 8 “Ú tỹ inh jo kãmü mü ag vỹ tỹ *carneiro* pigju(g) tí ag nýtĩ ja nĩgtĩ, tỹ ag ùn jũ (ka)mẽ ag nýtĩ ja nĩgtĩ. Hã ra *carneiro* fag vỹ ag ví mẽ ja tú nĩgtĩ. 9 Inh há vỹ fag mý jänkã ri ke nĩ. Ú tỹ inh ki rá mü vỹ kren ke mü, ký tóg ti tỹ jänkã ra rá ri ke nĩ. Kã ra tóg rá tí. Kar ký tóg tá kãkutẽ tí gé, ti tỹ vjẽn há ve je. 10 Vẽnh mẽg tỹ *carneiro* pigju(g) tí ẽn vỹ *carneiro* pigju há jé kãtĩ tí, fag kãgtén jé, fag kókén jé. Tĩ jãvo sóg fag ki rĩr há han há jé kãtĩg, fag tỹ jagtar tú nĩ jé, fag mý sër tí jé,” he tóg.

11 “Ú tỹ *carneiro* ki rĩr há han tí ri ke inh nĩ gé. Tĩ há vỹ ti mẽg jagfy ter ke mü, fag krenkren jé. 12 Ký ù *camarada* vỹ tag ri ke tú nĩgtĩ. Mĩg kamẽg jé tóg ke mü. Tĩ tỹ mĩg ve ký tóg vẽn hvãg tĩg ke mü, tí *patrão* mẽg tovãnh ký. Ký mĩg vỹ fag kugmĩnh ke mü. Ký fag tóg vẽn h kãpugpóv ke mü gé, mĩg tugrĩn. Tĩ *camarada* mẽg pijé’, tí *patrão* mẽg vẽ, há ký tóg fag jy nĩgãh há han tú nĩ. 13 Mĩg ve ký tóg vẽn hvãg tí mü. Jãnkamy há to tóg rãnhràj jẽ nĩ, há ký tóg mĩg kamẽg mü. 14 Tĩ jãvo sóg *carneiro* ki rĩr há han tí. Inh mẽg ki kanhró sóg nĩ, ký fag tóg inh ki kanhró nýtĩ gé. 15 Ri ke tí nĩ gé, inh panh mré. Inh ki kanhró tóg nĩ, ký sóg ti ki kanhró nĩ gé. Ký sóg inh mẽg jagfy ter ke mü.

16 Inh mẽg ù vỹ nýtĩgtĩ gé ver, inh mẽg tỹ hẽ tá ke fag. Ájag *povo* kã mĩ ke pijé’. Ẽn jé prẽr jé sóg ke mü gé, ký fag tóg inh mré kãmũnh ke mü gé. Inh ví mẽ jé fag ke mü gé. Ký fag tóg tỹ tag ki inh mẽg fag mré ke nýtĩnh mü. Ký sóg fag kar jy ró pir han ke mü, inh pir mý sóg fag ki rĩr ke mü,” he tóg.

17 “Inh panh vỹ iso há nĩ, isỹ inh mẽg jagfy ter ken ký, kar ký sóg rĩr mãn ke mü. 18 Iser sór tú nĩ ra ù pijé isẽn ke mü vẽ’. Hã ra sóg fag jagfy ter sór mü. Iser sór ký sóg ter ke mü. Inh rĩr mãn sór ký sóg rĩr mãn ke mü gé. Inh panh tỹ inh mý nẽn tó mũn há vẽ,” he tóg.

19 *Judeu* ag tỹ ti ví tag mẽ ký ag tóg vẽn h kãpãm ký nýtĩ mãn mü gé. 20 Ûn e tóg ti to: “jagrẽ kórég tí nĩ, krĩ vẽn h mý tí nĩ, tí ví mẽ sór túg nĩ,” he mü. 21 Hã ra ù ag tóg: “ ù pijé tí jagrẽ kórég há ra vẽn h ví há tó tí’,” he mü. “Ûn kyvó tỹ há’ he ki kagtĩg tóg nĩ gé, ùn jagrẽ kórég tí,” he ag tóg mü, ù tỹ *Jesus* to há nýtĩ ag.

Judeu ag tỹ *Jesus* tén mãn sór

22 Kejẽn tóg *Judeu* ag tỹ fẽnhta há’ ù tá krỹg mü. Vãsỹ ù tỹ *Judeu* ag kato vãsãnsãn mü ag vỹ Topẽ ãn kókẽn ja nĩgtĩ, há ra *Judeu* ag tóg kejẽn tí ãn han mãn. Ag tỹ ãn han mãn to fẽnhta há vẽ sir. Prỹg kar ki ag tóg kusa kã han tí. 23 Hã ra *Jesus* tóg vẽn h tĩg ja nĩ, ký tóg Topẽ ãn mĩ pasa tí nĩ, *Salomão* tỹ jänkã han

ja ẽn tá. 24 Ký *Judeu* ag tóg ti vẽn h kãmü mü, ag tỹ ón ký tí ki jẽmẽ jé. “Á hẽ ri ke kã ẽg mý vẽn h kãmẽn há han ke mü?” he ag tóg mü. “Á mý tỹ *Cristo* nĩ? Topẽ tỹ ẽg mý ùn jẽnẽnh ke mü ẽn mý tỹ á nĩ?” he ag tóg mü, ón ký.

25 Hã ra *Jesus* tóg ag mý: “ájag mý sóg hur tó, há ra ájag tóg kri fi sór tú nĩ,” he mü. “*Milagre* hynhan sóg tí gé, inh panh tỹ inh mý nẽn tó ja ẽn. Ẽn ve ký ájag tóg inh ki kanhró nýtĩnh mü vẽ. 26 Hã ra ájag tóg kri fi sór tú nĩ. Ájag pijé inh mẽg tỹ *carneiro* ri ke nýtĩ’, há ký ájag tóg kri fi sór tú nĩ. 27 Inh mẽg fag vỹ inh ví mẽg tí, fag ki kanhró sóg nĩ, há ký fag tóg inh mré mũgtĩ. 28 Fag jagfy sóg ter ke mü, ký fag tóg kãgtter ke tú nĩ. Mĩg vỹ fag kugmĩnh ke tú pẽ nĩ gé, isỹ fag jy nĩgãh ký. 29 Inh panh tỹ inh mý ùn vĩn mü fag há vẽ, inh mẽg fag. Vẽn h kar kãfór tí nĩ. Ký ù pijé tí tú ag pigju tí’, tí tỹ tỹ vẽn h kar kri ke nĩn ký. 30 Inh panh mré sóg tỹ ùn pir nĩ,” he tóg.

31 Ag tỹ tí ví tag mẽ ký ag tóg pó tỹ hẽn ri ke mãg mü sir, pã’i ag, ag tỹ tỹ tí pin ký tí tén jé.

32 Hã ra *Jesus* tóg ag mý: “nẽn ù há há hynhan ja inh nĩ,” he mü. “Inh panh tỹ inh mý: “tag han ra,” he mü ẽn há han inh tí. Sỹ nẽn han ja tỹ hẽ nỹ hỹn ájag mý kórég nĩ’, há ký ájag tóg isẽn sór mü?” he tóg.

33 Hã ra ag tóg ti mý: “ẽg pijé nẽn ù há to ã tén sór mü’,” he mü. “Ẽprã ke vỹ tỹ ã nĩ, ẽg mré ke vỹ tỹ ã nĩ, há ra ã tóg vẽso: “Topẽ kósĩn vỹ tỹ inh nĩ,” he mü. Á tỹ Topẽ to ví kónãh há vẽ. Tag to ẽg tóg ã tén ke mü, pó tỹ ã pin ký,” he ag tóg mü.

34 Ký tóg ag mý: “Topẽ ví tỹ rãn ký nĩ ki tóg ẽprã ke ag to: “Topẽ ri ke ag nýtĩ,” he tí. 35 Ký tóg ù tỹ tí ví mẽg mü ẽn ag mý: “Topẽ ri ke ájag nýtĩ,” he ja nĩ, Topẽ tí. Hã ra tóg ón tú nĩgtĩ. 36 Hã ký tóg vẽn h mý tú nĩ gé, sỹ ájag mý: Topẽ kósĩn vỹ tỹ inh nĩ, hen ký. Inh panh vỹ inh kuprẽg, ký tóg inh jẽnẽ gé, isỹ ájag ki jun jé. Topẽ to ví kónãh pijé’. 37 Isỹ inh panh ví ki króm tú nĩ ra tóg há nĩnh mü vẽ, ájag tỹ inh ví kri fi sór tú nýtĩ tí. 38 Hã ra sóg tí ví ki króm tí. Ký inh nĩ vỹ tỹ ájag mý kórég nĩn ký isỹ *milagre* hynhan mü ẽn vem nĩ. Há ki tóg ve há tí, isỹ inh panh ri ke nĩ tí, ký tóg inh ri ke nĩ gé,” he tóg.

39 Ký ag tóg tí ví to ti se sór mãn mü sir, há ra tóg kren mãn mü gé.

40 Ký tóg vẽn h pẽju ký tí mü, goj tỹ *Jordão* mãra. *João* vỹ ẽn tá vẽn h kar kygpẽg jé ja nĩgtĩ, tí tỹ ag kygge vẽn ký. Ẽn ra tóg tí mü sir, ký tóg tá nĩ nĩ, tí mré mü tí ag mré. 41 Ký ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ tá tí vẽn h kãmü mü. Tĩ to ag tóg jagnẽ mý: “há vé, *João* vỹ *milagre* han ja tú nĩ,” he mü. “Hã ra tóg *Jesus* kãmẽn. Tó há han ja tóg nĩ. Ki há tóg tó ja nĩ,” he ag tóg. 42 Ký tá ù tỹ hẽn ri ke ag tóg tí ki ge mü sir.

11

Lázaro ter

¹ Kejēn ũ tŷ *Jesus* to há ũ tóg kaga nŷ nĩ, ěmā tŷ *Betânia* tá. Ti jijin há vŷ: *Lázaro*, he mü. Ti ve fi vŷ tŷ *Maria* fi nĩ, *Marta* fi ke gé. *Betânia* tá fag ěmā nŷtĩ gé. ² *Maria* ěn fi vŷ kar kŷ kejēn *Jesus* pēn kri nēn ger há kujēg mü, kŷ fi tóg fi gānh tŷ ti pēn kykūg mü gé. ěn fi mré paŷa mü vŷ kaga nŷ nĩ. ³ Kŷ ti ve fag vŷ *Jesus* mŷ vēnh vŷ jēnēg mü. “Á tŷ ũ to há nĩ ěn vŷ kaga nŷ nĩ,” he fag tóg. ⁴ Kŷ tóg ti mré mü tĩ ag mŷ: “ti pijé vēnh kaga tag to ter ke mü!” he mü. “Topē tŷ tŷ ũn mág nĩ vŷ vēnh ven ke mü, ti kaga tugrĩn, ti kósin tŷ tŷ ũn mág nĩ ti ke gé,” he tóg. ⁵ *Jesus* vŷ *Marta* fi to há távi nĩ, fi jāvŷ fi to ke gé, *Lázaro* to ke gé.

⁶ Há ra *Jesus* tóg, ti tŷ *Lázaro* kaga mēg mü ra ver ti venh tĩ tú nĩ. Ti tŷ hē tá nĩ ěn tá tóg ver kurā régre han. ⁷ Tag pāte tóg ti mré mü tĩ ag mŷ: “mü nŷ, ti ve jé,” he mü. ⁸ Kŷ ag tóg ti mŷ: “*Senhor*, ěg tŷ tá nŷtĩn kŷ pā'i ag tóg á tén sór ja nĩ, pó tŷ á pin kŷ. Ra tŷg sór tŷg nĩ,” he mü. ⁹ Há ra tóg: “jatun mŷ sóg tŷg mü, isŷ han jé,” he mü. “Ěg tŷ kurā ki hēn ra mŷn kŷ ěg tóg krĩm ke tũ nŷgtĩ. Ve há han ěg tŷ.” ¹⁰ Ěg tŷ há ra kutŷ ra hēn ra mŷn kŷ ěg tóg krĩm ke tũ,” he tóg.

¹¹ Kŷ tóg ag mŷ: “ũ tŷ ěg to há nĩ ěn vŷ nŷr nŷ, *Lázaro* ti,” he mü. “Isŷ ti tŷ mŷn ke han tŷg ke nē ha,” he tóg. ¹² Kŷ ag tóg ti mŷ: “ti nŷr nŷn kŷn kren ke mü,” he mü. ¹³ Há ra tóg ti ter to ja nĩ. Jó ag tóg: “ti nŷr vē, ti vēnhkán vē,” he mü, to jŷkrén kŷ. ¹⁴ Kŷ tóg ag mŷ: “ter ti huri,” he mü. ¹⁵ “Ájag tugrĩn tóg inh mŷ sér tĩ, isŷ ti ter ve ja tú nŷn kŷ. Ájag tŷ isŷ nēn han mü ven kŷ ájag tóg inh ki ge há han ke mü. Mü jé ha, ti ve jé,” he tóg.

¹⁶ Kŷ *Tomé* he mü ěn, ag tŷ ũ to: “ũn vēgni,” he tŷ ěn vŷ ti mré mü tĩ ag mŷ: “mü jé ha, ti mré, ěg tŷ ti mré káger jé,” he mü. Kŷ ag tóg mü mü sir.

Jesus tŷ vēnh kar rĩnrĩr han ke

¹⁷ Kŷ ag tóg *Betânia* tá junjun mü. Há ra *Lázaro* vŷ vēnh kej tá nŷ nĩ. Kurā tŷ 4 (ke) vē sir, ag tŷ vēnh kej tá ti fón ja kri. ¹⁸ Há ra ag tóg *Jerusalém* kakó ki nŷtĩ, 3 (ke) *quilômetros* hŷn, ěmā tŷ *Betânia* ki. ¹⁹ *Judeu* tŷ hēn ri ke fag vŷ *Marta* fi venh kāmũ ja nĩ, *Maria* fi ke gé, fag mré kygfŷ jé, vēser kri. ²⁰ Kŷ *Marta* fi tóg ti kátŷg mēg mü. Kŷ fi tóg tim ke tĩ mü, ti ve jé. *Jávo Maria* fi tóg fi ĩn krēm nĩ nĩ. ²¹ Kŷ *Marta* fi tóg ti kato tē kŷ ti mŷ: “*Senhor*,” he mü. “Á tŷ kánĩ ra ti ter ke tú nĩ vē,” he fi tóg. ²² “Há ra sóg á ki kanhró nĩ. Á tŷ Topē mŷ nēn ũ to vŷn kŷ tóg á mŷ nŷm ke mü,” he fi tóg.

²³ Kŷ tóg fi mŷ: “á mré ke vŷ rĩr mán ke mü,” he mü. ²⁴ Kŷ fi tóg: “hŷ,” he mü. “Vēnh kar rĩnrĩr mán ken kŷ tóg rĩr mán ke mü gé, ki kanhró sóg nĩ. Kurā tŷ ěgno ká ke vē,” he fi tóg.

²⁵ Há ra *Jesus* tóg fi mŷ: “inh há vŷ vēnh kar rĩnrĩr mán han ti,” he mü. “Vēnh kar rĩnrĩn mü vŷ tŷ inh nĩ. Ũ tŷ inh ki rá mü ěn vŷ rĩr ke mü, ti ter kŷ nŷ (há) ra. ²⁶ Kŷ ũn rĩr jé tóg, ti tŷ inh ki rá kŷ ter mán ke tú pē nĩ. Á mŷ inh vŷ tag kri fi mf mü?” he tóg.

²⁷ “Hŷ, *Cristo* vŷ tŷ á nĩ, Topē kósin ti, ũ tŷ ga kri jun ke mü ěn ti. Tag vŷ inh mŷ tŷ há nĩ,” he fi tóg. ²⁸ Kŷ fi tóg tĩ mü, fi jāvŷ fi jé prēr jé.

Jesus fy

Kŷ *Marta* fi tóg *Maria* fi tá jun kŷ fi mŷ: “ěg *Senhor* vŷ jun, kŷ tóg á ve sór mü,” he mü. ²⁹ Kŷ fi tóg tim ke tĩ mü, ti ve jé. ³⁰ Há ra tóg ěmā ěn ra rá ja tú nĩ ver. Ver tóg tá nĩ nĩ, *Marta* fi tŷ hē tá ti mré vēmēn ja ěn tá. ³¹ Kŷ *Judeu* fag vŷ vēg mü, *Maria* fi tŷ tim ke tŷg ěn ti. Fi mré kygfŷ jé fag kāmũ ja nĩ. Fag tŷ fi tŷg ve kŷ fag tóg fi nón kāmũ mü gé. “Fi hŷn ti kej ra tŷg sór mü, tá fŷ jé,” he fag tóg mü, há kŷ fag tóg fi nón kāmũ mü.

³² Kŷ *Maria* fi tóg *Jesus* tá jun mü. Fi tŷ ti ve kŷ fi tóg ti pēn krēm müg ke mü. Ti mŷ fi tóg: “*Senhor*, á tŷ ká nĩ ra ti ter ke tú nĩ vē,” he mü gé. ³³ Kŷ tóg fi fŷ vēg mü, ũ tŷ hēn ri ke fag ke gé, fi nón kāmũ mü fag. Kŷ tóg ti mŷ e távi tĩ. ³⁴ “Ti hē ká nŷ?” he tóg mü sir. Kŷ ag tóg ti mŷ: “mü nŷ, ti ve jé,” he mü. ³⁵ Kŷ *Jesus* tóg fŷ mü. ³⁶ Kŷ ag tóg: “há vē, ti to há távi tóg nĩ, há kŷ tóg fŷ mü,” he mü. ³⁷ Há ra ag ká mü ũ tóg: “ti tŷ há’ he ja tú tóg nĩ,” he mü. “Ũn kyvó kanē tŷ há’ he ja tóg nĩ, ti tŷ hē ri ken kŷ ti tŷ há’ he ja tú nĩ nē, ti ter tú nĩ jé? Ti mŷ tŷ hē ri ke tú nĩ vŷ, ti kaga tŷ?” he ag tóg, *Jesus* to.

Jesus tŷ Lázaro rĩn mán

³⁸ Kŷ tóg *Jesus* mŷ e távi tĩ. Kŷ tóg vēnh kej ěn ra tĩ mü. Há ra ti kej vŷ tŷ páro nor tŷ há nĩ, kŷ ti kej tóg pó mág tŷg nŷfēnh kŷ nĩ. ³⁹ Kŷ tóg ag mŷ: “há pó tag kunũ,” he mü. Kŷ *Marta* fi, ũn ter kŷ nŷ ěn ve fi vŷ ti mŷ: “*Senhor*, ti hŷn ger nŷ ha. Kurā tŷ 4 (ke) vē ha, ěg tŷ ti fón ja kri,” he mü. ⁴⁰ Há ra *Jesus* tóg fi mŷ: “á mŷ sóg: á tŷ inh ki rá há han kŷ á tóg venh ke mü, Topē tŷ tŷ ũn mág nĩ ti, he ja nĩ,” he mü. ⁴¹ Kŷ ag tóg pó ěn kunũg mü.

Kŷ tóg kanhká ki ěvānh kŷ: “panh!, inh mŷ tóg há tĩ. Inh vŷ tag jēmēg á tóg mü,” he mü. ⁴² “Jēmēg á tóg tĩ, inh vŷ ti, há kŷ á tóg sŷ á mŷ vŷ tag jēmēg mü gé. Há ra sóg jamā há ra á mré vŷ mü, ũ tŷ ki nŷtĩ kar fag tŷ inh vŷ mē jé, fag tŷ inh ki ge jé, fag tŷ iso: “Topē tŷ ti jēnē vē,” he jé,” he tóg.

⁴³ Kŷ tóg jamā há ra prēr mü. “!..*Lázaro*, kuneg..!” he tóg. ⁴⁴ Kŷ ũn ter ja ěn tóg kátŷ mü sir. Ti kej ká tá tóg kákutē mü sir, mŷr, ha mē. Ti pēn vŷ sigse kŷ nŷtĩ, ti nŷgē ke gé, kŷ ti kakā vŷ pág kŷ nŷ gé. Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ: “há ti kavā, ti tŷg jé,” he mü. Kŷ ag tóg ti kavān kán mü sir.

⁴⁵ Kÿ ù tÿ *Maria* fi mré kygfÿ jé kãmũ mü tÿ hên ri ke fag vÿ *Jesus* ki ge mü sir; fag tÿ ti tÿ ti rîn mân mü ên ven kÿ. ⁴⁶ Hã ra ù ag tóg pã'i ag mÿ ti tónh mü mü.

Ag tÿ Jesus tén ke to jykrén
(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁷ Kÿ Topê tũ to pã'i ag vÿ vènh jyvèn tĩ kar ag jé prér mü. “Ëg hÿn ti tÿ hê ri kenh ke mü?” he ag tóg mü, *Jesus* to. “*Milagre* hynhan tóg tĩ. ⁴⁸ Ëg tÿ ti kato vãsân tũ nîn kÿ vènh kar vÿ ti ki genh ke mü. Kÿ fóg tÿ *Romano* ag vÿ Ëg kato vãsânsân ke mü. Topê ïn kórég jé ag tóg ke mü, kÿ ag tóg Ëg kágtén kân ke mü gé, ha vem nĩ,” he ag tóg.

⁴⁹ Hã ra pã'i ag kã mĩ ù vÿ tÿ *Caifás* nĩ. Ën vÿ tóg ag mÿ: “to jykrén há han tũ ájag nĩ,” he mü. ⁵⁰ “Tag to jykrén nĩ, ha mē. Ûn pir ter ke tóg kórég nĩ, há ra tóg *povo* kágtér kân kórég jakrêm nĩ. Kÿ ti hÿn Ëg *povo* jagfÿ ter ke mü, *Jesus* ti,” he tóg. ⁵¹ Hã ra tóg vésóg ki tag to jykrén ja tũ nĩ. Prÿg ên ki tóg tÿ Topê tũ to pã'i mág nĩ, há kÿ Topê kupríg vÿ ti krĩn ja nĩ, ti tÿ *Jesus* to: “Ëg *povo* jagfÿ tóg ter ke mü,” he jé. ⁵² Hã ra *Judeu* ag távi jagfÿ ke pijé'. Topê krê kar jagfÿ ke ja vē. Ti tÿ vènh kar tÿ ùn pir han sór ja vē, *Jesus* ti, há jé tóg Ëg jagfÿ ter ja nĩ, ù tÿ *povo* kar kã mĩ ti ki genh ke mü ag kar jagfÿ.

⁵³ Pã'i ag tÿ tÿ vémén kâr kÿ ag tóg ti tén ke to jykrén mü sir. ⁵⁴ Hã kÿ *Jesus* tóg vènh péju kÿ tĩ mü, ga kórég ra, êmã tÿ *Efraim* ra. *Judeu* ag mĩ tóg tÿg mân tũ nĩ sir. *Efraim* há tá tóg nĩ nĩ ver, kÿ ti mré mü tĩ ag vÿ ti mré tá nÿtĩ gé.

⁵⁵ Hã ra *Judeu* ag tÿ fénhta tÿ *Páscoa* han ke ù vÿ kakó tĩ ha. Kÿ ù tÿ hên ri ke ag tóg fénhta to há *Jerusalém* ra mü mü, ag jykre ki vènh jánhkrikgig jé. ⁵⁶ Tá ag tóg *Jesus* jvãnh mü, Topê ïn tá nÿtĩ kÿ. Kÿ ag tóg jagnē mÿ: “ti hÿn hê ri ke mü? Ti mÿ fénhta venh kãtíg mü vÿ?” he mü. ⁵⁷ Hã ra Topê tũ to pã'i ag vÿ vènh kar mÿ vènh vĩ jènē ja nÿgtĩ. “Ájag tÿ ti ve kÿ Ëg mÿ tónh kãmũm nĩ,” he ja ag tóg nĩ. Ag tÿ ti se sór vē.

12

Betânia tá
(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

¹ Fénhta tÿ *Páscoa* to há ke vē sir, kurã tÿ 6 (ke) vÿ jy nÿ ha. Kÿ *Jesus* tóg *Betânia* ra tÿg mân mü, *Lázaro* jamã ra, ùn rĩr mân mü ên jamã ra. ² Tá fag tóg *Jesus* mÿ fénhta han mü. Kÿ *Marta* fi tóg vjējēn ki rĩr mü. *Lázaro* vÿ *Jesus* mré nĩ nĩ, *mesa* to. ³ Kÿ *Maria* fi tóg nén ger há ma kãtĩ mü, garafa fór, ùn kaja e. Ën tÿ fi tóg *Jesus* pên kri kujēg mü, kÿ fi tóg fi gãnh tÿ kyküg mü, ti pên ti. Kÿ ger há ên tóg ïn kar ên kri rúm ke mü.

⁴ Kÿ tóg *Judas Iscariotes* mÿ e tĩ, ù tÿ *Jesus* mré mü ên ag kã ù tag mÿ, ù tÿ pã'i ag mÿ

Jesus ven ke mü tag mÿ. Fi tÿ ger há tÿ ti pên to tĩn kÿ tóg ti mÿ e tĩ, kÿ tóg fi to: ⁵ “fi tÿ ger há ên fón ke vē vē, jánkamy tÿ hên ri ke to. Fi tÿ ùn jagãgtar ag mÿ jánkamy ên tÿ vènh kãpópãm jé vē vē,” he mü. ⁶ Hã ra tóg *Jesus* mÿ jánkamy ki rĩr tĩ. Kÿ tóg ti jánkamy péju tĩ. Há kÿ tóg fi to tag tó ja nĩ. Ti tÿ ùn jagãgtar ag to jykrén ja pijé'. Ti tÿ jánkamy ên mân sór ja vē. ⁷ Hã ra *Jesus* tóg ti mÿ: “fi to vĩ tÿg,” he mü. “Fi tÿ nén ger há ên nĩm han ja vē, fi tÿ iser jé ïnh kri kujēn jé, isÿ ïnh kej kã kã nÿ jé. Ki há fi tóg han ja nĩ. ⁸ Ûn jagãgtar ag vÿ ájag mré nÿtĩ, tũ' henh ke tũ ag tóg nĩ. Ag jávo sóg kãnhmar ájag mré nĩ mân ke tũ nĩ ha,” he tóg.

Ag tÿ Lázaro tén sór

⁹ Kÿ *Judeu* tÿ hên ri ke ag vÿ mēg mü, *Jesus* tÿ *Betânia* tá nĩ ti, kÿ ag tóg ti venh kãmũ mü. Há ra ag tóg *Lázaro* ve sór mü gé, ùn rĩr mân mü ên tĩ. ¹⁰ Pã'i ag tóg *Lázaro* tén sór mü gé sir. ¹¹ *Judeu* tÿ hên ri ke ag vÿ *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ, ti tÿ *Lázaro* rĩn mân ja tÿgrĩn, há kÿ ag tóg ti tén sór mü.

Jesus tÿ Jerusalém ra tÿg

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Tÿ vaj kÿ *Jesus* tóg *Jerusalém* ra tĩ mü. Kÿ ùn e ag tóg ti tÿg mēg mü sir, ù tÿ fénhta venh kãmũ mü ên ag. ¹³ Kÿ ag tóg ti ve jé kãpa mü. Tãnh féj génh kÿ ag tóg ti venh kãmũ mü. Kÿ ag tóg: “!..Viva..!” he mü. “!..Sér tóg ti Ëg mÿ..! !..Ëg jóg mág vÿ ti jènē..! !..*Israel* kri pã'i mág pē vē..!” he ag tóg, prēnprēr kÿ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* vÿ *burrico* sí ve ja nĩ, kÿ tóg kri nĩ kÿ *Jerusalém* ra tĩ mü. Há ra tóg rán kÿ nĩ, Topê ví tÿ rán kÿ nĩ ki, ti tÿ *burrico* sí kri tÿg ke ti, ha mē: ¹⁵ “Kamēg tÿg nĩ, *Sião* tá ke kar’,” he tóg. “Ájag pã'i mág vÿ ùri jun ke mü ha. *Burrico* sí kri tóg jun ke mü ha,” he ja tóg nĩ, Topê ví rán ki, *Jesus* to.

¹⁶ Kurã ên kã ag tóg ti rá tag to jykrén ja tũ nĩ ver, *Jesus* mré mü tĩ ag. Ti tÿ kanhkã ra vÿn ke kar kÿ há ag tóg kejēn to jykrén mü, ti to rán kÿ nĩ ên to.

¹⁷ ù tÿ *Jesus* mÿ prēnprēr mü ag kã mĩ ù ag tóg *Lázaro* ve ja nĩ, *Jesus* tÿ ti rĩn mân kÿ. Ti tÿ vènh kej kã kã nÿ ra *Jesus* tóg ti jé prér kÿ ti rĩn mân ja nĩ. Û tÿ tag vég mü ên ag vÿ jagnē mÿ kãmén mü sir. ¹⁸ Há kÿ ùn e ên ag tóg *Jesus* kato pétē mü, ti tÿ jun ke kÿ. Û ter kÿ nÿ rĩr mân ên ve ja tũ ag tóg nÿtĩ, kÿ tóg ag mÿ e tĩ. ¹⁹ Kÿ pã'i ag tóg jagnē mÿ: “ha vé, ag pijé Ëg vĩ jēmē sór mü”. Ti há mré ag tóg mü mü,” he mü, ti to jÿgüi kÿ.

Fóg tÿ Grego ag tÿ Jesus ve sór

²⁰ Fénhta venh kãmũ mü ag vÿ e nÿtĩ. Ag kã mĩ ù vÿ tÿ ga tÿ *Grécia* tá ke nÿtĩ gé. ²¹ Ën ag vÿ *Jesus* ve sór mü. Há kÿ ag tóg *Filipe* mré ví mü. Tÿ tóg ga tÿ *Galiléia* tá êmã tÿ *Betsaida* tá ke nĩ, *Filipe* ti. Kÿ fóg tÿ *Grego* ên ag tóg ti mÿ: “Ëg tÿ *Jesus* venh há tóg tĩ,” he mü.

²² Kŷ tóg *André* mŷ tónh tí mŷ, kŷ ag tóg jagñ mŷ *Jesus* tóg tónh mŷ mŷ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg ag mŷ: “inh kurã vŷ hur jun. Topê vŷ isŷ ùn mág han ke mŷ ha. Tŷ sóg êprã ke fi kósín nŷ,” he mŷ. ²⁴ “Ki há sóg tó mŷ. Isén jé ag tóg ke mŷ, ùn e ag tŷ isugrŷn rŷnrŷ nŷtŷ jé. Ēg tŷ nén ù fy krãn ri ke tí nŷ. Tŷ krãn Ēg tóg tí, ga ki, kŷ tóg vag tí, nén ù fy fãr tí. Hã ra tí fy Ēn tóg rŷr mãn kŷ mur mŷ, kŷ tóg mog kŷ kanê e han mŷ. Ēg tŷ tí krãn tú nŷ ra tóg kanê ke tú nŷ vê. ²⁵ Ēn ri ke tóg nŷ, Ēg mrê há. Ēg há vŷ tŷ nén ù fy ri ke nŷtŷ gé. Ēg tŷ êprã rŷr nŷ tag to: “nén ù tú vê,” hen kŷ Ēg tóg Ēg rŷr krŷg ja tú Ēn venh ke mŷ. Jãvo Ēg tŷ êprã rŷr nŷ tag tãvi ve sór kŷ Ēg rŷr krŷg ja tú Ēn venh ke tú nŷ sir. ²⁶ Ājag tŷ inh rãnrãj han sór kŷ inh ri ke han nŷ, kŷ Ājag tóg tŷ inh mrê ke nŷtŷnh mŷ. Kŷ Ājag tóg inh mrê kanhkã tá nŷtŷnh ke mŷ gé. Kŷ inh panh vŷ Ājag tŷ ùn mág han ke mŷ gé,” he tóg, *Jesus* tí.

Jesus tŷ tí ter ke tó

²⁷ “Ūri tóg inh mŷ e tí,” he tóg. “Krŷ kufy jagy isóg nŷ. Ge ra sóg inh panh mŷ: inh kren han nŷ, inh jagtar tú nŷ jé, he sór tú nŷ. Inh vêsŷrénh há jé sóg kãtŷg, tí tŷ inh mŷ jagy pê (há) ra. ²⁸ Tag tó jé sóg ke mŷ, inh panh mŷ, há vŷ: vènh kar mŷ ven nŷ, ã tŷ tŷ ùn mág nŷ tag tí, he mŷ,” he tóg.

Tŷ tŷ tag tó kŷ vãhã Topê tóg tí mŷ vŷ mŷ, kanhkã tá nŷ kŷ. Kŷ tóg jamã há ra tí mŷ: “ag mŷ sóg ven huri. Hã ra sóg ag mŷ ven mãn ke mŷ gé, isŷ tŷ ùn mág nŷ tí,” he mŷ. ²⁹ Kŷ ùn e ag tóg mēg mŷ, Topê vŷ tí, ag tŷ êprã nŷtŷ ra. Kŷ ag tóg tí vŷ to: “ta tŷ tŷrŷr he hŷn,” he mŷ. Ag tŷ ki kagtŷg nŷtŷnh kŷ ag tóg Topê vŷ to: “ta hŷn,” he mŷ. Hã ra ù ag tóg: “Topê tŷ jēnê jafã ù hŷn tí mrê vēmén,” he mŷ gé.

³⁰ Hã ra *Jesus* tóg ag mŷ: “Topê pijé isugrŷn vŷ ja nŷ”. Ājag tugnŷn ke ja vê,” he mŷ. ³¹ “Topê tŷ êprã ke ag jykre to: “kórég tí nŷ,” he vê. Tŷ tŷ tag ki ùn mág Ēn kutēm ke vê, Japo he mŷ Ēn tí. ³² Hã jé ag tóg kynhmŷ isanh ke mŷ. Ēn kã sóg ù tŷ inh ki ge sór mŷ kar krŷn ke mŷ, *povo* ag kar kã mŷ, ha vem nŷ,” he tóg. ³³ Tŷ tŷ tí mrê mŷ tí ag mŷ tí ter ke kãmén há vê, ag tŷ krunh to tí sanh ke tí.

³⁴ Kŷ vènh kar ag tóg tí mŷ: “há ra ag tóg Ēg mŷ: “*Cristo* vŷ ter ke tú nŷ,” he tí. Topê vŷ ki tí nēji rán kŷ nŷ,” he mŷ. “Jãvo ã tóg Ēg mŷ: êprã ke fi kósín Ēn tŷ ag tóg kynhmŷ tí sanh ke mŷ, he mŷ. Ū to ke nē, hŷn, êprã ke fi kósín Ēn?” he ag tóg.

³⁵ Kŷ tóg ag mŷ: “ver sóg Ājag mrê nŷ nŷ, sŷ Ājag mŷ kurã han jé,” he mŷ. “Kurã ki inh japry jagma mŷm nŷ. Kãnhmar tí kuty nŷnh mŷ. Ājag tŷ kuty ra inh jamŷn jagma mŷ sór kŷ Ājag tóg vãgfor mŷnh ke mŷ. ³⁶ Isŷ ver Ājag mrê nŷn kŷ inh ki ge sór mŷ nŷ, Ājag tŷ tŷ inh mrê ke nŷtŷ jé. Kŷ Ājag tóg kurã ki nŷtŷ, isŷ tŷ

jēngrê ri ke nŷn kŷ,” he tóg. Tŷ tŷ tag tó kar kŷ tóg vènh péju jé tí mŷ.

*Judeu ag tŷ *Jesus* ki ge sór tú*

³⁷ *Jesus* vŷ ag rŷnve nén tŷ hēn ri ke hynhan ja nŷtŷ, *milagre* tŷ hēn ri ke, há ra ag tóg tí ki ge sór ja tú nŷtŷ. ³⁸ Hã ra *Isaías* vŷ tag rán ja nŷtŷ gé. “Ēg jóg mág, isŷ ag mŷ ã kãmén mŷ ra ag tóg inh vŷ kri fi sór tú nŷ. Ag tŷ ã tŷ tŷn han mŷ Ēn vėg mŷ ra ag tóg: “Topê jykre vŷ tar nŷ,” he ja tú nŷ,” he ja tóg nŷtŷ. Hã ra tóg ge nŷtŷ gé, *Jesus* tŷ ag mŷ Topê vŷ tó mŷ ra, tí tŷ ag mŷ *milagre* hynhan mŷ ra.

³⁹ Tŷ ki ge jãvãnh ag, há kŷ *Isaías* tóg ag to tag tó ja nŷ gé, ha mē: ⁴⁰ “Topê vŷ ag kyvó han, nŷgrėg kutu, há kŷ ag tóg mēg tú nŷtŷ. Kŷ ag tóg to jykren sór tú nŷtŷ gé. Kŷ ag tóg inh ki ge sór tú nŷtŷ gé. Kŷ sóg ag tŷ há hēnh ke tú nŷ gé,” he ja tóg nŷtŷ gé, *Isaías* tí. ⁴¹ *Isaías* vŷ *Jesus* ve ja nŷtŷ, tí tŷ tŷ ùn mág nŷ tí, ùn tar tí. *Jesus* mur ke to há ke ja vê, vãsŷ. Tŷ tŷ tí ve há kŷ tóg tí to tag tó ja nŷtŷ.

⁴² Hã ra ù ag tóg tí ki ge kŷ nŷtŷ gé, pã'i ù ag mrê há. Hã ra ag tóg tó sór tú nŷtŷ. Pã'i tŷ *Jesus* to kórég ag kamēg ag tóg tí, há kŷ ag tóg tó sór tú nŷ. “Ēg vènh kanhrãn jafã tá ag Ēg pan ke mŷ, Ēg tŷ Ēg mrê ke ag mrê tá vènh mãn kŷ nŷtŷ tú nŷn jé,” he ag tóg mŷ. ⁴³ Ēprã ke ag tŷ ag to vŷ há han mŷ tag vŷ ag mŷ sēr tí, kŷ Topê tŷ ag mŷ vŷ há han mŷ vŷ ag mŷ pãgsŷ nŷ.

Ag jykre kórég vènh ven ke

⁴⁴ Kŷ *Jesus* vŷ jamã há ra vènh kar mŷ: “Ājag tŷ inh ki ge kŷ Ājag tóg ù tŷ inh jēnēg mŷ Ēn ki ge mŷ gé,” he mŷ. ⁴⁵ “Ājag tŷ inh ve kŷ Ājag tóg ù tŷ inh jēnēg mŷ Ēn tí vėg mŷ gé.

⁴⁶ Sŷ Ājag mŷ kurã han há jé sóg kãtŷg. Ājag tŷ inh ki ge kŷ sóg Ājag mŷ kuty Ēn tŷ tú' he mŷ. ⁴⁷ Ājag tŷ ón kŷ inh vŷ mēg mŷ ra sóg Ājag mŷ: kórég Ājag nŷtŷ, hēnh ke tú nŷ. Inh pijé Ājag mŷ: kórég Ājag nŷtŷ, he jé kãtŷg'. Sŷ Ājag krenkren han há jé sóg kãtŷg. ⁴⁸ Ājag tŷ iso é he kŷ, Ājag tŷ inh vŷ to é he kŷ Ājag jykre kórég Ēn tóg vènh ven mŷ, ha vem nŷ. Isŷ Ājag mŷ inh vŷ tó mŷ ra Ājag tóg inh vŷ kri fi jãvãnh nŷtŷ. Hã tugrŷn tóg vènh ven ke mŷ, Ājag jykre kórég tí, kurã tŷ Ēgno kã há. ⁴⁹ Inh pijé isŷ vėsóg ki nén to jykren mŷ Ēn tó tí'. Inh panh vŷ há tó sóg tí, ù tŷ inh jēnēg mŷ Ēn vŷ tí. Ēn vŷ inh mŷ: “tag tóm nŷ, tag tó tŷg nŷ,” he tí. ⁵⁰ Tŷ tŷ inh mŷ nén tó mŷ vŷ Ājag rŷnrŷn han ke mŷ, ki kanhró sóg nŷ. Há kŷ sóg inh panh tŷ inh mŷ nén tó mŷ Ēn há tó tí, tag tãvi,” he tóg, *Jesus* tí.

13

Jesus tŷ tí mrê mŷ tí ag pēn kugpe

¹ Hã ra fénhta tŷ *Páscoa* vŷ kakó tãvi tí sir, há ra tóg tá krŷg tú nŷ ver. Kŷ *Jesus* vŷ ki kanhró nŷ, tí tŷ ŷri ter ke Ēn tí. Tŷ kurã vŷ jun ja nŷ, tí tŷ tí panh ra tŷg jé. Tŷ mrê mŷ tí ag to

tóg há távi ja nĩgtĩ, ag tĩ tĩ ti tũ nĩtĩn kĩ. Kĩ tóg ti ter ke kurã ên kã ag to há távi ní gé, tag ki, êprã.

² Kĩ tóg rãkãnh kĩ ag mré jêg mũ. Hã ra Japo vỹ *Judas* krĩn huri, ti tỹ pã'i ag mỹ *Jesus* ven tĩg jé, ag tỹ ti se jé. *Judas Iscariotes* ên vê, *Simão* kósĩn ên. ³ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ti tỹ Topê tá kãtĩg ja ên ki, kĩ tóg ki kanhró nĩ gé, ti tỹ ra tĩg mãn ken ki. Kĩ Topê tóg ti tar han mũ gé, ti tỹ nén ù kar ki ag mỹ tỹ ùn mág jê jé. Ên ki kanhró tóg nĩ gé. ⁴ Tag kar to jyrkrén kĩ tóg vãhã jêgnê mũ sir, jên kar kĩ. Jêgnê kĩ tóg ti *capa* kunũnh kĩ vênh pẽfin jafã tỹ vênh pẽfĩg mũ. ⁵ Goj tỹ tóg pênky kã ki kujêg mũ, kĩ tóg ti mré mũ ti ag pên kugpêg mũ. Vênh pẽfin jafã ên tỹ tóg ag pên kykũg mũ. ⁶ Kĩ tóg *Simão* tá jun mũ gé, ti pên kugpe jé. Hã ra tóg ti mỹ: "ã pijé inh pên kugpenh mũ," he mũ.

⁷ Hã ra tóg ti mỹ: "ã pijé ki kanhró nĩ', sỹ ã mỹ nén han mũ ti," he mũ. "Kar kĩ ã tóg kẽn to jyrkrén ke mũ, ha vem nĩ," he tóg.

⁸ Hã ra *Simão* tóg ti mỹ: "vó, inh pên kugpenh ke tũ ã tóg nĩ," he mãn mũ. Kĩ *Jesus* tóg ti mỹ: "isỹ ã pên kupêg tũ nĩn kĩ ã pijé tỹ isũ nĩnh mũ'," he mũ.

⁹ Kĩ *Simão* tóg ti mỹ: "inh kupe kãn nĩ, ge kĩ, inh pên, inh krĩ, inh nĩgé ke gé," he mũ.

¹⁰ Hã ra tóg ti mỹ: "êg mro kar kĩ êg jãnhkri nĩtĩ, kĩ êg tóg êg pên hã kugpêg tĩ," he mũ. "Jãnhkri ãjag nĩtĩ, hã ra ãjag kã mĩ ùn pir vỹ jãnhkri tũ nĩ," he tóg. ¹¹ Û tỹ pã'i ag mỹ ti ven ke mũ ên ki kanhró tóg nĩ, hã kĩ tóg ag mỹ: "ãjag kã mĩ ùn pir vỹ jãnhkri tũ nĩ," he mũ.

¹² Kĩ tóg ag pên kugpe kãn mũ sir. Kar kĩ tóg ti kur rĩnh mãn mũ, kĩ tóg nĩ mãn mũ. Kĩ tóg ag mỹ: "ãjag mỹ sỹ nén han mũ ki kanhró nĩtĩ?" he mũ. ¹³ "Iso ãjag tóg: *Senhor*, he tĩ. Tó há han ãjag tĩ. Tỹ sóg ãjag *Senhor* nĩ. ¹⁴ Kĩ sóg tỹ ãjag kanhrã ti nĩ gé. Hã ra sóg ãjag pên kugpé. Hã kĩ tóg há tũ, ãjag tỹ jagnê mỹ jagnê pên kugpe kĩ, inh ri ke han kĩ. ¹⁵ Sỹ ãjag kanhrãn sór vê, hã kĩ sóg ãjag mỹ ãjag pên kugpé. Inh ri ke han nĩ. ¹⁶ Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. *Camarada* pijé ti *patrão* kãfór nĩ'. Kĩ êg tỹ ù jênên kĩ tóg ù tỹ ti jênêg mũ ên kãfór tũ nĩ gé. ¹⁷ Tag ki kanhró ãjag nĩtĩ, kĩ tóg há tũ, ãjag tỹ inh ri ke han kĩ. ¹⁸ ãjag kã mĩ ù tóg tag han ke tũ nĩ, ki kanhró sóg nĩ. ãjag kuprêg inh, kĩ sóg ãjag ki kanhró nĩ. Tag vỹ ãjag kã mĩ ù to rãn kĩ nĩ, ha mẽ: "ũ tỹ inh mré inh jamĩ kò mũ ên vỹ isovãnh ke mũ ha," he tóg, Topê vỹ tỹ rãn kĩ nĩ ki. Isỹ tag ve jé sóg ãjag kuprêg. ¹⁹ Ûri sóg ãjag mỹ tó mũ, ti tỹ isovãnh ke to hã, ãjag tỹ ên ve kĩ inh ki êkré'g he jé. Ên ve kĩ inh ki ge kĩ nĩtĩn nĩ jãvo. ²⁰ Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Isỹ ãjag jêgnênh ke vê. Kĩ ù tỹ ãjag mỹ vỹ há han kĩ tóg inh mỹ vỹ há han ke mũ gé, hã ra tóg ù tỹ inh jênêg mũ ên mỹ vỹ há han ke mũ gé," he tóg.

Û tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven ke

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ *Jesus* tỹ tag tó kar kĩ tóg ti mỹ e tĩ. Krĩ kufy jagy ti nĩ, kĩ tóg ti mré mũ ti ag mỹ: "ki hã sóg tó mũ," he mũ. "ãjag kã mĩ ù vỹ pã'i ag mỹ inh ven ke mũ," he tóg. ²² Kĩ tóg ag mỹ e tĩ. Ki kagtĩg ag nĩtĩ, kĩ ag tóg véké jagnê ki êvãnh mũ.

²³ Hã ra ù tóg *Jesus* rã hã nĩ nĩ, ên kã, ti tỹ ti to há nĩn kĩ. ²⁴ Kĩ *Simão* tóg ti mỹ ti nĩgé ven mũ, ti tỹ ti mỹ: "ũ to ke nê?" he jé. ²⁵ Kĩ tóg ti to grên ke kĩ ti mỹ: "*Senhor*, ù to ke nê?" he mũ. ²⁶ Kĩ *Jesus* tóg ti mỹ: "êmĩ tỹ sóg ti kume kã tỹ pun ke kĩ ti mỹ nĩm ke mũ. Ên hã vê," he mũ. Kĩ tóg êmĩ mãn kĩ ti kume kã tỹ pun ke mũ sir, kĩ tóg *Judas* mỹ nĩm mũ, *Simão Iscariotes* kósĩn ên mỹ. ²⁷ Kĩ *Judas* tóg ko mũ. Ti tỹ ko kar mũ ra vêsýmér *Satanás* tóg ti kã ra rã ja nĩ sir. Kĩ *Jesus* tóg ti mỹ: "ã tỹ nén han sór mũ ên han tĩg nĩ, to fũrũn nĩ," he mũ. ²⁸ Hã ra ù ag tóg ki kagtĩg nĩtĩ, *Jesus* tỹ ti mỹ nén tó mũ ên ki. ²⁹ *Judas* vỹ ag jãnkamy ki rĩr tĩ. Hã kĩ ag kã mĩ ù tóg: "ti hĩn ti mỹ: "êg mỹ fêhnta to kũpra ù han tĩg, he mũ, ke tũ nĩ kĩ ti tỹ ùn jagtar ag mỹ nén ù nĩm ke hĩn," he ag tóg mũ. ³⁰ Hã ra *Judas* tóg êmĩ ên ko kar kĩ króm ke kãkutê mũ, re mĩ. Hã ra tóg kuty nỹ.

Vějykre tãg

³¹ *Judas* tĩg kar kĩ *Jesus* tóg ti mré mũ ti ag mỹ: "vãhã tóg vênh ven ke mũ, isỹ tỹ ùn mág nĩ ti," he mũ. "Tỹ sóg êprã ke fi kósĩn nĩ. Hã ra sóg vênh kar mỹ Topê tỹ tỹ ùn mág nĩ tag ven ke mũ gé. ³² Isỹ vênh kar mỹ Topê tỹ tỹ ùn mág nĩ ven kĩ Topê tóg vênh kar mỹ isỹ tỹ ùn mág nĩ ti ven ke mũ gé. Vêsýmér tóg tag han ke mũ, Topê ti, ha vem nĩ," he tóg.

³³ "Inh jãvỹ", ãjag mré sóg nĩ sĩ pẽ han mũ ver. Inh vãnh jé ãjag tóg ke mũ, hã ra ãjag tóg inh venh ke tũ nĩ. Tag tó inh, *Judeu* ag mỹ, hã ra sóg ãjag mỹ tag hã tó mũ gé, hã vỹ: ãjag pijé isỹ hên ra tĩg ke mũ ên ki kanhró nĩtĩ', he mũ. ³⁴ Kĩ sóg ãjag mỹ vějykre tãg nĩm sór mũ, hã vỹ: jagnê to há, he mũ. ãjag to há távi sóg nĩ gé. Tag ri ke han nĩ, jagnê mỹ. Vějykre tãg hã vê. ³⁵ ãjag tỹ jagnê to há nĩtĩn kĩ vênh kar vỹ ãjag jykre ki kanhrãn ke mũ. "Ti mré ke vỹ tỹ ag nĩtĩ," he jé ag tóg ke mũ ãjag to, ag tỹ ãjag jykre há ve kĩ," he tóg.

Jesus tỹ Simão mỹ nén tó mũ

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Kĩ *Simão* tóg *Jesus* mỹ: "*Senhor*, ã tỹ hê ra tĩg sór nê?" he mũ. Kĩ tóg: "ên ra ã tĩg ke tũ nĩ ver, inh mré," he mũ. "Kar kĩ ã tóg kiejên ên ra tĩg ke mũ gé, inh nón," he tóg.

³⁷ Kĩ *Simão* tóg ti mỹ: "isỹ ã mré tĩg há tóg tĩ. Isỹ ã tugrĩn ter kĩ tóg inh mỹ tỹ nén ù tũ nĩnh mũ," he mũ. ³⁸ Hã ra tóg: "vó, ùri ã tóg ón kĩ iso: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke

mũ, *galo* kynkyr ke to hã. Ki hã sóg tó mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

14

Kanhkã to ĕpɾy

¹ Kĩ tóg ag mĩ: “krĩ kufy han tũg nĩ,” he mũ gé. “Inh ki rá há han nĩ, kĩ Topē ki rá há han nĩ gé. ² Inh panh jamã tá ájag ĩn vỹ e nỹtĩ, ki hã sóg tó mũ. Ti tỹ tá tũ nỹtĩ ra sóg tónh ke tũ nĩ vė. Ra tĩg jé sóg ke mũ, isỹ ájag mỹ ájag ĩn kãnkãn jé. ³ Isỹ kãnkãn kar kĩ sóg tá kãtĩg mãn ke mũ gé, sỹ ájag taťĩn tĩg jé, kĩ ájag tóg inh mré tá nỹtĩnh mũ. ⁴ Ti to ĕpɾy ki kanhró ájag nỹtĩ, sỹ hẽ ra tĩg ke to ĕmĩn ti,” he tóg.

⁵ Kĩ *Tomé* tóg: “ĕg pijé á tỹ hẽn ra tĩg ke mũ ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. “Hã kĩ ĕg tóg ti to ĕpɾy ki kagťĩg nỹtĩ gé,” he tóg. ⁶ Kĩ *Jesus* tóg ag mĩ: “ti to ĕmĩn vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ. “Vẽnh ví há hã tó sóg tĩ. Inh hã vỹ ájag rĩnrĩr han ke mũ. Ũ tỹ hã ra inh ki rá tũ nĩn kĩ tóg inh panh venh ke tũ pẽ nĩ. ⁷ Ájag tỹ inh ki kanhró nỹtĩn kĩ ájag tóg inh panh ki kanhró nỹtĩ gé. Inh ki kanhrãn ájag tóg huri, inh ve ájag tóg huri,” he tóg.

⁸ Kĩ *Filipe* tóg ti mĩ: “ĕg mỹ ĕg jóg mág ti ven nĩ. ĕg tỹ ti venh há tóg tĩ,” he mũ. ⁹ Kĩ tóg: “á mỹ inh ki kagťĩg nĩ ver’, isỹ ájag mré tĩg mág ja ra?” he mũ. “Á tỹ inh ve kĩ á tóg inh panh ti vég mũ gé. Hã ra á tóg inh mĩ: ĕg mỹ ti ven nĩ, he mũ. ¹⁰ Inh panh mré sóg tỹ ũn pir nĩ, kĩ tóg inh mré tỹ ũn pir nĩ gé. Á mỹ tag kri fĩg tũ? Inh pijé isỹ vėsóg ki nẽn to jykrẽn mũ tó tĩ’. Inh panh tỹ nẽn tó mũ há tó sóg tĩ, ti tũ há han sóg tĩ. Kĩ tóg inh mré nẽn kar han tĩ. ¹¹ Inh ví kri fĩm nĩ, isỹ á mỹ: inh panh mré sóg tỹ ũn pir nĩ, hen kĩ. Á tỹ hã ra inh ví kri fi sór tũ nĩn kĩ isỹ nẽn han mũ ĕn ki ĕvãnh nĩ, á tỹ to jykrẽn há han jé. ¹² Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Ũ tỹ inh ki rá há han mũ ĕn vỹ isỹ nẽn han mũ ri ke han ke mũ gé, há ra tóg isỹ nẽn han mũ kãfór han ke mũ, ha vem nĩ, isỹ ũri inh panh venh tĩg ken kĩ. ¹³ Kĩ sóg ájag tỹ inh mỹ nẽn ũ to vĩ mũ ĕn hynhan kãn ke mũ, isỹ tỹ ájag kãke nĩn kĩ. Isỹ vẽnhan kũ mỹ inh panh tỹ tỹ ũn mág nĩ ven ke vė, há jé sóg ájag mỹ ájag tỹ nẽn to ví mũ ĕn hynhan ke mũ. ¹⁴ Kĩ, ájag tỹ inh mỹ nẽn ũ to vĩn kĩ sóg ĕn hynhan kãn ke mũ, isỹ tỹ ájag kãke nĩn kĩ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Topē kuprĩg jẽnẽnh ke

¹⁵ “Ájag tỹ iso há nỹtĩn kĩ isỹ ájag mỹ nẽn tó mũ han nĩ. ¹⁶ Kĩ isóg inh panh mỹ ti kuprĩg to vĩnh ke mũ, ti tỹ ájag mỹ ti jẽnẽ jé, ti tỹ tỹ ájag jagrẽ nĩ jé, ti tỹ ájag tar han jé, kĩ tóg ájag tovãnh mãn ke tũ nĩ. Ájag mỹ tóg ki há tónh ke mũ. ¹⁷ Hã ra tóg ũ tỹ inh ki ge jávãnh ĕn ag mỹ nẽn ũ tónh ke tũ nĩ, ag tỹ ti ki kagťĩg nỹtĩn kĩ. Ag jávo ájag tóg ti ki kanhró nỹtĩ. Ájag kã tá tóg ájag mré nĩ nĩ, Topē kuprĩg ti,” he tóg.

¹⁸ “Inh pijé ájag tovãnh ke mũ’. Isĩ mũ ra sóg vỹn kenh ke mũ, ájag to. ¹⁹ Kãnhmar ũ tỹ inh ki ge jávãnh ĕn ag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ. Ag jávo ájag tóg inh ve mãn ke mũ. Rĩr inh nĩ nĩ, kĩ ájag tóg inh ri kẽn rĩnrĩr mãn ke mũ gé. ²⁰ Kurã ĕn kã ájag tóg inh ki kanhrãn há han ke mũ, isỹ inh panh mré tỹ ũn pir nĩ ĕn ti. Kĩ ájag tóg inh mré tỹ ũn pir nỹtĩnh ke mũ gé, ha mẽ,” he tóg.

²¹ “Ũ tỹ inh ví hã ki kanhrãn kĩ ki króm mũ ĕn hã vỹ iso há nĩ. Kĩ ũ tỹ iso há nĩ ĕn to inh panh tóg há távĩ nĩ gé. ĕn to sóg há távĩ nĩ gé. ĕn vỹ inh venh ke mũ,” he tóg.

²² Kĩ *Judas* tóg ti ki jẽnẽg mũ. *Judas Iscariotes* pijé’, *Judas* ũ vė. ĕn vỹ *Jesus* mĩ: “ĕg mỹ á tóg vẽnhan ven sór mũ, há ra á tóg ũ tỹ á ki ge sór tũ ag mỹ vẽnhan ven sór tũ nĩ,” he mũ.

²³ Kĩ *Jesus* tóg: “ũ tỹ iso há nỹtĩ ag vỹ inh ví ki króm ke mũ,” he mũ. “Ũ tỹ inh ví ki króm mũ to inh panh tóg há nĩ, kĩ tóg ti mré ĕmãn ke mũ. Kĩ sóg ti mré ĕmãn ke mũ gé. ²⁴ Ũ tỹ iso há tũ ĕn vỹ inh ví han sór ke tũ nĩ gé. Inh pijé inh ví há tó tĩ’. Ũ tỹ inh jẽnẽg mũ ĕn ví há tó sóg tĩ, inh panh ví ti,” he tóg.

²⁵ “Ájag mré sóg nĩ nĩ ver, kĩ sóg ájag mỹ tag kãmẽn mũ. ²⁶ Isĩg kar kĩ sóg vėsỹmér ũ tỹ ájag tar han ke mũ ĕn jẽnẽnhan ke mũ, há vỹ: Topē kuprĩg, he mũ. Inh panh vỹ ájag mỹ ti jẽnẽnhan ke mũ. ĕn vỹ nẽn ũ kar to ájag kanhrãn há han ke mũ. Kĩ tóg ájag mỹ to mãn ke mũ gé, sỹ ájag mỹ nẽn tó mũ kar ti, ájag tỹ kã jatun tũ nĩ jé,” he tóg.

²⁷ “Ájag krĩ kãnhvy han jé sóg ke mũ. Sỹ ájag mỹ nẽn nĩm ke mũn há vė. Há ra tóg ũ tỹ inh ki ge jávãnh ag krĩ kãnhvy sĩ ĕn ri ke tũ nĩ. Krĩ kãnhvy pẽ ájag nỹtĩnh ha. Hã kĩ krĩ kufy han tũg nĩ. Kanẽ jur han tũg nĩ gé. ²⁸ Inh vỹ tag mẽ ájag tóg huri, isỹ ájag mĩ: tĩg jé sóg ke mũ, kar kĩ sóg ájag to vỹn kenh ke mũ gé, he mũ ti. Ájag tỹ iso há nỹtĩ ra tóg ájag mỹ sér tĩnh mũ vė, isỹ inh panh venh tĩg ke ti. Inh panh vỹ inh kãfór nĩ. ²⁹ Ũri sóg ájag mỹ tag kãmẽn mũ, ájag tỹ ĕn venh ke to há. Kĩ ájag tỹ ĕn ven kĩ inh mĩ ĕkrẽn nĩ. ĕn kã inh ki ge kĩ nỹtĩm nĩ. ³⁰ Isỹ ájag mré vēmẽn tag vỹ rur nĩ ha. ĕpɾã pã’i mág jun ke nẽ ha. Hã ra ti pijé tỹ inh kri ke nĩ’. ³¹ Hã ra sóg ĕpɾã ke kar ag mỹ inh jykre ven sór mũ, isỹ inh panh to há távĩ nĩ ti. Hã kĩ sóg inh panh tỹ inh mỹ nẽn tó mũ ĕn han kãn tĩ. Mũ jé ha, re ra,” he tóg.

15

Jesus tỹ uva fari ke nĩ

¹ Ag mũn kĩ *Jesus* tóg ag mĩ: “*uva* fa ri ke inh nĩ,” he mũ. “Inh panh vỹ ũ tỹ *uva* ki rĩr tĩ ĕn ri ke nĩ. ² Kĩ ájag *uva* tóg pẽ ri ke nỹtĩ. Ũ tỹ inh ví han sór tũ ĕn ag há vỹ tỹ *uva* pẽ kanẽn vãn ĕn ri ke nỹtĩ. ĕn kym kĩ tóg fón tĩ, inh

panh ti. Kŷ tóg ũn kanĕn há han mŷ ĕn ki rŷr há han tí, ĕn fĕj rógrām tóg tí, ti tŷ kanĕ e han jé. ³ Ājag tŷ há' he tóg huri, ājag tŷ inh ví kri fi tugrŷn. ⁴ Isovānh tŷg nŷ, kŷ sóg ājag tovānh ke tú pĕ nŷ gé. *Uva* pĕ tŷ *uva* fa to nŷtŷn kŷ tóg kanĕ há han tí. Ĕn ri ke ti nŷ, ājag tŷ inh ki ge kŷ nŷtŷ tag ti. Ājag tŷ inh ki ge kŷ nŷtŷn kŷ vĕjykre há há han kŷ nŷtŷm nŷ," he tóg.

⁵ "*Uva* fa ri ke inh nŷ, kŷ ājag tóg *uva* pĕ ri ke nŷtŷ gé. Ājag tŷ inh ki ge kŷ nŷtŷn kŷ ājag tóg kanĕ e han ke mŷ, há ra ājag pijĕ ājag pir mŷ nĕn ũ há han ke mŷ". Inh há ne ājag tar han ke mŷ'. ⁶ Ũ tŷ isovānh mŷ ĕn fón jé tóg ke mŷ, inh panh ti. Ĕg tŷ *uva* pĕ kórĕg kym kŷ fón ĕn ri ke tóg nŷ. Ĕg tŷ ti pĕ kym kŷ fón kŷ tóg tóg mŷ, kŷ ĕg tóg pŷn tí sir. Ĕn ri ke han jé tóg ke mŷ, inh panh ti, ũ tŷ isovānh mŷ ĕn tŷ. ⁷ Ājag tŷ isovānh tŷ nŷn kŷ, ājag tŷ isŷ ājag mŷ nĕn tó mŷ ĕn to jykrĕn kŷ nŷtŷn kŷ, kŷ inh mŷ nĕn kar to vŷm nŷ. Han jé sóg ke mŷ, ājag mŷ, ājag tŷ inh mŷ nĕn to ví mŷ ĕn ti, ha vem nŷ. ⁸ Ājag tŷ vĕjykre há han kŷ tóg *uva* pĕ tŷ kanĕ e han ri ke nŷ. Kŷ vĕnh kar tóg ājag jykre ve kŷ Topĕ to: "ũn há vŷ tŷ ti nŷ," hĕnh ke mŷ. Há ki ag tóg ki kanhró nŷtŷnh mŷ, ājag tŷ tŷ inh mrĕ ke nŷtŷ ti. ⁹ Inh panh vŷ iso há tāvŷ nŷ. Ge inh nŷgtŷ gé, ājag to. Ājag to ha pĕ sóg nŷ gé. Inh ki ge kŷ nŷtŷm nŷ, sŷ ājag to há tāvŷ nŷ jé. ¹⁰ Ājag tŷ isŷ ājag mŷ nĕn tó mŷ ki króm kŷ ājag tóg inh ki ge kŷ nŷtŷ nŷ, kŷ sóg ājag to há nŷ gé. Há kŷ sóg inh panh ví há ki króm kĕn mŷ, kŷ tóg iso há tāvŷ nŷ.

¹¹ Inh mŷ tóg sér tí. Kŷ sóg ājag mŷ tag tó mŷ, ti tŷ ājag mŷ sér tŷn jé gé, ti tŷ inh mŷ sér tí ĕn ri ke tŷn jé gé. Há jé sóg ājag mŷ inh jykre kĕmĕn mŷ. ¹² Sŷ ājag mŷ vĕjykre nŷm mŷn há vĕ, ha mĕ: jagnĕ to há nŷtŷm nŷ, sŷ ājag to há nŷ ĕn ri ke han nŷ, he sóg mŷ. ¹³ Ũ tŷ ti mrĕ ke ũ ag jagfy ter sŷr mŷ ĕn vŷ ag to há ja nŷgtŷ. Ũ tŷ ĕg to há káfŷr pĕ ĕn venh ke tú ĕg tóg nŷ, ĕprĕ. ¹⁴ Inh mrĕ ke pĕ vŷ tŷ ājag nŷtŷ, ājag tŷ inh ví ki króm kŷ. ¹⁵ Há kŷ sóg ājag to: inh *camarada* ag, he tú nŷgtŷ gé. Ĕg pijĕ ĕg *camarada* ag mŷ ĕg tŷ nĕn to jykrĕn mŷ ĕn kĕmĕn tí'. Ĕg mrĕ ke ag há mŷ ĕg tóg kĕmĕn tí. Ājag mŷ sóg inh panh tŷ inh mŷ nĕn tó mŷ ĕn kĕmĕn kĕn huri, há kŷ sóg ājag to: inh mrĕ ke ag, he mŷ. ¹⁶ Ājag pijĕ inh kuprĕg'. Inh há ne ājag kuprĕg'. Kŷ sóg ājag mŷ: kanĕ e han nŷ, he mŷ ha, há vŷ: vĕjykre há, he mŷ. Vĕjykre há há vŷ tú' hĕnh ke tú nŷ. Ājag tŷ ĕn han kŷ jatun mŷ Topĕ mŷ nĕn kar to vŷm nŷ, inh jiji tó kŷ. Kŷ tóg ājag tŷ ti mŷ nĕn to ví mŷ ĕn han ke mŷ. ¹⁷ Sŷ ājag mŷ nĕn tó mŷn há vĕ, há vŷ: jagnĕ to há nŷtŷm nŷ, sŷ ājag to há nŷ ĕn ri ke, he mŷ," he tóg, *Jesus* tí.

Ũ tŷ ĕg to jŷnh ke ag

¹⁸ "Ũ tŷ inh ki ge tú ag vŷ iso jŷ vĕn ja nŷgtŷ, kŷ ag tóg ājag to jŷ nŷtŷ gé. Tag mŷ ĕkrĕn nŷ,

ag tŷ ājag to jŷnh ken kŷ. ¹⁹ Ājag pijĕ tŷ ag mrĕ ke nŷtŷ'. Ājag tŷ tŷ ag mrĕ ke nŷtŷ ra ag tóg ājag to há nŷtŷnh ke mŷ vĕ. Há ra ājag tóg tŷ ag mrĕ ke tú nŷtŷ. Ājag kuprĕg inh, ag kĕ mŷ, ājag tŷ tŷ inh mrĕ ke nŷtŷ jé. Há kŷ ag tóg ājag to jŷ nŷtŷ. ²⁰ Vĕsŷ sóg ājag mŷ: "ājag pijĕ inh káfŷr nŷtŷ'," he ja nŷgtŷ. Tag mŷ ĕkrĕn nŷ. Inh *camarada* ri ke ājag nŷtŷ, jĕvo sóg tŷ ājag *patrŷo* ri ke nŷ. Ag kĕ mŷ ũ tóg inh vóg kŷnĕn ke mŷ. Ĕn vŷ ājag vóg kŷnĕn ke mŷ gé. Ag kĕ mŷ ũ tóg inh ví ki króm tí. Ĕn ag vŷ ājag ví ki króm ke mŷ gé. ²¹ Há ra ag tóg ājag vóg kŷnĕn ke mŷ gé, ājag tŷ tŷ inh mrĕ ke nŷtŷn kŷ. Ag pijĕ ũ tŷ inh jĕnĕg mŷ ĕn ki kanhró nŷtŷ'. ²² Inh kĕtŷ tú nŷ ra, isŷ ag mŷ inh ví tó tú nŷ ra ag tóg: "há ra ĕg tóg ki kagtŷ nŷtŷ," hĕnh ke mŷ vĕ. Há ra sóg ag mŷ tó, há kŷ ag tóg ki kanhró nŷtŷ. ²³ Ũ tŷ iso jŷ nŷtŷ ĕn ag vŷ inh panh to jŷ nŷtŷ gé. ²⁴ Nĕn ũ han vĕnh hŷnhan sóg tí, ag rŷne, kŷ ũ vŷ tag han ja tú pĕ nŷ, ijo. Isŷ tag han tú nŷ ra ag tóg: "vĕg tú ĕg nŷ," hĕnh ke mŷ vĕ. Há ra ag tóg vĕ. Ag tŷ vĕg mŷ ra ag tóg ge ra iso jŷ nŷtŷ, kŷ ag tóg inh panh to jŷ nŷtŷ gé. ²⁵ Há ra tóg ag to rán kŷ nŷ, Topĕ ví tŷ rán kŷ nŷ ki. "Nĕn ũ tú to ag tóg iso jŷ sŷr mŷ," he tóg, Topĕ ví rá ki. Há kŷ ag tóg ke tí," he tóg.

²⁶ "Há ra tóg kĕtŷg ke mŷ, ũ tŷ ājag tar han ke mŷ ti. Topĕ kuprĕg to ken há vĕ. Ti há vŷ ki há tónh ke mŷ, inh panh kuprĕg tí. Ĕn há vŷ ājag mŷ inh kĕmĕn ke mŷ. ²⁷ Kŷ ājag tóg vĕnh kar mŷ inh kĕmĕn ke mŷ gé, ĕn há. Inh mrĕ ājag tóg mŷ ja nŷ, isŷ ājag mŷ tó vĕn mŷn kĕ," he tóg.

16

¹ "Ājag mŷ sóg tag kĕmĕn kĕn mŷ, ājag tŷ ki kanhró nŷtŷ jé, ājag tŷ isovānh sŷr tú pĕ nŷ jé, ājag jagtar ke kurĕ ĕn kĕ. ² Ājag pan jé ag tóg ke mŷ, pĕ'i ag, ājag tŷ vĕnh kanhrĕn jafĕ ra mŷ mĕn tú nŷ jé. Kŷ ag tóg ājag kĕgtĕn ke mŷ gé. Ājag kĕgtĕn kŷ ag tóg ón kŷ: "Topĕ vŷ ĕg mŷ tó, há kŷ ĕg tóg ag kĕgtĕn mŷ," hĕnh ke mŷ. ³ Ag tŷ ĕg jóg mág ki kagtŷ nŷtŷn kŷ ag tóg tag han ke mŷ. Inh ki kagtŷ ag tóg nŷtŷ gé. ⁴ Ũri sóg ājag mŷ tó mŷ. Kŷ ājag tóg, ājag tŷ tag ve kŷ: ĕg mŷ tóg tó ja nŷ, ĕg tŷ ũri nĕn vĕg mŷ tag ti, hĕnh ke mŷ," he tóg.

Topĕ kuprĕg kĕtŷg ke

Vĕsŷ sóg ājag mrĕ tí nŷ vĕ, há ra sóg ājag mŷ tag tó ja tú nŷ vĕ. ⁵ Ũri sóg tŷg ke mŷ, isŷ ũ tŷ inh jĕnĕg mŷ ĕn ve jé. Kŷ ājag pijĕ inh mŷ: "á tŷ ĕra tŷg ke nĕ?" hĕnh ke mŷ'. ⁶ Ājag mŷ tóg e tí, sŷ ājag mŷ isŷg ke tag tó ja nŷn kŷ, kŷ ājag tóg fe kaj nŷtŷ'. ⁷ Há ti nŷ há ra, isŷg ke ti, ha mĕ. Isŷ tú nŷn kŷ ũ tŷ ājag tar han mŷ ĕn vŷ kĕtŷg ke tú nŷ, Topĕ kuprĕg tí. Há ra sóg isŷg kŷ ājag mŷ ti jĕnĕnh ke mŷ. ⁸ Ĕn vŷ ti kĕtŷg kŷ vĕnh kar mŷ: "Topĕ ví mranh ĕ huri," hĕnh ke mŷ, kŷ tóg ag mŷ Topĕ tŷ ag vóg kŷnĕn ke

ên tónh ke mû gé. ⁹ “*Jesus* ki ã tóg rã tũ nĩ, hã ký ã tóg Topê ví mranh tí,” he jé tóg ke mû, tí kuprĩg tí. ¹⁰ Ký tóg ag mý vėjykre kuryj tónh ke mû gé. Jávo sóg tĩg ke mû, inh panh kukãm, ký ag tóg inh venh ke tũ nĩ. ¹¹ Tag ki ùn mág pè tỹ tỹ Nén-Kórég ên to tóg: “kórég tí nĩ,” hé huri, Topê tí. Hã to êg tóg tí tỹ ùn vóg kónãn ke mû ên ag ki kanhró nỹtĩ,” he tóg.

¹² “Sỹ ãjag mý nén tónh ke mû vỹ ver e nỹtĩ, hã ra tóg ver ãjag mý mē jagy tí, hã ký sóg tónh ke tũ nĩ. ¹³ Topê kuprĩg vỹ ãjag to kãtĩg ke mû, ký tóg komēr hã ãjag mý tó kãn ke mû, nén tỹ ki hã to ên tí. Tĩ pijé tí tỹ nén to jykřén mû ên tónh ke mû. Inh panh tỹ inh mré nén to jykřén mû ên hã tó jé tóg ke mû. Ký tóg ãjag mý ãjag tỹ kar ký nén venh ke ên tónh ke mû gé. ¹⁴ Tĩ hã vỹ iso: “ùn mág vỹ tỹ tí nĩ,” henh ke mû gé. Inh ví hã tó jé tóg ke mû ãjag mý, hã ký tóg isỹ tỹ ùn mág nĩ tónh ke mû, Topê kuprĩg tí. ¹⁵ Inh panh tỹ nén tó mû ên hã tó sóg tí. Ký tóg ên hã tónh ke mû gé. Hã ký sóg ãjag mý: inh ví hã tó jé tóg ke mû, he mû,” he tóg, *Jesus* tí.

Jesus tỹ ter kar ký řĩr mãn ke

¹⁶ “Kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. Kejĕn ãjag tóg kurã ù ki inh ve mãn ke mû gé,” he tóg. ¹⁷ Ký tí mré mû tí ag tóg jagnĕ mý: “tĩ hỹn ne to sór mû, hã ký tóg: “kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha, kejĕn ãjag tóg kurã ù ki inh ve mãn ke mû gé,” he mû?” he ag tóg. ¹⁸ “Ne to ke nĕ hỹn, hã vỹ: kãnhmar, he mû? Ęg pijé tí tỹ nén tó mû ên ki kanhró nỹtĩ,” he ag tóg, jagnĕ mý.

¹⁹ Hã ra *Jesus* tóg ag tỹ tí ki jĕmĕ sór mû ki kanhró nĩ. Hã ký tóg ag mý: “inh ví mý ãjag mý e?” he mû. “Kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. Kejĕn hã ãjag tóg kurã ù ki inh ve mãn ke mû. ²⁰ Ki hã sóg to mû. Kygfỹ jé ãjag tóg ke mû. Vĕsỹrĕnh jé ãjag tóg ke mû. Hã ra tóg ù tỹ inh ki ge tũ ag hã mý sér tĩnh mû. Tag pãte tóg ãjag mý sér tí mãn ke mû gé. ²¹ Ùn týtã fi tỹ gĩr venh ken ký tóg fi mý jagy tí. Fi kósĩn tỹ fi ki mur kar ký tóg hã ra fi mý sér tí. Ký fi tóg fi kaga ên mĩ ĕkrĕn mãn tũ nĩgĩ. ²² Ge ve jé ãjag tóg ke mû. Ùri tóg ãjag mý jagy tí. Hã ra sóg ãjag ve mãn ke mû. Ký ãjag fe tóg mřĩn kenh ke mû, ãjag tỹ inh ven ký. Ký ù tóg ãjag fe kaj han mãn ke tũ nĩ ha, inh kãtĩg mãn ký. ²³ Ęn kã ãjag tóg inh mý nĕn ù to ví mãn ke tũ nĩ ha, isỹ ãjag mré nĩn ký. Ki hã sóg to mû mýr. ãjag tỹ inh panh mý nĕn ù to vĩn ký tóg ãjag mý vĩn kãn ke mû, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩn ký. ²⁴ Ver ãjag tóg tí mý nĕn ù to ví ja tũ nĩ, ãjag tỹ tí mý: “tĩ mré ke vỹ tỹ ĕg nỹtĩ,” he mû ra. Tĩ mý nĕn ù to vĩn nĩ, ký tóg ãjag mý hỹnhan kãn ke mû, ãjag tỹ nĕn to ví mû ên tí. Ký tóg ãjag mý sér tãvĩ tĩnh mû,” he tóg.

Jesus tỹ tỹ ĕprã ke kar kri ke nĩ

²⁵ “Sỹ ãjag mý inh panh kãmĕn ký sóg ver: tag řĩ ke tí nĩ, he tí. Kãnhmar sóg jamã há ra ãjag mý tí kãmĕn ke mû, ký sóg ãjag mý: tag řĩ ke tí nĩ, he mãn ke tũ nĩ sir. ²⁶ Kurã ĕn kã ãjag tóg vĕsóg ki tí mý nĕn ù kar to vĩnh ke mû, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩn ký. Ký sóg ãjag jagfy ví mãn ke tũ nĩ ha. ãjag hã vỹ tí mré vĕmĕn ke mû ha. ²⁷ Inh panh vỹ ãjag to há tãvĩ nĩgĩ, ãjag tỹ iso há nỹtĩn ký, ãjag tỹ iso: “Topê vỹ tí jĕnĕ,” hen ký. ²⁸ Tĩ tỹ inh jĕnĕn hã ký sóg ga tag ki jun mû. Hã ra sóg řĩr inh mur ja ré ký tĩg ke mû ha, inh panh kukãm,” he tóg.

²⁹ Ký tí mré mû tí ag tóg tí mý: “vãhã ã tóg ĕg mý kãmĕn há han mû ha. Vãhã ã tóg ĕg mý: ge tí nĩ, he mãn tũ nĩ ha. ³⁰ Nĕn ù kar ki kanhró ã tóg nĩ, vĕg ĕg tóg mû. Ęg tỹ ã ki nĕn ù jĕmĕ sór ký ã tóg ki kanhró nĩ. Ęg tỹ ã mý nĕn ù tó tũ ra ã tóg ki kanhró nĩ. Hã ki ĕg tóg vĕg mû, ã tỹ Topê tá kãtĩg ja tí,” he ag tóg mû.

³¹ Ký tóg: “vãhã ãjag tóg inh ki ge ký nỹtĩ ha,” he mû. ³² “Hã ra ãjag tóg kãnhmar inh ré ký mû kãn ke mû ha, ãjag řĩ ra. Vĕnh kã pugpóv kãn jé ãjag tóg ke mû, řĩr. Hã ra sóg řĩr pĕ tũ nĩ, ãjag tỹ inh ré ký mû kãn mû (hã) ra. Inh panh vỹ ĕgno kã inh mré jĕnh mû. ³³ Tag kãmĕn inh ãjag mý, ãjag tỹ křĩ kãnhv nỹtĩ jé, ãjag tỹ inh ki ge ký nỹtĩ tugřĩn. Tag ki ãjag tóg nĕn ù jagy kar vĕg tí ver. Hã ra to křĩ kufy han tũg nĩ. Ęprã ke kar kri ke vỹ tỹ inh nĩ, ĕprã ke kri pã ĩ ĕn. Japo ĕn kutĕm inh huri,” he tóg, *Jesus* tí.

17

Jesus tỹ Topĕ mré vĕmĕn

¹ *Jesus* tỹ tí mré mû tí ag mý tag kãmĕn kãn kar ký tóg kãnhkã ki ĕvãnh mû, ký tóg: “panh, inh óra tán křỹg huri,” he mû. “Ag mý isỹ tỹ ùn mág nĩ ven nĩ, isỹ tỹ ã kósĩn nĩn ký. Ký sóg ag mý ã tỹ tỹ ùn mág nĩ ven ke mû gé. ² Ęprã ke kar kri ã tóg inh fĕg, isỹ ã tỹ inh mý ùn vĩn mû ag mý řĩr křỹg ja tũ ven jé, fag mý ke gé. ³ Ù tỹ ã tỹ tỹ Topĕ nĩ ki kanhrãn mû ĕn vỹ řĩr křỹg ja tũ venh ke mû, ù tỹ ã to: “Topĕ ù vỹ tũ nĩ,” he mû kar ag, fag kar ke gé. Ký ag tóg, isỹ tỹ *Jesus Cristo* nĩ ki kanhró nỹtĩ gé, ã hã tỹ inh jĕnĕ ĕn ki. ⁴ Ag hã mý sóg ã tỹ tỹ ùn mág nĩ tag ven, ĕprã ke ag mý, fag mý ke gé. ã tỹ inh mý nĕn tó mû ĕn han kãn inh. ⁵ Vãsỹ, ĕg tỹ ga tag han tũg ki sóg ã mré nĩ ja nĩgĩ, ĕn kã sóg tỹ ùn mág pĕ nĩ ja nĩgĩ, ã mré. Ęn han mãn nĩ, inh mý. Isỹ tỹ ùn mág pĕ nĩ han mãn nĩ, panh’.

⁶ Ù ag kupřĕn ja ã nĩ, ag tỹ inh ki ge jé. Ęn ag mý sóg ã kãmĕn ja nĩgĩ. ã tũ ag vĕ, hã ra ã tóg inh mý ag vĩn, fag ke gé. ã vĩ ki křóm ag tóg tí, fag ke gé. ⁷ Ùri ag tóg ki kanhró nỹtĩ, isỹ ã tũ hã han mû ĕn ki. ã hã ne inh mý nĕn kar ĕn tó tí. Tag vĕg ag tóg tí, fag ke gé. ⁸ Ag mý sóg ã vĩ tí tó tí, ký tóg ag mý sér tí. Ký ag

tóg vég mü, ä tý inh jênê ên ti. Ký ag tóg iso: “Topê tý ün jênêg mü ên vê,” he mü, fag ke gé.

⁹ Ä tý inh my ün vin mü ên ag hä jagfy sóg ví tí, fag jagfy ke gé. Ü tý inh ki ge tü ên ag jagfy sóg vnh ke tü ní. Ä tü fag hä jagfy sóg ví tí. ¹⁰ Ha vé, isü kar vÿ tý ä tü nÿti, ký ä tü kar vÿ tý isü nÿti gé. Ag hä tugin sóg tý ün mág ní, ü tý inh ki ge ký nÿti ên ag hä tugin, fag ke gé. ¹¹ Inh mur ja ré ký sóg tÿg mü, ijávo ag tóg êgno ki nÿtinh mü sir, isü mré ä tü ag. Ag jávo sóg, ä vnh tÿg mü ha.

Inh panh mág, há täví ä tóg ní. Fag jy nÿgân ní, ä jykre ki. Ä hä ne inh my ag vin'. Ä mré sóg tý ün pir ní. Ký ag tý jagnê mré tý ün pir nÿti han ní gé, fag tý ke gé. ¹² Isÿ ag mré nÿn ký sóg ag jy nÿgân tí, ä jykre ki, ä tý inh my ün vin mü ên ag kar jy, fag jy ke gé. Ag ki rÿr há han inh, ký ag kã ü tóg väfor ja tü ní. Ün pir tóg hä ra väfor ký ní inhhã, há ra tóg ti to rán ký ní, há ký tóg ke mü. ¹³ Üri sóg ä kukãm tÿg mü, há ra sóg ver tag ki ag my kãmén mü, tí tý ag my sér tí jé, tí tý inh my sér tí tag ri ke tí jé, fag my. ¹⁴ Ag my sóg hur ä ví kãmén. Ký ü tý inh ki ge tü ag vÿ ag to jü mü, ag tý tý ag mré ke tü nÿtin ký. Inh pijé tý ag mré ke ní gé', ü tý ag to jü mü ên ag mré, fag ke gé. ¹⁵ Hä ra sóg ä my: ha ag jé prêr, he tü ní, fag tý ga tovãnh jé, he tü sóg ní. Nén-Kórég jo ag jy nÿgân ní, he sóg mü ä my. ¹⁶ Ag pijé tý inh ki ge tü ag mré ke nÿti'. Tý sóg ag mré ke tü ní gé, ü tý inh ki ge jávãnh ên fag mré. ¹⁷ Ä ví ki ag kanhrã ní, ä tý ün kuprêg mü ên ag, fag tý komêr hä ä ri ke nÿti jé. Ä ví ên vÿ tý vënh ví há täví ní. ¹⁸ Inh jênê ä tóg, sÿ ga kri mur jé. Ký sóg ä kóm ag mré fag jêgnênh mü, ag tý êprã ke kar ên ag my inh kãmén jé, fag ke gé. ¹⁹ Ag jagfy sóg ä my vënh fêg ke mü, ag tý inh mré ä my vënh vin ký nÿti jé.

²⁰ Hä ra sóg nén ü to ví sór mü gé, sÿ ä my ag kãmén kar ký. Ü ag tóg ag ví mē ký inh ki genh ke mü. Ên fag to sóg ví sór mü gé. ²¹ Ag kar tý tý ün pir nÿtinh ken ký tóg há tí, ä tý inh mré tý ün pir ní ên ri ke, isÿ ä mré tý ün pir ní ên ri ke. Fag tý êg mré tý ün pir nÿtin ký tóg há tí. Ký vënh kar vÿ vënh ke mü, ä tý nén to inh jênêg mü tí. ²² Isÿ ä tóg ün mág han. Ký sóg ag tý ün mág han ke mü gé, fag tý jagnê mré tý ün pir nÿti jé, ä tý inh mré tý ün pir ní tag ri ke. ²³ Inh mré ke vÿ tý ag nÿti, ký sóg tý fag mré ke ní gé, ký êg kar vÿ tý ün pir ri ke nÿti. Êg tý tý ün pir nÿti tugin vënh kar tóg vënh ke mü, ä tý inh jênê ên tí. Ün tý inh ki ge ký nÿti ên ag to há täví ä tóg ní, ä tý iso há ní tag ri ke. Tag ve jé fag tóg ke mü, êprã ke ag.

²⁴ Panh', väsÿ ä tóg iso há nÿgti vê, êg tý ga tag han tÿg ki. Hä ký ä tóg isÿ ün mág pē han. Ký tóg inh my há tÿnh mü, ag tý inh mré nÿtin ký, ä tý inh my ün vin mü ên fag. Ag tý inh

mré nÿtin ký ag tóg vënh ke mü, ä tý isÿ ün mág han ja tí. ²⁵ Panh', jykre kurÿj ä tóg ní. Ü tý inh ki ge tü ag vÿ ä ki kagtÿg nÿti, fag jávo sóg ä ki kanhró ní. Ký tag ki inh mré nÿti ag vÿ ki kanhró nÿti gé, ä tý nén to inh jênêg mü tí. ²⁶ Ag my sóg ä kãmén huri, ký sóg fag my ä kãmén mân ke mü gé, ag tý jagnê to há nÿti jé, fag tý ä tý iso há tag ri ke nÿti jé. Ký sóg ag mré êmán ke mü gé,” he tóg, *Jesus* tí, tí panh mré vëmén ký.

18

Ag tý Jesus ve

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ *Jesus* tý tí panh mré ví kar ký tóg tí mré mü tí ag mré tí mü sir. Goj tý *Cedrom* kafã ü ra ag tóg pa mü sir. Tá ka tóg krãnrãn ký nÿti. Ka krê ên krêm ag tóg nÿgní mü sir. ² Hä ra *Judas* tóg tí tÿg ên ki kanhró ní gé. Tá tóg tí mré mü tí ag mré vëmén tý hên ri ke han ja ní, *Jesus* tí, há ký *Judas* tóg ag tý ra mÿnh ke ki kanhró ní, ü tý pä'i ag my tí ven ke mü ên tí. ³ Ký tóg ag nón tá jun mü sir, *soldado* ag mré, porisa ag mré hä ke gé, pä'i ag tý ag jêgnênh ký. *Fariseu* ag vÿ pä'i ag mré porisa ag jêgnê ja ní gé. Néj e gé ag tóg kãmü mü, pí jónhkó ke gé, ka kykyv mré hä. ⁴ Hä ra *Jesus* tóg ki kanhró ní, tí jagtar ken ki, ký tóg ag kato tÿg ký ag my: “ájag tý ü tý hê ve sór nê?” he mü. ⁵ Ký ag tóg tí my: “*Jesus* tí, *Nazaré* tá ke ên,” he mü. Ký tóg ag my: “inh há vê,” he mü. Hä ra *Judas* tóg ag mré kãtÿg ja ní gé. ⁶ *Jesus* tý ag my: “inh há vê,” hen ký ag tóg tí jo ranh ke mü. Rom ke ag tóg mü sir, êprã. ⁷ Ký tóg ag my ví mân mü. “ájag tý ü ve sór nê?” he tóg. Ký ag tóg tí my: “*Jesus* tí, *Nazaré* tá ke ên,” he mân mü. ⁸ Ký tóg ag my: “ájag my sóg: inh há vê, hé huri. Ký ájag tý ise sór ký inh mré ke tag ag tugin ní,” he mü. ⁹ Hä ra tóg tag to, tí tý to há tí panh my: “ä tý inh my ün vin ja ên ag vÿ ki nÿti, ag kã ki ü vÿ väfor ja tü ní,” he ja nÿn ký. Tí tý ag jy nÿgân jé tóg porisa ag my: “ag tugin ra,” he mü, tí mré mü tí ag to.

¹⁰ Hä ra *Simão Pedro* tóg tí rógro ên vyn ký porisa ag kã ü nÿgrêg kym mü. Tí pëgja tá tí nÿgrêg jé ên tý tóg kym ke mü. Topê tü to pä'i mág *camarada* vê, tí tý ü nÿgrêg kym mü ên tí, tí jÿjin há vÿ: *Malco*, he mü. ¹¹ Ký *Jesus* tóg *Pedro* my: “ä rógro fêg han ra,” he mü. “Inh panh tý inh my: “vësÿrénh jé ä tóg ke mü,” he ja vê, há ký sóg ag my vënh fêg ke mü ha. Vënh nenh ke tü sóg ní,” he tóg.

Pä'i tý Anás tý Jesus ve

¹² Ký *soldado* ag mré, porisa ag tóg, ag pä'i mré, *Jesus* mÿnh mü sir, väfe tý. ¹³ Ký ag tóg tí pére mü mü, *Anás* ïn ra. *Caifás* kakrã vê, *Anás* tí, há ra *Caifás* vÿ tý Topê tü to pä'i ag pä'i mág ní, prÿg ên kã. ¹⁴ Hä ra *Caifás* ên vÿ pä'i ag my: “ün pir tý êg povo jagfy ter ký tóg

pägsi ni," he ja ni. Ën kakrã in ra ag tóg *Jesus* pére mü mü.

Simão tÿ Jesus to ón vén

(Mt 26.57-58, 69-70; Mc 14.53-54, 66-68; Lc 22.54-57)

¹⁵ Kÿ *Simão Pedro* tóg *Jesus* nó n ti mü, *Jesus* mré ke ü mré ke gé. Hã ra *Jesus* mré ke ü Ën tóg Topê tü to pä'i ag pä'i mág Ën ki kanhró ni, hã kÿ tóg *Jesus* nó n *Anás* in kã ra rã mü, in vãso ra. ¹⁶ Hã ra *Pedro* tóg re tá jê ni, in jãnkã rã hã. Kÿ *Jesus* mré ke ü Ën tóg ver ü tÿ jãnkã ki rÿr mü Ën fi mré vëmén mü, kÿ fi tóg *Pedro* mÿ: "ha kãrã," he mü, ti mré ke ü Ën tÿ pä'i mág ki kanhró ni tugrÿn. ¹⁷ Kÿ fi tóg ti mÿ: "ã hÿn tÿ *Jesus* mré ke ni," he mü, ü tÿ jãnkã ki rÿr jê Ën fi. Hã ra tóg ón kÿ fi mÿ: "vó," he mü.

¹⁸ Hã ra *Anás camarada* ü ag vÿ tá nÿti gé, porisa ag mré. Ën vãso ki ag tóg pÿ han kÿ nÿti, ti kusa jagy ün kÿ. Pÿ to ag tóg tugtón nÿti. Kÿ *Pedro* tóg ag mré tón ni gé, pÿ Ën ti to.

Anás tÿ Jesus ki jëmê sór

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Kÿ pä'i mág tóg *Jesus* mÿ: "inh mÿ ã mré mü ti ag kãmén. Á tÿ nén kãmén ti Ën ti kãmén ni gé, inh mÿ," he mü. ²⁰ Kÿ tóg: "vënh kar mÿ sóg jamã há ra tó ti," he mü. "Vënh kanhrã n jafã krëm sóg tó ti, Topê in krëm ke gé. *Judeu* kar tÿ vënhmã n kÿ nÿtin kÿ sóg ag mÿ kãmén ti. Inh pijé vënh péju kÿ tó ti." ²¹ Hã ra á tóg inh ki jëmê sór mü. Inh ví mæg mü Ën ag ki jëmém ni. Ki kanhró ag tóg nÿti, isÿ ag mÿ nén tó ja Ën ki," he tóg.

²² Ti tÿ tag tó kÿ porisa ü tóg *Jesus* tãnh mü, kÿ tóg ti mÿ: "pä'i mág vë mÿr, hã ra á tóg ti mÿ ví mü," he mü. ²³ Kÿ *Jesus* tóg: "kÿ inh hÿn vënh ví kórég tÿ ne tó?" he mü. "Ha inh mÿ tó. Ví há han inh, ã tÿ hã ra ne tugnÿn isãnh nê?" he tóg.

²⁴ Tag päte *Anás* tóg *Jesus* jënëg mü sir, *Caifás* mÿ, Topê tü to pä'i ag pä'i mág Ën mÿ. Ti mrÿnh kÿ jê kÿ tóg ti jënëg mü.

Pedro tÿ Jesus to ón mãn

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Hã ra *Pedro* tóg ver tón ni ni, pÿ to. Kÿ tá nÿti ag tóg ti mÿ: "ã hÿn tÿ ti mré ke ni gé," he mü. Hã ra tóg ón kÿ: "vó," he mãn mü. ²⁶ Kÿ pä'i mág mÿ rãnrãj ti ü vÿ tá ni gé. *Pedro* tÿ ü nÿgrëg kym ja Ën kanhkã ü vë. Ën vÿ ti mÿ: "ã ve inh, ka kré krëm. Tá á tóg ti mré jê ja ni," he mü. ²⁷ Hã ra tóg ón kÿ ti mÿ: "vó," he mãn mü. Ën kã *galo* vÿ vãhã kynkyr mü.

Pilatós tÿ Jesus ki jëmê

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Kusã pë ki ag tóg, *Caifás* in tá *Jesus* pére kã mü kÿ, pä'i tÿ *governador* in ra ti pére mü mü, ti vëmén jafã ra, *palácio* Ën ra. Hã ra ag tóg kã ra ge sór tü ni. Ag tÿ fënhã tÿ *Páscoa* han ke vÿ kakó ti ha, hã ra ü tÿ pä'i tÿ *governador* in kã ra ge mü vÿ fënhã tÿ *Páscoa*

Ën ko tü nÿgti. Ag jykre vë. Hã ra ag tóg ko sór mü, hã kÿ ag tóg kã ra ge sór tü ni sir. ²⁹ Kÿ *Pilatós* tóg re mü kãkutë mü, ag mré vëmén jê. Kÿ tóg ag mÿ: "ti hë ri ké? Ti vëjyre kórég tÿ ne han?" he mü. ³⁰ Kÿ ag tóg: "vëjyre kórég han ti ti. Ti há ni ra ëg tóg ã mÿ ti ven ke tü ni vë," he mü. ³¹ Kÿ tóg pä'i ag mÿ: "ã jag jykre hã han ni," he mü. Hã ra ag tóg ti mÿ: "ti ter ke vë, kÿ ã hã vÿ ëg mÿ: "ha ti tén," henh ke mü," he mü. ³² Hã ra *Jesus* tóg ag tÿ fóg tÿ pä'i mÿ ti fëg ke tag tó ja ni, fóg ag tÿ krunh to ti sa kÿ ti tén ke ti. Hã kÿ ag tóg *Pilatós* mÿ ti ven mü.

³³ Kÿ *Pilatós* tóg ti in kã ra rã mãn mü, *Jesus* mré vëmén jê. Kÿ tóg ti mÿ: "ã mÿ tÿ *Judeu* ag pä'i mág ni?" he mü. ³⁴ Kÿ tóg ti mÿ: "ü nÿ ã mÿ tag tó? Á tÿ vësóg ki to jykrén mÿ vó, pä'i ag tÿ ã mÿ tó mÿ vó?" he mü. ³⁵ Kÿ *Pilatós* tóg: "inh pijé tÿ *Judeu* ni," he mü. "Á kanhkã ag vÿ inh mÿ ã fëg, ã *povo* to pä'i ag. Á hë ri ké?" he tóg.

³⁶ Kÿ *Jesus* tóg: "inh pijé tÿ ga tag kri pä'i mág ni," he mü. "Isÿ tÿ tag ki ün mág ni ra inh krëm ke ag tóg *Judeu* ag mré jagnë génh ke mü vë, kÿ ag tóg isenh ke tü ni vë. Isÿ tÿ ün mág ni vÿ tÿ vyr mÿ ke ni," he tóg.

³⁷ Kÿ *Pilatós* tóg: "kÿ ã mÿ hã ra tÿ pä'i mág ni?" he mü. Kÿ tóg: "ki hã á tóg tó mü," he mü. "Isÿ ki hã tó hã jé sóg ga kri mur kÿ, ga kri ti ni. Kÿ ü tÿ ki hã tó to há nÿti Ën ag kar vÿ inh ví jëmëg mü," he tóg. ³⁸ Kÿ *Pilatós* tóg: "ne nÿ tÿ ki hã tó ni?" Sÿ ki kagtÿg tóg ti," he mü.

Jesus ter ke

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25)

Kÿ tóg re ra tÿg mãn mü, pä'i ag mré vëmén jê, kÿ tóg ag mÿ: "ti pijé vëjyre kórég han tÿ," he mü. ³⁹ *Páscoa* kar ki sóg ã jag mÿ vëne ü kavãg ti. Kÿ inh hÿn ã jag mÿ ã jag tÿ ü to: "*Judeu* ag pä'i," he mü tag kavãn ke mü," he tóg. ⁴⁰ Hã ra ag kar tóg prënrëp mü sir. "!.*Jesus* pijé!!. *Barrabás* kava ra!!" he ag tóg mü sir, prënrëp kÿ. Hã ra *Barrabás* Ën vÿ tÿ ün jykre kórég pë ni.

19

¹ Kÿ *Pilatós* tóg *laddado* ag mÿ: " ha ti mrãnmrã n , ge kÿ," he mü. ² Kÿ ag tóg ti mrãnmrã n mü. Kar kÿ ag tóg sónh pírin kÿ tÿ ti krÿ tógfÿg mü sir. Kÿ ag tóg kur kusÿg tÿ ti krÿ fón mÿ gé sir. ³ Ti ki junjun kÿ ag tóg ti mÿ: "viva, *Judeu* ag pä'i," he mü, ti nyg kÿ. Kar ag tóg ti tãnh mü gé sir.

⁴ Kÿ *Pilatós* tóg re ra kutë mãn mü gé sir. Kÿ tóg vënh kar mÿ: "ha vé ha, ti jykre kórég mÿ ja tü sóg ni vë. Kÿ sóg ã jag mÿ ti ven mü. Nén ü vënh mÿ han tü ti ni vë," he mü.

⁵ Kÿ *Jesus* tóg kãkutë mü, hã ra tóg sónh tÿ ti krÿ tógfÿn kÿ kãkutë mü, kur kusÿg Ën tu kÿ ke gé. Kÿ *Pilatós* tóg vënh kar mÿ: "ti ve ra,"

he mû, ag tÿ hên ri ke mûn ti tovãnh jé, ag tÿ ti jagtar ên ve kÿ.

⁶ Pã'i ag tÿ ti ve kÿ, porisa ag tÿ ti ve kÿ ag tóg prênprêr mû gé sir. "!.Ka to ti sã.!.!.Ka to ti sã.!" he ag tóg mû sir, prênprêr kÿ. Kÿ *Pilatós* tóg ag mÿ: "kÿ ãjag hÿn inhã ka to ti sa sór mû'. Ti pijé nén ù kórég han mû'," he mû.

⁷ Kÿ ag tóg: "hã ra tóg: "tÿ inh Topê kósin nÿ," he tí, êg mÿ," he mû. "Êg tÿ ù tÿ ge tén ke vê. Hã tó ja ti nÿ, êg mÿ, Topê tí, hã kÿ tóg rán kÿ nÿ," he ag tóg mû sir.

⁸ Kÿ tóg *Pilatós* tÿ ti tÿ tÿ Topê kósin nÿ mē kÿ ti mÿ e távi tí. ⁹ Kÿ tóg ti ñn kã ra rã mãn kÿ *Jesus* mÿ: "tÿ ã hē tá ke nÿ?" he mû. Hã ra *Jesus* tóg ti mré vēmén mãn sór tú nÿ. ¹⁰ Kÿ *Pilatós* tóg ti mÿ: "ã mÿ inh mré vēmén ke tú? Isÿ ã kavãn sór kÿ sóg ã kavãn mû. Isÿ ka to ã sa sór kÿ sóg to ã sanh mû gé. Tag to jykrén," he mû. ¹¹ Hã ra *Jesus* tóg: "Topê tÿ ã tÿ pã'i han tú nÿ ra ã tóg tag han ki kagtig ñnh mû vê," he mû. "Hã kÿ ù tÿ ã mÿ inh fêg mû ên vÿ ã tÿ Topê ví mranh mû tag kãfór nÿ ha," he tóg.

¹² Kÿ tóg *Pilatós* mÿ e pē távi tí, kÿ tóg ti kavãn sór mû sir. Hã ra *Judeu* ag tóg ti mÿ: "ã tÿ tag kavãn kÿ ã pijé tÿ êg pã'i mág tÿ *Imperador* ên mré ke nÿ'. Û tÿ vēsÿ pã'i mág han mû ên vÿ *Imperador* kato tē mû," he mû. ¹³ Kÿ *Pilatós* tóg ag ví tag mē kÿ *Jesus* jé prêr mû, ti tÿ ti mré re ra kutê jé. Kÿ tóg ti ñgja kri nÿ mû, ti tÿ kri nÿ kÿ hē tá vênh kar jykre vég tí ên kri. Tá ag tóg pó nē ja ñgtí, hã kÿ ag tóg to: "Pó Nē," he tí, hã vÿ: "*Gabatá*," he mû, *Hebreu* ví ki. ¹⁴ Rã tÿ êg ñno kã sa ra ke vê. Tÿ vaj kÿ ag tóg fénhta tÿ *Páscoa* ên han sór mû, hã kÿ ag tóg ùri vėjēn tÿ hên ri ke kãn mû. Ên kã *Pilatós* tóg *Judeu* ag mÿ: "ãjag pã'i mág hã vê ha," he mû. ¹⁵ Hã ra ag tóg prênprêr kÿ: "!.ti tén ra, ti tén ra, ka to ti sã.!" he mû sir.

"Kÿ inh mÿ ãjag pã'i mág tÿ krunh to sanh mû?" he tóg, *Pilatós* tí. Kÿ pã'i ag tóg ti mÿ: "pã'i mág êg nÿtí, hã vÿ: *Imperador*, he mû," he mû. ¹⁶ Kÿ *Pilatós* tóg ag mÿ: "ha krunh to ti sanh mÿjêg ge," he mû sir.

Ag tÿ *Jesus* tÿ krunh to sanh ke

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Kÿ ag tóg *Jesus* mÿ krunh fig mû, ti tÿ vÿn kÿ pãnónh tÿ *Calvário* ra tíg jé, ag tÿ *Hebreu* ví ki to: *Gólgota*, he mû ên ra. ¹⁸ Tá ag tóg krunh to ti sãg mû sir. Ti mré ag tóg ùn rēgre ag tÿ krunh to ag sãg mû gé, kÿ ù vÿ ti pēgja tá krunh to sa, jãvo ù vÿ ti jakãnh tá krunh to sa gé. ¹⁹ Hã ra *Pilatós* tóg *Jesus* to vênh rá han ja nÿ, kÿ ag tóg ti kríg mÿ vênh rá ên sa ja nÿ, hã vÿ: "*Nazaré tá Jesus* vê, *Judeu* ag pã'i tÿ rei vê," he mû, vênh rán ki. *Hebreu* ví ki tóg rán kÿ nÿ, *Latim* ví ki ke gé, *Grego* ví ki ke gé. ²⁰ Kÿ *Judeu* tÿ hên ri ke ag tóg vég mû sir, vênh rá ti. *Jerusalém* vÿ tá kakó nÿ, *Jesus* tÿ hē tá krunh to sa kÿ jé ên ti tá. ²¹ Kÿ pã'i ag

tóg *Pilatós* mÿ: "*Judeu* ag pã'i tÿ rei vê, he ja ã nÿ, vênh rán ki," he mû. "Hã ra tóg ki krov tú nÿ. Vêso tóg: "tÿ sóg *Judeu* ag pã'i tÿ rei nÿ," he ja nÿ. Kÿ tag hã rán nÿ," he ag tóg. ²² Hã ra *Pilatós* tóg: "vó, rán inh huri, kÿ tóg rán kÿ nÿ ha," he mû.

²³ Kÿ *soldado* ag tóg *Jesus* tÿ ka to sãg mû. Kÿ ag tóg ti kur mãn kÿ vênh kãpãm mû. Û tÿ 4 (ke) ag vê, *soldado* ag, hã kÿ ag tóg ti kur tÿ vênh kãpãm tÿ 4 (ke) han mû. Hã ra ti vênh kri fêg ja vÿ kur pir tÿ há nÿ. *Kurÿr* tú ti nÿ. ²⁴ Kÿ ag tóg ti kapa há ve kÿ jagnē mÿ: "êg hÿn tag kÿm ke tú nÿ, to joga he jé êg tóg ke mû. Û tÿ mág mû ên há vÿ tunh mû," he mû. Hã ra ag tÿ ti kur to joga he mû ên tóg rán kÿ nÿ gé, Topê ví rá ki, ha mē. "Inh kur tÿ vênh kãpãm ag tóg, hã ra ag tóg inh kur tÿ vênh kri fêg ja to joga he mû," he ja tóg nÿ, Topê ví rá ki, hã kÿ ag tóg ke mû.

²⁵ Hã ra *Jesus* mÿnh fi vÿ tá jé nÿ, krunh rá há, fi jãvy fi mré. Kar kÿ *Maria Madalena* fi vÿ tá jé nÿ gé, kar kÿ *Maria* ù fi ke gé, *Clopas* prú fi. ²⁶ Kÿ *Jesus* tóg ti mÿnh fag vég mû sir. Ti mré tí mû ù vÿ fi to grên ke kÿ jé nÿ, *Jesus* tÿ ù to há ên ti. Kÿ *Jesus* tóg ti mÿnh fi mÿ: "tag vÿ tÿ ã kósin ñnh mû ha," he mû, ti mré tí mû ên ti. ²⁷ Jãvo tóg ti mÿ: "fi há vÿ tÿ ã mÿnh ñnh mû ha," he mû gé. Hã kÿ ti mré tí mû ên tóg ti mÿ: "inh mré ñnh kãtíg," he mû, kÿ fi tóg ti ñn krēm nÿ nÿ, ti tÿ *Jesus* jégja ki fi jéjÿ jé.

Jesus ter

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Kÿ *Jesus* tóg sir ti tÿ nén hÿnhan ke mû ên hÿnhan kãn ja nÿ. Hã to jykrén kÿ tóg ti to nén rán kÿ nÿ ên hÿnhan kãn sór mû, hã kÿ tóg: "inh og há tóg tí," he mû sir. ²⁹ Tá runja ù vÿ nÿ nÿ, hã ra *vinho* kaja pir vÿ ki nÿ, runja ên ki. Kÿ ag tóg *esponja* tÿ *vinho* ki tÿ pun ke mû. Kÿ ag tóg ka tÿ *hissopo* jurÿn kÿ nén kugpe jafã ên kusón kÿ tÿ *vinho* kã ra rãg kÿ ti mÿ jun mû sir. ³⁰ Kÿ tóg ki ùnh ùnh he mû sir. Kÿ tóg: "ke kãn inh huri," he mû. Kÿ ti krí tóg héré' he mû. Ter tóg mû sir.

Soldado ù tÿ *Jesus* kusón

³¹ Kÿ *Judeu* ag tóg *Pilatós* mÿ to ví mû, *soldado* ag tÿ ù tÿ ka to sa kÿ nÿtí ag fa mÿrnhmranh jé, ag tÿ kãnhkar kãgter jé. Tÿ vaj kÿ ag mÿ fénhta mág vê, hã kÿ tóg ag mÿ kórég nÿ, ù tÿ ag fénhta kurã ki krunh to sa kÿ ter mû ti. Hã kÿ ag tóg *Pilatós* mÿ ag kãgtén ke to ví mû, ag tÿ ka to ag kãrem jé. ³² Kÿ *soldado* ag tóg ù tÿ *Jesus* mré krunh to vin kÿ nÿtí ag fa mÿrnhmranh mû mû. ³³ Kÿ ag tóg *Jesus* fa mÿrnhmranh sór mû gé, hã ra tóg hur ter, hã kÿ ag tóg mÿrnhmranh tú nÿ sir. ³⁴ Kÿ *soldado* ù tóg ti rógro tÿ ti jén'yr ki kusón mû, kÿ ti kyvénh tóg ki kãkutê mû, kyvénh jãpri mré.

³⁵ Tag ve inh, mÿr, ha mē, hã kÿ sóg ãjag mÿ tóg mû. Sÿ ki há tóg vê. Sÿ ãjag mÿ tag kãmén

vê, ãjag tÿ inh vĭ tag kri fi jé, ãjag tÿ ti ki ge sór jé. ³⁶Hã ra tóg rán kÿ nĭ gé, ag tÿ ti kusón ke tag ti. “Ag pijé ti kuka mrynhmranh ke mü,” he tóg, Topê vĭ tÿ rán kÿ nĭ ki. ³⁷Kÿ tag tóg rán kÿ nĭ gé, hã mē. “Ag tÿ ün kusón mü ên ve jé ag tóg ke mü,” he tóg mü gé, Topê vĭ ki, Jesus to.

Ag tÿ vĕnh kej ra ti va mü
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Kÿ Jesus to há ù tóg nĭgtĭ, Arimatéia tá José. Ên vÿ ti mré tĭg ja tú nĭgtĭ, ti tÿ pâ'i ag kamêg kÿ, hã ra tóg Jesus to há nĭ. Hã kÿ tóg sir Pilatos venh ti mü, kÿ tóg ti mÿ: “sÿ Jesus tÿ ka to ti kâterem há tóg tĭ,” he mü. Kÿ Pilatos tóg ti mÿ: “he,” he mü. Kÿ tóg Jesus tÿ krunh to ti kâterem tĭ mü sir. ³⁹ Kÿ Nicodemos vÿ kâti mü gé, ù tÿ kuty tá Jesus mré vĕmén mü ên ti. Ên vÿ nĕn ger há ma kâti mü, 45 (ke) quilos vĕ mÿr. Ka tÿ mirra jĕnjo ger há vĕ, kar kó'êr jĕnjo mré. Ên ma tóg kâti mü, Nicodemos ti. ⁴⁰ Kÿ ag tóg Jesus ti kâterem mü sir, krunh to, José mré Nicodemos ti. Ti pâg ag tóg mü sir, kur tÿ, kÿ ag tóg nĕn ger há ên tÿ ti pâg ke ên kã kã nĭm mü gé. Judeu ag jykre ù vĕ, ag tÿ vĕnh kej tá ù fi kÿ. ⁴¹ Ka kré ù vÿ Gólgota tá kakó nĭ, tá tóg vĕnh kej tâg nĭ, pâro nor ti, ù tÿ ag tóg ver kã kã fi ja tú nĭ. ⁴² Ên kã kã ag tóg ti fig mü, ti kakó nĭn kÿ. Hã ra tóg rákĕ nÿ ha, kÿ ag fĕnhã tóg kakó' he mü ha, hã kÿ ag tóg vĕnh kej tâg ên kã kã Jesus fig mü sir.

20

Jesus rĭr mân
(Mt 28.1-8; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Tÿ vaj ün kÿ, semana ki kurã ve ki Maria Madalena fi tóg Jesus kej venh tĭ mü. Kusã pĕ ki fi tóg ti kej ra tĭ mü, kurã sĭn hã mÿ. Tá jun kÿ fi tóg pó tÿ ti kej nĭfe kunũnh kÿ nĭ ên vĕg mü. ² Kÿ fi tóg Simão Pedro to vĕnhvãg tĭ mü sir, Jesus mré tĭ tĭ ù to ke gé, ù tÿ Jesus to há tâvi ên to. Kÿ fi tóg ag mÿ: “êg Senhor va ag tóg mü ja nĭ,” he mü. “Ti kej kã ki tóg tú nĭ. Ag hÿn hĕ ra ti va kagáv,” he fi tóg. ³ Kÿ ag tóg venh mü mü gé, Pedro ti, Jesus mré tĭ tĭ ù ên ke gé. ⁴ Pĕtĕ ag tóg mü mü, hã ra ù ên tóg Pedro kã raran ke mü, kÿ tóg tá jun vĕn mü. ⁵ Kÿ tóg pâro nor ên ki pânh ke kÿ kã tá kur ên vĕg mü, ti pâg ja ti, hã ra tóg kã ra rã ja tú nĭ. ⁶ Kÿ Pedro tóg ti nón tá jun mü gé, hã ra tóg inhã kã ra rã mü, ti kej kã ra. Kÿ tóg kur ên vĕg mü gé sir. ⁷ Ti krĭ pâg ja vÿ vyr mÿ nĭ nĭ, kãnhpĕn kÿ. ⁸ Kÿ ù ên tóg ti nón kã ra rã mü gé sir, kÿ tóg ti tÿ ven kÿ: “há ja vĕ,” he mü. ⁹ Vãhã ag tóg ki kanhró nÿti. Tag to há ag tóg ti vĭ to jykren há han ja tú nĭ ver, ti to nĕn rán kÿ nĭ ên to, ti tÿ ti ter kar kÿ rĭr mân ke ên to.

¹⁰ Ag tÿ ti kej tÿ kuprã nÿ ve kar kÿ ag tóg vÿnÿn ke mü, ag ĭn ra.

Jesus tÿ Maria Madalena fi mÿ vĕnh ven
(Mt 28.9-10; Mc 16.9-11)

¹¹ Hã ra Maria Madalena fi tóg tá jĕ nĭ, ti kej nor nĭ ên tá. Fÿ fi tóg jĕ nĭ. Fi fÿ kÿ fi tóg ti kej ki pânh ke kÿ kã tá êvãnh mü sir. ¹² Kÿ fi tóg ün régre ag vĕg mü. Topê tÿ jĕgnĕ jafã ag vĕ. Kur kupri rĭnh kÿ ag nĭgnĭg kÿ nÿti, Jesus nÿgja tá, ti kej kã tá. Ù tóg ti krĭ nĭgja tá nĭ, kÿ ù tóg ti pĕn nÿtigja tá nĭ gé. ¹³ Kÿ ag tóg fi mÿ: “ã tÿ ù jãvãnh kÿ fÿ nĕ, jÿ?” he mü. Kÿ fi tóg ag mÿ: “inh Senhor va ag tóg mü ja nĭ,” he mü. ¹⁴ Kÿ fi tóg vĕnh pãte êvãnh mü, hã ra Jesus tóg tá jĕ nĭ. Hã ra fi tóg ti ki kagtĭg nĭ. ¹⁵ Kÿ tóg fi mÿ: “ã tÿ ù jãvãnh kÿ fÿ nĕ, jÿ?” he mü gé. Hã ra fi tóg ti to: “ti hÿn tÿ ka kré tag ki rĭr tĭ jĕ,” he mü. Hã kÿ fi tóg ti mÿ: “ã mÿ ag tÿ hĕn kã tá ti va mü vĕg tú, vÿ?” he mü. ¹⁶ Kÿ tóg fi mÿ: “Maria’, he mü, fi jĭji tóg kÿ. Kÿ fi tóg vãhã ti ki kanhrãn mü sir, ti tÿ fi mÿ fi jĭji tóg kÿ. Kÿ fi tóg ti mÿ: “Raboni’, ã hã mÿ?” he mü. Hebreu vĭ ki fi tóg tóg mü. Êg vĭ ki êg tóg tag to: “Senhor,” he ti.

¹⁷ Hã ra tóg fi mÿ: “inh vóg tÿg nĭ ver,” he mü. “Isÿ inh panh ra täpryn ke vĕ. Inh kanhkã ag mÿ tónh tÿg nĭ, hã ra. Ag mÿ: “isÿ inh panh venh tÿg ke vĕ, hã ra tóg tÿ ãjag panh nĭ gé, he tóg,” hem nĭ. “Isÿ inh Topê to täpryn ke vĕ, hã ra tóg tÿ ãjag Topê nĭ gé, he ti,” hem nĭ, ag mÿ,” he tóg Jesus ti, Maria Madalena fi mÿ.

¹⁸ Kÿ fi tóg tĭ mü, ti mré mü tĭ ag mÿ tóg jé. “Êg Senhor ve inh,” he fi tóg mü. Kÿ fi tóg ag mÿ tóg kãn mü sir.

Jesus tÿ ti mré mü tĭ ag mÿ vĕnh ven
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Kurã ên kã, semana ki kurã ve ên tÿ rákãnh kÿ ag tóg vĕnhmãnh kÿ nÿti, ĩn ù krĕm, ti mré mü tĭ ag. Hã ra ag tóg jãnkã nĭfĕnh ja nĭ, save tÿ, ag tÿ ĕprã pâ'i ag kamêg kÿ. Hã ra Jesus tóg vãhã vĕnh ven mü, ag kã ki, kÿ tóg ag mÿ: “mÿ sér nÿtĭm nĭ,” he mü. ²⁰ Kÿ tóg ag mÿ ti nĭgĕ nug ven mü, ti jĕn'yr ti ke gé. Kÿ tóg ag mÿ sér tĭ sir, ag tÿ êg Senhor ven kÿ, fag mÿ ke gé. ²¹ Kÿ tóg ag mÿ ke mân mü. “Mÿ sér nÿtĭm nĭ,” he tóg. “Inh panh tÿ inh jĕnĕ vĕ. Kÿ sóg ũri ãjag jĕgnĕg mü gé, ti tÿ inh jĕnĕ ri ke,” he tóg. ²² Tag tóg kar tóg ag ki hu he mü, ag kar ki, fag ki ke gé. Kÿ tóg fag mÿ: “Topê kuprĭg vÿ tÿ ãjag jagrĕ nÿti ha,” he mü. ²³ “ãjag tÿ ù mÿ: “ã tÿ Topê vĭ mranh ja ên tÿ tóg vĕnh pãte fón mü,” hen kÿ tóg vĕnh pãte fón kÿ nĭ nĭ. ãjag tÿ ù mÿ: “ã mÿ ti vĕnh pãte fón ke tú nĭ,” hen kÿ tóg vĕnh pãte fón ke tú nĭ,” he tóg, ti tÿ ag mÿ vĕnh ven ven kÿ.

Tomé tÿ vãhã Jesus ve

²⁴ Hã ra Tomé vÿ ag mré nĭ ja tú nĭ, ag tÿ Jesus vĕg mü ên kã. Tomé ên vĕ, ag tÿ ù to: “ün vĕgni,” he mü ên, Jesus mré tĭ tĭ ù ên ti. ²⁵ Ag tÿ Tomé ên ve kÿ ag tóg ti mÿ: “êg Senhor ve êg,” he mü. Hã ra tóg ag mÿ: “ti

nĩgé nug ve sór inh mũ, isȳ ag tỹ prégu tỹ ti nĩgé nugnón ja ên mē jē, inh nĩgē tỹ,” he mũ. “Kỹ sóg ti jēn'yr ki mēnh ke mũ gé, sỹ ti kusón ja ên mē jē. Ke tũ nĩ (mũ) ra isóg ti rĩr mǎn kri nĩm ke tũ pē nĩ,” he tóg, *Tomé* ti.

²⁶ Kũrǎ tỹ 8 (ke) tũg kỹ ag tóg vēnh mǎn kỹ nỹtĩ gé, kỹ *Tomé* vỹ ag mré nĩ gé. Đn jǎnkǎ vỹ ki saven kỹ jē. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ vēnh ven mǎn mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ²⁷ Kỹ tóg vēsýmēr *Tomé* mỹ: “ã nĩgē tỹ inh nĩgē nugnór mē,” he mũ. “Ã nĩgē tỹ inh jēn'yr kusón ja ên ti mē gé. Kri nĩm nĩ, to: vēnh ó vē, he mǎn tũg nĩ,” he tóg. ²⁸ Kỹ *Tomé* tóg ti mỹ: “inh *Senhor*, Topē,” he mũ. ²⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “vǎhǎ ã tóg kri fi sór mũ ha, ã tỹ inh ve kỹ,” he mũ. “Ũ tỹ ti tỹ inh vég tũ ra kri nĩm mũ ên mỹ tóg vĩ hapē han ke mũ, Topē ti,” he tóg.

Ēg tỹ Jesus ki ge jé vēnh rá

³⁰ *Jesus* vỹ ěg rĩnve ěg tỹ nén han vǎnh hynhan kǎn ja nĩgtĩ, nén tỹ hēn ri ke, hǎ ra sóg rán kǎn ja tũ nĩ. ³¹ Sỹ vēnh rá tag han vē, ũ tỹ vég mũ kar ěn tỹ *Jesus* ki ge sór jé, ti to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, Topē kósĩn vỹ tỹ ti nĩ,” he jé. Kỹ ag tóg ti ki ge kỹ rĩr krỹg ja tũ ěn venh ke mũ, ti tũgrĩn, fag mré hǎ, mỹr, ha mē.

21

Jesus tỹ ti mré mũ ti ũ ag mỹ vēnh ven mǎn

¹ Tag pǎte *Jesus* tóg kejēn goj nig mág tỹ *Galilíia* tá ti mré mũ ti ag mỹ vēnh ven mǎn mũ, ha mē. ² *Simão Pedro* vỹ tá nĩ, *Tomé* ti ke gé, ag tỹ ũ to: “ũn vėgnĩ,” he mũ ěn ti, kar kỹ *Natanael* ti ke gé, ěmǎ tỹ *Caná* tá ke ěn, ga tỹ *Galilíia* tá ke ěn, kar kỹ *Zebedeu* krē ag vỹ tá nỹtĩ gé, *Jesus* mré mũ ti régre ũ ag ke gé. ³ Kỹ *Pedro* vỹ ag mỹ: “isȳ pirǎ kũgmĩnh tĩg ke vē,” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ã mré ěg mũnh mũ,” he mũ gé. Kỹ ag tóg *barco* ki ge kỹ mũ mũ, goj kri. Hǎ ra ag tóg nén ũ kǎgmĩg tũ pē nĩ, kuty ěn kǎ.

⁴ Tỹ vaj kỹ kusǎg pē ki, rǎ tỹ jun ke mũ ra *Jesus* vỹ goj fyr tá jē nĩ, hǎ ra ag tóg ti ki kagtĩg nỹtĩ ver. ⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “ǎjag mỹ pirǎ ũ kǎgmĩg tũ?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. ⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “*rede* tỹ *barco* pėgja tá fón, kỹ ǎjag tóg kũgmĩnh ke mũ, pirǎ ti,” he mũ. Kỹ ag tóg ke mũ. Kỹ tóg fór mũ, *rede* ti, kỹ ag tóg kǎtǎnfyn kórėg nỹtĩ, ti kufy tĩn kỹ, pirǎ e nỹtĩn kỹ. ⁷ Kỹ *Jesus* tỹ ũ to hapē ěn tóg *Pedro* mỹ: “ěg *Senhor* hǎ vē,” he mũ. Kỹ *Pedro* tóg ti kur rĩnh mǎn mũ. Kũnũnh ja ti nĩ, ti kur ti. Ti kur rĩnh kỹ tóg *barco* ki kǎkutē kỹ goj kǎ mĩ tĩ mũ sir, *Jesus* kukǎm. ⁸ Hǎ ra ag tóg ti nón *barco* kǎ mĩ mũ mũ gé. *Rede* ěn raran ag tóg mũ mũ. Kakó ti nĩ ha, goj fyr ti, 100 (ke) *metros* hỹn.

⁹ Ag tỹ *barco* kǎ tá kǎpa kỹ ag tóg *Jesus* jǎkǎ vég mũ sir. Pirǎ kũgjin tóg nĩ nĩ, kỹ ěmĩ tóg tá nĩ gé. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “ǎjag pirǎ gé kǎmũjėg,” he mũ. ¹¹ Kỹ *Pedro* tóg *barco* kǎ ra rǎ kỹ *rede*

ěn raran tũ mũ, goj fyr kukǎm. Hǎ ra tóg fór nĩ, *rede* ti, pirǎ tỹ, 150 (ke) hỹn, pirǎ mág távi. Hǎ ra *rede* tóg jar ja tũ nĩ, ti e távi nỹtĩ ra. ¹² Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “konh kǎmũjėg,” he mũ. Hǎ ra tóg ag tỹ ti mỹ: “ã tỹ ũ nĩ?” he jǎvǎnh tĩ. Ki kanhró ag tóg nỹtĩ, ti tỹ tỹ ěg *Senhor* nĩn ki. ¹³ Kỹ tóg ag mỹ ěmĩ ěn vēnh kǎpǎm mũ sir, pirǎ ti ke gé.

¹⁴ *Jesus* tỹ ag mỹ vēnh ven tǎgtũ vē ha, ěn kǎ, ti ter kar kỹ rĩr mǎn kar kỹ.

Jesus tỹ Pedro mré vēmén

¹⁵ Ag jēn kar kỹ *Jesus* tóg *Simão Pedro* mỹ: “*Simão*, *João* kósĩn’, ã mỹ iso há távi nĩ, ã mré ke ag tỹ iso há nỹtĩ ěn kǎfór?” he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “hỹ, hǎ vē. Ki kanhró ã tóg nĩ, isȳ ã to hapē nĩn ki,” he mũ. Kỹ *Jesus* tóg: “kỹ ũ tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ inh vĩ tótm nĩ,” he mũ.

¹⁶ Kỹ tóg ti mỹ: “*Simão*, *João* kósĩn’, ã mỹ iso há nĩ?” he mǎn mũ gé. Kỹ tóg ti mỹ: “hỹ, hǎ vē,” he mũ. Ki kanhró ã tóg nĩ, isȳ ã to há nĩn ki,” he mǎn mũ. Kỹ *Jesus* tóg: “kỹ ũ tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ inh vĩ tótm nĩ,” he mǎn mũ gé.

¹⁷ Kỹ tóg ti ki jēmē mǎn mũ gé, jēmē tǎgtũ han kỹ. Ki kanhró ã tóg nĩ, isȳ ã to há nĩn ki,” he mǎn tóg. Kỹ tóg ti mỹ e tĩ, ti tỹ ti mỹ ke tǎgtũ han kỹ. Kỹ tóg: “nén kar ki kanhró ã tóg nĩ. Ki kanhró ã tóg nĩ. Hǎ kỹ ã tóg isȳ ã to há nĩ ki kanhró nĩ,” he mǎn mũ. Kỹ *Jesus* tóg: “kỹ ũ tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ inh vĩ tótm nĩ,” he mǎn mũ. ¹⁸ “Ã mỹ sóg ki há tó mũ, ha mē. Ā kyrũ kǎ ã tóg ã kur rĩnh kỹ ã tỹ hēn ra tĩg sór mũ ěn ra tĩ’ he ja nĩgtĩ. Kejēn ã kófa nĩnh ke mũ. ěn kǎ ã tóg ag mỹ ã nĩgē tỹ vēnh kri tỹ tam kenh mũ, kỹ ag tóg ã senh mũ, ha vem nĩ, kỹ ag tóg ã pére mũnh mũ, ã tỹ hē ra tĩg sór tũ ěn ra,” he tóg, *Pedro* mỹ. ¹⁹ Ti tỹ ti mỹ ag tỹ ti tén ke to vē. Hǎ ra ag tóg Topē tỹ tũ mǎg nĩ venh ke mũ, ag tỹ *Pedro* tén ke tũgrĩn.

Tag pǎte tóg ti mỹ: “mũ jé ha, inh mré,” he mũ gé sir, *Jesus* ti.

Jesus tỹ João to Pedro mỹ vĩ

²⁰ Ag mũn kỹ *Pedro* tóg vēsýjǎm ěvǎnh kỹ ũ tỹ *Jesus* nón kǎtĩ mũ ěn vég mũ gé, *Jesus* tỹ ũ to há távi ěn. Ag jēn rėn ja ěn tá tóg *Jesus* rǎ hǎ nĩ ja nĩ. ěn kǎ tóg *Jesus* mỹ: “ũ nỹ hỹn ã ven ke mũ, pǎi’ ĩ ag mỹ?” he ja nĩ. ěn hǎ vỹ *Jesus* nón ti mũ, *Pedro* tỹ ti mré tí ra. ²¹ *Pedro* tỹ ti tỹ ag nón kǎtĩ ěn ve kỹ tóg *Jesus* mỹ: “jǎvo ũ tỹ ěg nón kǎtĩ tag ti?” he mũ. ²² Kỹ tóg: “sỹ ti mỹ nén to mũ vỹ vyr mỹ nĩ, kỹ sỹ ã mỹ nén to mũ vỹ vyr mỹ nĩ gé,” he mũ. “Sỹ ti mỹ: ter ke tũ ã tóg nĩ, isȳ vỹn ke ve jé ã tóg ke mũ, he sór ra sóg ti mỹ kenh ke mũ vē. Ā hǎ mỹ sóg ã tũ to mũ, hǎ kỹ sóg ã mỹ: mũ jé ha, inh mré, he mũ,” he tóg.

²³ *Jesus* vỹ tag tũgrĩn vēnh kar tóg ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he tĩ, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag. Hǎ ra *Jesus* pijé ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he ja nĩgtĩ. Tĩ to tóg: “sỹ ti mỹ: ter ke tũ ã tóg nĩ, isȳ vỹn ke ve jé ã tóg ke mũ, he sór kỹ sóg ti

mỹ tag tónh ke mũ vễ,” he ja nĩ, *Pedro* mỹ, ù
 ên to. Hã kỹ ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he tũg nĩ.

João tỹ vễnh kãmén

²⁴*João* vỹ tỹ inh nĩ. Inh hã vỹ tag ve kãn
 ja nĩ, hã kỹ sóg rãn. Ki hã tó sóg tĩ. Vễnh kar
 vỹ tag ki kanhró nỹtĩ. ²⁵Hã ra sóg *Jesus* tỹ
 nén hynhan mũ ên rãn kãn ja tũ nĩ. Ti tỹ nén
 hynhan mũ ên vỹ e nỹtĩ, e tãvĩ. Êg tỹ tag rãn
 kãn sór ra êg tóg vễnh rá tỹ hên ri ke hynhan
 ke mũ vễ. Sĩ ti nĩ, êg ga ti, kỹ êg tỹ hê tá vễnh
 rá tag vin han ke tóg tũ tĩnh mũ vễ.

Hã vễ.

HAN KĀME

APOSTOLO AG TÏNĒN HAN KĀME

¹ *Teófilo*, inh *Livro* ve ki sóg ā mÿ *Jesus* tÿ nĕn han mÿ kar tó ja nĭ, ti tÿ nĕn han ven mÿ ĕn tĭ, ti tÿ nĕn han rĕn ĕn ti ke gé. Ti tÿ ĕg kanhrĕn mÿ ĕn rĕn sóg huri ke gé. ² Kÿ sóg ti tÿ kanhkĕ ra tĕpÿ mÿ rĕn huri ke gé. Ti tÿ kanhkĕ ra tĕpÿ to hĕ tóg ti tÿ ũn kuprĕg mÿ ag mrĕ vĕmĕn ja nĭ ver. Topĕ kuprĕg tÿ ti mÿ nĕn tó mÿ ĕn tó tóg mÿ ag mÿ. ³ Ti ter kar kÿ *Jesus* tóg ag mÿ vĕnh ven tÿ hĕn ri ke han ja nĭ, kurĕ tÿ 40 (ke) ki, ti tÿ ũn kuprĕg ja ĕn ag mÿ. Ag tÿ ti ve kÿ ti mrĕ vĕmĕn kÿ ag tóg ti rĭr jĕ ki kanhrĕn mÿ, *apóstolo* ag. Ag mÿ tóg Topĕ tÿ tÿ ĕg pĕi nĭ kĕmĕn mÿ.

⁴ Kejĕn tóg ag mrĕ nĭ nĭ. Kÿ tóg ag mÿ: “ver *Jerusalém* tá kĕpa tÿg nĭ,” he mÿ. “Tá nÿtĭ kÿ Topĕ tÿ ājag mÿ nĕn tó ja jĕvĕnh nĭ, isÿ ājag mÿ nĕn tó ja ĕn ti,” he tóg. ⁵ “*João* vÿ goj tÿ ĕg kygpe ja nĭgtĭ,” he tóg. “Hĕ ra ājag tóg kĕnhmar Topĕ kuprĕg tÿ jagrĕ nÿtĭnh ke mÿ. Sÿ ājag kygpenh ken hĕ vĕ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ kanhkĕ ra tĭg

⁶ Kejĕn ag tóg vĕnh mĕn mĕn mÿ sir, *Jesus* tÿ ũn vin mÿ ag. Kÿ tóg ag mrĕ nĭ nĭ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “*Senhor*,” he mÿ. “Ā mÿ ũri ĕg povo tÿ *Israel* tÿ pĕi mág fĕg mĕn mÿ,” he ag tóg ti mÿ.

⁷ Hĕ ra tóg ag mÿ: “vó, Topĕ hĕ vÿ ki kanhró nĭ. Ājag tÿ pijĕ,” he mÿ. “Kurĕ ĕn ki kanhrĕn ke tÿ ājag tóg nĭ, Topĕ tÿ ājag pĕi mág fĕg mĕn ke kurĕ ti,” he tóg. ⁸ “Hĕ ra Topĕ kuprĕg vÿ tÿ ājag jagrĕ nĭnh ke mÿ. Kÿ ti hĕ vÿ ājag tar han ke mÿ, ājag tÿ inh kĕmĕn jĕ. *Jerusalém* tá ājag tóg inh kĕmĕn ke mÿ, ga tÿ *Judĕia* tá ke gé, ga tÿ *Samarĭa* tá ke gé, ga fyn ja tá hĕ ke gé mÿr,” he tóg, *Jesus* ti. ⁹ Ti tÿ tag tó kar kÿ tóg vĕhĕ kÿnhmÿ tĕpÿ mÿ sir ag rĭnve, kÿ kanhkĕ góg vÿ ti kri rĭm ke mÿ sir, ti ve mĕn tÿ ag tóg nĭ sir. ¹⁰ Kÿ ag tóg kanhkĕ tÿgnÿm mÿ, ag tÿ ti tĭg ven kÿ.

Hĕ ra vĕhĕ ũn rĕgre ag tóg tá nÿtĭ, kur kuprĭ rĭnh kÿ. Topĕ tÿ jĕgnĕ jĕfĕ ag vĕ. ¹¹ Kÿ ag tóg ag mÿ: “hĕ vĕ,” he mÿ. “Ājag ne tóg kanhkĕ tá ĕvĕnh nÿtĭ nĭ. *Jesus* vÿ vÿn kenh ke mÿ. Ti tĭg ja ĕn ri ke han jĕ tóg ke mÿ. Ti tÿ kanhkĕ ra tĕpÿ vĕ, hĕ ra tóg tá kĕtĕre mĕn ke mÿ gé,” he ag tóg.

Ag tÿ Matias fĕg

¹² Kÿ ag tóg vÿnÿn ke mÿ sir, *Jerusalém* ra, krĭ tÿ *Oliveiras* tá kĕmÿ kÿ.

¹³ ũ tÿ tá kĕmÿ mÿ ag hĕ vĕ, hĕ vÿ: *Pedro*, *João*, *Tiago*, *André*, *Filipe*, *Tomé*, *Bartolomeu*, *Mateus*, *Tiago* ũ, *Alfeu* kósin ĕn, *Simão*, *Judas* ũ, *Tiago* kósin ĕn, he mÿ. *Jesus* tÿ ũn vin mÿ ĕn ag. ¹⁴ Tá junjun kÿ ag tóg Topĕ mrĕ vĭ mÿ, ag tÿ hĕ tá nÿtĭ ĕn tá, ũn tÿtá fag mrĕ hĕ,

Maria fi ke gé, *Jesus* mÿnĕh ĕn fi, ti jĕvÿ ag mrĕ hĕ ke gé, ha mĕ.

¹⁵ Kejĕn *Jesus* mrĕ ke tÿ hĕn ri ke ag vÿ tá nÿtĭ nĭ, vĕnh mĕn kÿ, ũ tÿ 100 kri 20 (ke) hÿn.

¹⁶ Kÿ *Pedro* tóg: “hĕ vĕ, inh kanhkĕ,” he mÿ. “Vĕsÿ tóg rĕn kÿ nĭ. Topĕ kuprĕg tóg *Davi* krĭn ja nĭgtĭ, ti tÿ *Judas* to rĕn jĕ, hĕ ra tóg ki hĕ tó ja nĭ, vĕnh rĕn ki,” he tóg. “ũ tÿ *Jesus* kĕgmĭnh ke mÿ ag jĕmĭ tóg kĕtĭg ja nĭ, *Judas* ti. ¹⁷ Hĕ ra tóg tÿ ĕg mrĕ ke ja nĭ, kÿ ti tÿ nĕn han mÿ tóg ĕg tÿ nĕn han mÿ ri ke ja nĭ gé. ¹⁸ Hĕ ra tóg *Jesus* kato jĕnkamy mĕn ja nĭ, kÿ tóg jĕnkamy ĕn tÿ ĕpÿ kajĕm ja nĭgtĭ. Hĕ ra tóg ti nunh kĕ vĕnh jĕjĕn ja nĭ, kÿ tóg tam ke kÿ kutĕ ja nĭ, kÿ ti nug tóg jar ja nĭ, kÿ ti nug tóg kĕkutĕ ja nĭ, kÿ tóg ter ja nĭ, *Judas* ti. ¹⁹ Kÿ *Jerusalém* tá ke kar ag tóg mĕg mÿ sir, hĕ kÿ ag tóg ti jĕpÿ to: *Aceldama*, he mÿ, hĕ vÿ: ĕpÿ kyvĕnh, he mÿ, ĕg vĭ ki,” he tóg.

²⁰ “Ēg tÿ Topĕ mÿ jĕnjĕn jĕfĕ ki tag tóg rĕn kÿ nĭ, hĕ mĕ: ĕn jamĕ vÿ vag ke mÿ, ũ pijĕ ki ĕmĕn mĕn mÿ,” he tóg, vĕnh rĕn ki, *Judas* to. Kÿ ũ vÿ ge nĭ gé, hĕ mĕ: ũ tÿ ti jĕg ja kĕ jĕ kÿ ti rĕnhĕrĕj han ke ve, he tóg mÿ gé. ²¹ Hĕ kÿ, mÿ nÿ, ti jĕgja ki ũ fĕg jĕ, ũ tÿ ĕg mrĕ *Jesus* tÿ ga mĭ ti vĕg mÿ, ²² ũ tÿ *João* tÿ *Jesus* kÿpe vĕg mÿ, ũ tÿ *Jesus* tÿ nĕn han mÿ ve kĕn mÿ, ti tÿ kanhkĕ ra tĭg mrĕ hĕ. Ēn tóg sir ĕg mrĕ ti rĭr mĕn tónh ke mÿ,” he tóg, *Pedro* ti.

²³ Kÿ ag tóg ũn rĕgre ag vin mÿ, hĕ vÿ: *José*, he mÿ, ti jĭji ũ hĕ vÿ: *Barsabás*, he mÿ. Ti mrĕ ag tóg *Matias* fĕg mÿ gé. ²⁴ Kÿ ag tóg Topĕ mrĕ vĭ mÿ, ha mĕ. “Ēg jóg”, ĕg tÿ nĕn to jykrĕn mÿ ki kanhró ĕ tóg nĭ. Ā hÿn ũ tÿ hĕ kuprĕg, ²⁵ ti tÿ ĕg mrĕ ĕ rĕnhĕrĕj tag han jĕ, ti tÿ tÿ ĕg mrĕ *apóstolo* jĕ jĕ? *Judas* vÿ ti rĕnhĕrĕj tovĕnh. Kÿ ũ tÿ hĕ nÿ ti jĕg ja kĕ jĕnh mÿ ha?” he ag tóg mÿ, Topĕ mÿ. ²⁶ Kÿ ag tóg to joga he mÿ sir, hĕ ra *Matias* tóg *Judas* jĕgja kĕ jĕ mÿ. Hĕ kÿ tóg tÿ ũ tÿ 11 (ke) ag mrĕ ke nĭ sir. Tÿ tóg *apóstolo* jĕ sir.

2

Topĕ kuprĭg tÿ tÿ ĕg jagrĕ

¹ Vĕhĕ tóg fĕnhĕtĕ tÿ *Pentecostes* kurĕ tá krÿg mÿ. Kÿ vĕnh kar vÿ vĕnh mĕn kÿ nÿtĭ nĭ, *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ kar ĕn ag.

² Kÿ vĕhĕ kanhkĕ tá kóho ri ke tóg mĕ há tĭ. Króg, he tóg mÿ. Kÿ ĩn tóg kóho ri ke ĕn tÿ fór mÿ, *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ ag nÿtĭ ĕn tá.

³ Kÿ ag tóg nĕn nĕ vĕg mÿ, hĕ ra tóg tÿ pĭ gru hĕ pĕ nĭ. Vĕnh kĕpópĕm kÿ tóg nĭ nĭ. Kÿ tóg ag kri nĭ nĭ he kĕn mÿ, pĭ gru hĕ pĕ ĕn ti. ⁴ Kÿ Topĕ kuprĕg tóg ag ki ge kĕn mÿ. Kÿ ag tóg vĕnh vĭ ũ tÿ tÿ tóg mÿ, Topĕ kuprĕg tÿ ag krĭn kÿ, ti tÿ tÿ ag jagrĕ nĭnh kÿ.

⁵ Hĕ ra *Jerusalém* tá ke ũ ag tóg Topĕ to há nÿtĭ gé. *Judeu* ag vĕ gé, hĕ ra ag tóg povo tÿ hĕn ri ke mĭ mogmog ja nĭ. Hĕ kÿ ag vĭ tóg tó tÿ hĕn ri ke nĭ.

⁶ Ag tŷ kóho ri ke ěn mē kŷ ag tóg vėnh mǎn mŷ. Kŷ ag tóg ag vĭ e ěn ki *Pedro* ag tŷ nén tó mŷ mēg mŷ. ⁷ Kŷ tóg ag mŷ e ũ. Ag fe tŷ hėn ri ken kŷ ag tóg: “ha vė, *Galilėia* tá ke ag vė mŷr,” he mŷ. “*Galilėia* tá ke ag vŷ vyr mŷ vĭ nŷtĭ. ⁸ Hǎ ra ěg tóg ěg vĭ pė ki ag vĭ mēg mŷ,” he ag tóg. ⁹ “Ěg kǎ ũ ag tóg *Pártia* tá kǎmŷ mŷ, kŷ ũ ag tóg *Mėdia* tá kǎmŷ mŷ gé, ũ ag tóg ga tŷ *Elǎo* tá kǎmŷ mŷ, ũ ag tóg ga tŷ *Mesopotámia* tá kǎmŷ mŷ, ũ ag tóg *Judėia* tá kǎmŷ mŷ, ũ ag tóg *Capadócia* tá kǎmŷ mŷ, kar kŷ *Ponto* tá, *Ásia* tá, ¹⁰ *Frígia* tá, *Panfĭlia* tá, *Egito* tá, ga tŷ *Libia* tá, ěmǎ tŷ *Cirene* ěn mǎ tá. ũ ag tóg ěmǎ tŷ *Roma* tá kǎmŷ mŷ gé. ¹¹ ũ ag tóg tŷ *Judeu* nŷtĭ, kar kŷ ũ ag tóg tŷ fóg tŷ *Judeu* jykre han mŷ nŷtĭ gé. ũ ag tóg gój vǎso tŷ *Creta* tá kǎmŷ mŷ, ũ ag tóg ga tŷ *Arábĭa* tá kǎmŷ mŷ gé. Ěg kar tóg ěg vĭ pė ki ag tŷ *Topė* kǎmėn mŷ mēg mŷ, “he ag tóg. ¹² Ag mŷ e ũn kŷ ag tóg jagnė mŷ: “ne nė hŷn?” he mŷ. Ag fe tóg jŷrŷn ke mŷ, ag tŷ ge ve ja tŷ nŷtĭn kŷ.

¹³ ũ ag tóg hǎ ra nŷg mŷ. “Kronkron kŷ ag kǎgter nŷtĭ mŷr,” he ag tóg.

Pedro tŷ ag mŷ Topė vĭ tó

¹⁴ Kŷ *Pedro* tóg ũ tŷ 11 (ke) ag mrė jėgnė kŷ jamǎ há ra ag mŷ: “inh kǎnhkǎ,” he mŷ. “*Jerusalėm* tá ke!” *Jėmė* há han ra, sŷ ěag mŷ nén tó mŷ ti,” he tóg. ¹⁵ “Ājag ne tóg: kronkron kŷ ag kǎgter nŷtĭ, he mŷ. Hǎ tŷ vė há ra,” he tóg.

¹⁶ “Hǎ ra tóg vǎsŷ rǎn kŷ nĭ, ěg tŷ ũri nén vėg mŷ ti. *Topė* vĭ tó tŷ tŷ *Joel* tóg vǎsŷ tag rǎn ja nĭ, ha mē: ¹⁷ “kurǎ tŷ ěgno to há sóg inh kuprĭg jėnėnh mŷ, vėnh kar mŷ, ti tŷ tŷ ag mrė fag jagrė nĭ jė, he ja tóg nĭ. *Topė* ti. Kŷ ěag krė ag tŷ fag mrė *Topė* vĭ mē kŷ tónh ke vė. Kyrŷ ag tŷ nén nė venh ke vė. Kófa ag tŷ vėnh pėtinh ke vė. ¹⁸ Sŷ inh kuprĭg tŷ inh mrė rǎnrǎj mŷ ag jagrė han ke vė, fag ke gé. Kŷ fag tóg ag mrė inh vĭ tónh ke mŷ gé, he tóg, *Topė* ti,” he tóg, *Joel* ti. ¹⁹ “Ājag tŷ nén han vǎnh han jė sóg ke mŷ gé, ějag mŷ, kǎnhkǎ tá, ga tá ke gé, ěprǎ, kyvėnh mŷr, pĭ mŷr, nĭja mŷr. ²⁰ Kŷ rǎ tŷ kutŷg ke vė, kysǎ kyvėnh ke vė gé. Kar kŷ *Topė* kurǎ vė sir, kurǎ mág ěn ti. ²¹ Kŷ ũ tŷ *Topė* mŷ nén kar to vĭ mŷ ěn kren ke vė sir,” he tóg, *Topė* ti. *Joel* tŷ rǎn hǎ vė, vǎsŷ,” he tóg.

²² “Inh kǎnhkǎ’, *Nazarė* tá *Jesus* ěn vė mŷr. Ti hǎ tóg nén han vǎnh hŷnhan ja nĭgtĭ. *Topė* jykre hŷnhan ja tóg nĭgtĭ, *Topė* tŷ tŷ jėnėn kŷ. Hǎ ra *Topė* tóg ti mŷ tó ja nĭ, ti tŷ *milagre* ěn hŷnhan jė, ějag tŷ ve kŷ ti to jykren há han jė,” he tóg. ²³ “Hǎ ra *Topė* tóg ějag mŷ ti fėg ja nĭ. Hǎ kŷ ějag tóg ka to ti sa ja nĭ. Ti tén ja ějag tóg nĭ. Kŷ ũ tŷ ka to ti sǎg mŷ ěn ag jykre vŷ pǎno tǎvĭ nĭ. ²⁴ Hǎ ra *Topė* tóg ti rĭn mǎn ja nĭ, hǎ kŷ tóg vėser jagtar ěn tŷ tŷ’ he ja nĭ, ti mŷ. Hǎ kŷ tóg vėser jamǎ tá nĭg mág ja tŷ nĭ, *Jesus* ti,” he tóg.

²⁵ “Hǎ kŷ *Davi* tóg *Jesus* jo tag tó ja nĭ, kŷ tóg *Jesus* tŷ ti jóg mrė vĭ ri ke nĭ. Ti to tóg: ěg jóg’, he ja nĭ. Ā vėg isóg nĭ nĭ. Inh pėgja tá á tóg nĭ nĭ, hǎ kŷ sóg krónh ke tŷ nĭ. ²⁶ Hǎ kŷ inh fe tóg mrin ke mŷ. Vĭ sér han isóg nĭ nĭ. Iser kŷ inh fǎr tóg nŷnh ke mŷ, hǎ ra sóg to krĭ kufy tŷ nĭ. ²⁷ Inh kuprĭg vŷ vėnh kuprĭg jamǎ tá nĭg mág han ke tŷ nĭ. Inh fǎr vŷ vag ke tŷ nĭ gé, sŷ tŷ á tŷ kuprėg ja nĭn kŷ. ²⁸ Inh kǎnrǎn á tóg nĭ nĭ, isŷ kǎnhkǎ to ěpŷ ěn ve há han jė. Isŷ á mrė nĭn kŷ tóg inh mŷ sér tǎvĭ tĭ, he ja tóg nĭgtĭ, *Davi* ti,” he tóg.

²⁹ “Inh kǎnhkǎ.’ *Davi* to jykren há han. Ti tŷ vėnh kǎmėn tŷ vė. Vǎsŷ tóg ter mŷr, hǎ kŷ ěg tóg ti ke j vėg tĭ, ũri. ³⁰ Ti tŷ ga mĭ ti mŷn kǎ tóg *Topė* vĭ tó ti ja nĭgtĭ, *Davi* ti. Kŷ *Topė* tóg ti mŷ: á krė’krė ag kǎ ũ vŷ tŷ pǎ’i mág nĭnh mŷ, he ja nĭgtĭ. Ti tŷ *Cristo* kǎtĭg ke tó jan hǎ vė. ³¹ Hǎ kŷ tóg *Cristo* rĭr mǎn ke tó ja nĭgtĭ gé, ti tŷ: inh fǎr vŷ vag ke tŷ nĭ, hen kŷ. *Cristo* pijė vėser jamǎ tá nĭg mág han’, kŷ ti fǎr vŷ vag ja tŷ nĭ gé,” he tóg, *Pedro* ti.

³² “*Cristo* vė, hǎ vŷ: *Jesus*, he mŷ. *Topė* vŷ ti rĭn mǎn, kŷ ěg kar tóg ti ve ja nĭgtĭ,” he tóg. ³³ “*Topė* tóg ti mŷ: kunĭg, inh pėgja tá nĭ, he ja nĭ. Kŷ tóg ti mŷ ti tŷ ěg mŷ nén tó ja ěn nĭm, hǎ vŷ: *Topė* kuprĭg, he mŷ. Hǎ kŷ tóg ěg mŷ tŷ ěg jagrė han mŷ, *Jesus* ti. Hǎ kŷ ějag tóg ũri tag vėg mŷ,” he tóg.

³⁴ “*Davi* hǎ tóg rĭr mǎn ja tŷ nĭ ver, kǎnhkǎ ra tóg tǎpŷ ja tŷ nĭ ver, ge ra tóg tag tó ja nĭ, ha mē: “ěg jóg mág vŷ inh *Senhor* mŷ tag tó ja nĭ, hǎ vŷ: nĭ ra ver, inh pėgja tá, ³⁵ sŷ á kato vǎsǎnsǎn mŷ ag tŷ á krėm vin jė. Kŷ ag sigse vė sir,” he ja tóg nĭ. *Davi* tŷ tón hǎ vė,” he tóg.

³⁶ “*Jesus* tag, ějag tŷ ka to ũn sǎg mŷ tag hǎ vŷ tŷ ěg *Senhor* nĭ. *Topė* vŷ ti to: tŷ tóg *Cristo* nĭ, tŷ tóg vėnh kar *Senhor* nĭ, he mŷ. Ěg *povo* tŷ *Israel* tŷ vėnh vĭ tag krĭ finh ke vė,” he tóg, *Pedro* ti, ũ tŷ vėnh mǎn kŷ nŷtĭ ag mŷ.

³⁷ Ag tŷ ti vĭ tag mē kŷ ti jykre tóg ag kǎ ra rǎ mŷ sir. Kŷ ag tóg ti mŷ: “kŷ ěg hŷn hė ri kenh mŷ, vŷ?” he mŷ, *Jesus* tŷ ũn vin mŷ kar ag mŷ ke gé.

³⁸ Kŷ *Pedro* tóg ag mŷ: “ějag jykre pǎno tovǎnh ra. Kŷ ěg tóg ějag kygpenh ke mŷ, *Jesus* *Cristo* jĭji tó kŷ,” he mŷ. “Kŷ *Topė* tóg ějag mŷ ějag tŷ ti vĭ mranh ja tŷ vėnh pǎte fón ke mŷ. Kŷ ějag tóg *Topė* kuprĭg tŷ jagrė nŷtĭnh mŷ gé. ³⁹ Ti tŷ ějag hǎ mŷ ti nĭm ke vė, ějag krė mŷ ke gé. Ti tŷ ũn mŷ vėnh vĭ jėnėg mŷ kar ag mŷ tóg nĭm ti, *Topė* ũ, ěg jóg mág ti, ag tŷ ver kuvar há tá mŷ há ra,” he tóg, *Pedro* ti.

⁴⁰ Vĭ tŷ hėn ri ke han tóg, *Jesus* kǎmėn kŷ. Ag jyvėn tóg mŷ gé, kŷ tóg ag mŷ: “*Jesus* mŷ: inh kren han nĭ, hem nĭ,” he mŷ. “Ěg kar vŷ vėjykre pǎno han kǎn, hem nĭ,” he tóg.

⁴¹ ũ tŷ ti vĭ han mŷ ag kygpėg ag tóg mŷ sir. Kurǎ ěn kǎ ũn kygpe kŷ nŷtĭ ag vŷ tŷ ũ tŷ 3 *mil* (ke) nŷtĭ hŷn, hėn ri ke mŷn. ⁴² Ěn ag

vỹ kurā kar ki *Jesus* tỹ ùn vin mù ag vĩ jēmē jé vènh mǎn tí, jagnē ve jé ke gé. Kỹ ag tóg *Jesus* jamí ko mù sir. Kỹ ag tóg tí mré vĩ mù gé, kurā kar kí.

Jesus ki ge mù ag jykre

⁴³ Kỹ *Jesus* tỹ ùn vin mù ag tóg ěg tỹ nén han vǎnh tỹ hén ri ke han tí nỹtĩgtĩ. Hǎ kỹ vènh kar tóg Topē kamēg tí. ⁴⁴ Jǎvo ù tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg jagnē mré vėjykre pír han mǔgtĩ, fag ke gé. Kỹ ag tỹ nén vĩ tỹ jagnē tũ ri ke nỹtĩ. ⁴⁵ Ū ag tóg ag tỹ nén ù vène he mù gé, jǎnkamy to, kỹ ag tóg ùn jǎnkamy tũ ag mỹ vènh kǎpópǎm tí. ⁴⁶ Kurā kar kí ag kar tóg Topē ìn ra mù tí, ag tỹ tí mré vĩ jé, fag ke gé. Ag ìn kǎ kí ag tóg *Jesus* jamí ko mǔgtĩ gé. Ag mỹ tóg sér tí sir, fag mỹ ke gé. ⁴⁷ Kỹ ag tóg tóg mỹ: “há tí nĩ,” he tí gé. Jo vènh kar tóg ag to há nỹtĩ gé. Kỹ Topē tóg kurā kar kí ù ag mỹ krí há nĩm tí gé, kỹ ag tóg tí kí ge mù. Hǎ kỹ ag tóg komēr hǎ e nỹtĩ, fag ke gé.

3

Ūn kǎnhgrĩ tỹ há' he

¹ Kejēn *Pedro* mré *João* ag tóg Topē ìn ra mù mù, *meio dia* pǎte 3 óra kí. *Judeu* ag tỹ Topē mré vĩ jafǎ vè, hǎ vĩ: 3 óra, he mù.

² Topē ìn tá ù tóg nĩ nĩ, ùn kǎnhgrĩ. Tĩ mūr mù kǎ tóg ge nĩ. Tá tóg: “ình mỹ nén ù nĩm,” he nĩgtĩ, ù tỹ Topē ìn kǎ ra ge mù ag mỹ.

Èn va ag tóg kǎmũ mù, jǎnkǎ tá tí nĩm jé. Kỹ *João* mré *Pedro* ag tóg Topē ìn tá junjun mù. ³ Ūn kǎnhgrĩ tỹ *Pedro* ag ve kỹ tóg ag mỹ nén ù to vĩ mù. ⁴ Kỹ ag tóg tí tugnỹm mù. Kỹ *Pedro* tóg tí mỹ: “ěg kí ěvǎnh,” he mù. ⁵ Kỹ tóg ag kí ěvǎnh mù. “Ag hỹn ình mỹ jǎnkamy nĩm ke mù,” he tóg.

⁶ Hǎ ra *Pedro* tóg tí mỹ: “jǎnkamy tóg ình mỹ tũ tí,” he mù. “Sỹ nén ma tí hǎ tỹ sóg ǎ mỹ nĩm mù, hǎ vĩ: *Jesus Cristo* jiji há tó kỹ, sóg ǎ mỹ: ha jĕg, he mù,” he tóg, *Pedro* tí, ùn kǎnhgrĩ mỹ. ⁷ Kỹ tóg tí pĕgja tá tí kǎgmĩ kỹ tí fĕg mù.

Kỹ vǎhǎ tí pĕn tóg tar' he mù sir, tí pĕn nǎgnán tí. ⁸ Hũm he tóg mù sir. Jĕg há' he tóg mù. Vǎhǎ tóg tí mù sir. Kỹ tóg ag mré Topē ìn kǎ ra ra mù sir. Tá tóg hũm hũm he mù. Topē mỹ tóg vĩ há han mù sir.

⁹ Kỹ vènh kar tóg tí vég mù, tí tỹ hũm hũm hen kỹ, tí tỹ Topē mỹ vĩ há han kỹ. ¹⁰ Kỹ ag tóg tí kí kǎnhrǎn mù. “Topē ìn jǎnkǎ tá nĩ ěn hǎ vè mỹr, vènh kar mỹ: ình mỹ nĩm, he tí ěn hǎ vè mỹr,” he ag tóg tí to. Kỹ tóg ag mỹ e tí sir. Ag fe tóg jũrũn ke mù sir.

Pedro tỹ Topē jykre kǎmĕn

¹¹ Hǎ ra tóg *Pedro* mré *João* ag mré tí mù, ùn kǎnhgrĩ ja ěn tí. Hǎ kỹ vènh kar tóg ag to vènh mǎn mù, Topē ìn krĕm, pǎ'i tỹ *Salomǎo* he mù ěn sala tá. Ag mỹ tóg e tí, tí tỹ há' hen kỹ.

¹² *Pedro* tỹ ùn e ěn ag ve kỹ tóg ag mỹ: “ình kǎnhkǎ', ǎjag fe hǎ ne tóg jũrũn ke mù',” he mù. “ěg tỹ vĕsóg kí tí tỹ há' he tũ vè. Topē tỹ tí tỹ há' he vè mỹr. ěg tỹ vėjykre kuryj han mù ra ěg tóg ge han kí kagtĩg nỹtĩ,” he tóg.

¹³ “ěg jógóg ve ag vĩ Topē to há ja nỹtĩgtĩ, *Abraão* tí, *Isaque* tí, *Jacó* tí ke gé. Topē ěn vè mỹr, ù tỹ tí tỹ há' he mù tí. Topē ěn vĩ tí kósín tỹ ùn mǎg han. Tĩ hǎ vĩ tỹ *Jesus* nĩ. Hǎ ra ǎjag tóg fóg tỹ pǎ'i tỹ *Pilatós* mỹ tí fĕg ja nĩgtĩ, kỹ tóg: tí kǎvǎn jé sóg ke mù, he mù vè. ¹⁴ Hǎ ra ǎjag tóg ù tỹ vėjykre kuryj han mù to, nejĕ, he ja nĩgtĩ, Topē tỹ ùn kuprĕg mù ěn to, *Jesus* ěn to. Hǎ ra ǎjag tóg ù tỹ ùn tén mù to: tí kava ra, he ja nĩgtĩ. ¹⁵ Ū tỹ ěg rĩnrĩr han mù ěn tén ja ǎjag tóg nĩgtĩ mỹr. Hǎ ra Topē tóg tí rĩn mǎn ja nĩ, tí ter mù hǎ ra, kỹ ěg tóg tí ve ja nĩgtĩ,” he tóg.

¹⁶ “Kỹ ěg tóg *Jesus* kí ge mù. Hǎ kỹ *Jesus* tóg ùn kǎnhgrĩ ja tag tỹ tar' he mù, ǎjag tỹ ùn vég mù tag tí. *Jesus* vĩ tí tỹ tí kí rǎ han. Hǎ kỹ tóg tí tỹ *Jesus* kí rǎ kỹ há' he mù sir, ǎjag rĩnve,” he tóg.

¹⁷ “ình kǎnhkǎ', ǎjag tỹ kí kagtĩg nỹtĩn hǎ kỹ ǎjag tóg *Jesus* tén ja nĩgtĩ, pǎ'i ag mré.

¹⁸ Hǎ kỹ Topē tóg vǎsỹ rán kỹ nĩ ěn han. Topē vĩ tó tí ag kar tóg vǎsỹ *Jesus* jagtar ke tí to ja nĩgtĩ, Topē tỹ ag mỹ: ha tó, hen kỹ. “Topē tỹ ùn jĕnĕg mù ěn tỹ jagtar ke vè, *Cristo* tí,” he ja ag tóg nĩgtĩ.

¹⁹ Kỹ ǎjag jykre pǎno tovǎnh nĩ. Topē jykre kí gem nĩ, Topē tỹ ǎjag tỹ tí vĩ mranh tỹ tũ' he jé. ²⁰ Kỹ ǎjag tóg tỹ Topē mré ke nỹtĩn mù. Kỹ tóg ǎjag krĩ tỹ kǎnhvy' henh ke mù. Kar kỹ tóg ǎjag mỹ tí jĕnĕ mǎn ke mù gé, tí tỹ ǎjag mỹ ùn jĕnĕnh ke mù ěn tí, *Cristo* tí, hǎ vĩ: *Jesus*, he mù. ²¹ Tĩ tỹ kǎnhkǎ tá nĩ vĕ ver. Tĩ tỹ tí kurǎ pĕtĕm kỹ tóg vǎhǎ tá vỹn kenh ke mù, Topē tỹ nén kar han mǎn ke kurǎ ěn kǎ.

Hǎ kỹ Topē tóg vǎsỹ tí vĩ tó tí ag mỹ tó ja nĩgtĩ, ag tỹ vènh kar mỹ tí vĩ tó jé, tí tũ ag kar mỹ. ²² Hǎ kỹ *Moisés* vĩ tag tó ja nĩ, ha mĕ: Topē vĩ ǎjag mỹ tí vĩ tó tí ù jĕnĕnh ke mù, tí tỹ ǎjag mỹ Topē vĩ tó jé, ình rĩ kĕn. Èn vĩ jĕmĕm nĩ. ²³ Ū tỹ tí vĩ jĕmĕ jǎvǎnh ěn ter ke vè, ěn pijĕ tỹ Topē tũ nĩ', he ja tóg nĩgtĩ, *Moisés* tí, “he tóg.

²⁴ “Topē vĩ tó tí ag kar vĩ tó ja nĩgtĩ, ěg tỹ ũri vég mù tag tí. *Samuel* vĩ tag tó vĕn ja nĩgtĩ, kar kỹ tí nón ke ag tóg vǎhǎ tag tó ja nĩ gé.

²⁵ Topē vĩ tó tí ěn krĕ vĩ tỹ ǎjag nỹtĩ. ǎjag jógóg ve ag hǎ mré tóg jykrĕn ja nĩgtĩ, Topē tí, *Abraão* hǎ mré. Hǎ kỹ tóg *Abraão* mỹ: ǎ kósín ù hǎ tugrĩn sóg vènh kar to há nĩnh mù, he ja nĩgtĩ, Topē tí. ²⁶ ǎjag hǎ mỹ tóg tí kósín jĕnĕ, tí rĩn mǎn kỹ. ǎjag hǎ mỹ tóg tó vĕn, ǎjag tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ. ǎjag tỹ ǎjag jykre pǎno tovǎnh jé,” he tóg, *Pedro* tí, *João* mré.

4

Pā'i ag tȳ Pedro mré João to jū

¹ Ag tȳ ver vēmēn nȳti ra pā'i ag tóg tá junjun mū, Topē in to pā'i ag, ū tȳ: “ĕg hȳn rȳnrȳ mĀn ke tū nȳ, ĕg ter kar kȳ,” he mū ag mré hā. ² Kȳ ag tóg *Pedro* ag to jūgȳ mū, ag tȳ: “*Jesus* vȳ rȳr mĀn. Kȳ ĕg tóg ti ri kĕn rȳr mĀn ke mū gé, ĕg ter kȳ, “hen kȳ.” ³ Hā kȳ ag tóg *Pedro* ag sigsĕg mū. Vĕseja kĀ tá ag tóg ag vĀm mū, ag tȳ tá nūgnȳr pir han jé. RĀké ti nȳ ha, hā kȳ ag tóg: “ha ver kĀ tá nūgnȳr,” he mū.

⁴ Hā ra ū tȳ hĕn ri ke ag tóg *Pedro* ag vȳ mĕ kȳ kri fi ja nȳgtȳ. Ū tȳ 5 mil (ke) ag vĕ, *Jesus* ki ge kȳ nȳti ag, ūn tȳtā fag mré to tū.

⁵ Tȳ vaj kȳ pā'i ag tóg vĕnh mĀn mū, kófa ag mré hā, Topē vȳ to ĕg kanhrĀn ti ag mré hā, *Jerusalém* tá. ⁶ Topē tū to pā'i mág jiji hā vȳ: *Anás*, he mū. Ag pā'i mág ū jijin hā vȳ: *Caifás*, he mū. Pā'i mág kanhkā ū jiji hā vȳ: *João*, he mū, kȳ ū jijin hā vȳ: *Alexandre*, he mū. Pā'i kar ag vȳ tá vĕnh mĀn kȳ nȳti. ⁷ Vĕnh kuju ki ag tóg *Pedro* ag vin mū, kȳ ag tóg: “ū nȳ ājag mȳ vĕjyke tag nȳm, ājag tȳ ūn kĀnhgrȳ ĕn tȳ há' he jé? Ū jyke tȳ ājag ti tȳ há' hé?” he ag tóg mū.

⁸ Kȳ vĀhā Topē kuprȳg tóg *Pedro* krȳn mū. Kȳ tóg: “ha vĕ, ⁹ nĕn ū hā to ājag tóg ĕg sigsĕg mū, ĕg tȳ ūn kĀnhgrȳ tȳ há' he mū ĕn to,” he mū. “Kȳ ājag tóg vĀhā ĕg jyke jĕmĕ sór mū ha. ¹⁰ Ājag mȳ sóg ĕg jyke tónh mū, *Judeu* kar tȳ ki kanhró nȳti jé. *Jesus* tugrȳn tóg há' hé, *Nazaré* tá ke ĕn tugrȳn tóg tar jĕ nȳ, ājag tȳ ū tȳ ka to sĀg mū ĕn hā tugrȳn. Topē tóg ti rȳn mĀn ja nȳ, ū tȳ krunh to ter mū ĕn ti, “he tóg. ¹¹ *Jesus* ĕn hā to tag tóg rĀn kȳ nȳ, ha mĕ: ājag tȳ pó tȳ in han kȳ ājag tóg pó ū fón, ti tȳ ājag mȳ kórĕg nȳn kȳ. Hā ra Topē tóg pó ĕn hā tȳ in nūna han mū, he ja tóg nȳ.

¹² Ū pijĕ ĕg kren han ke mū vĕ! Hā ra Topē tóg *Jesus* fĕg, ti hā tȳ ĕprā ke kar ag krenkren han jé, fag ke gé. ĕg kren han ke mū ū venh ke tū ĕg nȳ mȳr,” he tóg, *Pedro* ti.

¹³ Kȳ tóg ag mȳ e ti. “ĕg kamĕg tū ag tóg nȳ mȳr,” he ag tóg, *Pedro* ag to. “*Escola* ki ge mág ja tū ag nȳti vĕ,” he ag tóg. To jykrĕn kȳ ag tóg: “*Jesus* mré ke ag vĕ,” he mū.

¹⁴ Hā ra ūn kĀnhgrȳ ja ĕn tóg tá jĕ, ag mré. Kȳ ag tȳ ne tȳ ag kato vĳnh ke tóg tū tȳ sir.

¹⁵ Kȳ ag tóg *Pedro* ag mȳ: “ha ver kĀpa jĕg,” he mū. Kȳ pā'i ĕn ag tóg ver jagnĕ mré to jykrĕn mū. ¹⁶ Kȳ ag tóg: “ĕg hȳn ag tȳ hĕ ri kĕnh mū ha?” he mū. “*Jerusalém* tá ke kar vȳ ag tȳ nĕn han mū ki kanhró nȳti. Kȳ ag jyke tóg vĕnh kar mȳ há nȳ. Kȳ ĕg tȳ ag to: ag ón vĕ, hen kȳ tóg vĕnh mȳ nȳ sir;” he ag tóg. ¹⁷ “Ag tȳ hā ra vĕnh kar mȳ *Jesus* tó kȳ tóg vĕnh mȳ nȳ gé. Kȳ ĕg tȳ ag mȳ: ha to mĀn tūg, hĕnh ke vĕ, ājag tȳ ti tó mĀn kȳ ĕg tóg ājag vóg kónĀn ke mū ha, he jĕ ĕg tóg ke mū,” he

ag tóg. ¹⁸ Kȳ ag tóg *Pedro* ag jĕ prĕr mĀn mū. Kȳ ag tóg: “*Ker* ū mȳ tó mĀn hĕ!.” *Ker Jesus* tȳ vȳ mĀn hĕ!,” he mū.

¹⁹ Hā ra *Pedro* tóg *João* mré ag mȳ: “Topē tóg ĕg mȳ: ha vĕnh kar mȳ tó, he ja nȳ. Hā ra ājag tóg: “*ker* tó hĕ!,” he mū. ĕg hȳn ū tȳ hĕ vȳ han mū!, Topē vȳ vó, ājag vȳ vó? Ne nȳ hȳn Topē mȳ há nȳnh mū? ĕg mȳ tó. ²⁰ ĕg pijĕ tó tūg mū!, ĕg tȳ nĕn vĕg mū ti, *Jesus* tȳ ĕg mȳ nĕn tó ja ĕn ti,” he ag tóg.

²¹ Hā ra pā'i ag tóg: “*ker* tó hĕ!, *ker* tó hĕ!,” he mĀn mū gé. Kȳ ag tóg ag kygvĀg mū sir. Ag tȳ ag vóg kónĀn hā ra ag tóg ke tū nȳ, vĕnh kar tȳ ag to há nȳtȳn kȳ, vĕnh kar tȳ Topē to: “há ti nȳ, hā kȳ tóg ūn kĀnhgrȳ ĕn tȳ há' he mū,” hen kȳ.

²² Hā ra ūn kĀnhgrȳ ja ĕn tóg tȳ nȳ sir. 40 (ke) *anos* kĀfór han tóg, kȳ Topē tóg ti tȳ há' hé.

Jesus mré ke ag tȳ Topē mré vȳ

²³ *Pedro* ag tȳ kygvār kȳ ag tóg ag mré ke ag to mū mū. Kȳ ag tóg pā'i tȳ ag mȳ nĕn tó mū ĕn kĀmĕn mū, kófa ag tȳ: “*ker Jesus* tó hĕ!,” he mū ĕn ti. ²⁴ Kȳ vĕnh kar ag tóg Topē mȳ vȳ há han mū. Kȳ ag tóg: “ĕg jóg mág!, tȳ ā tóg vĕnh kar kri ke nȳ,” he mū. “*Kanhkā* han ā mȳr, ga ti, goj ti ke gé, mȳ mū kar ke gé. ²⁵ ĕg jóg jóg tȳ *Davi* krȳn ja ā tóg nȳgtȳ, ā kuprȳg tȳ. Kȳ tóg *Jesus* to ja nȳgtȳ, kȳ tóg: fóg kar ag ne tóg jūgȳ mū, kanhgág ag ke gé, he ja nȳgtȳ.

²⁶ *Nação* kar ag pā'i ag vȳ vĕnh génh kȳ nȳti, ĕg pā'i ag ke gé, Topē kato tĕgtĕ jé, Topē tȳ ūn kuprĕg mū ĕn ag kato, he ja tóg nȳgtȳ. ²⁷ Hā ra tóg ki há to ja nȳ. ĕmā tag ki ag tóg vĕnh génh kȳ nȳti, ā kósĳn tȳ *Jesus* kato, ūn kuryj nȳ ĕn kato. Pā'i mág tȳ *Herodes* vȳ ti kato tĕ mū gé, pā'i tȳ *Pilatós* ke gé, fóg ag kar, *Judeu* ag kar ke gé. ²⁸ Ā tȳ vĀsȳ nĕn tó mū ĕn han ag tóg mū sir. ²⁹ Pā'i ag tȳ ĕg mȳ nĕn tó mū mĕ ā tóg, ag tȳ ĕg mȳ: “*ker* tó hĕ!,” he mū tag ti. Kȳ ĕg tȳ tar' hem nȳ, ĕg tȳ ag kamĕg tū nȳ jĕ, ĕg tȳ ā vȳ tó jĕ, ĕg tȳ tȳ ā mré rĀnhřĳ ti nȳtȳn kȳ.

³⁰ Kȳ ĕg mré *milagre* hynhan nȳ gé. Ūn kaga ag tȳ há' hem nȳ, ĕg tȳ nĕn han vĀnh han nȳ, ĕg tȳ ā mȳ to vĳn kȳ, ĕg tȳ ā kósĳn jiji tó kȳ, ūn kuryj nȳ ĕn,” he ag tóg, Topē mȳ.

³¹ Ag tȳ ti mré vȳ kar kȳ ga tóg jūrȳn ke mū sir, ag tȳ vĕnhmĀn kȳ nȳti hā ra. Kȳ Topē kuprȳg tóg ag krȳn mū gé. Kȳ ag tóg mūmĕg tū nȳn kȳ Topē vȳ kĀmĕn mū sir.

Jesus ki ge kȳ nȳti ag jyke pir

³² Ū tȳ *Jesus* ki ge kȳ nȳti ag tóg jyke pir nȳti. Ū pijĕ ti tȳ nĕn to: “*isȳ* vĕ,” he tȳ. Ag tȳ nĕn kar to ag tóg: “ĕg tū vĕ,” he tȳ, fag ke gé.

³³ *Jesus* tȳ ūn vin mū ag tóg fag mré ĕg *Senhor* tȳ *Jesus* rȳr mĀn tugtó mū, to tar pĕ nȳtȳn kȳ. Kȳ Topē tóg ag ki rȳr há han mū gé sir. ³⁴ Ag mré ke ū pijĕ jagtar nȳti! Ag kĀ mȳ ū tóg ĕpȳ nȳti, kar ū tóg in nȳti gé. Ag tū ĕn vĕne he ag tóg mū, kȳ ag tóg ti kaja ma kĀmȳ mū, ³⁵ *Jesus* tȳ ūn vin mū ag mȳ nȳm jĕ, jĀnkamy ti. Kȳ ūn

jagtar ag tóg jänkamy ěn to ag tŷ něn ve sór mŷ ěn mĀn mŷ sir, fag ke gé.

³⁶ Kŷ ũ tóg nŷ gé, ti jiji hĀ vŷ: *José*, he mŷ. *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag tóg ti to: *Barnabé*, he ti. *Levi* krĕ'krĕ ũ vĕ. Goj vĀso tŷ *Chipre* tá ke vĕ.

³⁷ Ěn hĀ vŷ ěpŷ nŷ, kŷ tóg ti japŷ fón mŷ, kŷ tóg *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag mŷ ti kaja ma kĀtŷ mŷ. Kŷ ag tóg jagnĕ mŷ kĀnhkrĕg mŷ sir.

5

Ananias fag tŷ Topĕ mŷ ón

¹ Kŷ ũ tóg nŷ gé, ti jiji hĀ vŷ: *Ananias*, he mŷ. JĀvo ti prŷ fi jiji hĀ vŷ: *Safira*, he mŷ. Ěn fag vŷ tóg fag japŷ fón mŷ gé. ² Kŷ tóg ti prŷ fi mŷ: “ti kaja vĕnh kĀpón péju kŷ ěg tóg nŷm ke mŷ,” he mŷ. Kŷ tóg *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag mŷ nŷm mŷ. “Ěg japŷ kaja kar hĀ vĕ,” he tóg mŷ ón kŷ.

³ Kŷ *Pedro* tóg ti mŷ: “*Satanás* hĀ ne tóg Ā krŷn ja nŷ”, hĀ ra Ā tóg ti mŷ: neje, he ja tŷ nŷ,” he mŷ. “HĀ kŷ Ā tóg Topĕ kuprŷg mŷ ón. HĀ kŷ Ā tóg ti kaja vĕnh kĀpón péju kŷ nŷm ja nŷ,” he tóg. ⁴ “Ā japŷ vĕ mŷr, ha mĕ, kŷ ti kaja vŷ tóg tŷ Ā tŷ nŷ gé sir. Kŷ Ā tŷ ma kĀtŷ tŷ nŷ ra tóg tŷ něn ũ tŷ nŷ vĕ. HĀ ra Ā tóg Ā ón ke to jyrĕn ja nŷgtŷ. HĀ kŷ Ā tóg ěg mŷ ón,” he tóg, *Pedro* ti.

⁵ *Ananias* tŷ ti vŷ mĕ kŷ tóg kutĕ mŷ. Ti ter vĕ sir. Kŷ tóg ũ tŷ mĕg mŷ ag kar mŷ e ti. Ag fe tóg jŷrŷn ke mŷ. ⁶ Kŷ kyrŷ ag tóg jĕgnĕgnĕ kŷ ti fi han mŷ. Kar kŷ ag tóg ti kĕnh mŷ mŷ sir.

⁷ 3 óra tŷg kŷ ti prŷ fi tóg mŷ kĀtŷ mŷ gé. HĀ ra fi tóg fi mén ter mĕ ja tŷ nŷ ver. ⁸ Kŷ *Pedro* tóg ti mŷ: “Ājag mŷ ti kaja tag to fón, Ājag japŷ ti?” he mŷ.

Kŷ fi tóg: “hŷ, ti kaja tag to ěg tóg fón,” he mŷ, ón kŷ.

⁹ Kŷ *Pedro* tóg ti mŷ: “Ājag ne tóg jagnĕ mrĕ to jyrĕn ja nŷ gé”, he mŷ. “Topĕ kuprŷg mŷ Ājag ón mŷr. Ũ tŷ Ā mén kĕnh mŷ ag vŷ hur kĀmŷ jĕg. Kŷ ag tóg Ā va mŷnh mŷ gé,” he tóg.

¹⁰ Kŷ fi tóg kutĕ kŷ hun ke mŷ gé sir. Kyrŷ ag tŷ junjun kŷ ag tóg fi ter vĕg mŷ gé. Kŷ ag tóg fi kĕnh mŷ mŷ gé, fi mén mrĕ. ¹¹ Kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ kar ag fe tóg jŷrŷn ke mŷ, ũ tŷ mĕg mŷ kar ag ke gé.

HĀ kŷ *Ananias* fag tóg Topĕ mŷ ón tugrŷn kĀgter ja nŷ.

Ag tŷ Jesus tŷ ũn vin mŷ ag vóg kónĀn

¹² *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag tóg něn ve vĀnh tŷ hĕn ri ke hynhan mŷgtŷ, vĕnh kar mŷ. Kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ kar ag vŷ kurĀ kar ki vĕnh mĀn tŷ, pĀ'i tŷ *SalomĀo* he mŷ ěn *sala* tá, Topĕ ĩn krĕm. ¹³ *Jesus* ki ge tŷ ag tóg vĕnh kĀmŷ tŷ nŷgtŷ, ag tŷ ag kamĕg kŷ. HĀ ra tóg vĕnh kar mŷ há nŷ sir, *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ ag jyrĕn ti. ¹⁴ KurĀ kar ki ũ tóg to jyrĕn' he mŷ, *Jesus* ki

rĀ jĕ, ũ tŷ hĕn ri ke ag, fag ke gé. HĀ ki ag tóg e nŷtŷ sir, *Jesus* ki ge mŷ ěn ag.

¹⁵ Kejĕn ag tóg ũn kagyga gé kĀmŷ mŷ gé vĀhĀ, ěpŷy kri. Tá ag tóg nŷgnŷ kŷ nŷtŷ. Kŷ ag tóg *Pedro* jĀvĀnh mŷ. “Ti kĀnhvĕg tŷ ěg mŷ tŷg kŷ ũ tóg hĕn ri ke mŷn há' hĕnh mŷ,” he ag tóg. Kŷ ag tóg hághá' he mŷ.

¹⁶ Ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg *Jerusalĕm* tá vĕnh mĀn mŷ, ěmĀ kar tá kĀmŷ ěn ag. Ũn kagyga ag gé ag tóg kĀmŷ mŷ, ũn jagrĕ kórĕg ag ke gé. Kŷ ag tóg hághá' he kĀn mŷ sir.

¹⁷ Kŷ Topĕ tŷ to pĀ'i mĀg tóg jŷ pĕ han mŷ, ti mrĕ pĀ'i kar ag ke gé. ¹⁸ Kŷ ag tóg *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag sigsĕg mŷ, vĕse ja mĀg tá.

¹⁹ HĀ ra kuty tá Topĕ tŷ jĕnĕ jafá tóg tĕre kŷ vĕse ja jĀnkĀ nugnón mŷ. Ag gé tóg tŷ mŷ, ag kygvĀn kŷ, kŷ tóg ag mŷ: ²⁰ “ha mŷ jĕg, Topĕ ĩn ra, Ājag tŷ vĕnh kar mŷ Topĕ vŷ tó jĕ, Topĕ tŷ ěg rŷnŷn mĀn ke ěn ti,” he mŷ.

²¹ Tŷ vaj kŷ ag tóg kusĀg pĕ ki Topĕ ĩn ra mŷ mŷ, tá Topĕ vŷ tó jĕ.

HĀ ra Topĕ tŷ to pĀ'i mĀg tóg ti mrĕ ke ag jĕgnĕg mŷ, ag tŷ kófa ag jĕ prĕr jĕ, pĀ'i kar ag ke gé. Kŷ ag tóg vĕse ja ra porisa ag jĕgnĕg mŷ, ag tŷ vĕsigse ag tatŷ kĀmŷ jĕ. ²² Ag tŷ tá junjun mŷ ra ag tóg vĕse ja kĀ tá tŷgtŷ nŷ. ²³ Kŷ ag tóg: “vĕse ja tóg nŷfĕnh kŷ jĕ nŷ,” he mŷ. “Kŷ ũ tŷ ki rŷr mŷ ag tóg tá nŷtŷ gé, ti jĀnkĀ tá. ěg tŷ nón mŷ ra tóg kuprĀ jĕ,” he ag tóg mŷ, pĀ'i ag mŷ.

²⁴ Kŷ tóg ag mŷ epĕ tŷ. Kŷ tóg ag krŷ tŷ tŷ sir. ²⁵ Kŷ ũ tóg tá jun kŷ: “Topĕ ĩn krĕm ag nŷtŷ, Ājag tŷ ũn sigsĕg mŷ ag,” he mŷ. “Tá ag tóg vĕnh kar mŷ Topĕ vŷ tó nŷtŷ,” he tóg.

²⁶ Kŷ porisa ag pĀ'i tóg ag mrĕ tŷ mŷ, ag tatŷ kĀmŷ jĕ. Komĕr hĀ ag tóg ag mrĕ vŷ mŷ. “Ěg tŷ ag mŷ vŷ tar han kŷ ũ tŷ ag vŷ mĕg nŷtŷ ag tóg hĕn ri ke mŷn ěg pin ke mŷ, pó tŷ,” he ag tóg.

²⁷ Kŷ *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag kar tóg porisa ag mrĕ mŷ mŷ. Kŷ Topĕ tŷ to pĀ'i mĀg tóg ag mŷ: ²⁸ “Ājag mŷ ěg tóg: ker ěn jiji tó mĀn hĕ', he ja nŷgtŷ,” he mŷ. “Ge ra Ājag tóg *Jerusalĕm* tá ke kar ag mŷ tugtó ja nŷgtŷ. Ājag hŷn ti ter to ěg jagtar han sór mŷ,” he tóg.

²⁹ Kŷ *Pedro* tóg: “Topĕ tŷ ěg mŷ něn tó mŷ ěn han jĕ ěg tóg ke mŷ, ěpĀr ke ag tŷ ěg mŷ: ke tŷg nŷ, he mŷ ra,” he mŷ. ³⁰ “Ěg jógjóg ag vŷ Topĕ to há nŷtŷgtŷ. Ag tŷ ũ to há nŷtŷ ěn vŷ *Jesus* ti rŷn mĀn ja nŷgtŷ, Ājag tŷ ũn tĕn mŷ ěn ti, ka to ũn sĀg mŷ ěn ti. ³¹ Kŷ Topĕ tóg ti tŷ pĀ'i mĀg han mŷ, ti tŷ ti mŷ: kunĕg, ĩnh pĕgja tá nŷ, hĕn kŷ. *Jesus* tŷ tóg ěg kar krŷn sór mŷ, ěg kar tŷ vĕjykre pĀno tovĀnh jĕ, ti tŷ ěg tŷ ti vŷ mranh tŷ vĕnh pĀte fón jĕ. ³² Nĕn kar ěn ve ja ěg tóg nŷgtŷ, hĀ kŷ ěg tóg ti vŷ tó mŷ sir. Kŷ Topĕ kuprŷg tóg ěg kanhrĀn mŷ gé. Topĕ vŷ ũ tŷ ti vŷ han mŷ kar ag mŷ ti kuprŷg jĕnĕg mŷ,” he tóg, *Pedro* ti.

³³ Kŷ pĀ'i ag fe tóg gŷm ke mŷ, kŷ ag tóg ag kĀgtĕn ke to jyrĕn mŷ, *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ěn

ag to. ³⁴ Kŷ vāhā ū tóg jēgnē mū, ti jiji hā vŷ: *Gamaliel*, he mū. Vēnh kar mŷ tóg tŷ ūn jŷkre há nī. Kŷ tóg: “ver ag kāpan nī,” he mū. ³⁵ Kŷ tóg ag mŷ: “inh kanhkā’, ājag tŷ nēn han ke mū to jŷkrēn nī ver,” he mū. ³⁶ “*Pedro* ag jo ke ū tóg jē ja nī gé, ti jiji hā vŷ: *Teudas*, he mū. Ti hā ne tóg vēsŷ pā’i mág han ja nī, kŷ ū tŷ 100 tŷ 4 (ke) ag vŷ ti nón mū kŷ ti tén ja nŷgtī sir. Kŷ ū tŷ ti vī han mū ag tóg tā mī mū ja nī, kŷ tóg tŷ’ he mū. ³⁷ Kar kŷ ū vŷ jē ja nī gé, ti jiji hā vŷ: *Judas*, he mū. *Galilēa* tá ke ēn vē. Ag tŷ vēnh kar jigi rānrān mū ra tóg tā jē ja nī, kŷ ū tŷ hēn ri ke ag tóg ti nón mū kŷ ti tén ja nŷgtī gé, kŷ ū tŷ ti vī han mū ag tóg krig’ ke kān ja nī,” he tóg.

³⁸ “Isŷ nēn to jŷkrēn mūn hā vē, ha mē: *Pedro* ag tovānh nī ver. Ag mŷ: ha mū jēg, hem nī ver. Ag tŷ tŷ tŷ ēprā ke ag jŷkre nīn kŷ tóg tŷ’ henh ke mū mŷr, vēsóg ki, ha mē. ³⁹ Ti tŷ hā ra tŷ Topē jŷkre nīn kŷ ājag tóg tŷ tŷ’ henh ke tŷ nī. Ājag tŷ ge ra ag to jŷ nŷtīn kŷ ājag tóg vāhā Topē kato tē mū,” he tóg, *Gamaliel* ti.

⁴⁰ Kŷ ag tóg ti mŷ: “he,” he mū. Kŷ ag tóg *Jesus* tŷ ūn vin mū ag jé prēr mān mū. Ag mrānrān ag tóg mū. Kŷ ag tóg: “ker *Jesus* tó mān hē,” he mān mū, “ha mū jēg,” he ag tóg, ag mŷ.

⁴¹ Kŷ ag tóg mū mū, *Jesus* tŷ ūn vin mū ag. Ag mŷ tóg sér tŷ, ha mē. Ag tŷ *Jesus* ri kēn jagtar mū ra tóg ag mŷ sér tŷ. ⁴² Kurā kar ki ag tóg Topē ĩn tá *Jesus* tó tŷ, ti to: “Topē vŷ ti jēnē,” hen kŷ. Vēnh kar ĩn tá ag tóg ti kāmēn mū gé, ū tŷ ag kógfyn kŷ. To ag tóg krónh ke tŷ nŷgtī sir.

6

Ag tŷ ū tŷ 7 (ke) ag vin

¹ Kŷ ū tŷ hēn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mū. Ū ag tóg *Grego* vī tó tŷ, kŷ ū ag tóg *Hebreu* vī tó tŷ. Hā ra ag kar tóg jagnē mré jēg tŷ.

Ag e nŷtīn kŷ ū tŷ *Grego* vī tó mū ag tóg kejēn vī kónān mū, *Hebreu* vī tó tŷ ag kato. “Ū tŷ *Hebreu* vī tó mū ag vŷ ēg ki króm tŷ nī mŷr. Ag kā ūn mén ter ja fag vŷ kurā kar ki vējēn há vég tŷ, ag tŷ fag mŷ vin kŷ. Jāvo ag tóg ēg kā ūn mén ter ja ēn fag kā jatū nŷtī. Hā kŷ fag tóg jagtar nŷtī,” he ag tóg.

² Kŷ ū tŷ 12 (ke) ag tóg mēg mū, *Jesus* tŷ ūn vin mū ag. Kŷ ag tóg *Jesus* mré mū kar ag jé prēr mū. Kŷ ag tóg: “Ēg tŷ há vē, hā vŷ ēg tŷ tŷ Topē vī tó tŷ nŷtī,” he mū. “Ēg tŷ vējēn ki rŷr kŷ ēg tóg kutar nŷtī. ³ Kŷ ū tŷ 7 (ke) ag vin nī, ūn kāmē kórég tŷ ag, ūn jŷkre há ag, ū tŷ Topē kuprīg tŷ jagrē nī ēn ag,” he ag tóg. “Ēn ag mŷ ēg tóg vēnh rānrāj tag nīm ke mū, ag tŷ vējēn ki rŷr jé. ⁴ Kŷ ēg tóg tag tŷ vēnh kutān mān ke tŷ nī. Jatūn mŷ ēg tóg Topē mré vēmēn ke mū. Ti vī tó jé ēg tóg ke mū,” he ag tóg, *Pedro* ag.

⁵ Ag vī vŷ vēnh kar mŷ há nī ha, kŷ ag tóg *Estēvāo* fēg mū sir, ū tŷ *Jesus* ki rā kŷ jē ēn ti, kŷ Topē kuprīg vŷ tŷ ti jagrē nī. Ti mré ag tóg *Filipe* fēg mū gé, *Prócoro* ke gé, *Nicanor* ke gé, *Timom* ke gé, *Pármenas* ke gé, *Nicolau* ke gé, ēmā tŷ *Antioquia* tá ke tag ti, fóg tŷ *Judeu* jŷkre han mū tag ti. ⁶ Ēn ag vin ag tóg mū, *Jesus* tŷ ūn vin mū ag jo. Kŷ ag tóg ag to Topē mré vī mū, ag nŷgē tŷ ag mē kŷ. Hā kŷ ag tóg ag mŷ vēnh rānrāj ēn nīm mū, ag tŷ vējēn ki rŷr jé.

⁷ Kŷ Topē vī tóg vēnh kar kri rŷm ke mū sir. Ū tŷ *Jesus* mré mū ag vŷ tóg hēn ri ke nŷtī, *Jerusalém* tá. Kŷ Topē tŷ ki rŷr tŷ ū ag tóg *Jesus* vī kri fi kŷ ti ki ge mū gé sir.

Ag tŷ *Estēvāo* se

⁸ *Estēvāo* vŷ há ra krī há nī, Topē tŷ ti mŷ vējŷkre nīm kŷ. Kŷ tóg ēg tŷ nēn han vānh tŷ hēn ri ke hynhan mū, vēnh kar mŷ. ⁹ Hā ra ū ag tóg *Judeu* ag vēnh kanhrān jāfā tá ti vī kafān mū. Ēmā tŷ *Cirene* tá ke ag vē, ēmā tŷ *Alexandria* tá ke ag ke gé, ga tŷ *Cilícia* tá ke ag ke gé, ga tŷ *Ásia* tá ke ag ke gé. ¹⁰ Hā ra ag tóg ti tŷ hē ri ke tŷ nī, ti krī há nīn kŷ, ti tŷ Topē kuprīg tŷ jagrē nīn kŷ. ¹¹ Kŷ ag tóg ū ag krīn mū, ag tŷ ti kato vī jé, kŷ ag tóg: “ti vī mē ēg mŷr,” he mū. “*Moisés* to vī kónān tóg mŷr, Topē to ke gé,” he ag tóg ón kŷ, *Estēvāo* to. ¹² Hā kŷ vēnh kar tóg ti to jŷgŷ mū, kófa ag mré há, Topē vī to ēg kanhrān tŷ ag mré há. Kŷ ag tóg ti kágmi kŷ ti ség mū. Kŷ ag tóg pā’i ag to ti pére kāmū mū. ¹³ Ū tŷ ón kŷ ti kato vīnh ke mū ag jé ag tóg prēr mū gé, pā’i ag. Kŷ ag tóg: “Topē ĩn to tóg vī kónān tŷ, Topē tŷ ēg mŷ nēn tó ja ēn to ke gé. Hā ra tóg ti vī kónān to krónh ke tŷ nŷgtī,” he ag tóg. ¹⁴ “Ti vī mē ēg mŷr. *Jesus* kāmēn tóg tŷgtī, *Nazaré* tá ke ēn ti. Topē ĩn kókēn jé tóg ke mū, *Jesus* ti, he tóg tŷgtī, kŷ tóg *Moisés* tŷ ēg mŷ vējŷkre nīm mū ēn tŷ tŷ’ he sór mū gé, ēg mŷ vējŷkre ū nīm kŷ,” he ag tóg ón kŷ, *Estēvāo* to.

¹⁵ Kŷ pā’i ag kar tóg ti tugnŷm mū, hā ra ti ve tóg tŷ Topē tŷ jēnē jāfā ve ri ke nī sir.

7

Estēvāo tŷ vēnh kāmēn

¹ Kŷ Topē tŷ to pā’i mág tóg ti mŷ: “Ki hā ke mŷ?” he mū.

² Kŷ *Estēvāo* tóg ag mŷ: “jŷóg!,” he mū. “Inh kanhkā’,” he tóg. “Ēg jóg tŷ Topē vŷ tóg vēnh kar kāfór nī. Ti hā ne ēg jógjóg tŷ *Abraão* mré vī ja nŷgtī, ti tŷ ver ga tŷ *Mesopotámia* tá nī ki, ti tŷ ver ēmā tŷ *Harā* ra tŷ tŷ ki.

³ Kŷ tóg ti mŷ: “ā jamā tá kutē,” he ja nī. “Ā kanhkā ag kar ré kŷ tŷg. Ga ū ra tŷg, isŷ tá ā mŷ: tag kā nīm nī, he jé,” he ja tóg nī ti mŷ, Topē ti.

⁴ Hā kŷ tóg ga tŷ *Caldéa* tá kākutē mū, *Harā* tá ēmān jé. Ti panh ter kar kŷ Topē tóg ti mŷ: “ga tag ra tŷg sir,” he mū.

Ēg jamān hā vē, *Abraāo* jamā ja ti,” he tóg.
 5 “Ge ra Topē tóg ti mý ga ěn nīm ja tū nī ver.
 Ti mý tóg hā ra: ā tūnh ke vē, kar kŷ, ā krē
 tūnh ke vē gé, he ja nī. Hā ra tóg ver kósin ja
 tū nī, Topē tŷ ti mý: ā krē tūnh ke vē, he mū
 ěn ká.

6 Kŷ Topē tóg ti mý: ā krē ag tŷ fóg ũ ag mré
 mūnh ke vē, fóg ěn ag jamā ra, he mū. Ag tŷ
 ag mré rānhrāj ke vē, kŷ ag tóg ag vóg kónān
 ke mū, prŷg tŷ 100 tŷ 4 (ke) ki, he tóg. 7 Hā
 ra sóg ũ tŷ ag vóg kónān mū ěn ag vóg kónān
 ke mū gé, kar kŷ, he tóg. Isŷ ag vóg kónān kar
 kŷ ā krē ag tóg tá kápanh mū. Kŷ ag tóg ga tag
 ki isū ti han mū, he tóg, Topē ti. Ti tŷ *Abraāo*
 mŷ ken hā vē,” he tóg, *Estēvāo* ti.

8 “Kŷ tóg ti mý vējykre nīm mū, ti tŷ ti krē
 ag gré fār junun kym jé. Topē tŷ ag rán han
 hā vē. Kar kŷ *Abraāo* tóg *Isaque* han mū. Ti
 tŷ kurā tŷ 8 (ke) han kŷ tóg ti mý kym mū.
Isaque tŷ *Jacó* han kŷ tóg hā han mū gé, kŷ
Jacó tóg hā han mū gé, ti tŷ ti krē tŷ 12 (ke)
 ěn ag han kŷ, ěg tŷ ũ to: “ěg jógjóg kar“, he
 mū ěn ag. 9 Hā ra ěg jógjóg ěn ag tóg ag jāvy
 tŷ *José* to jūgiū ja nŷgti, ag tŷ ti tū to ěn kŷ. Hā
 kŷ ag tóg ti vēne he mū, ũ tŷ ga tŷ *Egito* ra mū
 mū ag mŷ. Hā ra Topē tóg ti ki rīr mū. 10 Kŷ
 tóg ti jy nŷgān mū, ti tŷ vēnh jagtar vég mū ra.
 Ti jykre hā nīn kŷ tóg *Egito* tá ke ag pā'i mág
 mŷ há ti, ag tŷ ũ to: *Faraó*, he mū ěn mŷ. Hā
 kŷ tóg ti tŷ pā'i mág han mū, *José* ti tŷ, ti tŷ
Egito tá ke kar ěn ag ki rīr jé sir.

11 Kejēn tóg prŷg tŷ sir, ga tŷ *Egito* mī hā,
 ga tŷ *Canaā* mī hā ke gé. Kŷ vēnh kar tóg
 kókinkīr mū, prŷg tūn kŷ. Kŷ ěg jógjóg ěn
 ag tóg kókinkīr mū gé. 12 Kŷ ũ tóg *Jacó* mŷ:
 “*Egito* tá ti vējēn nī inhhā,” he mū. Kŷ tóg
 ěg jógjóg ag ěgnēg mū, ag tŷ *Egito* ra mū vén
 jé. 13 Ag tŷ ra mū mān kŷ *José* tóg vāhā ag
 mŷ: “inh hā vē,” he mū, ti káke ag mŷ. Hā kŷ
Faraó tóg *José* kanhkā ag ki kanhró nī gé sir.
 14 Kŷ *José* tóg ti panh tŷ *Jacó* jé prēr mū, ti tŷ
 vēnh kar tatīn kātīg jé. ũ tŷ 70 kri 5 (ke) ag vē,
 ti kanhkā ag. 15 Kŷ tóg *Egito* ra ti mū. Tá tóg
 ter mū kejēn. Kar kŷ ěg jógjóg ag vŷ tá kágtēr
 kān ja nŷgti gé. 16 Hā kŷ ag tóg ěmā tŷ *Siquém*
 tá kénh kŷ nŷtī. *Abraāo* vŷ tóg vēnh kej ěn to
 jānkamy nīm ja nŷgti, *Emor* krē ag mŷ,” he tóg,
Estēvāo ti.

17 “Vāhā tóg kurā pētēm mū sir, Topē tŷ
Abraāo mŷ: ā krē mŷ sóg ga ěn nīm mū, he ja
 kurā ěn ti. Kŷ ag tóg *Egito* tá vēnh grun mū.

18 Kejēn ũ tóg tá tŷ pā'i jē, *Egito* tá. Hā ra
 tóg *José* mē ja tū nī, pā'i tag ti. 19 ěn tóg ěg
 kanhkā ag to jū mū. Ēg jóg ag vóg kónān tóg
 mū gé. Kŷ tóg ag mŷ: “ājag krē mur mū ra ti
 gré nŷn kŷ ti fón nī, ti ter jé,” he mū.

20 ěn ká vāhā *Moisés* tóg mur mū, kŷ tóg
 sīnvī pē nī. Kŷ ti han mū fag tóg ti tén tūg
 mū. Kysā tāgtū ki fag tóg ti ki rīr mū, vēnh
 kar vatánh tá. 21 Kysā tāgtū tūg kŷ fag tóg sir
 ti fón mū. Hā ra *Faraó* ěn kósin fi tóg ti ve

kŷ ti vāg mū, ti jē'ŷn jé. Kŷ tóg tŷ fi kósin ri
 ke nī, *Moisés* ti. 22 Kŷ tóg nēn kar ki kanhrān
 mū, *Egito* tá vējykre kar ěn ki. Kŷ ti jykre vŷ
 vējykre tŷ hēn ri ke nī, kŷ ti vī vŷ vēnh vī tŷ
 hēn ri ke nŷ gé,” he tóg.

23 “Vāhā tóg prŷg tŷ 40 (ke) han mū. Kŷ
 tóg ti kanhkā pē ag to jykrén mū, ti *povo* tŷ
Israel to, ag tŷ nēn han mū vēnh tīg jé. 24 Kŷ
 tóg ũ vég mū, *Egito* tá ke ũ. Ti tŷ *Judeu* vóg
 kónān vég tóg mū, nēn ũ tū to. Kŷ tóg ti kajām
 mū. *Egito* tá ke ěn tén tóg mū. 25 Inh kanhkā
 ag hŷn to jykrén kŷ ki kanhrān mū, Topē tŷ
 isugrīn ag kren han ke ti, he tóg, *Moisés* ti.
 Hā ra ag tóg to jykrén tū nŷtī, ti kanhkā ag,”
 he tóg.

26 “Tŷ vaj kŷ tóg ag to tīg mān mū, ti
 kanhkā ag to. Kŷ ũn régre ag tóg jagnē to jū
 nŷtī. Kŷ tóg ag tŷ jagnē to há han sór mū. Hā
 kŷ tóg ag mŷ: tŷ ājag tóg jagnē kanhkā nŷtī
 vē, hā ra ājag tóg jagnē vóg kónān sór mū, he
 mū.

27 Kŷ ũ tŷ ti régre vóg kónān mū ěn tóg ti
 fón', ti fón', he kŷ ti mŷ: ā pijē tŷ ěg pā'i nī',
 ā pijē ěg jyvēn mū', he mū. 28 Ā hŷn isén sór
 mū, ā tŷ rāké tá *Egito* tá ke ěn tén ri ke han
 sór ā hŷn mū, he tóg ti mŷ,” he tóg.

29 “Kŷ *Moisés* tóg ti vī mē kŷ vēnh péju kŷ
 ti mū. Kŷ tóg ga tŷ *Midīā* ra ti mū. *Povo* ũ
 ag mī tóg ti mū gé. Tá tóg prŷg kŷ kósin régre
 han mū. 30 Prŷg tŷ 40 (ke) tūg kŷ Topē tŷ jēnē
 jafā vŷ ti mŷ vēnh ven mū, ti tŷ ěmā tŷ ja mī
 ti mū ra, krī tŷ *Sinai* tá. Vānh gru ki tóg ti vég
 mū. 31 Kŷ tóg ti mŷ e ti. Kŷ tóg ra ti mū, ti ve
 há han jé. Kŷ tóg vēnh vī mēg mū. Topē vī
 vē. 32 Kŷ tóg ti mŷ: tŷ sóg ā jógjóg ag Topē nī,
Abraāo Topē, *Isaque* Topē, *Jacó* Topē, he mū.

Hā ra *Moisés* tóg jūrūn ke mū, ti kamēg kŷ.
 Kŷ tóg tá ěvānh jāvānh nī.

33 Hā ra Topē tóg ti mŷ: ā pēn né nū ra. Inh
 jo ā tóg jē nī mŷr, hā ra sóg vēnh kar káfór
 nī. Hā kŷ nū, he mū. 34 *Egito* tá ke ag tŷ isū
 ag vóg kónān vég isóg nī nī. Ag vēnh krēkrēr
 mēg sóg nī nī. Kŷ sóg tēre, sŷ ag kygvān jé.
 Hā kŷ sóg ā jēnēg mū, ga tŷ *Egito* ra. Ha tīg,
 he tóg, Topē ti, *Moisés* mŷ,” he tóg.

35 “*Moisés* ěn hā jēnē ja tóg nī, ti tŷ ti
 kanhkā ag krenkren han jé, ti tŷ tŷ pā'i nī jé.
 Hā to Topē tŷ jēnē jafā tóg ti mŷ vēnh ven,
 vānh gru ki. Hā ra ti kanhkā ag tóg ti to é
 he ja nŷgti, ti mŷ: ā pijē tŷ ěg pā'i nī', ā pijē
 ěg jyvēn mū', hen kŷ. 36 *Moisés* tóg sir ěg tŷ
 nēn han vānh hynhan, ga tŷ *Egito* tá, goj kafā
 tŷ tá ke gé, goj kusūg he mū ěn tá ke gé. Kŷ
 ag tóg ěmā tŷ mī mū mū, prŷg tŷ 40 (ke) ki,
 ti kanhkā ag. Kŷ tóg tá ěg tŷ nēn han vānh
 hynhan mū gé, ti tŷ ag jo tūn kŷ,” he tóg.

37 “*Moisés* tóg *povo* tŷ *Israel* ag mŷ: Topē
 vŷ ājag mŷ ti vī tó ti ũ jēnēnh mū, ājag mré ke
 ũ, ti tŷ ājag mŷ Topē vī tó jé, inh ri kēn, he ja
 nŷgti. 38 *Moisés* ěn hā ne tóg *povo* tŷ *Israel* ag
 mré ěmā tŷ mī ti ja nŷgti. Ag tŷ kejēn pānórh
 tŷ *Sinai* tá nŷtīn kŷ tóg Topē tŷ jēnē jafā mré

vī mū. Kŷ Topē tóg ti mŷ vĕjykre nĭm mū, ěg tŷ ki króm kŷ ěg rĭr krŷg ja tŷ ve jé,” he tóg.

³⁹ “*Moisés* vĭ han vĕnh ag nŷtĭ, ěg jógjóg ag. Kŷ ag tóg ti tovĕnh kŷ ga tŷ *Egito* ra mū mĕn sór mŷ, kyrĕgrĕ kŷ. ⁴⁰ Kŷ ag tóg *Moisés* jĕvy tŷ *Arĕo* mré vĭ mū. Ti mŷ ag tóg: “ěg mŷ vĕnh kĕgrĕ tŷ topē han, ěg tŷ vĕnh jo ag gé mŷ jé,” he mū. *Moisés* tóg ěg jo tĭg ja nĭ. ěg kĕpan ja tóg nĭ, ga tŷ *Egito* tá, hĕ ran hĕ ra vyr hŷn’? he ag tóg ti mŷ. Kŷ tóg ag mŷ: he, he mū. ⁴¹ Kŷ ag tóg monh sĭ kĕgrĕ han mū. Kŷ ag tóg vĕnh kĕgrĕ ěn mŷ ag mĕg kugprŷg mū. Ag mŷ tóg sĭnvĭ nĭ. Kŷ tóg ag mŷ sĕr tĭ sir.

⁴² Hĕ ra Topē tóg vĕnh kaja jé ag tovĕnh mū gé, hĕ kŷ ag tóg rĕ to jĕnjĕn mū, kysĕ to, krĭg kar to ke gé. Hĕ kŷ Topē vĭ tó tĭ ū tóg ag to rĕn mū gé, kŷ tóg: *Judeu*, he mū. Ājag tŷ prŷg tŷ 40 (ke) ki ěmĕ tŷ ja mĭ mŷn kŷ Ājag tóg inh mŷ nĕn ū pŷn ja tŷ nĭgtĭ, hĕ ra Ājag tóg topē ū ag mŷ kugprŷn ja nĭgtĭ, he tóg. ⁴³ Ōn kŷ topē tŷ *Moloque* kĕgrĕ va Ājag tóg mŷ ja nĭgtĭ, krĭg kĕgrĕ ke gé, hĕ vŷ: *Renfĕ*, he mū. ěn to Ājag tóg jĕnjĕn ja nĭgtĭ. Hĕ kŷ sóg Ājag vóg kónĕn kŷ *Babilonia* tá ke ag jĕgnĕnh mŷ, ag tŷ Ājag tatĭ mŷ jé, he tóg, Topē ti, ti vĭ tó tĭ tŷ,” he tóg, *Estĕvĕo* ti.

⁴⁴ “ěg jóg ag tŷ ěmĕ tŷ ja mĭ mŷn kŷ ag tóg kur tŷ Topē pĕ ĩn han ja nĭgtĭ, ag tŷ tá Topē mré vĕmĕn jé. Topē vŷ *Moisés* mŷ ti tŷ nĕn han ke tó ja nĭgtĭ, ti tŷ kur tŷ Topē ĩn han jé. ⁴⁵ Ag krĕ tóg sir ag rĭ kĕn ĩn tŷ kur ěn ma mŷ ja nĭgtĭ gé, ag tŷ Topē tŷ ag mŷ ěmĕ tó mŷ ěn ra mŷn kŷ.

Moisés ter kar *Josué* tóg sir ag jo tĭ mŷ. Hĕ ra Topē tóg ga ěn tá ke ag kĕpan mŷ, ěg jógjóg ag jo.

Kejĕn *Davi* tóg tŷ ag pĕ ĩn sir, prŷg tŷ hĕn ri ke tŷg kar kŷ. Hĕ ra ĩn tŷ kur ěn tóg ver jĕ nĭ. ⁴⁶ Topē vŷ *Davi* to há nĭ. Kŷ *Davi* tóg ti mŷ: sŷ ĕ mŷ ĩn há han há tóg ti vĕ. Ā hĕ ne tóg tŷ ijógjóg tŷ *Jacó* Topē nĭ, he mŷ. Kŷ tóg ĕ tŷ ĩn tŷ kur krĕm nĭn kŷ inh mŷ há tŷ nĭ, he tóg, ti mŷ.

⁴⁷ Hĕ ra *Davi* tóg han tŷ nĭ ver. Ti kósĭn tŷ *Salomĕo* hĕ tóg ĩn ěn han mŷ,” he tóg, *Estĕvĕo* ti.

⁴⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “hĕ ra vĕnh kar kĕfór ěn tóg ěg tŷ ti jo ĩn han mŷ ěn krĕm nĭ tŷ nĭgtĭ mŷr,” he mŷ. “Hĕ kŷ Topē vĭ tó tĭ ū tóg ti to tag tó ja nĭ, ha mĕ. ⁴⁹ Kanhkĕ tĕn vŷ tŷ inh nĭ, he tóg. Inh nĭg jan hĕ vĕ. Kŷ ga vŷ tŷ isŷ nĭ gé. Sŷ tá vĕnhkĕn sór nĭn kŷ sóg kĕnh ke mŷ. Isŷ kar vĕ. Kŷ Ājag tŷ inh mŷ ĩn han sór kŷ Ājag hŷn hĕ ri kĕnh mŷ’? Pĕtĕm ke tŷ Ājag nĭ, Ājag tŷ inh mŷ vĕnhkĕn jĕfĕ han mŷ ra. ⁵⁰ ĩn hĕ ne tóg nĕn kar hŷnhan ja nĭ inhĕ, he tóg, Topē ti, ti vĭ tó tĭ tŷ,” he tóg.

⁵¹ Kŷ tóg: “krĭ tŷ Ājag nŷtĭ, ki kanhrĕn jĕvĕnh Ājag tóg nŷtĭ, Ājag nĭgrĕg tóg kutu nĭ,” he mŷ. “Topē kuprĭg kato Ājag tóg vĕsĕnsĕn tĭ’. Ājag jógjóg ag mré Ājag tóg ti

kato vĕsĕnsĕn tĭ’. ⁵² Ājag jógjóg ag ne tóg Topē vĭ tó tĭ ag kar vóg kónĕn ja nĭgtĭ’. Ag kĕgtĕn ja ag tóg nĭgtĭ’. Hĕ ra ěn ag tóg ū tŷ vĕjykre kuryj han mŷ ěn kĕmĕn ja nĭgtĭ, hĕ vŷ: *Jesus*, he mŷ. Jĕvo Ājag tóg ěn kato vĭ ja nĭgtĭ, fóg mŷ. Kŷ Ājag tóg ti tĕn ja nĭgtĭ, *Cristo* ti,” he tóg.

⁵³ “Topē hĕ ne Ājag mŷ ti vĭ nĭm ja nĭ,” ti tŷ jĕgnĕ jĕfĕ ag tŷ. Hĕ ra Ājag tóg ti vĭ mranh ja nĭgtĭ’,” he tóg. *Estĕvĕo* tŷ pĕ ĩn ag mŷ tón hĕ vĕ.

Ag tŷ *Estĕvĕo* tĕn

⁵⁴ Ū tŷ tá nŷtĭ ag tŷ ti vĭ mĕ kŷ ag fe tóg gŷm ke mŷ. Kŷ ag tóg ag jĕ tŷ gĕngĕn ke mŷ. ⁵⁵ Hĕ ra Topē kuprĭg tóg *Estĕvĕo* krĭn mŷ, kŷ tóg kanhkĕ ki ěvĕnh kŷ Topē vĕg mŷ, ti kókov ti. *Jesus* vĕg tóg mŷ gé. Topē pĕgja tá tóg jĕ nĭ. ⁵⁶ Kŷ tóg: “hĕ vĕ,” he mŷ. “Kanhkĕ tá sóg vĕg mŷ, kŷ ěprĕ ke fi kósĭn tóg Topē pĕgja tá jĕ nĭ,” he tóg.

⁵⁷ Kŷ ag tóg prĕnprĕr mŷ sir, ag nĭgrĕg nĭgrĕnh kŷ. Ag kar tóg ti to vĕnh gĕnh han mŷ. ⁵⁸ Kŷ ag tóg ti sĕg mŷ. *Jerusalĕm* tá ag tóg ti kutĕm mŷ gé. Kŷ ag tóg ti pin mŷ, pó tŷ. Ag kur vĕvĕm ag tóg mŷ, kŷ kyrŷ tóg ki rĭr mŷ, ag kur ki. Kyrŷ ěn jĭji hĕ vŷ: *Saulo*, he mŷ.

⁵⁹ Kŷ ag tóg *Estĕvĕo* pin mŷ sir, pó tŷ. Hĕ ra *Estĕvĕo* tóg jamĕ há ra : “!..inh *Senhor*’..!” he mŷ. “!.*Jesus*’..!” he tóg. “!..inh kuprĭg jĕvĕnh ra..!” he tóg mŷ. ⁶⁰ Kŷ tóg tŷ jakrĭ tŷ jĕ kŷ prĕr mŷ: “!..inh *Senhor*’..! !..Ag tŷ inh pin tŷ ag mŷ vĕnh pĕte fón ne..!” he tóg mŷ. Kar kŷ tóg hun ke kŷ ter mŷ sir.

8

Saulo tŷ ag vóg kónĕn

¹ Jĕvo tóg *Saulo* ěn mŷ há tĭ, ag tŷ ti tĕn kŷ. Kurĕ ěn kĕ ag tóg *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ kar vóg kónĕn jagy han mŷ, *Jerusalĕm* tá. Kŷ ag tóg jagtar tĕvĭ nŷtĭ. Kŷ ag tóg vĕnh kĕpugpóv kĕn mŷ sir. Ga tŷ *Judeia* kar mĭ ag tóg mŷ mŷ, ga tŷ *Samaria* mŷ ke gé.

² Ū tŷ Topē ki ge kŷ nŷtĭ ag tóg fe kaj nŷtĭ, *Estĕvĕo* ter kŷ. Kŷ ag tóg kygfŷ mág kŷ ti kĕnh mŷ.

³ Hĕ ra *Saulo* tóg *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ kar ag vóg kónĕn jagy han mŷ. Ti tŷ ag tŷg sór vĕ. Hĕ jé tóg ĩn kar kĕ ra rĕ tĭ. Ti tŷ *Jesus* ki rĕ kŷ jĕ ū ven kŷ tóg vĕse ja kĕ tá ti fón tĭ, ūn grĕ ag, ūn tŷtĕ fag ke gé.

Samaria tá Topē vĭ tó

⁴ Ū tŷ vĕnh kĕpugpóv mŷ ěn ag vŷ vĕnh kar mŷ vĕnh vĭ sĕr tugtóg mŷgtĭ, Topē vĭ ti. ⁵ Kŷ *Filipe* tóg tĭ mŷ gé. Ga tŷ *Samaria* ra tóg tĭ mŷ, kŷ tóg ěmĕ ū ki ra mŷ, *Cristo* kĕmĕn jé. ⁶ Kŷ vĕnh kar tóg ti vĭ mĕgmĕg mŷ. Jĕmĕ há han ag tóg mŷ, *Filipe* vĭ ti. Hĕ ra tóg ěg tŷ nĕn han vĕnh hŷnhan mŷ gé. ⁷ Vĕjagrĕ kórĕg tŷ hĕn ri ke pan tóg mŷ. Ti tŷ ag pan kŷ ag tóg jamĕ há ra prĕr mŷ, kŷ ag tóg kĕpa mŷ. Ūn kĕnhgrĭ ag tŷ há’ he tóg mŷ, ūn vagvá ag tŷ

ke gé. ⁸ Kÿ tóg vènh kar mÿ sér tí sir, êmã ên tá.

⁹ Hã ra tá ke ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vÿ, *Simão* he mü. Kujá vè, kÿ tóg nèn vènh mÿ hynhan tigtí. Kÿ tóg ag tý ti tý nèn han mü ve kÿ ag mÿ e tí. Vèsò tóg: “ag káfór inh nĩ,” he tí, ag tý ti kamèg jé. ¹⁰ Hã kÿ vènh kar tóg ti kamèg tí sir. Ti to ag tóg: “Topè jykre han tóg tigtí, Topè jykre mäg pè ên,” he tí. ¹¹ Kÿsã tý hèn ri ke ki tóg nèn vènh mÿ hynhan tí, kÿ tóg vènh kar mÿ e tí, hã kÿ ag tóg ti kamèg tí sir, kujá ên ti.

¹² Vãhã ag tóg *Filipe* vĩ kri fig mü, ti tý *Jesus Cristo* tón kÿ. Topè tý tÿ êg pã' i nĩ kãmén tóg mü. Kÿ tóg ù tý ti vĩ kri fig mü ag kygpég mü, fag ke gé. ¹³ Kÿ *Simão* ên tóg ti vĩ kri fig mü gé. Kÿ *Filipe* tóg ti kypég mü gé. Kÿ tóg ti mré nĩ nĩ. Kÿ tóg *Filipe* tý êg tý nèn han vènh hynhan mü vèg mü, Topè jykre tý. Kÿ tóg ti mÿ e távĩ tí sir.

¹⁴ Kÿ vãhã *Jesus* tý ùn vin mü ag tóg kejèn mæg mü, *Samaria* tá ke ag tý Topè vĩ kri fig mü ên ti. *Jerusalém* tá ag tóg mæg mü, kÿ ag tóg *João* mré *Pedro* jènæg mü, ag tý ve jé. ¹⁵ *Pedro* ag tý tá junjun kÿ ag tóg ag to Topè mré vĩ mü, Topè tý ti kupríg tý ag jagrèn jé. ¹⁶ Tá ke ù tóg tý jagrè tú ja nĩ ver. Kygpe kÿ ag nÿtĩ inhhã, *Jesus* jiji tó kÿ, êg *Senhor* jiji tó kÿ. ¹⁷ Kÿ *Pedro* ag tóg ag nÿgè tý ag mæg mæg mü, kÿ Topè kupríg tóg ag kã ra rá mü sir.

¹⁸ Hã ra *Simão* tóg vèg mü. Kÿ tóg *Pedro* ag mÿ jänkamy ven mü. ¹⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “inh mÿ vèjykre tag nĩn nĩ, jänkamy tag to, sÿ ù mē kÿ Topè kupríg tý ag kã ra rá jé. Sÿ tag venh há tóg tí,” he mü.

²⁰ Hã ra *Pedro* tóg ti mÿ: “ã jänkamy mré ã nÿgme ki kutènh mü. Topè tý nĩn ja vè mÿr, hã ra ã tóg jänkamy to mæn sór mü,” he mü. ²¹ “Á pijé Topè jykre tag ki kanhró nĩ', kÿ Topè tóg ã mÿ nĩn ke tú nĩ. Á jykre pijé kuryj nÿ', Topè mÿ. ²²⁻²³ Fe kórég távĩ ã nĩ mÿr. Á jykre pãno tag tovãnh ra. Topè mré vĩ. Hèn ri ke mün tóg ã mÿ vènh pãte fón mü,” he tóg, *Pedro* ti.

²⁴ Kÿ *Simão* tóg ti mÿ: “iso Topè mré vĩ, inh jagtar jè tú nĩ jé, ã tý inh mÿ tó mü tag ti,” he mü.

²⁵ Hã ra *Pedro* ag tóg mü mæn mü gé, ag tý êg *Senhor* tý *Jesus* vĩ tó kar kÿ. Ag tý nèn ve ja ên tó kãn ag tóg, *Jesus* tý nèn han ja ti. Kÿ ag tóg *Jerusalém* ra vÿnÿvñ ke mü sir. Ag mün kÿ ag tóg ga tý *Samaria* mĩ Topè vĩ sér ên tugtó mü gé.

Filipe tý ù kype

²⁶ Hã ra Topè tý jènè jafã tóg *Filipe* mÿ: “kanhkã fyr ra tÿg, êpÿr jagma tÿg,” he mü. “*Jerusalém* tán kãtĩ, *Gaza* mĩ, hã ra tóg êmã tú mĩ kutè mü. Êpÿr ên jagma tÿg,” he tóg mü.

Kÿ tóg tí mü sir. ²⁷ Tá jun kÿ tóg ga tý *Etiópia* tá fóg vèg mü. Pã' i mäg tý *Candace* fi mÿ rãnhràj tí vè, hã kÿ tóg kurĩ nĩ. Fi tý nèn

kar vèg tóg tí. *Jerusalém* ra tóg tÿg ja nĩ. Tá tóg Topè mÿ fénhta ve ja nĩ. ²⁸ Hã ra tóg ti jamã ra vÿn ke mü sir, karósa kã mĩ. Tÿg kÿ tóg Topè ví to ke mü, *Isaías* tý rá ên ti.

²⁹ Kÿ Topè kupríg tóg *Filipe* mÿ: “karósa ên kukãm tÿg,” he mü. ³⁰ Kÿ *Filipe* tóg fũrũn tí mü, kÿ tóg ti tý vènh rá to ke mæg mü, *Isaías* tý rá ên to. Kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿ ã tý nèn to ke mü tag ki kanhró nĩ'?” he mü.

³¹ Hã ra tóg: “vó, ù tóg inh mÿ kãmén ja tú nĩ ver. Á mÿ inh mÿ kãmén ke tú nĩ'?” he mü. “To kãtãpÿr, inh mré nĩ jé,” he tóg.

³² Ti tý to ken hã vè, ha mē: “*ovelha* ri ke han tóg, ù ên ti. *Ovelha* pére êg mü tí, ti tãnh jé, hã ra tóg ví tú nÿgtĩ mÿr. Êg tý ti kyki ronh mü ra tóg jatun mÿ jèg tí gé. ³³ Û ên tý Topè ví mranh tú hã ra ag tóg ti vóg kónãn, ag tý ti jÿvèn tú ra. Ti mré ke ag jykre pãno tó kãn ke tú êg tóg nĩ mÿr. Ti tén ag tóg, kÿ tóg ter mü sir,” he tóg, vènh rá ti.

³⁴ Kÿ tóg *Filipe* mÿ: “ù to ke nē hÿn'? Topè ví tó tí tý ne tó nē hÿn'? Ti tý vèsò ke mÿ', ù to ke mÿ vó?” he mü.

³⁵ Kÿ *Filipe* tóg ti mÿ vènh rá tag kãmén mü sir. *Jesus* kãmén tóg mü. Ti mÿ tóg vènh vĩ há ên tó mü. Hã ra tóg mē há han mü.

³⁶ Ge ag tóg mü mü, êpÿr jagma. Kÿ ag tóg goj tá junjun mü. Kÿ pã' i ên tóg: “tag ki tóg goj nĩ. Á tý ki inh kÿpe jé tóg há nĩ,” he mü.

³⁷ Kÿ *Filipe* tóg ti mÿ: “ã tý ã fe tý ti ki rá kÿ nĩn kÿ tóg há nĩ,” he mü.

Kÿ tóg: “ti ki sóg rá kÿ nĩ. *Jesus Cristo* tóg tý Topè kósin nĩ mÿr,” he mü. ³⁸ Kÿ tóg karósa vóg tí mÿ: “ver krÿg hé,” he mü. Kÿ ag tóg goj kã ra ge mü. Kÿ *Filipe* tóg ti kypég mü sir.

³⁹ Ag tý goj kã tá kãpa kÿ *Filipe* tóg tú' he mü, Topè kupríg tý ti ma tÿg kÿ. Kÿ pã' i ên tóg ti ve mæn tú nĩ sir. Kÿ tóg tí mü, ti jamãn ra. Ti mÿ tóg sér tí sir.

⁴⁰ Hã ra *Filipe* tóg êmã tý *Azoto* tá nĩ nĩ. Tÿg kÿ tóg *Jesus* kãme sér ên tó tí mü, êmã kar mĩ. Kÿ tóg kejèn êmã tý *Cesaria* tá jun mü.

9

Saulo tý Jesus ki rá

(*Hk 22.6-16; 26.12-18*)

¹ Hã ra *Saulo* tóg ver ù tý êg *Senhor* tý *Jesus* mré mü mü ag vóg kónãn sór mü. Ag to tóg krĩ rÿ nĩ ver. Ti tý ag kãgtén sór vè. Hã to tóg Topè tú to pã' i mäg venh tí mü. ² Kÿ tóg ti mÿ vènh rá to ví mü, ti tý êmã tý *Damasco* ra tÿg jé. Tá tóg vènh rá ên tý pã' i ag mÿ ven sór mü, ag tý ti mÿ: “ha ag venh tÿg,” he jé. Ti tý *Jesus* mré ke ù ve kÿ se sór vè. *Jerusalém* ra tóg ag tatĩ tÿg sór mü, ti tý ùn sigség mü ag, fag ke gé.

³ Hã jé tóg *Damasco* ra tí mü. Ti tý to hã tí ra vãhã jèngre tar tóg vènh ven mü, kanhkã tá. Rã káfór tóg nĩ, hã ra tóg *Saulo* ki kómkom ke mü sir. ⁴ Kÿ tóg kutè mü, ga kri. Kÿ tóg vènh ví mæg mü. Kÿ tóg: “*Saulo', Saulo',*” he mü.

“Ā t̄y ne jé isū ag vóg kónān nē?” he tóg, vènh vī ti.

⁵ K̄y Saulo tóg ěg *Senhor* ti m̄y: “Ā t̄y ū n̄i?” he m̄.

K̄y tóg ti m̄y: “t̄y sóg *Jesus* n̄i, Ā t̄y ūn vóg kónān sór t̄i ěn v̄y t̄y inh n̄i,” he m̄. ⁶ “Jĕgnĕ ra, ěmā tag ki rā, tá ū tóg Ā m̄y tónh m̄, Ā t̄y nĕn han ke ti,” he tóg.

⁷ Ti mrĕ m̄ ag v̄y vĕnh vī tag mĕg m̄ gé, hā ra ag tóg nĕn ū vég t̄i n̄i. K̄y ag tóg j̄ür̄n ke m̄. ⁸ K̄y Saulo tóg jĕgnĕ m̄ sir. K̄y tóg tā m̄ ěvānh sór m̄, hā ra tóg nĕn ū vég t̄i n̄i. K̄y ag tóg ti n̄igĕ k̄gm̄ k̄y ti pĕre m̄ m̄, ěmā ěn ra. ⁹ Kurā tāgt̄u ki tóg ěvānh t̄i n̄i, k̄y tóg jĕg t̄i n̄i gé, kron t̄i n̄i gé.

¹⁰ *Damasco* tá ke ū tóg n̄i n̄i, ti jiji hā v̄y: *Ananias*, he m̄. *Jesus* mrĕ ke ū vĕ. K̄y *Jesus* tóg ti m̄y vĕnh ven m̄. K̄y tóg: “*Ananias*,” he m̄.

K̄y *Senhor* tóg ěg *Senhor* ti m̄y: “inh hā vĕ,” he m̄.

¹¹ K̄y *Jesus* tóg ti m̄y: “ĕp̄ry kuryj he m̄ ěn ra t̄ig,” he m̄. “*Judas* he m̄ ěn ĩn k̄a ra rā. Tá ū tóg n̄i n̄i, ti jiji hā v̄y: *Saulo*, he m̄. ěmā t̄y *Tarso* tá ke vĕ. ěn mrĕ v̄im n̄i,” he tóg. “Hā vé, inh mrĕ tóg v̄i n̄i n̄i. ¹² K̄y tóg ū vég n̄i n̄i, ti jiji hā v̄y: *Ananias*, he m̄. Ā hā vĕ. Ā t̄y ti ĩn k̄a ra rānh ke vĕ. Ā t̄y Ā n̄igĕ t̄y ti mĕnh ke vĕ. K̄y tóg ve m̄n ke m̄. Tag vég tóg n̄i n̄i,” he tóg, *Ananias* m̄y.

¹³ K̄y tóg ěg *Senhor* ti m̄y: “vĕnh kar tóg ti kāmĕn t̄i hā ra, Ā t̄y inh m̄y ū tó m̄ tag ti,” he m̄. “*Jerusalĕm* tá tóg Ā t̄u ag vóg kónān. ¹⁴ K̄y tóg vĕnh rá ma k̄āti m̄, Topĕ t̄u to p̄ā i mág t̄y ti m̄y han k̄y. K̄y tóg ū t̄y Ā mrĕ vī m̄ kar sigse sór m̄, ěmā tag ki,” he tóg, *Ananias* ti.

¹⁵ Hā ra tóg: “ti venh t̄ig,” he m̄. “Ti kuprĕg isóg, t̄i t̄y ijiji tó jé, fóg ag kar m̄y, kanhgág ag kar m̄y ke gé, *povo* t̄y *Israel* ag m̄y ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Isugr̄n tóg jagtar ke m̄, ha vem n̄i,” he tóg.

¹⁷ K̄y *Ananias* tóg t̄i m̄. Ti t̄y ĩn ěn tá jun k̄y tóg ti n̄igĕ t̄y ti mĕg m̄, k̄y tóg ti m̄y: “*Saulo*, rĕgre', ěg *Senhor* v̄y inh jĕnĕ, *Jesus* ti, s̄y Ā ve jé,” he m̄. “Ti ve Ā m̄y, ĕp̄ry kri, Ā t̄y tag ki jun m̄n k̄a. Hā k̄y sóg k̄āti m̄, Ā t̄y ve m̄n jé, Topĕ kuprĕg t̄y t̄y Ā jagrĕ n̄i jé,” he tóg.

¹⁸ K̄y tóg vāhā ti kanĕ k̄a tá k̄āpa m̄, pirā fār ri ke. K̄y tóg ve há' he m̄n m̄ sir. K̄y tóg jĕgnĕ m̄ sir. K̄y tóg ti kypĕg m̄ sir, *Ananias* ti. ¹⁹ K̄y tóg jĕg m̄ gé sir. K̄y tóg vāhā tar' he m̄ sir. *Damasco* tá tóg n̄i n̄i ver, *Jesus* mrĕ m̄ t̄i ag mrĕ. ²⁰ K̄y tóg vĕs̄ymĕr *Jesus* kāmĕn m̄, *Judeu* ag vĕnh kanhr̄n jafā krĕm. “T̄y tóg Topĕ kósĭn n̄i,” he tóg m̄ vāhā, *Jesus* to. ²¹ Ū t̄y ti vī mĕg m̄ m̄ ag m̄y tóg e t̄i. “*Jerusalĕm* tá tóg ag vóg kónān t̄i, ū t̄y *Jesus* tó m̄ ag. K̄y tóg tag ki jun m̄ gé, ag sigse jé, ti t̄y Topĕ t̄u to p̄ā i mág ag m̄y ag tať t̄ig jé,” he ag tóg, *Saulo* to.

²² Hā ra tóg fe tar n̄i. K̄y tóg *Judeu* ag kanhr̄n m̄, ěmā t̄y *Damasco* tá. Ag m̄y tóg *Jesus* kāmĕn m̄. “T̄y tóg *Cristo* n̄i, *Jesus* ti,” he tóg. K̄y tóg ag t̄y ti vī kafān sór m̄ ra ag m̄y vĕnh m̄y t̄i sir.

Saulo t̄y *Jerusalĕm* ra t̄ig

²³ Kurā t̄y ěn ri ke t̄ig k̄y *Judeu* ag tóg kejĕn jagrĕ mrĕ *Saulo* tĕn ke to jykřĕn m̄.

²⁴ Hā ra *Saulo* tóg mĕg m̄. ěmā ěn to ró jānkā tá ag tóg vājig n̄y t̄i, ti jo, kurā kar ki, kuty kar ki ke gé, ag t̄y tá ti tĕn jé. ²⁵ K̄y ti mrĕ ke ag v̄y kejĕn kuty ū k̄a kej k̄a k̄a ti n̄im k̄y ti tĕrem m̄, ěmā ěn to ró to, ti kren han jé. K̄y tóg vāhā *Jerusalĕm* ra t̄i m̄ sir.

²⁶ Ti t̄y tá jun k̄y tóg *Jesus* mrĕ ke ag mrĕ n̄i sór m̄. Hā ra ag tóg ti kamĕg m̄. “Ti ón h̄yn,” he ag tóg ti to, ti t̄y ag vóg kónān ja n̄in k̄y. ²⁷ K̄y *Barnabĕ* tóg ti mrĕ vī k̄y *Jesus* t̄y ūn vin m̄ ag to ti pĕre t̄i m̄. K̄y tóg ag m̄y ti t̄y *Jesus* ve ja ěn kāmĕn m̄, ĕp̄ry kri. “Kar k̄y tóg *Damasco* tá ke ag m̄y *Jesus* kāmĕn ja n̄i gé, ti t̄y m̄mĕg t̄i n̄in k̄y,” he tóg. K̄y tóg ag m̄y sĕr t̄i sir. ²⁸ K̄y *Saulo* tóg ag mrĕ t̄i n̄i, *Jerusalĕm* tá. Tá tóg *Jesus* kāmĕn m̄ gé, ti t̄y m̄mĕg t̄i n̄in k̄y.

²⁹ K̄y tóg *Judeu* ag mrĕ vī m̄ gé, ū t̄y *Grego* vī tó t̄i ag mrĕ ke gé. Ag t̄y ti vī kafān k̄y tóg ag mrĕ vī m̄. K̄y ag tóg ti tĕn ke to jykřĕn m̄. ³⁰ K̄y *Jesus* mrĕ ke ag tóg mĕg m̄ gé. K̄y ag tóg ěmā t̄y *Cesarĕia* ra ti pĕre m̄ m̄. Tá junjun k̄y ag tóg ěmā t̄y *Tarso* ra ti jĕnĕg m̄, ti jamā ra.

³¹ Jāvo *Jesus* ki ge k̄y n̄y t̄i ag kar v̄y jatun m̄y n̄y t̄i n̄i sir, ga t̄y *Judĕia* tá, ga t̄y *Galilĕia* tá ke gé, ga t̄y *Samaria* tá ke gé. K̄y ag tóg jatun m̄y vĕnh kanhr̄n m̄, Topĕ jykřĕ t̄y. Topĕ vī ki ag tóg króm m̄. Topĕ kuprĕg v̄y ag kr̄n m̄. K̄y ag kr̄i v̄y k̄ānhvy' he m̄. K̄y ūn e ag tóg *Jesus* ki ge m̄y gé sir, fag mrĕ hā.

Enĕias

³² Kejĕn *Pedro* tóg vĕnh kar ag vigvenh t̄i m̄. K̄y tóg ěmā t̄y *Lida* ra t̄i m̄ gé, tá Topĕ t̄u ag vigve jé. ³³ Tá ū tóg n̄y n̄i, ti jijin hā v̄y: *Enĕias*, he m̄. K̄ānhgr̄n k̄y tóg n̄y n̄i. ⁸ *anos* (ke) han tóg, k̄ānhgr̄n k̄y n̄y ki.

³⁴ K̄y *Pedro* tóg ti m̄y: “*Enĕias*, *Jesus* *Cristo* v̄y Ā han. Jĕgnĕ ra, Ā n̄y ja fi han ra,” he m̄.

³⁵ K̄y tóg vĕs̄ymĕr jĕgnĕ m̄. K̄y *Lida* tá ke kar ag v̄y ti vég m̄, ěmā t̄y *Sarona* tá ke mrĕ ag ke gé. K̄y ag tóg ti ve k̄y *Jesus* ki ge m̄y gé sir.

Dorcas fi

³⁶ ěmā t̄y *Jope* tá ū fi tóg n̄i n̄i, *Jesus* mrĕ ke ū fi, fi jiji hā v̄y: *Tabita*, he m̄, hā v̄y: *Dorcas*, he m̄, fóg t̄y *Grego* vin ki. ěn fi hā v̄y nĕn há kar han m̄. Ūn jagtar fag m̄y fi tóg nĕn ū vin t̄i.

³⁷ Kejĕn fi tóg kaga m̄, k̄y fi tóg ter m̄ sir. K̄y fag tóg fi kype k̄y ĩn to j̄apry jafā tá fi fig m̄, kynhm̄y.

³⁸ Jo *Jope* tóg *Lida* to hā nī, hā ra *Pedro* tóg *Lida* tā nī nī. *Ký Jope* tá ke ag tóg ti ki kanhró nýtī.

Ký ag tóg ūn régre ag jēgnēg mū, ag tū ti mý: “kur kätīg mē han,” he jé. ³⁹ *Ký* tóg vēsýmér ti mū. *Ký* tóg tá jun mū. Hā ra *Dorcas* fi tóg in to jāpry jafā tā ný nī. *Pedro* jun *ký* ag tóg in to jāpry jafā to jāpry mū, ti mré. *Ký* ūn mén ter ja ěn fag kar výt ti to kāmū mū. *Kygfý* *ký* fag tóg ti mý fag kur venven mū, *camisa*, *vestido* ke gé, *Dorcas* fi tý fag mý kugrýn ja ěn ti.

⁴⁰ *Ký Pedro* tóg vėnh kar mý: “ha pa jėg,” he mū. *Ký* tóg ti jakrī tý jėg *ký* Topė mré vī mū. *Ký* tóg vėser fi mý: “*Tabita*, nī ra,” he mū. *Ký* fi tóg mrin ke mū. *Ký* fi tóg nī mū, fi tý *Pedro* ven *ký*. ⁴¹ *Ký* tóg fi nīgė kĀgmī *ký* fi fėg mū. *Ký* tóg vėnh kar jé prėr mū, Topė tū kar, ūn mén ter ja ěn fag mré hā. *Ký* tóg fag mý fi ven mū.

⁴² *Ký Jope* tá ke kar ag vý mēg mū sir, fi rīr mĀn ěn ti. *Ký* ū tý hėn ri ke ag vý *Jesus* ki ge mū sir, fag ke gé.

⁴³ *Ký Pedro* tóg ěmā tý *Jope* tá nī nī ver, *Simão* he mū ěn mré, ū tý nén fār tý tĀnĀj he ti ěn mré.

10

Capitão tý Cornélio

¹ ěmā tý *Cesaréia* tá ū tóg nī nī, ti jiji hā vý: *Cornélio*, he mū. *Soldado* tý 100 (ke) ag to pĀ'i vė, ag tý ū to: ga tý *Itália* tá ke ag, he mū ěn ag to *capitão* vė. ² ěn vý Topė to hā nī, ti mré ke kar ke gé. *Ký* tóg Topė kamėg tī. *Povo* tý *Israel* ag kĀ mī tóg ūn jagĀgtar ag jagĀgtĀn tĭgtī, ti tý tý *Judeu* ag mré ke tū hā ra. Topė mré tóg vī tī gé. ³ ěn tóg nén nē vėg mū, 3 óra ki, ti nūr tū ra. *Ký* tóg Topė tý jėnė jafā jun vėg mū. *Ký* tóg ti mý: “*Cornélio*,” he mū, Topė tý jėnė jafā ti.

⁴ Ti tý ti ve *ký* ti fe tóg jūrūn ke mū, *ký* tóg: “ne nē?” he mū.

Hā ra tóg ti mý: “Topė vý ā vī mēg mū. Ā tý ūn jagĀgtar ag mý nén nīm ti ěn vėg tóg mū gé. Hā *ký* tóg ā to jykřén mū,” he tóg. ⁵ “*Ký* ū jėgnėm nī, ag tý *Jope* ra mū jé. Tá ū tóg nī nī, ti jiji hā vý: *Simão*, he mū, *ký* ti jiji ū hā vý: *Pedro*, he mū. ěn jé prėrm nī. ⁶ *Simão* mré tóg nī nī, ū tý nén fār tý tĀnĀj he ti ěn mré, *ký* ti in vý goj kafā tū fyr tá jé,” he tóg.

⁷ *Ký* tóg tī mū sir. *Ký* *capitão* ěn tóg ti mré rĀnhřĀj tī régre ag jé prėr mū, *soldado* pir mré, ū tý Topė kamėg tī ū. ⁸ *Ký* tóg ag mý ti tý nén ve ja tó mū, *ký* tóg *Jope* ra ag jėgnėg mū.

⁹ Tý vaj *ký* ag tóg ěmā ěn to hā nýtī, *meio dia* ki. *Ký Pedro* tóg in to tĀpry mū, tá Topė mré vī jé. ¹⁰ *Ký* tóg kókir mū. *Ký* tóg fag mý vėjėn to vī mū. Fag tý ver ti mý han mū ra tóg nén nē vėg mū. ¹¹ *Ký* tóg kanhkā nor *ký* nī vėg mū. Tá nén ū tóg kĀtėre mū. Tý tóg kur mág ve nī. Ti péno tóg kygje *ký* nýtī. ěn tóg ga kri kĀtėre mū. ¹² Hā ra misu kar tóg kur

ěn kĀ ki nýtī nī. Fa tý 4 (ke) kar tóg nýtī, ū tóg ti nug kri mŭgtī gé, sėsi kar ke gé. ¹³ *Ký* vėnh vī tóg mē há tī, *ký* tóg: “tág;,” he mū. “TĀnh *ký* kó, vý,” he tóg.

¹⁴ *Ký Pedro* tóg ěg *Senhor* ti mý: “nejé, nén ū jėgry ko ja tū sóg nī mýr. ěg *povo* jykře tū vė, ěg tý misu ěn kon *ký*,” he mū.

¹⁵ *Ký* tóg ti mý vī mĀn mū sir, vėnh vī ti, *ký* tóg: “Topė tóg hā ra to: há ti nī, he mū. *Ký* jėgryg tŭg nī,” he tóg.

¹⁶ Ge tĀgtŭ han tóg, *ký* nén nē ěn tóg vėg tŭ' he mū sir, kanhkā tá.

¹⁷ Hā ra tóg *Pedro* mý e tī. Ti tý to jykřén tŭ tóg tī, ti tý vėg mŭ to. Ti tý ver to jykřén mŭ ra ag tóg junjun mŭ. *Cornélio* tý ūn jėgnėg mŭ ag. Ū tóg ag mý: “Īn ěn vė,” he ja nī.

¹⁸ *Ký* ag tóg ró to jėgĭē *ký* jamā há ra: “*Simão Pedro* ag mý ki nýtī?” he mū.

¹⁹ Hā ra *Pedro* tóg ver ti tý vėg mŭ ěn to jykřén nī nī. *Ký* Topė kupřĭg tóg ti mý: “ha vé, ūn régre ag vý ā jé prėr mŭ,” he mŭ. ²⁰ “Jėgnė ra, kĀtėre ra, tŭg ra ag mré! To jykřén tŭg. Isý jėgnė vė,” he tóg, *Pedro* mý, Topė kupřĭg ti.

²¹ *Ký* tóg ag to kĀtėre mŭ, *ký* tóg ag mý: “inh hā vé, inh jé prėr ja ājag tóg nī. Ājag tý ne to kāmŭ nē?” he mŭ.

²² *Ký* ag tóg ti mý: “*Capitão tý Cornélio* tý ěg jėgnė vė,” he mŭ. “Ūn jykře kurj vė, *ký* tóg Topė kamėg tī. *Judeu* kar ag tóg ti to hā nýtī, ti to ag tóg vī hā han tī. Topė tý jėnė jafā výt ti mý tó ja nī, ti tý ā jé prėr jé, ā tý ti in ra tŭg jé, ti mý Topė kĀmėn jé,” he ag tóg.

²³ *Ký* tóg ag mý: “kĀge jėg ra,” he mŭ. *Ký* ag tóg tá nŭgnŭr mŭ. Tý vaj *ký* tóg ag mré tī mŭ. *Ký Jope* tá ke ū ag tóg ti mré mŭ mŭ gé. ²⁴ Tý vaj *ký* ag tóg *Cesaréia* tá junjun mŭ. Tá *Cornélio* tóg ag jĀvĀnh mŭ. Ti kanhkā kar ag kógfyn ja tóg nī. Hā *ký* ag tóg tá nýtī sir.

²⁵ *Pedro* tý tá jun *ký* *Cornélio* tóg ti kato kĀtĭg *ký* ti jo mŭg ke mŭ, “ti hŭn tý Topė nī,” hen *ký*.

²⁶ Hā ra tóg ti fėg mŭ, *ký* tóg: “ke tŭg ra, tý sóg ěprĀ ke nī gé,” he mŭ. ²⁷ *Ký* tóg ti mý vī hā han mŭ. *Ký* tóg in kĀ ra rĀ *ký* ū e ag vĭgvėg mŭ. ²⁸ *Ký* tóg ag mý: “*Judeu* ag vý fóg mré nī tŭ nĭgtī. ěg jykřen hā vė,” he mŭ. “*Ký* ěg tóg fóg in kĀ ra rĀ tŭ nĭgtī gé sir. Hā ra Topė tóg inh kanhrĀn, ti jykře tĀg tý. *Ký* sóg vėnh kar in kĀ ra rĀnh mŭ, jėgryg tŭ nĭn *ký*. ²⁹ “Hā *ký* sóg jatun mý kĀtĭg, vėsýmėr, ājag tý inh jé prėr *ký*. *Ký* tóg sý ājag ki jėmėnh há tī. Ājag tý hē ri ke jé inh jé prėr nē?” he tóg ag mý, *Pedro* ti.

³⁰ *Ký Cornélio* tóg ti mý: “4 dias vė ha, ūri,” he mŭ. “*Ký* sóg inh in krėm Topė mré vĭnh ke nī nī, jėg tŭ nĭn *ký*. 3 óra vė. *Ký* sóg ū vėg nī nī. Ti kur tóg kókov nī. ³¹ *Ký* tóg inh mý: “*Cornélio*,” he mŭ. “Topė vý ā vī mēg mŭ. Ā tý ūn jagtar ag mý nén vin ěn vėg tóg mŭ,” he tóg. ³² “*Ký Jope* ra ū jėnė. Tá *Simão* jé prėr, ū

tý *Pedro* he mü ên ti. Nén fár tý tânāj he tí ên in krêm tóg nî nî, há vÿ: *Simão*, he mü. Ti in vÿ goj kafā tü fyr tá jê nî,” he tóg inh mÿ, Topê tý jênê jafā ti,” he tóg, *capitão* ti. ³³ “Kÿ sóg vêsÿmér ā to ü ag jëgnê. Kÿ ā tóg kätî mü. Kÿ tóg há tí, ā kätîg ti. Hā to êg tóg vënh mân, Topê jo. Topê tý ā mÿ nén to ja kāmén ra êg mÿ. Êg tý mënň há tóg tí,” he tóg, *Cornélio* ti, *Pedro* mÿ.

Pedro tý Cornélio mÿ Topê vî tó

³⁴ Kÿ *Pedro* tóg ag mÿ kāmén mü, kÿ tóg: “vāhā sóg to jykrén mü, Topê mÿ nén ü tü vë, *Judeu* he mü ên ag, fóg he mü ên ag ke gé, kanhgág ag ke gé, *Judeu* jykre han tü kar ag. ³⁵ Ü tý ti kamëg mü hā vÿ ti mÿ há nÿti, ü tý vëjykre kuryj han mü ag kar, *povo* kar kām. ³⁶ *Povo tý Israel* ag mÿ tóg ti vî ên jênê ja nî. Êg mÿ tóg tó, êg tý jatü nÿti jê, ti tý *Jesus Cristo* tugrîň êg to há nîň kÿ. *Jesus* ên vÿ tý vënh kar *Senhor* nî.

³⁷ Vënh vî ên mē kân ājag tóg huri. *Judéia* kar kri tóg rüm ke ja nî. *João* tóg vënh kar mÿ: ājag jykre tovānh ra, he ja nÿgtî. Kÿ tóg ag kygpe ja nÿgtî. Kar kÿ *Jesus* tóg *Galliléia* mü tÿg vén mü, *Nazaré* tá ke ên ti. ³⁸ Kÿ Topê tóg *Jesus* mÿ ti kuprîg jênê ja nî. Kÿ tóg ti mÿ vëjykre nîm ja nî. Ga kar mü tóg tÿg ja nÿgtî. Nén há kar han ja tóg nÿgtî. Japo tý ün vóg kónān mü ag tý tóg há’ he ja nÿgtî gé. Topê hā nê ti mré han ja nÿgtî há ra’.

³⁹ Nén kar ên ve ja êg tóg nÿgtî, ti tý nén han mü kar, ga tý *Judéia* tá, *Jerusalém* tá ke gé. Ên tý ag tóg krunh to ti sa ja nÿgtî, ti tén ja ag tóg nÿgtî. ⁴⁰ Kurā tāgtü tÿg kÿ Topê tóg ti rîň mân ja nÿgtî, kÿ tóg êg mÿ vënh ven ja nÿgtî,” he tóg.

⁴¹ “Ti pijé ün e mÿ vënh ven. Êg hā mÿ tóg vënh ven. Hā to Topê tóg êg kuprëg ja nÿgtî. Ti mré êg tóg jên ja nÿgtî, kron ja nÿgtî gé, ti tý ti ag kar rîr mân kÿ,” he tóg. ⁴² “Kÿ tóg êg mÿ: vënh kar mÿ inh kāmén nî, he ja nÿgtî. Topê vÿ ti tý vënh kar káfór han, hem nî, he ja tóg nÿgtî. Kÿ tóg vënh kar jykre tugnÿm ke mü sir, ün rînrîr mü kar ag jykre, ün kăgter mü kar ag jykre ke gé, hem nî, iso, he ja tóg nÿgtî êg mÿ. *Jesus* ti,” he tóg.

⁴³ “Vāsÿ Topê vî tó ti ag kar vÿ ti kāmén ja nÿgtî, kÿ ag tóg: “ü tý ti ki rā mü mÿ tóg vënh pāte fón ke mü, Topê ti, ti tý ti vî mranh mü ti,” he ja nÿgtî. “*Cristo* tugrîň tóg vënh pāte fón ke mü,” he ja ag tóg nÿgtî,” he tóg, *Pedro* ti.

Topê kuprîg tý tý ag jagrê nî

⁴⁴ *Pedro* tý tag tó kÿ vāhā Topê kuprîg tóg ag ki rā mü, ü tý ti vî mēg mü ag ki. ⁴⁵ Kÿ tóg *Judeu* tý *Jesus* ki ge kÿ nÿti ag mÿ e tí, ü tý *Pedro* mré kāmü ag mÿ. “Topê kuprîg tóg tý ag jagrê nî,” he ag tóg. “Ag tý tý fóg nÿti ra tóg ag ki rā mü’.” ⁴⁶ Vënh vî ü tugtó ag mü mÿr.

Vënh vî ên ki ag tóg Topê mÿ: há ā tóg nî, he mü,” he ag tóg.

⁴⁷ Kÿ *Pedro* tóg: “ü tóg ag to: ag kygpenh ke tü êg nî, henh ke tü nî. Topê kuprîg tý ag jagrê nÿti. Êg ki rā ri ke han tóg ag ki, Topê kuprîg ti. Kÿ êg hÿn ag kygpenh mü ha,” he mü. ⁴⁸ Kÿ tóg ü mÿ: “ag kygpe ra, *Jesus Cristo* jiji tó kÿ,” he mü sir.

Ti tý ag kygpe kar kÿ ag tóg *Pedro* mÿ: “ver êg mré nî,” he mü. Kÿ tóg ag mré nî sí han kar kÿ ti mü sir.

11

Pedro tý Jerusalém tá ti tý nén han mü tó

¹ Kÿ *Jesus* tý ün vin mü ag kar vÿ mēg mü, fóg ag tý Topê vî kri fig mü ti, *Judéia* kar mü hā. ² Kÿ *Pedro* tóg *Jerusalém* ra vÿn ke mü. Kÿ tá *Jesus* ki ge kÿ nÿti ag tóg ti mÿ: “vënh kar vÿ ag gré fār junun kym ke mü, ag tý Topê jykre han sór kÿ,” he mü. ³ “Êg jāvō ā tóg ün fār kym ja tü ag mré jên ja nî, ag in ki,” he ag tóg.

⁴ Kÿ *Pedro* tóg ag mÿ: ⁵ “ēmā tý *Jope* tá sóg nî ja nî, kÿ sóg Topê mré vî nî ja nÿgtî. Kÿ sóg nén nē vëg mü,” he mü. “Tý tóg kur mág ri ke nî. Ti péno kygje tóg kanhkā tá kätère mü. Kÿ tóg inh ki jun mü. ⁶ Kÿ sóg kā ki êvānh mü, kÿ sóg misu kar vëg mü, fa tý 4 (ke) tóg nÿti, nēn tån ag mré hā, ag nug kri mü ti ag mré hā, sēsî kar mré hā. ⁷ Kÿ sóg vënh vî mēg mü, kÿ tóg: “tág’, vÿ,” he mü. “Tānh kÿ kó,” he tóg.

⁸ Kÿ sóg ti mÿ: “nejé. Nén ü jëgry ko ja tü sóg nî. Êg jykre tü vë, êg tý misu ên kon kÿ,” he mü. ⁹ Kÿ tóg inh mÿ: Topê tóg hā ra to: há ti nî, he mü, kÿ jëgryg tÿg nî, he tóg. ¹⁰ Ge tāgtü han tóg, kÿ nén nē ên tóg vëg tü’ he mü sir, kanhkā tá. ¹¹ Hā ra ün tāgtü ag vÿ vêsÿmér tá junjun mü, inh nî ên tá. Ēmā tý *Cesaréia* tá ag kāmü ja nÿgtî, fóg tý iso ag jëgnên kÿ. ¹² Kÿ Topê kuprîg tóg inh mÿ: “ha jatun mÿ ag mré tÿg,” he mü. Kÿ tag ag tóg inh mré mü mü, ü tý 6 (ke) tag ag, *Jesus* mré ke tag ag. Kÿ êg tóg fóg ên in kā ra ge mü sir.

¹³ Kÿ tóg êg mÿ ti tý Topê tý jênê jafā ve ja tó mü. Ti in ká tá tóg jê ja nî. Kÿ tóg nēji ti mÿ: *Jope* ra ü ag jëgnê, he mü. Tá *Simão* jé prër, *Pedro* he mü ên, he tóg nēji ti mÿ. ¹⁴ Ên vÿ ā mré vînh mü. Kÿ ā tóg kren ke mü, ā mré ke kar fag ke gé, he ja tóg nî nēji ti mÿ,” he tóg.

¹⁵ “Kÿ sóg ag mÿ kāmén mü. Kÿ Topê kuprîg tóg vāhā ag ki rā mü. Ti tý êg ki rā ri ke han tóg mü, kurā ên ká. ¹⁶ Kÿ sóg *Jesus* vî to jykrén mü, ti tý êg mÿ: *João* tóg goj tý ag kygpe ja nÿgtî, hā ra Topê kuprîg tóg ag kā ra rānh mü, tý vënh kype ri ke vë sir, he ên to. ¹⁷ Kÿ Topê vÿ ag jagrên mü, ti kuprîg tý. Ti tý êg jagrên ri ke vë, êg tý *Jesus Cristo* ki ge kÿ. Hā kÿ sóg Topê kato té jāvānh ja nî,” he tóg, *Pedro* ti.

¹⁸ Ag tý tag mē kÿ ag krî tóg kusa’ he mü. Kÿ ag tóg: “Topê vÿ fóg ag tóg krîň mü gé, ag tý

ag jykre kórég tovänh já, ag tý êg rîr krÿg ja tû ve já,“ he mü.

Antioquia tá ke ag tý Topê vî kri fi

¹⁹ Ag tý *Estêvão* tén kar ký *Jesus* ki ge ký nÿti ag tóg vènh kâpugpón kân mü, ag tý ag vóg kónân ký. Ký ag tóg ga tý *Fenícia* ra mü mü, goj vâso tý *Chipre* ra, êmã tý *Antioquia* ra ke gé. Ag mûn ký ag tóg *Judeu* ag hã mÿ Topê vî tó mü.

²⁰ Kejên *Chipre* tá ke ü ag tóg êmã tý *Antioquia* ra mü mü, *Cirene* tá ke ag ke gé. Ên ag tóg fóg tý *Grego* vî tó ag mÿ *Jesus Cristo* kâmén mü, vènh vî sér tag tí. ²¹ Ký Topê tóg ag mré ag krîn mü. Ký ü tý hên ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mü, Topê jykre han já. ²² Ký *Jerusalém* tá ü tý *Jesus* ki ge ký nÿti ag tóg mæg mü, fóg ag tý *Jesus* vî kri fig mü ti. Ký ag tóg *Barnabé* jênæg mü, ti tý *Antioquia* ra tÿg já, tá ve já.

²³ Ti tý tá jun ký ti fe tóg mrin ke mü, Topê tý ag jagâgtân ký. Ký tóg ag jyvén mü, ag tý *Jesus* ki rá to krónh ke tû nîn já, ag tý fe tar nÿtin já. ²⁴ *Barnabé* vÿ tý ün vî há nî, Topê kuprÿg tý tóg jagrê nî. Jykre pir han ký tóg nî nî. Ký ü tý hên ri ke ag vÿ *Jesus* ki ge mü gé sir, ti tý ag jyvén ký.

²⁵ Ký *Barnabé* tóg êmã tý *Tarso* ra tí mü, *Saulo* jávânh já, tá. ²⁶ Ti tý ti ve ký tóg ti pére tí mü, *Antioquia* ra. Tá ag tóg prÿg pir han. *Jesus* ki ge ký nÿti ag tý vènh mân ký ag tóg ag kanhrân tí, *Barnabé* tí, *Saulo* ti ke gé. Ký ün e vÿ ag vî jêmæg tí. *Antioquia* tá ag tóg *Jesus* mré mü ag to: “*Cristo* mré ke ag,” he vén ja nî. Ký êg jiji vè sir, hã vÿ: *Cristo* mré ke ag, he mü.

²⁷ Kejên *Jerusalém* tá ke ü ag tóg *Antioquia* tá junjun mü, Topê vî tó tí ag. ²⁸ Ag kã ü jijin hã vÿ: *Ágabo*, he mü. Ên vÿ Topê kuprÿg tý ti krîn ký: “kejên êg tóg prÿg venh ke mü, kânhrar,” he mü, “ga kar mî há,” he tóg. Ký tóg *Cláudio* tý tý pâ'i ký *imperador* nîn ký ge nî. ²⁹ Prÿg tÿnh ken ký *Jesus* mré ke ag tóg *Judéia* tá ke ag to jykrén mü sir. Ký ag tóg: “êg hÿn ag mÿ nèn ü jênènh mü, ag tý kon já,” he mü. Ký ag tóg ag tû kuju vin han mü, ag tý *Judéia* tá *Jesus* mré ke ag mÿ jênê já. ³⁰ Ký ag tóg *Barnabé* jênæg mü, *Saulo* ke gé, ag tý gé(g) mü já, *igreja* to kófa ag mÿ vin já, ag tý *Jesus* ki ge ký nÿti ag mÿ kânhrén já.

12

Ag tý Pedro se

¹ Kejên pâ'i mág tý *Herodes* vÿ *Jesus* ki ge ký nÿti ü ag sigség mü, ag vóg kónân já. ² Ký tóg *soldado* jênæg mü, ti tý *Tiago* tén já, *João* kãke ên. Kyfé téj tý tóg ti tén mü, rógro téj tý. ³ Ký tóg *Judeu* ag mÿ há tí, ký *Herodes* tóg *Pedro* kãgmÿg mü gé sir. Fénhta kã ki tóg ti kãgmÿg mü. Fénhta ên ki ag tóg pû jëgiã tû ko tí. *Judeu* ag jykre vé.

⁴ Ký *Soldado* ag tóg *Pedro* tý vèse ja kã ki ti fón mü. *Soldado* tý 16 (ke) ag vÿ ti ki rîr mü. Ü tý 4 (ke) tý ti ki rîr kar ký ü tý 4 (ke) ü ag vÿ ag nÿtig ja ki nÿti he tí, ag ri kén. “Fénhta tý *Páscoa* kar ký sóg ag mÿ ti ven mü, ag tý ti vóg kónân já,” he tóg, *Herodes* tí. ⁵ Ký *Pedro* tóg se ký jê nî. Hã ra *Jesus* ki ge ký nÿti ag tóg ti to Topê mré vî mü. To ag krónh ke tû nî.

Pedro tý kavár nî

⁶ Tý vaj ký *Herodes* vÿ ag mÿ ti ven sór mü. Kutý ên kã *Pedro* tóg *soldado* régre ag kuju ki nür mü. *Ferro* régre tý tóg se ký nÿ, ag mré. *Soldado* ü ag tóg vèse ja jänkã ki rîr mü.

⁷ Ký vâhá Topê tý jênê jafã tóg ti mré jê nî. Ký tóg ïn ên krêm jëngrê nî, kutý hã ra. Ên tóg *Pedro* ki péren ke mü, ti kãvy ki. Ti rÿn ký tóg ti mÿ: “kur nî,” he mü. Ký ti nÿgé se ja tóg varan ke mü, *ferro* ên ti. ⁸ Ký tóg ti mÿ: “vèsóg fî ra,” he mü. “Á pèn né tu ra gé,” he tóg. Ký tóg ke mü sir. Ký tóg ti mÿ: “Á kur rÿ tu ký ïnh nón kãtig,” he mü.

⁹ Ký tóg kãkutê mü. Ti nón tóg tí mü, *Pedro* ti. Hã ra tóg ti mÿ tý nèn ü ve jê, ti tý vég mü ti. Ti mÿ tóg tý ti vènhpéti ve nî, Topê tý jênê jafã tý nèn han mü ti. ¹⁰ Jänkã ki rîr vén mü ên pátén ag tóg mü, jänkã ki rîr mü ü ke gé. Ký ag tóg jänkã mág tá junjun mü, *ferro* tý han ký jê ên. Jänkã ên vÿ vèsógki nor’ he mü, ag jo. Ký ag tóg kãpa mü sir. Êpy jagma ag tóg mü mü. Hã ra vâhá Topê tý jênê jafã tóg tí mü sir. ¹¹ Ký *Pedro* tóg vâhá mrin ke mü, ký tóg: “vâhá sóg ki kanhrã nî,” he mü. “Topê vÿ ti tý jênê jafã jênê ja nî, ký tóg ïnh kren han mü, pâ'i tý *Herodes* jo. *Judeu* kar ag tóg ïnh jagtar nÿnh ke jávânh mü, hã ra sóg venh ke tû nî,” he tóg.

¹² To jykrén ký tóg *Maria* fi ïn ra tí mü, *João* mÿnh ên fi, ag tý ü to: *Marcos*, he mü ên mÿnh fi. Fi ïn krêm ag tóg vènh mân ký nÿti nî. Topê mré ag vî nÿti nî, ü tý hên ri ke ag. ¹³ Ký tóg ïn jänkã tý tórón’ tórón’ ke mü. Ký fi mÿ rãnhraj tí fi tóg venh kãti mü. Fi jiji hã vÿ: *Rode*, he mü. ¹⁴ Ký fi tóg *Pedro* vî ki kanhrân mü, hã ra fi tóg ti jy nón tí nî. Róm tí fi nî, jänkã tí, fi fe tý mrin ke mü ra. Fi tý ïn kã ra rá ký fi tóg vènh kar mÿ: “*Pedro* vÿ ró to jê,” he mü.

¹⁵ Ký ag tóg fi mÿ: “krî vènh mÿ ä nî,” he mü. Hã ra fi tóg: “vó, ti há vé,” he mü. Ký ag tóg fi mÿ: “ti ki rîr tí ên hÿn,” he mü.

¹⁶ Ký *Pedro* tóg ver re tá jê nî, jänkã tý tórón’ tórón’ ke mân ký. Ký ag tóg ti jy nón mü. Ti vég ag tóg mü sir, ký tóg ag mÿ e tí. ¹⁷ Ký *Pedro* tóg ag mÿ ti nÿgé tý ge mü, ag tý katy’ he já. Ký tóg ag mÿ Topê tý ti kavân tó mü sir. Topê tý vèse ja kã tá ti kãkutêm kâmén tóg mü sir. Ký tóg ag mÿ: “*Tiago* mÿ tóm nî, *Jesus* mré ke kar ag mÿ ke gé,” he mü. Ký tóg *Jerusalém* tá kutê ký êmã ü ra tí mü sir.

¹⁸ Tý vaj ký *soldado* ag fe tóg jürün ke mü. “*Pedro* hÿn hê kã tá vÿr,” he ag tóg mü, ti

jávnh ky. ¹⁹ Ky *Herodes* tóg ũ ag jëgnëg mü gé, ti kãgmí jé. Hã ra ag tóg ti vég tú ní gé. Ky *Herodes* tóg *Pedro* ki rír mü ag ki jëmë mân mü. Kar ky tóg *soldado* ũ ag mý: “ag kãgtén ra, ti ki rír mü ên ag,” he mü. Ky ag tóg ag kãgtén mü sir.

Kar ky *Herodes* tóg *Judéia* tá kutë ky êmä tÿ *Cesaréia* ra tí mü sir, tá ní jé.

Herodes ter

²⁰ *Herodes* tóg êmä tÿ *Tiro* tá ke ag to jü mü, êmä tÿ *Sidom* tá ke ag to ke gé. Ên ag tóg *Herodes* nÿga tá junjun mü. Ky ag tóg pã'i sí mré ví mü, ti jiji há vÿ: *Blasto*, he mü. *Herodes* vÿ tÿ tÿ pã'i han ja ní. Ên mÿ ag tóg to ví mü, ti tÿ ag jagfy ví jé, *Herodes* mré. Ti tÿ ag to jü nÿn ky ag tóg tá vëjën ve mân tú ní sir. Há ky ag tóg ti fe tÿ há' he sór mü, ti tÿ ag mÿ vëjën vëne he mân jé.

²¹ Ky *Herodes* tóg ag mÿ kurã nÿm mü. Ky tóg ti kur sÿnví ên tu mü, pã'i kur ên ti. Ky tóg ti nÿga kri ní ky ag mÿ ví mág han mü. ²² Ky vënh kar tóg ti to: “êprã vënh ví pijé!” he mü. “Topë ví vë, ti ví ti,” he ag tóg mü. ²³ Ky vësÿmér Topë tÿ jënë jafã tóg ti vóg kónãn mü sir, ti tÿ ag mÿ: “vó,” he tú nÿn ky. “Inh pijé tÿ Topë ní!” he ja tú tóg ní. Ky ti nug ga vÿ ti kagrãg mü, há ky tóg ter mü.

Barnabé tÿ Saulo mré Topë ví tónh tÿg

²⁴ Jó ũ tÿ hën ri ke ag vÿ Topë ví mëg mü, ky ag tóg *Jesus* ki ge mü.

²⁵ Ky *Barnabé* vÿ *Saulo* mré ag tÿ nén gé kãmü mü ên vin mü, *Jerusalém* tá ke ag mÿ. Prÿg tÿn ky *Jesus* ki ge ky nÿti ag tóg *Jerusalém* tá ke ag mÿ vëjën jëgnë ja nÿgtí. Ag mÿ vëjën ên vin kar ky ag tóg vÿnÿvÿn ke mü sir, *Barnabé* tí, *Saulo* ti ke gé. Ky ag tóg *João Marcos* pére mü mü.

13

¹ *Antioquia* tá ũ ag tóg nÿti, Topë ví tó tí ũ ag, *Jesus* jykre tÿ vënh kanhrãn nÿti ag ke gé. Ky ũ jÿjin há vÿ: *Barnabé*, he mü, kar ũ jÿjin há vÿ: *Simão Negro*, he mü. Ũ tóg tÿ *Lúcio* ní, *Cirene* tá ke tag tí. Ky ũ tóg tÿ *Manaém* ní, pã'i tÿ *Herodes* mré mog mü tag tí. Ky ũ tóg tÿ *Saulo* ní gé.

² Kejën ag tóg jagnë mÿ Topë jykre tó mü, ag jëg tú nÿn ky. Ky Topë kuprÿg tóg ag mÿ: “*Barnabé* fëg ra, *Saulo* mré,” he mü, “ag tÿ inh rãnrãj han jé, isÿ nén to jykrën mü ên ti, ag tÿ inh jykre tó jé, vënh kar mÿ,” he tóg.

³ Ky ag tóg ag jëg tú nÿn ky Topë mré ví mân mü. Ag nÿgé tÿ ag tóg ag mëg mü, ky ag tóg: “ha mü jëg,” he mü.

Kujã tÿ Elimas

⁴ Ky Topë kuprÿg tóg ag jëgnëg mü, ky ag tóg êmä tÿ *Selúcia* ra mü mü. Tá junjun ky ag tóg goj vãso tÿ *Chipre* ra mü mü, *canoa* mág kã mí. ⁵ Ky ag tóg êmä tÿ *Salamina* tá junjun mü. Tá ag tóg Topë ví kãmén mü, *Judeu* ag tÿ

vënh kanhrãn jafã krëm. *João Marcos* vÿ ag mré tí mü gé. Ag mré rãnrãj mü vë.

⁶ Goj vãso mü ag tóg pa mü. Ky ag tóg êmä tÿ *Pafos* tá junjun mü, Topë ví kãmén ky. Tá ũ tóg ní ní, kujã ũ. Ón ky tóg Topë ví tó sór mü. *Judeu* ũ vë, ti jiji há vÿ: *Bar Jesus*, he mü. ⁷ *Governador* mré tóg ní ní. Ti jiji há vÿ: *Sérgio Paulo*, he mü. Krí há ti ní, *governador* tí, ky tóg *Barnabé* ag jé prër mü. Ti tÿ Topë ví jëmë sór vë.

⁸ Ky kujã ên tóg ag ví kato tē mü, ti tÿ Topë ví kri fig tú ní jé. Kujã ên jiji ũ há vÿ: *Elimas*, he mü.

⁹ Ky vãhã Topë kuprÿg tóg *Saulo* krïn mü. *Saulo* jiji ũ há vÿ: *Paulo*, he mü.

Topë kuprÿg tÿ ti krïn ky tóg kujã ên ki kanë jü han ky ti ki êvãnh mü. ¹⁰ Ky tóg: “tÿ ã tóg ũn ón mé ní,” he mü. “Jykre pãno ã ní. Japo kósin vÿ tÿ ã ní, vëjykre kurjy kato tē ã ní. Há ky ã tóg vëjykre pãno to krónh ke tú nÿgtí. ¹¹ Ha vé, Topë vÿ ã vóg mü, ky ã tóg kyvãn ha. Rã venh ke tú ã ní ha, kurã tÿ hën ri ke ki,” he tóg, *Paulo* tí.

Kÿ tóg vësÿmér ti mÿ kuty' he mü. Kyvó tóg ní sir. Ky tóg jëmíg mü. Ũ jé tóg prër mü, ti tÿ tí pére tÿg jé.

¹² *Governador* tÿ tag ve ky tóg tí mÿ e tí. Ky tóg *Jesus* ki rá mü. Topë jykre tóg tí mÿ tar ja ní.

Paulo tÿ êmä tÿ Antioquia tá Topë ví tó

¹³ Ky vãhã *Paulo* ag tóg *Pafos* tá pa mü. *Canoa* mág kã mí ag tóg mü mü. Ky ag tóg ga tÿ *Panfília* tá junjun mü, êmä tÿ *Perge* tá. Há ra *João Marcos* tóg kyrã mü. Ag ré ky tóg *Jerusalém* ra vÿn ke mü. ¹⁴ Jó ag tóg *Perge* tá pa mü, ga tÿ *Pisídia* ra mü jé, êmä tÿ *Antioquia* ra. Tá junjun ky ag tóg vënhkãn ke kurã ki *Judeu* ag tÿ vënh kanhrãn jafã kã ra ge mü.

¹⁵ Ũ tóg tá Topë tÿ êg mÿ vëjykre nÿm ja ên to ke mü, rán ky ní ên to. Ti tÿ êg jÿvën tó tóg mü gé, vãsÿ Topë ví tó tí ag tÿ rán ja ên ti. Kar ky pã'i ag tóg *Paulo* ag jé prër mü. Ky ag tóg: “kãnhkã', ãjag tÿ êg jÿvën sór ky tóg há ní,” he mü.

¹⁶ Ky *Paulo* tóg jëgnë mü. Ti nÿgé tÿ tóg ag mÿ ge mü, ag tÿ katy' he jé. Ky tóg ag mÿ: “ha mē, *Judeu* kar'. Jëmë ra, ũ tÿ Topë kamëg mü kar, ãjag tÿ tÿ fóg nÿti ra,” he mü. ¹⁷ “Topë há vÿ êg jógjóg ag kuprëg ja nÿgtí. Ag tÿ tóg *povo* mág han, ag tÿ ver *Egito* tá nÿtÿn ky. Kar ky tóg tá ag kãpan mü, ti jykre tar ên tÿ. ¹⁸ Ag to tóg fen mág mü, ag tÿ êmä tú ja mí mÿn ky, prÿg tÿ 40 (ke) ên ki. ¹⁹ *Povo* tÿ 7 (ke) tÿ tóg tú' he mü, ga tÿ *Canaã* tá. Ky tóg êg jógjóg ag mÿ ag ga ên fig mü, tÿ ag tú ní jé. ²⁰ Ky tóg ag mÿ pã'i ag vin mü gé, ag jÿvën ke mü ag, 100 tÿ 4 kri 50 anos ki. Kar ky *Samuel* vÿ Topë ví tó tí ní gé. ²¹ Ky ag tóg pã'i mág ve sór mü. Ky ag tóg Topë mÿ to ví mü. Há ky Topë tóg *Saul* fëg mü, *Quis* kósin ên. *Benjamim* kre'kre

û vê, Saul ti. 40 anos ki tóg tÿ pâ'i mág nî. 22 Ti tÿ ên kutêm kar ký tóg Davi fêg mü, Topê ti. Davi to tóg vî há han mü, ký tóg: "Davi ve sóg, Jessé kósín," he mü. "Nén há han tóg tígí. Ký sóg ti to há nî. Ên há vÿ inh jykre kar han ke mü," he tóg, Topê ti, Davi to," he tóg, Paulo ti.

23 "Davi krê'krê û vê, há vÿ: Jesus, he mü. Topê vÿ vâsÿ ti kâtig ke to ja nigtí. Ký tóg vâhá Jesus jênê ja nî, êg povo tÿ Judeu to, ti tÿ êg kren han jê. 24 Joáo vÿ ti kâtig ke jo vênh kar mÿ: "ájag jykre tovânh ra, isÿ ájag kyge jê," he ja nigtí, êg povo tÿ Judeu kar mÿ. 25 Joáo rânhráj tÿ tú' henh ken ký tóg ag mÿ: iso ájag tóg Cristo he sór mü, he ja nigtí. Há tú vê. Inh pijê tÿ Cristo nî'. Ha vé, inh nón tóg kâtig ke mü, inh Senhor tí, há vÿ: Jesus, he mü. Sÿ tÿ ti mÿ rânhráj tí nînh ke vê vê, sÿ ti pên në kunû jê, há ra sóg tÿ ti krêm ke pé jê, he ja tóg nî, Joáo ti," he tóg, Paulo ti.

26 "Inh kanhká', Abraáo krê', û tÿ Topê kamêg mü', fóg ká mî'. Topê vÿ êg há mÿ vênh ví tag jênê, êg krenkren jê. 27 Jerusalém tá ke ag vÿ Jesus ki kagtig ja nÿtígtí. Ti tÿ tÿ Topê kósín nín ki kagtig ja ag tóg nÿtígtí, ag pâ'i ag ke gé. Há ký ag tóg vâsÿ rán ký nî ên han. Vênhkán ke kurá ki ag tóg vэг tÿ ti, Topê ví to tí ag tÿ nén rán ja ti. Há ra ag tóg sir ag tÿ nén to mü ên ki króm, ag tÿ Jesus to: "ter jê tóg ke mü, " hen ký. 28 Nén û kórég han ja tú ti nî, ký ti ter ke tú vê vê, há ra ag tóg Pilatos mÿ: "êg tÿ ti tén há tóg tí vê," he ja nigtí. 29 Ag tÿ ti to rán ký nî ên ki króm kán ký ag tóg krunh ên to tí térép ja nigtí, ký ag tóg vênh kej ká tá ti fi ja nigtí.

30 Há ra Topê tóg ti rîn mân ja nigtí, ti ter mü ra. 31 Ký tóg ti mré ke ag mÿ vênh ven ja nigtí sir, Jesus ti, û tÿ ti mré Jerusalém ra mü ja ag mÿ, Galiléia tá kámü ký. Ên ag tóg ti kámén mü sir, vênh kar mÿ. 32 Vênh ví tag to êg tóg mü," he tóg, Paulo ti.

33 "Êg jógíóg ag vÿ Topê ví ên mē ja nigtí. Há ra tóg úri han mü, Topê ti, ti tÿ vâsÿ nén to ja ên ti. Êg jógíóg ag krê'krê ag mÿ tóg han mü, ti tÿ vâsÿ nén to ja ên ti. Há ký tóg Jesus rîn mân, ti ter ký. Ký tóg ti mÿ: "tÿ á tóg inh kósín jê. Úri sóg á han," he ja nigtí. Topê mÿ ján jafá tÿ 2 ki tóg rán ký nî," he tóg.

34 "Há ra tóg ti tÿ ti rîn mân ke to ja nigtí gé, ti mur ke to há. Ti vag ke tú ên to ja tóg nigtí gé, ký tóg: "sÿ Davi mÿ nén to ja ên han jê sóg ke mü," he ja nigtí. "Ájag mÿ sóg han mü, sÿ ti mÿ nén to ja ên ti," he ja tóg nigtí, Topê ti," he tóg.

35 "Ký tóg tag to ja nigtí gé: "á tú vÿ vag ke tú nî," he ja tóg nigtí gé, Topê ti," he tóg.

36 "Há ra Davi vÿ ter ja nigtí, ti jógíóg ag nón. Ký tóg vag ja nî inhhá. Topê tÿ ti mÿ nén to mü ki tóg króm ja nigtí. Ge ra tóg ter ký vag ja nigtí inhhá. 37 Ti jávo Jesus tóg vag ja tú nî inhhá, Topê tÿ ti rîn mân ký," he tóg.

38 "Ha vé, inh kanhká'! Jesus tugrín Topê vÿ ájag mÿ vênh pãte fón sór mü, ájag tÿ ti ví mranh ja ti. Há ký sóg ájag mÿ to mü. 39 Ájag tÿ Moisés ví mēg mü ra ájag jykre tóg kuryj ja tú nî ver. Ájag tÿ há ra Jesus ki ge ký tóg ájag kugrynh ke mü sir, Topê ti. 40 Há ra ti to é he tÿg nî. Ke tú nî mü ra ájag tóg vênh ke mü, vâsÿ Topê ví to tí tÿ nén to ja ên ti, 41 há vÿ: iso ájag tóg é he mü, he mü. Sÿ nén han mü ve jê ájag tóg ke mü, ký ájag tóg kanê jur ke mü, he ja tóg nigtí, Topê ti. Ájag tÿ kri finh ke tú vê vê, û tÿ ájag mÿ to mü ra. Há ra ájag tóg vênh ke mü, he ja tóg nigtí, Topê ví to tí ti," he tóg, Paulo ti.

42 Ag tÿ Paulo ví mē kar ký ag tóg in ên ká tá kãpa mü. Ký ag tóg ti mÿ: "vênh kán ke kurá û ká êg mÿ kámén mân nî," he mü. 43 Ký Judeu tÿ hén ri ke ag tóg Paulo ag nón mü mü. Fóg ag tóg ag nón mü gé, fóg tÿ Judeu jykre han mü ag, û tÿ Topê kamêg mü ag. Ký Paulo ag tóg ag jÿvén mü, ag tÿ Topê to tar nÿtí jê, ag tÿ ti tÿ êg jagágtán to jykrén ký nÿtí jê.

44 Vênhkán ke kurá û ká êmá ên tá ke kar ag vÿ vênh mân mü, Topê ví jēmê jê. 45 Ký Judeu ag tóg ün e ên ag vэг mü. Ký ag tóg jÿgü mü, vênh kar tÿ Paulo ag to há nÿtín ký. Há ký ag tóg Paulo ví kafán mü sir, ti tÿ ag mÿ Topê ví tón ký. Ti to ag tóg ví ví he mü gé.

46 Há ra Paulo ag tóg ag kamêg tú nî. Ag mÿ ag tóg: "ájag há mÿ êg tóg to vén, Topê ví ti," he mü, "ti tÿ êg mÿ: Judeu ag mÿ to vén, hen ký. Há ra ájag tóg mē jávânh nÿtí, ký ájag tóg êg rír krÿg ja tú vênh ke tú nî. Há ký êg tóg sir fóg ag há mÿ tónh ke mü, Topê ví tÿ," he ag tóg. 47 "Topê vÿ êg mÿ: ájag tÿ sóg néj gru ri ke han mü, he mü, fóg kar ag tÿ ájag ki Topê ve jê, kanhgág ag ke gé. Ájag ki ag tóg mēnh ke mü, Jesus tÿ ag krenkren han ke ti, fag ke gé, ga fyn ja mî há, he ja tóg nî êg mÿ, Topê ti," he ag tóg, Paulo ag.

48 Fóg ag tÿ tag mē ký tóg ag mÿ sér tí sir. Ký ag tóg Topê ví to há nÿtí, ti mÿ ví há han ký. Ký ag tóg Jesus ki ge mü, Topê tÿ ün kuprêg mü ag, ag tÿ êg rír krÿg ja tú ve jê. 49 Ký ga ên tá ke kar ag vÿ Topê ví jēmêg mü.

50 Há ra Judeu ag tóg ün tÿtá há û fag mré ví mü, fóg tÿ Judeu jykre han mü fag. Pã'i ag mré ag tóg ví mü gé. Paulo ag kato ag tóg ví mü. Ký ag tóg ag vóg kónân mü. "Ha mü jêg, êmá ú ra," he ag tóg mü sir, ag vóg kónân kar ký.

51 Ký Paulo ag tóg ag pên kyküküg mü, ag mÿ: "Topê tovânh ájag huri," he jê. Ký ag tóg êmá tÿ Icónio ra mü mü sir. 52 Jesus mré ke ag mÿ tóg há ra sér tí. Topê kuprêg vÿ tÿ ag jagrê nî, ký tóg ag mÿ sér tí sir.

14

Êmá tÿ Icónio tá Topê ví to

1 Ag tÿ Icónio tá junjun ký ag tóg sir Judeu ag tÿ vênh kanhrân jafá ká ra ge mü. Ký ag

tóg ag mý Topē vī kāmén mū. *Ký Judeu* tỳ hēn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mū gé, fóg tỳ hēn ri ke ag ke gé. ² *Ký Judeu* tỳ *Jesus* ki ge jāvānh ag tóg fóg ag krīn kónān mū sir, *Jesus* mré ke ag to.

³ Hā ra *Paulo* ag tóg tá nýtīg mág mū. *Ký* ag tóg Topē vī tó mū, ag tỳ ag kamēg tū nīn ký, Topē vī kri fi ký. *Ký* Topē tóg ag mý ti jykre nīm mū, ag tỳ ēg tỳ nēn han vānh hynhan jé. Hā ký vēnh kar tóg Topē jykre ki kanhró nýtī sir.

⁴ *Ký* vēnh kar tóg vēnh kápugpóv ký nýtī nī. Ū ag tóg *Judeu* ag to há nýtī, jó ū ag tóg *Jesus* tỳ ūn vin mū ag to há nýtī. ⁵ *Ký Judeu* ag tóg fóg ag mré jyrén mū, fóg tỳ pā'i ag mré, ag tỳ *Paulo* ag vóg kónān jé, ag tỳ pó tỳ ag pin jé. ⁶ Hā ra *Paulo* ag tóg mēg mū, ký ag tóg ēmā tỳ *Listra* ra mū mū, ēmā tỳ *Derbe* ra ke gé. *Ēmā* tỳ *Licaônia* rā hā ēmā ag vē. ⁷ *Ēmā* ēn mī mūn ký ag tóg tá *Jesus* vī tugtó mū sir.

Ag tỳ ēmā tỳ Listra tá Paulo vóg kónān

⁸ *Listra* tá ke ū tóg nī nī, ūn tīg vānh. Ti pēn vỹ kánhrī nýtī. Ge tóg nī, ti mur mūn kā.

⁹ Ēn tóg sir *Paulo* vī mēg mū. *Ký* *Paulo* tóg ti tugnỹm mū. *Ký* tóg ti tỳ *Jesus* vī kri fig mū vėg mū, *Jesus* tỳ ti tỳ há' he jé. ¹⁰ *Ký* tóg jamā há ra ti mý: "jėgnė ra, vėnh ra hā jėg," he mū. *Ký* tóg vāhā hūm he mū. *Ký* tóg mī ti mū.

¹¹ *Ký* tóg vēnh kar ēn mý e tí, ag tỳ *Paulo* tỳ nēn han mū ven ký. *Ký* ag tóg ag vī ki jagnė mý ke mū, vī tỳ *Licaônia* he mūn ki. Jamā há ra ag tóg: "topė ag vỹ ěg ki junjun," he mū. "Ēg ri ke ag nýtī, topė ag," he ag tóg, *Paulo* ag to. ¹² *Ký* ag tóg *Barnabė* to: *Jupiter*, he mū. *Paulo* to ag tóg: *Mercúrio*, he mū sir; ti vī mág to. Ōn ký ag topė jigji vē, hā vỹ: *Jupiter* mré *Mercúrio*, he mū.

Hā ra *Paulo* ag tóg ag vī ki kagtīg nýtī.

¹³ *Jupiter* ĩn vỹ ēmā fyr tá jė nī, ký ti tū ki rīr tí tóg tá nī gé. *Ký* tóg monh gé ti mū, ka fej tỳ *coroa* ke gé. *Ēmā* jy rō jānkā māra tóg gé tí mū. Tá tóg monh kugprūn sór mū, *Barnabė* mý, *Paulo* mý ke gé.

¹⁴ Hā ra *Paulo* ag tóg mēg mū, ký ag tóg ag kur janjān mū, jūgū ký. Ū tỳ vėnh mān ký nýtī ag to ag tóg pétė mū. Prėr ký ag tóg ag mý: ¹⁵ "ne nė?" he mū. "Tỳ ěg ěprā ke nýtī, ājag ri ke. Hā ra ěg tóg ājag mý kāmén sór mū, ājag tỳ ón ký topė tag ag tugvānh jé. Topė pė ki gem nī, ūn rīr nī ěn ki. Kanhkā han tóg, ga ke gé, goj ke gé, mī mū kar ke gé," he tóg. ¹⁶ "Vāsỹ Topė tóg *naçāo* ag mý nēn ū tó ja tū nýtī, ký ag tóg ag jykre mī mūgtī. ¹⁷ Ge ra tóg ag ki rīr há han mū, Topė ti, ag tỳ tag to vāhā ti ki kanhrān jé. Hā jé tóg ta jėnė, ký ājag jakré tóg mogmog mū. *Ký* ājag tóg konh ke mū. *Ký* ājag fe tóg há' he mū sir. *Ājag* mý tóg sér tí sir; ti tỳ ājag mý vėjėn han ký, Topė ti," he ag tóg, *Paulo* ag.

¹⁸ Ag vī ki ag tóg ag mý nēn ū kugprūn tovānh mū. Ag mý ag tóg nēn ū kugprūn kren ja nýtī, tá.

¹⁹ Kar ký ēmā tỳ *Antioquia* tá ke ag tóg tá junjun mū, ēmā tỳ *Ícônio* tá ke ag ke gé. *Judeu* ag vē. Ēn ag tóg vėnh kar krīn kónān mū, ký ag tóg *Paulo* pin mū, pó tỳ. "Ter ti huri," he ag tóg mū sir. *Ký* ag tóg ti raran ký ēmā fyr tá ti fón mū sir. ²⁰ *Ký* *Jesus* mré ke ag tóg ti venh kāmū mū, hā ra tóg jėgnė mū. *Ēmā* ēn ká ra tóg rā mān mū.

Tỳ vaj ký tóg hā ra ēmā tỳ *Derbe* ra tí mū, *Barnabė* mré. ²¹ Tá ag tóg *Jesus* káme sér tó mū gé. *Ký* ū tỳ hēn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mū sir, fag mré hā.

Paulo ag tỳ ēmā tỳ Antioquia ra vỹmỹn ke

Kar ký ag tóg ēmā tỳ *Listra* ra vỹnvỹn ke mū, ēmā tỳ *Ícônio* ra ke gé, *Antioquia* ra ke gé, ag tỳ hē tá kāmū ja ěn ra. ²² Vỹnvỹn ke ký ag tóg *Jesus* mré ke ag jyvėn mū sir; ag tỳ *Jesus* vī kri fi to krónh ke tū nī jé, ag tỳ to fe tar nýtī jé ke gé. "Ēg tỳ Topė tỳ tỳ ěg pā'i nī ve sór ký ěg tóg vėnh jagtar jagy venh ke mū," he ag tóg. ²³ *Ký* ag tóg ag mý *igreja* to kófa ag kuprėg mū, ag tỳ *Jesus* ki ge ký nýtī ag ki rīr jé. Ag to ag tóg Topė mré vī mū gé, nēn ū ko mē kā. *Ký* ag tóg: "Topė vỹ ājag ki rīr há han mū," he mū. *Ký* ag tóg mū mū sir. ²⁴ *Ký* ag tóg ga tỳ *Pisidia* ĩn rām ký ga tỳ *Panfilia* tá junjun mū. ²⁵ *Ēmā* tỳ *Perge* tá ag tóg Topė vī tó mū gé sir. Kar ký ag tóg ēmā tỳ *Atália* ra mū mū. ²⁶ Tá junjun ký ag tóg *Antioquia* ra mū mū gé, *canoa* mág kā mī. Ēn hā tá ag tóg pa ja nī. Tá ke ag tóg ag to Topė mré vī ja nýtī, ti tỳ ag jy nīgān jé. *Ký* ag tóg ti rānhrāj ěn han kān mū. *Ký* ag tóg *Antioquia* ra vỹnvỹn ke mū. ²⁷ Tá junjun ký ag tóg *Jesus* ki ge ký nýtī kar jé prėr mū. *Ký* ag tóg ag mý Topė tỳ nēn han mū kar kāmén mū. "Fóg ag ne tóg *Jesus* ki ge mū gé, Topė tỳ ag krīn ký," he ag tóg mū, ag mý.

²⁸ *Ký* ag tóg tá nýtī, kysā tỳ hēn ri ke ki. *Jesus* mré ke ag mré ag tóg nýtīgtī, *Paulo* ag.

15

Ag tỳ Topė jykre to jyrén

¹ Kejėn *Judėia* tá ke ū ag tóg *Antioquia* tá junjun mū. *Ký* ag tóg *Jesus* mré ke ag mý: "ājag grė fār junun kym nī," he mū. "*Moisės* tỳ ěg mý nēn tó mū ěn han nī. Ke tū nī mū ra ājag tóg krenkren ke tū nī," he ag tóg.

² Hā ra *Paulo* ag tóg: "vó," he mū. *Ký* ag tóg jagnė vī kafān mū sir. *Ký* *Jesus* mré ke kar ag tóg *Paulo* ag mý: ag mré mūm nī, *Jerusalėm* ra," he mū. "Tá *Jesus* tỳ ūn vin mū ag mré vīm nī, *igreja* to kófa ag mré. Ag mý: ěg hỹn hē ri kenh mū, vėnh grė fār junun kym ke to? hem nī," he ag tóg.

³ *Ký* *Paulo* ag tóg: "ėg mūnh ke nē ha," he mū. Ū tỳ ag grė fār junun kym sór mū ag mré

ag tóg mū mū. Kŷ ag tóg ga tŷ *Fenícia* fin pa mū sir, ga tŷ *Samaria* fin ke gé. Ag mūn kŷ ag tóg *Jesus* mré ke kar ag mŷ fóg ag tŷ *Jesus* ki ge kāmén mū. Kŷ tóg vėnh kar mŷ sér tŷ sir. ⁴Kŷ ag tóg *Jerusalém* tá junjun mū. Kŷ tá *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ ag tóg vėnh mán mū, *Jesus* tŷ ūn vin mū ag mré há, kófa ag mré há. Kŷ ag tóg ag mŷ *Topě* tŷ nén han mū kar kāmén mū.

⁵Há ra *Fariseu* ū ag tóg tá nŷtŷ gé, ū tŷ *Jesus* ki ge mū ag. Ěn ag tóg ag mŷ: “ėg mŷ tóg há nŷnh mū, ag tŷ ag gré făr junun kym kŷ, ag tŷ *Moisés* tŷ ěg mŷ vėjykre nŷm ja ki kanhrān kŷ.” he mū sir, fóg ag to, ū tŷ *Judeu* jykre han tū ag to.

⁶Kŷ vāhā *Jesus* tŷ ūn vin mū ag vŷ kófa ag mré vėnh mán mū, vyr mŷ, to vėmén jé. ⁷Kŷ ag tóg to vėmén mág han mū sir. Kŷ kejėn *Pedro* tóg ag mŷ: “inh kanhkā”, vāsŷ *Topě* tóg inh kuprėg ja nŷ, isŷ fóg ag mŷ *Jesus* vŷ tó jé, ag tŷ jėmė kŷ krenkren jé. Tag ki kanhró ājag tóg nŷtŷ,” he mū. ⁸“Kŷ *Topě* tóg ag mŷ ti kuprŷg jėnėg mū. Ag fe ki kanhró tóg nŷ, há kŷ tóg ag mŷ ti jėnėg mū. Há ki tóg ěg mŷ ven mū, ag tŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ ti, ěg ri ke. ⁹Há kŷ *Topě* tóg ag to: vyr mŷ ke ag vė, he tū nŷgtŷ. Ag tŷ ti ki ge kŷ nŷtŷn kŷ tóg ag fe tŷ jānhkri’ he mū, fóg ag fe tŷ. ¹⁰*Topě* tŷ há vė. To: vėnh mŷ ti nŷ, he tŷg nŷ. Ag mŷ ājag tóg vėjykre jagy ěn nŷm sór mū, ti tŷ ěg mŷ han jagy ja ra. ěg jógjóg ag mŷ tóg han jagy ja nŷ, kŷ tóg ag mŷ ag tŷ ki króm tŷ nŷnh ha mē tŷ, ěg mŷ ke gé. Há ra ājag tóg ag mŷ nŷm sór mū. ¹¹Ke tŷg nŷ. *Jesus* tŷ ěg jagāgtān kŷ tóg ěg kren han mū, ěg tŷ ti vŷ kri fi kŷ. Kŷ ěg tóg fóg ag ri ke tāvŷ nŷtŷ,” he tóg, *Pedro* ti.

¹²Kŷ vėnh kar ag tóg ěmė kā nŷtŷ nŷ. Kŷ ag tóg *Barnabé* tŷ ag mŷ nén to mū mēg mū, *Paulo* tŷ ag mŷ nén to mŷ ti ke gé. Ag tŷ ěg tŷ nén han vānh hynhan mū to ag tóg mū. Ag tŷ *Topě* jykre ki fóg ag mŷ nén hynhan mū to ag tóg mū gé sir.

¹³Ag tŷ to kān kŷ *Tiago* tóg sir ag mŷ: “ha mē, inh kanhkā”, he mū. ¹⁴“*Simão* vŷ ěg mŷ tó ja nŷ, *Topě* tŷ nén han ve ti, ti tŷ fóg ag mŷ *Topě* vŷ to vė ěn ti. Kŷ ag tóg tŷ *Topě* tŷ nŷtŷ sir. *Jesus* mré ke vŷ tŷ ag nŷtŷ, ag tŷ ti ki ge kŷ nŷtŷn kŷ. ¹⁵Há ra tóg vāsŷ rān kŷ nŷ. *Topě* vŷ tó tŷ tóg tag rān ja nŷgtŷ, ha mē: ¹⁶kātŷg jé sóg ke mū, he tóg, *Topě* ti. *Davi* krēm *Judeu* ag tóg e pė ja nŷtŷgtŷ. Há ra *Davi* jykre tóg tŷ’ he mū. Kŷ tóg ěn vag ri ke nŷ sir. Ěn tág han jé sóg ke mū, há vŷ: *Davi* krė’krė ū vŷ tŷ pā’i nŷnh mū, he mū. Isŷ han ken há vė. ¹⁷Tŷ tŷ sóg ūn mág pė han ke mū, *povo* kar kā mŷ ke ag tŷ tŷ isŷ nŷtŷ jé, fóg ag, kanhgág ag, isŷ ūn kuprėg mū ag, fag ke gé,” he tóg. ¹⁸“*Topě* tŷ tón há vė. Ū tŷ vāsŷ tag kāmén mū tŷ tón há vė, he tóg, *Topě* vŷ tó tŷ ti. Há kŷ ěg tóg tag ki kanhró tāvŷ nŷtŷ,” he tóg, *Tiago* ti.

¹⁹“Isŷ nén to jykren mūn há vė, ěg tŷ ag mŷ ěg jykre jagy ěn tó tŷ nŷn jé, ū tŷ fóg kar kā mŷ *Topě* jykre han sór mū ag mŷ, kanhgág ag mŷ ke gé, fag mŷ ke gé,” he tóg. ²⁰“Ěg tŷ ag mŷ tónh ken há vė, ha mē: vėnh kăgrá to fėnhka ko tŷg nŷ, ā prŷ tŷ fi mré nŷ tŷg nŷ, nén ū tŷ vėsógki ter mū ko tŷg nŷ, nén ū kyvėnh ko tŷg nŷ gé,” he tóg. ²¹“*Moisés* jykre tag kāmén ag tóg tŷ, ěg mré *Judeu* ag, ěmā kar ki. Vėnh kán ke kurā ki ag tóg ti tŷ rān mū to ke tŷ, há kŷ vėnh kar tóg ki kanhró nŷtŷ,” he tóg, *Tiago* ti.

Apóstolo ag tŷ carta rān mū

²²Kŷ *Jesus* tŷ ūn vin mū ag tóg to jykren mū, kófa ag ke gé. *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ ag kar ke gé. Kŷ ag tóg ū ag kuprėg mū, ag tŷ *Antioquia* ra mū jé, *Paulo* mré, *Barnabé* mré. Ag tŷ ūn kuprėg mū ag há vė, há vŷ: *Judas*, he mū, ti jiji ū há vŷ: *Barsabás*, he mū. *Silas* kuprėg ag tóg mū gé. Ěn ag tóg tŷ *Jesus* mré ke ag pā’i nŷtŷ. ²³Ag mŷ ag tóg vėnh rān nŷm mū gé. Ag tŷ rān há vė, ha mē:

“*Jesus* tŷ ūn vin mū ag tŷ rān há vė, kófa ag ke gé. *Jesus* mré ke ag. ěg tŷ ěmā tŷ *Antioquia* tá ke ag mŷ rān há vė, fóg tŷ *Jesus* mré ke ag mŷ, ga tŷ *Síría* tá ke ag mŷ, ga tŷ *Cilícia* tá ke ag mŷ ke gé. Ājag mŷ há?

²⁴Ěg kā ū ag tŷ ājag tá junjun mē ěg tóg. Ājag krŷn ū han ag tóg mū, kŷ ājag krŷ tóg kufŷ’ he mū. Há ra ěg tóg ag mŷ: “ha vėjykre tag tó,” he ja tū nŷgtŷ. ²⁵Kŷ ěg tóg vėnh mán, ěg tŷ to jykren jé. Kŷ ěg kar tóg to jykren kŷ tag ag kuprėg, ěg tŷ ājag to ag jėgnėg jé, ag tŷ *Barnabé* mré mū jé, *Paulo* mré. ěg tŷ ū to há tāvŷ ag vė. ²⁶Ag há ne tóg fe tar nŷtŷgtŷ! Kŷ ag tóg ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* vŷ tó mŷgtŷ, ū tŷ ěn ri ke tŷ ag kăgtén sór mū há ra. ²⁷Ěg tŷ ag to há nŷtŷn kŷ ěg tóg *Judas* jėnėg mū, *Silas* ke gé, ag tŷ ājag mŷ ěg tŷ rān mū tag kāmén jé.

²⁸Ājag mŷ ěg vėjykre jagy ěn nŷm tŷ nŷ. *Topě* kuprŷg vŷ ěg mŷ tó tŷ nŷ. Tag há han jé ājag tóg ke mū, ha mē: ²⁹vėnh kăgrá to fėnhka ko tŷg nŷ, nén ū kyvėnh ko tŷg nŷ gé. Nén ū tŷ vėsóg ki ter mū ěn ko tŷg nŷ gé. Ājag prŷ tŷ fag mré nŷ tŷg nŷ gé. Ājag tŷ tag ki króm kŷ tóg há tŷ. Jatun mŷ nŷtŷm nŷ. “Vėnhrān há vė.

³⁰Kŷ ag tóg ag mŷ: “ha mŷ jėg ge,” he mū. Kŷ ag tóg mū kŷ *Antioquia* tá junjun mū. Tá ag tóg *Jesus* ki ge mū kar jé prēr mū sir, ag tŷ to vėnh mán jé. Kŷ ag tóg ag mŷ vėnh rá ěn nŷm mū. ³¹Kŷ ag tóg to ke mū. Kŷ tóg ag mŷ há tŷ, ag tŷ vėnh jyvė rá ěn ven kŷ. Kŷ ag krŷ tóg kănhvŷ’ he mū sir.

³²Kŷ *Judas* vŷ *Silas* mré vėnh kar jyvėn mū gé. *Topě* vŷ tó tŷ ag vė. Há kŷ ag tóg ag jyvėn tŷ ěn ri ke han mū. Ag fe tŷ ag tóg tar’ he mū. ³³Tá ag tóg *semana* tŷ ěn ri ke han mū. Kŷ *Jesus* mré ke ag tóg ag mŷ: “ha jatun mŷ *Jerusalém* ra vŷnŷn kė, ū tŷ ājag jėgnėg mū

ën to,” he mü. ³⁴Hä ra tóg *Silas* mý há nī, ký tóg tá nī nī sir. Tí tú tóg nī sir.

³⁵Ký *Paulo* mré *Barnabé* ag tóg *Antioquia* tá nýtí nī. Topè ví tý ag tóg ag kanhrän mü, ag mý kámén ký. Ký ü tý hën ri ke ag tóg ag ri kén Topè ví tó mü gé.

Paulo tý ti pir mý tīg, Barnabé tý ti pir mý tīg

³⁶Si há tú ra *Paulo* tóg *Barnabé* mý: “mü ný, emä ën kar mī mü män jé, ëg tý tá *Jesus* ví tó ja mī,” he mü. “Isý *Jesus* mré ke ag venh há tóg tí. Ag mý hën ri ke mün mü há han mü výt?” he sóg tí,” he tóg.

³⁷Ký *Barnabé* tóg *João Marcos* pére tīg sór mü. ³⁸Hä ra tóg *Paulo* mý kórég nī, *Marcos* tý ag ré ký tīg ja nün ký, ag tý *Panfilia* tá. “Ü tý ëg mré Topè ränhräj han ja tú ën pére sóg tīg män ke tú nī ha,” he tóg.

³⁹Hä to ag tóg jagñè to jügü mü. Ký ag tóg vënh kápugpóv ký mü mü. Ký *Barnabé* tóg *Marcos* mré goj vāso tý *Chipre* ra tí mü, *canoa* mág ká mī.

⁴⁰Jo *Paulo* tóg *Silas* kuprëg mü, ti tý ti mré tīg jé. Ký tóg tí mü sir. *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* to Topè mré ví mü, ti tý ti jy nīgän jé.

⁴¹Ký ag tóg ga tý *Síria* mī pa mü, ga tý *Cilicia* mī ke gé. *Jesus* kí ge ký nýtí kar jyvën tóg mü, *Paulo* tí.

16

Timóteo tý Paulo mré tīg

¹Ký *Paulo* ag tóg emä tý *Derbe* tá junjun mü, emä tý *Listra* tá ke gé. Hä ra ü tóg tá nī nī, *Jesus* mré ke ü, ti jiji há výt: *Timóteo*, he mü. Ti mýnh fi tóg tý *Judeu* nī', há ra fi tóg *Jesus* kí rá ja nígti. Tí panh tóg tý fóg nī.

²Ký *Listra* tá *Jesus* mré ke ag tóg *Timóteo* to ví há han mü, *Ícônio* tá ke ag ke gé. ³Ký *Paulo* tóg tí pére tīg sór mü, ký tóg tí gré fár junun kym mü. Ag münh ke tá *Judeu* kar ag tóg tí panh tý tý fóg nī kí kanhró nýtí. Hä ký *Paulo* tóg tí fár kym mü sir.

⁴Ký ag tóg emä ën mī mü mü. Ký ag tóg ag mý *Jesus* tý ün vin mü ag tý rá kámén mü sir, *igreja* to kófa ag tý *Jerusalém* tá nén rán ja tí. ⁵Hä ký *Jesus* kí ge ký nýtí ag tóg tar nýtí sir. Vënh män ag tóg tí, ag tý Topè ví mē jé. Komër há ag tóg e nýtí sir.

Paulo tý nén nē vëg mü

⁶Ký *Paulo* ag tóg ga tý *Frígia* mī pa mü, ga tý *Galácia* mī ke gé. Ký ag tóg ga tý *Ásia* tá Topè ví tó sór mü, há ra Topè kupríg tóg ag mý nenh mü. ⁷Ký ag tóg ga tý *Mísia* tá junjun mü. Ký ag tóg ga tý *Bitinia* ra mü sór mü, há ra Topè kupríg tóg ag mý nenh mü gé. ⁸Ký ag tóg *Mísia* rá mü ký emä tý *Tróade* tá junjun mü. ⁹Ký kuty ën ká *Paulo* tóg nén nē vëg mü, tí vënhpéti kí. Ga tý *Macedônia* tá ke vëg tóg mü. Tí jo tóg jé nī. Ký tóg tí mý: “*Macedônia* to kätīg, ëg kanhrän jé,” he mü. Ký tóg rír mü sir.

¹⁰Tí tý nén nē ën ve kar ký ëg tóg vësýmér *Macedônia* ra mü sór mü sir. “*Jesus* hýn ëg mý: ha mü jëg, hé. Ag mý inh ví tó, he tí hýn,” he ëg tóg. ¹¹Ký ëg tóg emä tý *Tróade* kí pa mü. Vësýmér ëg tóg goj vāso tý *Samotrácia* ra mü mü. Tý vaj ký ëg tóg emä tý *Néapolis* ra mü mü. ¹²Tá pa ký ëg tóg emä tý *Filipos* ra mü mü. Ga tý *Macedônia* kí emä ve vë. Ëg tý tá junjun vén jan há vë. Fóg tý *Romano* ag jamä ü vë. Tá ëg tóg kurä tý hën ri ke han mü.

Lidia fi tý Jesus kí rá

¹³Vënh kán ke kurä kí ëg tóg emä to ró mãra mü mü, goj ra. “Tán hýn Topè mré ví jafä nī,” he ëg tóg. Tá ëg tóg nigní mü sir. Hä ra ün týtä fag tóg tá nýtí nī, ký ëg tóg fag mré ví mü.

¹⁴Tá ü fi tóg nī nī, fi jiji há výt: *Lidia*, he mü. Kur kósóg vëne he fi tóg nī nī. Tý fi tóg emä tý *Tiatira* tá ke nī. Topè kamëg fi tóg tí. Ën fi výt *Paulo* ví mëg mü sir. Ký Topè tóg fi mý krí há ním mü, ký fi tóg *Paulo* ví jemë ký *Jesus* kí rá mü. ¹⁵Ký ëg tóg fi kypëg mü, fi mré ke kar fag mré há. Ký fi tóg ëg mý: “inh mré inh in kí nýtím nī, sý äjag kí rír jé,” he mü. Ví kí fi tóg ëg kutän mü. Ký ëg tóg fi mý: “he,” he mü.

Paulo ag tý Filipos tá sigse ký nýtí

¹⁶Ëg tý kejën Topè mré ví jafä ra mü män ký ü fi tóg ëg kato të mü. Ü mý ränhräj tí fi vë. Hä ra fi tóg jagrë kórég nī, ký fi jagrë tóg vënh kar mý ag tý nén venh ke mü tó tí. Fí tý ün mý ränhräj tí ag tóg fi tugñin jänkamy mág vëg tí.

¹⁷Ën fi výt ëg nón tí mü, ký fi tóg jamä hára: “Topè pé mré ränhräj mü ag vë mýr,” he mü. “Vënh kar káfór mré ränhräj mü ag vë mýr. Ag há ne tóg äjag mý vënh ví há tó tí', äjag tý to krenkren jé'.” he fi tóg ëg to. ¹⁸Kurä tý hën ri ke han fi tóg. Ký tóg *Paulo* mý ü ný, ký tóg kyrä ký fi jagrë mý: “*Jesus Cristo* jiji tý sóg ä mý tó mü, ä tý fi tovänh jé,” he mü. Ký tóg vësýmér fi tovänh mü sir.

¹⁹Hä ra tóg fi tý ün mý ränhräj tí ag mý ü ný, ag tý fi tugrín gýjý ve män tú nün ký. Ký ag tóg *Paulo* ség mü, *Silas* ke gé. Pá'i ag mý ag tóg ag ven mü, emä kuju kí. ²⁰Ký ag tóg pá'i ag mý: “*Judeu* tag ag ve ra ha,” he mü. “Vënh kar jügü han ag tóg mü nī mýr, ëg jamä tag mī. ²¹Vëjykre vënh mý tó ag tóg mü, ëg tý nén han ke tú tó ag tóg mü. Tý ëg tóg *Romano* nýtí, ký ag jykre tóg ëg mý ü ný,” he ag tóg. ²²Tá ke kar ën tóg ag to kórég nýtí, ký ag tóg ag kato ví mü gé.

Ký pá'i ag tóg porisa ag mý: “ag kur nünh ký ag mränmrän,” he mü. ²³Ag mränmrän tý hën ri ke han ag tóg mü, ka téj tý. Kar ag tóg vëse ja ká kí ag vām mü. Vëse ja kí rír tí mý ag tóg: “ag nígfénh há han nī, ag tý kápa tú nī jé,” he mü. ²⁴Ký tóg vëse ja kuju tá ag vām mü. Ka tý tóg ag sigsé g mü sir.

²⁵ Kuty kaju ki *Paulo* tóg *Silas* mré *Topè* mré vi mü. Ti mý ag tóg jänjån mü. Ký vësigse ag kar vÿ jëmëg mü sir. ²⁶ Ký vâhã ga tóg jürün ke mü. Vëse ja krëm tóg jürün ke mü. Ký vësýmér jänkã kar vÿ nognor kr kån mü. (Rómrom kån tóg mü.) Ký vësigse ag kar se ja tÿ *ferro* ên tóg kygvar' he kån mü. ²⁷ Ký vëse ja ki rÿr tÿ ên tóg rÿr mü. Hã ra vëse ja jänkã kar vÿ nognor ký nÿtÿ nÿ. (Rómrom ký tóg nÿtÿ nÿ.) Ký tóg ti rógro ên kunüh ký vënh kusón sór mü. "Vësigse kar ag hÿn vënh pigju kån," he tóg.

²⁸ Hã ra *Paulo* tóg jamã há ra: "ker vënh vóg kónãn hë'. Êg kar vÿ ki nÿtÿ," he mü.

²⁹ Ký tóg néj gru to vi mü, ü tÿ ag ki rÿr tÿ ên ti. Ký tóg vëse ja kã ra *Paulo* to vënhvãg rã mü, jürün ke ký. *Paulo* jo tóg müg ke mü, *Silas* jo ke gé, ag tÿ ti mÿ ti kãfór nÿtÿn ký. ³⁰ Ag gé(g) tóg ti mü, vëse ja kã tá kãkutê ký, ký tóg ag mÿ: "inh hÿn hë ri kenh mü?" he mü. "Topè vi mranh sóg, hã ra tóg ti tÿ inh kren han há tÿ," he tóg.

³¹ Ký *Paulo* ag tóg ti mÿ: "ã tÿ *Jesus Cristo* ki rã ký ã tóg kren mü, ã mré ke kar ag mré hã," he mü. ³² Ký ag tóg ti mÿ *Jesus* vi kãmén mü, ti mré nÿtÿ ag mÿ ke gé. ³³ Ký tóg ag ki rÿr mü vësýmér, kuty ke nÿ ra. Ag tÿ ag mrãnmrãn ja ên kupég tóg mü, ag mÿ. Ký ag tóg vënh kaja jé ti kypég mü gé, ti mré nÿtÿ ag mré, ag tÿ *Jesus* ki ge ký. ³⁴ Ký tóg ti ñn ra ag tatÿn ti mü. Ag jën tóg mü. Ti mÿ tóg sér tÿ, ti tÿ *Jesus* ki rã ký. Ti mré nÿtÿ kar ag mÿ tóg sér tÿ gé sir, fag ke gé.

³⁵ Tÿ vaj ký pã'i ag tóg porisa ag mÿ vënh vi ñim ký ag jëgnëg mü. "Ën ag mÿ: ha mü jëg, hem nÿ," he ag tóg, ü tÿ vëse ja ki rÿr tÿ ên mÿ. ³⁶ Ký tóg *Paulo* ag mÿ: "pã'i ag vÿ inh mÿ vënh vi jënê, isÿ ãjag mÿ: ha mü jëg, he jé. Hã ký jatun mÿ mü jëg," he mü.

³⁷ Ký *Paulo* tóg ti mÿ: "tÿ êg *Romano* nÿtÿ, ag mré, hã ra ag tóg vënh ó to êg mrãnmrãn ja nÿ," he mü. "Ký vënh kar vÿ ve kån. Êg ki jëmëg mē kã ag tóg vëse ja kã ki êg vãm. Jó ag tóg vënh kar vatãnh tá êg mÿ: hã mü jëg, he sór mü. Mũnh ke tÿ êg nÿ. Ag hã tóg kãmü ký êg tatÿ mũnh mü, pã'i ag," he tóg.

³⁸ Ký porisa ag tóg pã'i ag mÿ tag tó mü sir. Ký tóg ag mÿ e tÿ. Ag tÿ *Romano* ü vóg kónãn ke tÿ ve vë, hã ký pã'i ag fe tóg jürün ke mü. ³⁹ "Êg mÿ vënh pãte fón nÿ, êg tÿ ãjag sigse ja tÿ," he ag tóg mü. Ký ag tóg ag tatÿ mü mü. "Ãjag tÿ êg jamã ki pa ký tóg há tÿ," he ag tóg mü sir ag mÿ.

⁴⁰ Ag tÿ vëse ja ki pa ký ag tóg *Lidia* fi ñn ra mü mü sir. *Jesus* mré ke ag vëg ag tóg mü. Ký ag tóg ag jyvën mü. Kar ký ag tóg êmã ên ki pa mü sir.

¹ Ký ag tóg êmã tÿ *Anfipolis* mÿ pa mü, êmã tÿ *Apollónica* mÿ ke gé. Ký ag tóg *Tessalónica* tá junjun mü. Tá *Judeu* ag vënh kanhrãn jafã tóg jë. ² Ký *Paulo* tóg ti tÿ nén han tÿ ên han mü sir. *Judeu* ag vënh kanhrãn jafã kã ra tóg rã mü. Ag mré tóg vi mü, vënh kån ke kurã tãgtÿ ki. *Topè* vi tó tóg mü sir ag mÿ, vãsÿ rãn ký nÿ ên ti. ³ Ag mÿ tóg *Cristo* kãmén mü, ti jagtar ja ti, ti ter kar rÿr mãn ja ên ti. "*Jesus* hã vë, hã vÿ: *Cristo*, he mü. Vãsÿ tóg rãn ký nÿ, *Cristo* jagtar ke ti, ti rÿr mãn ke ti ke gé," he tóg.

⁴ Ký tóg ü ag mÿ ge nÿ. *Judeu* kã mü ü ag mÿ. Ký ag tóg *Paulo* mré mügtÿ, *Silas* mré ke gé. Ký fóg tÿ hën ri ke ag tóg to há nÿtÿ gé sir, ü tÿ *Topè* kamëg mü ag, ñn tÿtã há fag ke gé.

⁵ Hã ra tóg *Judeu* ü ag mÿ ü nÿ. Hã ký ag tóg ñn kórëg ag mÿ: "kãmü jëg ra," he mü, ñn rãnrãj vãnã ag mÿ. Vënh génh ký ag tóg vënh kar jügü han mü. Ký ag tóg *Jasão* he mü ên ñn jÿ nÿtÿ nÿ sir. *Paulo* ag jãvãnã ag tóg mü, ag tÿ vënh kar jügü ên ag mÿ ag ven jë. ⁶ Hã ra ag tóg ag vëg tÿ nÿ. Ký ag tóg *Jasão* pére mü mü, *Jesus* mré ke ü ag mré. Pã'i ag mÿ ag tóg ag vin mü. Ký ag tóg jamã hára prënprër mü. "Ü tÿ êmã kar mÿ vënh kar jügü han mü ag tóg tag ki junjun mü mÿr," he ag tóg mü. ⁷ "*Jasão* tóg ag mÿ: kãge jëg ra, hé. Hã ra ag kar tóg pã'i mág tÿ *imperador* vi mranh ja nÿgtÿ. Vÿr mÿ êg pã'i mág nÿtÿ, hã vÿ: *Jesus*, he mü, he ag tóg, *Paulo* ag," he ag tóg mü. Ag tÿ *Paulo* to ón hã vë.

⁸ Ký ü tÿ mëg mü ag vÿ fe ü nÿtÿ sir, êmã ên tá pã'i ü ag, tá ke kar ag ke gé. ⁹ Ký pã'i ag tóg *Jasão* ag mÿ: "êg mÿ jãnkamy ñim ge, êg tÿ to ve jé, ãjag tÿ *imperador* kato tÿnh ke tÿ tÿ," he mü. Ag tÿ ag mÿ ñim kar ký ag tóg ag mÿ: "ha mü jëg," he mü sir.

Êmã tÿ *Beréia* tá

¹⁰ Kuty ên kã *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* mÿ: "hã tÿg, *Beréia* ra," he mü. *Silas* mÿ ag tóg ke mü gé. Ký ag tóg mü mü.

Ag tÿ *Beréia* tá junjun ký ag tóg *Judeu* ag vënh kanhrãn jafã kã ra ge mü, ag mÿ *Topè* vi tó jë.

¹¹ *Beréia* tá ke ag tóg jÿkre há nÿtÿ. Ag pijé *Tessalónica* tá ke ag ri ke nÿtÿ'. Ký ag tóg *Paulo* ag vi kri fig mü. Ag mÿ tóg há tÿ sir. Kurã kar ki ag tóg *Topè* vi to vënh kanhrãn mü, ag tÿ to: "ki hã tóg tó tÿ," hen ký. ¹² Ký ü tÿ hën ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mü, fóg ag mré hã, ñn tÿtã há fag mré hã.

¹³ Ký *Judeu* ag tóg mëg mü, *Tessalónica* tá. *Paulo* tÿ *Beréia* tá *Topè* vi tó mëg ag tóg mü sir. Ký ag tóg *Beréia* tá junjun mü, ag tÿ tá vënh kar jügü han jé. ¹⁴ Ký *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* mÿ: "hã tÿg, *canoã* mág kã mÿ," he mü. Hã ra *Silas* vÿ tÿ tÿ nÿ, *Timóteo* ke gé. *Beréia* tá ag nÿtÿ. ¹⁵ Ký ü ag tóg *Paulo* pére mü mü. Êmã tÿ *Atenas* ra ag tóg ti mré mü mü. Ag tÿ tá vÿnÿn kenh ken ký *Paulo* tóg ag mÿ

17

ke mü, ag tý *Silas* jé prêr jé, *Timóteo* jé ke gé, ag tý vêsýmér êmã tý *Atenas* ra ti nón mü jé.

Êmã tý *Atenas* tá

¹⁶ *Ký Paulo* tóg *Atenas* tá nĩ nĩ, *Silas* mré *Timóteo* jávãnh ký. Hã ra tóg sir kri ù nĩ, ti tý tá vènh kãgrã tý hèn ri ke ven ký. ¹⁷ *Ký tóg Judeu* ag tý vènh kanhrãnjafã krêm *Judeu* ag mré ví mü, fóg tý *Judeu* jykre han mü ag mré ke gé. Kurã kar ki tóg êmã kuju tá vènh kar mré ví mü gé sir.

¹⁸ *Ký ù* ag tóg ti mré ví mü, ù tý *Epicuro* tý nén rán ja to jykrén mü ag, ù tý *Estóico* he mü ag tý nén rán ja to jykrén mü ag ke gé. *Ký* ag tóg ti to: “ví mẽ tóg nĩ,” he mü. “Ti hýn tóg ne to?” he ag tóg. *Ký ù* ag tóg ti to: “topê ù tugtó ti hýn, kór há tá topê,” he mü. Hã ra *Paulo* tóg *Jesus* kãme sér tó mü. *Jesus* rír mãn tó tóg mü.

¹⁹ *Ký* ag tóg sór tý *Areópago* ra ti pére mü mü. Tá pã'i ag tóg ag jyvèn tí. *Ký* pã'i ag tóg ti mý: “ã tý vèjykre tó mü tag kãmén há han ra, èg mý,” he mü. ²⁰ “Ge mẽ ja tü èg nýtĩ. *Ký* èg mý kãmén há han nĩ,” he ag tóg.

²¹ Hã ra *Atenas* tá ke ag tóg vènh ví tãg mẽ to há nýtĩ. Ag tý vènh ví mẽ ja tü mẽ ký ag fe tóg mrin ke tí.

²² *Ký Paulo* tóg sór tý *Areópago* kri jê ký ag mý: “*Atenas* tá ke’, topê tý hèn ri ke kamèg àjag tóg tí. Tag ve sóg,” he mü. ²³ “Àjag jamã mĩ sóg tí, ký sóg àjag topê ìn kãsir kar vigvé. Ký sóg topê ìn sĩ ù vé, ký tóg: èg tý topê ki kagtíg ìn, he mü, ti rá ti. Àjag tý Topê ki kagtíg èn tó sóg tí. Àjag tý ti ki kagtíg nýtĩ ra àjag tóg ti mý nén ù kugprüg tí.

²⁴ Topê èn vỹ *mundo* kar han, mĩ mü kar ke gé. Kanhkã tân vè mýr, ký tóg tý ga to pã'i nĩ gé. Hã ký tóg èg tý ti ìn han krêm nĩ tü nýtĩ. ²⁵ *Ký* èg tóg ti ki rír ke tü nĩ gé, ti jagtar tü nĩn ký. Vènh kar rìn tóg nýtĩ, ký tóg vènh kar tý hãmhãm ke han tí. Vènh kar tý nén ve sór mü kar nĩm tóg tí. ²⁶ *Ký* tóg vènh kyvènh pir tý èprã ke kar hynhan, *nação* kar, ga kar mĩ mü ag. Tý èg vènh kyvènh pir nýtĩ. *Ký* tóg èg mý èg mur ke kurã nĩm mü gé, èg ter ke kurã ti ke gé. Èg mý tóg èg jamã nĩm mü gé, Topê tí. ²⁷ Vènh kar hynhan tóg, èg tý ti to há nýtĩ jé, èg tý ti ki kanhró nýtĩ jé. Ti pijé kuvar gy nĩ'. Kakó ti nĩ. ²⁸ Ti tý èg han ja vè mýr, hã ký èg tóg rĩnrĩr nýtĩ, ti tugrĩn. Ti tugnĩn èg tóg mügtĩ. Hã ký àjag kã mã vènhrán tí ag tóg: tý èg Topê krè nýtĩ, he ja nýtĩ. ²⁹ Èg tý tý ti krè nýtĩn ký èg tóg ti ki kanhró nýtĩ gé. *Ouro* ri ke tü ti nĩ. Ti pijé *prata* ri ke nĩ'. Ti pijé pó ri ke nĩ'. Ti pijé tý vènh kãgrã nĩ'. Èprã ke tý nén to jykrén mü ri ke tü ti nĩ. Topê vè, Topê,” he tóg, *Paulo* tí.

³⁰ “Hã ra tóg èg to fen mág mü, èg tý ti ki kagtíg nýtĩn ký. Hã ký tóg vãhã vènh kar mý vènh ví jènèg mü, èg tý èg jykre pãno tovãnh jé. ³¹ Kurã nĩm tóg huri, ký tóg kurã èn ki èprã

ke jykre kar tugnỹm ke mü. Ûn pir kuprèg tóg, ti tý ti jagfỹ èg kar jykre tugnỹm jé. Èn tóg ter ja nĩ, hã ra Topê tóg ti rĩn mãn ja nĩ, èg tý ti ki kanhkó nýtĩ jé,” he tóg, *Paulo* tí.

³² Ti tý ag mý ti ter kar rír mãn tón ký ù ag tóg to é he mü. Jó ù ag tóg: “kurã ù kã èg hèn ri ke mẽn ã ví mẽ mãn sór mü,” he mü. ³³ Hã ký *Paulo* tóg tí mü sir, ag ré ký. ³⁴ *Ký ù* ag tóg tí nón mü mü, ký ag tóg *Jesus* ki ge mü sir. Ag kã ù vỹ tý *Dionísio* nĩ. *Areópago* tá ag jyvèn tí ag kã ù vé. *Ký ù* fi tóg *Jesus* ki rá mü gé. Fi jiji hã vỹ: *Damáris*, he mü. *Ký ù* ag vỹ ti ki ge mü gé sir.

18

Êmã tý *Corinto* tá

¹ *Ký Paulo* tóg *Atenas* ki kutê ký *Corinto* ra tí mü.

² Tá *Judeu* ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Áquila*, he mü. *Ponto* tá ke vé. Ga tý *Itália* tá tóg kãtig ja nĩ, ti prũ fi mré. Fi jiji hã vỹ: *Priscila*, he mü. Pã'i mág tý *imperador* tý *Cláudio* he mü tóg *Judeu* kar ag mý: “êmã tý *Roma* ki pa jèg,” he ja nýtĩ. Hã ký fag tóg êmã tý *Corinto* tá junjun ja nýtĩ.

³ *Ký Paulo* tóg fag mré nĩ nĩ sir. Fag mré tóg rãnrãj mü sir. Kür tý fag tóg ìn han mügtĩ, *Paulo* kóm. ⁴ *Ký* tóg vènhkãn ke kurã kar ki ag mý Topê ví tó mü, *Judeu* ag vènh kanhrãnjafã krêm. ⁵ *Ký Silas* vỹ *Macedônia* tá kãti mü, *Timóteo* mré. *Ký Paulo* tóg Topê ví tó tãvi nĩ nĩ. Ðn tý kur han mãn tü tóg nĩ. *Judeu* ag mý tóg *Jesus* kãmén mü, fóg ag mý ke gé.

⁶ Hã ra ag tóg tí kato ví mü. *Ký* ag tóg *Jesus* to é he mü. *Ký Paulo* tóg ti kur rümrüm mü, ag mý: “vènh há ki àjag tóg vãgfor ke mü, nũgme ki vár ký,” he jé. “Àjag mý sóg *Jesus* tó, hã ra àjag tóg mẽ jávãnh nýtĩ. *Ký* àjag tý vèsóg ki vèsýrènh ke vé. *Ký* sóg fóg ag kar há mý tónh tũg ha, kanhgãg ag kar mý ke gé,” he tóg mü. ⁷ Hã ký tóg tá kutê ký fóg ìn kã ra rá mü, ti jiji hã vỹ: *Ticio Justo*, he mü. Topê kamèg ti tí. Ti ìn vỹ *Judeu* ag vènh kanhrãnjafã rá jè gé. *Ký Paulo* tóg ti mré nĩ nĩ sir.

⁸ Hã ra *Judeu* ag vènh kanhrãnjafã to pã'i vỹ *Jesus* ki rá mü, ti jiji hã vỹ: *Crispo*, he mü. Ti mré ke kar vỹ *Jesus* ki ge mü gé, *Corinto* tá ke tý hèn ri ke. *Ký* ag tóg kyge ký nýtĩ sir.

⁹ *Kejèn Paulo* tóg kuty ký nén nè vèg mü. Topê tý ti mý vènh ven vè, ký tóg ti mý: “kamèg tũg ra,” he mü. “Inh ví kãmén ra, kã nĩ tũg,” he tóg. ¹⁰ “Á mré sóg ình mü. Û pijé ã vóg kónãh mü”. Êmã tag ki ù tý hèn ri ke ag vỹ tý isũ nýtĩnh mü, fag mré há,” he tóg, Topê tí.

¹¹ *Ký Paulo* tóg prýg pir kri kysã tý 6 (ke) ki tá nĩ nĩ. Ag mý tóg Topê ví kãmén tí nĩ sir, tá.

¹² *Kejèn Gálio* he mü tóg tý *governador* nĩ, ga tý *Grécia* ki. *Ký Judeu* ag kar tóg *Paulo* kato vãsãnsãn mü. *Ký* ag tóg ti kãgmĩ ký pã'i mág mý ti ven mü mü. ¹³ *Ký* ag tóg *governador*

mŷ: “tag tóg ěg jykre tŷ tŷ' he sór mŷ'. Věnh kar tóg ti vŷ tugnŷn *Jesus* ki ge mŷ,” he mŷ.

¹⁴ *Kŷ Paulo* tóg vŷ sór mŷ, hā ra *Gálio* tóg *Judeu* ag mŷ: “tŷ tŷ nén ū kórég han ra sóg ājag jagtŷ vŷnh mŷ vē,” he mŷ. ¹⁵ “Hā ra ājag tóg ājag jykre to ti to jŷ mŷ, ājag jiji to, ājag věnh rá to. Isŷ pijé', ājag tŷ tag tŷ'. Ājag hā ne tag to jykren ke mŷ inhhā'. Inh pijé ājag tŷ to jykren sór mŷ', “ he tóg. ¹⁶ *Kŷ tóg* ag mŷ: “ha mŷ jég,” he mŷ sir, vŷ tar han kŷ.

¹⁷ *Kŷ* tá nŷtŷ ag tóg *Sóstenes* kāgmŷ mŷ. *Judeu* ag věnh kanhrān jafā to pā'i vē. Ti kāgmŷ kŷ ag tóg ti mrānmrān mŷ, pā'i mág ěn ĩn tá, hā ra *Gálio* tóg ki ěmē sór tŷ nŷ.

Paulo tŷ Antioquia ra vŷn ke

¹⁸ *Kŷ Paulo* tóg tá nŷ sir, kurā tŷ hēn ri ke ki. *Kŷ* tóg kejēn *Jesus* mré ke ag mŷ: “isŷ vē ha,” he mŷ. *Kŷ Áquila* tóg ti mré tŷ mŷ, ti prŷ tŷ *Priscila* fi mré. Ag tŷ ga tŷ *Siria* ra mŷnh ke vē. ěmā tŷ *Cencrēia* tá ag tóg *canoa* mág ki ge sór mŷ, ra mŷ jé. To hā tóg věnh jārég mŷ, *Paulo* ti, Topē mŷ *promessa* han kŷ. ¹⁹ *Kŷ* ag kar tóg *canoa* mág kā mŷ ěmā tŷ *Éfeso* ra mŷ mŷ. Hā ra *Áquila* fag vŷ tá nŷtŷ. Mŷ mān tŷ fag nŷ sir.

Kŷ Paulo tóg *Judeu* ag věnh kanhrān jafā kā ra rá mŷ, *Judeu* ag mré vŷ jé. ²⁰ Ag tŷ ti vŷ mē kŷ tá ke ag tóg ti mŷ: “ěg mré nŷ nŷ,” he mŷ.

Hā ra tóg ag mŷ: “hā ra sóg ver tŷg mŷ ha,” he mŷ. ²¹ “Kānhmar sóg vŷn kenh ke mŷ hā ra, Topē mŷ há nŷn kŷ,” he tóg. *Kŷ* tóg ěmā tŷ *Éfeso* tá kutē mŷ. ²² *Kŷ* tóg ěmā tŷ *Cesarēia* tá jun mŷ. *Kŷ* tóg *Jerusalém* ra tŷg kŷ *Jesus* ki ge mŷ kar vŷgég mŷ, ū tŷ Topē vŷ mē jé věnh mān tŷ ag. Kar kŷ tóg *Antioquia* ra tŷ mŷ. ²³ Tá tóg nŷg sŷ han mŷ. Kar kŷ tóg tá kutē kŷ ga tŷ *Galácia* mŷ tŷ mŷ, ga tŷ *Frigia* mŷ ke gé. *Jesus* mré ke ag jyvēn tóg mŷ sir, ag tŷ tar nŷtŷ jé.

Apolo tŷ Topē vŷ tó

²⁴ Kejēn *Judeu* ū tóg ěmā tŷ *Éfeso* tá jun mŷ, ti jiji hā vŷ: *Apolo*, he mŷ. ěmā tŷ *Alexandria* tá tóg mur ja nŷ. Vŷ há ti nŷ. Topē vŷ tó tóg ti gé, vāsŷ rán kŷ nŷ ěn to tóg tar nŷ.

²⁵ ěn tóg *Jesus* japyr ki kanhró nŷ. Mŷmēg vānh nŷn kŷ tóg *Jesus* vŷ tó ti mŷ. To tóg krónh ke vānh nŷ. Hā ra tóg *João* tŷ ag kygpég mŷ ěn hā ki kanhró nŷ. ěg tŷ *Jesus* jiji tó kŷ kygpe kŷ nŷtŷ tag ki kagtŷg tóg nŷ ver.

²⁶ ěn tóg *Judeu* ag věnh kanhrān jafā krēm ag kanhrān mŷ sir, ti tŷ mŷmēg vānh nŷn kŷ. *Áquila* fag tŷ ti vŷ mēg kŷ fag tóg ti mŷ: “ěg venh kātŷg nŷ,” he mŷ. *Kŷ* fag tóg ti mŷ Topē japyr kāmén kān mŷ, ti jamŷn ti. ²⁷ Kar tóg ga tŷ *Grécia* ra tŷg sór mŷ. *Kŷ Jesus* mré ke ag tóg ti mŷ: “há ti nŷ, ha tŷg ge,” he mŷ. *Kŷ* ag tóg *Jesus* mré ke ag mŷ věnh rá jēnég mŷ, ag tŷ ti mŷ: “kārā ra,” hen jé. Tá jun kŷ tóg *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ ag jyvēn mŷ, kŷ ag tóg ti tŷ ag jyvēn

kŷ to tar nŷtŷ sir, Topē tŷ ūn jagāgtān mŷ ag. ²⁸ *Judeu* ag mré tóg vŷ tŷ, věnh kar jo. Ag mŷ tóg Topē vŷ tó tŷ, vāsŷ rán kŷ nŷ ěn ti. *Kŷ* tóg ag mŷ *Cristo* kāmén mŷ sir. “*Cristo* vŷ tŷ *Jesus* ti nŷ,” he tóg mŷ, ag mŷ, *Apolo* ti.

19

Paulo tŷ ěmā tŷ Éfeso tá nŷ

¹ *Kŷ Apolo* tóg *Corinto* tá nŷ nŷ sir. Hā ra *Paulo* tóg ga ěn mŷ tŷg ja nŷgtŷ, pānónh kri kyjer ěn mŷ. *Kŷ* tóg *Éfeso* tá jun mŷ sir.

² Tá ū ag tóg *Jesus* ki ge ja nŷgtŷ. *Kŷ Paulo* tóg ag mŷ: “ājag mŷ Topē kuprŷg tŷ jagrē nŷtŷ', ājag tŷ *Jesus* ki gen kŷ'?” he mŷ. *Kŷ* ag tóg ti mŷ: “kŷ ne nē ge, Topē kuprŷg ti?” he mŷ. ³ *Kŷ Paulo* tóg: “ājag tŷ věnh kygpe kŷ ājag hē ri ké?” he mŷ. *Kŷ* ag tóg: “*João* tŷ ag kygpe ri ke ti nŷ, “ he mŷ. ⁴ *Kŷ* tóg: “*João* tóg ag kygpe ja nŷgtŷ, ag tŷ ag jykre pāno tovānh kŷ,” he mŷ. “*Kŷ* tóg věnh kar mŷ: ū tŷ ĩnh nón kātŷg ke mŷ ěn ki gem nŷ, hā vŷ: *Jesus*, he mŷ, he ja nŷ,” he tóg, *Paulo* ti. ⁵ *Kŷ* tóg ag kygpég mŷ sir, *Jesus* jiji tó kŷ. ⁶ *Kŷ* tóg ti nŷgē tŷ ag mēg mŷ, kŷ Topē kuprŷg tóg ag ki rá mŷ sir. Vēnh vŷ ū tugtó ag tóg mŷ sir. *Kŷ* ag tóg Topē vŷ tó mŷ gé. ⁷ Ū tŷ 12 (ke) ag hŷn, věnh vŷ ū tugtó mŷ ěn ag.

⁸ *Kŷ Paulo* tóg *Judeu* ag věnh kanhrān jafā kā ra rá mŷ. Mŷmēg vānh nŷn kŷ tóg Topē tŷ tŷ ěg pā'i nŷ kāmén mŷ. Kŷsā tāgtŷ ki tóg ag mŷ kāmén mŷ. ⁹ Hā ra ū ag tóg ti vŷ to fe ū nŷtŷ sir, ag tŷ kri fi jāvānh nŷtŷn kŷ. *Kŷ* ag tóg to é he kŷ to vŷ kónān mŷ, věnh kar jo. *Kŷ* tóg ag mré vŷ mān tŷ nŷ sir. *Jesus* mré mŷ ag mŷ tóg: “vyr mŷ ěg nŷtŷnh mŷ,” he mŷ. *Kŷ* tóg ag hā kanhrān mŷ sir, *professor tŷ Tirano escola* krēm.

¹⁰ Prŷg régre ki tóg tá nŷ nŷ, *Paulo* ti. Hā kŷ ga tŷ *Asia* tá ke kar ag vŷ *Jesus* vŷ mēg mŷgtŷ, *Judeu* ag kar, fóg ag kar ke gé. ¹¹ *Kŷ* Topē tóg *Paulo* mŷ vējykre nŷm mŷ gé. *Kŷ* tóg ěg tŷ nēn han vānh tŷ hēn ri ke han mŷ. ¹² Kejēn ag tóg *Paulo* kur mān kŷ ūn kaga ag mŷ ven mŷ. *Kŷ* ag tóg ag tŷ mēgmē kŷ hághá' he mŷ. *Kŷ* vējagrē kórég ag vŷ gen kŷ pa mŷ gé.

Kujá ag

¹³ Hā ra *Judeu* ag kujá ag vŷ tá nŷtŷ gé. Kujá ěn ag tóg ěmā kar kri rŷm ke tŷ. Kejēn ag tóg ag tŷ vējagrē kórég ve kŷ ón kŷ *Jesus* jiji tó tŷ. *Kŷ* ag tóg ū mŷ: “*Jesus* jykre tŷ sóg ā kutēm ke mŷ, *Paulo* tŷ ūn kāmén tŷ ěn jykre tŷ,” he mŷ. ¹⁴ Topē tŷ to pā'i mág tŷ *Ceva* krē tŷ 7 (ke) ag vē.

¹⁵ Ag tŷ ūn jagrē kórég mŷ *Jesus* jiji tó kŷ tóg ag mŷ: “*Jesus* ki kanhró sóg nŷ, *Paulo* mē ĩnh huri ke gé, hā ra ājag tóg tŷ ū nŷtŷ?” he mŷ. ¹⁶ *Kŷ* ūn jagrē kórég ěn tóg ag to hŷm he mŷ. Ag kygrég tóg mŷ, hā ra ag tóg ti tŷ hē ri ke tŷ nŷ. Ag kur tóg jynjar kān mŷ. *Kŷ* ag tóg kator pētē mŷ sir, kygvēnh kŷ. ¹⁷ *Kŷ Éfeso* tá

ke kar ag tóg mēg mū, *Judeu* kar, fóg ag kar ke gé. Kǵ ag tóg mūmēgmēg mū sir. Kǵ *Jesus Cristo* jiji tóg ag mǵ tar nǐ. Ag mǵ tóg nēn kar kǵfór nǐ.

¹⁸ Kǵ *Jesus* ki ge kǵ nǵtǐ ag tóg ag jykre kórég tugtó mū sir, jagnē mǵ. ¹⁹ Ū ag tóg kujá tú han ja nǵtǐ. Kǵ ag tóg ag vēnh rá gé kāmū mū, kujá tǵ vēnh rá ēn ti. Kǵ ag tóg kugprūn kǵn mū sir, vēnh kar rǐnve. Ag tǵ tǐ kaja nǐkrēn kǵ tóg kaja e ja nǐ, jānkamy tǵ 50 mǐl (ke) hǵn. ²⁰ Hǵ kǵ Topē vǐ tóg sir vēnh kar kri rūm ke mū. Kǵ ū tǵ hēn ri ke ag tóg kri fig mū sir.

Ēfeso tá vēnh génh

²¹ Kar kǵ *Paulo* tóg ga tǵ *Macedônia* mǐ kutē sór mū, ga tǵ *Grécia* mǐ, *Jerusalém* ra tǵg jé. “Isǵ *Jerusalém* ra tǵg kar kǵ sóg ēmǵ tǵ *Roma* ra tǵg sór mū gé,” he tóg. ²² Kǵ tóg ga tǵ *Macedônia* ra ūn régre ag jēgnēg mū, tǐ mré rǵnhraj mū ag, hǵ vǵ: *Timóteo mré Erasto*, he mū. Jǵvo tǐ há tóg ga tǵ *Ásia* tá nǐ nǐ ver.

²³ Kejēn ag tóg jagnē kato tēgtē mū, *Jesus* japry tugrǐn. ²⁴ Ū tóg *Ēfeso* tá nǐ nǐ, tǐ jiji hǵ vǵ: *Demétrio* he mū. Ū tǵ topē tǵ *Artemis* he mū fi jo ĩn sǐ kǵgrá han mū vē, *prata* tǵ. Tǐ mré rǵnhraj mū tǵ hēn ri ag tóg vēnh rǵnhraj ēn ki nēn há vég tǐ. Ag gǵjǵ vē.

²⁵ Kǵ tóg tǐ mré rǵnhraj mū ag jé prēr kǵn mū. Kǵ tóg ag mǵ: “há vé, vēnh rǵnhraj tag ki ēg tóg nēn ū há vég mǵgtǐ,” he mū. ²⁶ “Hǵ ra *Paulo* tag tóg ū tǵ hēn ri ke krǐn mū sir, ga tǵ *Ásia* mǐ há. Ag mǵ tóg: vēnh nǐgé tǵ han ja pijé tǵ Topē nǐ,” he tǐ. Kǵ ag tóg tǐ vǐ kri fig tǐ sir. ²⁷ Kǵ ēg gǵjǵ tag tóg tǐ he sór mū sir, tǐ tugrǐn. Hǵ ra *Artemis* fi jo ĩn tóg tǵ nēn ū tú nǐ ha ke gé, tǐ sǐnvǐ nǐ ra. Kǵ fi tóg tǵ nēn ū tú nǐ gé sir, fi tǵ tǵ ūn mǵg nǐ ra. *Ásia* kar mǐ ag tóg fi to jānjǵn tǐ, ga kar mǐ. Hǵ ra *Paulo* tóg fi tǵ tú' hēnh ha,” he tóg, *Demétrio*.

²⁸ Kǵ ag fe tóg gǵm ke mū sir. Kǵ ag tóg jamǵ hára prēnprēr kǵ: “!..topē tǵ *Artemis* fi vǵ ēg kǵfór ne..! !..Tǵ fi *Ēfeso* ag tú ne..!” he mū sir. ²⁹ Kǵ ēmǵ ēn ki ke ag tóg jagnē kato tēgtē mū sir. Kǵ vēnh kar tóg ĩn mǵg ēn ra pétē mū, ĩn kri ĩn tú ēn ra. *Gaio* he mū ēn pére ag tóg mū mū, tǐ kǵgmǐ kǵ, *Aristarco* ke gé. *Macedônia* tá ag tóg *Paulo* mré kāmū ja nǵgtǐ. Ēn ag kugmǐ kǵ ag tóg ag tatǐ mū mū.

³⁰ Kǵ *Paulo* tóg ra tǵg sór mū, ag mré vǐ jé. Hǵ ra tǐ mré ke ag tóg tǐ mǵ: “tǐ tǵg ra,” he mū. ³¹ Kǵ ga tǵ *Ásia* tá pǵ'ǐ ag tóg tǐ mǵ vēnh vǐ jēnhē mū gé, tǐ tǵ ĩn mǵg ēn ra tǐ tú nǐ jé. Tǐ to ag tóg há nǵtǐ.

³² Đn mǵg ēn tá ag tóg vēnh mǵn kǵ nǵtǐ nǐ, ū tǵ hēn ri ke ag. Kǵ ū ag tóg nēn ū tó tǐ, prēnprēr kǵ, jó ū ag tóg nēn ū tó tǐ gé, prēnprēr kǵ. Kǵ ag tóg: “ēg tǵ hē ri ke jé vēnh mǵn ne hǵn?” he mū. ³³ Kǵ *Judeu* ag tóg vēnh kar mǵ ū ven mū gé, *Alexandre* he mū ēn. Kǵ tóg tǐ nǐgé tǵ ge mū, ag tǵ katy' he jé. Kǵ

tóg ag mǵ kāmēn sór mū. ³⁴ Kǵ ag tóg tǐ tǵ tǵ *Judeu* nǐ vég mū sir. Hǵ ra tá fóg ag tóg *Judeu* ag to jǵgtǐ nǵtǐ. Kǵ vēnh kar tóg prēnprēr kǵ: “!..Ēfeso tá ke fi vǵ vēnh kar kǵfór ne..! !..*Artemis* he mū fi vǵ vēnh kar kǵfór ne..!” he mū. Ōra régre han ag tóg mū sir, prēnprēr kǵ.

³⁵ Hǵ ra *governo* tǵ pǵ'ǐ ū tóg ag fe tǵ há' he sór mū. Kǵ tóg ag mǵ: “Ēfeso tá ke;” he mū. “Vēnh kar vǵ *Artemis* fi ki kanhró nǵtǐ,” he tóg. “Ēfeso tá ēg tóg fi ki rǐr mū. Fi kǵgrá nēji tóg kanhká tá kǵtère ja nǐ,” he tóg. ³⁶ “Ū tóg tag kato vǐ tú nǵgtǐ. Hǵ kǵ jatu' hé. Krǐ rǵ han tǵg ra,” he tóg. ³⁷ “Tag ag tatǐ ājag tóg kāmū ja nǵgtǐ, hǵ ra ag tóg topē fi ĩn tá nēn ū péju ja tú nǵgtǐ. Ēg topē fi to ag tóg vǐ kónǵn ja tú nǵgtǐ gé,” he tóg. ³⁸ “*Demétrio* mǵ ag kato vǐ sór mū? Vēnh kǵgrá han mū ag mǵ tǐ mré ag vǐ kafǵn sór mū? Kǵ kófa ag mǵ tóm nǐ ge, vējyvēn ke kurǵ ēn kǵ. Ag kato vǐm nǐ ge,” he tóg. ³⁹ “Ājag tǵ há ra nēn ū tó sór kǵ ājag tóg ēg tǐ ki kanhró nǵtǐ. Kurǵ nǐm jé ēg tóg ke mū, kǵ ēg vēnh mǵn kǵ venh mū,” he tóg. ⁴⁰ “Hǵ ra ēg tǵ ón kǵ vēnh génh kǵ, ū ag hǵn ēg to: pǵ'ǐ mǵg tǵ *imperador* kato ag tē sór mū, he mū. Nēn ū tú to ājag tóg vēnh mǵn mū. Ū tǵ ēg mǵ: ne nē? he mū ra ēg tǵ ne tónh ke tóg tú tǐ,” he tóg, pǵ'ǐ tǐ. ⁴¹ Kar kǵ tóg ag mǵ: “há mū jég,” he mū. Kǵ ag tóg mū mū sir.

20

Paulo tǵ ga tǵ *Macedônia* mǐ tǵg

¹ Vēnh kar tǵ jatu hen kǵ *Paulo* tóg *Jesus* ki ge kǵ nǵtǐ ag tǵ prēr mū, ag jyvēn jé. Kǵ tóg ag mǵ: “sǵ tǵg ke nē ha,” he mū. Kǵ tóg ga tǵ *Macedônia* ra tǐ mū sir. ² Kǵ tóg ga ēn mǐ tǵg kǵ ĩn rǵm mū. *Jesus* ki ge kǵ nǵtǐ kar ag jyvēn tóg mū. Kǵ tóg tǵg mǵn kǵ tǵ *Grécia* tá jun mū. ³ Tá tóg kysǵ tǵgtǐ tǵg mū. Kǵ tóg *canoa* mǵg kǵ mǐ ga tǵ *Síria* ra vǵn ke sór mū. Hǵ ra tóg *Judeu* ag tǵ *canoa* tǵ krǵg' he ja tá tǐ tóg kónǵn sór mū mēg mū. Kǵ tóg ga tǵ *Macedônia* mǐ kutē mū, ga tǵ *Síria* ra vǵn ken jé. ⁴ Tǐ mré ū ag tóg mū mū, hǵ vǵ: *Sópatro*, he mū, *Pirro* kósǵn tag tǐ. *Beréia* tá ke vē. Kǵ *Tessalônica* tá *Artistarco* tóg tǐ mré tǐ mū, *Segundo* ke gé. *Derbe* tá *Gaio* tóg tǐ mré tǐ mū, *Timóteo* ke gé. *Asia* tá *Tíquico* tóg tǐ mré tǐ mū, *Trófilmo* ke gé. ⁵ Ēn ag kar vǵ ēg jo mū mū, ēmǵ tǵ *Tróade* ra. Tá ag tóg ēg jāvǵnh mū sir.

⁶ Jǵvo ēg tóg ēmǵ tǵ *Filipos* tá fénhta tǵ pǵ jēgja tú ko kar kǵ mū mū. Kǵ ēg tóg kurǵ tǵ 5 (ke) tǵg kǵ ēg jo mū mū ag nōn *Tróade* tá junjun mū. Tá ēg tóg kurǵ tǵ 7 (ke) tǵg mū sir.

Ēmǵ tǵ *Tróade* tá

⁷ *Semana* tǵ kurǵ ve ki ēg tóg vēnh mǵn mū sir, *Domingo* kǵ, *Jesus* jamǐ kó jé. Kǵ *Paulo* tóg tǵ vaj kǵ tǵg sór mū, hǵ kǵ tóg ag mré

vémén mág mü. Kÿ ěg tóg *meia noite* pétëm mü, vémén nÿti ki. ⁸Đn to jãpry jafã tá ěg nÿti, kÿ nÿj tÿ hÿn ri ke vÿ tá grugrug kÿ nÿti nÿ.

⁹Kÿ kyrü tóg tá nÿ nÿ, ti jiji hä vÿ: *Ēutico*, he mü. Jãnkã ror kã tóg nÿ nÿ, janëra kã. *Jó Paulo* tóg vémén jë nÿ. Hä ra kyrü tóg nÿr mü sir. Kÿ tóg janëra ki kutë mü. Ag tÿ re kÿ ti vëg mü ra tóg ter ja nÿ sir.

¹⁰Kÿ *Paulo* tóg tere mü gé sir. Ti kri tóg pãnh ke mü. Kÿ tóg ti kãgũg mü, ti nÿgnó tÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “fe kaj tũg ra,” he mü. “Ti kuprÿg vÿ ti kã kã nÿ nÿ,” he tóg. ¹¹Kÿ tóg tãpry mü. *Jesus* jamÿ kãnhkrëg tóg mü sir, kÿ tóg ko mü gé. Ag mÿ tóg vémén mág han mãn mü gé. Hä tóg kurãg mü sir. Kÿ tóg ěmã ěn ki kutë kÿ ti mü.

¹²Hã ra ag tóg kyrü ěn pére kãmü mü. Rÿr tóg nÿ nÿ, kÿ ag fe tóg há’ he mü sir.

Ēmã tÿ Mileto ra

¹³Kÿ ěg tóg ti jo *canoa* mág kã ra ge kÿ ěmã tÿ *Assós* ra mü mü. Tá *Paulo* tóg ěg mré *canoa* kã ra rã sór mü gé, ti tÿ ěg mré tũg jé. “Ijo ra mü jëg, jãvo sóg inh pën kã ra tũg mü,” he ja tóg nÿ. ¹⁴Ēg tÿ ěmã tÿ tá pa kÿ tóg ěg mré, *canoa* ěn ki rã mü. Kÿ ěg tóg ěmã tÿ *Mitilene* tá junjun mü sir. ¹⁵Tá pa kÿ ěg tóg tÿ vaj kÿ goj vãso tÿ *Quios* kakãm krÿg mü. Tÿ vaj kÿ ěg tóg goj vãso tÿ *Samos* to hä nÿgnÿr mü, kÿ ěg tóg tÿ vaj kÿ ěmã tÿ *Mileto* tá junjun mü sir, goj tãvi kã mÿ mÿn kÿ. ¹⁶*Paulo* tóg: “*Ēfeso* ra ěg mÿnh ke tũ nÿ,” he ja nÿgtÿ. “Ēg tÿ *Jerusalém* kukãm mÿnh ke vë. Hä kÿ ěg tóg *Ásia* ki nÿtÿnh ke tũ nÿ. Fÿnhã tÿ *Pentecostes* ki tóg sÿ *Jerusalém* tá nÿnh há tí,” he ja tóg nÿgtÿ.

Paulo tÿ Jesus mré ke ag mré vÿ

¹⁷*Mileto* tá nÿ kÿ *Paulo* tóg *Ēfeso* ra vënh vÿ jënëg mü, *igreja* to kófa ag mÿ, *Jesus* ki ge kÿ nÿti kar ag tÿ ti venh kãmü jé, fag mré há. ¹⁸Ag tÿ tá junjun kÿ tóg ag mÿ: “Inh kãtũg ven kã äjag tóg inh vé, isÿ ga tÿ *Ásia* tá jun ven mÿn kã,” he mü. ¹⁹“Ēg *Senhor* tÿ *Jesus* tÿ inh mÿ nÿn nÿm ja han isóg tÿ. Vëšÿ ũn mág han tũ sóg nÿ. Kejÿn sóg fÿ tÿ gé, sÿ vëjykre pãno ven kÿ. *Judeu* ag tóg iso jũgũ tÿ gé, kÿ sóg vëšÿrënh tÿ gé,” he tóg.

²⁰“Nÿn há kar tóg sóg tÿ. Inh pijë äjag mÿ tóg tũ nÿgtÿ. Ēg vënh mãn ki sóg tóg ja nÿgtÿ, äjag ĩn krëm ke gé. ²¹*Judeu* ag mÿ sóg tóg ja nÿgtÿ, inh mré ke ag mÿ, fóg ag mÿ ke gé, ag tÿ ag jykre pãno tovãnh jé, Topë jykre han jé, ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ki ge jé,” he tóg.

²²“Ha vé, *Jerusalém* ra sóg tũg mü ha, Topë kuprÿg tÿ inh mÿ: ha tũg, hen kÿ. Isÿ tá nÿn venh ke mü ki kãgtÿg sóg nÿ ver. ²³“Hã ra Topë kuprÿg tóg inh mÿ: ã se jé ag tóg ke mü, ã vóg kónãnh jé ag tóg ke mü, he tÿ. Isÿ hë tá jun kÿ tóg inh mÿ inh vëšÿrënh ke tóg tÿ. ²⁴Hã ra tóg inh mÿ tÿ nÿn ũ tũ nÿ, ag tÿ isÿn ke mü

ra. Sÿ inh rãnhrãj kãnh há tóg tÿ, *Jesus Cristo* tÿ inh mÿ vënh rãnhrãj nÿm ja ěn ti, hä vÿ: sÿ vënh kar mÿ *Jesus* kãme sér ěn tóg jé, he mü,” he tóg.

²⁵“Ha vé, inh ve mãn ke tũ äjag tóg nÿ ha, ki kanhró sóg nÿ. Ũ tÿ hÿn ri ke ag mÿ sóg Topë tÿ tÿ ěg pã'i nÿ tóg ja nÿgtÿ. Hã ra ag kar ěn tóg inh ve mãn ke tũ nÿ ha. ²⁶Hã kÿ sóg äjag mÿ tóg mü. Ũ tÿ *Jesus* ki rã tũ nÿn kÿ tóg iso: inh mÿ tóg tóg ja tũ nÿ, henh ke tũ nÿ. ²⁷Äjag mÿ sóg tóg kãn. Topë jykre kar ti. Inh pijë äjag mÿ nÿn ũ tóg tũg ja nÿ. ²⁸Vënh ki rÿm nÿ, vëso jykren kÿ. Kÿ *Jesus* ki ge mü kar ag ki rÿm nÿ gé. Topë kuprÿg vÿ äjag tÿ ag to pã'i hÿnhan, kÿ ag ki rÿr há han nÿ. Ti kyvënh tÿ tóg äjag kygãm mÿr, *Jesus* tÿ. Ti mÿ äjag tóg tÿ ti mÿg ri ke nÿti. Kÿ ti mÿg ěn jÿn nÿ. ²⁹Isÿg kÿ ũ ag tóg äjag ki junjun ke mü, kÿ ag tóg mÿg ri ke nÿti, ti mÿg mãn sór kÿ, hä vÿ: *Jesus* ki ge kÿ nÿti ag kókën sór mü, he mü. ³⁰Äjag kã mÿ ũ tóg vënh ó tónh ke mü gé, *Jesus* mré mü ag tÿ ag mré mü kónãnh han jé. ³¹Hã kÿ vënh ki rÿr. Iso jykren. Prÿg ägtũtũ ki sóg äjag jyvÿn, kurã ki, kutÿ ki ke gé. Äjag kar jyvÿn sóg. Äjag jyvÿn kÿ sóg fÿ tÿ gé, kejÿn. ³²Hã ra sóg Topë mÿ: ag ki rÿr, he mü, äjag to. Topë vÿ ti vÿ tÿ äjag ki rÿr ke mü gé, ti tÿ äjag jagãgtãn kÿ. Ti hä vÿ äjag tar han ke mü. Äjag mÿ tóg ěmã há tãvi nÿm ke mü gé, kar kÿ, ti tũ kar ag mré há,” he tóg.

³³“Inh pijë äjag mÿ: inh mÿ jãnkãmy nÿm, inh mÿ kur nÿm, he mü'. ³⁴Isÿ nÿn ũ gënh jé sóg rãnhrãj tÿ, inh nÿgë tÿ. Kÿ inh rãnhrãj ki inh mré ke ag vÿ ag tũ ti vigvëg tÿ gé, inh kóm. ³⁵Hã ki sóg äjag mÿ *Jesus* jykre ti ven mü. Ēg tÿ ěg rãnhrãj ki ěg tũ ven kÿ ěg tóg ũn krónhrój ag mÿ nÿn ũ vin ke mü gé, ěg tÿ ti jykre han kÿ. Ēg *Senhor* tÿ *Jesus* vÿ mÿ sóg ěkrëg tÿ. Ti hä tóg ěg mÿ tag tóg ja nÿgtÿ, kÿ tóg: “ũ tÿ ěg mÿ nÿn ũ nÿm kÿ tóg pãgsÿ nÿ. Ēg tÿ ũ mÿ ěg tũ nÿm kÿ tóg há ra há nÿ,” he ja nÿgtÿ, *Jesus* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

³⁶Ti tÿ tóg kãn kÿ tóg ti jakrÿ tÿ jë mü, kÿ tóg Topë mré vÿ mü, vënh kar to. ³⁷Kÿ ag tóg kygfÿ mü. *Paulo* nunh jãgmÿ ag tóg ag nÿgnó fón mü. Ti ki ag tóg nhun ke mü. ³⁸Ag mÿ tóg e tÿ, ti tÿ ag mÿ: “inh ve mãn ke tũ äjag nÿ ha,” hen kÿ. Kÿ ag tóg *canoa* mág ra ti mré mü mü sir.

21

Jerusalém ra

¹Vãhã ěg tóg ag mÿ: “ěg mü sór vë,” he mü. Kÿ tóg ěg tÿ ag ré kÿ mü kÿ ag mÿ jagÿ tÿ. Ge ra ěg tóg tá pa mü. Kÿ ěg tóg vëšÿmër *canoa* mág kã mÿ mü mü, goj vãso tÿ *Cós* kukãm. Tÿ vaj kÿ ěg tóg goj vãso tÿ *Rodes* tá junjun mü. Kar ěg tóg ěmã tÿ *Pátara* tá junjun mü sir. ²Tá ěg tóg *canoa* mág ũ vëg mü gé, ũ tÿ ga tÿ *Fenícia* ra ti mü ěn. Kÿ ěg tóg ki ge kÿ kã

mĩ mũ mũ sir. ³ Goj vâso tỹ *Chipre* vég êg tóg mũ, êg jakânh tá. Kĩ êg tóg ga tỹ *Síria* kukâm mũ mũ. Êmã tỹ *Tiro* tá êg tóg kr̄yng mũ. Ag tỹ *canoa* tỹ nén rinh k̄y tĩ ên tỹ tá vîn han ke vê, êmã tỹ *Tiro* tá. ⁴ Tá êg tóg *Jesus* mré ke ag vég mũ. Hã k̄y êg tóg kurã tỹ 7 (ke) ki tá n̄yĩ nĩ. Topê kuprĩg tỹ ag kr̄in k̄y ag tóg *Paulo* m̄y ke mũ, ti tỹ *Jerusalém* ra tĩ tũ nĩ jé. ⁵ Ge ra êg tóg kurã tỹ 7 (ke) tũg k̄y mũ mân mũ. Hã ra ag tóg êg mré mũ sí han mũ, ag prũ fag mré hã ke gé. Êmã tá ag tóg pa mũ, êg mré, k̄y êg tóg goj fyr tá êg jakrĩ tỹ n̄yĩ k̄y Topê mré ví mũ. ⁶ K̄y êg tóg: “êg mũnh ken vê ha,” he mũ. K̄y êg tóg *canoa* kã ra ge mũ. Jó ag tóg ag jamã ra v̄yvn̄y ke mũ gé.

⁷ K̄y êg tóg êmã tỹ *Tiro* tá pa k̄y mũ mân k̄y êmã tỹ *Ptolemaida* tá junjun mũ. *Jesus* mré ke ag vég êg tóg mũ sir tá. Ag mré êg tóg kurã pir han mũ.

⁸ Tỹ vaj k̄y êg tóg tá pa k̄y êmã tỹ *Cesaréia* ra mũ mũ, êg pên kã. Tá êg tóg *Jesus* ví tó tí ù ìn krêm n̄yĩ mũ, ti jiji hã v̄y: *Filipe*, he mũ. Û tỹ 7 (ke) tỹ v̄jên v̄nh kãpópãm ja ên ag kã ù vê. ⁹ Tĩ krê fag tóg 4 (ke) nĩ, ùn mén ja tũ fag. Ên fag v̄y Topê ví tó mũgtĩ.

¹⁰ Si há tũ ra *Judéia* tá ke ù tóg kãtĩ mũ, ù tỹ Topê ví tó tí ti, ti jiji hã v̄y: *Ágabo*, he mũ. ¹¹ Ên tóg *Paulo* v̄sógfĩn ja tỹ ti n̄igé sigség mũ, ti pên ke gé. K̄y tóg: “Topê kuprĩg tỹ tón hã vê, ha m̄e: ù tỹ v̄sógfĩn ja tag tỹ tũ ìn se jé ag tóg ke mũ. *Judeu* ag. K̄y ag tóg fóg ag m̄y ti f̄eg ke mũ, he tóg, Topê kuprĩg ti,” he tóg, *Ágabo* ti.

¹² Hã k̄y êg tóg *Paulo* m̄y: “*Jerusalém* ra tĩ tũg nĩ,” he mũ. K̄y tá ke ag tóg ge mũ gé sir, êg mré. ¹³ Hã ra *Paulo* tóg: “ájag ne tóg kygf̄y mũ,” he mũ. Ình fe ka han ájag tóg mũ. Ag tỹ iség mũ ra tóg ình m̄y tỹ nén ù tũ nĩ, ag tỹ isén mũ ra ke gé, ag tỹ *Jerusalém* tá ình vóg kónãn mũ ra, êg *Senhor* tỹ *Jesus* tũgn̄n,” he tóg.

¹⁴ K̄y êg tóg ví mân tũ nĩ sir. “*Jesus* tỹ nén han mũ v̄y tóg há nĩ,” he êg tóg mũ sir. ¹⁵ Kar k̄y êg tóg *Jerusalém* ra mũ mũ. ¹⁶ *Cesaréia* tá ke ù ag tóg êg mré mũ mũ gé, *Jesus* mré ke ù ag. Êg m̄y ag tóg ù ven mũ, êg tỹ ti ìn krêm n̄yĩ jé. Ti jiji hã v̄y: *Menasom*, he mũ. Goj vâso tỹ *Chipre* tá ke vê. Vãs̄y tóg *Jesus* ki rã ja n̄gtĩ.

Paulo tỹ Tiago mré v̄m̄én

¹⁷ Êg tỹ *Jerusalém* tá junjun k̄y *Jesus* mré ke ag fe tóg mrin ke mũ sir.

¹⁸ Tỹ vaj k̄y *Paulo* tóg êg mré *Tiago* venh tĩ mũ. K̄y *igreja* to kófa ag kar tóg tá v̄nh mân mũ gé. ¹⁹ K̄y tóg ag m̄y Topê tỹ nén han mũ kar tugtóg kãn mũ, Topê tỹ fóg kar kr̄in mũ ti, ti tỹ ag m̄y Topê ví tón k̄y. ²⁰ K̄y ag tóg Topê m̄y ví há han mũ. K̄y ag tóg *Paulo* m̄y: “régre! *Judeu* tỹ h̄en ri ke ag v̄y *Jesus* ki ge k̄y n̄yũ, ù tỹ mil tỹ h̄en ri ke ag. Ên ag kar tóg

Moisés tỹ êg m̄y v̄jykre nĩm ja ên han tĩ,” he mũ. ²¹ “Hã ra ù ag tóg ag m̄y á to ón ja n̄gtĩ. *Judeu* tỹ fóg mũ kar kr̄in kónãn á n̄jĩ tĩ, ag tỹ *Moisés* tỹ êg m̄y nén nĩm ja tovãnh jé. Ájag krê gré fãr junun kym tũg nĩ. *Moisés* tỹ êg m̄y nén nĩm ja han mân tũg nĩ, he á n̄jĩ tĩ,” he ag tóg, *Paulo* m̄y. ²² “K̄y êg ne han mũ ha? Û tỹ h̄en ri ke ag v̄y v̄nh mân ke mũ, ag tỹ á kãt̄ig m̄en k̄y. ²³ Tag han nĩ, ha m̄e. Tag ki ù tỹ 4 (ke) ag v̄y Topê m̄y *promessa* han k̄y n̄yĩ. ²⁴ Ag m̄y: “ình mré n̄yĩm nĩ,” hem nĩ. Ag mré v̄nh jãnhkri han nĩ. Ag tỹ v̄jãre k̄y ag jo kajãm nĩ. K̄y v̄nh kar tóg á jykre há ki kanhrãn mũ sir. Û ên ag tỹ á to ón mũ ve jé ag tóg ke mũ, á tỹ *Moisés* tỹ êg m̄y nén nĩm ja ên han k̄y,” he ag tóg mũ, *Paulo* m̄y.

²⁵ “Jó êg tóg fóg tỹ *Jesus* ki ge mũ ag m̄y v̄nh rá j̄ên ja n̄gtĩ. Ag m̄y êg tóg: *Moisés* tỹ êg m̄y nén nĩm ja ên han ke tũ ájag nĩ. Ájag tỹ nén han ken há vê, ha m̄e: v̄nh kãgrã to f̄éhnta ko tũg nĩ. Nén ù kyv̄nh ko tũg nĩ gé. Nén ù tỹ v̄sóg ki ter mũ ko tũg nĩ gé. Ájag prũ tũ fag mré n̄y tũg nĩ gé, he ja êg tóg n̄gtĩ ag m̄y,” he ag tóg, kófa ag, *Paulo* m̄y.

²⁶ K̄y *Paulo* tóg ù tỹ 4 (ke) ên ag m̄y: “ình mré n̄yĩm nĩ,” he mũ. Tỹ vaj k̄y tóg ag mré v̄nh jãnhkri mũ, *Judeu* ag jykre ki. K̄y tóg Topê ìn to tũg k̄y ù tỹ ki r̄ir tĩ ag m̄y: “ag mré sóg v̄nh jãnhkri mũ, kurã tỹ 7 (ke) ki,” he mũ sir.

Ag tỹ Paulo se

²⁷ Kurã tỹ 7 (ke) ên tũ ken k̄y *Judeu* tỹ *Asia* tá ke ag tóg Topê ìn tá *Paulo* vég mũ sir. K̄y ag tóg jũgiũ mũ. Ti kãgm̄ig ag tóg mũ, k̄y ag tóg pr̄ênpr̄er mũ sir. ²⁸ “!..*Judeu*”, kãmũ j̄eg ra..!” he ag tóg. “!.. Û tỹ v̄nh kar kr̄in kónãn mũ ên ve ra..! !.. Êg *povo* to tóg ví kónãn mo..! !.. Topê ìn to tóg ví kónãn mo..! !.. K̄y tóg fóg ag m̄y: Topê ìn kã ra ge j̄eg, he ja ne..!” he ag tóg. ²⁹ Fóg tỹ *Trófimo* ên ve ja ag tóg n̄gtĩ, *Éfeso* tá ke ên, *Paulo* mré tĩ mũ ên. *Jerusalém* tá ag tóg ti ve ja n̄gtĩ, k̄y ag tóg ón k̄y: “*Paulo* h̄yn ti pére vyr, Topê ìn kã ra,” he mũ.

³⁰ K̄y êmã ên tá ke kar ag v̄y jagn̄e kato t̄egt̄e mũ sir, jũgiũ k̄y. Ag tỹ *Paulo* kãgm̄i k̄y ag tóg Topê ìn kã tá ti kut̄em mũ. K̄y ù tỹ ki r̄ir tĩ ag tóg ìn n̄gf̄éh mũ sir. ³¹ K̄y ag tóg ti r̄eg mũ, *Paulo* ti.

Hã ra *soldado* ag pã'i mág v̄y m̄eg mũ. ³² K̄y *soldado* ag tóg ti mré ti to pét̄e mũ. *Judeu* ag tỹ *soldado* ag ve k̄y ag tóg sir *Paulo* tovãnh mũ. ³³ Hã ra pã'i mág tóg: ti kãgm̄i ra! Ti se ra!” he mũ. “Û n̄e? Ti tỹ ne han n̄e?” he tóg. ³⁴ Hã ra ù ag tóg ti m̄y nén ù tó, jó ù ag tóg ti m̄y nén ù tó, k̄y tóg ki kanhrãn tũ nĩ sir. K̄y tóg *soldado* ag m̄y: “êg ìn kã ra ti rãg,” he mũ.

³⁵ Ag tỹ sãnsãn he jãfã tá junjun k̄y ag tóg ti vãg mũ. V̄nh kar tỹ ti to jũgiũ k̄y ag tóg ti

văg mû. ³⁶ Vênh kar tóg ag nón mû ký: “!.ti rē ra..!” he mû, prēnprēr ký.

Paulo tỳ ag mỳ vènh kāmén mû

³⁷ Ag tỳ ìn kã ra ti rãg sór ký *Paulo* tóg *soldado* ag pã'i mág mỳ: “sý ã mré vēmén há tóg tí,” he mû. *Grego* vi ki tóg ti mỳ ke mû. Fóg tỳ pã'i vè, há ký tóg *Grego* vi há tó tí.

³⁸ Ký tóg ti mỳ: “ã há nē tóg *Grego* vi tó há nĩ,” he mû. “Ký ã mỳ tỳ *Egito* tá ke ên tũ nĩ, ù tỳ vènh gènh han mû ên', ù tỳ *mil* tỳ 4 (ke) mré ti mû ên, *governo* kato tē mû ên ag mré, êmã tũ mĩ ti mû ên?” he tóg.

³⁹ Ký tóg ti mỳ: “hỹ,” he mû. “Tỳ sóg *Judeu* nĩ. Tỳ sóg êmã tỳ *Tarso* tá ke nĩ. Ga tỳ *Cilicia* tá êmã mág kãfór vè, ình mur ja ti. Isý *povo* tag mré vính há tóg tí,” he tóg. ⁴⁰ Ký tóg ti mỳ: “ha ví ge,” he mû.

Ký *Paulo* tóg sãnsãn he jafã kri jē ký *Hebreu* vi ki ag mỳ:

22

¹ “ình kanhkã', ìjóg', isý ãjag mỳ ình jykre kāmén ke vè,” he mû.

² Ký ag tóg ti tỳ *Hebreu* vi ki ag mỳ vi mēg mû sir, ký ag tóg katy' he mû sir.

³ Ký tóg ag mỳ: “tỳ sóg *Judeu* nĩ. Êmã tỳ *Tarso* tá ình mur, ga tỳ *Cilicia* tá,” he mû. “Êmã tag ki sóg hà ra mog, ký *Gamaliel* tóg ình kanhrãn. Ình mỳ tóg êg jógjóg ag jykre tó kãn, ký sóg to tar ja nĩ. Topē jykre to sóg tar pē ja nĩgtĩ, ãjag tỳ ùri han mû ri ke. Topē jykre hỹn, he sóg tí gé, êg jykre ên to, há ra sóg kygnē. ⁴ Há ký sóg *Jesus* mré ke ag to jũ pē ja nĩgtĩ. Ag kãgtén sór ja ình nĩgtĩ, ùn týtã fag ke gé. Ag sigse ja sóg nĩgtĩ. ⁵ Topē tũ to pã'i mág vỹ ki kanhró nĩ, kófa ag kar ke gé. Ag há tóg ình mỳ vènh rá han ja nĩgtĩ, sý *Damasco* ra tíg jé, tá êg mré ke ag mỳ ven jé. Tá sóg *Jesus* mré ke ag sigse sór ja nĩ gé, *Jerusalém* mĩ ag tatĩ kãtíg jé, tag ki ag vóg kónãn jé,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỳ ti tỳ Jesus ki rã kāmén

(*Hk* 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Isĩg ký sóg *Damasco* tá jun mû. Ký vãhã jēngrē tar pē tóg ình ki kómkóm ke mû. Kanhkã tá ke vè. Rã tỳ êg nĩno kã sa ra tóg ke mû. ⁷ Ký sóg kutē mû. Ký sóg vènh ví mēg mû, ký tóg ình mỳ: “*Saulo*', *Saulo*', ã tỳ ne jé isũ ag vỹ kónãn nē?” he mû. ⁸ Ký sóg: “ã tỳ ù nĩ?” he mû. Ký tóg ình mỳ: “tỳ sóg *Jesus* nĩ, *Nazaré* tá ke ên,” he mû, “ã tỳ ùn vóg kónãn sór tí ên há vỹ tỳ ình nĩ,” he tóg. ⁹ Ình mré mû ag vỹ jēngrē ên vènh mû. Há ra ag tóg ù tỳ ình mỳ vi mû ên ví mēg tũ nĩ.

¹⁰ Ký sóg ti mỳ: “kỹ sý hē ri kenh ke nē?” he mû. Ký tóg ình mỳ: “*Damasco* ki rã. Tá ù tóg ã mỳ tó kãn mû, ã tỳ nén han ke tí,” he mû. ¹¹ Há ra sóg nén ù vég tũ nĩ, jēngrē ên tar tãvĩ nĩn ký. Ký ình mré mû ag tóg ình nĩgē kãgmĩ ký ình père mû mû. Há ki êg tóg *Damasco* tá junjun mû sir.

¹² Ký ù tỳ *Ananias* he mû ên tóg ình vènh kãti mû. *Moisés* tỳ êg mỳ vējykre nĩm ja ên han kãn tóg tí. *Damasco* tá ke kar vỹ ti to ví há han mũgtĩ, *Judeu* ên ag kar. ¹³ Ên tóg ình vènh kãti mû, ký tóg ình mỳ: “*régre*', *Saulo*', ình ki êvãnh,” he mû. Ký sóg vēsýmēr ti vég mû sir. ¹⁴ Ký tóg ình mỳ: “êg jógjóg ag Topē vỹ ã kuprēg, vãsý, ã tỳ ti jykre ki kanhró nĩ jé, ã tỳ ùn kuryj nĩ ên ve jé, *Cristo* ên. Ti há tóg ã mré vính mû,” he mû. ¹⁵ “ã tỳ vènh kar mỳ ã tỳ nén vég mû tónh ke vè, ã tỳ nén mēg mû ti. ¹⁶ Ký êmē kã nĩ tũg nĩ. Jēgnē ra, ã tỳ kype ký jē jé, Topē tỳ ã tỳ ti ví mranh tỳ tũ' he jé. Ti mré vĩ, ti jiji tó ký,” he tóg ình mỳ, *Ananias* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỳ ti rãnhrãj kāmén

¹⁷ “Isý kejēn *Jerusalém* ra vỹn ke ký sóg Topē ìn krēm ti mré vi mû. Ký sóg nén nē vég mû. ¹⁸ Ti há vè, êg *Senhor* há vè. Ký tóg ình mỳ: kur *Jerusalém* tá kutē. ã ví mēnh ke tũ ag nĩ, ã tỳ ag mỳ ình kāmén mû ra, he mû.

¹⁹ Ký sóg êg *Senhor* ti mỳ: há ra ag tóg isý nén han ja ki kanhró nỹti. Ag sigse ja isóg nĩgtĩ. Vènh kanhrãn jafã krēm sóg ag mrãnmrãn ja nĩgtĩ gé, ù tỳ ã ki ge ký nỹti ag, he mû. ²⁰ Ký sóg ag tỳ *Estêvão* tén ký, ag tỳ ù tỳ ã ví tó mû ên tén ký tá jé ja nĩ gé. Ký tóg ình mỳ há ja tí, ag tỳ ti tén ký. Ag kur ki sóg rĩr ja nĩgtĩ gé, he sóg, êg *Senhor* nỹtĩ.

²¹ Há ra tóg ình mỳ: vó, ha tỳg. Kór há ra sóg ã jēnēnh mû, fóg kar to, kanhgág kar to ke gé, he mû,” he tóg, *Paulo* ti.

²² Há ra vènh kar ên ag tóg êmē kã nỹti nĩ. Ag tỳ ti ví tag mē ký ag tóg prēnprēr mû sir. “!.ti tén ra.! !.ũ tỳ ge vỹ kórég ne..! !.ti rĩr nĩn ký tóg êg mỳ tỳ ù nỹnh mo..!” he ag tóg. ²³ Ag kur vãm ag tóg mû, ga funfur tỳ ag tóg tũm ke mû sir, ag jũgũ ký.

²⁴ Ký *soldado* ag pã'i mág vỹ: “ìn kã ra ti rãg,” he mû. “Ti mrãnmrãn ra. Há tỳ ti ki jēmē. Ag tỳ hē ri ken ký ã to ví kónãn nē? hem nĩ ti mỳ,” he tóg, *soldado* ag mỳ. Há ra ag tóg *Paulo* tỳ nén tó mû ki kagtũg nỹti.

²⁵ Ký ag tóg ti ség mû, nén fãr tỳ, ag tỳ ti mrãnmrãn jé. Há ra *Paulo* tóg *capitão* ên mỳ: “mỹ ã mỳ há', ag tỳ ình mrãnmrãn ke tí? Tỳ sóg *Romano* nĩ, há ra ag tóg ình mrãnmrãn sór mû, ù tỳ ình ki jēmēg tũ ra,” he mû. ²⁶ Ký tóg *capitão* mỳ e tí, ký tóg pã'i mág mỳ tónh tí mû. Ti mỳ tóg: “ã tỳ ne han ke nē ha? *Romano* vè mýr,” he mû. ²⁷ Ký pã'i mág tóg ti to kãtĩ ký ti mỳ: “Ký ã mỳ tỳ *Romano* nĩ?” he mû. Ký tóg: “hỹ,” he mû. ²⁸ Ký tóg ti mỳ: “isý tỳ *Romano* nĩ jé sóg jãnkamy tỳ hēn ri ke tỳ kajãm,” he mû. Ký *Paulo* tóg ti mỳ: “ình mur mû kã sóg tỳ *Romano* nĩ há ra,” he mû. ²⁹ Ký ag tóg ti tovãnh mû sir, ù tỳ ti mrãnmrãn ke mû ên ag. Há ra tóg pã'i mág mỳ e tí. Ti tỳ ùn tỳ tỳ *Romano* nĩ senh ke tũ vè vè, há ký tóg ti mỳ e tí.

Judeu tý pã'i ag tý Paulo ví mēg mū

³⁰ Tý vaj ký pã'i mág tóg *Judeu* ag ki jēmē mǎn sór mū, ag tý *Paulo* to jū ěn ti. Ký tóg ti kavāg mū. Ký tóg *Topē* tū to pã'i mág ag jé prēr mū, vēnh jyvĕn tí kar ag ke gé. Ký tóg *Paulo* pére tí mū, ag jo ti fĕg jé.

23

¹ Ký *Paulo* tóg vĕnh jyvĕn ti ag vég mū, ký tóg: “inh kanhkã, vĕjykre há kar han isóg tí, kurã kar ki, ũri ke gé, isý *Topē* mī ěkřen ký,” he mū.

² Ký *Topē* tū to pã'i mág ěn, *Ananias* he mū ěn vý: “ti jĕnky ki tǎnh,” he mū.

³ Ký *Paulo* tóg ti mý: “*Topē* vý ā vóg kónǎn ke mū. Jykre régre ā nī,” he mū. “Inh jyvĕn sór ā tóg mū. Hã ra ā tóg *Topē* vĕ mranh, ā tý ag mý: ti tǎnh ra, hen ký,” he tóg.

⁴ Ký tá nýtĭ ag tóg ti mý: “*Topē* mý rǎnhřǎj tí mý ā tóg ví kónǎn mū, *Topē* tū to pã'i mág mý,” he mū. ⁵ Ký tóg: “mĕ,” he mū. “Ti tý tý pã'i mág nī ki sóg kagtĭg ja nī. Sý ki kanhró nī ra sóg ti mý ví kónǎn ke tū nī vĕ. *Topē* ví ki tag tóg rǎn ký nī, hã vý: ā *povo* tý tý pã'i mág nĭn ký to ví kónǎn tūg nī, he mū,” he tóg.

⁶ Hã ra *Paulo* tóg vĕnh jyvĕn tí ag vég mū. ũ ag tóg tý *Saduceu* nýtĭ, ký ũ ag tóg tý *Fariseu* nýtĭ. Vyrmy ag jykre nýtĭ. Ký *Paulo* tóg jamã há ra ag mý: “inh kanhkã, tý sóg *Fariseu* nī, ký inh panh tóg tý *Fariseu* nī gé. *Topē* vý ũn kǎgter mū ag rĭnrĭn mǎn ke mū, tag kri sóg fig tí, hã ký ājag tóg iso jūgĭ mū,” he mū.

⁷ Ti tý tag to kar ký *Fariseu* ag tóg *Saduceu* ag mré jagnĕ ví kafǎn mū, jūgĭ ký. Ký ag tóg vĕnh kǎpugpóv mū. ⁸ *Saduceu* ag mý tóg tū tí, *Topē* tý ěg ter mū rĭn mǎn mū ti. *Topē* tý jĕnĕ jafã tóg ag mý tū tí gé. Ký vĕnh kupřĭg tóg ag mý tū tí gé. Hã ra tóg *Fariseu* ag mý nýtĭ, vĕnh kupřĭg, *Topē* tý jĕnĕ jafã, ti tý ěg rĭn mǎn ke ti. Hã ký ag tóg jagnĕ ví kafǎn mū sir. ⁹ Ký ag tóg jagnĕ to jūgĭ ký prĕnprĕr mū. *Fariseu* ag kã mī ũ ag tóg jĕgnĕgnĕ ký, *Saduceu* ag ví kafǎn ký: “nĕn ũ kórĕg han tí nī,” he mū. “Hĕn ri ke mūn ti hĭn nĕn ũ vé, vĕnh kupřĭg, ke tū nī ký *Topē* tý jĕnĕ jafã,” he ag tóg. ¹⁰ Ký vĕnh génh tóg kutĕ ve nī. Ký *soldado* ag pã'i mág tóg *Paulo* to jykrĕn mū. “Ag hĭn gen ký ti janjǎn ke mū,” he tóg. Ký tóg *soldado* ag mý: “kur mū jĕg, ti kǎgmĭ jé, ěg tý in kã ra ti rǎg jé,” he mū.

¹¹ Tý kuty ký *Jesus* tóg *Paulo* mré ví mū. “Kamĕg tūg ra. *Jerusalém* tá ā tóg inh ví tó há han. Ge jé ā tóg ke mū, ěmã tý *Roma* tá,” he tóg.

Ag tý Paulo tén sór

¹² Tý vaj ký *Judeu* ag tóg jagnĕ mý: “*Paulo* tén jé ěg tóg ke mū. Jĕn ke tū ěg nī, ěg tý ti tén ke jo, ke tū nī mū ra *Topē* tóg ěg vóg kónǎn ke mū,” he mū. ¹³ ũ tý 40 (ke) kǎfór ag vé, jagnĕ mré jykrĕn mū ag. ¹⁴ ěn ag vý *Topē* tū to pã'i ag mré vĭnh kãmũ mū. “Jagnĕ mré ěg jykrĕn.

Nĕn ũ kãmĕnh ke tū ěg nī, ěg tý ti tén ke jo,” he ag tóg. ¹⁵ “Ký *soldado* ag pã'i mág mré vĭnh mūm nī. Ti mý: ěg tý ti tý nĕn ũ kórĕg han mū to jykrĕn mǎn ke vé. Ký ěg mý ti ven mǎn nī, hem nī. Ti tý: he, hen ký ěg tóg ti tén ke mū,” he ag tóg.

¹⁶ Hã ra *Paulo* ve fi kósin tóg mĕg mū. Ký tóg ti mý tónh tí mū. ¹⁷ Ký *Paulo* tóg *capitão* ũ jé prēr ký ti mý: “pã'i mág mý kyrũ tag pére tĭg, ti tý ti mý nĕn ũ tó jé,” he mū.

¹⁸ Ký *capitão* tóg kyrũ pére tí ký pã'i mág mý ti ven mū. “Ti tý nĕji ā mré ví sór vé,” he tóg.

¹⁹ Ký pã'i mág tóg vĕnh péju ký ti mré vĕmĕn ký ti mý: “ā inh mý ne to sór mū?” he mū.

²⁰ Ký tóg ti mý: “*Judeu* ag tóg to jykrĕn, ag tý ā mý to ví jé, ā tý vaj ký *Paulo* jĕnĕ jé, vĕnh jyvĕn tí ag to,” he mū. “Ŏn ký ag nĕji ā mý: ěg tý ti mré vĕmĕn mǎn há tóg tí, hĕnh ke mū,” he tóg. ²¹ “Ag mý: he, he tūg nī. ũ tý 40 (ke) ag tóg, ti jo vājĭg mū. Ti tén ke jo ag nĕji nĕn ũ konh ke tū nī. Ke tū nī mū ra *Topē* nĕji ag vóg kónǎn mū,” he tóg, kyrũ tí, pã'i mág mý.

²² Ký tóg ti mý: “ũ mý: ti mý sóg tó, he tūg nī. Ha jatun mý tĭg,” he mū.

Ag tý Governador mý Paulo pére mū

²³ Ký pã'i mág tóg *capitão* régre ag mý: “ājag tū kǎnkǎn ra! ěmã tý *Cesarĕia* ra ājag mūnh mū, kuty tag kã 9 óra ki,” he mū. “Ký *soldado* tý 200 (ke) ag vý ājag mré mūnh mū, kǎvǎru kri mū tý 70 (ke) ag ke gé. Ký ũ tý 200 (ke) ũ ag vý róro pu gé mūnh mū,” he tóg. ²⁴ “Ký kǎvǎru ũ kri vin nī gé, *Paulo* tý kri nī jé. *Governador* tý *Félix* mý ti pére mūjĕg, ti tý jatun mý tá jun jé,” he tóg.

²⁵ Ký tóg *Félix* mý rǎn mū, ký tóg:

²⁶ “*Cláudio Lisias* tý rá vé,” he mū. “Isý *Governador* tý *Félix* mý rǎn há vé, ā tý inh kǎfór nĭn ký. Ā mý sóg: ā mý há? he mū.

²⁷ Tag vý tý *Judeu* ag vĕse jĕ. Ti tén kren ag tóg. Hã ra sóg ti tý tý *Romano* nī jĕmĕ, ký sóg inh *soldado* ag mré ti kren han. ²⁸ Hã ra sóg ti kato tĕ mū ag ki jĕmĕ sór mū. Ag tý hĕ ri ken ký ti to jūgĭ nĕ? he sóg. Hã ký sóg vĕnh jyvĕn tí ag mý ti ven mū. ²⁹ Ký sóg vég mū. Ag jykre tugar ag tóg ti to jūgĭ mū. ũ tén ja tū tí nī. Ti tý nĕn ũ to ter ke han tū ti nī gé. Ký tóg ti tý nĕn ũ to se ký nĭnh ke han tū nī gé. ³⁰ Hã ra sóg nĕn ũ mĕ gé. Ti to ag tóg vājĭg mū sir, hã ký sóg vĕšýmĕr ti jĕnĕg mū, ā to. Ti kato ví mū ag mý sóg: ti há mré vĭm nī, he mū gé,” he tóg, vĕnh rǎn ki.

³¹ Ký *soldado* ag tóg *Paulo* pére mū mū. Kuty tá mū ký ag tóg ěmã tý *Antipátride* tá junjun mū. ³² Tý vaj ký ũ tý ag pĕn kã mū mū ag tóg kyrǎgrã mū. Kǎvǎru kri mū ag hã tóg ti pére mū mū, inhhã. ³³ ěn ag vý *Cesarĕia* tá junjun mū. *Governador* mý ag tóg vĕnh rá ěn nĭm mū. Ký ag tóg ti mý *Paulo* ven mū.

³⁴ Kŷ Félix ěn tóg vĕnh rá vég mŷ, kŷ tóg Paulo mŷ: “tŷ ā ga tŷ ě ě tá ke nŷ?” he mŷ. Kŷ tóg ti mŷ: “ga tŷ Cilícia tá,” he mŷ. ³⁵ Kŷ tóg: “ā kato ví mŷ ag tŷ junjun kŷ sóg ā ki jĕmĕnh mŷ,” he mŷ. Kŷ tóg *soldado* ag mŷ: “*Herodes* tŷ vĕnh jyvĕn jafá krĕm ti nĭm,” he mŷ.

24

Ag tŷ Paulo kato ví

¹ Kurā tŷ 5 (ke) tŷg kŷ pā'i tŷ Ananias vŷ tá jun mŷ, Cesaréia tá. Topĕ tŷ to pā'i mág vĕ. Kófa ag vŷ junjun mŷ gé, ti mrĕ. Ag ká mŷ ū vŷ tŷ *advogado* nŷ, ti jiji há vŷ: *Tértulo*, he mŷ. Kŷ ag tóg *governador* mŷ Paulo tó mŷ, ón kŷ ti kato ví kŷ. ² Kŷ tóg Paulo jĕ prĕr mŷ.

Kŷ *Tértulo* tóg: “*Félix*”, há távi ā tóg jĕ. ěg ki ā tóg rŷr há távi han tí, kŷ ěg tóg jatun mŷ nŷtŷ. Ā tŷ nĕn to jykrĕn mŷ kar tóg ěg mŷ há nŷ,” he mŷ. ³ “Há kŷ ěg tóg ā to há távi nŷtŷ. Ā to ěg jykrĕn há han tí. Kurā kar ki ěg tóg ā to ví há han tí. ⁴ Kŷ ěg tóg ā mrĕ nĕn ū sí to vĭnh kāmŷ mŷ. Kutar ā nŷ, ěg ki rŷr há han kŷ, há kŷ ěg tóg ā mrĕ ví mág han sór tŷ nŷ. ěg to há ā nŷ, há kŷ ā tóg ěg ví mĕ sór mŷ,” he tóg.

⁵ “Tag ti vŷ ví kónān tí. *Judeu* kar ag krŷn kónān tóg tí, kŷ ag tóg tí tŷgrŷn vĕnh kĕpŷgŷpŷv kŷ nŷtŷ. Ga kar mŷ tóg ke tí. Kŷ tóg tŷ *Nazaré* tá ke ěn mrĕ ke ag pā'i mág nŷ gé,” he tóg, Paulo to. ⁶ “Kŷ tóg Topĕ ĩn kavĕnh sór mŷ gé, há kŷ ěg tóg ti kĕgmŷ. ěg tŷ ěg jykre ki ti jyvĕn ke vĕ vĕ,” he tóg. ⁷ “Há ra *Lísias* tóg kĕtŷ mŷ, *soldado* ag pā'i mág ěn tí. Kŷ tóg ěg kŷju ki ti kĕgmŷ kŷ ti tŷ ěn ke mŷ, jŷ kŷ,” he tóg. ⁸ “Kŷ tóg ti kato ví mŷ ag mŷ kĕ, ag tŷ ā vĕnh kāmŷ jĕ. Ā tŷ vĕse tag ki jĕmĕ kŷ ā tóg vĕnh ke mŷ. Ki há ěg tóg tó tí. Ā mŷ ti tŷnh ke mŷ,” he tóg, *Tértulo* tí. Ti tŷ Paulo to ón há vĕ.

⁹ Kŷ *Judeu* ag tóg: “ti tŷ ki há tó vĕ,” he mŷ gé.

Paulo tŷ vĕnh kāmĕn

¹⁰ Kŷ Félix tóg Paulo mŷ ti nĭgé ven mŷ, ti ví jĕ. Kŷ tóg: “prŷg tŷ ěn ri ke ki ā tóg tŷ pā'i mág nŷ, *Judeu* ag mŷ. Há kŷ tóg sŷ ā mŷ ĩnh jykre tŷn kŷ ĩnh mŷ sĕr tí,” he mŷ.

¹¹ “Kurā tŷ 12 (ke) pĕtĕn tŷ tóg nŷ, sŷ *Jerusalĕm* tá jun tí. Sŷ tá Topĕ tŷ han jĕ sóg ra tŷg ja nĭgtŷ. Vĕnh kar vŷ tá ĩnh ve ja nĭgtŷ. Ag ĥŷn ā mŷ tŷnh ke mŷ, ā tŷ ag ki jĕmĕnh kŷ. ¹² Há ra sóg jatun mŷ isŷ han tí ja nŷ. Topĕ ĩn krĕm sóg ū ví kafān ja tŷ nŷ. Vĕnh génh han ja tŷ sóg nŷ gé. Nĕn ū kŷrĕg han ja tŷ sóg nŷ gé. ¹³ Ag tŷ ĩnh kato ví mŷ pijĕ tŷ ki há ke nŷ’.

Ā tŷ ve há han kŷ ā tóg ki kanhrān nŷnh mŷ. ¹⁴ Kŷ sóg ā mŷ ki há tŷnh ke mŷ ha. ĩnh jŷgŷg ag tŷ Topĕ jykre han ja ěn há han isóg tí gé, ag ri kĕn. Kŷ sóg vĕsŷ Topĕ ví rán kŷ nŷ ěn kri fig tí gé, ū tŷ Topĕ ví tó tí ag tŷ nĕn rán ja ěn tí, *Moisés* mrĕ há. Há ra sóg vĕjykre tĕg tag han mŷ gé, Topĕ tŷ ŷri ěg mŷ nĕn tó mŷ tí,” he tóg. ¹⁵ “Há ra sóg ag ri kĕn Topĕ tŷ nĕn han ke mŷ

ěn ve sór mŷ. Ti tŷ ěg ter kar kŷ ěg rŷn mĕn ke ěn ve sór isóg mŷ. Ūn jykre kuryj ag rŷn mĕn jĕ tóg ke mŷ, ūn jykre pĕno ag ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Kŷ sóg tŷg há han sór mŷ, ū tŷ iso: nĕn ū kŷrĕg han ti huri, he tŷ nŷn jĕ. Topĕ rŷnve sóg tŷg há han sór mŷ,” he tóg.

¹⁷ “Vĕhā sóg *Jerusalĕm* tá jun mĕn. Prŷg tŷ ěn ri ke ki sóg tá jun ja tŷ nŷ vĕ. Há ra sóg ra vyr, isŷ ĩnh *povo* ki ūn jagtar fag mŷ nĕn ū vin jĕ, isŷ Topĕ mŷ nĕn ū pŷn jĕ ke gé. ¹⁸ Vĕnh jĕnhkriag tá sóg nŷ, ěg jykre ki. Kŷ sóg jatun mŷ Topĕ ĩn kĕ ra rĕ ja nŷ. Vĕnh génh han tŷ sóg nŷ. ¹⁹ Há ra *Judeu* tŷ *Ásia* tá ke ag vŷ tá ĩnh ve ja nĭgtŷ gé. ěn ag tŷ tag ki ĩnh kato ví kŷ tóg há tí vĕ. ²⁰ Há ra ū tŷ ki nŷtŷ ag tŷ ā mŷ ĩnh jykre kŷrĕg tŷnh ke vĕ. Vĕnh jyvĕn tí ag vŷ ĩnh ki jĕmĕ ja nŷ, kŷ tag ag vŷ tá nŷtŷ ja nŷ. Há ra ag tóg tá isŷ nĕn ū vĕnh mŷ han ve ja tŷ nŷ. ²¹ Vĕnh ví pir há tŷ sóg jamā hára tó ja nŷ, ag rŷnve, há vŷ: Topĕ tŷ ūn ter mŷ rŷn mĕn ke ěn kri sóg fig mŷ, há kŷ ājag tóg ŷri iso jŷgŷi mŷ, he ja sóg nŷ ag mŷ,” he tóg, Paulo tí.

²² Kŷ Félix tóg kurā ū kĕ ti ve mĕn sór mŷ. *Jesus* jykre ki kanhrŷ tóg nŷ. Há kŷ tóg: “pā'i tŷ *Lísias* kĕtŷ kŷ sóg ājag ki jĕmĕ kĕn mŷ,” he mŷ. ²³ Kŷ tóg *capitāo* mŷ: “ti fĕg han ra. Ti jagĕgtĕn ra. Ti mrĕ ke ag tŷ ti mŷ nĕn ū nĭm kŷ tóg há nŷ. Ti mŷ nenh tŷg nŷ,” he mŷ.

Félix tŷ Paulo ki jĕmĕ mĕn

²⁴ Si há tŷ ra Félix vŷ Paulo ví mĕ mĕn sór mŷ, ti prŷ tŷ *Drusila* fi mrĕ. *Judeu* fi vĕ. Kŷ tóg ti jĕ prĕr mŷ sir, ti tŷ fag mŷ *Jesus Cristo* ki rĕ kĕmĕn há han jĕ.

²⁵ Kŷ tóg fag mŷ vĕjykre kuryj kĕmĕn há han mŷ sir. ěg tŷ vĕso jykrĕn kŷ nĕn ū vĕnh mŷ han ke tŷ kĕmĕn tóg mŷ gé. Topĕ tŷ kar kŷ ěg jykre tŷgnŷm ke tó tóg mŷ. Kŷ Félix tóg jŷrŷn' ke mŷ sir, ti tŷ ti jykre pĕno to jykrĕn kŷ. Kŷ tóg ti mŷ: “ha ver tŷg. Kejĕn sóg ā ki jĕmĕ mĕn mŷ gé,” he mŷ. ²⁶ Há ra tóg Paulo ki jĕnkamŷ mĕn sór mŷ gé, ti tŷ ti kavĕn jĕ. Há kŷ tóg kĕnhmar ti jĕ prĕr mĕn', ti jĕ prĕr mĕn' he mŷ, ti mrĕ vĕmĕn jĕ.

²⁷ Há ki prŷg rĕgre tóg tŷg mŷ sir. Kŷ Félix jĕgia kĕ ū tóg jĕ mŷ sir, há vŷ: *Pŷrcio Festo*, he mŷ. Kŷ Félix tóg *Judeu* ag to ví há han sór mŷ, ag tŷ ti to jykrĕn há han jĕ, ti nŷn. Há kŷ tóg Paulo kavĕg tŷ nŷ. Se kŷ tóg jĕ nŷ.

25

Paulo tŷ pā'i mág tŷ Imperador ve sŷr

¹ Há kŷ Festo vŷ tŷ *Governador* nŷ sir. Ti tŷ kurā tĕgtŷ ki tŷ pā'i mág nŷn kŷ tóg ěmĕ tŷ Cesaréia tá kutĕ kŷ ěmĕ tŷ *Jerusalĕm* ra tí mŷ.

² Tá Topĕ tŷ to pā'i mág ag vŷ Paulo kato ví mág han mŷ. Kŷ ag tóg *Governador* mŷ: ³ “ā tŷ ěg to há nŷn kŷ vĕnh ví jĕnĕm nŷ, Paulo tŷ *Jerusalĕm* mŷ kĕtŷ jĕ,” he mŷ. Há ra ag tóg ĕpŷr kri ti tĕn sór mŷ.

⁴ Hã ra tóg ag mý: “*Cesaréia* tá tóg se ký jê. Jó sóg kãnhmar ra tíg mü gé,” he mü. ⁵ “Tá sóg ãjag mré ti jykre kórég venh mü,” he tóg. ⁶ Ký tóg *Jerusalém* tá nĩ sĩ han mü ver, kurã tý 8 (ke) hĩn hẽn ri ke mũn, ke tũ nĩ ký kurã tý 10 (ke) hĩn. Ký tóg *Cesaréia* ra vĩn ke mü. Tá jun ký tóg tý vaj ký ti tý kri nĩg ký ag jyvẽn jafã kri nĩ mü. Ký tóg *soldado* mý: “*Paulo* pére kãtĩg,” he mü. ⁷ Ti kãtĩg ký pã'i ag tóg ti jy nĩti mü, *Jerusalém* tá kãmũ ký. Ti kato ag tóg vĩ tý hẽn ri ke han mü. Ti jykre pãno tugtóg ag tóg mü sir, ón ký, hã ra tóg ag mý ki krov tũ nĩ.

⁸ Ký *Paulo* tóg vẽn kãmén ký ag mý: “*Judeu* ag jykre mranh ja tũ sóg nĩ. Topẽ in kavẽnh ja tũ sóg nĩ gé. Ký sóg êg kar pã'i mág tý *Imperador* vĩ mranh ja tũ nĩ gé,” he mü.

⁹ Hã ra *Festo* tóg *Judeu* ag mý nẽn ù há han sór mü. Há ký tóg ti mý: “mý ã tý *Jerusalém* ra tíg jê há? Sý tá ã jykre venh há tóg tí,” he mü.

¹⁰ Hã ra tóg *Paulo* mý ag tý tá ti tén ha mẽ tí, há ký tóg: “nejé,” he mü. “Êg pã'i mág tý *Imperador* jẽgia ki ã tóg inh ki jẽmẽg mü. Á tý tag ki inh jykre venh ke vẽ,” he tóg. “*Judeu* ag mý sóg vẽjykre pãno han ja tũ nĩ. ¹¹ Isý ù tén ký sý to ter ke vẽ vẽ. Há ra ag tóg ón ký inh kato vĩ mü. Há ký tóg ã tý ag mý inh fẽg ký vẽn mý tí. Êg pã'i tý *Imperador* há tóg ti pin ký inh jykre venh ke mü,” he tóg, *Paulo* tí.

¹² Ký *Festo* tóg ti mré jykrén mü ag mré vĩ mü, ký tóg ti mý: “ã tý *Imperador* ve sór ký ã tóg ti venh tĩg ke mü, *Roma* ra,” he mü.

Pã'i tý *Agripa* tý *Paulo* mré vĩ

¹³ Si há tũ ra *Judeu* ag pã'i mág tý *Agripa* vỹ *Cesaréia* tá jun mü, ti ve tý *Berenice* fi mré. Fag tý *Festo* fag to pygsa vẽ. ¹⁴ Kejẽn *Festo* tóg ti mý *Paulo* kãmén mü. “*Felix* vỹ vese ù kavãn ja tũ nĩ,” he tóg. ¹⁵ “Ký *Judeu* ag pã'i mág ag tóg inh mý ti kãmén. *Jerusalém* tá ag tóg ti kato vĩ, isý ag mý: ha ti vóg kónãn, he jé,” he tóg. ¹⁶ “Ký sóg ag mý: êg jykre tóg ge tũ nĩ, he mü. Tý êg *Romano* nĩti. Ký êg pijé kãnhmar ù to: ti tén ra, he tí, he sóg. Ti kato vĩ mü ag tý ti rĩnve inh mý ti jykre kórég tónh ke vẽ. Kar ký tóg vẽn kãmén ke mü. Tag pãte êg tóg ti vóg kónãn ke mü. Êg jykrèn há vẽ, he sóg ag mý,” he tóg. ¹⁷ “Hã ký ag tóg tag ki junjun ja nĩ. Ký sóg vẽsýmér ag ve ja nĩ, tý vaj ký. Inh nĩg jafã kri nĩ ký sóg *Paulo* jé prẽr ja nĩ. ¹⁸ Ký ag tóg ti kato vĩ ja nĩ. Há ra ag tóg isý nẽn to jykrén mü tó ja tũ nĩ. ¹⁹ Ag Topẽ jykre há to ag tóg mü. Ûn ter mü tó ag tóg mü, ag tý ùn to: *Jesus*, he mü ên ti. Há ra *Paulo* tóg ti to: rĩr ti jẽ nĩ, he mü,” he tóg. ²⁰ “Ký tóg sý to jykrén tũ tí. Ký sóg *Paulo* mý: ã mý *Jerusalém* ra tĩg ke tũ nĩ? hé. ²¹ Há ra *Paulo* tóg *Imperador* ve sór mü, ti há tý ti jykre ve jê. Há ký sóg ver ti fẽg han. Kejẽn

sóg *Imperador* ra ti jẽnẽn mü,” he tóg, *Festo* tí, *Agripa* mý.

²² Ký tóg ti mý: “sý ti vĩ mẽnh há tóg tí,” he mü. Ký tóg: “vaj ký ã tóg ti vĩ mẽnh mü,” he mü.

²³ Tý vaj ký *Agripa* vỹ kãtĩ mü, *Berenice* fi mré. Kur sĩvĩ rĩnh ký fag nĩti, pã'i mág kur ti. *Tenente* ag mré fag tóg kãmũ mü, ùn mág ag mré ke gé. Ðn mág kã ra ag tóg ge mü. Ký *Festo* tóg *Paulo* jé prẽr mü sir.

²⁴ Ký tóg: “pã'i tý *Agripa*”, tag ki ke kar', tag ti ve ra ha,” he mü. “*Judeu* kar ag tóg *Jerusalém* tá inh mré ti to vĩ. Tag ki junjun ký ag tóg inh mré ti to vĩ mü gé. Prẽnrẽr ag tóg, ti ter jé,” he tóg. ²⁵ “Hã ra tóg nẽn ù vẽn mý han ja tũ nĩ, ti tý to ter jé. Ký tóg *Imperador* ve sór mü. Há ký sóg ti jẽnẽn ke mü,” he tóg. ²⁶ “Hã ra tóg sý ti to nẽn rán ke mü ki krov tũ nĩ ver. Há ký sóg ti jé prẽr, ã tý ti ve jê, inh mré. Á tý ti ki jẽmẽ ký sóg sý nẽn rán ke mü ki kanhró nĩnh mü. ²⁷ Sý ti to nẽn ù rán tũ ra ti jẽnẽ ký tóg vẽn mý nỹnh mü,” he tóg, *Festo* tí.

26

Paulo tý vẽn kãmén mãn

¹ Ký *Agripa* tóg *Paulo* mý: “ã tý vẽn kãmén ký tóg há tí,” he mü. Ký tóg: ² “Á há ne tóg *Judeu* jykre kar ki kanhró nĩ”, he mü. “Hã ký tóg inh mý há tí, ã tý ùri inh jagfy vĩ ký,” he tóg. ³ “*Judeu* ag tý inh kato vĩ kãmén kãn jé sóg ke mü. ⁴ *Judeu* kar vỹ inh ki kanhró nĩti, isĩ kã. Inh mur ja tá ag inh vẽ, isý *Jerusalém* tá nĩn ký ke gé. ⁵ Isĩ kã sóg êg jykre han kãn mü. Ki kanhró ag tóg nĩti. Tý sóg *Fariseu* nĩ, jó *Fariseu* ag vỹ êg jykre kar to tar nĩti. ⁶ Ge ra ag tóg inh kato vĩ mü. Topẽ vỹ êg jógjóg ag mý: “rĩr mãn jé ãjag tóg ke mü, ãjag ter ký,” he ja nĩgtĩ. Ti vĩ tag kri sóg nĩm mü, há ký ag tóg inh kato vĩ mü. ⁷ *Povo* tý 12 (ke) vỹ tý êg nĩti. Êg kar vỹ Topẽ jykre han tí, kurã kar ki. Êg tý ter kar rĩr mãn jé, há jê êg tóg Topẽ jykre han tí, pã'i tý *Agripa*'. Sý Topẽ vỹ kri fi há tugrĩn *Judeu* ag tóg inh kato vĩ mü. ⁸ Mý ã mý vẽn mý, Topẽ tý ùn ter mü rĩn mãn ke tí? Vẽn mý tũ tóg nĩ,” he tóg.

⁹ “Hã ra sóg vãsý *Jesus* kato tẽ ja nĩgtĩ gé. Û tý ti ki ge ký nĩti ag vóg kónãn jagy han ja sóg nĩgtĩ vẽ, fag mré há. ¹⁰ *Jerusalém* tá sóg *Jesus* tũ ag sigse ja nĩgtĩ gé. Topẽ tũ to pã'i mág ag vỹ inh mý tag to vẽn rã han ja nĩgtĩ. Ag tý *Jesus* mré ke ag kã mĩ ù tén ký tóg inh mý há ja tĩgtĩ gé. ¹¹ Êg vẽn kanhrãn jafã krẽm isóg ag vóg kónãn ja nĩgtĩ gé, ag tý *Jesus* tovãn h jé, ag tý ti mý vĩ kónãn jé. Ag to sóg jũ tãvĩ ja nĩgtĩ gé, inh fe tý gým ken ký. Ký sóg êmã ù ra ag nòn tĩg ja nĩgtĩ gé, ag vóg kónãn jé,” he tóg, *Paulo* tí.

Paulo tý ti tý *Jesus* ki rã kãmén
(Hk 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Hā kŷ sóg ěmā tŷ *Damasco* ra tŷ ja nŷgtŷ gé. Topē tŷ to pā' i mág ag vŷ inh mŷ to vĕnh rá han ja nŷgtŷ, inh mŷ: ha tŷg, hen kŷ. ¹³ Ępy kri sóg jĕngrĕ tar vé, rá tŷ ěg nŷno ká sa ra, kanhkā tá. Rá káfór vé, jĕngrĕ ěn, ha mĕ. Inh ki tóg kómkóm ké, inh mré mŷ ag ki ke gé. ¹⁴ Kŷ ěg kar tóg vár mŷ, ga kri. Kŷ sóg vĕnh vŷ mĕ. *Hebreu* vŷ ki tóg inh mŷ: *Saulo', Saulo'*, he mŷ. Ā hā ne tóg isŷ ag vóg kónān tŷ', he tóg. Ā vóg isóg mŷ, ka junun kri *ferro* ěn tŷ, kŷ tóg ā tŷ inh kato vāsān kŷ ā mŷ kaga jagy tŷnh mŷ, ha vem nŷ, he tóg inh mŷ.

¹⁵ Kŷ sóg ti mŷ: “ā tŷ ŷ nŷ?” he mŷ. Kŷ tóg inh mŷ: “tŷ sóg *Jesus* nŷ.” he mŷ. “Ā tŷ ŷn vóg kónān sór tŷ ěn vŷ tŷ inh nŷ,” he tóg. ¹⁶ “Ĵĕg ra,” he tóg. “Ā mŷ sóg vĕnh ven, ā tŷ inh kāmĕn jĕ. Ā mŷ sóg vĕnh ven mĕn ke mŷ gé, kejĕn. Tag kar tó jĕ ā tóg ke mŷ. ¹⁷ Ā *povo* mŷ sóg ā jĕnĕnh mŷ, fóg ag mŷ ke gé, kanhgág ag mŷ ke gé. Hā ra sóg ā jŷ nŷgān ke mŷ,” he tóg. ¹⁸ “Ag kanĕ nugnón sór inh mŷ. Ag tŷ vĕjykre pāno han kŷ tóg ag ká ki kuty nŷ sir, hā ra sóg ag ká ki jĕngrĕ han sór mŷ. Japo krĕm ag nŷtŷ. Hā ra sóg ag kygvān sór mŷ. Ag tŷ inh vŷ mranh tŷ sóg vĕnh pāte fóg sór mŷ, ag tŷ ŷ tŷ inh ki ge kŷ nŷtŷ ag mré kanhkā tá junjun jĕ, he tóg inh mŷ, *Jesus* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tŷ ti rānrhāj kāmĕn

¹⁹ “Kŷ sóg ti vŷ mranh tŷ nŷ, *Agripa'*,” he tóg. “Kanhkā tá nŷ kŷ tóg inh mré vŷ ja nŷgtŷ, *Jesus* ti, kŷ sóg ti vŷ han. ²⁰ *Damasco* tá ke ag mŷ sóg tó vĕn, kar *Jerusalĕm* tá ke ag mŷ ke gé, ga tŷ *Judĕia* tá ke kar ag mŷ ke gé. *Judeu* kar ag mŷ sóg tó mŷ. Kar sóg fóg ag mŷ tó mŷ gé sir, kanhgág ag mŷ ke gé, ag tŷ ag jykre pāno tovānh jĕ, ag tŷ Topē jykre han jĕ sir, vĕnh kar tŷ ag jykre há ve jĕ,” he tóg.

²¹ “Isŷ tag han to *Judeu* ag tóg Topē ěn krĕm inh kágmi ja nŷgtŷ, isĕn jĕ. ²² Hā ra Topē tóg iŷy nŷgān mŷ. Hā kŷ sóg ŷri jĕ nŷ. Ti vŷ tó inh mŷ, ŷn mág ag mŷ, ŷn kāsir ag mŷ ke gé. Vāsŷ Topē vŷ tó tŷ ag mré sóg tó mŷ, *Moisés* mré hā. ²³ *Cristo* jagtar ke tó ja ag tóg nŷgtŷ, ti ter kar kŷ rŷr mĕn ven ke ti, ěg jo. Kŷ tóg ěg *povo* mŷ jĕngrĕ ri ke nŷ sir, fóg kar ag mŷ ke gé, kanhgág kar ag mŷ ke gé,” he tóg.

²⁴ Ti tŷ tó kĕn tŷ ra *Festo* tóg jamā hára : “krŷ tŷ ā nŷ, *Paulo*! Ā tŷ vĕnh rá ve mág kŷ tóg ā krŷ tŷ tŷ,” he mŷ.

²⁵ Hā ra tóg ti mŷ: “inh krŷ vŷ há nŷ, *Festo*,” he mŷ. “Ki hā sóg tó mŷ, to jykŕĕn há han kŷ. ²⁶ *Agripa* vŷ ki kanhró nŷ. Hā kŷ sóg ti ve kŷ mŷ'ág tŷ nŷ. Mĕ ti huri. Kŷ vĕnh kar vŷ ti mré ki kanhkó nŷtŷ gé.

²⁷ *Agripa'*, ā mŷ Topē vŷ tó tŷ ag tŷ nĕn tó mŷ kri fig mŷ? Kri nŷm ā tóg mŷ, ki kanhró sóg nŷ,” he tóg.

²⁸ Kŷ *Agripa* tóg ti mŷ: “kŷ ā mŷ isŷ *Cristo* ki rá ve sór mŷ?” he mŷ.

²⁹ Kŷ *Paulo* tóg ti mŷ: “hŷ, hā to sóg Topē mré vŷ mŷ,” he mŷ. “Ā tŷ inh mré *Jesus* ki rá kŷ tóg há ti vé, ā mré inh vŷ mĕg mŷ ag ke gé. Isŷ se kŷ jĕ tag hā to sóg ā mŷ: inh ri kem nŷ, hĕnh ke tŷ nŷ,” he tóg.

³⁰ Kŷ *Agripa* vŷ jĕgnĕ mŷ sir, *Festo* ke gé, *Berenice* fi ke gé, ag mré nŷtŷ kar ag ke gé.

³¹ Kŷ ag tóg kápa mŷ. Kŷ ag tóg jagnĕ mŷ: “nĕn ŷ kórĕg han ja tŷ ti nŷ. Ge ra tóg se kŷ jĕ, há ra,” he mŷ. ³² Kŷ *Agripa* tóg *Festo* mŷ: “tŷ tŷ kavara kŷ jĕn há vé vé, há ra tóg pā' i mág tŷ *Imperador* ve sór mŷ,” he mŷ.

27

Ĕmā tŷ Roma ra

¹ Hā kŷ *Festo* tóg kejĕn *Paulo* mŷ: “ā tŷ ga tŷ *Itália* ra tŷg ke nĕ ha,” he mŷ. Kŷ tóg pā' i tŷ *Júlio* mŷ ti fĕg mŷ. *Soldado* ag *capitāo* vé, ŷ tŷ tŷ *Imperador* mré ke ěn ag. Ti mŷ tóg vĕse ŷ ag vin mŷ gé.

² Kŷ ěg tóg *canoa* mág ká ra ge mŷ sir. Ĕmā tŷ *Adramitio* tá ke vé, *canoa* mág ěn ti. Ag tŷ ga tŷ *Ásia* fyr ra mŷ sór vé. Kŷ ěg tóg goj ká mŷ mŷ mŷ, tá pa kŷ. *Aristarco* tóg ěg mré ti mŷ, ěmā tŷ *Tessalónica* tá ke ěn ti, ga tŷ *Macedônia* tá.

³ Tŷ vaj kŷ ěg tóg ěmā tŷ *Sidom* tá krŷg mŷ sir. Kŷ *Júlio* tóg *Paulo* mŷ vŷ há han kŷ ti mŷ: “ā mré ke ag venh tŷg, ag tŷ ā ki rŷr jĕ,” he mŷ.

⁴ Tá pa kŷ káka tóg ěg kato tĕ mŷ. Hā kŷ ěg tóg goj vāso tŷ *Chipre* kakām mŷ mŷ. Ĕg jakānh tá tóg nŷ. ⁵ Kŷ ěg tóg goj kafā tŷ ká mŷ mŷ mŷ, ga tŷ *Cilícia* fyr to, ga tŷ *Panfŷlia* fyr to ke gé. Kŷ ěg tóg ěmā tŷ *Mirra* tá junjun mŷ sir, ga tŷ *Lícia* tá. ⁶ Tá *capitāo* tóg *canoa* mág ŷ vég mŷ. Ĕmā tŷ *Alexandria* tá ke vé. Kŷ tóg ga tŷ *Itália* ra tŷg sór mŷ. Kŷ tóg ěg mŷ: “ĕn ká ra ge jĕg,” he mŷ. ⁷ Kŷ ěg tóg ká mŷ mŷ mŷ. Komĕr hā ěg tóg mŷ mŷ, kurā tŷ hĕn ri ke ki. Kŷ ěg tóg vāhā goj vāso tŷ *Cnido* tá junjun mŷ. Hā ra káka tóg ěg kato tĕ mŷ gé. Kŷ ěg tóg tá fŷn rām tŷ nŷ. Kŷ ěg tóg goj vāso tŷ *Creta* kakām mŷ mŷ, káka tŷ ěg tŷ vŷrŷn ke kŷ. Kŷ tŷ *Salmona* kakām ěg tóg mŷ mŷ, káka krĕfŷn.

⁸ *Creta* fyr to há tŷg tóg jagy ti. Kŷ ěg tóg vāhā komĕr hā “*canoa* sag ja há” he mŷ tá junjun mŷ. Ĕmā ŷ vŷ tá kakó nŷ, ti jŷji há vŷ: *Lasĕia*, he mŷ. ⁹ Hā ra ěg tóg komĕr hā mŷ ja nŷgtŷ, há kŷ kusa tóg kakó ti ha. Kŷ tóg goj ká mŷ tŷg kórĕg tŷ, kóho tŷgrŷn. Fĕnhta ŷ pātĕn tóg huri, *Judeu* ag tŷ vākŕĕ jafā ti. Hā kŷ *Paulo* tóg ag mŷ: ¹⁰ “goj tóg ká mŷ tŷg kórĕg tŷ ha. Kŷ ěg tóg jagtar mŷ ha. Kŷ tóg inh mŷ *canoa* tŷ nŷnĕnh mŷ tŷg ha mĕ tŷ,” he mŷ. “Kŷ ā jag tŷ vŷ vāgfor mŷ sir. Jó ěg hĕn ri ke mŷn kágter ke mŷ gé. Tag ki nŷtŷn kŷ ěg kusa ká panh mŷ,” he tóg.

¹¹ Hā ra *capitāo* tóg *canoa* tŷ tŷn mŷ vŷ mĕg mŷ sir. *Canoa* vóg mŷ vŷ mĕg tóg mŷ gé. Hā kŷ tóg *Paulo* vŷ mĕg tŷ nŷ sir. ¹² *Canoa* sag ja ěn tóg há sŷ nŷ, há kŷ ag tóg tá kusa ká pa vānh nŷtŷ. Hā kŷ ŷn e ag tóg tá pa sór mŷ, ag

tý ěmā tý *Fenice* tá kusa ká pa jé. Goj vāso tý *Creta* tá ěmā ũ vē, *canoa* sag ja há ũ vē.

Kóho mág

¹³ Hā ra kākā sī tóg komēr hā kraug he mū sir. Ký tóg ag mý há tí. Hā ký ěg tóg tá pa ký *Creta* fyr kakó ra mū mū sir. ¹⁴ Vāhā kóho jū tóg *canoa* kato tē mū sir, ti jiji há vý: *Nordeste*, he mū. *Creta* tán kātí mū. ¹⁵ Hā ra ěg tóg kóho jū tag kato *canoa* vóg tý hē ri ke tū nī, ký ěg tóg ti vóg tovānh mū sir. Ký kóho tóg *canoa* va tí mū. ¹⁶ Ký ěg tóg goj vāso sí to há mū mū, ti jiji há vý: *Cauda*, he mū. Hā ra ěg tóg *canoa* sí nýgnýn kāmū ja nī, ti se ký. *Cauda* tá ěg tóg *canoa* mág kri ti fi han sór mū, há ra ěg tóg to jagtar mū, kóho to. ¹⁷ Vāhā ag tóg ti kātānfyn mū. Kar ag tóg *canoa* mág tógfīg mū, ti tý vām ke tū nī jé. Hā ra ag tóg rýnhřýj kaměg mū, rýnhřýj tý *Sirte* he mū ěn. Ga tý *Líbia* fyr tá ti ný. Hā ký ag tóg kur tý *canoa* kri sa ěn kunŭg mū sir, kākā tý ti ťin tū nī jé.

¹⁸ Hā ra ěg tóg kóho jū to jagtar mū. Ký ag tóg tý vaj ký *canoa* tý rīg tí ěn kuju vām mū sir, goj ki. ¹⁹ Tý vaj ũn ký ěg tóg jagāgtar pě nýtí, ký ěg tóg vāvām kán mū sir, *canoa* ká ki nýtí ěn, ti *tralha* ti. ěg kar tóg ag mré vāvām mū sir. ²⁰ Kurā tý hěn ri ke ki ěg tóg rá vég tū nī, krīg ke gé. Kóho jū ěn tóg ěg kato tē mū. Ký tóg ěg mý ěg kāgtar ha mē tí. “Ěg hýn krenkren ke tū nī ha,” he ěg tóg.

²¹ Hā ra ěg tóg jěg tū ja nī, kurā tý hěn ri ke ki. Ký *Paulo* tóg ag to tīg ký: “Ājag tý inh ví kri finh ke vē vē,” he mū. “Ěg tý *Creta* tá kápa tū nī ra ěg jagtar ke tū nī vē, ký ājag tóg ājag tý něn ũ kren ke tū nī vē. ²² Hā ra ājag fe ti tý rýnh kem nī. ěg kar vý krenkren mū. *Canoa* há vý tū' hěnh mū”. ²³ Kutý tag ká Topě tý jěně jafā tóg inh mré ví mū. Inh *Senhor* há vē, ũ tý ti jěněg mū ti, há vý: Topě, he mū.” he tóg. ²⁴ “Tí tý jěně jafā tóg inh mý: kaměg tŭg nī, *canoa*”, he mū. Pā'í mág tý *Imperador* ve jé ā tóg ke mū, ký Topě tóg ā mré mū ag kar věn, ag tý ā mré krenkren jé, he tóg. ²⁵ Ký ājag fe ti tý há' hem nī. Topě ví kri sóg fig mū. Tí tý inh mý tó mū vý ge nī. ²⁶ Jó tóg ěg tý *canoa* tý goj vāso to ťin há tí,” he tóg, ag mý, *Paulo* tí.

²⁷ *Semana* régre vē sir, ěg tý goj kafā tū mī mū kri. Goj kafā tū ěn jiji há vý: *Mediterráneo*, he mū. Kutý kuju ki *canoa* vóg tí ag tóg: “ga hýn kakó nī ha,” he mū. ²⁸ Ký ag tóg goj kāmun mū sir. Ký tóg 36 *metros* he mū. Kānhmar ag tóg kāmun mán, ký tóg 27 *metros* he mū sir. ²⁹ Ký ag tóg pāró kaměg mū, ěg tý ká tag kěnh ha mē ťin ký. Ký ag tóg *canoa* nér tá ti se jafā tý 4 (ke) vin mū. *Ferro* ũ vē, ti se jafā tí. Tí tý rýnhřýj ká ká ný ký *canoa* tóg tá krýg he mū. Ký tóg ag tý kurā venh há tí, *canoa* vóg tí ag. ³⁰ Ký ag tóg *canoa* sí ěn těrem mū, goj ki. *Canoa* se jafā tý ag tóg ká ki vin mū, ag tý ón ký *canoa* krí tá vin jé.

Hā ra ag tóg *canoa* mág ré ký ga ra mū sór mū.

³¹ Hā ra *Paulo* tóg vég mū. Ký tóg *capitāo* mý: “ag tý pa ký ājag tóg krenkren ke tū nī,” he mū.

³² Ký *soldado* ag tóg vāfe kym mū sir, ag tý vāfe tý *canoa* sí těrem ký. Ký *canoa* sí ěn tóg kutě mū sir.

³³ Tý vaj ken ký *Paulo* tóg věnh kar jyvěn mū, ag jěn jé. Ký tóg: “*semana* régre vē ha, ājag fe von ký. Něn ũ kaměg tū ājag nýtí ver,” he mū. ³⁴ “Pū ko ra, ājag tý tar há ki krenkren jé. ũ vý ter ke tū nī, ký ũ vý kaganh ke tū nī gé,” he tóg. ³⁵ Kar ký tóg pū māg mū sir. Věnh kar rěnve tóg Topě mré ví mū, ký tóg kupān ký ko mū sir.

³⁶ Ký věnh kar tóg fe tar nýtí sir. Ký ag tóg ko mū gé sir. ³⁷ 276 (ke) ěg nýtí, *canoa* mág ěn ká ki.

³⁸ Ěg tý ko kar ký ag tóg goj ki *trigo* kugjěg mū, *canoa* tý kānhvy' hen jé.

³⁹ Tý vaj ký ag tóg vég mū sir, há ra ag tóg goj vāso ěn ki kagtíg nýtí. Ký ag tóg tá rýnhřýj vég mū sir. Tá kóho tóg sí nī. Ký ag tóg ra *canoa* ťin sór mū. ⁴⁰ Ký ag tóg *ferro* ěn kykym mū sir, goj ká ki. Ký ag tóg *canoa* vóg jafā kygvāg mū gé. *Canoa* krí tá ag tóg kur kujěn mū, kóho kato. ⁴¹ Hā ký ěg tóg rýnhřýj ěn to mū mū sir. Ký goj régre tóg jagně ki jun ký nī. Ký *canoa* tóg rýnhřýj ká ra rá mū sir. Tí kri tóg krěm rá mū, ký tóg sir tar mū. Ký *canoa* nér tóg kam ke mū sir, goj jū ký. Ký tóg mráj kán mū.

⁴² Ký *soldado* ag tóg věnh sigse ag kāgtěn sór mū, ag tý mrogmro ký věnh pigju tū něn jé, ag krenkren tū něn jé. ⁴³ Hā ra *capitāo* tóg *Paulo* kren han sór mū. Ký tóg ag mý: “ke tŭg ra. Ājag tý tŭgnŭm há nýtěn ký goj ká ra ge věn inhā, ājag tý ga ra ge věn jé,” he mū. ⁴⁴ “Ājag tý tŭgnŭm króej nýtěn ký ka kri ným nī, *canoa* mrānhmráj krí,” he tóg, *capitāo* ti.

Hā ký ěg kar tóg ga tá junjun mū, krenkren ký.

28

Goj vāso tý Malta tá

¹ Ěg tý ga tá nýtěn ký ěg tóg ga jiji měg mū, há vý: *Malta*, he mū. ² Tá ke ag tóg ěg jagāgtān mū. Ký ag tóg pī han mū. Ěg mý ag tóg: “kāge jěg ra,” he mū, ta kutě ký, kusa jagy ťin ký.

³ Ký *Paulo* tóg pěnh tí mū, ký tóg pī ki něn mū. Hā ra pýn tóg pī ká ká ný ja nī. Rý mě ký tóg ťim ke ký *Paulo* prāg mū, ti nígě ki. ⁴ Ký tá ke ag tóg pýn ěn vég mū, ti tý ti nígě to sa ký. Ký ag tóg jagně mý: “ŭ těn tí hýn vē. Goj tán kren, há ra tóg ti tý něn han jan kajām mū,” he mū, *Paulo* to.

⁵ Ký tóg pýn tý pī ki káven mū. Hā ra tóg kaga tū nī, ti nígě tí, Topě tý ti tý há' hen ký.

⁶ Hā ra ag tóg ti tugn̄m mū, ti kānhpar ve jé, ke tū nī k̄y ti ter k̄y kutē ve jé. Hā k̄y ag tóg ti vég n̄tī, óra t̄y hēn ri ke ki. Hā ra tóg hē ri ke tū nī. K̄y tóg ag m̄y e tī, k̄y ag tóg ti to jykrēn m̄n mū. “Topē h̄yn,” he ag tóg mū, ón k̄y, *Paulo* ti.

⁷ Goj vāso tá ke ēn ag kāfór v̄y t̄y *Públio* nī. Tá tóg ĩn nī, ti jap̄y tá. Ēg t̄y tugtón n̄tī tag tá tóg kakó nī, ti ĩn tī. K̄y tóg ěg m̄y: “kāge ěg ra,” he mū. Ti mré ěg tóg kurā tāgtū han mū.

⁸ Hā ra *Públio* panh tóg kaga n̄y nī, jāgfa kyvénh han k̄y. K̄y tóg to r̄yḡ n̄y nī gé. K̄y *Paulo* tóg ti venh rā mū. K̄y tóg ti to Topē mré vī mū. Ti n̄igē t̄y tóg ti mēg mū, k̄y tóg há' he mū sir. ⁹ Ti han k̄y vénh kagyga kar ag v̄y tá junjun mū sir; goj vāso ēn tá. K̄y tóg ag t̄y há' he k̄n mū gé, *Paulo* ti.

¹⁰ K̄y ag tóg ěg ki r̄ir há han mū. Ēg t̄y kar k̄y *cano* ū kā ra ge k̄y ag tóg ěg m̄y ěg t̄y nén ve sór mū kar ēn vin mū.

Roma ra

¹¹ Kysā tāgtū tūg k̄y ěg tóg *cano* ū kā ra ge mū sir. Ēmā t̄y *Alexandria* tá ke vē gé. Tá tóg kusa fin rām ja nī. Ti rá v̄y t̄y ti vēgni kāgrā nī. *Romano* ag topē ū vē, ti vēgni kāgrā ti.

¹² Tá pa k̄y ěg tóg ěmā t̄y *Siracusa* tá kr̄yḡ mū. K̄y ěg tóg tá kurā tāgtū tūg mū. ¹³ Tá pa k̄y ěg tóg ěmā t̄y *Régio* tá junjun mū. T̄y vaj k̄y k̄aka tóg ěg vóg há han mū. Hā k̄y ěg tóg kurā régre tūg k̄y ěmā t̄y *Pozuoli* tá junjun mū sir. ¹⁴ Tá ěg tóg *Jesus* mré ke ag vég mū, k̄y ag tóg ěg m̄y: “ěg mré *semana* tūg nī ver,” he mū. Kar k̄y ěg tóg ěmā t̄y *Roma* ra mū mū sir. ¹⁵ *Roma* tá ke ag tóg ěg kāmū mē ja nī, *Jesus* mré ke ag. K̄y ag tóg ěg venh kāmū mū. Ēmā t̄y *Ápio* he mū ěn tá ag tóg ěg kato tēgtē mū, ěmā t̄y *Venda* Tāgtū he mū ěn tá ke gé. *Paulo* t̄y ag ve k̄y ti fe tóg m̄rin ke mū. K̄y tóg Topē m̄y vī há han mū. Ti kr̄i tóg k̄anhvy' he mū sir.

¹⁶ Ēg t̄y ěmā mág t̄y *Roma* tá junjun k̄y *Paulo* tóg vyr m̄y nī nī. Vēse ū ag mré tóg nī tū nī. *Soldado* p̄ir há tóg ti ki r̄ir mū. *Capitão* tóg ti m̄y tag to: “he,” he ja nī.

Roma tá

¹⁷ Kurā tāgtū tūg k̄y *Paulo* tóg *Judeu* ag p̄ā'i ag jé pr̄er mū. K̄y tóg ag m̄y: “inh kanhkā', se k̄y ĩnh jē, *Jerusalém* tá,” he mū. “K̄y ag tóg tá fóg t̄y *Romano* ag m̄y ĩnh fēg, is̄y nén ū kórég han tū há ra, is̄y ěg jykre m̄ranh tū há ra,” he tóg. ¹⁸ “Fóg t̄y *Romano* ag tóg ĩnh kavān sór mū vē, ag t̄y ĩnh ki jēmē kar k̄y. Is̄y nén han ja tū to sóg ter ke tū nī vē. ¹⁹ Hā ra *Judeu* ag tóg ĩnh kato vī, há k̄y sóg sir p̄ā'i mág t̄y *Imperador* ve sór mū, ag t̄y is̄én tū nī jé. Hā ra sóg ěg *povo* kavénh sór tū nī, *Imperador* jo,” he tóg. ²⁰ “Hā k̄y sóg ājag jé pr̄er mū, s̄y ājag ki jēmē jé. Ēg *povo* t̄y *Judeu* kar v̄y *Cristo* ve sór mū. *S̄y Cristo* kāmén há to sóg se k̄y jé nī,” he tóg, *Paulo* ti.

²¹ K̄y ag tóg ti m̄y: “ū tóg ěg m̄y ā to vénh rá han ja tū nī, *Judéia* tá,” he mū. “K̄y ěg kanhkā ū tóg ěg ki jun ja tū nī gé, ti t̄y ěg m̄y ā t̄y nén ū kórég han mū ěn tóg jé. ²² Hā ra tóg ěg t̄y ā ki jēmēnh há tī, ā t̄y nén to jykrēn mū ti. Vējykre tāg kato ag tóg vī tī, vénh kar ag. Hā k̄y tóg ěg t̄y ā ki jēmēnh há tī,” he ag tóg ti m̄y.

²³ K̄y ag tóg ti m̄y kurā n̄m mū. K̄y ĩn e ag tóg vénh m̄n mū sir; ti t̄y ĩn krēm nī ěn tá. Ag m̄y tóg Topē t̄y t̄y ěg p̄ā'i nī kāmén mū. *Jesus* kāmén tóg mū, ag t̄y hēn ri ke m̄n ti ki ge jé. *Moisés* t̄y ag m̄y vējykre n̄m ja ěn kāmén tóg mū gé sir. Kusā ki kāmū k̄y ag tóg t̄y vēmén n̄y ti kutyḡ mū. ²⁴ K̄y tóg ū ag m̄y há n̄y. K̄y ag tóg kr̄i fig mū. Hā ra tóg ū ag m̄y há tū nī. ²⁵ Hā k̄y ag tóg vénh k̄apugpóv k̄y n̄tī. K̄y *Paulo* tóg ag m̄y: “Topē kupr̄ig tóg tó há han ja nī, ti t̄y Topē vī tó tī t̄y *Isaias* m̄y: ag m̄y tag tó, hen k̄y,” he mū. ²⁶ “Ēg jógjóg ag m̄y tóg: *povo* tag m̄y: mē jé ājag tóg ke mū, ón k̄y, há ra ājag tóg to jykrén ke tū nī, hem nī, he ja nī. ²⁷ K̄y ag tóg ki kagt̄ig n̄t̄inh mū. Kr̄i tū ag n̄tī. N̄igrég kutu ag tóg n̄tī gé. Kanē kyvó ag tóg n̄tī gé, ag t̄y nén ū ve sór tū n̄n k̄y. Jēmē sór tū ag n̄tī, ag t̄y to jykrén sór tū n̄n k̄y. Hā k̄y ag tóg ĩnh ki ge sór tū nī gé, k̄y sóg ag t̄y há' henh ke tū nī gé,” he ja tóg nī, Topē ti, *Isaias* m̄y,” he tóg.

²⁸ “Ājag t̄y mē jāvānh n̄t̄in k̄y fóg ag v̄y mēnh mū, kanhgág ag ke gé, Topē t̄y ag krenkren han sór mū ti. K̄y ag tóg ti m̄y: he, henh ke mū,” he tóg, *Paulo* ti.

²⁹ K̄y *Judeu* ag tóg ti ré k̄y mū mū sir, jagnē vī kafān k̄y.

³⁰ *Paulo* v̄y pr̄yḡ régre tūg mū, ti ĩn krēm n̄n k̄y. *Alugar* hen k̄y tóg jē nī, ĩn ěn ti, k̄y tóg kajām mū, ti jānkamy t̄y. K̄y tóg ū t̄y ti mré vī sór mū m̄y: “kārā ra,” he ti. ³¹ Vénh kar m̄y tóg Topē t̄y t̄y ěg p̄ā'i nī kāmén mū sir, fe tar han k̄y. Ēg *Senhor* t̄y *Jesus Cristo* kāmén tóg mū sir. Ū tóg ti m̄y: “vī tūg ra,” he tū nī, ti se k̄y nī há ra.

PAULO TÛ CARTA HAN: ROMA TÁ KE AG MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë. Isÿ ãmã tÛ Roma tá ke ag mÛ rán hã vë.

Jesus Cristo mÛ rãnhràj tí vÿ tÿ inh nĩ. Ti hã tóg inh fëg, isÿ tÿ apóstolo nĩ jé. Ký tóg inh kuprëg gé, isÿ vënh kar mÛ vënh vĩ sér kãmén jé, Topë tÿ ãg mÛ vënh vĩ jënê ja ên ti. ² Topë vÿ vãsÿ ti vĩ tó tí ag mÛ: “ha inh kósin kãmén,” he ja nĩgtĩ, ³ hã vÿ: ãg Senhor tÿ Jesus Cristo he mÛ. Tÿ tóg vãsÿ pã'i mág tÿ Davi krë'krë ag kã ù nĩ. ⁴ Ký tóg tÿ ãprã ke nĩ, Davi ri ke. Hã ra tóg tÿ Topë kósin nĩ gé, hã ký tóg ti ter kar ký ti rĩn mãn ja nĩ. Topë vÿ ti tÿ ùn mág han mÛ gé sir, ãg Senhor tÿ Jesus tÿ.

⁵ Topë hã ne isar han', Jesus tugrĩn. Ti hã ne inh fëg', isÿ tÿ apóstolo nĩn jé, isÿ fóg ag kar mÛ tí kãmén jé, kanhgág ag mÛ ke gé, ag tÿ ti ki ge jé, ti vĩ kri fi jé, ti jiji mē kÿ.

⁶ Ú tÿ inh vĩ mēg mÛ vÿ tÿ ãjag nÿtĩ gé. Topë vÿ ãjag kuprëg, hã ký ãjag tóg tÿ Jesus Cristo tú nÿtĩ. ⁷ Ký sóg ãjag mÛ vënh rá jënêg mÛ, Topë tÿ ãjag to há nĩn ký. Roma tá ãjag tóg nÿtĩ. Hã ký sóg ãg jóg tÿ Topë mÛ: “ag tar han nĩ, ag mÛ vëjyre kusa nĩm nĩ,” he tí. ãg Senhor tÿ Jesus Cristo mÛ sóg ãjag to tí gé.

Paulo tÛ Roma tá ke ag ve sór

⁸ Ha mē, vënh kar vÿ ãjag tÿ ti ki ge ký nÿtĩ tag mē huri, ký sóg ãjag to Topë mÛ vĩ há han tí, Jesus Cristo tugrĩn. Ti hã mré sóg vëmén tí. ⁹ Ti hã mÛ sóg rãnhràj tí. To krónh ke tú sóg nĩgtĩ, hã ký sóg ti kósin kãmē sér ên to tí. Ti hã mré sóg ãjag jagfÿ vĩ tí gé, ký tóg ki kanhró nĩ. Kurã kar ki sóg ãjag kãmén tígtĩ. ¹⁰ Isÿ tí mré vëmén ký sóg ãjag to tí, sÿ kejën ãjag ve sór ký. Ti tÿ kejën ti mÛ há nĩn ký tóg inh mÛ: he, henh ke mÛ. ¹¹ Sÿ ãjag mÛ Topë kuprëg tÿ inh kanhrãn ja ên kãmén sór vë, ãjag tÿ inh vĩ jëmē ký tar nÿtĩ jé. ¹² Ký ãg tóg jagnê tar han ke mÛ sir, ãg tÿ jagnê jykre ven ký, ãjag tÿ isÿ Jesus ki rá ký nĩ ven ký, isÿ ãjag tÿ ti ki ge ký nÿtĩ ven ký ke gé.

¹³ Inh kanhkã', inh mÛ tóg ãjag tÿ tag ki kanhró nÿtĩnh há tí, ha mē: ãjag venh tíg ke to sóg jykrén tÿ hën ri ke han huri, hã ra tóg inh mÛ ki króm ke ja tú nĩ ver. Isÿ ãjag mÛ Topë vĩ kãmén sór vë, Roma ki ke ù ag mÛ ke gé, ag kã mĩ ù tÿ Topë ki ge jé. ¹⁴ Fóg kar ag mÛ sóg Topë vĩ to tí, kanhgág ag mÛ ke gé, ù tÿ nén ù ki kanhró ag mÛ, ù tÿ nén ù ki kagtíg ag mÛ ke gé. Topë vÿ inh mÛ: “ha ag mÛ to, fag mÛ ke gé,” he ja nĩgtĩ. ¹⁵ Hã ký sóg Roma tá to sór mÛ gé, Topë vĩ sér ên ti.

Topë jykre tar

¹⁶ Inh pijé Topë vĩ sér tag to mÛ'ãg sór mÛ'. Topë hã ne tag to ãg kren han tí', ãg tÿ kri fi

kÿ. Topë jykre tar hã vë. Judeu ag kren han sór tóg mÛ, kar ký fóg kar ke gé, kanhgág kar ke gé, fag ke gé. ¹⁷ Tag hã ki ãg tóg Topë jykre ki kanhró nÿtĩnh mÛ, Topë vĩ sér hã ki. ãg tÿ ti ki rá hã ký ãg tóg ti mÛ kuryj nÿtĩ. Hã ký tag tóg rán ký nĩ, ha mē: “ãg tÿ Topë ki rá hã tugnĩn ãg tóg ti mÛ kuryj nÿtĩnh ke mÛ. Ký ãg rĩnrĩr mãn ke mÛ,” he ja tóg nĩ.

ãprã ke ag jykre pãno

¹⁸ Hã ra Topë tóg jũ nĩ gé, kanhkã tá. Ú tÿ ti ki ãkrég tú ag to tóg jũ mÛ. Topë vÿ ag mÛ tÿ nén ù tú nĩ, hã ký ag tóg vëjyre kuryj han sór tú nĩgtĩ. ¹⁹ Topë jykre há nĩn ki kanhró ag tóg nÿtĩ vë, ag tÿ ki kanhrãn sór ký. Topë vÿ ãg kar mÛ tag ven tí.

²⁰ ãg pijé Topë vëg tí'. Hã ra tóg nén ù kar han, ãg tÿ nén vëg mÛ kar. Ên vigve ký ãg tóg ti jykre mág nĩ ên ki kanhró nĩ sir. “Ú tÿ tag han mÛ vÿ tÿ ùn mág nĩ. Ti jykre vÿ tar nĩ,” he jé ãg tóg ke mÛ. “Hã ra ag tóg ki kanhrãn jãvãnh nÿtĩ, hã ký Topë tóg ag to jũnh ke mÛ. ²¹ Ti tÿ tÿ Topë nĩn ki kanhró ag tóg nÿtĩ vë. Hã ra ag tóg ti to: “Topë vë,” he tú nĩgtĩ. Ti tÿ tÿ ùn mág nĩ tag to sór tú ag tóg nĩgtĩ. Ti mÛ ag tóg: “inh mÛ tóg há tí,” he tú nĩgtĩ gé, ti tÿ ag ki rĩr há han mÛ ra. Nén ù há to jykrén ki kagtíg ag nÿtĩ. ²² “Ki kanhró mág inh nĩ,” he ag tóg tí, hã ra ag tóg krĩ vënh mÛ nÿtĩ ha. ²³ Ký ag tóg Topë pë tag jëgja kã, ùn ter vãnh tag jëgja kã ãprã ke kãgrã fëg mÛ sir, ãprã ke ag kãgter tí ra. Sësi kãgrã vin ag tí gé, misu tÿ fa tÿ 4 (ke) ag kãgrã ke gé, pÿn kãgrã ke gé. Tag vÿ ag mÛ tÿ topë nÿtĩ sir.

²⁴ Hã ký Topë tóg ag tugvãnh mÛ sir, ag tÿ ag tÿ nén to ên mÛ ên han sór nÿtĩn ký. Jagnê kavënh ag tóg mÛ sir. ²⁵ Topë vĩ kri fi jãvãnh ra ag tóg vënh ó há kri fig tí. Ag tÿ ù tÿ nén ù kar han ja ên to: “Topë vë,” henh ke vë vë, hã ra ag tóg ti tÿ nén han ja to: “Topë vë,” he sór mÛ, ón ký. Ú tÿ nén ù kar han mÛ hã ne ti pir mÛ tÿ ùn mág nĩ', ti hã mÛ ãg tóg vĩ há han ke mÛ'. To krónh kenh ke tú ãg nĩ. Hã vë.

²⁶ Ag tÿ Topë tÿ nén han ja to: “Topë vë,” henh ký Topë tóg ag tugvãnh gé, ag tÿ ag tÿ nén to ên mÛ ên han jé, ãg kavënh tí ên. Hã prũ fag tÿ ag mré nÿ túg ký fag tóg jagnê há mré tí vënh mÛ han mÛ sir, mÿr, ha mē. ²⁷ Ký fag mén ag tóg ag prũ fag mré nÿ tovãnh ký jagnê to ên mÛ gé sir. Jagnê to ên ký ag tóg jagnê mré nÿ ký tí kórég han mÛ gé sir, jagnê kavënh ký. Hã ký ag tóg ag tÿ Topë tovãnh to jagtar nÿtĩnh mÛ. Ti tÿ ag vóg kónãh hã vë.

²⁸ Ve ra ha. Topë ki ãkrén jãvãnh ag tóg nÿtĩ, ti to é he ký. Hã ký tóg ag tugvãnh ja nĩgtĩ gé sir, vënh kato, ag tÿ vëjyre pãno han sór ký. “Ha han, ge ký sir,” he ja tóg nĩgtĩ, Topë tí. ²⁹ Vëjyre pãno tÿ ag tóg fór nÿtĩ ha, ti kórég távĩ tÿ. Nén kar to ên (ka)mē ag nÿtĩ. Vëjyre kuryj han vãnh ag nÿtĩ. Jagnê tú to

én, jagně kăgtén, jagně vĭ kafān, jagně mÿ un'ón, jagně krĭn kónān, jagně to vĭ kónān, ³⁰jagně to un'ón, Topě kato tē mág, jagně vóg kónān ke gé. "Ag kăfór vÿ tÿ inh nĭ," he ag tóg tĭ, kÿ ag tóg vĕso nĕn ũ há tó tĭ, ón kÿ. "Inh hÿn vĕjykre pāno tÿ ne han mŭ, ũri?" he ag tóg tĭ, kurā kar ki. Ag mÿnh fag vĭ han vānh ag tóg nÿtĭ gé, ag panh ag vĭ ti, fag ke gé. ³¹Krĭ tŭ ag nÿtĭ. Ón kÿ ag tóg jagně mré nĕn kar to jykren tĭ, ag tÿ ki króm ke tŭ ra. Jagně to há nÿtĭ ki kagtĭg ag nÿtĭ, kÿ ag tóg jagně jagăgtān ki kagtĭg nÿtĭ gé, fag ke gé. ³²Topě vÿ ũ tÿ tag han mŭ to: "kăgter jé ag tóg ke mŭ," he ja nĭgtĭ. Ag tÿ tag ki kanhró ra ag tóg han tĭ sir. Kÿ ag tóg ũ tÿ tag han mŭ to há nÿtĭ gé, mÿr, ha mĕ.

2

Topě tÿ vĕjykre pāno to jŭ

¹Fóg mré kanhgág ag vÿ vĕjykre kórég tag han kán tĭ, kÿ ag tóg *Judeu* ag mÿ kórég nÿtĭ. Hā ra *Judeu* ag vÿ tĭ kórég han tĭ gé, ag tÿ ón kÿ ag to: "kórég ag nÿtĭ," he mŭ ra. Hā kÿ ag tóg ag jykre tugrĭn tĭ kórég venh ke mŭ gé, fag ke gé. ²Topě vÿ tĭ jykre kuryj tugrĭn ũ tÿ tag han mŭ vóg kónān ke mŭ. Tĭ tÿ ke há vĕ. ³Ūn jykre kórég ag tóg ag mÿ kórég nÿtĭ, *Judeu* ag mÿ, hā ra ag tóg hā han tĭ gé. Kÿ ag hÿn hĕ ri kenh mŭ, Topě tÿ ag vóg kónān tŭ nĭ jé? Ag vóg kónān jé tóg ke mŭ, ha vem nĭ, fag ke gé. ⁴Ver tóg ěg to há nĭ, ver tóg ěg to fen nĭnh mŭ, ver tóg jŭ vānh nĭ, Topě tĭ. Tĭ tÿ ěg tÿ ěg jykre kórég tovānh ve sŏr vĕ, hā kÿ tóg ver ěg to há tāvĭ nĭ. Hā ra tóg ag mÿ tÿ nĕn ũ tŭ nĭ ve nĭ. ⁵Kutu ag nÿtĭ, vĕjykre pāno tovānh jāvānh ag nÿtĭ, hā kÿ Topě tÿ ag to jŭ tóg komĕr hā mág rā nĭ. Kejĕn tóg tĭ tÿ vĕnh kar jykre venh ke kurā pĕtĕm ke mŭ sir. Kÿ ag tóg, Topě tÿ ag vóg kónān venh ke mŭ, fag ke gé. Kÿ vĕnh kar vÿ tĭ jykre kuryj venh ke mŭ, tĭ tÿ ěg mÿ ki há tó mŭ tĭ. ⁶Tĭ hā ne ěg mÿ, ěg tÿ nĕn han ja ěn kaja nĭm ke mŭ'. ⁷Ĕn kă tóg ěg mÿ ěg rĭr krÿg ja tŭ ven ke mŭ, ũn jykre kuryj ag mÿ, fag mÿ ke gé. Ĕg tÿ tĭ jykre há to tar nÿtĭn kÿ tóg ěg mÿ ěg rĭr krÿg ja tŭ ven ke mŭ, ěg tÿ tá tÿ ũn mág nÿtĭ jé. ⁸Hā ra tóg ũ vóg kónān ke mŭ gé. Ū ag tóg ag tÿ nĕn han sŏr mŭ ěn hā han tĭ. Vĕnh vĭ há kri vĭ jāvānh ag nÿtĭ, ag tÿ vĕjykre pāno han sŏr kÿ. Hā kÿ tóg ag vóg kónān ke mŭ, fag ke gé. ⁹Ū tÿ vĕjykre pāno han mŭ kar vÿ kanĕ junjur ke mŭ, jagtar jagy han kÿ. Ag tÿ tÿ *Judeu* nÿtĭ ra ag tóg jagtar ke mŭ, kar kÿ fóg kar ag ke gé, kanhgág kar ag ke gé, fag ke gé. ¹⁰Ū tÿ vĕjykre kuryj han mŭ tÿ tóg ũn mág hynhan ke mŭ hā ra, to tóg vĭ há han ke mŭ. Ĕg mÿ tóg vĕjykre kusa nĭm ke mŭ, ěg tÿ tÿ *Judeu* nÿtĭ ra, kar kÿ fóg ag mÿ ke gé, kanhgág ag mÿ ke gé, fag mÿ ke gé.

¹¹Ha vé, Topě mÿ tĭ tÿ nĕn ũ tŭ nĭ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag. Tĭ mÿ ěg tóg tÿ ũn

pir nÿtĭ. ¹²Ū ag tóg Topě vĭ mĕ ja tŭ nÿtĭ. Kÿ ag tóg tĭ kórég kar han mŭ sir, fag ke gé. KĀ ag tóg nŭgme ki vár ke mŭ sir, *inferno* ki, ag jykre kórég to. Ag jāvŏ *Judeu* ag vÿ Topě vĭ mĕ ja nĭgtĭ. Hā ra ag tóg tĭ kórég han tĭ gé. Kÿ Topě tóg ag vóg kónān ke mŭ gé sir. ¹³Ha vé, ěg tÿ Topě vĭ mĕg mŭ ra han tŭ nĭn kÿ ěg Topě mÿ há tŭ nÿtĭ. Ĕg tÿ tĭ vĭ ki króm kÿ ěg tóg tĭ mÿ kuryj nÿtĭ. ¹⁴Fóg ag mré kanhgág ag vÿ Topě vĭ mĕ ja tŭ nÿtĭ ver, ũ tÿ *Judeu* jykre han tŭ kar ag. Ge ra vĕjykre há tóg ag mÿ sér tĭ, ag tÿ Topě vĭ mĕ ja tŭ ra. Kÿ ag tÿ vĕjykre há han sŏr mŭ tag vÿ ag mÿ tÿ ag tÿ ki króm nĭ. ¹⁵Topě tÿ nĕn tŏ ja ěn vÿ ag kă kă nĭ, hā kÿ ag tóg han sŏr mŭ, ag tÿ mĕ ja tŭ ra. Hā kÿ tóg ag mÿ sér tĭ, ag tÿ nĕn ũ há han kÿ. Jāvŏ tóg ag mÿ e tĭ, ag tÿ tĭ kórég han kÿ. Ag tÿ Topě vĭ mĕ ja tŭ ra ag tóg vĕjykre há ki kanhró nÿtĭ. ¹⁶Kejĕn Topě tóg *Jesus Cristo* mÿ: "ag jykre ve kán nĭ, fag jykre ke gé," hĕnh ke mŭ, tĭ kurā ěn kă. Kÿ vĕnh kar jykre vÿ vĕnh ven ke mŭ, ag jykre kórég mré hā, ag tÿ vĕnh kar vatānh tá nĕn han ja tĭ, fag jykre ke gé. Tag hā tŏ sŏg tĭ, sÿ vĕnh kar mÿ tĭ vĭ sér kāmĕn kÿ.

Judeu ag tÿ Topě vĭ mranh ja

¹⁷Ha vé, *Judeu* ag mÿ tóg sér tĭ, ag tÿ tÿ *Judeu* nÿtĭn kÿ. "Topě ne ěg jyvĕn ja nĭgtĭ", kÿ ěg nŭgme ki vár ke tŭ nĭ," he ag tóg tĭ. "Topě to ěg há nÿtĭ," he ag tóg tĭ gé. ¹⁸Tĭ tÿ ěg ki nĕn ve sŏr mŭ ki kanhró ag tóg nÿtĭ. Tĭ vĭ ki tóg rán kÿ nĭ. Hā kÿ ag tóg ěn ve kÿ vĕjykre kuryj ki kanhró nÿtĭ. ¹⁹Hā kÿ ũ tÿ ki kagtĭg ag tóg ag mÿ ũn kÿvŏ ag ri ke nÿtĭ. Kÿ ag tóg ag mÿ jĕngrĕ han sŏr tĭ, ag mÿ Topě vĭ tŏ kÿ. ²⁰Ū tÿ ki kagtĭg ag kanhrān ag tóg tĭ, ón kÿ, fag ke gé, gĭr ag ke gé. "Topě vĭ vÿ há nĭ, vĕjykre há vĕ, ki há tóg tĭ, hā to ěg Topě ki kanhrān tĭ," he ag tóg tĭ, ón kÿ. ²¹Ū mÿ ag tóg: "nĕn ũ péju tŭg nĭ," he tĭ. Hā ra ag tóg ũ tŭ péju tĭ. ²²Ón kÿ ag tóg: "ā prŭ tŭ fi mré nÿ tŭg nĭ, ā mĕn tŭ mré nÿ tŭg nĭ gé," he tĭ. Hā ra ag tóg fag mré nÿngŷ tĭ. Ón kÿ ag tóg vĕnh kăgrá tÿ topĕ to: "Topĕ pijé," he tĭ. Hā ra ag tóg vĕnh kăgrá ag jo ĩn krĕm ag tŭ péju tĭ. ²³"Topĕ vÿ ěg jyvĕn ja nĭgtĭ," he ag tóg tĭ. Hā ra ag tóg tĭ vĭ mranh tĭ. Topĕ kavĕnh ag tóg tĭ. ²⁴Hā kÿ tag tóg rán kÿ nĭ, *Judeu* ag to, ha mĕ: "ājag jykre kórég ve kÿ fóg ag mré kanhgág ag vÿ Topĕ jykre to: kórég tĭ hÿn nĭ, he tĭ," he ja tóg nĭgtĭ, *Judeu* ag to, Topĕ vĭ rán ki.

²⁵Há tĭ nĭ, ěg tÿ tÿ *Judeu* nÿtĭ tĭ, ěg tÿ Topĕ vĭ ki króm kÿ. Ĕg tÿ há ra tĭ vĭ mranh kÿ tóg ěg mÿ nĕn ũ há han ke tŭ nĭ, ěg tÿ tÿ *Judeu* nÿtĭ ra. Fóg ri ke vÿ tÿ ěg nÿtĭ, kanhgág ri ke, ěg tÿ tĭ vĭ mranh kÿ. ²⁶Kejĕn fóg ũ tŏg sir Topĕ vĭ ki króm mŭ, kanhgág ũ hĕn ri ke mŭn. Kÿ tŏg Topĕ mÿ tÿ *Judeu* ri ke nĭ sir, tĭ tÿ Topĕ vĭ ki króm to. ²⁷Hā kÿ fóg ag mré kanhgág ag vÿ *Judeu* ag jykre kórég tŏnh ke mŭ, ha vem nĭ, ag tÿ Topĕ vĭ ki króm kÿ. Topĕ vĭ mranh ag

tóg tí, ag tý Topê ví rá vég nýtí ra. Há tó jé ag tóg ke mü, fóg ag, kanhgág ag ke gé. ²⁸⁻²⁹ Ón ký ag tóg tý *Judeu* nýtí, ag pijé tý Topê tú pè nýtí'. Ón ký ag gré fár junun vỹ kym ký nĩ, Topê tý ag mý: “kym ra,” he ja nĩn ký. Ký ag tóg tag tugnĩn jagnè mý: “Topê tú vỹ tý èg nýtí,” he tí. Há ra ú tý tý Topê tú nýtí ag vỹ ag fe tý ti ki rá tí, ký ag jykre vỹ kuryj kar nĩ'. Topê kuprĩg ne èg jykre kuryh tí'. Ký Topê tóg èg mý ví há han tí gé sir, èg jykre há nýtĩn ký. Tí pijé èprá ke ri ke ón ký ví há han tí', ti ki ge ký nýtí ag mý. Èg há vỹ tý Topê krè nýtí'.

3

¹ Ký *Judeu* ag hỹn inh mý: “kỹn mý há tú nĩ, èg tý tý *Judeu* ag krè nýtĩn ký?” he sór mü. “Èg gré fár junun kym ký nĩn ký nýtí nén ú tú nĩ?” he sór ag hỹn mü. ² Vó, há táví tí ní gé. Èg há mý tóg tí ví tí tó ja nĩgtí, èg tý tý *Judeu* krè nýtĩn ký. ³ Èg ká mĩ ú tóg tí ví kri fig tú nĩgtí. Há ra Topê pijé ag tugrĩn tí tý nén tó ja èn han ke tú nĩ'. Èg tý tí ví han tú ra tóg tí tý nén tó mü èn han tí, Topê tí, èg jávo. ⁴ Ón vánh tí nĩgtí. Èprá ke ag ne ónón tí'. Há ra Topê tóg ón ke tú pè nĩ. Há ký tag tóg rán ký nĩ, há vỹ: “vènh kar vỹ venh ke mü, á tý á ví han tí èn tí,” he mü. “Ú tý á jykre tugnỹm ký tóg venh ke mü sir,” he ja tóg nĩ, Topê mý. Há ra tóg ge nĩ.

⁵ Ký *Judeu* ag hỹn ón ký inh mý: “kỹn hỹn há nĩ, èg jykre pãno tí,” he sór mü. “Há ra Topê tóg to èg vóg kónãn sór mü, tí tý tý nén ú há nĩ ra. Tag tugrĩn tóg jykre pãno nĩ ve nĩ,” he sór ag hỹn mü. Èprá ke ag ví há vè. ⁶ Há ra tóg kygne ký nĩ. Topê jykre há ne há nĩ', inhã. Tí jykre há nĩn ký tóg èprá ke jykre to: “há tú tí nĩ,” henh ke mü.

⁷ Há ra *Judeu* ú ag tóg ón ký: “vènh mý èg ki króm ký nýtí vè,” he tí gé. “Èg ón tugrĩn Topê tý tý ùn mág nĩ tag vỹ vènh ven mü. Há ký tí tý èg ón mü tag to: “inh ví mranh ja ájag tóg nĩgtí,” henh ký tóg há tú tó mü, Topê tí,” he ag tóg tí, ón ký. ⁸ “Tí kórég han jé èg tóg ke mü, Topê tý èg jykre kórég tý nén ú há han jé,” he ag tóg tí, ón ký. Ký ag tóg iso ón ký: “tag tó tí tí, *Paulo* tí,” he tí gé. Ú tý tag tó mü ag vóg kónãn jé tóg ke mü, Topê tí, tí jykre kuryj nĩn ký, há vem nĩ.

Èg kar tý Topê ví mranh kãn

⁹ Ký isỹ *Judeu* ag to ne tó né? Èg mý fóg ag káfór nýtí, èg tý tý *Judeu* nýtĩn ký? Vó, ag káfór tú èg nýtí. Topê ví mranh kãn èg mýr, *Judeu*, fóg, kanhgág, ag, fag, èg kar mýr. Tag tó inh huri. Há ra tóg ge nĩ. ¹⁰ Há ký tag tóg rán ký ní gé, há mè: “ùn jykre kuryj vỹ tú tí, ùn jykre kuryj venh ke tú pè èg nĩ. ¹¹ Vèjykre há han ki kagtũg kar èg nýtí. Ú tý Topê jykre han sór mü vỹ tú tí. ¹² Èg kar vỹ Topê japry tovãnh kãn ký nýtí. Jykre kórég kar èg nýtí.

Vèjykre kuryj han vánh èg nýtí. Ùn jykre há venh ke tú pè èg nĩ,” he tóg. ¹³ “Un'ón (ka)mè kar èg nýtí, jagnè to. Èg tý nén ú ter rá tũg ký tí ger tóg fun ke tí. Èg ón vỹ nén ú ter ger tag ri ke nĩ. Jagnè mý èg tóg ónón tí gé. Èg ví jũ tý èg tóg jagnè kãgtén ri ke han tí gé. Ký tóg pỹn *veneno* ri ke nĩ. ¹⁴ Vènh ví jũ tý èg fór nýtí. Ký èg tóg vènh kar mý ví kónãn tí,” he tóg. ¹⁵ “Jagnè kãgtén (ka)mè èg nýtí, tag há tóg èg mý sér tí. ¹⁶ Èg tý hèn mĩ mü ký èg tóg nén ú kar kókég tí. Há ký èg mré ke fag vỹ jagtar nýtí, èg to. ¹⁷ Èg pijé vèjykre kusa ve sór tí'. ¹⁸ Topê kamèg sór vánh èg nýtí,” he ja tóg nĩgtí, Topê ví tý rán ký ní ki. Há ra tóg ge nĩ.

¹⁹ Há ra èg kar vỹ tag ki kanhró nýtí, ha mè. Èg há mý tí rán ký nĩ, Topê ví tí, èg tý ki króm jé. Há ra èg tóg mranh kãn. Ký Topê tý èg mý: “tí kórég han á,” he mü ra, èg tý tí mý ne tónh ke tóg tú tí. Há jé tóg èg mý tí ví jenè ja nĩgtí, èg tý to èg kórég nĩ tag ki kanhrãn jé. ²⁰ Topê ví ki króm kãn ja tú èg tóg nýtí, há ký èg kuryj tú nýtí, Topê mý. Há ra èg tóg Topê tý vãsý èg jyvèh ja èn mè ký tí ví mranh ki kanhrãn mü, tí tý èg mý: “tag han tũg ra,” henh ký. Ge ra èg tóg mranh tí.

Topê tý èg kren han sór

²¹⁻²² Vãhã Topê jykre kuryj tóg vènh ven ja nĩgtí. Tí há ne èg mý vènh pãte fón mü sir', inhã', èg tý *Jesus Cristo* ki ge ký, èg tý tí tý èg jyvèh ja èn mranh ja ra. Tí jykre kuryj há vè. Vãsý tóg tó ja nĩ, tí tý tag han ke tí. Vãsý tí ví tó tí ag, *profeta* èn ag tóg tó ja nĩgtí gé, tí jykre tãg ke tí. Ú tý tí ki ge ký nýtí kar mý tóg vènh pãte fón tí. Ký èg kar tóg jagnè ri ke nýtí ha, èg tý tí ki ge ký. ²³ Topê ví mranh kãn èg. Vèjykre kuryj han ki kagtũg èg nýtí. ²⁴ Há ra tóg èg jagãgtãn ký èg mý vènh pãte fón sór mü. Fagrĩnh mý ke ve. Kaãm ke tú èg tóg nĩ. *Jesus Cristo* tugnĩn tóg èg kren han sór mü. ²⁵ Topê ne *Jesus* fèg', tí há tý èg tý Topê ví mranh tý tú' he jé, tí kyvènh tý èg jagfý tí ki kãkutè ký. Ký èg tóg tí ki rá ký há nýtí sir. Topê jykre kuryj há vè sir. *Jesus* to èg ki kanhrãn mü, vèjykre kuryj tí. Há ký Topê tóg, èg tý vãsý tí ví mranh ja èn to èg vóg kónãn ja tú nĩ ver, èg to fen ký, ²⁶ tí tý ùri èg mý tí jykre tãg ven sór ký. Tí tý èg mý vènh pãte fón ký èg tóg tí mý kugryj nýtí sir, èg tý *Jesus* ki gen ký. Topê jykre kuryj há vè sir.

²⁷ Ký *Judeu* ag hỹn inh mý: “kỹ èg mý Topê mý há tú nýtí, èg tý tí ví ki króm sór mü ra?” he sór mü. Hỹ, há vè. Kórég èg nýtí, há ký èg tóg tí ví ki króm sór mü ra mranh tí. Èg tý tí ki ge ký tóg èg mý vènh pãte fón tí. Ký èg há nýtí. ²⁸ Tag ki kanhró èg nýtí, ha mè. Èg tý Topê tý vãsý èg mý tó ja èn han sór mü ra èg jykre pãno vỹ èg kã kã ní nĩ. Èg tý *Jesus* ki gen ký tóg èg mý vènh pãte fón ke mü há ra. ²⁹ Topê pijé *Judeu* ag táví vég ní nĩ'. Fóg

ag vég ti nĩ gé, kanhgág ag ke gé, fag ke gé. ³⁰ Pir ti nĩ, Topê ti. Hã ký tóg ù tỳ ti ki ge mũ ag mỹ vènh pãte fón tĩ, *Judeu* ag mré hã, fóg ag mré hã, kanhgág ag mré hã. Êg kar mỹ tóg vènh pãte fón tĩ, ag mỹ, fag mỹ ke gé.

³¹ Ký êg mỹ ti ki ge ký Topê tỳ vãsý êg mỹ vějykre nĩm ja ên tỳ tũ' he ti, Topê tỳ *Judeu* ag jyvèn ja ên ti? Vó. Vãhã êg ki króm há han ki kanhró nỹti.

4

Topê tỳ Abraão mỹ vènh pãte fón

¹ Ký *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “Êg jógióg ve pẽ tỳ *Abraão* hỹn hẽ ri ke ti?” he sór mũ. ²⁻³ “Nén ù há kar han ti tĩ, *Abraão* ti, hã tigrĩn tóg Topê mỹ tỳ ùn há nĩ,” he sór ag hỹn mũ. Vó, hã tú vè. Ti ki rá tugin ke vè. Hã ký tag vỹ ti to rán ký nĩ, ha mẽ: “*Abraão* vỹ Topê ki rá, hã ký tóg Topê mỹ tỳ ùn há nĩ, ti tỳ ti ki rá tigrĩn,” he tóg mũ, Topê vỹ rán ki. Ti tỳ nén ù há han tigrĩn Topê mỹ tỳ ùn há nĩ ra tóg vèsó: “tỳ sóg ùn há nĩ, ag kar kãfór,” henh ke mũ vè, vèsý ùn há han sór ký. Hã ra êg vèsý ùn há han ki kagtĩg nỹti.

⁴ Hã vé, êg rãnrhãj to êg tóg êg rãnrhãj kaja vég tĩ. Fagrĩnh mỹ ke tú vè, êg rãnrhãj kaja ti.

⁵ Topê jykre vỹ ge tú nĩgtĩ. Êg tỳ ti ki ge ký êg tóg ti mỹ tỳ ùn há nỹti. Êg tỳ ti ki ge tigrĩn tóg êg mỹ vènh pãte fón tĩ, êg tỳ ti vỹ mranh ja ti. Êg rãnrhãj pijé'. Topê tỳ nén han mũn hã vè.

⁶ Hã ký vãsý êg pã'i tỳ *Davi* vỹ tó ja nĩgtĩ gé. Û tỳ vějykre pãno han ti to tóg vỹ há han ja nĩ, ti tỳ Topê ki rá ký. Topê tỳ êg mỹ vènh pãte fón to *Davi* tóg tag tó ja nĩgtĩ, ha mẽ: ⁷ “Topê vỹ êg ve há han ke mũ, hã ký tóg êg mỹ êg tỳ ti vỹ mranh ja ên tỳ vènh pãte fón tĩ. Ký êg ve mãn ke tú nĩ ha, êg jykre pãno ja ên ti, ti tỳ vènh pãte fón ký nĩn ký. ⁸ Topê vỹ êg ve há han ke mũ, hã ký tóg êg mỹ êg tỳ ti vỹ mranh ja ên kaja kórég ên ven ke tú pẽ nĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Davi* ti.

⁹ Ký *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “*Davi* hỹn ù tỳ hẽ to tag tó ja nĩgtĩ?” he sór mũ. “*Judeu* jykre han mũ ag to ke mỹ vó, ag jykre han tú ag to ke mỹ vó?” he sór ag hỹn mũ. Êg kar to ke vè. Ha vé, *Abraão* to sóg: “ti tỳ Topê ki rá tigrĩn tóg tỳ Topê mỹ ùn há nĩ,” he ja nĩ. ¹⁰ Ký ti jykre tỳ Topê mỹ kuryj nĩ ên kã ti mỹ *Judeu* ag jykre han ký tĩ nĩ', *Abraão* ti? Vó, ên kã ti êg jykre han tú nĩ ver. Ên kã tóg ti gré fãr junun kym ja tú nĩ ver. ¹¹ Topê vỹ ti mỹ vènh pãte fón, ti tỳ ti ki rá tigrĩn. Ti mỹ vènh pãte fón kar ký tóg ti mỹ êg jykre tag nĩm ja nĩ, ti tỳ ti gré fãr junun kym jé sir. Hã ký tóg tỳ ù tỳ Topê ki ge mũ kar jóg nĩ sir, *Abraão* ti, êg tỳ *Judeu* ag jykre han tú ra, êg tỳ êg fãr kym tú ra ke gé. Topê ki ge ký êg tóg Topê mỹ tỳ ùn há nỹti, *Abraão* ri ke. ¹² Ký tóg tỳ *Judeu* jykre han mũ ag jógióg ve pẽ nĩ gé sir, *Abraão* ti, ag tỳ ti mré Topê ki ge ký. *Judeu* jykre han to

hã tóg Topê ki rá. Ký tóg êg tỳ Topê ki ge ký tỳ êg jóg pẽ nĩ gé sir. ¹³ Topê vỹ *Abraão* mỹ: “ã kré vỹ ga kar mĩ mũnh mũ, ký tóg tỳ ag tú kar nĩnh mũ,” he ja nĩgtĩ. Ti tỳ Topê vỹ kri fi tigrĩn tóg ti mỹ tag tó. Vějykre pãno ki króm tigrĩn ke pijé'. Ti tỳ Topê ki rá ký tóg ti mỹ tỳ ùn há nĩ, hã ký Topê tóg ti mỹ tag tó ja nĩ.

Topê tỳ ù tỳ ti ki ge ký nỹti ag to há

¹⁴⁻¹⁵ Ha vé, êg tỳ Topê tỳ vãsý êg mỹ vějykre nĩm ja ên han sór mũ ra êg tóg mranh tĩ. Ký Topê tóg êg vóg kónãn ke mũ vè sir. Hã ký êg tóg ti tỳ êg mỹ nén ù há tó ja ên venh ke tú pẽ nĩ vè sir. Ký tóg êg mỹ nén ù há nĩm ke tú nĩ vè sir. Ký tóg êg mỹ: “ha inh ki rá,” henh ke tú nĩ gé vè vè. ¹⁶ Hã ra tóg êg mỹ: “ha inh ki rá, sý ãjag mỹ nén ù há ên han jé, ãjag tỳ inh ki ge tigrĩn,” he ja nĩgtĩ. Ti tỳ êg jagãgtãn hã vè. Ti pijé *Judeu* jykre han mũ ag távi mỹ vin sór mũ'. Û tỳ *Abraão* ri ke Topê ki ge mũ ag mỹ tóg ve vin sór mũ gé, fag mỹ ke gé. Êg kar jógióg ve vỹ tỳ ti nĩ. ¹⁷⁻¹⁸ Topê há ne ti mỹ: “ã kré tỳ sóg *povo* e hynhan ke mũ,” he ja nĩ'. Hã ký tóg tỳ êg kar jógióg ve pẽ nĩ. Rãn ký ti nĩ, Topê vỹ rá ki.

Hã ký tóg *Abraão* mỹ ti kósín ke tó ja nĩgtĩ, ti kófa pẽ ra. Ver tóg kósín ja tú nĩ. Hã ra tóg Topê vỹ tag kri fi ja nĩgtĩ. “Ûn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn ki kanhró tóg nĩ, Topê ti. Ký tóg nén kar han ki kanhró nĩgtĩ gé,” he ja tóg nĩgtĩ.

¹⁹⁻²⁰ Topê tỳ *Abraão* mỹ ti kósín ke tag tó ký tóg 100 (ke) *anos* pètẽm. Si há ti nĩ ja nĩgtĩ, ti prũ tỳ *Sara* fi ke gé. Gĩr han vãnãh fag nỹti. Ên hã kã Topê tóg ti mỹ ti tỳ kré e hynhan ke tó ja nĩgtĩ. Ký tóg ti vỹ kri fi ja nĩgtĩ. To krónh ke ja tú tóg nĩgtĩ. “Hỹ mỹ vỹ?” he ja tú ti nĩgtĩ, Topê vỹ tag to. Ti vỹ kri fi ký tóg Topê to: “ùn mág vỹ tỳ ti nĩ,” he ja nĩgtĩ. ²¹ “Topê vỹ ti tỳ nén tó ja han ki kanhró nĩ,” he ja ti nĩ, *Abraão* ti, to krónh ke tú nĩ ký. ²² Tag hã tigrĩn tóg Topê mỹ tỳ ùn há nĩ, ti tỳ ti fe tỳ ti ki rãn ký.

²³ “Topê mỹ tóg tỳ ùn há nĩ,” he mũ tag tóg êg to rán ký nĩ gé. Ti hã mỹ ke pijé'. ²⁴ Topê mỹ êg tóg tỳ ùn há nỹtĩnh ke mũ gé, *Abraão* ri ke, êg tỳ ti ki ge ký. Hã ký tóg êg *Senhor* tỳ *Jesus* rĩn mãn ja nĩgtĩ, ti ter mũ ja. ²⁵ Êg jagfy tóg ter ja nĩ, *Jesus* ti, ti tỳ êg tỳ Topê vỹ mranh tỳ tú' he jé. Hã jé Topê tóg ti fẽg ja nĩ. Ký tóg ti rĩn mãn ja nĩ gé, ti tỳ êg mỹ vènh pãte fón jé, êg tỳ ti vỹ mranh ja ti.

5

Topê tỳ êg to jũ mãn ke tú

¹ Ký tóg êg mỹ vènh pãte fón mũ sir, êg tỳ *Jesus Cristo* ki ge ký nỹtĩn ký. Ký êg tóg jatun mỹ nỹti. Topê tỳ êg to jũ mãn tú nĩn ký, êg *Senhor* tỳ *Jesus Cristo* tigrĩn. ² Ti hã tugin Topê tóg êg jagãgtãn tĩ. Tag tigrĩn êg tar nỹti sir. Ký tóg êg mỹ sér ti gé. Topê vỹ êg tỳ ùn mág han ke mũ. Ti tỳ tỳ ùn mág nĩ ên ri ke.

Ký tóg ãg mÿ sér tũnh mũ sir. ³ Ver ãg tóg ti jagy vég tí, tag ki. Há ra tóg ãg mÿ sér tí gé, ãg tý ti jagy vég mũ ra. ãg tý ti jagy vég mũ tag ne ãg tar han ke mũ, komẽr há. ⁴ ãg tar nÿtũn ký ãg ti tovãnh sór ke tũ ki kanhró nÿtũ sir. ãg tý ti tovãnh sór tũ nũn ký ãg tóg Topẽ tý ãg mÿ nén tó ja kar venh ke mũ, ti tý ãg mÿ nén ù há ven ke ãn ti, tá. ⁵ ãg pijé venh ke tũ nĩ. ãg mÿ tóg ti kuprĩg jẽnẽ huri, ti tý tý ãg jagrẽ nĩ jé. ãg jagrẽ tag vÿ ãg mÿ: “Topẽ vÿ ã to há nĩ,” he tí. Ti há tugrĩn ãg ki kanhró nÿtũ, ãg tý Topẽ tý ãg mÿ nén tó ja ãn venh ken ki.

⁶ Jykre pãno ãg nÿtũ. Krój ãg nÿtũ. Há ra *Cristo* ne ãg jagfy ter ja nĩgtĩ. ⁷ Ti jãvo ãg tóg jagnẽ jagfy ter ke tũ nĩ. Ûn jykre há jagfy ter ke tũ ãg nĩ. ⁸ ãg jãvo *Cristo* vÿ ãg jagfy ter ja nĩ, ãg tý tý Topẽ vÿ mranh jafã nÿtũ ra. Há ki ãg ki kanhró nÿtũ, Topẽ tý ãg to há tãvĩ nĩ ti. ⁹ Ký Topẽ tóg ãg mÿ vẽnũh pãte fón mũ sir, *Jesus* tý ãg jagfy ter ja tugnũn, ti kyvẽnũh tugrĩn. Ký tóg Topẽ tý vẽnũh kar to jũnh ke kurã ãn ki ãg kren han ke mũ gé, ha mẽ. ¹⁰ ãg tý ver ti kato tẽ nÿtũ ra Topẽ kósin tóg ãg jagfy ter, ký Topẽ tóg ãg to há nĩ. ãg to jũ mũn tũ ti nĩ. Ký tóg kurã ãn kã ãg kren han ke mũ gé, ti rĩr jẽn ký, ti kósin tí. ¹¹ Kurã ãn kã tóg ãg kren han ke mũ, há ra tóg ùri ãg to há nĩ gé. Ký tóg ãg mÿ sér tí. ãg *Senhor* tý *Jesus Cristo* tugnũn ke vẽ. Ti há ne Topẽ tý ãg to há nũnh ke han'. Ti há ne Topẽ tý ãg to jũ tý tũ' he mũ'.

Adão mré *Jesus*

¹² Ha vé, ùn pir vÿ Topẽ vÿ mranh vén. Ký Topẽ vÿ mranh vÿ kã nĩ nĩ sir. Ti vÿ mranh tugrĩn tóg ter ja nĩ gé. Û tý ti vÿ mranh vén ja ãn ri ke ãg nÿtũ. Topẽ vÿ mranh kãn ja ãg tóg nĩ gé. Ký ãg tóg kãgter kãn ke mũ gé, Topẽ vÿ mranh ký. ¹³ Topẽ tý ãg jyvẽn to há ag tóg ti vÿ mranh ja nĩgtĩ gé. Há ra ag tóg vẽnũkre kórég to: “Topẽ vÿ mranh vẽ,” he ja tũ nĩ ver, ag tý Topẽ tý ãg jyvẽn ãn mẽ ja tũ nũn ký, *Moisés* tý Topẽ vÿ rán ja to há. ¹⁴⁻¹⁵ Ge ra ag tóg kãgter ja nĩ, ãn to. *Adão* vÿ ter, ti nón ke ag vÿ kãgter, *Moisés* mur to há. *Adão* ne Topẽ tý ti mÿ ka kanẽ to: “ko tũg nĩ,” he ja ãn ko ja nĩgtĩ. Ti nón ke ag vÿ Topẽ vÿ mranh gé, há ra ag pijé *Adão* tý Topẽ vÿ mranh ja ãn ri ke hynhan ja nĩgtĩ. Ge ra ag tóg kãgter kãn. Ký ãg ùri kãgter tí gé, ãg tý ùn ve nón Topẽ vÿ mranh ký.

Jãvo ti nón ke ãn, *Jesus* ãn há vÿ ãg mÿ vẽnũkre há nũm ke mũ. Ti tugnũn Topẽ vÿ ùn e tãvĩ jagãgtãn ke mũ sir. ãg mÿ tóg nén tý hẽn ri ke hynhan ke mũ sir. Ký tóg *presente* há tãvĩ ri ke nĩ sir. Ký *Jesus* tý ãg mÿ vẽnũkre há nũm ãn vÿ ùn ve tý ãg mÿ vẽnũkre kórég nũm ja ãn kãfór nĩ. ¹⁶ Ûn pir tý Topẽ vÿ mranh vén ãn tugnũn ãg kãgter kãn ke mũ. Topẽ vÿ mranh pir tugrĩn tóg ãg vóg kónãn kãn ke mũ. Há ra tóg ãg mÿ *presente* ri ke han sór mũ ha. ãg jagãgtãn tóg tí, ãg tý ti vÿ mranh tý

hẽn ri ke han ja ra, ký tóg ãg mÿ vẽnũh pãte fón mũ gé sir. ¹⁷ Ûn pir tý Topẽ vÿ mranh vén ja tugnũn ãg kar vÿ kãgter kãn ke mũ. Há ra tóg ùn pir ù tugrĩn ãg jagãgtãn ke mũ ha, ký tóg ãg mÿ vẽnũh pãte fón mũ. Ký tóg ãg kugrynh ke mũ. ãg mÿ *presente* ri ke han há vẽ. Ký ãg tóg rĩnrĩr mũn ke mũ gé. Ký ãg tóg tá tý ùn mág nÿtũnh mũ sir, ùn pir tugnũn, há vÿ: *Jesus Cristo*, he mũ.

¹⁸ Hÿ, ùn pir tý Topẽ vÿ mranh vén ja tugrĩn Topẽ tóg ãg vóg kónãn kãn ke mũ sir. Ri ke ti nĩ, *Jesus* tý ãg kren han mũ ti. Ûn pir tý Topẽ vÿ ki króm kãn tugnũn Topẽ tóg ãg kar jagãgtãn ke mũ sir. Ký tóg ãg mÿ vẽnũh pãte fón ke mũ, ãg kãgter mũn tũ nĩ jé, ãg kuprĩg tí. ¹⁹ Ûn pir tóg Topẽ vÿ han ja tũ nĩ. Ký ãg kar vÿ Topẽ vÿ mranh tí sir, ti nón. Kar ký ùn pir vÿ Topẽ vÿ han kãn ja nĩgtĩ. Ký Topẽ tóg ti tugrĩn ãg mÿ vẽnũh pãte fón kãn ke mũ gé sir. ²⁰ Ký Topẽ tóg *Moisés* tý ãg jyvẽn ja nĩgtĩ. Há ký tóg rán ja nĩ. Ký ãg tóg tí vÿ mẽ ký ãg tý Topẽ vÿ mranh e han ja ãn ki kanhrãn mũ sir. ãg tý ti vÿ mranh e tãvĩ han mũ ra Topẽ tóg ãg jagãgtãn kãfór han mũ gé sir, ²¹ ti tý ãg jykre kugrynh jé sir. Nũgme ki ãg tóg vár kãn ke mũ vẽ, ãg tý Topẽ vÿ mranh to. Jagy ti nĩ. Há ra Topẽ tóg ãg jagãgtãn kãn ke mũ. Ký tóg ãg kugrynh ke mũ. Ký ãg rĩr kryg ja tũ venh ke mũ. Topẽ tý ãg jagãgtãn há vẽ. ãg *Senhor* tý *Jesus Cristo* tý ãg jagfy ter ja tugrĩn ken há vẽ.

6

Jesus Cristo tý ãg jykre pãno tý tũ' he

¹ Ký *Judeu* ù hÿn inh mÿ: “kÿn hÿn há nũnh mũ, ãg tý Topẽ vÿ mranh ký,” he sór mũ. “Ký tóg ãg jagãgtãn kãfór han ke mũ gé, ãg tý mranh mág ký,” he sór ag hÿn mũ. ² Vó, há tũ ti nĩ. Kórég ti nĩ. Ti ki ge ký ãg tóg vẽnũkre tãg han ke mũ. Ký ãg jykre pãno tóg tũ tí ha, ti tý tý tũ' hen ký.

³ Ha vé, vẽnũh kype ký ãg nÿtũ. *Batismo* tag vÿ ge nĩ, ha mẽ. ãg tý *Cristo* ki rã to ken há vẽ. *Cristo* vÿ ter ja nĩ. Ter ký tóg ãg jykre pãno tý tũ' hé. ⁴ Ký tóg ti mré vẽnũh kej kã kã nÿ ri ke han, ãg jykre pãno ti. Ký *Cristo* vÿ rĩr mũn, ter kar ký, Topẽ tý ti rĩn mũn ký. Tar ti nĩ, Topẽ ti. Há ký tóg ti rĩn mũn. ãg tý ti mré rĩr mũn ri ke ti nĩ, há vÿ: vẽnũkre tãg to tar nĩ, he mũ. *Batismo* to ken há vẽ.

⁵ ãg jykre pãno tý tóg tũ' hé, ti ter ký. Ký ãg jykre tãg tóg nÿ ha, ãg tý ti mré rĩnrĩr nÿtũn ký, ti rĩr mũn ãn ri ke. ⁶ Ti tý krunch to sa ký ãg jykre pãno tóg ti mré to sa gé. Ký tóg tũ' he mũ, ãg tý ti vÿ mranh mũn tũ nĩ jé. Topẽ vÿ mranh jafã vÿ tý ãg nÿtũ ja nĩgtĩ. Há ký tóg tý tũ' he ja nĩ, *Jesus Cristo* ti. Há ký ãg tóg ùri Topẽ vÿ mranh tí ag ri ke tũ nÿtũ ha. ⁷ ãg jykre pãno tý tũ' hen ký ãg tóg jykre kuryj nÿtũ ha, ha mẽ, ký ãg tóg mranh mũn sór tũ

nĩ ha. ⁸ *Cristo* vỹ ãg jykre pãno tỹ tũ' hé, ti ter kỹ. Kỹ tóg ãg mỹ vỹjykre tãg han mũ gé, rĩr mãn kỹ, kỹ ãg tóg ti mré vỹjykre tãg ãn hã mĩ mũnh mũ. Vẽnh vĩ há to ken hã vè.

⁹ *Cristo* ne rĩr mãn', ter kar kỹ. Kỹ tóg ter mãn ke tũ nĩ ha. ¹⁰ Ter ja ti nĩ. Û vỹ ty tén mãn ke tũ pè nĩ ha. ¹⁰ Ter ja ti nĩ. Û vỹ ty vỹ pir nĩ, ãg tỹ Topè vĩ mranh ãn tugnĩn. Kỹ tóg rĩr jè sir, Topè mỹ, ti tỹ Topè tũ han kãn jé. ¹¹ Kỹ ti ri ke han nĩ. Topè vĩ mranh tũg nĩ, ãg jykre pãno ter kỹ nỹn kỹ. Topè jykre hã han nĩ, ãg tỹ ti tũ han kãn jé, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtin kỹ.

¹² ãg jykre vỹ Topè vĩ mranh sór mũ, ãg jykre ter ke tag. ãg jykre tỹ nén to én mũ ãn han tũg nĩ. Topè vĩ mranh tũg nĩ. ¹³ Ke jẽn ãg tóg ãg pẽn tỹ, ãg nĩg é tỹ, ãg nũn è tỹ, ãg há ki nỹti kar tỹ Topè vĩ mranh sór mũ. ãg tỹ mranh kỹ ãg tóg ãg há tỹ vỹjykre pãno han tí. Topè kato tè ãg tí. Kỹ ke tũg nĩ. Topè jykre hã han sór nĩ, ãg jykre tỹ, ãg há ki nỹti kar tỹ. ãg tỹ ti mỹ vẽn h fẽg kỹ ãg tóg ti jykre há han kãn ke mũ sir. ¹⁴ Kỹ ãg tóg ùri Topè vĩ mranh tí ag ri ke tũ nỹti ha, Topè tỹ ãg jagãgtãn kỹ, ti tỹ ãg tar han kỹ. Ti tỹ ãg jyvẽn ja ãn tugnĩn tóg ãg vóg kónãn ke mũ vè, ãg tỹ mranh kỹ, hã ra tóg ãg jagãgtãn mũ ha.

Jesus Cristo tỹ ãg jykre tãg

¹⁵ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: "kỹ Topè vỹ ãg tỹ ti vĩ mranh mũ ra ãg vóg kónãn mãn ke tũ nĩ. Kỹ ãg hỹn jatun mỹ mranh mũ," he sór mũ. "ãg jagãgtãn ti tí. Hã kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ, ti vĩ mranh mũ ti," he sór ag hỹn mũ. Hã tũ vè hã ra. Kórég tí nĩ, ãg tỹ ti vĩ mranh kỹ.

¹⁶ ãg tỹ ù mỹ vẽn h fẽg kỹ tóg tỹ ãg *patrão* nĩ. Kỹ ãg tóg ti mỹ rãnhrãj tí. Ri ke ti nĩ, ãg tỹ Topè vĩ mranh sór kỹ. Ti vĩ mranh jafã vỹ tỹ ãg nỹti, ãn kã. ãg tỹ Topè vĩ kri fi kỹ ãg tóg ti mỹ há nỹti sir. ¹⁷ Vãsỹ ãg tóg tỹ Topè vĩ mranh jafã ja nỹtĩgtĩ. Hã ra ãg tóg ùri Topè vĩ kri fig tí ha, ãg fe tỹ ti ki ge kỹ. ãg tỹ Topè vĩ mẽ ja ãn kri nũm ãg tóg tí. Kỹ sóg Topè mỹ vĩ há han tí, ãg to. ¹⁸ Topè vỹ ãg jykre kugrynh, ãg tỹ tỹ ti vĩ mranh jafã tũ nỹti jé, ùri. Kỹ ãg tóg tỹ Topè krẽm ke nỹti, ãg tỹ tỹ ti jykre kuryj mũ mũ jafã nỹti jé, ùri.

¹⁹ ãg tỹ sóg ãg tỹ tỹ ti vĩ ki króm jafã nỹti tag tó mũ, tag ri ke ti nĩ nen kỹ, ãg tỹ to ãg tỹ tỹ ùn há mỹ vẽn h fẽg ki kanhró nỹti jé, hã vỹ: Topè, he mũ. Vãsỹ ãg tóg vỹjykre pãno han sór ja nĩgtĩ, nén ù kórég kar ti. Tag han kỹ ãg tóg ùn kórég mỹ vẽn h fẽg ja nĩgtĩ. ùri Topè mỹ vẽn h fẽg kãn, ãg tỹ tỹ ti tũ nỹti jé, vỹjykre kuryj hã han jé sir. ²⁰ Vãsỹ, ãg tỹ tỹ Topè vĩ mranh tí nỹtin kỹ vỹjykre há tóg ãg mỹ tũ ja nĩ. ²¹ Kỹ ãg ne han ja nĩgtĩ, ãn kã? Vỹjykre kórég távi han ja ãg tóg nĩgtĩ. ãg tỹ ãg jykre pãno to jykrén kỹ tóg ãg mỹ'a tí, ùri. Vỹjykre tag tugnĩn ãg nũgme ki vãr kãn ke mũ vè. ²² ùri ãg tóg kygvar kỹ nỹti, mỹr, ha mẽ, Topè vĩ mranh ja ãn tỹ tóg tũ' he ja

nĩ. Topè mỹ ãg vẽn h fẽg kỹ nỹti. ãg tỹ nén han mũ vỹ tỹ ti tũ nĩ, ti jykre kuryj. Kỹ ãg tóg ter ke tũ nĩ ha. ãg kuprĩg vỹ rĩr nĩ ha. ²³ Topè vĩ mranh tugrĩn ãg nũgme ki vãr ke mũ vè. Topè tỹ ãg vóg kónãn hã vè. Hã ra tóg ãg jagãgtãn mũ. Kỹ tóg ãg mỹ rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ. Ti tỹ ãg mỹ *presente* han hã vè, hã vỹ: ãg tỹ ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke, he mũ, ãg *Senhor tỹ Jesus Cristo* tugnĩn.

7

Vẽn prũg kãme

¹ Inh kanhkã', Topè tỹ vãsỹ ãg mỹ vỹjykre nĩm ja ãn ki kanhró ãg tóg nỹti, *Moisés* tỹ rán ja ãn ti. ãg rĩr nỹtin kỹ ãg tóg vỹjykre ãn han kỹ nỹti. ãg ter kỹ tóg ãg mỹ tũ' he mũ, vỹjykre ãn ti. ² Ri ke ti nĩ gé, ãg prũ fi mré. Fi mèn rĩr jẽn kỹ fag tóg tỹ jagnè tũ nỹti, fi mèn mré. Ti ter kỹ fi tóg tỹ ti tũ tũ jè sir, ti tũg kỹ. ³ Fi tỹ ti rĩr tí ra ù mré nỹ kỹ fi tóg fi mèn tũ mré nỹ mũ. Ti ter kỹ fi tóg mèn tũ jè sir. Kỹ tóg fi tỹ ù mré tũg sór kỹ há tí sir. Fi mèn vè sir, fi tỹ ù mré tí mũ ãn ti. ⁴ Ri ke ti nĩ, Topè tỹ vãsỹ ãg mỹ vỹjykre nĩm ja ãn ti. *Cristo* ter kỹ tóg ãg jykre pãno tỹ tũ' he gé. Hã kỹ ãg tóg tỹ *Cristo* tũ nỹti ha. ù tỹ ter kar kỹ rĩr mãn ja ãn tũ vỹ tỹ ãg nỹti. Kỹ ãg tóg ùri Topè jykre hã han sór mũ ha, ti mỹ sèr tí jé. ⁵ Vãsỹ ãg tóg ãg tỹ nén to én mũ ãn han ja nĩgtĩ. Kỹ ãg tóg vỹjykre kavéj han kãn ja nĩgtĩ. Kỹ ãg nũgme ki vãr ke mũ vè. Hã ra ãg tóg Topè tỹ ãg jyvẽn mũ jẽmẽn kỹ ki kanhrãn mũ, ãg tỹ ti vĩ mranh mũ tag ki. Jérĩn mỹ ãg tóg mranh mãn', mranh mãn' he mũ sir. ⁶ Hã ra tóg ãg mỹ tũ tí ha, ãg tỹ Topè tỹ vãsỹ ãg jyvẽn jẽmẽg mũ ra mranh mũ ti, *Cristo* tỹ ter kỹ ãg jykre pãno tỹ tũ' hen kỹ. Topè vĩ mranh sór tũ ãg nỹti ha. ãg kygva ti huri, kỹ ãg tóg Topè tũ há han tí sir, Topè kuprĩg tỹ ãg krĩn kỹ. Ki króm sór ãg nỹti ha.

Vỹjykre kórég han kỹ ãg Topè vĩ mranh tí

⁷ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: "kỹ Topè tỹ vãsỹ ãg jyvẽn mũ ãn mỹ kórég nĩ?" he sór mũ. Vó, kórég tũ ti nĩ. ãg jyvẽn ja tóg nĩgtĩ, kỹ ãg tóg ti vĩ mẽ kỹ: "vỹjykre kórég han kỹ inh hỹn tóg ti vĩ mranh tí," he tí. Topè vỹ ãg mỹ: "nén ù to én tóg nĩ," he ja nĩ. Hã kỹ ãg tóg ù tũ to én tag tỹ tỹ Topè vĩ mranh nĩ ki kanhró nỹti. ⁸ Topè tỹ ãg jyvẽn mũ ra ãg tóg ti vĩ mranh sór mũgtĩ, Jérĩn mỹ. Ti tỹ ãg mỹ: "tag han tũg ra," he mũ ra ãg tóg han sór tí. Hã kỹ ãg tóg ù tũ to én sór tí. ⁹ Vãsỹ ãg tóg Topè tỹ ãg jyvẽn mũ ãn mẽ ja tũ nĩgtĩ. Véké ãg tóg mũ ja nĩgtĩ, jatun mỹ. Kỹ tóg vãhã ãg mỹ ti vĩ jẽnè ja nĩ, Topè tí, ãg jyvẽn kỹ. ãn mẽ kỹ ãg tóg ãg tỹ ti vĩ mranh ja ãn ki kanhrãn ja nĩgtĩ, ãg tỹ to nũgme ki vãr ke mũ mré hã. Kỹ ãg tóg kanè jur nỹti ha. ¹⁰ Topè vỹ tóg ãg jyvẽn, ãg tỹ nũgme ki vãr tũ nĩ jé. Jérĩn mỹ ãg tóg ki vãr ke mũ, ãg tỹ ti tỹ ãg jyvẽn kri fig tũ nĩn kỹ. ¹¹ ãg tỹ Topè vĩ mranh kỹ ãg tóg

ti tý ěg jyvĕn mŭ kato tĕ mŭ. Kŷ ěg nŭgme ki vŕ ke mŭ sir, ěg tý: “ti hŷn tý nĕn ũ tŭ nŷ, sŷ ti vŷ mranh mŭ ti,” he mŭ ra.

¹² Hŷ kŷ Topĕ tý vŷsŷ ěg jyvĕn mŭ ěn vŷ hŷ nŷ, ti tý tý Topĕ tŭ nŷn kŷ. Kŷ Topĕ tý vŷsŷ ěg mŷ vĕjykre nŷm ja ěn vŷ kuryj nŷ gĕ. Hŷ ti nŷ.

¹³ Kŷ Judeu ag hŷn inh mŷ: “ěg mŷ vĕjykre hŷ tugnŷn nŭgme ki vŕ ke mŭ?” he sŕr mŭ. Vŕ, ke tŭ vĕ. Topĕ vŷ mranh tugrŷn ěg nŭgme ki vŕ ke mŭ. ěg tý hŷ ra Topĕ tý ěg jyvĕn mĕ kŷ ěg tŕg ěg jykre kŕrĕg to: “ti vŷ mranh ja inh nŷgtŷ,” he tŷ. ¹⁴ Topĕ tý ěg jyvĕn mŭ ěn vŷ tý ti tŭ nŷ. Ti kuprŷg vŷ to ěg kanhrŷn tŷ. Jerŷn mŷ ěg tŕg ěg tý nĕn to ěn mŭ ěn han sŕr tŷ. Kŷ kŕŕj nŷtŷn kŷ. Ti vŷ mranh kŷ ěg tŕg tý ti vŷ mranh jafŷ nŷtŷ.

Ěg tý ti kŕrĕg han sŕr tŭ ra ěg tŕg han tŷ

¹⁵ Ěg jykre tŕg inh mŷ e tŷ. Sŷ nĕn to hŷ ěn han tŭ sŕg nŷgtŷ. Sŷ nĕn to hŷ tŭ ěn hŷ han sŕg tŷ mŷr, kŷ tŕg inh mŷ e tŷ. ¹⁶ Ěg tý ti kŕrĕg han sŕr tŭ ra ěg tŕg han tŷ. Ti vŷ mranh mŷ vŷ ěg mŷ kŕrĕg nŷ. Ge ra ěg tŕg mranh tŷ. ¹⁷ Ěg jykre pŷno hŷ vĕ. Ěg tý ěg jykre pŷno tovŷnh kŷn ja tŭ nŷn kŷ ěg tŕg ti vŷ mranh tŷ, ěg tý mranh sŕr tŭ ra. Ěg jykre tŷg tŭ vĕ, tag tŷ. ¹⁸ Ěg pijĕ vĕjykre hŷ to tar nŷtŷ. Vĕjykre kŕrĕg vŷ ver ěg kŷ kŷ nŷ nŷ. Vĕjykre kuryj tŕg ěg mŷ sĕr tŷ, ge ra ěg tŕg ti pŷno han tŷ, ěg tý ŷn hŷ han sŕr mŭ ra. ¹⁹ Hŷ kŷ ěg pijĕ vĕjykre hŷ han tŷ, ěg tý han sŕr mŭ ra. Ti kŕrĕg hŷ han ěg tŷ, ěg tý han sŕr tŭ ra. ²⁰ Ěg tý nĕn han sŕr tŷ ěn han ěg tŕg tŷ, vĕnh vatŷnh tŷ. Ěg jykre pŷno hŷ tugrŷn ěg tŕg Topĕ vŷ mranh tŷ, ěg tý tovŷnh kŷn ja tŭ nŷn kŷ.

²¹ Ha vĕ, ěg jykre ti. ŷn hŷ hŷ han sŕr ěg tŕg mŷgtŷ. Ge ra ěg tŕg ŷn kŕrĕg hŷ han tŷ, ěg jykre pŷno tý ěg kŷ kŷ nŷn kŷ. ²² Ěg tý to jykrĕn hŷ han kŷ ěg tŕg: “Topĕ tý ěg jyvĕn mŭ vŷ hŷ nŷ,” he ti. Ěg mŷ tŕg sĕr tŷ. ²³ Ěg tý hŷ ra ěg jykre to jykrĕn kŷ ěg tŕg vĕjykre kŕrĕg hŷ han mŷgtŷ ver, vĕnh vatŷnh tŷ. Kŷ ěg tŕg sir vĕjykre hŷ kato tĕ mŭ. Ti vŷ mranh jafŷ vŷ tý ěg nŷtŷ, ěg tý Topĕ vŷ mranh to ěn kŷ, ěg tý to ěn sŕr tŭ ra. Ěg kŷ kŷ tŕg nŷ nŷ, vĕjykre kŕrĕg tŷ. ²⁴⁻²⁵ Ěg tý to jykrĕn hŷ han kŷ Topĕ tý ěg jyvĕn tŷ ěn tŕg ěg mŷ hŷ tŷ, kŷ ěg tŕg han sŕr mŭ. Ge ra ěg tŕg mranh mŷn, mranh mŷn' he tŷ sir, ěg tý mranh sŕr tŭ ra.

Jagy pĕ ti nŷ. Kŕrĕg ěg nŷtŷ, ěg tý ŷn hŷ han ki kagtŷg nŷtŷn kŷ. Nŭgme ki vŕ kŷn jĕ ěg tŕg ke mŭ mŷr. ŷ nŷ hŷn ěg kren han ki kanhrŕ nŷ, vĕjykre kŕrĕg tag to? Ěg *Senhor* tý *Jesus Cristo* hŷ vĕ. Ti hŷ vŷ ěg kren han tŷ. Jŷvo ěg tŕg vĕsŕg ki ěg jykre pŷno tý tŷ' he ki kagtŷg nŷtŷ. *Jesus* hŷ tugnŷn Topĕ tŕg ěg mŷ vĕnh pŷte fŕn tŷ, kŷ ěg tŕg ti mŷ hŷ nŷtŷ.

8

Topĕ kuprŷg tý ěg jagrĕ

¹ Kŷ Topĕ tŕg, ěg tý *Jesus Cristo* ki rŷ kŷ ěg vŕg kŕnŷn mŷn ke tŭ nŷ ha. ² Vĕjykre tŷg vŷ ěg kŷ kŷ nŷ ha, Topĕ kuprŷg tugrŷn, ěg tý *Jesus Cristo* ki ge kŷ nŷtŷn kŷ. Ti tý tý ěg jagrĕ nŷn kŷ ěg rŷnrŷr nŷtŷ. Kŷ ěg kygvar kŷ nŷtŷ sir. Nŭgme ki vŕ ke tŭ ěg nŷ ha. ³ Topĕ tý vŷsŷ ěg jyvĕn mŭ ra ěg krenkren ja tŭ nŷ ver, ěg tý ki kŕrŷm kŷn ja tŭ nŷn kŷ, ěg kŕrŷnhkŕŕj nŷtŷn kŷ. Hŷ kŷ Topĕ tŕg ti kŕsŷn jĕnĕ ja nŷ. ŷ tý Topĕ vŷ mranh jafŷ ri ke tŕg mŷr, ěg ri ke, hŷ ra tŕg mranh ja tŭ nŷ inhŷ. Kŷ tŕg ěg jagfŷ ter ja nŷ, ěg hŷ tý ti vŷ mranh ja tugrŷn. ⁴ Vŷhŷ ěg tŕg Topĕ tý vŷsŷ ěg jyvĕn mŭ ěn ki kŕrŷm hŷ nŷtŷ, Topĕ kuprŷg tý tý ěg jagrĕ nŷn kŷ. Kŷ ěg tŕg ěg tý nĕn to ěn mŭ ěn han mŷn ke tŭ nŷ sir, ěg jagrĕ hŷ tý ěg tar han mŭ tugnŷn. ⁵ Ěg tý ěg tý nĕn to ěn mŭ ěn han kŷ ěg tŕg tý Topĕ vŷ mranh jafŷ nŷtŷ. Ěg tý hŷ ra Topĕ kuprŷg tý jagrĕ nŷn kŷ ěg tŕg ti hŷ tý ěg mŷ nĕn to mŭ ěn han tŷ. ⁶ Ěg tý nĕn to ěn mŭ ěn han kŷ ěg nŭgme ki vŕ ke mŭ vĕ. Ěg tý Topĕ kuprŷg tý ěg mŷ nĕn to mŭ ěn han kŷ ěg tŕg vĕjykre tŷg han kŷ nŷtŷ. Kŷ ěg jatun mŷ mŷgtŷ sir.

⁷ ŷ tý ti tý nĕn to ěn mŭ ěn han kŷ tŕg Topĕ kato tĕ mŭ sir. Ti pijĕ Topĕ jykre han tŷ. Han ki kagtŷg tŕg nŷgtŷ. Ěg jykre pŷno hŷ vĕ. ⁸ ŷ tý ti tý nĕn to ěn mŭ ěn han kŷ tŕg to kŕrĕg nŷ, Topĕ ti. ⁹ Ag jŷvo ŷjag tŕg Topĕ kuprŷg tý ŷjag mŷ nĕn to mŭ ěn hŷ han tŷ. Ěg tý nĕn to ěn mŭ ěn han vŷnh ŷjag nŷtŷ, Topĕ kuprŷg tý tý ŷjag jagrĕ nŷn kŷ. ŷ tý *Cristo* kuprŷg tý jagrĕ tŭ nŷ ěn pijĕ tý ti tŭ nŷ. ¹⁰ *Cristo* tŭ vŷ tý ěg nŷtŷ, kŷ tŕg ěg kŷ kŷ jĕ nŷ. *Jesus Cristo* ti, ti kuprŷg tý. Kŷ ěg hŷ vŷ ter ke mŭ, ěg tý Topĕ vŷ mranh kŷ. Hŷ ra ěg tŕg ěg rŷr kŷrŷg ja tŭ vĕnh ke mŭ. Topĕ tý ěg mŷ vĕnh pŷte fŕn kŷ. ¹¹ Topĕ kuprŷg vŷ tý ěg jagrĕ jĕ ha. Topĕ vŷ *Jesus* rŷn mŷn, ti ter kar kŷ. Ti tý *Jesus* rŷn mŷn kŷ tŕg ěg hŷ ter ke tag rŷn mŷn ki kanhrŕ nŷ gĕ, ěg mŷ ěg hŷ tŷg han kŷ, ti kuprŷg tý tý ěg jagrĕ nŷn kŷ.

¹² Inh kanhŷkŷ, Topĕ tŭ vŷ tý ěg nŷtŷ ha, ěg tý ti jykre hŷ han jĕ. Kŷ han tŷg nŷ, ŷjag tý nĕn to ěn mŭ ti. ¹³ Ěg tý nĕn to ěn mŭ ěn han kŷ ěg nŭgme ki vŕ ke mŭ. Topĕ tý ěg jagrĕ vŷ ěg tý nĕn to ěn mŭ tag tý tŷ' he sŕr mŭ. Ěg tý ti mrĕ tý tŷ' hen kŷ ěg vĕjykre tŷg han kŷ nŷtŷnh mŭ. ¹⁴ Ěg tý Topĕ kuprŷg tý ěg mŷ nĕn to tŷ ěn han kŷ ěg tŕg tý Topĕ kŕĕ nŷtŷ. *Jesus* jŷvy vŷ tý ěg nŷtŷ mŷr, ti ve fag ke gĕ, ha mĕ. ¹⁵ Ěg tý tý *Jesus* jŷvy nŷtŷn kŷ ti pijĕ ěg kanĕ jun ke mŭ. Ti kuprŷg vŷ tý ěg jagrĕ nŷ. Kŷ Topĕ pijĕ tý ěg *patrŷo* kŕrĕg ri ke nŷ. Tý tŕg ěg panh nŷ ha. Hŷ kŷ ěg tŕg ti mŷ: “*Aba*,” he tŷ, hŷ vŷ: “ěg jŕg,” he mŭ, ěg vŷ ki. ¹⁶ Topĕ kuprŷg hŷ nĕ ěg mŷ tŕg tŷ, ěg tý tý Topĕ kŕĕ nŷtŷ ti, *Jesus* jŷvy, ti ve. Hŷ kŷ ěg ki kanhrŕ nŷtŷ. ¹⁷ Ěg tý tý Topĕ kŕĕ nŷtŷn kŷ tŕg ěg mŷ ti tŷ nŷm kŷn ke mŭ. *Jesus Cristo* hŷ mŷ tŕg nŷm kŷn ke mŭ, kŷ tŕg ěg mŷ nŷm kŷn ke mŭ gĕ sir. Hŷ jĕ ěg tŕg ti

mré jagtar ke mü gé, ti tý vëjykre há to jagtar ja ên ri ke. Ký êg tóg ti mré tý ùn mág nýtính ke mü gé.

Kanhkã ve jé êg tóg ke mü

¹⁸ Ha vé, tag ki kanhró sóg nĩ, ha mẽ. Kanhkã tá tóg sér pẽ tũnh mü. Tá êg tóg tý ùn mág nýtính mü. Ký êg tý ùri tu tũgnĩn jagtar mü tag vỹ tý êg mỹ nẽn ù tũ pẽ nĩgtĩ, êg tý tý ùn mág nĩnh ke to jykrẽn ký. ¹⁹ Topẽ vỹ ti krẽ tý ùn mág han ke mü. Ký Topẽ tý ùn han mü kar ag tóg tag há ve sór mü gé, misu kar, ka kar, êkré kar ke gé, nẽn kar ti. ²⁰ Nẽn kar vỹ jagtar nýtĩ, ùn ve tý Topẽ ví mranh tugrĩn. Vẽnh kókẽn ja tũ ti nĩ. Topẽ ví mranh ja tũ ti nĩ. Hã ra tóg ùn ve tũgnĩn jagtar nýtĩ, Topẽ tý êg mré tý vóg kónãn ký, nẽn kar ti. ²¹ Hã ra Topẽ tóg ti tý ùn han mü kar ag mỹ: “kejẽn ajag jagtar mãn ke tũ nĩ ha,” he ja nĩ. Ký Topẽ tý *Jesus* jãvy ag tý ùn mág hynhan ke kurã ên kã tóg nẽn kar tý há' henh ke mü gé, ti tý ti ve fag tý ùn mág han mü kurã ên kã. Ký tóg tũg mãn ke tũ nĩ ha, nẽn kar ti. ²² Ver tóg Topẽ tý ùn han mü kar ag mỹ jagy tí, fag mỹ ke gé. Ký tóg fag tý gĩr ven ký fag vẽnhrêr ên ri ke nĩ. ²³ Nẽn ù kar tag vẽnhrêr ri ke han êg tóg tí gé, êg tý ti jagy ven ký, êg tý ti kuprĩg tý jagrẽ nýtĩ ra. Êg jagrẽ to êg tóg ki kanhró nýtĩ, êg tý tá tý ùn mág nýtính ke ti. Ge ra tóg ver êg mỹ jagy tí, tag ti ki. Ký êg tóg ti mré nýtĩ sór mü. Ký êg tóg vẽnh ke mü sir, ti tý ti krẽ pẽ mỹ nẽn nĩm ke mü ti. Hã jãvãnh êg tóg mü.

²⁴ Krenkren ký êg nýtĩ, hã ra êg tóg ver vэг tú nĩgtĩ. Êg tý vẽnh há tóg tí. Hã jãvãnh êg tóg tí. Êg tý jãvãnh mü ra êg tóg ver vэг tú nĩ. Êg tý ve kar ký êg tóg ti jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha. ²⁵ Hã ra êg tóg ver vэг tú nĩ, hã ký êg tóg jãvãnh mü ver. To krónh ke tũ êg tóg nĩ.

Topẽ kuprĩg tý êg jagfy ví

²⁶ Hã ra Topẽ kuprĩg vỹ êg tar han tí, êg krój nýtĩn ký. Kejẽn êg tóg êg tý nẽn to vĩnh ke mü ki kagtĩg nýtĩ, êg tý Topẽ mré vëmén ký. Hã ký tóg êg jagfy ví tí, Topẽ kuprĩg tí. Ti ví ki kagtĩg êg nýtĩ. Hã ra tóg êg jagfy ví tí. ²⁷ Ký Topẽ vỹ êg tý nẽn to jykrẽn mü kar vэг tí. Ký tóg ti kuprĩg tý nẽn tó mü tag ki kanhró nĩ gé. Ti jykre vỹ tí mỹ há nĩ, ti tý nẽn to ví mü ti, êg jagfy, Topẽ tũ kar ag jagfy. Topẽ tý nẽn han sór mü ên hã to tóg ví tí.

²⁸ Ha vé, Topẽ to êg há nýtĩ. Hã ký êg tý nẽn vэг mü kar vỹ êg tar han ke mü, êg tý ti jagy vэг mü mré há. Topẽ há vỹ êg ki rĩr mü, ti tý êg kuprêg ja nĩn ký. ²⁹ Êg tý ver ti ki ge tũg ki tóg: “inh kí tóg rãnh ke mü, tag,” he ja nĩ, ki kanhró nĩn ký. Ký tóg êg kuprêg ja nĩ gé, êg tý ti kósĩn tý *Jesus* ri ke pẽ nýtĩ jé. Ti há vỹ tý Topẽ kósĩn pẽ nĩ inhã, ti kósĩn ve. Ký tóg tý êg kãke nĩ gé sir, ký ti jãvy ag, ti ve fag vỹ e tãví nýtĩnh mü ha. Êg há vè sir. ³⁰ Hã jé tóg êg kuprêg. Ký tóg êg mỹ vẽnh ví jẽnẽ. Ti tý êg mỹ vẽnh ví jẽnẽ ký tóg êg mỹ vẽnh pãte fón

gé. Êg mỹ vẽnh pãte fón ký tóg êg tý ùn mág hynhan ke mü gé, ti mré, tá.

Topẽ tý êg to há

³¹ Tag tóg inh mỹ e tí. Sỹ to jykrẽn tũ tóg tí. Topẽ vỹ tý êg mré ke nĩ mỹr. Hã ký êg kato tẽ ù pijé êg tý hẽ ri kenh mü ha'. ³² Topẽ vỹ ti kósĩn pir fêg, ti tý êg jagfy ter jé. Ti kósĩn pir nenh ja tũ tóg nĩ. Hã ký tóg êg mỹ nẽn ù há nenh ke tũ pẽ nĩ, ti tý ti kósĩn pir nenh ja tũ nĩn ký. ³³ Topẽ tý êg kuprêg ký tóg ù tý êg kato ví sór mü ra ag mỹ vẽnh mỹ tí. Topẽ há ne êg mỹ vẽnh pãte fón ja nĩgtĩ'. ³⁴ Ký êg tóg ù ag tý êg to: “kórég ag nýtĩ,” he mü ra Topẽ mỹ há nýtĩ. *Jesus Cristo* há tóg ter ja nĩ, êg jagfy. Ký tóg rĩr mãn ja nĩ gé. Topẽ pẽgia tá tóg nĩ nĩ, ti rá há. Ký tóg êg jagfy ví tí.

³⁵ Ký ù pijé *Cristo* tý êg to jũ han ki kanhró nĩ'. Ti fe vỹ tý êg nýtĩ. Kejẽn êg tóg nẽn ù jagy vẽnh ke mü, ti tugrĩn. Kejẽn êg kanẽ jur ke mü. Kejẽn ag tóg êg vóg kónãn ke mü. Kejẽn êg tóg kókĩnkĩr ke mü. Kejẽn êg tóg kur vẽnh ke tũ nĩ gé. Kejẽn êg tóg kãgter kren ke mü. Kejẽn ag tóg êg kã mü ù tén ke mü. Jêrĩn mỹ êg tóg *Cristo* tovãnh ke tũ nĩ. Ký tóg êg tovãnh ke tũ nĩ gé, *Jesus Cristo* ti. ³⁶ Kejẽn êg tóg ti jagy tag vэг tú, hã ký tóg rãn ký nĩ, ha mẽ: “êg tý ã to há nýtĩ tũgnĩn ag tóg êg tén sór tí, kurã kar ki. *Carneiro* tãnh êg tóg tí, êg tý ko jé. Tag ri ke êg nýtĩ, ag mỹ,” he ja tóg nĩ, Topẽ ví rá ki. Hã ra tóg ge nĩ. ³⁷ Hã ra tóg tý nẽn ù tũ nĩ, êg mỹ. Ti há ne êg tar han tí', ù tý êg to há tãví nĩ ên tí. Hã ký tóg êg mỹ sér tí, êg tý nẽn jagy vэг mü ra, ti tugrĩn.

³⁸ Ha vé, tag ki kanhró sóg nĩ, ha mẽ. Nẽn ù pijé Topẽ tý êg to há nĩ tag tý tũ' henh mü', ha mẽ. Êg ter mü ra tóg êg to há nĩ, êg ter tú ra ke gé. Topẽ tý jẽnẽ jãfã ag vỹ Topẽ tý êg kato tẽ han ki kagtĩg nýtĩ gé. Japo ag vỹ ti tý êg kato tẽ han ke tũ nĩ gé. Pã'i kar ag vỹ tag han ki kagtĩg nýtĩ gé. Êg tý ùri nẽn ù jagy vэг mü ra êg tóg ti tovãnh ke tũ nĩ, ký tóg kar ký êg to jũnh ke tũ nĩ gé. ³⁹ Kanhkã tãn ag vỹ ti tý êg to jũ han ke tũ nĩ gé, nũgme tãn ag ke gé. Topẽ tý nẽn han ja kar vỹ ti tý êg to jũ han ke tũ pẽ nĩ. Êg to tóg há tãví nĩ, êg tý êg *Senhor* tý *Jesus Cristo* ki ge ký nýtĩn ký.

9

Topẽ tý Judeu ag kuprêg

¹ Nẽn ù tó sór inh mü gé, ha mẽ. *Cristo* vỹ ki kanhró nĩ, sỹ tónh ke mü tag. Sỹ ke há vè, ón tũ sóg nĩgtĩ, ký Topẽ kuprĩg vỹ inh mỹ: “kĩ há ã tóg tó,” he tí gé. ²⁻³ Ha mẽ, inh mré ke ag to sóg fe kaj tãví nĩ, *Judeu* ag to, ag tý *Jesus* kato tén ký. Fỹ sóg tí, sỹ ag mĩ êkrẽn ký. Inh mỹ tóg vẽnh kaga jagy ri ke nĩ, ha mẽ. Ký tóg Topẽ tý ag jagfy inh kato tẽ ra inh mỹ há tí vè. Ti tý ag jagfy isỹ tý *Cristo* mré ke tũ han ra tóg inh mỹ há tí vè. Tý ag tóg inh kanhkã pẽ nýtĩ, ⁴ isỹ tý ag mré *Judeu* nĩn ký. Tý ag tóg Topẽ krẽ ja nýtĩ vè, ti tý ag kuprêg

ký. Ký tóg ag mý ti jykre tar ven ja nĩ gé. Ag mré tóg vèjykre tý hèn ri ke han ja nĩgtĩ. Ag jyvèn ja tóg nĩgtĩ gé. Ti ìn pè han ja ag tóg nĩgtĩ, *Jerusalém* tá, krèm nèn ù kar pùn jafá. Ag mý tóg ti tý nèn han ke ti kámén ja nĩgtĩ.⁵ Ëg jógóg ve ag, ù tý vāsý Topè mré vémén tí ag vý jógóg ve nýti gé. Ký *Cristo* vý tý ag ká ù nĩ gé, ag kanhkā, ti tý ga kri tũg ký. Ëg kri ke kar vè, *Cristo* ti. Topè vý tý ti nĩ. Ti há mý Ëg ví há han to krónh kenh ke tú nĩ, ga kri, kanhkā tá ke gé. Há vè.

⁶ *Jesus* kato tè ag tóg nýti ha, *Judeu* ag, Topè tý ag jyvèn ja ra. Há ký Topè tóg ag mý tó há han ja tú nĩ ve nĩ. Há tú vè. Ag há ne to jykren há han ja tú nĩ. Ëg tý to jykren há han ký Ëg *Judeu* ag jykri ki kanhrān mũ. *Judeu* ù ag tóg ón ký tý Topè krè nýti ve nĩ, ha mē.⁷ Há ra ag tóg ón ký: “*Abraão* vý tý Ëg jógóg ve nĩ,” he tí, “há ký Ëg tóg tý Topè krè nýti,” he ag tóg tí. Ag tý kygnè vè, ha mē. Topè tóg *Abraão* mý: “ã kósín tý *Isaque* krè vý tý ã krè pè nýtiñh mũ,” he ja nĩ.⁸ Há ra *Abraão* vý krè e han ja nĩgtĩ. Kósín pir tú ti nĩ. Há ký *Abraão* krè ù vý tý Topè krè tú nýti, *Abraão* tý ag han ja ra. Û tý Topè ki ge ký nýti ag há vý tý Topè krè pè nýti, Topè tý ùn kuprèg ja ag.

⁹ Topè vý *Abraão* mý: “prýg tũg ký sóg ã venh kátig mán ke mü, ký *Sara* fi kósín vý ká nýnh mü sir, ha vem nĩ,” he ja nĩ. Ti tý ti mý *Isaque* mur ke tó jan há vè, ti tý *Isaque* há kuprèg ja nĩn ký.¹⁰ Ký tóg ge nĩ gé, Ëg tý *Rebeca* fi krè to jykren ký, *Isaque* prũ fi. Krè vègni han ja fi nĩ, ký ag tóg tý Ëg jóg tý *Isaque* krè kar nýti, ùn vègni ja ag.¹¹⁻¹² Ký ag mur tũg ki, ag tý ver nèn ù han tũg ki Topè tóg ag mýnh fi mý: “ùn mur vén ke mü vý tý ù tý ti nóñ mur ke mü èn krèm ke jènh ke mü, ha vem nĩ,” he ja nĩ. Topè tý fi mý tó mü ká ag tóg nèn ù há mré nèn ù kórég han ja tú nĩ ver. Ag mur tũg ki ke ja vè. Topè tý Ëg mý ti jykri ven sór ja vè. Há ký tóg ag mur tũg ki tag tó ja nĩ. Ti tý nèn to jykren mü èn han ti tí, Topè tí. Ký tóg ti tý ùn kuprèg sór mü èn há kuprèg tí gé, ag tý ver nèn ù han tũg ki.¹³ Há ký tag tóg rán ký nĩ gé, *Rebeca* fi krè èn ag to, ha mē: “*Jacó* to inh há nĩ, há ra sóg ti jo mur ja tý *Esau* to kórég nĩ,” he ja tóg nĩ, Topè vè rán ki.

¹⁴ Ký *Judeu* ag hýn inh mý: “Topè jykri vý há tú nĩ,” he sór mü. “Kuryj tú ti nĩ, ti tý vèsóg ki nèn ù to jykren sór ký, ti tý ùn kuprèg mü èn to,” he ag hýn tí. Há tú vè há ra.¹⁵ Há ký tóg *Moisés* mý: “isý ùn jagágtān sór mü èn há jagágtān jé sóg ke mü,” he ja nĩ.¹⁶ Ëg tý to vāsān tú vè, Ëg tý to tar nĩnh ke tú vè. Topè tý vèsóg ki Ëg jagágtān há vè.¹⁷ Há ký ga tý *Egito* tá pá'i tý *Faraó* to tag tóg rán ký nĩ gé, ha mē. “Ùn tar vý tý inh nĩ,” he ja ti nĩ, Topè tí, *Faraó* mý. “Á tý sóg ùn tar han, vènh kar tý isý tý ùn tar nĩ tag ki kanhró nýti jé, isý ã vóg kónān to, ã tar jè ra. Vènh kar tý inh jiji mèn h ke vè, he ja ti nĩ, vāsý.

¹⁸ Há ký, Topè tý ù jagágtān sór nĩn ký tóg ti jagágtān tí sir. Há ra tóg ù tý mē jāvānh èn ti kutu káfór han mü sir, *Faraó* ri ke.

Topè tý ti tý nèn han sór mü èn han tí

¹⁹ Ký *Judeu* ag hýn inh mý: “ký Ëg hýn Topè tý Ëg kuprèg tú tugrín kutu nýtiñh mü,” he sór mü. “Ti tugnín ke vè. Ký ti tý ne jé Ëg vóg kónān sór nè?” he sór ag hýn mü, ón ký Topè to vĩn ký.²⁰ Há vé, èprā ke vý tý Ëg nýti. Ti ví kafān ke tú pè Ëg tóg nĩ. Ti kamèg jé Ëg tóg ke mü. Ti tý nèn han sór mü èn han ti tí.

Kejèn Ëg tóg nèn ù han tí, go'or tý. Ký go'or tóg Ëg mý: “isý kukrũ kórég han tũg nĩ, isý kukrũ sĩnvĩ han nĩ,” he tú nĩgtĩ.

²¹ Go'or ù tý Ëg kukrũ sĩnvĩ han han tí, ù tý Ëg kukrũ kórég han tí. Ëg tý nèn han sór mü èn han Ëg tóg tí,²² Topè tý ti tý nèn han sór mü han tí èn ri ke. Û ag to tóg jũ tí, Ëg kar tý ag ki ti tar nĩ to jykren jé. Há ra tóg kānhmar ag to jũnh ke tú nĩ. Ver tóg ag to fe mág nĩ, ag kórég távi nýti ra. Há ra tóg ag vóg kónān ke mü, ha vem nĩ.

²³ Ký tóg ù ag jagágtān mü gé, vènh kar tý ag ki Topè tý tý ùn há távi nĩ to jykren jé, Ëg há kar káfór. Há jé tóg ag kuprèg ja nĩgtĩ. Ti tý ag tý ùn mág han sór vè, ti mré.²⁴ Ëg há vè sir, ùn kuprèg ký nýti tag ag, fag ke gé. Há ký tóg Ëg mý vènh ví jènè. *Judeu* ag ká mĩ tóg Ëg mý vènh ví jènè, fóg ag ká mĩ ke gé, kanhgág ag ká mĩ ke gé.

²⁵ Há ký *Oseias* tóg tag tó ja nĩ, ha mē. “Vāsý ag tóg tý inh mré ke tú ja nýti, há ra sóg ag mý: inh mré ke vý tý ájag nýtiñh mü ha, isý ag, he sór mü, he tí, Topè tí,” he ja tóg nĩgtĩ. “Vāsý sóg ag to há tú ja nĩgtĩ, há ra sóg ag to há nĩnh mü ha,” he tí.²⁶ “Vāsý sóg ag mý: ájag pijé tý isý nýti,” he ja nĩgtĩ. Há ra sóg ag mý: Topè krè vý tý ájag nýtiñh mü, hèn h ke mü. ùn rĩr nĩ èn krè vý tý ájag nýtiñh mü, he jé sóg ke mü ag mý, he tí, Topè tí,” he ja tóg nĩ, *Oseias* ti. Ti tý ù tý ùri *Cristo* ki ge ký nýti ag kámén há vè.

²⁷ Ký *Isaiás* vý *Judeu* ag to: “e ag nýti, goj fyr mĩ rýnhryj e nĩ èn ri ke. Ge ra ag pipir nýtiñh mü, ùn krenkren ke mü ag.²⁸ Topè vý kānhmar ti tý nèn tó ja èn han ke mü, ga tag ki. Ký tóg ag vóg kónān kán ke mü, ùn e èn ag, ag kórég nýtiñh ký,” he ja ti nĩ, *Isaiás* ti.²⁹ Ký tóg: “émā tý *Sodoma* tá ke ag tũg kán ja tóg nĩ, Topè tí, émā tý *Gomorra* tá ke ag ke gé. Ký tóg Ëg tũg kán kren gé, ag ri kén. Há ra tóg Ëg ká mĩ ù krenkren han mü,” he ja nĩ gé, *Isaiás* ti.

³⁰ *Oseias* mré *Isaiás* ag tý tó mü vý ge nĩ, ha mē. Fóg mré kanhgág ag pijé vèjykre kuryj nóñ mü ja nĩgtĩ'. Ge ra Topè tóg ag jagágtān ký ag mý vènh pāte fón mü ha, ag tý *Jesus* ki rá ký, fag ke gé.³¹ Ag jávo *Judeu* ag vý ag jykri há tý Topè tý ag jyvèn ki króm sór ja nĩgtĩ. “Ti ví han Ëg tí, ký tóg Ëg to há nĩ,” he ag tóg tí, ón ký. Há ra ag tóg ki króm kán ja

tũ nĩ, hã ký Topê tóg ag to há tũ nĩ, Jérĩn mĩ. ³² Hẽ ri ken ký hĩn'!? Ag tĩ ti ki ge ja tũ tũgrĩn ke vė. Hã ký tóg ag mĩ vėnh pãte fón ja tũ nĩ gé. Hã ký ag tóg *Cristo* kato tẽ nĩti.

Pó ri ke ti nĩ, *Cristo* ti, ěg tĩ tĩ krĩm ke jafã. Ag tĩ ti tĩ krĩm ke jan hã vė, hã vỹ: ti ki rã tũ, he mũ. ³³ Hã ký tag tóg rãn ký nĩ, *Jesus Cristo* to, ha mẽ. "*Jerusalém* tá sóg pó nĩm mũ, ag tĩ tĩ krĩm ke jé. Ký ag tóg, pãrõ tag tĩ krĩm ke ký vãr ke mũ sir. Hã ra ù tĩ ti ki rã mũ vỹ ti tĩ nén ve sór mũ ěn venh ke mũ," he ja ti nĩ, Topê vĩ rãn ki, *Jesus Cristo* tĩ *Jerusalém* tá ter ke to.

10

Judeu ag tĩ Jesus ki ge ký krenkren ke

¹ Inh kanhkã', isỹ inh mré ke tĩ *Judeu* ag krenkren venh há tãvĩ tóg ti, hã jé sóg Topê mré vėmėn ti. ² Topê vĩ han jé ag tóg vãsãnsãn mũgtĩ. Hã ra ag tóg ki kagtũg nĩti, ký ag tóg ěg tĩ nén han ke tũ ěn han ti. ³ Vėsóg ki ag tóg vėjyke kuryj to vãsãn sór ti. Hã ra ù tĩ ěg mĩ vėjyke kuryj nĩm sór mũ vỹ tĩ Topê ti nĩ. Tag ve sór tũ ag nĩti, Topê tĩ ěg mĩ nĩm ke tag. Hã ký ag tóg Topê kato vãsãnsãn mũ. ⁴ *Cristo* vỹ hur kãtũg. Ký ěg tóg ti ki ge ký nĩtĩn ký ti mĩ há nĩti ha. ěg tĩ Topê tĩ vãsỹ ěg jyvėn ki króm tũgnĩn ke pijé'. *Jesus Cristo* ki rã tũgrĩn ke vė.

⁵ Ha vé, *Moisés* vỹ vãsỹ Topê jykre to tag rãn, ha mẽ. "Ū tĩ vėjyke kuryj han kãn mũ vỹ rĩr nĩnh ke mũ, ù tĩ ge vỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ, ti tĩ Topê tĩ ěg jyvėn mũ ěn ki króm kãn tũgnĩn," he ja tóg nĩ, *Moisés* ti. Hã ra ěg tóg ki króm kãn ki kagtũg nĩti, ěg tĩ ki króm kãn sór mũ ra. ⁶ ěg tĩ *Jesus* ki rã tũgrĩn ěg tóg Topê mĩ há nĩti. Ký ěg tóg: "ũ nỹ hĩn kanhkã ra tĩg mũ, *Cristo* pėre kãtĩg jé?" henh ke tũ pė nĩ. Mur ký ti nĩ ha. ⁷ Ký ěg: "ũ nỹ hĩn vėnh kuprĩg ag jamã ra tĩg mũ, *Cristo* rĩn mãn jé?" henh ke tũ pė nĩ gé. Rĩr mãn ký ti nĩ ha. ⁸ Tag tó jé ěg tóg ke mũ, ha mẽ: "jagy tũ ti nĩ, Topê vĩ ti. To jykrėn há ti nĩ. Kãnhmar ěg tóg tónh ke mũ. Kãnhmar ěg tóg to jykrėn ke mũ, Topê vĩ to," he jé ěg tóg ke mũ.

Topê vĩ tag hã tó sóg ti. "*Jesus Cristo* ki rã tũgnĩn ěg krenkren ke mũ," he sóg ti. ⁹ ěg krenkren jé ěg tóg *Jesus* to: "ěg *Senhor* vỹ tĩ ti nĩ," henh ke mũ. Ký ěg tóg ěg fe tĩ ti ki rãnh ke mũ gé. Topê tĩ ti ter kar ký ti rĩn mãn ja tag kri ěg nĩm ke mũ. Ký ěg tóg kri fi ký krenkren ke mũ sir. ¹⁰ ěg tĩ ěg fe tĩ ti ki rã ký ěg tóg ti mĩ há nĩti. ěg tĩ vėnh kar mĩ ti kãmėn ký ěg krenkren ke mũ sir. ¹¹ Hã ký tag tóg rãn ký nĩ, ha mẽ: "ěg tĩ ti ki ge ký ěg tóg ěg tĩ nén ve sór mũ ěn venh ke mũ," he ja tóg nĩ, Topê vĩ rãn ki. ¹² Vėnh kar mĩ ke vė sir, vėnh vĩ tag, *Judeu* ag mĩ, kar ký fóg ag mĩ, kanhgág ag mĩ ke gé, fag kar mĩ ke gé. Tĩ tóg ěg kar *Senhor* nĩ mĩr. Ký tóg, ěg kar tĩ ti mĩ nén ù to vĩn ký, ěg mĩ nĩm ke mũ gé

sir. ¹³ Tag hã vỹ rãn ký nĩ gé, ha mẽ: "ěg tĩ ěg *Senhor* mĩ: inh kren han nĩ, hen ký tóg ěg krenkren han ke mũ, ěg kar," he ja tóg nĩ, Topê vĩ tĩ rãn ký nĩ ki.

¹⁴ ěg tĩ ti ki ge tũ nĩti ra ěg tóg: "inh kren han nĩ," he ki kagtũg nĩtĩnh mũ vė. ěg tĩ ti vĩ mẽ ja tũ nĩti ra ěg tóg ti ki ge ki kagtũg nĩtĩnh mũ vė. Ū tĩ ěg mĩ ti vĩ tó tũ nĩ ra ěg tĩ vĩ mẽnh ke tũ nĩ vė. ¹⁵ Topê tĩ ag jėgnėg tũ nĩ ra ag tóg ěg mĩ ti vĩ tónh ke tũ nĩ vė. Hã ký tag tóg rãn ký nĩ, ha mẽ. "Ū tĩ ěg mĩ Topê vĩ sér ma kãmũ mũ ag junjun ký tóg ěg mĩ sér pė ti," he ja tóg nĩ, Topê vĩ tĩ rãn ký nĩ ki. Topê tĩ ti vĩ tó ti ag jėgnė to ken hã vė.

¹⁶ Hã ra ù ag tóg kri fi jãvãnh nĩti gé, ag tĩ mėg mũ ra, Topê vĩ sér ti. *Isaiás* vỹ ag to Topê mĩ tag tó ja nĩ. "ěg jóg mág', inh vĩ mẽ jãvãnh ag nĩti," he ja tóg nĩ. ¹⁷ Hã ký ěg tóg, ěg tĩ ti vĩ mẽ há han kar ký ti ki rã ti. ěg tĩ *Cristo* kãmė mẽ ký ěg ti ki rã ti.

¹⁸ Ký ěg hĩn inh mĩ: "*Judeu* ag mĩ mẽ ja tũ nĩ, hã ký ag mĩ ti ki ge ja tũ nĩ?" he sór mũ, ěg tĩ inh *carta* tag ve ký. Vó, mẽ ký ag nĩti vė. Tag vỹ rãn ký nĩ, ha mẽ: "ga kar mũ ag tóg mẽ ja nĩgtĩ, ã vĩ ti. Ga fyr tá tóg jun gé, ã vĩ ti," he ja ti nĩ, Topê vĩ rá ki.

¹⁹ Ký ěg hĩn inh mĩ: "ký *Judeu* ag mĩ to jykrėn há han ki kagtũg nĩti, ag tĩ mėg mũ ra?" he sór mũ. Vó, ag tĩ to jykrėn sór ký ag tóg to jykrėn mũ vė. *Moisés* vỹ ěg mĩ tag kãmėn, ha mẽ: "Topê tóg fóg mré kanhgág to: isũ tũ ag vė ver," he ja nĩ. "Hã ra sóg ag tĩ isũ han sór mũ, ěg tĩ ag ve ký inh ki ra tó ěn jé, fag mré hã," he tóg. "Fóg mré kanhgág ag vỹ ěg tĩ mĩ krĩ tũ nĩti. Hã ra sóg ag to há nĩ sór mũ, ěg tĩ ag vỹ ag tũgrĩn jũgũ jé, he tóg, Topê ti," he ja tóg nĩgtĩ, *Moisés* ti, *Judeu* ag mĩ.

²⁰ Ký *Isaiás* tóg tag tó mũ gé, fóg ag to, kanhgág ag to, ha mẽ. "Ū ag tóg inh jãvãnh ja tũ nĩgtĩ. Hã ra ag tóg inh vĩ jėmėg mũ ha. Topê hẽ ri ke tĩ? he ja tũ ag nĩgtĩ. Hã ra sóg ag mĩ inh vĩ jėnėg mũ ha, he tóg, Topê ti," he ja ti nĩ gé. Pã'i ag kamėg vãnh nĩn ký tóg *Judeu* ag mĩ fóg ag mré kanhgág ag tĩ Topê ki genh ke tó ja nĩ, *Isaiás* ti. ²¹ Ký tóg *Judeu* ag to: "kurã kar ki sóg ěg mĩ: kunig, he ti. Hã jé sóg ěg mĩ inh nĩgé ven ti, ěg tĩ gĩr mĩ ěg tĩ nĩgé ven ěn ri ke. Hã ra ěg tóg inh vĩ mẽ jãvãnh nĩti'. Inh vĩ kafãn kónãn ěg tóg mũ mĩr'," he ja tóg nĩ, *Isaiás* ti.

11

Judeu'krė pipir ag vỹ tĩ Topê tũ nĩti

¹ Ký ěg hĩn: "ký Topê mĩ ti *povo* tĩ *Israel* tovãnh kãn ký nĩ?" he sór mũ, ěg tĩ inh *carta* tag ve ký. Vó, ag tovãnh kãn tũ ti nĩ. Ha vé, tĩ sóg *Judeu* nĩ gé, hã ra sóg ti ki rã. *Abraão* krė'krė ù vỹ tĩ inh nĩ gé, ti kósĩn'kósĩn tĩ *Benjamim* krė'krė ù mĩr. ² *Isovãnh* ja tũ ti nĩ, Topê ti, hã ký tóg ti *povo* tovãnh kãn ja tũ

nĩ. Nén kar han tũg ki tóg ěg kuprěg ja nĩ, ěg tỹ tĩ tũ nỹtĩ jé.

Elias to jykřn nĩ. Ti kãme tóg rãn kỹ nĩ, Topě vĩ rá ki. *Elias* tỹ ga kri tĩ mũ ěn kã *Judeu* ag tóg Topě kato tě mũ. Kỹ ag tóg *Elias* kato tě mũ gé, ti tén jé. Kỹ tóg Topě mỹ: ³ “*Senhor*,” he mũ. “Á vĩ tó ti ag kãgtěn kãn ag huri. Á mỹ pũn jafã kókěn kãn ag huri ke gé. Inh pir mỹ sóg kren, kỹ ag tóg vãhã isěn sór mũ ha ke gé. Á tovãnh kãn kỹ ag nỹtĩ,” he ja tóg nĩ, *Elias* tĩ, Topě mỹ, *Judeu* ag to. ⁴ Hã ra Topě tóg ti mỹ: “krĩ kufy han tũg nĩ,” he mũ. “Ú tỹ 7 mil (ke) vỹ ki nỹtĩ, ũ tỹ isovãnh tũ ag, sỹ ũn kuprěg ja ag. Tag ag vỹ věnh kãgrã tỹ topě tỹ *Baal* mỹ: “Topě vỹ tỹ ã nĩ,” he ja tũ nĩ,” he ja tóg nĩ, Topě tĩ, *Elias* mỹ.

⁵ Ge ti nĩgtĩ, ũri. Pir ag nỹtĩ, *Judeu* tỹ Topě to há nỹtĩ ag. Topě vỹ ěg jagãgtãn, kỹ tóg ěg kuprěg. Hã kỹ ěg tóg ti to há nỹtĩ, ěg pipir nỹtĩ ra, ěg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ. ⁶ ěg tỹ věsóg ki han pijě'. ěg tỹ věsóg ki to vãsãn pijě'. Topě tỹ ěg jagãgtãn hã vě, hã kỹ tóg tó ja nĩ.

⁷ Ge ti nĩ, ha mě. *Judeu* ag vỹ ve sór ja nĩgtĩ, Topě tỹ ěg mỹ něn ũ há ven ke ěn ti. Hã ra ag tóg věnh ke tũ nĩ. Topě tỹ ũn kuprěg mũ ag hã mỹ tóg ven ti. Jãvo ũ ag tóg kutu nỹtĩ sir, ag tỹ Topě vĩ mě jãvãnh nỹtĩn kỹ. ⁸ Hã kỹ tag tóg rãn kỹ nĩ, *Judeu* ag to, ha mě: “Topě vỹ ag krĩ tũ han, hã kỹ ag tóg ti vĩ rá věg mũ ra to jykřn tũ nĩgtĩ. Měg tũ ag nĩgtĩ, ag nĩgrěg ra. ũri ag tóg gen kỹ nỹtĩnh mũ ver,” he ja ti nĩ, Topě vĩ rãn ki. ⁹ Kỹ *Davi* vỹ *Judeu* ag to tag tó ja nĩ gé, ha mě: “Topě mỹ ag tóg fěnhã han tĩ. Hã ra ag tóg ón kỹ ti mỹ fěnhã han tĩ. Kỹ ag tóg to sigse kỹ nỹtĩnh mũ. Kỹ tóg ag vóg kónãn ke mũ, Topě ti. Krenken ke tũ ag tóg nĩ. ¹⁰ Kutu ag nỹtĩ, to jykřn ke tũ pě ag nĩ, kỹ ag tóg vějykre kufy hã venh ke mũ, hã to ag jagtar nỹtĩnh mũ,” he ja tóg nĩ, *Judeu* ag to, *Davi* ti.

Judeu ag to é henh ke tũ ěg tóg nĩ

¹¹ Kỹ ãjag hỹn inh mỹ: “kỹ Topě mỹ *Judeu* ag tỹ nũgme ki vãr ke tag ve sór mũ? Hã jěn mỹ ag mỹ *Jesus* jěně ja nĩ, ag tỹ tĩ tỹ prãnh ke jé?” he sór mũ. Vó. Hã ra ag tóg Topě kato těgtě tĩ. Ti vĩ mranh ja ag tóg nĩgtĩ, hã kỹ Topě tóg fóg ag mrě kanhgág ag krenken han sór mũ, *Judeu* ag tỹ ag ve kỹ ti ki ge to ěn jé, fag ke gé. ¹² Kỹ *Judeu* ag tỹ ti vĩ mranh kỹ Topě tóg fóg mrě kanhgág kar to há nĩ. Kỹ *Judeu* ag vỹ jagtar nỹtĩ. Ag nỹtĩg ja ki ũ ag tóg Topě tỹ ag to há nĩ věg mũ. Há ti nĩ, tag. Kỹ tóg Topě tỹ *Judeu* ag to há' he mãn ra ga kri mũ kar mỹ hapě tãvĩ tĩnh mũ vě. Hã ra tóg ag to há tũ nĩ ver.

¹³ Kỹ sóg fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ: “ãjag apóstolo vỹ tỹ inh nĩ, sỹ ãjag mỹ Topě vĩ tó jé,” he mũ. Inh rãnhřãj vỹ inh mỹ sér pě tĩ. ¹⁴ Isỹ ãjag mỹ Topě vĩ tó kỹ inh mrě ke ag vỹ ěn ri ke mũn ãjag kóm *Jesus* ki ge sór mũ gé, kỹ ag

krenken ke mũ sir, *Judeu* ag. ¹⁵ Ha vé, Topě tỹ inh mrě ke ag tovãnh to tóg *povo* ũ ag to há nĩ ha. Ag to jũ mãn tũ tóg nĩ sir. Topě tỹ *Judeu* ag to há' he mãn mũ ra tóg věnh kar mỹ há tãvĩ tĩnh mũ vě. Kỹ věnh kar vỹ rĩnrĩr mãn ke mũ vě, ũn kãger mũ ag mrě hã. Hã ra tóg ag to há tũ nĩ ver.

¹⁶ ěmĩ to jykřn nĩ. ěmĩ kupar ko há nĩn kỹ tóg ko há kar nĩ. Ge ti nĩgtĩ gé, ka ti. Ti jãre há nĩn kỹ ka vỹ há kar nĩ. *Judeu* ag vỹ tag ri ke nỹtĩ. Ag jógjóg ve ag vỹ ka jãre ri ke nỹtĩ. Topě mỹ ag há nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag krě vỹ Topě mỹ há nỹtĩnh ke mũ gé. ¹⁷ *Povo* tỹ *Israel* vỹ ka tỹ *Oliveira* há ri ke nỹtĩ. Ti jãre vỹ há nĩ. Hã ra ti pě ũ tóg kórěg nỹtĩ. Hã kỹ Topě tóg kykym kỹ vãvãm mũ. Ti tỹ *Judeu* kórěg ag tugvãnh to ken hã vě. Ka pě kórěg tag nỹtĩg ja ki tóg ka ũ pě vin. Ājag hã vě sir, ãjag tỹ tỹ fóg nỹtĩn kỹ, kanhgág ke gé. ¹⁸ Kỹ *Judeu* ag to é he sór tũg nĩ, Topě tỹ ag vãm mũ ra, ěg tỹ ka pě kórěg vãm ri ke. Ag nỹtĩg ja ki ãjag nỹtĩ. Hã ra ka jãre vỹ tỹ *Judeu* ag jógjóg ve nỹtĩ. Ājag jógjóg ve pijě', fóg pijě', kanhgág pijě'. *Judeu* ag vě.

¹⁹ ěn ri ke mũn ãjag tóg inh mỹ: “hã ra tóg *Judeu* ag vãm, ěg to há nĩ jé,” he sór mũ. “Hã kỹ tóg ěg to há nĩ,” he ãjag hỹn mũ. ²⁰ Hỹ, ag vãm tóg. Hã ra ag tóg ti ki ge jãvãnh ja nỹtĩgtĩ, hã kỹ tóg ag vãm. Jãvo tóg ãjag to há nĩ, ãjag tỹ ti ki ge to. Hã kỹ ag to é he sór tũg nĩ. Topě kaměg nĩ mỹr. ²¹ *Judeu* ag tỹ ti ki ge jãvãnh tugnĩn tóg ag vãm. Ag jagãgtãn jãvãnh tóg nĩ ha. Kỹ tóg ãjag jagãgtãn ke tũ nĩ gé, ãjag tỹ ti ki ge to tar tũ nỹtĩn kỹ. Hã kỹ ti há kaměg nĩ.

²² Hã ki Topě tỹ tỹ ũn há nĩ tóg ve há ti, hã ra tóg ũ ag vóg kónãn jagy han tí gé. ũ tỹ ti vĩ mranh mũ ag. Hã ra tóg sir ãjag to há nĩ, ãjag tỹ ti tovãnh tũ nĩn kỹ. Ājag tỹ ti tovãnh kỹ tóg ãjag vãm ke mũ gé, ha vem nĩ. ²³ *Judeu* ag tỹ ti ki ge kỹ tóg ag to há nĩ mãn ke mũ gé sir. Kỹ tóg ěg tỹ ka pě kym kỹ ki jógon mãn ěn ri ke nĩ sir. ²⁴ Ha vé, ãjag hã vỹ tỹ ka kaněn vãnh pě ri ke nỹtĩ'. Hã ra tóg ěg tỹ ka pě kym kỹ ki jógon ěn ri ke han, hã vỹ: *Judeu* ag tỹ *Jesus* ki ge, he mũ. ěg pijě ka kaněn vãnh pě tỹ ka kaněn há ki vin tĩ'. Ka pě tỹ ěg tỹ kym kỹ ki jógon mãn tag vỹ jagy tũ nĩ vě. Hã kỹ tóg Topě mỹ jagy tũ tĩ, ti tỹ *Judeu* ag to há nĩ mãn kỹ.

Topě tỹ Judeu ag krenken han sór

²⁵ Isỹ ãjag mỹ něn ũ kãměn sór vě, ãjag tỹ mě ja tũ ũ, ha mě, ãjag tỹ *Judeu* ag to é he tũ nĩ jé. Ha vé, *Judeu* ũ ag vỹ ver mě sór tũ nĩgtĩ. ũ ag tóg mě sór mũ. Kejěn věnh kar tóg hã ra mě kãn ke mũ, fóg ag kar, kanhgág ag kar ke gé, *Judeu* ag kar ke gé. ²⁶ ěn kã *Judeu* tỹ měg mũ ag tóg krenken ke mũ gé. Hã kỹ tag tóg ag to rãn kỹ nĩ, ha mě: “ag krenken han tĩ vỹ jun ke mũ. *Jerusalém* tá tóg věnh ven ke mũ. ěn vỹ *Jacó* krě ag tỹ inh vĩ mranh

ja ên tÿ vênh pãte fón ke mü,” he tóg. ²⁷ “Sÿ ag mré jyrkrén jan há vè. Ag tÿ inh ví mranh tÿ sóg tũ' he mü,” he ja tóg nĩ, Topè ví rán ki, *Judeu* ag to. ²⁸ *Jesus* kato tẽ ag tóg mü ver. Ti kãme sér mẽ jávãnh ag nÿtĩ ver. Hã kÿ ájag tóg ag nÿtĩg ja ki Topè ví sér mæg mü. Hã ra ag jógióg ve ag vÿ Topè to há nÿtĩ ja nĩgtĩ. Hã kÿ Topè tóg ag krẽ'krẽ to há nĩnh ke mü gé kejẽn, ti tÿ vãsÿ ag kuprẽg ja nĩn kÿ. ²⁹ Topè tÿ ù to há nĩn kÿ tóg ti to há nĩ. Ti tÿ ù kuprẽg kÿ tóg kuprẽg kÿ jé gé. Tÿ tũ' henh ke tũ tóg nĩ, Topè ti.

³⁰ Vãsÿ ájag tóg Topè ví ki kagtũg ja nÿtĩgtĩ gé. Hã ra Topè tóg ùri ájag jagãgtãn, ájag tÿ ti ki ge jé. *Judeu* tÿ ti ví mranh mü ag nÿtĩg ja ki. ³¹ Kÿ ên ag tóg ti ví mranh mügtĩ ver. Topè tÿ kar kÿ ag jagãgtãn jé, ti tÿ ùri ájag jagãgtãn ri ke. ³² Kÿ Topè tóg êg kar mÿ êg tÿ ti ví mranh mü tag ven kãn sór mü, êg tÿ to jyrkrén mãn jé. Ti tÿ êg jagãgtãn sór vè, êg tÿ ti ki ge jé. Hã jé tóg êg mÿ êg tÿ ti ví mranh mü ven sór mü.

Topè jykre tÿ êg jykre kãfór nĩ

³³ Topè vÿ tÿ ùn mág pẽ nĩ, mÿr, ha mẽ. Ti jykre vÿ vênh kar kri ni kar nĩ. Ve kãn jávãnh êg nÿtĩ. Nén ù kar ki kanhró nĩ ni mÿr, nén ù kar to jyrkrén há han ti tĩ mÿr. Ti tÿ nén to jyrkrén mü ve kãn ke tũ pẽ êg nĩ. “Ti hÿn hẽ ri ken kÿ tag han?” henh ke tũ êg tóg nĩ gé. To jyrkrén kórég êg tóg nÿtĩ. ³⁴ Û nÿ Topè tÿ nén to jyrkrén mü ki kanhró nĩ? Ki kagtũg kar êg nÿtĩ. Û nÿ Topè mÿ: “tag han ra, tag han tũg ra,” he tĩ? Û vÿ ti jyvẽn ke tũ pẽ nĩ. ³⁵ Û nÿ ti mÿ nén ù nĩm', Topè tÿ ti mÿ kajãm jé? Nén kar vÿ tÿ ti tũ nÿtĩ mÿr. Hã kÿ tóg êg há mÿ nén ù kar nĩm tĩ, êg jagãgtãn kÿ. ³⁶ Topè há ne nén kar hynhan'. Ti há jamẽn kÿ êg tóg nÿtĩ. Nén ù kar vÿ ti jamẽn kÿ nÿtĩ gé. Hã kÿ êg tóg ti há mÿ ví há han ke mü. To krónh kenh ke tũ êg nĩ, ga kri, kanhkã tá ke gé. Hã vè.

12

Topè mÿ êg vênh fẽg ke mü

¹ Inh kanhkã', Topè vÿ ájag jagãgtãn. Hã kÿ sóg ájag mÿ: “ti mÿ vênh fẽg,” he mü. Kÿ tóg êg tÿ ti mÿ nén ù pũn ri ke nĩ, êg tÿ ti mÿ vênh fẽg kÿ. *Judeu* ag vÿ ag mæg tãnh kÿ pũn tĩ. Ag jávo êg tóg êg rĩnrĩr nÿtĩn kÿ ti mÿ vênh fẽg tĩ. Gen kÿ ájag tóg Topè jykre han ke mü. ² Êprã ke ag jykre han sór tũg nĩ. Topè vÿ ájag krĩ tãg han sór mü. Kÿ ájag tóg nén há han ki kanhró nÿtĩnh mü. Vějykre kuryj han jé ájag tóg ke mü. Kygnẽnh ke tũ ájag tóg nĩ. Tag ve sór tóg mü, Topè ti. Tag há to tóg êg kanhrãn ke mü.

³ Ha vé, Topè vÿ isar han, kÿ sóg ájag jyvẽn há han ki kanhró nĩ. Hã kÿ sóg ájag kar mÿ tag tó mü. Vèsÿ ùn mág han sór tũg nĩ. “Tÿ inh ùn mág nĩ,” he tũg nĩ, ã tÿ tÿ ùn mág tũ nĩn kÿ. Êg kar vÿ Topè ki ge kÿ nÿtĩ. Kÿ tóg êg

kar tÿ nén ù to tar han tĩ, êg kar tÿ ti rãnrãj han jé. Tag to jyrkrén kÿ jagnẽ to é he tũg nĩ.

⁴ Êg há to jyrkrén nĩ. Ti ki nÿtĩ vÿ e nÿtĩ, êg pẽn, êg nĩgnó, êg kanẽ, êg nĩgrẽg, ti kar ti. Êg há ki nÿtĩ vÿ jagnẽ kóm rãnrãj nÿtĩ kar nÿtĩ, vyr mÿ. ⁵ Ge êg nÿtĩ gé. E êg nÿtĩ. Hã ra êg tóg êg tÿ *Cristo* ki ge kÿ nÿtĩn kÿ êg há ri ke nÿtĩ. Kÿ êg tóg jagnẽ ki rĩr ke mü sir, êg há ki nÿtĩ tÿ jagnẽ ki rĩr tĩ ên ri ke. ⁶ Hã ra ù tóg nén ù han há nĩgtĩ. Kÿ ù tóg nén ù ù han há nĩgtĩ gé, Topè tÿ to êg tar han kÿ. Êg kã mĩ ù mÿ tóg: “ag jyvẽn ùn,” he tĩ, *Jesus* ti. Kÿ Topè tÿ ã mÿ nén to mü há tÿ êg jyvẽn nĩ. ⁷ Êg kã mĩ ù mÿ tóg: “ùn jagãgtar ag jagãgtãn nĩ,” he ti gé. Ti tÿ ã mÿ tag tó kÿ êg jagãgtãn há han to tar nĩm nĩ. Êg kã mĩ ù mÿ tóg: “inh ví kãmén nĩ,” he ti gé. Kÿ to krónh ke tũg nĩ. ⁸ Êg kã mĩ ù mÿ tóg: “ag mÿ ag tÿ nén han ke mü kãmén nĩ,” he ti gé. Kÿ ã rãnrãj tag ki rĩr há han nĩ. Êg kã mĩ ù mÿ tóg: “ã tÿ nén ù nĩm mág nĩ, inh mÿ,” he ti gé. Kÿ ón kÿ ti mÿ nĩm sór tũg nĩ. Êg kã mĩ ù mÿ tóg: “*culto* to pã'i vÿ tÿ ã nĩ,” he ti gé. ã tÿ tÿ to pã'i nĩn kÿ to jyrkrén há han nĩ. Êg kã mĩ ù mÿ tóg: “ag jagãgtãn nĩ,” he ti gé. Kÿ ti tÿ ã mÿ ã tÿ êg jagãgtãn ke tag tó kÿ to mÿ sér nĩm nĩ. Êg tÿ jagnẽ ki rĩr to ken há vè.

⁹ Jagnẽ to há tãvi nÿtĩm nĩ. Ón kÿ jagnẽ to há nÿtĩ sór tũg nĩ. Vějykre pãno to kórég tãvi nÿtĩm nĩ, kÿ tovãnh kãn nĩ. Vějykre há há mĩ mũm nĩ. ¹⁰ Jagnẽ to há tãvi nÿtĩm nĩ, ájag tÿ ájag mré pafa mü ag to há ri ke nÿtĩm nĩ, jagnẽ to. Jagnẽ mÿ komẽr há vĩm nĩ, êg tÿ pã'i mÿ komẽr há ví ên ri ke. ¹¹ Topè jykre to krónh ke tũg nĩ. Ti tÿ ájag mÿ: “tag han ra,” he to jẽnjẽr nÿtĩ tũg nĩ gé. To vãsãn nĩ. Ti kuprĩg tÿ ájag mÿ nén tó mü ên han nĩ. Kÿ tóg ájag mÿ sér tĩnh mü. Êg *Senhor* tũ han nĩ. ¹² Topè vÿ êg mÿ nén ù há kar han ke mü. Tag to mÿ sér nÿtĩm nĩ. Kejẽn ájag tóg nén ù jagy vênh ke mü, ti tugnĩn. Hã ra to krónh ke tũg nĩ. Topè mré vèmén kÿ nÿtĩm nĩ. ¹³ Ájag mré Topè ki rã ù jagtar nĩn kÿ ti jagãgtãn nĩ. Û tÿ ájag to pasa kÿ ti mÿ: “inh mré nĩ,” hem nĩ.

¹⁴ Kejẽn ù tóg ájag vóg kónãn sór mü. Ên to Topè mÿ: “ti jagãgtãn nĩ” hem nĩ. Ti to: “ti vóg kónãn nĩ,” he tũg nĩ. ¹⁵ Kejẽn tóg ù mÿ sér tĩ. Kÿ ti mré mÿ sér nÿtĩm nĩ gé. Kejẽn ù tóg fÿ tĩ. Kÿ ti mré fÿm nĩ gé. ¹⁶ Jagnẽ mré vějykre pir há han nĩ, há vÿ: jagnẽ to há, he mü. Vèsÿ ùn mág han sór tũg nĩ. Tÿ ùn kãsir ag mré ke nÿtĩm nĩ. “Ag mré ke vÿ tÿ inh nĩ,” hem nĩ, ùn kãsir ag to. Hẽn ri ke mũn ájag kã mĩ ù tóg vênh kanhrãn mág to tar nĩ, ájag kãfór. Ti jé: “ag kãfór inh nĩ, vênh kanhrãn mág ja tag to,” he tũg.

¹⁷ Kejẽn ù tóg ájag mÿ nén ù kórég han ti. Ge ra ti mÿ nén ù há há han nĩ. Vênh kar mÿ ví há tãvi han nĩ, ù tÿ ájag to: “kygnẽ ti huri,”

he tũ nĩ jé. ¹⁸ Vāsān nĩ, ājag tũ ũ to krĩ rỹ han tũ nĩ jé, ājag tũ vėnh kar to krĩ kuprā nỹtĩ jé.

¹⁹ Inh kanhkā, ũ tũ ājag mỹ nén ũ kórég han mũ ra vėnh kajām sór tũg nĩ. Topē hā tóg ti to jũnh ke mũ. Hā kũ tag vỹ rán kũ nĩ, ha mē: “inh hā ne ājag kajām ke mũ”. Inh hā ne ag mỹ ven ke mũ, ag tũ ag jykre kórég to jagāgtar ke ti, he tóg, ēg *Senhor* ti.” he ja tóg nĩ, Topē vĩ tũ rán kũ nĩ ki. ²⁰ Kũ ũ tũ ājag kato tē mũ mỹ nén ũ há kar han nĩ. Ti kókĩr nĩn kũ ti mỹ vėjēn ven nĩ. Ti hāghā kũ ti mỹ goj ven nĩ. Gen kũ ā tóg ti mỹ'a han ke mũ, ha vem nĩ, ā tũ ti to há nĩn kũ, ti tũ ā to kórég nĩ ra. ²¹ Vėnh jykre há to krónh ke tũg nĩ. Kũ ēg tóg tũ vėjykre pāno tũ tũ' henh ke mũ, ēg tũ ũn kuryj mũ mũn kũ.

13

Ēg pā'i ag

¹ Ēg pā'i ag vỹ nỹtĩ. Kũ tóg ēg tũ ag tũ ēg mỹ nén to mũ ěn han kũ há tí. Topē tũ ag tũ pā'i han hā vē, ag krĩn kũ. Ti hā vỹ ũ tũ tũ pā'i nĩnh ke to jykrén tí'. ² Kũ ag kato tē sór tũg nĩ. Topē hā vỹ pā'i ag vin tí, kũ ag kato vāsān tũg nĩ. ũ tũ ag kato vāsānsān mũ ag vóg kónān jé ag tóg ke mũ, pā'i ag. ³ Ēg tũ vėjykre há han kũ ēg tóg pā'i ag vėg mũ ra kanē jur ke tũ nĩ. ũ tũ vėjykre kórég han mũ ag vỹ vėsō kanē jur tí, pā'i ag ve kũ. Kũ ēg hỹn hē ri kenh ke mũ, ag tũ ēg kanē jun tũ nĩ jé? Vėjykre há tāvĩ han jé ēg tóg ke mũ. Kũ ag tóg ēg to vĩ há han ke mũ sir, pā'i ag. ⁴ Ēg pā'i ag ne ēg jyvėn tí', ēg tũ vėjykre há to tar nỹtĩ jé. Ag tũ Topē tũ ag mỹ nén to mũ han hā vē. Ā tũ vėjykre kórég han kũ mũmēg nĩ. Ā vóg kónān jé ag tóg ke mũ, ha vem nĩ, hā jé Topē tóg ag vin, ag tũ ũn jykre kórég ag vóg kónān jé. ⁵ Hā kũ ag tũ nén to mũ han nĩ, ag tũ ājag to jũ tũ nĩ jé. Ājag kakā kavėnh ti tí gé, ājag tũ pā'i ag vĩ han tũ nĩn kũ. Hā kũ ki króm sōrm nĩ.

⁶ Kũ *governo* mỹ *imposto* kajām nĩ gé. Topē tũ ag mỹ vėnh rānhrāj nĩm ja ěn han ag tóg tí, *governo* mỹ rānhrāj tí ag. Kũ ag mỹ kajām nĩ. ⁷ Kũ ājag név kajām kān nĩ, *governo* mỹ ke gé. Ājag tũ pā'i ũ mỹ *imposto* kajām ken kũ ti mỹ ven nĩ, jānkamy tí. Ājag pā'i ag kamēg nĩ, ag mỹ komēr hā vĩm nĩ.

Topē jykre hā mũ mũn nĩ

⁸ Ājag név kajām kān nĩ. Mré hā jagnē to há tāvĩ nỹtĩn nĩ gé. Ēg tũ jagnē to há nỹtĩn kũ ēg tóg Topē tũ ēg jyvėn mũ ěn ki króm kān mũ sir. ⁹ Ha vē, Topē tóg ēg mỹ: “ā prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, kũ ā mén tũ mré nỹ tũg nĩ gé,” he ja nĩ. Kũ tóg: “ũ tén tũg nĩ, nén ũ pėju tũg nĩ, ũ to ón tũg nĩ, nén ũ to ěn tũg nĩ gé,” he ja nĩ gé. Ti tũ ēg jyvėn vỹ e nỹtĩ. Hā ra ēg tóg ēg tũ ti tũ ēg jyvėn kar tũ ũn pir han sór kũ: “ā régre ki rĩr há han nĩ. Ā tũ vėnh ki rĩr há ri ke han nĩ,” henh ke mũ. ¹⁰ Ēg tũ ēg régre kar ki

rĩr há nỹtĩn kũ ēg tóg ag mỹ nén ũ kórég han ke tũ nĩ. Ēg tũ jagnē ki rĩr há nỹtĩn kũ ēg tóg Topē tũ ēg jyvėn ěn ki króm kān ke mũ.

¹¹ Vāsān nĩ. Vėjykre kórég tovānh kān nĩ. Ti tũ ēg kren han ke kurā vỹ kakó pē tí ha. Ēg tũ ti ki ge vėn kũ tóg ver kuvar gy ja nĩ. Hā ra tóg ũri kakó tāvĩ tí ha. ¹² Kuty tag tũg ke nē ha. Tũ vaj ke ti nỹ ha. Ti tũ kānhmar kātĩg ke to ken hā vē. Hā kũ vėjykre kavėj ěn han mān sór tũg nĩ. Ēg tũ kurā ki nén han tí ěn han nĩ, vėjykre kuryj tí, ēg tũ vėjykre há han kũ vėjykre kórég kato tē gé, tũ tũ' he jé. ¹³ Ēg tũ kurā mũ tũg há han tí ěn ri ke han nĩ. Ag tũ *baile* ki nén ũ vėnh mỹ han tí ěn han tũg nĩ. Kronkron tũg nĩ gé. Fag to ěn tũg nĩ. Kũ fag mré nỹ tũg nĩ, ag mré ke gé. Jagnē to jũ tũg nĩ gé. Jagnē tũ to ěn tũg nĩ gé. ¹⁴ Ēg *Senhor* tũ *Jesus Cristo* jykre tág hā han nĩ. Ēg tũ nén to ěn mũ ěn han mān sór tũg nĩ. Ēg jykre pāno kórég tovānh kān nĩ.

14

Jesus ki ge kũ nỹtĩ fag tũ jagnē to há nỹtĩnh ke

¹ ũ tóg krój nỹtĩ ver. Tope jykre ũ tóg ver ag mỹ jagy tí, ag tũ ti ki ge kũ nỹtĩ ra. ũ tũ ge tovānh tũg nĩ. Ag mỹ: “ēg mré Topē vĩ mėnh kātĩg nĩ,” hem nĩ. Ag mỹ komēr hā vĩm nĩ, ag tũ kygnē kũ. ² ũ tóg nén kar ko tí, jāvo ũ tóg nén ũ nĩ ko vānh nĩ, kũ tóg ěkré há ko tí. “Vėnh kágrá tũ topē mỹ ag tóg pũn ja nĩ, nén ũ nĩ ěn tí. Hā kũ sóg ko sór tũ nĩ,” he ag tóg tí, ũn krój ag. ³ Hā ra ājag kā mũ ũ ag tóg ge ra ko tí, vėnh kágrá tũ ag mỹ tũ nén ũ tũ nĩn kũ. Ājag tũ ko kũ ũ tũ ko vānh ěn to é he tũg nĩ. Kũ ājag tũ ko vānh nĩn kũ ũ tũ ko mũ ěn to: “ti kórég han tí tí,” he sór tũg nĩ gé. Vėjēn to jagnē mỹ vĩ tũg nĩ. Ā mré tóg Topē ki rā kũ jé gé, ũ tũ ko mũ tí, kũ tí to vĩ tũg nĩ. ⁴ *Jesus* mỹ rānhrāj tí vỹ tũ ēg nỹtĩ, ēg kar. Hā kũ tóg vėnh mỹ tí, ēg tũ jagnē to vĩ sór kũ. ũ tũ ēg mỹ vĩnh ke mũ vỹ tũ ēg *Senhor* tí nĩ, ēg tũ tũ tí tũ nỹtĩn kũ. Hā ra ēg kar vỹ há nỹtĩnh ke mũ, kurā ěn ká, ha vem nĩ, ēg *Senhor* tũ ēg tar han kũ.

⁵ ũ tóg vėnh kán ke kurā to: “kurā kórég,” he tí, kurā ũ to ke gé. Jāvo ũ tóg kurā kar to: “kurā há,” he tí gé. Há kar tí nỹtĩ, ājag tũ kurā han mũ tí. Kũ ājag tũ nén to jykrén mũ ěn hā han nĩ. ⁶ Ēg kar vỹ ēg *Senhor* jykre mũ mũ sór mũ. Hā kũ ũ tóg kurā kórég han sór tí, tí jykre mũ tí jé. Jāvo ũ tóg kurā kórég han vānh nĩ, tí jykre mũ tí jé gé. Há kar tí nĩ.

Kũ ũ tũ nén ũ kar ko mũ vỹ ge nĩ gé. Ēg *Senhor* jykre mũ tí hā jé tóg ko tí gé. Jāvo ũ tóg nén ũ nĩ ko vānh nĩ. ěn vỹ ēg *Senhor* jykre mũ tí hā jé ko vānh nĩ gé. Há kar tí nĩ, ēg tũ nén ũ nĩ ko mũ tí, ēg tũ ko vānh tí ke gé.

⁷ Ēg pijé ēg jykre han ke mũ, ēg tũ ga kri mũn kũ. Kũ ēg ter ken kũ ēg pijé ēg jykre ki

ter ke mŭ gé'. ⁸ Ēg tŷ ga kri mŭn kŷ ěg tóg ěg *Senhor* jykre hā han ke mŭ. Ti tŷ han hā jé ěg tóg ga kri mŭ nŷ. Kŷ ěg ter ken kŷ ěg tóg ti jykre hā ki ter ke mŭ gé'. Ēg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* tŷ kar vŷ tŷ ěg nŷtŷ. ⁹ Ēg tŷ tŷ ti tŷ nŷtŷ hā jé tóg ter ja nŷ. Hā jé tóg rŷr mān ja nŷ gé. Ti tŷ tŷ ěg *Senhor* nŷ hā jé tóg ter ja nŷ, vĕnh kar pā'i, ūn rŷnrŷr mŷ ag pā'i, ūn kāgter mŷ ag pā'i ke gé.

¹⁰ Kŷ ājag tŷ hĕ ri ken kŷ jagnĕ to vŷ sŷr nĕ? Ājag tŷ hĕ ri ken kŷ jagnĕ to é he nĕ? Topĕ hā vŷ ěg jykre ve kān ke mŭ, ěg kar, ti tŷ ěg jé prĕr ken kŷ. ¹¹ Hā kŷ tag tóg rán kŷ nŷ, ha mĕ. "Rŷr inh jĕ nŷ," he tóg, ěg *Senhor* ti. "Vĕnh kar vŷ inh krĕm grŷnh kenh ke mŭ, ha vem nŷ. Vĕnh kar vŷ inh mŷ: ūn mág vŷ tŷ ā nŷ, hĕnh ke mŭ, he ti, Topĕ ti," he tóg, Topĕ vŷ tŷ rán kŷ nŷ ki. ¹² Ēg kar vŷ Topĕ rŷnja tá nŷtŷnh ke mŭ, kŷ tóg ěg jykre tugnŷm ke mŭ. Ēg hā ki tóg jĕmĕnh ke mŭ, ěg tŷ nĕn han ja ěn to. ¹³ Hā kŷ jagnĕ to vŷ mān tŷg nŷ.

Ēg tŷ jagnĕ to fen ke

Jagnĕ to: "kŷrĕg ti nŷ," he mān tŷg nŷ. Ājag tŷ nĕn ū han ken kŷ: "isŷ tag han kŷ inh rĕgre mŷ inh ve kŷ Topĕ vŷ mranh ke tŷ nŷ vŷ?" he jé ěg tóg ke mŭ.

¹⁴ Tag ki kanhrŷ inh nŷ, ha mĕ: vĕjĕn pijĕ ěg kavĕnh tŷ. *Jesus* tŷ tŷn hā vĕ. Nĕn ū tŷ vĕ, vĕjĕn ti. Ēg tŷ ko jafā tāvŷ vĕ. Hā ra ū tóg nĕn ū nŷ to: "vĕnh kāgrā mŷ ag tóg pŷn ja nŷ, vĕnh mĕg ěn nŷ ti. Hā kŷ sŷg ko kŷ Topĕ vŷ mranh tŷ," he tŷ. Ū tŷ tag tó mŷ jykre kavĕnh ti tŷ, ti tŷ ge ra kon kŷ. ¹⁵ Inh mŷ tóg tŷ Topĕ vŷ mranh tŷ nŷ, isŷ nĕn ū nŷ ko tag ti. Hā kŷ sŷg ko mŷ sir. Kŷ inh rĕgre ū tóg isŷ ko ve kŷ ko sŷr mŷ gé sir. Hā ra tóg ti hā mŷ Topĕ vŷ mranh ri ke nŷ. Kŷ tóg ko kŷ isugrŷn Topĕ vŷ mranh mŷ sir. Kŷ tóg nŷgme ki kutĕnh ke mŷ sir. Kŷ tóg isŷ inh jĕn tugnŷ ti tĕn ri ke nŷ sir, *Cristo* tŷ ūn jagfŷ ter ja ěn ti. ¹⁶ Kŷ tag han sŷr tŷg nŷ, ū tŷ ājag tŷ nĕn han mŷ to ājag to vŷ tŷ nŷ jĕ. Hā ti nŷ vĕ, ājag tŷ kon kŷ. Hā ra ū tŷ ājag jĕn to ājag to vŷn kŷ ko sŷr tŷg nŷ. ¹⁷ Topĕ tŷ tŷ ěg *Senhor* nŷn kŷ ěg jĕn tóg tŷ nĕn ū tŷ nŷ ha mŷr. Kŷ tóg ěg tŷ nĕn ū nŷ ko tŷ ra ěg mŷ tŷ nĕn ū tŷ nŷ. Nĕn ū ū to ěg jykrĕn ke mŷ ha, hā vŷ: vĕjykre kuryj, he mŷ, vĕjykre kusa, vĕjykre sér, Topĕ kuprŷg tŷ mŷr, ěg jagrĕ tág tŷ, he tóg. ¹⁸ Ēg tŷ gen kŷ *Cristo* jykre han kŷ tóg Topĕ mŷ hā ti ha, ěg jykre ti. Kŷ tóg ěg mrĕ ěprā ke ag mŷ hā tŷ gé sir, ha vem nŷ.

¹⁹ Kŷ ěg jé jagnĕ krŷ kuprág hā to jykrĕn. Ēg jé jagnĕ tar han sŷr. ²⁰ Kŷ tóg ěg tŷ nĕn ū nŷ ko to ěg rĕgre tŷ tŷ prānh ke han kŷ kŷrĕg nŷ. Vĕjĕn kar vŷ hā nŷ. Hā ra ū tóg vĕjĕn ū to jykrĕn kŷnān sŷr mŷ, ti tŷ to Topĕ vŷ mranh kŷ. Ti tŷ ge ra kon kŷ tóg tŷ prānh ke mŷ sir. ²¹ Kŷ tóg kŷrĕg nŷ, ěg rĕgre tŷ ěg tugnŷn Topĕ vŷ mranh kŷ. Hā jé nĕn ū nŷ ko tŷg nŷ, ā rĕgre tŷ to tŷ prānh kenh mĕ tŷn kŷ. Ti rŷnve goj fa

kron tŷg nŷ gé. Nĕn ū tŷ ā rĕgre tŷ Topĕ vŷ mranh han ěn tovānh kān nŷ. ²² Ā tŷ nĕn ū to: "kŷrĕg tŷ ti nŷ," hen kŷ Topĕ hā mŷ tŷm nŷ. Hā ra ā rĕgre rŷnve han tŷg nŷ, ti tŷ ā mŷ hā nŷ ra, ā rĕgre tŷ ā tugnŷn Topĕ vŷ mranh tŷ nŷ jé. Ā tŷ Topĕ tŷ ā mŷ nĕn tó mŷ hā han kŷ tóg hā nŷ, kŷ ā tóg jatŷ nŷ, ha vem nŷ. ²³ Ū tóg ko tŷ, hā ra tóg ti tŷ ko kŷ: "isŷ Topĕ vŷ mranh mŷ vŷ?" he mŷ sir. Ti tŷ ge ra kon kŷ tóg to krŷ kufŷ nŷ sir. Kŷ tóg Topĕ vŷ mranh mŷ sir. Ēg tŷ ti ki ge kŷ nŷtŷn kŷ ěg tŷn ti hā han sŷr mŷ sir. Ēg tŷ nĕn ū to: "tag han kŷ inh mŷ ti vŷ mranh mŷ vŷ?" hen kŷ ěg han ke tŷ nŷ. Ke tŷ nŷ mŷ ra ěg ti vŷ mranh mŷ.

15

Ēg tŷ ěg mrĕ ke ag to há nŷtŷnh ke

¹ Ha vĕ, tar ěg nŷtŷ. Hā kŷ tóg ěg tŷ ūn krŷj nŷtŷ ag to fen nŷtŷnh há tŷ. "Ēn tóg inh mŷ há nŷ, hā kŷ sŷg han sŷr mŷ," hĕnh ke tŷ ěg tóg nŷ. ² "Mŷ inh rĕgre mŷ há nŷ vŷ?" he jé ěg tóg ke mŷ. Ti tŷ ti mŷ há tŷ nŷn kŷ ěg han ke tŷ nŷ. Ēg tŷ ti tar han sŷr vĕ, ěg tŷ nĕn han mŷ kar tŷ. ³ *Cristo* pijĕ ti tŷ nĕn to ěn mŷ ěn han ja nŷtŷ. Hā kŷ tóg ěg jagfŷ jagtar ja nŷtŷ. Kŷ tóg Topĕ mŷ: "ā to ag tóg vŷ kŷnān tŷ, ā kato tĕ ag. Hā ra ag vŷ vŷ inh kri kutĕnh ke mŷ," he ja nŷ. Ti mur tŷg ki Topĕ vŷ tŷ to tŷ tŷ vŷ tag rán ja nŷ, hā ra tóg ge nŷ. ⁴ Hā ra Topĕ tóg ěg kanhrān sŷr mŷ. Hā kŷ tóg ti vŷ to tŷ ag mŷ: "hā rán," he ja nŷtŷ. Hā kŷ ag tóg ránrán ja nŷtŷ. Ēn ve kŷ ěg tar nŷtŷ, *Jesus* jykre mŷ mŷ to. Kŷ ěg tŷ prānh kenh ke tŷ nŷ. Kŷ ěg tóg ěg tŷ kanhkā tá nĕn venh ke mŷ ěn kŷ jatŷ hĕnh ke tŷ nŷ gé. ⁵ Topĕ vŷ ěg to fen kŷ nŷ. Ti hā vŷ ājag tŷ jagnĕ to fen han ke mŷ, ti kŷm, ājag tŷ ti mrĕ jykre pir nŷtŷ jé, ājag tŷ *Jesus Cristo* ki ge kŷ nŷtŷn kŷ. Ēg tŷ to vāsān han ki kanhrŷ tóg nŷ. ⁶ Kŷ ājag tŷ jagnĕ mrĕ ěg jŷg tŷ Topĕ to: "ūn mág vŷ tŷ ti nŷ," hĕnh ke mŷ gé. Vĕnh vŷ pir han jĕ ājag tóg ke mŷ, ti to, ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* to ke gé.

Fŷg ag mrĕ kanhgág ag tŷ Topĕ vŷ mĕnh ke

⁷ Hā kŷ jagnĕ to há nŷtŷn nŷ. *Cristo* tŷ ěg to há nŷ ri ke nŷtŷm nŷ, jagnĕ to. Kŷ ū tóg ājag jykre ve kŷ Topĕ to: "ūn mág vŷ tŷ ti nŷ," hĕnh ke mŷ. ⁸ Tag to jykrĕn nŷ, ha mĕ. *Cristo* vŷ *Judeu* ag ki rŷr jĕ kätŷg ja nŷ, ti tŷ Topĕ tŷ vāsŷ ěg jŷgŷg ve ag mŷ nĕn tó ja ěn han jé. Ēn ve kŷ ěg tóg Topĕ tŷ vĕnh vŷ hā hā tŷ ti ki kanhrān mŷ. ⁹ Kŷ tóg *povo* ū ag jagāgtān gé. Kŷ ag tóg ti tugrŷn Topĕ mŷ vŷ hā han mŷ gé sir, fŷg ag, kanhgág ag ke gé. Hā kŷ *Davi* tóg tag rán ja nŷ gé, ha mĕ: "tag tugnŷn sŷg ā mŷ vŷ hā han ke mŷ, fŷg ag rŷnve, kanhgág ag rŷnve ke gé. Ag rŷnve sŷg ā mŷ jān ke mŷ, ā jŷji tŷ kŷ," he ja tóg nŷ, Topĕ vŷ tŷ rán kŷ nŷ ki. ¹⁰ Kŷ tag tóg rán kŷ nŷ gé. "Fŷg', kanhgág', mŷ sér nŷtŷm nŷ, *Judeu* ag mrĕ hā, ti tŷ ag mrĕ hā," he tóg mŷ gé, Topĕ vŷ tŷ rán kŷ nŷ ki.

11 Kŷ tag tóg rán kŷ nŷ gé. “Fóg', kanhgág', ěg *Senhor* mŷ vŷ há han nŷ. Topě to vŷ há han kân nŷ, *povo* kar',” he ja tóg nŷ gé. 12 Kŷ *Isaiás* vŷ *Cristo* to: “*Jessé* krě'krě ũ vŷ tŷ ũn mág jěnh mü, *Davi* panh ěn krě'krě ũ. Kŷ tóg tŷ *povo* kar ag pã'i mág jěnh mü. Fóg ag vŷ kanhgág ag mrě ti ki ge sór ke mü,” he ja tóg nŷ. 13 Topě hã ne ěg mŷ ven ke mü', nén ũ há kar, hã kŷ tóg ěg mŷ tó ja nŷ. Ti hã ki ājag tóg ge kŷ nŷtŷ. Ti hã vŷ ājag fe tŷ mrin kenh ke mü. Ti hã vŷ ājag krŷ kuprãg ke mü'. Topě kuprŷg vŷ tŷ ājag jagrě nŷ. Kŷ tóg nén kar han há nŷtŷ. Ti hã vŷ ājag tar han ke mü', ājag tŷ Topě tŷ ěg mŷ nén ũ há ven ke ěn to tar nŷtŷ jé, ājag tŷ tag hã mŷ ěkrén jé.

Paulo rãnrãj

14 Inh kanhkã', vĕjykre há han kŷ ājag tóg nŷtŷ. Isŷ ājag mŷ tó tŷg ki ājag tóg ki kanhrãn ja nŷ. Vég isóg nŷ nŷ. Hã kŷ ājag tóg jagně jyvĕn ki kanhró nŷtŷ gé. 15 Inh vĕnh rá tag ki sóg ājag mŷ nén ũ tŷ hĕn ri ke kãmĕn, ti tŷ inh mŷ sér tŷn kŷ, sŷ ājag vég tŷ ra. Ājag mŷ sóg kãmĕn há han, ājag tŷ kã jatú tŷ nŷ jé, ājag tŷ mĕg mü tag kã. Topě ne tag to inh jĕnĕ'. Tag to tóg isar han'. 16 Inh jé tóg prĕr, isŷ *povo* kar mŷ *Jesus Cristo* kãmĕn jé. Kŷ sóg ti tŷ ki rŷr jĕ nŷ. Topě vŷ sér to sóg tŷ, fóg ag mŷ, kanhgág ag mŷ ke gé. Ag tŷ ti ki ge kŷ tóg ti mŷ sér tŷ, Topě kuprŷg tŷ ag tŷ ũn há han kŷ, ag tŷ tŷ Topě tŷ nŷtŷn kŷ. Inh rãnrãj hã vĕ.

17 Tŷ sóg *Jesus Cristo* rãnrãj han tŷ nŷ, Topě tŷ isar han kŷ. Kŷ inh rãnrãj tóg inh mŷ sér tŷ. 18 Kŷ sóg ājag mŷ *Cristo* tŷ inh mŷ vĕnh rãnrãj nŷm ja há tŷ vĕmĕn sór mü. Fóg ag mrě kanhgág ag tŷ ti ki ge jé tóg isar han tŷ, isŷ ti vŷ tó tag to. Inh vŷ mĕ kŷ ag tóg ti ki ge sór mü, ag tŷ inh jykre ve kŷ ke gé. *Jesus Cristo* tŷ nén han mŷn hã vĕ. 19 Nén ve vãnh han sóg tŷ gé, Topě tŷ isar han kŷ. Ti kuprŷg tŷ inh krŷn kŷ sóg han tŷ. Kŷ sóg vĕnh kar mŷ ti vŷ tó ja nŷtŷ, *Jerusalém* tá. Tá kãkutĕ kŷ sóg ga kar mŷ tŷg ja nŷtŷ gé, ga tŷ *Ilŷria* mŷ hã. Vĕnh kar mŷ sóg *Cristo* kãmĕ sér tó ja nŷtŷ. 20 Ũ tŷ tá jun tŷ ra sóg tá jun vĕn ja nŷtŷ, sŷ tá ti vŷ tó vĕn jé, ag tŷ vãhã *Cristo* kãmĕ mĕ jé. Inh hã ne ag mŷ tó vĕn sór ja nŷtŷ', isŷ ũ rãnrãj ja ki rãnrãj tŷ nŷ jé. 21 Hã kŷ tag tóg rán kŷ nŷ, ha mĕ: “ŭ tŷ ti vŷ mĕ ja tŷ ěn ag vŷ mĕnh ke mü,” he ja tóg nŷ, Topě vŷ rá ki. Sŷ ti vŷ tag hã ki króm sór vĕ.

Paulo tŷ *Roma* ra tŷg sór

22 Hã kŷ sóg ājag tá jun ja tŷ nŷ ver, sŷ ājag venh há hã ra. 23 Tag ki sóg inh rãnrãj han kân huri. Vãsŷ sóg to jykrĕn, sŷ ājag venh tŷg jé. 24 Kŷ tóg hĕn ri ke mŷn inh mŷ ki króm kenh mü ha. Sŷ ga tŷ *Espanha* ra tŷg sór vĕ. Ra tŷg kŷ sóg ājag venh rãnh mü. Kŷ tóg há tŷnh mü, ājag tŷ inh jagãgtãn kŷ. Kŷ sóg tŷg há han ke mü, *Espanha* ra. Hã ra sóg ājag mrĕ nŷ sŷ han sór mü, ājag tŷ isar han jé.

25 Hã ra sóg ver *Jerusalém* ra tŷg sór mü. Sŷ tá Topě tŷ ag mŷ jãnkamy ma tŷg ke vĕ. 26 Ga tŷ *Macedônia* tá *Jesus* mrĕ ke ag vŷ inh mŷ jãnkamy vŷn, ga tŷ *Grécia* tá ke ag ke gé, isŷ *Jerusalém* tá ěg mrĕ ke tŷ jagtar nŷtŷ ěn ag mŷ nŷm jé. 27 Ag kar mŷ tóg sér tŷ, ag tŷ *Jerusalém* tá ke ag mrĕ jãnkamy tŷ vĕnh kãpãm kŷ. Hã ra tóg inh mŷ há tŷ gé. *Jerusalém* tá ke ag vŷ *Jesus* ki ge vĕn, *Judeu* ag. Kŷ fóg ag vŷ ag tugrŷn *Jesus* kãmĕ mĕ ja nŷtŷ. Hã kŷ ag tóg *Judeu* ag tŷ mãn ja nŷ, hã vŷ: Topě vŷ, he mü. Kŷ tag tóg há nŷ, ag tŷ vĕnh kaja jé ag tŷ tŷ vĕnh kãpãm kŷ, ag jãnkamy ti.

28 Isŷ tag han kân kŷ, sŷ ag mŷ jãnkamy tag vin kar kŷ sóg ěmã tŷ *Roma* tá nŷ sŷ han kar kŷ ga tŷ *Espanha* ra tŷg sór mü ha. 29 Ha mĕ, isŷ ājag ki jun kŷ *Cristo* vŷ vŷ ājag mŷ sér tŷnh mü. ěg tŷ jagnĕ mrĕ ti to vĕmĕn kŷ, isŷ ājag mŷ ti vŷ tón kŷ, ha vem nŷ. Ti vŷ sér to tóg ěg mŷ sér tŷnh mü.

30 Inh kanhkã', ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* ki ge kŷ ājag tóg nŷtŷ. Kŷ ājag tóg jagnĕ to há nŷtŷ gé, Topě kuprŷg tugrŷn. Kŷ sóg ājag mŷ tag to vŷ sór mü gé, ha mĕ. Iso Topě mrĕ vŷm nŷ, inh mrĕ. To krónh ke tŷg nŷ. 31 *Judeia* tá ag e nŷtŷ, ũ tŷ *Jesus* kato tĕ mü ag. Kŷ ag tóg inh kato tĕ sór mü gé. Kŷ iso Topĕ mrĕ vŷm nŷ, ti tŷ inh jy nŷgãn jé. Ũ tŷ *Jerusalém* tá *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ ag tŷ inh mŷ vŷ há han jé, sŷ jãnkamy ěn tŷ ag mŷ nŷm kŷ. 32 Tá kãtŷg kŷ sóg ājag ki jun há han ke mü. Kŷ tóg ěg kar mŷ sér tŷnh mü, sŷ ājag mrĕ nŷn kŷ, isŷg ke tag tŷ Topĕ mŷ há nŷn kŷ. Kŷ ājag tóg isar han ke mü sir.

33 Topĕ vŷ ěg krŷ kuprãg tŷ. Kŷ sóg ti mŷ to vŷ tŷ, ti tŷ ājag krŷ kãnhvy han jé. Hã vĕ.

16

Paulo tŷ ũn e mŷ ěkrĕg tŷ

1 Ājag mŷ sóg ěg mrĕ ke fi to sór mü, *Febe* fi. Tŷ fi tóg ěmã tŷ *Cencreia* tá *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ fag kófa nŷ, tá *igreja* to. 2 Fi tŷ keĵĕn ājag ki jun kŷ fi mŷ: “ha kãrã,” hem nŷ. Kŷ fi mŷ nén tŷ fi mŷ tŷ ěn ven kân nŷ. Ũ tŷ hĕn ri ke jagãgtãn fi huri, inh ke gé.

3 *Priscila* fi mŷ sóg ěkrĕg tŷ, fi mén tŷ *Áquila* mŷ ke gé. Inh mrĕ fag tóg rãnrãj mág, *Jesus Cristo* rãnrãj han kŷ. 4 Isugnŷn fag tóg kãgter kren, inh jy nŷgãn kŷ. Tag há mŷ sóg ěkrĕg tŷ, kŷ sóg fag to há távŷ nŷ. Kŷ fóg kar kã mŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ ag vŷ tag tugrŷn fag to há nŷtŷ gé. 5 Fag ĩn krĕm ũ ag tóg vĕnh mãn tŷ gé, *culto* han jé. ěn fag mŷ sóg ěkrĕg tŷ gé.

Iso há ũ vŷ nŷ gé, hã vŷ: *Epĕneto*, he mü. Ga tŷ *Asia* tá ũ tŷ *Jesus* ki rá vĕn mŷn hã vĕ. Ti mŷ sóg ěkrĕg tŷ gé. 6 Kŷ *Maria* fi vŷ nŷ gé. Ājag mŷ fi rãnrãj mág. Fi mŷ sóg ěkrĕg tŷ gé. 7 Kŷ sóg *Adrônico* mŷ ěkrĕg tŷ gé, *Júnia* fi mŷ ke gé. Inh kanhkã fag vĕ. Inh mrĕ fag tóg sigse kŷ nŷtŷ ja nŷtŷ gé. *Apóstolo* ag kã mŷ fag tóg tŷ ũn

mág nýtí. Väsý fag tóg *Jesus* ki ge jëg, isý ti ki rá tüg ki.

⁸ *Ampliato* mĩ sóg êkrég tí gé. Ti to sóg há táví nĩ, êg *Senhor* tugrĩn. ⁹ Ký sóg *Urbano* mĩ êkrég tí gé. Inh mré tóg *Cristo* rânhráj han tí. Kar ký iso há ù vỹ nĩ gé, *Estáquis* ti. Ti ki sóg êkrég tí gé. ¹⁰ *Apeles* mĩ sóg êkrég tí gé. *Cristo* továnh jávánh ja ti nĩ. *Aristóbulo* mré ke fag mĩ sóg êkrég tí gé. ¹¹ Kar ký inh kanhká ù vỹ tá jë gé, *Herodião* ti. Ti ki sóg êkrég tí. Ký sóg *Narciso* mré ke fag mĩ êkrég tí, ù tỹ fag ká mĩ êg *Senhor* ki ge ký nýtí fag.

¹² Ký sóg *Trifena* fi ki êkrég tí, *Trifosa* fi mĩ ke ge. Êg *Senhor* mỹ fag rânhráj mügtí. Ký sóg iso há táví ù fi mĩ êkrég tí gé, há vỹ: *Pérside*, he mü. Êg *Senhor* mỹ rânhráj to fi tar táví nĩ. ¹³ Ký sóg *Rufo* mĩ êkrég tí. Topê ne ti kuprëg', ti mýnh fi ke gé'. Inh mỹ fi tóg tỹ inh mýnh ri ke nĩ. ¹⁴ Ký sóg *Asíncrito* mĩ êkrég tí, *Flegonte* mĩ ke gé, *Hermes* mĩ ke gé, *Pátrobas* mĩ ke gé, *Hermas* mĩ ke gé, ag mré Topê ví mē jé vénh mán tí ag mĩ ke gé. ¹⁵ Ký sóg *Filólogo* mré *Júlia* fi mĩ êkrég tí, *Nereu* mré ti ve fi mĩ ke gé, *Olimpas* mĩ ke gé, kar ký fag mré *Jesus* ví mē jé vénh mán tí fag mĩ ke gé, Topê tú kar ag mĩ, fag mĩ.

¹⁶ Ký jagnë ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, jagnë nĩgë kãgmĩ ký. *Cristo* ki ge ký nýtí kar vỹ äjag mĩ êkrég tí, emã kar ki ke ag, fag ke gé.

Ón ký vénh ví há mē sór tüg nĩ

¹⁷ Nén ù tó sóg sóg mü gé ver äjag mỹ. Û ag tóg äjag tỹ jagnë to jũ han sór mü. Äjag tỹ jagnë ví kafän kónän han sór ag tóg mü. Ag pijé äjag tỹ Topê ví mē ja ên ri ke tó tí'. Ên ag ví mē sór tüg nĩ. ¹⁸ Ag pijé êg *Senhor* tỹ *Cristo* rânhráj han sór tí'. Ag nug há ki rĩr ag tóg tí'. Ón ký ag ví vỹ mē há tí, ký ù tỹ hën ri ke ag tóg kri fi sór mü, ù tỹ nén ù vénh mý to jykrén tú ag. Inh mý tóg ag tỹ ù tỹ ge krĩn kónän ha mē tí. Ký ag ví mē sór tüg nĩ.

¹⁹ Äjag tỹ Topê ví kri fig mü tag vỹ mē há tí. Vénh kar vỹ mē, ký tóg inh mý sér tí sir, äjag to. Ký tóg äjag tỹ vëjykre há ki kanhró nýtĩnh há tí. Äjag tỹ vëjykre pãno to jykrén tú nĩn ký tóg há tí gé.

²⁰ Topê vỹ êg krĩ kuprãg tí. Kãnhmar tóg êg mý *Satanás* tỹ tú' henh ke mü gé, ha vem nĩ. Ký tóg äjag vóg mán ke tú nĩ ha.

Êg *Senhor* tỹ *Jesus* mỹ sóg to ví tí, ti tỹ äjag mý ti tỹ nén ù há ên vìn jé.

Paulo mré ke ag tỹ *Roma* ki ke fag mĩ êkrég tí

²¹ Inh mré Topê rânhráj han mü tỹ *Timóteo* vỹ äjag mĩ êkrég tí gé, *Lúcio* ti ke gé, *Jasão* ke gé, *Sosípatro* ke gé, inh kanhká ag.

²² Û tỹ *Paulo* mý tag rán mü vỹ tỹ inh nĩ, há vỹ: *Tércio*, he mü. Ký sóg äjag mĩ êkrég tí gé, äjag tỹ inh mré êg *Senhor* ki ge ký nýtĩn ký.

²³ *Gaio* vỹ äjag mĩ êkrég tí. Ti In krëm sóg jë, ký êg tóg ti In krëm *culto* han tí. *Erasto* vỹ äjag mĩ êkrég tí gé, ù tỹ emã jánkamy ki rĩr tí ên ti. Êg régre tỹ *Quarto* vỹ äjag mĩ êkrég tí gé. ²⁴ Êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mý sóg to ví tí, ti tỹ äjag kar tar han jé. Ha vë.

Topê mý êg ví há han ke

²⁵ Ha mē, êg jé Topê mý ví há han. Êg tar han ki kanhró tóg nĩ, êg tỹ ti ki rá kar krónh ke tú nĩn jé. Sý äjag mý Topê ví sér tó mún há vë, *Jesus Cristo* kãmén ký. Väsý êg tóg mē ja tú nĩ, ti ví sér tag ti. Êg tỹ vánh mē vë, Topê tỹ êg mý to vëjykre nĩm ký. Prýg tỹ hën ri ke ki ag tóg mē ja tú nĩ, êg jo ke ag. ²⁶ Ûri há êg tóg mēg mü. Väsý Topê ví rán tí ag vỹ êg tỹ ùri mēg mü tag tó ja nĩgtí. Ký Topê tóg tag to: "povo kar mý kãmén nĩ, fóg ag mý, kanhgág ag mý, *Judeu* ag mré há," he ja nĩ, êg tỹ ti ví mē ký ti ki ge jé, ti ví kri fi jé, ti tỹ tỹ êg *Senhor* kar jé jé. Ti tỹ nén kar han tüg ki tóg nĩ nĩ, Topê tí, ù tỹ ti han ja tú ra. Ký tóg tú' henh ke tú nĩ gé. Gen ký tóg nĩnh mü.

²⁷ Ti há ne ti pir mý nén ù kar ki kanhró nĩ', Topê ti. *Jesus Cristo* há tóg êg mý Topê ven ke mü. Ký êg tóg ti há mý ví há han sór mü. Krýg henh ke tú tóg nĩ, êg tỹ ti mý ví há han mü ti. Há vë.

PAULO TÛ CARTA HAN: CORINTO TÁ KE AG MÛ CARTA VE

¹ Paulo tÛ rá vë. Isÿ êmã tÛ *Corinto* tá ke ag mÛ rán há vë. Kÿ êg régre tÛ *Sóstenes* vÿ inh mré rán mÛ gé. Topê há ne inh kuprêg', kÿ tóg inh jé prêr, *Jesus Cristo* tÛ inh fêg jé, sÿ tÛ ti *apóstolo* jé jé sir. Há kÿ sóg ájag mÛ rán mÛ. ² *Corinto* tá ájag tóg vënh mãn tÛ, Topê vÿ mē jé. Topê tÛ vÿ tÛ ájag nÿtÿ. Ájag jé tóg prêr, ájag tÛ tÛ *Jesus Cristo* mré ke nÿtÿn jé.

Vënh kar mÿ ke vë gé, vënh rá tag ti, ù tÛ hē tá êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* jiji tó ti ag mÿ, fag mÿ ke gé. Vënh kar *Senhor* vë, kÿ tóg tÛ êg *Senhor* nÿ gé.

³ Topê mÿ sóg to vÿ tÿ, ti tÛ ájag tar han jé, ti tÛ ájag krÿ kuprãg jé, êg jóg mág ti, êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* jóg ti.

Topê tÛ êg mÿ nén han mÛ tÛ há nÿ

⁴ Kurã kar ki sóg ájag to Topê mÿ: “há ti nÿ, á tÛ *Jesus Cristo* tugrÿn ag tar han kÿ, fag ke gé”, he tÿ. ⁵ Ti tugrÿn ájag tóg ùn riko ag ri ke nÿtÿ, nén kar to mÿr, Topê vÿ to, vëjyke há kar to. Ki kanhró ájag tóg nÿtÿ. ⁶ *Cristo* kãme ki kanhró ájag tóg nÿtÿ mÿr, to tar ájag tóg nÿtÿ. ⁷ Há kÿ Topê kuprãg tÛ êg mÿ nén nÿm tÿ ên vÿ tÛ' he vãnh nÿgtÿ, ájag mÿ. Êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* vënh ven mãn ke ên jávãnh ájag tóg mÿgtÿ gé, ti kãtÿg ke ti. ⁸ Ti há vÿ ájag tar han mÛ, ájag tÛ ti tovãnh tÛ nÿ jé, ájag tÛ kygnêg tÛ nÿ jé. Kÿ êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* tóg ti kãtÿg mãn kÿ ájag tÛ kygnê ja tÛ ên venh ke mÛ sir. ⁹ Topê ne fagrÿnh mÿ vÿ vãnh nÿgtÿ'. Ájag jé tóg prêr, ájag tÛ tÛ ti kósin tÛ *Jesus Cristo* mré ke nÿtÿ jé, êg *Senhor* mré ke.

Vënh kãpãm kÿ nÿtÿnh ke tÛ

¹⁰ Inh kanhkã', vënh vÿ pir han nÿ. Êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* jiji ki sóg ájag mÿ: vënh kãpãm sór tÛg nÿ. Vëjyke pir han nÿ, he mÛ.

¹¹ Inh kanhkã', ájag to sóg vënh vÿ jagy mē. *Cloe* fi mré ke fag vÿ inh mÿ tó. Kÿ fag tóg inh mÿ ájag tÛ vënh kãpãm sór mÛ kãmén, ájag tÛ jagñe to jÿ sór mÛ ti. ¹² Tag mē sóg, ha mē: ájag kã mÛ ù tóg nēji: “tÛ sóg *Paulo* mré ke nÿ,” he tÿ. Kÿ ù tóg nēji: “tÛ sóg *Apolo* mré ke nÿ,” he tÿ gé. Jávo ù tóg: “tÛ sóg *Pedro* mré ke nÿ,” he tÿ. Kÿ ù tóg: “tÛ sóg *Cristo* mré ke nÿ,” he tÿ gé. ¹³ *Cristo* mÿ vënh kãpãm kÿ nÿ? Vó. Inh há mÿ ájag jagfÿ krunh to sa? Vó. Inh jiji tó kÿ ájag mÿ vënh kygpe kÿ nÿtÿ', isÿ tÛ *Paulo* nÿn kÿ? Vó, há tÛ vë.

¹⁴ Ûri sóg Topê mÿ: “ag kygpe ja tÛ inh nÿ, kÿ tóg há tÿ,” he tÿ. ¹⁵ Kÿ ag tóg iso: “ti jiji tó kÿ sóg kyge kÿ nÿ,” henh ke tÛ nÿ, he sóg tÿ. *Crispo* há kyge inh, kar kÿ *Gaio* ti ke gé, ¹⁶ kar kÿ *Estéfanas* fag gé. Kar inh ù kygpég tÛ

nÿ, hÿn, he sóg. ¹⁷ *Cristo* pijé inh mÿ: “ha ag kygpenh tÿg,” he ja nÿ'. Inh mÿ tóg: “ha ag mÿ inh vÿ kãmén tÿg,” he ja nÿ. Kÿ sóg tó tÿgtÿ. Há ra sóg ón kÿ tÛ vëme kanhró han vãnh nÿgtÿ. Ke tÛ nÿ mÛ ra *Cristo* tÛ krunh to sa ja ên vÿ tÛ nén ù tÛ nÿ ve nÿ sir.

Jesus tÛ krunh to sa ja há tónh ke

¹⁸ Û mÿ êg tóg vënh kag tÿg nÿtÿ ve nÿ, êg tÛ *Jesus* tÛ krunh to sa ja ên tó kÿ. Há ra ag tÛ nÿgme ki vár ke vë. Ag jávo tóg êg mÿ tÛ Topê tÛ há nÿ, *Jesus* tÛ krunh to sa ti. Há tugrÿn êg krenkren kÿ nÿtÿ. ¹⁹ Há kÿ tóg rán kÿ nÿ, ha mē. “Ûn kanhró mág ag jyke tÛ sóg tÛ' henh ke mÛ, ha vem nÿ, ùn vënh kanhrãn mág han mÛ ag tÛ ke gé,” he tóg, Topê ti.

²⁰ Há kÿ ón kÿ ùn kanhró mág ag pijé tÛ nén ù nÿtÿ. Êg tÛ tag ki nén ù ki kanhrãn mÛ to tóg: “nén ù tÛ vë,” he ja nÿgtÿ, Topê ti. “Krÿ tÛ ag nÿtÿ, ù tÛ tag há nón mÛ sór mÛ ag,” he tóg.

²¹ Topê tÛ nén to jykrén mÛ vÿ ge nÿ, ha mē. Êg tÛ vësóg ki Topê to jykrén sór mÛ ra êg tóg ti ki kanhrãn ja tÛ nÿgtÿ, êg tÛ ga kri mÿn kÿ. Há kÿ Topê tóg êg tÛ ti vÿ mē kÿ kri fi kÿ êg kren han mÛ. Há kÿ Topê tóg ag mÿ krÿ tÛ nÿ ve nÿ, ù tÛ ki kag tÿg ag mÿ.

²² *Judeu* ag ne êg tÛ nén ve vãnh ve sór mÛ', ag tÛ Topê jyke ki kanhrãn jé. Kÿ fóg ag ne ón kÿ ti jyke to vëmén sór mÛ'. ²³ Ag jávo êg tóg nén pir há tó ti, há vÿ: *Cristo* tÛ krunh to sa kÿ ter ja ti, he mÛ. *Judeu* ù ag tóg jêgryg ti, ti krunh ti, jávo êg tóg fóg ù ag mÿ krÿ tÛ nÿ ve nÿ, kanhgág ù ag mÿ ke gé. ²⁴ *Judeu* kã mÛ ù ag tóg kuprêg kÿ nÿtÿ jávo, fóg ag kã mÿ ke gé, kanhgág ag kã mÿ ke gé, fag ke gé. Ag há mÿ tóg há tÿ, *Cristo* tÛ krunh to sa kÿ ter ja ti. Êg há vë. Topê jyke tar há vë. ²⁵ Topê krÿ tÛ nÿ ve vÿ êprã ke krÿ há nÿ ve kãfór nÿ mÿr. Ti há ne ti pir mÿ krÿ há nÿ'. Kÿ Topê krój nÿ ve vÿ êprã ke ag tar nÿ ve kãfór nÿ gé. Topê há ne ti pir mÿ tar nÿ'.

Topê tÛ êg kuprêg, êg tÛ tÛ nén ù tÛ ra

²⁶ Inh kanhkã', vëso jykrén. Topê vÿ ájag jé prêr. Ájag kã mÿ ùn kanhró mág ag vÿ pipir nÿtÿ. Ûn mág ag vÿ pipir nÿtÿ gé, ùn mág krê ag ke gé, fag ke gé. Û tÛ ge kuprêg mág tÛ ti nÿgtÿ, Topê ti. ²⁷ Û tÛ ùn mág ag mÿ krÿ tÛ nÿ ve ag há kuprêg ti ti mÿr, ùn vënh kag tÿg ag. Ti tÛ ùn krÿ há ag mÿ'a han sór vë. Kÿ tóg tag ki ùn krój nÿtÿ ag kuprêg, ùn tar ag mÿ'a han jé. ²⁸ Há jé Topê tóg ù tÛ tag ki jagtar nÿtÿ ag kuprêg. Ûn mág ag tÛ êg ve kÿ êg tóg ag mÿ jagtar nÿtÿ. Nén ù tÛ vÿ tÛ êg nÿtÿ. Há ra Topê tóg êg kuprêg mÛ, ti tÛ ùn mág ag vÿ tÛ tÛ' hen jé. ²⁹ Há kÿ ù tóg Topê mÿ: “ùn mág vÿ tÛ inh nÿ, há inh nÿ,” henh ke tÛ pē nÿ, êg tÛ kejên ti ve kÿ. Há jé Topê tóg ùn jagtar ag kuprêg. ³⁰ Topê mré ke vÿ tÛ êg nÿtÿ, ha mē, êg tÛ tÛ *Jesus Cristo* mré ke nÿtÿn kÿ. Topê há vÿ êg krÿ há han mÛ', ti há vÿ êg mÿ vënh pãte fón

mũ', *Jesus* tugrîn. Ti hã ne ãg krenkren han mũ'. Topê tÿ ti mÿ vëjykre nîm hã vë, ti tÿ ãg tÿ tag han jé, ³¹ ù tÿ rán kÿ nî tag ti, hã vÿ: "ãjag tÿ ù to: ùn mág vÿ tÿ ti nî, he sór kÿ ãg *Senhor* ti tórn nî," he mũ, Topê vÿ rán ki.

2

Paulo tÿ krój nî

¹ Inh kanhkã', ãjag ki sóg jun ja nî, sÿ ãjag mÿ Topê jykre tó jé. Inh pijé ãjag mÿ ón kÿ: "estudo mág inh nî, kÿ inh ki kanhró mág nî," he ja nî. ² Nén pir hã tÿ sóg ãjag mÿ tó ja nî, hã vÿ: *Jesus Cristo*, he mũ, ti tÿ krunh to sa kÿ ãg jagfy ter ja ên ti. ³ Krój ja inh nî, sÿ ãjag ki jun kÿ. Mümëg ja inh nî. Kanê jur han ja inh nî. ⁴ Isÿ ãjag mÿ Topê vÿ tó kÿ inh pijé vënh vÿ sînvÿ tÿ ãjag krîn sór ja nîgtÿ'. Topê kuprîg tÿ inh jagrê nî hã tÿ sóg ãjag mÿ tó ja nîgtÿ', ti jykre tar tÿ. ⁵ Hã kÿ ãjag pijé êprã ke jykre hã ki ge jëg', êprã ke tÿ nén to jykrén mün ki'. Hÿ, hã ra ãjag tóg Topê jykre tar ki ge jëg, mÿr'.

Topê kuprîg tÿ nén ki kanhró nî

⁶ Jãvo sóg ù tÿ *Jesus* ki kanhró mág ag mÿ Topê vÿ tó tÿ gé, ù tÿ to jykrén há ag mÿ. Hã ra ti pijé tÿ êprã ke vÿ nî'. Ga kri ke ag jykre tó tÿ sóg nîgtÿ'. Tü' he jé tóg ke mũ, ùri ùn mág ag vÿ ti. ⁷ Topê vÿ hã tó sóg tÿ mÿr'. Ên tÿ ãg vësóg ki ki kanhrãn ke tÿ nî. Hã ra Topê tóg vãsÿ to jykrén mũ. Ga tÿ kã nî to hã tóg to jykrén mũ, ãg tÿ ti vÿ ki kanhrãn jé, ãg tÿ ti jykre ki kanhró tugrîn tÿ ùn mág nÿtÿ jé. ⁸ Ûri ùn mág ag pijé ki kanhró nÿtÿ', Topê jykre tag ki'. Ag tÿ ki kanhró nÿtÿ ra ag pijé *Jesus* tÿ ka to ti sanh mũ vë', ãg *Senhor* tÿ, ù tÿ vënh kar kãfór nî tag tÿ. Hã ra ag tóg ti ki kagtÿg nÿtÿn kÿ krunh to ti sa ja nîgtÿ'. ⁹ Hã ra tóg rán kÿ nî, Topê vÿ rán ki, hã vÿ: "Topê tóg ãg mÿ nén ù há han ja nî, ù tÿ ti to há kar mÿ mÿr'," he mũ. "Û pijé tag ve ja nî ver'. Û pijé tag mē ja nî ver'. Êprã ke ag pijé to jykrén ja nî ver'. Topê hã ne to jykrén ja nîgtÿ'," he ja tóg nîgtÿ'.

¹⁰ Kÿ tóg ãg hã mÿ tó ja nî. Ti kuprîg tÿ tóg ãg kanhrãn ja nî, to. Ti kuprîg vÿ nén kar to jykrén tÿgtÿ, Topê tÿ nén to jykrén mũ mré hã. ¹¹ Ge ti nî, ha mē. Êprã ke tÿ nén to jykrén mũ ki kanhró ãg tóg nî. Kÿ ãg ne tÿ ki kanhrãn tÿ? Ëg krÿ tÿ ãg ki kanhrãn tÿ. Hã ra Topê kuprîg vÿ Topê tÿ nén to jykrén mũ ki kanhrãn kãn tÿ. Û tÿ Topê kuprîg tÿ jagrê tÿ ãg pijé ki kanhrãn ke mũ'. ¹² Hã ra Topê pijé êprã ke kuprîg tÿ ãg mÿ ãg jagrê han'. Topê kuprîg tÿ tóg ãg mÿ ãg jagrê han, ãg tÿ ti tÿ ãg mÿ nén nîm mũ ki kanhró nÿtÿ jé. Ti hã vÿ ãg kren han sór mũ, ãg tÿ vënh kren han ki kagtÿg ra.

¹³ Hã tó sóg tÿ. Êprã ke vÿ pijé'. Topê kuprîg vÿ vë. Hã kÿ sóg ti kuprîg há tÿ ti jykre kãmén tÿ. ¹⁴ Êprã ke ag pijé Topê kuprîg to há nÿtÿ', ti jykre to'. Ag mÿ tóg tÿ Topê krÿ tÿ nî ve nî.

To jykrén há han ki kagtÿg ag nÿtÿ, ag tÿ Topê kuprîg tÿ jagrê tÿ nÿtÿn kÿ. ¹⁵ Û tÿ ti kuprîg tÿ jagrê nî ên hã ne nén kar to jykrén há han tÿ. Kÿ ù pijé ãg tÿ nén han mũ ên ki kanhró nÿ', ti tÿ vëg mũ ra, ti tÿ Topê kuprîg tÿ jagrê tÿ nîm kÿ.

¹⁶ Hÿ, ù nÿ hÿn Topê tÿ nén to jykrén mũ ki kanhró nî? Û nÿ hÿn Topê kanhrãn mũ? Û tÿ ti kanhrãn mũ venh ke tÿ ãg tóg nî. Jãvo *Cristo* hã ne ãg kanhrãn tÿ'.

3

Topê mÿ rãnrãj tÿ ag tÿ jagnê ri ke

¹ Inh kanhkã', inh pijé ãjag mÿ Topê jykre tó kãn ja nî ver', sÿ ãjag mÿ tó sór mũ ra. Û tÿ Topê kuprîg tÿ jagrê tÿ ri ke vÿ tÿ ãjag nÿtÿ. Gir ri ke vÿ tÿ ãjag nÿtÿ, ãjag tÿ *Cristo* jykre to tar tÿ nÿtÿn kÿ. ² Hã kÿ sóg ãjag mÿ *leite* ri ke há ven ja nî, sÿ ãjag mÿ Topê vÿ tó kÿ. Inh pijé ãjag mÿ vëjën tar ri ke ven ja nîgtÿ', ãjag tÿ ver to tar tÿ ja nÿtÿn kÿ. Kÿ ãjag tóg ùri to tar tÿ nÿtÿ gé. Ver ãjag tóg Topê kuprîg tÿ jagrê tÿ nÿtÿ ve nî. ³ Hã kÿ ãjag tóg vënh kãpugpóv kÿ nÿtÿ, ãjag tÿ jagnê to jÿ nÿtÿn kÿ. Hã ki ãjag tóg êprã ke jykre han ti. Hã ki ãjag tóg ti tÿ jagrê tÿ nÿtÿ ve nî. ⁴ Kÿ ãjag kã mÿ ù ne tóg: "Paulo mré ke vÿ tÿ inh nî," he tÿ'. Kÿ ù tóg: "jãvo sóg tÿ *Apolo* mré ke nî," he tÿ gé'. Êprã ke jykre hã vë, ãjag jykre tag ti.

⁵ Û nÿ tÿ *Apolo* nî', jo ù nÿ tÿ inh nî', hã vÿ: *Paulo*, he mũ? Topê mÿ rãnrãj tÿ vÿ tÿ ãg nÿtÿ. Kÿ ãjag tóg ãg vÿ kri fi kÿ *Jesus* ki ge ja nîgtÿ, ãg *Senhor* tÿ ãjag krîn kÿ. Ti hã vÿ ãg mÿ ãg rãnrãj nîm ja nî. ⁶ Topê vÿ krãn inh, ãjag kã ki. Kÿ *Apolo* vÿ ki gónh. Hã ra ù tÿ ti mog han mũ vÿ tÿ Topê nî. ⁷ Hã kÿ ù tÿ krãn mũ pijé tÿ ùn mág nî'. Û tÿ ki gónh mũ pijé tÿ ùn mág nî gé'. Pir ti nî, ùn mág ti, hã vÿ: Topê, he mũ, ù tÿ ãg mog han mũ ên ti. ⁸ Û tÿ krãn mũ vÿ ù tÿ ki gónh mũ ên ri ke nî. Kanhkã tá ãg tóg ãg rãnrãj kaja venh ke mũ. Sÿ krãn ja kaja ve jé sóg ke mũ, jãvo tóg ti tÿ ki gónh ja kaja venh ke mũ gé. ⁹ Topê hã mré ãg tóg rãnrãj mügtÿ. Topê japÿ ri ke ãjag nÿtÿ.

Topê tÿ ãg rãnrãj tugnÿm ke

Kÿ ãjag tóg ti tÿ in han mũ ri ke nÿtÿ gé. ¹⁰ Ðn tÿ kri jé jafã ri ke han inh, in krogrog ri ke ti, sÿ ãjag mÿ ti jykre tó kÿ, Topê tÿ to inh krîn kÿ. Kÿ sóg to jykrén há han, sÿ in tÿ kri jé jafã ri ke ên tar han jé. Kÿ tóg ãjag kã mÿ kri in ri ke han mũ sir, ti tÿ isÿ ãjag kanhrãn nón ãjag kanhrãn kÿ. ¹¹ Ðn tÿ kri jé jafã ri ke ên vÿ pir nî, hã vÿ: *Jesus Cristo*, he mũ, hã kÿ sóg ãjag mÿ ti kãmén há han. Û venh ke tÿ ãg tóg nî. ¹² Kri ãg tóg in ri ke hynhan ti. Û tóg *ouro* tÿ han mũ, ù tóg *prata* tÿ han mũ, ù tóg pó sînvÿ tÿ han mũ, ù tóg ka tÿ han mũ, ù tóg re tÿ han mũ, ù tóg êkré fãr tÿ han mũ. ¹³ Kurã tÿ ãgno kã ãg tóg ãg rãnrãj jykre venh ke mũ, hã vÿ: ãg tÿ ù mÿ ti vÿ kãmén há han ja ti, he

mũ. Pí vỹ ãg rãnrãj kókén ke mũ, ký ãg tóg pí ki ãg rãnrãj jykre venh ke mũ. ¹⁴ Pí tỹ ti kókég tũ nĩn ký ãg tóg ti kaja venh ke mũ sir. ¹⁵ Pí tỹ ti kókén ký ãg tóg ãg rãnrãj kren ke mũ sir. Ge ra ãg hã tóg kren ke mũ. Ký tóg ãg tỹ pí ki kren ri ke nĩ sir.

¹⁶ Ha mẽ, Topê ãn ri ke ãg nỹti, Topê kuprĩg tỹ ãg kã kã jẽn ký. Ājag mỹ tag ki kagtũg? Ki kagtũg nỹti ve ājag nĩ. ¹⁷ Ū tỹ Topê ãn kókég mũ ãn kókén jé tóg ke mũ, Topê ti. Ti tũ ve mỹr, ti ãn ti. Ēg hã vè.

Ēg pijé jagnê kãfór nỹti'

¹⁸ Kynê tũg nĩ. Vêso: "ki kanhró mág ãn nĩ," he tũg nĩ. Ājag tỹ ãprã ki kanhró mág nỹtin ký to: "nén ũ tũ vè," hem nĩ, ājag tỹ Topê jykre hã ki kanhrãn jé. ¹⁹ Ēprã ki kanhró mág ag to Topê tóg: "nén ũ tũ vè," he ti. Vènh kagtũg ag tóg nỹti, ti mỹ. Hã ký tag tóg rán ký nĩ, ha mẽ: "ãprã ke ag tóg ag mỹ ki kanhró mág nỹti ve nĩ. Hã ra Topê tóg hã ki ag mỹ ag krĩ tũ nỹti ãn ven ke mũ," he tóg, Topê ví rá ki. ²⁰ Ký tí rá ũ vỹ ge nĩ gé, ha mẽ: "Topê vỹ ki kanhró nĩ, ũ tỹ ki kanhró mág ag tỹ nén to jykrén mũn ki. Nén ũ tũ vè, ag tỹ nén to jykrén mũ ti," he tóg mũ gé, Topê ví rá ki. ²¹ Hã ký ãprã ke jiji tũ sór tũg nĩ. Ēg pijé tỹ ũn mág nỹti'. Tỹ ãg tóg jagnê mré ke kar nỹti mỹr. ²² Ĥnh hã vỹ tỹ ājag mré ke nĩ. *Apolo* vỹ tỹ ājag mré ke nĩ gé, *Pedro* ti ke gé. Ga ki ke kar vỹ tỹ ājag tũ nĩ gé, ājag rĩnrĩ nĩ ti ke gé, ājag ter ke ti ke gé, ājag tỹ ũri vég mũ ti ke gé, ājag tỹ vãhã venh ke ti ke gé. ²³ Jãvo ājag hã ne tỹ *Cristo* tũ nỹti'. Ký *Cristo* vỹ tỹ Topê tũ nĩ. Vyrĩmỹ tũ nỹti sór tũg nĩ.

4

Apóstolo ag

¹ Ājag tỹ ãg to jykrén ký tag to jykrén nĩ, ha mẽ. *Cristo* mỹ rãnrãj tí vỹ tỹ ãg nỹti. Topê jykre tó ãg tóg tí, ãg tỹ vêsóg ki nén to jykrén vãnh ãn. ² Ký ãg *patrão* tóg nén ũ pir ve sór nĩgtĩ, ãg tỹ ti tũ ki rĩr mũn ký, hã vỹ: ãg tỹ ki rĩr há han mũ, he mũ. Ge ti nĩ, Topê tỹ ãg ki nén ve sór mũ ti. Ti tũ ki rĩr há han jé ãg tóg ke mũ. ³ Ký tóg ājag tỹ isỹ nén han mũ to ví mũ ra ãn mỹ tỹ nén ũ tũ nĩ, ãprã ke ag tỹ ãn jykre to ví mũ ra. Ký isóg ãn jykre to: há ti nĩ, he tũ nĩgtĩ gé. ⁴ Ĥnh pijé sỹ ti ví mranh mũ ki kanhró nĩ'. Hã ra sóg tag to: "hã ký ãn jykre vỹ kuryj kar nĩ," he tũ nĩgtĩ gé. Topê hã ne ãg jykre tũgnỹm tí'. Hã ký tóg ki kanhró kar nĩ. Hã ký tóg tónh ke mũ. ⁵ Ký ũ jykre to ví sór tũg nĩ, kurã tỹ ãgno to hã, ãg *Senhor* kãtĩg ke to hã. Ti ha ne nén kar vènh ven han kãn ke mũ', ãg tỹ vènh vatãnh tá nén han mũ mré hã, ãg tỹ kuty tá nén han mũ mré hã, ãg tỹ nén ũ to jykrén mũ ãn mré hã ke gé. Ký ãg tóg mènũ mũ sir, Topê tỹ ãg mỹ ví há han ke ti. Vyrĩmỹ tóg ãg mỹ tónh ke mũ, ãg kar mỹ, ãg tỹ nén han ja ti.

⁶ Ĥnh kanhkã', Topê ví rá pãtèn sór tũg nĩ. Ū tỹ ājag kanhrãn mũ to: "Topê ví tó ti ag kãfór vỹ tỹ ti nĩ," he tũg nĩ. Ājag tỹ to jykrén há han jé, hã jé sóg vènh hã to tag rán, ājag mỹ, *Apolo* to ke gé, ãg tỹ jagnê ri ke nỹti tag ti. ⁷ Ēg tỹ jagnê kãfór han sór ký ãg tóg ón ký ke ti. Ha vè, Topê vỹ ãg mỹ ãg tũ vin kãn. Ēg tỹ vêsóg ki mãn ja pijé'. Ký ājag tỹ ne jé to: "isũ vè," he sór nê? Tỹ tóg Topê tỹ ājag mỹ mũn tũ nĩ ve nĩ, ājag tỹ to: "isũ vỹ á tũ kãfór nĩ," hen ký.

⁸ Tỹ ũn há nỹti ve ājag nỹti, vènh mỹ. Riko nỹti ve ājag nỹti, vènh mỹ. Tỹ ũn mág nỹti ve ājag nỹti vènh mỹ, ãn jãvo. Hỹ, há ti nĩ vè, ājag tỹ tỹ ũn mág nỹti ra. Ký sóg ājag mré tỹ ũn mág nĩnh ke mũ gé vè vè. Hã ra tóg ke tũ tí. ⁹ *Jesus* tỹ ũn fẽg mũ vỹ tỹ ãn nĩ, *apóstolo* vỹ tỹ ãn nĩ. Hã ra tóg sỹ to jykrén mũ ra, Topê tỹ isỹ ũn jykre kórég ag ri ke han nĩ ve nĩ, ag tỹ ũn kãgtèn mũ ãn ag ri ke. Vènh kar ne tóg isugnỹm tí', ãprã ke kar, Topê tỹ jẽnê jafã ag kar ke gé mỹr. ¹⁰ Krĩ tũ nĩ ve sóg nĩ mỹr, *Cristo* tũgnĩn. Ĥnh jãvo ājag tóg krĩ há nỹti ve nĩ, *Cristo* jykre ki. Krój ãn nĩ, jãvo ājag tóg tar nỹti ve nĩ. Ājag to ag tóg ví há han tí, jãvo ag tóg iso é he tí. ¹¹ Hã ký sóg kókĩr mũ, ũri. Kur tũ sóg nĩ gé. Iso kry ag tóg ke gé. Jamã tũ sóg nĩ gé. ¹² Ron sóg tí gé, sỹ ãn rãnrãj ki ijẽn ven jé. Ag tỹ iso é he mũ ra sóg ag mỹ nén ũ há tó tí, Topê tỹ ag mỹ han jé. Ag tỹ ãn vóg kónãn ký sóg ag mỹ vènh nenh tũ nĩgtĩ. ¹³ Ag tỹ iso fèfè he mũ ra sóg komêr hã ag mỹ ví tí, ag jũ tỹ tũ' he jé. Vãfãr ri ke ãn nĩ, vènh kar mỹ, ag tỹ nén fón tí kar ri ke ãn nĩ.

¹⁴ Ĥnh pijé ājag mỹ'a han sór mũ'. Hã ra sóg ājag mỹ tag rán, sỹ ājag jyvẽn jé, ājag tỹ tỹ ãn krê ri ke nỹtin ký, sỹ ājag to há tãví mũn ký. ¹⁵ Ū tỹ ājag kanhrãn sór mũ vỹ é nỹti, ũ tỹ *Cristo* jykre tỹ ājag kanhrãn sór mũ ag. *Mil* (ke) kãfór ag nỹti, hỹn. Hã ra sóg pir nĩ, sỹ ājag panh ri ke mũn ký, isỹ ājag mỹ *Jesus Cristo* kãmèn ký, ti tỹ sỹ ājag hynhan ri ke mũn ký. ¹⁶ Hã ký sóg ājag jyvẽn mũ, ājag tỹ sỹ nén han mũ han jé. ¹⁷ Hã jé sóg *Timóteo* jẽnê, ājag to. Ĥnh kósĩn ri ke ti nĩ. Ti to ãn há tãví nĩ. Ký tóg ãg *Senhor* jykre to tar nĩ. Ēn hã vỹ ājag mỹ tó mãn ke mũ, isỹ *Jesus Cristo* japyr jagma tí ti, isỹ ti jamĩn jagma tí ti, isỹ *igreja* kar ki ke ag kanhrãn tí ti, ãmã kar mĩ hã.

¹⁸ Jãvo ājag kã mũ ũ tóg vêsỹ ũn mág han sór mũ, iso: "kãtĩg ke tũ pè ti nĩ," hen ký. ¹⁹⁻²⁰ Hã ra sóg kãnhmar ājag to pasanh kãtĩg ke mũ, ha vem nĩ, ãg *Senhor* tỹ: "hã tĩg," hen ký. Ký sóg ag jykre venh ke mũ, vêsỹ ũn mág han mũ ag. Ēg pijé ũ ví tỹ Topê tỹ tỹ ãg pã'i nĩ ãn vég tí'. Hã ra ãg ti jykre tar há tỹ vég tí. Hã ký ãn pijé ag ví mẽ sór mũ ver'. Ag jykre tar ve sór ãn mũ, ũ tỹ vêsỹ ũn mág han mũ ag. ²¹ Ký isỹ ājag tá jun ký ne nỹ hỹn ājag mỹ há nĩnh mũ? Ĥnh mỹ ka va tĩg mũ', ājag mrãnrãn jé? Ĥnh mỹ ājag mỹ ví há han ke

mũ', komēr hã, ãjag tÿ tÿ inh fe nÿtĩn kÿ? Ha to jykren.

5

Ûn prüg kónãn mũ

¹ Nén ù tóg mē há tí ãjag to. Nén ù vènh mÿ han ãjag nēji tí. Hã ra tóg kórég pē ní. Tag mē inh, ha mē: ãjag kã mĩ ù tóg nēji tí panh prũ fi tÿ prüg mũ. Û tÿ Topē jykre ki kagtĩg ag pijé tí ri ke han tí', ti jykre kórég tag tí'. ² Hã ra ãjag tóg to fe kaj tũ nÿtĩgtĩ. Vēsÿ ùn mag han sór ãjag tóg mũgtĩ, vējykre kórég tag tÿ ãjag kã mĩ ù kã kã nĩ ra. ãjag ne tóg vēsÿrénh tũ nÿtĩgtĩ', ãjag tÿ ù tÿ ti kórég tÿ ge han mũ ěn kutēm jé, ãjag kã mĩ. ³ Ha mē, ěg tÿ ti tÿ nén han ke to inh jykren huri, sÿ ãjag mré ní tũ ra ver. Sÿ ãjag mré ní ri ke han sóg tí, sÿ ãjag mré ti to jykren kÿ. Û tÿ vējykre pãno tÿ ge han mũ ěn tÿ tag han ní, ha mē. ⁴ Vènh mãn jé ãjag tóg ke mũ. Jo sóg ãjag mré ní ri ke han mũ, ãjag vènh mãn ki. ěn ki ěg *Senhor* tÿ *Jesus* vÿ ãjag mÿ vējykre nĩm ke mũ. Kÿ ãjag tóg sir *Jesus* jiji tó kÿ ⁵ ùn jykre kórég ěn fēg ke mũ, *Satanás* mÿ, ti tÿ ti fãr kókén jé. Kÿ tóg hēn ri ke mũn to jykren mãn ke mũ. Kÿ ti kuprĩg vÿ kren ke mũ, ěg *Senhor* tÿ *Jesus* kurã ěn kã.

⁶ ãjag tÿ vēsõ: “há ěg nÿtĩ,” he mũ ra ti pijé há nĩgtĩ'. Ha mē, *fermento* sí tÿ ěmĩ jãgia kÿ tóg sòn ke kÿ mog tí. Tag to jykren. ⁷ Hã kÿ fón kãn nĩ, ěmĩ jãgia sí ti, ãjag tÿ ěmĩ tãg han jé. Ûn jãgia tũ ri ke ãjag nÿtĩ, ãjag jykre ti, ti há nĩn kÿ. Kÿ vējykre kórég fón kãn nĩ. *Cristo* vÿ ěg jagfÿ ter mÿ.

ěg tÿ *Páscoa* kã *cordeiro* tãnh tí ěn ri ke ti ní, *Jesus* ter ti. ⁸ ěg tÿ fénhta ěn ko jé ěg tóg ěmĩ jãgia sí fón kãn tí. Kÿ kem ní gē, há vÿ: vējykre pãno tovãnh, he mũ, nén ù vènh mÿ han mãn tũg, he mũ, ãjag tÿ ěmĩ jãgia tũ ri ke nÿtĩ jé, há vÿ: vējykre kuryj, vējykre pir, he mũ.

⁹ Hã jé sóg ãjag mÿ rán ja nĩ, ãjag tÿ ù tÿ nén ù vènh mÿ han mũ ag mré mũ tũ ní jé. ¹⁰ Hã ra sóg ù tÿ *Jesus* ki ge tũ ag tó ja tũ ní. Jykre pãno ag nÿtĩ, ěprã ke ag, há vÿ: nén kar to ěn (ka)mē, he mũ, nén ù pēju tí he mũ, vÿrmÿ topē han mũ, he mũ. ãjag tÿ tag ag mré vēmén sór tũ nĩn kÿ ãjag hÿn ga tag tovãnh kÿ hē ra mũnh ke mũ. ¹¹ Hã ra sóg ãjag mÿ ù tÿ ón kÿ tÿ ěg rége ní ěn rán mũ. Û tÿ ã mré *Jesus* ki rá kÿ nĩ ra nén ù vènh mÿ han tovãnh sór tũ nĩn kÿ ti mré tĩg mãn tũg ní, ti tÿ nén kar to ěn (ka)mē nĩn kÿ, ti tÿ vÿrmÿ topē han kÿ, ti tÿ ù to ví kónãn mē nĩn kÿ, ti tÿ kron mē nĩn kÿ, ti tÿ nén ù pigu(g) tí nĩn kÿ. Û tÿ ge mré ní sór tũg ní, ti mré jēn tũg ní gē.

¹² ěg pijé ěg mré ke tũ ag jykre tugnÿm ke mũ', *Jesus* ki ge tũ ag. ãjag tÿ ěg mré ke ag jykre tugnÿm ke vē, ag jykre to: “tag vÿ há ní, tag vÿ kórég ní,” henh ke vē. ¹³ Topē há ne

ù ag jykre venh ke mũ', ěg mré ke tũ ag. ěg mré ke tÿ vējykre pãno han kÿ ěg tóg ti jykre tónh ke mũ. Hã kÿ ù tÿ vējykre kórég han mũ ěn kutēm ní, ãjag kã mĩ.

6

ěg tÿ pã'i ag mÿ ěg mré ke tónh ke tũ

¹ Kÿ nén ù tóg vènh mÿ ní gē. ãjag kã mĩ ù tóg ti mré ke to jũ kÿ *Jesus* mré ke tũ tÿ pã'i ag mÿ tó tí, pã'i ag jykre pãno ra. Ti pijé Topē tũ ag mÿ tó tí'. Vènh mÿ ti ní, tag ti. ² ěprã ke ag jykre tugnÿm jé ãjag tóg ke mũ mÿr, ãjag tÿ tÿ Topē tũ nÿtĩn kÿ. ãjag mÿ tag mē ja tũ? Kÿ, ãjag tÿ ga kri ke kar jykre tugnÿm ken kÿ ãjag hÿn jagnē jykre tugnÿm há han ke mũ gē. Jagnē to jũ tÿ tũ' he jé ãjag tóg ke mũ gē. ³ Topē tÿ jēnē jafã ag jykre tugnÿm jé ãjag tóg ke mũ sór kÿ. ãjag mÿ tag mē ja tũ? Kÿ ãjag hÿn ěprã ke jykre tugnÿm há han ke mũ gē. ⁴ Ge ra ãjag tóg ěg mré ke tũ ag mÿ: “ha inh mÿ isũ ti vé,” he tí, ù tÿ ěg mré vènh mãn tí tũ ag mÿ, ag tÿ ga kri ãjag tũ ven jé. ⁵ Mÿ ãjag mÿ'a tũ? ãjag kã mĩ ù mÿ krĩ há tũ ní', ti tÿ ãjag jÿvèñ jé, ãjag tũ to, ãjag tÿ jagnē tũ to jykren mũ to tÿ. ⁶ Vènh mÿ ti ní, *irmão* tÿ *irmão* ù tón kÿ, ù tÿ *Jesus* ki rá kÿ ní tũ mÿ, ti tÿ ãjag tũ ven jé. ⁷ ãjag tÿ jagnē tũ to jykren kónãn kÿ tóg vènh mÿ pē ní, ãjag tÿ to jagnē to jũ kÿ mÿr. ãjag tÿ ne jé ù tÿ ãjag tũ mãn sór kÿ ti mÿ nenh ke nē? Ti há tóg vējykre pãno han mũ, ãjag tũ mãn sór kÿ. Ge ra ti mÿ nĩn ní. Kÿ ã tóg Topē ví mranh tũ ní, inhhã, ti tugrĩn. ⁸ Hã ra ãjag tóg ti mÿ nenh sór mũ. Kÿ ãjag tóg jagnē tũ to vējykre kórég han tí gē mÿr. Jagnē tũ mãn sór ãjag tóg mũ gē mÿr. ⁹ Ûn jykre pãno ag pijé Topē tÿ tÿ ěg pã'i ní venh ke mũ'. ãjag mÿ tag mē ja tũ?

Ha mē. ker kygnē hē'. Û tÿ ùn mén tũ fag mré nÿ mũ ag pijé venh ke mũ', Topē tÿ tÿ ěg pã'i ní ti. Û tÿ vÿrmÿ topē han mũ ag pijé venh ke mũ'. Û tÿ ti prũ ra ù fi mré nÿ mũ ěn pijé venh ke mũ'. Û fi tÿ fi mén ra ù mré nÿ kÿ fi pijé venh ke mũ'. Ûn gré tÿ ùn gré ù tÿ prüg mũ ěn pijé venh ke mũ'. ¹⁰ Ûn tũ pēju(g) tí ěn pijé venh ke mũ'. Ûn kron mē pijé venh ke mũ'. Û tÿ ěg to ví kónãn tí pijé venh ke mũ'. Û tÿ ěg vatãnh tá ěg tũ mãg tí pijé venh ke mũ'. Topē tÿ tÿ ěg pã'i ní venh ke tũ ag tóg ní, vējykre tÿ ge han tí ag. ¹¹ ãjag kã mĩ ù tóg vējykre tÿ ge han ja nĩgtĩ, vãsÿ. Hã ra ãjag tóg vènh kugpe kÿ nÿtĩ, ùri. Kykũnh kÿ ãjag tóg nÿtĩ. Kÿ Topē tóg ãjag mÿ vènh pãte fón ja ní sir, ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* tugrĩn, Topē kuprĩg tugrĩn.

ěg tÿ nén ù vènh mÿ han ke tũ

¹² Kÿ ãjag hÿn inh mÿ: “isÿ nén han sór mũ ěn han jé sóg ke mũ. Topē vÿ ge ra inh jagãgtãn ke mũ,” he sór mũ. Vó. ěg tÿ nén ù

han sór mũ ù tóg há nính mũ vê, hã ra isy nén ù kórég tý tân nín ký tóg inh mý há tù nĩ sir. 13 “Vêjên vỹ tý êg nug tù nĩ, ký êg nug vỹ tý vêjên né nĩ,” he ãjag tóg tí. Hỹ, hã ra Topê vỹ tý tù' henh ke mũ, vêjên tý, êg nug tý ke gé. Êg han ja tóg nĩgtĩ. Hã ra ti pijé êg tý tý ùn mén tù mré nỹ jafã han'. Êg *Senhor* tù vê, êg. Ký êg *Senhor* vỹ tý êg tân nĩ sir. 14 Êg *Senhor* rĩn mãn tóg, Topê ti, ký tóg êg rĩn mãn ke mũ gé, ti jykre tar tý.

15 Ký êg hã vỹ tý *Cristo* tù nỹti. Ti mré êg tóg tý ùn pir ri ke nỹti. Ájag mý tag mẽ ja tù? Ký êg tý *Cristo* tù tý ùn mén tù fi mré tý ùn pir ri ke han ký tóg vènh mý pẽ nĩgtĩ, fi mré nỹn ký. Ke tũg nĩ. 16 Ha mẽ, ù tý ùn mén mẽ fi mré nỹ ký tóg fi mré tý ùn pir ri ke nĩ. Hã ký tóg vãsỹ tóg ja nĩ. “Ùn pir ri ke fag nỹti, jagnê mré nỹti fag,” he ja tóg nĩ. Ájag mý tag mẽ ja tù? 17 Fag jãvo êg tý tý êg *Senhor* mré ke nỹtĩn ký êg tóg ti mré kuprĩg pir ri ke nỹti gé sir.

18 Êg tý ùn mén tù mré nỹ ký, êg tý ùn prũ tù mré nỹ ký êg tóg vènh kavènh tí sir, êg tý Topê ví mranh tag tý. Êg tý nén ù ù ki Topê ví mranh ký êg tóg vènh kavènh tý ge han tù nĩgtĩ. Hã ký ùn mén tù mré nỹ tovãnh kãn nĩ, ùn prũ tù mré nỹ tovãnh kãn nĩ gé. 19 Êg hã vỹ Topê kuprĩg ìn ri ke nỹti. Êg kã kã tóg jê nĩ, Topê kuprĩg ti, ti tý tý êg jagrê nín ký. Topê tý êg mý nén han mũn hã vê. Ájag mý tag mẽ ja tù? Hã ký êg pijé tý vènh pã'ĩ jê'. Topê krêm ke vỹ tý êg nỹti. 20 Êg kajãm tóg mýr, kaja e to. Hã ký vènh kar mý Topê tý tý ùn há nĩ ven nĩ, ãjag tý ti jykre kuryj han mũn ký.

7

Êg tý prũg há han to vèjykre

1 Ájag tý inh mý vènh rá jênèn ký ãjag tóg inh mý ãjag prũg ke ti tóg ja nĩ. Ájag prũg tù nĩn ký tóg há tí vê. 2 Hã ra tóg ãjag mý vènh mý tĩnh mũ, ký tóg inh mý ãjag tý ùn mén tù fag to én ha mẽ tí. Hã ký tóg há nĩ, ù tý ùn pir fi tý prũg ký, fi tý tý ti prũ pẽ nĩ jé. Ù fi tý ùn pir tý mén ký tóg há tí gé, ti tý tý fi mén pẽ nĩ jé. 3 Ký fi mén jé fi mý fi tù han, fi mré nỹ ký, jãvo ti prũ fi jé ti tù han, ti mré nỹ ký. 4 Fi pijé tý vêsũ nĩ', fi mén jèn ký'. Fi mén tù fi vê sir. Ký ti hã ri ke nĩ gé. Ti pijé tý vêsũ nĩ gé', ti prũ jèn ký'. Fi tù vê, fi mén tù. 5 Hã ký jagnê mý vènh nenh tũg nĩ. Hèn ri ke mũn ãjag kejèn jagnê mré to jykrén sór mũ, ãjag tý kuty pipir ki jagnê mré nỹ tù nĩ jé, ãjag tý Topê mré vèmen jé vãsãnsãn jé. Ký tag pãte jagnê mré nỹ mãn nĩ sir. *Satanás* tý ãjag krĩn kónãn tù nĩ jé. Ájag tý ù mré nỹ sór ký tóg inh mý to ãjag tý Topê ví mranh ha mẽ tí, *Satanás* tý ãjag krĩn ký. Hã ký tóg ãjag tý kãnhmar jagnê mré nỹ mãn ký há tí.

6 Tag kar tóg sóg mũ, ãjag mý, ãjag krój nỹtĩn ký. Inh pijé vènh kar mý: “ha prũg, ha mén,” he sór mũ'. 7 Vènh kar tý inh ri ke nỹti ra tóg inh mý há tí vê, isy prũ tù nĩ tag ri ke. Hã ra Topê tóg vènh kar tý vyrmy nén ù to tar han tí, êg tý ki króm jé. Hã ký ù tóg ti prũ tù to tar nĩ, jo ù tóg ti prũ fi to tar nĩ. Topê tý nén han jan hã vê.

8 Hã ra sóg ùn prũ tù mý tag tóg sór mũ, ha mẽ. Ájag tý inh prũ tù ri ke nỹti ra tóg há tí vê, ký ùn mén ter ja fag tý mén mãn tù nĩ ra tóg há tí gé vê. 9 Ájag tý hã ra prũg sór ký, ãjag tý mén sór ký tóg há tí gé. Ký ãjag tóg vènh prũg han mũ sir. Ájag tý prũ tù nĩ ra fag to én kýn pijé há nĩ', ãjag tý ag to én ký ke gé'. Hã ký prũg nĩ, mén nĩ ãjag tý ù to én tù nĩ jé.

10 Ájag kã mĩ ù tóg prũ nỹti, ù fag tóg mén nỹti gé. Êg *Senhor* vỹ ãjag hã mý tag tóg mũ, sỹ tónh ke tag, ha mẽ. Isy tóg pijé', ti tý tóg há nê', ha mẽ. Á mén fón tũg nĩ. 11 Á tý ge ra ti fón ký mén mãn tũg nĩ. Á tý mén mãn sór ký ã mén fón jan hã mré to jykrén, ãjag tý jagnê mré nỹti mãn jé sir. Ký ã prũ jèn ký fi fón tũg nĩ gé. Êg *Senhor* tý tón hã vê.

12 Jãvo inh hã tóg tag tóg mũ ãjag mý, ha mẽ. Êg *Senhor* tý tóg pijé', ha mẽ. Ájag kã mĩ ù prũ fi tóg *Jesus* ki rá sór tù nĩ, fi mén tý tý *Jesus* mré ke nĩ ra. Fi tý ti mré nĩ sór nĩn ký tóg fi mré nĩ ha sir. Fi tovãnh sór tũg nĩ. 13 Ký ã mén tý *Jesus* ki rá sór tù ra ã mré nĩ sór ký ti mré nĩn ký. 14 Topê tù vỹ tý ã nĩ, ã mén tý ti ki rá sór tù ra. Hã ra tóg ã mré nĩn ký tý ti tù ri ke nĩ gé sir. Ký ã prũ fi tý *Jesus* ki rá sór tù ra fi tóg tý Topê tù ri ke nĩ gé sir, fi tý ã mré nĩn ký. Ke tù nĩ mũ ra ãjag krê vỹ ti ki rá tù krê ri ke nỹtĩnh mũ vê, Topê mý. Hã ra ag pijé ri ke nỹti'. Tý Topê tù ri ke ag nỹti gé sir, ãjag krê ti. 15 Hèn ri ke mũn ã mén, ã prũ fi ã fón sór mũ, fi tý *Jesus* ki rá sór tù nĩn ký. Ký fi mý, ti mý: “ha tí ge,” hem nĩ. Topê vỹ êg krĩ kuprãg sór mũ, hã jé tóg êg kuprêg. Hã ký ã pijé tý ã mén krêm ke nĩ', ti tý ã tovãnh sór ký, ã pijé tý ã prũ fi krêm ke nĩ gé', fi tý ã tovãnh sór ký, ã tý *Jesus* ki rá tũgrĩn. 16 Hèn ri ke mũn ti kejèn kren ke mũ, ã jamèn ký, ã mén ti. Hã ra ã pijé ki kanhró nĩ'. Hèn ri ke mũn fi kejèn kren ke mũ, ã jamèn ký, ã prũ fi. Hã ra ã pijé ki kanhró nĩ'. Hã ký fi tũg kamêg tũg nĩ, fi tũg sór ký, ti tũg sór ký ke ge.

Êg tý Topê jykre hã mĩ mũnh ke

17 Topê tý ã jykre tý ã kuprêg ja ên hã mĩ tũg nĩ, êg *Senhor* tý ã mý vèjykre nũm ja ên hã mĩ. Hã tóg sóg tí, êg mré vènh mãn tí kar ag mý. 18 Topê vỹ ã kuprêg. Á tý tý *Judeu* mré ke nĩn ký ã grê fãr junun vỹ kym ký nĩ. Ký tóg há tí. Tý tù' he sór tũg nĩ. Á tý tý *Judeu* mré ke tù nĩ ký ã fãr vỹ kym ký nĩ tù nĩ. Ký tóg há tí gé. Kym sór tũg nĩ gé. 19 Nén ù tù vê, ti fãr kym ke ti, ti fãr kym ke tù ti ke gé. Nén

pir vỹ há nĩ, há vỹ: ěg tỹ Topě vĩ ki króm, he mü, ěg tỹ ti tỹ ěg jyvěn mü han, he mü.

²⁰ Topě há tỹ ä kuprěg kỹ vějykre ěn há mĩ tím nĩ. ²¹ Äjag kã mĩ ü vỹ *patrão* nỹtĩ, ti tỹ äjag kygjãm kỹ, ěg tỹ ěg męg kygjãm ěn ri ke. Há kỹ äjag tóg tỹ ti tỹ nỹtĩ. Fagrĩnh mỹ äjag tóg ti rãnhrãj han tí. To krĩ kufy nỹtĩ tũg nĩ. Äjag tỹ há ra äjag *patrão* tovãnh to vějykre há ve kỹ jatun mỹ tovãnh nĩ, ti tỹ äjag tovãnh sór kỹ. ²² Ha vé, ěg *Senhor* vỹ äjag kuprěg, äjag *patrão* nỹtĩ ra. Äjag tỹ tỹ *Cristo* tũ nỹtĩn kỹ äjag tóg tỹ ün *patrão* tũ ěn ri ke nỹtĩ sir, äjag tỹ ěprã *patrão* krēm nỹtĩ ra. Há kỹ ün *patrão* tũ ag vỹ *Cristo* ki ge kỹ tỹ *Cristo* krēm ke nỹtĩ. Jãvo ün *patrão* ag vỹ *Cristo* tugrĩn tỹ ün *patrão* tũ ěn ri ke nỹtĩ gé. ²³ Hỹ, ěg kygjãm ti mỹr, kaja e tỹ, *Cristo* ti. Há kỹ ěprã ke ag krēm nỹtĩ sór tũg nĩ. ěprã ke mỹ név mág jě sór tũg nĩ gé. Ke tũ nĩ mü ra ag tóg äjag tỹ *Cristo* mré mü kaměg mü.

²⁴ Inh kanhkã', Topě tỹ há tỹ äjag kuprěg kỹ vějykre ěn há mĩ müm nĩ.

Ůn mën ja tũ fag to vějykre

²⁵ Ůn mën ja tũ fag tó ja äjag tóg nĩgtĩ inh mỹ, äjag tỹ rán ki. Há ra ěg *Senhor* pijě fag to nén ü tó ja nĩgtĩ'. Kỹ sóg to jykrén kỹ äjag mỹ tag tó sór mü, ha mē. ěg *Senhor* tóg inh jagãgtãn, kỹ tóg isar han, sỹ to jykrén há han jě. ²⁶ Kỹ sóg ěg tỹ ti jagy vég tí tag to jykrén mü. Sỹ to jykrén kỹ tóg inh mỹ há tí, äjag tỹ ůri nén han mü tag tovãnh sór tũ nĩ jě. ²⁷ Ä mỹ prũ jě? Kỹ fi fón sór tũg nĩ. Ä mỹ prũ tũ jě? Kỹ prũg sór tũg nĩ gé. ²⁸ Ä tỹ ge ra prũg sór kỹ tóg há tí gé há ra. Topě vĩ mranh ke tũ ä tóg nĩ, prũg kỹ. Kỹ ün mën ja tũ fi mën kỹ tóg há tí gé sir. Topě vĩ mranh pijě'. Há ra tóg jagy tĩnh mü. Krĩ kufy han jě äjag tóg ke mü, tag ki, ěprã, äjag prũg kỹ, äjag mën kỹ ke gé. Há ra tóg inh mỹ há tí vė, äjag krĩ kufy tũ nĩ ti.

²⁹ Inh kanhkã', inh vĩ tag jēmē ra, ha mē. Kurã tỹ ěgno vỹ kãnhmar jun ke mü. Há kỹ ün mën fi jě ün mën ja tũ fi ri ke nĩ, ün prũg ja tũ ri ke nĩ gé. Tag ki vějykre vė, fag tỹ jagně mré nỹtĩg ti. Kãnhmar tóg tũ' henh ke mü. ³⁰ Há kỹ ü tỹ tag ki fỹ mü jě ün fỹ tũ ri ke nĩ. Ů tỹ tag ki mỹ sér nĩ jě ün mỹ sér vãnh ri ke nĩ. ³¹ Ů tỹ ga krĩ tỹ nén ü mág nĩ ěn jě ü tỹ nén ü tũ ěn ri ke nĩ. Tũg kãn jě tóg ke mü, ěg tỹ tag ki nén vég mü ti.

³² Nén ü pir tóg inh mỹ há tí vė, há vỹ: äjag krĩ kuprãg kỹ nỹtĩn nĩ, he mü, äjag tỹ nén ü to krĩ kufy tũ nỹtĩ jě.

Ůn prũ tũ ěn vỹ ěg *Senhor* tũ ki rĩr tĩgtĩ, kỹ tóg: "mỹ ěg *Senhor* mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén han mü ti?" he tí. ³³ Jãvo ün prũg mü vỹ ěg tỹ tag ki nén vég tí ki rĩr nĩgtĩ, kỹ tóg: "mỹ inh prũ fi mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén han mü ti?" he tí gé. ³⁴ Kỹ tóg ěg *Senhor* tũ ki rĩr tãvĩ han tũ nĩ sir. Kỹ fi vỹ ge nĩgtĩ gé, ün mën ter ja fi, ün mën

ja tũ fi ke gé. ěg *Senhor* tũ ki rĩr fag tóg nĩgtĩ, fag tỹ tỹ ti tũ tãvĩ nỹtĩ jě, fag tỹ ti tũ ki króm há han jě. Ůn mën mü fi tóg há ra ěg tỹ tag ki nén vég tí ki rĩr nĩgtĩ, kỹ fi tóg: "mỹ inh mën mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén han mü ti?" he tí gé.

³⁵ Sỹ äjag tũ to jykrén há han kỹ, há kỹ sóg äjag mỹ tag tó mü. Inh pijě äjag mỹ vĩ tar han sór mü', äjag tỹ ti tỹ äjag mỹ há tũ nĩ ěn han jě'. Äjag tỹ mü há han kỹ tóg inh mỹ há tí, äjag tỹ ěg *Senhor* tũ ki rĩr há han kỹ, nén ü tỹ äjag kutãn tũ nĩ jě.

³⁶ Hěn ri ke mün tóg äjag kã mĩ ü fag mỹ há tũ nĩ, fag kósĩn fi tỹ mën tũ nĩn kỹ. Hěn ri ke mün fi sanh há nĩ ha. Hěn ri ke mün fi jagtar ke mü, ü tỹ fi ki rĩr ke tũ tĩn kỹ. Kỹ jatun mỹ fi mën nĩ, fi mën sór kỹ. Topě vĩ mranh pijě'.

³⁷ Hěn ri ke mün ü fag tóg to jykrén há han mü há ra, kỹ fag tóg fag kósĩn fi mën sór tũ nĩ sir. Kỹ tag vỹ há tãvĩ nĩ. ³⁸ Há kỹ tóg ge nĩ, ha mē. Tĩ tỹ fi mën kỹ tóg há nĩ, tĩ kósĩn mën ja tũ fi. Tĩ tỹ fi mën tũ nĩn kỹ tóg há kãfór nĩ.

³⁹ Ůn týtã fag vỹ tỹ fag mën tũ nỹtĩ, ag rĩnrĩr nỹtĩn kỹ. Ů fi mën ter kar kỹ fi tóg há ra ü tỹ mën mü sir, jatun mỹ. Fi mën mãn vė sir, Há tí nĩ. Há ran jě tỹ ěg *Senhor* mré ke nĩ, fi mën mãn ke tí. ⁴⁰ Fi tỹ mën mãn sór tũ nĩn kỹ tóg há kãfór nĩ sir, fi mỹ sér kãfór. Isỹ fag to jykrén há vė. Há ra sóg Topě kuprěg tỹ jagrě nĩ, há kỹ sóg äjag mré to jykrén há han mü gé.

8

Věnh kãgrã tỹ topě to vějykre

¹ Kỹ sóg äjag mỹ vėjěn tó sór mü gé. Ag męg tãnh kỹ ag tóg věnh kãgrã tỹ topě mỹ pũn vén tí. Kar kỹ ag tóg *açougue* tá ti ke ěn vēne he tí. Kỹ äjag kã mĩ ü tóg: "inh mỹ tá mãn kỹ konh mỹ vỹ?" he tí.

Há ra äjag kã mĩ ü tóg: "ki kanhró mág ěg nỹtĩ, to tar ěg nỹtĩ. Jatun mỹ ěg tóg konh ke mü," he tí. ěg tỹ nén ü to: "ki kanhró mág inh nĩ," henh kỹ tóg: "tĩ kãfór inh nĩ," henh ha mē tí. ěg tỹ há ra jagně to há nỹtĩnh ke vė. ²⁻³ ěg tỹ nén ü to: "ki kanhró sóg nĩ, ä jãvo," henh kỹ tóg tỹ ěg tỹ jagně to é he ven nĩ.

⁴ Kỹ sóg äjag mỹ vėjěn ěn kãmén sór mü. Nén ü tũ vė, ón kỹ věnh kãgrã tỹ topě tí. Pir ti nĩ, Topě tí. Topě ü vỹ tũ nĩ. ⁵ Nén ü e to ag tóg ón kỹ: "Topě vė," he tí, kanhkã tãn ü ag to, ga tãn ü ag to ke gé. Ů tỹ ge vỹ e nỹtĩ, topě tỹ ge ti, *Senhor* tỹ ge ti. ⁶ Há ra tóg ěg mỹ pir nĩ, ěg jóg mág ti, ag jãvo. Nén kar han ja tí nĩgtĩ, věnh mỹ, kỹ ěg tóg ti há ve sór mü gé sir. Pir ti nĩ gé, ěg *Senhor* ti, há vỹ: *Jesus Cristo*, he mü. Nén ü kar vỹ ti tugrĩn nỹtĩ. Kỹ ěg ti tugrĩn krenkren ke mü gé.

⁷ Há ra ěg kã mĩ ü ag tóg tag ki kagtĩg nỹtĩ ver. Tãg ti nĩ ver, ag tỹ ón kỹ věnh kãgrã tỹ topě tovãnh mü ti. Há kỹ ón kỹ věnh kãgrã tỹ topě mỹ vėjěn pũn ja ěn tóg, ag tỹ ko kỹ něji,

ag mý tý věnh kágrá tý topě ěn tú ko ri ke nī sir. Ký tóg, ag tý tag to krój nýtín ký, ag mý ag tý vějēn to věnh kavénh ha mē tí.

⁸ Ěg pijē vējēn tigrīn Topě to há nýtí, ti to kórég nýtí'. Ěg tý ko tú (há) ra nēn ũ tú vē gé, věnh kágrá tý Topě mý pūn ja ěn tí. Vějēn vē mýr. ⁹ Nēn ũ kar výt tý ěg tú nī.

Hā ra ũn krój tóg hēn ri ke mūn Topě vī mranh ke mū, ěg tigrīn, ěg tý ti mý nēn ũ věnh mý to tar nýtí nī ve nīn ký. Ký tag han sór tūg nī. ¹⁰ Ve ra ha. Tar ā tóg nī, ki kanhró ā tóg nī. Vēnh kágrá tý topě výt tý nēn ũ tú nī ā mý. Hā ký ā tóg ko mū sir, ũ tý ti mý fēnhta han ký. Nēn ũ tú vē vē, ā tý ko mū ti. Hā ra ěg mré *Jesus* ki rá ký jē ũ tóg tag to krój nī ver. Ký tóg ā ve ký to jykren ký ko mū gé sir. Hā ra věnh kágrá tý topě tóg tí mý tar nī, ũn krój mý, ti tý *Jesus* ki rá ký nī (há) ra. ¹¹ Ký tóg tí tý ā tý ko ve tigrīn ko ký vāfor ke mū sir. Ti jāvo ā tóg ki kanhró nī. Hā ra tóg ā tugnīn tí¹ hēnh ke mū, *Cristo* tý ti jagfy ter ja ra. ¹² Ā tý tí vī mranh há vē sir, ā régre krój ěn to. Ti vóg kónān ā tóg mū sir, ti krój nīn ký. Hā ki ā tóg *Cristo* vī mranh mū sir, mýr, ha mē. ¹³ Hā ký sóg tag han sór tú nī. Inh mré ke tý isý nēn ũ nī ko tigrīn Topě vī mranh ký sóg ko mān sór tú nī ha.

9

Paulo tý jänkamy ve sór tú

¹ Ve ra, isý nēn han mū ti. Ěprā ke ag tý inh mý nēn to mū ěn han sór tú inh nigtí. *Jesus* há výt inh fēg, isý tý *apóstolo* jē jē. Ti ve inh mýr, ěg *Senhor* tý *Jesus* ti. Ký ājag výt isugrīn ti ki ge jēg. Inh rānhrāj kaja výt tý ājag nýtí. ² Hēn ri ke mūn sóg ũ mý tý *apóstolo* tú nī. Ājag há mý sóg tý *apóstolo* jē mýr, ājag tý inh vī mē tigrīn ti ki ge ký. Hā ki tóg ve há tí, ěg *Senhor* tý inh fēg ja ti. ³ Ký sóg ũ tý kejen inh kato vī sór mū mý tag to tí, ha mē. ⁴⁻⁵ *Jesus* tý ũn vin mū ũ ag ri ke inh nī, ũ tý *Jesus* mré pygfa mū ag ri ke, *Pedro* ri ke ke gé, Ag prū fag pére ag mū tí, ag tý hēn ra mūn ký. Isý ag ri ke ũ tý *Jesus* ki rá ký jē ũ fi tý prūg ký sóg fi pére tūg ke mū gé vē, há ra sóg ke sór tú nī. Ký ag tóg ājag jēn ko tí, ag tý ājag mý Topě vī to to. Isý ag kóm ājag jēn ko sór ký sóg konh ke mū gé vē, há ra sóg ko sór tú nī. Tag há ki sóg ag ri ke tú nī. ⁶ Inh nīgē rānhrāj ja kaja há ko sór inh tí, *Barnabé* ti ke gé, ag jāvo. ⁷ Ěg tý Topě tý ěg mý věnh rānhrāj nīm ja kaja venh ken ký tóg há tí vē. *Soldado* jykre ri ke ti nī. Ag pijē ag tú ko tí, ag tý věnh génh han ký. Ag věnh génh há to ag tóg vējēn vég tí. Ký ũ tý *uva* ki rīr tí výt ti kanē ko tí gé. Ký ũ tý *ovelha* ki rīr tí výt fi *leite* kron tí gé. Hā ký tóg ěg tý Topě vīt to to gýj ve ký há tí vē, há ra ěg tóg ve sór tú nī.

⁸ Ěprā ke jykre ki ěg tóg ěg rānhrāj pē to ěg jēn vég tí. Ký Topě výt tag to ja nigtí. ⁹ *Moisés* výt tag rán ja nī, ha mē. “Monh tý ěkré jänkre

ki rānhrāj ký ti jēnky tógfīn tūg nī. Ti jēn kamēg tūg nī,” he ja ti nī, Topě vī rá ki. Topě mý monh há to jykren ký tag to ja nī? Vó.

¹⁰ Ěg há to tóg rán ký nī, ěg tý ěg rānhrāj to ěg jēn ve jē. Hā ký ũ tý ěpý ki rānhrāj mū tóg to nēn ũ ve sór mū. ũ tý jänkreg mū výt to nēn ũ ve sór mū gé, ti rānhrāj to. ¹¹ Isý ājag mý kankhā jykre tó ký tóg sý nēn ũ krān ri ke nī. Ký sý ājag ki nēn ũ ve sór ra tóg há tí vē, ijēn jē. Hā ra sóg ve sór tú nī. ¹² ũ ag tóg ag jēn vég tí, Topě vīt to. Ký tóg sý ag ri kén ājag ki jänkamy ve sór ký há tí vē, sý ājag mý Topě vīt to vén ký. Hā ra sóg ājag jēn ve sór tú nī. Inh jagtar ra tóg inh mý tý nēn ũ tú nī, ũ tý isugrīn *Cristo* káme sér kato vīt tú nī jē. Hā ký sóg ve sór tú nī.

¹³ ũ tý Topě ěn krēm ti tú ki rīr tí ag výt tá ag jēn vég tí gé, ag tý Topě mý nēn vin tí ěn tý. Ký ũ tý Topě mý nēn ũ pūn tí ěn výt ti ke ko tí gé. Ājag mý tag mē ja nī? ¹⁴ Hā ký ěg *Senhor* výt: “ũ tý ti kāmén mū ěn výt tag to ag jēn venh ke mū,” he mū. ¹⁵ Hā ra sóg ājag jēn ve sór ja tú nī. Ký sóg ve sór tú nī gé, ũri, há ký sóg ājag mý rán mū. Isý inh nīgē tý rānhrāj to ijēn vég mū há to sóg tý ũn mág nīnh mū, kankhā tá. Ký sóg tý tí¹ he sór tú nigtí. Iser jē tóg inh mý há tí, ũ tý inh mý Topě vī kajām sór mū (há) ra.

¹⁶ *Jesus* kāmén sóg tí. Inh rānhrāj há vē. Ti há tóg inh mý tó, sý ti kāmén jē. Ký sóg tí tó tigrīn tý ũn mág nīnh ke tú nī. Isý ti kāmén sór tú nī ra Topě tóg inh vóg kónān ke mū vē, isý inh rānhrāj han tú nīn ký. ¹⁷ Topě tý inh mý: “ha kāmén,” he tú nī ra sóg kankhā tá to gýj venh ke tú nī vē. Hā ra tóg inh mý: “ha kāmén,” he ja nī, ký tóg sý ti rānhrāj ki rīr há han mū ve sór mū sir inh ki, Topě tí. ¹⁸ Ký sóg kankhā tá to gýj venh ke tú nī, inh rānhrāj ja to. Hā ra sóg gýj ve sór mū, tá. Hā ký sóg ěprā ke ag ki sý nēn ve sór mū ěn ve sór tú nī, ijēn jē. Véké sóg ājag mý tó tí, Topě vīt, věnh kar mý ke gé.

Ūn e tý Jesus ki ge ký tóg Paulo mý há tí

¹⁹ ũ pijē tý inh kri ke nī'. Ge ra sóg vēšý věnh kar krēm ke han. “Hēn ri ke mūn ũ tóg *Jesus* ki rá sór mū, isý tý ti krēm ke nīn ký,” he sóg tí. Hā jē sóg vēšý ag krēm ke han tí, ũ tý ti ki ge mū ag e nýtí jē, isugrīn. ²⁰ *Judeu* ag tugnīn sóg vēšý *Judeu* han tí, ag tý *Jesus* ki ge jē. Isý ag jykre han sór tú nī ra inh han ke tú nī vē, há ra sóg han sór tí, isý ag to há nīn ký. Ký sóg *Judeu* jykre han mū mý tigrīn ag jykre han tí, ag tý *Jesus* ki ge jē. ²¹ Ký fóg ag výt *Judeu* jykre han tú nigtí, kanhgág ag ke gé. Ký sóg ag tigrīn ag jykre han tí. Kanhgág ag tugnīn sóg ag jykre han tí, ag tý isugrīn *Jesus* ki ge jē. Inh pijē Topě jykre tovānh mū há ra'. *Judeu* jykre há tovānh inh tí, fóg to, kanhgág to ke gé. ²² Ký sóg ũn krój ag mý komēr há vīt, ag tý isugnīn *Jesus* to vāsānsān māj jē.

Isý ũ jykre ve ký sóg ti jykre ri ke han tí, ag tý *Jesus* ki ge jé. ²³ Tag kar han sóg tí, *Jesus* káme tugnîn, isý ti mré ti rânhrâj ki rîr jé.

²⁴ Ha mē, ũn e tóg *corrida* han tí, hã ra ũn pir tóg gýjý he tí, inhhã. Ag ri ke han nî. Vãsãn ra, äjag tý gýjý hen jé, *Jesus* tý êg mý nén ven ke ti. ²⁵ Ha vé, ũ tý *torneo* han tí ag vý to jykrén mág tí. Ký ag väkrég tí gé, ag tý gýjý hen jé. Êprä vëjyke ki ag tóg gýjý he sór tí, ti tý kãnhmar tú' henh ke mü ra. Hã ra êg tóg kanhkã tá êg gýj venh ke mü, ũ tý tú' he vãnñ ên tí. ²⁶ Ge sóg tí gé, sý *corrida* ri ke han ký. Pêtém sór sóg tí. To krónh ke tú sóg nî. Rãrá ri ke han sóg tí to. Inh pijé véké rãrá tí'. ²⁷ Vënh hã to sóg rãrá tí. Ký sóg isý nén to én mü ên han ke tú nî. Inh mý tóg Topê tý inh fón ha mē tí, isý äjag jyvën kar ký vëjyke pãno han ký. Hã ký sóg vëso rãrá tí, sý han tú nî jé.

10

Êg jo ke ag to jykrén nî

¹ Inh kanhkã', êg jógióg ve ag vý *Moisés* mré mü ja nigtî. Kanhkã góg ên krëm ag tóg mü kãn ja nigtî. ký ag tóg goj kusüg nig ên kafã ra pa kãn ja nigtî gé. ² Êg vënh kyge ri ken hã vé. Ên kã *Moisés* vý ag jãmî tũj ja nigtî, *Jesus* tý êg ki rîr nî tag ri ke. ³ Ký êg jógióg ve ag tóg kanhkã tá vëjën ko kãn ja nigtî gé. ⁴ Kanhkã tá goj tý êganê ki ag tóg kronkron kãn ja nigtî gé. Pãro tá ag tóg goj ve ja nigtî. Hã ra tóg tý kanhkã tá ke nî ja nigtî. *Cristo* to ken hã vé. Ti hã vý ag mré tí ja nigtî. Ký tóg ag mý goj ên ven ja nigtî. ⁵ Ge ra Topê tóg êg jógióg ve ag to jũ kãn ja nigtî. Ký ag tóg kãgter kãn ja nigtî, ga kórég ên tá. Hã ra tóg ũn pipir ag hã to há ja nigtî, Topê ti. Ký ag hã tóg krenkren ja nigtî. ⁶ Hã ra tóg rán ký nî, êg tý tý vënh kanhrãn jé, êg tý nén ũ kórég to én tú nî jé. To én ja ag tóg nigtî, êg jógióg ve ag, ký êg tag han ke tú nî.

⁷ Hã ký ón ký vënh kãgrã tý topê nón mü sór tũg nî. Tag han ja ag tóg nigtî gé, êg jógióg ve ag. Hã ký tag tóg rán ký nî, hã mē. "Povo kar vý nignî mü sir, ag tý vënh kãgrã tý topê to fénhta ko jé, ag kronkron jé sir, ag tý kar ký vënh gringrén jé, fag mré," he ja tóg nigtî. Hã to Topê tóg ag to jũ ja nigtî gé.

⁸ Ký êg ũn mén tú fag mré nýnh ke tú nî gé. Tag han ja ag tóg nigtî gé, êg jógióg ve ag. Ký kurã pir ki ũ tý 23 *mil* (ke) ag vý kãgter ja nigtî, Topê tý ag tũg ký. ⁹ Ký êg tóg Topê to: "ti hýn iso jũnh ke tú nî, sý ti ví mranh mü ra," henh ke tú nî gé. Ke ja ag tóg nigtî gé, êg jógióg ve ag. Ký pýn tóg ag kãgtén ja nigtî, Topê tý ag to jũn ký. ¹⁰ Ký êg tóg Topê to ví kónãn ke tú nî gé. Ke ja ag tóg nigtî gé, êg jógióg ve ag. Ký Topê tý jënê jafã tóg ag kãgtén ja nigtî.

¹¹ Hã ra Topê tóg ag vóg kónãn, êg tý ag to vënh kanhrãn jé. Hã jé tóg rán ký nî gé, ti tý to

êg jyvën jé. Êg hã mýn kakó nî, kurã tý êgno ti. ¹² Hã ký vëso jykrén, á tũg há han jé. Á tý ti ví mranh tú nín ký tóg há tí. Hã jé vënh ki rîr, á tý tý prãnh ke tú nî jé. ¹³ Nén-Kórég vý êg krîn sór mü, êg tý Topê ví mranh jé. Hã ra tóg êprä ke jykre ki êg krîn sór tũgtî. Ký Topê tóg ti vég tí, ký tóg êg ki rîr ti. Ký tóg kejën ti mý: "gen ký," he tí sir, ti tý êg tý hē ri ke tú nî jé. Ký tóg êg tar han ke mü gé, êg tý Nén-Kórég tý êg krîn kónãn mü ra ti kato tē jé, êg tý ti mý: "he," he tú nî jé.

Vënh kãgrã tý topê jykre han sór ke tú

¹⁴ Inh krê', tag tugrîn vënh kãgrã tý topê tovãnh pē han nî. Ve sór tũg nî. ¹⁵ Ki kanhró äjag tóg nýtî. Hã ký êg tý *Jesus* jamî ko tí ên to jykrén nî, ha mē. ¹⁶ Êg tý *Cristo* ter ja mî êkrén ký êg tóg kron tí, ti kyvënh ri ke ên ti. Êg tý kron ký êg tóg tý ti mré ke nýtî sir, êg tý ti kyvënh ri ke ên kron ký. Ký tí jamî vý ge nigtî gé. Kupãn ký êg tóg ko tí, *Cristo* tý êg mý tón ký. Êg tý kon ký êg tóg tý ti mré ke nýtî gé sir, êg tý tí nî ri ke ên kon ký. ¹⁷ Ti jamî vý pir nî, ký êg tóg êg tý ko kãn ký tý ũn pir nýtî gé, ti mré, êg e hã ra. *Jesus* jamî ko to vëjyke hã vé.

¹⁸ Ký *povo* tý *Israel* ag to jykrén nî gé, ha mē. Topê mý ag tóg nén ũ pũn tí, ti pũn jafã kri. Pũn ký ag tóg ko tí gé. Ag tý kon ký ag tóg tý ag tý ũn mý pũn mü ên mré ke nýtî gé sir, êg tý tý *Jesus* mré ke nýtî ri ke. ¹⁹⁻²⁰ Ký ón ký vënh kãgrã tý topê to jykrén nî gé. Ag tý ti mý nén ũ pũn ký ag tóg Nén-Kórég ag hã mý pũn tí. Ag pijé Topê pē mý pũn tí'. Hã ký tóg inh mý há tú nî, äjag tý tý Nén-Kórég ag mré ke nýtîn ký, äjag tý ag tú kon ký ke gé.

Inh pijé äjag mý: "vënh kãgrã tý topê vý nýtî, ký ag tý ag mý pũn mü ên vý tý nén ũ nî," he sór tí'. Nén ũ tú vé. ²¹ Hã ra tóg vënh mý nî, äjag tý êg *Senhor* kópa ki jé kron kar ký Nén-Kórég kópa ki jé kron ký ke gé. ²² Êg tý Nén-Kórég ag tú kon ký ti hên ri ke mũn êg to jũnh ke mü, êg *Senhor* ti. Ti tý êg to jũ nín ký tóg vënh mý nî. Êg pijé ti tý hē ri kenh mü'. Hã ký ón ký vënh kãgrã tý topê ve sór tũg nî.

Êg tý êg régre tugrîn nén ũ konh ke tú

²³ Hã ra äjag tóg inh mý: "isý nén han sór mü ên han jé sóg ke mü, pijé kórég nî," he sór mü. Há ti nî vé, tag ti. Hã ra êg tý nén han mü ũ tóg êg mý nén ũ há han tú nigtî. Nén ũ kar han há êg tóg nýtî vé, hã ra êg tý nén han mü ũ tóg êg tar han ke tú nî, *Jesus* to. ²⁴ Ký ä tú to jykrén tävi han tũg nî. Ä régre tú to jykrén nî gé, ti mý há nî jé, ha mē. ²⁵ Ký ä tý nén ũ tänh jafã ki nén ũ nî kajãm sór kýn há nî. Ký ag mý: "ũ mý ón ký vënh kãgrã tý topê mý tí nî tag pũn ja tú?" he tũg nî. Jëmê tũg nî. Jatun mý kom nî. ²⁶ Topê tú vé, ga ti, ga kri ke kar ti ke gé. Hã ký jatun mý kom nî. ²⁷ Kejën ũ tý *Jesus* ki rá tú ũ vý ä mý: "inh mré jën kãtũg," he mü sir. Ä tũg sór ký ä tóg tũg mü. Ký ä tóg

nén ũ kar konh ke mü. Ti ki jëmë tũg nĩ, ũ tỹ hën ri ke mün ón ký vënh kãgrá tỹ topë mý nén ũ pũn ja ti, ã tỹ jatun mý ko jé. ²⁸ Hën ri ke mün ũ tóg sir ã mý: “vëjën tag pũn ag, ón ký vënh kãgrá tỹ topë mý,” he mü. Ký ko tũg nĩ sir, ũ tỹ ã mý tó mü tugnĩ, ti tỹ ã to jykrén kónãn tũ nĩ jé. ²⁹ ã pijé to jykrén mü vë! Hã ra ti hã tóg to jykrén mü. Hã ký tóg ã mý tó mü. Hã tũ ti nĩ, inh mý, ũ tỹ iso jykrén kónãn ký, isý nén ũ tỹ inh mý kórég tũ han to. ³⁰ Topë mý sóg vëjën ên to vi há han ja nĩgtĩ. Ký ũ tỹ tag to iso vi vi hen ký tóg inh mý kórég nĩ. Hã ký sóg ko sór tũ nĩ, ũ tỹ iso jykrén kónãn sór ký.

³¹ Hã ký Topë há mý nén kar han nĩ. ã jën ký ti jykre ki jën nĩ. ã kron ký ti jykre ki kron nĩ. ã tỹ nén ũ han ký ti jykre há ki han nĩ gé, vënh kar tỹ ti jykre há nĩ ve jé. ³² ũ tỹ ã tugrĩn Topë to ju tũ nĩ kýn há ti, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag, Topë tũ ag ke gé, ũ tỹ êg mré ke ag. Ký vëjykre há há han nĩ. ³³ Ke sóg tĩ gé. Vãsãn sóg tĩ, vënh kar tỹ iso há nỹtĩ jé. Hã jé sóg isũ ki rĩr tãvi han tũ nĩgtĩ. Vënh kar tũ ki rĩr inh ti, ag tỹ *Jesus* ki ge jé.

11

¹ Inh jykre han sórm nĩ, isý *Jesus* jykre han ri ke.

Ûn týtá fag jykre

² Hỹ, ãjag mý sóg vi há han sór mü mýr. Isý ãjag mý nén tó mü ên to jykrén ãjag tóg mügtĩ mýr'. Isý ãjag kanhrãn ên ki króm sór ãjag tóg tĩ. ³ Hã ký sóg, nén ũ ki ãjag kanhrãn sór mü sir, ha mē. *Cristo* vỹ tỹ ag krĩ nĩ, ký ag vỹ tỹ ag prũ fag krĩ nỹtĩ, fag tỹ ag nón ke nỹtĩ ra. Ký Topë vỹ tỹ *Cristo* krĩ nĩ gé. Jó êg kar vỹ vãhã tỹ *Cristo* nón ke nỹtĩ gé. ⁴ Êg vënh mãn ký nỹtĩ ký êg jagnë mý Topë vi tó tĩ, ký êg tóg ti mré vi tĩ gé. Ký ag jykre mý vyr mý nĩ? Jávo fag jykre mý vyr mý nĩ gé? Ag tỹ kur tỹ ag krĩ kri fón ký ag mý ag krĩ tỹ *Cristo* mý'a han tũ nĩ? Hỹ, hã vë. Ti mý'a han tũ ag nĩ. ⁵ Ag jávo ùn týtá fag tỹ, kur tỹ vënh kri fón ký fag mý fag mén ên mý'a han tũ nĩ? Hỹ, hã vë gé. Fag tỹ kri for tu ra Topë vi kãmén ký fag krĩ mý kator ri ke ti nĩ? Vó. Hã tũ vë. ⁶ Ûn tỹ ge fag gãnh mý ronh kãn ký nĩnh mü? Vó. Fag mý'a han tũg nĩ. Hã kýn mý há nĩ, fag tỹ kur tỹ vënh kri fón ký Topë vi tón ký, ti mré vëmén ký? Vó, hã tũ vë. ⁷ Ký ag kã mi ũ mý kur tỹ vënh kri fón ke tũ nĩ, ti tỹ tỹ Topë ri ke nĩn ký, êg tỹ ti tugrĩn Topë sĩnvĩ ven ký? Êg mý ùn týtá fag tugrĩn, fag mén ag sĩnvĩ vëg tĩ? Vó, hã tũ vë. ⁸ Ha vé, Topë pijé, ùn ve fi tỹ ùn ve ti han ja nĩ. Ûn ve tỹ tóg fi han ja nĩ mýr. ⁹ Ký ti pijé, fi tugrĩn ti han'. Ti há tugnĩn tóg fi han. ¹⁰ Hã ký ùn týtá fag tóg fag mén ag ri ke nỹtĩ, ag tỹ tỹ fag krĩ nỹtĩ ra, hã vỹ: fag tỹ tỹ ag nón ke nỹtĩ ra, he mü. Ký tóg Topë tỹ jënë jafã ag mý há ti gé.

¹¹ Êg kar vỹ *Jesus* ki ge ký nỹtĩ. Ti ki ge ký nỹtĩn ký ùn týtá fag pijé, fag pir mý tỹ nén ũ nỹtĩ'. Ký ag pijé, ag pir mý tỹ nén ũ nỹtĩ gé'. Jagnë ri ke êg nỹtĩ, fag mré. ¹² Hỹ, Topë vỹ ùn ve tỹ fi han. Hã ra êg kar tóg vãhã êg mýnh fi ki mur ký nỹtĩ. Jávo ũ tỹ vënh kar han mü vỹ tỹ, Topë ti nĩ.

¹³ Mý ãjag mý sér, ãjag tỹ ùn týtá fag tỹ kur tỹ vënh kri fón tũ ra Topë mré vëmén ven ký? Vó, ãjag mý'a tóg tĩ. ¹⁴ Mý ãjag mý sér, ag gãnh téj nỹtĩ tĩ? Vó, ãjag mý'a tóg tĩ gé. ¹⁵ Fag gãnh téj tóg, fag mý sér tĩ. Hỹ, fag gãnh vỹ tỹ, fag krĩ kri fón ja ri ke nĩ. ¹⁶ Hën ri ke mün tóg ãjag kã mi ũ mý há tũ nĩ há ra. Ký tag to jykrén nĩ, ha mē. *Igreja* kar ki fag tóg, há han tũ, ha mē. Ký êg mý'a han sór tũg nĩ.

Santa Ceia to vëjykre

(Mt 26.26-28; Mc 14.22-24; Lc 22.17-20)

¹⁷ Ký sóg nén ũ ki ãjag mý vi há han ke tũ nĩ gé. ãjag jykre ũ tóg há tũ nĩ, ha mē. ãjag vënh mãn ký ãjag nëji, ãjag tỹ *Jesus* jamĩ ko ký jagnë jën vóg tĩ, ký ãjag nëji jagnë kókég tĩ sir. ¹⁸ ãjag vënh mãn ký ãjag nëji jagnë kato tĩ tĩ, vënh kãpãm ký, ký tóg inh mý tỹ ki há ke ve nĩ, sỹ to jykrén ký. ãjag kã mi ũ hỹn vënh kãpãm sór tĩ, he sóg tĩ. ¹⁹ Hỹ, há ti nĩ vë, ãjag tỹ vënh kãpãm ký nỹtĩn ký. Ký ùn jykre há ag vỹ vënh ven ke mü, ãjag kã mi.

²⁰ Ký, ãjag vënh mãn ký ãjag pijé êg *Senhor* jamĩ ko tĩ', *Santa Ceia* he mü ên ti'. ²¹ Tỹ fénhta han ký ãjag kar nëji vënh fãn há jé ko tĩ. Tá jun ký ãjag nëji kãnhmar ko tĩ. Ký ũ ag nëji vënh fãn ti. *Vinho* kron ký ag nëji tỹ pepév tĩ. Jo ũ ag tóg kókĩnkĩr tĩ sir, ũ tỹ kãnhmar tá junjun mü ag tỹ ag tũ kagran ký. ²² Ha mē, vënh mý ti nĩ. Topë mré ke ag to é he ve ãjag tóg nĩ mýr', ãjag tỹ ag jën kagran ký, ag junjun to há. Tag tỹ inh hỹn hë ri kenh mü? Inh mý ãjag mý vi há han ke mü?, tag to? Vó!, kenh ke tũ inh nĩ. Kórég ti nĩ, ãjag tỹ han mü tag ti. ãjag in há tá vëjën vënh fãn nĩ.

²³ Ha mē, êg *Senhor* tóg inh mý tó ja nĩ, sỹ ãjag mý tó mü ti, êg tỹ ti ter to jykrén ký tag han jé, ha mē. Kuty ên kã, *Judas* tỹ pã'i ag mý êg *Senhor* tỹ *Jesus* to ja ên kã êg *Senhor* tóg êmĩ mãn ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. ²⁴ To tóg Topë mré vi ja nĩgtĩ. Kupãn ký tóg ag mý: “inh há vë,” he ja nĩgtĩ. “ãjag jagfý sóg ter ke mü. Ký inh mĩ êkrén nĩ, ãjag tỹ êmĩ tag kon ký,” he ja tóg nĩgtĩ. ²⁵ Ag tỹ ko kar ký tóg kópa vyn ja nĩgtĩ gé sir. Ký tóg ag mý: “kópa ki jé tag vỹ inh kyvénh ri ke nĩ,” he ja nĩgtĩ. “Inh jykre tãg to ken há vë, isý inh kyvénh tugrĩn ãjag mý vënh pãte fón jé. Ký inh kyvénh tỹ inh ki kutë mü ên mĩ êkrén nĩ, ãjag tỹ kópa ki jé tag kron ký,” he ja tóg nĩgtĩ gé. ²⁶ Hã ký êg tỹ êmĩ ên kon ký, êg tỹ kópa ki jé ên kron ký êg tóg sir êg *Senhor* ter ti tó tĩ. Tag han êg tĩ, ti kãtũg ken jo.

²⁷ Hã ký vëjykre kórég ki êmĩ ên ko sór tũg nĩ. Kópa ki jé ên kron kónãn sór tũg nĩ gé, êg

Senhor tũ ti. Ke tũ nĩ mũ ra tóg êg tũ ti ter to é he ri ke nĩ. ²⁸ Hã kũ êg jé êg jykre tugnyĩm. Êg jykre há nĩ ve kar kũ êg tóg emĩ ên konh mũ, kópa ki jê ên kron ke mũ gé. ²⁹ Êg tũ ón kũ ko sór kũ, ón kũ kron sór kũ, ti tũ êg mũ vjêhũ ù ri ke nĩn kũ Topê tóg êg vóg kónãn ke mũ sir; êg tũ emĩ ên to êg *Senhor* ter mĩ êkrég tũ nĩn kũ. Kũ êg tóg Topê tũ êg vóg kónãn há jé tũ nén ù tũ han kũ ko' he mũ, kron' he mũ gé sir. ³⁰ Ájag tũ *Jesus* jamĩ ko to vèh ki rĩr há han tũ nĩn há kũ, ù ag tóg krónhkrój nĩtĩ, ájag kã mĩ. Kũ ù ag tóg kaga nĩtĩ. Kũ ù tũ hèn ri ke ag tóg kãgter huri ke gé. ³¹ Há vé, êg tũ êg jykre tugnyĩm kũ ti mũ tóg kũ tóg êg mũ vèh pãte fón ke mũ. Kũ tóg êg jykre tugnyĩm mãn ke tũ nĩ sir. Êg vóg kónãn ke tũ tóg nĩ gé, êg *Senhor* ti. ³² Hã ra tóg kejên êg vóg kónãn tĩ. Êg *Senhor* tũ êg kanhrãn sór vè, ti tũ êg tũ kygnê to êg vóg kónãn kũ, ti tũ êg fón tũ nĩ jé, ù tũ ti vĩ mranh mũ ag mré.

³³ Inh kanhkã', tag to jykrén, kũ jagnê jãvãnh nĩ, ájag tũ *Jesus* jamĩ ko sór kũ. ³⁴ Ájag kã mĩ ù kókĩr nĩn kũ tóg ti ìn tá ti jên tũ vèh fãn ke mũ. Ke tũ nĩ mũ ra tóg ájag vóg kónãn ke mũ, êg *Senhor* ti, ájag tũ vèh mãn kũ vèh fónfãn kũ.

Sũ ájag mũ nén tónh ke mũ ù tóg nĩtĩ gé, há ra sóg rán ke tũ nĩ. Sũ ájag mré nĩn kũ sóg ájag mũ kãmén ke mũ.

12

Topê tũ êg tar han mũ, ti kuprĩg tũ

¹ Kũ sóg ájag mũ Topê kuprĩg tũ êg krĩn ke tag tóg sór mũ, ájag tũ inh ki jëmên kũ. Kejên tóg nén ù to êg tar han tí, êg tũ han jé. ² Há vé, vãsũ, ájag tũ *Jesus* ki ge tũg ki ájag tóg ón kũ vèh kãgrã tũ topê nón mũ ja nĩgtĩ gé. Vĩvãnh ti nĩtĩ, há ra Japo vũ ájag tũ ag ki rá han ja nĩgtĩ. ³ Hã kũ sóg tag to ájag kanhrãn sór mũ, ha mē. Topê kuprĩg tũ êg krĩn kũ êg pijé *Jesus* to: “Nén-Kórég ag pã'i mág,” he tí'. Jãvo êg tũ *Jesus* mũ: “êg *Senhor*,” hen kũ Topê kuprĩg tóg êg krĩn mũ sir.

⁴ Kũ Topê kuprĩg vũ tũ ùn pir nĩ, há ra tóg êg tar han tí, nén ù kar to. ⁵ Kũ êg rãnrhãj vũ e nĩtĩ gé. Êg kar vũ vyrmũ rãnrhãj nĩtĩ gé. Hã ra tóg pir nĩ, êg *Senhor* ti, ù tũ êg mũ vèh rãnrhãj nĩm tí ti. ⁶ Kũ êg tũ ti jykre ki nén ù han mũ vũ e nĩtĩ, há ra tóg pir nĩ, Topê ti, ù tũ êg tar han mũ ti.

⁷ Kũ Topê kuprĩg vũ êg tar han kãn tí sir. Kũ tóg ù tũ nén ù to tar nĩ han tí. Jo tóg ù tũ nén ù ù to tar nĩ han tí gé, êg kar tũ jagnê mũ nén ù há han jé, êg tũ nén ù to tar nĩtĩ ên tũ. ⁸ Hã kũ tóg ù tar han tí, ti tũ êg mũ ti vĩ kãmén há han jé sir. Û tar han tóg tí gé, ti tũ ti vĩ ki nén ù kar ki kanhró nĩ jé. ⁹ Û tar han tóg tí, ti tũ ti ki fé mág to. Û tar han tóg tí gé, ti tũ ùn kagyga tũ há' he jé. ¹⁰ Û tar han tóg tí gé, ti tũ êg tũ nén han vãnh han jé. Û tar han tóg tí,

ti tũ êg jyvèh há han jé. Kũ tóg ù tar han tí, ti tũ: “tag vũ tũ vjagrê há nĩ, tag vũ tũ vjagrê kórég nĩ,” he jé. Û tar han tóg tí, ti tũ êg tũ vèh vĩ ki kãgtĩg ki Topê mré vémén jé. Kũ tóg ù tar han tí, ti tũ êg tũ vèh vĩ ki kãgtĩg mē kũ êg vĩ ki tóg jé sir. ¹¹ Hã ra tóg pir nĩ, Topê kuprĩg ti. Ti pir nĩ ra tóg nén ù e tag hynhan tí, kũ tóg to êg tar han tí. Ti há ne to jykrén kũ: “tag tar han jé sóg ke mũ, tag to, jo sóg ù ên tar han ke mũ, ên to,” he tí'.

Nén ù pir ri ke êg nĩtĩ, êg jagrê pir nĩtĩn kũ

¹² Êg há to jykrén nĩ, ha mē. Êg há vũ tũ ùn pir nĩ, há ra êg há ki nĩtĩ vũ e nĩtĩ, êg pên, êg nĩgé, êg nĩgrég, ti kar ti. Kũ êg há ki nĩtĩ kar vũ tũ êg há nĩ sir. Nén ù pir vè sir, ti e nĩtĩ ra, ti tũ êg ki nĩtĩ kar nĩn kũ. Tag ri ke êg nĩtĩ gé. *Cristo* há ri ke êg nĩtĩ, êg tũ ti ki ge kũ nĩtĩn kũ. ¹³ Topê kuprĩg vũ tũ ùn pir nĩ. Kũ êg kar vũ kygpe kũ nĩtĩ, ti kuprĩg tũ, há vũ: *Cristo* há pir, he mũ. Êg kã mĩ ù ag tóg tũ *Judeu* nĩtĩ. Û ag tóg tũ fóg nĩtĩ gé. Û ag tóg tũ kanhgãg nĩtĩ gé. Há ra tóg tũ êg kar jagrê nĩ. Kũ êg tóg tũ ùn pir nĩtĩ.

¹⁴ Êg há vũ ge nĩ, ha mē. Ti ki nĩtĩ pijé tũ ùn pir nĩ'. E ti nĩtĩ. Kũ êg jé êg rãnrhãj to vĩ vĩ he tũg. ¹⁵ Hèn ri ke mũn êg pên tóg: “inh pijé tũ vèh nĩgé nĩ”, há kũ sóg vèh há ki nĩtĩ tũ nĩ,” he tí. Há tũ vè há ra. ¹⁶ Kũ êg nĩgrég tóg hèn ri ke mũn: “inh pijé tũ vèh kanê nĩ”, há kũ sóg vèh há ki nĩtĩ tũ nĩ,” he tí gé. Há tũ vè. ¹⁷ Êg há tũ tũ vèh kanê tãvi nĩ ra êg tũ ne jëmênh ke tóg tũ ti vè. Êg há tũ tũ vèh nĩgrég tãvi nĩ ra êg nén ù ger mèn h ke tũ nĩ vè. ¹⁸ Topê há ne êg há ki nĩtĩ hynhan kãn'. Kũ tóg vyrmũ ti ki nĩtĩ kar mũ vjeykre vin kãn ja nĩgtĩ, ti tũ ti rãnrhãj ên han jé. ¹⁹ Kũ ti ki nĩtĩ kar tũ tũ vjeykre pir nĩ ra êg há vũ tũ nĩ vè. ²⁰ Há ti nĩ, Topê jykre ti. Êg há ki nĩtĩ jykre e han ti, ti e tũ êg há pir han jé sir.

²¹ Hã kũ êg kanê pijé êg nĩgé mũ: “ã pijé inh mré rãnrhãj tí”, he tí'. Kũ êg krĩ vũ ge nĩgtĩ gé. Êg pên mũ tóg: “ã pijé inh mré rãnrhãj tí”, he tũ nĩgtĩ gé. ²² Ge tũ ti nĩ, êg há jykre ti. Êg há ki nĩtĩ ù tóg vèh rãnrhãj kãnhvy han tí. Há ra êg tóg jérin mũ tũ jagnê mré rãnrhãj kãn tí. ²³ Kũ ti ki nĩtĩ ù tóg vèh rãnrhãj kufy han tí. Kũ êg tóg há ra ti ki rĩr há han tí sir. Kũ ti ki nĩtĩ ù tóg êg mũ sĩnvĩ tũ nĩtĩ. Há kũ êg tóg kur krêm ti rãg tí. ²⁴ Kũ Topê tóg êg mũ vjeykre nĩm, êg tũ ti ki nĩtĩ tũ vèh rãnrhãj kufy han mũ ên ki rĩr há han jé sir. Êg há jykre há vè. Topê vũ to jykrén kãn, kũ tóg êg há ki nĩtĩ han kãn, ²⁵ êg há tũ vjeykre pir han jé. Kũ tóg ti mũ há tí, êg tũ êg mré *Jesus* ki ge kũ nĩtĩ kar ag ki rĩr há han kũ. Kũ êg kã mĩ ù vũ jagtar tũ nĩtĩn mũ, êg tũ êg há ki nĩtĩ jykre pir ri ke han kãn kũ, jagnê mũ. ²⁶ Hũ, êg há ki nĩtĩ pir kaga nĩn kũ tóg kaga kãn tí sir. Kũ tóg ge nĩ gé, êg mré. Jagnê mré tóg êg

mý e tí. Ký ũ tý ěg kã mĩ ũ mý vĩ há han ký tóg ěg kar mý sér tí gé sir.

²⁷ Ha mẽ, *Cristo* há ri ke ěg nýtĩ, ký ěg kar vỹ ti há ki nýtĩ ri ke nýtĩ gé sir. ²⁸ Ký Topě tóg ũ tý *igreja* ki ke kar mý věnh rãnhřãj vin kãn, ěg mý. ěg kã mĩ ũ ag vin tóg, ag tý tý *apóstolo* nýtĩ jé. Tag pãte tóg ũ ag vin, ag tý jagně jyvěň jé. Kar ký tóg ũ ag vin, ag tý tý ti ví tó tí nýtĩ jé. Kar tóg ũ ag vin, ag tý ěg tý něn han věnh hynhan jé, ag tý ũn kagyga tý há' he jé ke gé. Kar tóg ũ ag vin, ag tý ũ jagãgtãn jé. Kar tóg ũ ag vin, ag tý tý *igreja* krěm tý pã'i nýtĩ jé. Kar tóg ũ ag vin, ag tý ěg tý věnh vĩ ki kagtĩg ki Topě mré vēmén jé. ²⁹ ěg kar pijé tý *apóstolo* nýtĩ'. ěg kar pijé tý věnh jyvěň tí nýtĩ'. ěg kar pijé tý Topě ví kãmén tí nýtĩ'. ěg kar pijé ěg tý něn han věnh hynhan tí'. ³⁰ ěg kar pijé ũn kagyga tý há' he tí'. ěg kar pijé ěg tý věnh vĩ ki kagtĩg ki Topě mré vēmén tí'. ěg kar pijé věnh vĩ ěn mẽ ký ěg vĩ ki há tó tí'. ³¹ Ký Topě mý to ví mág, ti kupřĩg tý něn ũ há to ãjag tar han jé, ãjag kar tý jagně mré rãnhřãj kãn jé sir.

Ājag tý něn han mũ ũ tóg há sĩ nĩ, ký ũ tóg há tãví nĩ gé. Ký sóg ãjag mý něn ũ há tãví kãmén sór mũ, ha mẽ.

13

Věnh kar to há nýtĩnh ke

¹ Hěn ri ke mũn ěg tóg ěprã ke ag vỹ tí hěn ri ke tó há nýtĩgtĩ, Topě tý jěně jafã ag vỹ mré há. ěg tý jěrĩn mý věnh kar to há tú nýtĩnh ký ěg tóg ón ký ke nĩ há ra, ěg vỹ tag ti. Ký ěg tóg ón ký vỹ há han tí, *sino* tý véké kyr ěn ri ke. ² Topě tóg hěn ri ke mũn ěg mý něn ũ kar tó tí. Ký ěg věnh jyvěň há han tũgtĩ. Hěn ri ke mũn ěg tóg Topě ki rã há han ký nýtĩ. Ký ěg ti ví to: "hỹ mý vỹ?" he tú pě nĩgtĩ. Ký ěg tóg pãnónh mý: "há tũg," he tí, há ra tóg sir tí ti. ěg tý jěrĩn mý věnh kar to há tú nýtĩnh ký tóg tý ón ký ke nĩ. ³ Hěn ri ke mũn ěg tóg ěg tú vin kãn tí, ũn jagtar ag mý. Hěn ri ke mũn ěg tóg ũ tý *Jesus* kato tẽ mũ ag mý věnh fěg mũ, ag tý ěg pũn jé. ěg tý jěrĩn mý věnh kar to há tú nýtĩnh ký tóg ěg mý něn ũ há han ke tú nĩ.

⁴ ěg tý věnh kar to há nýtĩnh ký ěg tóg věnh kar to fen nýtĩ. Ag mý ěg tóg něn há kar han sór mũ. ěg pijé jagně tú to ěn ke mũ'. "Ā kãfór vỹ tý inh nĩ," henh ke tú ěg tóg nĩ. "Ūn mág vỹ tý inh nĩ," henh ke tú ěg tóg nĩ gé. ⁵ Věnh mý mẽ han ke tú ěg tóg nĩ gé. ěg tú tãví há to jykrén ke tú ěg tóg nĩ gé. "Ti hỹn něn ũ ki kanhrãn ke tú pě nĩ," henh ke tú ěg tóg nĩ gé. Ký ěg tóg ũ tý ěg vóg kónãn mũ ra ti to jũnh ke tú nĩ gé. ⁶ ěg tý vějyke pãno ven ký ti pijé ěg mý sér tĩnh mũ'. ěg tý ũ tý ki há tó mũ mẽ ký tóg ěg mý sér tĩnh mũ. ⁷ ěg tý něn ũ jagy vėg mũ ra ěg pijé to vĩnh ke mũ'. Něn ũ kar to ěg tóg: "Topě vỹ tag han há nĩ," henh ke mũ. Ti

há ki ěg tóg něn ũ kar ve sór ke mũ. Věnh kar to ěg fe mág nýtĩnh mũ, ěg tý věnh kar to há nýtĩnh ký.

⁸ ěg tý věnh kar to há nýtĩ ěn vỹ krỹg ja tú nũnh mũ. Jãvo ěg tý jagně jykre ki věnh kanhrãn ký jagně jyvěň tí ěn vỹ krỹg ja nỹ. ěg tý ěg tý věnh vĩ ki kagtĩg ki Topě mré vēmén tí ěn vỹ krỹg ja nỹ gé. ěg tý ěprã něn ũ ki kanhró nýtĩ ěn kar vỹ krỹg ja nỹ gé. ⁹ Ūri ěg tóg něn sĩ há ki kanhró nýtĩ. Něn sĩ tý ěg tóg jagně jyvěň tí, Topě tý ěg mý tó tý. ěg pijé ki kanhrãn kãn ký nýtĩ ver'. ¹⁰ Kãnhmar tóg věnh ven ke mũ, ũ tý něn ũ kar ki kanhró kar nĩ ěn ti. Ký há ěg tóg něn ũ hynhan há tãví han kãn ke mũ, kurã ěn kã.

¹¹ ěg mog mũ ri ke ti nĩ. Vãsỹ sóg sĩ ja jěgtĩ. Ký sóg ũn kãsir ag tý něn tó tí ěn tó ja nĩgtĩ gé. Ūn kãsir tý něn to jykrén tí ěn to sóg jykrén ja nĩgtĩ gé. Kejěň sóg sanh há jě sir. Ký sóg ũn kãsir jykre tovãnh kãn ja nĩgtĩ. ěn ri ke ti nĩ, ěg *Senhor* kãtĩg mãn ke ti. Ki kanhrãn kãn jé ěg tóg ke mũ, ěn kã. ¹² Ūri ěg tóg ve há han tú nĩgtĩ ver, ěg *Senhor* jykre ti. Ký tóg ěg tý věnh ve jafã ki věnh ve há han tú ri ke nĩ. Kurã ěn kã ěg tóg něn kar ve há han kãn ke mũ, há ra. ěg há vỹ tóg ti venh ke mũ. Ūri ěg tóg sĩn ký ti ki kanhró nýtĩ. Kurã ěn kã ěg tóg ki kanhrãn kãn ke mũ, ti tý ěg ki kanhró kar ěn ri ke.

¹³ Há ký tag vỹ krỹg ja tú nỹ, ha mẽ. ěg tý Topě ki rã mũ vỹ krỹg ja tú nỹ. ěg tý ti há ki něn ũ kar ve sór mũ vỹ krỹg ja tú nỹ gé. ěg tý věnh kar to há vỹ krỹg ja tú nỹ gé. Ký něn ũ pir tóg kãfór nĩ, há vỹ: ěg tý věnh kar to há nĩ, he mũ.

14

Ěg tý jagně ki rřr ke

¹ Ký věnh kar to há nýtĩm nĩ. Ký Topě mý to vĩm nĩ gé, ti kupřĩg tý něn ũ to ãjag tar han jé. Ti tý něn ũ to ěg tar han tí ũ vỹ kãfór nĩ, há vỹ: ěg tý jagně jykre ki kanhrãn ký jagně jyvěň tí, he mũ. ² ěg tý há ra ěg tý věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén ký ěg pijé ěprã ke ag mý něn ũ tó tí'. Topě há mý ěg tó tí. Ū pijé ki kanhró nĩ, ěg tý věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén ký'. Topě kupřĩg há tóg ěg krĩn tí, ěg tý věnh vĩ ki kagtĩg ěn tó jé. ³ ěg tý há ra ěg vỹ ki jagně jyvěň ký ěg tóg ũ tý mėg mũ kar jyvěň tí sir. Tý ěg tóg jagně tar han tí, Topě to. Jagně jyvěň ěg tóg tí. Jagně fe kaj tý ěg tóg tú' he tí gé, ěg tý jagně mý ěg vỹ ki vēmén ký. ⁴ Ū tý ěg tý věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén mũ vỹ věnh mý tý ũn tar jě sir, Topě to. Ū tý ěg vỹ ki věnh jyvěň tí ěn tóg ěg tar han kãn mũ sir, ěg mré věnh mãn ký nýtĩ ag kar.

⁵ Inh mý tóg há tí, ãjag kar tý ěg tý věnh vĩ ki kagtĩg ki Topě mré vēmén ký. Ājag tý há ra ěg vỹ ki jagně jykre to jagně jyvěň tag tóg há kãfór nĩ. Kejěň ũ tóg ěg tý věnh vĩ ki kagtĩg ki

vémén tí. Kar ký ũ tóg tí vī ěn mē ký ěg vī ki tó mŭ sir, ti tý nén tó ja ěn tí. Tag vŷ há tí gé. Ŭ tý vĕnh mĕn ký nŷtĭ kar vŷ ki kanhrĕn kĕn mŭ sir, ti vī tí. Ký ag tóg tŷ tar nŷtĭnh mŭ sir.

⁶ Inh kanhkĕ', ha vé. Hĕn ri ke mŭn sóg ěĵag ki jun ký ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg ki vĕmĕn mŭ. Ký sóg ěĵag mŷ nĕn ũ há han ke tú nĭ, ěĵag tý inh vī ki kagtĭg nŷtĭn ký. Ĵavo isŷ Topĕ tý inh mŷ nĕn tó mŭ tý ěg vī ki ěĵag mŷ kĕmĕn ký sóg tý ěĵag tar han mŭ sir, ěĵag tý ki kanhrĕn ký.

⁷ Vĕkyn ĵafĕ to jykrĕn nĭ. Ag tý kyn kónĕn ký ěg tóg ki kagtĭg nŷtĭ sir, ag tý vĕkyn mŭ tí. ⁸ Ký *trombeta* kyr vŷ ge nĭgtĭ gé. Ag tý ti kyr mē ký *Soldado* ag vŷ vĕnh kĕnkĕn tí, vĕnh génh ke to. Ag tý kyn há han tú nĭn ký ag pijĕ vĕnh génh ke to vĕnh kĕn ke mŭ'. ⁹ Ge ti nĭ gé, ěg vī tí. ěg tý ag tý ki kagtĭg ěn tó ký ag tóg to jykrĕn ke tú nĭ gé, ěg tý nĕn tó mŭ to. Vĕké ěg tóg vĕmĕn mŭ sir, ěg tý gen ký.

¹⁰ Vĕnh vī vŷ ě nŷtĭ, ga tag kri. *Povo* kar vŷ vŷrmŷ vī nĭ' nĭ' he kar nŷtĭ. ěg vī pĕ ki ěg tóg vĕmĕn ki kanhró nŷtĭ. ¹¹ Ký sóg keĵĕn hĕ tá ke ũ vī mĕg tí. Sŷ ti vī ki kagtĭg nĭn ký sóg ti jykre ki kanhrĕn ke tú nĭ. Ký tóg inh jykre ki kanhrĕn ke tú nĭ gé. Ge ti nĭ gé, ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg ki vĕmĕn ký. Ki kagtĭg ěg tóg nŷtĭ sir.

¹² Topĕ kuprĭg tý ěĵag tar han mŭ ve sór ěĵag tóg nŷtĭ, nĕn ũ ũ to. Ký tóg há tí. Ký há ra ěg mrĕ ke ag tar han ke to ěn nĭ. ěn há to Topĕ mrĕ vĭm nĭ, há vŷ: ěg vī ki ĵagnĕ ĵvĕn, he mŭ.

¹³⁻¹⁴ ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg ki Topĕ mrĕ vĕmĕn ký ěg tóg to jykrĕn ký nĭ tú ra ti mrĕ vĕmĕn tí. Ký, ĕ tý vĕnh vī ki kagtĭg ki vĕmĕn to tar nĭn ký Topĕ mŷ to vĭm nĭ, ti tý ĕ tý ěg mŷ ěg vī ki kĕmĕn to ĕ tar han jĕ gé. Ký ĕ tóg: "tag tó ja inh nĭ, tag tó ja inh nĭ," hĕnh ke mŭ gé sir, ký tóg há tí. ¹⁵ ěg tý to jykrĕn ký nĭ tú ra Topĕ mrĕ vĕmĕn ký tóg há tí. ěg tý há ra to jykrĕn ký nĭn ký ti mrĕ vĕmĕn ký tóg há tí gé. ěg tý to jykrĕn ký nĭ tú ra Topĕ mŷ ĵĕn ký tóg há tí. ěg tý há ra to jykrĕn ký nĭn ký ti mŷ ĵĕn ký tóg há tí gé. Sŷ tag han kĕn sór vĕ. ¹⁶ Ha vé, ĕ tý to jykrĕn ký nĭ tú ra Topĕ to vĭ há han ký ĕ vī mĕg mŭ ag vŷ ki kagtĭg nŷtĭ, ĕ tý ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg ki vĕmĕn ký. Ký tóg ag tý ĕ mrĕ: "hŷ, há vĕ," hĕnh ke mŭ ra vĕnh mŷ tí. "Ti ne tó mŭ vŷ? Sŷ ki kagtĭg tóg tí," he jĕ ag tóg ke mŭ. ¹⁷ Tó há han ĕ tĭgtĭ, ĕ tý ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg ki vĕmĕn ký. Há ra ũ tý mĕg mŭ ag vŷ ki kagtĭg nŷtĭ, ký ĕ pijĕ ag tar han tí'.

¹⁸ ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg ki vĕmĕn to sóg tar pĕ nĭ inhĕ. To tar nĭn ký sóg ěĵag kĕfór nĭ. ¹⁹ Há ra sóg tag tó sór tú nĭ, ěg vĕnh mĕn ký nŷtĭn ký. Hĕn ri ke mŭn sóg vĕnh vī tý *mil* (ke) han ke mŭ, ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg ki vĕmĕn ký. Há ra sóg ĵĕrĭn mŷ ěĵag tar han ke tú nĭ.

Sŷ nĕn to jykrĕn mŭ há tó sór inh mŭ, ký sóg inh vī pir tý ěĵag tar han ke mŭ.

²⁰ Inh kanhkĕ', to jykrĕn há han nĭ. Ĵĭr tý nĕn ũ to jykrĕn tú ěn ri ke nŷtĭ sór tŷg nĭ. Vĕjykre pĕno há to ĵĭr tý ki kagtĭg nĭ ěn ri ke nŷtĭm nĭ, ěĵag tý ti kórĕg han tú nĭ jĕ. Ký tóg inh mŷ ěĵag tý ũn sanh há ag tý nĕn ũ há to jykrĕn há ěn ri ke nŷtĭnh há tí. ²¹ Ve ra, Topĕ vĭ rá ki tag vŷ rán ký nĭ, ha mĕ. "Inh *povo* tý inh vī mĕ ĵĕvĕnh nŷtĭn ký sóg ag mŷ ũn vī ũ ag vī ki inh vī ĵĕnĕnh ke mŭ. Há ký ag tóg mĕnh ke tú nĭ, ag tý ag vī tú ki ag mŷ kĕmĕn ký," he tóg, ěg *Senhor* ti. ²² Há ký tóg tý ũ tý Topĕ ki ge ĵĕvĕnh ag tý ki kagtĭg han ĵafĕ nĭ, ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg tý vĕmĕn mŭ ti. Ti ki ge ký nŷtĭ ag mŷ ke pijĕ'. Ĵavo ěg tý ĵagnĕ jykre ki kanhrĕn ký ĵagnĕ ĵvĕn tag vŷ tý ti ki ge ký nŷtĭ ag tar han ĵafĕ nĭ.

²³ Ha vé, keĵĕn ěg mrĕ ke ag tý vĕnh mĕn kĕn mŭ. Ký vĕnh kar tóg hĕn ri ke mŭn ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg ki vĕmĕn mŭ. Ký ũ tý ki kagtĭg tóg vĕnh kĕmĕn mŭ, ũ tý *Jesus* ki rá ja tú ti hĕn ri ke mŭn. Ký tóg ěĵag to: "krĭ vĕnh mŷ ag nŷtĭ," hĕnh ke mŭ sir, ón ký. ²⁴ ěĵag tý ěg vī ki ĵagnĕ jykre ki kanhrĕn ký ĵagnĕ ĵvĕn ký tóg há ra há tí. Ký ũ tý *Jesus* ki rá tú vŷ jun mŭ. Ký tóg ěĵag vī mĕnh mŭ, ký tóg to jykrĕn ke mŭ sir. ěĵag vī to tóg: "hŷ, há vĕ," hĕnh ke mŭ. Ti jykre pĕno to tóg jykrĕn ke mŭ gé. ²⁵ Ti tý nĕn ũ to jykrĕn mŭ vŷ vĕnh ven kĕn ke mŭ. Ký tóg ti mŷ ě tĭnh mŭ sir: "Topĕ vŷ tý ũn mág nĭ," he jĕ tóg ke mŭ. Ký tóg ki kanhró nĭnh mŭ. Tó jĕ tóg ke mŭ sir, Topĕ tý ěĵag mrĕ nĭ ti.

Culto ki vĕjykre

²⁶ Ký ěĵag vĕnh mĕn ký tag vŷ há nĭ, ha mĕ. Ŭ tóg Topĕ mŷ ĵĕn ke mŭ. Ŭ tóg Topĕ vī tý vĕnh kanhrĕn ký tónh ke mŭ. Ŭ mŷ tóg nĕn ũ tónh mŭ, Topĕ ti, ti tý tý ěĵag ĵvĕn jĕ. Ŭ tóg ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg ki vĕmĕn ke mŭ. Ŭ tóg ti vī mĕ ký ěg vī pĕ ki tónh ke mŭ, ti tý nĕn tó mŭ ěn ti. Há kar ti nĭ. ²⁷ ěĵag tý ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg ki vĕmĕn sór ký ũn pipir ag há tóg tónh ke mŭ, hĕn ri ke mŭn ũn régre, ke tú nĭ ký ũn tĕgtŭ, ĵagnĕ ri ke. Ŭ tý tó ký ũ tóg ĵĕmĕg nĭ nĭ sir. Ký ũ tóg ti vī mĕ ký ěg vī pĕ ki ti tý nĕn tó mŭ tónh ke mŭ gé sir, vĕnh kar mŷ. ²⁸ Keĵĕn tóg tú nĭ, ũ tý ti tý nĕn tó mŭ ěn tý ěg vī ki tónh ke mŭ ti. Ký ěg tóg ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg tý *igreĵa* krĕm vĕmĕn ke tú nĭ sir, vĕnh kar rĭnve. ěĵag ĭn há tá vĕmĕn nĭ, ěg tý vĕnh vī ki kagtĭg tý.

²⁹ Keĵĕn ũ tóg ěg mŷ Topĕ tý ti mŷ nĕn tó ja kĕmĕn sór mŭ, ěg vī ki. ũn régre vŷ tónh ke mŭ, ke tú nĭ ký ũn tĕgtŭ, ĵagnĕ ri kĕn. Ký ag vī mĕg mŭ ag vŷ to jykrĕn ký: "ki há ke mŷ vŷ?" he mŭ. ³⁰ Há ra hĕn ri ke mŭn Topĕ tóg ũ mŷ nĕn ũ tónh ke mŭ gé. Ký ũn vĕmĕn vĕn mŭ tóg krŷg hĕnh ke mŭ ver. Ký ũ tóg ti ri kĕn tónh mŭ sir, Topĕ tý ti mŷ nĕn tó ja ti.

³¹ Hã ky' äjag kar vÿ jagnë jyvën ke mü, äjag tÿ jagnë ri kën vëmën ky'. Gen ky' äjag tóg jagnë kanhrän ke mü sir. Jagnë krî kuprãg jé äjag tóg ke mü gé sir. ³² Topë kuprîg vÿ äg krîn tí, äg tÿ jagnë jyvën jé. Hã ra ti pijé äg tÿ nén tó sór tü ên to äg mÿ "tó ra!" he tí'. ³³ Ky' tóg Topë mÿ há tü nî, äg tÿ ü vëmën jê ra äg tü tó sór ky'. Jagnë ri kën tó ky' tóg há nÿ. Ky' vënh kar tóg, ki kanhrän há han mü. Topë jykre kusan há vë.

³⁴ Topë tü vÿ tÿ äg nÿtí. Ü tÿ Topë ví tó jê ra ün tÿtá fag vÿ, jagnë mré vëmën ke tü nî. Hê tá igreja krêm ke fag vÿ jatu nÿtígtí, êmã kar mî, ky' äjag tóg fag ri ke han ke mü gé. Fag mën jykre mü fag münh ke mü. Topë jykrén há vë. ³⁵ Ky' fag tóg, fag tÿ ü tÿ Topë ví tó mü ên ví ki kagtüg nîn ky' fag ín tá fag mën ki jëmënh mü. Äg mÿ'a tóg tí, fag tÿ igreja krêm jagnë mré vëmën sór ky'. ³⁶ Mÿ äjag mÿ tÿ há tü? Äjag pijé *Jesus* ki ge vén', ha mē. E äg nÿtí, *Jesus* ki ge mü ag, fag ke gé. Jagnë kãfór han tÿg nî. Äjag jo *Jesus* ki ge ky' nÿtí ag jykre ki króm sór nî, fag ke gé.

³⁷ Äjag kã mî ü hÿn: "Topë vÿ inh mré vëmën tí, ti kuprîg tÿ inh krîn tag to sóg tar tävi nî." he tí'. Kÿn hÿn ki kanhró nî, sÿ äjag mÿ Topë jykre to mü tag, äjag tÿ igreja krêm vënh mæn ke to. Äg *Senhor* tÿ äg mÿ vëjykre nîm jan há vë, sÿ äjag mÿ rán mü tag ti. ³⁸ Ü tÿ tag to: "nén ü tü vë," hen ky' sóg ti to: "nén ü tü vÿ tÿ ti nî," he mü gé.

³⁹ Inh kanhkã', Topë mÿ to ví mág, ti kuprîg tÿ äjag tar han jé, äjag tÿ jagnë jykre ve ky' jagnë jyvën há han jé, äg ví ki. Ü tÿ äg tÿ vënh ví ki kagtüg ki vëmën sór ky' ti mÿ: "ví tÿg ra," he tÿg nî gé. ⁴⁰ Hã ra ü vëmën jê ra ä tÿ nén tónh ke mü ên tó sór tÿg nî. To jykre kusa nÿtím nî.

15

Jesus rîr jê

¹ Inh kanhkã', sÿ äjag mÿ *Jesus* kãme sér ên tó mæn ke vë, sÿ äjag mÿ tó ja ên ti. Ên kri fig äjag tóg tí, ky' äjag tóg mü nÿgtí. ² Ti ví kri nîm ky' äjag tóg krenkren ke mü, äjag tÿ tovãnh tü nîn ky'. Sÿ äjag mÿ nén tó ja ên tÿ tü' he tÿg nî, ke tü nî mü ra äjag tóg fagrînh mÿ kri fi ja nînh mü. Ky' äjag tóg tá nén ü vënh ke tü nî gé.

³ Sÿ äjag mÿ Topë ví kãmén ky' sóg äjag mÿ sÿ nén mē ja ên há tó vén ja nÿgtí, há vÿ: *Cristo* vÿ äg jagfÿ ter ja nÿgtí, äg tÿ Topë ví mranh ja tugrîn, he mü. Tag vÿ rán ky' nî, Topë ví rá ki. ⁴ Ky' ag tóg vënh ke kã tá ti fi ja nÿgtí. Kurã tãgtü tÿg ky' tóg rîr mæn ja nÿgtí gé. Tag vÿ rán ky' nî gé. ⁵ Ky' tóg *Pedro* mÿ vënh ven, kar ky' ü tÿ 12 (ke) ag mÿ ke gé. ⁶ Kar ky' tóg ü tÿ 500 (ke) kãfór ag mÿ vënh ven gé, vënh ven pir ki, ag vënh mæn ky' nÿtí ên ki. Ên ag kã mî ün pipir ag tóg kãgter ja nÿgtí,

há ra ün e ag tóg ver äg mré nÿtí. ⁷ Kar ky' *Tiago* tóg ti ve gé, kar ky' ti tÿ ün vin mü kar ag ke gé, *apóstolo* kar ên ag. ⁸ Kar ky' sóg vãhá ti ve gé, ag kar nón. Sÿ ti vënh ke tü vë vë, sÿ kãnhmar ti ki rá ja tü nîn ky'. ⁹ *Apóstolo* ag krêm ke kar vÿ tÿ inh nî. Sÿ tá krÿg ke tü vë vë, sÿ tÿ *apóstolo* nînh ke ti, isÿ Topë ki ge ky' nÿtí ag vóg kónãn ja nîn ky', fag ke gé. ¹⁰ Hã ra Topë tóg inh jagãgtãn. Hã ky' tóg isÿ *apóstolo* han mü. Ky' ti pijé fagrînh mÿ inh jagãgtãn'. Rãnhraj mág han inh mÿr, ag rãnhraj kãfór kar. Hã ra sóg inh pir mÿ han tü nÿgtí. Topë há ne isar han tí', inh rãnhraj to'.

¹¹ Hã ra äg kar tóg *Jesus* tó tí. "*Jesus* vÿ rîr jê," he ag tóg tí, *apóstolo* ü ag. Ky' sóg tag tó tí gé, ag mré. Ky' äjag tóg sÿ ti kãmén ky' inh ví kri fig tí. ¹² Äg kar vÿ *Cristo* tÿ ti ter kar rîr mæn ja ên tó tí.

Jesus mré äg rînrîr mæn ke

Cristo rîr mæn mü ra äjag kã mî ü tóg ón ky': "äg ter kar ky' äg rîr mæn ke tü nî ha," he tí'. Hã tü vë. ¹³ Äg tÿ äg ter kar ky' rîr mæn ke tü nî ra *Cristo* vÿ rîr mæn ja tü nînh mü vë. ¹⁴ *Cristo* rîr mæn ja tü nî ra äg tóg fagrînh mÿ äjag mÿ ti kãmén ja nînh mü vë. Ky' äjag tóg fagrînh mÿ kri fi ja nînh mü vë. ¹⁵ Ky' äg tóg Topë to ón ja nînh mü vë, äg tÿ ti to: "*Cristo* rîn mæn ja tóg nî," hen ky'. Ky' äg kar vÿ ti to ón ja nînh mü vë. Hã ra tóg *Jesus* rîn mæn ja nî, Topë ti.

¹⁶ Hÿ, ün kãgter mü ag rînrîr mæn ke tü nî ra *Cristo* vÿ rîr mæn ja tü nînh mü vë, ha mē. ¹⁷ Ky' *Cristo* rîr mæn tü nî ra äg tóg fagrînh mÿ ti ki ge ja nînh mü vë. Ky' äg tóg Topë ví mranh ja ên há ki nÿtînh mü vë ver. Tÿ tü' he ja tü tóg nînh mü vë, ti rîr mæn tü nî ra. ¹⁸ Ky' ü vë gé, ha mē: ti rîr mæn tü nî ra ü tÿ *Cristo* ki ge kar ky' kãgter mü ên ag vÿ nÿgme ki vár kãn ke mü gé vë vë, ha mē. ¹⁹ Hã ky' tóg vënh mÿ tí, äjag tÿ: "rîr mæn ke tü äg nî," hen ky'. *Cristo* pijé äg tÿ ga kri mü tag tävi ki rîr nÿgtí'. Kanhkã tá äg tóg junjun ke mü. Ke tü nî mü ra äg tóg ün jagtar ag kãfór kar nÿtînh mü vë, äg tÿ fagrînh mÿ *Jesus* ki rá ja nîn ky'. Hã tü vë mÿr.

²⁰ *Cristo* vÿ rîr mæn, ti ter kar ky'. Hã vë. Ün kãgter ky' nÿtí ag kar kã mî ti rîr mæn vén, há ky' äg tóg rînrîr mæn ke mü gé, äg tÿ ti ki ge ky'. ²¹ Ün pir tugrîn äg kar vÿ kãgter ke mü, há ky' äg tóg ün pir tugrîn rînrîr mæn kãn ke mü gé. ²² *Adão* tÿ Topë ví mranh tugrîn äg tóg kãgter kãn ke mü, äg tÿ tÿ ti krē nÿtînh ky'. Ri ke ti nî. *Cristo* tugrîn äg tóg rînrîr mæn kãn ke mü gé, äg tÿ ti ki ge ky' nÿtînh ky'.

²³ Topë tÿ nén to jykrén mün há vë, *Cristo* tÿ äg jo rîr mæn tag ti. Hã ky' tóg rîr mæn vén. Kar ky' ü tÿ ti ki ge ky' nÿtí ag vÿ rînrîr mæn ke mü gé sir, ti kãtüg mæn ky'. ²⁴⁻²⁵ Ky' vãhá kurã tÿ ägno vë sir. Kurã ên kã *Jesus* vÿ Topë mÿ: "ã há ne tÿ äg kri ke jê ha," henh ke mü, ti panh mÿ. Üri tóg tÿ pä'i mág nî ver, *Cristo* ti.

Ký tóg pã'i ù ag ví tỹ tú' he kãn mũ, ùn jykre tar kar, ù tỹ ãg kãfõr nỹti kar. Hã já tóg tỹ pã'i mág nĩ, *Cristo* ti.

²⁶ Ëg tỹ Topê ví mranh tugrĩn ãg kãgter kãn mũ. Hã ra tóg tỹ tú' henh ke mũ gé, ãg ter mũ tỹ. Ký ãg ter mãn ke tú nĩ ha, kurã tỹ ãgno ãn kã. ²⁷ Hỹ, vãnh kar vỹ tỹ ti krẽm ke nỹti, ti tỹ ag jykre sãn ký, ti tỹ ùn mág ag ví tỹ tú' hen ký. Vãnh kar vỹ tỹ *Cristo* krẽm ke nỹti. Hã ra ùn pir vỹ tỹ ti krẽm ke tú nĩ, hã vỹ: Topê, he mũ. ²⁸ Kurã ãn kã tóg ti krẽm vãnh fẽg ke mũ gé, ti kósın ti, ti panh krẽm, ù tỹ vãnh kar tỹ ti krẽm vin ja ãn krẽm. Kurã ãn kã Topê tóg tỹ vãnh kar kri ke jẽnh mũ, ti pir mỹ. Ký ù tóg ti ri ke jẽnh ke tú pẽ nĩ.

²⁹ Ëg rĩr mãn ke tú nỹti ra ãjag kã ù tóg fagrĩnh mỹ ùn ter mũ ag jagfỹ vãnh kygpenh mũ vẽ. Hã tú vẽ hã ra. Rĩr mãn já ãg tóg ke mũ. ³⁰ Hã ký sóg kurã kar ki ti jagy vãng tí gé. Hã ra sóg ag mỹ vãnh nenh tú nĩgtĩ, ù tỹ inh vóg kónãn sór mũ ag mỹ. ³¹ Kurã kar ki sóg ter kren' he tĩgtĩ. Kĩ hã sóg tó tí. Kĩ kanhrõ ãjag nỹti. ãjag hã kí sóg tỹ ùn mág nĩ, *Jesus Cristo* ki, ãg *Senhor* ki. ³² Ëmã tỹ *Efeso* tá sóg mĩg mré rãrá ri ke han. Ëg tỹ rĩr mãn' he tú nĩ ra tóg inh mỹ nẽn ù há han ke tú nĩ vẽ. ùn kãgter mũ ag rĩnrĩr mãn ke tú nĩ ra ãg tóg jatun mỹ ãg tỹ nẽn to ãn mũ han ke mũ vẽ, ãg tỹ: “mũ nỹ, jẽn jẽ, kron jẽ, ãg hỹn vaj ký ter ke mũ,” hen ký. ³³ Hã tú vẽ hã ra.

Kygnẽ tũg nĩ. Tag to jykren nĩ, ha mẽ: ùn ví kórég ag ví jẽmẽ sór tũg nĩ. Vẽjyre pãno han ti tí, ag ví kórég ti. ³⁴ Krĩ há han ra, tag há ne há nĩ'. Topê ví mranh tũg nĩ. ãjag kã mĩ ù vỹ Topê ki kanhrõ tú nỹti ver'. Tag to vãnh mỹ en nĩ.

Ëg rĩr mãn ke to vỹjyre

³⁵ Ký ù tóg to jykren ký inh mỹ: “Topê hỹn hẽ ri kenh ke mũ, ti tỹ ùn ter mũ ag rĩnrĩn mãn já?” he sór mũ. “Ëg fãr hỹn hẽ ri kenh ke mũ?” he sór ãjag hỹn mũ. ³⁶ To jykren há han tú ãjag nĩ ver. Nẽn ù fy jykre vỹ ãg ter ri ke nĩ, ha mẽ. Ëg tỹ krãn ký tóg kugnãnh tí, ti fãr tí, jávo tóg ti kã tá mur mãn mũ sir. ³⁷ Ký ti fy pijé ti fėj ri ke nĩ gé, ti tỹ han ke ti. Sĩ ti nĩ, *trigo* fy ti, nẽn ù kar fy ti ke gé. ³⁸ Topê hã ne ti pẽn han mũ', ti fėj ke gé, ti fej ke gé. Ti hã ne to jykren tí'. Ký tóg nẽn kar fy mỹ ti fėj ù nĩm', ti fėj ù nĩm' he tí.

³⁹ Ký nẽn ù fãr vỹ ge nĩgtĩ gé. Ti pijé pir nĩ gé'. Ëg fãr vỹ vỹrmỹ nĩ, kar ký misu fãr vỹ vỹrmỹ nĩ gé, kar ký sēsĩ fãr vỹ vỹrmỹ nĩ gé, kar ký pirã fãr vỹ vỹrmỹ nĩ gé.

⁴⁰ Ký kanhkã tãn ag vỹ vỹrmỹ fãr nỹti gé. Ëprã ke ag vỹ vỹrmỹ fãr nỹti gé. Ký ãg ve vỹ ge nĩgtĩ gé. Vỹrmỹ ãg ve nĩ' he kar nỹti. ⁴¹ Rã jẽngrẽ vỹ vỹrmỹ nĩ. Kysã jẽngrẽ vỹ vỹrmỹ nĩ gé. Krĩg jẽngrẽ vỹ vỹrmỹ nĩ gé. Ký krĩg ag vỹ jagnẽ ri ke tú nỹti gé, ag jẽngrẽ ki.

⁴² Ge ti nĩ, ãg ter kar ký ãg rĩr mãn ke ti. Ter já ãg tóg ke mũ. Ký tóg ãg tỹ nẽn ù fy krãn ri ke nĩ sir, ãg fãr tỹ ga ki rã mũ ti. Ëg rĩr mãn ký ãg pijé ter mãn ke mũ'.

Kejẽn tóg ãg mỹ'a tí, ãg ter ke to hã. Hã ra ãg tóg sĩnvi nỹtĩnh mũ, ãg rĩr mãn ký. Ký ãg mỹ'a tóg tú tĩnh mũ ha. ⁴³ Krój ãg nỹti. Hã ra ãg tóg tar nỹtĩnh mũ, ãg rĩr mãn ký. ⁴⁴ Ûri ãg tóg tỹ ãprã ke nỹti. Ký ãg fãr vỹ tỹ ãprã ke fãr nĩ. Ëg rĩr mãn ký ãg tóg Topê kuprĩg jamã tá fãr nỹtĩnh mũ. Ëprã ke fãr ve vẽn ãg tí. Kar ký ãg tóg Topê kuprĩg jamã tá fãr ùn vãnh ke mũ, ãprã ke fãr ve kar ký. ⁴⁵⁻⁴⁶ Hã ký tag tóg rãn ký nĩ, ha mẽ: “ùn ve ti, *Adão* ti vỹ rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Jávo ù tỹ ãgno ti, *Cristo* ti vỹ ti kuprĩg tỹ nẽn kar rĩnrĩr han,” he ja tóg nĩgtĩ, Topê ví rá ki. ⁴⁷ Ûn ve ãn, *Adão* ãn vỹ ga tỹ há(r) nĩ, hã ký ti jykre tóg tỹ ãprã ke jykre nĩ. *Cristo* vỹ tỹ kanhkã tá ke nĩ. ⁴⁸ Ûn ve vỹ tỹ ãprã ke nĩ, ký ti krẽ kar vỹ tỹ ãprã ke nỹti gé, ti mré. Jávo *Cristo* vỹ tỹ kanhkã tá ke nĩ. Ký ti mré ke kar vỹ tỹ kanhkã tá ke nỹti gé, ti mré. ⁴⁹ Ëprã ke ãn ve ri ke ãg nỹti, ãg kar tỹ *Adão* ve ký. Ký ãg tóg kanhkã tá ke ãn ve ri ke nỹtĩnh ke mũ gé, ãg tỹ *Cristo* ve ký, ãg rĩnrĩr mãn ký.

Jesus kãtĩg mãn ký tóg ãg kar han mãn ke mũ

⁵⁰ Inh kanhkã', sỹ ãjag mỹ tag tó há han sór vẽ, sỹ ki kanhrãn há han ký, ha mẽ. Ëg fãr tỹ ãprã ke tag pijé Topê tỹ tỹ ãg pã'i nĩ vãnh ke mũ'. Nẽn ter ke mũ ãn pijé nẽn ù ter vãnh tá vãnh ke mũ'. Topê vỹ ãg han mãn ke mũ, ãg tỹ ve jẽ.

⁵¹ Ký sóg ãjag mỹ nẽn ù tó sór mũ gé, ãjag tỹ mẽ ja tú ti, ha mẽ. Ëg kã mĩ ù ag tóg ti jun ke pètẽm mũ. Kãgter ke tú ag tóg nĩ. Ký Topê tóg ãg kar han mãn kãn ke mũ, kurã ãn kã, ãg tỹ ti ki ge ký nỹtĩn ký. ⁵² Ký tóg ãg tỹ pan ke kar mrin ke ãn ri ke nĩnh mũ, ti tỹ ãg han mãn ke ti, *trombeta* kyr rãn kã. *Trombeta* kyr ãn vỹ mẽ há tĩnh mũ. Ký ùn kãgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn kãn ke mũ, ag tỹ kãgter mãn tú nĩ jẽ sir. Ën kã tóg ãg hỹnhan mãn ke mũ gé sir. ⁵³ Ha vẽ, ti tỹ ãg fãr kókrãnh ke mũ tag tỹ ù han ke tú nĩ ra ãg tóg vãnh ke tú nĩ vỹ, kanhkã ti. Hã ra tóg ãg fãr ter ke mũ tag tỹ ù han ke mũ, ti han mãn ký, ti ter mãn tú nĩ jẽ, kókrãnh mãn tú nĩ jẽ. ⁵⁴ Ëg fãr kókrãnh ke mũ tag tỹ tóg ù han ke mũ, ti kókrãnh vãnh nĩ jẽ sir. Kurã ãn kã ãg tóg vãnh rá tag vãnh ke mũ gé, vãsỹ rãn ký nĩ tag, hã vỹ: “tũg ti huri, ãg ter ke mũ ti,” he mũ. “Ëg ter ke pãte røg ký Topê vỹ tỹ tú' hé. ⁵⁵ Kãgter ãg tóg tí ver. Hã ra ãg tóg tag ve mãn ke tú nĩ ha. Nẽn ù tỹ ãg tugtãn ri ke tí nĩ, ãg ter ke ti. Hã ra Topê tóg tỹ tú' hé,” he tóg, Topê ví rá ki.

⁵⁶ Topê ví mranh hã tugrĩn ãg tóg kãgter tí. Topê tỹ ãg jyvẽn tugrĩn ãg tóg ãg tỹ tí vỹ mranh ja ãn ki kanhrãn mũ. Ëg tỹ mranh sór

tũ ra ěg tóg mranh tĩ. ⁵⁷ Hã ra *Jesus* tóg tũ tũ' hé huri.

Topě hã mý sóg vĩ há han mũ. Ti hã vỹ ěg tar han tĩ, ěg tũ ti vĩ mranh mãn tũ nĩ jé. ěg *Senhor* tũ *Jesus Cristo* tugrĩn tóg ěg tar han tĩ.

⁵⁸ Tag to jykrén kũ tar nýtĩm nĩ, Topě to, āĵag tũ ti kĩ rã tovãnh tũ nĩ jé. Āĵag to sóg há tãvĩ nĩ, inh kanhkã'. ěg *Senhor* rãnrhãj han kãn sórm nĩ. Tag to jykrén nĩ, ha mē: ěg pijé véké rãnrhãj mũgtĩ', ěg tũ ěg *Senhor* rãnrhãj han kũ'. Ti kaja ve jé ěg tóg ke mũ mýr, kanhkã tá.

16

Ěg tũ ěg mré ke ag jagãgtãn ke

¹ Kũ sóg āĵag tũ ũ tũ Topě ki ge kũ nýtĩ ra jagtar nýtĩ ag mý jãnkamy jěnhn ke ěn tó sór mũ gé sir. Ga tũ *Galácia* tá *igreja* krēm vėnh mãn tũ ag mý sóg tag tó ja nĩ, sỹ āĵag mý tónh ke tag ti, ha mē. ² *Domingo* kar ki nén ũ sĩ tũ vurmý nĩm nĩ, āĵag ĩn tá. Āĵag tũ *Domingo* kar ki nĩm han kũ tóg komě há mog mũ sir. Kũ tóg kar kũ nĩnh, sỹ āĵag ki jun mũ ra. Āĵag tũ inh kãtĩg ke mũ jo vyr mý nĩm han ja tũ nĩn kũ tóg há tũ nĩ. ³ Kũ ũ ag kuprėg nĩ gé, ag tũ āĵag tũ nén nĩm mũ ma mũ jé. *Jerusalém* ra, āĵag tũ tá ke fag mý nén ven sór mũ ti. Inh jun kũ sóg ag jėgnėnh ke mũ, vėnh rá mré há. ⁴ Āĵag tũ nén ũ ěn éhė nĩn kũ sóg hėn ri ke mũn ma tũg sór mũ gé. Kũ sóg ag mré tũg ke mũ gé.

Paulo tũ nén han sór mũ

⁵ Kũ sóg, isỹ ga tũ *Macedônia* mĩ kutėn kũ vãhã āĵag tá jun sór mũ sir. Isỹ *Macedônia* mĩ kutė sór vė. ⁶ Hã ra sóg āĵag mré nĩ mág sĩ han sór mũ, ti tũ inh mý ki króm ken kũ. Hėn ri ke mũn sóg prỹg kusa fĩn rãm ke mũ, āĵag mré nĩ ki. Kũ āĵag tóg sir inh jagãgtãn ke mũ, isỹ kar hėn ra tũg ken kũ. ⁷ Inh pijé āĵag ve sĩ han sór mũ'. Hã ra sóg ver kutar nĩ, hã kũ sóg kar hã āĵag venh tũg sór mũ. Sỹ āĵag mré nĩ sór vė mýr, ěg *Senhor* mý há nĩn kũ. ⁸ Ver sóg ěmã tũ *Éfeso* tag kã nĩ ki fėnhnta tũ *Pentecoste* pėtēm sór mũ. ⁹ Tag ki ke ag tóg mē há han mũ, inh vĩ ti, ũ tũ hėn ri ke ag. Hã ra tag ki ver ũ tũ inh kato vãsãnsãn mũ ag vỹ e nýtĩ. Hã kũ sóg *Éfeso* tag kã nĩg mág sĩ han sór mũ, sỹ kar āĵag venh tũg jé.

¹⁰ Hėn ri ke mũn *Timóteo* tóg āĵag ki jun ke mũ. Kũ ti vĩ jēmė há han nĩ, ti mý'ãg tũ nĩ jé, ti tũ āĵag mré nĩn kũ. ěg *Senhor* rãnrhãj han tóg tĩ mýr, inh kóm. ¹¹ Kũ ti to é he tũg nĩ, ti kyrũ há ra. Kũ ti tũg ken kũ ti jagãgtãn nĩ gé, ti tũ jatun mý inh ki jun jé. Sỹ ti jãvãnh vė, ěg rėgre ag mré há.

¹² ěg rėgre tũ *Apolo* mré sóg vėmėn gé. Ti mý sóg to vĩ mũ vė, ti tũ āĵag venh tũg jé, ěg rėgre tũ āĵag venh kãmũ tag ag mré. Hã ra tóg tũg jãvãnh nĩ ver. Ti tũ ti mý ki króm ken kũ ti nėji keĵėn āĵag venh tũg ke mũ há ra.

Jesus ki ge kũ nýtĩ ag tũ jagnė mĩ ěkrėn

¹³ Āĵag kanė nĩm nĩ. ěg *Senhor* ki rã tovãnh tũg nĩ. Krónh ke tũg nĩ, tar nýtĩm nĩ. ¹⁴ Kũ āĵag tũ nén ũ kar han kũ vėnh kar to há nýtĩm nĩ.

¹⁵ Kũ sóg āĵag mý nén ũ tó sór mũ gé, *Estėfanas* fag to mýr. Tag fag vỹ *Jesus* ki ge ven ja nĩgtĩ, āĵag jamã tá. Kũ fag tóg Topě tũ fag ki rĩr nýtĩgtĩ, Topě tũ fag kar ki. ¹⁶ Hã kũ sóg fag tó mũ, āĵag mý. Kũ fag vĩ jēmėm nĩ. Kũ Topě rãnrhãj han mũ ag kar vĩ jēmėm nĩ gé, ěg mré rãnrhãj mũ ag kar vĩ ti.

¹⁷ *Estėfanas* tóg inh ki jun há han, *Fortunato* ke gé, *Acaico* ke gé. Ag tũ inh ki junjun kũ inh fe tóg mrin ke mũ mýr. Sỹ āĵag venh há tũn kũ tóg inh mý sér pė tĩ, sỹ ag ve kũ, ag tũ tũ āĵag mré ke nýtĩn kũ. ¹⁸ Inh mý ag tóg vĩ há han mũ, āĵag to, kũ ag tóg inh krĩ kusãg mũ sir. Ag tũ āĵag krĩ kusãg ke vė gé. ũ tũ ge to há tãvĩ nýtĩm nĩ.

¹⁹ Ga tũ *Ásia* tá *igreja* krēm vėnhmãn tĩ ag vỹ āĵag mĩ ěkrėg tĩ. Kũ *Áquila* mré *Priscila* fag vỹ āĵag mĩ ěkrėn mág tĩ gé, fag tũ āĵag mré ěg *Senhor* ki ge kũ nýtĩn kũ. Fag ĩn krēm fag tóg *culto* han tĩ. Fag ĩn tá *culto* venh kãmũ fag vỹ āĵag mĩ ěkrėg tĩ gé, ²⁰ kar kũ ěg *Senhor* ki ge kũ nýtĩ fag kar ke gé. Jagnė to há tãvĩ nýtĩm nĩ, kũ jagnė ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, āĵag tũ jagnė nĩgė kãgmĩ kũ.

²¹ Sỹ vãhã vėsóg ki āĵag mý rán vė, ũ tũ inh vĩ rán ja pãte, inh, há vỹ: *Paulo*, he mũ. ²² Topě mý sóg to vĩ ti, ti tũ ũ tũ ěg *Senhor* to há tũ ěn ag vóg kónãn kãn jé. "*Maranata*," he sóg tĩ, há vỹ: ha kãtĩg, *Senhor*, he mũ, āĵag vĩ ki.

²³ ěg *Senhor* tũ *Jesus* mý sóg to vĩ ti, ti tũ āĵag tar han jé. ²⁴ Āĵag jé isỹ āĵag to há tãvĩ nĩ ki kanhrãn, ěg tũ *Jesus Cristo* ki ge kũ nýtĩn kũ.

Hã vė.

PAULO TÛ CARTA HAN: CORINTO TÁ KE AG MÛ CARTA Û

¹ Paulo tÛ rá vë, ãg régre tÛ *Timóteo* mré. *Jesus Cristo* hã ne inh fëg', isÿ tÛ ti *apóstolo* jê jé, Topê tÛ inh kuprëg ký. Isÿ Topê tÛ ag mÛ rán vë, emã tÛ *Corinto* tá, ga tÛ *Grécia* tá, ag mÛ, fag mÛ ke gé. ² Ëg jóg tÛ Topê jé äjag tar han, ti jé äjag krí kuprãg, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé.

Topê tÛ Paulo krí tÛ kãnhvy' he

³ Topê mÛ sóg ví há han tí, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh mÛ, ãg jóg mÛ, ù tÛ ãg jagãgtãn tí ên mÛ. Ëg vësÿrénh ký tóg ãg krí tÛ kãnhvy' he tí. Ti há mÛ sóg ví há han tí. ⁴ Ti há ne inh vësÿrénh mÛ ra inh krí tÛ kãnhvy' he tí', inh jagtar tÛn ký. Há ký sóg inh kãnhkã ag krí tÛ kãnhvy' he tí gé, ag kã ù tÛ nén ù jagy vég mÛ ra. ⁵ *Cristo* jagtar ja ên ri ke pë ve mág sóg, há ký *Cristo* tóg inh krí kufy tÛ hën ri ke tÛ tÛ' he tí gé sir. ⁶ Äjag jagfy sóg jagtar tí, äjag tÛ tí há to tar nÿtÛn jé, äjag krenkren jé. Topê tÛ isar han ký tóg inh kóm äjag tar han ke mü gé sir. Ký äjag tóg inh kóm ti to krónh kenh ke tÛ ní gé sir. ⁷ Äjag ki sóg êkren mág tí, há ra sóg ki kanhró ní, Topê tÛ äjag tar han ên ki. Ûri äjag tóg há ra inh mré jagtar nÿtÛ, há ký Topê tóg äjag krí tÛ kãnhvy' he tí gé, ti tÛ inh krí tÛ kãnhvy' he tí ên ri ke.

⁸ Inh kãnhkã', äjag mÛ sóg inh jagtar mág ja tó sór mü. Ga tÛ *Asia* tá sóg nén ù jagy tävi ve ja ní, ký sóg: "Ûri inh hÿn kren mãn ke tÛ ní ha," he ja ní. ⁹ "Ag tÛ isén ke hÿn," he sóg mü vë. Ên kã sóg Topê há mí êkrég mü sir. "Tí há ne inh kren han ki kanhró ní'," he ja inh ní. "Ûn kãgter mü ag rÿnrÿn mãn ki kanhró tóg ní, ký tóg inh kren han ki kanhró ní gé," he ja inh ní. ¹⁰ Ký tóg inh kren han ja ní, iser kren mü ên kã. Ký tóg kejën inh kren han mãn ke mü gé. Ti há mÛ sóg to ví tí, ti há tÛ iijy nÿgãn jé. ¹¹ Ký iso Topê mré vÿm ní gé. Ký tóg äjag ví mënh mü. Ký äjag tóg ti mÛ ví há han ke mü gé, ù tÛ hën ri ke ag mré há, ti tÛ inh jagãgtãn ke to.

Paulo tÛ ag venh tÛg ja tÛ

¹² Ha vé, vëjykre kurjÿ há han sóg tí. Ki há tó sóg tí gé. Topê jykre há han sóg tí. Inh pijé isÿ vësóg ki nén to jykrén mü ên han tí'. Topê há ne isar han tí', isÿ ti jykre ki króm jé. Ký sóg äjag mÛ ti jykre há kãmén ja nÿgtÛ gé. ¹³ Tag há rán isóg tí gé. Ti pijé më jagy tí'. Äjag tÛ ki kanhrãn kãn ký tóg há tÛnh mü. ¹⁴ Sÿn ký äjag tóg tag to jykrén há han tí, ùri. Kejën äjag tóg to jykrén kãn ke mü, ha vem ní. Ký tóg ãg *Senhor* tÛ *Jesus* kurã ên kã ãg mÛ sér tÛnh mü, ãg tÛ jagnë ven ký.

¹⁵ Tag to jykrén ký sóg äjag ki jun kren ja nÿgtÛ. Isÿ äjag ki jun ke vë vë, isÿ äjag tar han mãn jé. ¹⁶ Äjag ve kar ký sóg ga tÛ *Macedônia* ra tÛg ke mü vë. Kar ký, isÿ tá kãtig mãn ký sóg äjag ve mãn ke mü gé vë, äjag tÛ inh jagãgtãn ký inh mÛ isÿ nén ve sór mü ven jé, isÿ ga tÛ *Judéia* ra tÛg há han ke to. ¹⁷ Há ra tóg inh mÛ ki króm ke ja tÛ ní. Há ký sóg jun ja tÛ ní. Ký inh mÛ kãnhir ký äjag mÛ: "kãtig jé sóg ke mü," he ja ní? Vó. Jykre régre han tÛ sóg nÿgtÛ. Ûn jykre régre ag tÛ: "he," he mü ra ag tóg han sór tÛ nÿgtÛ. Ge tÛ sóg nÿgtÛ. ¹⁸ Topê há ne inh jykre pir ní ki kanhró ní'. ¹⁹ Ti kósin jykre há han sóg tí, *Jesus Cristo* jykre ti. Inh há ne äjag mÛ ti kãmén ja ní', *Silas* mré, *Timóteo* mré ke gé. Ti pijé ti tÛ: "he," he mü ra han ke tÛ ní'. ²⁰ Topê há vÿ ãg mÛ ãg tÛ nén venh ke ti tó ja nÿgtÛ. Ký ãg tóg tí kósin há tugrÿn vég mü sir. Ký ãg tóg tí há mÛ ví há han tí sir, to: "há vé," hen ký. ²¹ Topê há ne *Cristo* tugrÿn isar han, äjag mré há. Ëg kuprëg tóg. ²² Ký tóg ãg nÿgÿg ký ãg vin gé. Ti kuprÿg jënég tóg mü ãg mÛ. Ti tÛ ãg nÿgÿg há vé. Ti kuprÿg tugrÿn ãg tóg ki kanhró nÿtÛ, ti tÛ ãg mÛ nén ù há kar vin ke mü ên ti.

²³ Ha vé, ki há sóg tó mü, Topê há ne ki kanhró ní'. Inh ón tí ní ra tóg inh vóg kónãn mü vë. Isÿ äjag to jÛ tÛ ní há jé sóg äjag tá jun ja tÛ ní ver. ²⁴ Inh pijé äjag mÛ ví tar han sór mü'. *Jesus* há ki äjag ge ký nÿtÛ. Ti há to tar äjag nÿtÛ. Äjag fe tÛ mrin ke han sór sóg mü, há jé sóg äjag to vãsãn tí.

2

¹ Há ký sóg tag to jykrén ja ní, ha më: "ag kanë jun mãn sór tÛ inh ní," he sóg, "há ký sóg ag venh tÛg ke tÛ ní ver," he sóg äjag to. ² Ha më, isÿ äjag kanë jun ký ù nÿ hÿn inh fe tÛ mrin kenh mü? TÛ ti tí. ³ Há ký sóg äjag mÛ vënh rá ên jënë gé, äjag tÛ inh kanë jun tÛ nÿn jé gé, sÿ äjag ki jun ký. Inh mÛ tóg há tÛnh mü, äjag tÛ inh fe tÛ mrin ken ký. "Ag tÛ inh fe tÛ mrin ke ký tóg ag mÛ sér tí gé," he sóg tí, äjag to. ⁴ Sÿ äjag mÛ *carta* ên rán mÿn kã sóg fy. Äjag tugrÿn sóg kanë jur, äjag tugrÿn sóg vënh mÛ en. Inh pijé äjag kanë jun sór ja ní'. Isÿ äjag to ha pë nÿn ký sóg äjag mÛ vënh rá ên han ja nÿgtÛ, äjag tÛ isÿ äjag to há ní tag ki kanhró nÿtÛn jé.

Ëg tÛ jagnë mÛ vënh pãte fón ke

⁵ Ha më, äjag kã mü ù tóg äjag kanë jun ja ní. Ti pijé isavÿn kanë jun ja ní'. Äjag kar kanë jun ja tóg ní. Hën ri ke mÿn sóg tó há han ja tÛ ní, isÿ: "äjag kar," he ký. Äjag kã mí ùn e kanë jun tóg há ra, ti tÛ Topê ví mranh tugrÿn. ⁶ Ký äjag tóg hur ti mÛ ví kónãn. Ha ti tovãnh, gen ký. ⁷ Vãhá ti mÛ vënh pãte fón ní. Ti mÛ vënh ví há há tóm ní. Ke tÛ ní mü ra ti fe kaj tóg tí tén ke mü, ha vem ní. ⁸ Há ký sóg äjag mÛ: ti mÛ ven ní, äjag tÛ ti to há

nýtí ti, he mü ha. ⁹ Isý äjag tý inh ví kri fig mü ên ve sór ja vē, hä jé sóg äjag mý vènh rá ên jènê ja nī, mýr, ha mē. ¹⁰ Äjag tý ü mý vènh päte fón ký sóg ti mý vènh päte fón ke mü gé. Ký sóg *Cristo* rīnve ti mý vènh päte fón mü, äjag jagägtän ký. ¹¹ *Satanás* tý êg tý hē ri ke tū nī jé sóg vènh päte fón mü. Nén kórég tý êg kókén sór mü ên ki kanhró êg tóg nýtí.

Paulo krī kufy

¹² Ha vé, isý êmä tý *Tróade* tá jun ký sóg tá ke ag mý *Cristo* káme sér ên tó ja nýtí. Ký ag tóg jémê há han ja nýtí, êg *Senhor* tý ag krīn ký. ¹³ Hä ra sóg êg mré ke tý *Tito* ve ja tū nī, tá. Isý tá ti venh ke vē vē. Hä ra tóg ki tū nī, isý tá jun mü ra. Hä ký sóg ti to krī kufy nī ja nýtí. Hä ký sóg ag mý: “isig ke vē,” he ký tíg ja nī sir, ga tý *Macedônia* ra, ti nón.

Jesus ví tý nén ger há ri ke nī

¹⁴ Hä ra sóg Topê hä mý ví há han tí. Ti hä ne inh jènê', isý êmä kar mī tíg jé, *Cristo* tigrīn. Ký vènh kar tóg ti tý tý ün mág pē nī hä vég tí, ag tý inh jykre jagma êvānh ký. Hä ký vènh kar tóg ti ki kanhrān mü sir, isý ag mý ti tón ký. Ký tóg ag mý nén ger há káfór nī, ti ví tí. ¹⁵ Nén ger há tóg vènh kar krī rüm ke tí. *Cristo* káme vÿ ge nī. Topê ki kanhrān vÿ ge nī. Vènh kar mý sóg ti ví tó tí, ün krenkren mü ag mý, ün vāgfor ký nýtí ag mý ke gé. ¹⁶ Ün vāgfor ký nýtí ag tý mēg mü ra kri fig tū nīn ký ag tóg nügme ki vár ke mü. Ký inh ví tóg ag mý nén ü ter ger gy ên ri ke nī. Ag jávo ün krenkren mü ag vÿ kri fi ký rīnrīr ke mü. Ký tóg êg tý nén ger há mē ký êg fe tý mrin ke ên káfór nī. Hä ra êg pijé vèsóg ki vènh rānhrāj tag han há nýtígtí. ¹⁷ Ha vé, ü ag tóg Topê ví kāmén to jānkam ve sór tí, ke tū nī ký ag tóg vèsý ün mág han tí. Ag jávo inh pijé tí kaja ve sór tí'. Inh pijé vèsý ün mág han mü'. *Cristo* ki rá ký sóg Topê rīnve ti kāmén tí. Jykre pir han sóg tí mýr. Ü tý inh jènêg mü vÿ tý Topê ti nī.

3

Vējykre si mré ü tåg

¹ Ký inh mý: tý sóg ün há nī, he mü'? Vó. Inh pijé äjag mý *carta* to ví mü', äjag tý iso: “ün há vÿ tý ti nī,” he jé. ² Äjag hä vÿ tý iso *carta* há tag ri ke nýtí. Äjag mī sóg êkrég tí, ký sóg vènh kar mý äjag kāmén tí. Inh hä ki ag tóg äjag jykre há vég tí. Ký ag tóg isý tý ün há nī ên ki kanhrān mü sir. Hä ki äjag tóg iso *carta* ri ke nýtí. ³ Äjag mý sóg *Cristo* jykre kāmén ja nī, ký äjag tóg mī mügtí. Ký vènh kar tóg äjag jykre há vég mü sir. Ký äjag tóg tý *Cristo* tý *carta* rá ri ke nýtí. Hä ra ti pijé *caneta* tý rán ký nī'. Ti pijé pó kri rán ký nī'. Topê kuprīg tý tóg rán ký nī, ün rīr nī ên kuprīg tý.

⁴ Topê hä vÿ *Cristo* tý isar han mü. ⁵ Inh pijé vèsóg ki nén ü há to jykrén ki kanhró

nī'. Inh pijé vèsóg ki nén ü há han ki kanhró nī gé'. ⁶ Ti hä ne inh krīn tí', isý ti jykre tåg kāmén jé. Vāhā tóg êg mý ti kuprīg jènêg mü. Vējykre tåg to ken hä vē, hä vÿ: Topê kuprīg tý êg krīn mü, he mü. Ha vé, Topê kuprīg vÿ êg rīn tí. Jávo vāsý Topê jykre si vÿ êg tén ke ja nýtí, êg tý mranh ký.

⁷ *Moisés* vÿ Topê jykre si ên tý pó kri rán ja nī, ü tý êg tén mü ên ti. Ti tý rán kar ký ti kaká tóg jèngrê nī ja nī. Ký tóg *Judeu* ag tý ki êvanh sór mü ra vènh mý tí ja nī. Hä ra tóg kejèn tü' he ja nýtí gé, ti kaká jèngrê ên ti. ⁸ Ký ü tý üri Topê kuprīg kāmén mü ên hÿn tóg *Moisés* kaká jèngrê káfór nī. ⁹ *Moisés* jávo sóg Topê tý êg mý vènh päte fón ke ên hä tó tí. Hä ký inh sīnvī tóg *Moisés* sīnvī káfór pē nī. ¹⁰ Ký vāsý nén sīnvī ên tóg vāhā êg mý sīnvī tū nī ha, êg tý ü tåg tag sīnvī ve ký, ü tåg jèngrê tag ti. ¹¹ Vāsý rán ký nī ja ên tóg tü' he ja nī. Ti jávo isý vējykre tó mü tag vÿ tü' henh ke tū pē nī. Hä ký tóg ün si sīnvī ên káfór nī.

¹² Êg tý tag venh ke jávānh sóg mü mýr. Hä ký sóg vènh kar mý jamā há ra tó mü. Inh pijé to mý'äg mü'.

¹³ *Moisés* tóg kur tý vènh pugrīn ja nī, *Israel* ag tý ti kaká jèngrê tý komêr há tü' he mü tag vég tü nī jé. ¹⁴ Hä ra ag tóg üri ki kagtīg nýtí gé ver. Kyvó ri ke ag nýtí, kutu, *Israel* ag. Ag tý vāsý rán ký nī ên to ke mü ra tóg ag mý *Moisés* vènh pugrīn ký nī ên ri ke nī. Ki kagtīg ag nýtí. Üri êg tóg *Cristo* hä tigrīn vāsý nén rán ký nī ên to jykrén há han mü ha, ag jávo. ¹⁵ Ag tý *Moisés* tý rá ên to ke mü ra ag tóg to jykrén tü nýtí.

¹⁶ Kejèn ü tóg êg *Senhor* ki rá mü, ag ká mī ü. Ký tóg vāhā ag tý ti vènh pugrī vym ri ke nī. ¹⁷ Hä ký tag tóg rán ký nī, ha mē: “*Moisés* tý êg *Senhor* mré vémén ký tóg ti vènh pugrī tý vym ke ja nýtí,” he ja tóg nī. Topê kuprīg to ken hä vē, êg *Senhor* kuprīg hä vē. Ti hä ne êg kygvān ke mü', êg tý ti ví ki króm há han ke to. ¹⁸ Ký êg tóg êg *Senhor* jèngrê sīnvī ên ve há han mü. Êg tý êg *Senhor* ki êvānh ký êg tóg tí ri ke nýtính ke mü gé. Komêr hä êg tóg ve ü han ke mü, ti ve sīnvī ên ri ke, ti jykre sīnvī ên ri ke.

4

Paulo krój nī

¹ Topê tý inh mý vènh rānhrāj nīm han há vē. Ký tóg inh jagägtän mü gé, isý ti rānhrāj to krónh ke tū nī jé. ² Hÿ, ü ag tóg nén tý êg mý'äg han tí ên han tí, kuty tá, ü tý ag vég tü nīn jé. Vējykre tý ge tovānh kán inh huri. Ón ký sóg: “Topê vÿ tag tó ja nī,” he tü nýtí gé. Ki hä sóg tó tí. Ü tý isugnÿ mü ên vÿ ki kanhrān kán ke mü, inh jykre ki. ³ Ký ü tóg kejèn isý *Jesus* káme sér tó mü ên ki kagtīg nýtí. Ag mý tóg nén ü péju ký nī ri ke nī. Ü tý vāgfor ký nýtí ag vē, hä ký ag tóg ki kanhrān tü nýtí. ⁴ Kyvó ag nýtí. Krī tü ag nýtí. *Jesus*

ki ge sór tũ ag nýtĩ, *Satanás* tý ag kyvó han ti ky. Ępra pá'ĩ ag kri ke vỹ tý ti nĩ, *Satanás* ti. Ti tý ag kyvó han ký ag tóg *Cristo* káme tag to jykrén tũ nýtĩ. Ti jęngřę vęg tũ ag tóg nýtĩ, ti sinvi tũ. *Cristo* hã vỹ tý Topę kãnhvęg ri ke nĩ, ti ve ri ke.

⁵ Inh piję inh jykre kãmén tĩ'. *Jesus Cristo* hã kãmén sóg tĩ, ti tý tý ěg *Senhor* nĩ ti. Jãvo sóg tý ãjag *camarada* ri ke nĩ, isỹ *Jesus* to há nin ký. ⁶ Ha vé, ũ tý kutyğ mũ ra kurãğ han mũ ěn tóg ěg ki kurã han mũ gé sir, hã vỹ: Topę ěn mũ. Ęg tý *Cristo* ve ky ěg tóg Topę ki kanhrãn ti. Topę ve hã pę ti nĩ. Ęg ki kurã to ken hã vé, hã vỹ: Topę ki kanhró, he mũ.

⁷ Ęg tý tý ěpra ke nýtĩ hã ra tóg ěg kanhrãn sór tĩ. Ký tóg ěg tý go'or tý kukrũ kã ki jãnkamy e vin ěn ri ke nĩ. Ęg hã vỹ tý go'or tý kukrũ ěn ri ke nýtĩ. Krój ěg nýtĩ, inh ke gé. Ęg piję tar nýtĩ'. ũ tý ěg tar han mũ vỹ tý Topę ti nĩ. ⁸ Inh krój nĩ ra Topę tóg isar han ti. Nén kar tóg inh kutãn ti, hã ra inh piję to krĩ kufy han ti'. Kejěn tóg inh jykre tũ tigtĩ, ký tóg isỹ: hỹ mỹ vỹ? he ja há tigtĩ. Hã ra inh piję to krónh ke tĩ'. ⁹ Inh vóg konãn ag tóg tĩ, hã ra Topę piję isovãnh tĩ'. Inh rýnh ag tóg tĩ, hã ra ag piję isén tĩ'. ¹⁰ Kurã kar ki sóg *Jesus* vęsýřęnh ěn ri ke han tigtĩ. Hã tigrĩn věnh kar tóg *Jesus* řĩr nĩ tag venh ke mũ gé, inh vęsýřęnh tigrĩn. ¹¹ Kurã kar ki sóg ter kren tĩ, *Jesus* tigrĩn. Hã ki *Jesus* řĩr nĩ tóg inh ki ve há tí, inh fãr vag ke mũ ra. ¹² Iser kren mũ ra ãjag tóg tar nýtĩ jãvo. Řĩnrĩr ãjag nýtĩ.

¹³ Tag vỹ Topę vĩ ki rán ký nĩ, ha mě: "Topę vĩ kri nĩm inh, hã ký sóg tóg," he ja tóg nýtĩ. Topę vĩ tag hã vỹ inh jykre han ti, hã ký sóg tóg tĩ gé. ¹⁴ Topę tóg ěg *Senhor* tý *Jesus* řĩn mãn ja nĩ'. ěn vỹ inh řĩn mãn ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ. Kurã ěn kã tóg ãjag mrę inh ję prěr ke mũ, ěg tý ti mỹ věnh ven ję. ¹⁵ Ęjag tigrĩn sóg ti jagy tag ve kãn tĩ. Ký koměr hã ũn e tóg Topę tý ag jagãgtãn tag měnh ke mũ. Věnh grun ję ěg tóg ke mũ. Ký ũn e tóg sir ti mỹ vỹ há han ke mũ. Topę tý tý ũn mág nĩn hã vé.

Ęg krenkren ke

¹⁶ Hã ký sóg to krónh ke jãvãnh nĩ. Ha vé, inh fãr tag tóg krój nĩ. Koměr hã tóg ter sór mũ, ti vag ję. Hã ra inh kupřĩg tóg tar nĩ jãvo. Kurã kar ki sóg věnh han mãn ti, Topę tý isar han ký. ¹⁷ Tag ki sóg ti jagy vęg tĩ, hã ra tóg inh mỹ kãnhvy nĩ. Tũ' he ję tóg ke mũ. Tá ěg tóg něn ũ há tãvi venh ke mũ, ěg tý tag ki ti jagy ve ja tigrĩn. Ki kagtĩg ěg nĩ ver, hã ra tóg há tãvi nĩnh mũ. ¹⁸ Hã ve sór inh nĩ, hã mĩ sóg ěkręg tĩ. Hã ký sóg ěg tý něn ũ vęg mũ tag to jykrén sór tũ nýtĩ. Tũ' he ję tóg ke mũ. Ęg tý ũri něn ũ vęg tũ ěn hã vỹ tũ' hěnh ke tũ nĩ.

5

¹ Ęg fãr vỹ ěg pãjóri ri ke nĩ. Tũ' he ję tóg ke mũ. Hã ra Topę ne ěg mỹ ĩn tãğ ri ke han ke mũ', kãnhkã tá'. Hã ra tóg ěg tý tag ki ĩn han ri ke tũ nĩ. Tũ' hěnh ke tũ tóg nĩ. ² Tag ki ěg tóg vęsýřęnh tĩ. Ký tóg ěg tý kãnhkã tá ěg jamã tãğ ěn venh há tĩ. Ký tóg ěg tý kur tãğ tu ri ke nĩ. ³ Ęg tý kur tu ký ěg kator tũ nýtĩ. Kãnhkã tá ěg jamã vỹ ěg mỹ kur ri ke nĩ, ěg tý ěg fãr tãğ tun ký. ⁴ Ha vé, tag ki ěg tóg vęsýřęnh tĩ, ěg ter jãvãnh nýtĩn ký. Ęg mỹ tóg ěg řĩr tag hã tý kãnhkã tá jun há tí vě. Ęg tý ěg fãr tãğ ve ký ěg fãr si tóg tũ' hěnh mũ, ěg ter tũ ra. ⁵ Ęg tý kãnhkã tá ěg fãr tãğ ve ję Topę tóg ěg mỹ vějykre nĩm. Hã ję tóg ěg mỹ ti kupřĩg jěně gé.

⁶ Hã ký tóg inh mỹ sér tĩ. Ęg tý ga kri mũn ký ěg tóg ěg *Senhor* vęg tũ nýtĩ ver. ⁷ Ęg tý ti vęg tũ ra ěg tóg ti vĩ kri fig ti. ⁸ Ký sóg kaně jur mãn tũ nĩ ha. Isỹ inh fãr tý pãjóri ri ke tag tovãnh há tóg tĩ, isỹ ěg *Senhor* mrę nĩ ję, inh jamã pę tá. ⁹ Hã ký sóg vãsãn ti, inh jykre tý ti mỹ há nĩ ję, tag ki, tá ke gé.

¹⁰ Ha vé, ěg kar vỹ *Cristo* mỹ věnh ven ke mũ, ti tý ěg jykre tugnỹm ję. Ký tóg ěg mỹ ěg kaja ti nĩm ke mũ. ũ tý tag ki něn (ũ) há han mũ ěn tóg ti tũ kaja venh ke mũ gé, ký ũ tý tag ki něn ũ kóręg han mũ ěn ag tóg ag vęsýřęnh venh ke mũ gé sir.

Cristo tý ěg jykre pãno tý tũ' he

¹¹ Ha vé, ěg *Senhor* kaměg sóg tĩ, hã ký sóg ěpra ke ag mỹ ki há tóg tĩ, ag tý ti ki ge ję. Topę hã ne inh ki kanhró kar nĩ'. Ký ãjag hỹn inh jykre ki kanhró nýtĩnh ke mũ gé, ãjag tý sý něn han mũ tugnỹm ký. ¹² Inh piję ãjag mỹ: "ũn mág vỹ tý inh nĩ," he sór tĩ'. Hã ra sóg ãjag mỹ věnh kãmén mũ, ti tý ãjag mỹ sér ti ję, ãjag tý iso: "jykre há tãvi ti nĩ," he ję. Tag tóm nĩ, ũ tý vęsý ũn mág han sór mũ ag mỹ. ũ tý ge jykre vỹ sinvi nĩ ve nĩ. Hã ra tóg ěg tý ve há han ký kóręg nĩ. ¹³ Ha vé, krĩ tũ inh něji nĩ. Topę tý ag han tigrĩn sóg krĩ tũ nĩ ve nĩ. Kejěn sóg krĩ há han ti gé. Ęjag tigrĩn ke vé, inh krĩ há ti. ¹⁴ *Cristo* hã vỹ tý inh fe nĩ, hã ký sóg věnh kar to há nĩ. Tag to sóg jykrén mũ, ha mě: věnh kar jagfý tóg ter ja nĩ, *Cristo* ti, ký ěg kar jykre pãno vỹ tũ' he mũ sir. ¹⁵ Ti hã ne věnh kar jagfý ter ja nĩ'. Hã ký ěg piję tý věsũ nýtĩ', ũri'. Ti tũ vỹ tý ěg nýtĩ. Ęg jagfý tóg řĩn mãn ja nĩ gé. Ký ti há ne ěg mỹ ěg tý něn han ke mũ ěn tóg tĩ', ũri'.

¹⁶ Vãsý ěg tóg, ěg tý věsóg ki něn ũ to jykrén ký ěpra ke jykre to: "tag vỹ há nĩ, tag vỹ kóręg nĩ," he ja nýtĩ. ũri ěg tóg, věsóg ki tag to jykrén mãn ke tũ nĩ ha. *Cristo* to ěg věsóg ki jykrén mãn ke tũ nĩ gé. ¹⁷ Hě ri ken ký? *Cristo* tý ěg han mãn ký mýr. Ti ki ge ký ěg nýtĩ, hã ký tóg ěg han mãn ja nĩ. Ęg jykre pãno tóg tũ tĩ ha. ũri ěg tóg tý ũn tãğ nýtĩ ha, ěg krĩ, ěg jykre ti ke gé. ¹⁸ Topę tý něn han

mün hä vë. Topë kato väsän ja ëg nïgti vë, hä ra ëg tóg ùri tÿ *Cristo* mré ke nÿtï ha. Kÿ tóg ëg mÿ vënh rânhräj tag nïm mü gé sir, ëg tÿ vënh kar mÿ; tÿ *Cristo* mré ke nÿtïm nï, he jé. ¹⁹ Ha vé, Topë vÿ *Cristo* jënë, ëg tÿ ti ki ge jé. Kÿ tóg ëg tÿ ti vï mranh tÿ tÿ he mü gé sir, ëg tÿ ti kaja kórég vég tÿ nï jé. Kÿ tóg ëg mÿ: “ha vënh kar mÿ tó, isÿ ag to há nï sór mü ti,” he ja nï gé.

²⁰ *Cristo* hä ne inh jënëg mü', isÿ ti jiji tó jé. Kÿ Topë tóg vënh kar jÿvën ti. Hä kÿ sóg, *Cristo* jiji tó kÿ äjag mÿ: “Topë to há nÿtïm nï, ti kato väsän män sór tÿm nï,” he mü. ²¹ *Jesus* pijé Topë vï mranh ja nïgti'. Hä ra tóg ëg tÿ ti vï mranh ja ën kajäm kân. Kÿ tóg ëg mÿ Topë jÿkre kuryj ën nïm mü sir, ëg jagfÿ kajäm kar kÿ.

6

¹ Topë mré sóg rânhräj tÿgti. Hä kÿ sóg äjag jÿvën mü, äjag tÿ Topë vï ki króm jé. Äjag tÿ ti vï ki króm tÿ nïn kÿ tóg fagrïnh mÿ äjag jagägtän mü. ² Ti hä ne tóg: “sÿ äjag jagägtan ke kurä ki sóg äjag tÿ inh mÿ nën to vï mü ën han ke mü,” he mü. “Äjag krenkren ke kurä ki sóg äjag krenkren han ke mü,” he ja tóg nï, Topë ti. Ûri ke vë.

³ Kÿ sóg nën ù vënh mÿ han tÿ nïgti sir, ù tÿ inh rânhräj to vï tÿ nï jé. ⁴ Vëjÿkre há mï sóg tï mÿr, isÿ tÿ Topë *camarada* jën kÿ. Kÿ inh jÿkre tóg vënh kar mÿ ve há ti. Isÿ nën ù jagÿ vég mü ra sóg ti to krónh ke tÿ nïgti, ijagtar nï ra, inh kanë jur mü ra. ⁵ Kejën ag tóg inh mränmrän ti. Vëseja kã tá ag tóg inh fón ti. Vënh kar tóg kejën inh kri rüm ke ti. Kejën sóg inh rânhräj tÿ inh kutän to jagtar ti. Kejën sóg nÿr tÿ nïgti. Kejën sóg vëjën vég tÿ nïgti. ⁶ Isÿ ti jagÿ vég mü hä ra ijÿkre tóg tÿ ùn há nÿ. Topë vï ki kanhró mág sóg nï. Vënh kar to sóg fe nï. Vënh kar mÿ sóg komër hä vï ti, vënh kar tÿ isÿ tÿ Topë *camarada* jé tag ki kanhrän jé. Topë kuprïg vÿ tÿ inh jagrë nï. Hä kÿ sóg vëjÿkre kuryj to tar nï. ⁷ Topë hä ne isar han'. Ti hä ne inh mÿ ti jÿkre kuryj nïm'. Kÿ tóg tÿ isÿ tÿ rárá jafä nï, Topë jÿkre há ën ti. Inh kren han tóg, ti tÿ inh mÿ vëjÿkre kuryj nïm ti kÿ. Kÿ ag tóg, ti jÿkre há tugrïn ag jÿkre kórég vég tÿ gé.

⁸ Kejën ag tóg inh mÿ vï há han ti. Kejën ag tóg iso é he ti. Kejën ag tóg iso ti kórég kar tó ti. Kejën ag tóg iso nën ù há tó ti. Kejën ag tóg iso: “tï ón në,” he ti. Hä ra sóg ón vänh nïgti. ⁹ Û tóg ag kã mï inh ki kagfïg nÿtï ve nï. Hä ra vënh kar tóg inh ki kanhró nÿtï. Ter kren tÿ hën ri ke han sóg tÿgti. Hä ra sóg rïr tï nï ver. Inh vóg kónän ag tóg ti. Hä ra ag tóg isën ja tÿ nï. ¹⁰ Inh fe kaj tóg ti. Ge ra tóg inh mÿ sér ti. Jagtar sóg ti. Hä ra sóg ù tÿ hën ri ke ag jagägtän ti, ag mÿ Topë vï tón kÿ. Nën ù tÿ isóg tÿ tÿ nï. Hä ra Topë tÿ ëg mÿ nën nïm mü ën kar vÿ tÿ isÿ nÿtï.

¹¹ Äjag hä mÿ sóg ijagtar tag kãmén mü. Tó kân sóg mü, isÿ äjag to há tävï nïn kÿ. Äjag hä to sóg fen mág kÿ nï. ¹² Inh pijé äjag to kórég nï'. Äjag hä ne iso há tÿ nÿtï ve nï'. ¹³ Inh krë ri ke äjag nÿtï. Hä kÿ sóg äjag mÿ: “isÿ äjag to há kóm iso há nÿtïm nï, iso fe mág nÿtïm nï,” he mü.

Û tÿ ëg mré ke tÿ ag

¹⁴ Û tÿ *Jesus* ki rá tÿ mré jÿkrén sór tÿg nï. Tÿ ti ëg mré ke tÿ nï. Kÿ ùn jÿkre pãno ag mré jÿkrén sór tÿg nï gé. Kurä pijé tÿ kuty mré ke nï'. ¹⁵ *Cristo* pijé Japo mré jÿkrén tï'. Kÿ ù tÿ ti ki rá kÿ jé pijé ù tÿ ti ki rá tÿ mré jÿkrén há nïnh mü'. ¹⁶ Kÿ Topë ïn pijé tÿ ón kÿ topë ïn nï'. Ha vé, Topë ïn vÿ tÿ ëg nÿtï, ùn rïr nï ën ïn. Ti hä ne: “ag ki sóg ijamã han ke mü,” he ja nïgti. ¹⁷ Kÿ tóg: “ag ré kÿ mÿm nï, vÿr mÿ nÿtïm nï. Vëjÿkre kavëj han tÿg nï, kÿ sóg tÿ äjag mré ke nïnh mü,” he mü gé. ¹⁸ “Äjag jóg vÿ tÿ inh nïnh mü, kÿ äjag tóg tÿ inh krë nÿtïnh mü, he tóg, ëg *Senhor* ti, ù tÿ nën ù kar han ki kanhró ën ti,” he ja tóg nïgti, Topë vï rán ki.

7

¹ Inh kanhkã', inh fe vÿ tÿ äjag nÿtï. Topë tóg ëg hä mÿ tó mü, ti tÿ tÿ ëg jóg mág nï tag ti. Ti ve jé ëg tóg ke mü. Hä kÿ ëg nën ù kavëj han ke tÿ nï. To jÿkrén ke tÿ ëg nï gé. Topë tÿ vÿ tÿ ëg nÿtï, kÿ ëg ti há kamëg ke mü. Ti jÿkre kuryj ën mï mÿm nï.

Paulo fe tÿ mrin ke

² Iso fe mág han män nï, ha më. Inh pijé, ù mÿ vëjÿkre pãno han sór tï'. Inh pijé, ù krïn kónän sór tï'. Inh pijé, ù tÿ nën ù pëju sór tï'. ³ Isÿ äjag mÿ tag tó kÿ inh pijé äjag to kórég nï'. Äjag mré ke vÿ tÿ inh nï. Kÿ ëg tóg jatun mÿ jagne mré mü mü. Jagne mré ëg tóg kãgter ke mü gé, hën ri ke mÿn. ⁴ “Inh mÿ ag tóg vënh vï há tónh ke mü,” he sóg tÿ äjag to. Kÿ sóg vënh kar mÿ äjag to: “há ag nÿtï,” he ti. Tag ki sóg ti jagÿ pë vég mü. Hä ra sóg äjag to kri kãnhÿv nï ha, *Tito* tÿ inh mÿ äjag to tugrïn. Kÿ tóg sir inh mÿ sér pë ti.

⁵ Ha vé, isÿ ga tÿ *Macedônia* tá jun kÿ sóg nën ù tÿ inh kri kuprãg ke ve ja tÿ nï. Tá sóg ti jagÿ ve män gé. Iso ag tóg rárá, kÿ sóg vënh mÿ en män gé sir. ⁶ Hä ra Topë tóg inh mÿ *Tito* jënë. Kÿ ti hä tóg inh kri tÿ kãnhÿv' hé. Ûn vësÿrénh mü ën mÿ tóg vï há han ti, hä kÿ tóg inh mÿ *Tito* jënë, ën kã. ⁷ Ti tÿ inh ki jun kÿ tóg inh mÿ vï há han. Kÿ tóg inh mÿ äjag tÿ iso vï há han ja tag tó mü gé sir. Äjag tÿ inh ve sór mü tag tó tóg mü. Äjag tÿ vëjÿkre kórég to vënh mÿ en ën kãmén tóg mü. Äjag tÿ inh jagfÿ vënh vï tó sór mü tóg mü gé sir. Kÿ tóg inh mÿ sér pë tÿ sir.

⁸ Inh *carta* ën tÿ äjag ki jun kÿ tóg äjag fe kaj han. Ge ra tóg há nï. Kurä pir ki tóg äjag fe kaj han. Kÿ äjag tóg äjag jÿkre kórég ën

tovành ja nĩ. Hã kýtóg inh mýt sêr tí, úri. ⁹ Hê ri ken kýt? Ájag fe kaj mýt inh mýt sêr tí? Vó. Ájag tý Topê mýt vênh fêg kýtóg inh mýt sêr tí. Kýt inh *carta* tóg ájag mýt nén ù kórég kámén ja tú nĩ. ¹⁰ Êg tý êg fe kaj tugrĩn Topê mýt vênh fêg kýt êg tóg êg jykre kórég tovành kãn ke mü. Kýt êg kren ke mü. Tag výt êg mýt sêr tí. Jãvo êg tý fe kaj ra êg jykre kórég tovành tú nĩn kýt êg ter pê han ke mü sir.

¹¹ Ha vé. Ájag fe kaj tĩn kýt ájag tóg ájag jykre tugnýt mü, Topê tý ájag krĩn kýt. Vêjykre kórég ên to ájag tóg jũ mü. Ûn tý vêjykre kórég han mü ên mýt ájag tóg vĩ tar han. Há kar tí nĩ.

¹² Isýt ájag mýt *carta* ên rán kýt sóg, ù tý vêjykre kórég han mü ên tóg ja nĩ. Hã ra sóg: “isýt *Corinto* tá ke ag tý iso há nýtĩ venh há tóg tí, Topê rĩnve,” he ja nĩ. ¹³ Hã kýt inh krĩ tóg kãnhyv' he mü sir, úri, isýt ájag tý iso há nýtĩ mên kýt. *Tito* tóg ájag to vĩ há han. Ti krĩ tý kuprã' he ja ájag tóg nĩ. Kýtóg ti mýt há tí. ¹⁴ Ti tũg ke to há sóg ájag kámén kãn ja nĩ. Hã ra ájag tóg ti mýt ki há han ja nĩ. Inh kavénh ja tú ájag tóg nĩ. Kýt *Tito* tóg ájag jykre há ve ja nĩ gé.

¹⁵ Kýtóg kurã kar ki ájag mýt êkrég tí. Ájag to tóg há távi nĩ. Ájag tý inh ví kri nĩm mü ên mýt tóg êkrég tí. Kýt ájag nêji ti kamêg ja nĩ gé, isýt ti jênên kýt. Hã tóg ja ti nĩ. ¹⁶ Kýtóg inh mýt sêr tí gé sir, ájag tý inh ví ki króm kýt.

8

Êg tý jãnkamy nĩm ke

¹ Kýtóg ájag mýt Topê tý ga tý *Macedônia* tá ke ag tar han mü tóg sór mü gé. Ag jagãgtãn há ra ag tóg *Jerusalém* tá ke ag jagãgtãn sór mü, ag mýt jãnkamy jênên kýt. ² Ha vé, *Macedônia* tá ag tóg ti jagy pê há ve ja nĩgtĩ. Ge ra tóg ag mýt sêr tí. Jagãgtar ag nýtĩ gé. Tý nén ù mág tú ag nýtĩ. Hã ra ag tóg, ag mýt sêr nĩn kýt vin mág pê han ja nĩgtĩ. Ag tý ra jãnkamy jênê sór vê. ³ Ha vé, ag jykre ve inh. Ag tý nén ù tý vênh kãpãm ag tóg, ag jên mrê há. ⁴ Inh mýt ag tóg: “êg tý ag mýt jãnkamy jênê sór vê,” he mü. “Ájag tú výt sĩ nĩ, kýt tý vênh kãpãm tũg nĩ, he tũg nĩ êg mýt,” he ag tóg. Ag tý Topê tú ag mýt nén ù há han sór vê. ⁵ Kýtóg tóg isýt ag ki vêjykre há ve sór mü ên kãfór han. Êg *Senhor* mýt ag tóg vênh vin. Kýt ag tóg vãhã êg mýt nén ù há távi han mü gé.

⁶ Kýt *Tito* tóg ájag ki jãnkamy sĩ vé huri, ti tý *Jerusalém* tá ke ag mýt jênê jê. Kýtóg ti mýt: “*Corinto* tá ke ag mýt tóg mãn nĩ, ag tý ag mýt ag tú vênh kãpãm jê, êg tý ùn jagtar ag mýt ma mü jê,” he mü. ⁷ Ha vé, *Jesus* ki ge kýt ájag nýtĩ. Vĩ há ájag nýtĩ. Ki kanhró mág ájag nýtĩ. Û jagãgtãn sór ájag nýtĩ. Jagnê to há ájag nýtĩ. Tag kar ki ájag tóg ùn riko ri ke nýtĩ. Kýt nén ù há tag han sór mýt gé, *Tito* tý ájag ki nén venh ke mü tag ti.

⁸ Ájag tý nén vin sór mü ên há vin nĩ, êg tý ájag jykre há ve jê. Inh pijê ájag mýt: “ker ag jagãgtãn tũg hê!,” he mü. ⁹ Ha vé, êg *Senhor* tý *Jesus Cristo* výt êg jagãgtãn ja nĩ gé. Kanhkã tá ti riko nĩ ja nĩgtĩ, há ra tóg ti tý nén ù ên tovành kãn. Ti tý êg jagty jagtar ti jê tóg kãtĩg. Kýt êg tóg ti jagtar tugrĩn riko nýtĩ sir.

¹⁰ Kýtóg tag to jykrén, ha mê. Prýt ti nĩ ha, ájag tý ag mýt jênênh ke tý vyrmýt vin han vén kri. Ájag há ne to jykrén vén ja nĩgtĩ gé'. ¹¹ Kýt ájag tý nén han vén ja ên han kãn nĩ, úri. Ájag tý vyrmýt nén vin ja ên kri vin mãn nĩ, ag mýt jênên jê. ¹² Kýtóg Topê mýt há tĩnh mü. Û tý nén ù mág výt nĩm mág han ke mü. Û tý nén ù sĩ výt sĩn kýt nĩm ke mü. Topê pijê ù tý nén ù sĩ nĩm mág han mü ve sór mü'.

¹³ Ti tý ájag tý ù jagãgtãn tugrĩn ájag mýt tú tĩn kýtóg Topê mýt ù tí sir. Vênh kar tý nén ù sĩ ve kýtóg há tí. ¹⁴ Úri ájag tú tóg e nĩ, há kýtóg ájag tý ùn jagãgtar ag mýt vênh kãpãm há tí. Kejên tóg ájag mýt tú' henh ke mü gé, kýt ag tóg sir ájag mýt nén ù vin ke mü gé, vênh kato. Kýt vênh kar výt jagnê ri ke nýtĩ sir. Tag há výt há nĩ'. ¹⁵ Hã kýt tag tóg rán kýt nĩ, ha mê: “ù tóg vêjên génh mág han ja nĩgtĩ, ù tóg génh pir han ja nĩgtĩ gé. Hã ra tóg ù tý génh pir han mü ên mýt tú' he ja tú nĩgtĩ gé,” he tóg mü. Jagnê ri ke ag tóg nýtĩ ja nĩgtĩ, vãsýt.

Tito to vême

¹⁶ Topê há ne *Tito* krĩn, ti tý ájag venh tũg sór jê. ¹⁷ Kýtóg kãnmar inh mýt: “he,” he, sýt ti mýt: “ha *Corinto* ra tũg,” hen kýt. ¹⁸ Kýtóg sóg ti mrê êg régre ù jênê sór mü gé. *Jesus* kámén há han ti tí gé. Kýt vênh kar ag tóg ti to vĩ há han tí gé. ¹⁹ *Igreja* krêm ke kar výt ti há kuprêg, ti tý inh mrê êg tý ùn jagãgtar ag mýt nén jênênh ke mü tag ki rĩr jê. Êg *Senhor* jykre há tý vênh ven há jê êg tóg tag ki rĩr há han sór mü. Kýtóg inh mýt há tí gé, sýt inh pir mýt ki rĩr tú nĩn kýt.

²⁰ Jãnkamy e vê, êg tý ma mũnh ke ti, kýtóg inh mýt ù tý tag to iso jykrén kónãn ha mê tí, isýt inh pir mýt ma tí mü ra. Kýtóg inh mýt há tí, ù ag tý inh mrê ki rĩr mũn kýt. ²¹ Êg *Senhor* ne inh jykre há ki kanhró nĩ'. Kýtóg há tí gé, ájag tý inh jykre há tag vэг mũn kýt.

²² *Tito* mrê tóg ájag ki jun ke mü, ù ên ti. Kar kýt êg régre ù výt tũg ke mü gé. Êg *Senhor* tú ki rĩr há han tóg tí gé. Tag ve tý hên ri ke han inh huri. Kýtóg ájag kãme mê kýt ájag ve sór mü gé. Ájag to tóg há távi nĩ gé.

²³ Kýt *Tito* ne, ájag venh kãtĩg ke mü'. Inh mrê rãnhraj tí vê. Kýtóg inh mrê ájag to vãsãn tí. Ti mrê kãmü tag ag výt tý ùn há nýtĩ gé. Û tý *igreja* krêm vênhmãn tí ag výt ájaggnê ja nĩ, ájag to. ²⁴ Ag tý ájag ki junjun kýt ag ki rĩr há han nĩ, êg mrê ke kar tý ájag jykre há ve jê. Vênh kar mýt sóg ájag to: “vĩ há távi han ag tóg tí,” he tí. Kýtóg há tí, ájag tý inh ví tag to: há vé, hen kýt.

9

Ag tŷ jänkamy jĕnĕnh ke

¹ Kŷ ājag tóg, ěg tŷ *Jerusalém* tá Topĕ ki ge kŷ nŷtĭ ag mŷ nĕn jĕgnĕnh ke tag ki kanhró nŷtĭ, hā kŷ sóg tó mǎn sór tú nĭ. ² Ag jagāgtān sór ājag tóg mŷ, ki kanhró sóg nĭ. Hā kŷ sóg *Macedônia* tá ke ag mŷ tó tĭ. Ag mŷ sóg: “*Grécia* tá ke ag ne *Jerusalém* tá ke ag mŷ nĕn ũ jĕnĕ sór tĭ,” he tĭ. “Kri prŷg tóg nŷ ha,” he sóg tĭ, ājag to. Kŷ ag tóg ke sór mŷ gé sir, ājag kóm. ³ Hā kŷ sóg ājag mŷ ěg régre ag jĕgnĕg mŷ, ājag tŷ inh ví ki kanhrān jĕ. Kŷ ājag tŷ nĕn ũ nĭm sór mŷ ěn vin kǎn nĭ, ũri, kŷ sóg fagrĭnh mŷ ví ja tŷ nĭnh mŷ. ⁴ Hĕn ri ke mŷn *Macedônia* tá ke ũ ag tóg, inh mrĕ kǎmŷ sór mŷ. Kŷ tóg, ājag tŷ nĕn vin ja tŷ nĭ kŷ inh mŷ'a tĭnh mŷ, isŷ ón kŷ ví ja nĭn kŷ. Kŷ tóg ājag mŷ'a tĭnh mŷ gé sir. ⁵ Hā kŷ sóg to jŷkrĕn, sŷ ājag mŷ ěg régre tag ag jĕgnĕ jĕ. Vǎsŷ ājag tóg tó ja nĭ, ājag tŷ nĕn vin sór mŷ ěn tĭ. Kŷ ha ké. Kŷ tóg e nĭnh mŷ, jänkamy tĭ. Kŷ tóg ve há tĭ, ti tŷ ājag mŷ sér nĭ tĭ. Kŷ ũ tóg ājag to: “tĭ mŷ ag mŷ há tŷ ja? Hā kŷ ag mŷ nĭm sĭ han ja nĭ?” hĕnh ke tú nĭ.

⁶ Kŷ sóg: “ũ tŷ nĕn fy pir krǎn kŷ tóg pin kŷ génh ke mŷ gé. ũ tŷ krǎn mǎg mŷ ěn hā tóg génh mǎg han ke mŷ gé sir,” he tĭ. ⁷ Kŷ ājag tŷ nĕn to jŷkrĕn mŷ ěn hā vin nĭ, ājag tŷ *Jerusalém* ra jĕnĕ jĕ. Mŷ sér nŷtĭm nĭ, ājag tŷ ěg mrĕ ke ag jagāgtān to. Kŷ tóg Topĕ mŷ há tĭnh mŷ sir. ũ tŷ ge to tóg há tǎvi nĭ. ⁸ Kŷ Topĕ tóg ājag mŷ nĕn vin mǎg han ke mŷ gé, kurā kar ki, nĕn ũ tŷ ājag mŷ tú' he tú nĭ jĕ. Kŷ ājag tóg, ājag tú mǎg nĭn kŷ ũ jagāgtān', ũ jagāgtān' hĕnh ke mŷ sir. ⁹ Tag vŷ rán kŷ nĭ, ha mĕ: “ŭn jagāgtar ag mŷ tóg vin mǎg han tĭ, kurā kar ki,” he tóg.

¹⁰ Ha vé, Topĕ ne ěg mŷ nĕn ũ kar fy vin mŷ', ěg tŷ krǎn jĕ. Kŷ tóg ěg mŷ ěmĭ han jafā nĭm mŷ gé, ěg tŷ ko jĕ. Kŷ tóg ājag mŷ ājag tŷ tŷ ũ jagāgtān ke mŷ ěn ven mŷ gé. Kŷ tóg nĕn ũ fy ri ke nĭ. Kanĕ há ri ke han jĕ tóg ke mŷ gé, ājag tŷ vĕjŷkre kuryj tag han kŷ, hā vŷ: jagnĕ jagāgtān, he mŷ. ¹¹ Tag ki ājag tóg riko nŷtĭnh ke mŷ, ājag tŷ vĕnh kar jagāgtān kŷ. Kŷ ũn e ag tóg ěg tugrĭn Topĕ to ví há han ke mŷ. ¹² Kŷ tóg ge nĭ. ěg tŷ Topĕ ki ge kŷ nŷtĭ ag jagāgtān kŷ ěg tóg ag jagtar tŷ tú' he mŷ. Tag tóg há tĭ. Kŷ ag tóg ěg tŷ ag jagāgtān tugrĭn Topĕ mŷ ví há han ke mŷ gé sir. ¹³ Hā ki ag tóg ājag tŷ Topĕ ví kri fig mŷ vĕg mŷ. Kŷ ag tóg tag to Topĕ to ví há han ke mŷ gé sir, ha vem nĭ, ājag tŷ ag jagāgtān mǎg kŷ. ¹⁴ Kŷ ag tóg ājag to Topĕ mrĕ vĕmĕn ke mŷ gé sir, ājag to há tǎvi nŷtĭn kŷ. Topĕ tŷ ājag jagāgtān hapĕ han mŷ ěn ve jĕ ag tóg ke mŷ. Hā kŷ ag tóg ājag ve sór ke mŷ gé sir. ¹⁵ Topĕ ne ěg mŷ nĕn ũ há tǎvi vin tĭ mŷr'. Pijĕ kaja nĭ'. ěg jĕ tĭ mŷ to ví há han.

10

Paulo tŷ nĕn to ví

¹ Ha vé, ājag jŷvĕn sór inh mŷ, inh, hā vŷ: *Paulo*, he mŷ. Sŷ ājag mrĕ nĭn kŷ sóg nĕji komĕr hā ví tĭ. Kŷ, isŷ kór há tá nĭn kŷ isóg nĕji ví jŷ han tĭ, ājag mŷ. *Cristo* ne komĕr hā ví tĭ'. ũn há vĕ, *Cristo* tĭ. Ti jŷkre hā han sór inh nĭgtĭ. ² Isŷ ājag mŷ nĕn rán mŷ tag jĕmĕm nĭ. Kŷ sóg ājag ki jun kŷ ví jŷ han ke tú nĭ. Ví jŷ han jĕ sóg ke mŷ, ha vem nĭ, ũ tŷ iso: “tĭ tŷ vĕsóg ki nĕn to jŷkrĕn mŷ ěn hā han tóg tĭ,” he mŷ ag mŷ. ³ ěprā ke vŷ tŷ inh nĭ, hā ra inh pijĕ vĕjŷkre kórĕg han tĭ. ⁴ Vǎsǎn mǎg sóg tĭ, Topĕ jŷkre tar ěn hā han jĕ. Kŷ tóg *soldado* tŷ rará jafā ri ke nĭ, Topĕ jŷkre tĭ. Tŷ sóg ěg kato tĕ mŷ ag kókĕg tĭ, hā vŷ: isŷ ũ tŷ ěg ví kato vǎsǎnsǎn mŷ ag ví tŷ tú' he mŷ, he mŷ. ⁵ ũ tŷ Topĕ kato ví sór mŷ ag ví tŷ sóg tú' he tĭ gé. Vĕsŷ ũn mǎg han sór ag tóg tĭ, Topĕ kato vǎsǎn kŷ. Tŷ tú' he jĕ sóg ke mŷ, Topĕ jŷkre tar há tŷ. ⁶ Kŷ, sŷ ājag tŷ Topĕ ví kri nĭm mŷ ve kŷ sóg ũ tŷ ge mŷ ví jŷ han ke mŷ sir, ha vem nĭ.

⁷ Ājag kǎ mĭ ũ tóg: “tŷ sóg *Cristo* mrĕ ke nĭ,” he tĭ. Kŷ sóg tŷ tĭ mrĕ ke nĭ gé, ājag kóm. ⁸ ěg *Senhor* ne inh fĕg', sŷ ājag jŷvĕn jĕ. Ti pijĕ inh mŷ: “ha ag kókĕ,” he'. Isŷ vĕso ví há han hā vĕ. Kŷ tóg inh mŷ'a tú nĭ. ⁹ Sŷ ājag jŷvĕn sór vĕ. Inh pijĕ ājag kanĕ jun sór mŷ'. ¹⁰ Inh vĕnh rá ki inh nĕji ājag mŷ ví tar han tĭ. Sŷ ājag mrĕ nĭn kŷ sóg nĕji króĵ nĭ ve nĭ. ¹¹ Ha vé, isŷ rán mŷ ri ke han jĕ sóg ke mŷ, isŷ ājag mrĕ nĭn kŷ, ha vem nĭ.

¹² Ājag kǎ mĭ ũ tóg vĕso ví há han sór tĭ. Inh pijĕ ag ri ke nĭ'. Inh pijĕ tŷ ag mrĕ ke nĭ gé'. Vĕsóg ki nĕn ũ to jŷkrĕn kŷ ag tóg: “tag vŷ há nĭ, tag vŷ há tú nĭ,” he tĭ. Topĕ jŷkre ve sór tú ag tóg nĭ. Ag tŷ vĕsóg ki nĕn to jŷkrĕn mŷ há tóg ag mŷ há tĭ. Krĭ tú ag nŷtĭ.

¹³ Ag jǎvo sóg Topĕ jŷkre vĕg tĭ, hā kŷ sóg ājag mŷ: “inh jŷkre vŷ há nĭ,” he tĭ. Topĕ ne inh mŷ inh rǎnhrǎj tĭ nĭm, kŷ tóg inh mŷ: “ha *Corinto* tá ke ag ki rĭr,” he ja nĭgtĭ gé. ¹⁴ Inh pijĕ Topĕ tŷ inh mŷ vĕnh rǎnhrǎj nĭm ja ěn pátĕn tĭ'. Kŷ sóg pátĕn ja tú nĭ gé, sŷ ājag mŷ vĕnh rá jĕnĕn kŷ. Inh há ne ājag mŷ *Cristo* kǎmĕn vén ja nĭgtĭ'. ¹⁵ Hā kŷ sóg isŷ tŷ ājag jŷvĕn tĭ. ũ tŷ pijĕ'. Inh pijĕ ũ rǎnhrǎj to: “isŷ han ja vĕ,” he mŷ'. Ājag tŷ Topĕ ki ge kŷ nŷtĭ to tar nŷtĭn kŷ sóg tŷ ũn mǎg tǎvi nĭnh ke mŷ gé, ājag mrĕ. Isŷ há vĕ, inh rǎnhrǎj há vĕ. ¹⁶ Kŷ sóg ājag jamā mā ra tĭg sór mŷ gé, sŷ *Cristo* kǎmĕn jĕ, ũ tŷ mĕ ja tú ag mŷ. Sŷ tátá ag mŷ kǎmĕn kŷ sóg inh hā ki rǎnhrǎj mŷ sir, ũ tŷ ag mŷ tá Topĕ ví kǎmĕn ja tú nĭn kŷ. Kŷ sóg inh rǎnhrǎj há tugnĭn tŷ ũn mǎg jĕnh mŷ. ũ rǎnhrǎj tugrĭn ke tú vĕ.

¹⁷ Hā ra tóg há tú nĭ, ěg vĕme tag tĭ. Ājag tŷ ũn mǎg nĭ to sór kŷ ěg *Senhor* tĭ tó m nĭ. ¹⁸ ěg tŷ vĕso: “ŭn há vŷ tŷ inh nĭ,” he mŷ ra ěg pijĕ

tý ũn há nýtí! Ěg *Senhor* tý ěg to: “ũn há výt tý ti nĩ,” hen ký há ěg tóg tý ũn há nýtí.

11

Ón ký apóstolo ag

¹ Krí tú nĩ ve inh nĩ, isý vĕnh kāmĕn ký. Hã ra ājag tóg iso fe nýtí, ký tóg há tí. ² Ājag to sóg hapĕ nĩ, Topĕ tý ājag to há nĩ ri ke. Hã ký sóg ājag jyvĕn tí. Ký ājag tóg tý ũn mĕn ke mü fi ri ke nýtí. Ký *Cristo* výt tý ājag mĕn ke ri ke nĩ sir. Vĕnh prũg tag to sóg ājag kãn sór mü mýr, ājag jānhkri nýtí jĕ, tytāg tý ũ mré ný ja tú fi jānhkri ěn ri ke. ³ Hã ra sóg ājag to: “ag mýt ti tovānh sór tú nĩ výt?” he mü. Pýn výt ũn ve fi mýt ón, Japo tí, ti jykre e nĩn ký. Ký fi tóg ti vĩ kri nĩm. Ký tóg ājag mýt ón sór mü gé, ha vem nĩ, ājag tý *Cristo* tovānh jĕ, ājag tý ti to tar nĩ ěn to krónh ke jĕ. ⁴ Hã ký ājag tóg ũ ag vĩ jĕmĕ sór mü, ag tý ājag mýt ón ký *Jesus* tóg ký. Ag tý isý ājag mýt nĕn tó tú mũ ra ājag tóg ěmĕ sór tí. Ón ký jagrĕ výt ājag mýt há nĩ ve nĩ, Topĕ tý ājag mýt nĩm ja tú ěn. Ón ký topĕ výt výt ājag mýt mĕ sér tí ve nĩ, ājag tý vāsý mĕ ja tú ěn.

⁵ Ón ký apóstolo ag ne ājag mýt vĕnh vĩ tag tóg sór mü'. Inh pijĕ tý ag krĕm ke nĩ', ha mĕ. ⁶ Vĩ sĩnvĩ han tú inh nĕji nĩ, ag vĩ sĩnvĩ ri ke. Hã ra sóg nĕn tý ěn ri ke ki kanhró nĩgtí. Tag ve ājag tóg mýr, ājag tý inh vĩ mĕ ký.

⁷ Ājag mýt sóg Topĕ vĩ tó ja nĩgtí. Ký sóg ājag ki ti kaja ve sór ja tú nĩ. Vĕsý ũn sĩ han ja inh nĩ, sý ājag mré nĩn ký, ājag tý tý ũn mág nýtí jĕ, isugrĩn. Ký inh mýt Topĕ vĩ mranh'? Vó, vĕjykre há vĕ. ⁸ Ěmã ũ tá *Jesus* ki ge ký nýtí fag ne inh mýt fag jānkamy vĕnh kápãm ja nĩ, sý ājag mré nĩn ký. Fag tú hã ko ja inh nĩ. ⁹ Ký, isý jānkamy ve sór mü ra sóg ājag mýt tó ja tú nĩ gé. “Tĩ hýn ag mýt jagy ũnh mü,” he sóg tí. Ga tý *Macedônia* tá ěg rĕge ag ne inh ki junjun ja nĩgtí'. Ký ag tóg inh mýt jānkamy ũ ma kāmũ ja nĩ gé, sý to nĕn tý inh mýt tú nĩ ěn mǎn jĕ. ¹⁰ Ki hã tó sóg tí. *Cristo* tý ki hã tó tí ěn ri ke han sóg tí. Ký sóg ājag to: “ga tý *Acaia* tá ke ag jānkamy mǎn ke tú inh nĩ, ag tý iso vĩ vĩ ěg to nĩn jĕ,” he mü. ¹¹ Hĕ ri ken ký? Inh mýt ājag to há tú nĩgtí? Vó, ājag to sóg há tǎvĩ nĩ, ký Topĕ ne ki kanhró nĩ'.

¹² Hã ra sóg ājag tú ve sór tú nĩ, sý ag vĩ tý tú' hen jĕ, ón ký apóstolo ěn ag vĩ ti. Inh mýt tóg ag tý ājag mýt: “*Paulo* ri ke inh nĩ. Inh mýt ājag tú vĕnh kápãm,” henh ha mĕ tí. Hã ký sóg ājag tú ve sór tú nĩ. ¹³ Ón ký apóstolo výt tý ag nýtí, mýr, ha mĕ. Ón ký ag tóg: “Topĕ rǎnhraj han ěg tóg mü,” he tí. Ón ký ag tóg: “*Cristo* výt ěg tý apóstolo han,” he tí. ¹⁴ *Satanás* jykre há vĕ. Vĕsý tóg Topĕ tý jĕnĕ jafã ri ke han tí, ón ký, Nĕn Kórĕg tí. ¹⁵ Ký ti mýt rǎnhraj tí ag tóg ón ký jykre kuryj nýtí ve nĩ gé. Hã ra Topĕ tóg ag vóg kónǎn ke mü, ag rǎnhraj kórĕg to.

Paulo jagtar

¹⁶ Ha mĕ, inh pijĕ krí tú nĩ'. Isý ājag mýt krí tú nĩ ve ra iso há nýtĩm nĩ, sý vĕso vĕnh vĩ há tón ký. ¹⁷ Sý ājag mýt sý nĕn ve ja ěn tó sór vĕ. Ký sóg krí tú nĩ ve nĩ. Ěg tý ěg *Senhor* jykre tóg ký ěg tóg tag tó tú nĩgtí, sý tónh ke mü tag. ¹⁸ Hã ra sóg tó sór mü. Vĕnh kar tóg ājag mýt ag tý nĕn ve ja tó tí. Ký sóg ājag mýt tó sór mü gé, ha mĕ. ¹⁹ Krí há ājag nýtí, ge ra ũn krí tú ag tóg ājag mýt há nýtí ve nĩ. ²⁰ Ũ tý ājag mýt: “tag han ra, tag han tũg ra,” hen ký tóg ājag mýt sér tí ve nĩgtí. Ũ tý ājag mýt ónón mü ag tóg ājag mýt há nýtí ve nĩgtí. Ũ tý vĕso: “tý inh ũn mág nĩ,” he mü ag výt ājag mýt há nýtí ve nĩgtí ge, ũ tý ājag kakã ki tǎnh tí ěn ag ke gé. ²¹ Inh mýt'a tóg tí, sý tag tóg ký. Vĕjykre tag han sór vānh inh nĩgtí.

Hã ra ag tóg ājag mýt ag tý nĕn ve ja ěn ti tó tí, ag jykre há ke gé. Ký sóg ag kóm tónh ke mü gé sir, ha mĕ. ²² *Hebreu* výt tý ag nýtí. Tý sóg *Hebreu* nĩ gé. *Judeu* výt tý ag nýtí. Tý sóg *Judeu* nĩ gé. *Abraão* krĕ'krĕ výt tý ag nýtí. Tý sóg *Abraão* krĕ'krĕ nĩ gé. ²³ *Cristo camarada* výt tý ag nýtí. Tag to sóg ag kǎfór nĩ hã ra. Ha vé, krí tú pĕ nĩ ve inh nĩ, sý tý ag kǎfór nĩ tag tón ký.

Ha mĕ, isý tý *Cristo camarada* nĩ ti. Inh rǎnhraj e tag hã to sóg ag kǎfór nĩ. Ise ký nĩ e ja hã to sóg ag kǎfór nĩ gé. Inh mrǎnmrǎn kǎfór han ag tóg tí gé. Ter kren tý ěn ri ke han inh, ag kǎfór ke gé. ²⁴ *Judeu* ag ne inh mrǎnmrǎn e han, ěmã tý 5 (ke) ki. Ag tý ũ mrǎnmrǎn tý 39 han tí ěn tý ag tóg inh vóg kónǎn' he ja nĩgtí. ²⁵ Kar ký *Romanos* ag tóg ěmã tý 3 (ke) ki ka téj tý inh mrǎnmrǎn ja nĩgtí gé. Pó tý ag inh pin ja nĩgtí gé, isĕn jĕ. *Judeu* ag. Kar ký sóg goj ki ter kren tǎgtũ han gé. Ěn kã sóg keĵĕn kuty pir ki kurã mrĕ goj nig kã mĩ nýr tí nĩ, goj kafã tú kã mĩ. ²⁶ Kuvar há ra tĩg tý ěn ri ke han inh. Ký goj var tóg inh jagtar han. Ěg tú pĕju tí ag výt inh jagtar han' he ja nĩgtí gé. Inh mrĕ *Judeu* výt inh vóg kónǎn sór tí ja nĩgtí, fóg ag ke gé, ěmã ki ke ag ke gé, ěmã tú tá ke ag ke gé. Goj kafã tú kri inh jagtar han. Ón ký ěg kanhkã ag výt inh jagtar han' he ja nĩ gé. ²⁷ Rǎnhraj mág to inh jagtar tí ja nĩgtí gé. To sóg nĕn tĩgtí. Ký sóg nũr tú tý ěn ri ke han tí ja nĩ gé. Keĵĕn sóg kókir tí ja nĩ. Keĵĕn sóg goj vég tú nĩgtí. Kusa mĕg sóg tí. Kur tóg inh mýt tú' he tí gé. ²⁸ Ký, isý kurã kar ki ti jagy tag vég mü mrĕ hã sóg *igreja* krĕm vĕnhmǎn tí ag to krí kufy han tí gé. ²⁹ Ũ tý *Cristo* vĩ to krónh ken ký tóg inh mýt jagy tí gé. Ũ tý Topĕ vĩ mranh ký sóg kanĕ jur tĩgtí gé.

³⁰ Ký, isý vĕnh kāmĕn ký sóg isý nĕn ũ jagy ve ja ěn tó sór mü, inh krój nĩ ěn ti. ³¹ Topĕ há ne ki kanhró nĩ', ěg *Senhor* tý *Jesus* jóg tí. Tĩ hã mýt ěg vĩ há han ke mü, ký tóg tú' henh ke tú pĕ nĩ. Tĩ hã ne ki kanhró kar nĩ'. Inh

pijë ón mü'. ³² Kejëñ sóg êmã tý *Damasco* tá nĩ ja nĩgtĩ. Ký pä'i mág tý *Aretas* ên krêm pä'i ù vỹ *governo* ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Ên porisa ag tóg ijo vãji ja nĩgtĩ, ag tý ise jé. ³³ Hã ra inh mré ke ag tóg, kěj mág kã kã inh nĩm ký janëra ki isérem, êmã to ró tý. Hã ký sóg kren. Isỹ ti jagy ù ve jan hã vé.

12

Paulo tý nén nẽ ve

¹ Ký sóg äjag mỹ êg *Senhor* tý inh mỹ nén ven mü ên tó sór mü gé ver. Sỹ äjag mỹ tónh ke tú vë vë, hã ra äjag tóg mẽ sór mü. ² Ha vé, ù ki kanhró sóg nĩ, *Jesus* ki rá ù. Kanhkã ra tóg vyr, kanhkã tägtũ he mü ên ra. 14 (ke) *anos* ti nĩ ha, sỹ tag ve kri. Hën ri ke mũn sóg inh rĩr há ra vyr, hën ri ke mũn inh kuprĩg tóg ra vyr, inh pijé ki kanhró nĩ'. Topê hã ne ki kanhró nĩ'. ³ Hã ra sóg ra vyr. ⁴ Ký sóg êg tý hê tá Topê mré nỹtĩn he mü ên tá jun, *Paráiso* he mü ên tá. Tá sóg vënh vỹ jëmê. Êprä ke tý nén tónh ke tú ên mẽ sóg tá, kanhkã tá vëjyke sĩnvĩ pë ên, êg tý tag ki nén ki kagtgĩ ên. ⁵ Ên hã to sóg: ùn mág vỹ tý inh nĩ, he sór mü. Isỹ vësóg ki kanhkã ra tóg pijé'. Isỹ êg tý êprä vëg tí ên tó ký sóg inh krój nĩ hã tó sór mü. ⁶ Isỹ ùn mág nĩ tag tó ký sóg ki há tó tí. Vënh ó pijé'. Inh jykre vëg äjag tóg mügtĩ. Inh vỹ mëg äjag tóg mügtĩ. Ký tag há to jykrén nĩ. Tag há to äjag tóg inh jykre ki kanhrãn ke mü.

⁷ Ký Topê tóg, ti tý inh mỹ kanhkã ven kar ký to jykrén gé, sỹ vësỹ ùn mág han sór tú nĩ jé. Hã jé tóg inh ki nén ù jagy han tí gé. Ký tóg sónh tý inh ki já ri ke nĩ. *Satanás* krêm ke ù vë, ký tóg isãnh tí, isỹ vësỹ ùn mág han tú nĩ jé. ⁸ Ký sóg êg *Senhor* mỹ to vỹ tägtũ han, ti tý inh mỹ tý tú' hen jé. ⁹ Hã ra tóg ke jävãnh nĩ. Ký tóg inh mỹ: "ã jagãgtãn sóg tí," he ja nĩ. "Ký tóg há tí," he ja tóg nĩ. "Á krój nĩ hã ki isỹ tý ùn tar nĩ vỹ ve há tí," he ja tóg nĩ inh mỹ. Hã ký inh krój nĩ tag tóg inh mỹ há tí. Inh krój nĩn ký sóg *Cristo* tar há tý tar nĩ nĩ. Tag há ne há tí'. ¹⁰ Hã ký inh krój nĩ tóg inh mỹ sér tí, ag tý iso vỹ kónãn ti ke gé, inh jagtar nĩ ti ke gé, ag tý inh vóg kónãn ti ke gé, inh kanë jur ti ke gé. Inh mỹ tóg sér kar tí, sỹ *Cristo* há tý fe nĩn ký. Inh krój nĩ ên kã sóg tar nĩ, mỹr, ha mẽ.

Paulo tý ag to há nĩ

¹¹ Ha vé ha, vësỹ ùn krĩ tú nĩ ên ri ke han sóg, äjag tý inh kutãn ký. Äjag tý iso vỹ há han ke vë vë. Inh pijé tý ù tý vësỹ *apóstolo* han mü ên ag krêm ke nĩ', isỹ tý nén ù tú hã ra, mỹr, ha mẽ. ¹² Äjag mỹ sóg sỹ tý *apóstolo* jê ven huri. Isỹ nén ù jagy vëg mü ra sóg to krónh ke tú nĩgtĩ. Êg tý nén han vãnh hynhan ja inh nĩgtĩ, äjag rĩnve, Topê jykre ti ke gé. ¹³ Inh äjag mỹ ne han ja tú nĩ? Hã ký äjag tóg êmã ù tá *Jesus* to vënhmãn tí ag to: "êg kãfór ag nỹtĩ,"

he mü? Nén pir hã han tú inh nĩ, hã vỹ: äjag jên ko ja tú inh nĩ. Ký tóg äjag mỹ jagy nĩ ja tú nĩ. Tag mỹ kórég nĩ? Ký inh mỹ vënh pãte fón nĩ.

¹⁴ Äjag ve régre han inh huri. Sỹ äjag ve mân sór vë, mỹr. Ký sóg, inh jun ký äjag mỹ ti jagy han sór tú nĩ gé, ùri. Inh pijé äjag tú mân sór mü'. Sỹ äjag venh kãtig ke vë. Êg krê pijé êg riko han tí', êg tý ag jê'yn mü ra. Êg hã ne êg krê mỹ nén ù há nĩm tí'. ¹⁵ Hã ký sóg isũ fón kãn ke mü, äjag tugrĩn. Vënh fëg jé sóg ke mü gé, sỹ äjag krenken han jé. Äjag to sóg há tävĩ nĩ. Hã ký tóg inh mỹ e tí, äjag tý iso há tú nỹtĩ tí. ¹⁶ Isỹ äjag mré nĩn ký sóg äjag mỹ: inh ki rĩr, he ja tú nĩ.

Hã ra sóg nëji äjag vatánh tá äjag krĩn tí. Äjag mỹ sóg nëji ón tí. ¹⁷ Ký inh mỹ äjag vatánh tá äjag tú mäg tí', sỹ äjag mỹ inh mré ke ag jëgnên ký'? Vó. ¹⁸ *Tito* mỹ sóg to vĩ, ti tý êg régre ù ên mré äjag venh tĩg jé. Ký *Tito* mỹ inh mỹ äjag tú ma kãtig ja nĩ'? Ke tú tóg nĩ, ki kanhró äjag tóg nỹtĩ. Inh jykre hã han tóg tí gé, *Tito* tí.

¹⁹ Äjag hỹn iso: "ón ký tóg vënh jagfy vỹ mü. Ti tý êg krĩn vë, êg tý ti to há nỹtĩ jé," he mü. Hã tú vë, ký *Cristo* vỹ ki kanhró nĩ, Topê ti ke gé. Äjag to sóg hapê nĩ, hã ký sóg vỹ mü, äjag tý inh vỹ tugrĩn tí há to tar nỹtĩ jé. ²⁰ Tag há to sóg jykrén mü, ha mẽ: hën ri ke mũn êg tóg jagnê tý ùn mü, sỹ äjag ki jun ký. Hën ri ke mũn äjag tóg jagnê to jũ mü. Hën ri ke mũn äjag tóg jagnê tú ki vë'ĩ mü. Hën ri ke mũn äjag tóg jagnê to vỹ kónãn mü. Hën ri ke mũn äjag tóg jagnê to vỹ vỹ henh mü. Hën ri ke mũn äjag tóg jagnê kãfór nỹtĩ sór mü. Hën ri ke mũn äjag tóg vëjyke e han sór mü. ²¹ Ký tóg inh mỹ'a ùnh mü, sỹ äjag ki jun ký. Topê tý isỹ ùn sin han ri ke vé sir. Inh fỹnh ke vë, äjag tý äjag jykre pãno si ên tovãnh tú nĩn ký, nén ù kavéj ên tí, ti prü tú fi mré nỹ, fi mén tú mré nỹ, fag to ên tí ên mỹr. Ke mân tũg nĩ.

13

Paulo tý ag jyvën mãn

¹ Sỹ äjag ve tägtũnh ke vë ha. Ký sóg äjag jykre venh ke mü. Û tý êg mré ke tý vëjyke kórég han vëg mü vỹ tónh ke mü. Ùn régre vỹ tónh ke mü, ke tú nĩ ký ùn tägtũ. ² Sỹ äjag mré nĩ mãn ja nĩn ký sóg äjag mỹ tag to huri, ký sóg ùri äjag mỹ rán mü sir, ha mẽ. Vãsỹ sóg komêr hã vỹ ja nĩ, ù tý Topê vỹ mranh ja ên ag mỹ. Inh jun ký inh pijé, komêr hã vỹ mãn mü', ha vem nĩ. Vi tar han jé sóg ke mü mỹr. ³ *Cristo* vỹ mẽ sór äjag mü, inh ki. Më jé äjag tóg ke mü. Ti pijé krój nĩ'. Tar ti nĩ, hã ký sóg vỹ tar han ke mü gé. ⁴ Krój nĩ ve ja ti nĩ, ti tý krunh to sa ký. Hã ra tóg rĩr mãn, Topê tý ti rĩn mãn ký. Topê tar nĩn hã vé. Ký sóg krój nĩ gé, sỹ ti ki rá ký jên ký. Hã ra sóg, ti mré

rĩr kŷ jĕ gé. Topĕ tar ve jĕ ājag ke mŭ, ha vem nĩ.

⁵ Ājag jykre tugnŷm nĩ. “Inh mŷ *Jesus* ki rā há han mŭ vŷ?” hem nĩ, vēso jykrĕn kŷ. “Inh mŷ tŷ *Jesus Cristo* mrĕ ke nĩ?” hem nĩ. Ājag tŷ tag to: “hŷ, hā vē,” he tŷ nĩn kŷ ājag pijĕ tŷ ti tŷ nŷtĩ’. Ēn kã ājag tóg ti tovānh kŷ mŭ nĩ sir. ⁶ Hā ra sóg ti tovānh ja tŷ nĩ. Ājag tŷ tag ki kanhrān kŷn há tĩ. ⁷ Ājag to sóg Topĕ mrĕ vēmĕn tĩ, ājag tŷ vējykre kórĕg han tŷ nĩ jĕ. Kŷ inh rānhrāj tóg Topĕ mŷ há nĩ sir, vēnh kar mŷ ke gé. Ū ag tŷ ge ra iso é he mŭ ra ag jāvo nĕn ū há tāvĩ han sórm nĩ. Ājag tŷ *Jesus* tŷ hā han ke mŭ tag ne há tāvĩ nĩnh mŭ’. ⁸ Inh pijĕ, ū tŷ ki hā tó mŭ kato tĕ sór mŭ’. Ū tŷ ki hā tó mŭ tag ve sór inh nĩ mŷr. ⁹ Inh mŷ tóg sér tĩ, inh krój nĩn kŷ. Kŷ tóg inh mŷ sér tĩ gé, ājag tar nŷtĩn kŷ, inh jāvo. Hā jĕ sóg Topĕ mrĕ vĩ tŷ, ti tŷ ājag mŷ vējykre há ĕn nĩm jĕ, ājag tŷ hapĕ nŷtĩ jĕ. ¹⁰ Hā kŷ sóg, ājag mŷ *carta* tag rán, sŷ ājag vég tŷ nĩn kŷ. Kŷ sóg, sŷ ājag mrĕ nĩnh ken kŷ, komĕr hā vĩnh ke mŭ gé. Inh pijĕ vĩ tar han sór mŭ’. Inh pijĕ inh vĩ tar tŷ ājag kókĕn sór mŭ’. Ājag tar han sór inh mŭ mŷr.

¹¹ Inh kanhkã’, sŷ ājag mŷ rán kãn hā vē. Hā ra sóg ver tag tó sór mŭ, ha mĕ: vēnh ki ĕmĕm nĩ, ājag tŷ kygnĕg tŷ nĩ jĕ. Inh vĩ jĕmĕm nĩ. Vĕjykre pir han nĩ. Krĩ kuprã nŷtĩm nĩ. Topĕ ne ĕg to há nĩ’. Ti ne ĕg krĩ kuprãg tĩ’. Ti ne ājag ki rĩr mŭ’, ājag tŷ ti jykre há han kŷ.

¹² Jagnĕ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mrĕ ke kar ki, ājag tŷ jagnĕ nĩgĕ kãgmĩ kŷ. Topĕ tŷ ki ge kŷ nŷtĩ kar vŷ ājag mŷ: “ājag mŷ há?” he sór mŭ.

¹³ Ēg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* jĕ ājag tar han. Topĕ vŷ ājag to há nĩ. Ti kuprĩg vŷ tŷ ājag jagrĕ nĩ. Ti jykre hā mĩ mŭm nĩ.

Hā vē.

PAULO TÛ CARTA HAN: GALÁCIA TÁ KE AG MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë, inh. TÛ sóg *apóstolo* nĩ. Ęprã ke tÛ inh fëg pijé'. *Jesus Cristo* hã vÛ inh fëg, ãg jóg tÛ Topë mré, ù tÛ *Jesus* rĩn mãn mü ãn ti. ² SÛ inh mré ke ag mré ga tÛ *Galácia* tá ke ag mÛ rán hã vë, fag mÛ ke gé, ù tÛ *Jesus* to vënhmãn tĩ kar fag mÛ.

³ Topë mÛ sóg to ví tĩ, ti tÛ ájag tar han jé, ãg jóg mág tÛ ájag krĩ kuprãg jé, ãg pã'ĩ tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé.

⁴ Ti hã ne ù tÛ ti tén mü ag mÛ vënh fëg', ti tÛ ãg tÛ Topë ví mranh tÛ tÛ' he jé. KÛ tóg ãg kren han, Ęprã ke jykre pãno to. Ęg jykre pãno nĩn kÛ tóg ãg mÛ ùn tãg nĩm, ãg tÛ ti ki ge kÛ. Ęg jóg tÛ Topë tÛ nén ve sór mũn hã vë. Ti hã ne *Jesus* mÛ tag tó ja nĩ'. ⁵ KÛ ãg tóg Topë to ví há han ke mü. KÛ ãg tÛ ti to ví há han tag vÛ tÛ' henh ke tũ nĩ. Hã vë.

Jesus kãme pir nĩ

⁶ Ájag ne tóg kãnhmar sÛ ájag mÛ *Cristo* tó ja ãn tovãnh sór mü', ti tÛ ãg jagfy ter ja kãme ti. Ti kãme ù nón ájag tóg mü sór mü, *Cristo* tÛ ãg mÛ tó ja tũ nón. Inh mÛ tóg e tĩ mÛr, ájag jykre tag ti. ⁷ *Cristo* kãme vÛ pir nĩ, kÛ ti kãme ù tóg tũ ti. Hã ra ù ag tóg ájag krĩ kufy han sór mü. Ù tó sór ag tóg mü mÛr, *Cristo* jykre to, hã vÛ: "ájag krenkren jé ájag tóg *Cristo* ki rá kar kÛ *Judeu* ag jykre han ke mü gé, Topë tÛ *Moisés* mÛ nén tó ja ãn ti," he mü. ⁸ Hã ra sóg ájag mÛ tó há han ja nĩgtĩ, isÛ ájag mÛ: "ti ki rá tãvĩ han jé ájag tóg ke mü," hen kÛ. Ù tÛ inh ví tag ri ke tó tÛ ag jé mü kónãn. Hën ri ke mü kãnhkã tá Topë tÛ jënã jafã tóg isÛ tó ja ãn ri ke han ke tũ nĩ, pãte tóg hën ri ke mü nén ù tó sór mü. KÛ ti jé tĩg kónãn. ⁹ Tag tó ja inh nĩ, kÛ sóg tó mãn mü sir. Ù tÛ ájag mÛ *Cristo* kãmén kÛ, hã ra tóg ájag mÛ isÛ tó ri ke han tũ nĩ, inh ví pãte tóg ù tó sór mü, kÛ ti jé tĩg kónãn.

¹⁰ Ví tar han sóg tĩ, Ęprã ke kórég ag mÛ. Inh pijé ón kÛ ag mÛ ví há han sór mü', ag tÛ iso há nÛtĩ jé'. Ag tÛ iso kórég nĩ tag tóg inh mÛ tÛ nén ù tũ nĩ.

IsÛ Ęprã ke ag jykre to jykren ra inh hÛn *Cristo* tũ ki rĩr ke tũ nĩ vë. Hã ra sóg ti há to jykren tĩ. "IsÛ nén tó mü n mÛ há nĩ", mÛ kórég nĩ vó?" he sóg tĩ, ti há tÛ inh mÛ ví há han jé, Topë ti.

Paulo tÛ Topë ví há tó

¹¹⁻¹² *Cristo* kãmén ja inh nĩgtĩ, isÛ ájag mÛ: "ti ki rá kÛ ãg krenkren ke mü, ãg tÛ *Moisés* jykre han tũ ra," hen kÛ. Ęprã ke tÛ véké nén ù to jykren ja pijé'. Ù tÛ inh kãnhãn ja pijé'. *Jesus Cristo* hã ne inh kãnhãn', ti hã ne inh mÛ tag tó kãn'. Tag to jykren nĩ, inh kãnhkã'.

¹³⁻¹⁴ IsÛ vãsÛ nén han ja mē ájag tóg huri. TÛ sóg *Judeu* krē nĩ. Hã kÛ sóg *Moisés* tÛ ãg jógióg ve ag mÛ Topë jykre tó ja ãn han tĩ ja nĩgtĩ. To sóg vãsãn mág, hã kÛ sóg inh régre ag pãtén, sÛ ãg jykre ki króm to tar tãvĩ nĩn kÛ. KÛ sóg kygnē kÛ: "*Jesus* hÛn ón kÛ vësÛ Topë han," he ja nĩ gé. Hã kÛ sóg ti ki ge kÛ nÛtĩ ag vóg kónãn tãvĩ han ja nĩgtĩ, isÛ ag tÛ tũ' he jé. Ag jagãgtãn vãnh ja inh nĩgtĩ.

¹⁵⁻¹⁶ Hã ra Topë tóg kejēn inh mÛ *Jesus* to: "inh kósĩn vÛ tÛ ti nĩ," he, isÛ fóg ag mÛ, kãnhgág ag mÛ ti kãmén jé, ù tÛ mē ja tũ ag kar mÛ. Ti há tóg inh mur to há inh kuprëg, KÛ, *Jesus* tÛ inh mÛ vënh ven kar inh pijé Ęprã ke ù ki jēmē'. ¹⁷ KÛ sóg *Jerusalém* ra tũg ja tũ nĩ gé, sÛ ijo *apóstolo* ag mré vēmén jé. Ga tÛ *Arabía* ra sóg vyr, ãn kã, kar kÛ sóg tá kãtĩg kÛ Ęmã tÛ *Damasco* tá jun mãn.

¹⁸ KÛ, 3 (ke) *anos* tũg kÛ sóg kejēn *Jerusalém* ra vyr, sÛ *apóstolo Pedro* mré vēmén jé. Ti mré sóg kurã tÛ 15 (ke) han. ¹⁹ Ęn kã inh pijé *apóstolo* ù ag vé'. *Tiago* hã ve inh, ãg *Senhor* jãvy ãn, isÛ *Pedro* mré vĩn kÛ.

²⁰ Ájag mÛ sóg ki há rán mü. Inh pijé ón mü', Topë hã ne ki kãnhró nĩ'.

²¹ Tag pãte sóg vësÛmër ga tÛ *Síria* ra vyr, ga tÛ *Cilícia* ra ke gé. ²² KÛ *Judeia* tá *Jesus* ki ge kÛ nÛtĩ ag tóg inh ki kãgtĩ nÛtĩ ja nĩgtĩ. Inh ve ja tũ ag nĩ ver. ²³ Inh kãme hã mē ja ag tóg nĩgtĩ, hã vÛ: "ù tÛ ãg vóg kónãn mü ãn nēji *Cristo* tó mü hã, he mü. "VãsÛ tóg, ù tÛ ti ki ge kÛ nÛtĩ ag tũg sóg ja nĩ, hã ra tó, ùri ti kãmén mü, nēji," he ja ag tóg nĩgtĩ iso. ²⁴ KÛ ag tóg isugrĩn Topë to ví há han ja nĩgtĩ, ag tÛ mē kÛ.

2

Paulo jykre tÛ apóstolo ag mÛ há nĩ.

¹ Tag pãte 14 (ke) *anos* tũg kar sóg *Jerusalém* ra tũg mãn gé, *Barnabé* mré. KÛ *Tito* tóg ãg mré vyr gé. ² Topë tÛ inh mÛ: "ha ra tũg," he ja vë. Tá jun kÛ sóg, ag mÛ isÛ nén tó tĩ ãn kãmén kãn ja nĩ sir, sÛ fóg ag mÛ nén kãmén ti ãn ti. Vyr mÛ sóg *igreja* to kófa ag mré vēmén. SÛ ag mÛ: "mÛ há, fóg ag tÛ *Moisés* jykre han tũ ra, kãnhgág ag ke gé?" he vë. IsÛ fagrĩnh mÛ rãnhràj jãvãnh tóg tĩ, hã kÛ sóg ag ki jēmēnh vyr. ³ KÛ tóg ag mÛ há tĩ, sÛ fóg ag mÛ, kãnhgág ag mÛ *Jesus* hã tó mü tĩ, sÛ ag mÛ *Moisés* tó tũ ra, sÛ ag mÛ: "ha ájag gré fãr junun kym," he tũ ra. Hã kÛ ag tóg *Tito* mÛ: "ha kym," he ja tũ nĩ gé. Fóg tÛ *Grego* vë, *Tito* ti. Inh mré tóg *Jerusalém* ra vyr. ⁴ Hã ra ón kÛ *Jesus* ki ge kÛ nÛtĩ ag tóg ti kym sór ja nĩ. "*Paulo* mÛ *Moisés* jykre tovãnh tũ?" he ag tóg iso. Ag tÛ ãg tÛ *Moisés* jykre han mãn ãn han sór ja vë. ⁵ Hã ra sóg ag kato tē. Inh pijé ag mÛ: hÛ, hé. Ájag jagfy sóg ag kato tē mág, ájag tÛ vënh ví há hã kri fi jé, *Jesus* kãme hã tÛ ájag mÛ sér tĩ jé.

⁶ Kŷ kófa ag tóg inh mŷ: “tó kân ja tũ ã nĩ,” he ja tũ nĩ gé. Väsŷ ag tóg tŷ kófa tũ ja nŷtĩtĩ, ge ra sóg ag vĩ jëmê sór tí, ha mē. Topê mŷ tí tŷ nēn ũ tũ nĩ, ěg tŷ ěprã ke ag mŷ tŷ ũn mág nŷtĩ tí, tŷ ũn kãsir nŷtĩ tí ke gé.

⁷ Kŷ tóg kófa tag ag mŷ há tí, sŷ fóg ag mŷ, sŷ kanhgág ag mŷ Topê vĩ tónh ke tí, Topê tŷ inh mŷ: “povo ũ ag mŷ tónh tŷg,” hen kŷ. ⁸ Topê ne Pedro tar han, tí tŷ tŷ Judeu ag apóstolo jê jê. Kŷ tóg isar han, isŷ tŷ ũ ag apóstolo jê jê, ũn tŷ Judeu ag jykre han tũ kar ag. ⁹ Tag ve ag, Tiago ti, Pedro ti, João ti ke gé. Igreja to kófa vŷ tŷ ag nŷtĩ. ěn ag ne inh nĩgê mē, Barnabé nĩgê ke gé: “há tí nĩ, ájag rãnrhã tí,” hen kŷ. “Ha fóg ag mŷ tónh mŷjěg, kanhgág ag mŷ, jávo ěg tóg ũ tŷ Judeu jykre han mü ag há mŷ tónh ke mü,” he ag tóg mü, kófa ag. ¹⁰ Kŷ ag tóg ěg mŷ to vĩ, ěg tŷ ag kã mĩ ũn jagtar ag jagãgtãn jê, ěg tŷ ag mŷ nēn ũ jěnê jê, fag mŷ ke gé. Tag han sóg tí mŷr. Inh pijé kã jatun tí.

Fóg ag tŷ Judeu ag ri ke nŷtĩ

¹¹ Kŷ kejěn Pedro tóg ěmã tŷ Antioquia tá jun ja nĩgtĩ. Há ra tóg tá kygně, kŷ sóg tí kato tě. Tĩ mŷ sóg tí tŷ kygně ěn tó. ¹² Kŷ Tiago tóg kejěn tí mré ke ũ ag jěgně ja nĩgtĩ. Ag tŷ junjun tũg ki Pedro tóg fóg ag mré nĩ kŷ jěn ja nĩgtĩ. Há ra tóg Tiago ag tŷ tá junjun kŷ vyr mŷ jěg mü sir. Tĩ tŷ Judeu ag kaměg vě. ¹³ Kŷ tí mré Judeu ũ ag tóg ke mü gé sir. Kŷ vãhã Barnabé tóg ke mü gé sir. Ki kanhró tí nĩ vě, Barnabé tí, ěg tŷ jatun mŷ fóg mré jěn ke tí, ěg tŷ tŷ Judeu nŷtĩ ra. ¹⁴ Ag kar vŷ kygně kãn, Pedro nón. Jesus jykre pijé, věnh vĩ sér pijé.

Sŷ ag tŷ kygně tag ve kŷ sóg věnh kar rĩnve Pedro mŷ: “ha vé, Judeu vŷ tŷ ã nĩ,” he mü. “Á tŷ tŷ Judeu nĩ ra á tóg fóg jykre han ja nĩgtĩ. Kŷ á tŷ ne jê ũri Judeu jykre han mãn sór ně? Á tŷ ne jê fóg ag mŷ: Judeu ag jykre han nĩ, he sór ně?” he sóg tí mŷ.

Jesus ki ge kŷ ěg jagně ri ke nŷtĩ

¹⁵ “Judeu krě vŷ tŷ ěg nŷtĩ, kŷ ěg tóg fóg tŷ Topê vĩ mranh tí ěn ri ke tũ nŷtĩ. ¹⁶ Há kŷ ěg tóg Topê tŷ vãsŷ ěg jyvěn tí ěn ki kanhró nŷtĩ. Há ra ěg pijé tag tugrĩn Topê mŷ há nŷtĩ. ěg tŷ Jesus Cristo ki ge kŷ ěg tí mŷ há nŷtĩ. Tĩ tŷ ěg tŷ tí ki ge kŷ nŷtĩ tag tugrĩn ěg mŷ věnh pãte fón vě sir. Topê pijé, Moisés tŷ ěg mŷ vějykre nĩm ja ěn tugrĩn ěg mŷ věnh pãte fón ke mü. Jesus Cristo tugrĩn ke vé,” he sóg, Pedro mŷ.

¹⁷ Kŷ tóg ge nĩ. ěg tŷ Cristo ki ge tugrĩn ěg tóg Topê mŷ tŷ ũn há nŷtĩ. Há kŷ tóg ěg tŷ tí vĩ mranh kŷ ěg mŷ věnh pãte fón mü, ěg tŷ tŷ Judeu nŷtĩn kŷ. Kŷ tóg fóg ag mŷ věnh pãte fón mü gé, kanhgág ag mŷ ke gé. ¹⁸ ěg tŷ há ra Topê jykre to: vějykre tag han mãn ke tũ ěg nĩ ha, he kar kŷ han mãn kŷ tóg věnh mŷ tí sir. Vějykre régre vě sir. ¹⁹ Topê tŷ vãsŷ ěg jyvěn ja ěn ki kanhró ěg tóg nŷtĩ. Ge ra ěg tóg

ki króm ki kagtŷg nŷtĩ, ěg tŷ ki króm sór mü ra. Há ra Cristo vŷ ěg jykre si tŷ tũ' he ja nĩ. Tĩ mré tóg krunh to sa ja nĩ, ěg jykre si tí. Kŷ tóg ěg mŷ vějykre tãg nĩm mü sir, ěg tŷ tŷ Topê tũ nŷtĩ jê. ²⁰ ěg jykre si vŷ tũ' hé. Há kŷ ěg tóg tí tũ há han tí, ěg tŷ ver ga kir mũn kŷ. Topê kósin ki ge tugrĩn ěg tóg sir rĩnrĩn nŷtĩ. Tĩ fe vŷ tŷ ěg nŷtĩ, ěg kar. Kŷ tóg ěg jagfŷ věnh fěg kŷ ter ja nĩ. ²¹ Tĩ ki ge kŷ nŷtĩ tugrĩn ěg tóg Topê mŷ há nŷtĩ. Topê tŷ ěg jagãgtãn há vě. ěg tŷ: “Topê jykre si ki króm kŷ inh hŷn Topê mŷ tŷ ũn há nĩ,” hen kŷ Cristo vŷ fagrĩnh mŷ ter ja nĩ. Kŷ ěg tóg Topê tŷ ěg jagãgtãn tag tŷ tũ' he mü. Há tũ vě mŷr.

3

Ěg tŷ Jesus ki ge kŷ krenkren ke

¹ Galácia tá ke', ájag ne tóg krĩ tũ nŷtĩ ve nĩ'. Ũ nŷ ájag krĩn kónãn, ájag tŷ Jesus Cristo tovãnh sór jê? Tĩ tŷ ka to sa ja ěn tó kãn inh mŷr ájag mŷ, há ra ájag tŷ ne jê vãsŷ vějykre ěn han sór ně? ² Kŷ sóg ájag ki tag jěmê sór mü, ha mē. Ájag mŷ ájag tŷ vãsŷ vějykre si mĩ mũn kŷ Topê kuprĩg tŷ jagrěn kŷ nŷtĩ? Vó. Sŷ ájag mŷ tŷ tugrĩn ájag tóg Cristo ki ge kŷ nŷtĩ. Kŷ ájag tóg tí tugrĩn jagrěn kŷ nŷtĩ ha. ³ Kŷ krĩ tũ nŷtĩ sór tũg nĩ. Topê kuprĩg tŷ ájag krĩn kŷ ájag tóg Jesus ki ge ja nĩ. Kŷ: “věsóg ki sóg tí ki rá,” he tũg nĩ. ⁴ Ke tũ nĩ mü ra ájag tóg fagrĩnh mŷ Topê kuprĩg tŷ jagrě nŷtĩ. Há ra tóg inh mŷ tŷ fagrĩnh mŷ ke tũ nĩ. ⁵ Kŷ Topê vŷ ěg tŷ nēn han vãnh hynhan ja nĩgtĩ gé. Tĩ mŷ ájag tŷ vãsŷ vějykre ěn mĩ mü tugrĩn milagre ěn hynhan? Vó. Ájag tŷ Cristo kãme sér mē kŷ tí ki ge tugrĩn tóg hynhan.

⁶ Kŷ Abraão to jykren nĩ gé. Topê ki tóg rá kŷ nĩ ja nĩ, kŷ tóg Topê mŷ tŷ ũn há nĩ sir. ⁷ ěg tŷ Abraão nón Topê ki ge kŷ nŷtĩn kŷ ěg tóg tí krě'krě ri ke nŷtĩ. ⁸ Topê vŷ fóg ag mré kanhgág ag krenkren han sór mü, ag tŷ tí ki ge kŷ. Há kŷ tóg vãsŷ rán kŷ nĩ. Topê vŷ tŷ rán kŷ nĩ ki. “Povo kar mŷ sóg vŷ há han ke mü, á tugrĩn,” he ja tóg nĩ, Topê tí, Abraão mŷ. ⁹ Topê tŷ Abraão mŷ vŷ há han kŷ tóg ũ tŷ tí nón tí ki ge kŷ nŷtĩ ag mŷ vŷ há han ke mü gé sir.

¹⁰ Ũ tŷ vãsŷ vějykre ěn ki króm tugrĩn kren sór mü ag mŷ tóg vŷ kónãn ke mü, ag tŷ ge ra mranh kŷ, mŷr, ha mē. “Topê tŷ ěg jyvěn mü tóg e nŷtĩ. ěg tŷ ki króm kãn ke vě. Ũ tŷ mranh pir han mü mŷ tóg vŷ kónãn ke mü, Topê tí,” he tóg, Topê vŷ tŷ rán kŷ nĩ ki. Há ra ěg tóg mranh kãn. ¹¹ Há kŷ, ěg tŷ Topê tŷ vãsŷ ěg jyvěn mü ěn ki króm sór mü ra ěg tóg mranh tí. Kŷ ěg tóg tí mŷ há tũ nŷtĩ. Há kŷ tag tóg rán kŷ nĩ gé: “ěg tŷ Topê ki ge há to ěg tóg tí mŷ tŷ ũn há nŷtĩ. Kŷ ěg tóg krenkren ke mü,” he ja tóg nĩ. ¹² “Ájag tŷ inh vŷ ki króm kŷ ájag krenkren ke mü,” he ja tóg nĩ gé. Há ra ěg tóg ki króm ki kagtŷg nŷtĩ, há kŷ ěg tóg

väsý vëjykre ên ki króm sór mü ra ki króm tü nigtî.

¹³ Kÿ Topë vÿ êg mÿ vî kónân ke mü vë, êg tÿ ti vî mranh ja to. Hã ra *Cristo* tóg Topë mÿ: "ha ag jagfÿ inh há mÿ vî kónân," he ja nigtî'. Ti to tag tóg rán kÿ nî, ha më: "ü tÿ krunh to sa mü ên mÿ tóg vî kónân mü, Topë ti," he ja tóg nî. Hã kÿ êg tóg *Cristo* ki ge tugrîn krenkren ke mü. ¹⁴ Topë tÿ *Cristo* há mÿ vî kónân kÿ tóg êg há mÿ vî há han mü sir, ti tÿ *Abraão* mÿ vî há han ja ên ri ke. Fóg ag mÿ tóg vî há han mü, kanhgág ag mÿ ke gé, *Jesus Cristo* tugrîn. Kÿ tóg êg mÿ ti kuprîg jënêg mü sir, êg tÿ ti ki ge tugrîn.

Jesus tÿ Abraão krë'krë ag kâfór nî

¹⁵ Inh kanhkã', êprã ke jykre to jykrén nî. Kejën ün régre ag tóg jagnë mré nén ü to jykrén tî. To jykrén kar kÿ ag tóg rán tî. Kÿ ag tóg ag jigji ránrán tî gé sir. Tag päte ü tóg sir tÿ nén ü han mân ke tü nî. Êprã ke jykre há vë. ¹⁶ Topë vÿ *Abraão* mÿ: "nén ü há han jé sóg ke mü, ä mÿ, ä krë'krë ag kã ü mÿ ke gé," he ja nî. Ti krë'krë ag kã ün pir há tó ja ti nî, há vÿ: *Cristo*, he mü.

¹⁷ *Moisés* mur ke to há ke ja vë. Tag päte, 430 (ke) anos tüg kÿ tóg *Moisés* mÿ ti tÿ êg jyvën ke ên nîm. Ge ra tóg ti tÿ *Abraão* mÿ vëjykre tó ja ên tÿ tü' he ja tü nî. ¹⁸ Topë tóg ti vî há tugrîn *Abraão* kren han. Kÿ êg tóg Topë tÿ êg mÿ: "ên ve jé äjag tóg ke mü," hen kÿ venh ke mü, *Abraão* nón, ti krë'krë ag kã ün pir tügñn, há vÿ *Jesus*, he mü.

¹⁹ Kÿ Topë tÿ ne jé *Moisés* mÿ ti tÿ êg jyvën ke ên to ja nê? Êg tÿ: "vëjykre tag vÿ päno nî, tag vÿ há nî," he jé, êg tÿ: "Topë vî mranh ja inh nî," he jé.

Topë tÿ jënë jafã vÿ *Moisés* mÿ Topë vî ma kätig ja nî. ²⁰ Kÿ *Moisés* tóg Topë ri kën *Israel* ag jyvën ja nigtî, ag tÿ Topë vî ki króm jé. Hã ra Topë tóg ti tÿ *Abraão* mré vëmén kÿ ti pir mÿ ti mÿ tó. Ti pijé ü jënë ja nî, ti tÿ ri kén ti mré vëmén jé. *Jesus* mur tüg ki ke ja vë.

Topë tÿ väsý êg jyvën

²¹ "Topë tÿ êg jyvën mü ra êg tóg ti vî mranh ti. Kÿ tóg êg kren han ke tü nî," he äjag hÿn tî. Hÿ, ti tÿ êg jyvën mü ra êg tóg mranh tî. Ti tÿ êg jyvën tÿ êg kren han ra êg tóg vësóg ki jykre kurÿj nÿtînh mü vë. ²² Hã kÿ tóg: "vënh kar vÿ Topë vî mranh kãn ja nigtî," he mü, ti vî rá ki. Êg tÿ *Jesus* ki ge há tugrîn êg tóg krenkren ke mü sir.

²³ Kÿ, êg tÿ *Cristo* ki genh ke to há êg tóg Topë tÿ väsý êg jyvën mü ên ki króm ja tü nigtî. Kÿ tóg ti tÿ êg mränmrän ri ke ja nigtî, ti vî ti. Êg tÿ *Cristo* ki ge kÿ êg tóg há ra kygvar kÿ nÿtî sir. *Cristo* mur to há ke ja vë, Topë tÿ väsý êg jyvën ja ên ti. ²⁴ Êg jyvën ja tóg nigtî, êg tÿ *Cristo* ki rãnh ke to jykrén jé. *Cristo* ki ge tugrîn êg tóg Topë mÿ tÿ ün há nÿtî ha.

²⁵ Kÿ, êg tÿ ti ki rá kar kÿ êg tóg Topë tÿ väsý êg jyvën mü ên to jykrén män tü nî ha.

²⁶ Topë krë vÿ tÿ êg nÿtî ha, êg tÿ *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtînh kÿ. ²⁷ Ti jiji tó kÿ êg kygpe kÿ nÿtî, kÿ êg tóg tÿ ti ri ke nÿtî ha. ²⁸ Hã kÿ êg tóg tÿ jagnë ri ke nÿtî gé. Kÿ *Judeu* ag vÿ fóg mré tÿ jagnë ri ke nÿtî ha, kanhgág ag ke gé. Ü *camarada* ag vÿ ag *patrão* ag ri ke nÿtî gé. Ag vÿ fag ri ke nÿtî gé. Nén ü pir vÿ tÿ êg nÿtî, êg tÿ *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtînh kÿ. ²⁹ Kÿ, êg tÿ tÿ *Cristo* mré ke nÿtînh kÿ êg tóg tÿ *Abraão* krë'krë nÿtî gé sir, êg kar. Kÿ êg venh ke mü sir, Topë tÿ *Abraão* mÿ nén to ja ên ti.

4

Topë krë

¹ Sÿ äjag mÿ kãmén män ke vë, sÿ nén tó ja tag ti. Ün riko kósin vÿ ti tü män kãn ke mü, ti mog kÿ. Ti sî nînh kÿ tóg nén ü venh ke tü nî ver. Ti panh *camarada* ri ke tóg nî ver. Hã ra ti panh tÿ nén kar vÿ tÿ ti tü nÿtînh ke mü. ² Ti sî nînh kÿ ag tóg ver ti kanhrã ti. Kejën tóg ti panh tÿ ti mÿ kurã nîm ja ên pétëm ke mü. Ên kã tóg ti tü män kãn ke mü sir. ³ Ge ti nigtî êg mré, êg tÿ tÿ Topë krë nÿtînh kÿ. *Jesus* mur ke to há êg tóg gîr ri ke nÿtî ja nigtî. Nén kar tân kamëg ja êg tóg nigtî, nën tân mré há. Êg sigse ri ke han ja ag nigtî, misu tân ag. ⁴ Ti kurã tá krÿg kÿ Topë tóg ti kósin jënë. Êprã ke fi ki tóg mur. *Moisés* tÿ êg jyvën ja ên ki króm kãn ja tóg nigtî. ⁵ Êg kren han jé tóg mur, ti tÿ nén kar tân ên to êg kygvãn jé sir, êg tÿ vãhá tÿ Topë krë pë nÿtî jé sir. Tÿ êg ti krë tü ja nÿtîgtî vë, há ra Topë tóg êg jë'ÿn sór mü ha sir.

⁶ Kÿ êg tóg tÿ ti krë nÿtî sir. Hã kÿ tóg êg mÿ ti kuprîg jënêg mü sir, ti tÿ tÿ êg jagrë nî jé. Ti kósin kuprîg ri ke ti nî, Topë kuprîg ti. Êg jagrë tag tÿ êg tóg sir Topë to: "êg jóg mág," he tî. ⁷ Hã kÿ êg tóg tÿ nén ü tân krëm ke tü nÿtî ha. Topë krë vÿ tÿ êg nÿtî ha. Kÿ, êg tÿ tÿ ti krë nÿtînh kÿ êg tóg ti tÿ nén män ke mü gé sir, Topë tÿ êg mÿ nén nîm ke mü ti.

Paulo tÿ krî kufÿ nî

⁸ Väsý äjag tóg Topë ki kagtig ja nÿtîgtî. Kÿ äjag tóg ón kÿ vënh kãgrã há to: "êg Topë vë'," he ja nigtî. Vënh kãgrã pijé tÿ Topë nî'. Vënh kãgrã há nón mün kÿ äjag tóg sigse kÿ nÿtî ja nigtî. ⁹ Üri äjag tóg Topë ki kanhró nÿtî jãvo. Hã ra tóg väsý äjag ki kanhró nî ja nî vë, Topë ti, ha më. Kÿ äjag tÿ ne jé tÿ nén kar tân ag mré ke nÿtî män sór nê? Krój ti nÿtî, nén kar tân ti. To êg jagtar' he ja nigtî. Sigse kÿ êg nÿtî ja nigtî, êg tÿ tÿ ag mré ke ja nÿtînh kÿ. Äjag mÿ sigse kÿ nÿtî män sór mü? ¹⁰ Kurã to äjag tóg jykrén sór mü, kurã kórég to, kar kÿ kÿsã kórég to ke gé, prÿg kórég to ke gé. ¹¹ Kÿ sóg kanë jur tî, sÿ tag më kÿ. Inh hÿn fagrînh mÿ ag mÿ *Jesus* kãmén, he sóg ti, mÿ.

¹² Inh kanhkā, inh ri ke nýtī sórm nī. Ājag mré ke vỹ tỹ inh nī, kỹ inh ri ke han sórm nī. Tag há to sóg vỹ mü, ājag mỹ. Ājag pijé inh jū han'. ¹³ Sỹ ājag ki jun vén mü ên mü êkré, sỹ ājag mỹ Topê vỹ tó vén mü ên mü. Ên kã sóg kaga nỹ ja nĩgtĩ. ¹⁴ Kỹ tóg ājag mỹ e tí ja nĩgtĩ, ājag tỹ inh kaga ven kĩ. Ge ra ājag tóg iso é he ja tú nĩgtĩ. Ti pijé ājag tỹ jēgry ja nĩgtĩ', inh kaga ti. Inh mỹ ājag tóg vỹ há han ja nĩgtĩ, sỹ tỹ Topê tỹ jēnē jafā nĩn kỹ. Ājag tỹ *Jesus Cristo* ki rĩr mü ên ri ke han ja ājag tóg nĩgtĩ, isỹ. ¹⁵ Ên kã tóg ājag mỹ sér pē ja nĩgtĩ. Há kỹ ājag tóg inh jagāgtān ja nĩgtĩ. Isỹ ājag mỹ ājag kanē to ví ra ājag hỹn inh mỹ vín ke mü vē. Há ra ti tỹ ne je ājag mỹ sér tú tí nē, ũri? ¹⁶ Ājag mỹ sóg ki há tó mü. Inh mỹ tag tugrĩn ājag mỹ kórég nĩ ha? Inh mỹ tóg e tí, tag ti.

¹⁷ Ũ ag tóg ón kỹ ājag mỹ vỹ há han sór mü. Ag tỹ ājag tỹ inh kato tē han sór vē, ājag tỹ ag há nó n mü je sir, isovānh kỹ. ¹⁸ Há ti nĩ vē, nēn ũ há tỹ ājag mỹ sér nĩn kỹ. Isỹ ājag mré nĩn kỹ nēn ũ há ên tóg ājag mỹ sér nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ājag tỹ tag tovānh tú nĩn kỹ tóg há tí, inh mỹ. Kỹ nēn ũ há há to tar nýtĩm nĩ.

¹⁹ Inh krē', ājag mỹnh ri ke vỹ tỹ inh nī. Ēg mỹnh fi ne kaga tí, ēg tỹ fi ki mur ken kỹ. Fi kaga tag ri ke han mǎn inh nĩ nĩ, ājag to. Ājag tỹ *Cristo* há ri ke nýtĩn kỹ tóg há tí, sỹ tag há ve sór vē. Há je sóg ēg mỹnh fi kaga ên ri ke han mǎn mü, ājag tugrĩn. ²⁰ Sỹ ājag mré nĩnh há tóg tí, sỹ ājag mré vēmēn je, sỹ ājag mỹ kāmēn há han je sir. Sỹ komēr há ājag mỹ kāmēn há tóg tí. Há ra sóg kanē jur mü, ājag to, há kỹ sóg rán mü.

Agar fi mré Sara fag to vėjykre

²¹ Ājag kã mĩ ũ tóg *Moisés* tỹ vāsỹ ēg jyvēn ja ên han sór mü. Ājag hỹn mē kǎn ja tú nĩ, há kỹ ājag tóg han sór mü. Ājag tỹ mē há han kǎn ja nĩ ra ājag hỹn han sór ke tú nĩ vē. Vāsỹ vėjykre vē. ²² Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mē. *Abraão* vỹ kósin régre nĩ ja nĩgtĩ. Ũ mỹnh fi vỹ tỹ ti *camarada* fi nĩ, kỹ ũ mỹnh fi vỹ tỹ ti prũ pē fi nĩ. ²³ Kỹ *Abraão* tóg ti *camarada* fi mré nỹ ja nĩ, ti tỹ ver kófa tú ra. Kỹ ti kósin tóg fi ki mur mü sir. Há ra tóg ti prũ pē fi ki ti kófa ra kósin mü gé sir. Topē tỹ ti mỹ: "á kófa ra á tóg kósin ke mü," he jan há vē. ²⁴ Topē tóg tag han, ēg tỹ ti jykre ki kanhrǎn je, ha mē. Topē tỹ ēg mré jykrēn mü ri ke fag nýtĩ, *Abraão* prũ fag. *Agar* fi vỹ tỹ *Abraão camarada* ja nĩgtĩ. Ti mré ke pē tú fi vē. Topē tỹ krĩ tỹ *Sinai* tá *Moisés* mỹ ti tỹ ēg jyvēn ke ên tó ja ên ri ke fi nĩ. Ũ tỹ vėjykre ên han mü vỹ tỹ ũ *camarada* ri ke nýtĩ, fi kóm. Tỹ ag tóg sir Topē mré ke tú nýtĩ, ũ tỹ *Judeu* jykre han mü ag. ²⁵ Kỹ *Agar* fi vỹ krĩ tỹ *Sinai* ri ke nĩ, ga tỹ *Arabia* tá, há vỹ *Jerusalém* he mü, ũri. Ũ tỹ *Judeu* jykre han mü to ken há vē. Tag pijé ag tỹ Topē mré ke han mü'.

²⁶ Há ra ēg jamā vỹ kanhkā tá nĩ. *Jerusalém* tág to ken há vē, há vỹ: kanhkā, he mü. Ēg mỹnh ri ke vē sir. *Abraão* prũ pē fi ri ke vē sir, *Jerusalém* tág he mü tag ti. ²⁷ "Kurĩ á tóg nĩ, krég vānh á tóg nĩ. Ge ra mỹ sér tím nĩ. Jamā há ra prēm nĩ, á mỹ sér tím kỹ. Á krē vỹ e távi nýtĩnh mü. Ũn krég mü fi krē e káfór ti nýtĩnh mü, á krē ti," he ja tóg nĩ, ēg mỹnh tag fi to, Topē vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki.

²⁸ Kỹ ēg tóg *Isaque* ri ke nýtĩ. Topē tóg ti to *Abraão* mỹ: "á kófa nĩ ra á tóg kósin ke mü," he ja nĩ. Kỹ ēg tóg *Cristo* ki ge kỹ tỹ Topē krē nýtĩ, Topē tỹ ēg to: "inh krē vỹ tỹ ājag nýtĩnh mü," hen kỹ.

²⁹ Kỹ *Abraão* kósin ve vỹ ti prũ pē fi kósin vóg kónān ja nĩgtĩ. Ti kófa tú ra tóg ti kósin ve ên han. Há ra tóg Topē kuprĩg tugrĩn ti prũ pē fi ki ti kósin han. Kỹ ti kósin ve vỹ ēgno vóg kónān mü. Há kỹ ēg tóg tag vég tí gé, ũri. Ũ tỹ *Judeu* jykre han mü ag tỹ vóg kónān sór tí gé ver. ³⁰ Kỹ *Abraão* krē ag to tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mē: "á *camarada* fi fón nĩ, fi kósin mré," he ja tóg nĩ. "Á *camarada* fi kósin pijé á prũ pē fi kósin mré á tú mǎn ke mü'. Ti pir mỹ ti mǎn ke mü, á prũ pē fi kósin ti," he ja tóg nĩgtĩ. ³¹ Kỹ ēg tóg tỹ ti prũ pē fi kósin ri ke nýtĩ, ēg tỹ *Jesus* ki ge kỹ nýtĩn kỹ.

5

Jesus tỹ ēg kygvān ja

¹ Kỹ *Jesus* tóg ēg kygvā, *Moisés* jykre si ên to. Há kỹ *Judeu* ag jykre ên han sór tũg nĩ. Ũ tỹ tag to ājag krĩn sór mü ên ag kato tēm nĩ. Ag nó n mü sór tũg nĩ, ag tỹ vėjykre ên to ājag sigse mǎn tú nĩ je sir.

² Há kỹ sóg ājag mỹ kāmēn mü, inh, há vỹ: *Paulo*, he mü. Ha mē: ājag tỹ *Judeu* jykre tugrĩn kren sór kỹ *Cristo* vỹ ājag mỹ nēn ũ há han ke tú nĩ. ³ Ha vé, sỹ tag tó mǎn ke vē gé, ha mē. Ājag tỹ ājag fár kym kỹ ājag tóg *Moisés* jykre si ên ki króm kǎn ke mü gé sir. ⁴ *Cristo* tovānh to ken há vē. Topē vỹ ēg jagāgtān sór mü. Ājag tỹ *Moisés* jykre han kỹ ājag tóg ti tỹ ēg jagāgtān tag to é he mü sir. ⁵ Ājag jāvo ēg tóg ēg tỹ *Jesus* ki gen kỹ Topē mỹ tỹ ũn há nýtĩnh mü. Ēg tỹ ti ki ge kỹ nýtĩn kỹ ēg tóg Topē kuprĩg tỹ jagrē nýtĩ. Ēg jagrē tag tugrĩn ēg tóg Topē mỹ tỹ ũn há nýtĩ. ⁶ Ha vé, ēg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nýtĩn kỹ tóg tỹ nēn ũ tú tí sir, ũ tỹ ti fár kym ja ti, ũ tỹ kym ja tú ti ke gé. Ti ki ge kỹ ēg tóg nýtĩ, kỹ ēg tóg tỹ nēn ũ pir nýtĩ ha. Jagnē to há ēg nýtĩ ha.

⁷ Ha vé, mü há han ja ājag nĩgtĩ. Ājag tỹ ne je tovānh sór nē? Ājag tỹ ne je vēnh ví há kri nĩm sór tú nĩ nē? ⁸ Topē tỹ ājag krĩn pijé'. Ti há ne ājag je prēr ja nĩgtĩ'. ⁹ Tag to jykrēn: *fermento* sí vỹ ēg tỹ emĩ kujāgia kỹ kri rĩm ke tí, kỹ tóg tỹ sónsón ke kǎn tí. Topē ví kujāgia vỹ ge nĩ, ha mē. Ke tũg nĩ. ¹⁰ Ēg *Senhor* tú vỹ tỹ ājag nýtĩ. Há kỹ sóg ājag to: ag hỹn ti tovānh

ke tú nĩ, he tí. Ag hñn ti japry jagma mũ mñn ke mũ, he sóg tí. Ú tý ájag krĩn kónñn mũ ãn ne vësýrẽnh ke mũ', ti tý tý pã'i nĩ ra'.

¹¹ Inh pijé ãg gré fãr junun kym to: ke ra, he tí'. Isý ag mré tag tó ra ag hñn inh vóg kónñn ke tú nĩ vë. Ëg tý ãg fãr kym tugrĩn krenkren ke nýtĩ ra ãg tóg *Jesus* tý ka to sa ja ãn to krenkren ke tú nĩ vë, ký tóg ag mý sér tí vë. Inh pijé tag tó tí'. ¹² Ú tý tag tó mũ ag jé ag grãfy kym kãn, ú tý ájag krĩn kónñn mũ tag ag.

¹³ Hã ra Topê tóg ãg jé prẽr, ti tý ãg kygvãn jé. Ký ãg kygvar ký nýtĩ ha. Ge ra ãg tóg ãg tý vësóg ki nãn to jykrãn mũ ãn han sór ke tú nĩ, ti kórég nĩn ký. Ëg tý jagnë to há nýtĩ tag há ne há nĩ'. Jagnë ki rĩr to ken há vë. ¹⁴ Ha vé, Topê tý ãg jyvẽn e ãn ki króm kãn jé ãg tóg ke mũ, ãg tý nãn ú pir han ký, há vý: "ã régre ki rĩr há han nĩ, ã tý vẽn ki rĩr há ri ke han nĩ, ã régre ki," he mũ. ¹⁵ Jãvo ájag tóg mĩg ri ke jagnë mñn sór mũ, jagnë to jũn ký. Jagnë tý tú' he jé ájag tóg ke mũ, gen ký, ha vem nĩ.

Ëg tý ãg tý nãn to ãn mũ ãn han ke tú

¹⁶ Hã ký sóg ájag mý: "Topê kuprĩg tý ájag mý nãn to mũ ãn há han nĩ," he mũ. Ký ájag tóg ájag tý nãn to ãn mũ ãn han ke tú nĩ. ¹⁷ Ëg tý nãn to ãn mũ vý Topê kuprĩg kato tẽ nĩ. Ký Topê kuprĩg vý ãg tý nãn to ãn mũ ãn kato tẽ nĩ gé. Jagnë to rárá ag tóg tí. ¹⁸ Ëg tý hã ra Topê kuprĩg tý ãg mý nãn to mũ ãn han kãn ký tóg ãg se mñn ke tú nĩ sir, vãsý *Moisés* jykre si ãn ti.

¹⁹ Ëg tý vësóg ki nãn to jykrãn mũ ãn vý kórég nĩ. Vẽn kar vý ki kanhró nýtĩ. Ëg tý vësóg ki nãn to jykrãn mũn há vë, há vý: mẽn tú mré ný, prũ tú mré ný, nãn ú kavéj han tí, ãg tý nãn to ãn mũ kar han tí, ²⁰ ãg tý vẽn kãgrá to: Topê vë, he tí, kujã jykre han tí, jagnë kato vãsãn tí, jagnë to ãg fe tý gym ke (ka)më, jagnë tú to jykrãn kónñn tí, vësý ãn mág han sór mũ, vẽn kãpãm ký nýtĩ sór mũ, ²¹ jagnë tú to ãn tí, kronkron tí, krĩn tú, he mũ, vëjykre pãno han tí tý hãn ri ke ke gé. Tag to sóg ájag jyvẽn huri. Hã ra sóg tó mñn sór mũ. Ú tý tag han mũ ag pijé Topê tý tý ãg pã'i nĩ vẽn ke mũ'.

²² Topê kuprĩg tý ãg kanhrãn mũ vý kórég tú nĩ. Há kar ti nĩ. Ti tý ãg kanhrãn to ken há vë, há vý: jagnë to há, he mũ, mý sér tí, krĩ kuprã, jagnë to fe há nýtĩ, komër há ví, jagnë jagãgtãn tí, jagnë mý ãn vãn, ²³ vësý ãn mág han sór tú, vëso jykrãn tí, he mũ. Topê pijé tag kato tẽ tí'. Ti tý vãsý ãg jyvẽn ti vý tag ri ke ja nĩgtĩ gé, *Moisés* jykre si ãn ti. ²⁴ Ëg tý tý *Jesus Cristo* tú nýtĩn ký ãg tóg ti tý ka to sa ja ãn ri ke nýtĩ. Há ký ãg tóg ãg tý nãn to ãn mũ ãn han mñn sór ke tú nĩ ha sir, ãg tý nãn ki vë'ĩ mũ ãn.

²⁵ Ëg tý Topê kuprĩg tý jagrë nýtĩn ký ãg tóg ti tý ãg mý nãn to mũ ãn han kãn ke mũ sir, ti

kuprĩg tý ãg mý nãn to mũ ãn ti. ²⁶ Ký ãg tóg sir tý ãn mág nýtĩ sór ke tú nĩ. Jagnë jũ han mñn sór ke tú ãg nĩ. Jagnë tú mñn sór ke tú ãg nĩ gé. Vëjykre há há han jé ãg tóg ke mũ.

6

Ëg tý jagnë jagãgtãn ke

¹ Inh kanhkã', kejẽn ájag kã mĩ ú tóg kygnëg tí, vẽn vatánh tá. Ký ti mý: "ã mý kygnë ja tú?" hem nĩ, ájag tý Topê kuprĩg tý jagrë nýtĩn ký. Komër há ti mý tãm nĩ. Ký vëso jykrãn há han nĩ gé, ájag tý ti kóm kygnëg tú nĩ jé. ² Jagnë jagãgtãn nĩ, ájag mré ke ú tý jagtar nĩn ký. *Cristo* tý ãg jyvẽn mũn há vë. ³ Kejẽn ú tóg vësóg ki vësý ãn mág han sór mũ. Hã ra tóg tý nãn ú tú nĩ. Ti tý kygnë vë. Vẽn há mý tóg ãn mũ sir. ⁴ Ájag jykre tugným nĩ. Ti há nĩn ký tóg há tí. Jagnë mý: "inh jykre há vý ã jykre há kãfór nĩ," he tũg nĩ. ⁵ Topê há ne ãg ki ãg jykre há ãn vëg tí'. Kar ký tóg ãg mré ke ag jykre ki kanhró nĩ gé.

⁶ Kejẽn ú tóg ájag mý Topê ví kãmén mũ. Ti mý ájag tý nãn ú vin nĩ, ti tý ájag mý kãmén mũ kaja tí.

⁷ Kygnë tũg nĩ. Ëg tý Topê to é he kñn pijé há nĩ'. Ëg tý ãn ký: "jykre há inh nĩ," hen ký tóg ãg kren han ke tú nĩ. Topê vý ãg jykre ki kanhró nĩ. ⁸ Ëg jykre pãno tý ãg mý há nĩ ra ãg tóg to ter ke mũ. Ëg tý jãvo Topê kuprĩg tý ãg mý nãn to mũ ãn han ký ãg tóg rĩr krýg ja tú ãn vẽn ke mũ. ⁹ Hã ký nãn ú há han to krónh ke tũg nĩ. Ve jé ãg tóg ke mũ, Topê tý ãg mý nãn ú há han ke ti. ¹⁰ Há ký ãg tóg vẽn kar jagãgtãn ke mũ, ú tý ãg mré *Jesus* ki ge ký nýtĩ fag mré há.

Paulo tý carta rán kãn mũ

¹¹ Ha vé, sý rá tóg ehé nýtĩ, sý vãhá vësog ki ájag mý inh nĩgté tý rán ký.

¹² Ú ag tóg: "ãjag fãr kym nĩ," he tí. Ag tý vësý ãn mág han sór vë, ha mẽ. *Judeu* ú ag tóg ãg to jũ tí, ãg tý fóg ag mý: *Judeu* jykre han tũg nĩ," hen ký. Hã ra ag tóg inhhã ag tý ag vóg kónñn kamëg mũ. *Cristo* tý krunh to sa ja ra ag tóg ag vësýrẽnh ke kamëg mũ. Ag ví jëmë tũg nĩ. ¹³ Ha vé, ag tý ag fãr kym ja ra ag tóg Topê tý vësý ãg jyvẽn ja ãn han kãn tú nĩgtĩ. Ge ra ag tóg ájag mý "há ké," he tí, vẽn kar ag tý ag to ví há han jé. ¹⁴ Ag jãvo sóg tý ãn mág nĩ sór tú nĩ. Nãn pir tóg inh mý sér tí, há vý: ãg pã'i tý *Jesus Cristo* tý krunh to sa ja ãn, he mũ. Ký sóg ãprã ke jykre han sór tú nĩ ha. ¹⁵ Ú ag tóg ag fãr kym tí, jãvo ú ag tóg kym tú nĩgtĩ gé. Hã ra tóg tý nãn ú tú nĩ gé. Topê mý ãg há nýtĩ, ãg tý ti ki ge ký nýtĩn ký, ãg kar. Topê vý ãg han mñn, ký ãg tóg tý ãn tãg nýtĩ ha. Tag há ne há nĩ'. ¹⁶ Ú tý vëjykre tãg tag han mũ ag krĩ kuprãg ti tí, Topê ti. Ú tý ge jagãgtãn ti tí, ãg. Tý ãg Topê tú nýtĩ ha, ti *povo*.

¹⁷ Kŷ inh kutān mān tūg nī. Inh vēsŷrénh han mān tūg nī. *Jesus vēsŷrénh* ja ěn ri ke han inh mŷr. Inh kygve vŷ e nŷtī.

¹⁸ Inh kanhkā', ěg pā'i tŷ *Jesus Cristo* jé ājag tar han, ti jé ājag krī kuprāg. Hā vē.

**PAULO TÛ CARTA HAN:
ÉFESO TÁ KE AG MÛ CARTA**

¹ Paulo tÛ rá vë. Isÿ êmã tÛ *Éfeso* tá ke ag mÛ rán há vë. *Jesus Cristo* vÿ inh fêg', sÿ tÛ ti *apóstolo* jê jé, Topê tÛ inh kuprêg ký. Topê tÛ vÿ tÛ ájag nÿtí, ký ájag tóg êmã tÛ *Éfeso* tá *Jesus* to vënhmãn tí. *Jesus Cristo* tovãnh tÛ ájag tóg nĩ. ² Êg jóg tÛ Topê jé ájag tar han, ti jé ájag krí kuprãg, êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé.

Cristo tÛ êg mÛ vĩ há han mũ

³ Êg kar jé Topê mÛ vĩ há han, êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh mÛ. Êg tÛ *Cristo* ki ge ký nÿtín ký Topê tóg êg mÛ kanhkã tá nén ù há kar ti ven sór mũ. Ký nén ù tóg êg mÛ tũ' henh ke tũ pë nĩ. Há jé tóg êg mÛ ti kuprãg jênê, êg tÛ ti tugrín nén ù há kar ve jé. ⁴ Ti tÛ nén ù kar han ke to há tóg êg kuprêg, êg tÛ tÛ ti tũ nÿtí jé, *Cristo* tugrín. Êg tÛ ti ri ke nÿtí jé tóg êg kuprêg, êg tÛ kygnêg tũ nĩ jé. Ti fe vÿ tÛ êg nÿtí. ⁵ *Jesus Cristo* tugrín êg tóg tÛ ti krê nÿtí. Ti há ne vësóg ki êg kuprêg ke to jykrén ja nĩgtí', ⁶ êg tÛ ti mÛ vĩ há han jé. Ûn mág vÿ tÛ ti nĩ, êg jagãgtãn tóg tí. Há ký tóg há tĩnh mũ, êg tÛ ti mÛ vĩ há han ký.

⁷ Ti há ne êg kren han', ti kyvénh tÛ êg jagfÿ ti ki kãkutê ja nĩn ký. TÛ tóg êg tÛ Topê vĩ mranh ja ên tÛ tũ' he ja nĩgtí. Topê tÛ êg mÛ nén ù há han há vë. ⁸ Há ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Krí há ti nĩ. Nén kar to jykrén há han ti nĩ, Topê ti. ⁹ Vãsÿ tóg to jykrén ja nĩgtí, ký tóg ùri êg mÛ tó mũ sir, ti tÛ *Cristo* tugrín nén han sór mũ ti. ¹⁰ *Cristo* tÛ tóg ùn mág han mũ, kanhkã tân ag kri, ga kri mũ ag kri ke gé. Ký êg kar vÿ tÛ ti krêm ke nÿtính mũ. *Povo* pir ri ke êg nÿtính mũ, kurã ên kã. ¹¹ Êg tÛ *Cristo* ki ge ký nÿtín ký êg tóg tag venh ke mũ gé. Há jé Topê tóg êg kuprêg tá nĩ. Nén kar to tóg jykrén há han tí, vësóg ki, ký tóg êg kuprêg to jykrén ja nĩ gé.

¹² Êg há vÿ vãsÿ tag ve sór ja nĩ. Ký êg tóg ve vén. Ký ájag tóg êg jykre ve ký Topê tÛ tÛ ùn mág nĩ vëg mũ sir. ¹³ Ký ájag tóg ti tÛ êg krenkren han sór mũ mēg mũ gé. Ký Topê tóg ájag mÛ ti kuprãg jênê. TÛ tóg ájag jagrê há han. Ti tÛ ájag nĩgêg há vë. ¹⁴ Êg jagrê tag tugrín êg tóg ti ki kanhró nÿtí. Kejên êg tóg ti venh ke mũ, ha vem nĩ, ký tóg êg mÛ sér tĩnh mũ. Ký êg tóg ti mÛ vĩ há han ke mũ, ti tÛ tÛ ùn mág jên ký.

Paulo tÛ Topê mré vĩ

¹⁵ Ájag tÛ êg *Senhor* tÛ *Jesus* ki ge mē inh. Ký ájag nēji jagnê to há nÿtí. *Jesus* ki ge ký nÿtí kar ag to ájag nēji há nÿtí. ¹⁶ Há ký sóg ájag to Topê mÛ: "há ti nĩ," he tí. Ájag to sóg ti mré vēmén to krónh ke tũ nĩgtí. ¹⁷ Êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh mré sóg vēmén tí, êg jóg

mré, ùn mág pē ên mré. Ký sóg ti mÛ: "ã kuprãg tÛ ag krín nĩ," he tí. "Á kuprãg tÛ ag mÛ vënh kãmén há han nĩ, ag tÛ á ki kanhrãn há han jé," he sóg tí. ¹⁸ "Ha ag mÛ krí há nĩm. Ha ag kanê tar han, ag tÛ ve há han jé. Ag kuprêg ja á tóg nĩ, á tÛ ag mÛ nĩm jé, á tÛ nén tó ja ên tí. ¹⁹ Tar tãvi á tóg nĩ, ký á tóg ag mÛ nén há kar han tí, tag ki, tá ke gé. Ag tÛ á ki ge ký nÿtín ký ag mÛ tag kãmén nĩ," he sóg tí, Topê mÛ.

²⁰ Ti tar tãvi nĩn ký tóg *Cristo* ter kar ký ti rín mãn ja nĩgtí gé. Ký tóg ti mÛ: "ha inh pēgja tá nĩ," he ja nĩ gé, kanhkã tá. ²¹ Ti tÛ tóg pã'i mág han, ký tóg tÛ pã'i kar ag kri ke jé, kanhkã tân kar ag kri ke, êg tÛ ùn vëg tũ kar ag kri ke, ùn tar ag, ùn mág ag. Ký ti jiji vÿ vënh kar ag jigji kãfór nĩ gé, êg tÛ ùri ùn tó mũ ag jigji, êg tÛ kar ký ùn tónh ke mũ ag jigji mré há. ²² Ký Topê tóg ti krêm vënh kar vin kãn. Ký tóg tÛ vënh kar kri ke jé sir, *Cristo* ti. Ký tóg tÛ êg kri ke jé gé sir, êg tÛ tÛ ti tũ nÿtín ký. ²³ Jávo êg tóg tÛ ti há ri ke nÿtí. Ký êg tóg tÛ ùn pir nÿtí, jagnê mré. Êg há vÿ ti pir mÛ tÛ nén ù tũ nĩ. Êg krí mré tóg tÛ nén ù pir nĩ. Ri ke ti nĩ, êg tÛ *Jesus* mré tÛ ùn pir nÿtí ti. Ký *Cristo* vÿ tÛ êg krí ri ke nĩ. Ti há vÿ êg rĩnrĩr han tí, *Jesus* ti.

2

Ti ki ge ký êg rĩnrĩr nÿtí

¹ Vãsÿ ájag tóg nũgme ki vár ke mũ vë, ájag tÛ ti vĩ mranh ja nĩn ký. ² Ên kã ájag tóg êprã ke ag jykre pãno jagma mũ ja nĩgtí, Nén-Kórêg pã'i mág ên tÛ ájag krín ký, nén ù ù tân ag kri pã'i ên. Ên vÿ tÛ tÛ Topê vĩ mranh tí ag jagrê nĩ mÿr. ³ Vãsÿ êg tóg tÛ ti tũ nÿtí ja nĩgtí gé, ti krê ag ri ke. Ên kã êg tóg êg tÛ nén to ên mũ ên han ja nĩgtí, êg tÛ nén to jykrén mũ kar ên ti. Ký Topê tóg êg vóg kónãn mũ vë, ti tÛ ag vóg kónãn ke ên ri ke.

⁴ Há ra Topê tóg êg jagãgtãn pē han. Êg to tóg há tãvi nĩ, ký êg tóg tÛ ti fe nÿtí. ⁵ Êg tÛ ti vĩ mranh ja nĩn ký êg tóg vëser ri ke nÿtí ja nĩgtí, há ra tóg êg rĩnrĩn mãn ja nĩgtí, *Cristo* mré. Ti tÛ êg jagãgtãn ký tóg êg krenkren han ja nĩgtí. ⁶ *Cristo* mré tóg êg rĩnrĩn mãn ja nĩgtí gé. Kanhkã tá tóg êg tÛ ùn mág han ke mũ, *Jesus Cristo* mré. ⁷ Tag ve ký vënh kar vÿ ki kanhró nÿtính mũ, Topê tÛ *Jesus Cristo* tugrín êg to há tãvi nĩn ki. Há jé tóg êg mÛ nén ù há ên ven ke mũ. Tũ' he jávãnh ti nĩ, ti tÛ êg mÛ nén ven ke ti.

⁸ Ha vé, ti tÛ êg jagãgtãn ký tóg êg kren han ja nĩgtí, êg tÛ ti ki ge ký nÿtín ký. Êg tÛ vësóg ki vënh kren han pijé'. Topê tÛ êg kren han ja vé mÿr. Ký tóg ti tÛ êg mÛ *presente* han ri ke nĩ. ⁹ Êg vãsãn pijé'. Êg tÛ êg vãsãn to kren ra êg Topê mÛ: "há inh nĩ, vãsãn ja inh nĩ, há ký sóg kren mũ," henh mũ vë. Há ra êg pijé, êg vãsãn to kren ke mũ'. Ti tÛ êg jagãgtãn vë

mÿr. ¹⁰ Ti hã ne ãg han mãn ja nĩgtĩ'. *Jesus Cristo* tÿ tóg ãg han ja nĩgtĩ, ãg tÿ vãykre há han jé. Topê vÿ ãg mÿ vãykre há tag nĩm kãn, ãg tÿ hã jagma mü jé.

Ëg tÿ Cristo mré tÿ ùn pĩr nÿtĩ

¹¹ Ájag tÿ vãsÿ nén han tí ja ãn mĩ ãkré. Fóg vÿ tÿ ájag nÿtĩ, *Judeu* ag tÿ ù to: “ùn gré fãr junun kym ja tú ag.” he mũ ãn ag. Jávo *Judeu* ag vÿ ag fãr kym tí. Hã ra ãg fãr vÿ tÿ ãprã ke nĩ. ¹² Û tÿ kym mü ag jávo ájag tóg *Cristo* ki kagtũg ja nÿtĩgtĩ, kÿ ájag pijé tÿ *Israel* ag mré ke nÿtĩ ja nĩgtĩ', vãsÿ. Topê tÿ *Israel* jógióg ve ag mré nén ù to jykren mü ãn ki kagtũg ja ájag tóg nÿtĩ gé, kÿ ájag tóg Topê tÿ ãg mÿ nén ven ke mü tag ki kagtũg ja nÿtĩgtĩ gé. ¹³ Ën kã tóg ájag mÿ kuvar gy nĩ ja nĩgtĩ, Topê tí. Ûri tóg ájag mÿ kakó nĩ ha, ájag tÿ *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Ti tÿ ãg jagfÿ ti kvvénh kutêm ja tugrĩn tóg ájag mÿ kakó nĩ ha.

¹⁴ Ûri ãg tóg tÿ *povo* pĩr ri ke nÿtĩ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag. Topê hã ne ãg tÿ jagnê to há nÿtĩ tag han'. Jagnê fyn kÿ ãg tóg nÿtĩ ja nĩgtĩ, hã ra tóg vãfynyn ãn kóké, *Jesus* ter kÿ. Ëg tÿ tóg *povo* pĩr ri ke han, ãg tÿ jagnê kato vãsãn mãn tú nĩ jé. ¹⁵ Topê tÿ vãsÿ *Judeu* ag jyvên mü kar ãn tÿ tóg tú' he ja nĩgtĩ, vãykre si ãn, *Moisés* tÿ rá ãn tí. *Jesus* ter tugrĩn tóg tÿ tú' he ja nĩgtĩ, ti tÿ ãg mÿ ù tãg nĩm jé sir. *Povo* e tÿ tóg ùn pĩr han ja nĩgtĩ, ù tãg, ãg tÿ jagnê kato vãsãn mãn tú nĩ jé. Tÿ ãg vènh kanhkã pĩr nÿtĩ ha. Topê tÿ nén to jykren mü ãn hã vè. ¹⁶ *Cristo* vÿ ti ter kÿ Topê tÿ ãg kar to há nĩ han, *Judeu* mré *Judeu* tú ag to. Ti tÿ krunh to sa kÿ tóg Topê tÿ ãg kato tã ãn tÿ tú' he kãn ja nĩgtĩ.

¹⁷ *Jesus* tÿ nén han jan hã vè. Kÿ tóg Topê tÿ ãg to há nĩ tag to ja nĩ, ájag mÿ, ájag tÿ tÿ *Judeu* tú ra, ãg mÿ ke gé, ãg tÿ tÿ *Judeu* nÿtĩ ra. ¹⁸ Ti tugrĩn ãg tóg ãg jóg tÿ Topê mré vémén tí ha, ájag ke gé, ájag tÿ tÿ *Judeu* tú ra, ãg tÿ tÿ *Judeu* nÿtĩ ra ke gé. Ti kuprĩg vÿ tÿ ùn pĩr nĩ, hã tÿ ãg kar tóg ti mré vémén tí, kanhgág mré hã.

¹⁹ Há kÿ ájag kórég tú nÿtĩ ha. Ájag pijé tÿ ãmã ù tá ke nÿtĩ ha', ti mÿ, ájag tÿ tÿ fóg nÿtĩ ra, ájag tÿ tÿ kanhgág nÿtĩ ra ke gé. Topê tú vÿ tÿ ájag nÿtĩ ha. Topê kré vÿ tÿ ájag nÿtĩ ha. ²⁰ Topê ïn ri ke vÿ tÿ ãg nÿtĩ. Ti nũna runrur ri ke vÿ tÿ *apóstolo* nÿtĩ, Topê ví to tí ag mré. Ti nũna téj ri ke vÿ tÿ *Jesus Cristo* nĩ. Ti kuge ri ke vÿ tÿ ájag nÿtĩ, ãg mré. ²¹ ðn nũna tugrĩn ïn tóg jé nĩ, kÿ tóg komêr hã kar kÿ jènh mü. Ti kar kÿ jé kÿ tóg tÿ ãg *Senhor* tú jé sir. ²² *Cristo* vÿ komêr hã tí han mü, ïn kar ri ke ti, hã vÿ: ãg, he mü. Kÿ Topê kuprĩg vÿ ãg kã ki ti jamã han. Û tÿ *Jesus* ki ge mü ag to ken hã vè.

3

Fóg mré kanhgág mÿ ke

¹ Há kÿ sóg Topê mré ví tí, ïnh, hã vÿ: *Paulo*, he mü. Se kÿ ïnh jé, *Jesus Cristo*

tugrĩn. Isÿ ájag to há nĩn kÿ sóg se kÿ jé, isÿ ù tÿ *Judeu* jykre han tú kar ag to há nĩn kÿ. ² Ájag hÿn tóg Topê tÿ isar han mü ãn mē. Isÿ ájag ki rĩr jé tóg isar han, isÿ ù tÿ *Judeu* jykre han tú ag ki rĩr jé. ³ Topê ne ïnh mÿ tí tÿ vãsÿ nén to jykren mü ãn tó', hã kÿ sóg ájag mÿ kãmén si han hurĩ. ⁴ Ájag tÿ ïnh vènh rá tag ve kÿ ájag tóg ïnh jykre venh ke mü sir. *Cristo* vÿ nén ù tãg han jé kãtĩg ja nĩ. ⁵ Ti tÿ ïnh mÿ tag to to há ag tóg ki kagtũg ja nÿtĩgtĩ, ãg jógióg ag, ãprã ke kar ag. Ûri tóg ãg mÿ to mü, ti kuprĩg tÿ, *apóstolo* ag mÿ ke gé, ãg jyvén tí ag mÿ ke gé, ti tú kar ag mÿ. ⁶ Ti tÿ ãg mÿ nén ù tãg to mü ãn hã vè, ha mē. Vãsÿ Topê tóg *Judeu* ag hã mÿ ví há han ja nĩ. Ûri tóg fóg ag mÿ, kanhgág ag mÿ ví há han mü ha, *Judeu* ag mré. Ëg kar vÿ tÿ *Jesus Cristo* há ri ke nÿtĩ ha, ãg tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Kÿ ãg tóg ãg tÿ *Jesus Cristo* tugrĩn nén venh ke mü ãn ve kãn ke mü gé.

⁷ Tag to Topê tóg ïnh mÿ: “há fóg kar ag mÿ, kanhgág kar ag mÿ tónh tĩg,” he ja nĩgtĩ. Kÿ tóg to isar han, ïnh rãnrãj to. ⁸ Topê tú kãsir ag kar jakrêm ïnh nĩ, há ra tóg isar han, sÿ fóg ag mÿ, kanhgág ag mÿ *Cristo* kãmén jé. *Cristo* tugrĩn tóg ãg mÿ nén ù há távi han ke mü. Há to sóg tí, vènh kar mÿ. ⁹ Vènh kar mÿ sóg kãmén tí, ti tÿ nén han ke tí. Vãsÿ tóg to: “tag han jé sóg ke mü,” he ja nĩgtĩ. Ti tÿ nén kar han tũg ki tóg to jykren ja nĩgtĩ. Ti hã ne nén kar han'. Ge ra tóg ù mÿ to ja tú nĩ ver. ¹⁰ Ûri tóg ve há tí ha, ti tÿ vãsÿ nén to jykren mü ãn tí. Kanhkã tãn ag mÿ tóg ve há tí ha, tá pã'i ag mÿ. Ag tÿ ù tÿ *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ ag ve kÿ ag tóg Topê jykre hapê ãn ki kanhró nÿtĩ.

¹¹ Vãsÿ tóg to jykren, ti tÿ ãg pã'i tÿ *Jesus Cristo* tugrĩn nén ù han sór mü ãn tí. ¹² Ti há ki ãg ge kÿ nÿtĩ, hã kÿ ãg tóg jatun mÿ Topê mré vémén tí ha. Ëg kanê jun mãn ke tú ti nĩ ha, Topê tí. ¹³ Há kÿ sóg ájag mÿ: “sÿ ájag jagfÿ jagtar nĩ tag mĩ ãkrén kÿ *Jesus* to krónh ke sór tũg nĩ,” he mü. Ájag jagfÿ ke vè, isÿ nén vég mü tag. ïnh jagtar tag tugrĩn ájag tóg nén ù há venh ke mü, ha vem nĩ.

Cristo tÿ ãg to há nĩ

¹⁴ Há jé sóg Topê mré vémén tí. Ëg jóg vè mÿr. ¹⁵ Ti tugrĩn ãg tóg rĩnrĩr nÿtĩ, ãprã ke kar, kanhkã tá ke kar ke gé. Kÿ tóg ãg ki rĩr tĩgtĩ. ¹⁶ Kÿ sóg tí há mÿ to ví tí, ti tÿ tí kuprĩg tÿ ájag tar han jé. Nén ù kar vÿ tÿ tí tú nÿtĩ. Tar tí nĩ gé. Ti há mÿ sóg to ví tí, ¹⁷ ti tÿ *Cristo* tÿ ájag ki ãmã han jé, ájag tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Ti tÿ ãg to há nĩ vÿ tÿ gy ri ke nĩ, ãg tÿ ti ki jãrén jé, ka jãrén ri ke. Kÿ ãg tóg ti to tar nÿtĩ sir. Há jé sóg tí mÿ ájag to tí gé. ¹⁸ Topê tÿ ãg kren han mü vÿ, ãg tÿ nén ve vãnh ri ke nĩ. Kÿ sóg Topê mré vémén tí, ti tÿ ájag mÿ tag kãmén kãn jé, ti tú kar ag mÿ ke gé. Topê tÿ ãg kren han mü vÿ nén ù téj gy ri ke nĩ. Krÿg ja tú ti nĩ. Há kÿ ãg tóg vèsóg to to jykren kãn ke tú

nĩ. ¹⁹ *Cristo* vỹ ěg to há tãví nĩ, tag to jykrén kãn tý ti mý nén ũ to vĩn ký ěg mý kãfór han tí. Ký sóg Topě mý: “ha ag mý tag kãmén,” he tí, ãjag tý ti há tý krĩn ký nýtĩ jé.

²⁰ Ha vé, Topě hã ne tar tãví nĩ'. Hã ký tóg ěg tý ti mý nén ũ to vĩn ký ěg mý kãfór han tí. Ký tóg ěg tý nén ũ to jykrén mũ kãfór han tí gé. ²¹ Ký ěg tóg ti há mý ví há han ke mũ, ěg tý *Jesus Cristo* ki ge ký nýtĩn ký. ěg tý ti mý ví há han vỹ tú' henh ke tú nĩ. Hã vē.

4

Ěg tý Cristo mré tý ũn pir nýtĩ

¹ Ký sóg ãjag jyvěn sór mũ ha. Se ký inh jé nĩ, ěg *Senhor* tugrĩn. Mũ há han sórm nĩ. Topě vỹ ãjag kuprěg, ký ãjag tý vỹjyre há han ke hã to vãsãn nĩ. ² Ā rége to: “ti kãfór vỹ tý inh nĩ,” he sór tũg nĩ. Jagně mý koměr hã vĩm nĩ. Jagně to fe nýtĩm nĩ. Jagně to há nýtĩm nĩ. Jagně *ajudar* hem nĩ. ³ Topě kuprĩg vỹ tý ũn pir nĩ, ký tóg ěg mý vỹjyre pir nĩm tí. Vãsãn nĩ, ãjag tý vỹjyre pir ěn hã han jé, ãjag tý krĩ kuprã nýtĩn jé. ⁴ Topě kuprĩg pir ěn vỹ tý ěg kar jagrě nĩ. Ký ěg kar vỹ tý *Cristo* há ri ke nýtĩ. Jãvo tóg tý ěg krĩ ri ke nĩ. ěg kar mý ti nén ũ há han ke mũ, jagně ri ke, ti tý ěg kuprěg ký. ⁵ Ký ěg *Senhor* vỹ tý ũn pir nĩ gé. ěg kar vỹ ti ki ge ký nýtĩ. Ti jiji hã tý ěg kygpe ký nýtĩ gé. ⁶ ěg jóg tý Topě vỹ tý ũn pir nĩ gé, ěg kar jóg ti. Ti hã ne tý vėnh kar kri ke nĩ'. ěg kar tý tóg ti tý nén han sór mũ ěn han tí, ký tóg ěg kã kã ní gé, ěg jóg ti.

⁷ *Cristo* vỹ ěg tar han tí gé, ěg kar, ti rãnhřãj to. Ũ mý tóg vėnh rãnhřãj ũ nĩm', ũ nĩm' he tí. ⁸ Hã ký tag tóg rãn ký nĩ, ha mē: “ti tý kanhkã ra tãpyr ký tóg ũn sigse ký nýtĩ ěn ag taťĩn vyr. Ký tóg ěprã ke ag tar han mũ gé, ag tý ti rãnhřãj han ke to,” he ja tóg nĩgtĩ.

⁹ Ha vé, ti tãpyr ký tóg, ti tý kanhkã ra tũg ke to há tere ja ní gé, ěprã. ¹⁰ ũn tere mũ ěn vỹ tãpyr mãn ja ní gé. Ký tóg kanhkã pãtėn ký kri nĩ nĩ sir. Tá nĩn ký tóg nén ũ kar ki kanhró nĩ sir, ti tý ěmã kar vigvėg nĩn ký. ¹¹ Ti hã ne ti rãnhřãj kar to ěg tar han tí'. Ũ ag vĩn ký tóg ag tý *apóstolo* hynhan. Ũ mý tóg: “ũ tý inh ví mē ja tú ag mý inh ví tónh tũg nĩ,” he mũ. Ũ tý tóg *igreja* to kófa han. Ũ mý tóg: “ũ tý *igreja* krēm vėnh mãn tí ag mý inh ví kãmén nĩ,” he mũ gé. ¹² Tag to tóg ěg tar han tí, ěg tý jagně tar han jé sir, ti rãnhřãj to, ěg tý tý ti jãvy nýtĩn ký, ti ve fag ke gé. ěg tý ěg rãnhřãj tag ki króm ký *Cristo* há ěn vỹ tar pė ní ha. ěg hã vỹ tý ti há nýtĩ. ¹³ Ti tý ěg kar tý vỹjyre pir han mũ ve sór vē, ěg tý ti ki ge ký nýtĩn ký. Ký ěg kar vỹ ěg rãnhřãj to tar nýtĩ sir. Ký ěg *Cristo* tý ěprã ke jykre kãfór nĩ ěn ri ke nýtĩ sir. Koměr hã ěg tóg ti tý nén han mũ mré ti tý nén to jykrén mũ ki kanhrãn kãn ke mũ gé sir. Ký ěg tóg ũn sanh há kanhró ri ke nýtĩ sir.

¹⁴ ěg tý ģĩr ri ke nýtĩn ký tóg ti mý há tú nĩ. Ģĩr ag tóg, ag tý nén ũ mē ký kãnhmar nén ũ nón tí', nén ũ nón tí', he tí. ěg tý ti ví to ģĩr tý ki kagtũg ěn ri ke nýtĩn ký tóg ěg tý ũn ón mũ ví kri nĩm ja há tí, ěg tý ki kagtũg nýtĩn ký. Ũ ag tóg Topě ví to ón tí. Ag tý ěg tý ag mré kygně han sór vē. ¹⁵ Hã ra tóg ěg tý Topě tý ki hã tó mũ ěn hã han ký há tũnh mũ. Ký ěg tóg jagně to há tãví nýtĩnh mũ gé. Hã tý ěg tar nýtĩnh mũ, *Cristo* tý tý ěg krĩ nĩn ký. ¹⁶ Ký ěg tóg tý ti há ri ke nýtĩ. ěg kar tý tóg nén ũ pir han. Ký ěg kar vỹ ti tý ěg mý ti rãnhřãj nĩm ja ěn to tar nýtĩnh mũ. Ký ěg tóg ũn sanh há tar ri ke nýtĩ sir. Mog jé ěg tóg ke mũ, ěg tý jagně to há nýtĩn ký.

Cristo tý ěg mý vỹjyre tãg nĩm

¹⁷ Ký sóg ãjag jyvěn sór mũ, ěg *Senhor* tý inh mý: “ha ag jyvěn,” hen ký. Hã ký sóg: “ũ tý Topě ki kagtũg ag jykre han sór tũg nĩ,” he mũ. Kórég ti nỹ mýr, ag jykre ti. Ag tý vėsóg ki nén to jykrén mũ ěn hã han ag tóg tí. ¹⁸ Kutý mĩ ag mũgtĩ, ki kagtũg ag nýtĩ. Hã ra ag tóg ki kanhrãn sór tú nĩ gé. Hã ký ag tóg Topě tý ěg mý vỹjyre nĩm ja ěn ki kagtũg nýtĩ. ¹⁹ Ký ag tóg vỹjyre há to é he tí. Mý'ãg vãnh ag nýtĩ. Ag vėnh kavėnh vỹ ag mý há tí. Vỹjyre kórég tý ag kókég mũ ra tóg ag mý sér tũgtĩ, ký ag tóg to króhn ke tú nĩgtĩ. Ke tũg nĩ, ag jãvo.

²⁰ *Cristo* jykre vỹ ge tú nĩgtĩ, ki kanhró ãjag tóg nýtĩ. ²¹ Ti kãme ki kanhró kar ãjag nýtĩ ha, ti jykre ke gé. ²² Ti ki ge ký nýtĩn ký ěg tóg ěg tý vãsý nén han ja ěn ri ke han mãn ke tú nĩ ha. Ājag jykre pãno ěn tovanh kãn jé ãjag tóg ke mũ. Ājag tý ãjag jykre pãno jagma mũn ký ãjag tóg ãjag tý nén to ěn mũ ěn hã han mũ ja nĩgtĩ ver. Hã ra ěg tóg tag há to ter ke mũ. ²³ Ký Topě mý to vĩm nĩ, ti tý ãjag mý ãjag jykre kurynh kãn jé, ti tý ãjag fe jãnhkrig jé. ²⁴ Vỹjyre tãg hã han sórm nĩ, Topě tý ěg mý vỹjyre tãg nĩm mũ ěn ti. Ký ěg tóg ti ri ke nýtĩnh mũ. Kuryj ěg nýtĩnh mũ. Há ěg nýtĩnh mũ, ti há ri ke.

²⁵ Hã ký jagně mý ón mãn tũg nĩ. Ki hã tóm nĩ, jagně mý. Jagně mré ke vỹ tý ěg nýtĩ, ěg tý *Cristo* há ri ke nýtĩn ký. ²⁶ Ājag fe tý ģým ke mũ ra Topě ví mranh tũg nĩ. Ājag tý jagně to jũ nýtĩn ký kurã ũ jãvãnh sór tũg nĩ. Kutý ke to há tý há' hem nĩ, ũri. ²⁷ Japo tý ãjag krĩn sór mũ ra ti ví jēmě tũg nĩ. ²⁸ Vãsý ãjag kã mĩ ũ vỹ ũ tý nén ũ pigiu mē ja nĩgtĩ. Ký ěn han mãn tũg nĩ. Ājag rãnhřãj nón ãjag mũnh ke mũ ũri, ãjag tý ãjag rãnhřãj to nén ũ kar ve jé. To vãsãn nĩ, ti tý ãjag mý kėn jé, ãjag tý tý ũn jagãgtar ag jagãgtãn jé.

²⁹ Vėnh ví kórėg to sór tũg nĩ. Nén ũ há hã tý vėmėn nĩ, ãjag tý ãjag ví tý jagně tar han jé, ãjag tý jagně jykre kurynh jé.

³⁰ Topě kuprĩg fe kaj han sór tũg nĩ gé. Topě vỹ ěg mý ti kuprĩg jėnė, ti tý hã tugrĩn

ěg nĭgĭěg jě, ěg krenkren ke to. Ti tĭ tĭ ěg jagrě nĭn kĭ ěg tóg ki kanhró nĭtĭ, Topě tĭ ěg krenkren han ke mĭn ki. ³¹ Jagně to jykřěn kónān tĭg nĭ. Jagně to krĭ rĭy han tĭg nĭ. Ājag fe tĭ gĭm ke mě nĭtĭ tĭg nĭ. Fěfěn tĭg nĭ. Jagně to vĭ kónān tĭg nĭ. Vějykre pāno tovānh kān nĭ. ³² Jagně to vĭ há han nĭ. Jagně mĭ koměr há vĭm nĭ. Jagně mĭ věnh pāte fón nĭ, Topě tĭ *Cristo* tugřĭn ěg mĭ věnh pāte fón ja ěn ri ke.

5

Ěg jykre tĭg

¹ Topě tĭ vějykre han tĭ ěn há han nĭ, ājag tĭ tĭ ti fe nĭtĭn kĭ, ti krě. ² Jagně to há kar nĭtĭm nĭ, *Cristo* tĭ ěg to há nĭ ri ke. Ěg jagfy tóg věnh fěg. Ěg tĭ Topě mĭ něn ũ pĭn ri ke ti nĭ, ti tĭ ěg jagfy věnh fěg mĭ ěn ti. Kĭ tóg Topě mĭ há tĭ sir.

³ Topě tĭ vĭ tĭ ājag nĭtĭ. Há kĭ vějykre pāno tĭ věměn sór tĭg nĭ, ājag tĭ han sór tĭ nĭ jě. Ěg prĭ tĭ mrě nĭ, ěg měn tĭ mrě nĭ, tĭ věměn sór tĭg nĭ. Ājag tĭ něn e há tĭ vāsān mě tĭ věměn sór tĭg nĭ gé. ⁴ Kĭ jagně mĭ vĭ kónān tĭg nĭ. Jagně to vĭ kónān tĭg nĭ gé. Fagrĭnh mĭ vĭ tĭg nĭ gé. Něn ũ kavěj tĭ věměn tĭg nĭ gé. Ěg tĭ tag tó kĭn pijě há nĭ', ěg tĭ tĭ Topě krě nĭtĭn kĭ. Ěg tĭ něn tónh ken há vě, ha mě: "ā tĭ inh mĭ něn jěněg mĭ tóg inh mĭ há kar nĭtĭ," he jě ěg tóg ke mĭ. Topě mĭ vĭ há han kĭ. ⁵ Tag to jykřěn, ha mě: ũ tĭ tĭ prĭ tĭ fi mrě nĭ mĭ ěn ti, ũ fi tĭ fi měn tĭ mrě nĭ mĭ ěn fi pijě *Cristo* venh ke mĭ'. ũ tĭ tĭ tĭ něn e há tĭ vāsān mĭ ěn pijě venh ke mĭ'. Ěg tĭ věnh kĭgrā to jān ěn ri ke ti nĭ, ěg tĭ ěg tĭ něn e há tĭ vāsān mĭ ěn ti. ũ tĭ ge pijě *Cristo* venh ke mĭ', ti tĭ tĭ ěg pā'i nĭ ěn ti.

⁶ ũ tóg ón kĭ ājag mĭ věnh vĭ há tó sór tĭ. ũ tĭ ge vĭ jěmě tĭg nĭ, ke tĭ nĭ mĭ ra Topě tóg ājag to jĭnh ke mĭ. Ti vĭ mranh vě mĭr, kĭ tóg ũ tĭ ge to jĭnh ke mĭ. ⁷ Há kĭ ag vĭ jěmě sór tĭg nĭ. ⁸ Vāsĭ ājag tóg vějykre ki kuty há han ja nĭgtĭ gé. Há ra Topě tóg ājag mĭ vějykre ki kurā ěn nĭm, ājag tĭ ti ki gen kĭ. Kĭ vějykre ki kurā tag há han sórnm nĭ. ⁹ Ěg tĭ vějykre ki kurā há han kĭ ěg tóg jagně mĭ vĭ há han ke mĭ, vějykre kuryj. Ki há tó jě ěg tóg ke mĭ gé, jagně mĭ. ¹⁰ Vějykre tĭ ěg *Senhor* mĭ há nĭ ěn há han sórnm nĭ. Ěn há to jykřěn mág nĭ.

¹¹ Kejěn ājag tóg ũ vég tĭ, há ra tóg vějykre ki kuty han tĭ. Kĭ tĭ mrě han sór tĭg nĭ. Ti mĭ: "kórég ti nĭ, tovānh nĭ," hem nĭ. ¹² Věnh péju kĭ ag tóg han tĭ, vějykre kórég ti. Ěg mĭ'a tóg tĭ, ěg tĭ ag tĭ něn han tĭ ěn ve kĭ. ¹³ Kejěn tóg ag tĭ něn han mĭ křĭ kurāg tĭ, kĭ tóg ve há tĭgtĭ, ag jykre ti. Kurā ki ěg tóg ti kórég nĭ ěn vég tĭ. ¹⁴ Kĭ tóg há nĭ, ěg tĭ vějykre kórég to: kórég ti nĭ, hen kĭ. Kĭ ěg tóg tovānh sór ke mĭ. Há kĭ ěg tóg: "Topě vĭ mranh sór měn

tĭg nĭ. Nĭgme ki kutě sór tĭg nĭ. Kĭ *Cristo* vĭ ā mĭ jěngřě han ke mĭ," he tĭ, ěg jān kĭ.

¹⁵ Ājag tĭ něn han mĭ to jykřěn nĭ. Krĭ tĭ nĭ sór tĭg nĭ. Vějykre há ki věnh kanhrān kĭ mĭm nĭ. ¹⁶ Kurā kren tĭg sórnm nĭ. Něn ũ jagy ve jě ěg tóg ke mĭ, há kĭ tóg há tĭ, ěg tĭ kurā kren tĭ nĭn kĭ. ũ ri ti rānhřāj han nĭ. Kejen ti jagy tĭnh mĭ, ěg tĭ ti rānhřāj han sór mĭ ra. ¹⁷ Ěg *Senhor* vĭ ěg tĭ něn ũ há han mĭ ve sór tĭ. Kĭ tag há to jykřěn nĭ, ājag tĭ tag há han jě.

¹⁸ *Vinho* tĭ věsěn tĭg nĭ, tĭ věnh pépěv han tĭg nĭ, goj fa tĭ ke gé. Vějykre kórég vě. Topě kupřĭg tĭ ěg fān tag há ne há nĭ'. ¹⁹ Jagně mrě Topě tĭ jān nĭ. Ěg *Senhor* jě tóm nĭ. Ti kupřĭg vĭ ěg kanhrān tĭ gé, ěg tĭ ěg *Senhor* mĭ něn tó sór mĭ to, ěg tĭ ti tĭ jān há han jě. Ěg tĭ ti mĭ: "há kar ti nĭ," hěnh ke vě gé. ²⁰ Ěg jóg tĭ Topě mĭ ěg tóg tónh ke mĭ, ti há mĭ ěg tóg: "ā tĭ ěg mĭ něn ven mĭ vĭ há kar nĭtĭ," hěnh ke mĭ, ěg tĭ ěg *Senhor* tĭ *Jesus Cristo* jĭji tón kĭ.

Ŭ tĭ jagně mrě nĭtĭ fag jykre

²¹ Ěg tĭ *Cristo* kaměg kĭ tóg há tĭ. Kĭ ěg tóg jagně jykre mĭ mĭnh ke mĭ gé, ěg tĭ tĭ ti mrě ke nĭtĭn kĭ.

²² ũn tĭtā fag jě fag měn ag jykre mĭ mĭjěg, fag tĭ ěg *Senhor* jykre mĭ mĭ ěn ri ke. ²³ Fi krĭ vě, fi měn ti, ti tĭ fi ki rĭr jě. *Cristo* vĭ tĭ ti ki ge kĭ nĭtĭ kar ag krĭ nĭ, fag krĭ ke gé. Kĭ ěg tóg tĭ ti há ri ke nĭtĭ, ti tĭ ěg kren han kĭ, ti tĭ ěg ki rĭr nĭn kĭ. ²⁴ Há kĭ ěg tóg, *Cristo* jykre mĭ mĭgtĭ. Ge ti nĭgtĭ, ũn tĭtā fag jykre ti. Fag měn jykre mĭ fag mĭnh ke mĭ.

²⁵ Fag měn ag jě ag prĭ fag to há nĭtĭ, *Cristo* tĭ ěg to há nĭ ěn ri ke. Ěg jagfy tóg věnh fěg, ²⁶ ěg kar tĭ tĭ ti tĭ nĭtĭ jě, fag ke gé. Goj tĭ ěg kygpe kĭ nĭtĭ. Ti vĭ tĭ tóg ěg jyvěn tĭ, ěg há nĭtĭ jě. ²⁷ Ěg tĭ věnh mĭ nĭtĭnh ke tĭ vě. Ěg tĭ kaga ri ke nĭtĭnh ke tĭ vě. Ěg kórég nĭtĭnh ke tĭ vě gé. Ěg sĭnvĭ tāvĭ nĭtĭnh ke vě, ěg tĭ tĭ tĭ tĭ nĭtĭn kĭ. *Cristo* prĭnh ke ri ke vĭ tĭ ěg nĭtĭ.

²⁸ Tag ri ke han nĭ, ājag prĭ tĭ. Fag to há nĭtĭm nĭ, jagně jykre mĭ mĭm nĭ. "Inh há ri ke vĭ tĭ fi nĭ," hem nĭ, fag to. ũ tĭ tĭ prĭ fi to há nĭn kĭ tóg věso há nĭ sir. ²⁹ Věnh ki rĭr há han ěg tóg tĭ. Jěg ěg tóg tĭ, ěg tar nĭtĭ jě. Ěg pijě věnh kókěn sór tĭ'. *Cristo* vĭ ěg tĭ ge tĭ gé. Ěg ki tóg rĭr há han tĭ gé. ³⁰ Ti há vĭ tĭ ěg nĭtĭ, ěg kar, ěg tĭ ti ki ge kĭ nĭtĭn kĭ.

³¹ Tag vĭ rán kĭ nĭ, ha mě: "ŭn grě tóg ti prĭ fi mrě ti panh ré kĭ ti mĭ, ti mĭnh fi ré kĭ ke gé. Ti prĭ fi mrě tóg tĭnh mĭ. Fi mrě tóg tĭ ŭn pir nĭ sir," he ja tóg nĭgtĭ, Topě vĭ rán ki. ³² Tag vĭ tĭ něn ũ sĭnvĭ pě nĭ. Kĭ tóg *Cristo* to rán kĭ nĭ gé, ti tĭ ũ tĭ ti ki ge kĭ nĭtĭ ag mrě tĭ ũn pir nĭn kĭ. ³³ Há ra tóg ěg mĭ rán kĭ nĭ gé, ěg tĭ ěg prĭ fag to há nĭtĭ jě, ěg tĭ věnh ki

rĩr há han mũ tag ri ke. Kĩ tóg fag mũ rán kũ nĩ gé, fag tĩ fag mėn vĩ jēmēn jé.

6

Ĕg han mũ fag to vėjykre

¹ Kĩ sóg ājag krē mĩ: “ājag han mũ fag vĩ kri fim nĩ,” he mũ. Ĕg *Senhor* jykren ha vė. ² Ājag han mũ fag kamēg nĩ. Topē tĩ Ĕg mũ tag tó kũ tóg Ĕg mũ nén ũ há tó mũ gé, há vĩ: ³ “ā han mũ fag kamēg nĩ, ā tĩ tũg há han jé, ā tĩ ga kri tũg mág han jé,” he ja nĩ. ⁴ Kĩ sóg ũn sanh ag mũ: “ājag krē mũ vĩ tar pė han tũg nĩ, ag tĩ ājag to jũ tũ nĩ jé,” he mũ gé. Ājag krē jyvėn nĩ, ag mũ Ĕg *Senhor* jykre kāmén nĩ, ag tĩ mũ mũn jé.

Camarada mré patrão kāmē

⁵ Ājag kāmĩ ũ ag tóg *patrão* krēm nĩtĩ gé. Ājag *patrão* vĩ kri fim nĩ. Ti kamēg nĩ. Ti rānrhāj ki rĩr há han nĩ, ājag tĩ *Cristo* rānrhāj ki rĩr tĩ ĩn ri ke. ⁶ Ũ tóg kejėn ón kũ tĩ *patrão* tũ ki rĩr tĩ, tĩ *patrão* tĩ tĩ mũ vĩ há han jé. Tag han tũg nĩ. Ājag *patrão* tũ ki rĩr hapė han nĩ, ājag tĩ tĩ *Cristo* mũ rānrhāj tĩ nĩtĩn kũ, Topē jykre tĩ ājag mũ sér tĩn kũ. ⁷ Ājag *patrão* rānrhāj ki rĩr kũ mũ sér nĩtĩm nĩ. Ājag tĩ Ĕg *Senhor* rānrhāj ki rĩr vė, ājag tĩ tĩ rānrhāj ki rĩr kũ. ⁸ Ha vė, Ĕg tĩ nén ũ há han kũ Ĕg tóg tĩ kaja venh ke mũ, kanhkā tá. Ĕg *Senhor* vỹ Ĕg mũ tĩ kaja ven ke mũ, tĩ *camarada* ag mũ, ag *patrão* mũ ke gé, tĩ ki ge kũ nĩtĩ kar ag mũ. ⁹ Ājag kāmĩ ũ vỹ tĩ *patrão* nĩtĩ, kũ ājag *camarada* vỹ nĩtĩ, ājag krēm. Ag to há nĩtĩm nĩ. Ĕg *Senhor* vỹ kanhkā tá nĩ. Ājag pā'i vė, ājag *camarada* pā'i vė gé há ra. Tĩ mũ Ĕg tóg tĩ ũn pir nĩtĩ, tag ki ũn mág mré ũn kāsir ag.

Japo katō vāsānsān jafā

¹⁰ Kĩ sóg ājag mũ tag tó sór mũ gé ver, ha mė. Ĕg *Senhor* ki ge kũ nĩtĩ to tar nĩtĩm nĩ. Tar tĩ nĩ, kũ tóg Ĕg tar han ki kanhró nĩ gé. ¹¹⁻¹² Tag ki Ĕg vėnh génh ri ke han tĩ, Ĕg tĩ Japo kato vāsānsān kũ nĩtĩn kũ. Há ra Topē tóg Ĕg mũ Ĕg tĩ kato vāsānsān jafā nĩm tĩ. Kũ mǎn nĩ, kũ Japo tóg Ĕg tĩ hė ri kenh ke tũ nĩ. Tar jė jé Ĕg tóg ke mũ ha. Ĕg pijé Ĕg mré ke ag kato vāsānsān tĩ'. Pā'i ag nĩtĩ, ũ tĩ Ĕg kato vāsānsān mũ ag, há ra Ĕg tóg ag vėg tũ nĩgĩ. Kutĩ tǎn ag vė, ga to pā'i ag vė gé. Kanhkā krēm ag ĩmā nĩtĩ gé. Kórég kar ag nĩtĩ. ¹³ Kũ mǎn kǎn nĩ, Topē tĩ Ĕg mũ nén tĩ ag kato vāsānsān jafā vin sór mũ ĩn tĩ. Kejėn ag tóg Ĕg kato vāsān mág han ke mũ. Kurā ĩn kǎ ag tóg Ĕg tĩ hė ri kenh ke tũ nĩ, Topē tĩ Ĕg tar han kũ.

¹⁴ Há kũ tar nĩtĩm nĩ. Ĕg *Senhor* vỹ ón vǎnh nĩ. Tĩ ón vǎnh vỹ vėsóg fim ja mág ri ke nĩ. Tĩ vėsóg fim ri ke han nĩ. Kũ vėjykre kuryj vỹ tĩ *soldado* tĩ *camisa* tĩ *ferro* ri ke nĩ. ĩn tu ri ke han nĩ. Vėjykre kuryj han to ken há vė. ¹⁵ Ĕg

tĩ Topē vĩ sér tó sór mũ vỹ Ĕg pėn né ri ke nĩ. ĩn rĩnh ri ke han nĩ, há vỹ: vėnh kar mũ Topē vĩ kāmén, he mũ. ¹⁶ Ĕg tĩ *Jesus* ki rǎ kũ tóg *soldado* tĩ vėjy ven jafā ma tĩ ĩn ri ke nĩ. *Satanás* tĩ Ĕg kato vāsān kũ tóg tĩ tĩ no tĩ Ĕg to pėg kũ tĩ grug ri ke nĩ. Ĕg tĩ vėjy ven jafā tĩ vėjy ven kũ tóg tĩ *hlynd* ke tĩ, tĩ no gru ĩn tĩ. ¹⁷ Ĕg kren ke vỹ *soldado* sǎpe tĩ *ferro* ĩn ri ke nĩ. Kũ Topē vĩ vỹ rógro ri ke nĩ gé. Topē kuprĩg vỹ Ĕg mũ kāmén tĩ', Topē vĩ tĩ. Topē tĩ Ĕg mũ Japo kato vāsānsān jafā vin ke mũn há vė. ¹⁸ Kũ Topē mré vēmén nĩ gé. Tĩ mũ nén kar to vĩm nĩ. Tĩ kuprĩg vỹ Ĕg jagfĩ vỹ tĩ gé. Topē mré vĩ to krónh ke tũg nĩ. Ĕg tĩ to krónh ken kũ tóg Ĕg nũr ri ke nĩ sir. Ke tũg nĩ. Ĕg mré tĩ ki ge kũ nĩtĩ kar to vĩm nĩ. ¹⁹ Kũ inh jagfĩ tĩ mré vēmén nĩ gé. Topē vĩ tó sóg tĩ. Kũ inh mré to vĩm nĩ, isỹ inh kato vāsānsān mũ ag kamēg tũ nĩ jé, isỹ vėnh kar mũ Topē tĩ nén han sór mũ ĩn kāmén há han jé, vėnh vĩ sér ĩn. ²⁰ Topē vỹ inh mũ tag nĩm ja nĩ, sỹ han jé, há ra sóg ver se kũ jé. Kũ tóg sỹ ag kamēg tũ nĩnh há tĩ, sỹ *Jesus* kāmē tó kǎn jé, sỹ tĩ tĩ inh mũ: “ha ag mũ kāmén,” he mũ tag tó kǎn jé.

Paulo tĩ Tĩquico jėnėnh ke

²¹ Kũ tóg inh mũ há tĩ, ājag tĩ isỹ nén ve ja tag mė kǎn jé, isỹ nén han mũ mré há. Há jé sóg ājag mũ *Tĩquico* tĩ jėnėnh ke mũ. Ĕg régre ũ vė gé. Iso há tǎvĩ tĩ nĩ. Ĕg *Senhor* rānrhāj han tĩ tĩ. To krónh ke tũ tĩ nĩgĩ. ²² Tĩ há vỹ ājag mũ inh kāmén ke mũ, tĩ tĩ ājag fe tĩ há' he jé. Há jé sóg tĩ jėnėnh ke mũ.

²³ Ĕg jóg tĩ Topē jé ājag krĩ kuprǎg, Ĕg régre kar ag mré há. Tĩ jé ājag tĩ jagnė to há kar han. Tĩ jé ājag tĩ ki rǎ há han ĩn han, Ĕg jóg tĩ Topē tĩ, Ĕg *Senhor* tĩ *Jesus Cristo* tĩ ke gé. ²⁴ Topē jé ājag tar han, ũ tĩ Ĕg *Senhor* tĩ *Jesus Cristo* to há nĩtĩ ag kar, kũ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, Ĕg tĩ to há nĩtĩ tĩ.

Há vė.

PAULO TÛ CARTA HAN: FILIPOS TÁ KE AG MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë, inh. Isÿ ãmã tÛ *Filipos* tá ke ag mÛ rán há vë. Kÿ *Timóteo* vÿ inh mré äjag mÛ jënëg mü gé, inh mré *Jesus Cristo* mÛ rãnrãj tÛ tag ti. Isÿ äjag mÛ ti rá tag jënë vë, äjag tÛ *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtÿn kÿ. Kÿ sóg äjag kófa ag mÛ jënëg mü gé, ù tÛ kófa ag mré rãnrãj tÛ ag mÛ ke gé, fag mÛ ke gé.

² Ëg jóg tÛ Topë jé äjag tar han, ti jé äjag krÿ kuprãg, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ke gé.

Paulo tÛ Topë mré vÿ

³ Äjag to sóg Topë mré vÿ há han tí, sÿ äjag mÛ êkrén kÿ. ⁴ Sÿ äjag to Topë mré vÿ kÿ inh fe tóg mrin ke tí. Inh mÛ tóg sér tí, sÿ äjag mÛ êkrén kÿ. ⁵ Äjag tÛ inh mré *Jesus* kãmén kÿ tóg inh mÛ há tí, äjag tÛ inh mré ti to tar nÿtÿn kÿ. Kÿ sóg Topë mÛ vÿ há han tí, äjag to. Kÿ äjag tóg ùri ti ví tó há han tí. Tovãnh tú äjag nÿ. Kÿ tóg inh mÛ sér tí. ⁶ Tag ki kanhró sóg nÿ, ha mē. Topë vÿ äjag krÿn rá nÿ, komēr há, nēn ù há kar to. Kÿ tóg äjag krÿn tÿgtÿ sir, ti tÛ komēr há äjag krÿn kãn jé, *Jesus Cristo* kãtÿg mãn ke kurã to há. ⁷ Tag to sóg jÿkrén, sÿ äjag mÛ êkrén kÿ. Inh fe vÿ tÛ äjag nÿtÿ. Inh há mré tóg äjag tar han tí, ãg *Senhor* tí. Há kÿ äjag tóg inh mré jagtar nÿtÿ, inh se kÿ jé tag ti to. Isÿ vãsÿ kavãr kÿ jé ãn kã sóg ag mÛ Topë vÿ kãmén ja nÿgtÿ. Kÿ äjag tóg inh mré to tar nÿtÿ ja nÿgtÿ gé, ùri ke gé. ⁸ Sÿ äjag kar venh há tóg tí, kÿ Topë vÿ ki kanhró nÿ. Inh mÛ äjag tóg tÛ inh fe pē nÿtÿ. Ëg tÛ *Jesus Cristo* mÛ tÛ ti fe pē ãn ri ke äjag nÿtÿ, inh mÛ.

⁹ Sÿ Topë mré vÿn kÿ sóg ti mÛ äjag to: “jagnē to há ag nÿtÿ,” he tí. “Ag tÛ komēr há jagnē to há kar nÿtÿ han nÿ. Ag kanhrãn nÿ gé, ag tÛ komēr há ã jÿkre ki kanhrãn kãn jé, ag tÛ ki króm kãn jé,” he sóg tí, Topë mÛ. ¹⁰ “Á tÛ ag kanhrãn kÿ ag tóg nēn ù há kar ki kanhró nÿtÿnh ke mü. Tag vÿ hapē nÿ, ãn vÿ há sí nÿ, he jé ag tóg ke mü.” he sóg tí, Topë mÛ. Kÿ äjag tóg jãnhkri nÿtÿnh ke mü, kÿ äjag tóg mÛ äg ke tú nÿ, *Cristo* kãtÿg mãn ke kurã ãn kã. ¹¹ Kÿ äjag tóg vëjÿkre há han kãn ke mü sir, *Jesus Cristo* tÛ äjag mÛ ti jÿkre há ãn nÿm kÿ. Há jé sóg Topë mÛ äjag tó tí. Ti tÛ äjag krÿ tÛ há' hen kÿ vënh kar tóg ti tÛ tÛ ãn mág nÿ venh ke mü. Kÿ ag tóg ti mÛ ví há han ke mü gé sir.

Jesus tÛ inh jÿkre

¹² Inh kanhkã', inh jagtar mü ra *Jesus* kãme tóg vënh kar krÿ rÿm ke mü. Tag to jÿkrén. ¹³ Vënh kar tóg mē kãn, ti ví ti, porisa ag mré há, ù tÛ *palácio* ki rÿr tí ag mré há. *Cristo* tugrÿn sóg se kÿ jé, há vëg ag tóg mü. ¹⁴ Kÿ *Jesus* mré ke tÛ hēn ri ke ag vÿ tar nÿtÿ

gé sir, ãg *Senhor* jÿkre to, inh se kÿ jé tag tugrÿn. Há kÿ ag tóg Topë ví tó tí sir, ag tÛ to tar nÿtÿn kÿ, ag mÛmëg vãnh nÿtÿn kÿ. ¹⁵ Û ag tóg iso jü nÿtÿ, há kÿ ag tóg *Jesus* tó tí, ag tÛ inh ri ke han sór kÿ. Kÿ ù ag tóg iso há nÿtÿ, há kÿ ag tóg ti tó tí sir. ¹⁶ Topë tÛ inh mÛ vënh rãnrãj nÿm há vë, sÿ pã'i ag mÛ ti kãmén jé. Há vëg ag tóg tí, ù tÛ iso há nÿtÿ ag. Kÿ ag tóg ti ví tó tí. ¹⁷ Û ag tóg há ra iso jü nÿtÿ, há kÿ ag tóg ón kÿ *Cristo* kãmén tí, ag tÛ inh ví kãfór han sór kÿ. Ag tÛ inh kato tē ag tÛ iso jü han sór vëgtÿ gé. Ag tÛ inh se tÛ hēn ri ke han sór vë. ¹⁸ Há ra sóg ag to vënh mÛ nÿ sór tú nÿ. *Cristo* tó ag tóg mü mÛr. Û tóg ón kÿ tó tí, jo ù tóg tó há han tí. Ag kar vÿ ti tó tí. Kÿ tóg há tí. Há kÿ tóg inh mÛ sér tí. Kÿ sóg inh mÛ sér tÛ tú' he sór tú nÿ.

¹⁹ Há ra sóg kren ke mü gé, ha vem nÿ. Ki kanhró sóg nÿ. Äjag há ne iso Topë mré vÿ tí, kÿ *Jesus Cristo* vÿ isar han tí gé, ti kuprÿg tÛ. Há kÿ sóg kren ke mü. ²⁰ Kÿ sóg tag jãvãnh mü, ha mē. Hēn ri ke mÛn ag tóg inh kavãn ke mü. Hēn ri ke mÛn ag tóg isén ke mü. Há ra sóg ti mré ví tí, sÿ nēn ù kamëg tú nÿ jé, sÿ ti kavēnh tú nÿ jé, inh mÛ äg tú nÿ jé. Vënh kar tÛ isugrÿn *Jesus* tÛ tÛ ãn mág nÿ ven kÿ tóg inh mÛ sér tí. ²¹ Inh jÿkre há vÿ tÛ *Cristo* ti nÿ, há kÿ sóg iser kÿ ti venh tÿg ke mü. Kÿ tóg inh mÛ sér tÿnh mü. ²² Kÿ sóg há ra inh kren kÿ ti rãnrãj há han ke mü. Há kÿ sóg sÿ nēn han sór mü ki kagtÿg nÿ. ²³ Inh kren ke mÛ inh mÛ hãn tí vÿ, iser ke vó? he sóg tí. Iser kÿ sóg *Cristo* mré nÿnh mü. Kÿ tóg inh mÛ hapē nÿ, isÿ ti venh há tÿn kÿ. ²⁴ Jãvo isÿ äjag mré nÿn kÿ sóg äjag tar han ke mü. Kÿ tóg inh mÛ há kãfór nÿ. ²⁵ Há tóg inh mÛ ge nÿ. Kren jé sóg ke mü, he sóg tí. Kÿ sóg äjag kar mré nÿnh ke mü. Äjag ve jé sóg ke mü, äjag tÛ komēr há inh ví mē kÿ ti ví kri fi jé. Kÿ tóg äjag mÛ sér tÿnh mü, ha vem nÿ. ²⁶ Isÿ äjag mré nÿ mãn kÿ tóg inh mÛ há tÿnh mü. Kÿ äjag fe tóg mrin ke pē han ke mü, äjag tÛ inh ve mãn kÿ. Äjag mÛ sóg tÛ ãn mág jé, *Jesus Cristo* tugrÿn.

²⁷ Ha vé, *Cristo* jÿkre há han nÿ. Tag há to vãsãnsãn nÿ. Hēn ri ke mÛn sóg äjag venh kãtÿg ke mü. Hēn ri ke mÛn sóg äjag venh kãtÿg ke mü. Inh kãtÿ tú ra jagnē nÿm vëjÿkre pir han kÿ nÿtÿm nÿ. *Jesus* kãme há tóm nÿ. Ti ki ge kÿ nÿtÿm nÿ. Sÿ tag mēnh há tóg tí, äjag to. ²⁸ Û tÛ ãg kato vãsãnsãn mü ag kamëg tÿg nÿ. Há tugnÿn ag tóg ag tÛ nÿgme ki vãr ke ki kanhró nÿtÿ. Há tugnÿn äjag tóg äjag krenkren ke ãn ki kanhró nÿtÿ gé sir. Topë vÿ ãg tar han ke mü, ãg tÛ ag tÛ hēn ri ke jé gé. ²⁹ *Cristo* ki ge kÿ äjag nÿtÿ. Kÿ äjag tóg ti tugrÿn jagtar nÿtÿnh ke mü gé. Há jé tóg äjag kuprëg. ³⁰ Há kÿ äjag tóg inh kóm ti jagy vëg tí gé. Ag tÛ vãsÿ inh kato vãsãnsãn ãn ve ja äjag tóg nÿgtÿ gé. Ûri sóg há vëg tí ver. Kÿ inh kóm tar nÿtÿm nÿ.

2

Topē kósin tǵ tǵ ěprā ke nǐ

¹ Ha vé, sǵ ājag jyvĕn sór vĕ, ha mĕ. Ājag tǵ *Jesus* jykre han kǵ nǵtǐ tag vǵ ājag tar han tǐ. Tǐ tǵ ājag to há nǐ tag vǵ sér tǐ. Tǐ kuprǐg vǵ tǵ ājag jagrĕ nǐ. Kǵ ājag tóg jagnĕ to há nǵtǐ gé. Jagnĕ jagāgtān ājag tóg tǐ gé. ² Kǵ inh jagāgtān nǐ gé. Inh fe tǵ mrin kem nǐ gé, inh mǵ sér tǐ jé. Jagnĕ mrĕ vĕjykre pir há han nǐ, ha mĕ. Jagnĕ to há tāvi nǵtǐm nǐ. Ājag tǵ nĕn ũ to jykřĕn kǵ jagnĕ mrĕ to jykřĕn nǐ, ājag tǵ vĕjykre pir há han jé. ³ Vĕsǵ ũn mág han sór tǵg nǐ. Jagnĕ kǵfór han sór tǵg nǐ. “Tǵ inh ũn sǐ nǐ,” hem nǐ. Jagnĕ mǵ: “inh kǵfór tǐ nǐ,” hem nǐ gé. ⁴ Ājag tǵ ājag tǵ ki řir mrĕ há jagnĕ tǵn ki řirm nǐ gé. ⁵ *Jesus Cristo* kóm tǐ jykre han nǐ gé, jagnĕ mǵ. Tǐ tǵ vĕjykre han há vĕ, ha mĕ.

⁶ Topĕ há pĕ ja ti nǐ mǵr. *Jesus* ti, tǐ tǵ tǐ mrĕ nĕn kǵ. Há ra tóg tá nǐ kǵ: “isǵ vĕ, kanhkā ti. Há kǵ sóg ěprā ke ag to tǐg ke tǵ nǐ,” he ja tǵ nǐ. ⁷ Kanhkā tá tǐ tǵ nĕn tovānh kǵn sór ja ti nǐ. Kǵ tóg ěg ri ke nǐ jé kǵtǵg sór ja nǐ. Há kǵ tóg kǵtǵg ja nǐ. ěprā ke jagtar ri ke tóg nǐ, tǐ tǵ ěprā ke fi ki mur kǵ. ěg tǵ ěprā tǐ ve kǵ tóg tǵ ěg há pĕ nǐ. ⁸ Vĕsǵ ũn mág han ja tǵ tóg nǐ. Kǵ tóg tǐ jóg vǐ há han ja nǐgtǐ. Tǐ vǐ han kǵ tóg ter ja nǐ. Krunh to sa kǵ tóg ter ja nǐ, mǵr, ha mĕ. ⁹ Há kǵ Topĕ tóg tǐ tǵ vĕnh kar kǵfór han sir. Kǵ tóg tǐ jijin mǵ sir. Kǵ tǐ jiji tag tóg vĕnh kar jygji kǵfór nǐ. ¹⁰ ěg tǵ tǐ jiji mĕ kǵ vĕnh kar tóg tǐ krĕm mǵgmǵg ke kǵn mǵ sir, kanhkā tá ke kar ag, ěprā ke kar ag ke gé, vĕnh kuprǐg kar ag ke gé. ¹¹ Kǵ vĕnh kar tóg: “*Jesus Cristo* vǵ tǵ pǵǐ mág nǐ,” hĕnh ke mǵ sir. Tag há tugřin ag tóg sir Topĕ to: “tǵ tóg ěg kǵfór kar nǐ,” he mǵ. Tag to jykřĕn nǐ, ājag tǵ tǐ kóm han jé, *Jesus Cristo* kóm.

ěg tǵ ěprā ke ag mǵ jĕngřĕ han ke

¹² Inh kanhkā', ājag ki sóg fe nǐ. Inh vǐ han ājag tóg mǵgtǐ, sǵ ājag mrĕ nĕn kǵ. Há ra sóg ũri ājag mrĕ nǐ tǵ nǐ. Ge ra inh vǐ kri fim nǐ. Ājag krenken ke vĕ. Kǵ Topĕ jykre há han nǐ. Topĕ kamĕg nǐ. “Tǐ mǵ ěg to jǵnh ke tǵ nǐ vǵ?” hem nǐ. ¹³ Tǐ há ne tóg ājag krĕn há han tǐ', tǐ jykre tǵ ājag mǵ sér tǵn jé, ājag tǵ há mǐ há mǵn jé.

¹⁴ Ājag tǵ tǐ jykre han kǵ tǐ jykre to vǐ vǐ he tǵg nǐ, tǐ tǵ keĕĕn ājag mǵ jagy ra. Kǵ jagnĕ mǵ jagnĕ vǐ kafān tǵg nǐ gé, tǐ jykre to. ¹⁵ Há tugnĕn ũ tóg ājag to jykřĕn kónān ke tǵ nǐ, ājag tǵ kygnĕg tǵ nĕn kǵ. Kǵ ājag tóg tǵ Topĕ krĕ nǵtǐ gé, ājag tǵ tǐ jykre há han kǵ. ěprā ke kar vǵ jykre pǵno nǵtǐ, Topĕ vǐ mranh kǵ. Kǵ ājag tóg ag mǵ jĕngřĕ ri ke nǵtǐ, ājag tǵ ag mǵ Topĕ vǐ kǵmĕn kǵ. ¹⁶ Ājag tǵ tag han kǵ sóg tǵ ũn mág jĕnh ke mǵ gé, ājag tugřin, *Cristo* kǵtǵg mǵn ke kurā ěn kǵ. Kǵ sóg ājag to: “inh pijĕ

fagrĕnh mǵ ag to vǵsǵn'. Inh pijĕ fagrĕnh mǵ ag mǵ Topĕ vǐ kǵmĕn',” hĕnh ke mǵ.

¹⁷ Hĕn ri ke mǵn ag isĕn ke mǵ. Kǵ inh kyvĕnh tǵ inh ki kutĕ kǵ tóg ěg tǵ Topĕ mǵ nĕn ũ pǵn ri ke nĕnh mǵ. Ājag tǵ tǐ ki ge kǵ nǵtǐ tugřin ke vĕ. Ge ra tóg inh mǵ sér tǵn mǵ. Inh fe tóg mrin kĕnh ke mǵ, ājag kóm. ¹⁸ Kǵ tóg inh mǵ tǐ tǵ ājag mǵ sér tǵnh há tǐ gé, iser ke tǐ.

Timóteo mrĕ Epafrodito

¹⁹ Sǵ ājag mǵ *Timóteo* jĕnĕnh há tóg tǐ, ěg *Senhor* tǵ to: “he,” hĕn kǵ. Tǐ tǵ tá vǵn ke kǵ tóg inh mǵ ājag kǵmĕn ke mǵ. Kǵ inh krĕ tóg kǵnhvǐ' hĕnh ke mǵ sir, isǵ ājag to vĕmé há mĕn kǵ. ²⁰ Tǐ há ne tóg ājag mǵ ěkrĕn mág tǐ'. Ũ tóg tǐ ri ke tǵ pĕ nǐ, tǐ tǵ ājag to há nĕn kǵ. ²¹ Vĕnh kar ag vǵ: “inh rǵnhřǵj vǵ inh kutān mǵ.” he kǵn mǵ. Há kǵ ag tóg *Jesus* rǵnhřǵj han tǵ nǐgtǐ. ²² Há ra ājag tóg *Timóteo* ki kanhró nǵtǐ. Inh kósin ri ke tǐ nǐ. ěg krĕ ag vǵ ěg mrĕ ěg rǵnhřǵj han tǐ. Kǵ *Timóteo* vǵ inh mrĕ Topĕ vǐ tǵ rǵnhřǵj tǵgtǐ, tǐ tǵ tǵ inh kósin ri ke nĕn kǵ. ²³ Tǐ há jĕnĕ jé sóg ke mǵ, ājag to. Há ra sóg ver ag tǵ inh mǵ nĕn tó mǵ mĕ sór mǵ, ũ tǵ inh sĕg mǵ ag. Isǵ ag tǵ inh mǵ nĕn tó mǵ mĕ kar kǵ sóg vǵhá tǐ jĕnĕnh ke mǵ. ²⁴ Hĕn ri ke mǵn sóg kǵnhmar ājag vĕnh tǵg ke mǵ gé. ěg *Senhor* tǵ *Jesus* há ne ki kanhró nǐ'.

²⁵ Há ra tóg sǵ vĕsǵmĕr ũ jĕnĕnh há tǐ, ājag to. Há kǵ sóg *Epafrodito* mǵ: “ha ag to vǵn kĕ,” he mǵ. Ājag há ne tǐ jĕnĕ ja nǐgtǐ', tǐ tǵ inh ki řir jé. Kǵ tóg inh mǵ há tǐ. Inh mrĕ tóg Topĕ rǵnhřǵj han tǐ mǵr. Kǵ tóg inh kóm Topĕ vǐ to jagtar nǐ gé. ²⁶ Há ra tóg ājag mǵ ěkrĕg mǵ. Kǵ tóg ājag to krĕ kufy jagy nǐ sir, ājag tǵ tǐ kaga mĕ ja ěn tugřin. ²⁷ Kaga ja tóg nǐgtǐ mǵr. Kǵ tóg ter kren pĕ han. Há ra Topĕ tóg tǐ jagāgtān. Kǵ tóg há' he mǵ sir. Tǐ ter ra sóg inh jagtar tag kri vĕsǵřĕnh mág ke mǵ vĕ. Há ra Topĕ tóg inh jagāgtān gé. ²⁸ Há kǵ sóg tǐ mǵ: “ha tǵg to fǵrĕn,” he mǵ sir, ājag fe tǵ mrin ke jé, ājag tǵ tǐ ve kǵ. Há kǵ inh jagtar tóg pǵgsǐ' hĕnh mǵ gé sir. ²⁹ Tǐ jun kǵ tǐ to mǵ sér nǵtǐm nǐ, ājag tǵ tǐ ve mǵn kǵ, ěg *Senhor* tǵ tǐ jy nǐgǵn kǵ. Kǵ tǐ mǵ: “há tóg tǐ,” hem nǐ, ājag mǵ sér tǵn kǵ. ³⁰ *Cristo* rǵnhřǵj tugřin tóg ter kren mǵr. Há ra tóg tovānh ja tǵ nǐ. Há kǵ tóg inh ki řir há han. Ājag jĕgia kǵ jĕg kǵ tóg inh ki řir há han. Ũ tǵ ge mǵ vǐ há han nǐ.

3

Jesus jykre há vǵ tǐ pĕn kǵ há nǐ

¹ Inh kanhkā', vǵhá sóg ājag mǵ nĕn ũ tónh ke mǵ gé sir, ha mĕ. ěg *Senhor* ki ājag ge kǵ nǵtǐ. Há kǵ mǵ sér nǵtǐm nǐ. Tag rǵn inh huri. Há ra sóg rǵn mǵn mǵ. Sǵ ājag mǵ tag tó to sóg krónh ke sór tǵ nǐ. Ājag mǵ tóg há tǐ, sǵ tǐ tǵ ājag mǵ sér nǐ to ājag jyvĕn kǵ.

2 Vēnh ki rīr. Ōn kŷ Topē vī tó tī ag vŷ junjun ke mū, vējykre pāno han mū ag, ha vem nī. Inh mŷ ag tóg kasor ri ke nŷtī. Ōn kŷ ag tóg ājag gré fār junun kym sór mū. Hā kŷ vēnh ki rīr. ³ “Ēg fār kym hā tugrīn ěg tóg tŷ Topē krē nŷtī,” he ag tóg tī, ōn kŷ. Hā tū vē. Topē kuprīg vŷ tŷ ěg jagrē nī, kŷ ěg tóg ěg jagrē tag tugrīn Topē mŷ vī há han tū, ěg tŷ tī ki ge kŷ nŷtīn kŷ. Hā tugrīn ěg tóg tŷ Topē krē pē nŷtī. Ēg tŷ ěg fār kym mū ra tóg tŷ nén ū tū nī. Ēg fār vē mŷr, kŷ tóg ěg kren han ke tū nī. ⁴ Ēg fār tŷ ěg kren han ke nī ra sóg, tŷ inh kren han sór mū vē. *Moisés* jykre hā tŷ ěg kren han ke nī ra sóg, hā tŷ inh kren han sór mū vē. Hā ra tóg ge tū nī. ⁵ Vāsŷ inh jykre hā vē, ha mē. Isŷ kurā tŷ 8 (ke) han kŷ ag tóg inh gré fār junun kym, isŷ tŷ *povo tŷ Israel* krē nŷn kŷ, ěg jógjóg ve tŷ *Benjamin* krē 'krē ag ká ū. Kŷ inh han mū fag vŷ tŷ *Judeu* pē nŷtī. Inh mog kŷ sóg tŷ *Fariseu* nī. Hā ra *Fariseu* ag tóg *Judeu* ag jykre to tar tāvī nŷtī. ⁶ Sŷ ěg jykre to tar pē nŷn hā kŷ sóg *Jesus* ki ge kŷ nŷtī ag vóg kónān. Topē tŷ *Moisés* mŷ vējykre nŷn ja ěn ki króm kran ja sóg nŷgtī mŷr. Vējykre ěn mranh ja tū sóg nŷgtī. Ēn ká sóg tŷ ūn kuryj ja nŷgtī. ⁷ Hā kŷ sóg ag mŷ tŷ ūn hapē ja nŷgtī. Hā ra sóg ūri tag kar to: “nén ū tū vē, inh kókén jé tóg ke mū.” he mū sir. Sŷ *Cristo* ki rá kŷ sóg ěn tovānh kán mū sir. ⁸ Kŷ, hā vē. Inh jykre si kar tóg inh mŷ kórég nī, ūri, ti tŷ inh kókén kŷ. Nén pir hā ne há nī, hā vŷ: isŷ ěg *Senhor tŷ Jesus Cristo* ki kanhró nī jé, he mū. Hā kŷ sóg inh jykre si ěn tovānh kán, isŷ *Cristo* hā ki rá kŷ jēn kŷ. ⁹ Kŷ sóg ti há ki rá kŷ jē sir. Ūri sóg *Moisés* jykre ki króm tugrīn vēsŷ ūn mág han mán sór tū nī ha. *Jesus* ki rá há tugrīn sóg tŷ ūn mág jē ha. Hā tugrīn Topē tóg iso: “há ti jē ha,” he mū. ¹⁰ Sŷ ti ki kanhrān kŷ jē tag há tóg inh mŷ há nī. Ti há vŷ ti ter kar kŷ rīr mán, kŷ sóg ti mré rīr mán sór mū gé. Hā jé sóg ti mré jagtar sór mū gé. Iser kŷ sóg ti ter ri ke han sór mū gé. ¹¹ Sŷ rīr mán há tóg tī mŷr, iser kar kŷ. Hā jé sóg ti ri ke han sór tī.

Vēnhvó kāme

¹² Ver sóg ki kanhrān kán ja tū nī. Ver sóg tá krŷg ja tū nī. Hā ra sóg vāsān tī, sŷ komēr hā ti ki kanhrān kán jé, ti tŷ inh ki kanhró nī ěn ri ke, isŷ tŷ *Cristo* tū jēn kŷ.

¹³ Inh kanhkā', ver sóg tá krŷg ja tū nī. Hā ra sóg tag han mū, ha mē. Vēsŷjām sóg mī ěkrén mán tū nī ha. Vāsān mán', vāsān mán', he jé sóg ke mū ha, isŷ kejēn tá krŷg jé. ¹⁴ Ag tŷ jagnē mré pétē ri ke han sóg tī mŷr. Jagnē mré ag tóg pétē tū, ū tóg gŷjŷ he sór tī. Ēn ri ke han sóg tī. Inh gŷjŷ vŷ tŷ isŷ rīr krŷg ja tū venh ke ti nī. Hā jé Topē tóg ěg kuprēg, *Jesus Cristo* tugrīn.

¹⁵ Ū tŷ *Jesus* to sygsanh mū ag jé inh kóm han kán. Ū tŷ há ra to: “há tū vē,” hen kŷ

Topē jé ti kanhrān. ¹⁶ Kŷ ājag tŷ ti jykre mēg mū tag há jagma mūm nī, ājag tŷ tá junjun jé.

¹⁷ Inh kanhkā', inh jykre hā han kán nī. Kŷ ū tŷ inh jykre ri ke han mū ěn jykre tugnŷm nī gé, ājag tŷ ag mré há han jé. ¹⁸ Ū ag tóg ōn kŷ *Jesus Cristo* ki ge kŷ nŷtī. Hā kŷ ag tóg ti jykre kato vāsānsān mū, *Jesus* tŷ ěg jagfŷ krunch to ter mū ra. Ag kāmén tŷ hēn ri ke han isóg huri, ājag mŷ. Hā ra sóg ājag mŷ ag tó mán ke mū gé sir. Inh fe kaj tóg tī, kŷ sóg fŷ mū sir, ag jykre to. ¹⁹ Nŷgme ki ag tóg var ke mū, *inferno* ki, ha mē. Jēn há tāvī han sór ag tóg mū. Tag há tóg ag mŷ sér tī. Nén tŷ ěg mŷ'a han tī tag há tóg ag mŷ sér tī. Ēg tŷ tag mī vэг tī ěn há to ag tóg jŷkrén sór tī. ²⁰ Ag jāvo ěg jamā vŷ kanhkā tá nī. Kanhkā tá tóg kātīg ke mū, ěg kren han ke mū ti, hā vŷ: ěg *Senhor tŷ Jesus Cristo*, he mū. Ti há jāvānh ěg tóg nŷtī. ²¹ Ti há ne tóg ěg han mán ke mū', ti kātīg kŷ'. Ēg tŷ ga kri mūn kŷ ěg tóg ver krój nŷtī, ěg tŷ tŷ ěprā ke nŷtīn kŷ. Ti tŷ ěg mŷ ěg fār tág han mán kŷ ěg tóg ti ri ke nŷtīnh mū, ti mág ri ke, ti tar ri ke, ti sīnvī ěn ri ke. Ti tar tugnŷn tóg nén kar tŷ ti krém ke han mán ke mū gé.

4

Paulo tŷ ěg jŷvĕn

¹ Inh kanhkā', tŷ ājag tóg inh mŷ inh jāvy ri ke nŷtī. Kŷ tóg sŷ ājag venh há tŷgtī, sŷ ājag to há nŷn kŷ. Ājag hā tugnŷn inh fe tóg mrin ke tī. Ājag hā tugrīn sóg tŷ ūn mág jē. Ājag to sóg hapē nī. Hā kŷ tar nŷtīm nī, ěg *Senhor* jykre to.

² Vāhā sóg *Evodia* fi jŷvĕn sór mū, *Sintique* fi ke gé, ha mē. “Jagnē mré vējykre pir há han nī,” he sóg mū, ājag mŷ. “*Jesus* mré ke vŷ tŷ ājag nŷtī, kŷ jagnē kato vāsān tŷg nī,” he sóg tī. ³ Kŷ sóg ā mŷ ke mū gé, vŷ. Inh mré ā tóg ěg *Senhor* rānhrāj han tī. Kŷ fag jŷvĕn nī, fag tŷ jagnē to há nŷtī jé. *Clemente* ag mré fag tóg Topē vī ti tó tī gé, vēnh kar mŷ. Fag jigŷi vŷ rānrān kŷ nŷtī, Topē *livro* ki. Hā kŷ tóg vēnhmŷ nī, fag tŷ jagnē to jū ti.

⁴ Ēg *Senhor* mré ke vŷ tŷ ěg nŷtī, kŷ mŷ sér nŷtīm nī. Tag tó inh huri, há ra sóg tó mán ke mū sir, ha mē. Mŷ sér nŷtīm nī mŷr, ha mē.

⁵ Vēnh kar to fe nŷtīm nī. Ēg *Senhor* kātīg mán ke vŷ kakó tī ha, ha mē. ⁶ Krī kufy nŷtī tŷg nī. Nén kar tóm nī, Topē mŷ, ti mré vīn kŷ. Kŷ ti mŷ nén kar to vīm nī gé, ājag tŷ nén ve sór mū kar to. Kŷ ti mŷ nén kar to: “há ti nī,” hem nī gé, ājag tŷ ti mŷ *agradecer* hen kŷ. ⁷ Kŷ Topē vŷ ājag krī tŷ kuprā' henh ke mū. Ēg tŷ nén kar to jŷkrén há ra ěg tóg vēsóg ki ěg krī kuprāg ki kagtŷg nŷtī. Ti há ne ěg fe tŷ há' he tī'. Ti há ne ěg krī kuprāg tī'. Kŷ tóg kuprā pē nŷgtī sir, ěg tŷ *Jesus Cristo* ki ge kŷ nŷtīn kŷ.

⁸ Inh kanhkā', vāhā sóg ājag mý nén ũ tó sór mū gé. Nén ũ há há to jykrén nī, há vý: "ki há tó," he mū. Ęg tý nén ũ to: "há ti nī," he ěn há to jykrén nī. Vějykre kuryj há to jykrén nī, nén ũ jānhkri há to jykrén nī. Nén ũ sīnvī kar to jykrén nī gé, ki há ke kar to. Tag kar to ěg tóg: "sér ti tí," he tí. Há ký to jykrén mág han nī. ⁹ Ājag kanhrān mág sóg huri, sý ājag mý ti jykre kāmén ký. Ký ājag tóg inh jykre tugnȳm ja nī gé. Ký isý nén han mū ěn há han nī. Ký ũ tý ěg krī kuprāg mū ěn há vý ājag tar han ke mū, Topē tí.

²³ Ęg pā'i tý *Jesus Cristo* jé ājag tar han. Há vě.

Paulo tý ag mý vī há han

¹⁰ Ha vé, inh fe tóg mrin ke mū, ājag tý inh mý nén ũ jěněn ký. Ký sóg to Topē mré vī há han', vī há han' he mū. Inh mī ājag tóg ěkrég mūgtī. Vāsý ājag tý inh mý ne jěněnh ke tóg tú tí. Há ký ājag tóg inh mý nén ũ jěně ja tú něgtī. ¹¹ Há ra sóg ājag mý isý nén ve sór mū ěn ti tó ja tú nī. Sý nén vég mū kar vý inh mý há nī. ¹² Isý nén ũ vég tú ra tóg inh mý há něgtī gé. Isý nén ũ e ven ký tóg inh mý há něgtī gé. Nén kar tag ve sóg huri. Kejěn sóg tógá něgtī. Kejěn sóg kókīr něgtī. Kejěn sóg nén ũ kar vég tí. Kejěn sóg nén ũ vég tú něgtī. ¹³ Nén kar to sóg tar nī, ěg *Senhor* tý isar han ký.

¹⁴ Há ra tóg há nī, ājag tý inh jagāgtān ký, ājag tý inh jagtar nī tag to jykrén ký. ¹⁵ Vāsý ājag tóg inh mý nén ũ nīm ja něgtī gé, isý ājag mý *Jesus* kāmén vén ký. Sý ga tý *Macedonia* ki kutě ký ājag há tóg inh mý nén ũ jěně ja něgtī, ājag pīr mý, ājag, há vý: *Filipos* tá ke ag, he mū. Ũ pijě ājag mré isý nén vég mū to jykrén ja něgtī'. Ājag pīr mý ājag tóg inh mré to jykrén inhā. Tag ki kanhró ājag tóg nýtī. ¹⁶ Isý ěmā tý *Tessalónica* tá nīn ký ājag tóg inh mý nén ũ jěně mān ja něgtī gé. Kar ký ājag tóg ũ jěně mān', ũ jěně mān' he ja něgtī gé, ājag tý inh ki rīr há han jé. ¹⁷ Há ra sóg isý jānkamy venh ke ěn to jykrén sór tú něgtī. Ājag tú mág nýtī ký tóg inh mý há tí. ¹⁸ Nén kar vý inh ki junjun há han. Sý nén ve sór mū ěn ve kān inh huri. *Epafrdito* vý inh mý vin kān. Topē mý nīm ja vě, ājag tý inh mý nén nīm ja tí. Ký tóg ti mý sér tí sir. Ti mý tóg ājag tý ti mý nén ger há pūn ěn káfór nī sir. ¹⁹ Ęg jóg tý Topē vý ājag mý nīm kān ke mū, ājag tý nén ve sór mū ěn tí. Ti há ne tóg nén kar tý tú nī', kanhkā tá nī ěn tí'. Há ký tóg ājag mý nén kar nīm ke mū, *Jesus Cristo* tugrīn. ²⁰ Ęg kar jé ěg jóg tý Topē to: "tý ti ũn mág nī, tý ti ũn tar nī," hé. Ký ěg tý ti mý vī há han vý tú' henh ke tú nī. Há vě.

Paulo tý ag mī ěkrén

²¹ Ũ tý *Jesus Cristo* ki ge ký nýtī kar ag mī sóg ěkrég tí. Ęg kanhkā tý tag ki inh mré nýtī ag vý ājag mī ěkrég tí gé. ²² Kar ký tag mī ũ tý Topē ki ge ký nýtī kar ag vý ājag mī ěkrég tí gé, pā'i tý *imperador* ĩn mág krěm nýtī ag kar ke gé.

PAULO TÛ CARTA HAN: COLOSSOS TÁ KE AG MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë. Topë vÛ inh fëg, sÛ tÛ *Jesus Cristo* apóstolo jë jë. Hã kÛ sóg äjag mÛ carta tag rán mü. KÛ äg régre tÛ *Timóteo* vÛ inh mré rán mü gé. ² Äg tÛ emã tÛ *Colossos* tá Topë tÛ ag mÛ rán hä vë, äg kanhkã ag mÛ, ù tÛ *Cristo* ki ge tovãnh tÛ ag mÛ. Äg jóg tÛ Topë jë äjag tar han, ti jë äjag krÛ kuprãg.

Topë kuprãg tÛ äg tar han

³ Äg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh mÛ sóg vÛ há han tí. äjag to, kurã kar ki, sÛ Topë mré vëmën kÛ. ⁴ Äjag tÛ *Jesus Cristo* ki ge tag më inh. KÛ äjag tóg nëji jagnë to há tävÛ nÛtÛ gé, Topë ki ge kÛ nÛtÛ kar ag to ke gé. ⁵ Topë tÛ kanhkã tá äg mÛ nën ù ven ke mü ën hä to jÿkrën äjag tóg tí nëji. Ti tÛ äg mÛ nën ù ven ke mü më äjag tóg huri, äjag tÛ *Cristo* kãme sér ën më kÛ. ⁶ Ga kar mÛ tóg tí ha, vënh ví há tag. Hã kÛ tóg äjag ki jun ja nÛ gé. Vënh ví há tag tóg Topë mÛ ëkrë kanën ri ke nÛ, vënh kar tÛ ti ki ge kÛ. Hã kÛ äjag tóg ti ki ge gé, äjag tÛ ti ví më vén kÛ. Ën hä äjag tóg Topë tÛ äg jagãgtãn ki kanhrãn ja nÛ. KÛ äjag tóg ki kanhró nÛtÛ ha. ⁷ Û tÛ äjag mÛ tó vén mü vÛ tÛ *Epafras* nÛ. Jagnë to há tävÛ äg nÛtÛ. *Epafras* mré. Inh mré tóg *Cristo* rãnhraj han tÛtÛ. Äjag ki rÛr há han tóg tÛ, äjag mÛ ti ví kãmën kÛ. To krónh ke tÛ ti nÛtÛ. ⁸ Ti hä vÛ inh mÛ äjag tÛ äg to há nÛtÛ tag tó, Topë kuprãg tÛ äjag tÛ äg to há nÛtÛ han mü ën ti.

⁹ *Epafras* ví më kÛ sóg äjag to Topë mré vëmën tí sir. Ti mÛ sóg to ví tí, äjag tÛ ti tÛ äjag ki nën ve sór mü ën ki kanhrãn kãn jë, ti tÛ äjag mÛ krÛ há nÛm jë, ti tÛ ti kuprãg tÛ äjag kanhrãn jë. ¹⁰ KÛ äjag tóg äg mré äg *Senhor* jÿkre ki króm ke ki kanhró nÛtÛnh mü gé, äjag jÿkre tÛ ti mÛ há nÛn jë. Äg tÛ vëjÿkre há han kÛ äg tóg ti mÛ ëkrë kanë há ën ri ke han tí. Äjag tÛ tag han kÛ tóg há tí. KÛ äjag tóg Topë ki kanhrãn há han ke mÛ gé sir. ¹¹ KÛ äjag tóg tÛ ùn tar nÛtÛnh mü gé sir. Ti hä ne äjag tar han tí, ti tar nÛn kÛ. KÛ äjag tóg ti to krónh ke tÛ nÛtÛ. Vënh kar to äjag fe nÛtÛnh mü. ¹² KÛ tóg äjag mÛ sér tÛnh mü gé. KÛ äjag tóg äg jóg mÛ ví há han ke mü. Ti hä ne äjag tÛ há' he mü', äjag tÛ kanhkã ve jë. Ti tÛ äg krÛn kÛ äg tóg kurã krÿg ja tÛ ën venh ke mü. KÛ äjag tóg venh ke mü gé, äg mré. ¹³ Äg kygva tóg huri, há kÛ äg tóg tÛ kuty tãn ag mré ke tÛ nÛtÛ ha. Topë kósin mré ke vÛ tÛ äg nÛtÛ. ùri. Topë tÛ ù to: inh fe, he mü ën mré. ¹⁴ Ti hä ne äg kren han mü'. Ti hä tugrÛn Topë tóg äg mÛ vënh pãte fón mü, äg tÛ ti ví mranh ja ti.

Jesus tugrÛn nën kar tóg vënh ven

¹⁵ Topë ri ke pë ti nÛ, ti kósin ti. Äg pijé Topë vég tí'. Äg tÛ ti kósin ve kÛ äg tóg Topë ki kanhró nÛtÛ. Ti panh kósin ve vÛ tÛ ti nÛ. Topë tÛ nën ù kar hynhan kÛ tóg ti panh mré nÛ nÛ. ¹⁶ Ti kósin tugrÛn tóg nën ù kar hynhan ja nÛtÛ gé. Kanhkã tá ke ën hynhan kãn ja ti nÛtÛ, ga kri ke kar ke gé, äg tÛ nën vég tí kar, äg tÛ nën ve vãnh kar ke gé. Pã'i kar hynhan ja ti nÛtÛ gé, ùn tar ag, ùn mág ag, ùn kãsir ag mré hä. KÛ tóg ti há mÛ hynhan kãn ja nÛ, nën ù kar ti. ¹⁷ Nën kar tÛ vënh ven tÛtÛ ki tóg kã nÛ nÛ, *Cristo* ti. Ti tugrÛn nën kar tóg vãhã vënh ven kãn. ¹⁸ Ti ki ge kÛ nÛtÛ kar ag krÛ ri ke ti nÛ, kÛ äg tóg ti há ri ke nÛtÛ. Ùn ve vÛ tÛ ti nÛ. KÛ tóg rÛr mãn gé, ti ter kar kÛ, äg rÛr mãn ken jo. Nën ù kar kri ke vÛ tÛ ti nÛ. ¹⁹ Topë mÛ tóg sér tí, ti kósin tÛ ti ri ke pë nÛn kÛ, ti tÛ tÛ ti ve hä pë nÛn kÛ. ²⁰ KÛ tóg ti ter tugrÛn vënh kar to há nÛ ha, *Jesus* tÛ krunh to sa tugrÛn. Ti kyvënh jamën kÛ tóg äg to jÛ tÛ nÛ ha, ù tÛ tÛ ga kri mü ag to, kanhkã tãn ag to ke gé, Topë ti.

²¹ Hã kÛ tóg äjag to há nÛ ha ke gé. Vãsÿ äjag tóg vëjÿkre kórég há han ja nÛtÛ, há kÛ äjag tóg Topë kato vãsãnsãn ja nÛtÛ. ²² Hã ra ti kósin tóg äg ri ke mur ja nÛ. KÛ tóg äg jagfÿ ter ja nÛ. Hã kÛ Topë tóg äjag to há nÛ ha, äjag tÛ tÛ tÛ nÛtÛ jë, äjag tÛ hapë nÛtÛ jë. ²³ Hã kÛ ti ki ge tovãnh tÛg nÛ. Tar nÛtÛm nÛ, ti to krónh ke tÛg nÛ. Äjag tÛ *Jesus* kãme sér ën më kÛ äjag tóg Topë tÛ äg mÛ nën ù vin ke mü ën kãme më ja nÛtÛ gé. Ga kri mü kar ag vÛ mëg mü ha, *Jesus* kãme sér ën. Inh rãnhraj há vë, sÿ äg mÛ tónh ke ti, inh, há vÛ: *Paulo*, he mü.

Paulo tÛ vësÿrënh mág ja

²⁴ Äjag jagfÿ sóg vësÿrënh mü. Hã ra tóg inh mÛ sér tí. *Cristo* vÛ vësÿrënh mág, äg tÛ ti ki ge jë. KÛ äg tóg ti vësÿrënh ën ri ke han ke mü gé, ù tÛ hën ri ke ag tÛ äg tugrÛn ti ví ki króm sór jë. ²⁵ Topë ne inh mÛ: "há vënh kar mÛ inh ví ti tó," he ja nÛtÛ', sÿ ti rãnhraj ki rÛr jë, sÿ äjag mÛ tó jë gé, ti ví ti. Ti tÛ äjag mÛ vënh ví jënë vë. ²⁶ Topë tóg vãsÿ ti tÛ nën han ke to jÿkrën ja nÛtÛ. Ti tÛ nën ù kar hynhan tÛg ki tóg to jÿkrën ja nÛtÛ. Hã ra tóg ën kã ù mÛ tó ja tÛ nÛ ver. Vãhã tóg ù tÛ ti ki ge mü ën ag mÛ tó mü. ²⁷ Äg há mÛ tóg tó mü ha, ti tÛ *povo* kar mÛ nën ù há tävÛ vin sór mü ti. Hã kÛ tóg to há ù mÛ tó ja tÛ nÛ ver, ti tÛ äg há mÛ tó sór kÛ. Ti tÛ äg mÛ nën vin ken há vë, ha më: *Cristo* vÛ äjag kã ki emã nÛ ha, há kÛ äjag tóg äg tÛ kanhkã tá nën venh ke mü ën ti venh ke mü gé sir, äg mré, ù tÛ ti ki ge kÛ nÛtÛ ag.

²⁸ *Cristo* jÿkre tag há tó inh tí, vënh kar mÛ. Vënh kar kanhrãn há han sóg tí, Topë tÛ inh mÛ krÛ há nÛm ja tugrÛn. KÛ sóg vënh kar jÿvën tí gé, ag tÛ ti ki ge há han jë, ag tÛ kygnë sór tÛ nÛ jë. KÛ ag tóg hapë nÛtÛnh mü, ag tÛ *Cristo* ki ge kÛ. ²⁹ Hã to sóg vãsãn tí, kÛ sóg to ron tí gé. Ti hä ne isar han tí', ti tar nÛn kÛ.

2

¹ Ha vé, ájag jagfy sóg vènh rànhrāj mág pē to vāsān tī, *Laodicēia* tā ke ag jagfy ke gé, ū tŷ inh ve ja tū ag jagfy ke gé. ² “Ag tŷ inh vāsān tag mē kŷ ag hŷn tóg nēn ū kamég ke tū nī. Kŷ ag hŷn jagnē to há kar nŷtīnh mŷ,” he sóg tī. Inh mŷ tóg ájag tŷ tag ki kanhrān kān há tī. Topē tŷ nēn to jykren jan há vŷ tŷ *Cristo* nī. ³ Ēg tŷ ti ki kanhrān kŷ Ēg tóg Topē ki kanhró nŷtīnh ke mŷ gé. Ti pāte Ēg tóg vènh vī sér ū ve mān ke tū nī. Ti há tŷgrīn Ēg tóg Topē ki kanhrān kŷ nŷtī.

⁴ Tag kāmēn sóg mŷ, ájag mŷ, ū tŷ ájag krīn kónān tū nī jé. Ū tŷ ájag krīn kónān sór mŷ vī tóg há nī ve nī. Hā ra tóg tŷ há tū nī. ⁵ Ájag vég tū sóg nī. Hā ra sóg ájag ki Ēkrég tī, kŷ tóg sŷ ájag ve Ēn ri ke nī. Inh mŷ tóg sér tī, ájag tŷ *Cristo* ki ge tovānh tū nīn kŷ, ájag tŷ ti to tar tāvī nŷtīn kŷ.

Cristo jykre

⁶ Ha vé, *Jesus Cristo* ki ge kŷ ájag nŷtī. Ēg *Senhor* ki. Kŷ ti jykre há han nī. ⁷ Ti há vŷ Ēg mŷ ga ri ke nī. Ti ki jāre han nī, ka jāre Ēn ri ke. Ti ki ge tovānh tŷg nī. Tag há mē ájag, ájag tŷ ti vī mē vēn kŷ. Kŷ to tar nŷtīn nī, Topē mŷ vènh vī há tó kŷ.

⁸ Ha vé, vēso jykren. Inh mŷ tóg ū tŷ ón kŷ ájag krīn kónān sór ha mē tī. Ū tóg krīg tān tó tī. Ū tóg nēn ū tān tó tī gé. Kŷ ū tóg Ēprā ke jykre tó tī gé. *Cristo* jykre tū vē, Ēprā ke jykre kar ti. Hā kŷ ū tŷ ájag mŷ tag tó sór mŷ ag vī jēmē tŷg nī. ⁹⁻¹⁰ *Cristo* vŷ tŷ nēn ū kar kri ke nī. Pā' kar kri ke vŷ tŷ ti nī. Ti fār vŷ Ēg ri ke ja nŷgtī, ti tŷ ga kri ti mŷn kā. Hā ra tóg tŷ Topē jé nī, ti fār kā kā. Topē pē há vē sir. Kŷ ájag tóg ájag tŷ ti ki ge kŷ há tāvī nŷtī gé sir.

¹¹ Kŷ, Ēg tŷ Ēg gré fār junun kym mŷ vŷ ge nī, ha mē. *Judeu* ag tóg ag fār kym ja nŷgtī, vènh kar tŷ ag tŷ Topē jykre há han mŷ Ēn ki kanhró nŷtī jé. Ūri Ēg tóg Ēg jykre pāno tovānh mŷ, vènh kar tŷ Ēg tŷ Topē jykre han mŷ ki kanhró nŷtī jé. Kŷ Ēg tóg Ēg tŷ nēn ū to Ēn mŷ Ēn han mān ke tū nī. Ēg tŷ *Cristo* mŷ vènh fēg to ken há vē. ¹² Ti mré ter ri ke han kŷ Ēg tóg vènh kej kā kā nŷ ri ke han mŷ gé. Vènh kype to ken há vē, *batismo* to ken há vē. Kŷ Ēg tóg ti mré rīr mān ri ke han mŷ gé sir, Ēg tŷ goj kā tā kākutē kŷ. Topē vŷ *Cristo* rīn mān, ti ter kŷ. Ēg tŷ ti ki ge kŷ tóg Ēg rīn mān mŷ gé sir. ¹³ Vāsŷ ájag tóg vēser ri ke ja nŷtīgtī, ájag tŷ ti vī mranh tŷgrīn. Hā ra *Cristo* tóg ájag rīn mān ja nŷgtī, Topē mré há. Ájag mŷ tóg hur vènh pāte fón, ájag tŷ vējykre kórég han ja Ēn ti tŷ. ¹⁴ Ēg nēv rá Ēn tŷ tóg tŷ' hé huri, Ēg mŷ. Rān kŷ tóg nī ja nŷgtī, há vŷ: Ēg tŷ ti vī mranh, he mŷ. Tag to tóg Ēg to jū ja nī vē. Hā ra *Cristo* tóg tŷ tŷ' hé. Krunh to tóg ti sa, Ēg nēv ti. Kŷ tóg tŷ tŷ' hé. Kajām kān tóg huri. ¹⁵ Kŷ tóg Japo pā' kar ag tŷ tŷ' he ja nŷgtī gé, ūn tar ja Ēn ag tŷ. Krunh to sa kŷ tóg

ag tar tŷ tŷ' hé, ū tŷ ti kato vāsānsān mŷ Ēn ag tŷ. Kŷ Ēg kar tóg ag venh ke mŷ. Kŷ Ēg tóg ag to é henh ke mŷ sir. *Cristo* tóg ag pan kar kŷ ag tatīn tŷg kān ke mŷ, nŷgme ki ag vām jé. Tag ve jé Ēg tóg ke mŷ.

¹⁶ Kŷ ū tŷ vējēn há to ájag mŷ: “ā tŷ tag kon kŷ Topē tóg ā to jūnh mŷ,” hen kŷ há ra kri nīm tŷg nī. Kurā kórég tó sór ag tóg tŷ gé, fēnhta kar, kŷsā sa tág ke gé, vènh kān ke kurā ke gé. ¹⁷ Vāsŷ ke ja vē, vējykre tag. *Cristo* kātīg ke jo ke ja vē. *Cristo* kātīg kŷ Ēg tóg vējykre tág vég nŷtī ha. ¹⁸ Ū tóg ájag mŷ Topē tŷ jēnē jafā ag tó sór mŷ gé. “Topē tŷ jēnē jafā vég sóg tī. Kŷ sóg ag há mŷ jān sŷ tī,” he ag tóg tŷ, ón kŷ. Hā ra ag tóg tag há to tŷ ūn mág nŷtī sór mŷ. Ájag káfór nŷtī sór ag tóg mŷ. ¹⁹ Ag pijé *Cristo* jykre han sór mŷ'. *Cristo* jykre há tóg ti pir mŷ tar nī. Ēg krī ri ke ti nī, *Cristo* ti. Kŷ Ēg tóg ti há ri ke nŷtī, Ēg tŷ ti ki ge kŷ nŷtīn kŷ. Kŷ Ēg tóg *Cristo* jykre han ke mŷ, ti tŷ Ēg krī ri ke nīn kŷ. Hā ra ag tóg tag han sór tū nī, ū tŷ ájag krīn kónān tū ag.

Jesus mré Ēg rīnrīr nŷrīnh

²⁰ Hā kŷ ájag tóg *Cristo* mré ter ri ke han. Krīg tān kórég ag pijé ájag tŷ Ēn ri ke mān mŷ ha', nēn ū ū kar tān kórég ag ke gé. Ájag pijé tŷ ag mré ke nŷtī'. Ájag tŷ ne jé ag tŷ ájag mŷ vī jēmē sór nē, ag tŷ ón kŷ vējēn há to: ²¹ “tag vóg tŷg nī, Topē mŷn kórég nī. Tag ko tŷg nī, Ēn vóg tŷg nī,” hen kŷ? Ag vī tag jēmē tŷg nī. ²² Ēprā ke ag jykre vē, tag ti. Tag mī ke vē, Ēg tŷ nēn ū vóg mŷ ti. Tŷg kān jé tóg ke mŷ, kejēn. Hā kŷ Ēg tóg Topē vī há jēmég tī. ²³ Ag jykre vŷ há nī ve nī. Krī há nŷtī ve ag nī. Kanhkā tān to ag há nŷtī, ag to ag jān tī. Tag há to jykren kŷ ag tóg vēsŷ ūn mág han sór mŷ, jāvo. Ag tŷ nēn to Ēn mŷ Ēn han ag tóg tī. Hā kŷ ag vī jēmē sór tŷg nī.

3

¹ Ha vé, *Cristo* mré ájag tóg rīnrīr mān. Hā kŷ ti jykre há han sórm nī. Kanhkā tā tóg nī nī, Topē pēgja tā. Kŷ ti há mī Ēkrén nī, ájag tŷ ti mré tá junjun jé. ² Ū tŷ kynhmŷ nī Ēn jykre há han sórm nī. Ēprā vējykre to jykren tŷg nī. ³ Ter jé Ēg tóg ke mŷ, Ēg fār tag ti. Hā ra Ēg tóg *Cristo* mré Topē ki vènh pēju ri ke han. Ti tŷ Ēg jy nīgān to ken há vē, Ēg ter pē han tŷ nī jé, Ēg tŷ ti mré rīnrīr nŷtī jé. ⁴ Kejēn tóg vènh ven ke mŷ, *Cristo* ti, Ēg rīnrīr han mŷ ti. Kŷ vènh kar tóg venh ke mŷ, Ēg tŷ ti mré rīnrīr nŷtī ti, Ēg tŷ tŷ ūn mág nŷtī ti.

Ēg jykre pāno

⁵ Ájag jykre pāno tovānh nī. Ájag tŷ nēn to Ēn mŷ Ēn mŷ vènh nenh nī. Ēg jykre pāno há vē, ha mē: Ēg prū tū mré nŷ, Ēg mén tū mré nŷ, nēn vènh mŷ kar han, Topē tŷ nēn ū to: “han tŷg nī,” he mŷ ra to Ēn mŷ, Ēg tŷ nēn e há tŷ vāsān mē. Vènh kāgrā to jān Ēn ri ke ti

nĩ, ěg tỹ ěg tỹ nĕn e hã tỹ vãsãn sór kỹ. ⁶ Tag tugrĩn Topĕ tóg ěg to jũ mũ. Ti vĩ mranh hã vĕ. ⁷ Tag han ja ějag tóg nĩgtĩ, vãsỹ, ějag tỹ vĕjykre kórĕg tag mũ mũn kỹ. ⁸ Hã kỹ tovãnh kãn.

Fe gỹv mĕ han tũg nĩ. Jagnĕ to krĩ rỹ han tũg nĩ. Ű to jykrĕn kónãn tũg nĩ. Ű mỹ vĩ kónãn tũg nĩ. Ű to vĩ kónãn tũg nĩ gé. ⁹ Jagnĕ mỹ ón tũg nĩ gé. Ājag jykre pãno ěn tovãnh kãn nĩ. Kỹ tóg ěg tỹ ěg kur kórĕg fón ri ke nĩ. ¹⁰ Kỹ vĕjykre tãg hã han kãn nĩ gé. Kỹ tóg ěg tỹ kur tãg tu ri ke nĩ. ěg tỹ tóg ũ tãg han sór mũ, Topĕ ti, ěg tỹ tỹ ti kãnhvĕg ri ke nỹtĩ jé, ěg tỹ ti ki kanhrãn pĕ han jé. ¹¹ Kỹ ěg tóg tỹ ũn pir nỹtĩ ha, fóg ag, *Judeu* ag, kanhgág ag, *patrão* krĕm ke ag, ag *patrão* mrĕ hã. ěg tỹ *Cristo* ki ge kỹ ěg tóg tỹ ũn pir nỹtĩ. Kỹ *Cristo* hã vỹ tỹ ěg kar kri ke nĩ.

¹² Topĕ vỹ ějag kuprĕg, ějag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé, ti tỹ ějag to há tãvĩ nĩn kỹ. Jykrĕ ti jykre hã han nĩ. Jagnĕ jagãgtãn nĩ. Jagnĕ mỹ vĩ há han nĩ. Vĕsỹ ũn mág han sór tũg nĩ. Komĕr hã vĩm nĩ. Jagnĕ to fe nỹtĩm nĩ. ¹³ Jagnĕ to jũ tũg nĩ. Jagnĕ mỹ vĕnh pãte fón nĩ, ũ tỹ ějag mỹ vĩ kónãn kỹ. ěg *Senhor* vỹ ěg mỹ vĕnh pãte fón ti gé. Kỹ jagnĕ mỹ vĕnh pãte fón nĩ, ti ri kĕn. ¹⁴ Ājag tỹ jagnĕ fe ri ke nỹtĩn kỹ tóg há ti. Kỹ ějag tóg vĕjykre pir han ke mũ. ¹⁵ *Cristo* jé ějag krĩ kuprãg. Kỹ ějag tóg krĩ kãnhvy nỹtĩnh mũ ha. ěg krĩ kuprã nĩn kỹ ěg tóg jatun mỹ jagnĕ mrĕ nỹtĩnh mũ, ěg tỹ *Cristo* há ri ke nỹtĩ jé. Hã jé tóg ěg jé prĕr, Topĕ ti. Kỹ ti mỹ tag to vĩ há han nĩ. ¹⁶ *Cristo* vĩ hã tỹ jagnĕ mỹ tóm nĩ, hã ki kanhrãn sór nĩ. Tag tỹ jagnĕ jyvĕn nĩ, tag hã to krĩ há han nĩ. Ti mỹ jãn nĩ. Ti jé hã tóm nĩ, ti kuprĩg tỹ ějag mỹ nĕn tó mũ ti. Ti hã mỹ vĩ há han nĩ. Ti mỹ: “inh mỹ tóg há ti, ã tỹ inh mỹ nĕn han mũ ti,” hem nĩ. ¹⁷ Ājag tỹ nĕn ũ han ken kỹ ěg *Senhor* mrĕ vĕmĕn kar kỹ han nĩ. Kỹ ějag tỹ nĕn ũ tó sór kỹ ti hã mỹ tó vĕn nĩ gé. ěg *Senhor* tỹ *Jesus* jykre hã han jé ěg tóg ke mũ. Kỹ ěg tóg ti hã tugrĩn ěg jóg tỹ Topĕ mỹ vĕnh vĩ há tónh ke mũ gé sir.

Ěg jykre tag

¹⁸ Kỹ sóg ũn mĕn nỹtĩ fag mỹ: “ějag mĕn jykre mũ mũm nĩ. ěg *Senhor* jykre hã vĕ,” he mũ.

¹⁹ Ājag mĕn mỹ sóg: “ějag prũ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ. Jagnĕ jykre mũ mũm nĩ. Fag mỹ vĩ tar han tũg nĩ,” he mũ.

²⁰ Kỹ sóg ějag krĕ mỹ: “ějag han mũ fag vĩ jĕmĕn nĩ. ěg *Senhor* vỹ tag ve sór mũ, ějag ki,” he mũ.

²¹ Kỹ sóg ũn sanh ag mỹ: “ějag krĕ mỹ vĩ tar pĕ han tũg nĩ, ag tỹ ějag to jũ tũ nĩ jé,” he mũ gé. Krónh ke jé ag tóg ke mũ, ějag tỹ ag mỹ vĩ tar pĕ han kỹ.

²² Ājag kã mũ ũ tóg *patrão* mỹ rãnrhãj tĩ, fagrĩnh mỹ. Ājag mỹ sóg: “ějag *patrão* vĩ ki há han nĩ,” he mũ. Ű tóg keĵĕn ti *patrão* tỹ ti mỹ vĩ há han hã jé ti tũ ki rĩr tĩ, ón kỹ. Tag han tũg nĩ. Ti tũ ki rĩr hapĕ han nĩ, ějag tỹ ěg *Senhor* kamĕg kỹ. Vĕjykre pir hã han nĩ, ějag *patrão* mỹ. ²³ Ti rãnrhãj ki rĩr kỹ mỹ sĕr nỹtĩm nĩ. Ājag tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* rãnrhãj han ri ke ti nĩ. ²⁴ ěg *Senhor* vỹ ějag mỹ ějag rãnrhãj kajãm ke mũ, ějag tỹ ti tũ kar ag mrĕ tá junjun kỹ. Tá ti vin han kỹ nỹtĩ, ti tỹ ějag mỹ nĕn vin ke mũ ěn ti. Ājag *patrão* pĕ vỹ tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* nĩ. Ti hã mỹ ějag tóg rãnrhãj ti. ²⁵ Ű tỹ vĕjykre pãno han mũ ěn vóg kónãn jé tóg ke mũ, Topĕ ti, ag tỹ tỹ ũn mág nỹtĩ hã ra. Topĕ mỹ ěg tóg jagnĕ ri ke kar nỹtĩ, tag ki ũn mág ag mrĕ ũn kãsir ag. Vĕnh kar vóg kónãn jé tóg ke mũ, vĕjykre pãno to, Topĕ ti.

4

¹ Ājag kã mũ ũ vỹ tỹ *patrão* nỹtĩ, kỹ sóg *patrão* hã jyvĕn sór mũ ha. Ājag *camarada* ag vỹ ějag rãnrhãj han ti. Kỹ ag ki rĩr há han nĩ. *Patrão* ũ vỹ tỹ ějag krĩg mỹ ke nĩ, hã vỹ: ěg *Senhor*, he mũ, kanhkã tá nĩ ti.

Paulo tỹ ěg jyvĕn

² Topĕ mrĕ vĕmĕn tovãnh tũg nĩ. Ti mỹ: “inh mỹ tóg há ti,” hem nĩ gé. Ti mrĕ vĕmĕn to krónh ke tũg nĩ. ³ Kỹ ti mrĕ iso vĕmĕn nĩ gé. Topĕ vĩ tó sóg tĩ. Kỹ ti mỹ to vĩm nĩ, ag tỹ inh vĩ mĕ há han jé, sỹ ag mỹ *Cristo* kãmĕn kỹ, sỹ ag mỹ Topĕ tỹ nĕn han sór mũ ěn kãmĕn kỹ. Tag tugrĩn sóg se kỹ jé. ⁴ Hã ra sóg tó há han sór mũ, Topĕ tỹ inh mỹ vĕnh rãnrhãj tag nĩm kỹ. Hã jé iso ti mrĕ vĕmĕn nĩ.

⁵ Ű tỹ ěg jãvo *Jesus* ki ge tũ ag mỹ vĩ há han nĩ. Kurã kren tũg sór nĩ. ⁶ Nĕn ũ há tỹ vĕmĕn nĩ, vĕnh kar mỹ sĕr ti jé, ag tỹ ějag vĩ mĕn kỹ. Kỹ ějag tóg vĕnh kar mỹ kãmĕn há han ki kanhró nỹtĩnh mũ.

Paulo tỹ ag mũ ěkrĕn

⁷ Sỹ ějag mỹ *Tiquico* jĕnĕ vĕ, ti tỹ ějag mỹ isỹ nĕn ũ vĕg mũ kãmĕn kãn jé, isỹ nĕn ũ han mũ ti ke gé. ěg rĕgre vĕ. ěg to há tãvĩ ti nĩ. ěg *Senhor* rãnrhãj han to ti krónh ke tũ nĩgtĩ. ⁸ Ti hã vỹ sỹ nĕn vĕg mũ tó kãn ke mũ. Hã jé sóg ti jĕnĕg mũ, ti tỹ ějag fe tỹ mrin ke jé. ⁹ Ti mrĕ sóg ějag mrĕ ke tỹ *Onésimo* jĕnĕg mũ gé. ěg rĕgre vĕ gé. ěg to há ti nĩgtĩ gé. Topĕ ki rã to krónh ke tũ ti nĩgtĩ. Ag hã ne ějag mỹ tónh ke mũ, ěg tỹ tag ki nĕn ũ vĕg mũ ti.

¹⁰ *Aristarco* vỹ inh mrĕ se kỹ jé gé. Ājag mũ tóg ěkrĕg ti. *Marcos* vỹ ějag mũ ěkrĕg tĩ gé, *Barnabĕ* kanhkã ěn ti. *Marcos* to sóg ějag mỹ vĕnh vĩ jĕnĕ huri, ějag tỹ ti mỹ: “ha kãrã,” he jé, ti tỹ keĵĕn ějag tá jun kỹ. ¹¹ *Josué* vỹ ějag mũ ěkrĕg tĩ gé, ag tỹ ũ to: *Justo*, he mũ tag ti. *Judeu* ag vĕ, *Aristarco* mrĕ *Marcos* ti, kar

Josué ti. Inh mré ag tóg rãnrãj tĩ, Topê vĩ ki. Ag jãvo *Judeu* ù ag vỹ inh mré rãnrãj jãvãnh nỹtĩ gé.

¹² *Epafras* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ gé, ãjag mré ke tag tĩ. *Jesus Cristo* rãnrãj han kỹ tóg jê nĩ. ãjag to tóg Topê mré vémén tĩ. To krónh ke tũ ti nĩgtĩ, ãjag tỹ kygnêg tũ nĩn jé, ãjag tỹ Topê tỹ êg ki nén ve sór mũ ên hã han sór jé, ãjag tỹ tag hã to tar nỹtĩ jé. ¹³ ãjag hã ki tóg êkrég tĩ, tag vég sóg tĩ. Kỹ tóg *Laodicéia* tá ke ag mĩ êkrég tĩ gé, *Hierápolis* tá ke ag mĩ ke gé. ¹⁴ *Lucas* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ gé, *médico* ên tĩ, ù tỹ êg to há tâvĩ ên tĩ, kar kỹ *Demas* ti ke gé.

¹⁵ *Laodicéia* tá êg régre ag mỹ tóm nĩ, sỹ ag mĩ êkrég mũ ti. *Ninfa* fi mĩ sóg êkrég tĩ gé, fi ãn tá vãnh mãn jafã ên ki. ¹⁶ ãjag tỹ vãnh rán tag to ke kar kỹ *Laodicéia* tá Topê ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ jêñêm nĩ. Kỹ tá ke ag tũ to kem nĩ gé, vãnh kato, sỹ ag mỹ *carta* jêñêg mũ ti. ¹⁷ Kỹ *Arquipo* mỹ: “êg *Senhor* tỹ ã mỹ nén ù tó mũ ên han nĩ. To krónh ke tũg nĩ,” hem nĩ.

¹⁸ Vãhã sóg vêsóg ki ãjag mỹ rán ke mũ ha', inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Isỹ se kỹ jê tag kã jatu' he tũg nĩ. Topê jé ãjag tar han tĩ. Hã vê.

PAULO TÝ CARTA HAN: TESSALÓNICA TÁ KE AG MÝ CARTA VE

¹ Paulo tý rá vë. Isý ëmã tý *Tessalónica* tá ke ag mý rán há vë. Topë ví mē jé ājag tóg tá vënh mán tí. Topë tú vỹ tý ājag nýtí, ěg jóg mág tí. ěg *Senhor* tý *Jesus Cristo* tú vỹ tý ājag nýtí gé. Sý ājag mý vënh rá jënë vë, ký *Silas* mré *Timóteo* vỹ inh mré jënëg mü gé. Topë mý sóg to ví tí, ti tý ājag tar han jé.

Tessalónica tá ke ag jykre

² Kurã kar ki sóg ājag to Topë mré ví tí. Ti mý sóg: “há ti nĩ, ā tý ag krĩn há han ký,” he tí. ³ Sý ti mré vĩn ký sóg ājag mĩ ěkrég tí. Ājag tý ti ki ge ký nýtĩn ký ājag tóg nén ũ há kar han mügtí. Ājag tý ti to há nýtĩn ký ājag tóg rãnrãj mág han mügtí. Ājag tý ěg *Senhor* tý *Jesus Cristo* ve sór ký ājag tóg to krõnh ke tú nĩgtí.

⁴ Inh kanhkã', tý ěg tóg Topë fe nýtí, ti tý ěg kuprëg ja nĩn ký. ⁵ Sý ājag mré nĩn ký sóg ājag mý Topë ví sér tó ja nĩgtí. Inh pijé inh jykre tý vëmén ja nĩgtí'. Topë jykre há tý sóg vëmén tí, Topë kuprĩg tý inh krĩn ký. Ti há vỹ ěg tar han tí. Ki há tó sóg mü ājag mý, há ký ājag tóg inh jykre ki kanhró nýtí. Sý ājag to há nĩn há ký sóg ājag mý tó ja nĩ. ⁶ Inh ri ke han sór ājag tóg mü, ěg *Senhor* ri ke ke gé. Sý ājag mý nén tó ja ěn kri fig ājag tóg tí. Ký ājag tóg to vësýrënh jagy han tí, ũri, pã'i ag tý ājag to kórëg nýtĩn ký. Há ra Topë kuprĩg vỹ ājag krĩ tý kãnhvy' he mü, ājag vësýrënh mü há ra, ěprã. ⁷ Há ký vënh kar tóg ājag tý nén han mü mëg mü sir, ga tý *Macedônia* tá, ga tý *Grécia* tá ke gé, ag tý ājag kóm han kãn jé sir, ũ tý *Jesus* ki ge ký nýtí kar ag ke gé. ⁸ Vënh kar vỹ ājag tý nén han mü mē kãn huri. Topë ví tó ājag tóg mü, há ký ag tóg ga tý *Macedônia* tá mëg mü, ga tý *Grécia* tá ke gé, ëmã kar mĩ há. Ājag tý Topë ki ge mü mē kãn ag tóg huri. Isý ag mý tó sór mü ra ag tóg: “mē ěg huri,” he tí. ⁹ Ký ag tóg inh mý: “ã ví kri fig ag nëji mü, *Tessalónica* tá ke ag,” he tí. “Topë ki ge ký ag nëji nýtí, vënh kãgrã tý topë tovãnh ký, ag tý Topë ví há han jé sir, ũn rĩr nĩ ěn ví tí, há vỹ: Topë pë, he mü. ¹⁰ Ti kósĩn nëji vỹn kenh ke mü, kanhkã tá. Ti kãtĩg jãvãnh ag nëji mü. Topë nëji ti rĩn mãn, ti ter kar ký, *Jesus* tí. ěn nëji ěg krenkren han mü, ěg tý Topë jũ vëg tú nĩ jé. *Jesus* kãtĩg jãvãnh ag nëji mü, *Tessalónica* tá ke ag,” he ag tóg tí ājag to.

2

Paulo tý Topë ví tó há han

¹ Inh kanhkã', inh ve ājag tóg, isý ājag mré nĩ mũn kã. Isý ājag mý Topë ví tó ký ājag tóg Topë ki ge ja nĩ. Tó há han ja sóg nĩ. ² ěmã

tý *Filipos* tá ag tóg inh vóg kónãn ja nĩgtí. Tá ag tóg iso é he ja nĩgtí. Ký sóg tá kãkutë ký ājag tá jun ja nĩgtí. Ge ra sóg ājag mý tó, Topë ví sér tí. Ājag kamëg ja tú sóg nĩ, Topë tý isar han ký, sý inh jagtar jagy ěn ve ja ra. ³ Sý ājag jyvëh ký sóg ājag mý ki há tó ja nĩgtí. Kygñë ja tú inh nĩ. Nén ũ vënhmý tó ja tú sóg nĩgtí gé. Ājag tý nén ũ to ěn ja tú sóg nĩgtí gé. ⁴ Topë há ne inh jykre ve ký inh mý: “há inh ví tó,” he ja nĩ'. Há ký sóg tó mü sir. ěprã ke ag tý iso ví há han tú ra tóg inh mý tý nén ũ tú nỹ. Topë tý iso ví há han ke tag há tóg inh mý há nĩ'. Há jé sóg tí ví há ki króm sór mü. Ti há ne ěg jykre ve ký ěg ki kanhró nĩ', Topë tí.

⁵ Há ký sóg ājag mý ón ký: “há ājag tóg nýtí,” he ja tú nĩgtí. Ājag tý nén ũ to ěn ja tú sóg nĩgtí gé. Ājag ki sóg gỹj ve sór ja tú nĩ gé. Topë há ne tag vé'. ⁶ Ký ěprã ke ag tý iso ví há han tú ra tóg inh mý tý nén ũ tú nỹ mýr. Ājag tý inh mý ví há han tú ra tóg inh mý tý nén ũ tú nỹ gé. ⁷ *Cristo* há vỹ inh jënë ja nĩ. Há ký tóg, sý ājag mý ví tar han há tí vë. Há ra sóg ke ja tú nĩ. Komër há sóg ví ja nĩgtí. ěg tý ěg krë kãsir mré ví ri ke han ja sóg nĩgtí. ⁸ Ājag to sóg há tãví nĩ, há ký sóg ājag mý Topë ví sér tó kãn sór ja nĩgtí. Ký tóg inh mý tý nén ũ tú nĩ gé, sý ājag jagfy ter ke mü tí.

⁹ Inh kanhkã', inh rãnrãj to jykrën nĩ. Inh rãnrãj vỹ inh kutãn tí. Kuty ki sóg inh rãnrãj han tí, kurã ki ke gé, isý inh jën kajãm jé. Há ký sóg ājag jën ko ja tú nĩgtí. Topë ví há tó ja sóg nĩ, ājag kanhrãn ký. ¹⁰ Isý nén han mü ve kãn ājag tóg, ký Topë vỹ inh vëg tí gé. Topë jykre há han isóg tí, vëjykre kuryj tí. Nén ũ vënhmý han vãnh sóg nĩgtí. Ājag rĩnve sóg han, ājag tý *Jesus* ki ge ký nýtĩn ký. ¹¹ Ĝĩr panh vỹ ti kósĩn jyvëh tí, ký tóg kejën tí jyvëh tar han tí gé. Ký tóg kejën ví há han tí gé, ti fỹn ký. Ti ri ke han ja sóg nĩ mýr, ājag mý. ¹² Há ký sóg ājag fe tar han. Ājag jyvëh ja sóg nĩgtí, ký sóg ājag jyvëh tar han ja nĩgtí gé kejën, ājag tý Topë jykre ki króm jé. Ti há ne ājag kuprëg', ājag tý ti tý tý ěg pã'i nĩ ve jé, ājag tý tí jykre mág ve jé, ti jykre tý ěg kãfór nĩ ěn tí. ¹³ Ājag tý Topë ví mē ký ājag tóg to: “he,” he ja nĩgtí. Ājag mý sóg tó, ký tóg ājag mý há ja nĩgtí. Tag to sóg Topë mý: “ã há ne tóg ag krĩn'. Ký tóg inh mý sér tí,” he tí. Kurã kar ki sóg tí mý tó tí. Há ký tóg ājag jykre kugrynh mü sir, Topë ví tí, ājag tý tí ví kri fin ký.

¹⁴ Inh kanhkã', ga tý *Judéia* tá ke ag tóg vënh mãn tí, Topë ví mē jé, ag tý *Jesus Cristo* ki ge ký nýtĩn ký. Há ra ag mré ke ag tóg ag vóg kónãn tí, *Israel* ag. Ký ājag mré ke ag tóg ājag vóg kónãn tí gé. Há ký ājag tóg ag kóm vësýrënh mü gé. ¹⁵ *Israel* ag pã'i ag vỹ *Jesus* tén, ěg *Senhor* tí. Topë ví tó tí ag kãgtén ag tóg tí gé. Ký ag tóg ěg vóg kónãn tí gé sir. Há ki ag tóg Topë jũ han tí. ¹⁶ Há ký ag tóg inh mý: “ker fóg ag mý ví hë,” he tí. “Ker kanhgãg

ag mý Topě ví to hě', ag krenkren tū nī jé," he tóg tí. Hā ki ag tóg Topě ví mranh kán tí. Hā ký Topě tóg ag to jū mū sir. Ký tóg ag vóg kónān kán ke mū gé sir, věnh kaja jé.

Paulo krī kufy

¹⁷ Inh kanhkā', isý ājag vég tū nīn ký tóg inh mý e tí. Hā ký sóg fe kaj nī. Tāg ti nī ver, sý ājag ve ja tí. Hā ra inh pijé ājag kā jatu' he mū'. Ājag ve sór tāvi inh nī, ký sóg ājag to kātīg kren. ¹⁸ Isý ājag to kātīg ke vē vē, hā ra *Satanás* vý inh kato tē. Kar ký sóg to jykrén mán, hā ra *Satanás* vý inh kato tē mán. Hā ký sóg ājag tá jun ja tū nī, inh, há vý: *Paulo*, he mū. ¹⁹ Ājag hā to sóg jykrén mū, *Jesus* tý ājag hā ki inh jykre ve jé, ti kātīg mán ký. Ājag tý ti ví ki króm ký tóg vég mū, inh rānhrāj ti. Ājag hā to inh fe tóg mrin ke mū. Ājag hā ki sóg tý ūn mág nīnh mū, *Jesus* mý. ²⁰ Ājag hā tugrín sóg tý ūn mág nī. Ājag hā tugrín tóg inh mý sér tí.

3

¹ Ājag to sóg jykrén mág tí, hā ký sóg *Timóteo* jēnē ja nī, ti tý ājag ve jé, isý emā tý *Atenas* tá nīn ký. Ti mý sóg: "hā inh ré ký tīg, sý inh pir mý tag kā nī jé," he ja nī. "Ag hýn ne han mū?" he sóg mū, isý ājag to krī kufy ja nīn ký. ² *Timóteo* vý tý *Jesus* mré ke nī. Hā ký tóg *Cristo* kāmén tīgí, inh ri ke. Ký tóg ājag tá jun ký ājag jyvēn ja nī. Ājag fe tý há' he ja tóg nī, ājag tý *Jesus* ki rā tovānh tū nī jé. ³ "Hēn ri ke mūn ag hýn krī kufy nýtí, ag jagāgtar mūn ký," he ja sóg nīgí tóg ājag to. "Ag mré ke ag ne tóg ag vóg kónān mū', Topě jykre to'," he ja sóg nīgí. Hā ra sóg ājag mý to ja nī, ēg jagāgtar ke ti, Topě jykre to. ⁴ Isý ājag mré nī mū ēn kā sóg ājag mý: "ti tugrín ēg jagtar ke mū," he ja nī. Hā ve ja ājag tóg nī. ⁵ Hā ký sóg *Timóteo* jēnē, isý ājag to krī kufy ja nīn ký. "Ag mý Topě tovānh tū nī vý?" he ja sóg nī. "Ēg krīn kónān tí ēn mý ag krīn tí nī vý? Ti tý ag krīn kónān ký sóg fagrīnh mý ag mý to ja nī mý'," he ja sóg nī.

Timóteo tý Paulo krī kuprāg

⁶ Hā ra tóg sir inh ki jun mán mū, ājag ve kar ký. Ājag kāmén tóg mū, ký inh fe tóg mrin ke mū sir. "*Jesus* ki ge to tar ag nýtí. Jagnē to há ag nýtí. Ā mī ēkrég ag tóg tí. Ā ve sór ag tóg tí. Ā tý ag ve sór ri ke han ag tóg tí," he tóg mū inh mý. ⁷ Ký inh krī tóg kánhvý' he mū sir. Inh jagtar mū ra inh fe tóg há' he mū sir, ājag tý *Jesus* ki ge ký nýtín ký. ⁸ Ājag tý ti to tar nýtín ký tóg inh mý inh rīr mán ri ke nī ⁹ Topě mý sóg ví há han mū sir, ājag to. Inh fe vý mrin ke mū. ¹⁰ Kutý kar ki sóg ti mré vēmén tí, kurā kar ki ke gé. Sý ājag ve sór nīn ký sóg Topě mý isíg ke to ví tí, sý ājag tar han sór ký, ājag tý ti ki rā to tar nýtí jé.

¹¹ Ēg jóg tý Topě tý inh mý: "hā ag venh tīg," hen ký tóg inh mý sér tīnh mū, *Jesus* ti ke gé, ēg *Senhor* ti. ¹² Ti hā mý sóg to ví tí, ti tý ājag tý jagnē to há tāvi han jé. Jagnē to há ājag nýtí. Ti hā vý ājag tar han ke mū, ājag tý vēnh kar to há nýtí to tar nýtí jé, isý ājag to há nī ri ke. ¹³ Ký sóg ti mý to ví tí gé, ti tý vējykre há to ājag tar han jé. Kejēn ēg *Senhor* tý *Jesus* vý kātīg mán ke mū, ti tū kar ag mré. Ēg jóg tý Topě tý ūri ājag kykūnh ký ājag tóg kurā ēn kā ti rīnja tá jānhkri nýtín mū.

4

Ēg tý Jesus jykre mī mūnh ke

¹ Inh kanhkā', vāhā sóg ājag mý nén ū to sór mū gé. Ēg *Senhor* tý *Jesus* rīnve sóg ājag jyvēn sór mū. Ājag mý sóg ti jykre to huri, ājag tý ti japry jagma mū há han jé, ājag tý Topě mý há nýtí jé. Ký to tar nýtín nī. ² Tag kāmén sór isóg mū ājag mý, ēg *Senhor* tý *Jesus* tý inh mý: "tag tóm nī," he ja nīn ký. ³ Topě vý ājag to jykrén, ājag tý ti jykre hā han jé. Ký ājag prū tū fag mré ný tūg nī, ājag mén tū ag mré ný tūg nī gé. ⁴ Ājag tý ājag prū fi mré ný ký fi mré ný há han nī, Topě jykre han jé. Ký ēprā ke ag vý ājag to jykrén kónān ke tū nī gé. Fi tý prūg kónān tūg nī. ⁵ Fi to én kónān tūg nī gé, ājag prū fi to. Ū tý *Jesus* ki rā tū ag jykre han tūg nī. Ū tý Topě jykre ki kagtīg ag jykre han tūg nī, ājag prū fi to. Fi tý prūg há han nī.

⁶ Ājag régre tý nén ū to én tūg nī. Ti tū vē mýr. Ký ti tū ki Topě ví mranh tūg nī. Topě hā ne tag to jū tí'. Ēg ājag régre tý nén ū vóg tūg nī gé. Ājag tý ti tū vóg ký Topě vý ājag vóg ke mū gé, ti kajām jé. Tag tó sóg huri ājag mý, hā ra sóg tó mán mū gé. ⁷ Ēg tý vēnh kavēnh ký ēg tóg Topě jykre han tū nīgí mýr. Ti jykre vý kuryj ný. Ēg tý tý ti tū nýtí hā jé tóg ēg kuprēg. ⁸ Ēprā ke ví pijé', sý ājag mý nén to mū tag tí'. Topě ví vē mýr. Ājag tý inh ví tag han tū nīn ký ājag tóg Topě ví mranh mū. Ti kuprīg tý tóg inh jagrē han ja nī', ký tóg tý ājag jagrē han ja nī gé.

⁹ Nén ū to ājag tar nýtí, hā vý: jagnē to há, he mū. Hā ký sóg tag to ājag mý rān mág han ke tū nī. Topě vý ājag kanhrāj, ājag tý jagnē jagāgtān ken ki. ¹⁰ Ga tý *Macedônia* tá ke kar ag to ājag há nýtí, *Jesus* mré ke kar ag to ke gé. To tar nýtín nī. To krónh ke tūg nī, ājag tý tý *Jesus* mré ke nýtín ký.

¹¹ Vāsān nī, ājag tý jatun mý nýtí jé, jatun mý ājag rānhrāj han jé. Ājag rānhrāj pē ēn to tar nýtín nī, hā jé sóg ājag jyvēn ja nī. Ký sóg to ājag jyvēn mán mū, ājag rānhrāj to. ¹² Ký nén ū vý ājag mý tū' henh ke tū pē nī. Ājag tý ājag rānhrāj to nén ū kar ve ký tóg há tí, ū tý ājag mý nén ū nīm tū nī jé, fagrīnh mý.

Ū ter ký fý mág tūg nī

¹³ Inh kanhkā', sý nén ū ki ājag kanhrān há tóg tí gé, ha mẽ. Ēg mré ke ū ag tóg hur kǎgter. Ký fy mág tǔg nī, ag jé. *Jesus* ki ge tǔ ag ri ke han tǔg nī. Ag ter ký ag tóg nén ū há venh ke tǔ nī. Há ký ag tóg fy mág tí. Há ra tóg ěg mý ge tǔ nī. ¹⁴ *Jesus* vỹ ter ja nī. Kar ký tóg rĩr mǎn ja nī. Há ri ke tǔ nī, *Jesus* ki ge mǔ ag kǎgter tí. Topě vỹ ěg han mǎn ke mǔ, *Jesus* tǔgrĩn, ěg tý ti mré nýtĩ jé sir. ¹⁵ Ēg *Senhor* vỹ inh kanhrān. Tĩ jėnky ki tóg kutě, sý tónh ke tag tí, ha mẽ. Ver ěg rĩnrĩr nýtĩ. Hėn ri ke mǔn ěg kǎgter kǎn ke tǔ nī, ti kǎtĩg ken jo. Ký ěg tóg ti kǎtĩg venh mǔ sir. Há ra ěg tóg ũn kǎgter mǔ ag jo mǔnh ke tǔ nī. Ag há mré ěg tóg mǔnh ke mǔ.

¹⁶ Tĩ kǎtĩg vỹ ge nĩnh mǔ, ha mẽ. Tére jé tóg ke mǔ, kanhkā tá. Ký Topě tý jėgně jafā ag pā'i mág vỹ prěr ke mǔ sir. Topě tý vǎkyn jafā vỹ mẽ há tĩnh mǔ, *trombeta* ěn ti. Ký ũn kǎgter mǔ ag vỹ rĩnrĩr mǎn mǔ sir, *Jesus* mré ke ag. ¹⁷ Kar ký ěg tóg ag mré jǎpryn h mǔ gé, ěg tý ti kǎtĩg ke jo kǎgter tǔ ra, ũn rĩnrĩr mǎn mǔ ag mré. Kanhkā góg kǎ mĩ ěg tóg jǎpryn h mǔ. Ký ěg tóg ěg *Senhor* kato tėgtėnh mǔ sir, kanhkā krēm. Ký ěg tóg ti mré nýtĩnh mǔ sir. Tĩ ré ký ěg mǔ mǎn ke tǔ nĩ sir. ¹⁸ Tag tóm nĩ jagně mý, ājag krĩ tý kǎnhvy' he jé, ũn kǎgter mǔ ag to.

5

Jesus tý kǎnhmar kǎtĩg mǎn ke

¹ Inh kanhkā', ti kǎtĩg ke ki kanhró ěg tóg nýtĩ. Há ra ěg tóg ti kurā há ki kagtĩg nýtĩ, ti prýg ke gé. Tag mẽ ājag tóg huri, há ký sóg ājag mý tó mág ke tǔ nĩ há. ² Vǎhǎn kǎtĩg, ěg *Senhor* ti. Há ra tóg ũ tý ěg tý nén ũ pėju tí kǎtĩg ri ke nĩnh mǔ. Ēg vatǎnh tá tóg ěg tǔ mǎg tí. Ký tóg ge nĩnh mǔ, ěg *Senhor* kǎtĩg ti. ³ Tĩ to há tǔ ag vỹ: "jatun mý ěg nýtĩ. Ũ vỹ ěg vóg ke tǔ nĩ," henh ke mǔ. Ag tý tag tó mǔ ra tóg vǎhǎ kǎtĩg mǔ. Ký ag tóg nǔgme ki vǎr ke mǔ sir. Ag tý to jykren tǔ há ra ti kǎtĩg ký ag tóg krenkren ke tǔ pė nĩ, ha vem nĩ.

⁴ Inh kanhkā', ājag há ne tóg tý *Jesus* mré ke nýtĩ. Há ký tóg ājag ki kuty tǔ nĩ. Ký ājag tóg ki kanhró nýtĩ. Ký ti kǎtĩg vỹ ājag mý nén ũ pėju tí kǎtĩg ri ke tǔ nĩ, ājag tý ki kanhró nýtĩnh ký. ⁵ Tĩ krě vỹ tý ājag nýtĩ. Há ký tóg ājag ki kurā nĩ, ājag tý ki kanhró nýtĩnh ký. Kuty tǔ ti nĩ, ěg ki. Tĩ kǎtĩg ke ki kanhró ěg tóg nýtĩ, há ký tóg ěg ki kurā nĩ sir.

⁶ Ký ti kǎtĩg ke kǎ jatun tǔg nĩ. Vėso jykren nĩ, ājag tý ti kǎtĩg ke jo vėnh jǎnhkrĩgkrĩg jé, ājag tý kǎ jatun tǔ nĩ jé. ⁷ Ũn nǔgnǔr mǔ ag vỹ kuty ký nǔgnǔr tí. Ký ag tóg ti kǎtĩg ke kǎ jatun nýtĩ. Ký ũn kronkron mǔ ag vỹ kuty ký pėpėv mǔgtĩ, ag kǎgter nýtĩnh ký. Ký ag tóg vėso jykren tǔ nýtĩ. Kuty tá vėjykre há vė. ⁸ Ēg jé kurā tá vėjykre há ěn ti han jǎvo. Ēg jé vėso jykren. Ēg jé jagně to há to krónh ke tǔg.

Ký ěg tóg vėnh gég tí ag tar ri ke nýtĩnh mǔ. Ký tóg ěg mý *soldado* kur ri ke nĩ sir, ti ki rǎ ti, jagně to há ti ke gé. Ēg tý jagně to há to tar nýtĩnh ký ěg tóg krenkren ke mǔ. Ký tóg ěg mý *soldado* tý sǎpe tý *ferro* ěn ri ke nĩ sir. ⁹ Topě vỹ ěg kuprěg, ěg tý ti jǔ vėg tǔ nĩ jé, ěg krenkren jé, ěg tý nǔgme ki vǎr tǔ nĩ jé, *Jesus Cristo* tǔgnĩn, ěg *Senhor* ti. ¹⁰ Tĩ há ne ěg jagfy ter ja nĩ, ěg tý ti tǔgrĩn rĩnrĩr nýtĩ jé. Ēg tý ti kǎtĩg ke jo kǎgter mǔ ra ěg tóg ti mré nýtĩnh mǔ. Ēg kǎgter tǔ ra ěg tóg ti mré tá nýtĩnh ke mǔ gé, ti kǎtĩg ký. Jagně ri ke ěg nýtĩnh mǔ. ¹¹ Tag tóm nĩ, jagně mý. Tý jagně krĩ tý kǎnhvy' hem nĩ gé, ũn ter mǔ to. Ký tý jagně jyvėn nĩ gé, ājag tar nýtĩ jé. Tó ājag tóg mǔgtĩ, ký tó há han nĩ.

Vėjykre há ti

¹² Inh kanhkā', nén ũ tó jé sóg ke mǔ gé. Ājag kǎ mĩ ũ ag tóg tý ājag kófa nýtĩ, *igreja* to, *Jesus* mré ke ũ ag. Ājag jyvėn ag tóg tí. Ājag to ag tóg vǎsǎn tí. ¹³ ěn ag kamėg nĩ. Ag mý vĩ há han nĩ. Ag to há tǎvĩ nýtĩnh nĩ, ag tý ājag ki rĩr ký. Jagně krĩ rýg tǔg nĩ.

¹⁴ Inh kanhkā', tag tó jé sóg ke mǔ gé, ha mẽ. Ũ tý vėnhmý mẽ ag jyvėn tar han nĩ. Ũ tý kǎnhmar krónh ke tí ag mré koměr há vĩm nĩ. Ũn fe krój ag fe tý tar' hem nĩ. Vėnh kar mý koměr há vĩm nĩ. ¹⁵ Ũ tý ājag mý nén ũ kórėg han mǔ ra ti mý nén ũ kórėg han tǔg nĩ jǎvo. Vėnh kajǎm tǔg nĩ. Nén ũ há tǎvĩ han nĩ jagně mý, vėnh kar mý ke gé.

¹⁶ Kurā kar ki ājag fe tý mrin kem nĩ. ¹⁷ Kurā kar ki ěg jóg mág mré vĩm nĩ, ājag tý ti to krónh ke tǔ nĩn jé. ¹⁸ Nén ũ kar to ti mý: "inh mý tóg há tí," hem nĩ gé. Topě jykren há vė, *Jesus Cristo* nón ěg tóg ti jykre han ke mǔ. Ēg tý nén ũ vėg mǔ kar to ěg tóg: "inh mý tóg há nĩ," henh ke mǔ.

¹⁹ Topě kuprĩg tý ājag krĩn sór ký ti mý: "nejě," he tǔg nĩ. ²⁰ Kejėn Topě kuprĩg tóg ũ krĩn tí, ký tóg Topě vĩ tó mǔ sir. ěn to é he tǔg nĩ. ²¹ Ũ tý ājag mý vĩn ký to: "vėnh vĩ há mý?" hem nĩ. Tĩ tý tý ājag mý vėnh vĩ há nĩn ký jėmėm nĩ. ²² Tĩ há tǔ nĩn ký jėmě tǔg nĩ, ājag tý nén ũ kórėg han tǔ nĩ jé. Nén ũ kórėg han sór tǔg nĩ.

²³ Topě vỹ ājag krĩ kuprǎg tí. Tĩ mý sóg to vĩ tí, ti tý ājag tar han jé, ti tý ājag jykre há han jé, ājag fe ti ke gé, ājag krĩ ti ke gé. Ēg *Senhor* tý *Jesus Cristo* kǎtĩg mǎn ký tóg ěg jykre tǔgným ke mǔ sir. Há jé tóg ěg jykre há han sór mǔ. ²⁴ Ũ tý ěg kuprěg mǔ vỹ ěg jykre há han sór mǔ, há vỹ: Topě, he mǔ. Fagrĩnh mý ti vĩ vǎnh nĩgtĩ.

²⁵ Inh kanhkā', iso Topě mré vĩm nĩ gé. ²⁶ Jagně ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, jagně nĩgě kǎgmĩ ký. ²⁷ Ēg *Senhor* rĩnve sóg ājag mý: "*Jesus* ki ge ký nýtĩ kar ag tý isý nén rǎn mǔ tag mẽ kǎn ke vė," he mǔ

mÿr. Hã kÿ sóg: “ag kar mÿ to kem nĩ,” he mũ. ²⁸ Ëg *Senhor tÿ Jesus Cristo* mÿ sóg to vĩ tĩ, ti tÿ ãjag tar han jé.
Hã vë.

PAULO TÛ CARTA HAN: TESSALÔNICA TÁ KE AG MÛ CARTA Û

¹ Paulo tÛ rá vë. Isÿ êmã tÛ Tesselônica tá ke ag mÛ rán há vë. Tá äjag tóg Topê ví mē jé vënhmãn tí. Topê tú vÿ tÛ äjag nÿtí, êg jóg mág tí. *Jesus Cristo* tú vÿ tÛ äjag nÿtí gé, êg *Senhor* tí. Sÿ äjag mÛ vënh rá jënê vë. Ký *Silas* vÿ jënêg mÛ gé inh mré, *Timóteo* ke gé. ² Êg jóg tÛ Topê mÛ sóg to ví tí, ti tÛ äjag tar han jé, ti tÛ äjag krí kuprãg jé gé. Êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* mÛ sóg tag to ví tí gé.

Cristo tÛ êg kajãm ke

³ Inh kanhkã', isÿ kurã kar ki äjag to Topê mré ví vë. Äjag to sóg ti mÛ ví há han tí. Äjag jykre tóg inh mÛ sér tí. Äjag há ne tóg ti ví to tar tävi nÿtí', kri fi ký. Jagnê to äjag tóg há tävi nÿtí gé, äjag kar tí. Há ký sóg Topê mÛ ví há han tí, äjag to. ⁴ Há ký sóg Topê tú kar ag mÛ äjag to tí, êg vënhmãn ký. "Tí ví kri fi to ag tar nÿtí, ag tÛ ag vóg kónãn mÛ ra," he sóg tí, äjag to. Isÿ tag to ký tóg inh mÛ sér tävi tí. ⁵ Há tugrín êg tóg Topê jykre kurjy ki kanhró nÿtí, äjag tÛ ti tovãnh tú nÿn ký. Jagtar äjag tóg mÛ, há ra äjag tóg ti tovãnh tú nÿgtí. Tí tÛ tÛ êg pã'i nÿ ve jé äjag tóg ke mÛ, ha vem nÿ. ⁶ Ha vé, ù tÛ äjag jagãgtar han mÛ ên jagãgtar han jé tóg ke mÛ gé, vënh kaja jé, Topê tí. Há ki êg tóg ti jykre kurjy ki kanhrãn mÛ sir. ⁷ Ag jávo tóg äjag tar han mÛ sir, äjag jagtar mÛ há ra. Ký tóg sir äjag jagtar tÛ tú' he mÛ gé sir, êg kar mÛ, êg *Senhor* tÛ *Jesus* tÛ kanhkã tá kãtíg ký. Kanhkã ãn ag mré tóg kãtíg ke mÛ. Ký êg tóg ti venh mÛ sir. ⁸ TÛ tóg pí gru ve kãtíg ke mÛ. Ký tóg ù tÛ Topê ki kanhrãn jávãnh ag vóg kónãn ke mÛ sir, vënh kaja jé, ù tÛ êg *Senhor* tÛ *Jesus* ví mranh mÛ ên ag. ⁹ Ag vóg kónãn jé tóg ke mÛ. Ký ag vësÿrénh vÿ tú' henh ke tú nÿ. Êg *Senhor* mré ag nÿtính ke tú nÿ sir. Tí jykre há ên venh ke tú ag nÿ, ti tÛ tÛ pã'i mág pë nÿ ên tí.

¹⁰ Tí kãtíg ký tóg ag vóg kónãn ke mÛ. Ký tóg vãhá tí tú ag tÛ ùn mág han ke mÛ sir. Ký vënh kar tóg êg tugrín ti jykre ve kãn ke mÛ, êg tÛ ti ki ge ký nÿtính ký. Äjag há tóg inh ví kri fi. Há ký äjag tóg kurã ên venh ke mÛ. ¹¹ Há jé sóg äjag to Topê mré ví tí, kurã kar ki. Tí mÛ sóg: "ag tar han nÿ," he tí. "Ä jykre han sór ag tóg mÛ. Ký ag tar han nÿ, ag tÛ kygnêg tú nÿ jé. Ag kuprêg á tóg, ag tÛ kurã ên ve jé," he sóg tí mÿr, Topê mÛ. ¹² Tí tÛ êg kri tÛ ùn mág nÿn ký tóg êg tÛ ùn mág han ke mÛ gé. Topê tÛ êg mÛ tÛ tÛ nÿn ù há nÿm ke ên há vë, êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* tí ke gé.

2

Jesus kato tê tÛ vënh ven ke

¹ Inh kanhkã', sÿ äjag jyvën há tóg tí sir. Kãnhmar tí kãtíg mÛ, êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* tí. Ký êg tóg vënh mãn mÛ, tí tÛ êg gé tíg jé sir. Ký êg tóg tí mré nÿtính mÛ. ² Há ra tóg ver kór gy sí tí. Ký ù tÛ äjag mÛ: "Topê kupríg tóg inh mÛ: ùri ke vé, hé," he mÛ ra kri fi tóg nÿ. Äjag fe tÛ jÿrÿn ke tüg nÿ. Û tÛ äjag mÛ: "Paulo vÿ inh mÛ tó, ký tóg: ùri ke vé, hé," he mÛ ra kri nÿm tüg nÿ gé. ³ Ag jykre tugnÿm ra, ù tÛ äjag krín kónãn sór mÛ ag. ùri ke tú vé ver. Tí kãtíg ke to há ù tÛ hën ri ke ag vÿ ti tovãnh ke mÛ ver. Tí kato tégte jé ag tóg ke mÛ ver. Ký ù tóg ver vënh ven ke mÛ gé, há vÿ: "ù tÛ Topê ví mranh tí ên," he mÛ, "ù tÛ nÿgme ki kutênh ke mÛ ên tí," he mÛ. ⁴ Topê ví mranh tí pë vë. Há ký Topê vÿ nÿgme ki ti fón ke mÛ. Ên vÿ tóg Topê kato tēnh ke mÛ ver, vënh kãgrã tÛ Topê kato ke gé. Ký tóg vãhá sir *Jerusalem* tá Topê ãn krēm rãnh mÛ, Topê nÿg ja ên tá tóg nÿnh mÛ. Ký tóg vëso: "tÛ sóg Topê nÿ," henh ke mÛ, ón ký.

⁵ Isÿ äjag mré nÿn ký sóg äjag mÛ tag to ja nÿ. Ký mÛ êkrén nÿ. ⁶ Û tÛ ver tí ki rÿr nÿ ên tÛ tí ki rÿr nÿn ký tóg ver vënh ven tú nÿ. Ký tóg ón ký: "tÛ sóg Topê nÿ," he tú nÿ ver. Tí kurã ki tóg vënh ven ke mÛ sir vãhá. ⁷ ùri ù tÛ hën ri ke ag tóg vëjyre pãno han mÛgtí, Topê ví mranh ký. Há ra ag tóg ver vënh pigju ký han tí. Ký êg tóg ve há han tú nÿ, ag jykre pãno tí. Ký ù tÛ ón ký: "tÛ sóg Topê nÿ," he mÛ ên tóg vënh ven tú nÿ gé ver.

⁸ Tí tÛ tí ki rÿr tovãnh ký tóg vënh ven ke mÛ sir vãhá, ùn jykre pãno ên tí. Há ra êg *Senhor* tÛ *Jesus* vÿ tí tén ke mÛ, tí jenger tÛ. ⁹ Há ra ùn jykre pãno ên vÿ tóg *Satanãs* jykre han mÛ, Nén-Kórég tÛ tí krín ký. Ký tóg ón ký vëjyre tar hynhan mÛ, êg tÛ nÿn han vãnh ên mÿr. Kujã ag jykre ri ke han jé tóg ke mÛ. ¹⁰ Vënh kar *lograr* he jé tóg ke mÛ gé. Jykre kurjy nÿ ve tóg nÿnh mÛ, há ra tóg pãno mÛ. Ký ù tÛ nÿgme ki vár ke mÛ ag vÿ tí ví kri fi kãn ke mÛ, ag tÛ Topê ví kri nÿm tú há ra. Vënh ví há to ag tóg há tú nÿtí, há ký ag tóg krenkren ke tú nÿ. ¹¹ Há jé Topê tóg ag mÛ vënh ó jënênh ke mÛ, ag tÛ ón ký vëjyre ên kri fi jé, ag tÛ kri nÿm sór ký. ¹² Topê tÛ ag jykre tugnÿm ký tóg nÿgme ki ag vãm ke mÛ. Vënh ví há kri fi jávãnh ag tóg nÿtí mÿr. Vëjyre pãno há to ag tóg há tävi nÿtí mÿr. Há ký tóg ag vãm ke mÛ, nÿgme ki.

Topê tÛ êg kuprêg

¹³ Jávo sóg äjag to Topê mré ví há han tí, kurã kar ki mÿr. TÛ äjag tóg *Jesus* mré ke nÿtí, êg *Senhor* mré. Ký tóg äjag to há tävi nÿ. Topê vÿ äjag kuprêg. Tí kupríg tÛ tóg äjag tÛ tÛ tí tú nÿtí han, äjag krenkren jé. Ký äjag tóg tí ví kri fig mÛ, vënh ví há ên kri. ¹⁴ Isÿ äjag mÛ *Jesus* ví tón ký Topê vÿ äjag kuprêg, äjag tÛ êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* mré tÛ ùn mág nÿtí jé.

¹⁵ Inh kanhkã', tar nÿtính nÿ, sÿ äjag kanhrãn to, äjag tÛ ki króm jé. Isÿ äjag mÛ

Jesus jykre tó mü ên to tar nýtĩm nĩ, sý äjag mý nén rán mü tag to ke gé. ¹⁶ Ëg *Senhor* tý *Jesus Cristo* há vỹ êg to há tävi nĩ, êg jóg tý Topê ke gé. Ký tóg êg krĩ kuprãg mü sir, êg tý to krónh ke tú nĩn jé. Ti há ne tóg êg mý ti tý nén ù há ên ven ke mü. Há ve sór êg tóg mü. ¹⁷ Ti mý sóg to ví ti, ti tý äjag fe tý há' he jé, ti tý äjag tý nén ù há han jé, äjag tý ki há kãmén jé gé.

3

Topê tý êg jy nĩgãn

¹ Inh kanhkã', vãhã sóg äjag mý nén ù to ví mü gé. Iso Topê mré vĩm nĩ, êg *Senhor* ví tý kãnhmar vènh kar kri rüm ke jé, vènh kar tý ti ví to há nýtĩ jé, ti mý ví há han jé, ag tý äjag ri ke nýtĩ jé. ² Ti mý to vĩm nĩ, ti tý iyy nĩgãn jé, vëjykre pãno han mü ag jo, ùn jykre pãno ag jo ke gé. Û ag tóg *Jesus* ki ge jävãnh nýtĩ, há ký ag tóg iso kórég nýtĩ sir.

³ Há ra êg *Senhor* vỹ ti tý nén tó ja ên han ke mü. Äjag tar han jé tóg ke mü. Äjag jy nĩgãn jé tóg ke mü gé. Japo jo, Nén-Kórég ên jo. ⁴ Äjag hýn inh ví han ke mü, ký tóg inh mý há tí. Topê vỹ äjag krĩn ke mü, äjag tý sý äjag mý nén tó mü ên ki króm jé. Ký äjag tóg to krónh kenh ke tú nĩ sir. ⁵ Ëg *Senhor* jé äjag krĩn, äjag tý ti to há nýtĩ jé, ti tý êg to há ri ke. Ti jé äjag krĩn, äjag tar nýtĩ jé, äjag jagtar há ra. *Cristo* vỹ ge ja nĩ gé. Ký ti nón gem nĩ.

Ëg tý rãnrãj ke

⁶ Inh kanhkã', vãhã sóg äjag jyvèn mü gé sir. Äjag jyvèn tar han sóg mü gé. Ëg *Senhor* tý *Jesus Cristo* jykre tý sóg äjag mý: "*Jesus* mré ke ù ag tóg vènhmý mẽ nýtĩ," he mü. Inh ví mranh sór ag nýtĩ. Ên ag mré ví mãn tũg nĩ. ⁷ Sý äjag mré nĩn ký sóg vènhmý mẽ han ja tú nĩ. Tag ve äjag mýr. Ký äjag tóg inh kóm han ki kanhrãn ke mü. ⁸ Fagrĩnh mý sóg äjag rägró ko ja tú nĩgtĩ mýr. Kajãm ja sóg nĩgtĩ mýr, sý äjag mré nén ko ja ti. Kuty mré kurã ki sóg rãnrãj ja nĩgtĩ. Ký sóg inh rãnrãj to ron mág ja nĩgtĩ, sý äjag tú kagrãg tú nĩ jé. Há ve äjag mýr. ⁹ Sý äjag tú konh ke vè vè, há ra sóg äjag tý nén han ke mü ên han sór ja nĩgtĩ, äjag tý to ki kanhrãn jé, äjag tý inh kóm han jé sir. ¹⁰ Isý ver äjag mré nĩn ký sóg äjag mý: "ũn rãnrãj vãnh ên vỹ ne konh ke tú nĩ," he ja nĩ. ¹¹ Äjag kã mã ù ag nëji tag han vãnh nýtĩ. Rãnrãj vãnh ag nëji nýtĩ. Há ra ag nëji vènh kar to ví ví he tí. ¹² Ên jyvèn sór sóg nĩ, êg *Senhor* tý *Jesus Cristo* jykre tý. Ag jyvèn tar han ký sóg: "rãnrãj ra, jatun mý," he mü. "Äjag tú há ko ra, äjag rägró ti. Û jèn ko tũg ra," he sóg mü sir.

¹³ Inh kanhkã', nén ù há tävi han kãn sórm nĩ. To krónh ke tũg nĩ. ¹⁴ Hèn ri ke mün ù tóg isý rá tag kri finh ke tú nĩ. Ên jykre vég nĩm nĩ. Ti mré vémén tũg nĩ, ti mý'äg jé sir, ti tý

to jykrén mãn jé. ¹⁵ Há ra ti kato vãsãn tũg nĩ, ti to kry nĩ tũg nĩ. *Jesus* mré ke vè mýr. Ký ti jyvèn nĩ, ti tý to jykrén mãn jé.

¹⁶ Ha mẽ, êg *Senhor* mý sóg to ví tí, ti tý äjag krĩ kuprãg jé, äjag jagtar há ra. Ti há ne tóg êg krĩ kuprãg tí'. Ëg *Senhor* jé äjag mré nĩgtĩ.

¹⁷ Sý vãhã vèsóg ki äjag mý rán vè, ù tý inh ví rán ja pãte. Inh há vỹ tý *Paulo* nĩ. Isý rán mün há vè. Ge inh nĩgtĩ, isý ù mý vènh rá jènên ký.

¹⁸ Ëg *Senhor* tý *Jesus Cristo* mý sóg to ví tí, ti tý äjag tar han jé.

Há vè.

PAULO TÛ CARTA HAN: TIMÓTEO MÛ CARTA VE

¹ Paulo tÛ rá vë. Topë ne inh kuprëg ja nî, ãg kren han tí ti. Isÿ tÛ *Jesus Cristo apóstolo* jê jê tóg inh fëg ja nî. Ti há ve sór ãg tóg mü, *Jesus Cristo* ti.

² Isÿ inh kósín tÛ *Timóteo* mÛ rán há vë. TÛ á inh kósín pë ri ke nî, á tÛ isugrîn Topë ví kri fin ký.

Ëg jóg tÛ Topë mÛ sóg to ví tí, ti tÛ á tar han jé, ti tÛ á jagägtän jé, ti tÛ á krî kupräg jé, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ti.

Vyrmÿ vënh ví jëmë sór ke tû

³ Isÿ ëmã tÛ *Éfeso* tá kãkutë ký ga tÛ *Macedônia* ra tÛg ký sóg á mÛ to ví, á tÛ ver *Éfeso* tá ke ag ki rîr jé. Ón ký ag tóg Topë jykre kãmén sór tí. Tag to ag mÛ: “han tÛg nî,” hem nî. ⁴ Topë jykre tovãnh ký ag tóg vyrmÿ nén ù ù to jykrén sór mü, há vÿ: kãnhkã tân tÛ ó, he mü, ke tû nî ký, ãg jo ke ag jigji. Nén ù tû vë. Ëg pijé tag tÛ Topë jykre han tí. Topë jykre há vë, há vÿ: vënh kar tÛ ti ki rá, he mü.

⁵ Ëg tÛ Topë jykre han ký ãg tóg jagnë to há táví nÿtí, ãg fe tÛ. Ký ãg tóg jagnë mré vëjykre pir han tí gé. Ti ki rá há han jé ãg tóg ke mü gé. ⁶ Tá ke ù ag tóg vëjykre há tag tovãnh. Ký ag tóg véké vëmén mü nî ha. Ag tÛ kygnën há vë. ⁷ Topë tÛ vãsÿ ãg jyvën mü ên tÛ ag tóg äjag kanhrän sór tí, ag tÛ ki kagtÛg há ra. Ón ký ag tóg Topë ví kãmén sór tí. To ag tóg: “tag to ke vë,” he tí, ag tÛ ki kagtÛg nÿtín ký.

⁸ Ag jãvo ãg tóg ki kanhró nÿtí, Topë tÛ vãsÿ ãg jyvën mü ên há nî tí. Ëg tÛ to jykrén há han ký ãg tóg ti há nî vég tí. ⁹ Topë pijé ù tÛ ti ví ki króm mü ag tugrîn ãg jyvën ja nÿgtí. Û tÛ vëjykre pãno han mü ag tugrîn ke vë. Û tÛ ge ag vÿ ag panh mré ag mÿnh fi tén tí. Jagnë kãgtén ag tóg tí, ¹⁰ ag prû tû fag mré ag tóg nÿ tí, fag mén tû ag mré, jagnë mÿ ag tóg ón tí, jagnë to ag tóg ón tí gé. Vëjykre pãno kar han ag tóg tí. Topë tÛ nén ù to: “kórég tí nî,” he mü ên han kãn ag tóg tí. ¹¹ Û tÛ tag han mü tÛgrîn tóg ãg jyvën ja nî, ãg tÛ han tÛg jé. Ti há vÿ ãg mÛ vënh ví sér tó ja nÿgtí. Ti há vÿ inh mÛ: “ha vënh kar mÛ tónh tÛg,” he ja nî. Topë há ne ti pir mÛ há nî. Jãvo ag tóg tí ví tag kato tē tí.

Topë tÛ ãg jagägtän sór

¹² Ëg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ne isar han tí. Há ký sóg ti há mÛ ví há han tí. Ti há ne iso jykrén ký inh kuprëg, sÿ tí rãnhraj han jé. Ký tóg vég mü, sÿ to tar nî tí, ti tÛ isar han ký. ¹³ Sÿ tá krÿg ke tû vë vë. Vãsÿ sóg ti mÛ ví kónãn ja nÿgtí. Ti vóg kónãn ja sóg nÿgtí. Há ra sóg ti ki kagtÛg nî ja nÿgtí. Há ký tóg inh jagägtän, sÿ ti ki rá jé. ¹⁴ Inh jagägtän há táví

han tóg, ãg *Senhor* ti. Há ký sóg ti ki rá há han. Ký sóg ti to há táví nî gé.

¹⁵ Tag vÿ tÛ vënh ví há nî, ha mē. Ký vënh kar tÛ tag to há nÿtí ran jé há tí vë, há vÿ: “*Jesus Cristo* vÿ ga kri mur, ti tÛ Topë ví mranh tí ag krenkren han jé,” he mü. Ti ví mranh tí ag kar kórég kãfór vÿ tÛ inh nî. ¹⁶ Há ký tóg inh jagägtän ja nî gé. *Jesus Cristo* tÛ vënh kar mÛ ven sór vë, ti tÛ Topë ví mranh tí ag jagägtän sór mü ti. Ký vënh kar tóg inh ve ký Topë tÛ ag to há nî ki kanhró nÿtín mü. Vënh kar vÿ ãg rîr krÿg ja tû venh ke mü, ãg tÛ ti ki ge ký.

¹⁷ Topë há ne ti pir mÛ tÛ pã'i mág nî. Ti tÛ nén kar han to há tóg nî. Ký tóg ter ke tû nî gé. Ti vég tû ãg tóg nÿgtí. Ti pir mÛ tóg tÛ Topë nî. Ký ãg tóg ti há mÛ ví há han ke mü. Ti mÛ ví há han ke tag tóg tû' henh ke tû nî gé. Há vë.

Timóteo rãnhraj

¹⁸ *Timóteo*, inh kósín vÿ tÛ á nî. Sÿ á mÛ á rãnhraj tag nîm vë. Vãsÿ á tóg mē ja nî, Topë ví tó tí ù tÛ á to nén tó ja ên tí. Ti ví vÿ á tar han ke mü. Há ký á tóg *soldado* tÛ tí rãnhraj to vãsãn ri ke han ke mü, á rãnhraj to. ¹⁹ Ti ki rá to krónh ke tÛg nî. Vëjykre pãno han sór tÛg nî. Û ag tóg vëjykre pãno han mãn ja nÿgtí. Há ra ag tóg kykũnh sór ja tû nÿgtí. Há ký ag tóg ti ki rá kar ký ti tovãnh ja nÿgtí. ²⁰ Ag kã mÛ ù vÿ tÛ *Himeneu* nî, *Alexandre* ti ke gé. Topë to é he ag tóg mü ha ùri, há ký sóg *Satanás* mÿ ag vÿn, ti tÛ ag vóg kónãn jé. Ti tÛ ag vóg kónãn ký ag hën ri ke mÛn Topë to é he mãn ke tû nî.

2

Igreja krëm vëjykre

¹ Á tÛ á tû ag jyvën ký ag mÛ: “Topë mré vëmén e han nî,” hem nî. “Ti mÛ nén ù kar to vîm nî. Vënh kar jagfÿ vîm nî, tí mré. Ti mÛ nén ù kar to: há tí nî, hem nî gé,” hem nî, ag mÛ. ² Pã'i ag jagfÿ Topë mré vîm nî gé. Ký ag tóg jatun mÛ nÿtín mü. Ký ãg tóg, jatun mÛ ãg in krëm nÿtín ký ãg rãnhraj nón mÛnh ke mü gé, ãg tÛ Topë to há nÿtín ký, ãg tÛ jagnë to há nÿtín ký ke gé. ³ Topë mÛ tóg sér nî, tag tí, ù tÛ ãg kren han tí ên mÛ. ⁴ Ti tÛ tag han sór vë, ha mē: êprã ke ag krenkren han sór tóg mü, vënh kar tÛ tí ki há tó mü tag mē kãn jé. ⁵ Pir tí nî, Topë tí. Û tÛ Topë mré ãg jagfÿ ví mü ên vÿ pir nî gé, há vÿ: ãg mré ke tÛ *Jesus Cristo*, he mü, ù tÛ ãg ri ke mur ja ên tí. ⁶ Ti há ne vënh fëg', ti tÛ vënh kar kygãm jé. Topë tÛ tí mÛ kurã nîm ja ên kã ke ja vë. Ký vënh kar vÿ mēnh ke mü, ùri, ù tÛ tí ve ja ag ví tí. ⁷ Há ký tóg inh mÛ: “ha vënh kar mÛ tónh tÛg,” he ja nî. Há ký sóg tó mü. Ki há sóg tó mü. Inh pijé ón mü. Fóg ag to tóg inh jënë, kãnhgág ag to ke gé, sÿ ag mÛ vënh ví há tó jé, ag tÛ Topë ki ge jé gé.

⁸ Kŕy tá *Jesus* ki ge kŕy nŕtŕi ag mŕy tótm nŕi, ag tŕy *igreja* krêm Topê mrê vêmén jé, jagnê kóm. Hã ra tóg há tũ nŕi, ù tŕy ti jykre pâno tovãnh tũ ra ti mrê vêmén kŕy. Ag tŕy ag jũ tovãnh kãn ke vê. Tag tótm nŕi ag mŕy.

⁹ Kŕy ùn tŕyã fag vŕy ge nŕtŕinh mŕy gé, fag tŕy vênh mãn kŕy nŕtŕinh kŕy. Fag sŕnvŕi han jafã vŕy tŕy fag jykre kuryj nŕi. Kŕy êg tóg, fag tŕy Topê to há nŕtŕi vég mŕy. Êg tŕy kur to mŕy'a tunh ke tũ fag nŕi. Fag tŕy kur sŕnvŕi tu kŕy tóg há tí. Fag tŕy fag gãnh ki rŕr há han kŕy tóg há nŕi gé. ¹⁰ Fag tŕy kur tŕy jagnê kãfór han sór mŕy pijé há nŕi, fag gãnh tŕy ke gé. Fag jé vŕy jykre kuryj há tŕy vênh sŕnvŕi han.

¹¹ Ajag tŕy vênh mãn kŕy nŕtŕinh kŕy fag jé vênh kanhrãn há han. Fag jé mē há han, vênh kar tŕy fag kóm mē há han jé gé. ¹² Ker fag: “ù tŕyã fi há vŕy ùn ve ti han, fi há vŕy ag kãfór nŕi,” hē hē. Mē há han jé fag tóg ke mŕy, ¹³ há vŕy: “Topê tŕy ùn han vén mŕy vŕy tŕy *Adão* ti nŕi, kar kŕy *Eva* fi,” he mŕy. ¹⁴ Kŕy Japo tŕy ùn krŕn kónãn vén mŕy vŕy tŕy fi nŕi ja nŕi. *Adão* pijé! Fi há ne Topê vŕi mranh vén! Hã ra tóg fi nón mranh ja nŕtŕi gé, *Adão* ti. ¹⁵ Hã ra fag krenkren ke mŕy gé, fag krê mrê há, ù tŕyã fag, ag ri kén. Krenkren jé fag ke mŕy, fag tŕy *Jesus* tovãnh tũ nŕn kŕy, fag tŕy ti to há nŕtŕinh kŕy, jagnê to há ke gé, fag tŕy ti ki ge kŕy nŕtŕinh kŕy.

3

Igreja to kófa

¹ Sŕy ke há vê, ha mē. ù tŕy tŕy *igreja* to kófa nŕi sór kŕy tóg vênh rãnrãrã mág han ke mŕy. ² ù tŕy kygnê mē tũ vŕy há nŕi, ù tŕy prŕ pir han kŕy nŕi, ù tŕy nén ù há to jykren tí, ù tŕy vŕso jykren tí, ù tŕy kór há tá ke ag mŕy: “inh ìn ki nŕr kãtŕg,” he tí, ù tŕy ag kanhrãn há han tí, ³ ù tŕy tŕy goj fa kron vãnh, ù tŕy ti fe tŕy gŕm ke vãnh, ù tŕy vênh kar mŕy komêr há vi tí, ù tŕy vênh kar krŕi kuprã nŕi ve sór tí, ù tŕy riko nŕi sór vãnh, ⁴ ù tŕy ti ìn krêm nŕtŕi fag ki rŕr há han tí, ⁵ ù tŕy ti krê jyvên há han tí, ti krê ag tŕy ti kamêg jé. ⁶ ù tŕy ti ìn krêm nŕtŕi fag ki rŕr há han tũ nŕn kŕy tóg, *igreja* krêm ke ag ki rŕr há han ki kagtŕg nŕi gé. ⁷ ù tŕy *Jesus* ki rã tãg tóg tŕy, kófa jênh ke tũ nŕi ver. Ke tũ nŕi mŕy ra tóg inh mŕy ti tŕy: “tŕy sóg ùn mág nŕi,” henh ha mē tí. Kŕy tóg inh mŕy ti tŕy Japo jykre han ha mē tí. Japo tŕy ti krŕn kŕy. ⁸ Vênh kar tŕy *igreja* to kófa ên to vŕi há han kŕy tóg há tí, ù tŕy *Jesus* ki ge tũ ag mrê há. Kŕy tóg mŕy'ãg ke tũ nŕi, ti tŕy kygnêg tũ nŕn kŕy. Kŕy tóg Japo jykre han mãn sór ke tũ nŕi gé.

Igreja to kófa mrê rãnrãrã ti ù

⁸ Kŕy *igreja* to kófa mrê rãnrãrã ti ù vŕy nŕtŕi gé. ù tŕy ge ag vŕy vŕy jykre há han ke mŕy gé, vênh vŕi pir han kŕy nŕi, goj fa kron vãnh, nén ù to ên ke tũ, riko nŕtŕi sór ke tũ. ⁹ Topê vŕy êg mŕy vênh vŕi jêñê, êg tŕy ti ki ge jé, êg tŕy ti vŕi tag to krónh ke tũ nŕi jé, êg tŕy êg fe kavênh tũ nŕi jé gé. Ag tŕy ti vŕi tag to tar nŕtŕinh ke vê. ¹⁰ ù tŕy

Jesus ki rã tãg nŕi kŕy tóg ver Topê rãnrãrã han ke tũ nŕi, êg tŕy ver ti jykre tugnŕm jé.

¹¹ Kŕy ù tŕyã tŕy *igreja* to kófa mrê rãnrãrã tí fag vŕy ge nŕtŕinh mŕy gé. Fag tŕy nén ù há han kãn kŕy tóg há tí, fag tŕy ù mŕy vŕi kónãn tũ nŕn kŕy, fag tŕy fag rãnrãrã ki rŕr há han kŕy. Kŕy fag tóg Topê rãnrãrã han ke mŕy.

¹² Hŕy, *igreja* ki rãnrãrã mŕy ag vŕy prŕ pir han kŕy nŕtŕinh mŕy. Kŕy ag tóg ag krê jyvên há han ke mŕy gé. Kŕy ag tóg ag ìn krêm nŕtŕi kar ki rŕr há han ke mŕy gé. ¹³ ùn tŕy ge vŕy, jatun mŕy Topê rãnrãrã ki rŕr há han ke mŕy. *Jesus Cristo* kãmén to mŕy'ãg ke tũ ti nŕi, fi ke gé. Kŕy tóg *Jesus* ki ge kŕy nŕtŕi kar mŕy há tí.

Jesus kãme

¹⁴ Æ mŕy sóg vênh rá tag han mŕy. Hã ra sóg kãnhmar ã ve sór mŕy. ¹⁵ Hên ri ke mŕn sóg kãtŕg vãnh han ke mŕy. Hã ra sóg ã mŕy rãn mŕy. Topê vŕy rŕr jé. Ti tũ vŕy tŕy êg nŕtŕi, ù tŕy ti ki ge kŕy nŕtŕi ag. Êg há vŕy vênh vŕi há há tó tí, Topê vŕi to. ¹⁶ Ha vé, Topê tŕy ùri êg mŕy nén tó mŕy tag vŕy tŕy nén ù há tãvi nŕi. Vãsy ag tóg mē ja tũ nŕi. Ti jykren há vé, ha mē:

Jesus Cristo vŕy êg ri ke mur, ga kri, kŕy Topê tóg ti tŕy ùn mág han, tá, ti tŕy jykre kuryj nŕn kŕy.

Kŕy tóg ti tŕy jêgnê jafã ag mŕy ti ven. Kŕy ti mrê mŕy ti ag vŕy povo kar mŕy ti tó.

Hã kŕy ga kri mŕy ag vŕy ti ki ge mŕy,

Êg tŕy *Jesus* kãmén há vé.

4

Òn kŕy Topê kãmén tí ag

¹ Ha vé, Topê kuprŕg vŕy êg mŕy nén ù jagy tó tí, ha mē. *Jesus* kãtŕg mãn ke tŕy kakó ên kã ù ag nŕji ti tovãnh ke mŕy, ag tŕy vênh ó há kri nŕm jé, Japo tŕy ag kanhrãn mŕn ki. ² ù tŕy tŕy Japo mrê ke nŕi há vŕy ónón tí. Há kŕy ag tóg ùn tŕy ge vŕi jêñê kŕy *Jesus* tovãnh ke mŕy, fag ke gé. Jykre régre han ag tóg tí. Ag jykre há tŕy tũ' he ja ag nŕtŕi, kŕy ag tóg ki kagtŕg nŕtŕi ha. “Vênh vŕi há vé,” he ag tóg tí ha, vênh ó to. ³ “Prŕg tũg ra, mén tũg ra,” he ag tóg tí. “Tag ko tũg ra,” he ag tóg tí gé, Topê tŕy nén han ja to. Êg tŕy *Cristo* ki ge há han kŕy, êg tŕy ti vŕi kri fi kŕy êg tóg ti há mŕy to vŕi há han ke mŕy, vŕjênh kar to. Kŕy êg tóg nén kar konh ke mŕy. ⁴ Topê tŕy nén han mŕy kar vŕy há nŕi. Kŕy êg tóg ti mŕy: “há ti nŕi, ã tŕy êg mŕy vŕjênh tag ven mŕy ti,” he mŕy. Kŕy êg jatun mŕy konh ke mŕy. “Tag konh ke tũ inh nŕi,” henh ke tũ êg tóg nŕi. ⁵ Topê vŕi vŕy nén kar jãnhkri han tí. Kŕy êg tóg to Topê mrê vêmén tí gé. Kŕy êg tóg jatun mŕy konh ke mŕy.

Êg mrê ke ag kanhrãn nŕi

⁶ Tag kar tótm nŕi, êg mrê ke kar ag mŕy. Kŕy ã tóg *Jesus Cristo* rãnrãrã han há han mŕy. Topê vŕi vŕy ã mŕy tŕy vŕjênh ri ke nŕnh mŕy. Kŕy ã tóg tŕy tar jé, ã tŕy ti jykre mŕi tŕn kŕy. Ki kanhró ã tóg nŕi, Topê jykre tí. ⁷ ù tóg vyr mŕy nén ù to

jykrén sór tí, tý věnh ó han ký, Topě ví ki rán ký ní tú ěn. Tag jěmě sór tůg ní. Vějykre kuryj há mĩ tůg ní. Tag há to tar nĩm ní. ⁸ Kejěň ěg tóg vākreg tí. ěg tý vākre to tar nýtĩn ký tóg há sí ní. ěg tý jávo vějykre kuryj kar to tar nýtĩ tag vỹ há tāvĩ nĩ sir. Tag to ěg tóg mũ há han tí, tag ki. Kar ěg tóg kanhkã tá mũ há han ke mũ gé. ⁹ Tag vỹ tý věnh ví há nĩ. Vějykre kuryj tý věnh kar mỹ há nĩ ra tóg há tí vē. ¹⁰ Vějykre kuryj ěn ve jé sóg inh rãnhřaj to vãsãn mũ. Topě há ki ěg tóg něn ũ kar vēg tí. Hã ký sóg tí há to vãsãn mũ. Rĩr ti nĩ, ěg jóg tý Topě ti. Ti há ne ěg kren han tí, věnh kar ag, ũ tý ti ki ge ký nýtĩ ag, fag mré há.

¹¹ Tag kãmén ní. Tag to věnh kar mỹ: “tag han ra,” hem ní. ¹² Kyrũ á tóg jě. ũ jé á to é he tůg. Něn kar há ěn han ní, ag tý ve jé, ag tý á kóm han sór jé, á ví ri ke ěn tí, á tý věnh kar to há nĩ ri ke, á tý *Jesus* ki rá ký jě ri ke, á tý něn ũ jãnhkri han ri ke ke gé. ¹³ Inh kãtůg ke to há á tý něn han tí ěn han tĩm ní ver. Ag mỹ Topě ví rán to kem ní. Ag jyvěn ní. Ag kanhrãn ní gé. ¹⁴ ěg jyvěn tí ag ne á mỹ tó', Topě tý něn to á tar han ke tí, Topě kuprĩg tý ag krĩn ký, *igreja* to kófa ag tý ag nĩgě tý á kri fi ja ěn kã. ¹⁵ Ag tý á mỹ něn to ja ěn tovãnh tůg ní. To jykrén ní, to tar nĩm ní, věnh kar tý á tý to tar nĩ ěn ve tí. ¹⁶ Věso jykrén ní. Ký á tý Topě ví tý ag kanhrãn ke ěn to jykrén ní gé, á tý kygněg tú ní jě. Tag to tar nĩm ní. Á tý tag han ký á kren ke mũ. Ký ũ tý á ví měg mũ ag vỹ krenkren ke mũ gé.

5

¹ ũn sanh há ag mỹ ví tar han tůg ní. Koměr há ag jyvěn ní. ěg tý ěg panh mré ví ri ke han ní. Á tý kyrũ ag jyvěn ký ěg tý ěg jávy ag jyvěn ri ke han ní. ² Á tý ũn sanh há fag jyvěn ký ěg tý ěg mỹnh fi jyvěn ri ke han ní. Á tý tytãg fag jyvěn ký ěg tý ěg ve fi jyvěn ri ke han ní. Á tý fag jyvěn ký věnh ki rĩrm ní, á tý fag to ěn tú nĩ jě.

ũn mén ter ja fag ki rĩr ke mũ

³ ũ fag mén vỹ ter, há ra tóg tú tí, ũ tý fag ki rĩr ke ti. ěn fag ki rĩrm ní. ⁴ ũn mén ter ja ũ fi krě vỹ nýtĩ, fi krě'krě mré há. Ký fi krě há vỹ fi ki rĩr ke mũ'. Ag tý tý gĩr nýtĩ mũn kã fi tóg ag jě'jyn ja nĩgtĩ. Ký ag tóg věnh kaja jé fi jě'jyn mũ ha. Topě jykrén há vē. ⁵ Hã ra ũn mén ter ja ũ fi vỹ krě tú ní. Ký ũ tý fi jě'jyn ke tóg tú tí. Ký *Jesus* ki ge ký nýtĩ kar ag vỹ fi jě'jyn ke mũ. Fi tý něn ũ ve sór ký fi tóg Topě há mré vēměn ke mũ, ti há mỹ něn ũ kar to ví ký. Fi tý tag to krónh kenh ke tú vē, kurã mré há, kuty mré há ke gé. ⁶ Fi tý há ra ag to kanhrãn sór ký fi tóg vějykre pãno han mũ. Ký fi tóg tůg kónãn ke mũ. ⁷ Tag tóm ní, fag mỹ, fag tý tý prãnh ke tú nĩ jě.

⁸ Hã ra ag kã mũ ũ tóg kejěň ti mré ke fag ki rĩr tú ní. ěn vỹ *Jesus* ki rá tovãnh ja ní. Kórég

tāvĩ ti nĩ, tag ti. ũ tý *Jesus* ki rá ja tú kórég kãfór ti nĩ.

ũ tý igreja ki rĩr ke fi

⁹ Tá ũn mén ter ja fag vỹ fag jiji rãnrãn sór mũ, fag tý *igreja* ki rĩr jé. ũn sanh há fag jiji há rán ní, ũ tý 60 (ke) *anos* kãfór nýtĩ fag, ũn mén pir han ký nýtĩ ja fag. ¹⁰ Á tý ũn jiji rán ke mũ fi jykrén há vē, ha mě. Fi mỹ fi krě ki rĩr há han ja nĩ? Fi mỹ fi ěn krēm Topě tú ag ki rĩr há han ja nĩ? Fi mỹ ũn vēsýrěnh mũ fag jagãgtãn ja nĩ? Fi mỹ něn ũ há kar to tar nĩ? Ký fi jiji rán ní.

¹¹ ũn mén ter ja ũ fi vỹ sanh há tú nĩ ver. Ký fi jiji rán tůg ní. ũ to ěn ký fi tóg *Cristo* tovãnh ký mén sór mũ, ha vem ní. ¹² Ký tóg věnh mỹ tĩnh mũ. Fag tý fag jiji rán kar ký fag mén mãn ke tú nĩ ha. *Cristo* tú há ki rĩr jé fag ke mũ ha. ¹³ Ký tytãg fag jiji rán tůg ní. Jávo fag tóg rãnhřaj mě kã ěn kar mĩ pasa' he sór mũ, ha vem ní. Ký fag tóg fagrĩnh mỹ vēměn ke mũ gé sir. Něn tó vãnh tó jé fag tóg ke mũ gé. Ký tóg há tú nĩnh mũ. ¹⁴ Hã ký tóg há tĩnh mũ, fag mén mãn ký. Fag tý fag krě ve ký tóg há tí. Fag tý fag ěn ki rĩr há han ký tóg há tí ge. Ký tóg ũ tý ěg mỹ fag to ví sór mũ va věnh mỹ tĩnh mũ, ha vem ní. ¹⁵ Ha vé, ũ fag vỹ *Cristo* tovãnh huri, ũn mén ter ja tytãg ũ fag. Ký fag tóg *Satanás* jykre han mũ sir. Ký tóg kórég ní.

¹⁶ Tá ke ũ ěn krēm ũn mén ter ja ũ fi vỹ jě. Ký fag há vỹ fi jě'jyn ke mũ. Fag tý fi mỹ: “*Jesus* ki ge ký nýtĩ ag tý á jě'jyn ký tóg inh mỹ há tĩnh mũ vē,” henh ke tú vē. *Jesus* ki ge ký nýtĩ ag vỹ ũn mén ter ja tý ge há ki rĩr ke mũ, há vỹ: ũn kanhkã tú, ũn krě tú, he mũ.

Igreja to kófa ag jagãgtãn ke

¹⁷ Tá ke ag kã mũ ũ tóg tý kófa nýtĩ, *igreja* to, fag ke gé. Ký ag kã mũ ũ tóg *igreja* ki ke ag kanhrãn tí, Topě ví tý, ký ag tóg to krónh ke tú nĩgtĩ. Tag ag vỹ ěg mỹ tý ũn mág nýtĩ. Ag tý *igreja* krēm ũn kanhrãn tí ag jé ag mỹ kajãm mág, fag mỹ ke gé. ¹⁸ Tag vỹ rán ký ní, ha mě: “monh tý ěkrě ki rãnhřaj ký ti jěny tógfĩn tůg ní. Ti jěň kaměg tůg ní,” he ja tóg ní. Ký tag vỹ rán ký ní gé: “ũn rãnhřaj mũ ěn tóg ti kaja venh ke mũ,” he ja tóg ní gé. Ti tý ěg tý Topě ví tó ti ag mỹ kajãm ke to ken há vē, ěg tý *Jesus* ki ge ký nýtĩn ký.

¹⁹ ũ tóg kejěň á mỹ *igreja* to kófa jykre kórég tó sór mũ. ũn rěgre ag tý ti jykre kórég ve ký á mỹ tó ký ag ví jěměn ní. ũn pir ví jěmě sór tůg ní. ²⁰ Kófa ũ tý kygněg ký věnh kar rĩnve ti jyvěn ní, věnh kar tý ti mré ěg tý kygněg tí ěn kaměg jé, fi mré há ke gé.

²¹ Tag han ra, ha mě. Ker han tůg hě'. Topě vỹ á tý něn han mũ vēg tí, *Jesus Cristo* ti ke gé, Topě tý jěň jafã ag ke gé. ũ to: “ti tý iso há nĩn ký sóg ti mỹ ví tar han sór tú ní, ti tý kygně ja ra,” he sór tůg ní. Ge ra ti jyvěn tar han ní. ²² Ký kãnhmar ũ mỹ: “Topě rãnhřaj

tag han jé á tóg ke mǔ,“ he sór tǔg nǐ gé. Ti tý Topě ví mranh ja ěn tovǎnh kǎn ja tǔ nǐn ký á tóg ti mré mranh mǔ, ti tý ti rǎnhrǎj tovǎnh ký. Ký vĕso jykrén nǐ gé, á jǎnhkri kar jĕ jé.

²³ Gój táví kron sór tǔg nǐ. Kaga mĕ á tóg nǐ. Há ký sǐn ký *vinho* kron nǐ. Á mý vĕnh kagta vĕ.

²⁴ Ů ag tóg Topě ví mranh pĕ han tí, ký vĕnh kar tóg ag vég tí. Topě vĕ ag vóg kónǎn ke mǔ, ag tý ti ví mranh pĕ han to. Ů ag tóg vĕnh péju ký mranh tí. Ag tý Topě ví mranh mǔ ěn vĕ vĕnh ven ke mǔ gé kejĕn, ha vem nǐ. ²⁵ Ge ti nǐ gé, vĕjykre há mré. Vĕnh kar vĕ vég mǔ, ū tý vĕjykre há han mǔ ti. Kejĕn ū tóg nĕn ū há han tí, há ra tóg vĕnh péju ký han tí. Vĕnh ven jé tóg ke mǔ gé, ti tý Topě ví mranh ja ti.

6

Patrão camarada jykre

¹ Tá ke ag kǎ mǔ ū tóg tý *patrão camarada* nýtí. Ký ū ag *patrão* vĕ *Cristo* ki kagtǔg nǐ. Ag jé ag *patrão* tǔ ki rǐr há han. Ký ū tóg ěg to vĕnh ke tǔ nǐ, Topě to, ag tý vĕjykre há han ký.

² Ů ag *patrão* vĕ *Cristo* ki rá ký nǐ. Ký ag jé ti to é he tǔg. Ti tý ěg mré *Jesus* ki rá ký *Jesus* vĕ ti to há nǐ. Ký tóg ūn vĕsýrĕnh mǔ ag jagǎgtǎn tí, ag *patrão* tí. Ký tóg há tí, ti *camarada* ag tý ti tǔ ki rǐr há táví han ký. Tag tóm nǐ, vĕnh kar mý. Tag tý ag jyvĕn nǐ.

Ōn ký Topě kǎmĕn tí ag

³ Ů tóg vyr mý jykrén ký nĕn ū tó sór tí. Topě ví rán ký nǐ ěn tó sór tǔ tóg nǐgtí. ěg *Senhor* tý *Jesus Cristo* tý nĕn tó mǔ ěn tovǎnh ký tóg nǐ ha, vĕnh ví há ěn, Topě jykre ěn.

⁴ “Ůn mág vĕ tý inh nǐ,” he tóg tí. Há ra tóg jykre tǔ nǐ. Kaga ti nǐ, krǐ vĕnh mý ti nǐ. Há ký tóg fagrǐnh mý ví tǔgtí. Ti ví tugnǐn jagnĕ tǔ ki vĕ'í vĕ kutĕ tí, jagnĕ to jú ke gé, jagnĕ to ví kónǎn, jagnĕ to jykrén kónǎn, ⁵ jagnĕ mý féfĕn ke gé. Krǐ tǔ nýtí ve ag nǐ. Vĕnh ví há ki kagtǔg ag nýtí. Ký ag tóg ón ký Topě kǎmĕn to rikon sór nýtí. ⁶ Hý, Topě to ěg riko nýtǐnh mǔ, ěg tý ěprǎ rikon sór tǔ nýtǐn ký. ⁷ Ha vé, ěg mur mǔ kǎ ěg tóg tý nĕn ū tǔ mur, ký ěg tóg ěg ter ký ěg tý nĕn kar tovǎnh ký tǔg mǔ gé. ⁸ Ký tóg há tí, ěg tý ūri vĕjĕn mré ěg kur ven ký, tag táví. ⁹ ěg tý riko nýtí sór ký tóg inh mý ěg tý Topě ví mranh ha mĕ tí. Kǎnhmar ěg tóg nĕn ū to ěn', nĕn ū to ěn' he tí, ký tóg inh mý tag tý ěg kókĕn ha mĕ tí. Ký ěg tag to nǔgme ki vár ke mǔ. Pijé há nǐ'. ¹⁰ ěg tý jǎnkamy mág to ěn ký ěg tóg nĕn ū kórĕg kar han sór tí. Vĕjykre kórĕg vĕ. Tag to ū ag tóg *Jesus* ki rá tovǎnh huri, ký ag tóg vĕsýrĕnh mǔ ha, ag tý jǎnkamy mág to há nýtí tugnǐn.

Á rǎnhrǎj ki rǐr há han nǐ

¹¹ Ag jávo á há vĕ tý Topě tǔ nǐ. Ký vĕjykre kórĕg tag tovǎnh kǎn. Á tý nĕn han ken há vĕ,

há vĕ: vĕjykre kuryj, he mǔ, Topě kǎmĕg mǔ, ti ki rá ký tí, vĕnh kar to há nǐ, he mǔ, komĕr há ví, he mǔ gé. ¹² ěg tý ti ki rá ký ěg tóg ti jykre to vǎsǎn ke mǔ, ěg tý ka kunǔnh sór ký to vǎsǎn rǐ ke. To tar nǐm nǐ, á tý ěg rǐr krýg ja tǔ ve jé. Tag há to tóg á jé prĕr, Topě ti. Ký á tóg vĕnh kar mý tó ja nǐ gé, kurǎ ěn kǎ. Ůn e ag vĕ á ví ěn mĕgmĕ. Ký to tar nǐm nǐ.

¹³ Sý á jyvĕn sór vĕ, ký Topě vĕ mĕnh mǔ. Ti há ne nĕn kar rǐnrǐr han tí'. Ký *Jesus Cristo* vĕ inh ví mĕnh mǔ gé. Ti há ne vĕnh kǎmĕn há han', pá'í tý *Pôncio Pilatos* ěn mý. ¹⁴ Sý tag tó sór vĕ, á mý, ha mĕ: á rǎnhrǎj ki rǐr há han nǐ. To krónh ke tǔg nǐ. To kygne sór tǔg nǐ gé. Tag han ký ěg *Senhor* tý *Jesus Cristo* tý vĕn ke ěn jávǎnh nǐ. ¹⁵ Ti kurǎ ki Topě vĕ ti mý: “há tǔg.” hĕnh ke mǔ. Topě vĕ ti pir mý tý nĕn ū kar kri ke nǐ. Ký ěg tóg ti há mý ví há han ke mǔ. Pá'í kar kri tóg tý pá'í nǐ. Ůn mág kar kri tóg tý ūn mág nǐ. ¹⁶ Ti há ne ti pir mý ter ke tǔ nǐ'. Ti há ne jĕngrĕ kǎ kǎ nǐ nǐ'. Tá ěg jun ke tǔ nǐ. ěprǎ ke ū vĕ ti ve ja tǔ nǐ gé. Ký ěg tóg ti vĕnh ke tǔ nǐ gé. Ti há ne tý ūn mág nǐ'. Ti há ne tar nǐ'. Tǔ' hĕnh ke tǔ ti nǐ, ti tý tý ūn mág nǐ ti. Há vĕ.

Ěprǎ ūn riko ag

¹⁷ Ěprǎ ūn riko ag mý tóm nǐ, ag tý vĕso: “tý inh ūn riko pĕ nǐ,” he tǔ nǐ jé. Ag riko vĕ kǎnhmar tǔ' hĕnh ke mǔ. Ag jé Topě há ki nĕn ū kar ve sór. Ti há vĕ ěg mý nĕn ū kar nǐm tí, ěg fe tý mrin ken jé. ¹⁸ Ůn riko ag jé vĕjykre kuryj han. Ag jé ag tǔ tý vĕnh kǎpǎm. Ag jé ūn jagǎgtar ag jagǎgtǎn to krónh ke tǔg. ¹⁹ Ag tý nĕn ū há kar han ký ag tóg kǎnhkǎ tá riko nýtǐnh mǔ. Kǎnhkǎ tá ag tóg ag tǔ vin han ke mǔ. Ký ag tóg ěg rǐr krýg ja tǔ vĕnh ke mǔ gé. Á tý ěprǎ ūn riko ag mý tónh ken há vĕ.

²⁰ *Timóteo*, á tý Topě ví mĕ ja ěn kǎ jatun tǔg nǐ. Ki króm nǐ, to jykrén ký. Ů ag tóg fagrǐnh mý vĕmĕn mág han sór tí. Ōn ký ag tóg: “vĕnh ví há vĕ jagnĕ kato tĕ tí,” he tí. Há ra ag tóg fagrǐnh mý ví tí. Ag ví mĕ sór tǔg nǐ. ²¹ “Kǐ kǎnhró ěg nýtí,” he ag tóg tí. Há ra ag tóg Topě ki rá tovǎnh huri. Kórĕg ag nýtí.

Topě mý sóg to ví tí, ti tý ájag tý ti to tar han jé.

Há vĕ.

PAULO TÛ CARTA HAN: TIMÓTEO MÛ CARTA Û

¹ Paulo tÛ rá vë. Topë ne inh fëg', isÿ tÛ *Jesus Cristo* apóstolo jë jë. Inh mÿ tóg tó, isÿ vënh kar mÿ ëg tÛ *Jesus Cristo* tugrïn rïnrïr nÿtïnh ke tag tó jë. Topë tÛ ëg mÿ nën han sór mÿn há vë.

² Isÿ inh kósin tÛ *Timóteo* mÿ rán há vë, isÿ ù to há tävi nÿ ën mÿ. Ëg jóg tÛ Topë mÿ sóg to ví tí, ti tÛ á tar han jë, ti tÛ á jagägtän jë, ti tÛ á krï kupräg jë ke gé.

Topë mÿ ví há han

³ Topë mÿ sóg ví há han tí. Ti há mÿ sóg ränhräj tí, inh jóg jóg ve ag ri kén. To kygnë sór vënh inh nïgtï.

Á tó sóg tí, sÿ Topë mré vëmén kÿ. To krónh ke tÛ inh nïgtï, kurä kar ki. ⁴ Isÿg kÿ á tóg fÿ ja nÿ. Há mÿ sóg ëkrég tí. Há kÿ sóg á ve sór tävi nÿ, inh fe tÛ mrin ke jë. ⁵ *Jesus* ki rá há han kÿ á tóg nÿ, á vóvó tÛ *Lóide* fi ri ke, á mÿnh tÛ *Eunice* fi ri ke. Ki kanhró sóg nÿ.

⁶ Há kÿ sóg á jyvën sór mü. Topë vÿ á mÿ vënh ränhräj nÿm, isÿ inh nïgë tÛ á kri fi ja nÿn kÿ. Ën to tar nÿm nÿ. ⁷ Topë vÿ ëg mÿ ti kuprïg jënë, ëg kanë jur tú nÿ jë, ëg tar nÿtï jë, ëg tÛ jóg to há nÿtï jë, ëg tÛ vëso jykren jë.

⁸ Há kÿ ëg *Senhor* to mÿ'äg tÛg nÿ. Ti kámén nÿ. Kÿ inh kámén nÿ gé, isÿ ti tugnÿn se kÿ jë tag ti. Kÿ á tÛ ti tugrïn vësÿrënh ke tag kamëg tÛg nÿ gé, inh mré. Topë ví to ëg vësÿrënh tí. Há ra Topë tóg to ëg tar han tí. ⁹ Ti há ne ëg kren han'. Ti há ne ëg kuprëg', ëg tÛ tÛ ti tú nÿtï jë. Ëg tÛ vësóg ki to väsän pijë'. Ti há ne to jykren'. Kÿ tóg ëg jagägtän kÿ ëg kuprëg, *Jesus Cristo* tugrïn. Nën kar han ke to há tóg tag to jykren ja nïgtï. ¹⁰ Kÿ tóg ùri há ëg mÿ tó, ti tÛ ëg kren han tí tÛ *Jesus Cristo* jënën kÿ. Ti há vÿ ëg ter pë han ke tag tÛ tú' hé. Kÿ tóg ëg rïnrïr han mü sir, ëg tÛ ëg rïr krÿg ja tú ve jë sir, ëg tÛ ti ví sér kri fi kÿ. ¹¹ Kÿ tóg inh mÿ: "vënh kar mÿ inh ví tónh tÿg," he ja nÿ gé, sÿ tÛ ti apóstolo jë jë, sÿ ti ví tÛ vënh kar kanhrän jë. ¹² Há kÿ sóg se kÿ jë ha. Há ra sóg mÿ'äg ke tú nÿ. Ti ki rá kÿ sóg jë ha. Ti ki kanhró sóg nÿ. Nën ù kar to tóg tar nÿ. Há kÿ tóg inh ki rïr há han ki kanhró nÿ gé, sÿ ti mÿ vënh fëg kÿ, isÿ kurä tÛ ëgno pëtmë há han jë.

¹³ Isÿ nën tÛ á kanhrän ja ën ká jatú tÛg nÿ. Vënh ví há vë, sÿ á mÿ nën tó ja ti. Tag ki króm kÿ inh ri kén kámén nÿ. Ti ki rá to tar nÿm nÿ, vënh kar to há nÿm nÿ gé. *Jesus Cristo* tÛ nën han ja ën ri ke nÿ. ¹⁴ Ti tÛ á mÿ vënh ränhräj nÿm ja ën ki rïr há han nÿ, ù tÛ Topë ví tÛ ù han tú nÿ jë. Topë kuprïg vÿ ëg ká ki ëmä nÿ. Ën vÿ á tar han ke mü, á tÛ ti ví to há han ke to.

¹⁵ Ha vé, ga tÛ *Ásia* tá ke kar ag vÿ isovänh kân, *Figelo* ke gé, *Hermógenes* ke gé. Tag më á hÿn huri. ¹⁶ Topë mÿ sóg to ví tí, ti tÛ *Onesiforo* mré ke fag jagägtän jë, ùn tÛg mü ën tí. Iso há tävi ja ti nïgtï. Iso mÿ'äg ja tú ti nïgtï, ise kÿ jë há ra. ¹⁷ Ti tÛ ëmä tÛ *Roma* tag ki jun kÿ tóg inh jávänh tävi han ja nÿ. Kÿ tóg kejën inh ve ja nÿ. ¹⁸ *Éfeso* tá tóg inh ki rïr há han ja nïgtï gé. Kÿ ëg *Senhor* hÿn ti jagägtän ke mü, ti tÛ kurä tÛ ëgno ká ti kren han jë. Kÿ tóg inh mÿ sér tÿnh mü.

2

Ëg väsän ke

¹ Inh kósin', *Jesus Cristo* ne á tar han ke mü', kÿ krónh ke tÛg nÿ. ² Inh ví më á, sÿ ùn e ag kanhrän kÿ. Tag tóm nÿ gé, inh kóm, ù tÛ krónh ke tú ag mÿ.

³ Ëg tÛ *Jesus* tugrïn vësÿrënh ke to tar nÿm nÿ inh mré, *Timóteo*'. *Jesus Cristo soldado* ri ke ëg nÿtï. ⁴ *Soldado* jykre tag to jykren nÿ. Ag pijë vÿr mÿ jykren tí'. Ag pä' ví ki há han ag tóg tí, ti tÛ ag to há nÿ jë. Há kÿ ag tóg vÿr mÿ gÿj ve sór tú nïgtï.

⁵ Kÿ ù tÛ *corrida* han mü ag jykre to jykren nÿ gé. *Corrida* to vëkjyke ën há han ag tí, ag tÛ gÿjÿ he jë. Ag ri ke han nÿ, *Timóteo*'.

⁶ Kÿ ëpÿ ki rïr tí ag vÿ ränhräj mág han tí gé, há kÿ ag tóg krän kÿ ti kanë ko tí. Ag ri kén á tóg vënh ke mü gé, á tÛ nën ve sór mü tí, á ränhräj to, ha vem nÿ.

⁷ Tag to jykren há han nÿ, sÿ á mÿ tó mü tag to. Kÿ ëg *Senhor* vÿ á tÛ to jykren há tävi han ke mü sir. ⁸ *Jesus Cristo* mÿ ëkren nÿ. Ti ter kar kÿ tóg rïr män. Ti jóg jóg ve vÿ tÛ *Davi* ja nïgtï. Há tó sóg tí, ti kámén kÿ. ⁹ Há kÿ sóg se kÿ jë, *ferro* tÛ mÿr. "Ti hÿn tÛ ùn jykre páno nÿ," he ag tóg tí iso. Há kÿ ag tóg *ferro* tÛ isé. Há ra Topë ví pijë se kÿ nÿ nÿ. Tá mÿ tóg tí ha. ¹⁰ Há kÿ sóg ise kÿ jë há ra ti to tar nÿ, Topë tÛ ùn kuprëg mü ag jagfÿ, ag krenkren jë, ag tÛ *Jesus Cristo* ki ge tugrïn kanhká tá junjun jë.

¹¹ Vënh ví há vé, tag ti, ha më: ëg tÛ ti tugrïn kätger mü ra ëg tóg tí mré rïnrïr män ke mü gé. ¹² Ëg tÛ ti tugrïn nën ù jagy kar to tar nÿtÿn kÿ ëg tóg tí mré tÛ ùn mág nÿtÿnh ke mü gé. Ëg tÛ ti tovänh kÿ tóg ëg tovänh ke mü gé. ¹³ Ëg tÛ ti to krónh ke tí ra tóg ëg to krónh kenh ke tú nÿ jávo. Ti pijë ón tí', há kÿ tóg ëg to krónh kenh ke tú nÿ.

Topë ränhräj han há han ke

¹⁴ Tag tóm nÿ, vënh kar mÿ. TÛ ag jyvën nÿ, kÿ ag jyvën tar han nÿ gé. Topë vÿ á ví mënñ mü. Ag mÿ: "ëg kato tē ag ví kafän sór tÛg nÿ," hem nÿ. "Jägnë ví kafän pijë ëg tar han mü'. Û tÛ tag më kÿ tóg krónh ke sór mü," hem nÿ ag mÿ. ¹⁵ Väsän ra, Topë tÛ á ränhräj to: "há tí nÿ," he jë, á tÛ á ränhräj to mÿ'äg tú nÿ jë. Topë ví to väsän nÿ, á tÛ ki kanhrän há han jë, á tÛ vënh kar mÿ tó há han jë gé. ¹⁶ Û tÛ

kanhir ký nén ù kórég tó ký jēmē sór tūg nī. Û tý ge ag vỹ Topē to kórég távī nýtī. Ký ag vỹ vỹ ag kókén ke mū, ký tóg ag jykre pāno pē han mū. ¹⁷ Vēnh vī tý ge vỹ ěg kar kókén ke mū, komēr hā, ti tý vēnh kar kri rŭm ken ký. Vēnh kaga kórég tý vēnh kar kri rŭm ke ri ke ti nī.

Û tý vēnh vī tý ge han mū vỹ tý *Himeneu* nī gé, *Fileto* ke gé. ¹⁸ Tag ag vỹ ónón tí, Topē ví to. “Rīr mán ri ke han ěg huri, ěg tý *Cristo* ki gen ký. Hā ký ěg rīnrīr mán ke tū nī ha, ěg ter kar ký, *Jesus* kátīg mán ký,” he ag tóg tí. Ag tý tag tó ký ag tóg ù ag tý *Jesus* to krónh ke han tí. Ký ag tóg *Cristo* tovānh mū, ag tugrīn.

¹⁹ ěg tý ĩn han ký ěg tóg ti nūna ěn tar han tí. ěn ri ke ti nī, Topē jykre tí. Ký tóg tū' hēnh ke tū nī, ù ag tý ón ký to ví mū hā ra. ěg tý ti ki ge ký nýtīn ký tag vỹ ěg to rán ký nī, ha mē: “ěg *Senhor* vỹ ti tū ag ki kanhró nī,” he tóg mū.

Kar ký tóg: “vējykre pāno tovānh kán ra, ājag tý: ĩnh *Senhor* vỹ tý ti nī, *Jesus* ti, he jé,” he mū.

²⁰ Ha vé, ĩn mág krēm kukrū vỹ e nýtī. Û vỹ *ouro* tý há nýtī. Û vỹ *prata* tý há nýtī. Ký ù vỹ ka tý há nýtī gé. Û vỹ *go'or* tý há nýtī gé. Kukrū há vỹ tý vējēn né nī, ký ùn kórég vỹ tý váfār né nī gé. ²¹ Ký tóg ge nī. Û tý kanhir ký nén ù kórég tó (ka)mē ěn ag vỹ kukrū kórég ri ke nýtī. Hā ký Topē tóg ag mý: “ĩnh rānhrāj han ra,” hēnh ke tū nī sir. ěg tý ti kórég tovānh kán ký ěg tóg kukrū há ri ke nýtī. Ký Topē tóg ěg mý: “ĩnh rānhrāj han nī,” hēnh ke mū gé sir.

²² Kyrū ag vỹ nén ù kar to ěn (ka)mē nýtī. ěn tovānh kán nī. Vējykre há hā mī tīg sórm nī. *Jesus* ki rā há han nī. Vēnh kar to há nīm nī. Krí kuprā nīm nī, ù tý tý ěg *Senhor* mré ke ag to, ùn jānhkri ag to, vēnh kar to ke gé.

²³ Û ag tóg ón ký: “Topē hýn tag tó sór mū, ti tý ěn tó ký,” he sór tí. Topē tý nén tó vānh ěn tó sór ag tóg tí. Tag tugrīn jagnē to jū tóg kutē tí. Hā ký ag mré to jykrén sór tūg nī. ²⁴ Û tý Topē mý rānhrāj tí jé vēnh kar to há nī. Ti tý kānhmar ag to jūn ký tóg kórég nī. Ti tý komēr hā ví ký tóg há tí, ag kanhrān jé, vēnh kar to fe há nīn ký. ²⁵ Û tóg tí ví kafān sór mū. ěn mý ā tóg ví há han ke mū. Komēr hā ā tóg ag mý Topē ví tónh ke mū, Topē tý ag jagāgtān jé, ag tý ag jykre pāno tovānh ký vēnh ví há há nón mū jé. ²⁶ Ký ag krī há nýtīn mū. Japo tū vỹ tý ag nýtī ja nigtī, ti tý ag sigse ja nīm ký, ag tý ti rānhrāj han jé. Ag tý ti tovānh ký Topē tóg ag krenkren han ke mū. Ký tóg ag tý Japo jykre tag to vēnh nenh to ag tar han ke mū, ěg ke gé. Ký tóg há tí.

3

Kurā tý ěgno to hā vējykre

¹ Ga tý tū' hēnh ke to hā ěg tóg nén ù jagy ve kán ke mū. Vēnh kar tý vējykre pāno han mū ve jé ěg tóg ke mū. ² Ag jykre hā han sór jé ag tóg ke mū. Nén ù kar to ěn jé ag tóg ke mū, ag riko nýtī jé. Jagnē to ví kónān jé ag tóg ke mū. Ag panh ví ki hā han ke tū ag tóg nī. “Kórég ti nī,” he jé ag tóg ke mū, ù tý ag mý nén ù há nīm mū ra. Topē to ag é hēnh ke mū gé. ³ Jagnē to kórég ag nýtīn mū, ag krē to ke gé. Jagnē mý vēnh pāte fón ke tū ag nī gé. Jagnē to ag ónón ke mū. Vēsō jykrén ke tū ag tóg nī. Ag tý ù vóg kónān ký tóg ag mý sér tīn mū. Vējykre há kato tē jé ag tóg ke mū. ⁴ Ag régre ag vatānh tá ag tóg to ví kónān ke mū gé. Û tý ag jykre kórég to ag vóg kónān ke tag kamēg ke tū ag nī. Vēsō ag tóg: “vēnh kar káfór vỹ tý ĩnh nī,” hēnh ke mū gé. Ag tý Topē to há nýtīn ke vē vē. Hā ra ag tóg ag tý nén to ěn mū ěn hā han sór ke mū. ⁵ Ón ký ag tóg Topē to há nýtī ve nīnh mū, hā ra ag tóg tí jykre han sór ke tū nī. Ti tý ěg tar han tí tag vỹ ag mý há tū nīnh mū. Û tý ge ag tovānh nī, vỹ.

⁶ Ag ká mī ù ag vỹ ĩn kar mī mūnh mū. Ký ag tóg ùn týtá kórég fag mré vēmén sór ke mū, ù tý Topē ví mranh tí fag, ùn ěn (ka)mē fag. ⁷ Ón ký fag tóg vēnh kanhrān to tar nýtīn mū. Hā ra fag tóg vēnh ví há ki kagtīg nýtī. Hā ký fag tóg ag tý fag mý nén tó mū ki há han mū. ⁸ Û tý fag mré vēmén mū ěn ag vỹ Topē ví kato tē nýtī, vēnh ví há ěn kato. Vāsý *Janes* vỹ *Moisés* ví kato tē ja nigtī, *Jambres* tí ke gé. ěn ag ri ke ag nýtī. Topē ví kato tē ag tóg tí. Ón ký ag tóg *Jesus* ki ge ký nýtī ve nī, ag tý ón ký tí ví tón ký. ⁹ Hā ra ùn e vỹ ag ví kri fīnh ke tū nī, ha vem nī. Vēnh kar vỹ ag krī tū tag venh ke mū, ha vem nī. *Janes* mré *Jambres* ri ke han jé ag tóg ke mū. Vēnh kar vỹ ag krī tū ki kanhró ja nýtigtī gé.

Ěg tý nén jagy vēnh ke mū

¹⁰ Ag jāvo ā tóg ĩnh ví kri fig tí, *Timóteo*'. Isý nén han mū ěn ri ke han ā tóg tí. Isý nén ve sór mū ěn ve sór ā tóg tí gé. Isý *Jesus* ki rā ri ke han ā tóg tí gé. Isý komēr hā ví ri ke han ā tóg tí gé. Isý vēnh kar to há nī ri ke han ā tóg tí gé. ¹¹ Ag tý ĩnh vóg kónān ve ja á nī gé, isý nén ù jagy vėg tí ěn tí. ĩnh vóg kónān tý hēn ri ke han ja ag tóg nī, *Antioquia* tá, *Ícônio* tá, *Listra* tá ke gé. Ter kren pē han ĩnh, tá. Hā ra ěg *Senhor* tóg ijy nīgān. ¹² Ha vé, ěg tý *Jesus Cristo* jykre mī mūn ký ěg kar tóg ag tý ěg vóg kónān venh ke mū. ¹³ ěg jāvo ùn jykre pāno ag vỹ komēr hā vējykre pāno han kán ký nýtī, ùn ónón mū ag ke gé. Û ag *lograr* (ke) he ag tóg tí, hā ra ag tóg ag *lograr* (ke) he tí gé, vēnh kato.

¹⁴ Ag jāvo isý ā mý nén tó ja ěn mī tīg nī, ā tý nén mē ja kar ěn mī, ā tý ki rá ký jé ěn mī. Isý ā kanhrān ja ěn to tar nīm nī. ĩnh jykre ki kanhró ā tóg nī. ¹⁵ Á sí ká ā tóg Topē ví

mě, ti ví tý rán ký ní ěn. Ěn to jän ký ä tóg ki kanhrän mü, ěg tý *Jesus Cristo* ki rä tugrín krenkren ke mü ti.

¹⁶ Ů tý hën ri ke ag vỹ Topě ví ránrán ja nĩgti. Hã ra Topě kuprĩg tóg ag mỹ to ja nĩgti, ag tý nén rán ke ti. Ti ví rán ký ní to ken ký ěg tóg vënh ví há ki kanhrän mü. Ký ěg tóg kãmén há han ke mü gé. ěg mỹ tóg ěg tý kygně ja ěn ven tí. Ký ěg tóg jagně jyvën ke mü gé. ¹⁷ Topě tü vỹ tý ěg nỹti. Ti pijě ěg tý kygně ve sör mü'. ěg tý kygněg tü nĩn ký ěg tóg nén ũ há kar han to tar nỹti. Ti tý tag ve sör vë, hä jé tóg ěg mỹ ti ví jëně ja nĩgti.

4

¹ Inh kósín', sỹ ä jyvën ke vë, ký Topě vỹ mënň mü, *Jesus Cristo* ti ke gé, ũ tý vënh kar jykre tugnỹm ke mü ěn ti, ũn rĩnrĩr nỹti ag jykre, ũn kãgter mü ag jykre ke gé. Vỹn ke mán jé tóg ke mü. Ký tóg tý pã'i mág jënň mü, ha vem ní. ěg *Senhor* rĩnve sóg ä mỹ: ² "Topě ví kãmén ra," he mü. Kejën ag tóg mē sör tí. Kejën ag tóg mē sör tü nĩgti. Ge ra ag mỹ kãmén ní. Ag mỹ ag tý kygně ja ěn tóm ní. Ag jyvën tar han ní, ag tý mē jãvãnh nỹtĩn ký. Ag to krónh ke tũg ní, ag tý kejën *Jesus* ki rä sör jé. ³ Kurã tý ěgno to hä ag tóg jëmě sör ke tü pě ní, vënh ví há ti, ha vem ní. Ký ag tóg vënh ví kórég nón mü sör mü, ag tý nén to ěn mü ěn ti. Ů tý ón ký ag mỹ tónh ke mü ěn vỹ vëme sér tónh ke mü. Ký tóg ag mỹ sér tĩnh mü. ⁴ Vënh ví há jëmënň ke tü ag ní. Hã ra ag tóg vënh ó hä jëmënň ke mü sir.

⁵ Ag jãvo nén ũ kar to jykren há han ní. Ä tý nén ũ jagy ve ký kato tar nĩm ní. *Cristo* kãme sér ěn kãmén ní, vënh kar mỹ. Ä rãnrãj ki rĩr há han ní gé.

⁶ Ag hỹn kãnhmar isén ke mü, *Jesus Cristo* tugrín. Hã ra tóg inh mỹ tý nén ũ tü ní. ⁷ ěg tý *carreira* han ký ěg tóg vãsãn tävĩ han tí, ěg tý gỹjỹ he jé. Tag ri ke han inh, isỹ Topě rãnrãj han ký. Ti rãnrãj han kãn inh huri. Ti ki rä tovãnh ja tü inh nĩgti. ⁸ Ů tý *carreira* ki gỹjỹ he mü ěn vỹ ka féj tý *coroa* gỹjỹ he tí. Ěn ri ke nĩm jé tóg ke mü inh mỹ, Topě ti, inh jykre kuryj to, kurã ěn kã. Vënh kar mỹ ti nĩm ke mü gé, ũ tý ti kãtĩg jãvãnh mü ag kar mỹ.

Paulo tý nén ve ja

⁹ Kur inh venh kãtĩg. ¹⁰ *Demas* vỹ isovãnh ký vyr. Ěprã vëjykre han sör ti ní, hä ký tóg isovãnh ký *Tessalónica* ra vyr. *Crescente* vỹ *Galácia* ra vyr, ký *Tito* vỹ *Dalmácia* ra vyr. ¹¹ *Lucas* vỹ inhhã inh mré ní ní. *Marcos* pére kãtĩg, ti tý inh rãnrãj han jé. Tag to tóg tar ní. ¹² *Tíquico* jëně inh, ti tý *Efeso* ra tĩg jé. ¹³ Ký, ä kãtĩg ký inh mỹ inh *capa* ma kãtĩg. *Tróade* tá ti ní, *Carmo* ĩn krēm. Ký inh mỹ inh *livro* gé kãtĩg gé, nén ũ fãr ki rán ký nỹti ěn mré. Isỹ *livro* ěn venh hapě tóg tí.

¹⁴ *Alexandre*, ũ tý *ferro* tý nén ũ kar han tí ěn vỹ iso kórég tävĩ ní. ěg *Senhor* vỹ ti jykre kórég to ti vóg kónãn ke mü. ¹⁵ Ti kaměg ra. Inh ví kato tē mág han tóg.

¹⁶ Fóg tý pã'i vỹ inh ki inh jykre jëmě pin huri. Ěn kã ũ tóg inh mré ve ja tü ní. Isovãnh kãn ag tóg. Topě mỹ sóg to ví tí, ti tý ag mỹ vënh pãte fón jé. ¹⁷ Ag jãvo ěg *Senhor* vỹ isar han, ti tý inh mré tag kã jën ký. Hã ký vënh kar vỹ ti ví mē huri, isỹ ag mỹ kãmén ký. *Povo* kar ag vỹ hur mē kãn. Ký ěg *Senhor* tóg ijj nĩgãn, ag tý mĩg mỹ inh fón tü ní jé. ¹⁸ Ijj nĩgãn mãn jé tóg ke mü gé, Nén-Kórég tý isỹ hē ri ke tü ní jé. Inh ki tóg rĩr há han ke mü, sỹ kanhkã ra tĩg há han jé, ti nĩgja ra. Ti hä mỹ ěg ví há han ke mü'. Ký tóg tü' henh ke tü ní. Hã vë.

¹⁹ *Priscila* fi mré fi mén tý *Áquila* mĩ sóg ěkrég tí, *Onesiforo* mré ke fag mĩ ke gé. ²⁰ *Erasto* vỹ *Corinto* tá ní ní. Jãvo *Trófimo* tóg *Mileto* tá kaga nỹ ja ní, isỹ tá kãti mũn kã.

²¹ Kur kãtĩg mē han, kusa tá krỹg tũg ki. *Ěubulo* vỹ ä mĩ ěkrég tí, *Prudente* ti ke gé, *Lino* ti ke gé, *Cláudia* fi ke gé, ěg régre kar ag mré hä.

²² ěg *Senhor* mỹ sóg to ví tí, ti tý ä tar han jé, ti tý äjag kar tar han jé gé.

Hã vë.

PAULO TÛ CARTA HAN: TITO MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë. SÛ Tito mÛ rán há vë. Topë mÛ sóg rãnrãj tÛgti, kÛ *Jesus Cristo* vÛ inh fëg, sÛ tÛ ti *apóstolo* jë jë. Topë tóg ëprã ke ù ag kuprëg, ag tÛ ti ki ge jë. KÛ tóg inh mÛ: “ha isÛ ùn kuprëg ja ag mÛ inh vÛ tónh tÛg, ag tÛ ã vÛ jëmë kÛ inh ki ge há han jë,” he ja nÛ. ² Topë vÛ ëg mÛ: “rÛr krÛg ja tÛ ve jë äjag tóg ke mü,” he ja nÛ. Há ve sór ëg tóg mü. Topë tÛ nën tó mÛn há vë, vãsÛ. Há ra tóg ón tÛ nÛgti. ³ Vãhá tóg ëg mÛ ti vÛ tag jëmë ja nÛ, ti tÛ ëg mÛ jÛnënh ke kurã ki. *Jesus* tÛ tóg ëg mÛ jëmë ja nÛ. Há to Topë tóg inh mÛ: “ha vënh kar mÛ tónh tÛg,” he ja nÛ, ëg kren han tÛ ën ti.

⁴ Há kÛ sóg ä mÛ tó mü, *Tito*. Inh kósin pë vÛ tÛ ä nÛ, ä tÛ inh mrë *Jesus* ki rá kÛ jën kÛ. Ëg jóg tÛ Topë mÛ sóg to vÛ tÛ, ti tÛ ã tar han jë, ä krÛ kuprã nÛ jë ke gé.

Tito tÛ Creta ki ke ag ki rÛr

⁵ Ä mÛ sóg: “ver goj vãsó tÛ *Creta* tá nÛm nÛ,” he ja nÛgti, ä tÛ tá isÛ nën han kãn ja tÛ ën han kãn jë. Há kÛ sóg ä mÛ: “ëmã kar ki ù ag kuprëg, ag tÛ tÛ *igreja* to kófa nÛti jë,” he ja nÛ. ⁶ Ùn kãme kórëg tÛ jãvanh nÛ, ùn prÛ pir han kÛ nÛ ti. Ti krë tÛ *Jesus* ki rá kÛ nÛn kÛ tóg há tÛnh mü, ag tÛ nën ù vënh mÛ han tÛ nÛn kÛ, ag tÛ ag panh vÛ jëmën kÛ.

⁷ Ha vé, ù tÛ tÛ *igreja* to kófa jë sór kÛ tóg tÛ ùn jÛkre há nÛnh mü. Ti tÛ ti mrë ke ag to: “ag kãfór vÛ tÛ inh nÛ,” henh ke tÛ vë. Ùn fe tÛ gÛm ke (ka)më vÛ há tÛ nÛ, ù tÛ *vinho* kren (ka)më ti, ùn jÛ (ka)më ti. KÛ tóg ti tÛ riko nÛnh ke há to én ke tÛ nÛ gé. ⁸ Ti tÛ ù tÛ kuvar há tá kãmü ag jÛ: “inh mrë jë,” henh kÛ tóg há tÛ, ti tÛ vëjÛkre há to há nÛn kÛ, ti tÛ vëso jÛkrën kÛ, vëjÛkre kuryj han kÛ, Topë vÛ há ki króm kÛ. ⁹ Topë vÛ mÛ ja tóg nÛ. KÛ ti tÛ tag kã jatü tÛ nÛn kÛ tóg há tÛ gé. KÛ tóg ù tÛ ti vÛ mÛ mü ag kanhrãn há han ke mü gé. Ù tÛ ti vÛ kafãn mü mÛ tóg tó há han ke mü gé.

¹⁰ Ha vé, ù tÛ hën ri ke ag tóg mÛ jãvanh nÛti. Vëké ag tóg ón kÛ vëmën ti. Ag tÛ ù *lograr* he sór vë. *Judeu* ag vÛ tag to tar nÛti, ha mÛ. ¹¹ Ëg tÛ ag vÛ tÛ tÛ henh ke vë. Ha vé, ù fag ne ag vÛ kri fi sór mü, kÛ fag tóg Topë vÛ tovãnh sór mü, fag mén mrë há, fag krë mrë há. Un'ón ag tóg tÛ, ù tÛ fag kanhrãn sór mü ag. Há ra ag tóg há to jãnkamy ve sór mü, ag tÛ riko nÛti jë. ¹² Ag kã mÛ ù vÛ ki há tó ja nÛ, ag jÛvën tÛ ù. Ti tÛ ag kato tÛ kÛ tóg: “*Creta* tá ke ag vÛ tÛ ùn mé nÛti,” he mü. “MÛg jÛ ri ke ag nÛti. Rãnrãj vãnh ag nÛti. Há ra ag tóg jën mág tävÛ han sór tÛ,” he ja tóg nÛgti. ¹³ Há ra tóg ge nÛ. Há kÛ ag jÛvën tar han nÛ, ag tÛ Topë ki rá to tar nÛti jë. ¹⁴ Ag mÛ: “*Judeu* ag tÛ vënh ó tó mü jëmë sór tÛg nÛ,” hem nÛ. Ag mÛ

ag tóg ëprã ke jÛkre tó sór mü gé, ù tÛ Topë vÛ há mÛ vãnh ag. Ëg mrë ke ag mÛ ké, ag tÛ ù tÛ ge vÛ jëmëg tÛ nÛ jë. ¹⁵ Ha vé, ù tÛ vëjÛkre kuryj han mü mÛ tóg kuryj kar nÛ. Jãvo ù tÛ vëjÛkre pãno han mü mÛ tóg pãno kar nÛ gé. KÛ ag tóg ag jÛkre pãno to: “há ti nÛ,” he tÛ. Jãvo ag tóg vëjÛkre há to: “kórëg ti nÛ,” he tÛ gé. ¹⁶ “Topë ki kanhró ëg tóg nÛti,” he ag tóg tÛ, ón kÛ. Há ra ag tóg ti jÛkre han tÛ nÛgti. Ag tÛ ti jÛkre han vãnh ki ëg tóg vëg tÛ, ag ón mü ti. Ù tÛ ge to ti kórëg nÛ, Topë ti.

2

Vënh kar jÛvën há han nÛ

¹ Ag jãvo Topë vÛ kãmën há han nÛ, ä tÛ ag jÛvën kÛ, *Tito*. ² Kófa ag mÛ: “nën ù há há to jÛkrën nÛ,” hem nÛ. “Gøj fa kron sór tÛg nÛ. Nën há kar há han sórm nÛ. Vëso jÛkrën nÛ. Jagnë to há nÛtÛm nÛ. Ti tovãnh sór tÛg nÛ,” hem nÛ.

³ KÛ kófa fag jÛvën nÛ gé. “Vëso jÛkrën nÛ,” hem nÛ fag mÛ. “Ù to vÛ kónãn tÛg nÛ. *Vinho* to én sór tÛg nÛ. VëjÛkre há há han nÛ, vënh kar tÛ ve jë. ⁴ KÛ äjag tóg tytãg fag kanhrãn há han ke mü,” hem nÛ fag mÛ. “Tytãg fag kanhrãn nÛ, fag tÛ fag mén to há nÛti jë, fag krë to, ⁵ fag tÛ vëso jÛkrën jë, nën ù vënh mÛ han sór tÛ nÛ jë, fag tÛ fag in ki rÛr há han jë, vënh kar mÛ vÛ há han jë, fag tÛ fag mén vÛ mranh sór tÛ nÛ jë,” hem nÛ, kófa fag mÛ. Fag tÛ tag han kÛ ù tóg Topë vÛ to é henh ke tÛ nÛ.

⁶ KÛrÛ ag jÛvën nÛ gé. Ag mÛ: “nën ù kar to jÛkrën há han nÛ, äjag tÛ ëg tÛ nën to én tÛ ën han tÛ nÛ jë,” hem nÛ. ⁷ Tag han nÛ gé, *Tito*, vënh kar tÛ ã jÛkre há tag ve kÛ ä kóm vëjÛkre há han sór jë gé. Ä tÛ ag kanhrãn kÛ ki há tóm nÛ. Kanhir kÛ vÛ tÛg nÛ. ⁸ Topë vÛ to há han nÛ, ù tÛ ã to: “kygnë ti huri,” he tÛ nÛ jë. KÛ ù tÛ ëg kato tÛ mü ag vÛ nÛn ù tónh ke tÛ nÛ. KÛ tóg ag mÛ^a tÛnh mü, ag tÛ ón kÛ ëg kato vÛ ja nÛn kÛ.

⁹ Ù mÛ rãnrãj tÛ ag jÛvën nÛ gé. Ag mÛ: “äjag *patrão* vÛ han nÛ,” hem nÛ. “ti tÛ äjag mÛ vÛ há han jë. Ti vÛ kafãn tÛg nÛ. ¹⁰ Ti tÛ pëju tÛg nÛ. Ti tÛ ki rÛr há han nÛ, ti tÛ ã to vÛ kónãn tÛ nÛ jë. Ä tÛ ti tÛ ki rÛr há han kÛ tóg Topë vÛ to vÛ há han ke mü, ä *patrão* ti, ti tÛ Topë vÛ mÛ kÛ,” hem nÛ, ù mÛ rãnrãj tÛ ag mÛ.

¹¹ Topë tóg ëg jagãgtãn sór mü, ëprã ke kar ag. KÛ tóg ëg kren han sór mü. Há jë *Jesus* tóg kãtig ja nÛ. ¹² KÛ tóg ëg kanhrãn sór mü gé, ëg tÛ ti kato tÛ tÛ nÛ jë, ëg tÛ nÛn to én sór mü ën han tÛ nÛ jë gé, ëg tÛ ga kri mÛn kÛ, ëg tÛ vëso jÛkrën jë, vëjÛkre kuryj han jë, Topë jÛkre ti. ¹³ Ti kãtig ve sór ëg nÛti, há kÛ tóg ëg mÛ sér tÛ. TÛ ti pãⁱ mág tävÛ nÛ, Topë ti. Tar tävÛ ti nÛ, ëg kren han tÛ tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé. Ti ve jë ëg tóg ke mü. KÛ tóg sér tävÛ tÛnh mü. ¹⁴ Ëg jagÛy tóg ter ja nÛ, ti tÛ ëg jÛkre kórëg ën tÛ tÛ¹ he jë. KÛ tóg ëg kyküg mü, ëg jãnhkri nÛti jë.

Ký ěg tóg tŷ ti tũ nŷtĩ sir, vyr mŷ. Ěg pijé tŷ ũ tũ nŷtĩ ha'.

¹⁵ Tag kar tórn nĩ, *Tito*'. Tŷ ag jyvĕn tar han nĩ gé kejĕn. Ā tũ vē mŷr, ā tŷ ag jyvĕn ke ti. Ký ũ jé ā to é he tũg.

3

Topĕ jykre

¹ Ag mŷ: “pā'i vĩ jĕmĕm nĩ, “ hem nĩ. “Ag vĩ ki króm nĩ. Ag tŷ nĕn ũ há to: han nĩ, hen ký han sórm nĩ, vēsŷmĕr,” hem nĩ. ² “Ū to vĩ kónān tũg nĩ,” hem nĩ ag mŷ. “Ū vĩ kafān tũg nĩ. Vĕnh kar mŷ vĩ há han nĩ. Vĕnh kar mŷ komĕr hā vĩm nĩ,” hem nĩ ag mŷ. ³ Ha vé, vāsŷ ěg tóg kórĕg ja nŷtĩgtĩ gé. Ki kagtũg ja ěg nŷtĩgtĩ. Ti vĩ mranh ja ěg tóg nĩgtĩ gé. Vāgfor mũ ja ěg tóg nĩgtĩ, ký ěg tóg ũ tŷ ón ký ěg mŷ vējykre tó mũ ěn vĩ han ja nĩgtĩ gé. ⁴ Vāhā ěg tóg ki kanhró nŷtĩ, Topĕ tŷ ěg jagāgtān ký, ěg kren han ti ti. Ti tŷ ěg to há nĩ mĕ ěg tóg vāhā. ⁵ Ěg pijé vējykre kuryj han ja nĩgtĩ'. Hā ra tóg ge ra ěg jagāgtān ja nĩgtĩ, hā ký vēnh kar mŷ tórn han mũ sir. Ěg han mān ja tóg nĩ, ěg kygpe ký nŷtĩn ký. Ti kuprĩg tŷ tóg ěg han mān, ký ěg tāg nŷtĩ ha. ⁶ Ěg mŷ tóg ti kuprĩg jĕnĕ, ti tŷ tŷ ěg jagrĕ nĩ jé. *Jesus Cristo* hā tugrĩn tóg ti jĕnĕ, ěg kren han ti ěn hā tugrĩn. ⁷ Hā ký tóg ěg mŷ vēnh pāte fón mũ sir. Ti tŷ ěg jagāgtān hā vē. Ký tóg ěg mŷ ti tũ tovānh sórn mũ. Hā tó ja ti nĩ. Rĩr krŷg ja tũ ve jé ěg tóg ke mũ.

⁸ Tag vŷ ki hā ke nĩ. Hā ký vēnh kar mŷ tórn nĩ. Ag jyvĕn to krónh ke tũg nĩ. Ū tŷ Topĕ ki ge mũ ag jyvĕn há han nĩ, ag tŷ vējykre há hā han sórn jé. Ký ag tóg tag hā to vāsān ke mũ.

⁹ *Judeu* ũ ag tóg véké ón ký vēmĕn sórn tĩ. Tag jĕmĕ sórn tũg nĩ. Jagnĕ vĩ kafān ag tóg tĩ. Ký ag tóg Topĕ tŷ vāsŷ ěg jyvĕn tĩ ěn to jagnĕ vĩ kafān mũ gé. Tag kar vŷ ěg mŷ nĕn ũ há han ke tũ nĩ. Nĕn ũ tũ vē, tag ti. ¹⁰ Ū tŷ vyr mŷ vējykre han sórn ký ti mŷ: “ke tũg ra,” hem nĩ. “Ke tũg ra,” he régre han nĩ, ti tŷ kānhmar ā vĩ jĕmĕg tũ nĩn ký. Tag pāte ti tovānh nĩ, ti tŷ mĕ jāvānh nĩn ký. ¹¹ Tĩ jykre vŷ pāno tāvĩ nĩ. Topĕ vĩ mranh ti tĩ. Topĕ vŷ ũ tŷ ge to: “kórĕg ti nĩ,” he tĩ.

Tito tŷ nĕn han ke ti

¹² Kejĕn sórn ā mŷ *Artemas* jĕnĕ sórn mũ, ke tũ nĩ ký *Tíquico* ti. Ti tŷ ā tá jun ký vēsŷmĕr inh kukām kātũg, ěmā tŷ *Nicópolis* ra. Tá sórn kusa fĩn rām ke mũ.

¹³ *Zenas* ki rĩr há han nĩ gé, *advogado* ěn ti, kar ký *Apolo* ti ke gé. Ký, ag tŷ mũ mān ken ký ag mŷ jānkamy vĩn nĩ, ti tŷ ag mŷ tũ' he tũ nĩ jé.

¹⁴ Ký, ěg mrĕ ke kar ag jyvĕn há han nĩ, ag tŷ vēnh rānhraj há to tar nŷtĩ jé. Ký ag tóg ũn jagtar ag mŷ vĩn ke mũ gé, ag tŷ nĕn ũ vēnh kāpām ký. Tag ne há nŷnh mũ'. Ěg tŷ Topĕ jykre han to ken hā vē.

¹⁵ Inh mrĕ nŷtĩ kar ag vŷ ā mĩ ěkrĕg tĩ. Ký ěg mrĕ *Jesus* ki ge mũ kar ag mŷ: “ājag mĩ ti ěkrĕg tĩ, *Paulo* ti,” hem nĩ, ěg to há nŷtĩ kar ag mŷ.

Topĕ mŷ sórn to vĩ tĩ, ti tŷ ājag tar han kān jé.

Hā vē.

PAULO TÛ CARTA HAN: FILEMOM MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë, inh. Isÿ se ký jê ra rá vë. Ký êg régre tÛ *Timóteo* vÿ inh mré rán mÛ gé. Isÿ *Filemom* mÛ rán hã vë. Á to há tâví sóg nÿ, *Filemom*'. Inh mré á tóg *Cristo* rãnrãj han tí gé. ² Ký sóg êg régre tÛ *Áfia* fi mÛ rán mÛ gé, *Arquipo* mÛ ke gé, inh mré *Cristo* rãnrãj to vãsân tí tag ti. Kar ký sóg ù tÛ *Filemom* in krêm Topê vÿ mÛ jê vënh mân tí ag mÛ rán mÛ gé.

³ Êg jóg tÛ Topê mÛ sóg to ví tí, ti tÛ ájag tar han jé, ti tÛ ájag krÿ kuprãj gé, êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh ên tí.

Filemom jykre

⁴ Isÿ Topê mré vémén ký sóg á mÛ êkrég tí, *Filemom*'. Ký sóg á to Topê mÛ ví há han tí.

⁵ Êg *Senhor* tÛ *Jesus* kí rá há han ký á tóg nêji nÿ. Há ký á tóg nêji *Jesus* kí ge ký nÿtÿ ag to há tâví nÿ gé. Tag mÛ inh. ⁶ Há ký sóg Topê mÛ to ví tí, tí tÛ á krÿn há han jé, á tÛ *Cristo* jykre há há mÛ tÿg kí kanhró nÿ jé, á tÛ êg mré tí kí rá ký jên ký, á tÛ komêr há tí ví kí króm kãn jé. Êg tÛ *Cristo* kí ge ký nÿtÿn ký êg tóg vëjykre sér to tar nÿtÿ.

⁷ Jãvy', inh fe tÛ mrin ke ja á nÿ, inh fe tÛ há' he ja á nÿ, á tÛ iso há tâví nÿn ký. Ký Topê kí ge ký nÿtÿ kar ag vÿ á jykre kí kanhró kar nÿtÿ. Ký ag fe tóg mrin ke mÛ gé.

Paulo tÛ Onésimo jagfy vÿ

⁸ Ký sóg á mÛ: "tag han jé á tóg ke mÛ," henh ke mÛ vë. ⁹ Há ra sóg á mÛ ví tar han sór tú nÿ. Komêr há sóg á mÛ to ví sór mÛ, á tÛ iso há nÿ tigrÿn tag han jé. Ha vé, kófa inh nÿ ha, inh, há vÿ: *Paulo*, he mÛ. *Jesus Cristo* tigrÿn sóg se ký jê ha. ¹⁰ Á mÛ sóg inh kósin tÛ *Onésimo* jagfy ví sór mÛ. Inh kósin ri ke tí nÿ ha, tí tÛ isugrÿn *Cristo* kí rá ký, isÿ tag kã se ký jê há ra. ¹¹ Vãsÿ tóg á tú kí rÿr tí vë. Há ra tóg á mÛ nén ù há han ja tú nÿgtÿ. Ûri tóg há nÿ ha. Ký tóg á tú kí rÿr há han ke mÛ ha, tí tÛ inh kí rÿr há han mÛ tag ri ke.

¹² Sÿ á mÛ tí jênê vë. Inh fe vÿ tÛ tí nÿ. ¹³ Há ký sóg tí jênê sór tú nÿ vë, tí tÛ á jégja kí inh kí rÿr jé, isÿ *Jesus* kãme sér tigrÿn se ký jên ký.

¹⁴ Isÿ tí tÿg kamêg mÛ ra tóg á tÛ inh kí rÿr mÛ ri ke nÿ vë. Há ra á tóg kí kagtÿg nÿ, á tÛ inh mÛ nén ù há han mÛ tag tí. Há ký sóg á mÛ tí jênêg mÛ, á tÛ á tÛ nén han sór mÛ ên han jé, vënh jykre há ên tí.

¹⁵ Á *camarada* ja vë, *Onésimo* tí, há ra tóg á tovãnh ký vënh péju ký vyr. Vënh péju sí han tóg. Há ra tóg á to vÿn ke mân mÛ ha, isÿ tí jênênh ký. Tÿg mân ke tú tí nÿ ha. ¹⁶ Tí tÛ vënh péju ký tí mÛ ên kã tóg tÛ á *camarada* jê vë. Há ra tóg tÛ á jãvy jê ha, ùri. Tí tÛ *Cristo* kí rá

ký jên ký tóg á to há tâví jê ha. Tí to sóg há tâví nÿ gé, ký tóg á tÛ tí to há nÿn ký há tí gé.

¹⁷ Ký, á tÛ iso há nÿn ký tí mÛ komêr há vÿm nÿ. Á tÛ komêr há inh mÛ ví ên há han nÿ, tí mÛ, tí tÛ inh jégja kí á tá jun ký. ¹⁸ Tí mÛ á tÛ nén ù péju ký ma vyr? Tí mÛ nÿ ký há tí jê? Kajãm jé sóg ke mÛ, tí jagfy. ¹⁹ Vësóg kí sóg á mÛ rán mÛ, inh, há vÿ: *Paulo*, he mÛ. Kajãm jé sóg ke mÛ, tí nén tí. Kí há sóg tóg mÛ. Há ra á tóg inh mÛ nén jê gé, á tÛ isugrÿn *Jesus* kí ra ký. ²⁰ Ha vé, jãvy', inh fe tÛ mrin kem nÿ. Inh mÛ han nÿ, sÿ á mÛ nén to ví mÛ tag tí, êg tÛ jagnê mré êg *Senhor* kí ge ký nÿtÿn ký.

²¹ Isÿ á mÛ nén to ví mÛ tag han jé á tóg ke mÛ, kí kanhró sóg nÿ. Há ký sóg á mÛ rán mÛ. Isÿ á mÛ nén to ví mÛ tag kãfór han jé á tóg ke mÛ gé, kí kanhró sóg nÿ.

²² Ký ijo inh nÿr jafã tí kãn nÿ gé. Topê vÿ kãnhmar ájag ví mÛnh ke mÛ. Há ký sóg ájag vënh tÿg ke mÛ, ag tÛ inh kavãnh ký, ha vem nÿ.

Filemom tá ke ag mÛ êkrég tí ag

²³ *Epafras* vÿ ájag mÛ êkrég tÿgtÿ. Inh mré tóg se ký jê, *Jesus Cristo* tigrÿn. ²⁴ *Marcos* vÿ ájag mÛ êkrég tí gé, *Aristarco* tí ke gé, *Demas* tí ke gé, *Lucas* tí ke gé. Inh mré ag tóg rãnrãj mÿgtÿ, tag ag.

²⁵ Êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* jé ájag tar han kãn. Há vë.

HEBREU AG MÛ CARTA

Topê kósín

¹ Topê vÿ vāsÿ ěg jógóg ve ag mré vēmén (ka)mě ja nĭgtĭ. Ag mÿ tóg tó mǎn', tó mǎn' he ja nĭgtĭ, ti ví tó tí ag mÿ, ag tÿ vĕnh kar mÿ ti ví kǎmĕn jé. ² Ūri kurā tÿ ěgno tóg kakó tí ha, ký tóg ũri ti kósín jĕnĕ, ti tÿ ěg mÿ Topê ví tó jé. Ti mré tóg nĕn ũ kar hynhan ja nĭgtĭ. Ký tóg ti mÿ nĕn ũ kar tag vin ke mŭ gé, Topê ti, ti tú kar ěn ti. ³ ěg tÿ Topê kósín ve ký ěg tóg Topê tÿ tÿ ũn mág ní ki kanhró nÿtĭ. Ti ri ke pĕ ti ní. Ti ví vÿ tar ní. Ký tóg tÿ ěg tÿ nĕn vég mŭ kar tag ki rĭr tí. Ti há vÿ ěg tÿ Topê ví mranh ěn tÿ tú' he tí, ký tóg ěg jǎnhkrig ký ěg fĕg ke mŭ. ěg jagfÿ ter kar ký tóg Topê pĕgja tá ní ní, ũn tÿ vĕnh kar tar kǎfór ní ěn pĕgja tá.

Topê kósín tÿ ti tÿ jĕgnĕ jafá ag kǎfór

⁴ Topê kósín vÿ Topê tÿ jĕgnĕ jafá ag kǎfór ní, kanhkā tán ag. Ti jĭji vÿ ag jĭgi kǎfór ní gé. ⁵ Topê pijé ag kǎ ũ mÿ: “inh kósín vÿ tÿ ā ní,” he ja nĭgtĭ'. “Ūri há sóg ā mÿ: tÿ inh ā panh ní, he mŭ,” he ja tú ti ní. Ký tóg ag kǎ ũ to: “ti panh vÿ tÿ inh nĭnh mŭ, ký tóg tÿ inh kósín nĭnh mŭ,” he ja tú ní gé. Ti kósín há to tóg tag tó ja ní, Topê tí.

⁶ Ti kósín ve ěn jĕnĕ ja ti ní, ěg to, Topê ti. Ti tÿ ti jĕnĕn ký tóg tag tó gé, ha mĕ: “isÿ jĕgnĕ jafá ag vÿ ti krĕm mŭg ke kǎn ke mŭ, ha vem ní,” he ja ti ní.

⁷ Há ra ũ tóg: “Topê vÿ ti tÿ jĕgnĕ jafá ag tÿ kǎka ri ke han. Ký tóg ag tÿ pĭ gru ri ke han mŭ gé,” he mŭ, Topê ví rán ký ní ki.

⁸ Ký tóg ti kósín to: “Topê vÿ tÿ ti ní. Ti tÿ tÿ pŭ'í mág ní vÿ tú' henh ke tú pĕ ní. Vĕjykre kurjĭ há han tóg tí, ti krĕm ke kar ag mÿ, ⁹ to ti há ní. Vĕjykre pǎno to ti jŭ ní. Há ký tóg ti kuprĕg, Topê ti, ti tÿ tÿ ti kri ke nĭn ký. Ti tÿ tóg ũn mág han. Ti krĕm ke kar ag kǎfór tóg ní. Ký ti fe tóg mrin kenh ke mŭ, vĕnh kar fe tÿ mrin ke kǎfór,” he ja tóg ní gé, Topê ví rán ký ní ki.

¹⁰ Ký tóg ti mÿ: “ěg tÿ nĕn ũ kar han ve ki ā tóg ga han, kanhkā ti ke gé, ā nĭgé tÿ. ¹¹ Tú' he kǎn jé tóg ke mŭ, ā tÿ nĕn han ja tag ti. Jǎvo ā há tóg tú' henh ke tú pĕ ní. Á tÿ nĕn han ja tóg ti sinsin ký kugnǎh ke mŭ, kur ri ke. ¹² Ti kókĕn jé ā tóg ke mŭ, ěg tÿ kur sir kókĕn ri ke. Há ra ā há tóg tú' henh ke tú ní. Kófǎn ke tú pĕ ā tóg ní jǎvo,” he ja tóg ní, Topê ví rán ký ní ki, ti kósín ti mÿ.

¹³ Há ra Topê pijé ti tÿ jĕnĕ jafá ag kǎ ũ mÿ: “inh pĕgja tá ní,” he ja ní'. Ti kósín há mÿ tóg: “ní ra ver, inh pĕgja tá, sÿ ā kato ví mŭ ag tÿ ā krĕm vin jé,” he ja ní. ¹⁴ Ti tÿ jĕgnĕ jafá ag vÿ vĕnh kuprĭg ri ke nÿtĭ. Topê vÿ ag jĕgnĕg tí,

ag tÿ ti tú ag jy nĭgǎn jé, ũn krenkren ke mŭ ěn ag jy.

2

Ěg tÿ Topê ví to é henh ke tú

¹ Há ký tóg há tí, ěg tÿ ti ví mĕ ký ti jykre há han ký, ěg tÿ tÿ prǎnh ke tú ní jé. ² Topê tÿ jĕgnĕ jafá ag vÿ vāsÿ Moisés mÿ Topê ví ma kǎmŭ ja nĭgtĭ. Ký ag tóg ũ tÿ ag ví ki króm tú ěn vóg kónǎn ja ti nĭgtĭ. ³ Ký ěg tóg ũri kren ke tú ní gé, ěg tÿ ti to é henh ký. Nĕn ũ mág pĕ vé mÿr, Topê tÿ ěg krenkren han sór mŭ tag ti. ěg Senhor vÿ ti mré mŭ ti ag mÿ to vén. Ū tÿ ti ví mĕg mŭ ag vÿ ěg mÿ tó ja nĭgtĭ gé. Há ký ěg tóg ki kanhró nÿtĭ ha. ⁴ Ký Topê vÿ ũ tÿ ěg mÿ ti ví to mŭ ěn ag ví to: “há ti ní,” he ja ní gé. Há ký tóg ag tar han, ag tÿ ěg tÿ nĕn han vǎnh ěn hynhan jé, milagre ti, ěg tÿ vĕsóg ki nĕn han ki kagtĭg ěn. Ký tóg ag mÿ ti kuprĭg jĕnĕ gé. Ti há ne to jykrĕn ký: “tag tar han jé sóg ke mŭ, ěn to. Ký sóg ũ ěn tar han ke mŭ, ũ to,” he ja ní, ti ví tó tí ag to.

Topê kósín tÿ ěg tÿ ũn mág han ke

⁵ Topê vÿ nĕn kar ěn han mǎn ke mŭ. Ký tóg tÿ ũ tǎg nÿtĭnh mŭ. ěn kri ke vÿ tÿ ěg nÿtĭnh mŭ, ěg tÿ tÿ ěprǎ ke nÿtĭ ra. Ti tÿ jĕgnĕ jafá ag pijé tÿ ga tǎg kri pǎ'í nÿtĭnh mŭ. ⁶ Há ký ti ví tó tí ũ vÿ tag rán ja ní, ti ví rán ki, ha mĕ. Topê mÿ tóg: “tÿ ěg tóg nĕn ũ tú nÿtĭ vé, ěg tÿ tÿ ěprǎ ke nÿtĭnh ký. Há ra ā tóg ěg há mĭ ěkrĕn ký ní ní. Há ký ā tóg ěg ki rĭr tí,” he ja ní. ⁷ “Ký ā tóg prÿg pipir ki ěg tÿ ũn kǎsir han ja ní. Ký ěg tóg ěn kǎ ā tÿ jĕgnĕ jafá ag krĕm nÿtĭ. Tag pǎte ā tóg ěg tÿ ũn mág han ke mŭ, ũn tar, pǎ'í mág tÿ tÿ ũn há ní ěn ri ke. ⁸ Ký ā tóg ěg krĕm nĕn ũ kar vin kǎn ke mŭ,” he ja tóg ní, Topê mÿ, Topê ví tó tí ti.

Há vé, Topê vÿ ěg krĕm nĕn ũ kar vin ja ní, ěg tÿ tÿ nĕn ũ kar kri ke nÿtĭ jé. Ký nĕn ũ kar vÿ ěg krĕm nÿtĭ. Há ra ěg tóg ver vég tú nĭgtĭ. ⁹ Há ra ěg tóg Jesus há tÿ tÿ ũn mág ní ěn vég tú, ũri, ti tÿ tÿ ũn há ní ěn. Prÿg pipir ki Jesus tóg tÿ Topê tÿ jĕgnĕ jafá ěn ag krĕm ke ja ní. Ký tóg ěg kar jagfÿ ter ja ní, Topê tÿ ěg jagǎgtǎn ký. Ký tóg ũri tÿ ũn mág pĕ ní, ti tÿ ěg jagfÿ ter ja ěn tugrĭn.

¹⁰ Topê vÿ tÿ nĕn ũ kar kri ke ní, ký nĕn ũ kar vÿ ti tugrĭn rĭnrĭr nÿtĭ. Há ký tóg vĕnh mÿ tú ní, Topê tÿ Jesus mÿ: “ā jagtar tugrĭn ā tóg tÿ ũn há tǎvĭ nĭnh mŭ,” hen ký. Há ký tóg jagtar ní ja nĭgtĭ, ti tÿ tÿ ũn há tǎvĭ nĭn jé. Ký tóg ũn e krenkren han mŭ sir, ěg tÿ ti ri ke há nÿtĭ jé gé, ěg tÿ Topê jamǎ sĭnvĭ ěn tá junjun jé, ti mré.

¹¹ Há vé, Jesus vÿ ěg tar han tí, ěg tÿ Topê ví mranh mǎn sór tú ní jé. Ký ũ tÿ ěg tar han mŭ vÿ ěg mré jóg pir ní. Há ký tóg ěg to: “ijǎvy ag, inh ve fag,” he tí. ěg to tóg mÿ'ǎg tú ní. ¹² ěg to tóg: “ijǎvy ag mÿ sóg ā jĭji tónh ke mŭ, jóg'!” he ja ní. “Ag rĭnve sóg ā tÿ tÿ ũn há

nĩ ên kãmén ke mũ,” he ja tóg nĩ. *Jesus* ti, êg to. ¹³ Kĩ tóg: “Topê ki sóg rà kũ jê,” he mũ gé. Kar kũ tóg: “inh mré ke ag hã vè. Topê tũ inh mũ ùn vin mũ ag hã vè, fag ke gé,” he ja nĩ gé.

¹⁴ *Jesus* mré ke ên ag hã vỹ tỹ êprã ke ag nỹti, fag ke gé. Hã kũ tóg ag mré tỹ êprã ke nĩ ja nĩ gé. Hã kũ tóg êg jagfy ter ja nĩ. Ti tỹ Japo tũg ke vè, ti ter tugrĩn. Japo vỹ êg tén sór to tar nĩ, hã ra *Jesus* vỹ ti tỹ tũ' henh ke mũ. ¹⁵ Kĩ tóg êg krenkren han ke mũ, êg tỹ êg ter ke kamêg kũ. Êg ter ke tugrĩn êg tóg nén tỹ êg tén ke mũ kar kamêg ti. Hã ra *Jesus* tóg êg krenkren han mũ. Kĩ êg tóg nén ù kamêg mán ke tũ nĩ ha. ¹⁶ Ti pijé Topê tỹ jêgnê jafã ag krenkren han mũ', kanhkã tãn ag'. *Abraão* krê'krê ag hã krenkren han tóg mũ, hã kũ tóg rãn kũ nĩ. ¹⁷ Hã jê tóg ti jãvy ag ri ke nĩ ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. Tỹ tóg êg hã pẽ ja nĩgtĩ. Êg tỹ nén han mũ kar ve kãn ja ti nĩgtĩ, êg jagtar mré hã. Hã kũ tóg êg jagfy vènh fêg, kũ tóg êg tỹ Topê ví mranh tỹ tũ' he ja nĩ. Topê tũ ki rĩr ti to pã'i mág ên ri ke nĩ, hã kũ tóg êg jagãgtãn ti. ¹⁸ Êg mré tóg jagtar ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. Japo vỹ ti tỹ Topê ví mranh han sór ja nĩgtĩ gé, êg ri ke, hã ra tóg mranh ja tũ nĩgtĩ inhhã. Hã kũ tóg ki kanhró nĩ, êg tỹ nén ù vég mũ kar ki. Hã kũ tóg tag kar to êg tar han ki kanhró nĩ gé, inhhã.

3

Jesus tỹ tỹ Moisés kri ke nĩ

¹ Inh kanhkã', Topê tũ vỹ tỹ ãjag nỹti. Kĩ tóg ãjag kuprêg, ãjag tỹ kanhkã tá ve jé. Hã kũ *Jesus* mĩ êkrén nĩ. Topê vỹ ti fêg. Kĩ tóg êg mũ tỹ Topê tũ to pã'i mág ên ri ke nĩ, êg tỹ ti ki rã kũ. ² Û tỹ ti fêg mũ ên rãnrhãj han tóg ti, *Moisés* ri ke. *Moisés* vỹ Topê tũ kar ki rĩr há han ja nĩgtĩ gé, Topê *povo* kar ki, ti ãn krêm ke kar fag ki. ³ Hã ra *Jesus* vỹ *Moisés* kãfór nĩ. Û tỹ ãn han ti vỹ ù tỹ ãn ki rĩr ti ên kãfór nĩ. Ri ke ti nĩ. Êprã ke vỹ tỹ ti nĩ, *Moisés* ti, kũ *Jesus* vỹ ti kãfór nĩ. ⁴ Gĩr kar vỹ panh nỹti gé. Û tỹ vènh kar han mũ vỹ tỹ Topê ti nĩ. ⁵ *Moisés* vỹ Topê tũ ag ki rĩr ja nĩgtĩ. Topê mũ rãnrhãj ti vỹ tỹ ti nĩ ja nĩgtĩ. Kĩ tóg Topê ãn krêm ke fag ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg *Cristo* tỹ nén han ke ên kãmén ja nĩ gé. ⁶ *Cristo* vỹ tỹ Topê kósin nĩ. Kĩ tóg Topê tũ ag ki rĩr há han ti. Hã ra ag tóg tỹ ti tũ nỹti, ti ãn krêm ke kar ên ag, fag ke gé. Êg hã vè. Ti tũ vỹ tỹ êg nỹti, êg tỹ ti to tar nỹtĩn kũ, êg tỹ ti kãmén há han kũ, ti tỹ êg mũ sér nĩn kũ, êg tỹ tá nén venh ke ti.

Êg tỹ vènhkãn ke

⁷ Topê vỹ ti kuprĩg tỹ: “ãjag tỹ ùri inh ví mẽ kũ vènh kutu han tũg nĩ,” he ja nĩ. ⁸ “ãjag jóg jóg ve ag vỹ vènh kutu han ja nĩgtĩ. Kĩ ag tóg inh kato vãsãn ja nĩgtĩ, ag tỹ ga kórég ki nỹtĩn kũ,” he tóg. ⁹ “Èn kã ag tóg iso ví

pãitigtén ja nĩgtĩ gé. “Êg tỹ ti ví mranh mũ ra tóg êg vóg konãn ke tũ nĩ,” he ja ag tóg nĩgtĩ, ag tỹ isỹ nén han mũ ên ve ja ra, isỹ prỹg tỹ 40 (ke) ên ki ag ki rĩr há han mũ ra. ¹⁰ Hã kũ sóg ag to jũ ja nĩ. Ag to sóg: “kórég ag nỹti,” he. “Vèjykre há to jykrén tũ ag tóg nỹtĩgtĩ. Ijapyr ve sór ja tũ ag tóg nỹti,” he sóg. ¹¹ Kĩ sóg, ag to ví jũ han kũ: “sỹ ag vènhkãn han ke vè vè. Hã ra ag tóg iso ví jũ han ja nĩ. Hã kũ ag tóg vènhkãn ke tũ nĩ ha. Hã kũ ag ri ke han tũg nĩ, ãjag tỹ ùri inh ví mẽ kũ, he sóg mũ,” he tóg, Topê ti.

¹² Inh kanhkã, tag to jykrén, ãjag tỹ Topê kato vãsãn sór tũ nĩ jé, ãjag tỹ ti ví mranh sór tũ nĩ jé gé, ãjag tỹ Topê tovãnh sór tũ nĩ jé. Ti hã ne êg rĩnrĩr han ki kanhró nĩ'. Hã kũ ti tovãnh tũg nĩ. ¹³ Jagnê jyvên nĩ, kurã kar ki, ùri mỹr. ãjag tỹ jagnê jyvên to tar nỹtĩn kũ ãjag tóg Topê to tar nỹtĩn ke mũ gé, ha vem nĩ. Kĩ ãjag kã mũ ù vỹ vènh kutu han ke tũ nĩ. Êg tỹ ti ví mranh kũ êg tóg kutu nỹti. ¹⁴ Ha mẽ, *Cristo* tũ vỹ tỹ êg nỹti, êg tỹ ti tovãnh sór tũ nỹtĩn kũ. Êg tỹ ti ki rã vén mũ kã êg tóg ti to tar nỹti ja nĩgtĩ. Êg tỹ ên ri ke ti to tar nỹtĩn kũ êg tóg tỹ ti tũ nỹti. ¹⁵ Hã kũ tóg êg mũ: “ãjag tỹ ùri inh ví mẽ kũ vènh kutu han tũg nĩ,” he mũ. “ãjag jóg jóg ve ag vỹ tóg vènh kutu han', kũ ag tóg inh kato vãsãn, isỹ ag jykre ve sór ja nĩn kũ. Ag ri ke han sór tũg nĩ,” he tóg. ¹⁶ Û tỹ hẽ nỹ hỹn ti ví mẽ kũ ti kato vãsãn ja nĩgtĩ? Û tỹ ga tỹ *Egito* tá kãpa ja ên ag vè, ha mẽ, *Moisés* tỹ tá ag tatĩn kãtig kũ. ¹⁷ Kĩ Topê hỹn ù tỹ hẽ to jũ ja nĩgtĩ, prỹg tỹ 40 (ke) ên ki? Û tỹ ti ví mranh ja ên ag há to tóg jũ ja nĩ, hã kũ ag tóg ga kórég ên ki tũ' he kãn. ¹⁸ Kĩ Topê hỹn ù tỹ hẽ to: “vènhkãn ke tũ ag nĩ ha,” he ja nĩgtĩ? Û tỹ ti ví han sór tũ ên ag to ke ja vè, mỹr, ha mẽ. ¹⁹ Ag tỹ ti tovãnh kũ, hã kũ ag tóg ag tỹ nén ve sór ja ên ve ja tũ nĩ sir, mỹr, ha mẽ.

4

¹ Ha vé, Topê tỹ êg vènhkãn han sór vè, kanhkã tá. Kĩ ti ví to é he tũg nĩ. Vènh ki rĩr há han nĩ, ãjag tỹ to krónh ke tũ nĩn jé. ² Mẽ êg huri, Topê tỹ êg mũ nén han sór mũ ên ti. Û tỹ ga kórég mũ mũ mũ ên ag tỹ mẽ ri ke han êg tóg huri. Hã ra ag tóg kri fi ja tũ nĩgtĩ, ag tỹ mæg mũ ra. Hã kũ tóg ag mũ nén ù há han ja tũ nĩ, Topê ti. ³ Êg tỹ ti ki ge hã kũ êg tóg vènhkánkãn ke mũ. Hã kũ Topê vỹ: “ sỹ ag vènhkãn han ke vè vè, hã ra ag tóg vènhkãn ke tũ nĩ ha,” he ja nĩ, ag to jũ kũ. Topê vỹ vãsỹ vènhkãn ja nĩgtĩ, ti tỹ nén ù kar hynhan kar kũ. Kĩ nén ù kar vỹ hynhan kũ nỹti ha. ⁴ Hã kũ tóg Topê ví rãn kũ nĩn ki: “kurã tỹ 7 (ke) ki Topê vỹ vènhkãn, ti rãnrhãj han kãn kar kũ,” he mũ. ⁵ Hã ra tóg *Israel* ù ag to: “vènhkánkãn ke tũ ag nĩ ha,” he mũ gé. ⁶ Vãsỹ Topê tóg êg jóg jóg ve ag mũ ag vènhkánkãn ke

tag tó ja nĩgtĩ vĕ, hã ra ag tóg ti vĩ jĕmĕ ja tũ nĩgtĩ. Kĩ Topĕ tóg ũ ag kuprĕg ja nĩgtĩ, kĩ tóg ag hã mĩ ag vĕnhkánkã ke ti nĩm mũ sir, ĕg hã mĩ. ⁷ Kurã tãg nĩm ja ti nĩ gé, ĕg vĕnhkãn ke to, hã vĩ: ũri, he mũ. Hã kĩ Davi tóg: “ãjag tĩ ũri ti vĩ mĕ kĩ vĕnh kutu han tũ nĩ,” he ja nĩ. Ag tĩ ga kórĕg ĕn tá kãpa kar kĩ ke ja vĕ, ag tĩ ga há tá junjun kar kĩ.

⁸ Josuĕ vĩ Israel ag mrĕ ga há ĕn ra tĩg ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg tá vĕnhkãn pĕ han ja tũ nĩgtĩ ver. Hã kĩ Davi vĩ ag mĩ kurã ũ tó ja nĩ. Ag vĕnhkãn pĕ han ke ĕn ti tó ja ti nĩgtĩ. ⁹ Ha mĕ, Topĕ povo vĩ vĕnhkãn ke mũ, ha vem nĩ, ti tĩ ag mĩ kurã nĩm kĩ. ¹⁰ Ũ tĩ vĕg mũ vĩ ti rãnhrãj ki vĕnhkãn ke mũ, Topĕ tĩ vĕnhkãn mũ ĕn ri ke, kurã tĩ 7 (ke) ĕn ki. ¹¹ Hã kĩ vãsãnsãn nĩ, ãjag tĩ tĩ prãnh ke tũ nĩ jĕ, ãjag tĩ ũ tĩ ga kórĕg mĩ mũ ja ĕn ag nón ti vĩ mranh tũ nĩ jĕ, ãjag tĩ tóg vĕnhkãn ke ĕn ve jĕ.

¹² Topĕ vĩ hã tugrĩn ĕg tóg rĩnrĩr nĩtĩ. Ti vĩ hã tĩ tóg nĕn kar hynhan ja nĩ. Rógro jã régre vĩ nĕn ũ kym há nĩgtĩ. Hã ra Topĕ vĩ vĩ ti tĩ nĕn ũ kym há kãfór nĩ. Kĩ ti vĩ tóg ĕg ki rá ti, ĕg nĩ ki, ĕg kuka ki, ĕg kri ki, ĕg kuprĩg ti ki ke gé, ĕg há kar ki. Kĩ tóg ĕg tĩ nĕn to jykren mũ kar ki kanhró nĩ. ĕg tĩ nĕn han sór mũ ki kanhró kar ti nĩ gé, Topĕ ti. ¹³ Nĕn kar ki kanhró tóg nĩ. Ti tĩ nĕn han mũ kar ki kanhró tóg nĩ. Nĕn ũ tóg ti mĩ vĕnh péju kĩ nĩ tũ pĕ nĩ. Ũ tóg ti vatãnh tá nĕn ũ han ke tũ pĕ nĩ gé. Ki kanhró kar ti nĩ, ũ tĩ ĕg jykre tugnĩm ke mũ ĕn ti.

Jesus tĩ ĕg jagfy vĩnh ke

¹⁴ Ti to tar nĩtĩm nĩ, ha mĕ. Ti ki ge kĩ ãjag nĩtĩ. ĕg jagfy Topĕ tũ ki rĩr ti to pã'i mág vĩ nĩ nĩ, hã vĩ: *Jesus*, he mũ. ĕn vĩ kanhkã tá junhuri. ¹⁵ Ti pijĕ ĕg krój nĩtĩ tag ki kagtĩg nĩ'. Ki kanhró tóg nĩ mĩr. ĕg ri ke tóg jagtar nĩ ja nĩgtĩ gé, kĩ Japo vĩ ti tĩ Topĕ vĩ mranh han sór ja nĩgtĩ gé. Hã ra tóg inhhã mranh ja tũ nĩgtĩ. ¹⁶ Hã kĩ ĕg tóg Topĕ mrĕ vĕmĕn ke mũ, jatun mĩ. Mũmĕg ke tũ ĕg tóg nĩ. ĕg jagãgtãn jĕ tóg ke mũ. Kĩ tóg ĕg tar han ke mũ gé, ĕg krój nĩtĩn kĩ.

5

¹ ĕprã ke tĩ Topĕ tũ to pã'i mág jykre vĩ ge nĩgtĩ, ha mĕ. Ti mrĕ ke ag jagfy tóg vĩ ti, Topĕ mrĕ. Kĩ tóg ag jagfy Topĕ mĩ nĕn ũ pũn ti gé. Kĩ tóg ag mĕg tãnh kĩ pũn ti gé, ag tĩ Topĕ vĩ mranh ja tugrĩn. ² Hã ra tóg tĩ ĕprã ke nĩ gé, ag mrĕ. Ag krój ri ke tóg nĩ gé. Hã kĩ tóg ag krój nĩtĩ ra ag jagãgtãn há han ti, ũ tĩ Topĕ vĩ mranh sór tũ ra mranh mũ ĕn ag. ³ Mranh tóg ti gé, Topĕ tũ to pã'i mág ĕn ti. Hã kĩ tóg ti tĩ mranh mũ ĕn to Topĕ mĩ tãnh kĩ pũn ti gé, ti mrĕ ke ag tũ ĕn mrĕ. ⁴ Hã ra tóg vĕso: “inh hĩn tĩ Topĕ tũ to pã'i mág nĩnh mũ,” hĕnh ke tũ pĕ nĩ. Topĕ hã ne ũ to: “tag vĩ tĩ isũ ki rĩr

to pã'i nĩnh mũ,” he tĩ', ti tĩ vãsĩ *Arão* kuprĕg vĕn ĕn ri ke.

⁵ Hã kĩ *Cristo* vĩ vĕsóg ki tag to jykren ja tũ nĩ gé. Ti pijĕ vĕsĩ pã'i han ja nĩgtĩ'. Vĕsĩ Topĕ tũ to pã'i mág han sór ja tũ tóg nĩgtĩ'. Topĕ hã ne *Jesus* mĩ: “inh kósĩn vĩ tĩ ã nĩ,” he ja nĩ'. “Ũri sóg ã mĩ: tĩ inh ã panh nĩ, he mũ,” he ja ti nĩ. ⁶ Kĩ tag tóg rán kĩ nĩ gé, Topĕ vĩ tĩ rán kĩ nĩ ki, ha mĕ: “isũ ki rĩr jĕ ã tóg ke mũ. Tũ' hĕnh ke tũ ti nĩ, ã tĩ isũ ki rĩr nĩ ti, *Melquisedeque* tĩ isũ ki rĩr mũ ĕn ri ke,” he ja ti nĩ gé, *Cristo* mĩ, Topĕ ti.

⁷ *Jesus* vĩ, ti tĩ ga mĩ tĩg kĩ jagtar nĩn kĩ Topĕ mĩ to vĩ', to vĩ' he ja nĩgtĩ, ti tĩ ti kren han jĕ, ti ter tũ nĩ jĕ. Kĩ tóg fĩ gé, Topĕ mrĕ vĕmĕn kĩ. Vĕsĩrĕnh jagy han tóg. Kĩ Topĕ vĩ ti vĩ jĕmĕ ja nĩ, ti tĩ ti mĩ to vĩn kĩ. ⁸ Topĕ kósĩn vĩ tĩ ti nĩ, hã ra tóg ti jagtar tugrĩn Topĕ tĩ nĕn tó mũ ki kanhrãn kãn ja nĩ, ti tĩ Topĕ vĩ hã han jĕ. ⁹ Ti tĩ vĕnh kanhrãn kãn kĩ tóg ĕg kren han ki kanhró nĩ gé sir. ĕg jagfy tóg ter ja nĩ, kĩ tóg ĕg kren han mũ, ĕg tĩ ti vĩ ki króm kĩ. ¹⁰ Topĕ vĩ ti mĩ: “inh mĩ isũ ag ki rĩrm nĩ. To pã'i mág vĩ tĩ ã nĩ, *Melquisedeque* ĕn ri ke,” he ja nĩ. Hã kĩ tóg tĩ pã'i nĩ, *Jesus* ti.

ĕg tĩ ti to krónh kĕnh ke tũ

¹¹ Sĩ ãjag mĩ tag kãmĕn kãn sór mũ ra tóg jagy tĩ. Kĩ ãjag tóg mĕ há han tũ nĩgtĩ gé. ãjag pijĕ kri há nĩtĩ ver'. ¹² ãjag tĩ ũ ag kanhrãn ke vĕ vĕ, ãjag tĩ vãsĩ Topĕ vĩ mĕ ja nĩtĩn kĩ. Hã ra ãjag tóg ver ki kagtĩg nĩtĩ. ãjag kã ũ tĩ ãjag mĩ *Jesus* kãmĕn vĕn ja ĕn tó mãn kĩ tóg há nĩnh mũ vĕ. ¹³ Gĩr kãsir ri ke ãjag nĩtĩ, ãjag tĩ *Jesus* kãmĕ ĕn ki kanhrãn kãn tũ nĩn kĩ ver. *Leite* hã kron ag tóg tĩ, ag tĩ ver kãsir nĩtĩn kĩ. ¹⁴ ĕg tĩ to jykren há han kĩ ĕg tóg ũn sanh há ri ke nĩtĩ. “Tag vĩ há nĩ, tag vĩ há tũ nĩ. Tag vĩ kurjy nĩ, jãvo tag vĩ kygñĕ kĩ nĩ,” he jĕ ĕg tóg ke mũ, ĕg tĩ ki kanhrãn há han kĩ.

6

¹ ãjag tĩ ver gĩr kãsir ri ke nĩtĩ ra sóg ãjag mĩ ũn sanh ag tũ kãmĕn sór mũ ha, ãjag tĩ ver to tar tũ nĩtĩ ra, ha mĕ. ãjag tĩ nĕn mĕ vĕn jan há vĕ, ha mĕ: vĕjyke kórĕg tovãnh, ĕg tĩ nĕn to ter ke mũ ĕn tovãnh kãn, Topĕ ki rá, ² ũ tĩ ti ki rá mũ ĕn kype, ti kri ĕg nĩgé fi, ti tĩ ĕg mrĕ *Jesus* ki rá kĩ jĕn kĩ, ĕg tĩ ĕg ter kar kĩ rĩr mãn ke ĕn to jykren ke, Topĕ tĩ ĕg jykre tugnĩm ke ĕn to. Kĩ tag kar vĩ gĩr tĩ pafa ja kron ĕn ri ke nĩ. ³ Tag tó mãn sór tũ inh nĩ ha. Sĩ ãjag mĩ tag pãte *Jesus* kãmĕn sór vĕ. Kĩ tóg ũn sanh tĩ vĕjĕn kufy ko ĕn ri ke nĩ. Topĕ tĩ tag to isar han kĩ sóg ãjag mĩ kãmĕn há han ke mũ.

⁴ Ha mĕ, ĕg kã mĩ ũ ag tóg, ag tĩ Topĕ ki rá kar kĩ ti tovãnh pĕ han ja nĩgtĩ. Kĩ ag tóg ti ki ge mãn ke tũ nĩ ha. ĕg tĩ Topĕ ki ge kĩ tóg

ĕg kanhrān ke mū, vējykre há ki. Topē vỹ ĕg mỹ kanhkā tá vējykre há ĕn nīm ke mū. ĕg mỹ tóg ti kuprīg jĕnĕg mū gĕ. ⁵ Topē vī há nī ĕn vĕg ĕg tóg tī. ĕg tỹ kanhkā tá nĕn venh ke mū ĕn ve sí han ĕg tóg tī, ĕprā, ĕg tỹ Topē ki ge kỹ. ⁶ Ū tỹ ti jykre tag ve kar kỹ ti tovānh pĕ han kỹ tóg ti ki rā mān ke tū nī ha. Ti jykre kórĕg tovānh mān ke tū ti nī ha. Ha vé, ĕg tỹ ti ki rā há han kar kỹ ti tovānh pĕ han kỹ ĕg tóg ti tỹ krunh to sa mān ri ke han mān mū sir, Topē kósin ti. ĕg tỹ vĕnh kar tỹ ti to ĕ he han mān vĕ sir.

⁷ ĕpỹ ri ke ti nī, ha mĕ. Ta tỹ ĕg jakré kri kutĕ kỹ tóg mog há han tī, ĕg tỹ ga há ki krān kỹ. ĕg tỹ ĕpỹ há ri ke nýtīn kỹ, ĕg tỹ Topē mỹ vējykre há han kỹ tóg, ĕg ve há han ke mū, Topē ti. ⁸ ĕpỹ ū tóg há ra kórĕg nī. Kỹ sónh há tóg ki munmur tī, vānh ti ke gé, kỹ tóg mogmog tū nĕgtī sir, ĕg jakré ti. ĕg tỹ ĕpỹ kórĕg ĕn ri ke nýtīn kỹ Topē vỹ, ĕg tovānh ke mū sir. Kỹ tóg ĕg mỹ vī kónān ke mū. Kỹ ĕg kejĕn pūr ke mū, kurā ĕn kā.

⁹ Ha mĕ, vī tar han inh huri. Há ra ājag tóg ti jagy tag venh ke tū pĕ nī, ki kanhró inh nī. Ājag to sóg há nī. Krenkren jĕ ājag tóg ke mū, ki kanhró inh nī. ¹⁰ Rānhrāj há han ājag tóg tī. Ti to ājag há tāvī nýtī. Ti tū ki rīr há han ājag tóg tī gĕ. Topē vỹ tag vĕg tī, ājag rānhrāj há tag. Ti pijĕ kā jatu nĕgtī. Vĕjykre vĕnh mỹ han tū pĕ ti nĕgtī, Topē tī. ¹¹ Há ra sóg ājag mỹ tag tó, ājag tỹ ti to tar tāvī nýtī jĕ, ājag tỹ ti to krónh ke tū nī jĕ. Kỹ ājag tóg venh ke mū, ājag tỹ nĕn ve sór mū ti. ¹² Ājag tỹ ti to krónh ken kỹ tóg kórĕg nī. Ū ag tóg ĕg jo Topē ki ge ja nĕgtī, há ra ag tóg ti tovānh ja tū pĕ nĕgtī. Kỹ ag tóg hur vé, Topē tỹ ĕg mỹ nĕn ven sór mū ĕn ti. Tag ag ri ke han nī.

Topē tỹ ti vī han kān ke

¹³⁻¹⁴ Topē vỹ *Abraāo* mỹ: “ā to vī há han jĕ sóg ke mū. Ā krĕ e han jĕ sóg ke mū,” he ja nī. Kỹ tóg ti mỹ: “ā pijĕ tag venh ke tū nī. Inh há vỹ ki kanhró nī,” he ja nī gĕ. Ū tỹ ti káfór nī ra tóg: “ti há vỹ ki kanhró nī,” hĕnh ke mū vĕ. Há ra ū tóg Topē káfór nī tū nī, há kỹ tóg: “inh há vỹ ki kanhró nī,” he ja nī. ¹⁵ Kỹ *Abraāo* vỹ Topē tỹ ti mỹ nĕn tó ja tag to tar nī ja nĕgtī gĕ. Jatun mỹ tóg ti kósin ke ĕn jāvānh ja nĕgtī, há kỹ tóg kejĕn vé.

¹⁶ ĕprā ke ag vỹ, ag tỹ jagnĕ mỹ vī há han sór kỹ jagnĕ mỹ: “inh káfór nī ĕn vỹ ki kanhró nī, sỹ ā mỹ nĕn han ke ti,” he tī. Tag tó kỹ ag tóg jagnĕ jū tỹ tū' he tī. Ū tỹ tag tó kỹ ag tóg, ki kanhró nýtī, ti tỹ ki há to ja ti. ĕprā ke ag jykre há vĕ. ¹⁷ Vĕjykre tag han ja ti nī, Topē tī, ti tỹ ĕg mỹ ti vī jĕnĕn kỹ. Ti tỹ ĕg mỹ nĕn tó ja ĕn ve jĕ ĕg tóg ke mū. ĕg tỹ tag ki kanhrān há han há jĕ tóg ĕg mỹ: “ki kanhró inh nī,” he ja nī. Pāte ū tó mān ke tū ti nī ha. ¹⁸ Ti vī régre to ĕg tóg, ki kanhrān há han tī.

ĕg mỹ tó kar kỹ tóg: “ki kanhró inh nī,” he ja nī gĕ. Ti vī régre há vĕ. Há kỹ ĕg tóg venh ke mū, ti tỹ ĕg mỹ nĕn tó ja ti. Ōn ja tū ti nī gĕ, ti tỹ ōn ki kagtīg nīm kỹ. Ti tỹ ĕg mỹ nĕn tó ja ĕn ve sór ĕg tóg mū, há vỹ: kanhkā, he mū. ¹⁹ ĕg tỹ kanhkā ve sór kỹ ĕg tóg, to krónh ke tū nĕgtī. ĕg tỹ kanhkā tá ūn ve sór mū ĕn há vỹ ĕg tar han tī, ĕg tỹ tỹ prānh ke tū nī jĕ. Tá jun jĕ ĕg tóg ke mū, ha vem nī, Topē jamā tá. ²⁰ *Jesus* vỹ tá jun vén, ĕg jo. Kỹ tóg ĕg mỹ Topē to ĕpry ti han. ĕg jagfỹ tóg tỹ Topē tū ki rīr tī to pā'i mág nī, *Melquisedeque* ĕn ri ke. Kỹ *Jesus* tỹ tỹ pā'i nī tóg kurā krỹg ja tū nī. Kỹ tóg, ĕg jo Topē rīnja tá nī nī, ĕg tỹ ti nón tá junjun jĕ gĕ.

7

Melquisedeque kāme

¹ *Melquisedeque* ĕn vỹ tỹ pā'i mág nī ja nĕgtī, ĕmā tỹ *Salém* kri. Kỹ tóg Topē tū ki rīr nī ja nĕgtī gĕ, ū tỹ vĕnh kar kri ke nī ĕn tū ki. *Abraāo* vỹ pā'i tỹ 4 (ke) ĕn mrĕ vĕnh génh han ja nī. Ti tỹ ag kāgtĕn kar kỹ *Melquisedeque* ĕn vỹ, ti kato tĕ, kỹ tóg ti mỹ: “Topē vỹ ā ve há han. Kỹ tóg ā ve há han mān ke mū gĕ,” he mū. ² Kỹ *Abraāo* vỹ ti mỹ *dízimo* ĕn nīm mū sir. Ti tū tỹ 10 (ke) kar ki tóg ūn pir nīm mū sir, *Melquisedeque* mỹ, ti tỹ ūn kato tĕ mū ĕn ag tū mān ja tỹ. Ti jiji to ken há vĕ, há vỹ: vĕjykre kuryj to pā'i, he mū, há vỹ: *Melquisedeque*, he mū. Kỹ tóg tỹ, ĕmā tỹ *Salém* to pā'i nī, há vỹ: ūn krī kuprā ĕn ag pā'i, he mū. ³ Panh tū ti nī, mỹnh tū ke gé, jógjóg ve tū ti nī gĕ. Ū ki mur ja tū ti nī, kỹ tóg ter ja tū nī gĕ. Topē kósin ri ke ja ti nī. Topē tū ki rīr kỹ tóg nī nī, ti kurā vỹ krỹg ja tū nī, *Melquisedeque* kurā ti.

⁴ Pā'i mág pĕ vĕ, há kỹ *Abraāo* vỹ ti mỹ ti tū tỹ *dízimo* nīm ja nī gĕ. Há ki ĕg tóg ki kanhró nýtī, ti tỹ *Abraāo* káfór nī ti, *Melquisedeque* ti. ⁵ Ū tỹ *Israel* ag kā mī *dízimo* māg tī ag vỹ tỹ *Levi* krĕ nýtī, ū tỹ Topē tū ki rīr tī ĕn ag. Ag mrĕ ke ag ki ag tóg *dízimo* ĕn māg tī, ag kar tỹ tỹ *Abraāo* krĕ'krĕ nýtī ra. ⁶ Há ra *Melquisedeque* pijĕ tỹ *Abraāo* mrĕ ke nī ja nĕgtī. Ge ra *Abraāo* tóg ti mỹ *dízimo* ĕn nīm ja nī. Kỹ tóg ti mỹ: “Topē jĕ ā ve há han,” he mū gĕ, Topē tỹ *Abraāo* mrĕ vĕmĕn kỹ ti mỹ: “ā kófa ra ā kósin ke mū,” he kar kỹ. ⁷ Kỹ tóg *Abraāo* káfór nī, *Melquisedeque* ti, ti tỹ ti mỹ: “Topē jĕ ā ve há han,” hĕn kỹ. Ti kri ke vỹ tỹ ti jĕ.

⁸ *Levi* krĕ'krĕ ĕn ag vỹ tỹ ĕprā ke nýtī gĕ, ū tỹ ag mrĕ ke ki *dízimo* māg tī ĕn ag. Há ra *Melquisedeque* vỹ ter ja tū nī nĕji, há kỹ tóg rán kỹ nī, Topē vī ki. Ūn ter ke tū ĕn vỹ *Abraāo* ki *dízimo* mān ja nī, há vỹ: *Melquisedeque*, he mū. ⁹ Kỹ, *Abraāo* tỹ ti mỹ *dízimo* nīm ĕn kā tóg ti krĕ'krĕ tỹ *Levi* jagfỹ ti mỹ nīm ja nī gĕ. Há kỹ ag tóg ag mrĕ ke ag ki

dízimo vég' he ja nĩgtĩ gé sir. ¹⁰ *Abraão* tĩ ti mĩy *dízimo* nĩm ěn kã *Levi* vỹ, mur ja tũ nĩ ver, hã kĩ tĩ jógjóg ve tỹ *Abraão* vỹ ti jagfy *dízimo* nĩm ja nĩ. Nĩm kar kĩ tóg kejĕn *Levi vovo* han mũ sir, *Melquisedeque* tỹ ti mré vĕmĕn kar kĩ.

¹¹ Topĕ tỹ *Levi* krĕ'krĕ ag mỹ: "isũ ki rĩrm nĩ," he mũ ěn kã tóg ag mỹ tag to vĕjykre nĩm ja nĩgtĩ gé. Ag hã tỹ ki rĩr há han ke vĕ vĕ. Hã ra ag tóg ki rĩr kãnjã tũ nĩ. Hã kĩ Topĕ tóg ũ tỹ ki rĩr ke mũ ũ jĕnĕ ja nĩ, ũ tỹ *Melquisedeque* ri ke ěn, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ. Ag tỹ ki rĩr há han ja nĩ ra Topĕ hĩn ti jĕnĕnh ke tũ nĩ vĕ. ¹² Kĩ, *Jesus* tỹ Topĕ tũ ki rĩr kĩ Topĕ vỹ, ti mỹ tag to vĕjykre tãg han ja nĩ gé. ¹³⁻¹⁴ Hã kĩ tóg ki rĩr nĩ nĩ sir. Ti pijĕ tỹ, *Levi* krĕ'krĕ ag kã ũ nĩ. *Judá* krĕ'krĕ ag kã ũ vỹ tỹ ti nĩ. Ge ra tóg Topĕ tũ ki rĩr mũ. *Judá* krĕ'krĕ ũ tóg ki rĩr ke tũ nĩ vĕ. Kĩ *Moisés* tóg, ag to nĕn ũ tó ja tũ nĩ gé, ti tỹ Topĕ tũ ki rĩr ke tag rán kĩ. Hã ra *Jesus* tóg Topĕ tũ ag ki rĩr jĕ. Topĕ tỹ ti mỹ vĕjykre tãg nĩm hã vĕ.

Jesus tỹ Melquisedeque ri ke nĩ

¹⁵ *Levi* krĕ'krĕ ag vỹ, Topĕ rãnrhãj han kãn ki kagtĩg ja nĩgtĩ. Hã kĩ Topĕ tóg, ti tũ ki rĩr ke mũ ũ jĕ prĕr, ũ tỹ *Melquisedeque* ri ke ěn, hã vỹ: ěg *Senhor tỹ Jesus*, he mũ. ¹⁶ Kĩ ti pijĕ ěprã ke ag jykre ri ke han kĩ Topĕ tũ ki rĩr mũ'. Kĩ ěprã ke ũ vỹ: "ha ki rĩr," he ja tũ nĩ gé. Topĕ tỹ ti mỹ nĕn tó jan hã vĕ. Ter mãn ke tũ ti nĩ ha, hã kĩ tóg ki rĩr há han mũ ha, *Jesus* ti. ¹⁷ Ti to tag tóg rán kĩ nĩ, Topĕ vĩ tỹ rán kĩ nĩ ki, ha mĕ: "isũ ki rĩr jĕ Ā tóg ke mũ. Tũ' henh ke tũ pĕ ti nĩ, Ā tỹ isũ ki rĩr nĩ ti, *Melquisedeque* tỹ isũ ki rĩr nĩ ěn ri ke," he ja ti nĩ. ¹⁸ Tag tó kĩ tóg, *Moisés* jykre ěn tỹ tũ' he mũ, ti krój nĩn kĩ, ti tỹ ěg há han mãn ki kagtĩg nĩn kĩ. ¹⁹ Hỹ, *Moisés* jykre ěn vỹ ěg tar han ki kagtĩg ja nĩgtĩ. Kĩ ěg ti jykre han sór mũ ra kãnhkã tá jun ke tũ nĩ. Vãhã Topĕ tóg, ěg mỹ vĕjykre tãg nĩm ja nĩ, hã vỹ: *Jesus* jykre, he mũ. Kĩ ěg tóg *Jesus* hã tugrĩn Topĕ nĩgja tá junjun ke mũ.

²⁰ *Moisés* tỹ *Levi* krĕ'krĕ ag mỹ: "Topĕ tũ ki rĩrm nĩ," he mũ ra tóg: "tũ' henh ke tũ ti nĩ, Ā jag tỹ ki rĩr ti," he ja tũ nĩ. ²¹ Hã ra Topĕ tóg, *Jesus* hã mỹ: "isũ ag ki rĩr jĕ Ā tóg ke mũ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, Ā tỹ ag ki rĩr nĩ ěn ti," he ja nĩ. "Sỹ ke há vĕ," he ja tóg nĩ, ěg jóg mág ti, ti kósin hã mỹ. ²² Hã kĩ *Jesus* jykre vỹ *Moisés* jykre kãfór nĩ, ti tỹ ěg mỹ vĕjykre tãg nĩm mũ tag. ²³ *Moisés* jykre ěn ki Topĕ tũ ki rĩr ti ag vỹ, e ja nĩgtĩ. Ag kã ũ ter kĩ ag tóg jagnĕ jĕgja kã ũ fĕg' he ja nĩgtĩ, ti tỹ Topĕ mỹ ti tũ ki rĩr jĕ. ²⁴ Hã ra *Jesus* vỹ, ter mãn ke tũ nĩ inhã. Topĕ tũ ki rĩr tóg nĩ nĩ, ũ tóg ti jĕgja kã jĕnh ke tũ nĩ. ²⁵ Hã kĩ tóg, ti tỹ ũn ki rĩr nĩ ěn ag krenkren han tĩ, ũ tỹ ti tugrĩn Topĕ jamã tá junjun ke mũ ěn ag kar. Rĩr tóg nĩ nĩ, kĩ tóg ěg jagfy Topĕ mré vĕmĕn tĩ. Kurã krỹg ja tũ ti nĩ.

²⁶ ěg to ti há nĩ, ti tỹ ěg jagfy Topĕ tũ ki rĩr nĩn kĩ. Topĕ kósin vỹ tỹ ti nĩ. Kygnĕ ja tũ pĕ ti nĩ. Nĕn ũ kórég venh ke tũ ěg nĩ, ti ki. Topĕ vĩ mranh tĩ ag mré ke tũ vĕ. Kĩ tóg tỹ, kãnhkã tãn kar ag kri ke nĩ gé sir. ũri. ²⁷ ěprã Topĕ tũ ki rĩr tĩ ag vỹ, ag tỹ Topĕ vĩ mranh ja tugrĩn, ti mỹ nĕn ũ pũn ven tĩ. Kar kĩ ag tóg ag mré ke ag jagfy Topĕ mỹ nĕn ũ pũn tĩ gé sir. *Jesus* vỹ Topĕ vĩ mranh ja tũ nĩ inhã. Hã kĩ tóg, ti tỹ vĕnh fĕg pir ěn ki ěg tỹ Topĕ vĩ mranh e ja ěn tỹ tũ' he kãn. ²⁸ *Moisés* tỹ: "Topĕ tũ ki rĩr," henh kĩ tóg ũ tỹ kygnĕ mág kĩ nĩtĩ ag mỹ ke ja nĩgtĩ, ag tỹ tỹ ěprã ke nĩtĩn kĩ. Hã ra Topĕ tóg vĕjykre tãg han kĩ ti kósin mỹ: "Ā hã ne ki rĩr ke mũ," he ja nĩ. "Sỹ ke há vĕ," he ja tóg nĩ.

8

Jesus tỹ ěg mỹ vĕjykre tãg nĩm

¹ Ha mĕ, ěg jagfy Topĕ tũ ki rĩr tĩ to pã' i mág vỹ nĩ nĩ. Topĕ pĕgja tá tóg nĩ nĩ, kãnhkã tá. ² Topĕ nĩgja pĕ tá tóg, ti tũ ki rĩr mũ. Ti nĩgja pĕ ěn pijĕ tỹ ěprã ke tỹ há nĩ'. Topĕ hã tỹ há vĕ. ěn tá tóg nĩ nĩ, ěg jagfy.

³ Topĕ tũ to pã' i mág jykre hã vĕ, ha mĕ. Topĕ mỹ ag tóg nĕn ũ nĩ pũn tĩ, nĕn ũ ũ ke gé. Kĩ ěg jagfy Topĕ tũ to pã' i mág tag vỹ, Topĕ mỹ nĕn ũ nĩm ke mũ gé, *Jesus* ti, hã vỹ: vĕnh fĕg, he mũ. ⁴ Ti tỹ ver tag mĩ ga kri mũ ag mré tĩ ra Topĕ tóg, ti mỹ vĕnh rãnrhãj tag nĩm ke tũ nĩ vĕ, ti tỹ Topĕ tũ ki rĩr jĕ. ěprã ũ tỹ Topĕ tũ ki rĩr mũ ag vỹ nĩtĩ ver, ũ tỹ *Judeu* ag jykre ki Topĕ tũ ki rĩr mũ ũ ag. ⁵ Topĕ ĩn krĕm ag tóg nĕn ũ nĩ pũn tĩ, *Moisés* tỹ ag mỹ vĕjykre nĩm kĩ. Topĕ hã vỹ ti mỹ tó ja nĩ, ti tỹ kur tỹ ĩn han jafã tỹ Topĕ mỹ ĩn han jĕ. Ti mỹ tóg: "Ā mỹ sóg Ā tỹ nĕn han ke mũ ěn ven kãn huri," he mũ. "Ā tỹ pãnónh kri nĩ ěn kã sóg Ā mỹ ven kãn. Sỹ Ā mỹ nĕn ven mũ ěn há han nĩ," he ja tóg nĩ, hã kĩ tóg han. Ğn ěn krĕm ag tóg, ũri nĕn ũ ũ pũn tĩ, *Judeu* ag jykre ki, Topĕ tũ ki rĩr tĩ ag.

⁶ Hã kĩ *Jesus* rãnrhãj vỹ ěprã ke ag rãnrhãj kãfór nĩ. Topĕ vỹ ěg mỹ ti jĕnĕ, ti tỹ ěg mỹ vĕjykre tãg nĩm jĕ. Kĩ tóg *Moisés* tỹ ěg mỹ vĕjykre há nĩm ěn kãfór nĩ. Kĩ tóg ěg mỹ nĕn ũ há tãvi han ke mũ, Topĕ ti, *Jesus* tỹ ěg mỹ vĕnh pãte fón ken kĩ. ⁷ Ti mỹ tóg pãgĩs ja nĩ, ti tỹ *Moisés* mỹ vĕjykre nĩm ja ěn ti. Hã kĩ tóg vĕjykre tãg han to jykrĕn ja nĩ. ⁸ Ti *povo* jykre ve kĩ tóg, ti mỹ kórég nĩ. Hã kĩ tóg: "Kãnhmar sóg *povo tỹ Israel* mỹ vĕjykre tãg nĩm ke mũ, *Judá* krĕ'krĕ ag mỹ ke gé," he ja nĩ. ⁹ "Vĕjykre tãg tag vỹ isỹ ag jógjóg ve ag mỹ vĕjykre nĩm ja ěn ri ke tũ nĩn mũ. Ag mỹ sóg vĕjykre ũ nĩm ja nĩ gé, isỹ ga tỹ *Egito* tá ag kãpan kĩ. Ag nĩgĕ kãgmĩ kĩ sóg ag taĩn tĩg ja nĩ, ag ga pĕ ra. Hã ra ag tóg, isỹ ag mỹ vĕjykre nĩm ja ěn mranh. Hã kĩ sóg sir ag tugvãnh ja nĩ," he tóg, ěg jóg mág ti. ¹⁰ "Hã ra sóg vãhã ag mỹ vĕjykre tãg han sór mũ, *povo tỹ Israel* ag mỹ,

ha mē,” he tóg. “Ag krī tŷ ag tóg isŷ ag jyvĕn mŷ ěn ki kanhrĕn ke mŷ. Kŷ ag tóg han sŏr ke mŷ gé, ti tŷ ag fe kĕ kĕ nĭn kŷ. Ag Topĕ vŷ tŷ inh nĭnh mŷ. Kŷ ag tóg tŷ inh krĕ nŷtĭnh ke mŷ gé. ¹¹ Kŷ ũ tóg ti mrĕ ke ag kanhrĕn mĕn ke tŷ nĭ ha. “Ĕg jŏg mág vŷ ge nĭgtĭ, ge ti nĭgtĭ, ě mĕn ke tŷ ag nĭ ha, jagnĕ mŷ. Ag kar vŷ inh ki kanhrŏ nŷtĭnh mŷ, ũn kĕsir ag, ũn mág ag ke gé, ěn kĕ. ¹² Ag tŷ inh vĭ mranh mŷ hĕ ra sŏg ge ra ag jagĕgtĕn ke mŷ. Vĕnh pĕte fŏn jĕ sŏg ke mŷ, ag tŷ inh vĭ mranh ja ěn ti,” he ja tóg nĭ, Topĕ ti.

¹³ Kŷ, Topĕ tŷ vĕjykre tĕg han kŷ vĕjykre ve ěn vŷ, ti mŷ tŷ vĕjykre si nĭ sir. Hĕ ra nĕn ũ vĭ kar ěn vŷ kejĕn tŷ' ěnh ke mŷ, kĕnhmar.

9

Vĕsŷ Topĕ jŷykre

¹ Topĕ tŷ ag mŷ vĕjykre ve ěn nĭm kŷ tóg ag mŷ ag tŷ nĕn han ke ěn kĕmĕn ja nĭ. Ag tŷ ti ĩn han ke tŷ ja ti nĭ. Kar kŷ tóg ag tŷ ti ĩn krĕm ti mrĕ vĕmĕn ke tŷ ja nĭ gé, ag tŷ ti mŷ nĕn ũ pŭn ke ti ke gé. ² Kŷ ag tóg, kur tŷ ĩn ěn han, ti tŷ tŷ Topĕ ĩn jĕ jĕ. Hĕ ra tóg vĕnh kĕpĕm kŷ nĭ, kŷ ag tóg ĩn vĕfynyn nĭg vĕn kŷ nĭ ěn to: “Topĕ mrĕ vĭ jafĕ,” he tĭ. Ĕn tá mesa kri vĕla tŷ kri vin jafĕ vŷ jĕ, kar pĕ mesa tŷ kri ěmĭ vin jafĕ ěn ke gé. ³ Tag pĕte jĕnkĕ ũ vŷ nĭ gé, jĕnkĕ tŷ kur. Kŷ ěn pĕte ĩn vĕfynyn ũ vŷ nĭ gé, ũn sĭ. Ĕn to ag tóg: “Topĕ nĭg jafĕ,” he tĭ. ⁴ Tá tóg Topĕ mŷ kri nĕn ũ pŭn jafĕ nĭ, ouro tŷ há ti. Kri ag tóg nĕn ũ ger há pŭn ti, ouro ěn kri. Kar kŷ Topĕ caixa vŷ tá nŷ gé. Ti to tĭr vŷ tŷ ouro nĭ. Ĕn kĕ kĕ ouro tŷ pĕnky ki, kanhkĕ tá vĕjĕn vŷ nĭ, Topĕ tŷ ag mŷ ěmĭ jĕnĕ ěn ti, ag tŷ ga kŏrég mĭ mŭn kŷ. Kar kŷ Arĕo vĕtŏ vŷ kĕ kĕ nŷ gé, ti kĕtŏ tŷ fĕj mŷ ěn ti. Kar kŷ Moisés tŷ Topĕ tŷ ěg jyvĕn mŷ rĕnrĕn ja ěn vŷ kĕ ki nŷtĭ gé, caixa ěn kĕ ki. Pŏ rĕgre ki tóg rĕnrĕn ja nĭ. ⁵ Kŷ Topĕ tŷ jĕgnĕ jafĕ rĕgre ag kĕgrĕ vŷ nŷtĭ gé, caixa ěn kri. Querubim ě mŷ ěn vĕ, ũ tŷ Topĕ rĭnja tá nŷtĭ ěn. Fĕr ag nŷtĭ, kŷ ag fĕr tóg krŷg ě kŷ nŷtĭ. Ag fĕr fĕnja krĕm Topĕ vŷ ěg mŷ vĕnh pĕte fŏn tŷ, ěg tŷ ti vĭ mranh ja ti. Hĕ ra sŏg tag kĕmĕn kĕn sŏr tŷ nĭ ver.

⁶ Kŷ tóg vĕfynyn rĕgre nĭ, ĩn tŷ kur ěn ti, Topĕ tŷ ěn ti. Ti vĕfynyn ve ki ag tóg kĕ ra ge ti, Topĕ tŷ ki rĭr tŷ ag. Kurĕ kar ki ag tóg tá ag rĕnhrĕj han ti. ⁷ Ti vĕfynyn ũ ěn kĕ ra tóg rĕ pir han' ě tĭ, prŷg kar ki, ag to pĕ'i mág ti, ti tĕvĭ. Ag mĕg kyvĕnh ma tóg ti tŷ, Topĕ mŷ ven jĕ, Topĕ tŷ ti mŷ vĕnh pĕte fŏn jĕ, povo kar mŷ ke gé, ag tŷ Topĕ vĭ mranh ja ěn ti, ag tŷ mranh sŏr tŷ ra mranh ja ěn ti.

⁸ Topĕ kuprĭg vŷ, ěg mŷ kĕmĕn mŷ, ũri, vĕjykre si ěn ti. Kur tŷ ĩn vĕfynyn vŷ ge nĭ, ha mĕ. Ti vĕfynyn ve ěn tŷ ver ĩn krĕm nĭn kŷ ěg tóg ti vĕfynyn ũ tá jun ke tŷ nĭ ver, Topĕ nĭg jafĕ tá. ⁹ Ĕg tŷ ũri vĕg mŷ tag ki kanhrĕn jĕ, hĕ jĕ Topĕ tóg, vĕjykre tag han ja nĭgtĭ, ěg tŷ to: tag rĭ ke ti nĭ, ě jĕ. Topĕ ĩn ěn tá ag tóg

Topĕ mŷ nĕn ũ pŭn tŷ, kŷ ag tóg ag mĕg tĕnh kŷ pŭn tŷ gé. Ag tŷ Topĕ mŷ sĭnvĭ nŷtĭ sŏr vĕ. Hĕ ra ag tóg ti mŷ pŭn mŷ ra sĭnvĭ tŷ nŷtĭ, ag jŷykre tŷ ver kŏrég nĭn kŷ. ¹⁰ Kŷ ag tóg ag tŷ ti mŷ pŭn há han jĕ, vĕjykre tŷ ge han tŷ gé, ha mĕ. Vĕjĕn to ag tóg jŷykrĕn tŷ, kŷ ag tóg vĕjĕn ũ to: “tag konh ke tŷ ěg nĭ, tag kron ke tŷ ěg nĭ,” he tĭ. Kŷ ag tóg goj tŷ vĕnh kŷpe tŷ ěn rĭ ke han tŷ gé. Tag ki vĕjykre kar vĕ, ěprĕ. Kŷ Topĕ tŷ vĕjykre tĕg han kŷ ěn vŷ tóg tŷ' ě mŷ sir.

Cristo tŷ ěg jagfŷ ter

¹¹ Vĕhĕ Cristo vŷ kĕtĭg, kŷ tóg tŷ ěg jagfŷ Topĕ tŷ to pĕ'i mág nĭ ha. Kŷ ti hĕ vŷ ěg krenkren han mŷ sir. Ti tŷ Topĕ ĩn kĕ ra rĕ mŷ vŷ, ĩn si ěn mág kĕfŏr nĭ gé. Há tĕvĭ ti nĭ. Ĕprĕ ke tŷ ĩn há pijĕ'. Tag ki ĩn pijĕ'. Kanhkĕ tá ke vĕ. ¹² Kŷ, Jesus tŷ ěn kĕ ra rĕ kŷ tóg rĕ pir han, Topĕ nĭg jafĕ pĕ ěn kĕ ra, Topĕ tŷ ěg mŷ vĕnh pĕte fŏn jĕ. Kŷ ti pijĕ ti tŷ kĕ ra rĕ kŷ ag mĕg kyvĕnh ma vŷr', cabrito ěn, monh tĕgy ěn. Ti kyvĕnh há tŷ tóg ěg krenkren han huri, Jesus ti.

¹³ Ag tŷ Topĕ ĩn kĕ ra ge sŏr kŷ ag tóg Topĕ tŷ ki rĭr tŷ ag mŷ: “ha ěg to tŷ kŏ kŏ ě, ěg mĕg kyvĕnh tŷ,” he tĭ. Kŷ ag tóg jĕnhkri nŷtĭ sir, ag tŷ cabrito kyvĕnh tŷ ag to tŷ kŏ kŏ ěn kŷ, ke tŷ nĭ kŷ monh kyvĕnh tŷ. Ag tŷ ag jĕnhkri han jan há vĕ. ¹⁴ Hĕ ra Cristo vŷ, ti kyvĕnh há tŷ ěg jĕnhkri pĕ han. Topĕ kuprĭg tŷ ti krĭn kŷ tóg Topĕ mŷ vĕnh fĕg. Kygnĕ ja tŷ pĕ ti nĭ, hĕ kŷ tóg há kar nĭ. Kŷ ěg tóg vĕjykre kŏrég han mĕn ke tŷ nĭ sir, ěg tŷ ěg jŷykre si tugrĭn ter ke mŷ ěn ti. Vĕhĕ ěg tóg Topĕ tŷ han há nŷtĭ, ũn rĭr nĭ ěn tŷ ti.

Cristo tŷ ěg mŷ vĕjykre tĕg nĭm

¹⁵ Cristo vŷ, ěg mŷ vĕjykre tĕg nĭm. Ter ja tóg nĭ, Topĕ tŷ ěg mŷ vĕnh pĕte fŏn jĕ. Ti ter kar kŷ Topĕ tóg ũ ag kuprĕg, ag tŷ Topĕ tŷ kanhkĕ tá ěg mŷ nĕn ven ke mŷ ěn ki kanhrĕn jĕ. Jesus tŷ ěg mŷ han há vĕ.

¹⁶ Ũ tóg ti ter ke to hĕ: “iser kar kŷ ěn vŷ isŷ tag mĕn ke mŷ, jo ũ ěn vŷ isŷ ěn mĕn ke mŷ gé,” he tĭ. Rĕn tóg tŷ, kŷ tóg tŷgŷg tŷ, vĕnh rá tŷ. Kŷ ag tóg ag tŷ vĕnh rá ěn ve sŏr mŷ ra ti ter kar kŷ há vĕg ti. ¹⁷ Ti tŷ ver ter tŷ nĭn kŷ ag tóg vĕnh rá ěn venh ke tŷ nĭ. “Iser kar kŷ,” he tóg, há kŷ ũ tóg ver ti tŷ mĕg tŷ nĭ. ¹⁸ Rĭ ke ti nĭ, Topĕ tŷ ěg mŷ vĕjykre nĭm ja ěn ti, ti si mrĕ há. Ag mĕg ter kar kŷ ke ja vĕ. ¹⁹ Hĕ kŷ Moisés vŷ povo kar mŷ Topĕ tŷ ti mŷ nĕn tŷ ja ěn kĕmĕn, Topĕ tŷ nĕn to ag jyvĕn mŷ ěn ti. Ti tŷ ag mŷ kĕmĕn kar kŷ tóg, monh tĕgy tĕnh kŷ ti kyvĕnh mĕn ja nĭ, cabrito tĕnh kŷ ke gé. Goj mĕn kŷ tóg ki kujĕn ja nĭ gé, kŷ tóg tŷ kujĕjĕg mŷ sir. Carneiro kyki kusŷg mrĕ há tóg, tŷ kujĕjĕg mŷ sir, re no mrĕ há. Kŷ tóg livro kri tŷ kŏ ě mŷ. Povo kar to tóg tŷ kŏ kŏ ě mŷ gé, ag tŷ jĕnhkri kŷ nŷtĭ jĕ. ²⁰ Ag to tŷ krig ke kar kŷ tóg ag mŷ: “Topĕ tŷ ěg mŷ nĕn han ke mŷ to vĕnh kyvĕnh há vĕ,” ě mŷ,

Moisés ti. ²¹ Kar kŷ tóg vĕnh kyvĕnh ěn tŷ ĩn tŷ kur to tŷ krig ke mŷ gé. Pĕnky kar to tóg tŷ kó he mŷ gé, ag tŷ Topĕ tŷ han jafá kar to. ²² Ha vé, ag tŷ vāsŷ Topĕ jykre ěn ki nĕn ũ tŷ jánhkri' he sór kŷ ag tóg, nĕn ũ kyvĕnh hā tŷ jagnĕ jánhkrig tŷ. Hā kŷ ěg tóg ki kanhró nŷtŷ. Ag tŷ Topĕ vŷ mranh kŷ tóg, ag mŷ ag mĕg ter hā tugrĭn vĕnh pāte fón' he ja nĭgtŷ.

Cristo tŷ ěg jagfy ter pir han

²³ Vĕjykre ěn vŷ, kanhkā tá vĕjykre ri ke sŷ nŷ. Hā kŷ vĕnh mĕg kyvĕnh vŷ, nĕn kar ěn jánhkri han ja nĭgtŷ. ěg tŷ hā ra kanhkā ve jé tóg, há tŷ nŷ, ěg mĕg tŷ ěg jagfy ter mŷ ti. ěg mĕg vŷ, ěg tŷ kanhkā tá jun han ki kagtŷ nŷ. ²⁴ *Cristo* hā vŷ ěg tŷ tá jun han ke mŷ. Topĕ rĭnja tá tóg nŷ nŷ, Topĕ mrĕ vĕmĕn jé, ěg jagfy. ²⁵ Kŷ ěpra ke ěn, ěpra Topĕ tŷ to pā'i mág ěn tóg, prŷg kar ki ag tŷ ĩn vāfyryn to: Topĕ nĭgjafá, he mŷ ěn ká ra rā tŷ, ag mĕg kyvĕnh mán kŷ. Hā ra *Cristo* vŷ vĕnh fĕg pir han. ²⁶ Ti tŷ prŷg kar ki vĕnh fĕg ra tóg ter tŷ hĕn ri ke han ke mŷ vē, Topĕ tŷ ga han kar kŷ. Hā ra tóg vāsŷ vĕnh ven ja tŷ nŷ. Ūri, kurā tŷ ěgno to hā tóg, vĕnh ven pir han, kŷ tóg vĕnh fĕg pir han, ti tŷ ěg tŷ Topĕ vŷ mranh ěn tŷ tŷ' he jé, ti ter tugrĭn. ²⁷ ěpra ke ag vŷ ter pir han tŷ gé. ěg ter kar kŷ Topĕ vŷ, ěg jykre tugnŷm ke mŷ. ²⁸ Tag ri ke ti nŷ, *Cristo* tŷ vĕnh fĕg mŷ ti. Vĕnh fĕg pir han tóg, ti tŷ ũn e tŷ Topĕ vŷ mranh tŷ tŷ' he jé. Kejĕn tóg kātŷg mán ke mŷ. Hā ra tóg, ěg tŷ Topĕ vŷ mranh ja tugrĭn ter mán ke tŷ nŷ, ti kātŷg mán kŷ. ěg jé prĕr jé tóg kātŷg ke mŷ, ũ tŷ ti kātŷg jāvānh mŷ ag jé.

10

¹ ěg tŷ *Judeu* ag jykre ve kŷ ěg tóg ve sŷ han tŷ, Topĕ tŷ ěg mŷ nĕn han sór mŷ ti. Prŷg kar ki ag tóg Topĕ mŷ tǎnh kŷ pŷn', tǎnh kŷ pŷn' he tŷ. Hā ra tóg ag mĕg tŷ ag jagfy ter mŷ ra ag jykre tŷ há' he ki kagtŷ ja nĭgtŷ. ² Ag tŷ Topĕ mŷ nĕn ũ pŷn mŷ ra ag tóg Topĕ vŷ mranh mán', mranh mán' he tŷ. Ag tŷ mranh tŷ nŷ ra ag tóg, ti mŷ pŷn mán ke tŷ nŷ vē. Hā ra ag tóg ti vŷ mranh tŷ. Hā kŷ ag tóg, ti mŷ nĕn pŷn tovānh tŷ pĕ nĭgtŷ, ti tŷ ag mŷ vĕnh pāte fón tovānh tŷ nŷ jé gé. ³ Prŷg kar ki ag tóg, Topĕ mŷ pŷn tugrĭn, ag tŷ ti vŷ mranh ja ěn mŷ ěkrĕn tŷ. ⁴ Hŷ, monh kyvĕnh vŷ, ěg tŷ Topĕ vŷ mranh tŷ tŷ' henh ke tŷ pĕ nŷ, *cabrito* tŷ ěg jagfy ter mŷ ěn ti ke gé. ⁵ Hā kŷ *Cristo* tóg, ti tŷ ga kri mur ken kŷ Topĕ mŷ: “ag tŷ ag mĕg tǎnh kŷ pŷn mŷ ra tóg tŷ nĕn ũ tŷ nŷ ě mŷ,” he ja nŷ, “ag tŷ ě mŷ nĕn ũ tŷ pŷn mŷ ra ke gé. Hā ra ě tóg ĩnh mŷ ĩnh fār ti nŷm, isŷ ag jagfy ter jé. ⁶ Ag tŷ ě mŷ ag mĕg pŷn mŷ ra tóg, ě mŷ sér tŷ nŷ, ag tŷ ě mŷ nĕn ũ tŷ pŷn mŷ ra. Ag tŷ ě vŷ mranh tag tŷ tŷ' he ki kagtŷ tóg nŷ, ag tŷ ě mŷ nĕn pŷn mŷ tag. ⁷ Hā kŷ sóg ě mŷ: “ha vé, sŷ ě mŷ vĕnh fĕg ke vē,” he mŷ, “isŷ ě tŷ ĩnh ki nĕn ve sór mŷ ěn tŷ ě mŷ han

jé,” he sóg mŷ. Hā kŷ tóg rán kŷ nŷ, iso, ě vŷ rá ki,” he tóg, *Cristo* ti, Topĕ mŷ.

⁸ Ti mŷ tó vĕn kŷ tóg: “ag tŷ ě mŷ ag mĕg tǎnh kŷ pŷn mŷ ra tóg ě mŷ sér tŷ nŷ, ag tŷ ě mŷ nĕn ũ tŷ pŷn mŷ ra, he mŷ. “Ag tŷ ě vŷ mranh tag tŷ tŷ' he ki kagtŷ tóg nŷ,” he vĕn tóg. Hā ra tóg rán kŷ nŷ, *Judeu* ag tŷ Topĕ mŷ tag pŷn jé. Ge ra *Jesus* tóg tag to: “nĕn ũ tŷ vē,” he ja nŷ. ⁹ Tag tó kar kŷ tóg Topĕ mŷ: “ha vé, sŷ ě mŷ vĕnh fĕg ke vē, isŷ ě tŷ ĩnh ki nĕn ve sór mŷ ěn tŷ ě mŷ han jé,” he mŷ gé. Ti tŷ tag tó kŷ tóg *Moisés* jykre si ěn tŷ tŷ' he mŷ, ũn tǎg han jé, hā vŷ: *Jesus* jykre, he mŷ. ¹⁰ *Jesus* tŷ Topĕ vŷ ki króm ja tugrĭn ěg tóg ũri tŷ, Topĕ krĕ nŷtŷ ha. *Jesus Cristo* vŷ ěg jagfy ter ja nŷ. Kŷ tóg ti ter pir ki ěg név kajám kán. Kŷ Topĕ tóg, ěg mŷ vĕnh pāte fón kán mŷ sir.

¹¹ ěpra ke tŷ Topĕ tŷ ki rŷr tŷ ag vŷ, kurā kar ki ag rānrhĕg han tŷ, Topĕ tŷ ki rŷr jé. Kurā kar ki ag tóg, Topĕ mŷ ag mĕg tǎnh kŷ pŷn tŷ. Hā ra ag tŷ Topĕ mŷ nĕn pŷn mŷ ěn pijé, ag tŷ Topĕ vŷ mranh tŷ tŷ' he ja nĭgtŷ. ¹² Ag jāvō *Jesus Cristo* vŷ vĕnh fĕg pir han. Ti ter tugrĭn tóg, ěg tŷ Topĕ vŷ mranh ěn tŷ tŷ' he kán. Kar kŷ tóg Topĕ pĕgja tá nŷ nŷ. ¹³ Tá tóg nŷ nŷ. Topĕ vŷ, ti kato vāsānsān mŷ ag tŷ ti pĕn krĕm vĕn ke mŷ. Ag sigse kŷ nŷtŷ to ken há vē. Tag há jāvānh tóg nŷ nŷ, *Jesus* ti. ¹⁴ Ti tŷ vĕnh fĕg pir ěn tugrĭn tóg, Topĕ krĕ kar ag krenkren han kán huri, kŷ ěg Topĕ mŷ sŷnŷi nŷtŷ. ¹⁵ Topĕ kuprĭg vŷ, ěg mŷ tag tó ti gé, ha mĕ: ¹⁶ “tag pāte sóg, ag mŷ vĕjykre tǎg han ke mŷ,” he tóg, ěg jóg mág ti. “Vĕjykre tǎg há vē, ha mĕ. Isŷ nĕn to ag jyvĕn mŷ ěn tŷ tŷ' ag fe ká ká nŷm ke mŷ. Kŷ tóg, sŷ ag krŷ ki rán ri ke nŷnh mŷ sir. Kŷ ag tóg han sór ke mŷ,” he tóg. ¹⁷ Tag tó kar kŷ tóg: “ag tŷ ĩnh vŷ mranh ja ěn mŷ ěkrĕn mán ke tŷ ĩnh nŷ ha. Ag jykre pāno ěn mŷ ěkrĕn mán ke tŷ pĕ ĩnh nŷ ha,” he mŷ gé. ¹⁸ Ha vé, Topĕ tŷ ěg mŷ vĕnh pāte fón kŷ ěg tóg ti mŷ, nĕn ũ pŷn mán ke tŷ nŷ ha, ti tŷ ěg mŷ vĕnh pāte fón kán kŷ nŷn kŷ, ěg tŷ ti vŷ mranh ja kar ěn ti.

ěg tŷ Topĕ to krónh kenh ke tŷ

¹⁹ ĩnh kanhkā, *Jesus* tŷ ěg jagfy ter tugrĭn ěg tóg, jatun mŷ Topĕ nĭg jafá tá jun ke mŷ. ²⁰ *Jesus* tŷ ěg jagfy ter ěn tóg, ti tŷ kur tŷ jánkā ěn fĭn rām ri ke nŷ, ěg tŷ ti nón fĭn rām ri ke han jé, ěg rĭnrŷr nŷtŷ jé. Topĕ ĩn krĕm kur tŷ jánkā nŷfĕ ěn vŷ, jaran ke kŷ sa nŷ, *Jesus* ter kŷ. Kŷ ěg tóg ra ge há nŷtŷnh mŷ ha. ²¹ ěg jagfy Topĕ tŷ to pā'i mág vŷ, nŷ nŷ, hā vŷ: *Jesus*, he mŷ. Topĕ jamá tá ke ěn ag kar kri ke vŷ tŷ ti nŷ. ²² Kŷ jatun mŷ Topĕ mrĕ vĕmĕn nŷ. Ti ki rá há han nŷ. Ājag fe tŷ ti ki gem nŷ, ājag tŷ ti nŷgja tá junjun jé. Ón kŷ ti ki ge sór tŷg nŷ. ěg jykre pāno kar tŷ tóg tŷ' hé, ěg tŷ to jykrĕn mán tŷ nŷ jé. ěg jánhkri han tóg, ěg tŷ goj jāpri tŷ vĕnh kype ěn ri ke. Kŷ ěg há nŷtŷ. ²³ Ti tŷ ěg mŷ nĕn tó mŷ ěn mŷ ěkrĕn nŷ. To

krónh ke tũg nĩ, sý ajag mý nén tó mũ ên to. Ve jé êg tóg ke mũ, ti tỹ êg mý nén tó mũ ên ti. Ũ tỹ êg mý tó ja ên vỹ, ón vãnh nĩgtĩ. Hã kỹ to krónh ke tũg nĩ.

²⁴ Jagnê mĩ êkrén nĩ, ajag tỹ jagnê jyvên jé. “Vênh kar to há nĩm nĩ,” hem nĩ jagnê mý. “Nên ù há kar han nĩ,” hem nĩ gé jagnê mý. ²⁵ Ũ ag tóg *culto* venh kãmũ vãnh nỹtĩgtĩ. Tag han tũg nĩ. *Culto* venh kãmũm nĩ. Kỹ jagnê jyvên nĩ, ajag tar nỹtĩ jé. Ti kãtĩg mãn ke kurã vỹ kakó nĩ. Ve há ti tí ha, tag.

²⁶ Ha vé, Topê vĩ mē kãn êg huri. Êg tỹ ti ki rã kar kỹ *culto* venh kãtĩ tũ nĩ' he kar Topê vĩ mranh sór kỹ mranh kỹ ù tỹ êg jagfỹ kajãm mãn ke tóg tũ tí. ²⁷ Hỹ, êg tỹ mranh sór kỹ mranh kỹ Topê vỹ, êg vóg kónãn pẽ han ke mũ. Pĩ tỹ tóg ag tỹ tũ' henh ke mũ, ù tỹ ti kato vãsãnsãn mũ ag. ²⁸ Ũ tỹ *Moisés* tỹ êg jyvên mũ mē jãvãnh ên tén ja ag tóg nĩgtĩ, *Israel* ag, ùn rēgre ag tỹ ti jykre pãno ve ja tugrĩn, ke tũ nĩ kỹ ùn tãgtũ ag. Ti jagãgtãn ja tũ ja ag nĩgtĩ, ùn jykre pãno ên. ²⁹ Hã ki êg tóg vэг mũ, Topê tỹ êg vóg kónãn pẽ han ke mũ ti, êg tỹ Topê kósĩn to é he kỹ. Êg tỹ ti vĩ mranh sór kỹ êg tóg ti kyvénh to é he tí, ti jykre to. Êg mý tóg tỹ nén ù tũ nĩ sir, Topê kuprĩg tỹ êg jagãgtãn ja ên ti. Ũ tỹ tag han mũ vóg kónãn jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁰ Hã kỹ tóg: “ùn jykre pãno ag vóg kónãn jé sóg ke mũ, ag tỹ ag tỹ nén ù kórég han mũ kajãm kãn jé,” he mũ. Ũ tỹ tag tó mũ ki kanhró êg tóg nỹtĩ mýr. Hã ra tóg: “ti mré ke ag jykre tugnỹm jé tóg ke mũ,” he ja nĩ gé. ³¹ Rĩr ti nĩ, Topê ti. Ti tỹ êg to jũ nĩn kỹ tóg jagy tãvĩ nĩ. Nén ù jagy kar kãfór ti nĩ.

Êg tỹ to tar nỹtĩnh ke

³² Ajag tỹ vãsỹ ti mý vãnh fêg vén ja ên mĩ êkrén nĩ. Ên kã ag tóg ajag kato vãsãnsãn mág. Kỹ ajag tóg ag to vêsýrénh, kysã tỹ hên ri ke ki, ajag tỹ Topê vĩ mē vén ên kã. Hã ra ajag tóg to krónh krónh ke ja tũ nĩgtĩ. ³³ Ajag kã ù to ag tóg vĩ kónãn mág' he ja nĩgtĩ, ên kã, Topê kato vãsãnsãn mũ ag. Kỹ ag tóg ajag vóg kónãn gé. Kỹ vãnh kar vỹ vé. Ajag kã ù vóg kónãn ja ag tóg nĩgtĩ. Kỹ tóg ajag kar mý jagy tí ja nĩgtĩ, ajag tỹ ag mré *Jesus* ki ge nỹtĩn kỹ. ³⁴ Kỹ ag tóg ajag kã ù sigse ja nĩ gé. Kỹ ajag tóg ùn sigse kỹ nỹtĩ ên ag jagãgtãn ja nĩgtĩ, ag tỹ ajag mré *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Pã'i ag tỹ ajag tỹ nén gég mũ ra tóg ajag mý sér ja nĩgtĩ. Ajag tỹ kanhkã tá nén ù há tãvĩ ên venh ke há mĩ ajag tóg, êkrén ja nĩgtĩ. Ajag tỹ kanhkã tá nén venh ke mũ ên vỹ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. ³⁵ Kỹ ùri to krónh ke tũg nĩ gé. Ajag tỹ ti to tar nỹtĩn kỹ ajag tóg nén ù há tãvĩ venh ke mũ, ha mē. Ajag vêsýrénh ja ên kaja ri ke ve jé ajag tóg ke mũ. ³⁶ Êg tỹ ti tũ han to tar nỹtĩnh ke vê. Êg tỹ ti tovãnh sór ke tũ pẽ vé. Tag há vỹ há nĩ. Kỹ ajag tỹ Topê tỹ êg mý nén tó mũ ên han kãn kỹ nỹtĩn kỹ ajag tóg venh ke mũ,

ti tỹ êg mý nén ù ven ke mũ ên ti. ³⁷ Hã kỹ tag vỹ rán kỹ nĩ: “kãnhmar pẽ ti jun ke mũ, ùn kãtĩg ke mũ ên ti. Kãtĩg mé han jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁸ Kỹ ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ên ag há vỹ, krenkren ke mũ, inh mré ke ên ag, isỹ ùn mý vãnh pãte fón mũ ên ag. Jãvo ù tỹ isovãnh mũ ên vỹ inh mý kórég nĩnh mũ,” he tóg, Topê ti. ³⁹ Êg pijé ti tovãnh ke mũ'. Kỹ êg tóg, ù tỹ ti tovãnh mũ ên ag vãgfor ên ri ke han ke tũ nĩ gé. Ti ki ge kỹ êg tóg nỹtĩ, há kỹ êg krenkren ke mũ.

11

Ũ tỹ êg jo Topê ki ge kỹ nỹtĩ ag

¹ Topê ki rã to ken há vê, há vỹ: ti tỹ êg mý nén tó mũ ên kri nĩm, he mũ. Ti tỹ nén ù to: “ve jé ajag tóg ke mũ,” he mũ ên kri fi jé êg tóg ke mũ, êg tỹ ver vэг tũ ra. ² Êg jo ke ag vỹ kri nĩm kỹ ti ki ge ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ ag tóg Topê mý tỹ ùn há ja nỹtĩgtĩ, vãsỹ ke ag, ha mē.

³ Êg tỹ Topê ki ge kỹ êg tóg ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ ti vĩ tỹ êg tỹ nén vэг mũ kar hynhan ja ti. Ti vĩ vэг tũ êg tóg nĩgtĩ. Há ra tóg êg tỹ nén vэг tũ tỹ êg tỹ vэг mũ hynhan ja nĩgtĩ, Topê ti. Ti vĩ tỹ tóg nén kar hynhan ja nĩgtĩ.

⁴ Kỹ *Abel* vỹ Topê ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé, há kỹ tóg Topê mý pũn há han, ti tỹ ti mý ti mэг pũn kỹ. Jãvo ti kãke tỹ *Caim* vỹ ti ki rã ja tũ nĩ. Kỹ tóg Topê mý nén ù pũn mũ ra ti mý pũn kónãn. Topê tóg *Abel* to: “inh mý tóg tỹ ùn jykre kuryj nĩ,” he ja nĩ. Ter ti huri, *Abel* ti. Há ra êg tóg ti tỹ nén han ja tugrĩn Topê ki ge há han ki kanhrãn mũ sir.

⁵ *Enoque* vỹ, Topê ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Há kỹ Topê vỹ ti jé prêr, ti tỹ kanhkã ra tũg jé, ti rĩr ra, ti ter tũ ra. Ti ve mãn tũ ag tóg nĩ. Topê tỹ ti jé prêr to há tag vỹ ti to rán kỹ nĩ, Topê vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki, ha mē: “Topê tỹ ti jykre ve kỹ ti fe tóg mrin ke mũ.” ⁶ Êg tỹ Topê ki ge tũ nỹtĩn kỹ tóg, êg to há nĩnh ke tũ nĩ. Êg tỹ Topê to mũ sór kỹ êg tóg, tag to jykren ke mũ, ha mē. “Topê vỹ nĩ,” he jé êg tóg ke mũ. Kỹ êg tóg ti to: “êg tỹ ti to mũ kỹ tóg, êg mý nén ù há ên nĩm ke mũ, ti tỹ êg mý nén tó ja ên ti,” henh ke mũ gé. Kỹ tóg êg mý han ke mũ, ha vem nĩ.

⁷ *Noé* vỹ Topê ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Há kỹ Topê vỹ ti mý: “ta vỹ canônh ke mũ,” he mũ. Kỹ tóg Topê vĩ kri fi kỹ *canoa* mág ên han mũ. Kỹ tóg ki rã kỹ kren mũ, ti prũ fi mré, ti krê mré ke gé. Topê ki rã kỹ tóg ù tỹ Topê kato vãsãnsãn mũ ag mré tũg mãn ja tũ nĩ. Há kỹ Topê vỹ, ti mý ùn jykre kuryj ag tỹ nén venh ke ên ven.

⁸ *Abraão* vỹ Topê ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Há kỹ tóg Topê vĩ kri nĩm ja nĩgtĩ. Topê tóg ti mý: “ha ga ù ra tũg,” he mũ. Kỹ tóg ti jamã tá kãkutê kỹ tũg ja nĩ, Topê tỹ ti mý ga nĩm ke mũ ên ra. Ti tỹ ki kãgtũg ra tóg ra tũg ja nĩ. ⁹ Topê ki rã kỹ jé kỹ tóg, ga ên mĩ tũg ja nĩgtĩ. Topê tỹ ti mý ga ên nĩm sór ja vé. Kur tỹ ùn krêm

ëmãn ký tóg, ga ên mĩ tũg ja nĩgtĩ, ti kósin tý *Isaque* mré, *Isaque* kósin tý *Jacó* mré ke gé. Ti kré'kré ag vỹ, ti mré ga ên venh ke ja nỹti gé, hã ký Topê tóg *Abraão* mý tó ja nĩ. Hã ra ag tóg, ver vég tú nĩ. ¹⁰ Ge ra tóg tovãnh ja tú nĩgtĩ. Topê jamã ên ve sór ja ti nĩ, ù tý tũ' henh ke tú pẽ ên. Topê hã vỹ êmã ên han. To jykren ký tóg han. Ti pijé êprã ke ag jamã ri ke nĩ'. Ên ve sór ký tóg, ti tovãnh ja tú pẽ nĩ. Hã ký tóg vé, *Abraão* ti.

¹¹ *Sara* fi vỹ Topê ki rá ký nĩ ja nĩgtĩ gé, hã ký fi tóg fi kófa pẽ ra kufyg ja nĩgtĩ, Topê tý fag tý tag to tar han ký, *Sara* fi, fi mén tý *Abraão* mré. Û tý fag mý: "kósin jé ájag tóg ke mü," he mü ên ví kri fi ký fag tóg, ve ja nĩgtĩ. ¹² Hã ký ùn pir ên, ùn kófa pẽ ên kré'kré vỹ e távi nỹti, krĩg e ên ri ke, goj kafã tú fyr mĩ rỹnhryj e ên ri ke.

¹³ Topê ki ge ký nỹtin ký ag kãgter, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*. Topê vỹ, ag mý ga ên tó ja nĩ, hã ra ag tóg, ve ja tú nĩ ver. Ag tý ve pẽ han tú ra ag kãgter. Ve sí han ja ag tóg nĩgtĩ, ký tóg ag mý êg tý kór há tá nén ù ve ên ri ke nĩ ja nĩgtĩ. Ag tý venh ke to tóg ag mý sér pẽ ti há ra. ¹⁴ Ag jamã pẽ jávãnh ký ag tóg, ga kri mü ja nĩgtĩ. Hã ký ag tóg: "êg jamã pẽ tú vè, tag ki," he ja nĩgtĩ. ¹⁵ Ag pijé ag jamã si ên ra vỹn vỹn ke sór ja nĩgtĩ'. ¹⁶ Êmã hapẽ ên ve sór ja ag tóg nĩgtĩ, kãnhkã. Hã ký ag tóg Topê mý há ja nỹti. Ti pijé ag to mý'ág ke mü'. Hã ký tóg vêsõ: "*Abraão* Topê, *Isaque* Topê, *Jacó* Topê vỹ tý inh nĩ," he tí. Êmã han tóg, ag mý, kãnhkã tá.

¹⁷ *Abraão* vỹ Topê ki rá ký nĩ ja nĩgtĩ gé, hã ký tóg *Isaque* nenh ja tú nĩgtĩ. Topê mý tóg ti feg, Topê tý ti mý ti kósin to vĩn ký. Ti kósin pir ja vè, hã ra tóg ti tãnh kren, Topê mý. ¹⁸ Topê tóg *Abraão* mý: "ã kósin tý *Isaque* kré vỹ e nỹtĩnh mü," he ja nĩgtĩ. ¹⁹ Ký tóg, ti tý ti tãnh kren ký: "Topê hỹn ti rĩn mãn ki kãnrhõ nĩ, isỹ ti tén ký," he mü. Hã ký tóg ti ve mãn gé. Ti tý ti tãnh kren ký tóg Topê mý ti tý ti tãnh ri ke nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ti ve mãn, Topê tý ti mý: "ti tãnh tũg ra," hen ký.

²⁰ *Isaque* vỹ Topê ki rá ký nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ký tóg *Jacó* mý ví há han. *Esau* mý ke gé, ti tý ag mý ag tý nén venh ke ên tó ký.

²¹ *Jacó* vỹ Topê ki rá ký nĩ ja nĩgtĩ gé, hã ký tóg, ti ter ke to hã *José* kré régre ên ag mý ví há han gé. Ký tóg ti vátõ to jé ký Topê krêm mũg ke ký ti mý: "Topê vỹ tý á nĩ," he ja nĩ.

²² *José* vỹ Topê ki rá ký nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ký tóg, ti ter ke nỹ ra *Israel* ag mý kãmén ja nĩgtĩ, ag kré'kré ag tý ga tý *Egito* tá kãpanh ke ên ti. Ký tóg ag mý to ví ja nĩ, ag tý ag kãmü ký ti kuka gé kãmü jé.

²³ *Moisés* han mü fag vỹ Topê ki ge ký nỹti ja nĩgtĩ gé, hã ký fag tóg *Moisés* pèju, ti mur ký, kysã tágtũ ki. Fag mý tóg sínvĩ nĩ ja nĩgtĩ, gĩr sí ti. Ký fag tóg pã'i mág kamég ja tú nĩ,

pã'i mág tý: "gĩr gré ag kãgtén kãn nĩ," he mü ra.

²⁴ *Moisés* vỹ Topê ki rá ký nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ký tóg ti mog kar ký: "inh pijé tý *Faraó* kósin fi kósin nĩ," he ja nĩgtĩ. ²⁵ Ti tý Topê *povo* ag mré jagtar mü ra tóg ti mý tý nén ù tú ja nĩgtĩ. Hã ký tóg *Egito* tá ke ag mré riko nĩ sór ja tú nĩgtĩ. Topê ví mranh ký ag tóg ón ký riko nỹti ja nĩgtĩ. ²⁶ Êg tý *Cristo* tugrĩn jagtar nỹti tag tóg ti mý êg riko nỹti tag kãfór nĩ ja nĩgtĩ. Hã ký *Egito* tá ke ag riko tag tóg ti mý kórég ja nĩgtĩ, *Moisés* mý. Topê tý kãnhkã tá êg mý nén ù há nĩm ke ên há to tóg jykren ja nĩgtĩ.

²⁷ *Moisés* vỹ, Topê ki rá ký nĩ ja nĩgtĩ, hã ký tóg, ga tý *Egito* tá kãkuté ja nĩgtĩ, pã'i jũ kamég vãnh nĩn ký. Topê vég tú êg tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg, Topê hã ki êkrén ký nĩ ja nĩgtĩ. Hã ký tóg krónh ke ja tú nĩgtĩ.

²⁸ *Moisés* vỹ Topê ki rá ký nĩ ja nĩgtĩ. Hã ký tóg *Israel* ag mý fénhta tý *Páscoa* ên nĩm. Ag mý tóg: "ovelha kyvénh tý in jánkã to tĩn," he mü. "Topê tý jënë jafã ag tý ájag kré ve ag kãgtén tú nĩ jé," he ja tóg nĩgtĩ. Hã ký ag tóg fénhta tý *Páscoa* ên han tí, ùri ke gé.

²⁹ *Israel* ag vỹ, Topê ki ge ký nỹti ja nĩgtĩ gé. Hã ký ag tóg, goj kusũg he mü ên kã rêgrég há han inhã. Êg tý ga kri mü ên ri ke han ag tóg. *Egito* tá ke ag tý ag nón kã rêgrég sór mü ra goj ên tóg, ag kri rũm ke mü sir. Ký ag tóg kãgter kãn mü sir.

³⁰ *Israel* ag vỹ Topê ki ge ký nỹti ja nĩgtĩ gé. Hã ký êmã tý *Jericó* jy ró ên vỹ vêsõg ki kórég kãn ja nĩgtĩ, ag tý pènin mü tý 7 (ke) han kar ký, ag tý kurã tý 7 (ke) ki pènin mü kar ký.

³¹ *Raabe* fi vỹ Topê ki rá ký nĩ ja nĩgtĩ gé. Ûn mén (ka)mè vỹ tý fi nĩ ja nĩgtĩ, hã ra fi tóg Topê ki rá. Hã ký fi tóg *Israel* ag mý: "ha kãge jég," he ja nĩ. Hã ký ag tóg, fi tén ja tú nĩ gé. Êmã tý *Jericó* tá ke kar kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ, há ra fi há tóg inhã kren ja nĩgtĩ.

³² Inh hỹn ù tónh ke mü gé ver'. Isỹ ag tó kãn sór mü ra tóg inh mý vènh mý tí. E ag nỹti, e távi, *Gideão* ti, *Baraque* ti, *Sansão* ti, *Jefé* ti, *Davi* ti, *Samuel* ti, Topê ví tó ti kar ag.

³³ Topê ki ge kãn ký ag nỹti, hã ký ag tóg pã'i ag mré vènh génh han. Hã ra ag tóg ag tý hèn ri ke kãn, ag tý vèjyke kurjy ký nỹti tugrĩn. Ký Topê tóg ag mý, ti tý ag mý vèjyke há tó mü ên tý ag mý ven mü sir. Mĩg tý ù mãn sór mü ra tóg, ti tý hẽ ri ke ja tú nĩgtĩ gé. ³⁴ Pĩ gru jagy ên vỹ, ag tý hẽ ri ke ja tú nĩgtĩ gé, ù tý Topê ki ge ký nỹti ên ag. Û tý rógro tý ag tén sór mü ra tóg, ag tý hẽ ri ke ja tú nĩgtĩ gé. Ag krój nỹti ra ag tóg, tý ùn tar nỹti ja nĩgtĩ. Vènh génh han ký ag tóg ag kato vãsãnsãn mü ag pètè han gé. ³⁵ Ûn týtã ù fag vỹ, fag kré ter kar ký ag ve mãn, ag rĩr mãn ký.

Hã ra ag kato vãsãnsãn mü ag vỹ ag to jũ mág. Ký ag tóg ag kã mĩ ù ag vóg kónãnh gé, ag tý Topê to jũ ký. Ag mý ag tóg: "ájag tugvãnh jé êg tóg ke mü, ájag tý Topê tovãnh ký," he

ja nĩgtĩ, hã ra ag tóg ke tũg. Ag tỹ kanhkã tá rĩnrĩr nỹtĩ sór ja vē, hã kỹ ag tóg Topē tovãnh ja tũ nĩ. ³⁶ Ag kã mĩ ù ag to ag tóg é he mũ gé. Kỹ ag tóg ag mrãnmrãn gé. Ag sigse ag tóg. Kỹ ag tóg vēseja kã tá ag vãm gé. ³⁷ Pó tỹ ag pin kỹ ag tóg, ag kãgtén gé. Rynran jafã tỹ ag tóg ag rynran gé, *serrote* tỹ. Rógro tỹ ag tóg ag kãgtén gé. Jagtar ag nỹtĩ, ag tỹ Topē ki ge tugrĩn. Hã kỹ ag tóg *carneiro* fãr tỹ kur han kỹ rĩnh ja nĩgtĩ, *cabrito* fãr tỹ kur ke gé. Kókĩnkĩr ag nỹtĩ gé, ag tỹ vējẽn vėg tũ nĩn kỹ. ³⁸ Ga kórég mĩ ag mũgtĩ, sór mĩ, pãnónh nor kã ki, ga nor kã ki ke gé, ù tỹ Topē ki ge kỹ nỹtũ ag. Ęprã ke ag vỹ ag to jũ mág han' he ja nĩgtĩ.

³⁹ Ag tỹ Topē ki ge kỹ nỹtĩn kỹ tóg hã ra ag to há nĩ. Hã ra ag tóg tag ki ag tỹ nén ve sór mũ ěn ve ja tũ nĩ ver, Topē tỹ ag mỹ: “nén ù hapé ve jé ājag tóg ke mũ,” he ja ěn ti. ⁴⁰ Topē vỹ ěg to jykrén ja nĩ gé, hã kỹ tóg ver ag mỹ ven ja tũ nĩ. Ti tỹ ěg mré ag mỹ ven sór vē, ěg tỹ jagně mré kanhkã tá junjun jé.

12

Topē tỹ ěg kanhrãn sór mũ

¹ Ha vé, ù tỹ ěg jo Topē tovãnh tũ ag vỹ e tãvĩ nỹtĩ. Ęg pėnĩn ag e nỹtĩ, ěg ve kỹ. Kỹ tóg há tĩ, ěg tỹ Topē japyr jagma mũ há han ke ti. Ęg tỹ *corrida* han ri ke ti nĩ. Ęg tỹ tỹ vaj kỹ *corrida* han ken kỹ ěg tóg ũri vēnhkãn há han ke mũ. “Ne nỹ isar han mũ, *corrida* to?” he ěg tóg tĩ. Ęg tỹ nén han ke mũ ěn tovãnh ěg tóg tĩ, Topē jykre ri ke ti nĩ, tag ti. “Tag mỹ Topē to isar han mũ vỹ?” hem nĩ, ājag tỹ nén han ke mũ ěn kar to. ² *Jesus* hã mĩ ěkrén nĩ. Ti hã vỹ ěg tỹ Topē ki rã han. Kỹ tóg ěg tỹ ti tovãnh ke tũ han ěn ki kanhrõ nĩ gé. Krunh to sa kỹ tóg ter mỹr. Ag tỹ ti to é he mũ ra tóg ti mỹ tỹ nén ù tũ tĩ. Ti tỹ kar kỹ nén venh ke ěn mĩ tóg ěkrén ja nĩ, nén tỹ ti mỹ sér nĩnh ke ěn mĩ. Hã kỹ tóg ũri Topē pėgia tá nĩ nĩ.

³ *Jesus* mĩ ěkrén nĩ. Ęprã ke kar ag vỹ ti kato vĩ ja nĩgtĩ, ù tỹ Topē vĩ mranh mũgtĩ ěn ag. Ge ra tóg Topē to krónh ke ja tũ nĩgtĩ. Ti ki ěkrén kỹ to krónh krónh ke tũg nĩ. To: “ron ěn mũ,” he tũg nĩ gé.

⁴ Ha vé, Topē vĩ mranh tũg nĩ. Ājag tỹ ti vĩ mranh sór mũ tag kato vãsãnsãn nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg to ter ke mũ. ⁵ Ti tỹ ěg jyvėn kỹ tóg ěg mỹ: “ĩnh kósĩn,” he mũ. “Isỹ ā vóg kónãn kỹ ěn mỹ vēnh nenh tũg nĩ,” he tóg. “Isỹ ā mỹ vĩ tar han mũ ra to krónh ke tũg nĩ. ⁶ Isỹ ā to há nĩn hã kỹ sóg ā mỹ vĩ tar han tĩ. Ā kanhrãn jé ke vē. Isỹ ā mỹ: “ĩnh kósĩn vỹ tỹ ā nĩ,” hen kỹ sóg ā mrãnmrãn tũg nĩ, ěg kanhrãn ti jé,” he tóg, Topē vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki.

⁷ Hã kỹ ti tỹ ājag mrãnmrãn tag to tar nỹtĩm nĩ. Ājag kanhrãn jé ke vē. Topē tỹ ājag mỹ: “ĩnh krě,” he vē. Ęg panh vỹ ěg mrãnmrãn kỹ ěg kanhrãn ja nĩgtĩ gé. Vėnh kar jykrén hã vē.

Topē vỹ ti krě mrãnmrãn kỹ ag kanhrãn tĩ, ěg kar. ⁸ Ti tỹ ājag tỹ kygně to ājag mrãnmrãn tũ nĩ ra ājag pijé tỹ ti krě pě nỹtĩnh mũ vē'. ⁹ Ha vé, ěg han mũ fag vỹ ěg mrãnmrãn tĩ, ěg kanhrãn jãvãnh nĩn kỹ, kỹ ěg tóg fag kamėg tĩ. Kỹ ěg tóg Topē kamėg kãfór han ke mũ, ù tỹ ěg rĩnrĩr han mũ ti, ěg jóg mág ti. ¹⁰ Kỹ ěg panh tóg ěg to ti jykre fi ja nĩgtĩ. To jykrén kỹ tóg ěg mrãnmrãn tĩ kejėn, ěg sĩn kã. Kejėn tóg ti tỹ kygně kỹ nĩ ra ěg kanhrãn sór tĩ gé. Hã ra Topē tỹ ěg mrãnmrãn kỹ tóg to jykrén há han tĩ ěnhã. Ti tỹ ěg kanhrãn há han sór vē, ěg tỹ ti ri ke há tãvĩ nỹtĩ jé. ¹¹ Ti tỹ ěg mrãnmrãn ěn kã tóg ěg mỹ sér tũ ti ver. Ęn kã tóg ěg mỹ jagy tĩ. Kar kỹ ěg tóg vãhã vēg tĩ, ti há nĩ ja ti. Kỹ ěg tóg vējykre há han ěn ki kanhrãn mũ sir. Jagně krĩ kuprãgi ki ěg kanhrãn mũ gé sir.

Ęg tỹ jagně tar han ke

¹² Krónh ke ve ājag nĩ. Kỹ ājag tóg tỹ ũn kaga tũg kórég ěn ri ke nỹtĩ. To tar' he mãn nĩ, ājag tỹ mũ há han mãn jé. ¹³ Topē japyr kuryj hã jagma ěvãnh nĩ. Kỹ ù tỹ ājag mỹ to krónh kenh ha mē ěn ag vỹ, ājag mré to tar' he mãn mũ gé. Topē jykre tovãnh sór nĩ ve ājag nỹtĩ, hã ra tóg, ājag tar han mãn sór mũ.

¹⁴ Vėnh kar mré vējykre kuryj han sórm nĩ. Kỹ Topē vĩ han kỹ kygně sór tũg nĩ. Ęg tỹ tag to vãsãn tũ nĩn kỹ ěg pijé ěg jóg mág venh ke mũ'. ¹⁵ Vėnh ki rĩr há han nĩ, ājag kã mĩ ù tỹ Topē tỹ ěg jagãgtãn mũ tag to é he tũ nĩ jé. Ājag kã mĩ ũn pir tỹ vējykre kórég to tar nĩn kỹ tóg ěg mỹ, ti tỹ ũn e ag krĩn kónãn ha mē tĩ, ag tỹ ti jykre kórég ěn ri ke nỹtĩ jé. Kỹ tóg ěg jakré kã mĩ vãnh jagy ri ke nĩ. Ęg jakré kókėg ti tĩ, vējykre kórég tỹ ěg kókėn ri ke. ¹⁶ Vėnh ki rĩr há han nĩ gé, ājag kã mĩ ù tỹ *Esau* jykre kórég ěn ri ke han tũ nĩ jé, ù tỹ Topē kato vãsãn ti nĩ jé. *Esau* vỹ Topē to é he ja nĩgtĩ, kỹ tóg vējėn tugrĩn ti panh tỹ ti mỹ vĩ há han ke ěn kren. Ti jãvy mỹ tóg tovãnh, ti panh tỹ ti mỹ vĩ há han ke ěn ti. Ti tỹ ti panh tỹ ti mỹ vĩ há han ke ěn to é hen há vē. ¹⁷ Kar kỹ tóg, ti panh tỹ ti mỹ vĩ há han ke ti mē sór ja nĩ, hã ra tóg mēg tũ nĩ sir. Kỹ tóg fỹ ja nĩgtĩ. Vãhã tóg ti mỹ e ti ja nĩgtĩ, hã ra tóg sir rãkė ja nỹ. Kỹ *Esau* ri ke han sór tũg nĩ.

Topē jũ tỹ jagy pě

¹⁸ Vãsỹ Topē vỹ ěg jógjóg ve ag mỹ ti jykre nĩm ja nĩgtĩ. Pãnónh tỹ *Sinai* tá ag tóg junjun ja nĩgtĩ. Pĩ ve ag tóg, tá. Kỹ tóg tá kuty nĩ ja nĩgtĩ gé, kuty pě, kóho jũ ke gé. ¹⁹ Kỹ *trombeta* ěn vỹ kyr ja nĩgtĩ gé. Kỹ Topē vỹ ag mỹ vĩ ja nĩ gé. Ag tỹ ti vĩ mē kỹ ag tóg jũrũn ke ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg ti mỹ to vĩ mũ, ti tỹ ag mỹ vėmėn tũ nĩ jé, ti tỹ ěgno ki *Moisės* hã mré vėmėn jé. ²⁰ Ag mỹ tóg: “ājag mēg ù tỹ pãnónh tag ki jun kỹ ti tén nĩ, pó tỹ ti pin kỹ,” he ja nĩ. “Ti tỹ pãnónh tag vóg tugrĩn ti tén nĩ,” he ja tóg nĩ, Topē ti. Kỹ ti vĩ tag tóg ag mỹ e ja nĩgtĩ. ²¹ Topē tỹ ag mré vėmėn kỹ tóg ag mỹ e tãvĩ

nĩ ja nĩgtĩ, *Moisés* mré hã, hã kũ tóg: “jũrũn ke inh, mũmẽg kũ,” he mũ gé, *Moisés* ti.

²² Hã ra tóg ag tũ nén ve ja ẽn ri ke tũ nĩ, ẽg tũ ũri Topẽ rĩnja tá jun ke ti. Pãnónh ẽn ri ke tũ ti nĩ, ẽg tũ kanhkã tá nén venh ke ti. Ẽg tũ tá jun kũ ẽg ter mãn ke tũ nĩ gé, ẽg tũ kanhkã tá pãnónh tũ *Sião* he mũ ẽn tá jun kũ. Topẽ jamã tá ke vẽ, ũn rĩr nĩ ẽn jamã tá, hã vỹ: *Jerusalém*, he mũ. Topẽ tũ jẽgnẽ jafã ag vỹ tá nỹtĩ. E távi ag nỹtĩ. Fénhta mág pẽ vẽ, tá. ²³ Kũ Topẽ krẽ sanh kar ag vỹ tá nỹtĩnh ke mũ gé, ũn tũ *Jesus* ki ge kũ nỹtĩ ag kar. Ag jĩgi vỹ kanhkã tá rán kũ nỹtĩ. Kũ Topẽ vỹ tá nĩ gé, ũ tũ vẽn kar jykre tugnyĩm ke mũ ti. Kũ ũ tũ ẽg jo Topẽ ki ge kũ nỹtĩ ag vỹ tá nỹtĩ gé, ũ tũ ẽg jo tá junjun mũ ẽn ag. ²⁴ Kũ *Jesus* vỹ tá nĩ gé, ũ tũ ẽg jagfũ ter mũ ẽn ti, kũ ẽg tóg ti kyvẽnh tugrĩn jãnhkri nỹtĩ, Topẽ tũ ẽg mũ vẽnh pãte fón ti kũ. Topẽ tũ *Abel* kyvẽnh ven kũ tóg jũ mũ, ũ tũ ti tén mũ ẽn to. Jãvo tóg ti tũ *Jesus* kyvẽnh ven kũ ẽg mũ vẽnh pãte fón mũ. Hã kũ tóg *Moisés* jykre kãfór nĩ, *Jesus* ti.

²⁵ Hã kũ jẽmẽ há han nĩ. ũ tũ ẽg ag mũ Topẽ vỹ tó mũ ẽn vỹ jẽmẽ há han sórm nĩ. Ẽg jógióg ve ũ ag vỹ Topẽ vỹ mẽ sór ja tũ nĩgtĩ, ti tũ ag jyvẽn mũ ra. Hã kũ ag krenkren ja tũ nĩ. Kũ ẽg krenkren ke tũ nĩ gé, ẽg tũ ũ tũ kanhkã tá nĩ ẽn vỹ jẽmẽ sór tũ nĩn kũ, ti tũ ẽg jyvẽn mũ ti. ²⁶ Vãsỹ tóg, ti tũ ẽg jógióg ve ag mré vẽnén kũ ga tũ ragra ke han ja nĩgtĩ. ũri tóg ẽg mũ: “ga tũ ragra ke pir han mãn jé sóg ke mũ,” he mũ. “Ẽn kã kanhkã vỹ ragra kenh mũ gé, há vem nĩ,” he tóg. ²⁷ Tũ tũ: “ke pir han mẽ jé sóg ke mũ,” hen kũ ẽg tóg, ki kanhró nỹtĩ, ti tũ ga tũ ragra kenh ken ki. Topẽ jamã há tá ẽg tóg nén tũ ragra kenh ke ẽn ve mãn ke tũ nĩ há. ²⁸ Kũ tóg há ti, ẽg tũ Topẽ mũ: “há ti nĩ, ã tũ ẽg mũ nén han mũ ti,” hen kũ. Ẽg jamã tãg vỹ inhã ragra kenh ke tũ pẽ nĩ. Kũ tóg há ninh mũ gé, ẽg tũ Topẽ rãnhraj han há han kũ, ti tũ ti mũ sér tũ jé. ²⁹ Kũ Topẽ vỹ pĩ tũ nén ũ kar kugprũg mũ ri ke nĩ.

13

Topẽ tũ ẽg jyvẽn

¹ Jagnẽ to há nỹtĩ to krónh ke tũg nĩ, ẽg tũ tũ *Jesus* mré ke nỹtĩn kũ. ² ũ tũ kuvar há tá ẽg to pasa kũ ti mũ: “inh mré jẽg,” hem nĩ. Ẽg jo ke ũ ag tóg, ag tũ ũ ag mũ: “inh mré jẽg,” hen kũ Topẽ tũ jẽnẽ jafã ag há mũ ke ja nĩgtĩ, ag tũ ag ki kagtũg hã ra. ³ ũn sigse kũ nỹtĩ ag ki rĩrm nĩ, ẽg tũ kejẽn *Jesus* tugrĩn sigse kũ nỹtĩnh ke mũ ẽkrén kũ. Ag tũ ũn vóg kónãn mũ ag ki rĩrm nĩ gé. Kejẽn ag tóg *Jesus* tugrĩn ẽg vóg kónãn ke mũ gé. Hã kũ jagnẽ ki rĩr há han nĩ.

⁴ ũ prũ fi to ẽn tũg nĩ, ũ mèn to ẽn tũg nĩ gé. Ẽg prũ nỹtĩn kũ fi há mré nỹ sórm nĩ, ẽg ag mèn nỹtĩn kũ ti há mré nỹ sórm nĩ gé. Topẽ

vỹ, ũ tũ vỹjyre kórég han mũ ẽn ag to jũnh ke mũ, fag to gé.

⁵ Riko nỹtĩ sór tũg nĩ gé. Ẽg tũ nén vэг mũ ẽn vỹ há nĩ. Topẽ vỹ ẽg mũ: “ãg kã jatũ henh ke tũ pẽ sóg nĩ. Ẽg kũ sóg rĩr nĩ nĩ,” he mũ. ⁶ Hã kũ: “ẽg jóg mág vỹ inh ki rĩr ke mũ,” hem nĩ. “Tĩ há kamẽg isóg mũ. Ẽprã ke ũ vỹ inh vóg ke tũ pẽ nĩ, ti tũ inh ki rĩr nũn kũ,” hem nĩ, Topẽ vỹ kri fi kũ.

⁷ ũ tũ ẽg ag mũ Topẽ vỹ tó vẽn mũ ẽn mũ ẽkrén nĩ. Ga kri mũn kũ ag tóg Topẽ tovãnh ja tũ pẽ nĩgtĩ. Ag tũ ti tovãnh tũ ra ag tóg kãgter ja nĩ. Ag ri ke han sórm nĩ. Tĩ ki rã ẽn tovãnh sór tũg nĩ gé. ⁸ *Jesus Cristo* há vỹ tũ henh ke tũ nĩ. Tĩ tũ vãsỹ nén to jykrén mũ ẽn há han ti tũ, ũri. Kũ tóg kurã krỹg ja tũ nĩ gé. ⁹ ũ tũ ẽn kũ ẽg ag mũ Topẽ vỹ to nén ũ ũ tó sór mũ ẽn vỹ jẽmẽ tũg nĩ. Ẽg tũ tũ prãnh ke han sór jé ag tóg ke mũ. Topẽ vỹ ẽg ag tar han ki kanhró nĩ, ẽg ag jagãgtãn kũ. ũ tũ: “ã tũ vjẽn tag kon kũ ã tóg Topẽ jykre to tar nĩ,” he tũ. Ag ẽn vẽ. Vjẽn pijé ẽg tũ ti jykre to tar nĩ han ki kanhró nĩ. Topẽ há ne ẽg tar han ti.

¹⁰ Ha mẽ, *Moisés* jykre ki Topẽ mũ nén ũ pũn ti ag tóg ẽg mré *Jesus* jamĩ ẽn konh ke tũ nĩ. ¹¹ Topẽ tũ to pã'i mág ẽn há vỹ ag mẽg ũ tãnh kũ ti kyvẽnh ma ti tũ, ag tũ to: “Topẽ nĩgja,” he mũ ẽn ra. Tĩ tũ ag mẽg kyvẽnh ẽn tũ ag tóg Topẽ vỹ mranh mũ tũ tũ he sór vẽ vẽ. Hã ra ag tóg ag jamã jy ró mã tá ag mẽg tãnh kũ pũn ti. ¹² Hã kũ *Jesus* tóg ẽmã jy ró ẽn mã tá ter ja nĩ gé, ti tũ ẽg jagfũ ter kũ, ẽg jãnhkri han jé. ¹³ Kũ ẽg tóg ti jagtar ri ke han ke mũ gé. ũ tũ ti ki ge jãvãnh ag jykre han ke tũ ẽg tóg nĩ. *Jesus* tũ ẽmã jy ró mã tá ter ja ẽn mũ ẽg tóg ẽkrén ke mũ. Kũ ẽg tóg ũ tũ ti ki ge tũ ag mré ag jykre han ke tũ pẽ nĩ. ¹⁴ Tag ki ẽg tóg ẽg jamã pẽ venh ke tũ nĩ. Kanhkã tá ẽg tóg ve sór mũ, ẽg jamã ti.

¹⁵ Ẽg tũ *Jesus* tugrĩn Topẽ mũ vỹ há han kũ tóg há ti. Ẽg tũ nén vэг mũ kar to ẽg tóg ti mũ: “ẽg mũ tóg há ti. Ẽg mũ tóg sér ti,” henh ke mũ. Ẽg tũ ti mũ nén ũ pũn ri ke tóg nĩ, *presente* ri ke tóg nĩ, ẽg vỹ tag. ¹⁶ Jagnẽ ki rĩrm nĩ gé, jagnẽ mré nén kar han kũ. Tag to krónh ke tũg nĩ gé. Ẽg tũ Topẽ mũ nén ũ pũn ri ke ti nĩ. Ẽg tũ tũ *presente* han ri ke ti nĩ, ẽg tũ jagnẽ ki rĩr ti, kũ tóg ti mũ sér ti.

¹⁷ ũ tũ ẽg ag kanhrãn tĩ ẽn ag vỹ jẽmẽm nĩ. Ag tũ ẽg ag mũ nén tó mũ ẽn ki króm nĩ. Ẽg ag ki rĩr ag tóg ti, ẽg ag tũ Topẽ tovãnh tũ nĩ jé. Kũ Topẽ vỹ ag rãnhraj tugnyĩm ke mũ. Ẽg ag tũ ag vỹ jẽmẽn kũ ag rãnhraj tóg ag mũ kufũ tũ ninh mũ. Kũ tóg ag mũ sér tũnh mũ. Tĩ tũ ag mũ kufũ nĩn kũ tóg há tũ nĩ gé, ẽg ag mũ.

Ẽg tũ Topẽ mré vẽnén ke

¹⁸ Inh jagfũ Topẽ mré vẽnén nĩ. Nén ũ kórég han ja tũ inh nĩ, ki kanhró sóg nĩ. Isỹ nén ũ kurỹ han sór vỹ mỹr, tag há to sóg

kykrén tí. ¹⁹ Kÿ inh jagfy Topê mré vēmén nĩ, Topê tÿ kãnhmar ãjag to inh jēnē mãn jé. Ti mÿ tag to vĩ to krónh ke tũg nĩ.

²⁰ Topê mré sóg vēmén tí ãjag to. Ęg krĩ kuprãg tí tí. Kÿ tóg *Jesus* tí rĩn mãn ja nĩ gé, ti tÿ Ęg jagfy ter kar kÿ. Kÿ tóg ù tÿ mé ki rĩr tí Ęn ri ke nĩ. Hã ra tóg Ęn kãfór nĩ gé, ti tÿ Ęg ki rĩr há han nĩn kÿ. Ęg mÿ tóg vĕjykre tãg Ęn nĩm ja nĩ, ù tÿ tũ' he vãnh Ęn. ²¹ Topê hã mÿ sóg to vĩ tí, ti tÿ ãjag tar han jé, ãjag tÿ nén ù tÿ ti mÿ há nĩ Ęn hã han jé. Ti hã vÿ *Jesus Cristo* mÿ: “ag tar han nĩ,” he ja nĩ. Kÿ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, Ęg tÿ ti mÿ vĩ há han ke tí. Hã vĕ.

²² Inh kanhkã, sÿ ãjag mÿ tag tó sór ja vĕ. Hã kÿ jatun mÿ mĕ sórm nĩ, sÿ ãjag jyvĕn mũ tag. Inh pijé vĕnh rán mág han'. Vĕnh rán sĩ han sóg ãjag mÿ.

²³ Ha mĕ, Ęg régre tÿ *Timóteo* vÿ se kÿ jĕ mãn tũ nĩ ha. Ti kava ag huri. Ti tÿ kãnhmar tag ki jun kÿ tóg inh mré ãjag venh tũg ke mũ.

²⁴ ãjag kófa ag mĩ sóg Ękrég tí, Topê ki ge kÿ nÿtĩ kar ag mĩ ke gé. Tag ki, ga tÿ *Italia* ki Topê ki ge kÿ nÿtĩ ag vÿ, ãjag mĩ Ękrég tí gé.

²⁵ Topê jé ãjag tar han kãn.

Hã vĕ.

TIAGO TÝ CARTA

¹ *Tiago* tý rá vě. *Isř Israel* ag mý rán há vě. *Ěg povo* tý 12 (ke) vř tý ājag nřtř. *Povo* kar mř ājag tóg mřgtř, fóg ag kar mř, kanhgág ag mř ke gé. Tý sóg Topě mř rānhrāř tř nř, ěg *Senhor* tý *Jesus Cristo* mř. Hā kř sóg ājag mř rán kř jěněg mř sir. Ājag mř sóg ěkréř tř.

Ěg tý Topě vř to: hř mř vř? henh ke tů

² Inh kanhkā', ājag tý *Jesus* turgřn nén ũ jagy ve kř to věnhmř nřtř tůg nř. Mř sér nřtřm nř. ³ Topě tý ājag tý ti ki rā há han ja ve sór vě, hā kř ājag tóg tag kar vėg tř. Kř ti tovānh sór tůg nř, kř ājag tóg ti to tar nřtřnh mř, ājag tý nén ũ jagy vėg mř ra ti tovānh tů nřn kř. ⁴ Ājag tý nén ũ jagy vėg mř ra to tar nřtřm nř, ājag tý koměr hā há nřtř jé, Topě jykre ki króm há han kř. Koměr hā ājag tóg kygněnh ke tů nř, nén ũ kar ki, ājag tý ti to krónh ke tů nř kř.

⁵ Ājag tý nén ũ to jykřn tů nřn kř Topě mř to vřm nř, ti tý ājag kanhrān jé. Ěg kanhrān jé tóg ke mř. To tóg: "han ke tů inh nř," henh ke tů nř. Ěg to tóg fe há nř, hā kř tóg ěg kanhrān tag to há nř. ⁶ Ājag tý ti mř nén ũ to vřn kř: "ěg mř tóg han ti, Topě ti," hem nř. Ājag tý: "ti mř inh mř han mř vř?" hen kř ājag tóg venh ke tů nř. Kř ājag tóg goj ri ke nřtř. Goj tóg kejěh fagrřnh mř krém krém ke tř, kākā tý ti kā nř kř. ěn ri ke tóg nř, ũ tý Topě vř kri fig tů ěn ti. ⁷⁻⁸ Fagrřnh mř tóg Topě mř nén ũ to vř ti, ti tý: "ti mř inh mř han mř vř?" hen kř. Venh ke tů tóg nř sir. Křř rėgre ti nř. Kānhmar tóg nén ũ hā to jykřn mān mř gé, vėjykre pir han vānh nřn kř. Ki kagtřg tóg nř, hā kř tóg venh ke tů nř gé sir.

Ŭn jagtar ag mř ěn riko ag

⁹ Ěg *Senhor* tý *Jesus* mř ke ũ ag tóg jagtar nřtř. Hā ra ag tóg ěg *Senhor* ki ge kř nřtřn kř ũn riko ri ke nřtř, ag tý tý Topě krě nřtřn kř. Kř tag to jykřn nř, ājag mř sér ti jé. ¹⁰ Ěg *Senhor* tý *Jesus* mř ke ũ ag tóg riko nřtř hā ra. Ag tý ěg *Senhor* ki ge kř nřtřn kř ag tóg ũn jagtar ri ke nřtř, Topě mř. Re fej ri ke ěg tóg nřtř, ěg kar. ¹¹ Rā tý jun ke kř tóg rř jagy tř. Kř re tóg tugtóg tř. Kř ti fej tóg kógungun ti gé. Kř ti sřnvř ěn tóg tř' he tř sir. ěn křgter ri ke ěg tóg nřtř gé. Kř ũn riko ag tóg ke tř gé, křgter kř. Kř ag há ěn tóg tř' he mř gé sir, ag rānhrāř tý ag mř sér nř ra.

Ěg tý Topě vř mranh sór mř

¹² Kejěh ũ tóg *Jesus* turgřn ěg to jř nř. Ěg tý hā ra Topě tovānh tů nřn kř tóg há tř. Kř ěg *Senhor* tóg ěg mř ěg rřr křjg ja tů ven ke mř. Kř tóg ũ tý *carreira* ki ka fej tý *coroa* gřjř he mř ěn ri ke nř sir. Ěg *Senhor* vř ěg mř: "rřr

křjg ja tů ve jé ājag tóg ke mř, ājag tý iso há nřtřn kř," he ja nřgtř.

¹³ Ājag tý Topě vř mranh sór kř to: "Topě vř inh křřn, sř ti vř mranh jé," he tůg nř. Topě pijě vėjykre pāno han tř'. Kř tóg ěg křřn kónān tů nřgtř gé. ¹⁴ Ěg tý Topě vř mranh sór křřn ge nř, ha mě: ěg mř tóg há nř ve nř, kř ěg tóg to ěn tř. ¹⁵ Ěg tý to ěn kř ěg tóg to jykřn mág tř. Kř ěg tóg sir han sór mř. Ěg tý han sór kř han kř ěg tóg ti vř mranh mř sir. Kar kř ěg tóg mranh mān', mranh mān', he mř gé. Vėjykre pāno vř sir. Hā ra ěg tóg to nřgme ki vār ke mř, *inferno* ki.

¹⁶ Inh kanhkā', ājag to sóg há tāvř nř. Hā kř sóg ājag mř: "kygně tůg nř, Topě to," he mř. ¹⁷ Topě hā ne ti pin kř ěg mř nén ũ há kar han tř'. Nén ũ há tāvř han tóg tř, ěprā ke ag mř. Ti hā tóg jėngř han'. Rā tý ěg pñn tů nřn kř tóg fėnja tř. Hā ra Topě tóg ge tů nřgtř. Ti pijě kejěh ěg ki rřr tů nřgtř'. Ěg ki rřr tóg nř nř mř. ¹⁸ Ti hā tóg ěg han mān', ěg tý ti ki ge kř. Ěg to tóg ti vř há jěně. Vėnh vř há tag tý tóg ěg han mān mř sir. Kř ěg tóg tý, ti tý nén han mř kar kri ke nřtř, ěg tý tý ti krě nřtřn kř.

Ěg tý Topě vř ki króm ke

¹⁹ Inh kanhkā', tag to jykřn mág nř. Ŭ tý nén ũ há kāmėn kř jěmě há han nř. Kānhmar vř tůg nř. Kānhmar jř tůg nř gé. ²⁰ Ěg jř nřtřn kř ěg tóg Topě jykre han tů nřgtř mř, ti jykre kurj ti. Hā kř jř tůg nř. ²¹ Hā kř nén tř ěg kavėnh ti ěn tovānh kān nř, vėjykre pāno mř há. Ěg kókėg tóg tř, ěg fān tóg tř, vėjykre pāno ti. Jatun mř Topě vř mēm nř. Topě hā ne ti vř tý ěg kanhrān'. Ěg tý kri fi kř ěg tóg krenkren ke mř. ²² Kř Topě vř han kř nřtřm nř. Ājag tý mėg mř ra ki króm tů nřn kř ājag tóg krenkren ke tů nř. Őn kř ājag tóg: "kren jé sóg ke mř," henh ke mř. ²³ Ěg tý mėg mř ra ki króm tů nřn kř ěg tóg tag ri ke nřtř, ha mě. Kejěh ũ tóg vėnh vėg mř, ki vėnh ve jafān ki. Kř tóg ti kākā vėg mř sir. ²⁴ Ve kar kř tóg to jykřn mān tů nř. Kř tóg ki kagtřg' he mř. Kř tóg fagrřnh mř vėnh ven ja nř sir. Ge ěg nřtř, ěg tý Topě vř mėg mř ra ki króm tů nřn kř. Kř ěg tóg fagrřnh mř mě ja nř sir. ²⁵ Ěg tý ti vř to jykřn mág kř tóg hā ra ěg mř sér třnh mř. Topě vř vř há nř, ti jykre ti. Ěg jykre pāno tý tř' he tóg tř, ěg tý han mān tů nřn jé. Kř ěg tóg ěg tý ti vř mě kř jātun ke tů nř. Kř ěg tý ki króm kř Topě tóg ěg mř vř há han ke mř sir, ěg tý nén han mř kar to.

²⁶ Ŭ ag tóg Topě to: "ti to sóg há nř," he tř. Hā ra ag tóg ũ to vř kónān tř, ag vř to jykřn tů nřn kř. Kř ag tóg ũn kř: "ti to sóg há nř," he ja nřgtř. Kygně ěg tóg tř, ěg tý gen kř. ²⁷ Ěg tý ěg jóg tý Topě to há nřtřn kř, kř ěg tóg tag han ke mř, ha mě: ũn panh ter mř kar jagāgtān kān jé ěg tóg ke mř, ũn mēn ter ja fag ke gé, ũn jagtar fag. Kř ěg tóg nén ũ vėnhmř han ke

tũ nĩ gẽ sir. Topẽ kato tẽ mũ ag jykre han ke tũ ãg tóg nĩ gé. Kĩ ãg tóg ti mĩ kavéj tũ nĩtĩ sir.

2

Jagnẽ to vėjykre pir han ke

¹ Inh kanhkã', ãg *Senhor* tĩ *Jesus Cristo* ki ãjag ge mũ mĩr. Pã'i kar kãfor vẽ. Ge ra ãjag ne tóg ùn riko ag to há nĩtĩ', kĩ ùn jagtar ag tóg ãjag mĩ tĩ nèn ù tũ nĩtĩ. Ke tũg nĩ. ² Hẽn ri ke mũn ùn riko vỹ Topẽ vĩ jẽmẽn kãtũg mũ, ãjag vẽnãmãn kĩ. Ti kur vỹ há tàvi nĩ, kĩ ti nĩgẽ kãnĩm ja vỹ tĩ *ouro* nĩ. Kĩ ùn jagtar vỹ kãtũg ke mũ gé, kur kórég tu kũ. ³ Kĩ ãjag hĩn ùn riko mĩ: "ha tag kã nĩ, nĩg ja há kri," he tĩ. Jó ãjag hĩn ùn jagtar mĩ: "ha inh mré nĩ, há ra ãprã nĩ, gan kri," he tĩ. ⁴ Há ki ãjag tóg ùn riko to há nĩ ve nĩ, ti tũ tugrĩn. Jãvo ãjag tóg ùn jagtar to é he ve nĩ, ti jagtar nĩn kĩ. Ke tũg nĩ. ãjag tĩ jagnẽ ri ke nĩtĩ to jykren nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg vėjykre pãno han mũ.

⁵ Inh kanhkã', jẽmẽ há han ra. ãjag to sóg há nĩ mĩr, há kĩ sóg ãjag jyvẽn mũ. Topẽ vỹ ùn jagtar ag kuprẽg, ag tĩ ti to rikon jé, ti ki ge kĩ. Ga kri mũn kĩ ag tóg jagtar nĩtĩ. ãg *Senhor* ki ge kĩ ag tóg há nĩtĩ há ra. Topẽ tĩ tĩ ãg pã'i nĩ ve jé ag tóg ke mũ, ag tĩ ti to há nĩtĩn kĩ. ⁶ Jãvo ãjag tóg ùn jagtar ag to é he tĩ. Ùn riko ag to ãjag tóg vĩ há han tĩ. Há ra ùn riko ù ag tóg ãjag to kórég nĩtĩ gé. Kĩ ag tóg ãjag to vĩ kónãn tĩ. Há kĩ tóg vẽnĩmỹ nỹ, ãjag tĩ ùn jagtar to é he tĩ. ⁷ Kĩ ùn riko ù ag tóg ãg *Senhor* to é he tĩ gé. Ti to ag tóg vĩ kónãn tĩ gé, há ra ãg tóg tĩ ti mré ke nĩtĩ. Há kĩ ag tóg ãg to vĩ kónãn mũ gé.

⁸ Topẽ tĩ vãsỹ ãg mĩ vėjykre nĩm ja ãn ki króm nĩ, há vỹ: "ã rẽgre to há nĩm nĩ, ã tĩ vẽso há nĩ ri ke nĩm nĩ, ã rẽgre tĩ," he mũ. Kĩ tóg rán kĩ nĩ. ãjag tĩ tag han kĩ tóg há nĩ. ⁹ ãjag tĩ há ra ùn riko to há nĩtĩn kĩ, ùn jagtar to kórég nĩtĩn kĩ ãjag tóg, ti vĩ mranh mũ sir, ti tĩ ãg jyvẽn ja ti. Kĩ Topẽ tóg ãjag to jykren kónãn ke mũ.

¹⁰ Ha vé, hẽn ri ke mũn ãg kã mĩ ù tóg Topẽ tĩ ãg mĩ vėjykre nĩm ja kar ki króm ti. Há ra tóg sir, nèn pir ki ti vĩ mranh mũ. Kĩ ti tĩ ti vĩ mranh kãn vẽ sir. ¹¹ Topẽ tóg ãg mĩ: "ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, kĩ ã mén tũ mré nỹ tũg nĩ gé," he ja nĩgtĩ. Kĩ tóg ãg mĩ: "ũ tén tũg nĩ," he ja nĩgtĩ gé. Hẽn ri ke mũn ãg tóg ãg prũ tũ fag mré nỹ tũ nĩgtĩ. ãg tĩ há ra ù tén kĩ ãg tóg ti vĩ mranh kãn mũ sir. ¹² Kĩ tag to jykren nĩ, ãjag tĩ nèn ù han ke to jykren kĩ. ãg *Senhor* vỹ ãg jykre kar vэг tĩ, ti tĩ ãg tĩ ti jykre ki króm ve sór kĩ. Kĩ ãjag jykre to jykren nĩ, ãjag vĩ to ke gé. ¹³ ãg tĩ jagnẽ jagãgtãn tũ nĩn kĩ tóg ãg jagãgtãn ke tũ nĩ gé, ãg *Senhor* ti. ãg tĩ há ra jagnẽ jagãgtãn kĩ tóg ãg jagãgtãn ke mũ gé, ti tĩ ãg jykre tugnỹm ken kĩ, kurã ãn kã. Kĩ ti pijé ãg vóg kónãn ke mũ sir'.

Ti ki rã há

¹⁴ Inh kanhkã', ù tóg kejẽn: "ti ki sóg rã kĩ nĩ," he tĩ, Topẽ to. Há ra tóg ti vĩ han tũ nĩgtĩ. Kĩ tóg òn kĩ ti ki rã kĩ nĩ ja nĩ. Kren ke tũ tóg nĩ sir. ¹⁵ Kejẽn *Jesus* mré ke ù tóg kur vэг tũ nĩgtĩ, vějẽn vэг tũ tóg nĩgtĩ gé, *Jesus* mré ke ù fi ke gé. ¹⁶ Kĩ ãjag kã mĩ ù tóg hẽn ri ke mũn ti mĩ, fi mĩ: "ã jé kusa mэг tũ nĩgtĩ, ã jé kókĩr tũ nĩgtĩ," he mũ. Há ra tóg fag mĩ nèn ù nĩm tũ nĩ. Kĩ tóg fagrĩnh mĩ fag mĩ: "ã jé jagtar tũ nĩgtĩ," he ja nĩ. ¹⁷ Ge ti nĩ, ãg tĩ òn kĩ: "ti ki sóg rã kĩ jé," hen kĩ. ãg tĩ ti vĩ han tũ nĩn kĩ ãg tóg fagrĩnh mĩ: "ti ki sóg rã kĩ nĩ," he mũ sir. Nèn ù tũ vẽ.

¹⁸ ãjag kã mĩ ù tóg hẽn ri ke mũn: "ũ tóg *Jesus* ki rã kĩ nĩ, jãvo ù tóg ti jykre han tũ," he sór mũ, ãjag tĩ ti jykre han sór tũ nĩn kĩ. ã tĩ ti jykre ki króm vãnĩ nĩn kĩ sóg ki kagtũg nĩ. "Ti mĩ *Jesus* ki rã kĩ nĩ vỹ?" he jé sóg ke mũ, ã to. ã jãvo sóg ti jykre han tĩ inhã. Há to ã tóg ki kanhró nĩ, sỹ ti ki rã kĩ nĩ ti," he jé sóg ke mũ, ãjag mĩ.

¹⁹ "Topẽ vỹ tĩ ùn pir nĩ," he ãjag tóg tĩ gé. ãjag tĩ ki há tó vẽ. Kĩ Japo ag vỹ tag tó tĩ gé. "Pir tóg nĩ, Topẽ tĩ," he ag tóg tĩ gé. Ag tĩ ti pir ki kanhró há ra ag tóg krenkren ke tũ nĩ, ag tĩ ti jykre han tũ nĩn kĩ. Há kĩ ãg tóg ãg tĩ Topẽ vĩ kãmẽn há ra krenkren ke tũ nĩ gé, ãg tĩ ti jykre han tũ nĩn kĩ. ²⁰ ãjag tĩ tag to jykren tũ nĩn kĩ ãjag tóg kri tũ pẽ nĩtĩ. ãg tĩ ti vĩ ki króm tũ nĩn kĩ ãg tóg òn kĩ ti ki ge kĩ nĩtĩ. Nèn ù tũ vẽ sir, ãg tĩ ti ki ge kĩ nĩtĩ tag ti. ãg mĩ tóg nèn ù há han ke tũ nĩ.

²¹ ãg jógóg ve tĩ *Abraão* to jykren nĩ. Topẽ tóg ti mĩ: "ã kósĩn tĩ *Isaque* tãnh kĩ pũn, inh mĩ," he ja nĩ. Kĩ tóg ti mĩ: "he," he ja nĩ sir. Há kĩ tóg Topẽ mĩ há nĩ sir, *Abraão* ti, ti tĩ ti vĩ ki króm ja nĩn kĩ. Kĩ tóg ti to: "inh ki rã há han ja ti nĩ," he mũ. ²² Ve ra ha. Ti tĩ Topẽ ki rã kĩ jẽn há kĩ tóg ti mĩ: "he," he ja nĩ, *Abraão* ti. Kĩ tóg, ti tĩ ti mĩ: "he," hen kĩ ti ki rã kĩ jẽn to tar nĩ sir, Topẽ vĩ ki króm ke to. Ge ti nĩ mĩr. ²³ Rãn kĩ tóg nĩ gé, kĩ tóg: "Topẽ vĩ kri tóg fi, *Abraão* ti," he mũ. Há kĩ Topẽ tóg ti to: "ũ tĩ iso há nĩ ãn," he tĩ," he tóg, *Abraão* to. ²⁴ Há ki ãjag tóg vэг mũ. ãg tĩ ti vĩ han kĩ tóg ãg to: "inh ki rã há han ja ti nĩ," henh ke mũ gé. ãg tĩ òn kĩ ti ki rã kĩ nĩn kĩ ãg tóg há ra ti mĩ há tũ nĩtĩ, Topẽ mĩ, ãg tĩ ti vĩ ki króm tũ nĩn kĩ.

²⁵ *Raabe* fi to jykren nĩ gé, ùn mén jafã ãn fi to. ãg *povo* vỹ ù ag jẽgnẽ ja nĩ, ag tĩ fi jamã ve jé, ãmã mág ãn ti. Kĩ fi tóg ag mĩ: "kãge jẽg ra," he ja nĩ. Tag to fi tóg kren mũ mĩr, fi tĩ tag han to. Kĩ Topẽ tóg fi to: "inh ki rã há han fi," he ja nĩ sir, fi tĩ ti vĩ kri fi to.

²⁶ Ge ti nĩ gé, ãg mĩ. ãg tĩ ti ki ge kĩ nĩtĩn kĩ ãg tóg ti vĩ kri fĩnh ke mũ, *Raabe* fi ri ke. ãg tĩ ti vĩ han tũ nĩn kĩ tóg ãg mĩ nèn ù há han ke tũ nĩ gé, ãg tĩ òn kĩ ti ki ge kĩ nĩtĩn

ký, ěg fár tý kuprīg tú ra ter ký ný ěn ri ke ti nĩ.

3

Ěg nũnē tý Topē vĩ mranh ke tũ

¹ Inh kanhkã, kãnhmar jagnē mý: “sý ã kanhrã há tóg tí, ã tý kygnē to,” he tũg nĩ. Ěg kar vỹ kygnēg tí. Ký ěg tóg, ěg tý ũ jyvẽn ken ký vẽn ki rĩr vén ke mũ, ěg tý tí mré kygnēg tú nĩ jé. Jãvo Topē vỹ ěg vóg kónãn ke mũ, tí mré.

² Ěg kar vỹ kygnē (ka)mē nýtĩ. Ěg tý ěg vĩ ki kygnēg tú pē nũn ký ěg tóg kuryj kar nĩ sir. ³ Kãvãru to jykrẽn nĩ. *Freio* tý ěg tóg tí jẽn kã kã fig tí. Ký ěg tóg tý tí vóg tí sir, ký tóg tí tũg ke ěn ra tí mũ sir, ũ tý kãvãru krĩ nĩ ěn tí. ⁴ Ký *canoa* mág to jykrẽn nĩ gé. ěhé tóg nỹ, hã ra kãka vỹ tí tũn tí. Ký ag tóg tí vóg jafã tý tí vóg tí. Ký tóg ag mý ki ke tí. Tĩ vóg mũ ag mũnh ke ra tóg tí mũ sir. Tĩ vóg jafã sĩ ra tóg ki ke mũ. ⁵ Ge tóg nĩ, ěg nũnē tí. Sĩ ti nĩ mýr, hã ra ěg tóg tý vĩ mág han tí gé.

Pĩ ri ke tóg nĩ. Tĩ sĩ ra tóg kejẽn vãnħ pũn tí mýr, nẽn kar tí. ⁶ Ěn ri ke tóg nĩ, ěg nũnē tí. Tý ěg tóg vỹjyre pãno tó tí. Ký ěg tóg ěg vĩ tag to kavěj kar nýtĩ, ěg tý ěg vĩ tag to tí vĩ mranh ký. Japo tý ěg krĩn hã vė, ěg tý ěg vĩ ki Topē vĩ mranh jé.

⁷ Ha mẽ, misu kar vỹ tý ěg mēg nýtĩ. ũ ag vỹ mĩg tý mēg nýtĩ, ký ũ ag vỹ sēsĩ tý mēg nýtĩ, ũ ag vỹ pýn tý mēg nýtĩ, ũ ag vỹ goj ki ke kar tý mēg nýtĩ gé. Tĩ kar kanhrãn ěg tóg tí mýr, ha mẽ. ⁸ Hã ra ěg pijé ěg nũnē kanhrãn há han tí. Tĩ kanhrãn ki kagtũg ěg nýtĩ. Vỹjyre pãno tãvi tó sór ěg tóg tí. Ký tóg *veneno* ri ke nĩ, ěg vĩ ti. Tý ěg tóg jagnē kãgtẽn ri ke han tí, jagnē mý vĩ kónãn ký. ⁹ Tý ěg tóg Topē mý vĩ há han tí, ěg jóg mág mý, ěg nũnē tý. Ký ěg tóg tý ěprã ke ag mý vĩ kónãn tí gé. Hã ra Topē tóg ěg han, ěg tý tí ri ke nýtĩ jé. Ký ěg tý jagnē mý vĩ kónãn ký, ěg tý Topē mý vĩ kónãn ri ke vė sir. ¹⁰ Ěg jẽn kã tá tóg kãkutē tí, ěg vĩ há tí, ěg vĩ kónãn tí ke gé. Pĩ ri tí nĩ, ěg jẽnky tí, hã ra ěg tóg tý vĩ régre han tí. Tag vỹ kórég tãvi nĩ, inh kanhkã. ¹¹ Goj tý ěganē to jykrẽn nĩ. Tĩ há nũn ký tóg há nĩ, goj tí. Tĩ kajã nũn ký tóg kajã nĩ. Tĩ pijé tý goj régre nĩ, goj tý ěganē tí. Pĩ tóg nĩ. ¹² Ký ka kanē to jykrẽn nĩ gé. Ka tý pẽnva ki ěg tóg jymĩ vėg tú nĩgtĩ mýr. Pĩ ri tí nĩ, ka kanē tí. Ge tí nĩ gé, goj tí. Tĩ kajã nũn ký tóg kajã nĩ gé. Ký gem nĩ gé, ãjag nũnē tý. Vĩ pĩr han nĩ.

Topē tý ěg mý krĩ há nãm

¹³ Ąjag mý krĩ há nýtĩ? Ąjag mý Topē vĩ ki kanhrõ nýtĩ? Ký tóg há tí. Ký vỹjyre há kar han ký nýtĩm nĩ. Hã ki vẽnħ kar vỹ ãjag krĩ há venħ ke mũ sir. Hã ra tý vĩ mág han tũg nĩ. Tý vẽnħ kãfór han tũg nĩ gé.

¹⁴ Ąjag tý ũ to ãjag fe tý gým ke (ka)mē nũn ký tóg tý ũ nỹ jãvo, jagnē to jũ (ka)mē nýtũn

ký, ãjag tý jagnē kãfór nýtĩ sór ký. Ąjag tý tag han ký vėso: “krĩ há inh nĩ, Topē vĩ ki Kanhrõ inh nĩ,” he tũg nĩ. Vẽnħ ó vė, tag tí. ¹⁵ Topē tý ěg kanhrãn ja pijé, ěg tý ũ to ěg fe tý gým ke (ka)mē nĩ tí, jagnē kãfór han sór mũ tí, jagnē to jũ (ka)mē tí ke gé. Ěprã vỹjyre vė mýr. Japo jyre vė mýr, ěg fe jũ tag tí. ¹⁶ Ěg tý jagnē kãfór han sór ký ěg tóg jagnē kato tēgtē mũ sir, ěg tý vėsý ũn mág han sór ký, ěg tý jagnē to vĩ (ka)mē nýtĩn ký. Ký ěg tóg vỹjyre pãno han kãn mũ sir.

¹⁷ Ěg tý hã ra Topē tý ěg kanhrãn mũ han ký ěg tóg jãnhkri nýtĩ, kavěj tú mýr. Jagnē to ěg tóg krĩ kusa nýtĩ. Jagnē mý ěg tóg koměr hã vĩ tí gé. Jagnē jagãgtãn ěg tí sir. Nẽn kar há han ěg tí. Topē vĩ to ěg tar nýtĩ. Jyre régre tú ěg nýtĩ. ¹⁸ Ěg tý tí jykre tag han ký ěg tóg jagnē krĩ kuprãg mũ sir, ěg tý jykre kuryj nýtĩ jé sir, ha mẽ.

4

Vỹjyre pĩr han ký nýtĩnħ ke

¹ Ąjag hã ne tóg jagnē to jũgũ nýtĩ. Hē ri ken ký hýn? Ąjag tý nẽn ũ vẽnħmý han sór nýtĩn ký, hã ký ãjag tóg jagnē to krĩ rý nýtĩ. Jyre pãno ãjag tóg nýtĩ mýr, ký ãjag tóg vỹjyre há kato tē nýtĩ sir. ² Nẽn ũ to ěn ký ãjag tóg mãn sór mũ, hã ký ãjag tóg vėg tú nĩ mýr. Hã ký ãjag tóg jagnē kãgtẽn sór mũ sir, jagnē tý nẽn ũ mãn jé. Jagnē tý nẽn ũ to ěn ký ãjag tóg jagnē kato tēgtē tí, ãjag tý Topē mý to vĩ tú nũn ký. ³ Ąjag tý tí mý to vĩ ra ãjag tóg venħ ke mũ vė, hã ra ãjag tóg to vĩ há han tú nĩgtĩ gé, hã ký tóg ãjag mý han tú nĩgtĩ sir. Tĩ mý ãjag tóg to vĩ mũ, ãjag tý nẽn to ěn mũ ěn mãn jé. Hã ra tóg tí mý tý ũ nỹ, hã ký tóg ãjag mý han tú nĩ sir, Topē tí.

⁴ Ěg tý Topē ki rã kar ký vỹjyre pãno to ěn ký ěg tóg tí kato tē mũ sir. ũn týtã kórég fi ri ke ěg nýtĩ, ěg tý gen ký. Fi mẽn kavėnh fi tóg tí, ũ to ěn ký. Ěg tý ěprã vỹjyre to ěn ký ěg tóg Topē kato tē mũ sir. Tag to jykrẽn mág nĩ. ⁵ “Topē kuprīg vỹ tý ěg jagrē nĩ. Ký tóg ěg ki rĩr mũ sir. Ký ěg tý nẽn ũ vẽnħmý to há nũn ký tóg fe kaj nĩ, Topē kuprīg tí,” he tóg, Topē vĩ rá ki. Ký tag to jykrẽn nĩ. ⁶ Hã ra Topē kuprīg tóg ěg tar han tí, ěg tý nẽn ũ vẽnħmý han sór tú nĩ jé. Ký tóg tag to mũ sir, ha mẽ: “Topē vỹ ũ tý: “ũn mág vỹ tý inh nĩ,” he mũ ěn ag to kórég nĩ, hã ra tóg ũ tý: “nẽn ũ tú vỹ tý inh nĩ,” he mũ ěn ag jagãgtãn tí,” he tóg, tí vĩ rá kl. ⁷ Hã ký Topē mý: “he,” hem nĩ, tí tý ãjag krĩn ký. Japo mý: “nejé,” hem nĩ, tí tý ãjag krĩn sór ký. Ký tóg ãjag tovãnh ke mũ sir, ãjag tý tí mý: “nejé,” hen ký.

⁸ Topē mré vĩ ký nýtĩm nĩ, ký tóg ãjag to há nĩ sir. Ąjag mré tí nĩ nĩ, ěg jóg mág tí. Tĩ vĩ mranh tí vỹ tý ěg nýtĩ. Ký tí vĩ mranh tovãnh nĩ. Jyre régre ěg nýtĩ gé. Ký vỹjyre pĩr han ký nýtĩm nĩ, hã vỹ: Topē jykre, he

mũ. ⁹ Ājag tŷ Topē vī mranh kŷ mŷ jagy nŷtīm nī. Vēsŷrénh nī, fŷm nī, ny mǎn tũg nī. Fe kaj nŷtīm nī. To krī kufy nŷtīm nī. Mŷ sér tũ nŷtīm nī, ājag tŷ Topē vī mranh kŷ. ¹⁰ Ēg *Senhor* mŷ: “kórég inh nī, isŷ vėjykre pǎno han kŷ,” hem nī. Kŷ tŷ há vŷ ājag mŷ vī há han ke mũ sir, kŷ ājag fe vŷ mrin kenh ke mũ sir.

Jagnē to vī kónān ke tũ

¹¹ Inh kanhkā', jagnē to vī kónān tũg nī. Ājag tŷ jagnē to vī kónān kŷ ājag tóg Topē jykre to vī kónān mũ sir. Kŷ ājag tóg to: “nén ũ tũ vē,” he mũ sir, Topē tŷ Ēg mŷ vėjykre nīm ja ěn to. Ājag tŷ há ra ti jykre to vī kónān kŷ ājag tóg ki króm ke tũ pē nī sir. ¹² Ũ tŷ Ēg mŷ ti jykre nīm mũ ěn vŷ pir nī. Kŷ tóg Ēg jykre tugnŷm ke mũ gé sir. Ti há tóg: “ěn vŷ kren ke mũ, ěn vŷ kren ke tũ nī,” henh ke mũ, ti pir mŷ, Topē ti. Há kŷ tóg vĕnhmŷ nŷ, ājag tŷ jagnē to vī kónān kŷ.

Vēsŷ ũn mág han sór ke tũ

¹³ Ājag kǎ mī ũ tóg vĕsóg ki ag tŷ nén to jykrén mũ han sór tŷ, Topē ki jĕmĕ sór tũ nĭn kŷ. “Hĕn ri ke mũn sóg vaj kŷ ěn ra tũ mũ, ke tũ nī kŷ vaj ũn kŷ,” he ājag tóg tŷ. “Ēmǎ ěn ra sóg tũg mũ. Tá sóg prŷg pir tũg mũ. Kŷ sóg *negociar* henh ke mũ, sŷ riko nī jĕ,” he ājag tóg tŷ mŷr. ¹⁴ Há ra ājag pijĕ ājag tŷ nén venh ke mũ ki kanhró nŷtŷ, ha mĕ. Ēg hŷn ne venh ke mũ, vaj kŷ? Ha'. Ki kagtũg Ēg nŷtŷ. Ēg mŷ vaj kŷ ter ke tũ nī vŷ? Ha'. Krũj ri ke Ēg nŷtŷ. Ve sŷ han Ēg tŷ. Ēg tŷ ki ěvǎnh mǎn mũ ra tóg tũ' he mũ sir. Ge Ēg nŷtŷ. Kǎnhmar Ēg tóg tũ' he tŷ, Ēg ter kŷ.

¹⁵ Ājag tŷ nén ũ han ke to jykrén kŷ Topē mī ěkrén nī, ũ tŷ Ēg mŷ Ēg ter ke kurǎ tónh ke mũ ěn mī. “Sŷ nén han ke mũ mŷ ti mŷ há nī vŷ?” hem nī. ¹⁶ Há ra ājag tóg vĕsŷ ũn mág han sór mũ, ājag tŷ: “tag han jĕ sóg ke mũ,” hen kŷ. Há tũ ti nī, Ēg tŷ vĕsŷ ũn mág han sór kŷ.

¹⁷ Kŷ tag tóg vĕnhmŷ nŷ gé, sŷ tónh ke mũ tag, ha mĕ. Kejĕn Ēg tóg nén ũ há to jykrén tŷ, Ēg tŷ han jĕ. Há ra Ēg tóg han tũ nĭgtŷ. Kŷ Ēg tŷ Topē vī mranh ũ vĕ gé sir, Ēg tŷ nén ũ há han sór mũ ra han tũ nĭn kŷ.

5

Ũn riko ag vĕsŷrénh ke

¹ Vǎhǎ sóg ũn há ag jyvĕn mũ sir, ũn riko ag, ũ tŷ *Jesus* ki ge jǎvǎnh ěn ag, ha mĕ. Ag mŷ sóg: “kygfŷ ra. Ājag vĕnh krĕkrĕr ke vĕ ha. Ājag jagtar ke vĕ ha. ² Ājag tŷ nén ũ vŷ vag kǎn ke mũ. Ājag kur sĭnvŷ ěn vŷ, tǎryj' he kǎn ke mũ gé, ti ga tŷ kon kŷ,” he mũ. ³ “Kŷ ājag jǎnkamy vŷ, ājag tŷ ũ jagǎgtǎn vǎnh ja tugrŷn vĕso jǎgfanh ke mũ. Kŷ vĕnh kar vŷ ājag jykre kórég venh ke mũ. Kŷ tóg, pŷ tŷ Ēg pũn ri ke nī, ājag jagtar ke ti. Kurǎ tŷ ěgno tóg

kakó tŷ ha, ge ra ājag tóg ājag tũ mág nŷtŷ há to jykrén tŷ. ⁴ Ājag *camarada* ag vŷ, ājag jakré tá rǎnhrǎj mũ, há ra ājag tóg, ag mŷ kajǎm tũ nĭgtŷ. Há ra Ēg jóg tŷ Topē vŷ ājag *camarada* ag vĕsŷrénh vĕg mũ. ⁵ Ājag tŷ nén ve sór mũ kar ve ājag huri, vĕjĕn mág, kur sĭnvŷ, ājag tŷ nén to ěn mũ kar ěn ti. Tag tǎvi to ājag tóg jykrén tŷ, ājag tŷ ga kri mũn kŷ. Tǎg gy ājag nŷtŷgtŷ, Ēg tŷ Ēg mĕg jĕn há han tŷ ěn ri ke, Ēg tŷ ti tǎnh jĕ. ⁶ Kŷ ājag tóg ũn jykre kurj ag vóg kónān tŷ gé. Ag kǎgtĕn ājag tóg tŷ, há ra ag tóg, ājag kato vī tũ nĭgtŷ. Jykre kórég ājag nŷtŷ,” he sóg mũ, ũn riko ag mŷ.

Ēg Senhor kǎtŷg mǎn jǎvǎnh

⁷ Inh kanhkā', Ēg *Senhor* kǎtŷg ke jǎvǎnh nī, jatun mŷ, ag jǎvo. Ēg tŷ ěkrǎn kar kŷ Ēg tóg ti mog jǎvǎnh tũgtŷ, jatun mŷ. Kŷ ta tóg kri kutĕ mũ. Kejĕn Ēg tóg vǎhǎ ti kanĕ vĕg tŷ. ⁸ Tag ri ke han nī. Jatun mŷ ti kǎtŷg jǎvǎnh nī, Ēg *Senhor* ti. Ti jǎvǎnh to tar nŷtŷm nī. Kǎnhmar ti kǎtŷg mũ, Ēg *Senhor* ti, ha vem nī.

⁹ Inh kanhkā', jagnē to vī vŷ he tũg nī. Ke tũ nī mũ ra Ēg *Senhor* tóg ājag jykre ve kŷ ājag vóg kónān ke mũ. Ha vé, kǎnhmar ti kǎtŷg mũ, ũ tŷ Ēg jykre tugnŷm ke mũ ěn ti.

¹⁰ Vǎsŷ Topē vŷ tó tŷ ag to jykrén. Topē vŷ tó ag tóg tŷ. Kŷ ũ tŷ mĕ jǎvǎnh ja ěn ag tóg ag vóg kónān. Ge ra ag tóg jatun mŷ Topē vŷ tó ja nĭgtŷ, ag tŷ ag vóg kónān mũ ra. Ag ri ke han nī. ¹¹ Ag jykre to jykrén nī. Ag jagtar nŷtŷ ra ag tóg to krónh ke ja tũ nĭgtŷ gé. Há kŷ Topē tóg ag mŷ vŷ há han mũ sir, ti vŷ tó tŷ ag mŷ.

Topē mrĕ ke tŷ *Jó* kǎme mĕ ājag huri. Ti jagtar ra tóg to krónh ke ja tũ nĭ gé. Kŷ vǎhǎ Topē tóg ti ki rŷr há han mũ, ti jagtar kŷ. Há ki ājag tóg Ēg *Senhor* jykre vĕg mũ sir. Ēg jagǎgtǎn tóg mũ, ti tŷ Ēg jagtar nŷtŷ ven kŷ. Kŷ tóg sir Ēg jagǎgtǎn tovǎnh tũ nĭgtŷ.

¹² Inh kanhkā', ón kŷ vŷ tũg nī. Ón kŷ: “he,” he tũg nī. Ki há tóm nī, Topē tŷ ājag vóg kónān tũ nī jĕ. Kŷ ón kŷ: “Topē vŷ ki kanhró nī,” he tũg nī gé. Ón kŷ: “ũ tŷ ga kri nī ěn vŷ ki kanhró nī,” he tũg nī gé. Ki há tóm nī. Ón tũg nī, jagnē mŷ.

Ũn kaga ag to Topē mrĕ vĭnh ke

¹³ Ājag tŷ nén ũ jagy ven kŷ Topē mrĕ vĭm nī. Ājag mŷ sér tũn kŷ Topē mŷ jǎn nī, kŷ ti jĕ tóm nī. ¹⁴ Ājag kaga nŷtŷn kŷ *igreja* to kófa ag jĕ prĕrm nī. ěn ag vŷ ũn kaga to Topē mrĕ vĭnh ke mũ, kŷ ag tóg *azeite* tŷ ũn kaga to tũn ke mũ, Ēg *Senhor* jĭji tó kŷ. ¹⁵ Ag tŷ Ēg *Senhor* mrĕ vĭn kŷ tóg ũn kaga ěn tŷ há' henh ke mũ sir, ag tŷ ti tŷ há' henh ke to: “hŷ mŷ vŷ?” he tũ nĭn kŷ. Kŷ ũ tŷ ti vŷ mranh kŷ Topē vŷ ti mŷ vĕnh pǎte fón ke mũ gé sir. ¹⁶ Há jĕ jagnē mŷ tó, ājag tŷ Topē vŷ mranh ja ti. “Ti vŷ mranh inh, tag han kŷ,” hem nī jagnē mŷ. Kŷ jagnē to Topē mrĕ vĭm nī gé, ti tŷ ājag tŷ há' he jĕ, ti tŷ ājag kaga tŷ tũ' he jĕ. Ēg tŷ vėjykre kurj

han kŷ tóg ěg vĭ mĕ kŷ han mũ sir; Topĕ ti, ěg tŷ ti mŷ nĕn ũ to vĭ', to vĭ' hen kŷ.

¹⁷Topĕ mré ke tŷ *Elias* mĭ ěkrén nĭ. Ěg mré tóg tŷ ěprā ke nĭ ja nĭgtĭ. Hā ra tóg Topĕ mré vĭ', vĭ' he ja nĭgtĭ, ta kutĕ tũ nĭ jĕ. Kŷ tóg kutĕ ja tũ nĭgtĭ, prŷg tãgtũ kri kysā tŷ 6 (ke) ki.

¹⁸Kŷ tóg kejĕn Topĕ mré vĭ mãn ja nĭgtĭ, kŷ tóg kutĕ ja nĭ sir; ta ti. Kŷ nĕn kar tóg gan kri mur mãn ja nĭ, kŷ tóg kanĕn mãn ja nĭgtĭ gé sir. Topĕ tŷ ti vĭ han hā vĕ. Tag mĭ ěkrén nĭ.

¹⁹Inh kanhkā', kejĕn ěg mré ke ũ tóg prãnh ke tĭ, vĕnh vĭ há tovãnh kŷ. Kŷ ti jyvĕn nĭ, ti tŷ kygnĕ mãn tũ nĭ jĕ. ²⁰Kŷ ũ tŷ ti mré vĭ mũ ěn tóg ti kren han mũ sir, nŷgme to, ti tŷ ti tŷ kygnĕ ja ěn tovãnh kŷ. Kŷ Topĕ vŷ ti tŷ ti vĭ mranh ja ěn tŷ vĕnh pãte fón mũ sir. Tag to jykrén nĭ.

Hā vĕ.

PEDRO TÝ ČARTA HAN VÉN

¹ *Pedro* tý ājag mý *carta* rán hã vë. *Jesus Cristo* vỹ inh fëg, sý týt ti *apóstolo* jé jé. Sý Topë tý ùn kuprëg mü ag mý rán hã vë. Ěg mré ke tũ ag kã mĩ ājag tóg mügtĩ, ù týt *Jesus* ki ge tũ ag kã mĩ, *Ponto* tá, *Galácia* tá, *Capadócia* tá, *Ásia* tá, *Bitinia* tá ke gé. ² Topë vỹ ājag kuprëg. Vãsý tóg to jykrën ja nĩ, ěg jóg týt Topë ti. Ājag mý tóg ti kuprīg jënë, ājag týt *Jesus Cristo* vĩ kri fi jé, ti týt ti kyvénh týt ājag kyge jé, ājag týt ti ri ke há nýtĩ jé. Topë jé ājag tar han mãn', han mãn' hé, ký ājag jé krĩ kãnhvy nýtĩ.

Topë týt ěg mý nén ù há ven ke

³ Topë mý sóg vĩ há han tí, ěg *Senhor* týt *Jesus Cristo* panh mý. Ěg jagãgtãn távĩ han tóg tí. *Jesus Cristo* rĩn mãn tóg, ti ter kar ký, ký tóg *Jesus* tigrĩn ěg mur mãn ri ke han tí gé. Ký tóg ěg mý sér tí, ⁴ ěg týt kãnhkã mĩ ěkrën ký. Tá ěg tóg nén ù sĩnvĩ kar venh ke mü. Tá ěg tũ vỹ tú' henh ke tũ pë nĩ. Kómóg ke tũ tóg nĩ, tá ù tóg kóken ke tũ nĩ gé. ⁵ Topë ki ājag tóg ge ký nýtĩ. Ký tóg ājag ki rĩr há han nĩ nĩ. Nén ù kar han há tóg nĩ. Ký tóg ěg ki rĩr há han tí gé. Ājag krenkren han jé tóg ke mü, ājag týt ti týt ěg mý nén nĩm ke mü ěn ve jé. Nĩm han ký tóg nĩ nĩ. Kurã týt ěgno kã ěg tóg ěn venh ke mü.

⁶⁻⁷ Ver tóg ājag mý jagy tí. Ge ra mý sér nýtĩm nĩ. Kãnhmar tóg tú' henh ke mü, nén týt ěg mý jagy nĩ tag tí. Topë týt ěg jykre ve sór vë. Há ký ěg tóg ver nén ù jagy ve vén tí. Ěg týt ge ra ti to tar nýtĩn ký tóg vég mü, ěg týt ti ki rá há han ký nýtĩ tí. Ha vé, *ouro* rýg ěg tóg tí, pĩ rý jagy ki, ěg týt ti há nĩ ěn ve jé. Ri ke tí nĩ. Tú' he jé tóg ke mü, *ouro* tí. *Ouro* kãfór tí nĩ, ěg týt ti ki rá tí. Ěg týt nén ù jagy vég mü ra ti to tar nýtĩn ký *Cristo* tóg ěg týt ùn mág han ke mü, ùn tar, *Jesus* týt vënh kar mý vënh ven ke kurã ěn kã. ⁸⁻⁹ Ti to há ājag nýtĩ. Ti ki ge ký ājag nýtĩ, ājag týt ti vég tú ra. Há ký ājag tóg krenkren ke mü. Ājag krenkren ke ěn há tóg ājag mý sér pë tĩnh mü, ha vem nĩ. Ājag fe tóg mrin ke távĩ han ke mü, kurã ěn kã, ha vem nĩ.

¹⁰⁻¹¹ Topë vĩ tó tí ag tóg vãsý tó ja nĩgtĩ, Topë týt ùri ěg krenkren han mü tag tí. Topë kuprīg vỹ ag kanhrãn ja nĩ. Ag mý tóg *Cristo* týt ěg jagfý jagtar jagy han ke kãmén ja nĩ. Ký tóg ag mý ti týt kar ký týt ùn mág jënh ke tó ja nĩ gé. Ký ag tóg tag ve sór ja nĩgtĩ. “Kurã týt hë kã kenh ke në hýn?” he ja ag tóg nĩgtĩ, *Cristo* jagtar ke to. Tag ve sór távĩ ja ag tóg nýtĩgtĩ. ¹² Há ra Topë tóg ag mý: “inh pijé ājag há mý tag ven ke mü!” he ja nĩ. “Ājag nón ke ag há mý ke vë,” he ja tóg nĩ, vãsý ti vĩ tó tí ag mý. Ti týt ag mý ājag tó jan há vë. Há ký ājag tóg

hur mē, ti mré ke ù ag týt ājag mý *Jesus* kãme sér kãmén ký. Topë kuprīg vỹ ag tar han ja nĩ, há ký ag tóg ājag mý ti kãmén kãmũ ja nĩ. Ha vé, Topë týt jënë jafã ag týt ki kanhrãn há tóg tí, ājag týt ti kãme mēg mü tag tí, há ra ag tóg ver ki kagtīg nýtĩ.

Topë vĩ ki króm kãn ke

¹³ Há ký Topë týt ěg mý nén tó mü há han sórm nĩ. Vënh ki ěmëm nĩ. Ti týt ěg mý nén nĩm ke mü ěn há mĩ ěkrën nĩ. *Jesus* týt vënh ven ke kurã ěn kã ěg tóg venh ke mü sir, ti týt ěg mý nén nĩm ke mü ěn ti. ¹⁴ Vãsý ājag tóg ājag týt nén to ěn mü ěn han ja nĩgtĩ, ājag týt Topë vĩ mē ja tũ nýtĩn ký. Ěri Topë vĩ há han nĩ. Ājag týt vãsý nén han ja ěn tovãnh kãn nĩ. ¹⁵ Topë jykre há han nĩ. Ký tóg vënh ven mü, ājag týt týt ti tũ nýtĩ ti. Ājag týt ti jykre há han jé Topë tóg ājag kuprëg. Há távĩ ti nĩ, ký ti jykre ri ke han nĩ. ¹⁶ Tag tó ja ti nĩ, ha mē: “ùn hapë vỹ týt inh nĩ. Ký inh ri ke nýtĩ sórm nĩ. Vëjykre há há han ký nýtĩm nĩ,” he ja tóg nĩ, Topë ti.

¹⁷ Ěg týt ti mré vëmén ký ěg tóg ti mý: “ěg jóg,” he tí. Há ký ěg tóg ti kamëg ke mü, ti týt týt ěg jóg nĩn ký. Ha vé, ěg kar týt nén han mü vég ti nĩgtĩ. Ký tóg vënh kar jykre ki kanhró kar nĩ, Topë ti. Ver ěg tóg ù týt ti ki kagtīg ag kã mĩ mügtĩ. Ký ěg tóg ti vĩ ki króm há han ke mü. ¹⁸ Kaja e to tóg ěg kygjãm ja nĩ, ki kanhró ājag tóg nýtĩ. Ājag jo ke ag vỹ ājag jo vëjykre kórég han ja nĩgtĩ, ājag týt ag nón han jé. Há ra tóg kaja e to ājag kygvãn ja nĩgtĩ, ājag týt vëjykre kórég ěn han mãn tú nĩ jé. *Ouro* to ke pijé'. *Prata* to ke pijé', ti kaja ěn ti. Tú' he jé tóg ke mü, *ouro* mré *prata* tí. ¹⁹ Há ra tóg ti kyvénh há to ěg kygjãm. Ký tóg tú' he jãvãnh nĩ. Nén ù kaja kãfór kar ti nĩ, ti kyvénh ti. ùn há távĩ vỹ týt ti nĩ, ù týt ti kyvénh týt ěg kygjãm mü ěn ti, há vỹ: *Cristo*, he mü. Kygnë ja tũ pe tí nĩ. ²⁰ Topë vỹ ti kuprëg, ti týt ěg jagfý ter jé. Ti týt nén ù kar han tũ ki tóg ti kuprëg, vãsý. Há ra tóg ùri ga kri mur ja nĩ, ājag týt ti vĩ mē jé, kurã týt ěgno to há. ²¹ Ti tigrĩn ājag tóg Topë ki ge ký nýtĩ. Ti rĩn mãn ja tóg nĩ, Topë ti. Ký tóg ti týt ùn mág han ja nĩ gé, kãnhkã tá. Ký Topë ki rá há han nĩ. Ājag krenkren han jé tóg ke mü, ha vem nĩ.

²² Topë vĩ pë ki króm ājag tóg tí. Há ký ājag tóg jãnhkri nýtĩ ha, ùri. Ājag mré ke kar ag to ājag tóg há távĩ nýtĩ gé. Ký jagnë to há nýtĩ to tar nýtĩm nĩ gé. Òn ký jagnë to há nýtĩ tũg nĩ. ²³ Topë vỹ ājag han mãn, ký tóg ěg mur mãn ri ke nĩ. Ti vỹ týt tóg ěg han mãn ja nĩ. Rĩr ti nĩ. Tú' henh ke tũ ti nĩ. Ký tóg týt ěg panh pĩr nĩ, ùn ter ke tũ ěn ti. Ěg panh ter mü ěn ri ke tũ ti nĩ. ²⁴ Há ký tag tóg rán ký nĩ, ha mē: “ěprã ke ag vỹ re ri ke nýtĩ, re fej sĩnvĩ ěn ri ke. Há ra tóg kãnhmar tóg tí, ký ti fej tóg kãgter kãn tí. Ký ěprã ke ag tóg kãnhmar kãgter tí gé, re fej ri ke. ²⁵ Jãvo Topë vỹ vỹ tú' henh ke tũ pë

nĩ,” he tóg, Topê vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. Topê vĩ sör to ken hã vê.

2

Jesus tỹ pó há ri ke nĩ

¹ Hã kỹ ãjag jykre kórég tovãnh kãn nĩ. Ón mân tũg nĩ. *Û lograr* he mân tũg nĩ. *Û* tũ to én mân tũg nĩ. *Û* to vĩ kónãn mân tũg nĩ gé. ² Nêñê vỹ *leite* kron (ka)mê nĩgtĩ. Topê vĩ vỹ êg mỹ gĩr sĩ pafa mũ ên ri ke nĩ. Kãnhmar vênh vĩ há ên mē mân', mē mân' hem nĩ. Kỹ ãjag tóg móg há han ke mũ, ãjag krenkren jé. ³ Hã kỹ tóg: “ki kanhrãn sĩ han ãjag tóg huri, êg *Senhor* tỹ tỹ ùn há tävi nĩn ki,” he ja nĩ, Topê vĩ rá ki.

⁴ Êg *Senhor* to kãmũ jêg. Pó ri ke ti nĩ. ðn han mũ ag tỹ pó fón mũ ên ri ke ti nĩ. Hã ra tóg rĩr jê, êg *Senhor* ti. Ag tỹ ti fón mũ ra tóg Topê mỹ há tävi nĩ, pó kar ag há kãfór. ⁵ Kỹ êg tóg pó ri ke nỹĩ gé. Kỹ Topê kuprĩg vỹ êg tỹ Topê ïn ri ke han ke mũ, pó tỹ ïn ên ri ke. Kỹ ti tỹ ãjag mỹ nén han sör mũ to: “he,” hem nĩ. *Jesus Cristo* vỹ ãjag tar han sör mũ, ãjag tỹ ti tũ ki rĩr há han jé. Vãsỹ Topê tũ ki rĩr tĩ ag tỹ ti mỹ nén ù kar pũn ja ên ri ke tóg nĩ sir, êg tỹ *Jesus* tũ han kỹ. ⁶ Hã kỹ tóg: “pó há kuprêg ïnh,” he mũ. “Kỹ sóg tỹ ïn nũna ri ke han, tá. *Û* tỹ ti ki rá kỹ tóg venh ke mũ, Topê tỹ nén tóg mũ ên ti,” he tóg, Topê vĩ rá ki.

⁷ ãjag hã to tóg rán kỹ nĩ, ti vĩ tag, ãjag tỹ ti ki ge kỹ nỹĩn kỹ. Kỹ tóg ù tỹ ti kato vãsãnsãn mũ ag to: “pó tỹ ïn han jãfã fón ag tóg, pó tỹ ïn han tĩ ag,” he mũ. “Hã ra Topê tóg pó ên hã tỹ ïn nũna han mũ,” he tóg, Topê vĩ rá ki. ⁸ Kỹ tóg: “pó ên tỹ ag tóg krĩm ke tĩ. Kỹ ag tóg pó ên tỹ krĩm krĩm ke kỹ vár mũ sir,” he mũ gé. *Û* tỹ Topê vĩ kri fi sör tũ ag hã vỹ tỹ krĩm krĩm ke tĩ. Topê tỹ nén han há vê gé.

⁹ ãjag hã kuprêg tóg, ãjag tỹ tỹ ti tũ to pã'i mág nỹĩ jé, ãjag tỹ tỹ ti *povo* nỹĩ jé, vyr mỹ. ãjag kuprêg tóg, ãjag tỹ ti tỹ nén han mũ kãmên jé, ti jykre tar ti. Vãsỹ ãjag tóg kuty mĩ mũ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ãjag taťĩ kãtĩg, ãjag tỹ ùri kurã mĩ mũ jé, jêngre mĩ. ¹⁰ ãjag pijé vãsỹ tỹ ù tũ ja nỹĩgtĩ'. Ûri ãjag tóg tỹ Topê *povo* nỹĩ, ti tũ. ãjag pijé vãsỹ Topê tỹ ãjag jagãgtãn sör mũ tag mē ja nĩgtĩ'. Ûri tóg hã ra ãjag jagãgtãn, Topê ti.

Jesus tỹ vỹjyre pãno to êg kygvãn

¹¹ ïnh kanhkã', tag ki êg tóg êg mré ke tũ ag jamã mĩ mũgtĩ. Êg jamã pijé', ga tag ti'. Hã kỹ sóg ãjag jyvên mũ. ãjag tỹ nén to én mũ ên han sör tũg nĩ. ãjag kókên jé tóg ke mũ. Kỹ ãjag tóg êg *Senhor* tovãnh sör ke mũ, ha vem nĩ. ¹² *Jesus* ki ge tũ ag kã mĩ ãjag tóg nỹĩ. Hã kỹ vỹjyre há tävi han nĩ. ãjag to ón sör ag tóg tĩ. ãjag to ag tóg: “jykre pãno ag nỹĩ,” he sör tĩ. Kỹ vênh kar tỹ ãjag jykre há ve kỹ ag ón ên tóg ve há tĩnh mũ. Kỹ ag tóg: “Topê jykre vỹ

há nĩ,” henh ke mũ, hên ri ke mũn, Topê tỹ ag kutãn kỹ.

¹³ Êg *Senhor* to há ãjag tóg nỹĩ. Ti to há nỹĩn kỹ êprã ãjag pã'i ag vĩ ki króm nĩ gé. Pã'i mág pē tỹ *imperador* ên vĩ ki króm nĩ, vênh kar mỹ tỹ ùn mág ên vĩ ti. ¹⁴ Ti krêm pã'i ag vĩ ki króm nĩ gé, *governador* ag. Pã'i mág pē ên tỹ vin mũ ag vê, ag tỹ ùn jykre pãno ag vóg kónãn jé, ag tỹ ùn jykre há ag to vĩ há han jé gé. ¹⁵ *Û* tỹ ki kãtĩg ag vỹ ãjag to vĩ kónãn tĩ. Kỹ nén ù há tävi há han nĩ. Kỹ ag tỹ ãjag kato ne tónh ke tóg tũ tĩnh mũ, ha vem nĩ. Tag vỹ há nĩ, Topê mỹ. ¹⁶ *Cristo* vỹ êg kygvã, vỹjyre pãno to. Kỹ han mân sör tũg nĩ. To: “ïnh kava ti huri, *Cristo* ti. Hã kỹ sóg jatun mỹ han ke mũ, isỹ nén to én mũ kar ti,” he tũg nĩ. Topê tũ vỹ tỹ êg nỹĩ. Kỹ ti jykre há han nĩ. ¹⁷ Êprã ke ù to é he tũg nĩ. Êg mré *Jesus* ki ge kỹ nỹĩ ag kar to há nỹĩm nĩ. Topê kamêg nĩ. Êprã ke tỹ pã'i mág tỹ *imperador* ên kamêg nĩ gé.

Êg tỹ Cristo ri kén jagtar nỹĩnh ke

¹⁸ ãjag kã mĩ ù ag tóg *patrão* mỹ rãnhrãj tĩ, fagrĩnh mỹ. Kỹ ag vĩ ki króm nĩ, ag kamêg nĩ. ãjag kã mĩ ù *patrão* vỹ há nĩ, komêr hã tóg ãjag mỹ vĩ tĩ. ãjag tỹ ti to há nỹĩn kỹ tóg há tĩ. ãjag kã mĩ ù *patrão* tóg kórég nĩ. Ên to vĩ há han nĩ gé, ge ra. Ti kamêg nĩ gé. ¹⁹ Kejên tóg fagrĩnh mỹ ãjag to jũnh ke mũ, ãjag tỹ Topê jykre han sör mũ to. Ge ra ti to jũ tũg nĩ. Kỹ Topê tóg ãjag mỹ vĩ há han ke mũ. ²⁰ Kejên ãjag *patrão* tóg ãjag tỹ kygnê to ãjag mrãnmrãn tĩ. Tag vỹ tỹ nén ù tũ nĩ. Ti tỹ ãjag jykre há to ãjag mrãnmrãn kỹ Topê tóg ãjag mỹ vĩ há han ke mũ. ²¹ Hã jé Topê tóg ãjag kuprêg.

Cristo vỹ êg jagfỹ vêsỹrênh gé, mỹr, ha mē. Ti vêsỹrênh tugrĩn êg tóg ti to tar nỹĩnh mũ, êg tỹ kejên ti ri kén jagtar nỹĩnh ken kỹ. ²² Nén ù kórég han ja tũ ti nĩ. *Û* pijé ti ón venh ke mũ, ti ón vãn nĩn kỹ. ²³ Ag tỹ ti mỹ vĩ kónãn mũ ra tóg ag mỹ vĩ kónãn ja tũ nĩ. Ag tỹ ti vóg kónãn mũ ra tóg ag mỹ vĩ ja tũ nĩ gé. Topê hã mĩ tóg êkrén ja nĩgtĩ. “Ti hã ne ag jykre tugnỹm ke mũ', ïnh jykre ti ke gé,” he ja ti nĩ, *Cristo* ti. ²⁴ Ha vê, *Cristo* vỹ êg tỹ Topê vĩ mranh ja ên kajãm ja nĩgtĩ. Krunh to sa kỹ tóg ter ja nĩgtĩ. Hã tugrĩn êg jykre pãno tóg tũ tĩ ha, ti tỹ tỹ tũ' hen kỹ. Vỹjyre há há han jé êg tóg ti ki ge kỹ nỹĩ. Ti vêsỹrênh tugrĩn êg tóg tỹ ùn há nỹĩ. ²⁵ Vãsỹ êg tóg vênh mēg tỹ *carneiro* vãgfor ri ke nỹĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg hur êg taťĩ kãtĩg, êg vãgfor ja ra, *Jesus* ti. Kỹ êg tóg ti mré mũ mũ sir, *carneiro* fag tỹ ag ki rĩr tĩ mré mũ ri ke. Ti hã ne êg ki rĩr nĩ ha'.

3

Fag tỹ ag mré vỹjyre há han ke

¹ Sỹ ùn tỹtã fag jyvên hã vê, ha mē. ãjag mên jykre mũ mũm nĩ. Hã ra ãjag kã mĩ ù fi

mén v̄y h̄en ri ke m̄un Top̄e ki r̄a t̄u n̄i ver. ² Ge ra ti ki r̄ir há han n̄i. Ti t̄y ā jykre há ve k̄y tóg h̄en ri ke m̄un *Jesus* ki r̄a s̄or ke m̄u, ā t̄y ti m̄y n̄en ū tó t̄u ra. ³ Ājag t̄y vēs̄in̄v̄i han jé ājag jykre s̄in̄v̄i han ven n̄i, há v̄y: kom̄er há v̄i, he m̄u, v̄i mág t̄u, he n̄i. Mr̄é há ājag há ki r̄ir há han n̄i gé, ājag ḡanh, ājag kur, n̄en s̄in̄v̄i kar ti. ⁴ V̄ejykre s̄in̄v̄i tag v̄y há n̄i, Top̄e m̄y, k̄y tóg t̄u' h̄en ke t̄u n̄i gé. ⁵ Gen k̄y fag tóg n̄ȳt̄i ja n̄igt̄i gé, ēg m̄yñh' m̄yñh ve fag, Top̄e t̄u fag, ū t̄y Top̄e ve s̄or ja fag. Fag m̄en jykre há m̄i fag tóg m̄u ja n̄igt̄i. ⁶ *Sara* fi ke gé. *Abraão* jykre m̄i fi tóg t̄i ja n̄igt̄i, há k̄y fi tóg ti to: “inh kri ke vē,” he ja n̄igt̄i. K̄y v̄ejykre há há han n̄i. Ū t̄y ājag t̄y v̄ejykre há han kam̄eg m̄u ra ge ra han n̄i. K̄y ājag tóg t̄y *Sara* fi kr̄e' kr̄e fag ri ke n̄ȳt̄i.

⁷ K̄y s̄og ag jyv̄en s̄or m̄u gé. Ājag pr̄u fag ki r̄ir há han n̄i, ha m̄e. Fag pijé ājag tar ri ke n̄ȳt̄i'. Top̄e tóg fag m̄y r̄ir kr̄ȳg ja t̄u ěn n̄im ke m̄u gé, ag ri ke. Ājag t̄y ājag pr̄u fag ki r̄ir há han k̄y ājag tóg jatun m̄y Top̄e mr̄e vēm̄en ke m̄u.

Ēg t̄y kej̄en Cristo jykre to jagtar ke

⁸ V̄ah̄a s̄og ājag m̄y: “jagn̄e mr̄e v̄ejykre pir han n̄i,” he m̄u. “Ū f̄y k̄y ti mr̄e f̄ym n̄i. Ū m̄y sér t̄in k̄y ti mr̄e m̄y sér n̄im n̄i. Jagn̄e to há t̄av̄i n̄ȳt̄im n̄i. Jagn̄e mr̄e kom̄er há v̄im n̄i. Jagn̄e k̄áf̄or han s̄or t̄ug n̄i. ⁹ Ū t̄y ājag m̄y n̄en ū k̄or̄ég han m̄u ra ti m̄y n̄en ū k̄or̄ég han t̄ug n̄i. Ū t̄y ājag m̄y v̄i k̄on̄an m̄u ra ti m̄y v̄i k̄on̄an t̄ug n̄i gé. V̄enh kaj̄am s̄or t̄ug n̄i. V̄enh kar to Top̄e m̄y: “ag ve há han n̄i,” hem n̄i. Top̄e v̄y ājag ve há han s̄or m̄u, há jé tóg ājag kupr̄eg. ¹⁰ Há k̄y tag tóg rán k̄y n̄i, ha m̄e: “ājag m̄y jatun m̄y n̄ȳt̄i s̄or m̄u', n̄en ū kar t̄y ājag m̄y sér t̄i jé'? K̄y v̄i k̄on̄an m̄an t̄ug n̄i. Ōn m̄an t̄ug n̄i gé. ¹¹ V̄ejykre p̄ano han m̄an t̄ug n̄i, v̄ejykre há há han n̄i, vēnh kar kr̄i t̄y k̄anh̄vy' he s̄orm n̄i gé. Tag há to v̄as̄an n̄i. ¹² Ēg *Senhor* v̄y ū t̄y v̄ejykre kuryj han m̄u ag ki r̄ir há han m̄u. Ag t̄y ti m̄y n̄en ū to v̄in k̄y tóg ag v̄i m̄eg m̄u. Há ra tóg ū t̄y v̄ejykre p̄ano han m̄u kato t̄e ti, Top̄e ti,” he tóg, Top̄e v̄i rá ki.

¹³ Ū v̄y ājag m̄y n̄en ū k̄or̄ég han ke t̄u n̄i, ājag t̄y vēnh kar m̄y n̄en ū há han s̄or k̄y. ¹⁴ Kej̄en ājag tóg há ra v̄ejykre há tugr̄in vēs̄yr̄eh̄n ke m̄u, Top̄e v̄i tugr̄in. K̄y m̄y sér n̄ȳt̄im n̄i. Ēpr̄a ke ag kam̄eg t̄ug n̄i. Ag v̄i j̄em̄e s̄or t̄ug n̄i, ag t̄y ājag t̄y ti tov̄anh han s̄or m̄u ra. ¹⁵ “*Cristo* v̄y t̄y inh p̄ā' n̄i, k̄y s̄og ti há kam̄eg t̄i,” hem n̄i. Tag há m̄i ēkren n̄i. Kej̄en ū tóg ājag m̄y: “ne to ke n̄e, há v̄y: *Cristo* ki r̄a, he m̄u?” he ti. Ēn m̄y k̄am̄en k̄an n̄i. ¹⁶ Ū t̄y ge m̄y kom̄er há v̄im n̄i. Top̄e v̄y vēg n̄i n̄i, ājag t̄y ti m̄y n̄en tó m̄u ěn ti. Fe kav̄ej n̄ȳt̄i s̄or t̄ug n̄i. K̄y ājag tóg ū t̄y *Cristo* jykre to v̄i k̄on̄an s̄or m̄u ag v̄i t̄y t̄u' h̄en ke m̄u, ha vem n̄i. ¹⁷ Kej̄en ājag tóg v̄ejykre há to jagtar ke m̄u, Top̄e t̄y tag to jykren k̄y. Há ra tóg há n̄i. Ājag

t̄y v̄ejykre k̄or̄ég to jagtar n̄ȳt̄in k̄y tóg k̄or̄ég n̄i.

¹⁸ *Cristo* há to jykren n̄i, ha m̄e. Ter ja tóg n̄i, ēpr̄a ke ag t̄y Top̄e m̄y n̄ev̄ n̄ȳt̄i tugr̄in. Ti ter pir ki tóg kaj̄am k̄an. Jykre kuryj tóg n̄i, *Jesus* ti, há ra tóg ūn jykre p̄ano ag jagfy ter ja n̄i. Ti t̄y Top̄e m̄y ēg tat̄in t̄ig s̄or vē. Ti t̄en ja ag tóg n̄i, há ra Top̄e kupr̄ig v̄y ti r̄in m̄an. ¹⁹ Top̄e kupr̄ig v̄y ti tar han, k̄y tóg vēnh kupr̄ig ag jam̄a ra vyr gé, ag m̄y Top̄e v̄i sér tó jé, vēnh kupr̄ig sigse k̄y n̄ȳt̄i ag m̄y. ²⁰ V̄as̄y ag tóg ti v̄i m̄e s̄or ja t̄u n̄igt̄i, vēnh kupr̄ig sigse k̄y n̄ȳt̄i ěn ag. *Noé* t̄y ga kri t̄ig k̄y *barco* m̄ag han m̄u ěn k̄a ke ja vē. Ēn k̄a Top̄e tóg ver ag to fe n̄i ja n̄i, k̄y tóg ag v̄og k̄on̄an j̄av̄anh ja n̄i ver. *Noé* t̄y *barco* han k̄an kar tóg ag v̄og k̄on̄an m̄u sir. K̄y ū t̄y 8 (ke) ag há v̄y krenkren, *barco* ěn k̄a ki. ²¹ Goj t̄y ājag tóg kygpe k̄y n̄ȳt̄i, ājag krenkren jé. *Barco* t̄y goj kri t̄ig ri ken há vē, há v̄y: *batismo*, he m̄u. Ājag mro pijé'. Top̄e t̄y ēg fe kav̄ej t̄y j̄anhkri' he to ken há vē. Ēg t̄y Top̄e m̄y vēnh f̄eg to ken há vē. Top̄e v̄y *Jesus Cristo* r̄in m̄an ja n̄i, há k̄y tóg ēg krenkren han ke m̄u gé. ²² Kanhk̄a tá tóg n̄i n̄i, *Jesus* ti. K̄y tóg Top̄e p̄egja tá n̄i n̄i. Tá tóg t̄y ūn mág n̄i, Top̄e t̄y j̄egn̄e jaf̄a ag kri, ūn tar kar ag kri, ēg t̄y kanhk̄a tá ūn vēg t̄u kar ěn ag mr̄e há. V̄enh kar kri ke v̄y t̄y ti n̄i, *Jesus* ti.

4

V̄ejykre t̄ag

¹ Ha vé, *Cristo* v̄y jagtar n̄i ja n̄igt̄i, vēs̄yr̄eh̄n k̄y. K̄y tag to tar n̄ȳt̄im n̄i gé, ājag t̄y ti kóm jagtar n̄ȳt̄in k̄y. Tag v̄y há n̄i, ha m̄e: ū t̄y ēpr̄a jagtar k̄y tóg Top̄e v̄i mranh t̄u n̄igt̄i. ² Há k̄y ūri Top̄e v̄i há han s̄orm n̄i. Ti v̄i tov̄anh t̄ug n̄i, ājag t̄y ga kri m̄un k̄y. Ājag t̄y n̄en to ěn m̄u ěn han s̄or t̄ug n̄i. ³ V̄as̄y ājag tóg ū t̄y Top̄e ki kagf̄ig ag jykre han ja n̄igt̄i, pr̄ȳg t̄y h̄en ri ke ki, m̄yr, ha m̄e. Ēn k̄a ājag tóg ājag pr̄u t̄u fag to ěn (ka)m̄e ja n̄ȳt̄igt̄i, ājag m̄en t̄u ag to ke gé. Ājag t̄y n̄en to ěn m̄u ěn han ja ājag tóg n̄igt̄i. Kronkron m̄u ja ājag tóg n̄igt̄i. V̄enh k̄agr̄a m̄y f̄éh̄nta k̄or̄ég ěn han ja ājag tóg n̄igt̄i gé. ⁴ Ūri ājag tóg m̄e ag han m̄an s̄or t̄u n̄ȳt̄i ha. Há k̄y tóg ag m̄y e t̄i, ū t̄y v̄ejykre k̄or̄ég to tar n̄ȳt̄i ag m̄y, ājag t̄y ag mr̄e ag jykre p̄ano han m̄an s̄or t̄u n̄ȳt̄in k̄y, ājag t̄y ag kri t̄u j̄avo kr̄i há n̄ȳt̄in k̄y. Há k̄y ag tóg ājag to v̄i k̄on̄an t̄i, ūri. ⁵ Há ra Top̄e tóg ag jykre vēg n̄i n̄i. V̄enh kar jykre tugn̄ym ti t̄i m̄yr. K̄y tóg ag m̄y ag jykre to: “tag v̄y há n̄i, ěn v̄y k̄or̄ég n̄i.” h̄en ke m̄u, ūn r̄ir m̄u ag jykre to, ūn k̄agter m̄u ag jykre to ke gé.

⁶ Ū t̄y h̄en ri ke ag tóg *Jesus* mur ke to há k̄agter ja n̄igt̄i. Ēn ag m̄y tóg vēnh v̄i sér t̄onh vyr gé, *Cristo* ti, vēnh kupr̄ig ag jam̄a ra, ag krenkren jé. Ag t̄y n̄en han ja to Top̄e tóg ag v̄og k̄on̄an. Há ra Top̄e tóg ag r̄inr̄in m̄an s̄or

5

ja nĩ gé. Hã kŷ tóg ag kãgter mũ ra ag mŷ vėnh vĩ jėnėg mũ gé, ag tŷ kanhkã tá junjun jé.

⁷ Kakó ti tĩ ha, ga tag tŷ tũ' henh ke kurã ti. Vėso jŷkrén nĩ. Krĩ há nŷtĩm nĩ, ãjag tŷ Topė mré vėmėn há han jé. ⁸ Kŷ jagnė to há tãvĩ nŷtĩm nĩ. Tag to krónh ke tũg nĩ. Ěg tŷ jagnė to há nŷtĩn kŷ ěg tóg jagnė mŷ vėnh pãte fón ke mũ, ěg tŷ Topė vĩ mranh mũ ti, ti e nŷtĩ há ra. ⁹ Ū tŷ kuvar há tá ãjag to pasa kŷ ti mŷ: "inh mré jé," hem nĩ. Ti to vĩ tũg nĩ, ti to mŷ sér nŷtĩm nĩ. ¹⁰ Kŷ Topė vŷ ěg tar han tĩ. Ū tóg nén ū to tar nĩ. Jãvũ ū tóg nén ū ū to tar nĩgtĩ gé. Ąjag tŷ nén ū to tar nŷtĩ ěn hã ki rĩrm nĩ, vėnh kar tŷ ãjag tugrĩn tar nŷtĩ jé. Tag vŷ Topė mŷ há nĩ. ¹¹ Ąjag vėmėn kŷ Topė vĩ há tŷ vėmėn nĩ. Ū tóg Topė tũ ag ki rĩr tũgtĩ. Kŷ ti jé Topė mŷ to vĩ, ti tŷ to ti tar han jé. Ąjag tŷ ãjag rãnrãj tag ki rĩr há han kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩ kar ag vŷ Topė mŷ vĩ há han ke mũ. *Jesus Cristo* há vŷ tŷ ùn mág nĩ. Ti há vŷ tar nĩ. Kŷ tóg tũ' henh ke tũ pė nĩ. Hã vė.

Ag tŷ Jesus tugrĩn ěg vóg kónãn ke

¹² Inh kanhkã', ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. Nén ū jagy pė vég ãjag tóg mũ. Ge ti nŷgtĩ, kŷ to jŷkrén tũg nĩ. Ěg kar vŷ tag vég tĩ, *Jesus* tugrĩn. ¹³ Mŷ sér nŷtĩm nĩ. Ąjag jagtar kŷ ãjag tóg *Cristo* tŷ ěg jagfŷ jagtar mũ ěn ri ke vég tĩ. Ąjag tŷ ti jagtar ri ke han kŷ ãjag tóg ti mré tŷ ùn mág nŷtĩnh ke mũ gé, ti tŷ tŷ ùn mág nĩnh ke kurã ěn kã. Ěn kã tóg ãjag mŷ sér pė tĩnh mũ, ha vem nĩ. ¹⁴ Hŷ, tá tóg ãjag mŷ sér tãvĩ tĩnh mũ, ag tŷ ũri ãjag mŷ vĩ kónãn mũ ra, ãjag tŷ *Cristo* ki ge kŷ nŷtĩ tugrĩn. Kŷ ãjag tóg ki kanhró nŷtĩnh ke mũ, Topė kuprĩg tŷ tŷ ãjag jagrė nĩ ti. Ti kuprĩg vŷ ãjag tŷ ùn mág han ke mũ, Topė tŷ tŷ ùn mág nĩ ěn ri ke. ¹⁵ Ū ag tóg ag tŷ ū tén tugrĩn jagtar nŷtĩ, ag tŷ ū tũ pėju tugrĩn ke gé. Ąjag tŷ ag mré vėjŷkre pãno tugrĩn jagtar kŷ tóg Topė mŷ há tũ nĩ. Ąjag tŷ ti vĩ mranh ke tũ vė vė. ¹⁶ Ąjag tŷ há ra *Cristo* tugrĩn jagtar kŷ tóg ti mŷ há tũ. Tag to mŷ'ãg tũg nĩ. Tag to Topė mŷ vĩ há han nĩ, ãjag tŷ tŷ *Cristo* mré ke nŷtĩn kŷ.

¹⁷ Topė vŷ kãnhmar vėnh kar jŷkre tugnŷm kãn ke mũ. Hã ra tóg ū tŷ ti ki ge kŷ nŷtĩ ag jŷkre tugnŷm vén ke mũ. Ti tŷ ěg jŷkre tugnŷm kŷ ěg tóg nén ū jagy ve kren ke mũ. Kŷ ū tŷ ti ki ge tũ ag vŷ nén ū jagy pė ěn venh ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁸ Hã kŷ tag tóg rán kŷ nĩ, ha mē: "ũ tŷ Topė vĩ han sór mũ ag vŷ ter kren ke mũ. Kŷ ū tŷ ti vĩ mranh tĩ ag vŷ kren ke tũ pė nĩ, ū tŷ ti kato tē mũ ag," he ja tóg nĩ. ¹⁹ Topė tŷ ěg to: "tag vŷ ti jagy venh ke mũ," hen kŷ ěg tóg venh ke mũ. Kŷ ěg tóg ěg jagtar mũ ra vėjŷkre há há han kŷ nŷtĩnh ke mũ. Ū tŷ ěg han mũ ěn to jŷkrén jé ěg tóg ke mũ, Topė to. Ti pijé ěg tovãnh ke mũ'. Ěg mré tóg nĩ nĩ.

Pedro tŷ ěg jŷvėn

¹ Vãhã sóg *igreja* to kófa ag jŷvėn sór mũ, ha mē. Ąjag ri ke inh nĩ, isŷ tŷ ãjag kóm *igreja* to kófa jėn kŷ. *Cristo* jagtar ve ja inh nĩ gé, há ra. Ti vėnh ven mãn ke kurã ěn kã sóg tŷ ùn mág jėnh ke mũ gé. ² Kŷ sóg ãjag mŷ tag tó sór mũ, ha mē. Ąjag krėm ke ag ki rĩr há han nĩ. Ū tŷ *carneiro* ki rĩr tĩ ěn tŷ ti mėg ki rĩr há han ěn ri ke han nĩ. Topė tŷ ãjag mŷ vėnh rãnrãj nĩm jan há vė. Kŷ ãjag gŷj mĩ ěkrén sór tũg nĩ gé. Topė tũ vė, ãjag rãnrãj ti, há kŷ ki rĩr há han sór nĩ. ³ Kŷ ãjag krėm ke ag ki rĩrm nĩ. Ag mŷ komėr há vĩm nĩ. Ag rĩnve vėjŷkre há há han kŷ nŷtĩm nĩ, ag tŷ ãjag jŷkre há ve kŷ ãjag kóm han sór jé. ⁴ Kãnhmar ti kãtĩg mãn ke mũ, ěg pã'i mág ti, ěg ki rĩr ti ti. Kŷ tóg ãjag tŷ ùn mág han ke mũ. Ąjag mŷ tóg krĩ tógfĩ ri ke vin ke mũ, ãjag tŷ tŷ ùn mág nŷtĩn kŷ. Hã ra tóg kórég vãnh nĩ, kanhkã tá ěg krĩ tógfĩ ěn ti.

⁵ Kŷ sóg kyrũ ag jŷvėn kŷ: "ũn sanh tŷ ãjag mŷ nén tó mũ ěn han nĩ," he mũ.

Kŷ sóg vėnh kar jŷvėn kŷ: "jagnė to é he tũg nĩ. Jagnė ki rĩr há han nĩ," he mũ. Tag vŷ rán kŷ nĩ, ha mē. "Topė vŷ ū tŷ jagnė to é he mũ ag kato tē tĩ. Hã ra tóg ū tŷ: "ũn sĩ vŷ tŷ inh nĩ," he mũ ěn to há nĩ," he tóg. Hã kŷ vėšŷ ùn mág han sór tũg nĩ. ⁶ Topė vŷ tar nĩ, kŷ tóg kejėn ěg mŷ nén ū jagy jėnėg tũ. Ti kato tē tũg nĩ há ra. Ti tovãnh sór tũg nĩ gé. Kŷ tóg ti kurã ki ãjag tŷ ùn mág han ke mũ, ha vem nĩ. ⁷ Ąjag krĩ kufŷ nĩn kŷ ti há mŷ tóm nĩ. Kŷ tóg ãjag mŷ ãjag krĩ kuprãg ke mũ. Ti há vŷ ěg ki rĩr nĩgtĩ.

⁸ Vėnh ki rĩrm nĩ. Nũr ri ke han tũg nĩ. Ha vé, ěg kato vãsãn tĩ ěn, Japo ěn tóg ěg to vãjig tũgtĩ. Mĩg kókĩr ri ke ti nĩ, ti tŷ ěg mãn sór kŷ. ⁹ Hã kŷ ti kato vãsãnsãn nĩ. *Jesus Cristo* ki rã tovãnh tũg nĩ gé, ū tŷ ãjag tŷ ti tovãnh han sór mũ ra. Ha vé, ěg kanhkã kar ag vŷ jagtar tũ, ãjag kóm, ga kri ke kar ag. Ag mĩ ěkrén kŷ tar nŷtĩm nĩ. ¹⁰ Kurã pipir ki ãjag tóg jagtar tũ. Kar kŷ Topė vŷ ãjag tŷ ùn há tãvĩ han ke mũ, ãjag tŷ kygnė mãn tũ nĩ jé. Ti há vŷ ěg tar han ti, ěg tŷ ti to krónh ke tũ nĩ jé. Ěg kuprėg tóg mŷr, ěg tŷ *Cristo* tugrĩn kanhkã ve jé, ěmã sĩnvi pė ěn ti, ū tũg vãnh ěn ti. ¹¹ Topė há vŷ ti pir mŷ tar nĩ'. Ti há vŷ tũ' henh ke tũ nĩ'. Hã vė.

Pedro tŷ ag mĩ ěkrén

¹² Tó sĩ han sóg ãjag mŷ. Kŷ *Silas* tóg inh mŷ ãjag mŷ rán mũ, inh vĩ ti. Ěg kanhkã vŷ tŷ ti nĩ. *Jesus* tovãnh jãvãnh ti nĩgtĩ. Kŷ tóg iso há nĩ gé. Isŷ ãjag tar han sór vė. Hã kŷ sóg ãjag mŷ inh vĩ jėnėg mũ. Topė vŷ ěg tar han ke mũ mŷr. Hã kŷ ti to krónh ke tũg nĩ. ¹³ Ěmã tŷ *Babilônia* ki ěg nŷtĩ. Kŷ tag ki ū tŷ ãjag mré *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩ ag vŷ ãjag mĩ ěkrég tũ. Ąjag mré tóg ěg kuprėg, Topė tũ. Kŷ inh kósĩn tŷ

Marcos vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé. ¹⁴ Jagně ki nhun ke ri ke han nĩ, jagně nĩgé kãgmĩ ký, ãjag tỹ tỹ jagně mré ke nỹtĩn ký.

Cristo mré ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Topě jé ãjag krĩ tỹ kãnhvy' hé. Hã vĕ.

PEDRO TÛ ÇARTA HAN MÃN

¹ Simão Pedro tÛ äjag mÿ carta rán há vë. *Jesus Cristo* tÛ inh fë vë, sÿ ti rãnrãj han jé, sÿ tÛ ti *apóstolo* jë jé. Isÿ ù tÛ inh mré *Jesus Cristo* ki ge ký nÿtÿ kar ag mÿ rán há vë. Topë vÿ ãg kuprëg, ùn jykre kuryj ën, ãg tÿ ãg krenkren han mü tÿ *Jesus Cristo* ki ge jé.

² Äjag to sóg Topë mré vÿ tÿ, äjag tÿ ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ki kanhrãn há han jé, Topë ki ke gé, äjag tÿ komër há ti ki kanhrãn kãn jé. Ký tóg äjag tar han ke mü. Äjag krÿ tÿ tóg kãnhvÿ' henh ke mü gé.

Topë tÿ ãg kuprëg

³ Topë ki kanhró ãg tóg nÿtÿ. Ëg kuprëg tóg, ti tÿ ãg tar han jé, ti tar nÿ ën ri ke. Ký tóg ãg tÿ ùn mág han ke mü gé, ti tÿ tÿ ùn mág nÿ ën ri ke. Ëg tÿ tag ki kanhrãn ký ãg tóg ti jykre jagma mü há han ke mü. ⁴ Ký Topë tóg ãg mÿ nén ù há kãfór tó ký: “ëprã ke kar vÿ nÿgme ki vár ke mü, ag tÿ nén to én mü ën han tugrÿn,” he ja nÿ. Ag jãvo ãg tóg krenkren ke mü, ký ãg tóg Topë ri ke nÿtÿnh ke mü, mÿr, ha me. ⁵ Há ký vãsãn, äjag tÿ ti ki rá to tar nÿtÿ jé, äjag tÿ vëjykre há há han jé. Vëjykre há han ký vënh kanhrãn ký müm nÿ gé. ⁶ Vënh kanhrãn ký mü ký vëso jykrén nÿ gé. Vëso jykrén ký ti tovãnh tÿg nÿ gé. Ti tovãnh tÿ nÿn ký ti jykre há mÿ müm nÿ gé. ⁷ Ti jykre há mÿ müm ký jagnë to há távÿ nÿtÿm nÿ gé, ãg kanhkã kar ag to. Ëprã ke kar ag to há nÿtÿm nÿ gé. ⁸ Äjag tÿ tag han kãn ký tóg há tÿ. Ký äjag tóg ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ki kanhrãn há han ke mü gé. Ký äjag tóg vëjykre há to krónh keh ke tÿ nÿ gé. Ký äjag tóg komër há ti ki kanhrãn kãn ke mü, ha vem nÿ. ⁹ Û tÿ vëjykre há han sór tÿ nÿn ký tóg ùn kyvó ri ke nÿ, ùn ëvãnh kórég, ùn kutu ri ke ti nÿ sir. Ën vÿ ãg *Senhor* ki kagtÿg nÿ. Há ký tóg ti kórég han tÿ nÿ.

¹⁰ Inh kanhkã', Topë vÿ äjag kuprëg. Ký vãsãnsãn, vënh kar tÿ äjag jykre há tugrÿn ki kanhró nÿtÿ jé, ti tÿ äjag kuprëg mü ën ti. Ký äjag tóg tÿ prãnh keh ke tÿ nÿ, ha vem nÿ. ¹¹ Kanhkã ve jé äjag tóg ke mü, ha vem nÿ, ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* tÿ ti, ãg krenkren han tÿ ën tÿ ti. Tÿ' henh ke tÿ ti nÿ, ti tÿ tá tÿ ùn mág nÿ ti.

¹² Há ký sóg äjag mÿ tó mãn', tó mãn' he mü. Ki kanhró äjag tóg nÿtÿ. Vënh vÿ há to tar äjag tóg nÿtÿ, äjag tÿ mëg mü ën to. ¹³ Ge ra sóg äjag jyvën mãn sór mü, äjag tÿ kã jatü tÿ nÿ jé. Isÿ äjag mré nÿ mü ën kã sóg äjag mÿ tag tó. Äjag jyvën mág inh. ¹⁴ Ha vé, kãnhmar sóg iser ký inh fãr tovãnh ký tÿg ke mü. Ki kanhró sóg nÿ. Ëg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* vÿ inh mÿ isÿ kãnhmar tÿg ke ti tó. ¹⁵ Há ký sóg

vënh rán tag to fÿrÿn mü, äjag tÿ iser kar ký kã jatü tÿ nÿ jé.

Pedro tÿ Jesus ve ja

¹⁶ Ha vé, inh pijé äjag mÿ ón mü', isÿ äjag mÿ ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* kãtÿg vën mü ën tón ký, isÿ ti jykre tar tón ký. Ti ve inh, ti tÿ tÿ ùn mág pë nÿ ti. ¹⁷⁻¹⁸ Ti jóg tÿ Topë vÿ ti tÿ ùn mág han. Ti tÿ tóg ùn tar han gé. Ëg tÿ *Jesus* mré pãnónh kri nÿtÿ ën kã ãg tóg kanhkã tá vënh vÿ ën mëg mü, ëprã nÿtÿnh ký. Ký tóg ti to tag tó, ù tÿ tÿ vënh kar kri ke ën ti, Topë ti, ha me. “Inh kósín pir há vë. Inh fe pë vë,” he ja tóg nÿ, *Jesus* to. Topë tÿ pãnónh ki kãtëre mü ën kri ke ja vé. Ën tá sóg *Jesus* tÿ tÿ ùn mág jé vé.

¹⁹ Há ký ãg tóg ù tÿ vãsÿ Topë vÿ tó tÿ ag vÿ kri fig mü. Tovãnh tÿ ãg nÿ. Kri nÿm nÿ gé. Néj grug ri ke ti nÿ ãg mÿ, ag vÿ ti. Néj gru vÿ ãg mÿ kuty tá jëngrë han tÿ. Kurã ke kã tá kríg mág há vÿ ãg fe tÿ mrin ke tÿ. *Jesus* to ken há vé, há vÿ: kríg mág, he mü. ²⁰ Ký, äjag tÿ Topë vÿ rá to ken ký tag to jykrén nÿ, ha me: ãg pijé vësóg ki to jykrén ke mü'. Topë vÿ rá to', Topë tÿ ti vÿ tó ti ag mÿ nén tó mü ën to'. Topë há ne to ãg krÿn ke mü'. ²¹ Ký Topë vÿ tó ti ag pijé vësóg ki ag krÿ ki to jykrén ký rán ja nÿgtÿ gé'. Topë kuprÿg tÿ ag krÿn mü ën há rán ja ag tóg nÿgtÿ. Há ký tóg tÿ Topë vÿ nÿ, vënh rán ki.

2

Ón ký Topë vÿ tó tÿ ag

¹ Há ra ù ag tóg ón ký Topë vÿ tó ja nÿgtÿ gé, vãsÿ, *Israel* ù ag. Tag ve jé äjag tóg ke mü gé. Û ag tóg ón ký äjag mÿ Topë vÿ kãmén sór ke mü, ha vem nÿ. Ën ag vÿ vÿ ón ký äjag mÿ më há tÿ më tÿnh ke mü, há ra tóg äjag kókén ke mü. Ký Topë vÿ vãhá ag tÿ tÿ' henh ke mü. ² Ge ra ù tÿ hën ri ke ag tóg ag jykre pãno han ke mü, ãg mré. Ký ù tÿ ag mré vëjykre pãno han mü ën ag tÿ ag tugrÿn Topë jykre kato vÿ vÿ henh ke vé, ti tÿ ki há tó mü ra. ³ Ag tÿ jãnkamy mág ve sór vë, há ký ag tóg ón ký vëme sÿnvÿ tó sór mü, ag tÿ äjag *lograr* he jé. Há ra ù tÿ ag vóg kónãn ke mü ën tóg ag vëg tÿ. Ag tÿ tÿ' he jé tóg ke mü, kãnhmar, ha vem nÿ.

⁴ Topë tÿ jëgnë jafã ù ag vÿ Topë vÿ mranh. Ën ag vóg kónãn tóg huri, ag pijé krenkren'. Nÿgme ki tóg hur ag vãm, Topë ti. Tá ag tóg sigse ký nÿtÿ, *ferro* tÿ *corrente* tÿ. Tá tóg kuty nÿ. Tá ag tóg Topë tÿ vënh kar jykre tugnÿm ke kurã ën jãvãnh nÿtÿ. ⁵ Ký *Noé* mré ke ag vÿ nÿtÿgtÿ gé. Topë vÿ ag vóg kónãn ja nÿ gé. Goj var tÿ tóg ù tÿ ti vÿ mranh mü ag tÿ tÿ' he kãn. Ag pijé krenkren'. Û tÿ 8 (ke) ag há vÿ krenkren, ën kã, há vÿ: *Noé*, he mü, ù tÿ vënh kar mÿ: “Topë vÿ kri fim nÿ,” he mü ën ti, kar ký ti mré ke tÿ 7 (ke) ën ag ke gé. ⁶ Topë vÿ ëmã tÿ *Sodoma* mré ëmã tÿ *Gomorra* tá ke ag vóg kónãn ja nÿgtÿ gé, ký ëmã ën tá ñn

tóg kugpūr kǎn ja nī. Ēg tǵ tag ve kǵ ěg tóg Topē tǵ ũn jykre pǎno ag vóg kónǎn ke ěn ki kanhró nǵtǵ gé. ⁷ Ēmǎ ěn tǵ ũn pir vǵ kren, hǎ vǵ: *Ló*, he mǵ. Ēn vǵ jykre hǎ nǵ ja nǵtǵ, kǵ tǵ mré ke ag jykre kórég vǵ tǵ mǵ e tǵ ja nǵtǵ. ⁸ Kurǎ kar ki tóg ag jykre pǎno ve ja nǵtǵ. Kǵ tǵ krǐ tóg kufy jagy nǵ ja nǵtǵ, tǵ ag jykre kórég ve kǵ, ag vǵ kórég ke gé. Ēn vǵ tǵ pir mǵ kren, *Ló* tǵ. ⁹ Ũ tǵ tǵ to: “ũn mág vǵ tǵ tǵ nǵ,” he mǵ ag krenkren han ki kanhró tóg nǵ, Topē tǵ. Hǎ ra tóg ũ tǵ vĕjykre pǎno han mǵ ag vóg kónǎn ke mǵ, tǵ tǵ vĕnh kar jykre tugnǵm ke kurǎ ěn kǎ. ¹⁰ Ũ ag vóg kónǎn mág pĕ han jé tóg ke mǵ, hǎ vǵ: ũ tǵ ag tǵ nĕn to ěn mǵ han tǵ ěn ag, he mǵ, ũn vĕnh kavĕnh tǵ ag, he mǵ, ũ tǵ: “Topē pijĕ tǵ ěg *Senhor* nǵ,” he mǵ ěn ag, he mǵ.

Ŧn kǵ Topē vǵ tó tǵ tag ag vǵ ěg vǵ kafǎn tǵ. “Inh hǎ tóg ki kanhró nǵ,” he ag tóg tǵ. Kǵ ag tóg kanhkǎ tǎn ag kamĕg vǎnh nǵtǵ gé. Ag to ag tóg vǵ kónǎn tǵ. ¹¹ Topē tǵ jĕgnĕ jafǎ ag vǵ tag han tǵ nǵtǵ, ha mĕ. Kanhkǎ tǎn ag to ag tóg vǵ kónǎn tǵ nǵtǵ, Topē rǐnve. Ag tǵ ũ tǵ Ŧn kǵ tǵ vǵ tó tǵ ag tar kǎfór nǵtǵ ra ag tóg kanhkǎ tǎn ag to vǵ tǵ nǵtǵ. ¹² Ag jǎvo ũ tǵ Ŧn kǵ tǵ vǵ tó tǵ ěn ag vǵ krǐ tǵ nǵtǵ, vǎnh kǎ mǵ sĕ ag jykre tǵ ri ke ag nǵtǵ. Vǎnh kǎ mǵ tóg tǵtǵ, sĕ tǵ, ěg tǵ tǵ to vǎji kǵ tǵ tĕn jĕ. Tag ri ke ag nǵtǵ. Ag tǵ kanhkǎ tǎn ag ki kagtǵ nǵtǵn kǵ ag tóg ag to vǵ kónǎn tǵ. Hǎ kǵ Topē tóg ag tǵ tǵ hĕnh ke mǵ, ěg tǵ sĕ tĕn tǵ ěn ri ke. ¹³ Ag tǵ ag jykre pǎno kajǎm hǎ vĕ. Kurǎ ki ag tóg ag tǵ nĕn to ěn mǵ ěn han tǵ, mǵr, ha mĕ. Kǵ ag tóg ag mrĕ jĕg tǵ gé, ag tǵ fĕnhhta han kǵ. Ha ra ag tóg nĕn tǵ ěg mǵ a han tǵ ěn hǎ han tǵ, ag tǵ ag mrĕ jĕn kǵ. Jykre régre ag nǵtǵ. Ŧn kǵ ag hǎ nǵtǵ ve nǵ. ¹⁴ Ũn tǵtǎ fag kar to ag tóg ěn tǵ, fag ki ěvǎnh kǵ. Topē vǵ mranh sór ag tóg tǵ. Tǵ vǵ mranh to ag tóg krónh ke tǵ nǵtǵ. Ũn krój ag krǐn kónǎn ag tóg tǵ, ag tǵ ag mrĕ mranh jĕ. Ag topē vǵ tǵ jǎnkamy nǵ. Topē vǵ ag vóg kónǎn ke mǵ, ha vem nǵ. ¹⁵ Topē japyri tǵ tovǎnh ag tóg. Vǎgfor kǵ ag nǵtǵ. *Beor* kósin tǵ *Balaão* ěn ri ke han ag tóg tǵ. Ēn vǵ jǎnkamy to hǎ tǎvǵ nǵ ja nǵtǵ. Hǎ kǵ tóg *povo* tǵ *Israel* mǵ vǵ kónǎn ke ěn to jǎnkamy ve sór mág ja nǵ, pǎlǵ mág tǵ tǵ mǵ: “ha ag mǵ vǵ kónǎn tǵ, inh jagfy,” hĕnh kǵ. ¹⁶ Hǎ ra Topē tóg tǵ mǵ vǵ tar han, tǵ tǵ tǵ vǵ mranh kǵ. Hǎ kǵ tǵ mĕg tǵ *burrica* fi tóg fi vǵ vǎnh ra tǵ mǵ vǵ ja nǵtǵ. Ēg tǵ jagnĕ mrĕ vĕmĕn ri ke han ja fi tóg nǵtǵ. Tǵ mǵ vǵ kǵ fi tóg tǵ tǵ vĕjykre kórég han ke mǵ ra tǵ tǵ hĕ mǵ, tǵ tǵ Ŧn kǵ Topē vǵ tónh tǵ sór mǵ ěn kǎ.

¹⁷ Ŧn kǵ Topē vǵ tó tǵ ag vǵ goj nǵhǵg ja ki goj tǵ ěn ri ke nǵtǵ. Kanhkǎ góg ri ke ag tóg nǵtǵ gé. Kǎka tǵ vĕjo vóg kǵ tǵ tǵ hĕ ěn ri ke ag nǵtǵ, ũ tǵ Ŧn kǵ Topē vǵ tó tǵ ag. Topē vǵ kuty tǎvǵ tǎ ag vin ke mǵ. ¹⁸ “Ŧn mág vǵ tǵ inh nǵ,” he ag tóg tǵ, Ŧn kǵ. Krǐ tǵ ag nǵtǵ. Nĕn ũ vĕnhmǵ kar to ěn ag tóg tǵ. Nĕn ũ tǵ

ěg kavĕnh tǵ ěn to ěn ag tóg tǵ. Vĕjykre pǎno han kǵ ag tóg ũ tǵ ũri Topē ki ge sór mǵ ag krǐn kónǎn tǵ. ¹⁹ “Jatun mǵ ěg tóg ěg tǵ nĕn han sór mǵ ěn han kǎn ke mǵ. Topē vǵ ěg to jǎnh ke tǵ nǵ,” he ag tóg tǵ, Ŧn kǵ. Nĕn tǵ ěg kavĕnh tǵ ěn hǎ han ag tóg tǵ. Kǵ tóg tǵ ag jagrĕ nǵ, ěprǎ vĕjykre tǵ. Ēg tǵ nĕn ũ tovǎnh sór mǵ ra tovǎnh ki kagtǵ nǵ ěn vǵ tǵ ěg jagrĕ nǵ sir, mǵr, ha mĕ. ²⁰ Ēg *Senhor* tǵ *Jesus Cristo* ki kanhró ja ag tóg nǵtǵ vĕ, ěg kren han mǵ ěn tǵ. Tǵ tugrǎn ag tóg ěprǎ vĕjykre kavĕj kar tovǎnh ja nǵtǵ vĕ. Hǎ ra ag tóg ag tǵ nĕn tovǎnh mǵ ěn han mǎn mǵ, kǵ tóg tǵ ag jagrĕ nǵ mǎn mǵ sir. Kǵ tóg ũri kórég kǎfór nǵ, ag mǵ. ²¹ Ag tǵ Topē japyri ěn sǎn ja tǵ nǵ ra tóg hǎ tǵ vĕ. Hǎ ra ag tóg tǵ sǎn sǵ han kar kǵ tovǎnh mǵ, Topē tǵ ag mǵ vĕnh vǵ hǎ jĕnĕg mǵ ěn tǵ. ²² Ag to ěg tóg tag tó tǵ, ha mĕ: “*cachorro* vǵ tǵ tǵtǵv ěn ko mǎn tǵ,” he ěg tóg tǵ. “*Porco* tóg tǵ vĕnh kype hǎ han kǵ jĕ ra óré mǵ vĕsin mǎn tǵ. Kǵ tóg vĕnh kavĕnh mǎn tǵ,” he ěg tóg tǵ gé. Ũ tǵ vĕjykre kórég tovǎnh kar kǵ han mǎn tǵ ag to ken hǎ vĕ.

3

Jesus kǎtǵ mǎn

¹ Inh kanhkǎ', ějag to sóg hǎ tǎvǵ nǵ. ějag mǵ sóg vĕnh rá ũ han huri. Kǵ sóg ějag mǵ rán mǎn mǵ ha. Inh vĕnh rá kar ki sóg ějag jyvĕn tǵ, ějag tǵ nĕn jǎnhkri hǎ to jykrĕn kǵ nǵtǵ jĕ, ějag tǵ tag kǎ jatun tǵ nǵ jĕ. ² Topē vǵ tó tǵ ag vǵ vǎsǵ Topē vǵ tó ja nǵtǵ. Ēn mǵ ěkrĕn nǵ. Kǵ *apóstolo* ag vǵ ějag mǵ tó ja nǵtǵ gé, ěg *Senhor* tǵ nĕn to ěg jyvĕn mǵ tǵ, ěg kren han tǵ ěn vǵ tǵ. Ēn mǵ ěkrĕn nǵ gé. ³⁻⁴ Kurǎ tǵ ěgno to hǎ ěprǎ ke ũ ag vǵ ějag to é hĕnh ke mǵ, ha vem nǵ. “Tǵ mǵ kǎtǵ mǎn mǵ vǵ?” he jĕ ag tóg ke mǵ. “Tǵ tǵ vǎsǵ kǎtǵ mǎn ke vĕ vĕ. Hǎ ra ěg jo ke ag vǵ vǎsǵ tǵ. Tǵ tǵ tǵ kǎtǵ mǎn ke tó mǵ ra ag tóg kǎgter. Kǎtǵ ke tǵ tǵ nǵ. Ga vǵ nǵnh mǵ. Tǵ hĕnh ke tǵ tǵ nǵ, ga tǵ, ha vem nǵ,” he jĕ ag tóg ke mǵ, ěg to é hĕ kǵ, ha vem nǵ. Ũn jykre kórég ag vĕ, ũ tǵ tag tó mǵ ag. Ag tǵ nĕn to ěn mǵ ěn hǎ han ag tóg tǵ. ⁵ Topē tǵ vǎsǵ nĕn han mǵ ěn ki kagtǵ ag tóg nǵtǵtǵ, ag tǵ ki kanhrǎn sór tǵ nǵtǵn kǵ. Topē tǵ vǎsǵ nĕn han jan hǎ vĕ, ha mĕ. Kanhkǎ han tóg, vǎsǵ, ga tǵ ke gé. Tǵ vǵ tǵ tóg nĕn kar hynhan ja nǵtǵ. Ga ěn vǵ goj tǵ vĕnh kǎpǎm kǵ nǵ ja nǵ, kǵ ũ tóg goj kri nǵ ja nǵ gé. ⁶ Ga ěn kri ke kar ag vǵ hur tǵg, goj tǵ, goj var mǵ ěn tǵ. ⁷ Kǵ ěg tǵ ũri nĕn vĕg mǵ tag vǵ tǵ hĕnh ke mǵ gé, ha vem nǵ. Topē vǵ tǵ tǵ hĕnh ke to kurǎ nĕm huri. Kǵ tóg pí tǵ tǵ tǵ hĕnh ke mǵ. Topē tǵ: “tǎg,” hĕnh kǵ. Kurǎ ěn kǎ Topē vǵ ũ tǵ tǵ vǵ mranh mǵ ag tǵ tǵ hĕ kǎn ke mǵ gé. Ag vóg kónǎn ke kurǎ vĕ sir.

⁸ Inh kanhkǎ', tag to jykrĕn nǵ, ha mĕ. Topē kurǎ vǵ ěg kurǎ ri ke tǵ nǵ. Kurǎ pir vǵ tǵ mǵ prǵg tǵ *mil* (ke) ri ke nǵ, kǵ prǵg tǵ *mil*

(ke) vỹ ti mỹ kurā pir ri ke nĩ gé. ⁹ Kĩ tóg ti tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn tovānh ke tũ nĩ. Ủ tóg: “han sór tũ ti nĩ, hā kỹ ěg tóg vэг tũ nĩgtĩ,” he tĩ, ón kỹ. Hā ra ag tóg hā tũ tó tĩ. Ti tỹ ver ěg to fe nĩ vē. Hā kỹ tóg kătĩg vānh nĩ. Ti pijé ěg kã mĩ ù tỹ nũgme ki kutē ěn ve sór mũ'. Hā kỹ tóg ver ěg mỹ kurā ù nĩm măn', kurā ù nĩm măn' he mũ. Kỹ vėnh kar jé ag jykre kórég tovānh, ag krenkren jé.

¹⁰ Hā ra tóg kătĩg măn ke mũ, ha vem nĩ. Vāhā tóg kătĩg ke mũ, kỹ tóg ù tỹ ěg tũ péju tĩ tỹ ěg vatánh tá kătĩg ri ke nĩnh ke mũ. ěn kã kanhkā tóg tov kỹ kréj ke kỹ vār ke mũ. Kanhkā tá nén kar vỹ jonh ke kãn ke mũ gé, krĩg kar ag, pĩ ěn tỹ ag tỹ kréj ken kỹ. Kỹ vāhā ga vỹ tũ' henh ke mũ, ga kri ke kar ag ke gé. ¹¹ Gen kỹ nén ù kar vỹ tũ' henh ke mũ. Hā mĩ ěkrén kỹ vėnh kãn sórm nĩ. Topē tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn hā han nĩ. Topē mỹ vėnh vin nĩ. ¹² Topē kurā ěn jāvānh nĩ. Topē rānhraj to vāsānsān nĩ, ti kurā ěn tỹ kānhmar tá krỹg jé. Kurā ěn kã kanhkā vỹ pũr ke mũ. Kỹ kanhkā tá nén kar vỹ jonh ke kãn ke mũ gé, krĩg kar ag. ¹³ Topē vỹ ti tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han kãn ke mũ. Kanhkā tąg han jé tóg ke mũ, ga tąg ke gé. Tá tóg vėjykre kuryj tāvĩ nĩ. ěg tỹ ga tąg tag, kanhkā tąg tag venh hapē tóg tĩ.

¹⁴ Inh kanhkā', ājag to sóg há tāvĩ nĩ. Topē kurā tag jāvānh ājag tóg nỹtĩ. Kỹ vāsānsān nĩ, ājag tỹ kygnėg tũ nĩ jé. Vāsānsān nĩ, ājag tỹ Topē mỹ jānhkri nỹtĩ jé, ājag tỹ ti há ri ke nỹtĩ jé. Kỹ ājag tóg ti kato vāsānsān ke tũ nĩ. ¹⁵ Ha vé, ti tỹ ver ěg to fe nĩn kỹ ěg tóg ěg jykre kórég tovānh kỹ krenkren ke mũ. Tag rán tóg huri ājag mỹ, ěg kanhkā tỹ Paulo ti. Ti to sóg há tāvĩ nĩ. Topē vỹ ti mỹ krĩ há tāvĩ nĩm. ¹⁶ Kỹ tóg, ti tỹ ù mỹ carta han kỹ isỹ nén rán mũ tag ri ke han tĩ gé. Ti vĩ tóg inh vĩ ri ke pē nĩ. Carta e han tóg huri, Paulo ti. Kỹ ti carta ù vỹ to jykren jagy tĩ gé. Kỹ ù ag tóg ti carta to ke mũ ra ki kagtĩg nỹtĩn kỹ ti to vĩ kónān tĩ. Ủ tỹ ki kagtĩg ag vē. Ủn krój ag vē, ù tỹ ti tỹ rá to vĩ kónān mũ ag. Topē vĩ rá ù to ag tóg vĩ kónān tĩ gé, Paulo tỹ rá kóm, ěn ag. Tag tigrĩn ag tóg kągter ke mũ, ha vem nĩ.

¹⁷ Inh kanhkā', ājag mỹ sóg rán kãn huri. Hā kỹ vėnh ki rĩr há han nĩ. Ker ù tỹ ājag mỹ ón kỹ kri nĩm hē'. Ke tũ nĩ mũ ra ag tóg ājag lograr henh ke mũ, ù tỹ ājag fe kavėnh sór mũ ag, ùn jykre pāno ag. Ājag tỹ ag vĩ kri fi tigrĩn ājag tóg vāgfor ke mũ, ha vem nĩ. ěg tỹ kãgnó ki tĩr ri ke han jé ājag tóg ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁸ ěg *Senhor* ki kanhrān ke hā to tar nỹtĩm nĩ. Ti tỹ ěg tar han mũ tag hā ve sórm nĩ, ěg kren han tĩ tỹ *Jesus Cristo* ti. Ti hā mỹ ěg tóg vĩ há han ke mũ, ùri, kar kỹ kanhkā tá ke gé. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ pē nĩ. Hā vē.

JOÃO TÛ CARTA HAN VÉN

Topê ví

¹ Topê tý ver nén kar han tũg ki tóg nĩ nĩ, Topê ví ti, há vỹ: *Jesus Cristo*, he mü. Topê tý *Jesus* mré nén ù kar hynhan ký tóg rĩr nĩ, Topê ví ti. Sỹ äjag mỹ *Jesus Cristo* tag kãmén ke vē. Mē inh, ti ví ti. Ti ve inh ke gé, inh kanē tý. Ti vóg inh, inh nĩgē tý. ² Ęg rĩnrĩn tí ěn vỹ vėnh ven, há ký sóg ti vē. Ti há tó sóg ti, há ký sóg äjag mỹ ti kãmén mü. Ti tý nén kar han tũg ki tóg kã nĩ nĩ, ù tý ti han ja tũ há ra. Ęn kã tóg ti panh mré nĩ ja nĩ sir. Há ra tóg ěg mỹ vėnh ven. ³ Ký sóg ti vē. Ti ví mē sóg ke gé. Há ký sóg äjag mỹ ti kãmén mü ha, äjag tý inh mré ti ki kanhrãn jé. Ęg jóg tý Topê mré ke vỹ tý ěg nỹti, ti kósin tý *Jesus Cristo* mré ke ke gé. Ký ěg tóg tý jagnē mré ke nỹti gé. ⁴ Äjag mỹ sóg tag rán ký jėnē sór mü, ti tý äjag mỹ sér tí jé, äjag mỹ há tävi tí jé ke gé.

Topê tý jėngrē ri ke nĩ

⁵ Ha vé, ti tý ěg mỹ nén tó mũn há vē, ha mē. Ti ví mē ký sóg äjag mỹ tó sór mü, ha mē. Topê vỹ jykre kurjy nĩ. Há ký tóg kurã ri ke nĩ, jėngrē ri ke. Ki kuty tũ pē ti nĩ.

⁶ Ký ěg tý: “ti mré ke vỹ tý inh nĩ,” hen ký ěg tóg kuty ki vėjykre kórég ěn han ke tũ nĩ. Ke tũ nĩ mü ra ěg ón ký: “ti mré ke vỹ tý inh nĩ,” he tí. Vėnh ó vē sir. Ký ěg tóg ón ký nén ù kar han tí gé. ⁷ Ęg tý ti kóm kurã ki vėjykre há ěn han ký ěg tóg jagnē to há nỹtĩnh mü. Jagnē mré ke vỹ tý ěg nỹti, ěg tý vėjykre há han ký. Ký ti kósin tý *Jesus* vỹ ěg kykũnh ke mü sir, ti kyvénh tý, ěg tý ti ví mranh ja há ra.

⁸ Ű tóg kejėn: “inh pijé Topê ví mranh tí’,” he sór mü. Ti ón vē. Há ra tóg ti há mỹ tý vėnh ví ha mē tí, ti ón mü tí. ⁹ Ęg tý Topê ví mranh ký ěg tóg ti mỹ tónh ke mü. “Á ví mranh inh, tag han ký,” he jé ěg tóg ke mü. Ký tóg ěg mỹ vėnh pãte fón ke mü sir. Tag tó ja ti nĩ, ký tóg han ke mü. Kurjy ti nĩ mỹ. Ký tóg ěg kykũnh ke mü sir, ěg jykre pãno tý tũ’ he jé. ¹⁰ Ęg tý: “inh pijé ti ví mranh ja nĩgtĩ’,” hen ký ěg tóg Topê to: “ti ón vē,” he mü. Ký ěg pijé ti ví ki kanhrãn há han tí’.

2

Jesus tý ěg tar han ke

¹ Inh krē, sỹ tag rán vē, äjag mỹ, äjag tý ti ví mranh sór tũ nĩ jé. Kejėn äjag kã mĩ ù tóg Topê ví mranh tí há ra. Ký ù tóg ti jagfy vĩnh ke mü ha, ěg jóg tý Topê mỹ, há vỹ: *Jesus Cristo*, he mü, ùn jykre kurjy nĩ ěn tí. ² Ti há tóg ù tý ti tén ke mü ag mỹ vėnh ěg’, ti tý ěg jagfy ter jé, ti tý ěg tý Topê ví mranh tý tũ’ hen jé. Há ký tóg ěg mỹ vėnh pãte fón sór mü. Há ra tóg ěg tävi mỹ vėnh pãte fón sór tũ nĩ. Ęprã ke kar mỹ ke vē, mỹr’.

³ Ha vé, ěg tý Topê ví kri fi ký ěg tóg vēso: “vãhã inh ti ki kanhró nĩ,” henh ke mü. ⁴ Ű tóg kejėn: “ti ki kanhró sóg nĩ,” he tí. Há ra tóg ti tý ěg mỹ nén tó ja ěn han tũ nĩgtĩ. Ti ón vē. Ti pijé Topê tý ki há tó mü ki kanhró nĩ’. ⁵ Ęg tý há ra *Jesus* ví kri fi ký ěg tóg Topê to há nỹti. Ký ěg tóg ti to há tävi nỹti ha ke gé. Tag han ký ěg tóg ti ki kanhrãn mü, ký ěg tóg ti ki ge ký nỹti ha, ha mē. ⁶ Ű tóg ti to: “ti ki sóg rã ký jé,” he tí. Ký tóg ti jykre han kãn mü sir. *Jesus Cristo* tý nén han ja han kãn tóg mü. Ký tóg ti ki rã ký jé sir.

Jagnē to há nỹtĩnh ke

⁷ Äjag to sóg há tävi nĩ. Inh pijé äjag mỹ nén ù tãg rán sór mü’. Nén ù si rán sór inh mü, ha mē. Vãsỹ Topê tóg ěg jyvėn ja nĩgtĩ, ěg tý jagnē to há nỹti jé. *Cristo* mur tũg ki tóg ěg mỹ tag tó ja nĩgtĩ. Ký äjag tóg vãsỹ mē ja nĩgtĩ gé. ⁸ Há ra tóg tãg nĩ gé, sỹ äjag mỹ rán mü tag tí. *Cristo* vỹ ěg mỹ tó mãn ja nĩ, ěg tý jagnē to há nỹti jé. Ký tóg ki króm ja nĩ. Ký ěg tóg ti nón ki króm sór mü gé. Ki há tó ja ti nĩ. Ký tóg nén ù tãg ri ke nĩ, *Cristo* tý Topê nón tó mãn ký. Ha vé, komēr há tóg kurãg tí. Kurã kãtig ký tóg ti kuty tý tũ’ he tí, komēr há. *Jesus* tý ěg mỹ: “jagnē to há nỹtĩnh nĩ,” he to ken há vē, há vỹ: kurã, he mü.

⁹ Ű tóg kejėn: “inh hỹn kurã mĩ tũg mü ha,” he tí. Há ra tóg ti rėgre to jũ nĩ, ti *irmão* to. Ęn vỹ kuty mü tí nĩ ver. ¹⁰ Ű tý ti rėgre to há nĩ ěn há vỹ, kurã mĩ tũg ke mü. Ęn vỹ ti rėgre tý tý prãnh ke han ke tũ pē nĩ. ¹¹ Ű tý ti rėgre to jũ nĩ ěn vỹ kuty mĩ tí mü. Kuty to vėjykre han ký tóg jé nĩ ver. Ký tóg ti tý hē ra tũg ke tag ki kagtũg nĩ gé. Kyvó ri ke ti nĩ, ti tý kuty mĩ tũn ký.

¹² Inh krē, sỹ äjag mỹ rán vē. Äjag tý Topê ví mranh ja ěn vỹ vėnh pãte fón ký nĩ nĩ, *Jesus Cristo* tugrĩn. ¹³ Äjag kã mĩ ke ù vỹ sanh há nỹti. Sỹ äjag mỹ rán vē gé. Ű tý nén kar tũg ki kã nĩ ja ěn ki kanhró äjag tóg nỹti. Äjag kã mĩ ke ù vỹ kyrũ nỹti. Sỹ äjag mỹ rán vē gé. Nén-Kórég vỹ äjag tý hē ri ke ja tũ nĩgtĩ.

¹⁴ Inh krē, sỹ äjag mỹ rán vē. Ęg jóg mág ki kanhró äjag tóg nỹti. Äjag kã mĩ ke ù vỹ sanh há nỹti. Sỹ äjag mỹ rán vē. Ű tý nén kar tũg ki kã nĩ ja ěn ki kanhró äjag tóg nỹti. Äjag kã mĩ ke ù vỹ kyrũ nỹti. Sỹ äjag mỹ rán vē. Tar äjag nỹti. Topê ví ki kanhró äjag tóg nỹti. Nén-Kórég vỹ äjag tý hē ri ke ja tũ nĩgtĩ.

¹⁵ Ęg tý tag ki nén ù kórég vėg mü tag ki vē’ĩ sór tũg nĩ, tag ki vėjykre ki. Ęg tý tag to há nỹtĩn ký ěg tóg ěg jóg mág to há tũ nỹti.

¹⁶ Ęprã vėjykre pijé tý Topê jykre nĩ’. Ęprã vėjykre há vē, ha mē: nén ù kar to ěn ěg tóg tí. Ęg tý nén ù ve ký ěg tóg ěn mãn sór tí. Ký ěg tóg: “ũn mág vỹ tý inh nĩ, isũ to, isỹ nén ù kar to,” he tí gé. Topê jykre pijé’. Ęprã vėjykre

hã vë. ¹⁷ Hã ra tóg kãnhmar tũ' henh ke mü, êg tý nén vëg mü tag ti. Ti tũg ký êg tý ne to én ke tóg tú ti gé. Û tý Topê ví han tí ên vỹ tú' henh ke tú nĩ jãvo.

Û tý Cristo kato tẽ

¹⁸ Inh krẽ', kurã tý êgno vỹ kakó tí ha. Kurã ên kakó nĩn ký *Cristo* kato tẽ pẽ ên vỹ vënh ven ke mü. Tag mẽ ãjag huri. Hã ra ag tóg hur vënh vinven, ù tý ti kato tẽ mü tý hën ri ke ag. Hã ki êg tóg ki kanhró nỹti, kurã tý êgno kakó nĩ ti. ¹⁹ Êg mré ke ag vë vë, hã ra ag tóg ón ký tý êg mré ke ja nỹtĩti. Ag tý tý êg mré ke pẽ nỹti ra ag tóg ver êg mré mũnh ke mü vë. Hã ra ag tóg ti tovãnh ký ti kato tẽ mü ha. Hã ki tóg ve há tí, ag tý tý êg mré ke tú nỹti ti.

²⁰ ãjag kar vỹ vënh ví há ki kanhró nỹti. Jagrẽ ãjag nỹti, ùn jykre há ên kuprĩg tý. Hã ký ãjag tóg ki kanhró nỹti. ²¹ Hã ký sóg ãjag mỹ rán mü, ãjag tý ki kanhró nỹtin ký. ãjag pijé ki kagtĩg nỹti'. Û tý vënh ví há tó mü ên pijé ón tí'.

²² Ký ùn nỹ hỹn ón tí? Û tý ge vỹ ón pẽ han tí, ha mẽ: ù tóg *Jesus* to: "tĩ pijé tý *Cristo* nĩ'," he tí. "Topê tý ti jẽnẽ pijé', Topê kósin pijé'," he ag tóg tí gé, *Jesus* to. Û tý *Cristo* kato tẽ mũnh há vë. Êg jóg to ag tóg ón tí, ti kósin to ke gé. ²³ Û tý *Jesus* to: "tĩ pijé tý Topê kósin nĩ'," hen ký tóg êg jóg mág ki kagtĩg nĩ gé. Ký ù tý ti to: "Topê kósin vỹ tý ti nĩ," hen ký tóg êg jóg mág ti ki kanhró nĩ gé.

²⁴ Vãsỹ ãjag tóg ti ví mẽ vén. Ên kã jatun tũg nĩ. Ên hã mũ êkrén nĩ. ãjag tý tag to tar nỹtin ký ãjag tóg Topê kósin ki ge ký nỹti, ti panh ki ke gé. Hã ký ãjag tý nén mẽ vén ja ên tovãnh tũg nĩ. ²⁵ Ti hã vỹ êg mỹ tó ja nĩ, êg tý êg rĩr krỹg ja tú vënh ke tí.

²⁶ Û ag tóg ãjag krĩn kónãn sór mü, ãjag mỹ ón ký, ti ví tón ký. Hã ký sóg ãjag mỹ vënh rán tag han mü. ²⁷ Hã ra ãjag tóg jagrẽ nỹti, Topê kuprĩg tý. Ký tóg ãjag kanhrãn mü sir. Ti hã vỹ êg kanhrãn tí, ký ù vỹ êg kanhrãn mãn ke tú nĩ ha. Nén kar kãmén ti tí, êg mỹ, êg jagrẽ tí. Vënh ví há há tó ti tí. Ti pijé ón tí'. Ti tý ãjag mỹ tó mü ên hã mũ mũnh. Ti tý ãjag mỹ: "*Jesus* hã ki ge ký nỹtin nĩ," hen ký.

²⁸ Inh krẽ', ti ki ge ký nỹtin nĩ. Ký tóg há tí. Kãnhmar ti kãtĩg ke mü. Kãnhmar ti vënh ven ke mü. Ký êg tóg mỹ'ãg ke tú nĩ, ti kãtĩg ký, êg tý ti ki ge ký nỹtin ký. Êg mỹ'ãg ký êg tóg ti kãtĩg ký vënh pigiu sór ke mü. Hã ký ke tũg nĩ. ²⁹ Ti hã ne vëjykre kuryj hã mũ tũg ja nĩgĩ'. Ký ù tý vëjykre kuryj han mü vỹ tý ti kósin nĩ.

3

Jesus jãvy ag, ti ve fag

¹ Ha vé, êg jóg mág tóg êg to há tãvĩ nĩ, hã ký tóg êg to: "inh krẽ," he mü sir. Ti krẽ vỹ tý êg nỹti, *Jesus* jãvy ag, ti ve fag. Hã ký êprã ke

ù ag vỹ êg jykre ki kagtĩg nỹti. Ag pijé Topê ki kanhró nỹti'. Hã ký ag tóg êg jykre ki kagtĩg nỹti gé, êg tý tý ti krẽ nỹtin ký. ² ãjag to inh há tãvĩ nĩ. Ûri êg tóg tý Topê krẽ nỹti. Kãnhmar êg tóg ti mré nỹtin mũnh mü. Ký êg hỹn hẽ ri ke nỹtin mü, kanhkã tá? Ha'. Kar ký êg vënh ke mü, ti kãtĩg kar ký. Ên kã êg tóg tý ti hã nỹtin mü, êg tý êg kanẽ tý ti ve ký. Ti ve jé êg tóg ke mü, kurã ên kã. ³ Êg tý tag hã ve sór vë. Hã ký êg tóg vënh jãnhkrig ke mü, êg tý ti jãnhkri nĩ ên ri ke nỹti jé, vëjykre pãno tovãnh kãn ký.

⁴ Êg tý ti ví mranh ký êg tóg ti tý êg mỹ nén tó ja ti mranh mü sir. Hỹ, mranh ký êg tóg mranh tí, ti tý êg jyvën ja tí. ⁵ Hã ra *Cristo* vỹ kãtĩg ja nĩ, ti tý êg tý ti ví mranh ja tý tú' he jé. Tag ki kanhró êg tóg nỹti. Ti pijé mranh ja nĩgĩ' inhã. ⁶ Êg tý ti ki ge ký nỹtin ký êg tóg mranh mãn sór tú nĩ ha. Û tý ver mranh mãn sór ký tóg ti ve ja tú nĩ. Ti ki kagtĩg tóg nĩ ver.

⁷ Inh krẽ', ker ù tý ãjag krĩn kónãn sór mü ví jẽmẽ hẽ'. Û tý vëjykre kuryj han mü ên hã vỹ kuryj nĩ, Topê kuryj nĩ ên ri ke. ⁸ Û tý Topê ví mranh mü ên vỹ tý Japo mré ke nĩ. Japo hã ne ti ví mranh tũgĩ'. Topê tý nén ù kar han mü ên kã Japo ne ti ví mranh vén'. Ký tóg ùri mranh tí nĩ gé. Hã ra Topê kósin vỹ Japo tý nén han mü kókén ja nĩ. Hã jé tóg mur ja nĩ.

⁹ Êg tý tý Topê krẽ nỹtin ký êg tóg ti ví mranh mãn sór ke tú nĩ ha, êg tý Topê kuprĩg tý jagrẽ nỹtin ký, êg tý tý ti krẽ nỹtin ký. ¹⁰ Êg tý ag jykre tugnỹm ký êg tóg ù tý tý Topê krẽ mré Japo krẽ ki kanhró nỹti'. Û tý vëjykre kuryj han jãvãnh ên pijé tý Topê krẽ nỹti'. Û tý ti rëgre to há tú nĩ ên pijé tý Topê krẽ nỹti gẽ'.

Jagnẽ to há nỹtin ke

¹¹ Tag mẽ ãjag tóg, ãjag tý Topê ví mẽ vén ký, hã vỹ: "jagnẽ to há nỹtin nĩ," he mü. ¹² Êg pijé *Caim* jykre han ke mü'. *Satanás* mré ke ja vë. *Caim* ti, hã ký tóg ti jãvy tén. Ne nỹ hỹn ti jũ han, ký tóg ti tãnh? Jykre kórég ja ti nĩ. Jãvo ti jãvy vỹ jykre há ja nĩ. Hã ký tóg ti tãnh, ti jykre há ên to. Hã ký jagnẽ jykre vëg mü ra jagnẽ to jũ tũg nĩ.

¹³ Inh kanhkã', ù tý Topê ki rá tú ag pijé êg to há nỹtin mü'. Tag jé ãjag mỹ kórég nỹ tũg hã ra. ¹⁴ Ha vé, jykre tãg êg nỹti, ký êg tóg êg rĩr krỹg ja tú vënh ke mü. Êg jykre pãno tovãnh êg huri. Tag ki kanhró êg nỹti, êg tý ù tý êg mré ti ki rá ký nỹti kar ag to há nỹtin ký. Û tý êg mré *Jesus* ki rá mü to há tú nĩ ên vỹ, êg rĩr krỹg ja tú ti vënh ke tú nĩ. ¹⁵ Êg tý ù to kórég nĩn ký êg ti tén ri ke han huri. Ký êg tý ù tén ký êg pijé êg rĩr krỹg ja tú vënh ke mü'. Tag ki kanhró ãjag nỹti. ¹⁶ *Cristo* vỹ êg tý jagnẽ to há nĩ tag tý êg kanhrãn. Vënh fëg tóg, ù tý ti tén ke mü ag mỹ, ti tý êg jagfy ter jé.

Hã ky' eg tóg eg mré ke jagfy ter ke tag to tar nýtính ke mü gé, ù ty' ag jagfy eg tén sór ky'.¹⁷ Ha vé, ù tóg tag ki nén ù mág vég tí. Jávo ti mré *Jesus* ki rá ky' nĩ ù tóg tý nén ù tú nĩ. Hã ra tóg tí jagágtān sór tú nĩ. Ēn vỹ Topē to há tú nĩ gé.

Kanē jur ke tú eg nĩ

¹⁸ Inh krē', ājag vĩ tāvĩ ty' jagnē to há nýtĩ tūg nĩ, krīg mỹ. Jagnē ki rirm nĩ. Jagnē to há tāvĩ nýtĩ to ken hã vé. ¹⁹ Ky' eg tóg ki kanhró nýtĩ, eg tý ty' ù ty' ki hã tó mü ěn krē nýtín ky'. Ky' Topē tóg eg kanē jun mǎn ke tú nĩ ha. Jatu eg nýtĩ ha, eg tý jagnē to ha pē nýtín ky'.²⁰ Kejēn eg tóg eg tý kygnē ja ěn to jykrén mǎn tí, ky' tóg eg mỹ e tí. Hã ra Topē tóg ki kanhró kar nĩ. Ēg káfór tóg nĩ, Topē tí. Hã ky' tóg kǎnhmar eg vóg kónǎn ke tú nĩ. ²¹ Inh krē', kejēn eg tóg Topē jykre ki króm há han tí. Ky' eg tóg: "kygnē ja tú inh nĩ," he tí. Ky' eg tóg jatun mỹ Topē mré vēmén tí sir, eg mỹ sér tĩn ky'.²² Ky' tóg eg mỹ nĩm ke mü, eg tý tí mỹ nén to vĩ mü tí. Tí ty' eg mỹ nén tó mü ěn hã han eg tóg tí. Nén tý tí mỹ há nĩ ěn hã ki króm eg tóg tí. Hã ky' eg tóg jatun mỹ tí mỹ nén ù to vĩ tí. ²³ Tí ty' eg mỹ nén tó mǎn hã vé, ha mē: "inh kósín tý *Jesus Cristo* ki gem nĩ, ky' jagnē to há nýtĩn nĩ," he ja tí nĩ, eg mỹ. Ēg tý tag han hã vé sór tóg mü. ²⁴ Ēg tý tí vĩ ki króm ky' eg tóg sir tí ki ge ky' nýtĩ. Ky' Topē tóg tý eg mré ke nĩ sir. Tí kuprīg jēnē ja tóg nĩ, eg mỹ. Ky' tí kuprīg tóg eg mỹ tó tí, Topē tý ty' eg mré ke nĩ tí.

4

Topē kato tē mü ag kuprīg

¹ Ājag to sóg há tāvĩ nĩ, ha mē. Kǎnhmar ù vĩ jēmē sór tūg nĩ, tí ty': "Topē kuprīg vỹ tý inh jagrē nĩ," he mü ra. Komēr hã tí vĩ tugnỹm nĩ, ājag tý tí jagrē ve jé. Ón ky' Topē vĩ tó tí ag vỹ mí mügtĩ, ù tý hēn ri ke ag, ha mē. ² Ú tý Topē kuprīg tý jagrē nĩ ěn vỹ tag tó tí, ha mē. "*Jesus Cristo* vỹ eg ri ke mur ja nĩ," he tóg tí, ù tý Topē ki rá ky' jē tí. ³ Ú tý *Jesus* to tag tó tú nĩn ky' tóg Topē kuprīg tý jagrē tú nĩ. *Cristo* kato kē tí ěn kuprīg tý tóg jagrē nĩ, ha mē. Ēn vỹ vēnh ven ke mü. Tag mē ājag huri. Hã ra tóg hur jun, ky' tóg mí tí ha.

⁴ Inh krē', Topē tú vỹ tý ājag nýtĩ. Ón ky' Topē vĩ tó tí ag fĩn rǎm ājag huri. Ha vé, Topē kuprīg tý eg jagrē vỹ ag jagrē káfór nĩ. Hã ky' eg tóg eg kato tē ag fĩn rǎm kǎn huri. ⁵ Topē ki rá tú ag vé. Hã ky' ag tóg ù tý Topē ki ge tú ag jykre tó tí. Ky' ù tý Topē ki ge tú ag vỹ ag vĩ jēmēg tý. ⁶ Ag jávo eg tóg tý Topē tú nýtĩ. Ky' ù tý Topē ki kanhró nĩ ěn vỹ eg vĩ mēnh mü. Tí tú tú ag vỹ eg vĩ mē sór tú nigtĩ. Hã ki eg tóg ki kanhró nýtĩ, vējagrē tý vēnh vĩ há tó mü tí, vējagrē tý ag tý kygnē han tí ěn tí ke gé.

Topē tý eg to há nĩ vén

⁷ Ājag to sóg há tāvĩ nĩ, ha mē. Jagnē to há nýtĩn nĩ. Ēg tý jagnē to há nýtĩn ky' eg tóg Topē jykre han tí. Tí há vỹ eg to há nĩ vén. Ēg tý jagnē to há nýtĩn ky' eg tóg tý Topē krē nýtĩ, *Jesus* jávy. Ky' eg tóg Topē ki kanhró nýtĩ gé.

⁸ Ēg tý jagnē to há tú nýtĩn ky' eg tóg Topē ki kagtīg nýtĩ. Ky' eg tí ki rá ja tú nĩ. Topē jykre vé, hã vỹ: eg to há, he mü, tí ty' eg to há nĩ sór nĩn ky'. Hã ky' eg tóg jagnē to há nýtĩn ke mü gé. ⁹ Tag to eg tóg ki kanhró nýtĩ, Topē tý eg to há nĩn ki, ha mē: tí kósín pir jēnē ja tóg nigtĩ, tí ty' ga kri mur jé, eg tý tí kósín tugrĩn rĩr krỹg ja tú ěn ve jé. ¹⁰ Ēg pijé tí to há nýtĩ ja nigtĩ'. Tí há ne eg to há nĩ vén'. Hã ky' tóg tí kósín jēnē, tí ty' eg jagfy ter jé, tí ty' eg tý tí vĩ mranh tý tú' he jé. Tí ty' eg to há nĩn hã vé.

¹¹ Ha vé, inh krē', Topē vỹ eg to há tāvĩ nĩ. Hã ky' tóg há nĩ gé, eg tý jagnē to há nýtĩn ky'.¹² Ú pijé Topē vég tí'. Ēg tý jagnē to há nýtĩn ky' tóg há ra eg ki ěmǎn nĩ ha. Ky' eg tóg tí to há tāvĩ nýtĩn mü gé sir, eg tý jagnē to há nýtĩn ky'.

¹³ Topē vỹ tí kuprīg tý eg jagrē han. Ēg jagrē tag to eg tóg tí ty' eg ki ěmǎn mü tag ki kanhró nýtĩ, eg tý tí ki ge ky' nýtĩ tag tí ke gé.

¹⁴ Topē vỹ tí kósín jēnē, tí ty' ga kri mur jé, tí ty' eg kren han jé. Tag ve sóg, hã ky' sóg tó mü.

¹⁵ Ú tóg *Jesus* to: "Topē kósín vé," he tí. Topē vỹ tí kǎ kǎ ěmǎn nĩ, ù tý tag tó mü ěn kǎ kǎ, ky' tóg Topē ki rá ky' jé gé. ¹⁶ Topē vỹ eg to há nĩ. Tag ki kanhró eg tóg nýtĩ. Ky' eg tóg tí vĩ kri fig mü gé, tí ty' eg mỹ: "ājag to sóg há nĩ," he n ky'.

Topē vỹ eg to há nĩ. Ky', eg tý tí to há nýtĩn ky' eg tóg tí ki ge ky' nýtĩ. Ky' Topē vỹ eg ki ěmǎn ha. ¹⁷ Topē vỹ eg tar han sór mü, eg tý tí to há tāvĩ nýtĩn jé. Ēg tý tí to há nýtĩ ki kygnēg tú nĩn ky' eg tóg kurǎ ěn kǎ kanē jur ke tú nĩ, tí ty' eg jykre tugnỹm ke kurǎ ěn kǎ. *Cristo* tý ga kri tūg ky' nén han mü ěn ri ke han jé eg tóg ke mü. Hã ky' eg tóg kanē jur ke tú nĩ. ¹⁸ Ēg tý Topē to há nýtĩn ky' eg kanē jur ke tú pē nĩ. Ha vé, eg tý Topē to há nýtĩn ky' kygnēg tú nĩn ky' eg tóg mǎmēg ki kagtīg nýtĩ gé. Topē tý eg vóg kónǎn ke to eg tóg tí kamēg ke mü. Ēg mǎmēg vỹ eg vēsỹrēnh han mü.

¹⁹ Tí há vỹ eg to há nĩ vén inhã. Hã ky' eg tóg ũri tí to há nýtĩ ha. ²⁰ Ú tóg kejēn: "Topē to sóg há nĩ," he tí. Hã ra tóg ù tý eg mré *Jesus* ki rá ky' jē to kórég nĩ. Tí ón vé. Ēg régre mré eg mügtĩ, gan kri. Ēg tý eg régre to há tú nýtĩn ky' eg hỹn hē ri kēnh ke mü, eg tý Topē to há nýtĩ jé, eg tý ũn vég tú ěn to? Ēg tý eg régre to há tāvĩ nýtĩn ky' eg tóg Topē to há nýtĩ gé.

²¹ Tag tó ja tí nĩ, eg mỹ, eg tý tí vĩ ki króm jé, Topē tí, ha mē: "ājag tý Topē to há nĩ sór ky' ājag régre to há nýtĩn nĩ gé," he ja tí nĩ.

5

Jesus ki ge tú ag jykre fĩn rǎm eg huri

¹ Ëg tÿ *Jesus* to: “*Cristo* vÿ tÿ ti nÿ, Topê kósín vÿ tÿ ti nÿ,” hen ký Ëg tóg tÿ ti jávy nÿtÿ. Ëg jóg mág to há nÿtÿn ký Ëg tóg ti krê ù ag to há nÿtÿnh ke mü gé, ù tÿ Ëg mré ti ki ge ký nÿtÿ ag to. ² Ëg hÿn hê ri kenh mü, Ëg tÿ *Jesus* jávy ù ag to há nÿtÿ jé? Topê to Ëg há nÿtÿnh mü. Ký Ëg tóg ti vÿ ki króm ke mü gé. Jagnê to há to ken há vê. ³ Ëg tÿ Topê to há nÿtÿ sór ký Ëg tóg ti vÿ ki króm ke mü gé. Ti to há nÿ to ken há vê. Ti vÿ pijé kufy nÿ, Ëg tÿ nén ki króm ke ti. ⁴ *Jesus* jávy ag ne ù tÿ ti ki ge tÿ ag jykre fin râm tÿ. Ëg hÿn hê ri kenh mü, Ëg tÿ ti ki ge tÿ ag jykre fin râm jé? Topê ki rá jé Ëg tóg ke mü. Ëg tÿ ti ki rá ký Ëg tóg hur fin râm. ⁵ Ëg tÿ *Jesus* to: “Topê kósín vÿ tÿ ti nÿ,” hen ký Ëg tóg fin râm ke mü, ù tÿ ti ki ge tÿ ag jykren fin.

Jesus tÿ tÿ Topê kósín nÿ

⁶ *Jesus Cristo* tÿ ga kri tÿg ký tóg goj tÿ vènh kype ký jê. Ký ti kyvènh tóg ti ki kâkutê gé, ti ter ký. Ký tóg nén ù régre han ja nÿ. Nén ù pir pijé. Ti vènh kype távi pijé. Ti vènh kype vÿ nÿ, kar ký ti kyvènh ti ke gé, ti tÿ Ëg jagfy ter tag ti. Ký Topê kuprÿg vÿ Ëg mÿ ti kâmén tÿ gé. Ti pijé ón tÿ, Topê kuprÿg ti. ⁷ Ký Ëg ù tágtÿ tugrÿn ti tÿ tÿ Topê kósín nÿ ki kanhró nÿtÿ. ⁸ Topê kuprÿg tugrÿn, kar ký ti vènh kype ja tugrÿn, kar ký ti kyvènh tugrÿn ke gé, ti tÿ Ëg jagfy ter ký. Nén ù pir há to ag tÿ, ti to, há vÿ: “Topê kósín vÿ tÿ ti nÿ,” he mü.

⁹ Èprâ ke ag tÿ Ëg mÿ nén ù to ký Ëg tóg ag vÿ kri fig tÿ. Topê vÿ èprâ ke ag vÿ kâfór nÿ. Ký ti vÿ vÿ tÿ ki há ke nÿ gé. Ký ù tÿ Ëg mÿ Topê kósín to mü vÿ tÿ Topê ti nÿ. Há ký tóg tÿ vènh vÿ há nÿ. ¹⁰ Ëg tÿ Topê kósín ki rá ký Ëg tóg ti ki kanhró nÿtÿ. Ti ki rá ký Ëg tóg to jykren há han ke mü. Topê há vÿ ti kósín kâmén tÿ. Ëg tÿ ti vÿ to: “vènh vÿ há vê,” he sór tÿ nÿn ký Ëg tóg ti to: “ti ón vê,” he mü sir, Ëg tÿ ti vÿ kri fi sór tÿ nÿn ký. ¹¹ Tag to ti tÿ, Topê ti, ha mẽ. “Ájag tÿ rÿr krÿg ja tÿ venh ke ên han jé sóg ke mü. Inh kósín ter ja to ájag tóg rÿr krÿg ja tÿ ên venh ke mü,” he tóg. ¹² Ëg tÿ ti kósín ki ge ký Ëg tóg Ëg rÿr krÿg ja tÿ venh ke mü. Ëg tÿ jávo ti ki ge tÿ nÿn ký Ëg tóg rÿr krÿg ja tÿ ên venh ke tÿ nÿ.

Topê tÿ Ëg vÿ jëmêg tÿ

¹³ Ájag há ne Topê kósín ki ge ký nÿtÿ. Ký ájag tóg Ëg rÿr krÿg ja tÿ venh ke mü. Sÿ tag to sór vê, ájag mÿ. Há ký sóg rán mü. ¹⁴ Ëg tÿ ti mré vÿjykre pir han ký Ëg tóg jatun mÿ ti mré vëmén ke mü gé. Ký Ëg tóg ti mÿ nén ù kar to vÿ tÿ. Nén tÿ ti mÿ há nÿ ên há to vÿ jé Ëg tóg ke mü. Ký tóg Ëg vÿ mÿnh ke mü sir. ¹⁵ Ti tÿ Ëg vÿ mẽ ký tóg Ëg mÿ han ke mü sir. Ên kâ ti pijé han ke tÿ nÿ, Ëg tÿ ti mÿ nén to vÿ mü ti.

¹⁶ Kejèn Ëg tóg Ëg mré *Jesus* ki rá ký jê ù vég tÿ. Há ra tóg Topê vÿ mranh mü. Há ra tóg Topê továnh sór tÿ nÿ. Ge ra tóg kygnê

kÿ mranh mü. Ký Ëg tóg Topê mré vëmén ke mü, ti to. Ký Topê vÿ ti krÿn ke mü, ti tÿ ti jykre kórég továnh jé, ti tÿ Ëg rÿr krÿg ja tÿ ve jé. Ëg kâ mÿ ù tóg kejèn Topê továnh pè han mü. Ên to sóg ájag mÿ: “ti to Topê mré vëmén,” he sór tÿ nÿ. ¹⁷ Ëg tÿ vÿjykre vènhmÿ sí han ký Ëg tóg ti vÿ mranh tÿ. Ëg tÿ sÿn ký mranh mü ra tóg kórég nÿ. Ký tóg há ra Ëg mÿ vènh pâte fón sór mü. Ký Ëg tóg ti továnh pè han ke tÿ nÿ. Ëg tÿ ti továnh pè han ký Ëg Ëg nÿgme ki vár ke mü.

¹⁸ Ëg tÿ tÿ Topê krê nÿtÿn ký Ëg tóg ti vÿ mranh mán sór ke tÿ nÿ. Ëg jÿ nÿgân ti tÿ, Topê kósín ti, *Satanás* tÿ Ëg vóg tÿ nÿ jé. ¹⁹ Ëg há ne tÿ *Jesus* jávy nÿtÿ, ký fag vÿ tÿ ti ve nÿtÿ. Tag ki kanhró Ëg tóg nÿtÿ. Jávo èprâ ke ù ag vÿ tÿ *Satanás* krêm ke kar nÿtÿ.

²⁰ Topê kósín vÿ kâtÿg ja nÿgtÿ, Ëg tÿ ti ki kanhrân jé. Tag ki kanhró Ëg tóg nÿtÿ. *Jesus Cristo* ki ge ký Ëg nÿtÿ. Ký ti há vÿ tÿ Ëg jykre nÿ. Ti panh há vÿ tÿ Topê pè nÿ. Ti há vÿ Ëg tÿ Ëg rÿr krÿg ja tÿ venh ke han tÿ.

²¹ Inh krê, vènh kâgrâ tÿ topê jykre han sór tÿg nÿ.

Há vê, sÿ ájag mÿ nén rán sór mü ti.

JOÃO TỸ CARTA HAN MÃN

¹ *João* tỹ rá vễ, *Igreja* to kófa ên ti. Isỹ inh mré ke fi mỹ rán há vễ, Topê tỹ fi kuprêg ký. Fi krê mỹ ke vễ gé, há vỹ: Topê ki ge ký nỹtĩ kar, he mũ. Ajag to sóg há tâvĩ nĩ, ha mẽ. Ký ù tỹ vễnh ví há kri fig mũ kar vỹ ajag to há nỹtĩ gé, inh mré. ² Vễnh ví há vỹ êg kã kã nĩ nĩ. Tovãnh ke tù pê êg tóg nĩ. Há ký êg tóg jagnê to há nỹtĩ.

³ Êg jóg tỹ Topê mré sóg vēmén tĩ, ti tỹ ajag jagãgtãn jé, ti tỹ ajag tar han jé, ti tỹ ajag kri kuprãg jé ke gé. *Jesus Cristo* mỹ sóg tag to ví tĩ gé, êg jóg mág kósin mỹ. Ti ví kri fig êg tóg tĩ, vễnh ví há kri, ký êg tóg jagnê to há nỹtĩ gé.

Êg tỹ jagnê to há nỹtĩnh ke

⁴ Ả krê kã mĩ ù vỹ vễnh ví há nón mũ mũ, jỹ, ký tóg inh mỹ sér pê tĩ, sỹ tag mẽ ký. Êg jóg tỹ êg mỹ nén tó ja ên han kãn sór ag nêji mũ.

⁵ Ký sóg ả mỹ rán mũ, jỹ. Ả mỹ sóg: “jagnê to há nỹtĩm nĩ,” he mũ. Nén ù tãg pijé'. Vãsỹ êg tóg tag mẽ, êg tỹ ti ki rã vén ký. ⁶ Êg tỹ Topê to há nỹtĩnh ký êg tóg *Jesus tỹ* êg mỹ nén tó ja ên han kãn ke mũ sir. Ti tỹ êg mỹ nén tó vén mũn há vễ, há vỹ: “jagnê to há nỹtĩm nĩ,” he mũ.

Ủ tỹ Jesus to ón tĩ

⁷ Ủ tỹ hên ri ke ag vỹ mĩ mũgtĩ. Há ra ag tóg *Jesus Cristo* to ón tĩ. Ti to ag tóg: “ti pijé êg ri ke mur ja nĩ'. Êprã ke fi kósin pijé',” he tĩ. Ag ón vễ. *Cristo* kato tê ag vễ. ⁸ Vễnh ki rĩrm nĩ, ajag tỹ ag ví kri fig tũ nĩ jé, ajag rãnrhãj tỹ ajag mỹ tũ' he tũ nĩ jé. Vãsãn nĩ, ajag tỹ tá ti kaja ve jé, Topê tỹ êg mỹ nén nĩm sór mũ ti.

⁹ Ủ tóg *Cristo* kãme pãtén sór mũ. Ti vễme pãte tóg ù tó sór mũ. Ti tovãnh to ken há vễ. Ủ tỹ ge pijé Topê ki rã ký jê ha'. Êg tỹ *Jesus* kãme mĩ mũn ký êg tóg êg jóg mág ki ge ký nỹtĩ, ti kósin ki ke gé. ¹⁰ Kejên ù tóg ajag tá jun tĩ. Há ra tóg tag tó tũ nĩgtĩ. Ký ti mỹ: “inh mré nĩnh kãtĩg,” he sór tũg nĩ gé. Ti mỹ: “Topê vỹ ả ve há han,” he tũg nĩ gé. ¹¹ Êg tỹ ù tỹ ge mỹ: “Topê vỹ ả ve há han,” hen ký êg tóg ti jykre pãno to: “há ti nĩ,” he mũ gé. Ký tóg êg tỹ ti mré ón ri ke nĩ sir, êg tỹ ti mỹ ví há han ký.

¹² Sỹ ajag mỹ nén rán sór mũ vỹ ver e nĩ, há ra sóg rán ký jênh sór tũ nĩ. Sỹ ajag tá jun sór vễ. Ký sóg ajag mré vēmén sór mũ, tá, êg tỹ jagnê fe tỹ mĩn ke jé.

¹³ Ả rếgre fi krê vỹ ả mĩ êkrég tĩ. Topê tỹ ùn kuprêg mũ fi vễ. Há vễ, sỹ ajag mỹ nén rán sór mũ ti.

JOÃO TỸ CARTA Û HAN MÃN

¹ João tỹ rá vễ, Igreja to kófa ên ti. Sỹ inh mré ke tỹ Gaio mỹ rán há vễ. ² ã to sóg há tâvĩ nĩ. Hỹ, há tâvĩ sóg nĩ, ã to. ã to sóg Topê mré vêmên tĩ, ti tỹ ã mỹ nén há kar nĩm jé, ã kaga tũ nĩ jé ke gé. Topê to tar ã tóg jê, tag ki kanhró sóg nĩ.

³ ã mré ke ag tóg inh ki junjun, kỹ ag tóg inh mỹ tó, ã tỹ vênh vĩ há nón tí mũ ti, ã tỹ to tar nĩ ti. Kỹ tóg inh mỹ sér pẽ ti. ⁴ Inh krê tỹ vênh vĩ há nón mũn kỹ tóg inh mỹ sér tâvĩ tĩ, nén ù tỹ inh mỹ sér nĩ kar kãfór. Hã kỹ tóg inh mỹ sér tĩ, ã tỹ vênh vĩ há nón tĩg kỹ.

⁵ ã to sóg há tâvĩ nĩ, Gaio'. Êg mré ke ag ki rĩr há han ã tóg nĩgtĩ, ù tỹ kór há tá kãmũ mũ ag mré há. ⁶ Tag tó ag tóg, tag ki, igreja krêm, ã mré ke ag. Ag to há tâvĩ ã nẽji nĩ. Ag ki rĩr mãn nĩ gé, ag tỹ ã ki junjun kỹ. Kỹ ag mỹ nĩm nĩ, nén ù tỹ ag mỹ tũ ên ti. ⁷ Topê rãnhraj han ag tóg tĩ. Jesus Cristo jiji tó kỹ ag tóg hên ra mũ tĩ, kỹ ag tóg ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tũ ag tũ mãn vãnh nỹtĩgtĩ. ⁸ Hã kỹ tóg há tĩ, êg tỹ ù tỹ ge ki rĩr há han kỹ, êg mré ke ag. Êg tỹ ag ki rĩr há han kỹ tóg êg tỹ ag mré Topê vĩ há tó mũ ri ke nĩ sir.

⁹ ã jamã tá igreja krêm vênh mãn tĩ ag mỹ sóg vênh rá jênê. Hã ra Diótrefes vỹ inh vĩ mẽ jãvãnh nĩ. Ag kri ti tỹ ùn mág jê sór tĩ. ¹⁰ Isỹ tá jun kỹ sóg tĩ mỹ: “ã jykre vỹ pãno nĩ,” henh ke mũ, vênh kar rĩnve. Ôn kỹ tóg iso féfén tĩ. Hã ra tóg nén ù kórég ù han tĩ gé. Hã kỹ tóg êg mré ke ag tỹ ajag tá junjun kỹ ag mỹ: “inh mré nỹtĩnh kãmũ jêg,” he tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ù ag tỹ ag mỹ vĩ há han kamêg tĩ gé. Ag mỹ tóg: “igreja krêm ajag tóg rã mãn ke tũ nĩ ha,” he tĩ, ag tỹ êg mré ke ag mỹ vĩ há han sór kỹ. Jykre kórég tâvĩ ti nũ, Diótrefes ti. Hã kỹ sóg tĩ kato tênh ke mũ, ha vem nĩ.

¹¹ Ti jãvo sóg ã to há tâvĩ nĩ, Gaio'. Û tỹ nén ù kórég han mũ ra ti kóm han sór tũg nĩ. Nén ù há há han sórm nĩ. Êg tỹ nén ù há kar han kỹ êg tóg tỹ Topê krê nỹtĩ gé. Û tỹ ti kórég han mũ vỹ Topê ki kagtĩg nĩ.

¹² Demétrio vỹ tỹ ùn jykre há nĩ, hã ra. Vênh kar vỹ ti to vĩ há han tĩ. Ki hã ag tóg tó tĩ, ag tỹ ti to vĩ há han kỹ. Hã kỹ sóg ag mré tó mũ gé. Isỹ vênh vĩ há há tó mũ ki kanhró ã tóg nĩ.

¹³ Sỹ ã mỹ nén rán sór mũ vỹ ver e nĩ, há ra sóg rán kỹ jênê sór tũ nĩ. ¹⁴ Kãnhmar sóg ã vênh tũg mũ. Kỹ êg tóg jagnê mré vêmên ke mũ.

¹⁵ ã jé jatun mỹ nĩ nĩ. Tag ki inh mré ã to há nỹtĩ ag vỹ ã mũ êkrég tĩ. Kỹ ã jamã tá inh mré ke kar mỹ: “ajag mũ tóg êkrég tĩ,” hem nĩ,

iso. Vyrmynd ag mỹ tóm nĩ, sỹ ag mũ êkrég mũ ti.

Hã vễ, sỹ ã mỹ nén rán sór mũ ti.

JUDAS TŶ CARTA

¹ Judas tŷ rá vē, *Tiago* jāvy ti. *Jesus Cristo* mŷ sōg rānhrāj tŷgti. Isŷ ēg jōg tŷ Topē tŷ ūn kuprēg ja ag mŷ rān hā vē, ti tŷ ū to hā ag mŷ. Ti tŷ ājag kuprēg kŷ tōg ājag jy nīgān ū gé, *Jesus Cristo* tugiŷ. ² Topē mrē sōg vēmēn ū, ti tŷ ājag jagāgtān pē han jé, ti tŷ ājag krī kuprā pē han jé, ti tŷ ājag tŷ jagnē to há tāvi han jé ke gé.

Ū tŷ Topē to ónón mŷ

³ Inh krē', ājag mŷ sōg Topē tŷ ēg kar kren han tag tónh ke nī vē, inh vēnh rá tag ti ki. Hā ra vāhā ū ag tōg ājag krīn kónān sōr mŷ ha. Hā kŷ sōg ājag mŷ: "Topē ki rā to tar nŷtīm nī," he mŷ. Topē tŷ ēg mŷ nēn tó mŷ vŷ pir nī, hā vŷ: "Topē jykre to tar nī," he mŷ. Ti tŷ ag kar mŷ tōg tag tó ja nī. Ū tŷ tag kato vī kŷ ti vī jēmē sōr tŷg nī. ⁴ Hā vé, ū ag tōg Topē to ónón ū, ājag krīn kónān jé. Ūn jykre pāno ag vē, hā ra ag tōg jykre há nŷtī ve nī. Hā kŷ ājag tōg ag vī kri fi sōr mŷ. Hā ra ag tōg ón kŷ: "ēg jōg tŷ Topē vŷ ēg jagāgtān mŷ. Hā kŷ ēg jatun mŷ vējykre vēnhmŷ kar han ke mŷ," he tŷ. *Ēg Senhor tŷ Jesus Cristo* to ag tōg: "ti vī han ke tŷ ēg nī," he tŷ. Ti hā ne tŷ ēg kri ke nī, *Jesus* tŷ. Hā ra tōg vāsŷ rān kŷ nī, ū tŷ ti vī han sōr tŷ ag to. Kŷ ag tōg Topē tŷ ū tŷ ge ag vōg kónān ke ēn tó ja nīgti gé.

⁵ Hā vé, vāsŷ ēg *Senhor* vŷ ga tŷ *Egito* tá ti povo tŷ *Israel* mrē kākutē ja nīgti, ag tŷ ag ga ra mŷ jé. Hā ra ag kā mŷ ū ag tōg ti vī kri fi ja tŷ nīgti. Hā kŷ Topē vŷ ag tŷ tŷ' he kán, ū tŷ ti vī kri fi jāvānh ja ēn ag. Tag mē ājag huri. Ki kanhrō ājag nŷtī. Hā ra sōg rān mán sōr mŷ, ājag tŷ mī ēkrén jé.

⁶ Kŷ kanhkā tān ag vŷ ge ja nīgti gé. Ag kā mŷ ū ag tōg Topē tŷ ag mŷ nēn nīm ja ēn tovānh. Ag jamā tovānh ag tōg. Kŷ Topē vŷ ag sigsē, kŷ tōg ēmā kuty tá ag vin. Ag se vŷ tŷ' hēnh ke tŷ nī. Topē tŷ ēg kar jykre tugnŷm ke kurā ēn kā tōg ag jykre tugnŷm ke mŷ gé.

⁷ Kar kŷ ēmā tŷ *Sodoma* mī ēkrén nī gé, ēmā tŷ *Gomorra* mī ke gé, ti pēnīn ēmā kāsir mī ke gé. Ēn tá ke ag ne vējykre pāno tāvi han mŷ ja nīgti', kanhkā tān ag ri ke. Jagnē mrē nŷ kónān tāvi han ja ag tōg nīgti. Kŷ ag tōg ū ag to ēn ja nīgti gé, ag mrē ke tŷ ag, ūn grē tŷ ūn grē ū mrē nŷ sōr kŷ. Kŷ Topē vŷ pī nhyr vānh ki ag vām ja nīgti, ēg tŷ ag to jykŷrén kŷ to ki kanhrō nŷtī jé.

⁸ Kŷ ū tŷ Topē to ón mŷ ag vŷ vējykre kórég han mŷ ēn ag ri ke han tŷ gé. Topē vī mranh kŷ ag tōg nŷtī. Ag vēnh pēti tōg ag mŷ sér ū. Hā ra ag tōg vēnh kavēnh tŷ, ag jykre pāno tugiŷ. "Ēg pijé tŷ ū krēm ke nŷtī'," he ag tōg tŷ. Kŷ ag tōg ēg tŷ ūn vėg tŷ ag to vī kónān tŷ gé, ū tŷ kanhkā tŷ tŷ ūn mág nŷtī ag mŷ.

⁹ Topē tŷ jēnē jafā ag pā'i mág tŷ *Miguel* vŷ tag han ja tŷ nīgti, hā mē. *Satanás* mrē tōg rará, ti tŷ *Moisés* ter va tŷg sōr kŷ. Hā ra tōg *Satanás* mŷ vī kónān ja tŷ nīgti, ti tŷ tŷ pā'i nī ra. Ti mŷ tōg: "ēg *Senhor* jé ā vōg kónān," he ja nīgti, *Miguel* tŷ. ¹⁰ Hā ra ūn ón tŷ tag ag vŷ kanhkā tān ag to vī kónān tŷ, ag tŷ ag ki kagtŷg hā ra. Misu ri ke ag nŷtī, ag tŷ ag tŷ nēn to ēn mŷ ēn han mŷn kŷ. Krī tŷ ag nŷtī, hā kŷ ag tōg nēn ū vēnhmŷ kar han tŷ. Hā ra Topē vŷ ag vōg kónān ke mŷ. ¹¹ Ag ve kónān ti tŷ, Topē tŷ. *Caim* tŷ Topē vī kato tē ja ēn ri ke han ag tōg mŷ. Ag tŷ riko nŷtī sōr kŷ ag tōg vējykre kórég tó tŷ, *Balaão* tŷ vējykre kórég tó ja ēn ri ke. *Coré* ri ke ag tōg Topē kato tē tŷ. Hā ra ag tōg tag to nŷgme ki vār ke mŷ. ¹² Ājag tŷ *Jesus* ki ge kŷ jagnē to há nŷtīn kŷ ājag tōg *igreja* krēm fénhta han tŷ. Ēn kā ag tōg ājag mrē jėg tŷ gé, ū tŷ Topē to ón tŷ ag. Hā ra ag tōg ki ājag kavēnh tŷ gé. Jatun mŷ ag tōg jēn mág tŷ. Mŷ'āg vānh ag nŷtī. Ū to jykŷrén vānh ag tōg nŷtī gé. Ājag jēn mág hā mī ag tōg ēkrég tŷ. Kejēn kākā tōg kanhkā gōg sá tatŷn kātŷ tŷ. Hā ra tōg kutē tŷ nīgti, ta tŷ. Tag ri ke ag nŷtī. Vėké ag tōg vī tŷ. Ka ū tōg kanēn vānh nŷtī. Ēn kunŷg ēg tōg tŷ, ti jāre mrē hā. Kŷ tōg kanēn mán ke tŷ pē nī sir. Tag ri ke ag tōg nŷtī gé, ū tŷ Topē to ón mŷ ag. ¹³ Kejēn goj kafā tŷ tōg krēm ke mŷ, kŷ tōg jėngėj tŷ. Tag ri ke ag nŷtī gé. Ti jėngėj vŷ tŷ ag jykre pāno nī. Vēnh ven ū tŷ. Krŷg tŷ tŷ ri ke ag tōg nŷtī gé. Sīnvŷ nŷ ve tōg nī, krŷg tŷ. Hā ra tōg ón kŷ tŷ tŷ. Tag ri ke ag nŷtī. Topē vŷ kuty ki ag vām ke mŷ, kŷ ag tōg tá kāpa mán ke tŷ pē nī, ū tŷ Topē to ón mŷ ag.

¹⁴ Ag hā to tōg rān ja nī, *Enoque* tŷ. *Adāo* krē tŷ ki krēg mán tŷ 7 (ke) vŷ tŷ ti nī, *Enoque* tŷ. Ti hā vŷ ag to: "hā vé, ēg *Senhor* vŷ jun ke mŷ, ti tŷ jėgnē jafā ag mrē," he ja nī. "E tāvi ag nŷtī, ti tŷ jėgnē jafā ag." ¹⁵ Ti kātŷg kŷ tōg ēprā ke ag jykre tugnŷm kán ke mŷ. Kŷ tōg ūn jykre pāno ag vōg kónān ke mŷ, ag jykre pāno to, ag tŷ Topē kato tē to, ag tŷ ti to vī kónān to. Ū tŷ ti vī mranh tŷ ag vŷ ti mŷ vī kónān pē han tŷ, hā kŷ tōg ag vōg kónān ke mŷ," he ja tōg nī, *Enoque* tŷ.

¹⁶ Topē to ón mŷ ēn ag tŷ nēn ū jagy ve kŷ tōg ag mŷ kórég nī. Hā kŷ ag tōg: "Topē ne tōg jykre kórég nŷ," he tŷ. Ājag tŷ nēn to ēn mŷ ēn hā han ag tōg tŷ. Hā ra ag tōg ón kŷ vī mág tŷ. Kŷ ag tōg vēnh kar mŷ vī há han tŷ, ón kŷ, ag tŷ ag vī há to nēn ū ve jé, ag tŷ to riko nŷtī jé.

Apóstolo ag vī jēmēnh ke

¹⁷ Ag jāvo apóstolo ag vī mī ēkrén nī, inh krē'. *Ēg Senhor tŷ Jesus Cristo* hā vŷ apóstolo ag vin ja nīgti. Hā kŷ ag vī mī ēkrén há han nī. ¹⁸ "Kurā tŷ ēgno to há ag tōg ājag to é hēnh ke mŷ," he ja ag tōg nīgti. "Ājag tŷ nēn ū kórég to ēn mŷ ēn hā han sōr ag tōg mŷgtŷ, ū tŷ ājag

to é henh ke mũ ên ag,” he ja ag tóg nĩtĩ. *Apóstolo* ag tỹ tó jan hã vê. ¹⁹ Ag hã vê, sỹ ãjag mỹ ùn tó mũ ag. Û tỹ Topê to ón mũ ên ag hã vê. Êg tỹ jagnê kato tẽ han sór ag tóg mũ. Ag tỹ nén ù to én mũ tag hã ne ag mỹ há nĩ'. Ag pijé Topê kuprĩg tỹ jagrê nỹtĩ'.

²⁰ Ag jãvo ãjag tóg Topê jykre ki ge kỹ nỹtĩ, Topê tũ ki. Kỹ to jagnê tar han nĩ, inh krê'. Topê kuprĩg tỹ ãjag krĩn kỹ Topê mré vémén nĩ. ²¹ Topê vỹ ãjag to há tãvĩ nĩ. Ti tovãnh tũg nĩ. Êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ ãjag jagãgtãn ke tag hã ve sórm nĩ, kỹ ãjag tóg êg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ.

²² Û ag tóg tag to tar tũ nỹtĩ ver. “Hỹ mỹ vỹ?” he ag tóg tĩ. Tag ag jagãgtãn nĩ. ²³ Ag kren han nĩ, pĩ jo ag jy nũgãn kỹ. Û ag tóg hã ra ag tỹ nén to én mũ kar ên han tĩ. Ag jagãgtãn nĩ gé. Hã ra vëso jykren nĩ gé, ãjag tỹ ag jykre pãno nón mũ sór tũ nĩ jé. Kavéj ag nỹtĩ, ag jykre kórég to. Kỹ ag kavéj tag to én sór tũg nĩ. Vëso jykren tãvĩ han nĩ.

Topê tỹ tỹ ùn mág nĩ

²⁴ Topê vỹ êg tỹ ti vỹ tỹ prãnh ke tũ han ki kanhró nĩ. Kỹ tóg êg tỹ ùn há tãvĩ han ki kanhró nĩ gé, ti tỹ kejên êg jé prêr ken kỹ, êg tỹ ti rĩnja tá nỹtĩ jé. Tá tóg sĩnvĩ pẽ nĩ, sér pẽ. ²⁵ Pĩr ti nĩ, Topê ti, êg kren han tĩ ti. Êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tugrĩn tóg êg kren han tĩ. Ti hã ne tóg tar nĩ'. Ti hã ne tóg tỹ ùn mág nĩ'. Ti hã ne tóg tỹ pã'i nĩ'. Ti hã ne tóg tỹ vënh kar kri ke nĩ'. Vãsỹ tóg kã nĩ nĩ, nén ù kar han tũg ki, ùri ke gé. Hã ra tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ gé, ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ti.

Hã vê.

JOÃO Tÿ ĚG Tÿ NÉN VENH KE MÛ RÁ

¹ Topê vÿ *Jesus Cristo* mÿ nén ù tÿ hên ri ke ven, ěg tÿ kânhar nén venh ke mÛ ti. Kÿ *Jesus* vÿ ěg mÿ ven, ěg tÿ tÿ ti mÿ rânhräi tí nÿtín kÿ. Kÿ tóg ti tÿ jênê jafá jênê, ti tÿ ti mÿ rânhräi tí tÿ *João* mÿ tó jé gé. ² *João* vÿ, Topê tÿ ti mÿ nén ven mÛ ti ve kân ja nÿ, *Jesus Cristo* tÿ ti mÿ nén ven mÛ ên ti ke gé. Ti tÿ ve kÿ tóg rán ja nÿ. Hã vÿ nÿ. ³ Û tÿ vênh rá tag to ke mÛ ag mÿ tóg vÿ há han ke mÛ, ù tÿ vênh vÿ tag mēg mÛ ag mÿ ke gé. Topê tÿ tó mÛn hã vê, ěg tÿ ti vÿ ki króm jé. Kânhar ěg tóg rán kÿ nÿ tag ve kân ke mÛ. Kakó távÿ tóg tí ha.

Ěmã tÿ 7 (ke) tá ke ag mÿ rá

⁴ *João* tÿ rán hã vê. Isÿ ga tÿ *Ásia* tá *Jesus* mré ke ag mÿ rán hã vê, ěmã tÿ 7 (ke) tá ke ag mÿ.

Topê jé äjag tÿ tar' hé. Kÿ äjag jé krÿ kânhyv nÿtí. Topê vÿ vãsÿ nÿ ja nÿgtí. Kÿ tóg ùri nÿ nÿ. Hã ra tóg kätig ke mÛ gé. Ti kupríg vÿ ti mré nÿ gé, kÿ tóg tÿ ù tÿ 7 (ke) ve nÿ. Topê nÿgja tá tóg nÿtí. Ti jé Topê mré äjag krÿ tÿ kânhyv' hé. ⁵ *Jesus* vÿ Topê vÿ tó há han ja nÿgtí. To tóg krónh ke ja tÿ nÿgtí. Kÿ tóg ti ter kar kÿ rÿr mân ja nÿ. Kÿ tóg ěprä pä'i ag kri tÿ ùn mág jé gé.

Ěg to há távi ti nÿ, *Cristo* ti. Ti kyvénh tóg ěg jagfÿ ti ki kãkutê. Tÿ tóg ěg krenkren han, ěg tÿ Topê vÿ mranh ja to. ⁶ Kÿ tóg ěg tÿ pä'i han ke mÛ gé, ti krēm. Topê tÿ ki rÿr jé ěg tóg ke mÛ gé, ti jóg tÿ ki. Ti hã ne ti pir mÿ tÿ ùn mág nÿ', *Jesus* ti. Ti hã ne ti pir mÿ tar nÿ', ùri. Kÿ tóg tÿ' henh ke tÿ nÿ, ti tar nÿn kÿ. Hã vê.

⁷ Ha vé, kätig mân jé tóg ke mÛ, kanhkã góg kã mÛ. Vênh kar vÿ ti venh ke mÛ, ên kã, ù tÿ ti kusón mÛ ag mré hã. Kÿ *povo* kar vÿ ti tugrÿn jagtar kân ke mÛ. Vësÿrénh jé ag tóg ke mÛ, ha vem nÿ. Hã vê.

⁸ Ûn ve vÿ tÿ inh nÿ. Hã ra sóg tÿ ěgno nÿnh ke mÛ gé," he tóg, ěg pä'i mág ti. Vãsÿ tóg nÿ ja nÿgtí. Kÿ tóg ver ùri nÿ gé. Kÿ tóg kätig ke mÛ gé, ù tÿ nén kar han ki kanhrân mÛ ên ti.

João tÿ Jesus ve

⁹ Äjag mré ke vÿ tÿ inh nÿ, inh, hã vÿ: *João*, he mÛ. *Jesus* mré ke vÿ tÿ inh nÿ. Jagtar inh nÿ gé, äjag jagtar ri ke. Hã ra sóg äjag kóm to krónh ke tÿ nÿgtí gé. Kÿ sóg äjag mré Topê tÿ tÿ ěg pä'i nÿ venh ke mÛ gé. Goj vãso kã inh nÿ nÿ, ti jijin hã vÿ: *Patmos*, he mÛ. Kã sóg se kÿ nÿ nÿ, isÿ Topê vÿ tó ja tugrÿn.

¹⁰ *Domingo* ù kã Topê kupríg tóg inh mÿ nén nê ven. Inh pãní tá sóg vênh vÿ mē. Jamã há ra tóg vÿ mÛ. Kÿ tóg tÿ *trombeta* kyr mē ja nÿ, vênh vÿ ên ti. ¹¹ Kÿ tóg inh mÿ: "rán nÿ, ä tÿ nén vég mÛ tag ti," he ja nÿ. "*Livro* ki rán nÿ.

Inh mré ke ag mÿ jênēm nÿ, ěmã tÿ *Ěfeso* ra, ěmã tÿ *Esmirna* ra, ěmã tÿ *Pérgamo* ra, ěmã tÿ *Tiatira* ra, ěmã tÿ *Sardes* ra, ěmã tÿ *Filadélfia* ra, ěmã tÿ *Laodicéia* ra ke gé," he ja tóg nÿ, vênh vÿ ên ti.

¹² Kÿ sóg jé vÿrÿn ke kÿ tá ěvánh mÛ, sÿ ù tÿ inh mré vÿ mÛ ên ve jé. Kÿ sóg néj tÿ kri vin jafá tÿ 7 (ke) vé. *Ouro* tÿ tóg hynhan kÿ nÿtí. ¹³ Néj tÿ kri vin jafá ag kuju kã ù tóg jé nÿ. Hã ra tóg tÿ ěprä ke nÿ ve nÿ. Kur téj tu kÿ tóg jé nÿ. *Ouro* tÿ tóg vësóg fin kÿ jé nÿ gé, ti fe kri, ù tÿ tÿ ěprä ke nÿ ve ên ti. ¹⁴ Gãnh kupri pē tóg jé. Vênh mēg tÿ *carneiro* kyki kupri ri ke tóg nÿ, kukryr kó ri ke. Kanē gru tóg jé nÿ, pÿ gru ri ke. ¹⁵ Pēn jēngre tóg jé nÿ. ěg tÿ pÿ ki *ouro* fón kÿ ti tÿ jonh ke kÿ jēngre sÿnvÿ han ên ri ke ti nÿ, ti pēn ti. Ti vÿ vÿ krog tÿ óoh he ên ri ke nÿ. ¹⁶ Kríg tÿ 7 (ke) génh kÿ tóg jé nÿ, ti pēgja tÿ. Ti kakã vÿ kókov nÿ, rá tÿ ěg nÿno kã sa kÿ kókov ên ri ke. Kÿ rógro vÿ ti jēnkã tá kãkutê mÛ. Jã régre ti nÿ, jã há, rógro ti.

¹⁷ Sÿ ti ve kÿ sóg ti pēn krēm kutê mÛ, ga kri. Ter ve inh. Hã ra tóg ti pēgja tÿ inh mē kÿ inh mÿ: "inh kamēg tÿg nÿ," he mÛ. "Ûn ve vÿ tÿ inh nÿ, ěgno ke gé. ¹⁸ Rÿr inh jé nÿ. Ter ja inh nÿ, hã ra sóg rÿr jé nÿ, kÿ sóg ter mân ke tÿ pē nÿ. Isÿ ù mÿ: "ter jé ä tóg ke mÛ," hen kÿ tóg ter ke mÛ. Isÿ ù mÿ: "ter ke tÿ ä tóg nÿ," hen kÿ tóg ter ke tÿ nÿ gé, "he tóg. ¹⁹ "Rán nÿ, ä tÿ nén vég mÛ tag ti, ěprä ke ag tÿ ùri nén vég mÛ ti, ag tÿ kar kÿ nén venh ke mÛ ti ke gé," he tóg. ²⁰ "Kríg ag vég ä tóg jé nÿ, inh nÿgé kã ki. Kÿ ä tóg néj tÿ kri vin jafá tÿ 7 (ke) tag vég mÛ gé. Nhÿ ä mÿ kãmén, ä tÿ nén vég mÛ tag ti. Topê tÿ jēgnē jafá ag vÿ kríg tÿ 7 (ke) tag ri ke nÿtí. Inh ki ge kÿ nÿtí ag ki ag tóg rÿr tÿ. Sÿ ä mÿ ěmã tÿ 7 (ke) tá mÛ ên tá ag nÿtí. Kar kÿ ag néj tÿ kri vin jafá ri ke nÿtí gé," he tóg, ù tÿ tÿ ěprä ke nÿ ve ên ti.

2

Ěfeso tá igreja ki ke ag mÿ rá

¹ "Û tÿ ěmã tÿ *Ěfeso* tá inh mré ke ag ki rÿr mÛ ên mÿ tag rán nÿ, ha mē," he tóg. "Û tÿ ä mÿ vênh vÿ jēnēg mÿ vÿ ti pēgja tÿ kríg tÿ 7 (ke) génh kÿ jé nÿ, hem nÿ. Kÿ tóg néj tÿ kri vin jafá tÿ 7 (ke) kã mÿ tÿ mÛ gé, hem nÿ. ² "Äjag tÿ nén han mÛ ki kanhró sóg nÿ, he ti," hem nÿ iso. Vãsân äjag tóg tÿ. Iso krónh ke tÿ äjag tóg nÿ. Ûn jykre pãno ag tóg äjag mÿ kórég nÿtí. Äjag kã mÿ ù tóg ón kÿ: "*apóstolo* vÿ tÿ ěg nÿtí," he ja nÿ. Ag jykre tugnÿm kÿ äjag tóg ag ón mÛ tag to ag pan. ³ Iso tar äjag tóg nÿtí. Isugrÿn äjag tóg jagtar, ge ra äjag tóg iso krónh ke ja tÿ nÿ.

⁴ Hã ra sóg nén ù sÿ tó sór mÛ, äjag mÿ. Äjag tÿ nén han mÛ ù tóg inh mÿ há tÿ nÿ. Äjag tÿ inh ki ge vén kÿ äjag tóg iso há távi nÿtí ja nÿgtí. Hã ra äjag tóg ùri to krónh ke mÛ. ⁵ Äjag tÿ vãsÿ iso tar ên mÿ ěkrén nÿ. Äjag jykre

kórég tovānh nī. Ājag t̄y inh ki ge ven ja ěn ri ke n̄t̄i m̄an nī. Ājag t̄y tag han s̄or t̄u n̄in k̄y s̄og ājag ki jun k̄y, ājag t̄y n̄ej t̄y kri vin jafā ěn ma t̄ig ke m̄u, ha vem nī.

⁶ N̄en ũ t̄og h̄a ra h̄a nī, ājag t̄y n̄en han m̄u ũ. *Nicolaitas* he m̄u ěn ag jykre to ājag t̄og kórég tāvi n̄t̄i, is̄y ag jykre to kórég kóm,” he t̄og, hem nī, v̄enh rán ki“, he t̄og inh m̄y.

⁷ “Ũ n̄igr̄eg n̄t̄i ag t̄y t̄y j̄em̄é j̄é, Top̄é kupr̄ig v̄i ti. Ũ t̄y inh ki ge k̄y n̄t̄i ag h̄a m̄y t̄og t̄o t̄i,” he t̄og. “Ũ t̄y isovānh t̄u ěn v̄y ka t̄y ěg r̄inr̄ir han ke m̄u ěn kan̄é konh ke m̄u, Top̄é jakr̄é ěn kan̄é,” he t̄og, ũ t̄y t̄y ěpr̄a ke nī ve ěn ti. Ti t̄y *Ēfeso* tá ke ag m̄y v̄enh v̄i j̄en̄ég m̄un h̄a v̄é.

Esmirna tá igreja ki ke ag m̄y rá

⁸ K̄y t̄og: “ũ t̄y ěm̄á t̄y *Esmirna* tá inh ki ge k̄y n̄t̄i ag ki r̄ir m̄u ěn m̄y tag rán nī, ha m̄é,” he m̄u gé. “Ũ t̄y ā m̄y v̄enh v̄i j̄en̄ég m̄u v̄y t̄y ũn ve nī. H̄a ra t̄og t̄y ěgno nī gé,” hem nī. “Ter ja ti nī, h̄a ra t̄og r̄ir m̄an,” hem nī iso. ⁹ “Isugr̄in ag t̄og ājag to kórég n̄t̄i. K̄y ājag t̄og jagtar n̄t̄i. Ki kanhr̄ó s̄og nī. Ge ra ājag t̄og inhh̄a riko ri ke n̄t̄i. Ājag to ag t̄og v̄i kónān t̄i, ũ t̄y ón k̄y: “*Judeu* v̄y t̄y ěg n̄t̄i, Top̄é t̄u v̄y t̄y ěg n̄t̄i,” he m̄u ag. Ag pij̄é t̄y Top̄é t̄u n̄t̄i”. *Satanás* t̄u v̄y t̄y ag n̄t̄i. ¹⁰ Ājag jagtar han j̄é ag t̄og ke m̄u, isugr̄in. M̄um̄ég t̄ug nī h̄a ra. Japo v̄y ājag kato v̄asān ke m̄u. K̄y ag t̄og v̄eseja k̄á tá ājag v̄am ke m̄u. Kur̄á t̄y 10 (ke) ki ke v̄é, ag t̄y ājag v̄og kónān ke ti. Isovānh t̄ug nī. K̄y ājag t̄og r̄ir kr̄ȳg ja t̄u venh ke m̄u. K̄y t̄og ājag m̄y sér t̄in̄h m̄u, he t̄og,” hem nī, v̄enh rán ki,” he t̄og inh m̄y.

¹¹ “Ũ n̄igr̄eg n̄t̄i ag t̄y t̄y j̄em̄é j̄é, Top̄é kupr̄ig v̄i ti. Ũ t̄y inh ki ge k̄y n̄t̄i ag h̄a m̄y t̄og t̄o t̄i, Top̄é kupr̄ig ti,” he t̄og. “Ũ t̄y isovānh t̄u ěn v̄y n̄ügme ki v̄ar ke t̄u nī,” he t̄og, ũ t̄y t̄y ěpr̄a ke nī ve ěn ti. Ti t̄y *Esmirna* tá ke ag m̄y v̄enh v̄i j̄en̄ég m̄un h̄a v̄é.

Pérgamo tá igreja ki ke ag m̄y rá

¹² K̄y t̄og: “ũ t̄y ěm̄á t̄y *Pérgamo* tá inh ki ge k̄y n̄t̄i ag ki r̄ir m̄u ěn m̄y tag rán nī, ha m̄é,” he m̄u gé. “Ũ t̄y ā m̄y v̄enh v̄i j̄en̄ég m̄u v̄y r̄ógro j̄á régre vyn j̄y j̄é nī,” hem nī iso. ¹³ “*Satanás* n̄igja tá ājag t̄og ěm̄á n̄t̄i, ki kanhr̄ó s̄og nī. Iso tar ājag t̄og n̄t̄i. Ājag régre t̄y *Antipas* t̄en ja ag t̄og nī, ti t̄y ij̄iji t̄o tugr̄in. Ge ra ājag t̄og iso: “ti ki kagt̄ig s̄og nī,” he ja t̄u nī, ājag t̄y *Satanás* jam̄á tá n̄t̄i ra.

¹⁴ H̄a ra s̄og n̄en ũ t̄o s̄or m̄u gé, ājag m̄y, ti t̄y inh m̄y há t̄u n̄in k̄y. Ājag k̄á m̄i ũ ag t̄og *Balaão* jykre han s̄or m̄u. *Balaão* v̄y *Balaque* m̄y ti t̄y *Israel* kr̄é ag kr̄in kónān ke k̄am̄en ja nī, Top̄é v̄i mranh ke to. K̄y ag t̄og ón k̄y v̄enh k̄agr̄á to f̄énhta ko ja n̄t̄i. ěn ko k̄y ag t̄og ag pr̄u t̄u fag mr̄é n̄ygn̄y he ja n̄t̄i gé. Tag han s̄or ag t̄og m̄u gé, k̄y t̄og inh m̄y kórég n̄y. ¹⁵ K̄y ājag k̄á m̄i ũ ag t̄og *Nicolaitas* he

m̄u ěn ag jykre han s̄or m̄u gé. ¹⁶ Tovānh nī, ājag jykre tag. Ke t̄u nī m̄u ra s̄og ājag ki jun ke m̄u, s̄y ũ t̄y v̄ejykre tag han m̄u ag kato v̄asān j̄é, r̄ógro t̄y inh j̄enk̄á tá k̄akut̄é m̄u ěn t̄y,” hem nī, v̄enh rán ki,” he t̄og, inh m̄y, ũ t̄y t̄y ěpr̄a ke nī ve ěn ti.

¹⁷ “Ũ n̄igr̄eg n̄t̄i ag t̄y t̄y j̄em̄é j̄é, Top̄é kupr̄ig v̄i ti. Ũ t̄y inh ki ge k̄y n̄t̄i ag h̄a m̄y t̄og t̄o t̄i,” he t̄og.

“Ũ t̄y isovānh t̄u m̄y s̄og kanhk̄á tá v̄j̄en̄é t̄y péju k̄y n̄i ěn n̄im ke m̄u. Ag m̄y s̄og pó kupri n̄im ke m̄u gé. Kri v̄enh j̄iji t̄ag t̄og rán k̄y nī. Ũ pij̄é v̄enh j̄iji tag ki kanhr̄ó n̄in̄h m̄u. Ũ t̄y m̄ag m̄u ěn h̄a t̄og ki kanhr̄ó n̄in̄h m̄u, ti j̄iji t̄ag ki, he t̄og, hem nī,” he t̄og, ũ t̄y t̄y ěpr̄a ke nī ve ěn ti. Ti t̄y ěm̄á t̄y *Pérgamo* tá ke ag m̄y v̄enh v̄i j̄en̄ég m̄un h̄a v̄é.

Tiatira tá igreja ki ke ag m̄y rá

¹⁸ K̄y t̄og: “ũ t̄y ěm̄á t̄y *Tiatira* tá inh ki ge k̄y n̄t̄i ag ki r̄ir m̄u ěn m̄y tag rán nī, ha m̄é,” he m̄u gé. “Ũ t̄y ā m̄y v̄enh v̄i j̄en̄ég m̄u v̄y t̄y Top̄é k̄osin nī, hem nī,” he t̄og. “Ti kan̄é v̄y pí gru ri ke nī. Ti p̄en v̄y *ouro* j̄engr̄é ri ke nī gé,” hem nī iso. ¹⁹ “Ājag t̄y n̄en han m̄u v̄eg s̄og t̄i. Iso há tāvi ājag t̄og n̄t̄i, inh ki ge p̄e han k̄y ājag t̄og n̄t̄i. Inh r̄anhr̄aj han to krónh ke t̄u ājag t̄og n̄t̄i. V̄as̄y ājag t̄og inh jykre to tar n̄t̄i ja n̄t̄i. K̄y ājag t̄og ũri to tar k̄áfór n̄t̄i gé.

²⁰ H̄a ra s̄og n̄en ũ s̄i t̄o s̄or m̄u gé, ājag m̄y, ti t̄y inh m̄y há t̄u n̄in k̄y. *Jezabel* fi v̄i kam̄ég ja t̄u ājag t̄og n̄t̄i. H̄a k̄y fi t̄og ón k̄y v̄i ti nī. Inh m̄y r̄anhr̄aj t̄i ag kr̄in kónān fi t̄og t̄i, ag t̄y fi mr̄é n̄y j̄é, ag t̄y v̄enh k̄agr̄á m̄y n̄en ũ nī p̄un m̄u ěn ko j̄é gé. ²¹ Fi tovānh is̄og m̄u v̄é, fi t̄y fi jykre tugn̄ym j̄é, h̄a ra fi t̄og fi jykre kórég tovānh s̄or t̄u nī. ²² Fi kagāg j̄é s̄og ke m̄u. ũ t̄y fi jykre han m̄u ag v̄og kónān j̄é s̄og ke m̄u gé, ag t̄y fi jykre kórég tovānh j̄ävānh n̄yt̄in k̄y. ²³ Fi kr̄é k̄agt̄én k̄an j̄é s̄og ke m̄u gé. K̄y inh ki ge k̄y n̄t̄i kar ag v̄y inh jykre ki kanhr̄ó n̄yt̄in m̄u. V̄enh kar t̄y n̄en to jykren̄ m̄u ěn ve k̄an s̄og t̄i, ag t̄y n̄en han s̄or m̄u ěn ke gé. Ājag t̄y n̄en han m̄u ěn ri ke han j̄é s̄og ke m̄u, ājag m̄y, ha vem nī.

²⁴ Ājag k̄á m̄i ũ ag t̄og h̄a ra fi jykre han ja t̄u n̄t̄i, ag t̄y *Tiatira* tá n̄t̄i ra. Ag pij̄é fi t̄y v̄ejykre han m̄u han ja nī. Ag t̄y n̄en ũ to: “*Satanás* jykre jagy,” he m̄u ěn han s̄or ja t̄u ag n̄t̄i. H̄a k̄y s̄og ag m̄y n̄en ũ jagy t̄ónh ke t̄u nī gé. ²⁵ Ājag t̄y n̄en han m̄u to tar n̄t̄im nī. Gen k̄y inh k̄at̄ig m̄an ke tag j̄ävānh n̄yt̄im nī.

²⁶ Ũ t̄y isovānh t̄u ěn ag t̄y s̄og p̄á'i hynhan ke m̄u, *povo* kar kri, ũ t̄y inh v̄i ki króm m̄u ag t̄y, ũ t̄y iso krónh ke t̄u ěn ag t̄y ke gé. Inh panh v̄y is̄y p̄á'i han, h̄a k̄y s̄og ājag t̄y p̄á'i han ke m̄u gé, ²⁷ ājag t̄y inh kóm t̄y *povo* kri p̄á'i n̄t̄i j̄é. K̄y ājag t̄og ag to v̄asān ke m̄u, *ferro* t̄y ag mr̄anmr̄an k̄y, ěg t̄y go'or t̄y kukr̄u

há gãm mũ ên ri ke. ²⁸ Tar ãjag tóg nýtĩnh mũ, ký sóg ãjag mũ krĩg mág nĩm ke mũ gé,” he tóg, hem nĩ, ag mũ, vẽn rán ki,” he tóg, ù tỹ tỹ êprä ke nĩ ve ên ti.

²⁹ “Ù nĩgrêg nýtĩ ag tỹ tỹ jẽmẽ jé, Topẽ kuprĩg vĩ ti. Û tỹ inh ki ge ký nýtĩ ag há mũ tóg tó ti, Topẽ kuprĩg ti,” he tóg, ù tỹ tỹ êprä ke nĩ ve ên ti. Ti tỹ êmã tỹ *Tiatira* tá ke ag mũ vẽn vĩ jẽnêg mũn há vẽ.

3

Sardes tá igreja ki ke ag mũ rã

¹ Ký tóg: “ù tỹ êmã tỹ *Sardes* tá inh ki ge ký nýtĩ ag ki rĩr mũ ên mũ tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ù tỹ ã mũ vẽn vĩ jẽnêg mũ vỹ Topẽ kuprĩg tỹ 7 (ke) tỹ jagrẽ nĩ, ký tóg krĩg tỹ 7 (ke) gẽn ký jẽ nĩ gé, hem nĩ iso,” he tóg, “Ájag tỹ nén han mũ ki kanhró sóg nĩ. Vẽn kar vỹ ãjag to: “há ag nýtĩ, tar ag nýtĩ,” he ti. Há ra ãjag tóg iso krój nýtĩ. Há ký ãjag tóg ùn kãgter mũ ri ke nýtĩ. ² Nũr tovãnh nĩ. Tar nýtĩm nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg kãgter pẽ han kãn ke mũ. Ájag jykre tugnyĩm inh. Há ra tóg há tũ nĩ ver. Topẽ vỹ ãjag tỹ nén han mũ to há tũ nĩ ver. ³ Vẽn vỹ sër mẽ ãjag mũr. Ký to jykren há han nĩ. To tar nýtĩm nĩ. To vãsãn nĩ. Ájag nũgnũr ký sóg ãjag krĩg mũ jun ke mũ. Û tỹ êg tỹ nén pẽju ti tỹ êg nũr krĩg mũ jun ên ri ke han jé sóg ke mũ. Inh jun ke kurã ki kagtĩg ãjag tóg nýtĩ mũr.

⁴ Ájag kã mũ ù ag tóg há ra vẽn kavénh ja tũ nĩ, *Sardes* tá. Tag ag vỹ kur kupri ên rĩnh ke mũ. Inh mré ag nýtĩnh ke mũ. ⁵ Û tỹ isovãnh tũ ên ag vỹ kur kupri ên rĩnh kãn ke mũ. Ag jĩgĩ kykũnh ke tũ inh nĩ, inh *livro* ki. Ûn rĩnrĩr ke mũ ag jygjĩ vỹ ki ránrán ký nýtĩ. Ên ag jĩgĩ tó jé sóg ke mũ, inh panh mũ, ti tỹ jẽgnẽ jafã kar ag mũ ke gé, he tóg, hem nĩ, vẽn rán ki,” he tóg, inh mũ, ù tỹ tỹ êprä ke nĩ ve ên ti.

⁶ “Ù nĩgrêg nýtĩ ag tỹ tỹ jẽmẽ jé, Topẽ kuprĩg vĩ ti. Û tỹ inh ki ge ký nýtĩ ag há mũ tóg tónh ke mũ, Topẽ kuprĩg ti,” he tóg, ù tỹ tỹ êprä ke nĩ ve ên ti. Ti tỹ êmã tỹ *Sardes* tá ke ag mũ vẽn vĩ jẽnêg mũn há vẽ.

Filadelfia tá igreja ki ke ag mũ rã

⁷ Ký tóg: “ù tỹ êmã tỹ *Filadelfia* tá inh ki ge ký nýtĩ ag ki rĩr mũ ên mũ tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ù tỹ ã mũ vẽn vĩ jẽnêg mũ vỹ *Davi* tỹ jãnkã nón jafã vyn ký jẽ nĩ, *chave* ên ti, hem nĩ. Ti tỹ jãnkã ù nón ký ù tóg nĩfénh mãn ke tũ nĩ. Ký ti tỹ jãnkã ù nĩfénh ký ù tóg nón mãn ke tũ nĩ gé, hem nĩ, iso,” he tóg. ⁸ “Ájag tỹ nén han mũ ki kanhró sóg nĩ. Tỹ nén mág tũ ãjag nýtĩ. Há ra ãjag tóg isỹ ãjag mũ nén tó mũ ên ki króm ký nýtĩgĩ. Isovãnh ja tũ ãjag tóg nĩgĩ. Ájag mũ sóg êg tỹ jãnkã nón ên ri ke han. Ký ù tỹ ãjag jo nĩfénh ke tóg tũ ti. ⁹ Ha mẽ, sỹ nén tónh ke ti. Ájag mũ sóg ù

ag jẽgnẽnũh mũ, *Satanás* mré ke ù ag. Òn ký ag tóg: “*Judeu* vỹ tỹ êg nýtĩ,” henh ke mũ. Ký ag tóg ãjag krẽm mũgmũg kenh ke mũ, ãjag mũ: “êg kãfór ãjag tóg nýtĩ,” hen ký, ha vem nĩ. Ájag to há tãvĩ sóg nĩ. Há ký ãjag kato vãsãnsãn mũ ag vỹ tag venh ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁰ Inh vĩ ki króm ãjag tóg mũ mũr, sỹ ãjag mũ: “isovãnh tũg nĩ,” hen ký. Há ký sóg ãjag jỹ nĩgãn ke mũ, ga kri ke kar ag tỹ nén ù jagy venh ke kurã ên kã. Ti jagy tãvĩ ve jé ag tóg ke mũ, isỹ ag jykre tugnyĩm ký. ¹¹ Kãnhmar inh kãtũg ke mũ. Ájag tỹ inh ki ge ký nýtĩ tag tovãnh tũg nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ù ag tóg ãjag nýtĩg ja ki nýtĩm ký nén tỹ ãjag mũ sër tũnh ke mũ ên venh ke mũ, inhã. ¹² Û tỹ isovãnh tũ ên ag tỹ sóg ìn nũna ri ke han ke mũ, kanhkã tá. Tá ag pa mãn ke tũ nĩ. Ag kri sóg Topẽ jĩji rán ke mũ gé, Topẽ jamã jĩji ti ke gé. Êmã tỹ *Jerusalém* tãg to ken há vẽ. Kanhkã tá tóg kãtêrenh ke mũ. Kar ký sóg ag kri jĩjĩ tág rán ke mũ gé, he tóg, hem nĩ, vẽn rán ki,” he tóg inh mũ, ù tỹ tỹ êprä ke nĩ ve ên ti.

¹³ “Ù nĩgrêg nýtĩ ag tỹ tỹ jẽmẽ jé, Topẽ kuprĩg vĩ ti. Û tỹ inh ki ge ký nýtĩ ag há mũ tóg tónh ke mũ, Topẽ kuprĩg ti,” he tóg, ù tỹ tỹ êprä ke nĩ ve ên ti. Ti tỹ êmã tỹ *Filadelfia* tá ke ag mũ vẽn vĩ jẽnêg mũn há vẽ.

Laodicéia tá igreja ki ke ag mũ rã

¹⁴ Ký tóg: “ù tỹ êmã tỹ *Laodicéia* tá inh ki ge ký nýtĩ ag ki rĩr mũ ên mũ tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ù tỹ ã mũ vẽn vĩ jẽnêg mũ jĩjĩn há vỹ: “ki há tó tũn há vẽ,” he mũ, hem nĩ,” he tóg. “Ti há tugrĩn Topẽ tóg nén ù kar han ja nũgtĩ, hem nĩ iso,” he tóg. ¹⁵ “Ájag tỹ nén han mũ ki kanhró sóg nĩ. Ájag pijé goj rỹ jagy ri ke nýtĩ’. Ký ãjag pijé goj kusa ri ke nýtĩ gé’. Ájag tỹ goj rỹ jagy ên ri ke nýtĩ ran há tĩnh mũ vẽ. Ájag tỹ goj kusa ên ri ke nýtĩ ran há tĩnh mũ gé vẽ. ¹⁶ Há ra ãjag tóg goj rỹ mẽ ri ke nýtĩ, ãjag tỹ iso krój nýtĩn ký. Há ký sóg ãjag vãm sór mũ. Êg tỹ goj rỹ mẽ pra ký kujẽn ên ri ke han jé sóg ke mũ, ãjag tỹ, ha vem nĩ. ¹⁷ Vẽso ãjag tóg: “riko êg nýtĩ, há êg nýtĩ, nén ù tóg êg mũ tũg’ he tũ pẽ nĩ,” he ti. Há tũ tó ãjag tóg ti. Jagtar ãjag tóg nýtĩ, mũr, ha mẽ. Tỹ nén tũ ãjag tóg nýtĩ. Jykre kórêg ãjag tóg nýtĩ. Kur tũ ãjag tóg nýtĩ. Kyvó ãjag tóg nýtĩ. Há ra ãjag tóg ki kagtĩg nýtĩ, ãjag kórêg nýtĩ tag ki. ¹⁸ Há ký sóg ãjag mũ: “inh ki *ouro* há ên mãn kãmũ jẽg,” he sór mũ. “ãjag tỹ riko nýtĩ jé. Kur kupri kajãn nĩ, ãjag tỹ kator nýtĩ tũ nĩ jé, ãjag mũy’ãg tũ nĩ jé. Vẽnh kagta kajãn nĩ, ãjag kanẽ mũ, ãjag tỹ ve há han mãn jé. ¹⁹ Isỹ ù to há nĩ ên mũ sóg vĩ tar han ti, ti kanhrãn jé. Vẽso jykren ký ãjag jykre kórêg tovãnh nĩ. ²⁰ Mẽ há han nĩ, sỹ ãjag mũ nén tó mũ tag. Re tá inh jẽ nĩ, jãnkã tá, ký sóg tỹ tórón’ tórón’ ke mũ. Û tỹ inh vĩ mẽg mũ mũ tóg há ti. Ký tóg inh mũ nón ke mũ, jãnkã ti. Ký sóg ti ìn kã ra rãnh ke mũ. Ký sóg ti mré jẽn ke mũ. Ký tóg

inh mré jēn ke mū gé, ha mē. ²¹ Ū t̄y isovānh tū ēn m̄y s̄og: “inh mré n̄i,” he s̄or mū. K̄y t̄og inh ri ke t̄y ūn mág n̄inh ke mū. Inh panh mré s̄og t̄y ūn mág n̄i ha, is̄y ti tovānh ja tū n̄inh k̄y. K̄y t̄og tá inh mré n̄inh ke mū gé,” he t̄og, hem n̄i, v̄enh rán ki,” he t̄og, ū t̄y t̄y ēprā ke n̄i ve ēn ti.

²² “Ū n̄igr̄eg n̄yti ag t̄y t̄y jēmē jē, Topē kupr̄ig v̄i ti. Ū t̄y inh ki ge k̄y n̄yti ag hā m̄y t̄og t̄onh ke mū,” he t̄og, ū t̄y t̄y ēprā ke n̄i ve ēn ti. Ti t̄y ēmā t̄y *Laodicēia* ta ke ag m̄y v̄enh v̄i jēnēg mūn hā vē.

4

Kanhkā tá Topē m̄y v̄i há han

¹ K̄y s̄og kynhm̄y ēvānh, k̄y s̄og kanhkā jānkā vē. Hā ra t̄og nor k̄y jē n̄i. K̄y s̄og v̄enh v̄i ēn mē m̄an, v̄enh v̄i t̄y *trombeta* kyr ri ke ēn. K̄y t̄og inh m̄y: “ha k̄at̄apry,” he mū. “Ā m̄y s̄og ven s̄or mū, ājag t̄y kar k̄y n̄en venh ke mū ti,” he t̄og, v̄enh v̄i ti.

² K̄y vāhā Topē kupr̄ig t̄og inh kr̄in mū. K̄y s̄og n̄en nē vēg mū. Kanhkā tá t̄og n̄igja s̄invi kri n̄i n̄i. ³ Ti kakā t̄og jēngr̄ē n̄i, p̄o s̄invi t̄y *jaspe* mré *sardōnio* jēngr̄ē ēn ri ke. N̄igja s̄invi ēn v̄y ta no jēngr̄ē ri ke jē gé, p̄o t̄y *esmeralda* jēngr̄ē ēn ri ke. ⁴ N̄igja s̄invi ēn p̄énin n̄igja s̄invi ū t̄og n̄yti gé. ²⁴ (ke) ti n̄yti. N̄igja ēn kri k̄ofa ag t̄og n̄igni k̄y n̄yti, k̄ofa t̄y ²⁴ (ke) ag. Kur kupri r̄inh k̄y ag t̄og n̄yti. *Ouro* t̄y kr̄i t̄ogfin jafā r̄inh k̄y ag t̄og n̄yti gé. ⁵ N̄igja s̄invi ēn tá ta t̄y k̄ómkóm ke ri ke ēn t̄og v̄enh ven mū. K̄y ta t̄y t̄yr̄r he ri ke ēn t̄og mē há ti gé, v̄enh v̄i ke gé. Ti jo p̄i jónhkó gru t̄y ⁷ (ke) t̄og n̄yti gé. Topē kupr̄ig to ken hā vē, hā v̄y: p̄i jónhkó gru t̄y ⁷ (ke), he mū. ⁶ N̄igja s̄invi kakām n̄en ū t̄og n̄y n̄i, t̄y t̄og *vidro* t̄y goj n̄i ve n̄i, goj jāpri, goj kókop p̄ē.

K̄y n̄igja s̄invi ēn p̄énin ū ag t̄og n̄yti, ū t̄y ⁴ (ke) ag. Ag kakā ki ag t̄og kanē e n̄yti, kar k̄y ag p̄an̄i tá ke gé. ⁷ Ag k̄a m̄i ū t̄og m̄ig ve ri ke n̄i. K̄y ū t̄og monh ve ri ke n̄i gé. K̄y ū t̄og ēg kakā ve ri ke n̄i. Jāvo ū t̄og k̄ónhkó mág tē ti ve ri ke n̄i. ⁸ Ag kar v̄y f̄er t̄y ⁶ (ke) n̄yti. K̄y ag t̄og ag f̄er ven ja ki kanē e n̄yti gé. Kurā mré kuty ki ag t̄og jān ti. Jān to krónh ke vānh ag t̄og n̄yti. Ag jān hā vē, ha mē: “ūn mág’, mág’, mág’ v̄y t̄y ti n̄i, ēg j̄og t̄y Topē ti, ū t̄y n̄en kar han ki kanhr̄ó n̄i ēn ti. Vās̄y t̄og n̄i ja n̄igti. K̄y t̄og ūri n̄i gé. K̄y t̄og k̄at̄ig ke mū gé,” he ag t̄og ti, n̄en nē t̄y ⁴ (ke) ēn ag. ⁹ Topē v̄i t̄y ūn mág n̄i ēn hā t̄y ag t̄og jān ti. Ti m̄y v̄i há han ag t̄og ti. Ti m̄y ag t̄og: “n̄en kar hynhan há ā t̄og n̄i,” he ti, ū t̄y n̄igja s̄invi kri n̄i mū ēn m̄y. ¹⁰ Ag t̄y ti m̄y jān k̄y k̄ofa t̄y ²⁴ (ke) ēn ag v̄y m̄ūgm̄ūg ke ti, ū t̄y n̄igja s̄invi kri n̄i ēn kr̄ēm. K̄y ag t̄og ti m̄y: “Topē v̄y t̄y ā n̄i,” he ti, ūn r̄ir n̄i ēn m̄y. Ti r̄ir n̄i v̄y t̄y’ henh ke tū p̄ē n̄i. K̄y ag t̄og ag kr̄i t̄ogfin ēn vin ti, n̄igja s̄invi ēn kr̄ēm. ¹¹ Ti m̄y ag t̄og: “ēg *Senhor* v̄y t̄y ā n̄i,” he mū. “Topē v̄y t̄y ā n̄i. N̄en ū kar to j̄ykr̄ēn

k̄y ā t̄og hynhan ja n̄igti, hā k̄y t̄og ki n̄yti, ā t̄y n̄en hynhan mū kar ēn ti. K̄y v̄enh kar v̄y ā m̄y v̄i há han ke mū, ā to: “ūn mág v̄y t̄y ti n̄i,” hen k̄y,” he ag t̄og, k̄ofa ag, ū t̄y n̄igja s̄invi kri n̄i ēn m̄y.

5

Jesus t̄y livro m̄an

¹ K̄y s̄og *livro* vēg mū. *Livro* ēn v̄y gr̄in k̄y n̄y. Ū t̄y n̄igja s̄invi kri n̄i ēn v̄y *livro* ēn m̄an k̄y n̄i n̄i, ti p̄ēgia t̄y. Kā tá t̄og rán k̄y n̄i, ti ven ja tá ke gé. T̄ogfin k̄y t̄og n̄i n̄i, *livro* ti. T̄ogfin ja t̄y ⁷ (ke) t̄og n̄i. ² K̄y s̄og Topē t̄y jēnē jafā éhé tāvi vēg mū gé. V̄i t̄og mū, jamā há ra, k̄y t̄og: “ū n̄y h̄yn ti t̄ogfin kavān mū?” he mū.

³ Hā ra ag t̄og vēg tū n̄i, kanhkā tá, ēprā, v̄enh kupr̄ig ag k̄a m̄i ke gé. K̄y ū t̄y *livro* kavān ke t̄og tū ti, ti rá ve jē. ⁴ K̄y s̄og f̄y mū. Inh m̄y t̄og e ti, ū t̄y *livro* kavān ke tū t̄in k̄y. ⁵ K̄y k̄ofa ag k̄a ū t̄og inh m̄y: “f̄y t̄ūg ra,” he mū. “*Davi* kr̄ē’kr̄ē ag k̄a ūn pir ēn t̄og m̄ig tar ri ke n̄i. K̄y t̄og v̄enh kar t̄y h̄en ri ke ja n̄i. Ēn v̄y ti t̄ogfin t̄y ⁷ (ke) ēn kygvān ki kanhr̄ó n̄i. K̄y t̄og *livro* ki rá ēn venh ke mū,” he t̄og inh m̄y.

⁶ K̄y s̄og n̄igja s̄invi ēn jo *cordeiro* vēg mū, mé kr̄ē ēn ti. N̄en nē t̄y ⁴ (ke) ag v̄y ti p̄énin n̄yti, k̄ofa ag ke gé. K̄y t̄og t̄y ag t̄y tānh k̄y r̄ir m̄an ēn ri ke jē. N̄ika t̄y ⁷ (ke) ti t̄og, kanē t̄y ⁷ (ke) ke gé. Topē kupr̄ig to ken hā vē, hā v̄y: n̄ika t̄y ⁷ (ke) mré kanē t̄y ⁷ (ke), he mū. Topē v̄y ti jēnē ja n̄i, ti t̄y ga kar m̄i t̄ūg jē. ⁷ K̄y *cordeiro* ēn v̄y ū t̄y n̄igja s̄invi kri n̄i ēn tá jun mū. K̄y t̄og ti ki *livro* ēn m̄ag mū, ū t̄y ti p̄ēgia t̄y *livro* m̄an k̄y n̄i ēn ti ki. ⁸ K̄y n̄en nē t̄y ⁴ (ke) ēn ag v̄y m̄ūgm̄ūg ke k̄an mū, k̄ofa t̄y ²⁴ (ke) ag ke gé. *Cordeiro* ēn kr̄ēm ag t̄og m̄ūgm̄ūg ke k̄an mū sir. K̄ofa ag v̄y v̄ākyn jafā t̄y *harpa* génh k̄y n̄yti, p̄énky t̄y *ouro* génh k̄y ke gé. P̄énky ēn k̄a ki t̄og f̄or n̄i, p̄un k̄y ger há han jafā ēn t̄y, hā v̄y: ēg t̄y Topē mré v̄ēmēn ti, he mū. ⁹ *Cordeiro* ēn m̄y ag t̄og jān mū. *Jesus* jē tag t̄o ag t̄og mū, ha mē. “Ā hā ne *livro* m̄an k̄y ti t̄ogfin kygvāg mū ha’. Ā t̄en ja ag t̄og n̄i, k̄y ā t̄og ter k̄y ēprā ke ag kygām, Topē m̄y, v̄enh v̄i kar t̄o ti ag k̄a m̄i, *naçāo* kar ag k̄a m̄i. *Povo* kar ag k̄a m̄i ā t̄og ū ag kygām ja n̄igti. ¹⁰ Ā t̄y ūn kygām mū ag m̄y ā t̄og v̄enh r̄anhr̄aj n̄im ja n̄i gé, ag t̄y ā m̄y ā tū ki r̄ir jē, ag t̄y t̄y Topē m̄y r̄anhr̄aj t̄i n̄yti jē. K̄y ag t̄og ēprā ke ag kri t̄y ūn mág n̄y t̄inh mū,” he ag t̄og, k̄ofa ag, jānjān k̄y.

¹¹ K̄y s̄og Topē t̄y jēgnē jafā t̄y h̄en ri ke vēg mū gé, *mil* t̄y h̄en ri ke. N̄igja s̄invi ēn jo ag t̄og n̄yti, n̄en nē t̄y ⁴ (ke) ēn ag mré, k̄ofa ag mré ke gé. ¹² Jānjān k̄an ag t̄og mū gé, jamā há ra. K̄y ag t̄og: “*cordeiro* tag t̄en ja ag t̄og n̄i. Hā k̄y t̄og ūri t̄y ūn mág jē,” he mū. “T̄y t̄og v̄enh kar kri ūn mág jē ha. Riko t̄og jē ha. Ki kanhr̄ó t̄og jē ha. Tar t̄og jē ha. V̄enh kar v̄y ti m̄y v̄i há han mū ha,” he ag t̄og, Topē t̄y jēgnē jafā ag.

¹³ Kÿ vāhā kanhkā tñ kar ag vÿ jānjān mū, jamā há ra, ēprā ke kar ag ke gé, vēnh kuprīg kar ag ke gé, goj ki ke kar ag ke gé. Kÿ ag tóg: “ū tÿ nġja sġnvī kri nġ ěn mÿ ěg tóg vġ há han ke mū ha, *cordeiro* ěn mÿ ke gé,” he mū. “Ag pir mÿ ag tóg tÿ ũn mág nÿtġ. Vēnh kar kri ke vÿ tÿ ag nÿtġ. Kÿ ag tóg tū’ henh ke tū pē nġ,” he ag tóg mū sir, vēnh kar pē ěn ag.

¹⁴ Kÿ nén nē tÿ 4 (ke) ěn ag vÿ tóg vġ mū gé sir. “Hā vē,” he ag tóg mū. Kÿ kófa ag tóg mūgmūg ke kñn mū sir, “Topē vÿ tÿ ā nġ,” hen kÿ.

6

Jesus tÿ livro tógfġ kygvān

¹ Kÿ sóg *cordeiro* tÿ ti tógfġ ve kavān vėg mū sir, ti tógfġ tÿ 7 (ke) ěn ag kā ũn ve ěn ti. Kÿ sóg nén nē tÿ 4 (ke) ag kā ũ vġ mēg mū gé sir. Ti vġ vÿ ta tÿ tÿrÿr he ri ke nġ. “Tág,” he tóg. ² Kÿ sóg vėsÿjām ěvānh kÿ kāvāru kupri vėg mū. Ũ tÿ kri nġ vÿ vyj vÿn kÿ nġ. Ti mÿ ag tóg krġ tógfġ jun mū, ti tÿ tÿ ēprā ke kar kri ke jēn kÿ.

³ Kÿ *cordeiro* vÿ ti tógfġ ũ kavāg mū gé. Ti tógfġ régre tá krÿg vē sir. Kÿ nén nē ag kā mġ ũ tóg: “tág,” he mū gé. ⁴ Kÿ kāvāru kusūg vÿ jun mū. Ũ tÿ kri nġ ěn mÿ ag tóg róro tėj jun mū, ti tÿ ēprā ke ag tÿ jagnē kato vāsānsān han jē, ēprā ke ag tÿ jagnē kagtén jé sir.

⁵ Kÿ *cordeiro* ěn tóg ti tógfġ ũ kavāg mū gé. Ti tógfġ tāgtū tá krÿg vē sir. Kÿ nén nē ag kā mġ ũ tóg: “tág,” he mū gé. Kÿ sóg vėsÿjām ěvānh kÿ kāvāru sá vėg mū sir. Ũ tÿ kri nġ ěn vÿ ěg tÿ nén ũ kar kufyg jafā mñ kÿ nġ nġ, ěg tÿ nén ũ kar kāmūn jafā ti. ⁶ Kÿ sóg nén nē tÿ 4 (ke) ěn ag kā ũ vġ mēg mū gé, kÿ tóg: “*trigo tÿ quilo* pir mñ jé ag tóg ke mū ha, *por dia* kaja to,” he mū, kÿ tóg kaja e ti. “Ke tū nġn kÿ ag tóg *cevada tÿ quilo* tāgtū mñ ke mū, *por dia* kaja ěn to, (kÿ tóg kaja e ti gé). *Azeite* vóg tóg nġ há ra, *vinho* vóg tūg nġ gé, kaja si ěn to ti fón nġ,” he tóg mū, vēnh vġ ti.

⁷ Kÿ *cordeiro* ěn tóg ti tógfġ ũ kavāg mū gé. Ti tógfġ tÿ 4 (ke) tá krÿg vē sir. Kÿ nén nē ag kā mġ ũ tóg: “tág,” he mū gé. ⁸ Kÿ sóg kāvāru ũ vėg mū. Há ra tóg vėser jógtānh ěn ri ke nġ. Ũ tÿ kri nġ ěn tóg ěg tén ti. Kÿ vēnh kuprīg ag vÿ ti nón kāmū mū gé. Ag tÿ ēprā ke ag vēnh kápóv tÿ 4 (ke) ag kā ti vēnh kápóv pir ag kagtén ke vē, róro tÿ, ag kókir tÿ ke gé, vēnh kaga tÿ ke gé, mġg tÿ ke gé.

⁹ Kÿ *cordeiro* vÿ ti tógfġ ũ kavāg mū gé. Ti tógfġ tÿ 5 (ke) tá krÿg vē sir. Kÿ sóg nġja sġnvī ěn krēm ěvānh kÿ, ag tÿ Topē vġ tugrġn ũn kagtén mū ag kar kuprīg vigvėg mū. Topē vġ tó to krónh ke ja tū ag tóg nġ. Há kÿ ag tóg ag kagtén ja nġtġ, ũ tÿ ag vġ jēmē sór ja tū ěn ag. ¹⁰ ěn ag vÿ jamā há ra: “*Senhor*,” he mū. “Ũn mág vÿ tÿ ā nġ. Á tÿ nén tó mū ěn han á tóg ti. Á mÿ kñnhmar ēprā ke ag jÿkre tugnÿm sór

tū, ā tÿ ag vóg kónān jé, ag tÿ ěg kagtén ja tag tugrġn?” he ag tóg mū. ¹¹ Kÿ tóg ag mÿ kur kupri junjun kÿ ag mÿ: “toreg ver;” he mū. “Ũ ag tóg nÿtġ gé, ag tÿ ũn kagtén ke mū ũ ag, ājag mré ke ũ ag. Topē vÿ ag nġkré, kÿ tóg ki kanhró nġ, ag tÿ ũ tÿ ěn ri ke kagtén ke mūn ki. Ag tÿ ājag mré ke ěn ag kagtén kñn kar kÿ tóg ag jÿkre tugnÿm kñn ke mū, ha vem nġ,” he tóg, ag tÿ ũn kagtén mū ěn ag mÿ.

¹² Kÿ sóg *cordeiro* ve mñn mū. Kÿ tóg *livro* tógfġ ũ kavāg mū gé. Ti tógfġ tÿ 6 (ke) tá krÿg vē sir. Kÿ ga tóg jūrġn ke mū. Rā vÿ kutÿ he mū, kur sá kutÿ ěn ri ke. Kÿsā vÿ kusūg’ he mū gé. ¹³ Kÿ krġg vÿ vár kñn mū gé. Kejēn kākā tóg ka tÿ vyryn vyryn ke tġ. kÿ ti kanē tóg vár kñn tġ, ti tánh ra. Ge ti nġnh mū, krġg vár kñn ke mū tag ti. ¹⁴ Kÿ kanhkā vÿ tū’ he mū gé. ěg tÿ *livro* grġn ěn ri ke ti nġ, kanhkā tūg ti. Pānónh vÿ tūg kñn mū gé, goj vāsó kar ke gé. ¹⁵ ěprā ke ag vÿ pānónh nor krēm vēnh pigjunh mū, pāró vāsó krēm, pā’i ag, vēnh kar kri ke ag, ag pā’i ag mré há, ũn riko ag mré há, ũn tar ag mré há, ũn *camarada* ag mré há, ag *patrão* ag mré há, ēprā ke kar ag mÿr, ha mē. ¹⁶ Kÿ ag tóg pānónh mÿ vġ mū, pāró mÿ ke gé. “Ha ěg kri vár. Ha ěg kri tÿ tam ké. Ha ěg pigju. *Cordeiro* ěn vÿ ěg to jū mū. Kÿ ũ tÿ nġja sġnvī kri nġ ěn vġ ěg ki ěvānh mū. Ag jo ěg pigju,” he ag tóg mū, ón kÿ, ēprā ke kar ag, pānónh kar mÿ. ¹⁷ “Ag tÿ ěg to jūnh ke vē. Pétēm ti huri, kurā kórėg tag ti. Krenkren ke tū ěg tóg nġ,” he ag tóg mū, ēprā ke kar ag, *cordeiro* ěn jū kamėg kÿ.

7

Topē tÿ jēnē jafā tÿ ũn e ránrán

¹ Kÿ sóg ga fyr mġ ěvānh kÿ Topē tÿ jėgnē jafā tÿ 4 (ke) ag vigvėg mū. Ga péno tÿ 4 (ke) ki ag jėgġg kÿ nÿtġ. Kÿ ag tóg kākā tÿ 4 (ke) ag ki rġr nÿtġ gé, kākā tÿ hē ká tá mū tū nġ jé. Kÿ kākā tóg tū ti, ga krġ, goj kri ke gé, ka ká mġ ke gé. ² Rā jur ja tá sóg Topē tÿ jēnē jafā ũ kātġg vėg mū gé. Topē tÿ ěg ránrán jafā ma tóg kātġi mū. Kÿ tóg kanhkā ra táprÿ mū. Kÿ tóg Topē tÿ jėgnē jafā tÿ 4 (ke) ěn ag mÿ vġ mū. Topē vÿ ag mÿ: “ga mré goj kókēn nġ,” he ja nġ, ũ tÿ 4 (ke) ěn ag mÿ. ³ Kÿ ũ tÿ vēnh rán jafā ma kātġi mū ěn tóg ag mÿ: “toreg ver;” he mū. “Ga vóg tūg nġ ver, goj ke gé, ka ke gé,” he tóg. “ěg tÿ ver Topē mÿ ránhrāj tġ ag ránrán sór vē, ag kakā ki,” he tóg, Topē tÿ jēnē jafā ti, ũ tÿ 4 (ke) ěn ag mÿ. ⁴ Kÿ tóg ag ránrán ti mū. Ũ tÿ 140 mil (ke) ag há vē, fag mré há, ti tÿ *Israel* krē krē ag kar ká mġ ũn ránrán mū ag. Ti *número* mē inh. ⁵ *Judá* krē tÿ 12 mil (ke) tóg rán kÿ nÿtġ, *Rubem* krē tÿ 12 mil (ke) ke gé, *Gade* krē tÿ 12 mil (ke) ke gé, ⁶ *Aser* krē tÿ 12 mil (ke) ke gé, *Naftali* krē tÿ 12 mil (ke) ke gé, *Manassés* krē tÿ 12 mil (ke) ke gé, ⁷ *Simėdo* krē tÿ 12 mil (ke) ke gé, *Levi* krē tÿ 12 mil (ke) ke gé, *Issacar* krē tÿ 12 mil (ke) ke gé,

⁸ *Zebulom* krē tỳ 12 mil (ke) ke gé, *José* krē tỳ 12 mil (ke) ke gé, *Benjamim* krē tỳ 12 mil (ke) ke gé. Ēn ag ránrán kân tóg mü, Topē tỳ jēnē jafā ti.

Ūn e tỳ Topē mỳ vī há han

⁹ Tag pāte sóg ūn tỳ hēn ri ke ag vigvég mü. E tāvín ag nýtī. Kỳ ū tỳ ag nǐgrēn ke tóg tū ti. Tỳ ag ēprā ke ja nýtī. *Nação* kar kâ mü ke ū ag vỹ tá nýtī, *povo* kar kâ mü ū ag ke gé, vēnh vī kar tó tí ag kâ mü ū ag ke gé. Kur kupri rǐnh ký ag tóg nýtī. Nǐgja sǐnvī ēn pēnǐn ag tóg jēgēg ký nýtī, *cordeiro* rǐnve. Tānh féj génh ký ag tóg nýtī. ¹⁰ Ēn ag vỹ jamā há ra: “Topē hā vỹ ēg krenkren han mü,” he mü. “Ū tỳ nǐgja sǐnvī kri nǐ ēn vỹ ēg krenkren han mü, *cordeiro* ti ke gé,” he ag tóg mü.

¹¹ Topē tỳ jēgnē jafā kar ag vỹ nǐgja sǐnvī ēn pēnǐn nýtī gé, ūn e ēn ag mré. Kófa ēn ag pēnǐn ag nýtī, nēn nē tỳ 4 (ke) ēn ag pēnǐn ke gé. Nǐgja sǐnvī ēn krēm mügmüg ke ký ag tóg ū tỳ kri nǐ ēn mỳ: “Topē vỹ tỳ ā nǐ,” he mü. ¹² Ký ag tóg: “hā vé, vēnh kar jé Topē hā mỳ vēnh vī há tó,” he mü. “Topē hā vỹ sǐnvī jē. Ti hā mỳ ēg tóg vēnh vī há tó tí. Tỳ tóg ūn mág jē, vēnh kar kri, ūri. Hā vē,” he ag tóg mü, Topē tỳ jēgnē jafā ag.

¹³ Ký kófa ēn ag kâ ū tóg inh mỳ: “ag tỳ hē ri ke nē hýn, hā ký ag tóg kur kupri rǐnh ký nýtī?” he mü. ¹⁴ Ký sóg ti mỳ: “inh pijé ki kanhró nǐ,” he mü. “Ā hýn tóg ki kanhró nǐ,” he sóg ti mỳ. Ký tóg inh mỳ: “nēn ū jagy mág pē ve ja ag tóg nǐ, *cordeiro* tugrǐn,” he mü. “Ag vóg kónān jagy han ag tóg. Ag kur kygfa ag, *cordeiro* kyvénh tỳ, ký tóg kupri nýtī, ag kur ti. ¹⁵ Ký ag tóg Topē nǐgja sǐnvī pēnǐn nýtī. Ti ránhrāj han ag tóg tí, kurā kar ki, kuty ki ke gé, ti ĩn krēm. Ū tỳ nǐgja sǐnvī kri nǐ ēn vỹ ag jý nǐgān mü. ¹⁶ Ag pijé kókir mǎn ke mü. Ag pijé og'og sór mǎn mü. Rā vỹ ag pūn mǎn ke tū nǐ ha, nēn ū gru ke gé, ¹⁷ *cordeiro* tỳ ag ki rǐr ký, ū tỳ nǐgja sǐnvī tá jē ēn ti. Ag tať tǐg jé tóg ke mü, goj nǐhýg ja ra. Goj tỳ ag rǐnrǐr han mü ēn ra tóg ag tať tǐg ke mü. Topē vỹ ag kygfý tỳ tǐ! hēnh ke mü,” he tóg inh mỳ, kófa ti, ūn e ēn ag to.

8

Livro tógfī tỳ ēgno

¹ Ký *cordeiro* vỹ *livro* tógfī tỳ ēgno kavāg mü. Ti tógfī tỳ 7 (ke) tá krýg hā vē. Ký tóg katy' he mü, kanhkā tá, *meia hora* ki. ² Ký sóg Topē tỳ jēgnē jafā tỳ 7 (ke) ag vég mü. Ag mỳ ag tóg *trombeta* tỳ 7 (ke) junjun mü. Topē nǐgja sǐnvī jo ag tóg nýtī.

³ Ký Topē tỳ jēnē jafā ū tóg *ouro* tỳ pēnky ma kǎti mü, ēg tỳ ki Topē mỳ ger há pūn jafā ēn ti. Nǐgja sǐnvī ēn to tóg jē mü. Ký ag tóg ti mỳ ka jēnjo ger há tỳ hēn ri ke jun mü, ti tỳ Topē mỳ pūn jé. Ēprā ke tỳ Topē ki ge ký nýtī kar ag tóg Topē mré vēmēn tí. Ag vǐ ja ēn mré

tóg ti ger há ēn pūn sór mü, Topē mỳ, Topē tỳ jēnē jafā ti. ⁴ Ký tóg sir pūn mü, Topē kato jē ký. Ký ti ger há ēn tóg kynhmý tǎpny mü sir, Topē tū ag tỳ ti mré vēmēn ja ēn mré hā. ⁵ Ký Topē tỳ jēnē jafā ēn tóg pēnky ēn fǎn mü, pránh gru tỳ. Topē mỳ nēn ū kar pūn jafā tá tóg pránh gru ēn mǎg mü. Ký tóg pēnky kâ kâ nǐm ký ga kri fón mü sir. Ký ta tóg kómkom ke ký tǐrǐr he mü, ga kri. Ký ga tóg jǐrūn ke mü gé sir.

Ag tỳ trombeta kynkyn

⁶ Ký Topē tỳ jēgnē jafā tỳ 7 (ke) ēn ag tóg vēnh kân mü sir, ag tỳ *trombeta* kynkyn jé. ⁷ Ký ūn ve tóg ti tū kyn vēn mü. Ký nǎfy tóg ēprā ke ag kri vár mü, pǐ mré hā, vēnh kyvénh mré hā ke gé. Ký ga vēnh kǎpov tǎgtū ag kâ ti vēnh kǎpov pir tóg kugpūr kân mü, ka mré hā. Re vỹ pūr kân pē han mü sir.

⁸ Ký Topē tỳ jēgnē jafā tỳ 7 (ke) ēn ag kâ ū tóg *trombeta* kyn mü gé. *Trombeta* rége vē sir. Ký nēn ū tóg goj kafā tū ki kutē mü. Hā ra tóg tỳ pānónh gru nǐ ve nǐ, pānónh mág tǎvī. Ký goj vēnh kǎpov tǎgtū ag kâ ti vēnh kǎpov pir tóg vēnh kyvénh ri ke nǐ. ⁹ Goj ga vēnh kǎpov tǎgtū ag kâ ti vēnh kǎpov pir tóg kǎgter kân mü gé. Goj kri mü mü ēn, *barco* ēn vēnh kǎpov tǎgtū ag kâ ti vēnh kǎpov pir tóg tū' he kân mü gé, pānónh ēn tugrǐn.

¹⁰ Ký Topē tỳ jēgnē jafā tỳ 7 (ke) ēn ag kâ ū tóg *trombeta* kyn mü gé. *Trombeta* tǎgtū vē sir. Ký krǐg mág pē tóg kanhkā tá kǎtēre mü. Hā ra tóg gru nǐ, pǐ gru ēn ri ke. Ký tóg goj nǐhýg vēnh kǎpov tǎgtū ag kâ ti vēnh kǎpov pir kri kutē mü. ¹¹ Krǐg ēn jǐjin hā vỹ: “fa,” he mü. Ký goj ēn tóg fa nǐ sir. Ký ēprā ke tỳ hēn ri ke ag vỹ kǎgter mü, goj kórég ēn kron ký.

¹² Ký Topē tỳ jēgnē jafā tỳ 7 (ke) ēn ag kâ ū tóg *trombeta* kyn mü gé. *Trombeta* tỳ 4 (ke) vē sir. Ký nēn ū tóg rá kókég mü. Ký jēngre tóg sǐ' he mü, kysǎ jēngre ti ke gé, krǐg kar jēngre ti ke gé. Jēngre vēnh kǎpov tǎgtū ag kâ ūn pir tóg tū' he mü. Ký tóg kuty tǎvī ný.

¹³ Ký sóg kónhkó mág vég mü, ti tē tǐn ký, kynhmý. Ēn vỹ jamā há ra prēr mü. “!.Jagy ti tǐnh mü, jagy ti tǐnh mü, ēprā ke ag mỳ.! !.Topē tỳ jēgnē jafā tǎgtū ū ag vỹ ag tū ti kynkyn ke mü ha, ký tóg kórég tǎvī nýnh mü ha,” he tóg mü, kónhkó gé ti.

9

¹ Ký Topē tỳ jēgnē jafā tỳ 7 (ke) ēn ag kâ ū tóg *trombeta* kyn mü gé. *Trombeta* tỳ 5 (ke) vē sir. Ký sóg krǐg vég mü. Kanhkā tá tóg kǎtēre ja nǐ, ēprā. Ký ag tóg ti mỳ nǐgme nón jafā fig mü, *chave* ti, krǐg ēn mỳ. ² Ký tóg nón mü sir, nǐgme ti. Hā ra nǐja tóg tá tǐm tǐm ke mü, nǐja tar pē. Ký rá tóg kuty' he mü. Ga kri tóg kuty' he kân mü. ³ Nǐja ēn kâ tá tóg vāhā kǎpa mü, tỳ ópā tỳ hēn ri ke nýtī ve ti. Hā ra tóg pýn kakrā tar ri ke nýtī, tỳ ópā nýtī

ve ěn ti. ⁴ Ti pijé re ko tí'. Ti pijé ka féj ko tí'. Ti pijé ěkré ko tí gé'. Ti tý ěprá ke ag mý věnh kaga han kátig vē. ěprá ke ũ ag tóg tý Topě tý rágrá tú nýtí, ag kaká ki. ěn ag tý ag mý věnh kaga han há jé ag tóg junjun mũ, tý ópá nýtí ve ěn ag. ⁵ Ag pijé ěprá ke ag kágtén mũ há ra'. Kysá tý 5 (ke) ki ag tóg ěprá ke ag mý věnh kaga nĩm mũ. Ag tý ag vóg ký tóg pýn kakrá tý ěg tugtán ri ke ní, ti kaga ti. ⁶ Ký ěprá ke ag tóg kágtér sór mũ, ti kaga jagy to. Há ra ag tóg kágtér ke tú nĩ, kysá tý 5 (ke) ěn ki. Ag kágtér sór mũ ra ag tóg kágtér ke tú pě ní.

⁷ Ópá ěn tóg tý kávaru ve nýtí. Kávaru tý věnh génh mũnh ke ri ke tóg nýtí. *Ouro* tý ag tóg krí tógfí nýtí. Ag kaká vỹ ěg kaká ri ke ní. ⁸ Ag gáňh vỹ fag gáňh téj ri ke ní gé. Ag já vỹ mĩg já ri ke ní. ⁹ Ag fár tóg tý *ferro* tý *camisa* ri ke ní. Ag fěr tý ránhráňh he tóg mē há tí. Ký tóg kávaru tý hěn ri ke tý karósa tý hěn ri ke nýgnýn ri ke ní, ag tý věnh génh mũnh ken ký. ¹⁰ Ag my ká tóg jé, ag prěj ti, pýn kakrá prěj ri ke ti. Ag my tý ag tóg ěprá ke ag vóg kónán tí, kysá tý 5 (ke) ki. ¹¹ Ú tý nũgme ki rĩr tí ěn, ũ tý Topě tý jěně jafá ri ke ní ěn vỹ tý ag pá'i mág ní, ópá ěn ag pá'i mág. *Hebreu* ag ví ki ti jiji vỹ: *Abadom*, he mũ, ký tóg *Grego* ag ví ki: *Apolião*, he mũ, há vỹ: nén ũ kar kókég tí, he mũ, ěg ví ki.

¹² Nén jagy ve ve inh huri. Sý nén jagy rěgre venh ke nē ha.

¹³ Ký Topě tý jěgně jafá tý 7 (ke) ěn ag ká ũ tóg *trombeta* kyn mũ gé. *Trombeta* tý 6 (ke) vē sir. Ký sóg věnh ví mēg mũ. Topě mý nén ũ pũn jafá tý *ouro* tá tóg mē há tí, věnh ví ti, *mesa* ěn péno tý 4 (ke) ki. ¹⁴ Věnh ví ěn tóg ũ tý kyn mũ ěn mý: “Topě tý jěgně jafá tý 4 (ke) ěn kygván tíg,” he mũ. “Ŭ tý goj mág tý *Eufrates* tá sigse ký nýtí ěn ag kygván tíg,” he tóg. ¹⁵ Ký tóg ũ tý 4 (ke) ěn ag kygván tí mũ. Tá ag tóg jávánh nýtí ja nĩgtí, ag tý ěprá ke tý hěn ri ke ag kágtén jé. Topě vỹ ag mý ag tý kurá ki ag kágtén ke mũ ěn nĩm ja ní. ěprá ke věnh kápóv tágtú ag ká ũn pir ag kágtén kán jé ag tóg ke mũ, Topě tý jěgně jafá tý 4 (ke) ěn ag. ¹⁶ Ag krēm *soldado* ag *número* mē inh, ũ tý kávaru kri mũgtí ag. *200 mil* (ke) ag nýtí, ag krēm *soldado* ag. ¹⁷ Ký sóg ag vég mũ, *soldado* tý kávaru kri mũ mũ ag. *Ferro* tý ag *camisa* nýtí. Ký ũ ag tóg kusũg nýtí, pí kusũg ri ke. Ŭ ag tóg táňh nýtí. Ŭ ag tóg māréro nýtí. Kávaru kri vỹ mĩg krí ri ke nýtí. Ag jěnká tá pí gru tóg kácutē mũ, nĩja ke gé. ¹⁸ Tag tý ag tóg ěprá ke ag kágtén ke mũ, pí tý, nĩja tý, kávaru ag. ¹⁹ Nén tý kávaru jěnká tá kácutē mũ ěn vỹ ěprá ke ag kágtén ke mũ. Kávaru ěn my vỹ tóg tý pýn ve ní, pýn krí. ěn tý ag tóg ěprá ke ag kókén ke mũ gé.

²⁰ ěprá ke ũ ag tóg há ra krenkren ke mũ ver. Ag kágtén kán ke tú ag tóg ní ver. Ký ũn krenkren mũ ag pijé Nén-Kórég ag továnh

mũ'. Věnh kágrá továnh tú ag nýtí, pó tý věnh kágrá ěn, ka tý věnh kágrá ěn ke gé. Ver ag tóg tag kar to: “Topě vỹ tý ti ní,” he tí gé. Ag tý vēsóg ki věnh kágrá hynhan mũ ra tóg ag mý tý Topě ní ve ní, ti kaně tú ra, ti nĩgrěg nor tú ra, ti tíg vánh há ra. ²¹ Ag pijé ag jykre továnh sór mũ', ěprá ke krenkren mũ ěn ag. Jagně kágtén ag tóg mũgtí. Kujá jykre han ag tóg mũgtí. Ag prú tú fag mré ag tóg nýgný mũgtí. Fag mén tú ag mré fag tóg nýgný mũgtí gé. Jagně tý nén ũ pigju ag tóg mũgtí gé, ěprá ke ag.

10

Livro sí

¹ Ký sóg Topě tý jěně jafá tar ũ vég mũ. Kanhká tá tóg kátère mũ. Kanhká góg vỹ ti kri rúm ke ký ný ní. Ti krí kri ta no tóg věnh ven mũ. Ti kaká vỹ rá ri ke ní. Ti fa vỹ pí gru ri ke nýtí. ² *Livro sí* tý tóg jén ke ký mán ký jě ní. Ti pėgja tý tóg goj kafá tú sán mũ. Ký tóg ti jakánh tý ga sán mũ. ³ Prěr tóg mũ sir, jamá há ra. Ký tóg tý mĩg kry mē tí, tí prěr ti. Ký ta tý týrýr he tý 7 (ke) vỹ ti ví kafán mũ, jamá há ra. ⁴ Ký sóg ta tý týrýr he mũ ěn ví rán sór mũ. Há ra ũ tý kanhká tá ví mũ tóg inh mý: “rán túg ní,” he mũ. “Ta tý týrýr he mũ ěn ví tó sór túg ní, ũ mý,” he tóg.

⁵ Ký Topě tý jěně jafá ěn, ũ tý goj mré ga kri jě mũ ěn tóg ti nígé tý kanhká ki ven mũ, ti pėgja tý. ⁶ Ký tóg: “sý ki há tónh ke vē,” he mũ. “Topě vỹ ki kanhró ní,” he tóg. “Ŭn rĩr ní ěn vỹ ki kanhró ní, ũn ter vánh ěn. Ŭ tý kanhká mré, ga han mũ ěn vỹ ki kanhró ní, ũ tý goj han mũ ěn ti, ũ tý ũn rĩnrĩr nýtí kar ag hynhan mũ ěn ti,” he tóg. “Ha vē, ti tý nén han ke mũ ěn továnh mán ke tú ti ní ha, Topě tí. ⁷ Ti tý jěgně jafá tý 7 (ke) ěn ag ká ũ vỹ *trombeta* kyn ke mũ. Ký tóg ũ tý 7 (ke) tá krýg ke mũ. Ti tý kyn ký Topě vỹ ti tý nén han sór mũ ěn han ke mũ ha, ti tý vāsý to jykren mũ ěn ti. Há tó ja ti ní, ti ránhráj han tí ag mý, ti ví tó tí ag mý ke gé, Topě tí,” he tóg, Topě tý jěně jafá ti.

⁸ Ký kanhká tá ke ũ tóg inh mré vēmén mán mũ. Inh mý tóg: “ha tíg,” he mũ. “*Livro sí* tý jén ke ký ní ěn mán tíg,” he tóg. “Ŭ tý goj mré ga sán ký jě ěn ki *livro* mán tíg,” he tóg. ⁹ Ký sóg tíg ký ti mý *livro* to ví mũ. Ký tóg inh mý: “té, ko ra,” he mũ. “Mýg ri ke ti ní, á tý kon ký. Kar ký tóg há ra fa nĩnh mũ, ha ven ní,” he tóg. ¹⁰ Ký sóg *livro sí* ěn mán ký ko mũ. Ký tóg mýg ri ke ní. Isý ko kar ký tóg fa ní sir.

¹¹ Ký ũ tóg inh mý: “Topě tý nén hynhan ke mũ tó mán jě á tóg ke mũ,” he mũ. “Ti tý *povo* kar, *nação* kar, pá'i krēm he kar, pá'i kar ag tý nén hynhan ke mũ tó jě á tóg ke mũ,” he tóg, věnh ví ti.

11

Ŭ tý Topě ví tó tí ag

¹ Kÿ ag tóg inh mÿ vãn jun mÿ, vãn tÿ nén ù kãmun jafã ti. Kÿ ù tóg inh mÿ: “tãg’,” he mÿ. “Topê ïn kãmun nÿ, Topê mÿ nén ù pÿn jafã mré hä. Û tÿ krêm Topê mré vémén nÿtÿ ên ag nÿgrén nÿ gé. ² Topê ïn vãso ên kãmun tóg nÿ hä ra. Fóg ag tÿ vë, kÿ kãmun tÿg nÿ. Kysã tÿ 42 (ke) ki fóg ag tóg êmã ên kókén ke mÿ, Topê tÿ êmã to: “isÿ vë,” he mÿ ên ti. ³ Û tÿ inh vÿ tó tí régre ag jëgnë jé sóg ke mÿ. Kur kórég rÿnh kÿ ag tóg isÿ ag mÿ nén tónh ke mÿ ên tónh ke mÿ, kurã tÿ 1260 (ke) ên ki,” he tóg inh mÿ, ag kã mÿ ù ti.

⁴ Topê vÿ tó tí régre ên ag vÿ Topê vÿ to tar nÿtÿ, ka tÿ *oliveira* tar ên ri ke. Kÿ ag tóg néj gru ri ke nÿtÿ, néj tÿ kri fëg jafã kri nÿtÿg kÿ. Û tÿ tÿ êprã ke ag kri ke ên rä hä ti nÿtÿ, néj tÿ kri fëg jafã régre ên ti. Tag ri ke ag nÿtÿ, Topê vÿ tó tí régre ên ag. ⁵ Û tÿ ag kato vãsãn kÿ ag tóg pÿ tÿ ag jënkã tá kãkutê mÿ ên tÿ ag tÿ tÿ’ he tÿ, ù tÿ ag kato vãsãnsãn mÿ ag tÿ. Hä kÿ ag kãgter kãn’ he tÿ, ù tÿ ag vóg kónãn sór mÿ ag. ⁶ Ag tÿ Topê vÿ tón kÿ ag tóg, ag tÿ ta kutê kamêg sór kÿ ti kutê kamêg tÿ, kÿ tóg kutê tÿ nÿgtÿ. Ag tÿ goj tÿ vënh kyvénh ri ke han sór kÿ ag tóg tÿ han tÿ gé. Ag tÿ ga kri ke ag vóg kónãn sór kÿ ag tóg ag vóg kónãn tÿ gé. Nén ù jagy tÿ hën ri ke hynhan ag tóg tÿ, Topê vÿ tó tí régre ên ag.

⁷ Kejën ag tóg kãmén kãn mÿ sir, Topê tÿ ag mÿ nén tó mÿ ên ti. Kÿ nÿgme tá mÿg tóg kãkutê mÿ, kÿ tóg ag to rãrá kÿ ag kãgtén mÿ. ⁸ Ag kãgter kÿ ag tóg êmã kuju tá vãr kÿ nÿtÿ nÿ, êg *Senhor* tÿ êmã tá ka to sa ja ên tá. Êmã ên tá ke ag jÿkre tóg êmã tÿ *Sodoma* tá ke ag jÿkre ri ke nÿ, ga tÿ *Egito* tá ke ag jÿkre ri ke ti nÿ gé. ⁹ Kurã tãgtÿ mré kurã kuju ki ag tóg vësér ên vigvég mÿ. Vënh kar ag vÿ ag vigvég mÿ, *povo* kar ag, pã’i krêm ke kar ag, vënh vÿ kar tó tí ag kar ke gé. Ag pijé ga krêm ag pigju mÿ’, vësér ên ag. ¹⁰ Êprã ke kar ag mÿ tóg sér tÿ, ag kãgter ti. Fénhta mág han ag tóg mÿ. Jagnë mÿ ag tóg *presente* jëgnëg mÿ. Topê vÿ tó tí tag ag vÿ êprã ke ag vóg kónãn jagy han ja nÿgtÿ, hä kÿ tóg ag kãgter kÿ vënh kar mÿ sér gy tÿ sir.

¹¹ Kurã tãgtÿ kri kurã kuju tÿg kÿ Topê tóg hä ra ag rÿn mãn mÿ sir, ti kuprÿg tÿ. Kÿ vënh kar ag tóg jÿrÿn ke jagy han mÿ sir. ¹² Kÿ kanhkã tá vënh vÿ tóg ag mÿ mē há tí. Kÿ tóg Topê vÿ tó tí régre tag ag mÿ: “kunÿg,” he mÿ. Kÿ ag kato vãsãnsãn mÿ ag vÿ ag tÿ kanhkã ra jãpÿr vég mÿ sir, kanhkã góg kã mÿ. ¹³ Kÿ ga tóg jÿrÿn ke mÿ sir. Êmã tá tóg ïn vënh kãpóv tÿ 10 (ke) ag kã ùn pir kókén kãn mÿ, ga tÿ jÿrÿn ke ti. Êprã ke tÿ 7 *mil* (ke) vÿ kãgter mÿ, ên kã. Ûn kãgter tÿ ag tóg kanë jur mÿ. Ag mÿmëg vÿ ag kãgtén kren mÿ. Kÿ ag tóg Topê to: “ùn mág vÿ tÿ ti nÿ,” he mÿ vãhã.

¹⁴ Nén jagy ù vÿ hur tÿ’ hé. Nén jagy ù tóg ver kã nÿ nÿ.

Trombeta tÿ êgno kÿr

¹⁵ Kÿ Topê tÿ jëgnë jafã tÿ 7 (ke) ên ag kã ù tóg *trombeta* kÿn mÿ gé sir. *Trombeta* tÿ 7 (ke) vë sir. Kÿ kanhkã tá vënh vÿ tÿ hën ri ke tóg mē há tí. “Vãhã tóg êprã ke kar ag kri tÿ ùn mág jë, Topê ti, êg *Senhor* ti ke gé,” he ag tóg. “Vãhã ag tóg nén ù kar ki rÿr nÿtÿ ha. Kÿ tóg tÿ’ henh ke tÿ nÿ, ag rãnrãj ti,” he ag tóg.

¹⁶ Kÿ kófa tÿ 24 (ke) ên ag, ù tÿ Topê mré ag nÿga kri nÿgnÿ kÿ nÿtÿ ên ag vÿ ti krêm mÿgmÿg ke kãn mÿ sir. Kÿ ag tóg ti mÿ: “Topê vÿ tÿ ã nÿ,” he mÿ sir. ¹⁷ Jãnjan ag tóg mÿ gé sir, ha mē. “Topê, pã’i mág, nén ù kar han há ã tóg nÿ,” he ag tóg mÿ. “Vãsÿ ã tóg nÿ nÿ, kÿ ã tóg ùri nÿ gé. Êg mÿ tóg sér tÿ, ã tÿ tÿ pã’i mág nÿn kÿ. Á tar nÿ kÿ ã tóg pã’i ù ag pan kãn. ¹⁸ Ag to jÿ jé ã tóg ke mÿ ha. Ûn kãgter mÿ ag jÿkre tugnÿm kãn jé ã tóg ke mÿ ha. Á kurã vÿ hur jun, kÿ ã tóg ã rãnrãj han tÿ ag mÿ ag rãnrãj kaja ti ven ke mÿ, ã vÿ tó tí ag mÿ ke gé, ã tÿ kar ag mÿ, ùn mág ag mÿ, ùn kãsir ag mÿ. Kÿ ã tóg ù tÿ êprã ke ag kókén ja ên ag kókén kãn ke mÿ ha, vënh kaja jé,” he ag tóg mÿ, kófa tÿ 24 (ke) ên ag.

¹⁹ Kÿ ù tóg Topê ïn nón mÿ, ïn tÿ kanhkã tá jé ên. Kÿ Topê *caixa* ên tóg ve há’ he kÿ nÿ nÿ, Topê tÿ ti tÿ ag mré jÿkrén kÿ ag mÿ *caixa* fig mÿ ên ri ke. Kÿ ta tóg kómók ke kÿ tÿrÿr he mÿ. Ga vÿ ragra ke jagy han mÿ sir. Kÿ nãfy vÿ vãr mÿ gé sir, nãfy mág.

12

Mÿg fër kãmë

¹ Kÿ kanhkã tá nén ù vënh mÿ tóg vënh ven mÿ. Ûn tÿtã fi vÿ tóg vënh ven mÿ. Kÿ rä tóg fi mÿ tÿ fi kur nÿ. Kysã sãn kÿ fi tóg jé nÿ. Fÿ krÿ tógfi vÿ krÿg tÿ 12 (ke) tÿ há nÿ. ² Kufy fi tóg jé nÿ, hä ra fi tóg kaga mÿ, kÿ fi tóg jagtar nÿ sir.

³ Kÿ kanhkã tá nén ù ù tóg vënh ven mÿ gé. Mÿg fër kusüg tóg vënh ven mÿ. Ti pir ra tóg krÿ tÿ 7 (ke) nÿ, nÿka tÿ 10 (ke) ti nÿ gé. Ti krÿ tógfi tóg nÿtÿ, ti krÿ tÿ 7 (ke) to. ⁴ Ti my tÿ tóg krÿg tÿ hën ri ke kókég mÿ. Kÿ tóg êprã vãr mÿ. Krÿg vënh kãpóv tãgtÿ ag kã ùn pir kókén kãn tóg mÿ. Kÿ tóg ùn tÿtã ên fi jo tá jé nÿ, mÿg fër kusüg ên ti. Ti tÿ fi kósin mãn sór vë, ti mur kÿ. ⁵ Kÿ tóg mur mÿ sir. Hä ra tóg gré nÿ. Tÿ tóg pã’i mág pë jënh ke mÿ, êprã ke kar kri. Kÿ tóg ag mÿ vÿ tar han ke mÿ. Ti mur kÿ ag tóg kanhkã ra ti va mÿ mÿ, Topê nÿga sÿnÿv ên ra, mÿg fër jo. ⁶ Kÿ ùn tÿtã ên fi tóg ga kórég ra tÿ mÿ, mÿg fër jo vënh péju kÿ. Tá Topê tóg fi mÿ fi tÿ ki vënh péjunh ke han ja nÿ. Tá ù tóg fi mÿ vëjën vin tÿ, kurã tÿ 1260 (ke) ki.

⁷ Kÿ kanhkã tá vënh génh tóg kutê mÿ. Topê tÿ jëgnë jafã ag to pã’i mág tÿ *Miguel* vÿ mÿg fër ên kato vãsãn mÿ, ti krêm ke ag mré. Kÿ mÿg fër ên tóg ti krêm ke ag mré *Miguel* to rãrá mÿ gé sir. ⁸ Hä ra ag tóg ti tÿ hën ri ke

mũ sir, kanhkã tá ke ag, mĩg fêr ên ti tỹ. Kĩ ag tóg kanhkã tá ti kutêm mũ, ti mré ke kar ag mré. ⁹ Mĩg fêr ên kutêm ag tóg mũ sir. Pỹn ve tỹ ùn ve fag krĩn kónãn mũ ên hã vê. Japon hã vê. *Satanás* hã vê. Êprã ke ag tỹ Topê kato vãsãnsãn han mũ ên hã vê, hã vỹ: mĩg fêr, he mũ. Ag tỹ kanhkã tá ti kutêm kỹ ag tóg ga kri ti fón mũ sir, ti krêm ke kar ag mré hã.

¹⁰ Kĩ sóg kanhkã tá vênh vĩ ù mēg mũ gé. Jamã há ra tóg: “tág,” he mũ. “Êg krenkren han tóg huri, Topê ti. Kĩ vênh kar tóg vé, Topê tỹ tỹ ùn mág pẽ nĩ ti. Vãhã *Cristo* tóg vênh kar mỹ ti tỹ tỹ ùn tar nĩ ên ven huri. Ag tỹ ùn kutêm mũ ên tóg êg mré ke ag kato vĩ kónãn ja nĩgĩ, Topê mỹ, kurã ki, kuty tá ke gé. Hã ra tóg kutêm kỹ jê ha. ¹¹ Êg mré ke ag vỹ ti tỹ hên ri ke ja nĩgĩ, *cordeiro* kyvênh ên tugrĩn, vênh vĩ há ên tugrĩn, ag tỹ vênh kar mỹ Topê vĩ tó ti ên tugrĩn. Ag kã ù kãgtén ja ag tóg nĩgĩ. Hã ra tóg ag mỹ tỹ nén ù tú nĩ ja nĩgĩ, ag tỹ *Jesus* tugrĩn ag kãgtén mũ ra. Hã kỹ ag tóg Japo tỹ hên ri ke ja nĩ. ¹² Ti kutê kar kỹ tóg kanhkã tãn kar mỹ sér tí ha. Hã ra tóg ga kri mũ ag mỹ jagy tĩnh mũ. Japo vỹ ag mré jê ha, ga kri, ag tỹ kanhkã tá ti kutêm kỹ. Kĩ tóg jũ jagy han kỹ kynê tí. Ti kurã vỹ kakó nĩ ha. Tag tugrĩn tóg jũ jagy han kỹ kynê tí nĩ, Japo ti,” he tóg, ù tỹ kanhkã tá vĩ mũ ti.

¹³ Kĩ mĩg fêr ên tóg êprã jê ha. Hã kỹ tóg ùn týtã ên fi vóg kónãn sór mũ, ù tỹ gĩr vég mũ ên fi. ¹⁴ Kĩ ag tóg fi mỹ kónhkó mág fêr ri ke ên junjun mũ. Kĩ fi tóg tỹ ga kórég ên ra tẽ tí mũ. Tá fi tóg vênh pēju kỹ nĩ nĩ, prỹg tãgtũ kri prỹg kuju ki. Kỹ pỹn kórég ên tóg tá fi vóg tú nĩ ha, fi vênh pēju ja nĩ. ¹⁵ Kĩ tóg goj var ri ke han mũ, pỹn ti. Ti jênkã tá tóg kãkutê mũ, goj var ti. Ti tỹ ùn týtã ên fi nãr han sór vê. ¹⁶ Hã ra ga tóg fi mỹ goj ên tỹ gym ke mũ, goj tỹ mĩg fêr jênkã tá kãkutê mũ ên tỹ. Kĩ fi tóg ga tugrĩn kren mũ sir. ¹⁷ Kĩ mĩg fêr tóg jũ kỹ tí mũ, ùn týtã ên fi tovãnh kỹ. Kỹ tóg fi krê kato vãsãn ti mũ gé, hã vỹ: ù tỹ Topê vĩ ki króm mũ ag, ù tỹ *Jesus* to krónh ke tũ ag, he mũ. Ûn týtã ên fi krê ag hã vê.

¹⁸ Kĩ mĩg fêr ên tóg goj fyr ra tí mũ.

13

Mĩg rége ag kãme

¹ Kĩ mĩg ù tóg goj mág kã tá kãkutê mũ. Ti pir ra tóg krĩ tỹ 7 (ke) nĩ. Nĩka tỹ 10 (ke) ti nĩ gé. Ti krĩ tógfi tóg ti nĩka kri nỹti. Kĩ ti jygji tóg ti krĩ kri rãnrãn kỹ nỹti. Hã ra tóg tỹ Topê to vĩ kónãn tãvĩ nỹti, ti krĩ to rãnrãn kỹ nỹti ên ti. ² Goj kã tá mĩg ên tóg mĩg rá ri ke nĩ. Ti pên tóg krĩnhpênufã pên ri ke nỹti. Ti jênky tóg mĩg kusũg jênky ri ke nĩ. Kỹ mĩg fêr ên tóg goj kã tá mĩg tỹ pã'í mág pẽ han mũ, ti tỹ ag nĩgja kri nĩ jê. ³ Ti krĩ ù fynh ja ag tóg nĩ. Kỹ tóg ter kren. Hã ra tóg há' he mãn, goj kã tá mĩg ên ti. Êprã ke kar ag vỹ ti vég mũ. Kỹ tóg ag mỹ e kar tí. Ti vĩ kri ag tóg fig mũ. ⁴ Mĩg

fêr ên to ag tóg: “Topê vê,” he tí, êprã ke kar ag, ti tỹ goj kã tá mĩg ên tar han ja tugrĩn. Goj kã tá mĩg ên to ag tóg: “Topê vê,” he tí gé. “Ú tóg ti ri ke tú pẽ nĩgĩ,” he ag tóg tí. “Ú tóg ti tar kãfór tú nĩ,” he ag tóg tí gé.

⁵ Goj kã tá mĩg ên vỹ vĩ vênh mỹ han jê nĩ. Ti vỹ tỹ tóg Topê kato vãsãn mũ. Kysã tỹ 42 (ke) ki tóg tar jê nĩ, vênh kar kri. ⁶ Kỹ tóg Topê to vĩ kónãn mũ, Topê jiji to ke gé, ti ùn to ke gé. Kanhkã tãn kar ag to tóg vĩ kónãn mũ gé. ⁷ Kỹ tóg Topê tỹ ùn kuprêg mũ ag kãgtén to vãsãn mũ gé. Kỹ tóg ag tỹ hên ri ke mũ gé sir, goj tãn tỹ mĩg ên ti. Hã ra Topê tóg ver ti to fen nĩ. Kỹ *povo* kar ag, *nação* kar ag, pã'í krêm ke kar ag, ù tỹ vyr mỹ vĩ nỹti ên ag kar vỹ mĩg ên vĩ hã jêmêg mũ. ⁸ Êprã ke kar ag vỹ ti to: “Topê vê,” he tí. Ag jãvo ù ag jygji tóg rãnrãn kỹ nỹti, Topê *livro* ki, ù tỹ rĩr krỹg ja tú vênh ke mũ ên ag. Topê tỹ nén ù kar han ke to hã tóg ag jygji rãnrãn ja nĩgĩ, *livro* ên ki. *Cordeiro* tỹ ùn jagfy ter ja ên ag tỹ vê, *livro* ên ti.

⁹ Ûn nĩgrêg nỹti ag tỹ tỹ jêmê jê. ¹⁰ Topê tỹ ti ki ge kỹ nỹti ù ag to: “nĩgfénh kỹ ag nỹtĩnh mũ, isugrĩn,” hen kỹ ag tóg nĩgfénh kỹ nỹtĩnh mũ, vêsaja kã ki. Ti tỹ ag to: “rógro tỹ ag tóg ag kãgtén ke mũ,” hen kỹ ag tóg, rógro tỹ ag kãgtén ke mũ sir. Ú tỹ Topê mỹ vênh vin mũ ên ag jê to krónh ke tũg. Ag jê Topê tovãnh tũg.

¹¹ Kĩ sóg mĩg ù vég mũ gé. Ga kã tá tóg kãkutê mũ. Nĩka rége ti nĩ, *cordeiro* nĩka ri ke. Ti vỹ tóg hã ra mĩg fêr ên vĩ ri ke nĩ. ¹² Goj kã tá mĩg ên rĩnve tóg ti tỹ han mũ kar hynhan tí, ga kã tá mĩg ti. Kỹ tóg êprã ke kar ag to vãsãn mũ, ag tỹ goj kã tá mĩg ên to: “Topê vê,” he jê, ùn ter kren mũ ên to. ¹³ Ga kã tá mĩg tag vỹ nén ve vãnh tỹ hên ri ke hynhan mũ. Pĩ tỹ kanhkã tá kãtere han tóg tí, êprã ke kar ag rĩnve. ¹⁴ Ti tỹ êg tỹ nén han vãnh tỹ hên ri ke hynhan kỹ tóg êprã ke kar mỹ ón mũ, ag tỹ ti kamêg jê. Goj kã tá mĩg ên rĩnve tóg *milagre* tỹ hên ri ke hynhan mũ. Kỹ tóg êprã ke ag mỹ: “ag tỹ mĩg ên fynh mũ ra tóg ter ja tú nĩ. Ha ti kãgrã han’,” he mũ, ga kã tá mĩg ên ti. ¹⁵ Kỹ tóg goj kã tá mĩg kãgrã ki hu he mũ. Kỹ tóg rĩr mũ, ti kãgrã tí. Kỹ tóg vĩ mũ gé. Kỹ tóg ù tỹ ti to: “Topê vê,” he jãvãnh ên ag kãgtén kãn mũ sir, ti kãgrã rĩr jê ên ti. ¹⁶ Ga kã tá mĩg ên tóg tỹ êprã ke kar ag kri ke nĩ, ùn mág ag kri, ùn kãsir ag kri, ùn riko ag kri, ùn jagtar ag kri, ù tỹ tỹ *camarada* nỹti ag kri, ag *patrão* ag kri ke gé. Kỹ tóg ag kar to vãsãn mũ, ag tỹ ag pēgja tá ag nĩgê pãnĩ ki ti jiji rãnrãn jê. Ag kakã ki ag tóg ti jiji rãnrãn mũ gé. ¹⁷ Kỹ ùn rãnrãn kỹ nỹti ag hã tóg nén ù kũmpra he kỹ, nén ù vène he tí gé inhhã. Ûn rá tú ag vỹ nén ù kũmpra he mãn ke tú nĩ. Vênh rá tag vỹ tỹ ga kã tá mĩg ên jiji nĩ, ti *número* ti ke gé.

¹⁸Ūn krī há ag hā tóg ti *número* to jykrén há han ke mü. Ūn krī tū ěn ag pijé to jykrén ke mü'. Ęprä ke jiji vē, ti *número* ti, hā vȳ: 666, he mü.

14

Ūn krenkren kȳ nȳti ag jān

¹ Kȳ sóg ki ěvānh kȳ *cordeiro* ěn ve mān mü. Pānónh kri tóg jē nī, pānónh tȳ *Sião* he mü (ěn kri. Ūn e ag tóg ti mré tá nȳti, ū tȳ 144 mil (ke) ag. *Cordeiro* ěn jiji tóg ag kakā ki rán kȳ nī, Ti jóg jiji vȳ ag ki rán kȳ nī gé. ² Kȳ sóg kanhkā tá nén ū mėg mü. Tȳ tóg sa krog mė tí. Tȳ tóg ta tȳ tȳrȳr he ri ke tí gé. Kȳ tóg tȳ ag tȳ vākyn jafā tȳ *harpa* kyn ěn ri ke tí gé, ti kyr tí. ³ Vējān tåg tóg ag tóg mü gé, nén nē tȳ 4 (ke) ěn ag rīnve, kófa ag rīnve ke gé, nĳja sīnvī ěn tá. Ū tȳ 144 mil (ke) ag vȳ Topē jé tåg tag to há nȳti, ěn ag tāvī. Ęprä ke ja ag vē. Hā ra ag tóg krenkren kȳ nȳti. ⁴ Jānhkri ag nȳti. Ag pijé fag vóg ja nĳgtī'. *Cordeiro* mré ag tóg mü ja nĳgtī, ag tȳ tȳ ěprä ke ra. Ęprä ke ag kā mī tóg ag kygām ja nī, *cordeiro* ti. Kȳ ag tóg tȳ Topē tȳ nȳti, *cordeiro* tȳ ke gé. ⁵ Ag pijé ū mȳ ón ja nĳgtī'. Kygnē ja tū pē ag tóg nĳgtī.

Topē tȳ jēgnē jafā tāqū ag

⁶ Kȳ sóg Topē tȳ jēnē jafā ū vég mü gé. Kanhkā krēm tóg tē tí mü. Kȳ tóg Topē vī ma kātī mü. Topē vī ěn vȳ tū' henh ke tū nī. Ti tȳ ěprä ke kar ag mȳ Topē vī tónh ke vē, *nação* kar ag mȳ, *povo* kar mȳ ke gé, vyr mȳ vī nȳti kar ag mȳ ke gé. ⁷ Kȳ tóg prēr mü sir. “Topē hā kamēg nī, tū hā to: ūn mág vȳ tȳ ti nī, hem nī,” he tóg. “Ti kurā vȳ hur jun. Ęprä ke ag jykre tugnȳm jé tóg ke mü ha. Ū tȳ kanhkā mré, ga han kar kȳ, goj han mü ěn hā mȳ: “Topē vȳ tȳ ā nī,” hem nī,” he tóg, Topē tȳ jēnē jafā ěn ti.

⁸ Ti nón Topē tȳ jēnē jafā ū tóg jun mü gé. Kȳ tóg: “ ěmā tȳ *Babilônia* vȳ kókén kȳ nȳ ha,” he mü. “Ęprä ke kar to tóg vāsān ja nī, *Babilônia* to pā'i ti, ag tȳ ti mré ag prū tū fag mré nȳgnȳjé, fag tȳ ti ri ke fag mėn tū ag mré nȳgnȳjé. Kȳ tóg vēnh kar tȳ ti mré *vinho* fā pē kron ri ke nī,” he tóg.

⁹ Kȳ Topē tȳ jēnē jafā ū tóg ag nón kātī mü gé. ěn vȳ prēr kȳ: “!..ěprä ke ū ag tóg mĳg to: topē vē, he ja nĳgte..!” he mü, prēr kȳ. “!..Ti kǎgrā to ag tóg: topē vē, he ja nĳgte..! Ag kakā ki ag tóg ti rá han ja nĳgte..! Ag nĳgé pānī ki ag tóg ránrán kȳ nȳti gé..!” he tóg. ¹⁰ “Ěn ag vȳ Topē tȳ ag to jū jagy han venh ke mü ha..! Kȳ tóg ag tȳ *vinho* kron ri ke nī ha..! Topē vȳ jū jagy han kȳ jē ha..! Kȳ tóg ěg tȳ *vinho* tȳ kópa fān kȳ fēg ěn ri ke nī ha..! Ti tȳ ag to jūnh ke ti..! Topē tȳ vēnh kán kȳ jē to ken hā vē..! Ū tȳ mĳg to: topē vē, he ja ěn ag vȳ jagtar mág ke mü ha..! *Cordeiro* rīnve..! Pī ki ag tóg jagāgtar ke mü ha..! Pó tȳ *enxofre* pūr nĳja ki ke gé..!” he tóg. ¹¹ “Ag tȳ pī ki jagtar mü ěn nĳja tóg

kanhkā ra tāpȳ mü ha..! Tū' henh ke tū ti nī, pī ěn ti..! Ū tȳ mĳg to: topē vē, he mü ěn ag vȳ vēnhkánkán ke tū pē nī..! Ū tȳ ti kǎgrā to: topē vē, he mü ěn ag kar ti..! Ūn jiji tȳ ránrán kȳ nȳti ěn ag kar ti..!” he tóg, prēr kȳ, Topē tȳ jēnē jafā ū ěn ti.

¹² Ū tȳ Topē ki ge kȳ nȳti ag jé ti to krónh ke tóg. Ag jé Topē tovānh tóg, ū tȳ Topē vī kri fig mü ag, ū tȳ *Jesus* to tar nȳti ag.

¹³ Kȳ sóg kanhkā tá vēnh vī ū mėg mü gé. Kȳ tóg: “tag rán nī, ha mė,” he mü. “Ū ag tóg ěg *Senhor* ki ge kȳ nȳti ki kǎgter ja nī. ěn ag mȳ tóg sér tāvī tí ha,” he tóg. Kȳ Topē kuprĳg tóg: “hȳ,” he mü gé. “Ag rānhřāj kaja vég ag tóg mĳgtī. Kȳ ag tóg ag rānhřāj to vēnhkán kȳ nȳti ha,” he tóg.

Ęprä ke ag vóg kónān

¹⁴ Kȳ sóg kanhkā góg kupri vég mü gé sir. Ū tóg kri nī nī, tȳ tóg ěprä ke nī ve nī. Kri tógfĳ tȳ *ouro* tóg nī, kȳ tóg ěg tȳ tȳ *trigo* kre jafā ri ke vyn kȳ nī nī gé. ¹⁵ Kȳ Topē tȳ jēnē jafā ū tóg kātī mü gé, Topē ěn kā tá. Kȳ tóg ū tȳ kanhkā góg kri nī ěn mȳ: “*trigo* kre jafā tȳ krenh tĳg nī,” he mü. “Tȳ ti krenh ke kurā vē. Vēnh kán kȳ ag nȳti nī, ěprä ke ag,” he tóg. ¹⁶ Kȳ ū tȳ kanhkā góg kri nī ěn tóg *trigo* kre jafā ěn tȳ krenh tí mü.

¹⁷ Kȳ sóg Topē tȳ jēnē jafā ū vég mü gé. Topē ěn kā tá tóg kǎkutē mü. *Uva* kanē kykym jafā vyn kȳ tóg tá kǎkutē mü. ¹⁸ Kȳ Topē tȳ jēnē jafā ū tóg jun mān mü gé. Topē mȳ nén ū pūn jafā ěn tá tóg kǎkutē mü. Topē tȳ jēnē jafā tag vȳ pī ki rĳr tĳgtī. Kȳ tóg ū tȳ *uva* kanē kykym jafā vǎg mü ěn mȳ: “*uva* kykym tĳg,” he mü. “Ga kri tí nȳti. Rā há ti nȳti ha,” he tóg. ¹⁹ Kȳ tóg tí mü, Topē tȳ jēnē jafā ěn ti. *Uva* kanē kykym tóg mü sir. Kȳ tóg *uva* jēgmī jafā ki ag vām mü, hā vȳ: Topē tȳ vēnh kar to jū, he mü. ²⁰ Ęmā fyr tá tóg jē nī, *uva* jēgmī jafā ěn ti. Kȳ ag tóg *uva* jēgmĳg mü sir, Topē tȳ jēgnē jafā ěn ag. Kȳ ag tóg tá ag kyvénh kujēg mü, ěprä ke ag kyvénh ti. Kȳ tóg tāra tí mü, 300 (ke) *quilómetros* ra. Tȳ tóg goj mág nȳ ve nī, ag kyvénh ti.

15

Ęprä ke ag vóg kónān mǎn

¹ Kȳ sóg kanhkā tá nén ū vég mü gé. Inh mȳ tóg e tí, isȳ nén nē ěn ve kȳ. Inh kanē jun tóg mü. Topē tȳ jēgnē jafā tȳ 7 (ke) ag vigve inh. Ga kri ke ag vóg kónān jé ag tóg ke mü, vóg tȳ 7 (ke) ki. Ag tȳ ag vóg kónān kar kȳ Topē tóg jū mān ke tū nī ha. ² Kȳ sóg goj tȳ *vidro* ve kā ki pī gru vég mü. Kȳ sóg ū tȳ mĳg kato vāsānsān mü ěn ag vigvég mü gé. Ag pijé ag tȳ tȳ ěprä ke nȳti ra mĳg kǎgrā ěn to há nȳti ja nĳgtī'. Ag pijé vēnh ki ti *número* rán ja nĳgtī', ti jiji tí'. Hā kȳ ag tóg goj tȳ *vidro* ve jo nȳti. Kȳ ag tóg vākyn jafā tȳ *harpa* génh kȳ nȳti nī, Topē tȳ ag mȳ *harpa* vin mü ěn.

³ Kÿ ag tóg Topê mÿ rânhräj tí tÿ *Moisés* ên jé tó mü, tí tÿ jân ên tí. *Cordeiro* ên mÿ ag tóg jân mü, ha mẽ. “Topê kósín vÿ tÿ ã nĩ. Pã'i mág vÿ tÿ ã nĩ. Vênh kar kri ke vÿ tÿ ã nĩ,” he ag tóg mü, *cordeiro* mÿ, jân kÿ. “Nén ù há távi kar han ja ã tóg nĩ. Ge ve ja tú êg tóg nÿti. ⁴ Vênh kar ag vÿ ã kamêg tí, pã'i mág kar ag. Vênh kar ag vÿ ã jiji to: “ün mág vÿ tÿ tí nĩ,” he tí. ã há ne ã pir mÿ há nĩ'. *Povo* kar tóg ã tá junjun ke mü, kÿ ag tóg ã mÿ: “Topê vÿ tÿ ã nĩ,” henh ke mü. ã jÿkre kuryj ên ve kân jé ag tóg ke mü,” he ag tóg mü, jânjân kÿ.

⁵ Kar kÿ sóg kanhkã tá Topê in vég mü. Ti jânkã nón ag tóg mü, kur tÿ in ên róm kÿ, Topê nig jafã ên. ⁶ Kÿ Topê tÿ jêgnê jafã tÿ 7 (ke) ên ag tóg tá kãpa mü, ù tÿ ga vóg kónãn ke mü ên ag. Kur kupri jânhkri rinh kÿ ag tóg kãmü mü. Kÿ ag tóg *ouro* tÿ vêsógfin kÿ nÿti gé, ag fe kri. ⁷ Kÿ nê nê tÿ 4 (ke) ên ag kã ù tóg ag mÿ *ouro* tÿ pênky junjun mü, Topê tÿ jêgnêg mü tÿ 7 (ke) ên ag mÿ. Pênky tÿ 7 (ke) junjun tóg mü, ag mÿ. Topê jü tÿ tóg fóor nÿti, ù tÿ tú' henh ke tú pê ên jü tÿ. ⁸ Kÿ Topê in ên krêm nÿja tóg tùm tùm ke mü, Topê tÿ tÿ ün mág nÿn kÿ, tí tar nÿn kÿ. Topê tÿ jêgnê jafã tÿ 7 (ke) ên ag tÿ ga vóg kónãn ke to há ù tóg Topê in ên kã ra rãnh ke tú nĩ.

16

Topê jü

¹ Kÿ sóg vênh ví ù mêg mü, Topê in ên kã tá. Topê tÿ jêgnê jafã tÿ 7 (ke) ên ag mÿ tóg: “pênky ki nÿti ên tÿ ga kri kugjên müjêg,” he mü.

² Kÿ Topê tÿ jêñê jafã ù tóg tí mü, tí pênky ki nĩ ên tÿ ga kri kujên jé. Kÿ ù tÿ mÿg ên jiji tÿ ránrán kÿ nÿti ên ag kar vÿ vênh kaga fugfo jagy han mü. ù tÿ mÿg kãgrá to: “Topê vÿ tÿ tí nĩ,” he mü ag kar vÿ fugfóm kãn ke mü.

³ Kÿ Topê tÿ jêñê jafã ù tóg goj kafã tú ki tí pênky ki nĩ ên kujêg mü gé. Kÿ goj tóg vênh kyvênh ri ke nĩ, ag tÿ ù tánh mü kyvênh ên ri ke. Kÿ goj kã mĩ mü kar vÿ kãgter ke mü.

⁴ Kÿ Topê tÿ jêñê jafã ù tóg tí pênky ki nĩ ên kujêg mü gé. Pênky tágtü vê sir. Goj kãsir kar ki tóg kujêg mü, goj nihÿg ja kar ki ke gé. Kÿ tóg tÿ vênh kyvênh kar nÿti ha, goj kar tí. ⁵ Kÿ ù tÿ goj ki rir tí ên tóg: “ün há vÿ tÿ ã nĩ,” he mü, Topê mÿ. “Vãsÿ ã tóg nÿ ja nÿgti. Kÿ ã tóg ùri ní gé,” he tóg mü. “Vêjÿkre há han kÿ ã tóg ní nĩ. ⁶ ù tÿ ã ki ge kÿ nÿti ag kãgtén ag tóg, ù tÿ ã ví to tí ag mrê há. Kÿ ã tóg ag mÿ vênh kato vênh kyvênh nÿm mü sir, ag tÿ kron jé. Ag tÿ, ag tÿ ag kãgtén ja kajãm há vê,” he tóg.

⁷ Kÿ sóg vênh ví ù mêg mü gé, Topê mÿ nêñ ù pün jafã tá, kÿ tóg: “Topê vÿ tÿ ã nĩ. Pã'i vÿ tÿ ã nĩ. Vênh kar kri ke vÿ tÿ ã nĩ,” he mü. “Kuryj tí nĩ, ã jÿkre tí. Kÿ ã tóg ki há to tí. Kÿ ã tóg ki há ag vóg kónãn tí gé,” he tóg mü.

⁸ Kÿ Topê tÿ jêñê jafã ù tóg tí pênky ki nĩ ên kujêg mü gé. Pênky tÿ 4 (ke) vê sir. Rã ki tóg

tí tú kujêg mü. Kÿ rá tóg vênh kar kri hupün jagy han mü. Kÿ ag jagtar mü. ⁹ Kÿ ag tóg kugpür mü sir, vênh kar, rÿ jagy tÿ. Kÿ ag tóg Topê to ví kónãn mü sir, tí tÿ ag vóg kónãn tugrín. Ge ra ag tóg ag jÿkre tovãnh sör tú nĩ. Topê mÿ ag tóg vênh vin sör tú nĩ.

¹⁰ Kÿ Topê tÿ jêñê jafã ù tóg tí tú kujêg mü gé. Pênky tÿ 5 (ke) vê sir. Mÿg ên nÿgja kri tóg kujêg mü. Kÿ tóg kutÿ nÿ, mÿg ên krêm ke kar ag mÿ. Kÿ tóg vênh kar mÿ e távi tí. Kaga jagy han ag tóg mü, ag fugfóm to. Kÿ ag tóg ag kaga jagy tugrín ag nünê kyprãg mü. ¹¹ Kÿ ag tóg Topê tÿ kanhkã tá nĩ ên mÿ ví kónãn mü, ag kaga to, ag tÿ tí jagy vég mü kar to. Ge ra ag tóg ag jÿkre kórêg tovãnh sör tú nĩ.

¹² Kÿ Topê tÿ jêñê jafã ù tóg tí tú kujêg mü gé. Pênky tÿ 6 (ke) vê sir. Goj tÿ *Eufrates* ki tóg kujêg mü. Kÿ tóg gym ke kãn mü. Há kÿ pã'i tÿ rá jur ja tá kãmü ên ag tóg kãmü mü. Kÿ goj tÿ gym ke ja ên vÿ tÿ, ag japy nÿ ha. ¹³ Kÿ sóg vênh kuprÿg tágtü vég mü. Há ra tóg tÿ pépo ve nÿti, vênh kuprÿg ag. ù tóg mÿg fêr ên jênkã tá kãkutê mü. ù tóg goj kã tá mÿg ên jênkã tá kãkutê mü. ù tóg ón kÿ Topê ví to tí ên jênkã tá kãkutê mü gé. ¹⁴ Japo ag vê, há ra ag tóg êg tÿ nêñ han vãnh hynhan mü. Kÿ ag tóg êprã ke to pã'i kar ag mrê vêmén mü gé, ag tÿ vênh génh ke to vênh mãn jé, Topê tÿ ag mÿ kurã nÿm ja ên ki. Topê há ne tÿ ün mág nĩ'.

¹⁵ “Ha vé, ãjag tÿ nêñ ù péju tí ên kãtÿg ri ke tí nÿnh mü, inh kãtÿg mãn ke tí. ãjag kur kynkar kÿ nÿtin kÿ. Kÿ mÿ sér nÿtim nĩ. Kÿ ãjag tóg kator nÿtÿnh ke tú nĩ. Mÿ'ãg'ãg ke tú ãjag tí, ù ag tÿ ãjag vég mü ra,” he tóg, êg *Senhor* tí, êg mÿ.

¹⁶ Japo tag ag vÿ pã'i kar tÿ vênh mãn han mü, êmã tÿ *Armagedom* tá. *Hebreu* ví ki êmã ên jiji vê.

¹⁷ Kÿ Topê tÿ jêñê jafã ù tóg tí tú kujêg mü gé. Pênky tÿ 7 (ke) há vê. Kanhkã krêm tóg kujêg mü. Kÿ Topê in kã tá, nÿgja sÿnvi ên tá vênh ví tóg mê há tí. Kÿ tóg: “nêñ kar tóg kar kãn kÿ nÿ ha,” he mü. ¹⁸ Kÿ ta tóg, kómkóm ke mü. Tÿrÿr he tóg mü gé. Kÿ ga vÿ ragra ke jagy han mü gé. Ga tÿ ragra ke tÿ ge ve ja tú êg tóg nÿti. Êg tÿ ga mĩ mün kÿ tóg, ragra ke tÿ ge han ja tú nĩ. ¹⁹ Êmã mág ên tóg vênh kãpón kÿ nÿ ha, vênh kãpón tágtü. Kÿ ga kar mĩ êmã tóg kókén kÿ nÿti nĩ. Topê pijê êmã tÿ *Babilônia* kã jatu ja nÿgti'. Êmã ên ki ke ag to tóg jü jagy han mü, Topê tí. Há kÿ tóg ag vóg kónãn jagy han mü. Kÿ tóg êg tÿ *vinho* kron ri ke nĩ. ²⁰ Kÿ goj vãso kar tóg tú tí ha ke gé. Pãnónh kar tóg tú tí gé. ²¹ Kÿ nãfy tóg vár mü gé. Éhé távi tí nÿti, nãfy ên tí. Ün pir tóg *quilo* tÿ hên ri ke nĩ. Êprã tóg vár mü. Kÿ êprã ke ag tóg Topê mÿ ví kónãn mü gé sir, nãfy tag to, tí jagy távi nÿn kÿ.

17

Ūn týtá kórég fi

¹ Kŷ Topē tŷ jēnē jafā ū tóg inh ki jun mŷ, ū tŷ pēnky mǎn ja ěn ag kā ū. Kŷ tóg inh mŷ: “kunŷg,” he mŷ. “Nhŷ ā mŷ ěmā mǎg ti ven, ěmā tŷ goj tŷ hēn ri ke tá nŷ ěn ti. ěmā ěn ki ke ag vŷ ūn mén (ka)mē fi ri ke nŷti. Kŷ Topē vŷ ag vóg kónān ke mŷ. ² Pǎ'i kar vŷ fi mré nŷ ja nŷti, ūn mén (ka)mē ěn fi mré. ěprā ke kar ag mŷ tóg sér ti, fi jykre ti. Kŷ tóg ag tŷ kronkron kŷ kǎgter ri ke nŷ, ag tŷ ūn mén (ka)mē ěn fi mré nŷ ti,” he tóg inh mŷ.

³ Kŷ Topē kuprŷg tóg inh krŷn mŷ, kŷ sóg ga kórég ra tí mŷ. Topē tŷ jēnē jafā ěn vŷ inh pére tí mŷ. Tá ūn týtá fi tóg nŷ nŷ. Fi mēg tŷ mŷg kri fi tóg nŷ nŷ. Hā ra tóg kusŷg jē, fi mēg ti. Vēnh jygi tóg fi mēg kri ránrǎn kŷ nŷti. Vēnh jigŷ ěn tóg Topē to vŷ kónān kŷ nŷti. Fi mēg vŷ ti pir ra krŷ tŷ 7 (ke) nŷ. Nŷka tŷ 10 (ke) ti nŷ gé. ⁴ Ūn týtá ěn fi vŷ kur kusŷg tu kŷ nŷ nŷ, kur kósóg pē. *Ouro* tu kŷ fi tóg nŷ gé, pó sinvi, *pérola* ke gé. *Ouro* tŷ kópa vyn kŷ fi tóg nŷ nŷ. Hā ra tóg nēn ū kórég kar tŷ fŷr jē, nēn ū kavéj kar tŷ, kópa ti. Fi tŷ vĕjykre pǎno han mŷ to ken hā vē. ⁵ Fi jiji vŷ fi kakā ki rán kŷ nŷ. Ū tóg fi jiji tag mē ja tú nŷ ver. Hā ra tóg: “*Babilônia* hā vē,” he mŷ. “Ūn mén (ka)mē fag kar mŷnh fi,” he tóg mŷ gé. “Ū tŷ nēn ū kavéj kar han tí ag mŷnh fi,” he tóg mŷ gé, fi jiji ti. ⁶ Hā ra fi tóg, ū tŷ Topē ki ge kŷ nŷti ag kyvénh kron kŷ ter nŷ. Ū tŷ hēn ri ke ag kǎgtén ja ag tóg nŷti, *Jesus* tugrŷn, ag tŷ *Jesus* tovǎnh sŷr tú tugrŷn. Hā ra fi tóg ag kyvénh kron kǎn ja nŷ.

Inh mŷ tóg e tí, sŷ fi ve kŷ. ⁷ Kŷ Topē tŷ jēnē jafā tóg inh mŷ: “mŷ ā mŷ e?” he mŷ. “Nhŷ ā mŷ fi kǎmēn, fi mēg tŷ mŷg ti ke gé, fi mēg krŷ tŷ 7 (ke) ěn, fi mēg nŷka tŷ 10 (ke) ěn ti,” he tóg. ⁸ “Fi mēg tag vŷ vǎsŷ jē ja nŷti. Ūri tóg ki tú nŷ, hā ra tóg kǎnhmar nŷgme tá kǎkutēnh ke mŷ, Topē tŷ ti kókēn pē han jē. Kŷ tóg ěprā ke ag mŷ e tŷnh mŷ, ag tŷ fi mēg tag ven kŷ, ūn jygi tŷ Topē *livro* ki rán kŷ nŷti tú ag mŷ. Topē tŷ nēn ū kar han to hā tóg ag rán ja tú nŷ. Kŷ ag tóg rŷnrŷr ke tú nŷ. Vǎsŷ tóg nŷ ja nŷti. Kŷ tóg ver ki tú nŷ. Hā ra tóg kejĕn kǎtŷg mǎn ke mŷ.

⁹ Topē tŷ ūn kanhrǎn mŷ ěn ag hā vŷ fi mēg to jykrén ke mŷ. Ti krŷ tŷ 7 (ke) vŷ tŷ pǎnŷnh tŷ 7 (ke) nŷti. Pǎnŷnh ěn kri fi tóg nŷ nŷ, ūn týtá kórég ěn fi. Pǎ'i tŷ 7 (ke) to ke vē gé, hā ra, ti krŷ tŷ 7 (ke) ěn ti. ¹⁰ Pǎ'i tŷ 5 (ke) vŷ hur tŷg. Ūn pir vŷ ūri nŷ nŷ. Ūn pir ū vŷ kar kŷ kǎtŷg ke mŷ gé. Ti kǎtŷg kŷ tóg nŷg sŷ pē han ke mŷ, ū tŷ ěgno ěn ti. ¹¹ Fi mēg tag, ū tŷ vǎsŷ nŷ ja, kar kŷ ūri kǎ nŷ tŷ ěn vŷ tŷ pǎ'i ū nŷ gé. Pǎ'i tŷ 8 (ke) vŷ tŷ ti nŷ. Pǎ'i tŷ 7 (ke) ěn mré ke vŷ tŷ ti nŷ gé. Topē vŷ ti tŷ tú' hēnh ke mŷ gé.

¹² Ti nŷka tŷ 10 (ke) vŷ tŷ pǎ'i tŷ 10 (ke) nŷti gé. ěn ag vŷ ver kǎmŷ tú nŷ. Fi mēg mré ag tóg tŷ pǎ'i nŷtŷnh ke mŷ, hā ra ag tóg nŷtiŷg sŷ pē han ke mŷ gé. ¹³ Jagnē mré ag tóg vĕjykre pir han ke mŷ, pǎ'i tag ag, fi mēg ěn mré. Fi mēg mŷ ag tóg vēnh vin ke mŷ. ¹⁴ *Cordeiro* ěn kato ag tóg vǎsǎnsǎn ke mŷ. Hā ra *cordeiro* tóg ag tŷ hēn ri kēnh ke mŷ, ti mré ke ag mré, ū tŷ ti tovǎnh ja tú ag mré. Kŷ *cordeiro* ěn vŷ tŷ pǎ'i kar kri ke jē. Pǎ'i mǎg ag kar kri tóg tŷ pǎ'i jē mŷr,” he tóg inh mŷ, Topē tŷ jēnē jafā ti.

¹⁵ Kŷ tóg inh mŷ: “goj ve ja ā nŷ gé,” he mŷ. “Goj ěn tá fi tóg nŷ, ūn týtá kórég ěn fi. *Povo* kar to ken hā vē, hā vŷ: goj, he mŷ. ěprā ke kar to ken hā vē. *Nação* kar to ken hā vē. *Vyrmŷ* vŷ nŷti ag kar to ken hā vē gé,” he tóg. ¹⁶ “Kŷ fi mēg vŷ ti nŷka tŷ 10 (ke) ěn mré fi to kórég távi nŷtŷnh ke mŷ. Fi tú kunŷnh kǎn jē ag tóg ke mŷ, fi kur mré hā. Kŷ fi tóg kator nŷnh ke mŷ, ūn kórég ěn fi. Fi nŷ ko jē ag tóg ke mŷ gé. Kŷ ag tóg fi pŷn ke mŷ gé. ¹⁷ Ag tŷ ki kagtŷ ra Topē tóg ag krŷn tí, ag vatǎnh tá. Kŷ ag tóg Topē tŷ ag mŷ fi to vĕjykre nŷm ja ěn hā han tí. Kŷ ag tóg jagnē mré vĕjykre pir hā han tí. Kŷ ag tóg fi mēg mŷ vēnh vin tí gé, pǎ'i tŷ 10 (ke) ěn ag. Ken gŷ ag tóg nēn kar kǎnkǎn ke mŷ ěn pētēm ke mŷ, Topē tŷ vǎsŷ tŷ ja ěn kar ti,” he tóg.

¹⁸ “Kŷ ūn týtá kórég ěn fi, ā tŷ ūn vég mŷ ěn fi vŷ tŷ, ěmā mǎg ěn nŷ. ěprā pǎ'i kar kri ke vŷ tŷ fi nŷ. ěn tŷ hēn inh mŷ. Topē tŷ jēnē jafā ěn tŷ inh mŷ tŷn hā vē.

18

Babilônia tŷ tú' he

¹ Kar kŷ sóg Topē tŷ jēnē jafā ū vég mŷ gé. Kanhkǎ tá tóg kǎtēre mŷ. Tar pē tóg jē. Jēngre tóg jē gé. Kŷ ti jēngre tóg kurā han mŷ, ěprā. ² ěn vŷ prēr mŷ. “!..Kókēn kŷ ti nŷ ha..!” he tóg mŷ, prēr kŷ. “!..*Babilônia* vŷ kókēn kŷ nŷ, ěmā mǎg ěn ti..!” he tóg. “!..*Japo* ag, vĕjagrē kórég ag vŷ tá ěmā nŷti ha..! Sēsŷ kavéj kar, ūn kórég kar vŷ tá nŷti ha, ěmā jy ró ěn kǎ ki..! ³ !..ěprā ke kar vŷ ěmā ěn jykre han ja nŷte..! Kŷ tóg ag tŷ *vinho* kron mǎg ri ke ti ne..! ěmā ěn jykre ti..! ěprā pǎ'i ag vŷ tá vĕjykre han ja nŷte..! Kŷ tóg ūn týtá kórég fi mré nŷ ri ke nŷ, ag jykre kórég ti..! Nēn ū vēne he tí ag vŷ ěmā ěn tugrŷn riko nŷti ja nŷte..!” he tóg, prēr kŷ, Topē tŷ jēnē jafā ti.

⁴ Kŷ sóg kanhkǎ tá vēnh vŷ ū mēg mŷ gé. Ū tŷ Topē ki ge kŷ nŷti ag mŷ tóg: “mŷ jē ha,” he mŷ. “ěmā tá kǎpam nŷ, ke tú nŷ mŷ ra ājag tóg ag mré Topē vŷ mranh ke mŷ. Kŷ Topē tóg ag mré ājag vóg kónān ke mŷ gé, ti tŷ ěmā kókēn ken kŷ,” he tóg. ⁵ “Topē vŷ ag jykre pǎno ve kǎn. Kŷ tóg kǎ jatú tú nŷ. Ag tŷ Topē vŷ mranh vŷ e távi nŷti. Kŷ ti pǎnfi tóg kanhkǎ pētēm mŷ, ag tŷ Topē vŷ mranh pǎnfi ti. ⁶ Ag tŷ ājag

mŷ nén han ja ên ri ke han nî, ag mŷ,” he tóg. “Ag tŷ äjag mŷ ti kórég pir han kŷ ag mŷ ti kórég régre han nî, vènh kato. Äjag mŷ ag tóg kron jafâ kórég ven tí. Ag mŷ kron jafâ kórég régre ven nî. ⁷ Sînvî ja ag nŷti. Tŷ nén ù mág ja ag nŷti. Ag jagtar han nî. Û tŷ nén ù mág tŷ ag jagtar han nî gé, ag mré. “Ûn mág vŷ tŷ êg nŷti,” he ag tóg mü. “Û pijé êg jagtar han ke mü,” he ag tóg mü. ⁸ Hâ ra ag tóg vâhâ jagtar ke mü. Vèsýrénh jé ag tóg ke mü. Kŷ tóg ag tŷ vènh kaga jagy han ri ke nî sir. Kurâ pir ki ag tóg tag ve kân ke mü. Kŷ ag tóg pî ki kâgter ke mü. Topê hâ vŷ, ag vóg kónân ke mü, pâ'i mág tí, “ he tóg, ù tŷ kanhkâ tá ví mü tí, ù tŷ Topê ki ge kŷ nŷti ag mŷ.

⁹ Kŷ êprä pâ'i ag vŷ, êmä nŷja venh ke mü. Êmä ki ke ag mré tóg ag mŷ sér nî ja nŷgti. Ag mré ag tóg nén ù kar vigve ja nŷgti. Kŷ tóg ag tŷ fag mré nŷ ri ke nî ja nî, ag tŷ mág ên tí. Êmä pŷr nŷja ve kân jé ag tóg ke mü ha. Kŷ ag tóg kygfŷnh ke mü. Jagtar jé ag tóg ke mü. ¹⁰ Kuvar há tá ag tóg nŷtŷnh ke mü, ag kanê jur kŷ. Kŷ ag tóg jagtar kŷ: “jagy tâví tóg tí,” henh ke mü sir. “Éhê tâvŷn ja tí nî, êmä tŷ *Babilônia* tag tí. Tar pè ja tí nî. Hâ ra ag tóg óra pir ki tí kókén kân,” he jé ag tóg ke mü, pâ'i ag.

¹¹ Kŷ nén ù vène he tí ag vŷ jagtar kŷ kygfŷnh ke mü gé. Tá ag tóg nén ù tŷ hén ri ke ve ja nŷgti. ¹² *ouro* tí, *prata* tí, pó sînvî tí, *pérola* tí, kur tŷ *седа* tí, kur kusŷg tí, ka kaja e tí, ka sînvî tŷ nén han mü tí, *ferro* tŷ nén han mü tí, *ferro* kusŷg tŷ nén han mü tí, pó tŷ *mármore* tŷ nén han mü tí, ¹³ *canela* tí, vèjén ger há tí, ka jênjo pŷn kŷ ger há tŷ *mirra* tí, vènh mŷ tŷn jafâ tí, *vinho* tí, *azeite* tí, farŷnh tí, *trigo* tí, monh tí, *carneiro* tí, kâvâru tí, karósa tí, ùn gré ag, ùn tŷtâ fag mré há. Tag kar tŷ ag tóg *negocio* hynhan mü ja nŷgti, há ra tóg tú tí ha. ¹⁴ Kŷ ag tóg jagtar kŷ tag tónh ke mü, ha mē. “Nén kar ve ja êg tóg nŷgti, êmä tá, kŷ tóg êg mŷ sér nî ja nŷgti. Êg tŷ mág ên tóg tú' he kân. Ve mân ke tŷ êg tóg nî ha, nén ù kar ên tí,” he jé ag tóg ke mü. ¹⁵ Kŷ ag tóg kuvar há tá nŷtŷnh mü. Êmä ên tá *negocio* han to ag tóg vènh han ja nŷgti, há kŷ tóg ag mŷ e tí. Tâta nŷtŷnh kŷ ag tóg jŷrŷn ke mü, ag tŷ êmä tá ke ag jagtar ve kŷ. Kygfŷ jé ag tóg ke mü, vèsýrénh jé ag tóg ke mü. ¹⁶ Kŷ ag tóg: “jagy tâví tóg nî,” henh ke mü. “Há tâví ja ag nŷti, êmä tag ki ke ja ag. Kur sînvî rŷnh ja ag tóg nŷgti, kur kusŷg, kur kusŷg sá. *Ouro* rŷnh ja ag tóg nŷgti, pó sînvî ke gé, *pérola* ke gé. ¹⁷ Óra pir ki ag tóg tú' he kân ja nî, ag tŷ nén ù kar mré há,” he jé ag tóg ke mü gé, nén ù vène he nŷtŷgti ag.

¹⁸ Kŷ *barco* to pâ'i ag vŷ nŷtŷnh ke mü gé, *barco* ki rŷr tí kar ag, ù tŷ goj kri rânhrâj mü kar ag ke gé. Tâta nŷti kŷ ag tóg êmä nŷja ên ve kŷ prênprêr ke mü sir. “Êmä ên ri ke ve

mân ke tŷ êg tóg nî ha,” he jé ag tóg ke mü. ¹⁹ Kŷ ag tóg ga funfur tŷ vènh kri vâm ke mü sir, ag mŷ e tŷn kŷ. Kygfŷ jé ag tóg ke mü, vèsýrénh jé ag tóg ke mü. “Jagy tâví tóg tí,” he jé ag tóg ke mü. “Há tâví ja ag nŷti, êmä tag ki ke ja ag. Vènh kar vŷ ag tŷ mân kŷ vènh hynhan ja nŷgti,” he jé ag tóg ke mü gé, goj kri mügti ag.

²⁰ “Kanhkâ tá nŷti kar'. Mŷ sér nŷtŷm nî. Topê ki ge kŷ nŷti kar', *apóstolo* kar', Topê ví tó tí kar', mŷ sér nŷtŷm nî. Tŷ' he kân ag huri, êmä ên tá ke kar ag. Topê vŷ hur ag vóg kónân, ag tŷ äjag vóg kónân ja tugrŷn.”

²¹ Kŷ Topê tŷ jênê jafâ tar ù tóg pó mág vág mü. Pó tŷ kra ri ke tí nî. Kŷ tóg goj nig ki fón mü, jŷ kŷ, kŷ tóg: “isŷ pó fón mü tag ri ke tí nŷnh mü, êmä tŷ *Babilônia* kókén tí,” he mü. “Kókén kân kŷ tóg nî. Û tŷ ve mân ke tŷ nî ha, êmä tí. ²² Kâ ki ag tóg *harpa* kyn mân ke tŷ nî ha. Tŷnh mân ke tŷ ag nî ha. Vân tŷ vâkyr ên kyn mân ke tŷ ag nî ha, *trombeta* tí ke gé. Vâkyr mē mân ke tŷ êg nî ha, êmä tŷ *Babilônia* tá. Û tóg tá rânhrâj mân ke tŷ nî ha. Û tóg tá nî mân ke tŷ nî ha. ²³ Û tóg tá néj grug mân ke tŷ nî ha. Û tóg tá vènh prŷg to fénhta han mân ke tŷ nî gé. Há tâví ja ag nŷti, tá nén ù kar vène he tí ên ag. Kŷ vènh kar vŷ ag ví jêmê ja nŷgti. *Povo* kar krŷn kónân ja ag tóg nŷgti. Kujá tŷ êg mŷ ón tí ên ri ke han ja ag tóg nŷgti. ²⁴ Topê ví tó tí ag kâgtén ja ag tóg nŷgti, êmä ên tá ke ag, Topê ki ge kŷ nŷti ag ke gé. Ên há tá tóg vènh ven ja nî, ag tŷ ùn kâgtén mü kar kyvénh tí. Há kŷ ag tóg ag kar kyvénh kajâm kân ke mü,” he tóg mü, Topê tŷ jênê jafâ tar ên tí.

19

¹ Kŷ sóg kanhkâ tá nén ù mēg mü gé sir. Tŷ tóg ù tŷ hén ri ke ag jân mē nî. Jân kŷ ag tóg: “Topê mŷ ví há han nî,” he mü. “Topê ne êg krenkren han ki kanhró nî”. Tí há ne tŷ ùn mág nî'. Tí há ne tar jê'. ² Tí tŷ nén han mü vŷ kuryj kar nŷ. Ûn tŷtâ kórég ên fi vóg kónân tóg huri. Êprä ke kar kókén ja fi tóg nî, fi jykre pâno tí. Topê vŷ fi vóg kónân, fi tŷ tí rânhrâj han tí ag kâgtén ja nŷn kŷ,” he ag tóg, kanhkâ tân ag.

³ Kŷ ag tóg jân mân kŷ: “Topê mŷ ví há han nî,” he mü gé. “Êmä ên pŷr nŷja vŷ kanhkâ ra tâpŷr mü. Tŷ' henh ke tŷ tí nî, nŷja ên,” he ag tóg mü gé. ⁴ Kŷ kófa tŷ 24 (ke) ên ag tóg müg ke kân mü, nén nê tŷ 4 (ke) ên ag mré há. Topê mŷ ag tóg: “Topê vŷ tŷ â nî,” he mü, ù tŷ nŷja sînvî kri nî ên mŷ. Kŷ ag tóg: “há vè,” he mü gé. “Topê mŷ ví há han nî,” he ag tóg mü, jamâ há ra.

Cordeiro vènh prŷg

⁵ Kŷ nŷja sînvî ên tá vènh ví tóg mē há tí gé. “Û tŷ Topê mŷ rânhrâj tí', ù tŷ Topê kamêg tí',

ũn mág', ũn kásir',” he tóg. “Topê mý ví há han, ájag kar,” he tóg, vènh ví ên ti.

⁶ Ký sóg ũ tý hèn ri ke ag jãn mæg mü gé. Tý tóg sa krog ví mē tí. Tý tóg ta tý týrýr he mē tí gé. Jãn ký ag tóg tag to mü, ha mē. “Topê mý ví há han nĩ,” he ag tóg. “Ũ tý nèn ũ kar han ki kanhró nĩ ên tóg tý pã'i mæg pē jē, ěg pã'i mæg ti, Topê ti. ⁷ Ký tóg ěg mý sér távi tí. Ví sér han jē ěg tóg ke mü ha. “Tý ti ũn mæg pē jē,” he jē ěg tóg ke mü gé. “*Cordeiro* tý vāhā prüg ke nē ha. Ti prũnh ke fi vỹ vènh kãn huri. ⁸ Fi kur kupri ên tu ký fi tóg jē nĩ, fi kur jēngrē ên,” he ag tóg, ũn e ag, jãnjan ký. Ũ tý Topê ki ge ký nýtĩ kar ag to ken hã vē, hã vỹ: *cordeiro* prũnh ke, he mü.

⁹ Ký Topê tý jēnē jafã tóg inh mý: “inh ví tag rán nĩ,” he mü. “Ũ tý hèn ri ke ag tóg *cordeiro* prüg to fénhta konh ke mü. Ký Topê vỹ ag kar ve há han mü,” he tóg. Ký tóg: “Topê tý tón hã vē,” he mü gé. “Hã ra Topê tóg ón vānh nĩgtĩ,” he tóg, Topê tý jēnē jafã ti.

¹⁰ Ký sóg ti krēm mũg ke mü, sý ti mý: “Topê vỹ tý ā nĩ,” he jē. Hã ra tóg inh mý: “ke tũg ra,” he mü. “Topê mý rānrhãj ti vỹ tý inh nĩ, ā ri ke, ā kanhkã ag ri ke. Ũ tý *Jesus* tý ki hã tó mü ki króm mü ên ag kar ri ke sóg nĩ,” he tóg. “Topê hã mý: Topê vỹ tý ā nĩ, hem nĩ,” he tóg inh mý, Topê tý jēnē jafã ên ti.

Topê ví to tí ag vỹ *Jesus* tý ki hã tó mü ên hã kāmén tí.

Ũ tý kãvãru kupri kri nĩ

¹¹ Ký sóg kanhkã nón ký nỹ vég mü. Kãvãru kupri vỹ tá jē nĩ. Ũ tý ti kri nĩ jijin hã vỹ: “ũn ón vānh, ũ tý nèn ũ há to krónh ke vānh,” he mü. Ti hã vỹ jykre kurjy nĩ. Ký tóg ki hã tó tí gé. Nèn ũ há há to tóg vāsãn ti gé. ¹² Ti kanē vỹ tý pí gru ve nĩ. Ti kri tógfi vỹ e nýtĩ. Ti kri ti jiji tóg rán ký nĩ. Hã ra ũ pijē ti jiji ki kanhró nýtĩ. Ti hã vỹ ti pir mý ti jiji ki kanhró nĩ. ¹³ Ti kur vỹ kyvènh nĩ. Ti to ag tóg: “Topê ví,” he tí. ¹⁴ Kanhkã tá *soldado* ag tóg ti nón kãmü mü. Kãvãru kupri kri ag tóg kãmü mü, kanhkã tân ag, ti *soldado* ag. Kur kupri rĩnh ký ag tóg kãmü mü. ¹⁵ Ũ tý ag jo tí mü ên jēnkã tá rógro jã régre tóg kãkutē mü. Rógro tag tý tóg *povo* kar ag tý hèn ri kenh ke mü. Tý ag kri jē ký tóg vèjkyre tar han ke mü. *Uva* jēgmĩ jafã tá tóg jēgmĩnh ke mü, *uva* ti, hã vỹ: Topê tý vènh kar to jũ jagy han mü, he mü. ¹⁶ Tĩ kur ki tag tóg rán ký nĩ, ha mē. “Pã'i kar ag kri pã'i,” he tóg, vènh rán kí. “Ũn mæg kar ag kri ke,” he tóg mü gé. Ti kre ki tóg rán ký nĩ gé.

¹⁷ Ký sóg Topê tý jēnē jafã ũ vég mü gé. Rã kri tóg jē nĩ. Ký tóg sēsĩ kar jē prēr mü. Jamã há ra tóg ag mý: “!..kuneg..!” he mü. “!..Vènh mãn kãmü jeg..!” he tóg. “!..Topê fénhta konh kãmü jeg..!” ¹⁸ Pã'i kãgter konh kãmü jeg..! *Soldado* to pã'i ag, *soldado* ag, kãvãru ag, ũ tý kãvãru kri mũgtĩ ag, ũ tý tý *camarada* nýtĩ

ag, ag *patrão* ag, ũn mæg ag, ũn kásir ag, ěprã ke kar ag kãgter konh kãmü jeg..!” he tóg.

¹⁹ Ký sóg goj kã tá mĩg ên ve mãn mü gé, ěprã pã'i kar ag ke gé, ag *soldado* ag mré hã. Vènh mãn ký ag tóg nýtĩ, ag tý ũ tý kãvãru kupri kri nĩ ên kato vāsãnsãn jē, ag tý ti krēm ke ag kato vāsãnsãn mæg han jē. ²⁰ Ký ag tóg mĩg ên ség mü, ũ tý ón ký Topê ví to tí ên ag mré, ũ tý mĩg rĩnve nèn ve vānh tý hèn ri ke hynhan ja ên ti. Ti tý *milagre* hynhan tugrĩn ag tóg ti ví kri nĩm ja nĩgtĩ, ũ tý ti rá tý rānrãn ký nýtĩ kar ag, ũ tý ti kãgrã to: “Topê vē,” he mü kar ag. Ký ũ tý mĩg ên ség mü ag tóg pí gru fir ki tí fón mü, pí mæg pē kí, ũ tý ón ký Topê ví to tí ên ag mré. Ag rĩnrĩr ra ag tóg ki ag vãm mü, pó tý *enxofre* pũr nĩja ri ke ên kí. ²¹ Ag *soldado* ag kãgtén ag tóg mü gé sir, rógro tý, rógro tý ũ tý kãvãru kupri kri nĩ ên jēnkã tá kãkutē mü ên tý. Ký sēsĩ kar ag tóg vènh fãn mü sir, ũn kãgter mü ag nĩ kon ký.

20

Satanás tý prýg tý mil (ke) ki se ký jē

¹ Ký sóg Topê tý jēnē jafã ũ vég mü gé sir. Kanhkã tá tóg kãtère mü. Nũgme jãnã nífènh jafã vyn ký tóg kãtère mü, tí *chave* ti, *ferro* tý *corrente* vyn ký ke gé. ² Ên vỹ mĩg fēr ên ség mü, hã vỹ: pýn ve tý ũn ve fag krĩn kónãn mü, he mü, hã vỹ: Japo, he mü, hã vỹ: *Satanás*, he mü. Ên se ký tóg *ferro* tý ti mrĩnh mü sir. Ký tóg se ký jē nĩ, prýg tý *mil* (ke) ki. ³ Nũgme ki tóg tí fón mü sir, mĩg fēr ti tý, Topê tý jēnē jafã ên ti. Ký tóg nũgme jãnã nífènh mü sir, *chave* tý. Ký mĩg fēr ên tóg *povo* ag krĩn kónãn mãn ke tú nĩ ha ver, prýg tý *mil* (ke) ki. Prýg tý *mil* (ke) tag tý tú' hen ký ag tóg ver mĩg fēr ti kavãn sĩ han mãn ke mü.

⁴ Ký sóg nĩgja sĩnvĩ tý hèn ri ke vigvég mü. Ũ tý kri nĩgnĩg ký nýtĩ ag vỹ tý pã'i nýtĩ, ag tý vènh kar jykre tugnyem ke to. Ký sóg ěprã ke kuprĩg tý hèn ri ke ag vigvég mü gé. Ag tý vènh kar mý *Jesus* kāmén ja tugrĩn ag tóg ag kãgtén ja nĩ. Mĩg ên to ag tóg: “Topê vē,” he ja tú nĩgtĩ, tí kãgrã to ke gé. Ên ag vỹ tý *Cristo* mré pã'i nýtĩnh ha, prýg tý *mil* (ke) ên kí. ⁵ Vēsēr ũ ag vỹ ver rĩnrĩr mãn ke tú nĩ. Prýg tý *mil* (ke) ên tý tú' hen ký ag tóg kejēn rĩnrĩr mãn kãn ke mü. Ũ tý *Cristo* mré tý pã'i nýtĩ tag ag vỹ rĩnrĩr vèn ke mü. ⁶ Ũ tý rĩnrĩr vèn mü mý tóg ví há han ke mü, Topê tí. Topê tú vỹ tý ag nýtĩ. Kãgter mãn ke tú ag tóg nĩ ha. Topê tú ki rĩr jē ag tóg ke mü, *Cristo* tú ki ke gé. Prýg tý *mil* (ke) ki ag tóg tý pã'i nýtĩnh mü, *Cristo* mré.

Satanás kutē

⁷ Kejēn prýg tý *mil* (ke) ên tóg tú' he mü. Ký ag tóg *Satanás* ên kavãn sĩ han mãn ke mü. ⁸ Ký tóg tí mü, *povo* tý *Gogue* ag mré *Magogue* ag krĩn kónãn jē, tãtã, ga fyr tá, *Satanás* ti. E távi ag nýtĩ, goj fyr tá rĩnrhýj

ri ke ên ag. Ag vênh măn kăn jé tóg ke mü, *Satanás* ti. ⁹ Kÿ ag tóg tá kãmü mü, ün e tâvi ên ag. Û tÿ Topê ki ge kÿ nÿti ag kato ag tóg kãmü mü, Topê tÿ êmâ to há nî ên kato. Ag tÿ ag tÿ tû' he kãn sôr vê. Hâ ra pî tóg kanhkâ tá kâtêre mü, kÿ tóg ag tÿ tû' he sôr mü ên ag kâgtên mü. ¹⁰ Japo ên, ù tÿ ag mÿ ón mü ên fón pê han ag tóg mü, pî gru fir ên ki, pî mág pê ên ki, pó tÿ *enxofre* pür nÿja ên kâ ki. Goj kâ tá mÿg ên vÿ tá nî ha, pî gru fir ên kâ kâ, kar kÿ ón kÿ Topê ví tó ti ên ti ke gé. Tá ag tóg kâpa măn ke tû pê nî ha. Tá ag tóg jagtar tâvi nÿtinh ke mü ha.

Vênh kar jykre tugnÿm ke kurâ

¹¹ Kÿ sóg nÿgia mág pê vég mü gé, nÿgia kupri. Û tóg kri nî nî. Ti rÿnve ga tóg tû' he mü vâhâ, kanhkâ ti ke gé. Vênh ven măn tû tóg nî, kanhkâ mré ga ti. ¹² Kÿ sóg vêsêr kar vígvég mü, ün mág ag, ün kâsir ag ke gé. Nÿgia kupri ên jo ag tóg nÿti. Kÿ *livro* vÿ tá nÿti gé. *Livro* ên kygvâg ag tóg mü. Vênh kar jykre vÿ ki ránrán kÿ nÿti. Kÿ *livro* ù vÿ tá nî gé. Ên kavâg ag tóg mü gé. Û tÿ rÿr krÿg ja tû venh ke mü ag jygi vÿ ki ránrán kÿ nÿti. Kÿ Topê tóg ün kâgtêr mü kar jykre tugnÿm ke mü. Kÿ tóg ag mÿ ag tÿ nén venh ke mü ti tónh ke mü. Ag tÿ ag jykre tÿ *livro* ki ránrán kÿ nÿti ên kajâm kân ke vê. ¹³ Û tÿ goj ki kâgtêr mü ag vÿ tá nÿti gé, ù tÿ vêsêr jamâ tá nÿti ag kar ti. Vênh kar vÿ tá nÿti. Ag tÿ nén han mü kar kajâm kân jé ag tóg ke mü ha. ¹⁴ Kÿ ù vÿ ter măn ke tû nî ha. Êg ter ke tag vÿ hur tûg. Û tÿ pî gru fir ên kâ ki vár ke tag ag vÿ kâgtêr ri ke han ke mü, kÿ tóg ag kâgtêr pê han mü ke nî sir, ag tûg pê han tû ra. ¹⁵ Kÿ ün jygi tÿ Topê *livro* ki ránrán kÿ nÿti tû ên ag vÿ pî gru fir ên kâ ki vár kân ke mü.

21

Kanhkâ tâg mré ga tâg

¹ Kÿ sóg kanhkâ tâg vég mü gé, ga tâg ke gé. Kanhkâ ve ên tóg hur tûg, ga ve ên ke gé, goj ti ke gé. ² Kÿ sóg Topê jamâ tag, *Jerusalém* tâg tag vég mü gé. Kanhkâ tá tóg kâtêre mü, Topê tá. Êmâ sÿnvi han ja ag tóg nÿti. Kÿ tóg tÿ ag tÿ tá vênh prÿg to fénta han ke nî ve nî. Êmâ sÿnvi tóg ù prÿnh ke fi sÿnvi ri ke nî, fi tÿ fi mén ke ti jávânh kÿ. ³ Nÿgia kupri ên tá vênh ví tóg mē há tí, kÿ tóg: “Topê tÿ êprâ ke ag mré êmân há vê,” he mü. “Ag mré tóg nî nî ha. Ti tû vÿ tÿ ag nÿtinh ke mü ha. Topê vÿ ag mré nÿnh mü ha, kÿ tóg tÿ ag Topê nî sir. ⁴ Ag kanê var tÿ tû' he kãn jé tóg ke mü ha. Û tóg ter măn ke tû pê nî ha. Hâ kÿ ù tóg fe kaj nî măn ke tû nî gé, jagtar ke tû, kaganh ke tû. Vênh ven măn ke tû ti nî ha, êprâ vÿjykre ti,” he tóg, vênh ví ên ti.

⁵ Kÿ ù tÿ nÿgia kupri kri nî ên tóg: “nén ù kar han măn jé sóg ke mü ha,” he mü. Kÿ tóg inh mÿ: “inh ví tag rán nî,” he mü gé. “Sÿ ki

hâ tó vê. Vênh ven kãn jé tóg ke mü, sÿ â mÿ nén tó mü tag ti,” he tóg. ⁶ Kÿ tóg: “hÿ, vênh ven kãn ti huri,” he mü gé. “Ûn ve vÿ tÿ inh nî, kÿ sóg tÿ êgno nî gé. Isÿ nén ù kar han to há sóg nî nî. Kÿ sóg nén ù kar tûg mü ra nÿnh mü gé. Û tóg goj kron sôr mü. Ên mÿ sóg ven tÿ, fagrÿnh mÿ. Isÿ ti mÿ goj ven mü ên vÿ ti ter ke tû han ke mü. ⁷ Û tÿ isovânh tû ên mÿ sóg nÿm ke mü, *presente* tag ti, ha mē: ti Topê vÿ tÿ inh nÿnh mü, kÿ tóg tÿ inh kósín nÿnh mü gé,” he tóg inh mÿ, ù tÿ nÿgia kupri kri nî ên tû.

⁸ Hâ ra ù ag tóg pî gru fir kâ ki vár ke mü, hâ vÿ: ù tÿ isovânh mü ag, ù tÿ vÿjykre pãno han ti ag, ù tÿ ù tén ti ag, ù tÿ ag prÿ tû fag mré nÿgnÿ mü ag, ù tÿ fag mén tû mré nÿgnÿ mü fag, kujá ag, *curandeiro* ag, ù tÿ vênh kãgrá jykre mÿ mü mü ag, ün ón mü ag, he mü. Pî gru fir kâ ki tóg ag vãm kân ke mü. Kÿ tóg ag kâgtêr pê han ri ke nî sir,” he tóg, ù tÿ nÿgia kupri kri nî ên ti.

Jerusalém tâg

⁹ Kÿ Topê tÿ jênê jafâ ù tóg inh ki jun mü, ù tÿ pênky kâ kâ nî ên tÿ ga kri ke ag vóg kónân mü ên ag kâ ù. Inh mÿ tóg: “kuniç,” he mü. “*Cordeiro* prÿnh ke fi venh kãtÿg,” he tóg inh mÿ.

¹⁰ Kÿ Topê kuprÿg tóg inh krÿn mü sir. Kÿ sóg nén nê vég mü. Topê tÿ jênê jafâ ên tóg pãnónh téj ra inh pére tí mü. Pãnónh kri jê kÿ tóg inh mÿ Topê jamâ tâg ven mü sir, *Jerusalém*, he mü tag ti, ù tÿ kanhkâ tá kâtêre mü tag ti, Topê tá. ¹¹ Sÿnvi pê tóg nî, Topê sÿnvi ên ri ke ti nî. Kókov tóg nî gé, pó tÿ *jaspe* kókov ri ke. ¹² Êmâ jy ró tóg téj gy nÿ. Vênh ra há tóg téj gy jê gé. Ró ki jãnkâ tÿ 12 (ke) vÿ nÿti. Kÿ Topê tÿ jêgnê jafâ tÿ 12 (ke) ag vÿ ki rÿr nÿti, jãnkâ ki. Ki vênh jÿgi tóg ránrán kÿ nÿti, *Israel* jógióg ve tÿ 12 (ke) ên ag jygi ti. ¹³ Rã jur ja kâ tá tóg jãnkâ tâgtü nî. Rã pur ja kâ tá tóg jãnkâ tâgtü ù nî gé. Kanhkâ tâpêr kâ tá tóg jãnkâ tâgtü ù nî gé. ¹⁴ Pó tÿ 12 (ke) kri tóg hÿnhan kÿ nî nî, êmâ ti. Pó ên ki vênh jygi tóg ránrán kÿ nÿti gé, *apóstolo* tÿ 12 (ke) ên ag jygi ti, *cordeiro* tû ên ag jygi ti.

¹⁵ Kÿ ù tÿ inh mré ví mü ên, Topê tÿ jênê jafâ ên tóg ti kãmun jafâ vÿn jÿ jê nî, ti kãmun jafâ tÿ *ouro* ti. Kÿ tóg êmâ kãmun sôr mü, êmâ jy ró ti, ti jãnkâ ti ke gé. ¹⁶ Péno tÿ 4 (ke) ti nî, êmâ ti. Kÿ ti tâpêr vÿ ti téj ri ke nî. Kÿ Topê tÿ jênê jafâ ên vÿ kãmun mü sir, êmâ ti, ti kãmun jafâ tÿ. *Quilômetro* tÿ 2 mil kri 200 (ke) ti nî, ti tÿ téj e kÿ nÿ ki, ti tâpêr ki ke gé, Vênh ri ke kar ti nî, ti kãmur ti. ¹⁷ Kÿ tóg êmâ jy ró ên kãmun mü gé. Ti tâpêr vÿ *metro* tÿ 64 (ke) nî. *Metro* tag vÿ tÿ êprâ ke ag kãmun jafâ nî. Hâ ra Topê tÿ jênê jafâ vÿ kãmun mü, êprâ ke ag kãmun jafâ tÿ. ¹⁸ Ró vÿ pó tÿ *jaspe* tÿ han kÿ nÿ. Kÿ êmâ vÿ *ouro* tÿ han kÿ nî. Hâ ra tóg fin êváj nî, *vidro* fin êváj ri ke. ¹⁹ Êmâ jy ró tóg pó mág

kri han kŷ nĭ. Pó ěn to pó ũ tóg nŷtĭ gé, ũn e ag. Pó mág ũ tóg tŷ *jaspē* nĭ. Kŷ ũ tóg tŷ *safira* nĭ. Kŷ ũ tóg tŷ *agata* nĭ. Jo ũ tóg tŷ *esmeralda* nĭ. ²⁰ Jo ũ tóg tŷ *sardônio* nĭ. Jo ũ tóg tŷ *sárdio* nĭ. Ũ tóg tŷ *crisolito* nĭ. Ũ tóg tŷ *berilo* nĭ. Ũ tóg tŷ *topázio* nĭ. Ũ tóg tŷ *crisópraso* nĭ. Ũ tóg tŷ *jacinto* nĭ. Ũ tóg tŷ *ametista* nĭ gé. 12 (ke) tĭ nŷtĭ, pó mág ti. ²¹ Kŷ tĭ jänkã tŷ 12 (ke) vŷ *pérola* tŷ hynhan kŷ nŷtĭ. Jänkã pir vŷ *pérola* pir nĭ mŷr, ha mĕ. Kŷ ěpŷr mág ěn vŷ *ouro* tŷ han kŷ sa. Hã ra tóg fĭn ěváj nĭ, *vidro* fĭn ěváj ri ke.

²² Hã ra sóg Topĕ ĩn vég tũ nĭ, ěmã ěn tá. Topĕ vŷ vĕnh kar kri nĭ. Kŷ tóg nĕn ũ kar han ki kanhrã nĭ gé. Topĕ hã vŷ ěmã ěn tá ěmã nĭ, *cordeiro* ti ke gé. ²³ Kŷ rã tóg tá tũ nĭ gé, kysã ke gé. Topĕ tŷ jĕngŕĕ vŷ ki kurã han tĭ. Kŷ tóg tá kutyg vãnh nĭ sir. *Cordeiro* ěn vŷ ěmã ěn tá rã ri ke nĭ. ²⁴ Kŷ vĕnh kar tóg Topĕ tŷ ěmã ki jĕngŕĕĝ ěn tugŕĭn ěvãnh há han tĭ, *povo* kar ag. Ęprã pá'i kar ag vŷ ag tŷ nĕn ũ kar gé kãmũnh mü, ag tŷ tá vin han jĕ. ²⁵ Jänkã vŷ nugnón kŷ nŷtĭ, kurã kar ki. Kutyg tũ nĭn kŷ ag tóg jänkã nĭgfĕnh tũ nĭgtĭ. ²⁶ *Povo* kar ag vŷ ag tŷ nĕn ũ gé kãmũnh ke mü, ěmã ěn mĭ. ²⁷ Hã ra nĕn ũ kórĕg vŷ kãrãnh ke tũ pĕ nĭ. Ũ tŷ vĕjykre pãno han mü ag vŷ ra genh ke tũ nĭ, ũn ón mü ag ke gé. Ũn jygi tŷ *livro* ki rãnrãn kŷ nŷtĭ ěn ag hã vŷ ra genh ke mü. Ũ tŷ rĭr krŷĝ ja tũ vég mü ěn ag jygi vŷ rãnrãn kŷ nŷtĭ, *cordeiro livro* ěn ki.

22

¹ Kŷ Topĕ tŷ jĕnĕ jafã tóg inh mŷ goj mág ven mü. Goj ěn vŷ ěg rĭnrĭr han tĭ. Kómkóm ke ti tũ, pó kupri fĭn ěváj tŷ kómkóm ke ěn ri ke. Goj ěn nĭhŷg vŷ Topĕ nĭgja tá nĭ, *cordeiro* nĭgja ěn tá. ² Kŷ tóg ěmã kuju mĭ tĭ mü, ěpŷr mág jagma, ěmĭn mág ěn jagma, goj ti. Ti fyr tá ka tóg nŷtĭ, ti fyr ũ tá ke gé. Ka kanĕ ěn vŷ ěg rĭnrĭr han tĭ gé. ěn vŷ prŷg pir ki kanĕ tŷ 12 (ke) han tĭ. Kysã kar ki tóg ti kanĕ hynhan tĭ. Ti féj vŷ tŷ vĕnh kagta kar nĭ. Vĕnh kaga kar tŷ tóg há' he kãn tĭ. ³ Topĕ tŷ nĕn ũ to jũ vŷ tá nĭnh ke tũ pĕ nĭ, ěmã ěn tá.

Topĕ nĭgja vŷ ěmã ěn tá nĭ nĭ, *cordeiro* nĭgja ěn ti. Kŷ vĕnh kar vŷ ti to: "Topĕ vĕ," henh ke mü, Topĕ rãnrãrã han tĭ ag kar. ⁴ Topĕ ve jĕ ag tóg ke mü. Kŷ ti jiji vŷ ag kakã ki rãn kŷ nĭnh mü. ⁵ Tá tóg kutyg vãnh nĭgtĭ. Hã kŷ ag tóg tá néj grug ke tũ nĭ. Rã vŷ tá tũ nĭ gé. Topĕ vŷ ag mŷ jĕngŕĕ han tĭgtĭ, ěg pá'i tĭ. Kŷ tá nŷtĭ ag tóg tŷ pá'i nŷtĭnh ke mü gé. Ag tŷ tŷ pá'i nŷtĭnh ke tag vŷ tũ' henh ke tũ pĕ nĭ.

Jesus kãtĭg mãn

⁶ Kŷ Topĕ tŷ jĕnĕ jafã ěn tóg inh mŷ: "inh vĭ vŷ tŷ ki hã ke nĭ," he mü. "Vĕnh ó pijé," he tóg. "Ęg jóg tŷ Topĕ vŷ ũ tŷ ti ví tó ti ag mŷ ti kupriĝ jĕnĕ, ti tŷ ag kanhrãn jĕ. Hã kŷ tóg ti tŷ jĕgnĕ jafã ag kã ũ jĕnĕ, ti tŷ ti mŷ rãnrãrã ti

ag mŷ tó jĕ, nĕn tŷ kãnhmar kutĕnh ke mü ti," he tóg.

⁷ *Jesus* vŷ tag tó mü, ha mĕ. "Ha vé, inh kãtĭg mãn ke nĕ ha. Nĕn tŷ *livro* tag ki rãn kŷ nĭ tag to jykŕĕn há han nĭ. Kŷ Topĕ tóg ájag mŷ vĭ há han ke mü," he tóg.

⁸ Tag kar ve inh, mĕ inh ke gé, inh, hã vŷ: *João*, he mü. Isŷ ve kãn kar kŷ sóg ũ tŷ inh mŷ tag ven mü ěn krĕm müg ke mü, sŷ ti mŷ: "Topĕ vŷ tŷ á nĭ," he jĕ. ⁹ Hã ra tóg: "ke tũg nĭ," he mü. "Á ri ke sóg nĭ, isŷ Topĕ rãnrãrã han kŷ. Á rĕgre ag ri ke sóg nĭ. Ũ tŷ Topĕ vĭ tó ti ag ri ke sóg nĭ. Ũ tŷ *livro* tag ki nĕn rãn kŷ nĭ mĕg mü ag ri ke sóg nĭ gé. Topĕ hã mŷ: "Topĕ vŷ tŷ á nĭ," hem nĭ," he tóg, inh mŷ, Topĕ tŷ jĕnĕ jafã ti.

¹⁰ Kŷ *Jesus* vŷ tag tó mü gé, ha mĕ. "*livro* tag ki nĕn rãn kŷ nĭ tag pĕju sór tũg nĭ," he tóg, inh mŷ. "Kakó ti nĭ ha, ájag tŷ nĕn tŷ ki rãn kŷ nĭ tag venh ke mü ti. ¹¹ Ũ tŷ vĕjykre pãno han mü ěn jĕ han kŷ nĭ nĭ. Ũ mŷn hŷn há tĭgtĭ, ti jykŕĕ kavĕj ti. Ti jĕ ti jykŕĕ kórĕg há mĭ tũg. Ũ tóg vĕjykre kuryj han tĭ. Ti jĕ to tar nĭ. Ũ ag tóg tŷ Topĕ tũ nŷtĭ. Ag jĕ ti to krónh ke tũg," he tóg.

¹² "Ha vé, inh kãtĭg mãn ke nĕ ha. Ájag kaja ma sóg kãtĭg ke mü, ha vem nĭ. Vĕnh kar vŷ ve kãn ke mü, ag tŷ nĕn han mü kaja ti. ¹³ Topĕ vĭ kar han sóg tĭ. Ũn ve vŷ tŷ inh nĭ, ũn tŷ ěgno vŷ tŷ inh nĭ gé. Isŷ nĕn kar han to há sóg nĭ, kŷ sóg nĕn kar tŷ tũ' he mü ra ěgno kã nĭnh ke mü gé," he tóg, *Jesus* ti.

¹⁴ "Ũ ag tóg ag jykŕĕ kugrynh sór tĭ. Hã kŷ ag tóg ěg tŷ ěg kur kygfa ri ke han tĭ. ěn ag mŷ tóg vĭ há han ke mü, Topĕ ti. Ka kanĕ tŷ ěg rĭnrĭr han tĭ ěn ko jĕ ag tóg ke mü. Kŷ ag tóg ěmã ěn jänkã ra genh ke mü gé. ¹⁵ Hã ra ũ ag tóg ěn ra genh ke tũ nĭ, hã vŷ: ũ tŷ vĕjykre pãno tŷ vĕnh kavĕnh tĭ ag, kujã ag, *curandeiro* ag, ũ tŷ ag prũ tũ fag mrĕ nŷgnŷ mü ag, ũ tŷ fag mén tũ ag mrĕ nŷgnŷ mü fag, ũ tŷ ũ tén mü ag, ũ tŷ vĕnh kãgrã jykŕĕ mĭ mü mü ag, ũn ón mü ag, ũ tŷ ũ ag *lograr* he mü ag, he mü. Ęn ag vŷ ěmã ěn ra genh ke tũ pĕ nĭ," he tóg, *Jesus* ti.

¹⁶ Kŷ *Jesus* tóg: "isŷ jĕnĕ jafã jĕnĕ inh," he mü, "ti tŷ ájag mŷ ájag tŷ nĕn venh ke mü kar tó jĕ, ũ tŷ inh vĭ jĕmĕ jĕ vĕnh mãn tĭ ag kar mŷ. *Davi* krĕ'krĕ ag kã ũ ěn vŷ tŷ inh nĭ. Krĭg mág há sóg nĭ," he tóg.

¹⁷ Kŷ Topĕ kupriĝ vŷ *Jesus* mŷ: "kur kãtĭg," he mü. Ũ tŷ ti ki ge kŷ nŷtĭ kar ag vŷ ti mŷ: "kur kãtĭg," he tĭ gé, ag tŷ tŷ ti prũnh ke fi ri ke nŷtĭnh kŷ.

Kŷ *Jesus* tóg: "ũ tŷ goj kron sór mü ěn jĕ iso kãtĭg," he mü, "sŷ ti mŷ goj jun jĕ, fagrĭnh mŷ. Goj ěn vŷ ti rĭr han ke mü, ha vem nĭ," he tóg.

João tŷ ve ja

¹⁸ Vãhã sóg tag tó sór mũ, inh, hã vỹ: *João*, he mũ, ha mẽ. Ủ tóg kejẽn isỹ nén rán mũ tag ve kỹ pãte ủ rán mãn sór ke mũ gé, hẽn ri ke mũn. Ên vóg kónãn tãvĩ han jé tóg ke mũ, Topẽ ti. Kỹ tóg sỹ nén ủ jagy tó mũ ên ve kãn ke mũ, ha mẽ. ¹⁹ Kejẽn ủ tóg hẽn ri ke mũn isỹ nén rán mũ ủ tỹ nén ủ tũ han sór mũ. Ên tũ mág tỹ tóg tũ' henh ke mũ gé, Topẽ ti. Kỹ tóg ka kanẽ tỹ êg rĩnrĩr han mũ ên konh ke tũ nĩ. Topẽ tỹ êmã nĩm mũ ên ra tóg rãnh ke tũ nĩ gé, sỹ êmã kãmén mũ ên ra.

²⁰ Ủ tỹ inh mỹ tag kar ven mũ ên vỹ: “inh kãtĩg mãn ke nẽ ha, sỹ ki hã tó vễ,” he mũ.

Hỹ, kur kãtĩg, êg *Senhor tỹ Jesus*'.

²¹ Êg *Senhor tỹ Jesus* jé ãjag kar tar han. Hã vễ.

Leia o Novo Testamento

Janeiro

data	seleção
1	Mateus 1.1-2.12
2	Mateus 2.13-3.6
3	Mateus 3.7-4.11
4	Mateus 4.12-25
5	Mateus 5.1-26
6	Mateus 5.27-48
7	Mateus 6.1-24
8	Mateus 6.25-7.14
9	Mateus 7.15-29
10	Mateus 8.1-17
11	Mateus 8.18-34
12	Mateus 9.1-17
13	Mateus 9.18-38
14	Mateus 10.1-23
15	Mateus 10.24-11.6
16	Mateus 11.7-30
17	Mateus 12.1-21
18	Mateus 12.22-45
19	Mateus 12.46-13.23
20	Mateus 13.24-46
21	Mateus 13.47-14.12
22	Mateus 14.13-36
23	Mateus 15.1-28
24	Mateus 15.29-16.12
25	Mateus 16.13-17.9
26	Mateus 17.10-27
27	Mateus 18.1-22
28	Mateus 18.23-19.12
29	Mateus 19.13-30
30	Mateus 20.1-28
31	Mateus 20.29-21.22

2

Fevereiro

data	seleção
1	Mateus 21.23-46
2	Mateus 22.1-33
3	Mateus 22.34-23.12
4	Mateus 23.13-39
5	Mateus 24.1-28
6	Mateus 24.29-51
7	Mateus 25.1-30
8	Mateus 25.31-26.13
9	Mateus 26.14-46
10	Mateus 26.47-68
11	Mateus 26.69-27.14
12	Mateus 27.15-31
13	Mateus 27.32-66
14	Mateus 28.1-20
15	Marcos 1.1-28
16	Marcos 1.29-2.12
17	Marcos 2.13-3.6
18	Marcos 3.7-30
19	Marcos 3.31-4.25
20	Marcos 4.26-5.20
21	Marcos 5.21-43
22	Marcos 6.1-29
23	Marcos 6.30-56
24	Marcos 7.1-23
25	Marcos 7.24-8.10
26	Marcos 8.11-9.1
27	Marcos 9.2-29
28	Marcos 9.30-10.12

3

Março

data	seleção
1	Marcos 10.13-31
2	Marcos 10.32-52
3	Marcos 11.1-26
4	Marcos 11.27-12.17
5	Marcos 12.18-37
6	Marcos 12.38-13.13
7	Marcos 13.14-37
8	Marcos 14.1-21
9	Marcos 14.22-52
10	Marcos 14.53-72
11	Marcos 15.1-47
12	Marcos 16.1-20
13	Lucas 1.1-25
14	Lucas 1.26-56
15	Lucas 1.57-80
16	Lucas 2.1-35
17	Lucas 2.36-52
18	Lucas 3.1-22
19	Lucas 3.23-38
20	Lucas 4.1-30
21	Lucas 4.31-5.11
22	Lucas 5.12-28
23	Lucas 5.29-6.11
24	Lucas 6.12-38
25	Lucas 6.39-7.10
26	Lucas 7.11-35
27	Lucas 7.36-8.3
28	Lucas 8.4-21
29	Lucas 8.22-39
30	Lucas 8.40-9.6
31	Lucas 9.7-27

4

data	seleção
1	Lucas 9.28-50
2	Lucas 9.51-10.12
3	Lucas 10.13-37
4	Lucas 10.38-11.13
5	Lucas 11.14-36
6	Lucas 11.37-12.7
7	Lucas 12.8-34
8	Lucas 12.35-59
9	Lucas 13.1-21
10	Lucas 13.22-14.6
11	Lucas 14.7-35
12	Lucas 15.1-32
13	Lucas 16.1-18
14	Lucas 16.19-17.10
15	Lucas 17.11-37
16	Lucas 18.1-17
17	Lucas 18.18-43
18	Lucas 19.1-27
19	Lucas 19.28-48
20	Lucas 20.1-26
21	Lucas 20.27-47
22	Lucas 21.1-28
23	Lucas 21.29-22.13
24	Lucas 22.14-34
25	Lucas 22.35-53
26	Lucas 22.54-23.12
27	Lucas 23.13-43
28	Lucas 23.44-24.12
29	Lucas 24.13-53
30	João 1.1-28

5

data	seleção
1	João 1.29-51
2	João 2.1-25
3	João 3.1-21
4	João 3.22-4.3
5	João 4.4-42
6	João 4.43-54
7	João 5.1-23
8	João 5.24-47
9	João 6.1-21
10	João 6.22-40
11	João 6.41-71
12	João 7.1-29
13	João 7.30-52
14	João 7.53-8.20
15	João 8.21-30
16	João 8.31-59
17	João 9.1-41
18	João 10.1-21
19	João 10.22-42
20	João 11.1-53
21	João 11.54-12.19
22	João 12.20-50
23	João 13.1-30
24	João 13.31-14.14
25	João 14.15-31
26	João 15.1-27
27	João 16.1-33
28	João 17.1-26
29	João 18.1-24
30	João 18.25-19.22
31	João 19.23-42

data	seleção
1	João 20.1-31
2	João 21.1-25
3	Han Kāme 1.1-26
4	Han Kāme 2.1-47
5	Han Kāme 3.1-26
6	Han Kāme 4.1-37
7	Han Kāme 5.1-42
8	Han Kāme 6.1-15
9	Han Kāme 7.1-29
10	Han Kāme 7.30-50
11	Han Kāme 7.51-8.13
12	Han Kāme 8.14-40
13	Han Kāme 9.1-25
14	Han Kāme 9.26-43
15	Han Kāme 10.1-33
16	Han Kāme 10.34-48
17	Han Kāme 11.1-30
18	Han Kāme 12.1-23
19	Han Kāme 12.24-13.12
20	Han Kāme 13.13-41
21	Han Kāme 13.42-14.7
22	Han Kāme 14.8-28
23	Han Kāme 15.1-35
24	Han Kāme 15.36-16.15
25	Han Kāme 16.16-40
26	Han Kāme 17.1-34
27	Han Kāme 18.1-21
28	Han Kāme 18.22-19.12
29	Han Kāme 19.13-41
30	Han Kāme 20.1-38

6

7

data	seleção
1	Han Kãme 21.1-16
2	Han Kãme 21.17-36
3	Han Kãme 21.37-22.16
4	Han Kãme 22.17-23.10
5	Han Kãme 23.11-35
6	Han Kãme 24.1-27
7	Han Kãme 25.1-27
8	Han Kãme 26.1-32
9	Han Kãme 27.1-20
10	Han Kãme 27.21-44
11	Han Kãme 28.1-31
12	Roma 1.1-17
13	Roma 1.18-32
14	Roma 2.1-24
15	Roma 2.25-3.8
16	Roma 3.9-31
17	Roma 4.1-12
18	Roma 4.13-5.5
19	Roma 5.6-21
20	Roma 6.1-23
21	Roma 7.1-14
22	Roma 7.15-8.6
23	Roma 8.7-21
24	Roma 8.22-39
25	Roma 9.1-21
26	Roma 9.22-10.13
27	Roma 10.14-11.12
28	Roma 11.13-36
29	Roma 12.1-21
30	Roma 13.1-14
31	Roma 14.1-23

8

data	seleção
1	Roma 15.1-21
2	Roma 15.22-16.7
3	Roma 16.8-27
4	1 Corinto 1.1-17
5	1 Corinto 1.18-2.5
6	1 Corinto 2.6-3.4
7	1 Corinto 3.5-23
8	1 Corinto 4.1-21
9	1 Corinto 5.1-13
10	1 Corinto 6.1-20
11	1 Corinto 7.1-24
12	1 Corinto 7.25-40
13	1 Corinto 8.1-13
14	1 Corinto 9.1-18
15	1 Corinto 9.19-10.13
16	1 Corinto 10.14-11.1
17	1 Corinto 11.2-16
18	1 Corinto 11.17-34
19	1 Corinto 12.1-26
20	1 Corinto 12.27-13.13
21	1 Corinto 14.1-17
22	1 Corinto 14.18-40
23	1 Corinto 15.1-28
24	1 Corinto 15.29-58
25	1 Corinto 16.1-24
26	2 Corinto 1.1-11
27	2 Corinto 1.12-2.11
28	2 Corinto 2.12-17
29	2 Corinto 3.1-18
30	2 Corinto 4.1-12
31	2 Corinto 4.13-5.10

9

data	seleção
1	2 Corinto 5.11-21
2	2 Corinto 6.1-13
3	2 Corinto 6.14-7.7
4	2 Corinto 7.8-16
5	2 Corinto 8.1-15
6	2 Corinto 8.16-24
7	2 Corinto 9.1-15
8	2 Corinto 10.1-18
9	2 Corinto 11.1-15
10	2 Corinto 11.16-33
11	2 Corinto 12.1-10
12	2 Corinto 12.11-21
13	2 Corinto 13.1-14
14	Galácia 1.1-24
15	Galácia 2.1-16
16	Galácia 2.17-3.9
17	Galácia 3.10-22
18	Galácia 3.23-4.20
19	Galácia 4.21-5.12
20	Galácia 5.13-26
21	Galácia 6.1-18
22	Éfeso 1.1-23
23	Éfeso 2.1-22
24	Éfeso 3.1-21
25	Éfeso 4.1-16
26	Éfeso 4.17-5.2
27	Éfeso 5.3-33
28	Éfeso 6.1-24
29	Filipos 1.1-26
30	Filipos 1.27-2.18

10

data	seleção
1	Filipos 2.19-3.6
2	Filipos 3.7-4.1
3	Filipos 4.2-23
4	Colossos 1.1-20
5	Colossos 1.21-2.7
6	Colossos 2.8-23
7	Colossos 3.1-17
8	Colossos 3.18-4.18
9	1 Tessalônica 1.1-2.9
10	1 Tessalônica 2.10-3.13
11	1 Tessalônica 4.1-5.3
12	1 Tessalônica 5.4-28
13	2 Tessalônica 1.1-12
14	2 Tessalônica 2.1-17
15	2 Tessalônica 3.1-18
16	1 Timóteo 1.1-20
17	1 Timóteo 2.1-15
18	1 Timóteo 3.1-16
19	1 Timóteo 4.1-16
20	1 Timóteo 5.1-25
21	1 Timóteo 6.1-21
22	2 Timóteo 1.1-18
23	2 Timóteo 2.1-21
24	2 Timóteo 2.22-3.17
25	2 Timóteo 4.1-22
26	Tito 1.1-16
27	Tito 2.1-14
28	Tito 2.15-3.15
29	Filemom 1.1-25
30	Hebreu 1.1-14
31	Hebreu 2.1-18

11

data	seleção
1	Hebreu 3.1-19
2	Hebreu 4.1-13
3	Hebreu 4.14–5.14
4	Hebreu 6.1-20
5	Hebreu 7.1-19
6	Hebreu 7.20-28
7	Hebreu 8.1-13
8	Hebreu 9.1-10
9	Hebreu 9.11-28
10	Hebreu 10.1-18
11	Hebreu 10.19-39
12	Hebreu 11.1-16
13	Hebreu 11.17-31
14	Hebreu 11.32–12.13
15	Hebreu 12.14-29
16	Hebreu 13.1-25
17	Tiago 1.1-18
18	Tiago 1.19–2.17
19	Tiago 2.18–3.18
20	Tiago 4.1-17
21	Tiago 5.1-20
22	1 Pedro 1.1-12
23	1 Pedro 1.13–2.10
24	1 Pedro 2.11–3.7
25	1 Pedro 3.8–4.6
26	1 Pedro 4.7–5.14
27	2 Pedro 1.1-21
28	2 Pedro 2.1-22
29	2 Pedro 3.1-18
30	1 João 1.1-10

12

Dezembro

data	seleção
1	1 João 2.1-17
2	1 João 2.18–3.2
3	1 João 3.3-24
4	1 João 4.1-21
5	1 João 5.1-21
6	2 João 1.1-13
7	3 João 1.1-14
8	Judas 1.1-25
9	Nén Venh Ke 1.1-20
10	Nén Venh Ke 2.1-17
11	Nén Venh Ke 2.18–3.6
12	Nén Venh Ke 3.7-22
13	Nén Venh Ke 4.1-11
14	Nén Venh Ke 5.1-14
15	Nén Venh Ke 6.1-17
16	Nén Venh Ke 7.1-17
17	Nén Venh Ke 8.1-13
18	Nén Venh Ke 9.1-21
19	Nén Venh Ke 10.1-11
20	Nén Venh Ke 11.1-19
21	Nén Venh Ke 12.1-18
22	Nén Venh Ke 13.1-18
23	Nén Venh Ke 14.1-20
24	Nén Venh Ke 15.1-8
25	Nén Venh Ke 16.1-21
26	Nén Venh Ke 17.1-18
27	Nén Venh Ke 18.1-24
28	Nén Venh Ke 19.1-21
29	Nén Venh Ke 20.1-15
30	Nén Venh Ke 21.1-27
31	Nén Venh Ke 22.1-21